Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Sermones de Laudibus sanctoru[m] Fratris Roberti de Litio ordinis mino[rum] Episcopi Aquinat[e]n[sis.

https://hdl.handle.net/1874/461463

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
- de rug van het boek
- de kopsnede
- de frontsnede
- de staartsnede
- het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

viuere in pauptatē non est ꝑm ꝓtutē. Quarto arguit. nā dare elemosynā ē act⁹ ꝓtutis ⁊ deo gratus: ꝫ pauptas excludit elemosynaꝝ largitionē: q̄ videt q̄ pauptas nō spectat ad ꝓtutē. Contra ista est auctoritas Hiero. q̄ ait ꝙ Iouinianū Legunt plurimi philosophoꝝ diuitias non tm̄ ꝓtempsisse. ꝫ etiam abiecisse q̄si impedimentū sapie ⁊ ꝓtutis. Et de his Lactanti⁹ li. j. diuinaꝝ instit. in q̄t. Nam et abiecisse quosdam res familiares suas ⁊ renūciasse vniuersis voluptatib⁹ ꝓstat. vt solam nudā q̄ ꝓtutem nudi expediti q̄ sequerent. Et Seneca in li. de moribus ita sequit. Multi ad philosophandū obstitere diuitie: pauptas aūt expedita secura est Et de Socrate Hiero⁹ ad paulinū notauit illō q̄ ponit. xij. q. ij. ca. Glia epi-ꝫ-socrates. Socrates ille Thebanus hō quondā ditissim⁹ cū ad philosophandū Athenas pgeret: magnuꝫ auri pōdus ꝓiecit: nec putauit se posse simul et ꝓtutem ⁊ diuitias possidere. Ad primuꝫ ita q̄ obiectum respondet Tho. scda scde. q. clxxxvj q̄ ille q̄ oīa dimittit ꝓpter xp̄m non exponit se periculo: neq̄ spūali neq̄ corpali. Spirituale eñ periculū ex pauptate ꝓuenit quādo non est voluntaria: q̄ ex affectu congregandi pecunias quē patiunt illi q̄ inuolūtarie sunt paupes: incidit hō in multa pctā. Iste aūt affectus deponit ab his q̄ voluntariū pauptatē sequūtur. Magis autē dñatur his q̄ diuitias possident. Corpale etiā periculū nō imminet illis q̄ intentione sequēdi xp̄m oīa relinquūt. diuine puidentie se cōmittētes. Vñ Aug⁹ dicit li. de sermone dñi in monte. Querentib⁹ regnū dei ⁊ iusticiā ei⁹ non debet subesse solicitudo ne diuitie sibi desint: ꝓpterea saluator nr̄ Luce. xxij ca. dixit discipulis suis. Nōn misi vos sine sacculo ⁊ pera ⁊ calciamētis nūq̄d aliq̄d defuit vobis Ad scām argumētū rñdet sanct⁹ Tho. q̄ medium ꝓtutis ꝑm ꝓbm in. ij. Ethicoꝝ accipitur ꝑm rōnez rectā nō ꝑm quātitatē. Nā milo crotoniēsis vnū bouē comedebat in die nō grauatus ex eo: hic fortissim⁹ erat ⁊ robustissim⁹ valde. Alius aūt frustro panis ꝑm sue nature conditionē sustentat: non accipit q̄ mediū ꝓtutis inter istos duos: vt. s. supaddat cui sufficit frustrū panis ⁊ deinde diminuat miloni vt tātum vn⁹ quātū alter comedat. Sz accipit medium ꝑm q̄ dictat rō videlicet q̄ vnusq̄sq̄ comedat ꝑm q̄ regrit conditio complexionis sue. Ideo quicūq̄ fieri ꝓt ꝑm rōnem rectaꝫ est vicioſū ex magnitudine quātitatis: ꝫ magis virtuosum. Esset aūt ꝓter rōnem rectam si q̄s oīa sua cōsūmeret in intēperantia: lasciua: puiuūs ⁊ hmōi vel absq̄ vtilitate. Est ꝙ ꝑm rōnem rectaꝫ q̄ aliq̄s diuitias abijciat vt ꝓtēplationi vacet ꝙ vt xp̄m ꝑfecte sequat. Ad tertiū q̄ obijciebat rndet sanct⁹ Tho. q̄ duplex ē beatitudo siue felicitatis. Una q̄dē ꝑfecta quā expectam⁹ in futura vita Alia aūt imꝑfecta ꝑm quaꝫ aliq̄s in ista vita beati. Presentis ꝙ vite felicitas ē duplex. Una q̄dem ꝑm vitā actiuam. Alia ꝑm vitā cōtemplatiuā. vt ptz ꝙ Aristo. in x. Ethicoꝝ. Ad felicitatē vite actiue que consistit i exterioꝝ⁹ opationibus diuitie instrumentaliter coadiuuāt. q̄ vt ꝑbs dic̄t in. j. Ethicoꝝ Multa opamur ꝓ amicos: ꝙ diuitias: et ciuilem potentiā sicut ꝙ quedam organa. Ad felicitatem aūt ꝓtemplatiue vite diuitie nō multum opantur: sed magis impediūt in cūctū sua solicitudine impediūt animi quietē q̄ maxime necessaria est cōtēplationi. Et hoc est q̄ ꝑbs dicit in x. Ethicoꝝ. q̄ ad actiones multis opus ē: speculanti ꝙ nullo taliū. s. exterioꝝ bonoꝝ. Ad futurā ꝙ beatitudinē ordinat aliquis ꝙ charitatem ad quā efficaciter perducit voluntaria pauptas. Propterea xp̄s dixit. Matt. xix. ca. Vade ⁊ vende oīa q̄ habes ⁊ da paupibus ⁊ habebis thesauꝝ in celo. Ad quartū argumentū respondet Greg⁹ sup Ezechielē. Qui illi q̄ ex possessis rebus subsidia egentib⁹ ministrant in bonis que faciūt sacrificiū offerunt ex eo q̄ aliq̄d deo immolant ⁊ aliquid sibi reseruant Qui vero nihil sibi reseruant: offerunt holocaustū q̄ est maius sacrificio. Et si diceret q̄ sic relinquēs omnia ⁊ viuens in paupertate liberalis esse nō potest: cū liberalitas in datione pecuniaꝝ consistat. Respondet Francise⁹ in suo tractatu de ꝓtutib⁹ q̄ paup potest esse liberalis habitu genito ex actibus interioribus: q̄si haberet gratis dare. Cuius signuꝫ est quia subito pōt homo pauari bonis fortune: sed non bonis ꝓtutis.

Q Petrus confessus est xp̄i diuinitatem.

C Scda virtus petri a nobis cōsideranda dicitur ibu xp̄i filij dei confessio. Cum eñ vt scribitur Mat. xvj. ca. iterrogasset discipulos xp̄s Quē dicunt homines eē filiū hois ⁊ illi dixerunt. Alij Helia. Alij Hieremiā. Alij Johem baptistam aut vnuꝫ ex ꝓphetis. In Hieremia dicit Nico. de lyra fuit excellens patientia in aduersis. In Helia zelus veritatis. In Jobe austeritas vite. Subdidit xp̄s. Vos autem quē me esse dicitis. Respondēs petr⁹ dixit. Tu es xp̄s filius dei viui. At ihs ait illi. Beatus es simō bariona. i. filius iohāna. Bar idem est q̄ filius iona pontur ꝓ diminutionez pertracta mediatione sillaba p iohāna. Sequitur. q̄ caro ⁊ sanguis nō reuelauit tibi. i. homo mortalis non docuit te istam veritatez sed pater meus. Et ego dico tibi: quia tu es petrus. id ē. cōfessor petre vere que xp̄s est. Et super hanc petram quā confessus es. scz super xp̄m edificabo ecclesiam meā. Sed hic oritur difficultas vtruꝫ confessio fidei iesu xp̄i sit ad salutem necessaria. Et ad hoc dicit sanct⁹ Tho. scda scde. q. iij. q̄ confessio fidei cadit sub ꝓceptis affirmatiuis que non obligāt ad semper sed ꝓ loco et tempore: et ꝑm alias circūstātias debitas ꝑm quas oportet actū humanū limitari ad hoc q̄ sit actus virtutis. Confiteri ergo xp̄m nō semper nec in quolibet loco est de necessitate salutis: sed aliquo loco et tempore: quādo scz per omissionē huius confessionis subtraheretur honor debit⁹ deo vl etiaꝫ vtilitas ꝓximis impendēda: puta si aliquis interrogatus de fide taceret: ex hoc crederet vel q̄ nō haberet fideꝫ: vel q̄ fides non esset vera: vel alij ꝙ eius taciturnitateꝫ auerterentur a fide. Si autez turbatio infidelium oriat de confessiōe fidei manifesta absq̄ vtilitate fidei vel fidelium: non est laudabile in tali casu fidē publice confiteri. Unde dominus dicit Matth. vij ca. Nolite sanctuꝫ dare canibus neq̄ margaritas vestras spargere añ porcos ne conuersi dirumpant vos. Sed si vtilitas aliqua perueniret vel adesset necessitas: tunc cōtempta turbatione infideliuꝫ debet hō fidē publice confiteri.

C Utrum petrus negando xp̄m peccauit.

C Tertia virtus beati petri a nobis cōsideranda ē ꝛ peccati cōmissi amara deploratio. Postq̄ eñ xp̄m vt homo nōdū in gra cōfirmat⁹ ter ꝑ timore negauit: cum respexisset in eum pīssimus iesus: vt scribitur Luce. xxij. ca. Egressus foras fleuit amare. Sed in hoc loco diligenter est ꝙscrutandū an petrus negando christū peccauit mortaliter. Et q̄dam inuenti sunt qui dicere voluerunt q̄ non: ex eo q̄ nō negauit xp̄m ex timore sed amore nolens ab eo separi. Sciebat eñ q̄ si dixisset se esse discipulum xp̄i statim fuisset electus et separat⁹ ab eo. Ista opinio falsa est a cunctis doctoribus improbata. Nā sanctus Tho. scda scde. q. xxv. ar. vij. siue vltimo argumē. ij. expresse dicit: petrus negādo xp̄m peccauit mortaliē Greg⁹ insup in omelia ꝺ ipo at. dū mori timuit vitā negauit. Hiero⁹ super Mattheū. Rabanus sup Matth. ⁊ Grego. in. j. moraliū idem cōfirmant. scz petrū in illa negatione grauiter deliquisse. Et leo papa in sermone de passione ita refert. Ob hoc autē hesitare ꝓmissus ē petrus vt in ecclesie ꝓcipere mediū penitentie recōderet: ⁊ nemo auderet ꝺ sua virtute cōfidere. Chryſ. insuper in sermōe sic loquit. Idcirco diuine puidentie secretum ꝓmisit vt primus ipe laberet petrus quo erga peccatores duriorē sentētiaꝫ ꝓprij casus intuitu tēperaret: petr⁹ eñ orbis terrarum doctor ⁊ magister peccauit ⁊ veniā impetrauit: vt hec dulgentie norma ⁊ regula iudicātibus ꝓberet: hec Chryſ. Ex his dictis claret petrū a peccato excusari non posse. Verūtamen oriꝫ difficultas non parua ex verbis leonis pape in ꝑmone de passione sic ad petrū loquentis. Vidit in te dñs nō fidē victā: nō dilectionē auersam ꝫ constantiā fuisse turbatā. Sed petrū esse nō pōt cū dilectione ⁊ charitate: ergo minime petrus peccauit q̄ dilectionem ⁊ charitatez non perdidit. Ad hoc respondet sanctus Tho. vbi supra. q̄ charitas amittit duplicit. Uno modo directe per actualē cōtemptū: ⁊ sic petrus charitatem nō amisit. Alio modo indirecte q̄n quis cōmittit aliq̄d ꝓtrariū charitati ꝓpter aliquā passionē cōcupiscentie vel timoris: ⁊ ꝺ modo petr⁹ ꝺ charitatem faciens charitatē amisit sed eam cito recuperat dū lachrymas cōtritionis effudit. Neq̄ tanta fuit deformitas eius culpe quāta ꝓ illa penitentie plenitudo Nec solum ꝓ pecato cōmisso plorauit. Quinimo fertur q̄ semper in sinū sudariū portabat quo crebro fluentes tergebat lachrymas. Quia q̄n dulcedinis ⁊ locutionis ⁊ penitētie dñi memor erat ꝓ ni mia amoris suauitate lachrymas cōtineri non poterat.

De martyrio petri ⁊ pauli q̄s cōsiderat respectu xp̄i: respectu cause ⁊ respectu modi. Caplm. iij.

Tertiū mysteriū ꝓtemplādū de bto petro ꝺ patiētie in q̄ innuem⁹ patientiā illi⁹ in tollerationem martyrij: de q̄ tria ꝓsideremus.

Primo dubietatem.

Scdo causalitem.

Tertio modalitatem.

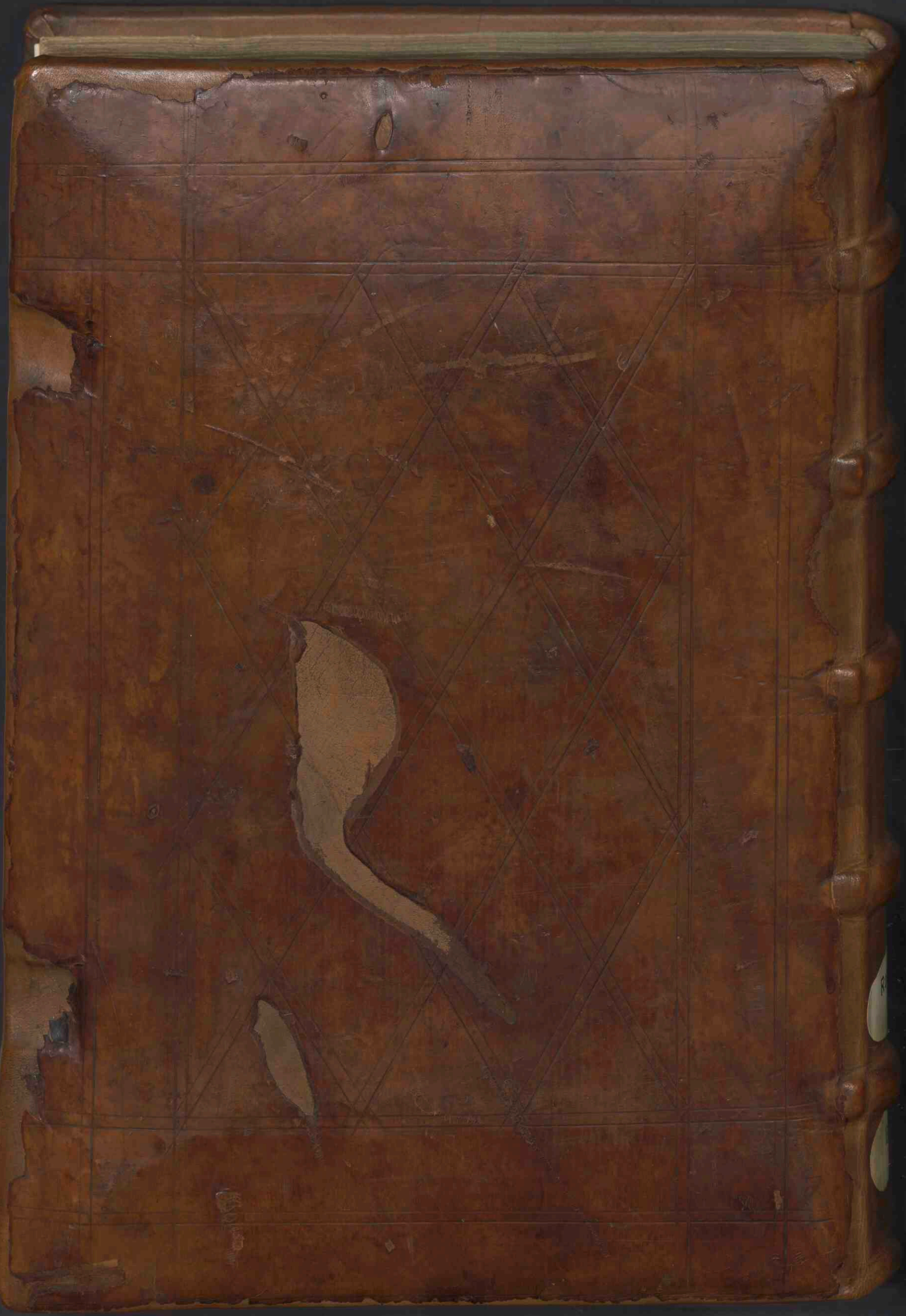
C Primo ꝓsiderem⁹ dubietatē: an petr⁹ ⁊ paulus passi sint eadē die. Et q̄dā dixerūt q̄ eadez die reuoluto anno Gz ꝛ istos ē auctoritas vniuersalis eccl̄ie q̄ in oratione sic deuz deprecat. Deꝰ q̄ hodiernā die apl̄oꝝ tuoꝝ petri ⁊ pauli martyrio ꝓsecrasti: da eccl̄ie tue eoꝝ in oībus sequi ꝓceptū ꝙ q̄s religionis sumsit exordiū. Et Dionysi⁹ q̄ eoꝝ interfuit martyrio vt inferius dicetur narrat q̄liter eadez die simul ⁊ anno passi sunt. Idem refert leo papa in sermone. Hiero⁹ ꝙ in libro ꝺ viris illustribus inq̄t. Anno Neronis scdo paulus romā vinctus mittit et per biennium in libera manens custodia aduersus iudeos disputauit. deinde a Nerone dimissus euangeliuꝫ in occidentis partibus predicauit Quartodecimo ꝙ Neronis anno eodem die q̄ crucifixus ē petrus capite truncatus est. Et in hoc ꝓcordant pariter oēs sancti. Et iz eadez

Rariora
E. fol.
74
Cm

Cm

177
Cm

Cm

657. **Robertus** Caracciolus (de Licio), Sermones de laudibus sanctorum. Bazel, Nic. Kesler 28 Febr. 1490. 2o. E. 2o. 74

Typen 1, 2, 4. — Rubr. β. — Drukkersmerk. — H* 4485. — BMC III p. 769. — Peddie II p. 153. — Pell. 3291. — Pr. 7678. — Bl. 91 (□) ontbreekt.

Op bl. 2 en 5: „liber monasterii s. pauli in Traiecto inferiori". — In oorspr., beschadigden led. stempelband, waarvan de stempels zijn beschr. en afgeb. bij Hulshof-Schretlen p. 6, pl. I 10, 13, 16. — In den catalogus van 1608.

N. 172 A.

E fol 74

Sermones de Laudibus sanctorũ Fratris Roberti de Litio ordinis minoꝝ Episcopi Aquinatẽ.

Tabula pñtis operis de laudibus sanctorũ. In q̃ ponunt p ordinem sermones ⁊ eorũ capitula.

¶Sermo.I. de laudibus altissimi dei cui⁹ excellentiam nobis declarant p̃cipue tria noia q̃bus eum nominare solemus.

Ca.I. Qualit deus bñdictus est noiabil⁹ etiam plurib⁹ noibus. Et de scripturis tam hũanis q̃ diuinis in q̃bus exp̃mitur hoc nomen deus.

Ca.II. Q̃ deus dr p̃ hoim ⁊ creatura: cui⁹ filij p signa ⁊ experientiã cognosci possunt.

Ca.III. Q̃ deus vocat in scripturis dñs: eo q̃ illi sint cuncta subiecta. ⁊ immutare põt etiam ⁊ anihilare si velit omnem creatam naturã.

¶Sermo.II. De summa simplicitate dei.

Ca.I. Q̃ sufficientissimis rõib⁹ ostẽdi põt deum corp⁹ nõ esse. Et q̃ scripture: mẽbra corpea deo attribuẽtes metaphorice sunt intelligende.

Ca.II. Q̃ in deo nõ est compositio materie ⁊ forme. Et q̃lit dicat deus hr̃e aiaz ⁊ passiões con

Ca.III. Q̃ deus non venit in cõpositione alicuius creature. (iuncti.

¶Sermo.III. De incarnatiõe Jesu xp̃i in quo declarat summa liberalitas dei patris.

Ca.I. de varijs opinionibus circa incarnatiõez xp̃i: si non peccasset homo.

Ca.II. Q̃ tpus incarnatiõis xp̃i merito dr tpus plenitudinis respectu dei: respectu angeli et re-

Ca.III. Qualit accipiendũ sit me- (spectu hois diũ tpis quo xp̃s incarnatus est.

¶Sermo.IIII. In q̃ tractat de incarnatiõe dñi nr̃i ihu xp̃i: a cui⁹ explicita fide iã null⁹ excludit

Ca.I. Qualit fuit possibile incarnari deũ.

Ca.II. Q̃ q̃q; ratiõib⁹ p̃cipuis fuit necessariũ ex pte hois xp̃m incarnari.

Ca.III. q̃ tpe gr̃e omẽs obligant credere explicite mysteriũ xp̃i incarnati.

¶Sermo.V. De incarnatiõe xp̃i in quo p̃futãtur errores illoz q̃ mũdanã sapiam sectãtes male sentiũt de xp̃o. (eternale.

Ca.I. De tribus opinionib⁹ falsis circa v̄bum

Ca.II. De tribus falsis opinionibus adinuentis circa animam xp̃i.

Ca.III. de tribus alijs falsis opinionib⁹ excogitatis circa sbam ⁊ naturam corpis xp̃i.

Sermo.VI. de incarnatõe xp̃i ꝫ errores iudeoz

Ca.I. Q̃ ex testamẽto duodeci p̃riarchaz confundi põt iudei: qui negant xp̃i diuinitatem.

Ca.II. q̃ xp̃s iam venit: quẽ iudei venisse negãt

Ca.III. Q̃ passio xp̃i fuit in veteri testamento a pphetis p̃nũciata ⁊ multiplicit figurata.

Sermo.VII. De iocũdissima natiuitate saluatoris nostri Jesu xp̃i.

Ca.I. de puritate corpis xp̃i: ⁊ q̃lit xp̃s assũpsit carnẽ de materia nob ꝫ formi: ⁊ ꝺ hũilitate ipi⁹

nascentis respectu tpis. loci ⁊ habitaculi.

Ca.II. de p̃uilegijs v̄ginis pturientis xp̃m sine corruptiõe ⁊ absq; dolore: illũq; suo lacte miraculose nutrientis.

Ca.III. De pastoz electiõe q̃bus natiuitas xp̃i fuit ostensa ab angel⁹: ⁊ de fide ac deuotõe illorũ.

¶Sermo.VIII. De circũcisiõe xp̃i ⁊ de gl'oso noie eius atq; sanguinis effusione.

Ca.I. de circũcisiõe q̃ ꝫgrue instituta fuit: ⁊ de terminatiõe illi⁹. Et q̃re xp̃s voluit circũcidi.

Ca.II. Q̃ ꝫuenient⁹ fili⁹ dei vocat⁹ ẽ iesus: ⁊ de admirãdis efficacijs hui⁹ nois ac reuerẽtia ei⁹.

Ca.III. de multiplici effusione sanguinis xp̃i

¶Sermo.IX. de p̃cipua singl'arissima q; deuotiõe triũ regũ q̃ xp̃m q̃sierũt: ⁊ inuentũ hũiliter adorarũt: offerẽtes illi mũera au; thus ⁊ myrrã

Ca.I. Qualit magi cognouerũt xp̃m natum.

Ca.II. Quare tres illi reges dicũt magi. ⁊ quo tpe venerũt ad xp̃m: ⁊ q̃re turbat⁹ fuit herodes

Ca.III. Qualit magi inuentũ xp̃m adorarũt: et de munerib⁹ oblatis xp̃o: ⁊ de illoz reuersione.

¶Sermo.X. de baptismo xp̃i: qñ i iordane baptisatus fuit a Johanne baptista.

Ca.I. de ꝫditiõib⁹ baptismi q̃ Joh̃. baptizabat

Ca.II. de triplici circũstantia xp̃i baptizati. scz cause. loci ⁊ tpis.

Ca.III. de tribus excellentissimis signis q̃ apparuerũt in baptismo xp̃i.

¶Sermo.XI. de ieiunio. fame ⁊ tẽptatiõe xp̃i.

Ca.I. Quare xp̃s ꝫuersatus est int⁹ hoies: ⁊ q̃re nõ sp duxit austerã vitã: ⁊ cur voluit ieiunare.

Ca.II. de tẽptatiõe xp̃i: q̃re. s. diabolus temptauit eũ: q̃lit sibi apparuit. ⁊ cur xp̃s voluit tẽtari.

Ca.III. Qualit xp̃s supauit oẽs diaboli tẽptatiões: ⁊ de illarũ temptationũ modo

¶Sermo.XII. De dulcissimo spectaculo transfigurationis xp̃i.

Ca.I. de claritate corpis xp̃i in trãsfiguratione

Ca.II. de apparitiõe moysi ⁊ helie q̃ cũ xp̃o reuerent⁹ loq̃bant⁹. (quã audierũt discipli

Ca.III. de eq̃litate p̃ris ⁊ filij demõstrata i voce

¶Sermo.XIII. de innocẽtia xp̃i in quo cõfutatur blasphemia eorũ q̃ dicũt xp̃m sua culpa iudeis fuisse exosum.

Ca.I. de plenitudine gr̃e xp̃i ex q̃ illi⁹ aia fulgebat oi mundicia ⁊ sanctitate.

Ca.II. Q̃ non est miranduz si iudei p̃secuti sunt xp̃m: q̃ sp male facere ꝫsueuerũt

Ca.III. q̃ sepenumero malt p̃sequunt⁹ bonos p̃pter odiũ ⁊ inuidiã ac p̃ḃum amorẽ. ⁊ sic iudei p̃secuti sunt xp̃m. (crucis.

¶Sermo.XIIII. de sublimitate ⁊ magnificẽtia

Ca.I. de dignitate crucis q̃ colligi põt ex figuris ⁊ reuelatiõe atq; inuentõe ip̃ius

Ca.II. Qualit crux exaltata fuit dũ xp̃s i illa pependit. ⁊ deinde tpe Heraclij impatoris: q̃ tan-

dem exaltabit in die iudicij.
Ca.III. qualit adorãda est crux in q̃ xp̃s pepen dit: & alie cruces in suo noie picte vel fabricate.
¶Sermo.XV. de amore xp̃i exhibito hũano generi q̃ exp̃mit mystice in euãgelio samaritãe.
Ca.I. Qualit xp̃s pegrinãdo in pauptate & pe nalitate: quesiuit hoiem lapsum.
Ca.II. q̃lit xp̃s ex amore manifestauit hoi veri tatẽ sumi boni falsitatẽ mũdi & sblimitatem dei.
Ca.III. qualit xp̃us ex amore confirmauit disci pulos vt p̃dicarent.
¶Sermo.XVI. De mirabili resurrectõe lazari
Ca'I. de infirmitate incurabili lazari ppt quaz miserũt sorores ei⁹ nũciam quendã ad Jesum.
Ca.II. de morte lazari & de ẏbis xp̃i cũ apostol habitis añq̃ iuisset ad Lazarũ suscitandũ.
Ca.III. q̃ q̃nq̃ fuerũt ꝓditiones ostẽdẽtes cer titudinem miraculi in resurrectiõe Lazari.
Sermo.XVII. De pũssima passione saluatoris
Ca.I. q̃ xp̃s ex ardẽtissimo amo (nr̃i iesu xp̃i. re volẽs passus ẽ: & de volũtatis eius q̃litate.
Ca.II. q̃ passio xp̃i fuit abiectissima rõne loci.
Ca.III. q̃ passio xp̃i fuit acerbis (tpis & cõsilij. sima ex pte aie & corpis ac ẏginis matris.
¶Sermo.XVIII. De gl'osa resurrectõe ih̃u xp̃i q̃ sufficiẽtissime humano generi declarata fuit
Ca.I. q̃lit xp̃i resurrectio manifestata fuit mulie ribus deuotis visitantibus monumentũ.
Ca.II. q̃lit angel⁹ ãmouit lapidẽ a monumẽto: & sedebat sup illũ. & q̃ ꝓgrua fuit angeli appari=
Ca.III. q̃ mꝰeres ꝓuenient fuerũt nũ= (tio. cie resurrectõis: q̃ xp̃m resuscitatũ viderũt. Et cur ip̃is de ꝑetro facta fuit sp̃ialis mentio.
¶Sermo.XIX. de ascẽsiõe saluator nr̃i ie. xp̃i
Ca.I. de dignitate & p̃eminẽtia xp̃i q̃ notat'p b̃ q̃ sedet a dextris dei. & q̃d p dexterã significat.
Ca.II. q̃ ascensio xp̃i cõgrue celebrata est respe ctu tpis. plone & termini.
Ca.III. Qualit xp̃us ascẽdit cũ ptãte & magnifi cẽtia in ꝓspectu discipulo⁹ suo⁹ & ẏgis mr̃is.
¶Sermo.XX. De spũsancto q̃ missus est apo stol' in signo visibili ignearũ linguaz.
Ca.I. q̃ vi nature spũssanct⁹ non est cogscibil: ꝑ tm̃ p reuelatõz. Et q̃liter spũssanct⁹ est de⁹ ꝓce dens a pr̃e & filio ip̃is coequalis.
Ca.II. Quid sit missio in diuinis. & qualit spiri tussanct⁹ mittit inuisibilit & visibilit. & de con gruitate tpis quo spũssanct⁹ fuit dat⁹ apostolis in signo visibili.
Ca.III. q̃ apostoli faciente spũsancto: loq̃bant varijs linguis: & acceperũt scientiã diuinarum rerũ: atq̃ fortes effecti fuerũt. vt non timerẽt il/ latas penas neq̃ mortem.
¶Sermo.XXI. De beatitudine sanctoz: i quo ꝓfitat fatuitas hoim mũdanoz: q̃ non credũt aliq̃d de vita futura.
Ca.I. q̃ beatitudo ẽ bonum qꝺ cũcti desiderare
Ca.II. Q beatitudo ꝓsistit in aĩa (debẽt. in intellectu videlicet & in volũtate.
Ca.III. q̃ btitudo nõ põt esse in bonis p̃ntl vite
¶Sermo.XXII. De gaudijs beatorũ qꝺ ꝓue niet ex visione dei & dotatiõe corpoz atq̃ habi tatione in celo empireo.
Ca.I. Qualit essentia diuina videri põt ab hoie vl'angelo. Et quõ nõ oẽs vidẽt illã eq̃lit: & q̃ta sit in illa visione iocũditas & delectatio.
Ca.II. De ordine dotiũ corporũ beatorum. & de numero atq̃ cõditione illarũ.
Ca.III. De celo empireo. in quo cũ letitia ingẽ tissima beati manebũt.
¶Sermo.XXIII. de eximia nobilitate & p̃stan tia aie rõnal' tã corpi vnite q̃ꝫa corpe sepate.
Ca.I. Quid sit aĩa & quõ nõ est corp⁹: neq̃ ex se mine causata. & q̃ vna sola est in hoie.
Ca.II. de ꝓductõe aie rõnal': q̃ nõ ab angelo ꝑ a deo ꝓducta est de nihilo. ꝓuenient vnita corpo ri organico: de noua creata & infusa.
Ca.III. q̃ aĩa sepata est immortal'. Et de loc ad q̃ aie transferunt post q̃ exeũt de corpibus
¶Sermo.XXIIII. De ꝓceptiõe beate Marie ẏginis de qua varie sunt opiniones doctorum licet festũ ab eccl'a celebret.
Ca.I. Q deus ab eterno ꝓcepit ẏginẽ i sua men te omibus puris creaturis p̃ferendam.
Ca.II. Q angeli a p̃ncipio sue beatitudinis co gnouerũt xp̃m incarnandũ de ẏgine nasciturũ
Ca.III. Q beata ẏgo fm antiquoz opinionez absq̃ sui infamia vel iniuria culpã originalẽ cõ traxit. a q̃ tñ fm opinionẽ modernoz p̃seruata
¶Sermo.XXV. De sancta nobili & di= (fuit gna natiuitate ẏginis gloriose.
Ca.I. Q beata ẏgo fuit in vtero mr̃is sanctifi cata ex q̃ sanctificatiõe fomes in ea nullum actũ habuit: & ab oi peccato fuit p̃seruata.
Ca.II. de nobilitate ẏginis Marie descẽta ab euangelista Matthẽo. & de ꝓcordia Matthei & Luce in hmõi descriptione.
Ca.I I. q̃ dignissima fuit natiuitas ẏginis rõe bonitatis parentũ: q̃bus angelus nũciauit de il lis ẏginem oriundã.
¶Sermo.XXVI. de annũciatõe ẏgis btissime
Ca.I. q̃ singularissima fuit annũciatio ẏginis: respectu dei. angeli & ip̃ius ẏginis.
Ca.II. Qualit angelus salutauit ẏginẽ. & qua re ẏgo turbata fuit. & de grã ẏginis copiosa at q̃ de supuentione spũssancti in ip̃am.
Ca.III. Q ꝓceptio xp̃i fuit miraculosa rõe ẏgi nis & tpis atq̃ inauditi muneris.
¶Sermo.XXVII. De ꝓuilegijs maternitatis ẏginis Marie.
Ca.I. Quali t xp̃s traxit totã corpulentã sbam a ẏgine mr̃e ope spũssancti. Et q̃re xp̃s non po-

test dici filius spūssancti.
La.II.q beata ỽgo fuit vera mater xp̄i: ⁊ q̄re xp̄s voluit de femina nasci.
La.III.q beata ỽgo dei genitrix est dicenda.
¶Sermo.XXVIII.de trib⁹ ỽtutibus ỽginis gl̄ose ꝛ tēplādis. In festo purificatōis eiusdem
La.I.de ꝑpetua ỽginitate sancte Marie: que fuit a ꝓphetis p̄nūciata ⁊ ab ipa voto ꝛfirmata: ⁊ semp inuiolabiliter obseruata.
La.II.de humilitate ỽginis ꝓpter quā tribus legis cerimonijs se subiecit.
La.III.de liberalitate ỽginis q̄ manifestaꝝ in dispensatiōe munerū ⁊ cōcessiōe filij. Atq; i omnes eā inuocantes beniuola cōdescensione.
¶Sermo.XXIX.De assumptiōe ⁊ exaltatiōe
La.I.De felici transitu ỽgis (ỽgis sactissime. ⁊ de his que occurrerūt in illo.
La.II.Q gloria ỽginis excedit gl̄am quorūcū q; beatorū angelor⁹ ⁊ hoīm: xp̄o dūtaxat exce-
La.III.Qualiꝝ pie credere possum⁹ (pto. ⁊ verisimiliꝝ debem⁹ tenere ỽginem a mortuis resuscitatā: btā cū xp̄o immortalitate gaudere
¶Sermo.XXX.De angel' quorū solēnitas in ecclesia celebraꝝ ꝓpter miraculū qđ visuꝫ fuit in monte gargano.
La.I.Qualiꝝ angelus ab hoīe cognosci pōt: q̄ est spūs incorpore⁹: q̄ tn̄ pōt in assumpto corpe
La.II.Q deus ꝓduxit angelos (aparere. ex tempe in celo empireo.
La.III.Qualiꝝ angeli ad nos mittūꝝ: q̄ hoies custodiūt: neq; dolēt de mal' cor⁹ q̄s custodiūt
¶Sermo.XXXI.De sancto Joh̄e baptista p̄ cursore dn̄i nostri Jesu xp̄i.
La.I.de q̄nq; excellentijs natiuitatis Joh̄.ba.
La.II.De sanctitate Joh̄.bap.quā demōstrāt q̄nq; ỽtutes illi⁹ p̄cipue ⁊ singulariss̄ime
La.III.De q̄nq; dignitatib⁹ q̄ ostendunt q̄ sit sublimis inter sanctos Johānes baptista
¶Sermo.XXXII.De sancto ꝑaulo aposto/lo summo doctore gentiū
La.I.Qualiꝝ ꝑaulus feruebat in p̄secutione
La.II.de ꝯuersione ꝑauli ⁊ se- (discipulor⁹ ptem mirabilibus q̄ concurrerūt in illa.
La.III.De raptu ꝑauli in quo vidit essentiaꝫ dei: ⁊ de ꝯditionibus illius raptus.
¶Sermo.XXXIII.De p̄imatu sancti ꝑetri apostoli. Et de illius eximijs ỽtutib⁹: atq; de ip̄ius ꝑetri ⁊ ꝑauli martyrio.
La.I.Q beatiss̄im⁹ ꝑetrus p̄nceps apostolorum fuit: ⁊ dignissimū caput ecclesie.
La.II.De abiectiōe rerū tpalium ⁊ confessiōe xp̄i atq; penitentia ꝑetri.
La.III.De martyrio ꝑetri ⁊ ꝑauli: qđ consideraꝝ respectu tpis .cause ⁊ modi.
¶Sermo.XXXIIII.De sancto Andrea aplo fratre simonis petri. Et in passiōe socio
La.I.Qualiꝝ sanct⁹ Andreas fuit diligēs conuersando cum bonis: ⁊ audiendo ỽbū dei: atq; alijs audita cōicando.
La.II.Qualiꝝ beatus Andreas rōabiliꝝ obediuit xp̄o eū vocanti simul cū ꝑetro: qđ satis stulte q̄dam ausi sunt improbare.
La.III.Qualiꝝ beatus Andreas iubēte Egea crucis martyriū passus est.
¶Sermo.XXXV. De amore dulcissimo dn̄i nr̄i Jesu xp̄i: quem exhibuit Johāni euāgel.
La.I.q xp̄s dilexit Johannē amore p̄cipuo ⁊ p̄m q; hō ⁊ p̄m qđ deus. Et de dr̄a amor⁹ eius ⁊ ꝑetri. Et q̄z rōabiliꝝ xp̄s ita intēse Johānē
La.II.Qualiꝝ xp̄s oñdit amorē suū (dilexit. Johāni ꝯuersando secū familiariꝝ: atq; exaltādo illū ⁊ cōmendando sibi ỽginem matrem
La.III.Qualiꝝ Jobes miraculꝝ claruit. ⁊ q̄d tenendū an sit mortu⁹ q̄ in celo habitat glorios⁹
¶Sermo.XXXVI.De sancto Jacobo maiore filio zebedei: ⁊ fratre Johānis euāgeliste.
La.I.Qualiꝝ beatus Jacobus supauit diabolicas artes. Et quō pōt diabolus humana corpora molestare ⁊ visibiliꝝ aparere atq; transfigurare se in angelū lucis.
La.II.De felici martyrio beati Jacobi ad qđ ꝯcurrit sanitas palitici ⁊ ꝯuersio Josie: atq; sepulture miraculosa dispositio.
La.III.Qualiꝝ beatus Jacobus gt̄iosus est ⁊ benignus his q̄ implorāt eius patrocinū
¶Sermo.XXXVII.De sancto Matthēo apostolo ⁊ euangelista q̄ xp̄m secutus est in obedientia pauptate ⁊ patientia.
La.I.Qualiꝝ beatus Matthe⁹ obediuit xp̄o vocanti. Et quō in omibus obediendū est deo Et quare obedientia sit homi p̄standa: ⁊ de septem obedientie gradibus.
La.II.Qualiꝝ beat⁹ Matthe⁹ secut⁹ fuit christum i pauptate: q̄ dicta fuit aplis sb̄ p̄cepto: quā ip̄i diligēꝝ obꝫuauerūt etiā mendicādo.
La.III.Qualiꝝ.b.Matthe⁹ secut⁹ fuit xp̄m i patia: quā habuit equo aio ferēdo illatam sibi mortē: ob quā hirtacus dei iudiciū nō euasit.
¶Sermo.XXXVIII.De.b.Thoma aplo. q̄ licz fuit ex duodeci vnus: qđ ad suā gl̄am accedit: tn̄ inuētus est triplici p̄conio decorat⁹
La.I.Qualiꝝ Thomas fuit in fide ꝛfirmatus vidēdo xp̄m: vbi declaraꝝ: quō cor⁹ glorificatum sit palpabile: ⁊ an Thomas tetigit christū Et si de eodem pōt esse fides ⁊ visio.
La.II.Qualiꝝ Thomas aplis p̄dicauit popul' diūsaꝫ ꝓuinciarū: loquēs ideomata eor⁹ varia.
La.III.Qualiter beatus Thomas aplis glorioso martyrio vitam ꝛsummauit.
¶Sermo.XXXIX.De sancto Jacobo dicto

iusto ⁊ minore: filio alphei ⁊ fratre dñi nr̄i ihesu
Ca.I. Qualit̄ beatus Jacob⁹ fuit in iu- (xp̄i
sticia et sanctitate singularis: tū ꝓpter inclinationem nature. tum ꝓpter exemplū xp̄i. tū ꝓpter sanctificationem in vtero.
Ca.II. Qualit̄. b. Jacobus fuit ꝯgo purissim⁹ q̄ carnē suā mortificauit ⁊ or̄oi assiduus fuit
Ca.III. Qualit̄. b. Jacobus ꝓpter veritatem quā p̄dicabat martyrio coronatus est.
¶ Sermo. XL. De laudibus fidei christiane: q̄ verissima ꝓbat̄. In festo ap̄lor⁹ ꝑhilipi ⁊ Jacobi recitandus.
Ca.I. Q̄ vera sit fides xp̄i: eo q̄ mūdus totus illam acceptauit mediante p̄dicatōe ap̄lor⁹.
Ca.II. Q̄ vera est fides xp̄i ex eo q̄ ꝓ illius cōfessione tot hoies ⁊ mulieres morte violentam forti animo tulerūt.
Ca.III. Q̄ fides xp̄i vera esse ꝓbat̄: ex eo q̄ de⁹ illam ꝯtinuis miracul̄ magnificat.
¶ Sermo. XLI. De singulari electōe sci Matthie: q̄ ad apostolatū assumptus fuit.
Ca.I. Qualit̄ ꝓpter peccatū desperatōis Judas dānat⁹ fuit. Et cur ap̄li locū iude voluer̄t suplere.
Ca.II. Qualit̄ singularis fuit ⁊ sancta electio Matthie respectu eligentiū: modi eligēdi: ele-
Ca.III. Qualit̄. b. Matthias p̄dica (ctiq̄. uit ꝓstant̄ veritatē euangelicā Ob quam martyriū coronam accepit.
¶ Sermo. XLII. De gl̄a beati ap̄li Bartholomei: q̄ mag̃ cog̃scit̄ ex triplici eius excellentia.
Ca.I. Qualit̄. b. Bartholome⁹ p̄dicans in India idolatriā extinxit Et de idolatrie difficultōe originatione ⁊ gr̃ui offensione.
Ca.II. Qualit̄ in albano maioris armenie beatus Bartholome⁹ passus est martyriū. de cui⁹ passione varia est opinio.
Ca.III. Qualit̄ corp⁹ ap̄li ꝓ Fuatū est mirabiliter q̄ꝫ ꝓiectū in mari deuenit ad insulā Liparitanā. Et inde collectis ossibus: q̄ a saracenis fuer̄ut dispsa delatum fuit beneuentū.
¶ Sermo. XLIII. de sanct⁹ ap̄lus simōe ⁊ iuda.
Ca.I. q̄lit̄ Simō ⁊ Judas deuicerūt diabolos Et vtrū demones habeant sciam futurū contingentiū. Et quō hñt ꝓphetas falsos atq̄ q̄liter veritatē fatent̄ quam odiūt.
Ca.II. Qualit̄ Simō ⁊ Judas deuicerunt magos. Et q̄ dicunt̄ magi: atq̄ de dr̄a miraculorum dei ⁊ sanctorū a miracul̄ magorū.
Ca.III. Qualit̄ Simō ⁊ Judas debellar̄t p̄tifices idolorū: eligentes mori pot⁹ q̄ꝫ statuam solis adorare.
¶ Sermo. XLIIII. De sacris admirādisq̄ stigmatibus seraphici Francisci.
Ca.I. q̄ nō est fictio q̄cād dr̄ de stigtib⁹ frācisci cū veritas tante rei multipliciter confirmet.
Ca.II. q̄ ex impressiōe stigmatū: triplici ꝓrogatiua Franciscus fuit decoratus.
Ca.III. q̄ stigmata fuerūt impssa Frācisco satl cōgrue respectu pſone. loci ⁊ modi.
¶ Sermo. XLV. de trib⁹ excellētijs. b. frācisci
Ca.I. q̄. b. Franciscus fuit missus a deo
Ca.II. de q̄nq̄ p̄clarissimis ꝯtutib⁹ q̄b⁹ floruit beatus Franciscus.
Ca.III. Qualit̄ deus magnificauit sanctū francisc̄um p̄cipue in q̄nq̄ p̄rogatiuis.
¶ Sermo. XLVI. De sancto Lodouico ordis minorū epō tholosano.
Ca.I. Qualit̄ sanctus Lodouicus magnificat ex nobilitate sue originis.
Ca.II. Qualit̄ sanct⁹ Lodouicus spreto mundo ⁊ tpali regno vitā spūalem elegit: ꝓmanens vsq̄ in finem in ꝯginitate.
Ca.III. Qualit̄ sanct⁹ Lodouicus miḡuit iu/uenis ex hac vita: quē Jobs. xxij. canonizauit
¶ Sermo. XLVII. De sācto Thoma de aq̄no ordinis p̄dicatorū.
Ca.I. qualit̄ sanct⁹ Thomas fuit doctor theologie. ⁊ de ip̄ius theologie scie laudibus.
Ca.II. Qualit̄ doctrina sancti thome est valde vtilis: eo q̄ est copiosa facil̄ ⁊ merito sapientibus ⁊ insipientibus grata.
Ca.III. Qualit̄ sanctus Thomas non solum fuit doctus: ꝫ ꝯtutibus ornatus.
¶ Sermo. XLVIII. De sancto Nicolao famosissimo confessore.
Ca.I. Qualit̄. b. Nicolaus placuit deo ꝓpter ꝓudentiā spūalem q̄ spreuit terrena: et celestia
Ca.II. q̄lit̄ ciuis paup ex miscōia (ꝓcupiuit. sibi a sctō Nicolao exhibita tres filias nuptui tradidit.
Ca.III. Qualiter. b. Nicolaus obſuauit officium boni pastoris circa regimen aiar̄ ꝓmot⁹ ad eccl̄iasticā dignitatem ex volūtate dei.
¶ Sermo. XLIX. de trib⁹ ꝓuilegijs. b. stephani ꝓthomartyris.
Ca.I. Qualit̄. b. Stephan⁹ fauente diuīa gr̃tia supauit supbiam. auaricīā ⁊ luxuriā.
Ca.II. Qualit̄ vicit btūs Stephan⁹ tria p̄lia in quor̄ quolibet affuit sibi diuinū auxiliū.
Ca.III. Qualit̄. b. Stephanus dr̄ ꝓmus martyr. et q̄re multis miracul̄ coruscauit.
¶ Sermo. L. De innocētib⁹ occisis ab herode
Ca.I. Qualit̄ Joseph monēte an- (ascalonita. gelo fugit cum Jesu ⁊ ꝯgine mr̄e in egyptum.
Ca.II. de dr̄a herodis ascalonite: ⁊ aliorum q̄ sic vocati sunt. Et de ip̄ius herodis seuicia.
Ca.III. Q̄ innocentes patiendo ꝓ xp̄o meruerunt decorari corona martyrij.
¶ Sermo. LI. De beato Georgio martyre: q̄

fortis fuit in bello ferali. tpali ⁊ passionali.
Ca. I. Qualiť. b. Georgius miles fuit strēnu⁹. Et an sit licitū militare. atq; de. xij. ꝓditionib⁹ q̄s hr̄e dñt q̄ volūt laudabiliť militiā exercere.
Ca. II. Qualiť draco est afal terribile. Et quō beatus Georgius occiso draconc ꝓuertit ꝓplm
Ca. III. Qualiť. b. Georgius for- (ad fidē xp̄i. ti animo tulit seuissimos cruciatus. ⁊ tandē capitis obtruncatione martyr effectus est.
¶ Sermo. LII. De btō Marco euāgelista.
Ca. I. Qualiť. b. Marcus mr̄os plos viuificauit euāgeliū scribēdo. p̄dicando ⁊ obr̄uādo.
Ca. II. Qualiť. b. marcus cōpať leoni ppť magnanimitatē quā habuit in tolerantia martyrij. ⁊ de diuinis ꝓsolationib⁹ sibi factis.
Ca. III. de g̃titudine leonis p exempla declarata: in qua sibi. b. marcus assimilať. cui⁹ p̄sidio respublica venetorū sustentať: eiusq; gloria in dies augetur.
¶ Sermo. LIII. De btō Luca euāgelista: q̄ vt bos vel vitulus figurať: eo q; a sacerdotio incipit Zacharie. ⁊ xp̄i genealogiā p sacerdotes describit.
Ca. I. de gēte ⁊ patria ac exercitio bti Luce. atq; q̄liť ad medicos ē recurrendū: q̄ infirmos ad ꝓfessionē inducere tenēť: ⁊ de salario medicor̄.
Ca. II. de ỹtutibus sancti Luce in quo nullum peccatū mortale fuit post cōuersionem ad xp̄m qm̄ in eo erat spūssanctus.
Ca. III. quantū ꝓfuit ecclesie dei beat⁹ Lucas scribendo euangeliū. ad qđ induxerūt eū volūtas diuia. vtilitas ecclesie ⁊ falsitas hereticor̄.
¶ Sermo. LIIII. De. b. Laurētio martyre: q̄ probat⁹ a deo triplici igne inuēt⁹ est sine iniq̄tate.
Ca. I. Qualiť. b. Laurentius examinatus fuit igne diuini amoris: ⁊ de p̄fectōe diuie dilectionis ⁊ magnitudie illius p̄cepti. atq; de inductiuis ad amorem dei.
Ca. II. Qualiť btūs Laurentius ꝓbatus fuit igne ꝓximalis miseratiōis. Et an possit elemosyna dari absq; charitate. Et si fieri pōt de illicite acq̄sitis. Et quō corꝓalis elemosyna pōt causare spūalem effectum.
Ca. III. Qualiť. b. Laurēntius examinatus est igne tyrannice p̄secutionis. Et de eius gr̃a cōstantia atq; gloria.
¶ Sermo. LV. De sancto Augustino p̄clarissimo lumine ecclesie sancte dei.
Ca. I. De ꝓuersione. b. Augustini. Et de his q̄ induxerūt eum ad heresim. Et de errorib⁹ manicheorum.
Ca. II. De humili penitentia ⁊ singulari doctrina atq; integritate vite beati Augustini.
Ca. III. de miracul⁹ ⁊ trāslatiōe corꝓis. b. augl.
¶ Sermo. LVI. De beato Hieronymo q̄ gl̃am ingentem adeptus est ꝓpter sciam. patiaz ⁊ pe-
Ca. I. Qualiť scia Hieronymi fuit (nitētiaz. a mgr̄is eū docentib⁹ causata. Et q; sit cum illa habuit sciam infusaz. Et q̄liť alios doctores superauit in noticia diuersor̄ idiomatū ⁊ mr̄itudinis historiarū. Et in vtili ac ꝓnecessaria scri/pture sancte translatione.
Ca. II. de patientia Hieronymi.
Ca. III. De austera penitentia Hieronymi.
¶ Sermo. LVII. De sancto Bñdicto pr̄e gloriosissimo monachorū.
Ca. I. Quot modis accipiť religio. Et de magnificentijs religionis. Et q̄tum exaltata ē religio sancti Benedicti.
Ca. II. Qualiť sanctus Bñdictus fuit in sāctitate ꝓfectus: qđ ostendunt eius miracula ⁊ spiritus ꝓphetie atq; cōmotio mundi.
Ca. III. de felici transitu p̄ris Bñdicti q̄ die sui obitus p̄dixit. ⁊ de mira ipius deuotiōe. ⁊ q̄liť eius gl̃a fuit duobus monachis reuelata.
¶ Sermo. LVIII. De sancto Dominico institutore sacri ordinis p̄dicatorū. (latus.
Ca. I. Qualiť sanct⁹ dñicus fuit mr̄tiplicit reue
Ca. II. de septē p̄cipuis ỹtutib⁹ scti dominici.
Ca. III. De septem ꝓuilegijs in q̄bus deus sublimem fecit beatum Dominicū.
¶ Sermo. LIX. De sancto Vincentio doctore eximio ac celeberrimo famosissimoq; p̄dicatore ordinis p̄dicatorū.
Ca. I. q; beatus Vincentius fuit idoneus ad p̄dicandū. tum q: gr̃a dei fuit in illo. tum ꝓpter scientiā. tum etiam ꝓpter sanctitatē vite.
Ca. II. de singulari excellentia p̄dicationis beati Vincentij.
Ca. III. q̄ fructuosa fuit p̄dicati o beati Vincētij in ꝓuersiōe pct̄or̄ ⁊ baptizatiōe infideliū.
¶ Sermo. LX. De corona sancti Petri martyris ordinis p̄dicatorū.
Ca. I. q; corona beati Petri martyris longe p̄ciosior fuit q̄ quorūcūq; imꝓatorū ⁊ regū. Et de ipa aureola.
Ca. II. Qr beatus Petrus triplici aureola coronatur: eo q; fuit ỹgo. p̄dicator ⁊ martyr.
Ca. III. de miracul⁹ quibus claruit beatus Petrus martyr in vita. in morte ⁊ post mortem.
¶ Sermo. LXI. De sancto Ambrosio doctore sancte ecclesie epo mediolanensi.
Ca. I. q; sanctitas beati Ambrosij assimilať sanctitati q̄ncq; psonarū di Ẽnissimar̄ veteris testa
Ca. II. De q̄ncq; p̄cipuis ỹtuti- (menti. bus sancti Ambrosij.
Ca. III. q; q̄ncq; modis manifestata est lucidissime sanctitas beati Ambrosij.
¶ Sermo. LXII. De sctō Antonio abbate: q̄ diaboli tēptamēta cū dei adiutorio viriliter su-

perauit.
Ca.I. Q diabolus temptauit Antoniũ: de quibusdam dubijs temptationis.
Ca.II. De q̃tuor modis temptationis: quibus diabolus conatus est Antoniũ supare.
Ca.III. De q̃tuor excellentissimis p̃rogatiuis beati Anthonij.
¶ Sermo.LXIII. de liberalitate sancti Gregorij pape.
Ca.I. Qualr̃.b. Gregorius oposuit liberalitatem vicio auaricie. Et qualr̃ liberalitas ẽ virt⁹ cui⁹ officiũ est donare. ⁊ quõ est ps iusticie.
Ca.II. Qualr̃.b. Gregorius ꝓpter liberalitatem exposuit pecunias ad cõstruenda monasteria: ⁊ ad releuandas necessitates pauperũ.
Ca.III. Qualr̃ deus retribuit sancto gregorio abundantem mercedem.
¶ Sermo.LXIIII. De misc̃dia sancti Martini confessoris.
Ca.I. De cõmendatiõe misc̃die: ⁊ de his q̃ nos inducũt ad illam: in qua ꝑmptissimus fuit beatus Martinus.
Ca.II. Qualr̃ de⁹ exaltauit beatũ Martinũ.
Ca.III. Q deus assumpsit ad gl̃am suã beatum Martinũ: q̃ p̃nũciauit diem obitus sui sibi diuinitus reuelatũ.
¶ Sermo.LXV. De sancta katherina v̄gie et martyre sponsa xp̃i p̃dilecta.
Ca.I. Qualr̃ beata katherina munda fuit ab infidelitate. a luxuria. ⁊ a supbia.
Ca.II. de sapientia sancte katherine: cui nõ potuerũt resistere q̃nquaginta doctissimi viri: q̃s ad fidem cõuertit.
Ca.III. De patientia sancte katherine ⁊ glorioso martyrio eius.
¶ Sermo.LXVI. De fide sancte Cecilie v̄gis ⁊ martyris: ob quã xp̃s eã suã sp̃osam fecit.
Ca.I. Q maxime cõmendanda est beata Cecilia: eo q̃ habuit fidem. q̃ virtus est p̃ma in ordine aliarũ v̄tutum.
Ca.II. Qualr̃ fides.b. Cecilie fuit approbata.
Ca.III. Qualr̃ fides Cecilie fuit instrumentuz vt fides xp̃i defenderet triplici martyrio.
¶ Sermo.LXVII. De fide inuictissima.b. Lucie v̄ginis Siracusane.
Ca.I. Qualr̃ fides infusa fuit ꝓie beate Lucie a deo: ⁊ quõ meritoriũ est credere: ⁊ q̃ fides informis sit donũ dei.
Ca.II. Qualr̃ fides beate Lucie fuit roborata ⁊ magnificata triplici solenni miraculo.
Ca.III. Qualiter beata Lucia voluit p̃ro fide christi p̃ martyrij tolerantiam vitam p̃sentem consummare.
¶ Sermo.LXVIII. De sancta Amicicia.
Ca.I. q̃ omẽs sancti ⁊ philosophi gl̃ose de amicitia loquunt.
Ca.II. de triplici amicitia. falsa. mala ⁊ vera.
Ca.III. de signis ⁊ p̃ditiõib⁹ vere amicicie.
¶ Sermo. LXIX. De beatissimo p̃fessore Antonio paduano de ordine minorũ.
Ca.I. Qualr̃.b. Antonius zelo martyrij succẽsus transijt de religione canonicoꝝ regulariuz beati Augustini ad religionem minorũ.
Ca.II. de p̃dicatione beati Anthonij: q̃ sciẽtiaz habuit nõ solum acq̃sitam sed infusam.
Ca.III. Q de⁹ glorificauit sanctũ Antonium ꝑ reuelationẽ mortis eius ⁊ canonizationem atq̃ frequentẽ exauditionem illorũ q̃ inuocãt patrocinium eius.
¶ Sermo.LXX. de sancta katherina de senis: tertij ordinis sancti Dominici.
Ca.I. q̃ nõ debet aliq̃s existimare impossibilia fore illa q̃ de beata katherina dicunt: cum de⁹ multipliciter magnificare voluerit etiam femineum sexũ.
Ca.II. De septem p̃cipuis ⁊ singularissimis v̄tutibus q̃bus floruit beata katherina.
Ca.III. Qualr̃ deus sublimauit beatã katherinam septẽ gr̃iosis ⁊ admirãdis p̃rogatiuis.

Finit feliciter Tabula Sermonũ in ꝟ volumine contentorũ.

¶ Sermo de sancto Bernardino.

In nomine domini nostri Jesu christi Incipit prima pars sermonum de laudibus sanctorum fratrem Robertum carazolum de Licio ordinis minorum episcopum Aquinatem.

Sermo primus de laudibus altissimi dei: cuius excellentiam nobis declarant precipue tria nomia quibus eum nominare solemus.

Non gloriet sapiens in sapientia sua: nec fortis in fortitudine sua: nec diues in diuitijs suis. Sed in hoc glorietur qui gloriat scire et noscere me Dei viuentis vbi sunt ista originaliter Hiere. ca. ix. Cum defecerint homes a vera cognitione sui creatoris: abundauit iniquitas multorum et malicia excreuit sup terram. Multiplicant in dies nephandissima scelera: horrenda vitia et indomabilia incorrigibiliaq peccata. Dis quippe caro videt iam viam suam corrupisse. Et duz ad singulos hoim status variaq studia cospicimus: rarissimos inuenim⁹ qui iuste: recte: pure: simpliciter et mude agant. Ubiq dol⁹: vbiq fraus vbiq simulatio: vbiq puatus amor: vbiq cupiditas: vbiq abitio: vbiq deniq ignominia: et turpitudo. Que pfecto no essent si deum an me tis oculos vellem⁹ habere. Idcirco in h fmone de ipo altissimo deo alique explicabim⁹ quibus humana corda excitent ad ipm colendum: amandum: timendum: atq desiderandum. In hoc siquidem stat vera sapia: vt pie veneremur deum preceptaq illi⁹ diligent fuemus. Ad hoc vo inducimur dum oculos metis erigimus ad contemplandam excelsam maiestatem ei⁹. Hanc aut vnusquisq cosidere pot ex nomibus que generalit de deo psueuerunt dici. Qua de re et ipa nos nomia pscrutari studebim⁹: vt p illa ad agnoscendum deum et dominum nrm facile pducamur. Sunt itaq tria pcipalia nomia quibus deus nominat a nobis: q illius peminentiam et magnitudinem exprmunt.

¶ Primum est nomen timoris: ipm est deus.
¶ Secundum est nomen amoris: illud est pater.
¶ Tertium est nomen honoris: hoc est dns.

¶ Qualiter deus benedictus est noiabilis etiam pluribus nomibus: et de scripturis tam humanis q diuinis in quibus exprmit hoc nomen deus. Ca. i.

Primum nomen p quo deus nominat a nobis est nom timoris: ipm est de⁹. Nam fm Isid. x. ethi. lib. Deus dicit a theos qd est timor. q timor sit colentibus eum. Sed q plerique insani et stulti quique dicere no formidat: vbi est de⁹: qual est. quis illum vidit. qd nomen eius. qd illi debemus: et similia. Ideo ad eorum domandam psidiaz prauitatemq confundendam tria in hac pte dubia declaramus.

¶ Primum vtrum deus sit noiabilis a nobis.
¶ Secom vtrum deus sit noiabilis plurib⁹ noib⁹
¶ Tertium vtrum hoc nomen de⁹ inueniat in scripturis expssum. ¶ Pro pmi dubij clariore itelligentia posset quis arguere q deus a nob noiari non potest. Nam dicit Aristo. in li. de causis prima causa supior est oi narratione. Et Aug⁹. in li. de vbis dni ait. Deus est ineffabil: q non pot fari. Et Dyoni. in li. de diuinis noib⁹ inqt. Deum neq dicere neq intelligere possibile est. Et iterum ibidem. Dei neq nomen est neq verbum: neq ratio neq opinio: neq fantasma. Ex qbus concludi videt q deum nullus noiare possit. Sed trium apertissime comprobat. tum q ipe Dyoni. librum edidit de diuinis noibus: tum etiam q de noie dei multa in scripturis tradunt. Unde Gen. iiij. c. scribit. Seth natus est filius quez vocauit Enos et iste cepit inuocare nomen dni. Et Exo. iij. c. Ego sum q sum. q suz hoc nomen mihi in eternum est. Et. xv. c. Omipotes nomen eius. Et. xx. c. No assumes nomen dei tui in vanum Et Leui. xix. ca. Non piurabis in noie meo. Et psal. viij. Dne dns nr q admirabile e nomen tuum in vniuersa terra. Et ps. xlv. Not⁹ in iudea deus: in isrl magnum nomen eius. Et psal. xlvij. Secom nomen tuum deus ita et laus tua in fines terre. Et psal. lxxxiij. Cognoscat q nomen tibi deus. Et psal. x. Sanctum et terribile nomen eius. Et psal. cxiij. Non nobis dne no nobis: sed nomini tuo da gl'am. Et Prouer. xviij Turris fortissima nomen dni. Et Esa. xlij. ca. Ego dns hoc est nomen meum. Et Hiere. xx. ca. Magnus es tu: et magnum nomen tuum. Et. xxxij. ca. Dns exercituum nomen ei⁹. Et Amos. ix. ca. Dns nomen eius. Et. C. de sum. tri. et fi. ca. l. ij Sumi dei nomen vbiq celebret. Et. C. de trāsac. l. si quis maior. Inuocato dei omipotentis noie. Ita et in plerisq locis nomen dei frequenter exprmit. Ex quo videt q nominari possit. ¶ Ad hanc dubietatem amouendam respondet Bonauen. in pmo. di. xxij. q sicut intelligere dr dupliciter: ita et nominabile. Nam intelligere vno mo dicit p pfectam cophensionem. Alio mo p semiplenam cognitionem. Sic noiabile vno modo dicit p pfectam expssionem. Alio mo p semiplenam narrationem. Si g dicat nominabile primo mo sic: sicut deus sibi soli est intelligibil: ita effabilis et noiabilis nomie: qd ipe scit vbo: qd ipe

nouit. Sicut ita q̄ nobis est incomp̄hensibilis: ita ⁊ innoiabil'. Et h̄ mō intelligende sunt autoritates ad p̄mā ptē iducte. Si ꝟo accipiā⁹ noiabile fm q̄lemcūq̄ narrationē. Sic quēadmodū deus est nobis cogn̄scibil': ita ⁊ noiabil'. Et q̄ melius cogn̄scit: melius noīat. Unō exp̄ssius noīat fidel' ⁊ scriptura q̄ fidei suffragat vt scriptura sacra q̄ ratio natural': vl' p̄hia. Cōcordat his tho. p̄ma pte. q. xiij. cuius ꝟba sunt ista. Secūdū q̄ aliq̄d a nobis intellectu cognosci p̄ōt: sic a nobis p̄ōt noiari. cū g̃ deus cognoscat a nob ex creaturis: sic poterit noiari nō tm̄ ita q̄ nom̄ significās ip̄m exp̄mat diuinā essentiā fm q̄ est. Sic h̄ nomē hō: exp̄mit sua significatōe essentiā hois fm q̄ est. Significat em̄ ei⁹ diffinitiōz declarantem essentiā ei⁹. Ratio em̄ quā significat nomen est ei⁹ diffinitio. vt dicit Aristo. iiij. meta. Dicit g̃ de⁹ non h̄re nomen: vel esse supra narratiōez. q⁹ essentia ei⁹ est supra id q̄ de eo intelligim⁹ ⁊ voce significam⁹. Scotus ꝟo in suo p̄mo di. xxij. inq̄t. Q̄uicquid viator non possit distincte cogn̄scere diuinā essentiā. p̄ōt nihilomin⁹ illā noiare aliq̄ noīe distincte eā significante: reuelato vl' impositō siue ab angelo siue ab ip̄o deo. sicut patz de noīe dei tetragramaton: q̄d fm Rabi Moyses significat solā essentiā diuinā cū intrinsecis suis p̄petatib⁹. Et licet q̄dam putent in hoc Scotum ꝯdicere tam dño Bonauen. q̄z sctō Tho. Ego tm̄ aliō sentio: q̄m doctores illi p̄clarissimi de noīe dei loquunt q̄d viribus ingenij ⁊ vi nature adinueniri p̄ōt. Doctor ꝟo subtil' extendit se ad nomen q̄d vel angelus vel de⁹ ip̄e nob reuelauerūt. ¶ Secundū dubiū erat: vtrū de⁹ nominari possit plurib⁹ nomib⁹? Ad q̄d rn̄det Ricardus de media villa. di. xxij. li. p̄mi q⁹ sic. naz q̄dam noīa significāt deū fm se. q̄dā in cōparatōe ad creaturas. Noīa aūt significantiū deū fm se Quedā significāt essentiā. Quedā psonas Quedam notiones. Nomia q̄ significant essentiā plura sunt. q̄uis diuina essentia sit sūme simplex: tamen p̄pter infinitatem p̄fectiōis sue ⁊ nr̄i intellectus debilitatem nō p̄ōt hō illā p̄fectiōez vnico ꝯceptu exp̄mere: ꝫ de illa formant plēs cōceptus Et nihilominus si de illa formaret ꝯcept⁹ sine fine: nunq̄ p illos ꝯceptus exp̄meret eam p̄fecte Facit aūt intellectus nr̄ aliū ꝯceptū de diuina p̄fectiōe sub rōe q̄ potētia. Aliū sub rōe q̄ sapia. et sic de aliis attributis. Ūñ q̄uis pluria noia dicta de deo significent rem eandē: tm̄ illam significant sub diuersis rōib⁹: ⁊ a diuersis rōib⁹ imponūtur. Ꝯo talia noia nō sunt sinonima: q⁹ noia sinonima sola voce differūt. Noia insup q̄ significant psonas plurificant. q⁹ plēs sunt psone diuine. Sic ⁊ noia q̄ significāt notiōes. Scōm bonauēturam in breuiloquio. Relatiōes in diuis sunt q̄tuor. s. paternitas. filiatio. spiratio. p̄cessio Notiōes ꝟo sunt relationes p̄dictorū cuz innascibilitate. Noia q̄ significāt deū in cōparatiōe ad creaturas plurificant. Quia fm Dion⁹. ca. vl. de diui. no. Deū p creaturas triplicit cognoscimus. Aut p ablationē ꝯditionum impfectaruz que reperiunt in creaturis. Aut p supeminētiam conditionū p̄fectarū. aut p causalitatē creaturarum. Et fm hoc deū triplicit noiamus. Illa ꝟo noia q̄bus nominam⁹ deū remouendo plurificātur: q⁹ plēs sunt ꝯditiōes impfecte in creaturis q̄s nominādo a deo remouem⁹. Quarū vna est finitas: quā remouemus cū dicim⁹. Deus est infinitus. Alia est creatura: quā remouemus cuz dicim⁹. Deꝰ est increat⁹. Siꝫ dicim⁹ deum immensum. q⁹ sine mensura incorruptibilē. q⁹ sine corruptiōe immortalem. q⁹ vita est sine defectu mortis incorporeū. q⁹ sine corpali materia. Nomina aūt q̄bus noiam⁹ deū sibi attribuendo supereminentes ꝯditiōes q̄ sunt in creaturis: plurificant fm q⁹ sunt plures p̄fecte ꝯditiōes i creaturis q̄ p supeminentiā deo attribuunt. sic sunt lux. vita. bonitas. ⁊ sic de aliis. Noia etiā q̄bus noiamus deū sub rōe qua est cā creaturaꝝ: plura sunt. fm q⁹ creature referunt ad ip̄m sub alia ⁊ alia habitudine cause. Referunt em̄ ad ipsuz vt ad cām efficientem sui esse. ⁊ sic noiāt creatori ⁊ ad cām exemplarem. ⁊ sic dr exemplar. ⁊ ad causam finalē. ⁊ sic vocāt finis. Magnus ita q̄ de⁹ est ⁊ excelsus valde: cui tanta noia cōpetūt que nos instruunt vt contemplemur eū sup oia existentē supantem q̄ oēm intellectū cuiuslibet creature. ¶ Tertiū dubiū fuit. vtrū hoc nomē deus inueniat in scripturis exp̄ssum. Ꝑro quo audiende sunt voces oim scripturarū tam diuinarum q̄ humanaꝝ. in q̄bus ꝓphete. p̄riarche apostoli. euangeliste. doctores. impatores. phi medici. astrologi ⁊ poete hoc nomē de⁹ in auribus oim sonant cū eximia laude. Ergo incipiamus a veteri testamēto ⁊ sequamur ea q̄ ponuntur in nouo. Deinde q̄ a p̄noiatis tangūt. Scribitur nāq̄ Gen̄. j. c. In p̄ncipio creauit de⁹ celum ⁊ terrā. Eodem. ca. Dixit deus fiat lux. Et iterū. Vidit deus lucem q⁹ esset bona. Et ibidez sepius repetit. Dixit q̄z deus. Dixit ꝟo deus. Et. xx. c. Dixit fpens ad mulierē. Cur p̄cepit vob deus ne comederetis ex omi ligno p̄adisi. Eodem. c. Vocauit dñs de⁹ Adā. Et. v. c. Hic est liber generatiōis Adā in die q̄ creauit deus hoīem. Et. vj. c. Dixitq̄ de⁹: nō p̄manebit spiritus me⁹ in hoīe in eternū: q⁹ caro est. Et. ix. ca. B̄ndixitq̄ de⁹ Noe ⁊ filijs eius: dixitq̄ ad eos Crescite ⁊ multiplicami. Et. xv. c. Credidit abraam deo: ⁊ reputatū est ei ad iusticiā. Et. xvij. c. Ego sum de⁹ oipotens: ambula cor̄ me. Et. xv

iij.ca. Nunq̃d deo est q̃cq̃ difficile. Et.xvij.ca. Temptauit de⁹ abraã. Eodẽ loco. Venerũt ad locũ quem ostẽderat ei de⁹. Et.xxvij.c. Det tibi de⁹ de roze celi. Et.xxviij.c. De⁹ oĩpotẽs bñ dicat tibi: ⁊ crescere te faciat atq̃ mlt̃iplicet. Eodem.ca. Nõ est hic aliud nisi dom⁹ dei ⁊ porta celi. Et.xxx.c. Exaudiuit de⁹ p̃ces ei⁹. s.lic. Eodem.c. Dixit Rachel. Abstulit de⁹ ob p̃bzium meũ. Et.xxxv.c. Apparuit Jacob de⁹ cũ fugaret fratrem suũ. Eodem.c. Ego sum de⁹ oĩpotẽs cresce et multiplicare. Et.xl.ca. Dixit Joseph. Nunq̃d nõ dei est interp̃tatio. Et.xlj.c. Ondit tibi de⁹ oĩa q̃ locut⁹ es. Et.xlviij.c. Dixit iacob En ego mozio: ⁊ de⁹ erit vobiscũ. Et Exo.ij.c. dixit Moyses. Deus p̃ris mei: adiutoz meus eruit me de manu pharaonis. Et.iij.c. dixit de⁹ Ego sum deus p̃ris tui. de⁹ Abraã: de⁹ Ysaac. Eodem.c. dixit Moyses. Deus patrũ nostrorum misit me ad vos. Et.v.c. Deus hebzeoꝝ vocauit nos vt eamus viã triũ diez in solitudinem ⁊ sacrificemus dño deo nr̃o. Et.vj.ca. ait dñs. Scietis q̃ ego sum dñs deus vest̃. Et.xv ca. scribit̃. Iste deus me⁹: ⁊ glorificabo eũ de⁹ p̃ris mei. ⁊ exaltabo eum. Et.xviij.c. Esto populo in his que ad deuz sunt. Et.xx.c. Ego sum dñs deus tuus: qui eduxi te de terra egypti: et de domo seruitutis. Eodem.ca. Ut p̃baret nos venit deus. Et.xxiij.c. Dominatoz dñe deus: misericoz ⁊ clemẽs. Et Leuit̃.xj.c. Custodite omia que scripsi: vt sim vester de⁹. Et.xviij.ca. Ego dñs deus vester: custodite leges meas Et ix.c. Sanctificamini ⁊ estote sancti: q⁹ ego sanctus sum: dñs deus vester. Et.xxiij.ca. Nõ q̃ maledixerit deo suo portabit peccatũ suum. Et xxvj.c. Ambulabo inter vos ⁊ ero vester deus Et Numeri.xvj.ca. Fortissime deus spirituum vniuerse carnis: nũ vno peccante contra omnes ira tua deseuiet. Et.xxij.ca. Non est deus quasi hõ vt mentiat̃. Et Deut̃.iij.c. Neq̃ enim est alius deus vel in celo vel in terra: qui possit facere opera tua: ⁊ cõpari fortitudini tue. Et.iij ca. Non est aliqua natio tam grandis q̃ habeat deos ap̃ropinquantes sibi: sicut adest nob de⁹ noster. Et.vj.c. Diliges dominũ deum tuum. Eodem.ca. Non temptabis dñm deuz tuũ. Et vij.c. P̃populus sanct⁹ es dño deo tuo. Et.viij ca. Obs̃ua ⁊ caue ne q̃n obliuiscaris dñi dei tui Et.x.c. Dñi dei tui celum est̃ ⁊ celi celoz: ⁊ oia que in eo sunt. Eodem.c. Deus nr̃ ipe est deus deoz ⁊ dñs dominantiũ de⁹ magn⁹ ⁊ potens ⁊ terribil̃. Et.xiij.ca. Dñm deum vestrũ sequimini: ⁊ ip̃m timete. Et.xiiij.ca. Filij estote dñi dei vestri. Et.xviij.ca. P̃perfectus eris ⁊ absq̃ macula coram domio deo tuo. Et.xxiij.ca. Cũ votum voueris domio deo tuo: non tardabis reddere. Et.xxxij.ca. Deus fidelis ⁊ absq̃ vlla iniquitate: iustus ⁊ rectus. Et Josue.ij.ca. Dominus enim deus noster: ipe est deus in celo sursum: ⁊ in terra deorsum. Et Judicum.vj. capi. Ego deus vester non timeatis deos amoꝝreorum. Et p̃mi Regum.ca.ij. Deus scientiarum dominus est. Et.vj.ca. Auxiliatus est nob de⁹ Et.ix.ca. Est vir dei in ciuitate hac. Et secundi Regum.xiiij.ca. Non vult deus perire animã Et.xxij.capi. Quis fortis p̃ter deũ nostrum. Et tertij Regum.iiij.capi. Dedit quoq̃ deus sapientiam Salomoni ⁊ p̃rudentiam multã nimis ⁊ latitudinem cozdis. Et quarti Reguz.v. capi. P̃onuntur verba regis israel: Nunquid deus sum ego: vt occidere possim et viuificare. Eodẽ capitulo scribitur q⁹ dixit Naaman. Vere scio q⁹ non sit alius deus in vniuersa terra: nisi tantũ deus israel. Et p̃mi P̃aralypomenon xvij.c. Dixit Natan ad Dauid. Omnia que in coꝝde tuo sunt fac: deus enim tecum est. Et secũdi P̃aralypomenon.xxv.capi. dicitur. Dei est q̃diuuare ⁊ in fugam vertere. Et p̃mi Hesdre p̃mo capi. Cirus rex persarũ retulit. Omnia regna terre dedit mihi dominus deus celi. Et Thobie.vj.c. scribuntur verba angeli ad Thobiam loquentis. Ostendaz inquit tibi que sunt quibus p̃ualere potest demoniũ. hi nãq̃ sunt qui coniugium ita suscipiũt vt deum a se: ⁊ sua mente excludant. Et Judith.xiiij. capi. Achioz videns virtutem quam fecit deus israel: relicte gentilitatis ritu credidit deo. Et Job.xxiij. capi. Deus molliuit coꝝ meum: ⁊ omnipotens conturbauit me. Et in psalmo.iiij. Cum inuocarem exaudiuit me deus. Et.vij. Domine deus meus in te speraui. Et psalmo.ix. P̃ropter q̃ irritauit impius deum. Et psalmo.xvij. Deus meus adiutoz meus ⁊ sperabo in eum. Et psal̃. xviij. Celi enarrant gloriam dei. Et psal̃.xxiij. Libera deus israel ex omnibus tribulatiõibus suis. Et.xlj. Quemadmodũ desiderat ceru⁹ ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te deus. Et psal̃.xlij. Quia tu es deus fortitudo mea. Et psal̃.xliij. Deus auribus nostris audiuimus. Et psal̃.xliiij. P̃ropterea vnxit te deus deus tuus. Et psal̃.xlv. Deus refugiũ nostruz ⁊ virtus. Et psal̃.xlvj. Omnes gentes plaudite manibus: iubilate deo in voce exultationis. Eodem psal̃. Quoniã rex omnis terre de⁹: psallite sapient̃. Et.xlvij. Hic est deus noster in eternum ⁊ in seculũ seculi. Et.xlix. De⁹ deoꝝ dñs locut⁹ est. Et.l. Miserere mei de⁹ ſm magnam miscoiaz tuã. Et.lij. De⁹ de celo p̃spexit sup filios hoim. Et.liij. Deus in noie tuo saluũ me fac Et.pz̃.lxx. Deus docuisti me a iuuentute mea Et psalmo.lxxij. Q̃ bonus israel deus his qui

recto sunt corde. Et.lxxvj. Viderunt te aq̃ de⁹: viderũt te aque ⁊ timuerũt: ⁊ turbate sunt abyssi. Et.lxxxij. Deus q̃s simil' est tibi. Et.lxxxiiij. Audiam q̃d in me loquat' dñs deus. Et.lxxxv Magnus es tu ⁊ faciens mirabilia: tu es deus so'us. Et Eccle.j.c. Omis sapientia a dño deo est. Et.ij.c. Fili accedens ad seruitutẽ dei: sta in iusticia ⁊ in timore. Et.iij.c. Qui timet deuz honorat parentes. Et.vij.c. Nõ te iustifices ante deum. Et.x.c. Perdit deus memoriã superbor. Et.xv.c. Deus ab initio cõstituit hominem. Et xlv.c. Dilectus deo ⁊ hominibus: Moyses. Et Sap̃.j.c. Deus mortem non fecit. Et Esa.ij.c. Venite ascendam⁹ ad montem dñi: ⁊ ad domũ dei Iacob. Et.vj.c. Seraphin clamabãt sanct⁹: sanctus sanctus dñs deus sabaoth. Et.xl.c. Cõsolamini consolamini populo meus dicit de⁹ noster. Et Hiere.iij.c. Vere in dño deo nostro salꝰ israt. Et Daniel.j.c. Dedit aũt de⁹ Danieli grã in conspectu p̃ncipis eunuchor. Et.ij.c. Daniel bñdixit deo celi. Et.iij.c. Ambulabant in medio flãme: laudantes ⁊ bñdicentes deũ. Et.xj. ca. Aduersus deum deorũ loquet'. Et.xiij. ca. Deus eterne qui absconditorũ es cognitor. Et Osee.xxij.c. Deum absq̃ me nescies. Et Jone iij.c. Tu es deus clemẽs ⁊ misericors. Et Michee. vj.c. Curuabo genu deo excelso. Et p̃ma Petri. v.c. Deus omnis grẽ vocauit nos i eternam glã suam. Et eodem.c. Humiliami sb̃ potenti manu dei. Et ad Roma .j.c. Cum deũ cognouissent: nõ sicut deũ glorificauerũt. Et. viij ca. Si deus p nobis q̃s cõtra nos. Et p̃me ad Chor̃.xxiiij.c. Non est dissensionis de⁹: sed pacis. Et scde ad Chor̃.xx.c. Non eñ q̃ seipm cõmendat ille pbatus est: sed quem de⁹ commendat. Et ad Ephe.ij.c. Deus dives est in misericordia. Et ad Philip.ij.c. Deus exaltauit illũ. Et p̃me ad Thes. v.ca. Deus pacis sanctificet vos. Et Act'. v.c. Obedire oportet deo. Et.xvij.c. Inueni aram in q̃ scriptũ erat: ignoto deo Et Apocal'. j.ca. Significauit deus que oportet fieri cito. Et. vij.c. Vidi alterũ angelũ ascendentem ab ortu solis habentem signuz dei viui. Exo.xiiij.c. Timete deũ ⁊ date illi gloriã et honorem. Et.xxj.ca. Absterget deus oẽm lachrymaz ab ocul' eorũ. Et Job. p̃me sue canonice. c. j. Deũ nemo vidit vnq̃. Et in suo euãgelio.j.c. Verbũ erat apud deũ. Et. viij.c. Qui ex deo ẽ verba dei audit. Et.iij.c. Sic deus dilexit mundum. Et Mat. vj.c. Beati mundo corde: quoniam ipi deum videbũt. Et.vj.c. Non potestis deo seruire ⁊ mãmone. Eodem.c. Primũ querite regnũ dei. Et.xix.c. Quos deus cõiũxit: hõ nõ sepat. Et.xxij.c. Reddite q̃ sunt cesaris cesari: ⁊ que sunt dei deo. Et Luce.j.c. Qõ eñ ex te nascet' sanctũ vocabit' filius dei. Et. vij.c. De⁹ visitauit plebem suã. Et.xviij.ca. Deus ppitꝰ esto mihi peccatori. Et Cassiod. sup psal'. Magnus de⁹ ⁊ laudabil' nimis. Deus inq̃t est virt⁹ inexplicabil': pietas incõprehensibil': sapia ineffabilis: cuius vera diffinitio est finem in suis laudibus nõ hre. Et Boe. in li. de tri. De⁹ est pulcherrimũ: fortissimũq̃ vere vnũ in quo nullus numerus: nullum in eo aliud p̃ter q̃ id qd̃ est. Et Anselmus in plogion. De⁹ est pulchritudo q̃ non vidor odor q̃ olfactu non pcipit': sapor q̃ non cognoscit': bonitas q̃ nõ sentit'. Et Aug⁹. in lib. de libero arbi. Deus est quo nihil superi⁹ esse ꝓstat eternus incõmutabil'. Et in li. de vera religione. Deus est incõmutabil' natura: prima vita: p̃ma essentia: p̃ma sba. Et Justinian⁹ Imperator. C. de vete. iure enucliando. l.j. inquit. Deo auctore: ⁊ nostrũ gubernante imperiũ bella feliciter pagimus ⁊ pacez decoram⁹: ⁊ statim reipublice sustentam⁹. Et. C. de offi. p̃fec. p̃to. aphrice. l.j. Multas q̃dem ⁊ antea a deo pme ruimus largitates: ⁊ innumerabilia ei⁹ circa nos bñficia confitemur. Et. C. de rebus creditis: et iureiurã. l.j. Jurisiurandi contempta religio satis deũ habet vltorem. Et. ff. de legi. l.ij. scribit'. Omis lex inuentio ⁊ donuz dei est. Et ideo habes in epla Inter claras. C. de sum. tri. ⁊ fi. ca. Et in pemio institute. Et. C. ne filius p patre. i auten. habita. Et. C. de iudeis. l. iudeis. Et. C. de raptoribus ẏginũ. l. raptores. Et. ff. de iure iurando. l. ait pretor. Et. C. de epis ⁊ clericis. l. deo nobis. Et in auten. vt non luxurient' cõtra naturã. Et in autentico de mandatis p̃ncipũ in ·ꝟ· oportet. Et in auten. de fide instru. in ·ꝟ· Cuz igit'. Et in auten. de questore. in p̃n. Et Sibilla heritrea cuius ẏba ponit Lactantius li.j. diuinarũ institutionũ: ita loquit'. Unus de⁹ q̃ vnus est: isq̃ amplissimus increatus. Et Plato i thimeo. Perfectus ⁊ purgatus hinc exiẽs habitabit cũ deo. Et vt Hiero. asserit sup. j. ca. Danielis. hic dixit fabricatorẽ mũdi deũ. Et Aristo. in p̃mo de celo ⁊ mũdo. Omẽs q̃dem summũ locum deo tribuũt: ⁊ greci ⁊ barbari. Et in. xij. metaphisice. Dicimus deũ aial sempiternuz sempviuẽs. Et rex Auicenna in plogo sui canonis'. In p̃mis deo grãs agamus: sicut sui ordinis celsitudo ⁊ beneficij ipius multitudo meret'. Et in eodem plogo. Si mihi deus auxiliatus fuerit: ⁊ hunc ꝓfirmauero libũ: addam postea in vno libro Anthidotariũ. Et idem in p̃ma sen. primi libri Canonis: doctrina. iij. c. ij. de cõplexionib⁹ mẽbrorũ. Deus cuiq̃ animali ⁊ cuiq̃ membro donauit ex cõplexione: qõ magis meret'. Et Galienus medicorũ p̃nceps: sup p̃ma pticula pnosticorũ hypocratis. Nõ inuenim⁹ hypocratez

dicere in aliquo libroꝝ suorũ q̃ de⁹ bñdict⁹ et sublimis causasset aliquã egritudinẽ. Et Rasis in plogo libri ad Almansoꝛiũ regem. Regi Almansoꝛio cuius vitã plõget de⁹. Et Damasce. in plogo sui libri de ꝓsolatione medicinaꝝ. In noĩe dei miſicoꝛdis cuius noiatu ſmo recepit gr̃am ⁊ doctrina pfectionẽ. Et idẽ in plogo sue practice. Sanat solus languoꝛes de⁹. Et Albumazar in suo introductoꝛio in astronomiã. Be⁹ est mouẽs oĩa immobil: cuius nomẽ est benedictum ⁊ exaltatũ exaltatiõe maxĩa. Et Senec. in tragedijs. Sequit supbos victoꝛia tergo deus Et ad Lucillũ. Nihil deo clausum est. Et Ouidius in li de arte amãdi. Flectit iratus voce rogante de⁹. Et Virtus ꝑitagoꝛic⁹ in sentẽtijs. Cogitatio hoĩm nõ latet deũ. Et Cicero in lib. de legib⁹. Nihil est põstanti⁹ deo. Et i li. de natura deoꝝ. Nulli est nature obediẽs aut subiectus de⁹: oẽm q̃ regit ipe naturam. Et iterũ ibi. Compẽde aĩo: ⁊ ꝓpone añ oculos deũ. Et in eodẽ. Quid esse põt in rerũ natura hoĩe melius In eo eñ solo: ẽ rõ q̃ nihil põt esse põstanti⁹. Esse aũt hoĩem q̃ nihil in oĩ mundo melius esse q̃z se putet desipiẽtis arrogantie est. Ergo ẽ aliq̃d meli⁹: est q̃ pfecto de⁹. Quid amodo audebũt dicere curiosi: an tantoꝝ virorũ quoꝝ testimonia retulim⁹: sñia inanis est. O stulti ⁊ tardi coꝛde ad credendũ. O ceci peccatoꝛes: ⁊ inimici dei. O malignẽ mentes iniquoꝝ: expgiscimi ⁊ intuemini eũ qui oĩa condidit: oĩbus pæest: ⁊ nos pdere põt atq̃ saluare. Sed q̃ illum nõ timent: nõ diligunt neq̃ veneranꝰ. statim inflati bucchis mihi detrahunt sic loquẽti. Supflua inquiũt ac tumida est tanta põcedẽs turba auctoritatũ de deo: cum eũ agnoscam⁹: cõfiteamurq̃ creatoꝛẽ celi ⁊ terre: visibiliũ omniũ ⁊ inuisibilium. O q̃z infelix est hoꝛũ ꝓditio tempoꝝ duz cõpletũ experimur id qđ apls scribit ad Titum j.c. Cõfitenꝰ se nosse deũ: factis aũt negant.

Q̃ de⁹ vocaꝰ pater noster in quo ostẽditur eius benignitas que nos allicit ad eum diligendũ. Ca. II.

Secundũ nomen quo deus nominaꝰ a nob est nomen amoꝛis: illud est pr̃. Mira res pfecto q̃ ille q̃ condidit celũ ⁊ terrã ⁊ omĩa q̃ in eis sunt: dignekꝫa nobis ꝛmiculis pater appellari. Nos tñ ipius filij dei esse refugim⁹ dũ magis ḥ infima vilia atq̃ terrena: q̃z ipm summũ bonuz diligim⁹. Ob id ipe conqueriꝰ dicens Esa. j.c. Filios enutriui ⁊ exaltaui: ipi aũt spreuerũt me Verũtamen vt ad tanti pr̃is dilectioꝝ coꝛda inflammenꝰ humana: de ipa paternitate tres cõsideratiões faciemus.

¶ Prima dicitur distinctionis.
¶ Scõa rationis. ¶ Tertia significationis.
¶ Prima consideratio dicit distinctiõis. in q̃ scire libet q̃ patres multi sunt: ⁊ multiplicit accipiuntur. Nam
¶ Primus dicit carnalis. ¶ Scõs spũalis.
¶ Tertius sacramentalis. ¶ Quart⁹ infernal⁹.
¶ Quintus celestialis.
¶ Primus pr̃ oꝛ carnal⁹: aut rõe immediate generationis. de q̃ oꝛ Exo. xx.c. Honoꝛa patrez tuũ. Aut rõe oꝛigis. ⁊ sic oẽs aui. paui. attaui. tritaui dicunt pr̃es. Vñ Hiero. sup Danie. asserit de balthasar q̃ vocat pr̃ez Nabuchodonoſoꝛ. vt scribit Danie. v.c. Q̃ nõ facit errorẽ scientibus scẽpture sancte ꝓsuetudinẽ: q̃ paui oẽs ⁊ maioꝛes pr̃es vocantur. Nam ſm Gerosum chaldeũ: ⁊ Josephũ Nabuchodonoſoꝛ reg̃uit annis q̃dragintatrib⁹. cui successit filiꝰ q̃ vocat⁹ est Euilmoꝛodach: huic successit filiꝰ dict⁹ Neiglisar: q̃ moꝛtuo reg̃uit filiꝰ ei⁹ Laboꝛsodoc. hꝰ filiꝰ fuit Baldasar. Et nihilominus ipe dicebat Danieli. Tu es Daniel de filijs captiuitat⁹ Juda. quẽ adduxit rex pr̃ me⁹. s. nabuchodonoſoꝛ de iudea. ¶ Scõs pr̃ est spũalis. Et sic oꝛ pr̃ q̃libz sacerdos. vt ptz. xcvj. di. c. q̃s dubitet. vbi oꝛ. Quis dubitet sacerdotes xp̃i reg̃ oim ⁊ p̃ncipũ pr̃es ⁊ mgr̃os censeri. ¶ Est insup pater spũalis sacerdos q̃ audit ꝓfessiones. sicut patz xxx. q. j. c. oẽs. Vbi q̃ erudit ⁊ docet aliq̃s vocatur pr̃. Hinc Macrobi⁹ in plogo sup somnium Scipionis Eustachiũ discipulũ filiũ vocat. Et Paul⁹ ad Gal. iiij. c. dicit. Filioli: q̃s iterũ pturio donec xp̃us firmeꝰ in vob. ¶ Tertius est pr̃ sacramental. Is est sacerdos baptisans ⁊ eps ꝓfirmans: ⁊ q̃cunq̃ alius ten⁹ns in baptismo vel ꝓfirmatiõe illuz qui baptiz aꝰ aut ꝓfirmaꝰ. Probant ista. xxx. q. c. j. ad li⁹mia. ¶ filia. Et. xxx. q. iij. c. ita. Et de ꝓse. di. iij. c. vos añ oĩa. Et extra de cogna. spũali. c. vlt. i. Quod populis est declarandũ ꝓpter eos q̃ falso tenẽt sacerdotẽ baptizantẽ nõ fieri cõpatrẽ. ¶ Quartus est pr̃ infernal⁹. Hic est diabolus pater iniquoꝝ. De quo dicit Ambroꝛ. xxij. q. v. c. cauete fratres. Oẽs q̃ amãt mendaciũ filij sunt diaboli. Et dñs Jesus dicebat iudeis Johã. viij. ca. Vos ex patre diabolo estis: ⁊ desideria patris vestri facitis. ¶ Quintus est pr̃ celestialis qui est deus bñdictus: de quo clarũ est q̃ sic nominatur. Unde Esa. lxiij. c. scribit. Tu domie pater noster ⁊ redemptoꝛ noster. Et Hiere. iij. ca. Inuoca me pr̃ meus. Et. xxxj. c. Pact⁹ suz israeli pater. Et Malachie. ij. ca. Nũquid non pater vnus omniũ nostruz. Et Matth. v. ca. ꝓpter tuus qui videt in abscondito: reddet tibi. Et iterum ibi. Vitis filij patris vestri:

q̄ solem suuz oriri facit sup bonos ⁊ malos. Et x.c. Nō eñ vos estis q̄ loquimi: ꝺ spūs patris vr̄i q̄ loquit in vobis. Et. xxiij.c. Un⁹ est eñ p̄r vr̄ q̄ in cel'est. Et Luc. vj.ca. Estote misericordes sicut ⁊ pat vr̄ celestis misericors est. Et Mat. vj.c. Cū orauerit̄ dicite ℘r nr̄ q̄ es in cel'⁊c. Et. j. ad Chor. viij.c. Un⁹ est deus pat ex quo oia. Et de ꝺ ita loquit Virgl. in. j. enei. At p̄r oipotens spelūcis addidit atris. Et i. x. At p̄r oipotens rex: cui summa ptās. Et in. j. Georgl. Ter p̄r extructos deiecit fulmine montes. Et Horati⁹ odda scōa. Jā satis terr̄ niuis atq; dire grandinis misit p̄r. Et rubente dextra sacras iaculat arces. Terruit vrbem terruit gētes. Scribit Horosius q̄ Pyrrhus rex Epiro tarū: q̄ in auxiliū tarentinoz venit: fretus viribus thessalie ac macedonie: totiusq; grece: dū i ꝓma pug̃ in cāpania Valeriū leuinū ꝯsulē omnemq; q̄si exercitū romanoz deuicisset: cuz extraq; pte multi fuissent interfecti: atq; numerus occisoz ex pte Pyrrhi p̄grandis fuisset: post habitā illā victoriā affixit titulū in tēplo iouis in quo ita scriptū erat. Qui añ hac inuicti fuere viri pat optie olympi. Hos ego in pug̃ vici: ⁊ ab eis victus sum. Cū redarguerēt a suis q̄a se victum fatebat. Rñdit si rursus siḷi modo vicam: reuertar sine militib⁹ in Epirum. Ecce ita q; apud oēs nationes de deo nomen p̄ris ꝓclamat. Sed dū ista tractamus opus est: vt in hac pte tria dubia disputemus.

¶ Primū vtrū sit vna patnitas filij dei ⁊ creatu- ¶ Scōm vtrū ꝺ nomē pat ꝓ ꝓus di-)ture. catur in deo respectu filij ab eterno geniti: q̄ respectu homis ⁊ creature.

¶ Tertiū cur in diuinis maternū nomen tacet paternū exp̄mit.

¶ Ꝓmo declaratiōe p̄mi dubij pleriq; arguūt. Q̄ filij dei ⁊ creature nō sit vna paternitas: ꝺ diuersa. Ꝓma q̄ vbi sunt diuerse relatōes oppositi ibi diuersa ratio paternitatis. Sz in patnitate q̄ deus est pat filij ab eterno geniti: ⁊ qui est p̄r creature: sunt diuerse relatōes oppositi. ḡ diuersa rō paternitatis. Relatio eñ q̄ refertur p̄r ad filiū est increata: illa q̄ ad creaturā creata Itaq; vid̄ ꝺ patnitas sit alia ab illa. ¶ Scōo arguit. q̄ vbi sunt diuersi respect⁹ paternitat'. ibi diuerse paternitates. Sz alio respectu ē de⁹ p̄r filij. alio respectu est p̄r creature. Nam vt dicit glosa Aug'. sup illo ꝟbo Job. xx.c. Ascēdo ad p̄rem meū ⁊ p̄rem vr̄m. meū natura. vestrū ꝟo gr̄a. Ergo alia est paternitatis filij ⁊ alia creature. Rñdet ad hoc Alexander de ales in tertio summe. Q̄ in relatiōe q̄ de⁹ est p̄r filij. ⁊ pat creature tria sūt ꝯsiderāda. s. p̄ncipiū. termini. ⁊ modus. Ꝓncipiū est pater. Termini sunt filius dei ⁊ creatura. Modus: deus est pat filij psonalit: ⁊ pater creature essentialit. Licz ḡ termini hui⁹ relatiōis plurificent ⁊ modus sit diuersus. tñ p̄ncipiū est vnū nō diuersum nec plurificatum. Añ Aug⁹. li. de tri. ait. ℘at ꝺ p̄ncipium filij. q̄ genuit eū. ⁊ p̄ncipiū spūssancti. q̄ spūssanctus est donū eius. ⁊ p̄ncipiū creature. q̄ creauit eam. Et tñ ꝓpter has diuersas rationes non multiplicat ratio p̄ncipij. Ergo cuz ꝺ p̄r filij ⁊ pater creature: nō multiplicabit ratio p̄ris respectu filij ⁊ respectu rōnat creature. Et sic solutū est p̄mū argumentum. Ad scōm dicit Alexander Q̄ gr̄a ⁊ natura faciūt distinctōem nō ex pte illius a q̄: ꝺ ex pte eoz q̄ sunt ab illo.

¶ Secundū dubiū fuit. vtrū hoc nomen pat ꝓ ꝓus dicat in deo respectu filij: ḡ respectu hois ⁊ creature. ¶ Et ad ꝺ rñdet tho. j. pte. q. xxxiij q̄ sic. Nam qꝺ eternū est ꝓus est tpali. Ab eterno autem deus est p̄r filij ⁊ ex tpe pat creature Insup ꝓ ꝓus dicit nomen de illo in quo saluat tota ratio nois pfecte ḡ de illo in quo saluatur ꝼm aliq̄d. De ꝺ siq̄dem dicit p similitudinē ad illud in quo pfecte saluat. q̄ oia pfecta sumuntur a pfectis. Inde est q̄ ꝺ nomen leo ꝓ ꝓus dicitur de aḷi in quo tota ratio leonis saluatur: qꝺ ꝓpe dicit leo: ḡ de aliquo hoie in quo inuenitur aliq̄d de ratōe leonis: vtputa audacia vel fortitudo. de hoc nanq; p similitudinē dicitur: manifestum est añ q̄ pfecta ratio paternitatis ⁊ filiationis inuenit in deo p̄re ⁊ in deo filio. q̄ patris ⁊ filij est vna natura ⁊ gloria: in creatura ꝟo filiatio inuenit respectu dei nō ꝼm perfectam rationē: cum nō sit vna natura creatoris ⁊ creature: sed ꝼm aliquam similitudinē q̄ quāto pfectioz fuerit: tanto ꝑpinquius accedit ad veram filiatōis rationē. Dicit añ deus alicuius creature p̄r ꝓpter similitudinē vestigij tñ. vtpote irrōnabiliū creaturaꝝ. ꝼm illꝺ Job. xxxviij. c. Quis est pluuie p̄r: aut q̄s genuit stellas roris. Alicuius etiam ꝺ p̄r ꝓpter similitudiez imaginis: ⁊ sic dicit pater hominū. Alicui⁹ pater vocat ꝼm similitudinem gr̄e: ⁊ sic hō dicit filius dei adoptiuus ꝼm q̄ ordinat ad hereditatem eterne glorie. Quare ꝓ ꝓus dicit p̄r respectu filij quē sibi coeḷem genuit: ḡ respectu alicui⁹ creature. ¶ Sz z̄ ista possz q̄s ita arguere. Lōe ꝼm intellectū est ꝓus ꝓꝓio. Sed ꝺ nomen pater ꝼm q̄ psonalit sumit est ꝓꝓiuz psone patris: respectu psone: ⁊ patris respectu psone filij. Scōm ꝟo q̄ sumitur essentialiter est cōmune toti trinitati. ⁊ sic dicitur respectu creature. Nam toti trinitati dicimus pater noster. Ergo sequit q̄ p̄ncipalius pater dicat respectu creature q̄ filij coeterni ⁊ ꝯbalis. Soluit ꝺ argumentum Tho. vbi. s. Q̄ cōia absolute dicta ꝼm or-

dinem intellectus nr̃i sunt p̃ora q̃ ꝓpa: q̃ includunt in intellectu ꝓpoꝝ: ꝙ nõ ecõuerso. In intellectu eñ ꝑsone pr̃is intelligit deus: ꝙ nõ cõuertit. Cõia vo que importãt respectũ ad creaturam: p posteri⁹ dicunt q̃ ꝓpa q̃ importãt respectus ꝑsonales. q̃ ꝑsona ꝓcedens in diuinis ꝓcedit vt p̃ncipiũ ꝓductiõis creaturaꝝ. Sic eñ vbum ꝯceptum in mente artificis p̃ꝰ intelligit ꝓcedere ab artifice q̃ artificiatũ qđ ꝓducit ad similitudinez vbi ꝯcepti in mẽte. Ita p̃ꝰ ꝓcedit filius a pr̃e q̃ creatura de qua nomen filiatiõis ꝺ̃r ꝙm q̃ aliq̃d ꝑticipat de similitudine filij. ¶ Tertiũ dubiũ fuit: cur in diuinis nomen maternũ tacet: paternũ vo exp̃mitur? Ad ꝟ ita dicit dñs Bonauẽ. di. v. ſ. li. in declaratione lr̃e: vbi allegat Anſel. in ꝑsologion. Q̃ p̃ncipiũ maternũ p̃exigit aliud p̃ncipiũ p̃us: q̃ nr̃ est p̃ncipiũ passiuũ: ⁊ oẽ tale mouet ab alio ꝙ añ ip̃m est p̃ncipiũ alio. Añ ꝙ p̃ncipiũ generatiõis filij in diuinis est p̃mũ: ⁊ est pure actuale. Ideo nullo mõ transfert maternũ p̃ncipium ad diuina. Dicta sunt ꝟ de filio dei. vt agnoscamus q̃ benignus est pr̃ ei⁹ q̃ hoies tãti dignos facit honoris. vt filios etiã ipos habeat: ⁊ sinõ ꝙm veritatẽ nature: ꝙm tñ aliquã silitudinẽ vl̃ participationẽ. ¶ Scda ꝑsideratio de paternitate dei ꝺ̃r rõis: in q̃ ꝑscrutari debem⁹ q̃liꝝ deus dicit pater noster q̃ntuplici ratione.

¶ Primo ratione generatiõis

¶ Scdo ratione gubernationis.

¶ Tertio ratione instructõis.

¶ Quarto ratione ꝓtectionis.

¶ Quinto ratione dotationis.

¶ Primo dicit de⁹ pr̃ nr̃ rõe generatiõis. Pater nã q̃ est q̃ ꝟ filiũ a se genitũ ⁊ sibi. Deus aũt ⁊ si nõ a se non genuerit: fuit tñ cã nobis vt essem⁹ ⁊ ꝙm corp⁹ ⁊ ꝙm aiam. Jõ Lactãti⁹ li. ij. diui. institu. ait. Deus veri pr̃is officio fũci⁹ est ipe corp⁹ effinxit: ipe aiam qua spiram⁹ infudit. Illi⁹ ẽ totũ q̃q̃d sum⁹. Et moyses Deut. xxxij. c. Nunq̃d nõ ipe est pr̃ tuus: qui fecit et creauit ⁊ possidet te. Ibi glosa. Fecit corp⁹: creauit ⁊ possidet te. Ibi glosa. Fecit corpus: creauit aiam: possidet vtrũq̃. Et vidua illa timẽs deũ q̃ filios hortabat q̃cũq̃ supplicia ferre: q̃ ꝫ legem porcinas carnes comedere. vt scribit ij. Machab. ca. vij. ita dicebat. Nescio qualit̃ in vtero meo apparuistis: nec ego spũm ⁊ aiam donaui vobis ⁊ vitã ⁊ singulorꝝ mẽbra nõ ego ipa cõpegi. ¶ Scdo de⁹ ꝺ̃r pr̃ nr̃ rõe gubernatiõis. Ipe siq̃dem cunctis creaturis celi ⁊ terre mãdauit. vt hũanis vsib⁹ indesinent̃ deseruiant. Ob qđ vt dicit Hugo de san. vi. Quelibz creatura trina voce alloquit homiez. Accipe: redde. fuge. Accipe bñficiũ ex me in vsum tuũ. Accipe inq̃t celũ a me: ⁊ lumiaria mea: illuminationẽ ⁊ motũ. Accipe ait ignis a me calorez. Accipe ab aere respiratõez. Accipe a q̃ refrigeriũ ⁊ lotionẽ. Accipe a terra aialia: fructus ⁊ sustentatiõz ⁊ silia. Scda vox est redde. ſ. obsequiũ tuo bñfactori ⁊ meo creatori. q̃ iõ me creauit vt tibi seruirem. Tertia vox est fuge. ſ. suppliciũ: ne illud incurras ꝓpter ingratitudinez. ¶ Tertio de⁹ ꝺ̃r pr̃ nr̃ rõe instructõis. Instruxit nos eq̃dẽ triplici lege. ſ. nat̃e. scꝑture ⁊ gr̃e. vt scirẽ⁹ q̃d agẽdũ: q̃d fugiẽdũ: q̃d amãdũ: q̃d timẽdũ: q̃d colẽdũ: q̃due desiderãdũ Nec ꝯ q̃ri debẽ⁹ si nescim⁹ tot secreta nature. astroꝝ cursus. motꝰ sideꝝ. o cceani ambitũ. naturas herbarũ. futura ꝓtingentia ⁊ hmõi. Añ vt inquit Lactanti⁹ li. ij. diui. institu. Cũ apiret homini veritatẽ deus: ea sola nos scire voluit q̃ inf̃uit hoiem scire ad vitã ꝙsequendã. Que vo ad curiosam ⁊ ꝓphanã cupiditatẽ ꝑtinebãt: retinuit vt archana essent. ¶ Quarto de⁹ ꝺ̃r pr̃ nr̃ rõne ꝓtectiõis: q̃ ipe nos ꝓtegit ⁊ defendit a picul̃ ⁊ temptatoib⁹ pene inumeris: nisi eñ ipe auxiliaret nobis ⁊ angelico nos tueret̃ p̃sidio: vix possem⁹ ad horã sup terrã viuere. ¶ Quito de⁹ ꝺ̃r pr̃ nr̃ rõne dotatiõis. ipe q̃pe dicturꝰ est electis. Venite ad nuptias: venite ad padisi delicias: venite ad opulentissimũ celoꝝ regnũ. O q̃les erũt ille pmisse diuitie: qual̃ an me ⁊ corpis gl̃a: qual̃ angeloꝝ societas: q̃lis deniq̃ illi⁹ ꝑhẽnis vite iocũditas. O q̃ felix erit vox illa ihesu xp̃i filij dei q̃ suauis q̃ delectabil̃ cũ dicet in die iudicij. Venite bñdicti pr̃is mei: possidete patũ vob regnũ a ꝯstitutõe mũdi. ¶ Tertia cõsideratio circa pat̃nitatẽ dei ꝺ̃r significatõis i q̃ notanda sunt q̃nq̃ signa ꝑ que discerni p̃nt filij dei a filijs diaboli.

¶ Primũ dicit audientia.

¶ Scõm benivolentia. ¶ Tertiũ obedientia.

¶ Quartũ reuerẽtia. ¶ Quintũ ꝓuidentia.

¶ Primũ signũ ꝺ̃r audientia. q̃n. ſ. q̃s libenter audit vba diuia. Añ Joh. viij. c. xp̃us dixit. Qui ex deo est vba dei audit. Propt̃ea vos n̄ auditis q̃ ex deo nõ estis. ¶ Scõm signũ ẽ benivolẽtia. Ille siq̃dẽ dei filiꝰ esse cogſcit: q̃ deũ sup oia diligit. de q̃ ꝺ̃r Mat. xxij. c. et Lu. x. c. Diliges dñz deũ tuũ ex toto corde tuo ⁊ ex tota aia tua ⁊ ex tota mẽte tua ⁊ ex oib⁹ viribꝰ tuis. ¶ Tertiũ signũ est obediẽtia. Be ꝟ xp̃us dixit Joh. xiiij. Si diligit̃ me mandata mea seruate. Et iterũ. Si p̃cepta mea seruaueritis manebitis in dilectione mea. ¶ Quartũ signũ ꝺ̃r reuerentia: quando quis reuerentiam deo exhibet reuerent̃ se habendo ad eius nomen sanctũ: ad sacra loca. ad sacras ꝑsonas. ad sacras cerimonias: ⁊ ad oia que ꝑtinent ad cultũ dei. ¶ Qui

tum signū vocaꝫ ꝓuidentia. Ille vticꝫ bonus est filiꝰ qui patri ꝓuidet in suis necessitatibus. Sic ꝗcunꝫ deo subuenire sollicitus est: filius eius credi pōt. Et licet deus nullo indigeat: ꝗ felicissimus ac beatissimꝰ est: tñ sibi ascribit ꝗcꝗd ꝑ illius amore ꝓximis nr̄is tribuiꝫ. Ideo Mat. xv. c. dicit. Quod vni ex minimis meis feciſtis. O qꝫ exiguus est numerus filiorū dei quandoꝗdem a rarissimis audit minus diligitur ꝙ ꝓceptis eius a paucis obtempaꝫ: cunctaꝫ ad religionem spectantia deturpata sunt: et penitus dissipata ac ꝓximis ꝑ dei amore succurrere vix aliꝗs curat. O seculū tetrū ꝙ sordidum quo hoies a deo patre totaliꝫ se auerterūt ꝙ sequunꝫ concupiscētias suas: nihil amplius sperātes de ꝓmissa hereditate celestis regni.

Q deus benedictus nūcupaꝫ dñs qō est nomen honoris: de ipo dicit. qꝛ illius imperio cuncta subiacent. Ca. iii

Certium nomen quo deꝰ nominaꝫ a nobis est nomē honoris: illud est dñs. sic in tota scriptura sepius nominaꝫ. Unde Gen. c. ij. dicit. Dixit dñs deus: Non est bonum hoiez esse solum. Et in. iij. c. Vocauit dñs deus Adaz. Et ca. x. Respexit dñs ad Abel ꝙ ad mūera eius. Et. vj. ca. Corrupta est terra coram domio Et vij. ca. Dixit dñs ad eum. Ingredere tu ꝙ omnis domus tua in arcam. Et. viij. ca. Recordatus autem dñs Noe. Et. xij. ca. Dixit dominꝰ ad Abraam. Egredere de terra tua Et. xv. ca. Apparuit ei dominꝰ in cōualle mābre. Et. xxj. ca. Uisitauit dñs Saram. Et. xxij. ca. Angelꝰ domi de celo clamauit. Et. xxxix. ca. Fuit autē dominꝰ cum Joseph. Et Exodi. iij. ca. Dixit dñs ad Moysen. Et sic incipit ca. viij. ix. x. xj ꝙ xij. Capitulū vo. xiij. habet Locutꝰ est dñs ad Moysen. Et similiꝫ scribit. xiiij. xv. xx. xxxj. xxxiij. et. xl. ca. Et Leuit. iiij. vj. viij. xj. xij. xiij. xiiij. xv. xvj. xvij. xviij. xix. xx. xxij. xxiij. xxiiij. xxv.. et vlti. c. Et idem Numeri. j. ij. iiij. v. vj. viij. ix. x. xv. xix. xxxj. et. xxxiij. c. Et ita frequenter repetit hoc nomen dñs tam in veteri qꝫ nouo testamento. Quare aūt sic vocetur: assignari possunt tres ratiões.

¶ Prima dicit subiectionis.

¶ Secunda immutationis.

¶ Tertia anihilationis.

¶ Prima ratio quare dñs nuncupaꝫ dicit subiectionis. qꝛ omnia que in mundo sunt: siue in celo siue in trrea: maxima ꝙ minima: ab ipo sūt eiusꝗ ꝓuidentie ꝙ gubernationi subdunꝫ. hoc fides vera firmiter tenet: hoc omnis doctria sana testatur. Unde Sap̄. xiij. c. dicit. Tu aūt pater: sapientia tua gubernas omnia. Et ibē xij. c. Dñs deus rex omnipotens in ditiõe tua cuncta sunt posita: ꝙ non est qui possit resistere volūtati tue. Et Boetius in li. de conso. inꝯt. O qui ꝑpetua mundum ratione gubnas. Et Augꝰ. li. v. de ciui. dei. Deus non solum celuz ꝙ terram: nec solum angelū ꝙ hominem: sed nec exigui ꝙ contemptibilis animantis viscera: nec auis pennulam: nec herbe flosculū: nec arboris folium: siue suarū partium cōuenientia dereliquit. Et Cicero in li. de natura deorum. Quis eñ non timeat omnia ꝓuidentem ꝙ cogitantem ꝙ animaduertentē: ꝙ omnia ad se ꝓtinere putātem curiosum ꝙ plenum negocij domi. Cum tamen hanc ꝓuidentiam summi dei nōnulli tripliciter errauerūt. ¶ Primi fuerūt ꝗdam antiqui philosophi qui dixerunt omia fortuitu agi. vt Democritus ꝙ Epicurus. de ꝙbus loquit Lactantius li. ꝓmo diuinarū institutionū. Quoꝝ positio ꝓm Tho. ꝓma ꝓte. q. ciij. impossibilis ostendit ex duobus. ꝓmo ꝗdem ex eo qꝫ apparet in ipis rebus. Uidemus enim in rebꝰ naturalibus ꝓuenire quod melius est: aut semꝑ: aut in pluribus: quod non contingeret nisi per aliquam ꝓuidentiam res naturales dirigerentur ad finem boni: quod est gubernare. Uñ ipse ordo certus rerū maxime demonstrat mundi gubernationē. Sicut si quis intraret domū bene ordinatā: ex ipa domus ordinatione: ordinationis rationem ꝑpenderet. Et hoc est qō Lactantius vbi supra elegātissime retulit. Nemo inquit est tam rudis: tam ferꝰ moribꝰ: ꝗ nō oculos suos in celū tollēs: tametsi nesciat cuius ꝓuidētia deus regaꝫ ḃ oē qō cernit: nō aliquaz tñ esse intelligat ex ipaꝝ rez magnitudie. pulchritudie. vtilitate. tpatiõe. Nec fieri posse: quin id qō mirabili rõe ꝙstat ꝙsilio aliꝗ maiore sit istructuz. Scdo apparet illa positio impossibiliꝫ ex cõsideratõe diuie bonitatis ꝑ quā res in esse ꝓducte sunt. Cū eñ optimi sit: optia ꝓducere nō cõuenit sūme bonitati diuie qꝫ res ꝓductas ad ꝑfectū nō ꝓducat. vltia aūt ꝑfectio vniuscuiusꝗ est in ꝙsecutõe finis. Jō ad diuinā bonitatē ꝓtinet vt sicut ꝓdurit res in esse: etiā eas ad finem ꝓducat. ¶ Scdi ꝗ errauerūt circa dei ꝓuidentiā fuerūt aliꝗ asserentes deū ita gubnare mundū qꝫ tñ nec rōnaꝫ creatura: nec aialia bruta illius ꝓuidētie subdunꝫ. Nō creatura rōnaꝫ: ꝗa seipaz gubnare pōt: cū habeat dñiuz sui actus ꝙ ꝑ se agat. Nō aialia bruta. qꝛ apls. j. ad Coꝛ. ix. dicit. Deo nō est cura de bobꝰ ¶ His rñdet Tho. vbi. s. qꝫ creatura rōnaꝫ gubnat seipaz ꝑ intellectū ꝙ volūtatē ꝗꝛ vtrūꝗ idiget regꝫri ꝙ ꝑfici ab itellectu ꝙ voluntate dei. Et nō supra

gubernationez qua creatura rationalꝭ gubernat seipam tanꝯ domia sui actus indiget gubernari a deo. Animalia etiã bruta vt boues ⁊ similia noton talꝭ subtrahunꝭ a cura gubernationis diuine: sed solũ ꝯtum ad modum qui competit rationali creature: que a deo inducit ad bonum: ⁊ retrahit a malo p ꝓcepta ⁊ phibitiones: premia ⁊ penas: quod nõ fit in creatura irrationali que non est ad beatitudinez ordinata. ¶ Tertij qui errauerunt circa ꝓuidentiam diuinam sunt alij qui tenent ita deum gubernare munduz: q̃ omnino excludũt causas secũdas: arguentes qz melius est aliq̃d fieri p vnum ꝙ̃ per multa: si sit possibile. vt dicit. viij. phisicorum. Deus ergo potest p seipm gubernare absq̃ causis secũdis. ¶ Iterum arguũt. quia nihil est in deo imperfectuz ⁊ deficiens: sed ad defectũ gubernationis ptinere videt q̃ mediantibus aliquibus gubernet. Sicut rex terrenus: quia nõ sufficit ad omnia agenda: nec vbiq̃ presens est in suo regno. Et ꝓpterea expedit vt habeat sue gubernatõis ministros ⁊ coadiutores. ¶ Istis ita respondet Tho. q̃ in gubernatõne duo ꝓsiderant. ſ. ratio gubernationis que est ꝓuidentia. ⁊ executio ꝙ̃tum ad ratiõem gubernatiõis ptinet: deus immediate omia gubernat. Quantũ aũt ad executionem deus gubernat quedam mediãtib⁹ alijs eo q̃ cum p gubernationem res que gubernant sint adducende ad pfectionem: tanto est melior gubernatio ꝙ̃to maior pfectio a gubernante rebus gubernatis cõmunicat. Maior aũt perfectio est q̃ aliq̃d in se sistit bonũ: ⁊ etiam sit alijs causa bonitatis: q̃ si esset solũmodo in se bonuz Et ideo sic deus ꝓuidentia sua res gubernat: vt quasdam in gubernãdo causas aliorũ instituat Sicut si aliꝗs magister suos discipulos non solum scientes faceret: sed etiam aliorũ doctores. ¶ Ad dictũ vo Aristo. respondet q̃ si sol⁹ de⁹ gubernaret: subtraheret pfectio causal̃ a rebus vnde nõ melius totũ fieret p vnum quod fit per multa. Nam si nõ essent alique cause medie exequentes diuinã ꝓuidentiã: nõ esset in rebus ordo causarũ: sed effectuuz: tñ exigit ergo pfectio ꝓuidentie diuine: vt sint cause medie exequentes ipius volũtatem. Hinc est qõ in psal. dicit. Benedicite dñm oẽs virtutes eius: que facitis voluntatem eius. ¶ Ad aliud autẽ qõ obijciebat de defectu gubernantis Respondet q̃ ad dignitatem regentis ptinet: vt habeat mltos ministros ⁊ diuersos sui regiminis executores. qz sic pclarior potestas eius ostendit. Et si quis obijceret q̃ deus ita gubernat mediantibus causis secundis. sicut aliꝗs supior ⁊ ꝓuisor q̃dam magna et vniuersalia p seipm excogitat qualiter sint ordinanda. Minimorũ vo ordinẽ ipe nõ excogitat sed alijs inferioribꝰ excogitandũ reliquit. Sic ⁊ de⁹ minima nõ cogitat siue ꝓordinat. Respõdere possumꝰ q̃ non est sile in deo ⁊ gubernatore finito in quo cõtigit sic fieri ꝓpter defectum eius inc̃tum vel minimorũ vel singulariũ ordinationes ignorat: vel non sufficit ad oim ordinem excogitandũ ꝓpter liborũ vel tempis plixitatez que requireret. huiusmõi autez defectus longe sunt a deo. Nam ipe omia singularia cognoscit nec in intelligendo laborat: aut tps req̃rit. Jõo cũcta ipius ꝓuidentia subiacet: nõ solum in vniuersali: sed etiam in ꝑticulari. non solũ celestia: ſ infima ⁊ terrena. Vñ Aug⁹. li. x. de ciui. dei. c. xvij. ait. Philosophi ⁊ precipue platonici rectius ceteris sapuisse laudant. qz diuinã sapiẽtiaz vel ꝓuidentiaz: hec q̃ rerũ infima atq̃ terrena administrare docuerũt. Et ꝑm hꝰ dictum Aug. nõ videt esse vsq̃ quaq̃ verũ qõ platoni imputatur. ſ. q̃ diuiserit ꝓuidentiã in tres. Primam ꝑmi dei qui ꝓuidet rebus celestibus. Secundã secundorũ deorũ: q̃ celũ circuũt: q̃ ẽ respectu eorum q̃ fiunt in generatiõe ⁊ corruptiõe. Tertiaz quorũdam demonũ q̃ sunt custodes circa terrã hũanaz actionũ. Si tñ Plato sic dixerit i hac pte: vtiq̃ insaniuit. Sed mirantur ꝙ̃plurimi: si de⁹ sapientissimus ꝓuidentia sua gubnat omia cur tot mala sinit in rebus esse: aut nõ põt ea impedire. ⁊ sic nõ est omipotens. aut nõ de omnibus curam hz. Quibus rñdet Tho. j. pte. q. xxij. ar. ij. in responsione ad secundũ argumẽtum Qd aliꝭ est de eo qui hz curam alicui⁹ ꝓticularis excludit defectũ ab eo qõ eius cure subdit quãtuz põt. Prouisor vo vniuersal̃ ꝑmittit aliquẽ defectũ in aliquo accidere ne impediat bonum totius. Vñ corruptões et defectus in rebus naturalibꝰ dicunt esse ꝓ̃ naturam particularez: tñ sunt de intentione nature vniuersalis inquantũ defectus vnius cedit in bonũ alterius. vel etiaz totius vniuersi. Nam corruptio vni⁹ est generatio alterius: p quam spẽs conſuat. Cũ ergo deus sit vniuersalis ꝓuisor totius entis ad ipaz ꝓuidentiam ptinet vt ꝑmittat quosdam defect⁹ esse in aliq̃bus ꝓticularibus rebus ne impediatur bonũ vniuersi pfectum. Si enim omnia mala impedirentur: ꝑmulta bona deessent vniuerso Non esset vita leonis si non esset occisio animalium. Nec esset patientia martyrum: si non essz pcussio tyrannorũ. Ideo Augustinus in ench. inquit. Deus omnipotens nullo modo sineret aliquod malum esse in operibus suis: nisi vsq̃ adeo esset omnipotens ⁊ bonus vt bene faceret de malo. Quia vero intellectus noster debilis ⁊ infirmus non potest archana dei penetrare: cum videmus vel bona malis: vel mala bonis: aut mori ꝓbos ⁊ vtiles: impios ⁊ iniquos diu-

tius viuere ⁊ huiusmodi cetera recordari debemus illius grauissime sentētie Dauid in ps̄. Judicia dei abissus multa. Cui cōcordat quod Paulus scribit ad Roma. xj. ca. O altitudo diuitiarū sapientie ⁊ scientie dei: q̄ incomp̄hensibilia sunt iudicia eius: ⁊ inuestigabiles vie eius Utiq; piculosissime errant q̄ pfunda secretorū diuinorū suis viribus pp̄ijs attingere tēptāt. Ob qđ Lactantius li. j. diuinarū institutionuz dicebat. Veritas ⁊ archanū summi dei qui fec omia ingenio ⁊ pp̄ijs sensibus: non pōt cōprehendi. Alioq̄n nihil inter deum: hominemq; distaret: si cōsilia ⁊ dispositiones illius maiestatis eterne cognitio assequereť humana. ¶ Secūdo creator omniū dicit dn̄s ratiōe immutationis. Potest ip̄e dū sibi placet immutare legem ⁊ propter pietatem cuiuscūq; create nature. Ut eñ iquit Tho. p̄ma pte. q. c. v. Si ordo rerū consideret put dependet a p̄ma causa: sic cōtra rerum ordinem deus facere nō potest. Sic eñ contra rerum ordinem faceret si faceret cōtra suam p̄scientiaz aut voluntatē aut bonitatē. Si vo consideretur ordo rerū put dependet a q̄libet suaz causaruz: sic deus potest facere p̄ter ordinē reruz: qz ordini secundarū causaz ip̄e non est subiectus: ꝑ talē ordo ei subijcit quasi ab eo p̄cedens. nō p necessitatem nature: ꝑ arbitriū voluntatis. potuisset eñ ⁊ aliū ordinem rerū instituere. Unde pōt p̄ter hunc ordinem institutū agere cū voluerit: puta agendo effectus secundarū causaz sine ipsis. vel etiam p̄ducendo aliq̄s effectus ad quos cause secunde non se extendūt. Jdeo Aug⁹. contra faustū inq̄t. Deus cōtra solitū cursum nature facit: sed cōtra summam legē tam nullo modo facit: q̄ cōtra seip̄m nō facit. Et iterum ibidem Illud est vnicuiq; rei naturale: quod ille fecerit a quo est omis modus. numerus ⁊ ordo nature Jgit duz sibi placuit de durissimo lapide aquā eduxit populo sitienti. Sicut ponit Exo. xvij. ca. Grauitatē a ferro abstulit cum tempe Helizei de securi excussum ⁊ in aquā demersum supnatauit. vt notat de p̄se. di. ij. c. reuera. Refrigerauit ardorem ignis qui tres pueros in illum iectos: nec in minimo lesit. Ut habet Danielis iij. c. Et alia innumera fecit tam in veteri q̄ nouа lege. sicut etiā conspicim⁹ in opibus miraculosis. ¶ Tertio dicit dn̄s ratiōe anihilationis: si eñ vellet in nihilū cuncta redigeret. Unū Hieremias. ca. ij. dicebat. Corripe me dn̄e: verūtamen in iudicio ⁊ nō in furore tuo: ne forte ad nihilum rediges me. Tamen aliq̄ contra hoc arguunt: qm̄ deus est causa rerū vt sint p suam bonitatem. quia ꝓm Aug⁹. in p̄mo de doctria christiana. Inq̄tum deus est bonus summus. Si ergo deus nō potest non esse bonus: neq; videť q̄ possit facere vt res non sint: ⁊ ex consequenti nec illas anihilare. Ad hoc respondet Tho. prima pte. q. ciiij. Q deus b̄dictus non produxit res in esse agendo ex necessitate nature. Quod si esset verū: non posset rem aliquam anihilare: sicut nec potest a sua natura mutari. Produxit autē omnem creaturā ex libera volūtate ex qua esse ip̄ius creature dependet. Conseruat vo de⁹ res in esse: inq̄tum eis cōtinue influit esse. Sic itaq; anteq̄ res essent: potuit eis nō cōmunicare esse: ⁊ sic eas non facere. Itaq; postq̄ iam facte sunt: potest eis nō influere esse: ⁊ sic esse desisterent absq̄ p̄iudicio diuine bonitatis: que nō dependet ex rebus creatis. Et licet posset deus res anihilare: nihil tamē omnino in nihilū redigitur. ex eo q̄ magis manifestať potentia diuia in rerum consideratōe q̄ in illarū anihilatione. Jdeo Sapiens Ecclesiastes. iij. c. ait. Didici q̄ omia opera que fecit deus pseuerent in eternū. Dicta sunt ꝺ de potestate dei excelsi: vt sic mortales homies amplissimū sempiternumq; domi num eius cōtuentes maiestati sue subesse nō repugnent. Jp̄e nanq; est deus magnus: dom⁹ ⁊ rex magnus sup omēs deos. Jp̄e est rex regū ⁊ dn̄s dominantiū: cuius eterna potestas: que non auferet ab eo. Jp̄e est qui domat colla supba: ⁊ concidit ceruices peccatorū. Jp̄e deniq; ē de q̄ Paulus scripsit. j. ad Thimo. j. c. Regi seculorum immortali ⁊ inuisibili soli deo honor et gloria in secula seculorū.

¶ Sermo secūdus de simplicitate dei contra idolatras et colentes homies: atq; celestia corpora.

Spiritus est de⁹.

Et eos qui adorant eum in spū et veritate adorare oportet. Saluatoris nostri vba sunt ista originaliter Johan. iiij. c. Qui deum verū rem aliquā corpoream esse suspicātur pfecto in laqueum incidūt errozis ⁊ pnitiosissime falsitatis. Nam licet nulla creatura eius magnitudini valeat compari. nihilomin⁹ cuncta que corpis inde in suo esse pficiunť: ab illius natura sunt penitus aliena. Est q̄dem deus verer summe simplex. vt Aug⁹. docet in. vj. de trini. Jdeo tenēdum est firmiter vt sanctus Tho. docet. j. pte. q. iiij. Q in deo non est compositio neq; partiū quantitatiuarū: neq; forme ⁊ materie neq; in eo est aliud natura ⁊ suppositiuum: neq; aliud natura ⁊ esse. Neq; est in eo cōpositio generis ⁊ differentie. neq; subiecti ⁊ accidētis. Sz vt facilius dei simplicitatem capiamus: in p̄senti ꝓmone tres veritates theologicas explicabimus.

¶ Prima q̄ deus est spūs.

¶Secūda q̄ in deo nō est compositio forme ⁊ materie.
¶Tertia q̄ de⁹ in cōpositiōz aliozū nō venit.

¶Q̄ deus est spūs et nullo mō pōt esse corpus vel aliquid corporeū. Ca. I.

PRima veritas q̄ deus nō est corpus. Hoc declāratur a Tho. j. pte. q. iij. Pmo q̄ nullum corpus mouet nō motū. ⁊ de⁹ est p̄ncipiū mouēs immobile. Scdo. Quia deus ē id qđ ē nobilissimū in entibus. qđ cuncti sapiētes pfitentur. Impossibile aūt est aliquod corpus dari nobilissimū omniū entium. Nam corpus aut est viuū: aut non viuū Corpus viuum nobili⁹ est corpe non viuo. Corpus aūt viuū nō viuit in q̄tum corpus: q̄ sic omne corpus viueret. Oportet ergo q̄ viuat p aliquid aliud. sic̄ corpus nostrum viuit p animaz. Illud ergo p qđ viuit corpus nobilius est q̄ corpus. Quare impossibile est deum esse corpus. Sz arguere possumus q̄ deus sit corpus ḡnq̄ rationibus.

¶Pmo ratione attributionis.
¶Secundo ratione figurationis.
¶Tertio ratione testificationis.
¶Quarto ratione situationis.
¶Quinto ratione terminationis.

¶Pmo arguit̄ q̄ deus sit corpus ratione attributionis. Nam scriptura attribuit deo trinā dimensionē que spectat ad corpus. Scribit̄ em̄ Job. xxj. ca. Excelsior est celo: ⁊ quid facies p fundior inferno ⁊ vnde cognosces: longior terra mensura eius ⁊ latior mari. Sed ex huiusmodi verbis nō cōcludit̄ q̄ deus sit corp⁹. q̄ sāē scriptura cuz trinam dimensionem deo tribuit sub similitudine q̄titatis corpee: quantitatem ipius ỽtualem designat. vtputa p pfunditatē ỽtutem cognoscendi occulta. Pper altitudinez excellentiā maiestatis sup omnia. Pper longitudinem durationē sui esse. Pper latitudinē affectum dilectiōis ad omnia. Vel vt Diony. dicit li. de diuinis noib⁹. Pper pfunditatē dei intelligitur incōphensibilitas essentie eius. Pper longitudinem pcessus ỽtutis omia penetrantis. Pper latitudinē superexcēsio eius ad oia in q̄tum scz sub eius ꝓtectiōe oia continent̄. ¶Secūdo possum⁹ arguere q̄ deus sit corpus rōe figurationis. Omne nāq̄ figuratiuū est corp⁹: cum figura sit q̄litas circa q̄titatem. Deus aūt vidz esse figurat⁹. Nam Gen̄. j. c. dixit. Faciam⁹ hominē ad imaginē ⁊ similitudinem nr̄am. Figura ỽo dz esse imago. sed ex ꝟ non ꝯcludit̄ q̄ de⁹ sit corpus. q̄ hō dz esse ad imaginē dei non ꝟm corp⁹: sed ꝟm id quo homo excellit alia aīalia: q̄tum ad rationē ⁊ intellectū: q̄ sunt res incorporee. ¶Tertio arguimus q̄ de⁹ sit corp⁹ rōe testificatiōis. Testat̄ em̄ scriptura deū habere ptes corpis. Vñ in psal. dz. Oculi dñi super iustos: ⁊ aures eius in p̄ces eorū. Et iteruz. A facie dñi mota est terra. Et Job. x. c. Manꝰ tue dñe fecerunt me. ¶Ad hoc respōdem⁹ q̄ locutiones hmōi metaphorice sunt accipiēde. partes q̄dem corpee attribuūt deo rōe suoz actuū ꝟm quandā similitudinē. sicut actus oculi ē videre. Vñ oculus de deo dictus significat ỽtutem / tem eius ad videndū suo mō intelligibili: ⁊ sile est de alijs. ¶Quarto arguim⁹ rōe situationis situs non cōuenit nisi corpori: ꝟ ea q̄ ad situ pti nent dicunt̄ de deo. Nam scribit̄ Esaie. iij. ca. Stat ad iudicandū dñs. Et. vj. ca. Vidi dñm sedentē. Stare itaq̄ ⁊ sedere ad situm spectāt. q̄ deus est corpus. ¶Ad ꝟ vt p̄dictum est respōdemus q̄ ea que ad situm ptinēt attribuuntur deo ꝟm quādam similitudinē. Et sic dz sedens ꝓpter suam immobilitatē ⁊ auctoritatē. ⁊ stare ꝓpter suam fortitudinē ad debellandū oīne qđ ei aduersat̄. ¶Quinto arguim⁹ rōe termiationis. nihil vtiq̄ pōt esse terminus motus local⁹ a quo: ⁊ ad quem nisi sit corp⁹ vel aliq̄d corporeum. ꝟ deus in scriptura dicit̄ esse termin⁹ motus localis vt ad quem. ꝟm illud psal⁹. Accedite ad eum ⁊ illuminami. Et vt a quo. iuxta illd Hiere. ca. xvij. Recedētes a te in terra scribentur. ¶Hec ratio soluit̄ q̄m ad deum nō accedit̄ passibus corpalib⁹ cū vbiq̄ sit: ꝟ affectib⁹ mentis: eodemq̄ mō ab eo discedit̄. Ita q̄ accessus ⁊ recessus sub similitudine local⁹ motus designat spūalem affectum.

¶Q̄ propter summam simplicitatem que est in deo non cadit in eo compositio materie et forme. Ca. II.

SEcūda veritas q̄ in deo nō est compositio forme et materie. Pma ratio ꝟm Tho. est. q̄ materia id qđ est in potentia est Et deus est actus pur⁹ nō hns aliq̄d de potētialitate. Secūda ratio: q̄ omne cōpositū ex materia ⁊ forma est corpus. Quātitas em̄ dimensiua est: q̄ p mo ineſt materie: ⁊ de⁹ nō est corp⁹. Tertia rō q̄ omne cōpositum ex materia ⁊ forma est pfectum ⁊ bonum p suam formaz. vnde oportet q̄ sit bonum p participationē ꝟm q̄ materia participat formam. Pmo autē qđ bonum ⁊ optimum quod est deus nō est bonum p participationem. Quia bonū p essentiaz est p̄us bono p participationē. Et si q̄s instaret q̄ in deo ponitur ira ⁊ gaudiū ac similia que sunt passiōes cōiuncti. vt dicit Aristo. j. de anima. Respōdere possumus q̄ ita attribuunt̄ deo ꝟm similitudi-

nem effectus. Effectus nãq; ire est punire. punitio igit dei ira eius est. ⁊ sic de reliquis que nullo modo de deo accipiunt ꝑm passiõis defectũ Ex ꝓdictis sequitur q deus est idem q natura sua siue essentia. qm̃ in his que nõ sunt composita ex materia ⁊ forma in q̃b⁹ indiuiduatio nõ est p materiã indiuidualem. i. p hanc materiaz sed ipe forme p se indiuiduant. oportet q ipse forme sint suposita subsistentia. vnde in eis nõ differt suposituꝫ ⁊ natura. sicut in rebus cõpositis ex materia ⁊ forma necesse est q differat natura vl essentia ⁊ suposituꝫ. Cum itaq; deus vt dictum est nõ sit compositꝰ ex materia ⁊ forma oportz q deꝰ sit sua diuinitas sua vita. ⁊ quicquid aliud de deo sic ꝓdicat.

Q deus non venit in compositionẽ alicuius creature neq; sicut pncipiuz formale neq; materiale. Ca. iii.

Tertia veritas est q deus in compositionẽ aliorum non venit. neq; sicut principium formale. neq; sicut ꝓncipiũ materiale. q est causa ꝓma efficiens. cuiꝰ est primo ⁊ p se agere. Quod aũt venit in compositionem alicuiꝰ non est ꝓmo ⁊ p se agens: sed magl compositũ. Et licet Augꝰ. libro de verbis dñi dicat. Q verbum dei quod est deus est forma non formata. quare sequerek q cum forma sit pars compositi. Tamen sanctus Thomas dicit q verba sancti Augustini sunt sane intelligẽda. qm̃ verbum in diuinis est forma exemplaris et non forma que est pars alicuiꝰ compositi Quare ex dictis liquide cognoscere possumus q̃multiplicik errauerũt antiqui. Nam quidaz dixerũt q deus esset aĩa mũdi: que informat celum ⁊ terram: ⁊ omnibus viuentibus mistrat vitam. Et q p quatuor elementa fusa vniuersa sub celo gignat ptegat ⁊ corrũpat. ꝼm illũ Virgilij in. vj. ꝓncipio celum ⁊ terras camposq; liquentes. Lucentemq; globum lune titaniaq; astra. Spũs intus alit totamq; infusa p artus. Mens agitat molem ⁊ magno se corpore miscet. Inde hominũ pecudũq; genus vite volãtum. Et quo marmorea fert monstra sub equore põtus. Hec opinio impia est ⁊ falsa. quoniã vt est ꝓdictum non potest esse deus ꝓpter suaz pfectionem. formale neq; materiale ꝓncipium creature. licet sit causa efficiens ⁊ finalis oĩm rerum. quia est alpha et o ꝓncipium ⁊ finis. Alij vo tenuerũt celestia corpa esse deos. de quibꝰ ita Lactantius scribit li. ij. diuinaz institutionum. ꝓphilosophi stoyce disципline in ea sunt opinione vt omnia celestia que mouenk in deorum numero habenda esse censeãt. Siquidem Lucilij stoicꝰ apd Ciceronẽ sic loquik. Hãc q̃ in stellis ꝓstantiam hanc tantam in tam varijs cursib⁹ conuenientiã non possum intelligere sine mente ratiõe consilio: que cũ in siderib⁹ esse videamus non possumꝰ ea ipa nõ in deorũ numero ponere Ait paulo infra Lactantiꝰ sic loq̃tur. Vos o philosophi non solũ indoctos ⁊ impios verum cecos et ineptos ⁊ deliros probamus. qm̃ ignorantiã imperitorũ vanitate vicistis. Illi em̃ solem ⁊ lunã vos etiam sidera deos putatis. Nõnulli vo ad hanc venerunt suppstitionem vt hoies putauerũt fuisse deos. Nã vt Lactantiꝰ refert li. j. Coluerũt egyptij Isidem. Mauri Jubã. Macedones Labirum. Peni Uranũ. Latini Faunũ. Sabini Ẽctũ. Romani Quirinũ. Athenienses Mineruam Samij Junonẽ. Paphij Venerẽ. Lemnij vulcanũ. Naxij Libez. Belfici Apollinẽ: qui oẽs fuerunt hoies. Exquo ibi Lactantiꝰ subdidit. Marcus tulliꝰ q̃ non tm̃ pfectus oratoꝛ: ꝙ philosophus fuit. Siq̃dez solꝰ extitit platonis imitatoꝛ in eo libro quo seipm̃ de morte filie cõsolatus est. non dubitauit dicere deos q̃ publice colerenk hoies fuisse. Et in libro de natura deorũ Cicero sic fatetur. Suscepit aũt vita hominuz consuetudoq; cõmunis vt beneficijs excellẽtes viros in celũ fama ac voluntate tollerent. Hinc hercules. hinc Castoꝛ. hinc Pollux. hic esculapius. hinc liber. In ꝓmo vo lib. diuinaz institutionũ Lactantiꝰ deridet illos qui Jouem deum appellãt. Vana inq̃t est psuasio eorũ qui nomen iouis summo deo tribuũt. Et iterꝝ ibi de Joue ait. Antiquus auctoꝛ Emerꝰ qui fuit ex ciuitate messana res gestas iouis ⁊ ceterorũ qui dij putank collegit historiã quam cõtexuit ex titulis ⁊ inscriptiõib⁹ sacris que in antiquissimis templis habebank. Maximeq; in fano iouis trifili. vbi auream columnã positum esse ab ipo Joue titulus indicabat. in qua colũna sua gesta prescripsit. vt monumenta essent posteris rerum suarũ. Et iterum infra ait. Olimpus ambiguũ nomen est ⁊ mõtis ⁊ celi. In olispo aute Jouem habitasse docet historia eadez que dicit. Eadem tempestate Jupiter in monte olimpo maximam partez vite colebat. Et eo ad eum in ius veniebat si que res in controuersia crank. Item si quis quid noui inuenerat qõ ad vitam humanam vtile esset eo veniebat atq; Joui ostendebat. Et iterum ibi Lactantius ait. Cicero de natura deoꝛum cum tres ioues a theologis noiari diceret ait tertiũ fuisse cretensem saturni filiũ: cuiꝰ in illa insula sepulchꝛum ostẽdik. Quõ g̃ põt deꝰ alibi eẽ viuꝰ. alibi mortuus. alibi hr̃e templũ. alibi sepulchꝛum. ꝟ ille.

Ubi ostendere cõtendit quod Jupiter homo mortalis non deus fuit. Sed miꝝ nempe est q̃ de romanis antiqs p̃dicaꝝ. Ad tantã nãq̃ dementiã deuenerũt vt etiam meretrices deas colerent. Nam vt inqt Lactantius. Romuli nutrix lupa honorib⁹ est affecta diuinis. fuit enim fauſtuli vxor ꝛ ꝓpter vulgati nomis vilitatem lupa inter pastores nuncupata est. vnde etiam lupanar dicitur. Quedã insup meretrix leena dicta: cum tyrannũ ocidisset ꝑ dea est habita. Et qꝛ nephas erat simulacrũ constitui meretricis in templo apollinis effigiem posuerunt cuius nomen gerebat. Colebãt adhuc faulã meretricem. Et de alia Flora refert Lactantius. Q̃ cum magnas opes ex arte meretricea quesiuisset populũ romanũ scripsit heredem certamq̃ pecuniã reliquit cuius ex annuo fenore su⁹ natalis dies celebraꝛeꝝ editione ludorũ q̃s apellant floralia. Quod qꝛ senatui flagitiosum videbatur ab ipo noie argumentũ sumi placuit: vt pudende rei q̃dam dignitas adderet. Deã finxerũt esse que floribus p̃sit eamq̃ oportere plocari vt fruges cum arboribus aut vitibus bene ꝓspereꝝ floreſcerent. Et ne singulis immoremur tam romani q̃ cetere natiões idolatre. vt ꝓPaulus scribit ad Roma. j. ca. Mutauerunt gloriam incoꝛruptibilis dei in similitudinẽ imaginis coꝛruptibilis homis ꝛ volucrũ ꝛ q̃drupedum ꝛ ꝛpentũ. Cõtra quos ita pulchꝛe scriptum est Sap̃. xiij. c. Vani sunt omẽs hoies i q̃bus non subest scientia dei. Et de his que videntur bona nõ potuerũt intelligere eum q̃ est Neq̃ opibus attendentes agnouerũt q̃s esset artifex. Sed aut ignem aut spũm aut citatũ aerem. aut girum stellarũ. aut nimiã aquam. aut solem aut lunam rectoꝛes oꝛbis terrarum deos putauerũt. Quoꝝ si specie delectati deos putauerũt sciant q̃nto his dominatoꝛ eoꝝ speciosioꝛ est. Speciei em̃ generatoꝛ hec omia constituit. hec ille. Nos ꝛo q̃bus veritas iaz effulsit neq̃ paganoꝝ deliramentis innitimur satis superq̃ reꝓhensibiles sumus. qꝛ deum verũ magnum ꝛ omnipotentẽ agnoscentes illi vt decet reuerentiã debitam non impendimus. neq̃ ad ꝓmissam nobis ab eo hereditatem celestis regni ꝓcuramus accedere. Ad quam nos ipe ꝓducat q̃ est benedictus in secula seculoꝝ Amẽ.

¶ Sermo tertius de incarnatiõe Jesu xpi in quo declaraꝝ summa liberalitas dei patris et tempus incarnationis cõueniens.

Cvbi veit plenitudo temꝑis misit de⁹ filiũ suũ factum ex muliere factum sub lege: vt eos qui sub lege erant redimeret: vt adoptiõeꝫ filioꝝ recipereꝛemus. Doctoꝛes gentiũ ꝛba sũt ista oꝛiginaliter ad Gal. iiij. c. Descendit de celo in vterum ꝛginis deus dei filius. vt hoiem ꝓditum redimeret atq̃ reduceret ad regna celoꝝ. ¶Post lapsum siq̃dem ꝓmoꝝ parẽtuꝫ humanum genus ꝓ longissima temꝑoꝝ spacia sub diuina indignatione ꝓmansit. Omnes eramus filij ire nec dabaꝝ cuiq̃ aditus ad paradisum. Trahebanꝝ ꝓres ad limbũ. ibiq̃ habitabant in tenebꝛis. non valentes attingere ad lumen desiderabile visionis diuine. Oẽs iusti erant in luctu: ꝛ mũdus totus paucissimis dũtaxat exceptis idolis deditus post ꝑncipem tenebꝛarũ currebat. Tandem recoꝛdatus de⁹ q̃ pulueris sumus. misertus est figmenti sui. Et ira deposita aperuit fontem pietatis sue: misitq̃ filiũ suum dilectum q̃ verus deus ꝛ hõ: malis omnibus finem dedit. Cum ꝛo nos deceat tanti beneficij memoꝛes esse. ne ꝓpter ingratitudinem impij apud altissimũ inueniamur. Idcirco in hoc ꝛmone de incarnatione Jesu xpi loq̃ incipiemus. de qua dixit Aplus Paulus verba in themate posita. vbi tria mysteria erũt declaranda.

¶ Primum dicitur charitatis.
¶ Secundum tarditatis.
¶ Tertium temꝑoꝛalitatis.

De varijs opinionibus circa incarnationem xpi si hõ nõ peccasset. Ca. I.

PRimum mysterium declaranduꝫ dicit charitatis. In quo deuote considerandũ est q̃ ardentissima fuit erga nos charitas dei patris q̃ ꝓ nobis peccatoꝛibus filiũ suuꝫ carnem assumere ꝛ crucem fecit subire. Sed ꝓ spũali nõ q̃dem curioso ingenij nostri exercicio circa dubium illud aliq̃tisper insudabimus quo queri solet. An si non peccasset Adam xps fuisset incarnatus? Et de hoc apud theologos peritissimos duplex ertat opinio. ¶Prima eoꝝ q̃ tenẽt q̃ si nunq̃ Adam lapsus essꝫ adhuc de⁹ homo factus fuisset. ꝛ vt dicit Bonauẽtura in. iij. di. j. Isti distinguũt de incarnatione. Nam cũ incarnatio sit carnis assumptio. caro assũpta potest considerari dupliciter. aut q̃tum ad sbstãtiam aut q̃tum ad defectum passibilitatis. Si fiat ꝛmo de ipa q̃tum ad defectum passibilitatis ꝛ mortalitatis: tunc si non peccasset hõ ꝛ redimendus non esset xps mortalem carnem nõ assumpsisset. Si ꝛo loquamur de incarnatione ꝛm q̃ dicit assumptionem humane nature simpliciter. i. sine defectibus ꝛ penalitatib⁹. sic ꝛo lunt isti q̃ si nunq̃ peccasset homo. adhuc xps

fuisset incarnatus. Assumunt aũt huiꝰ opinionis ꝓfirmationem septem ꝓuasiuas rationes.
¶ Prima dicit hominis pfectio.
¶ Secũda humane nature dispositio.
¶ Tertia dei manifestatio.
¶ Quarta humane nature exaltatio.
¶ Quinta meriti compatio.
¶ Sexta matrimonij significatio.
¶ Septima anime xp̃i nobilis conditio.
¶ Prima ratio confirmãs opinionem p̃fatam dicit homis pfectio. Incarnatio quippe facit ad homis pfectionem. ⁊ p̃ consequẽs ad perfectionem vniuersi in hoc q̃ completionem dat humano generi. Primo q̃tuz ad illud q̃ respicit naturam. Secũdo q̃tuz ad illud q̃ respicit gr̃am. Tertiũ q̃tum ad illud qđ respicit gl̃iam. Primo q̃tum ad illud qđ respicit naturã. qz in incarnatione est ꝓsumatio modoꝝ educẽdi hominẽ in esse. Quadruplex nãq; modus est educendi homiez in esse. Primꝰ nec de viro nec de muliere. sicut fuit Adã. Secꝰs de viro sine muliere. sicut Eua. Tertius de viro ⁊ muliere. sic̃ educimur omẽs. Quartꝰ de muliere sine viro. sicut eductus est xp̃s. Sed hic quartꝰ est in incarnatiõe. ergo si hõ stetisset incarnatio fuisset. aut si nõ. tunc vnus modus ꝓductiõis hoim deficeret. ⁊ sic vniuersum pfectũ nõ esset. qđ est maximũ incõueniens. Dicit nãq; Augꝰ. in li. de libe. ar. q̃ vniuersum hz tantã pfectiõz q̃ nemo põt in eo impfectum aliq̃d rationabilit̃ inuenire. nec rationabilit̃ aliq̃d addere. ¶ Secũda incarnatio facit ad pfectiõz hois q̃tuz ad illud qđ respicit gr̃am. Nam xp̃s est caput eccl̃e nõ solũ ſm diuinã naturã: ſ ctiã ſm humanaz sicut dicit Augꝰ. sup Joh. Bz si hõ nõ peccasset adhuc esset corpus eccl̃e. aut g̃ dei filiꝰ incarnaretur. aut corpus eccl̃e remaneret acephalũ sine capite. ¶ Tertia incarnatio facit ad perfectionem hois q̃tum ad illud qđ respicit gloriã Ut em̃ inquit Augꝰ. li. de spũ ⁊ aĩa. totũ hoiez assumpsit vt totũ beatificaret. vt siue intꝰ ingrederetur siue extra egrederet̃ pascua inueniret. Sed hõ debebat totus beatificari. ⁊ ita plene: si nõ fuisset lapsus sicut postq̃ cecidit. Ergo si adhuc nõ peccasset xp̃s fuisset incarnatꝰ. ¶ Secunda ratio p̃ dicta opinione dicitur humane nature dispositio. Dicit em̃ glo. sup illo ꝓbo ad Hebr. Nusq̃ apprehendit angelos nõ angelice nature data est ⁊ dignitas. vt et psona diuina vniret̃. Si g̃ humane nature nihil dat̃ frustra. Si non peccasset tal̃ dignitas nõ remaneret vacua: sed adhuc vniret̃ cũ diuina natura. ¶ Tertia ratio dicit dei manifestatio. Nam ita decebat deũ manifestare suã potentiã sapientiam et bonitatẽ si hõ stetisset sicut si lapsus esset. ergo si oĩa ista facta sunt in ope incarnatõis. vidz q̃ incarnatio adhuc fuisset. etiã peccato hois nõ interueniente. ¶ Quarta ratio est hũane nature exaltatio. In incarnatiõe siq̃dem filij dei humana natura est plurimũ exaltata. Si g̃ deꝰ incarnat̃ ex hoc q̃ humana natura peccat. videtur q̃ homo reportat cõmoduz de malicia sua. qđ non decet iustũ retributorem. ¶ Quinta ratio dicit meriti compatio. Tante vtiq; nobilitatis ⁊ difficultatis est mereri ⁊ vendicare siue acquirere sibi infinitũ bonum. sicut satisfacere p̃ offensa que est contra infinitũ bonũ. Si g̃ hõ non poterat satisfacere p̃ se de offensa qua offẽderat deum. sic nec p̃ se potest mereri hr̃ edeuz. ergo sicut oportunũ fuit filiuz dei incarnari homine cadente vt p̃ homine satisfaceret. sic videtur q̃ oportunũ fuit dei filiũ incarnari homine stante vt hoc mereri possit p̃ eum. ¶ Sexta ratio dicit matrimonij significatio. Si equidem hõ lapsus non fuisset. nihilominꝰ fuisset sacr̃m matrimonij. Si ꝓ sacramentũ matrimonij in coniunctiõe sexuum dicit siue significat cõiunctionem xp̃i ⁊ eccl̃e q̃tum ad naturarũ vnionẽ ꝓpter insepabilitatem. Unde apl̃us ad Ephe. v. ait. Sacramentũ hoc magnũ est. Ego autez dico in xp̃o ⁊ in ecclesia. ergo si homo iteritisset aut sacramentũ matrimonij esset falsum signuz aut dei filius fuisset incarnatus. ¶ Septima ratio dicit anime xp̃i nobilis cõditio. Si incarnatio facta est p̃ncipaliter ꝓpter peccati expiationem. sequeret̃ q̃ anima christi facta sit non p̃ncipali intentione: sed q̃dam quasi occasione Sed inconueniẽs ẽ nobilissimam creaturaz occasionalit̃ esse introductam. cum agens intendat p̃ncipaliter opera nobilioza. Igitur videt̃ q̃ inconueniẽs sit dicere incarnationem factaz esse ꝓpter homis repationem. Predictis itaq; rationibꝰ muniti affirmant pleriq; q̃ si nõ peccasset Adam adhuc xp̃us carnem assumere nõ refugisset. Sed aliozũ secũda opinio est q̃ si nõ fuisset peccatũ hominis: nec fuisset aliquo pacto incarnatio subsecuta. Et isti q̃dem rationes p̃ alia parte siue opinione ꝓductas p̃mo soluere ⁊ nil illas valere contendũt. Deinde seipsos muniũt virilit̃ ⁊ defendunt tam ratiõibꝰ catholicis q̃z autoritatibꝰ fidedignis. Dicũt ergo q̃ p̃ma ratio debilissima est. qz dum dicit q̃ deuz cõueniebat incarnari ꝓpter pfectionez vniuersi quodãmodo deum intra pfectionem vniuersi concludit. ⁊ quandaz necessitatẽ incarnatio/nis imponit ei. quod ꝓtra mentem philosophi qui. xij. Metaphisice ait. q̃ deus supra omnẽ ordinem vniuersi ponendus est. sicut non dicitur esse dux de exercitu: sed supra exercitum. Et ad illud quod dicit de mlt̃iplici modo edu-

cendi hoiem. Respondeť q̄ ille q̄rtus modus educendi hoiem non est de pfectiõe vniuersi: ꝑ supza pfectionẽ. Jõo Hiere. xxxj. c. dicit. Nouum fecit dñs sup terram femina circũdabit virum Ex quo non sequiť: q̄ si q̄ cõ stetisset q̄ talꝰ modus ꝓducendi hominẽ esset. nec ex hoc sequ/tur q̄ vniuersum sua pfectione careret. Sicut etiam nõ põt argui impfectio vniuersi quantũ ad suscitationẽ moztui quam deus non fecisset si hõ pstitisset. Posset etiã dici q̄ de illo mõ ꝓ ductionis non potest argui veritas incarnationis. q̄z deus posset ꝓducere hoiem de muliere absq̄ viro qui tñ non esset deus. Ad aliud ꝟo q̄d sequebať in p̄fata rõe q̄ incarnatio facit ad pfectionem homis q̄tum ad illud q̄d respicit gr̃am ex quo xp̃s est caput eccl̃e ꝑm humanaz naturã. Respondeť q̄ duplex est ꝓpetas capitis. Una que attendiť ꝑm conformitatẽ ad mẽbza. Alia que attendiť ꝑm gratuitam donozuz influentiã. Ratione ꝓme ꝓprietatis xp̃s est caput ecclesie inq̄tum hõ. Ratiõe ꝟo sc̃ũde caput est inquantũ deus. Et hac ratione p̃ncipaliter tenet rationem capitis. Jdeo esto q̄ incarnatus non esset adhuc ecclesia capite non careret. q̄z sicut ecclesia angelorũ habet caput deũ. ita ecclesia hominũ. quare nõ sequiť q̄ corpus ecclesie esset acephalũ. q̄uis nõ haberet caput ꝑm omnẽ ꝓprietatem. De illo ꝟo q̄ dicitur q̄ incarnatio facit ad pfectionem hois q̄tum ad gl̃am. Respondeť q̄ illa nõ est ratio p̃cipua incarnationis: sed annexa p̃ncipali. ꝓ eo q̄ si nũq̄ deus incarnatus esset. hõ glorificatõe corpozis sui ⁊ visione dei pfecte ⁊ totaliter beaꝰ esset. Visio eñ xp̃i corpozalis spectat nõ ad essentialez completionẽ beatitudinis: ꝑ ad quod dam accidentale gaudium. Nam gl̃a corpis et sensuũ exteriorũ erit ꝓ redundantiã delectationis venientis ab anima ex visione dei. vt dicit Augꝰ. in ep̃la ad Dioscorũ. Unde multũ derogare videť summo bono qui dicit ip̃m nõ sufficere absq̄ bono creato sibi adiũcto ad homiez pfecte beatificandũ. ¶ Sc̃ũda ratio soluitur. q̄z illa idoneitas ⁊ congruitas data hũane nature ad incarnationem attendiť ex parte reparabilitatis homis p̃ncipaliter. q̄uis ratione dignitatis ⁊ aliarũ conditionũ aliquo modo attẽdatur. Jdeo sicut hõ non fuisset reparatus si nõ cecidisset q̄uis esset reparabilis sic deitati: nõ esset vnitus q̄uis esset vnibilis. Nec tamẽ frustra fuisset illa potentia. q̄z multę sunt potentie ⁊ idoneitates que ad actum nõ reducuntur. ⁊ tamen frustra nõ sunt. q̄z dignitati ⁊ nobilitati nature attestanť. Nec dicit potentia frustra si non reducit ad actum. sed tunc frustra est cũ ad actum non reducit. ⁊ tñ ad actum exigit eã reduci tempus ⁊ locus. ¶ Sc̃ũda ratio frmuo la censetur ex eo q̄ deus sufficienter manifestauit suam potentiã sapientiã ⁊ bonitatẽ ꝓ opus creationis rerũ distinctionis ⁊ ozdinis. licz istã manifestauerit in opere incarnationis dum ꝓpter hominis lapsum decuit xp̃m carnem assumere. ¶ Quarta adhuc ratio inficit. quia licet ꝓ xp̃m incarnatum sit exaltata humana natura. non tamen sequiť q̄ homo ex hoc repozter cõmodum de malicia sua: q̄z incarnatio nõ fuit ex malicia homis: sed ex summa benignitate et sapientia dei. Quia eñ sapientia dei vincit maliciam. Hinc est q̄ non patitur esse malum aliquod de quo nõ eliceat bonum ⁊ etiam maiuꝰ bonuz. Alioq̄n non pfecte maliciam vinceret. Propterea contra p̃uaricationem Ade qui totum genus humanũ interfecit statuit rectitudinem sc̃ũdi Ade: qui ꝓ toto genere hũano posset satisfacere. Et cuius obedientia multo plus sibi placeret q̄z inobediẽtia Ade potuit sibi displicere. Quare filium dei incarnari nõ fecit nostra malicia: sed dei charitas nimia ⁊ miscdia. ¶ Quinta ratio nihil concludit. quoniã nõ eodem modo se habent meritum vite eterne et satisfactio ꝓ offensa. Nam ad meritum vite sufficit complacentia ex parte merentis. ad hãc autem complacentiam sufficit diuina gratia. Et quia gratiam diuinam poterat homo habere ꝓ missionem spũssancti ⁊ filij in mente absq̄ filij missione in carnem. Hinc est q̄ ad pfectionẽ meriti vite eterne non opozuit incarnationem interuenire. Ad satisfaciendum aũt non solum requiriť q̄ satisfactio placeat: sed q̄ damnũ recompensare valeat. ⁊ honozem deo sublatuz restituat. Et ideo non tanta fuit necessitas incarnationis ꝓpter necessitatem merendi sicut ꝓpter necessitatem satisfaciendi. Et q̄ istõ sit verum patet in angelis quozũ natura non est vnita verbo. ⁊ tamen meruerũt vitam eternã. Insup esto q̄ tante difficultatis sit mereri vitam eternam sicut satisfacere ꝓ offensa. nõ tñ opozter q̄ ꝓpter hoc necessaria sit incarnatio christi ꝓ eo q̄ spũssanctus ipe q̄ ꝓ charitatem mouet aiam dignam eam facit glozia sempiterna. Sz ad satisfaciendũ necessaria est incarnatio. q̄a vt aiũt oẽs theologi. Cõgruentissimus modus satisfaciendi fuit ꝓ mozte ⁊ passionẽ xp̃i. sicut cõgruentissimus ẽ ad merendũ ꝓ charitatẽ ⁊ dilectionem. ¶ Sexta ratio ad ꝺ nõ põt militare. q̄z mrimoniũ duplicẽ hz significatoz. significat eñ ꝟiunctionẽ dei ad eccl̃am ꝑm charitatẽ. Et significat etiã ꝟiũctionẽ naturaꝝ in ꝑsone vnitate. dictã q̄ significatiõz hz ꝑm statũ nature lapse. ꝓmã ꝟo habuisset si stetisz hõ. Et ideo nõ esset falsum signũ. sicut eñ mrimoniũ nũc est in

officiū ⁊ in remediū tūc aūt solum in officiū. sic mō hz duplex significatū: tūc vo viū. ¶ Hep tia insup rō nō admittit nec acceptat. qm de⁹ ab eterno pscivit lapsuz humani generis qō tm fecit qz se reparaturū cogūit. Et ideo pncipali⁹ in intentiōe fuit reparatio lapsi: cui⁹ ꝺditio eius ad lapsum possibilis. Et ꝓpterea nō sequitur q aīa xpi facta sit qdam occasione ⁊ nō pncipali intentiōe. hz em teneret si deus in ꝺditōe generis humani nō pcognouisset hois lapsum. Ex qbus oibus q tenent q nō fuisset incarnat⁹ cristus si nō peccasset Adaz. asserūt q opinio ista eoz magis deū honorat cui⁹ pma q deū intra pfectionē vniuersi includit. hoc vo supza omnē ordinē vniuersi ponit illū. De quo vide bona/uen. in. ij. di. xv. q. iiij. in lra. Insup fortificat eoz sentētia tali ratiōe. Si de⁹ assumpsit hūanam naturā: aut hoc fuit ꝓpter hūanā dignitatem: aut ꝓpter necessitatē. Si ꝓpter dignitatez cū angelica natura sit dignioz cui⁹ hūana: magis debuit assumpsisse angelicā. Si ꝓpter necessitatem ⁊ necessitas indigentie nō sit nisi ꝓpter pctm. q vidz q pcipua ratio incarnatōnis fuit redemptio hūani generis lapsi Accedit ad hoc ad firmioꝛē ꝯfirmatōz q oēs doctoꝛes famosi celeberrimi ita exp̄sse tenent ⁊ loquunt. Unō sup illo vbo Mat. xviij. ca. Uenit filius hois q̄rere ⁊ saluū facere qđ dicerat Aug⁹. in li. de vbis ap̄li sic dicit. Si hō nō peccasset: filius hominis nō venisset. Et itez sup illo dicto apostoli. j. ad Thimo. j. c. Xp̄us Jesus venit in hunc mundū saluos facere peccatoꝛes Augusti. ait. Nulla causa fuit veniendi xp̄o dño: nisi peccatoꝛes saluos facere. Tolle morbos tolle vulnera: ⁊ nulla erit causa medicine. Et sup illo verbo Mat. j. Ipe em saluū faciet pp̄m suū a peccatis eoz Aug⁹. refert. Si hō nō peccasset virgo non peperisset. Et idem sup isto verbo psal. Infixus sum in limo pfundi. vtinā maneret hō in eo qđ deus fecit. Si maneret in eo qđ de⁹ fecit nō in limo infixus esset quē deus genuit. Et itez Aug⁹. sup illo vbo Job. xj. c. Domine ecce quem amas infirmat Si peccatoꝛes dñs nō amaret ad terrā de celo non descendisset. Et ad idem est dictū Greg. in hymno. Exultet iaz angelica. vbi ait. Nihil em nobis nasci pfuit: nisi redimi pfuisset. Et Leo papa in ꝯmōe de natiuitate inqt. Si hō ad imaginē ⁊ similitudinem fact⁹ in suo honoꝛe mansisset: creatoꝛ mūdi creatura nō fieret nec sempiternus tempoꝛalitatē subiret. aut eq̄l deo p̄ri dei filius formā sui assumeret. Et ne vlteri⁹ defatigenť animi auditoꝛ cū vtraq opinio stare possit. Ego dico q si nō peccasset hō: qđ fuisset nobis reuelatū non est. Sufficere nobis debz q xp̄s fact⁹ est hō vt peccatū generis hūani deleret. hic dirigēda est cōtemplatio nr̄a ꝫ pie ad mentē reuocandū. Cōsideremus q̄ q̄nta fuit admiranda charitas dei p̄ris: q̄ ꝓprio filio suo nō pepcit: ꝫ p nobis oibus tradidit illū. De hz sic scribit Joh. iij. Sic deus dilexit mundū vt filiū suum vnigenitum daret/vt oīs qui credit in illū nō peat: ꝫ habeat vitam eternā. Quod Hiero. admiraīs in epistola ad Damasum pa. inqt. Que maioꝛ potest eē clementia q̄ vt dei filius: filius hois putaret: decem mensiū fastidia sustineret. partu⁹ expectaret aduentū. p singulas adoleret etates. ⁊ post cōtumelias vocū alapas ⁊ flagella crucisq p nobis fieret maledictū: vt nos a maledicto legi absolueret. Et Greg⁹. reclamādo sic p̄ez eternum alloquit. O inextimabilis dilectio charitatis: vt vnum redimeres filium tradidisti. Et merito q̄libet in stupoꝛē verti debet cum audit deū carne vestitū passibili. ⁊ humiliatum vsq ad formam sui. non ꝓpter suā ꝫ ꝓpter nostraz indigentiā: vt nobis peuntibus ferret opem.

Q̄ tps incarnatiōis xp̄i merito dicit tps plenitudinis respectu dei. respectu angeli et respectu hois. Ca. ii.

Secundū mysterium declarandū de incarnatiōe xp̄i dicit tarditatis. In quo fideliter cōfitemur xp̄m rationabilit distulisse temp⁹ incarnationis vsq ad sextam etatem mūdi. Quare aūt non ante voluerit incarnari dixi in quodā ꝯmone de annūciatione vginis. q̄ licet alibi sit notatus. tm ꝓ huius operis pfectione etiam in hoc libꝛo scribit. Nunc vo aperiendum est cur tempus illud quo deus hō factus est ab Ap̄lo temp⁹ plenitudinis apellat? Et ad hoc respō/det dns Bonauen. in. iij. di. j. in declaratōe lr̄e q̄ sic dicit. ¶ Primo respectu dei. qz in incarnatiōe est facta plena pticipatio diuitatis. Unde ad Colocē. ij. c. dicit ap̄s. In xp̄o habitat oīs plenitudo diuinitatis corpalit. ¶ Secōo dicit tēpus plenitudinis respectu angeli. qz per christum reparata est angelorū ruina. Ideo dauid in psal. cix. ait. Judicabit in nationibus implebit/ruinas. ¶ Tertio dꝛ tps plenitudinis respectu hois. tm qz plene a culpa liberat. tm qz plene est de veritate necessaria edoctus. tm qz plena gr̄a diffusa est increḋentes. Unde dꝛ Joh. j. c. q̄ Johānes baptista testimoniū phibēs de christo ait. De plenitudine ei⁹ accepim⁹ oēs ⁊ gratiam ꝓ gr̄a. qz lex p moysen data est. gr̄a ⁊ veritas p Jesum xp̄m facta est.

Qualiter accipiendū sit medium temporis in quo xp̄s incarnat⁹ ē. Ca. iii.

Qrtiū mysteriū declarandū de incarnatōe xp̄i dicit tpalitatis Et in h̄ inuestiganduz est An xp̄s incarnat⁹ sit in medio tpis. Et q̄dā arbitrant⁹ q̄ sic ꝓpter ꝝba Abacuc ꝓphete dicētis.c.iij. D̄ne audiui auditionem tuā ⁊ timui. D̄ne opus tuū in medio annoꝝ viuifica illud In medio annoꝝ notū facies. Cū iratus fueris misericordie recordaberis. Nuc ꝝba vt dr in argumento in Abacuc intelligunt⁹ de xp̄o. Ex q̄b⁹ id videt⁹ affirmari q̄ deus hō fact⁹ est i medio tpis. Alij ⁊ ꝛrium sentiūt tenentes q̄ xp̄s in vltimis tpibus visibilit deus ⁊ hō mundo apparuit. Nam Aug⁹. sup. iiij.c. Job. inquit de xp̄o. Iter ipius est caro p nob assumpta. Nui eī vbiq̄ est quo it: nisi q̄ ad nos nō veniret si formam visibil⁹ carnis nō assumeret. Ideo fatigatus erit ab itinere. Quid est aliud q̄ fatigatus in carne. Quare ḡ hora sexta. q̄ etate seculi sexta. Cōputa tanq̄ vnā horā. Unam etatez ab Adā vsq̄ ad Noe. Secām a Noe vsq̄ ad Abraam. Tertiaz ab Abraam vsq̄ ad Dauid Quartā a Dauid vsq̄ ad transmigrationez babylonis. Quintā vsq̄ ad baptismū Johannis Sextā vsq̄ ad consummationē seculi. hec ille. Cōstat aūt q̄ sexta etas in qua xp̄s venit nō ē in medio tpis cuz sit vltia. ḡ magna restat in h̄ pplexitas. quā ammouendā puto ne in dubio animus in ꝓtemptū cadat scripturarū sanctaꝝ. Et ꝓpterea dicere possumus q̄ mediuz sumit⁹ duplicit⁹ .s. stricte ⁊ punctalit⁹ p eo tpe qđ eq̄lit distat ab extremis .s. p̄ncipio ⁊ fine tpis. Et accipit⁹ large p eo .s. qđ est inter illa extrema verba. itaq̄ Abacuc medium tpis designāt. Hoc mō scđo q̄ si stricte vellemus intelligere tūc nobis esset certitudinalit⁹ cognita hora iudicij qđ in fine tempoꝝ ⁊ ꝓsummatione seculi fiet cōtra id qđ saluator nr̄ dixit Mar. xiij. Et Matth. xxiiij.c. De die aūt illa ⁊ hora nēo scit. Ob qđ Aug⁹. li. xviij. de ci. dei dicit. Frustra annos q̄ remanēt huic seculo cōputare ac diffinire conamur. cū h̄ nō esse nr̄m ex ore veritat⁹ audiuim⁹. Sufficiat igit⁹ nob agnoscere q̄ incarnatus est xp̄s inter p̄ncipiū ⁊ finem tpis qđ est medium valde latū nō aūt in extremitatibus in p̄ncipio scz ⁊ in fine. De ānis ꝝo q̄ fluxerunt a p̄ncipio mūdi vsq̄ ad incarnatōez xp̄i varia ē opinio. Nā �means Bedā fuerūt anni q̄nq̄ milia centū nonaginta nouē. Alij ꝝo cōputāt ānos tria milia nongētos sexagita. Nō tn̄ ꝓpt h̄ cuiq̄ dux videri dz. cū difficillimū credā pūcta licere posse fuari mēoriā annoꝝ in reb⁹ gestis. Debemus itaq̄ nos oi curiositate deposita redēptori nr̄o grās q̄s possum⁹ dicere. q̄ non expectam⁹ amplius eū in carnē ventuꝝ q̄ iam venit ⁊ viaz fec oīb⁹ vt facile saluari possum⁹. aputq̄ ianuam regni celoꝝ ad qđ nos ipe pducat q̄ viuit ⁊ regnat in secula seculoꝝ.

¶ Sermo quartus in quo tractat⁹ de incarnatiōe dñi nr̄i Jesu xp̄i a cuius explicita fide ia null⁹ excludit.

In hoc apparuit charitas dei in nob: qm̄ filiū suū vnigenitū misit de⁹ in mundū vt viuamus p eū Verba sunt Joh. ꝓme sue cano. c. iiij Refugit quoꝝūdam anim⁹ deuz incarnatū audire q̄ blasphemiā arbitrant⁹ qđ nos ad laudez creatoris nr̄i accedere ꝓfitemur. Tūc q̄dē illuz bn̄dicim⁹ cū stabili fide credimus euz p nobis hoiem factū. Ut aūt ꝓfundāt⁹ increduli ⁊ mēs bonoꝝ in ipa veritate lctet⁹ in h̄ f̄mōe de incarnatiōe Jesu xp̄i bn̄dicti ꝝba faciem⁹. de q̄ locutus est Joh. in ꝝbis i themate positis vbi tria mysteria occurrūt ꝓsideranda.

¶ Primū dicitur possibilitatis. ¶ Secundū necessitatis. ¶ Tertiū credulitat⁹.

¶ Qualiter fuit possibile deum carnē assumere. Ca. I.

Primū mysteriū considerandū dr possibilitatis in quo ostendemus q̄ deū incarnari fuit possibile. Et h̄ f̄m Tho. iij. pte. q. j. triplici ratōe.

¶ ꝓmo ratione omipotentie. ¶ Scđo rōe excedētie ¶ Tertio rōe ꝓueniētie

¶ ꝓmo ostēdit⁹ impossibilitas incarnationis rōe oipotentie. Nam cū deus sit omipotēs pōt oē illud qđ nec ꝛdictionem includit nec aliquē defectum in deo ponit⁹ iuxta ꝝbū angeli ad virginem beatissimā Lu. j. dicentis. Non erit impossibile apud deū oē verbū. Sz deū hūanam naturaz assumere nec ꝛdictionem includit. nec aliquē defectū in deo ponit. qđ patz. q̄ diuina natura vnir⁹ hūane in vnitatē p̄sone nō ē aliō q̄ diuinā p̄sonā q̄ ab eterno fuit hypostasis respectu diuīe nature in tpe. hoc aūt nō dicit aliquā impfectionē: h̄ poti⁹ dignitatē ⁊ nobilitatē Sicut eī cū de⁹ sit bonus ab eterno in nullo fit derogatio bonitati sue dū est cā bonitatis creature in tpe. q̄uis bonitas creata lōge sit inferioꝝ bonitate increata. Sic cum p̄sona filij dei sit hypostasis intelligibil⁹ intellectual⁹ ⁊ spūalis ⁊ increata ab eterno. in nullo derogat ei si fit hypostasis rōnalis nature create in tpe. Et quem admodū deus de non creante fit creans in actu absq̄ aliq̄ sui mutatōe: h̄ solū facta mutatiōe ex pte nature create. Sic p̄sona filij dei q̄ non erat

hypostasis hūane nature in actu absq; aliqua sui mutatōe vl' innouatiōe facta est hypostasis ipius sola mutatiōe facta ex pte assumpte nature. Hinc Leo papa in ſmone ait. In vtraq; ei⁹ natura idem est dei fili⁹. nra su scipiens z ppria nō amittens. in hoie hoiem renouās in se incōmutabil' p seuerans. Beitas em̄ q̄ illi cuz patre cōmunis est nullū detrimentū oipotentie sbūt. nec dei forma fui forma violauit. qz summa et sempiterna essentia q̄ se ad hūani generis inclinauit salutē. Nos q̄dem in suā gl'am transtulit. ꝫ qđ erat esse nō deſijt. Scđo ostendit possibilitas incarnatiōis rōe excedentie. vt em̄ inq̄t Hilarius. Plura pōt deus facere q̄z intellect⁹ intelligere. Sed hō pōt rōnabilit dicere z intelligere deū incarnatū. Tum ppter sue potētie sapientie z bonitatis eminentē manifestatōnez q̄ facta est in humani generis assumptiōe. Tum ppter operū diuinoz excellentē ꝫ summatōez q̄ facta est cū vltimū ꝫ iunctum est ꝑmo. Tum ppter peccati satisfactionē. ¶ Tertio ostendit possibilitas incarnatiōis rōne inconuenientie. Nam eoz est facil' vnio q̄ ad inuicem similitudinem hñt. Sz hō creatus est ad imaginez z similitudinem dei. ꝫ sibi vniri potuit hūana natura in vnitatez ꝓsone. Sed ex ista rōe tria posset q̄s q̄rere. An humana natura sit magis assūptibil' a filio dei q̄z q̄libet alia natura. Et possz aliq̄s arguendo ꝓbare q̄ nō. maxime ex duob⁹ Primo qz Aug⁹. in epla ad Volusianū inquit. In reb⁹ mirabilit factis tota ratio facti est potentia facientis. Sz potētia dei facientis incarnationē q̄ est opus maxime mirabile nō limitatur ad vnā naturā cū potentia dei sit infinita. ꝫ natura humana non est magis assumptibilis a deo q̄z alīq̄ alia creatura. Scđo similitudo ē ratio faciens ad incarnatiōis ꝓgruitatē. ꝫ i natura angelica inuenit exꝑssioz similitudo dei q̄z i humana. vt dicit Greg⁹. xxxvij. li. moral'. et in omel'. de centū ouibus. ꝫ natura angelica magis erat vnibil' q̄z humana. Ad h̄ plene intelligēdū dicit Tho. in. iij. ꝑte. q. iiij. ¶ aliq̄d assumptibile dicit q̄si aptum sumi a diuina ꝓsona q̄ quidem aptitudo nō pōt intelligi ꝑm potentiā passiuam naturalem q̄ nō se extēdit ad illud quod transcēdit vnio ꝓsonalis creature ad deū. Vñ relinquit q̄ assumptibile dicat' aliq̄d ꝑm ꝓgruentiā ad vnionē ꝓdictā q̄ attendit ꝑm duo i humana natura. s. ꝑm eius dignitatē z ꝑm eius necessitatē. Pcōm dignitatez qz humana natura inq̄ntum est rōalis z intellectual' nata est attingere aliqualit ipm̄ ꝙbū p suam opatōz cognoscendo z amando ipm̄. Scōm necessitatē autez qz indigebat repatione cuz subiaceret originali peccato. Hec duo aūt soli hūane nature conuenīūt. nam creature irrōali deest dignitas. angelice ꝙo necessitas. Cū ꝫ dicimus q̄ creatura irrational' nō est assumptibil'. nō ita dicim⁹ q̄ sbtrahamus aliq̄d diuine potentie: ſ ad ostendendū ꝓditiōz creature q̄ ad h̄ aptitudinē non hz. de angelo ꝙo iam dictū est q̄ non erat in eo necessitas ꝓpt̄ peccati angelici irremissibilitatez. ¶ Q̄ quinq; rationib⁹ ꝑcipuis fuit necessariū ex ꝑte hois xp̄m incarnari.

Capitulū. II.

Secundū mysterium considerandū de incarnatōe xp̄i ꝙz necessitatis. Ubi querit an fuit necessariū xp̄m incarnari? Et ad h̄ dicit sanct⁹ Tho. iij. ꝑte. q. j. q̄ necessitas ista refert' ad hominē p xp̄m incarnatū redimendū. Et ꝑm hoc necessariū ꝙz duplicit'. Uno mō sine quo nō potest q̄s cōsequi finē. vt cibus necessari⁹ est ad vite sustentationē. Alio mō p qđ melius puenitur in finē. vt equus est necessari⁹ etiā homi sano: vt melius iter ꝑficiat. Nō fuit necessariuz ꝑmo mō xp̄m incarnari. qz de⁹ cuius sapie nō est numerus. nec est finis potētie z ꝙtutis ei⁹. potuisset sua volūtate z autoritate hoi lapso succurrere. Fuit tñ scđo mō necessariū. qz p xp̄m icarnatū hō melius pōt in finem suū puenire. Et h̄ multiplici ratione.

Prima dicitur fidei roboratio.
Scđa spei sbleuatio. Tertia caritat' iflāmatio. Quarta vite exēplatio. Quita hois instructio. ¶ Prima rō ꝙz fidei roboratio. magis q̄dez roborat' hō in fide ex eo q̄ ipi deo incarnato loquenti de mysterijs inuisibilib⁹ credit. Unde Aug⁹. li. ix. de ciui. dei. Ut hō inq̄t fidēti⁹ ambularet ad veritatē ipa veritas dei fili⁹ hoie assumpto ꝓstituit atq; fundauit fidē. ¶ Notādū hic ꝓpt̄ illud ꝙbū hoie assumpto q̄ Ephesina sinodus dicit q̄ ꝓsona nō assumpsit hoiez. Ex quo san. tho. iij. ꝑte. q. viij. ait. q̄ locutōes doctoz q̄ dicūt xp̄m assumpsisse hoiez nō sunt extēdēde tanq̄z ꝑpe: ſ pie sunt exponēde. vt dicamus hoiez assumptū. qz ei⁹ natura est assūpta. Et qz assumptio termiata est ad h̄ q̄ fili⁹ dei sit hō. ¶ Scđa rō q̄re meli⁹ hō saluat' p xp̄m icarnatū ꝙz spei sbleuatio. Subleuat' q̄pe spes nra vt futurā btitudinē expectem⁹ dū xp̄s in sua incarnatōe nob ostēdit q̄ta est erga nos dilectio dei p̄ris. Hic Aug⁹. lib. xiij. de tri. inq̄t. Nihil tā necessariū fuit ad erigendū spem nr̄am q̄z vt demōstraret nob q̄tū diligeret nos de⁹. Quid ꝙo hui⁹ rei isto iudicio manifesti⁹ q̄z q̄ dei fili⁹ nr̄e nature dignat⁹ est inire ꝓsortiuz. ¶ Tertia rō ꝙz caritatis inflāmatio. Quis nā tam dur⁹: tam inhuman⁹ tā ferre⁹ sit q̄ deū nō diligat. a q̄ tantū se diligi ꝓspicit vt non nisi amore dignet

assumere formã sui. Jõ Aug⁹. li. de catheticis rudib⁹ ait. Quemaior cã est aductus dñi: nisi vt ostẽderet deus dilectõz suã in nob. Et i fra sbdit. Si amare pigebat saltẽ reamare nõ pigeat. ¶ Quarta rõ dr vite exemplatio. Habẽt nanq; hoies xp̃m exemplar oĩs vtutis ⁊ bone beateq; vite. Et ideo Aug⁹. in q̃dam s̃mõe de natiuitate dicit. Hõ nõ erat sequẽdus q̃ videri poterat. Deus sequẽdus erat q̃ videri nõ poterat. vt g̃ exhiberet homi ⁊ q̃ ab hoie videret ⁊ quẽ hõ sequeret deus factꝰ est hõ. ¶ Quinta rõ dr hois instructio Instruit em̃ vnusq̃sq; vt intelligat q̃ta sit hois dignitas. ne illã coinquinet peccãdo. Propterea Aug⁹. li. de vera religione inq̃t. Demõstrauit nob de⁹ q̃ excelsum locũ inter creaturas habeat humana natura i ꝺ q̃ hoibus in vero hoie apparuit. Et Leo pa. i s̃mõe de natiuitate sic sequit. Agnosce o christiane dignitatẽ tuã ⁊ diuine ꝓsors factꝰ nature noli in veterẽ vilitatẽ de gui ꝓuersatiõe redire Nõ valz g̃ quispiã recte se de cetero excusare. si ad padisi delicias nõ festinet. cũ tot ac tanta p̃conia de vite eterne immarcessibili gl̃a vndiq; sonant.

Q tpe isto oẽs obligant credere explicite mysteriũ xp̃i incarnati. Ca. iii.

Certiũ mysteriũ ꝓsiderandũ de incarnatõe xp̃i dicit credulitatis. In quo videndum est An credere mysteriũ xp̃i sit de necessitate apud omẽs. Et ad ꝺ dicit san. Tho. ij. ij. q. ij. Q via hois veniendi ad iusticiã est mysteriũ incarnatiõis ⁊ passiõis xp̃i. Dicit em̃ Act. iiij. Non ẽ aliud nomẽ datũ hoiꝺ⁹ in quo oporteat credẽtes saluos fieri. Et Aug⁹. in li. de correptiõe ⁊ gr̃a inq̃t. Illa fides sana est q̃ credimus nullu hoiez siue maioris siue parue etatis libari a cõtagione mortis ⁊ obligatõe pcti: nisi p vnũ mediatorẽ dei ⁊ hoim iesuz xp̃m. Oportuit g̃ mysteriũ incarnatiõis xp̃i aliq̃lit oi tpe esse creditum apud oẽs. diuersimode tñ s̃m diuersitatẽ tpm ⁊ ꝓsonarꝫ. Nam añ statuz pcti hõ habuit explicitã fidẽ de xp̃i incarnatiõe s̃m q̃ ordinabat ad ꝓsummatõz gl̃e. nõ aũt s̃m q̃ ordinabatur ad liberatõz a pctõ p passiõz ⁊ resurrectõez qr hõ nõ fuit p̃sci⁹ pcti futuri. vidr aũt incarnatiõis xp̃i p̃sci⁹ fuisse: ex eo q̃ dixit. ppt̃ ꝺ relinquet hõ p̃rez ⁊ mr̃em ⁊ adherebit vxori sue. vt dr Gen. ij. Ex ꝺ apls dicẽ sacr̃m magnũ ẽ i xp̃o ⁊ in eccl̃a. qõ q̃dẽ sacr̃m nõ est credibile p̃mum hoiem ignorasse. Post pctm̃ aũt fuit explicite creditũ mysteriũ xp̃i nõ solũ q̃tũ ad icarnatõz s̃ etiã q̃tũ ad passiõz ⁊ resurrectõz q̃ꝺ⁹ bũanuz gen⁹ a pctõ liberat. Qualit̃ ⁊ p̃res antiq̃ patriarche. s. ⁊ pphete p̃figurarũt xp̃i passionẽ quibusdam sacrificijs ⁊ añ legez ⁊ ſꝺ lege: quoz q̃dem sacrificioz significatum explicite maiores cognoscebãt. minores aũt sub velamie illoz sacrificiorũ credentes ea diuinit⁹ esse dispositа. q̃si de xp̃o venturo habebãt fidem velatã. Post tps aũt gr̃e reuelate tã maiores q̃z miores tenẽtur hr̃e fidẽ explicitaz de mysterijs xp̃i p̃cipue q̃tũ ad ea q̃ cõit in eccl̃a solẽnizant ⁊ pponũt ¶ Sed ꝫ ista posset q̃s obijcere. Pr̃io qr nullꝰ tenet credere qõ nõ cognoscit. Sz hoies nõ cognoscunt mysteriũ incarnatõis. qr Johs bapti sta vidr illud ignorasse cũ exñs in carcere misit ad xp̃m discipulos dicẽs. Tu es q̃ vẽturus es an aliũ expectam⁹. Scõdo qr Diony. dicit in li. de celesti hierarchia. Oĩ gentiliũ salutẽ adepti sunt p mysteriũ angeloz. ⁊ tñ isti nõ habuerunt de xp̃o fidẽ implicitã nec explicitam. Dic r̃ndet ad p̃mũ q̃ Johs nõ ignorauit mysteria xp̃i incarnati q̃ dixerat Joh. j. Ego vidi ⁊ testimoniũ phibui qr hic ẽ fili⁹ dei. Uñ non dicit. Tu es q̃ venisti. ꝺ tu es q̃ vẽturus es. q̃rens de futuro nõ de p̃terito. Sibi nõ est credendum q̃ ignorauerit eũ ad passionẽ venturꝫ. qr dixerat Ecce agnus dei ⁊c. pnũcias ei⁹ imolatũz futuram. Põt g̃ dici s̃m Gregl. q̃ inq̃siuit ignorãs an ad infernũ in ꝓpria ꝑsona esset descẽsurus. Uel s̃m Ambro. nõ quesiuit ex dubitatõe siue ignorantia: sed magis ex pietate. Uel sicut Crisostomus dicit. nõ q̃siuit q̃si ipe ignoraret: sed vt p xp̃m satisfieret eius discipul̃. Ad quoz instructionẽ xp̃s respondit signa operũ ostẽdẽs. Ad dictũ ꝺo Diony. respondet Tho. q̃ miltis gentiliũ fuit facta reuelatio de xp̃o. vt patet de Job. qui dixit. xix. ca. Scio q̃ redẽptor meus viuit. Et idẽ de Sibillis. Si q̃ tñ saluati fuer̃t q̃ꝺ⁹ reuelatio nõ fuit facta non fuerũt saluati absq; fide mediatoris. qr ⁊ si nõ habuerũt fidez explicitã. habuerũt tñ fidẽ implicitã diuina p uidentia credentes deũ esse liberatorẽ hominũ s̃m modos sibi placitos. ⁊ s̃m q̃ aliq̃ꝺ⁹ veritatem cognoscentiꝺ⁹ ipe reuelasset. hec Tho. Quare credere mysteriũ xp̃i hoc tpe obligant oẽs hoies mũdi. cũ nullus iam de ignorãtia nisi volũtaria excusare se possit. Jp̃m q̃pe incarnandũ p̃dixerũt pphete. Incarnatuz ꝺo post eius ascensionẽ in celũ p̃dicauerũt apostoli. q̃rum sonus exiuit in omnẽ terrã. Pr̃o ipo insuper eiusq; nomis confessione tot milia virorum ac mulierũ letanter ⁊ libentissime martyriũ violentamq; mortẽ tulerũt. Fuerũt adhuc sapientissimi vtriusq; lingue grece. s. ⁊ latine eruditissimi doctores q̃ tãta i laudẽ xp̃i scripserũt vt nullus eũ iã venisse rationabiliter dubitare possit.

Ob qđ Maxim⁹ in ſmõe de martyrib⁹ inđt. Nõ ſine magđ diſcrimine religionis veritatẽ diſputam⁹ quã tãtorũ ſanguĩe cõfirmatã videm⁹ Magni piculi res eſt ſi poſt ꝓphetarũ oracula poſt apl̃orum teſtimonia. poſt martyꝝ vulnera fidez q̃ſi nouellã diſcutere ꝑſumas. ⁊ poſt tam manifeſtos duces in erroꝛe ꝑmaneas. ℔ ille. Credamus ꝗ in xp̃m illũq; totis viſceribus diligam⁹. vt ſic mereamur fieri ptícipes gratie ſue ꝑ quã tandẽ ad vitã puenia⁹ eternã Amẽ

¶ Sermo quint⁹ de incarnatiõe xp̃i i quo cõfutant errores illorũ qui mundanã ſapiaz ſectãtes male ſenſere de chriſto.

Fides veſtra nõ ſit in ſapia hoim: ſ in ꝟtute dei. Doctoꝛis gentiũ ꝟba ſunt iſta originaliter. j. ad Chor. c. ij. Propter vanã curioſitatẽ hoim q̃ ſe ingenio ac ꝓpꝛijs ſenſibus archana dei cõphendere putant. exoꝛte ſunt opiniones multe falſe q̃dem ⁊ oĩno ſpernende. Hic ſiq̃dez mos eſt ſupboꝛ vt de ſeipis ꝑſumẽtes cum dei magđlia ꝟtute ꝓpꝛia nõ poſſint attigere i erroꝛ foueas dilabant. Cũ ꝗ audiũt in incarnatiõe Jeſu xp̃i factã vniõnẽ nature ⁊ in ꝑſona diuia Et ꝗ vnus idẽ qui erat ab eterno de⁹ ipe ex tẽ poꝛe ver⁹ erat hõ ſtati a veritate diſcedũt. Contra q̃s in ℔ ſmõe de incarnatiõe xp̃i dicturi erimus ſub titulo de falſis erroꝛib⁹ circa xp̃m incarnatũ. in q̃bus heretici q̃dã ſapia mũdana inflati ceciderũt. Nam ⁊ doctoꝛ gentiũ in ꝟbis ꝑpoſitis admonet cũctos fideles vt reiecti naturalibus rõib⁹ q̃ oꝛtũ habent ab hũana ſapia credant ſimplicit̃ ⁊ pure his q̃ nobis ꝟtus diuina reuelauit. Ob qđ euitare debem⁹ tres erroꝛes ꝓxim⁹ erroꝛ ẽ circa ꝟbũ eternale. (ꝓncipales. Secundus circa aiam rationalem. Tertius circa naturam coꝛpalem.

¶ De tribus opinionib⁹ falſis circa verbum eternale quas heretici maligni inuenerunt. Ca. I.

Prim⁹ erroꝛ circa xp̃m incarnatũ eſt circa verbum eternale in q̃ triplex opinio falſa ꝓtinet̃ (netur. Scđa cõuerſionis. Tertia filiationis.

¶ Pria opinio falſa doꝛ pductionis. Confitet̃ q̃dem fides catholica deũ ab eterno ꝟbũ pduxiſſe qđ ⁊ deus eſt. At Eunomi⁹ heretic⁹ dicebat verbũ nõ ab eterno ſ ex tpe pductũ. ſequẽſ quorũdam pꝛoꝛ opinionẽ q̃ dicebãt a deo efluxiſſe quandã mentẽ in q̃ eſſent oĩa rerũ forme quã vocabant paternũ intellectũ. Et hanc Auicẽ. ſup ꝑmo de celo ⁊ mũdo dixit eſſe ꝑmã intelligentiã mouentẽ ꝑmũ celũ. Sed vt ſic loquentes repꝛobem⁹. videndũ ꝑus eſt q̃d ſit ꝟbum in diuis. Et ad hoc dicit Franciſc⁹ de marone in q̃dam ſmone. Uerbũ eſt ſcđa in trinitate ꝑſona ꝑ modũ nature ⁊ intellectus ꝓducta. Deſ Aug⁹. vj. de tri. ait. Uerbũ ſolus filij⁹ accipit̃. ⁊ eo doꝛ ꝟbũ quo filius. Et in. xv. li. de trini. idem Aug⁹. inđt. Jpa ꝓpetas ꝑſonalis filij diuerſis noib⁹ ſignificat̃. ad exp̃mendã diuerſi modę pfectõz eius vt oſtendat̃ p̃ri equal̃ dicit̃ filij⁹. vt oſtendat̃ p̃ri ꝑ oĩa ſimil̃ dicit̃ imago vt oſtendat̃ immaterialit̃ genit⁹ doꝛ ꝟbuz. Ad habendã aũt aliq̃lem noticiaz iſtius ꝟbi vt refert Bonauen. in. j. di. xxvij. cõſiderare debemus q̃lit̃ ꝟbũ reperit̃ in nob. Nam vox ſignificatiua in nobis doꝛ ꝟbũ: ſ tñ large ⁊ denoiatiue inq̃tũ ſignificat interioꝛẽ mẽtis ꝛceptũ. ſic vrina doꝛ ſana inq̃tum eſt ſanitatis indicatiua. Et iõ ꝓpe doꝛ verbũ id qđ ꝑ vocem ſignificat. ſ. interioꝛ mentis ꝛceptus. Un Ariſto. in. j. periermeniaꝝ. Uoces inđt ſunt note. i. ſigna earuz q̃ ſunt in aĩa paſſionũ. Et ideo ꝛceptus mẽtis interioꝛ etiam ſi nũq̃ ꝑ vocem deſignaret̃ ꝓprie dicit̃ verbũ. Hinc Aug⁹. xv. de tri. ait. Quiſquis põt intelligere verbũ nõ ſolum añq̃ ſonet verũetiam añq̃ ſonoꝛũ eius imagines cogitatione inuoluant̃. põt videre aliquaz illius ꝟbi ſimilitudinez de quo dictũ eſt. In ꝑncipio erat verbũ. Aduertendũ tñ ꝗ duplex eſt nobis conceptus mentis interioꝛ. Unus informis ⁊ impfectus. Alius formatus ⁊ pfectus. Cuiꝰ ratio eſt qꝛ cognitio nr̃a ꝓcedit de impfecto ad pfectum. Et ideo de re ꝑmo habemus conceptum confuſum ⁊ impfectum. vt dicit̃. ſ. phiſicoꝛũ. Et talis conceptus nõ dicit̃ ꝓprie verbũ: ſ cogitatio. ꝓcedendo aũt ꝑuenimus ad habendũ conceptum rei pfectum ⁊ determinatum qui a philoſophis vocatur diffinitio ſanctis autez verbum. In deo ergo ponitur verbum non ad ſimilitudinem verbi large dicti: quod eſt ipſa vox ſignificatiua vel cõceptus rei impfect⁹. qꝛ in deo nihil eſt ſenſibile vel impfectũ. Et ꝓpter ℔ vox eſt ſignificatiua q̃ eſt ſenſibil̃ ⁊ ipa cogitatio q̃ licet ſic intelligat. tamen impfectionem implicat nõ habẽt ibi locum. ſed ibi ponit̃ ꝟbũ inquantũ importat conceptum rei perfectum. Quia deus vnico actu intelligẽdi ſeipm ⁊ omnia alia concipit perfecte. Ex quo patet differẽtia verbi noſtri ad verbum diuinum. quia verbum noſtrum in mente plurificat̃. Quot enim ſunt ibi conceptus perfecti vel formati tot ſunt ibi verba. In deo aũt eſt verbum vnicũ. quia non eſt ibi niſi vnicus concept⁹ ꝑfectiſſimus.

Iterū ꝟbum in nob est accidēs ⁊ q̄d transiens q̄ nō sp actu intelligimus. Sed in deo idez est q̄ sba diuina. Est etiā ꝟbuz sp actu pmanens ⁊ eternū. Et vt inquit Aug⁹. nos frequent co/gitamus q̄ nescimus. ⁊ sic ꝟbo nr̄o cōiuncta ē fallacia frequent que nolum⁹. ⁊ tūc iūcta ē dis/plicentia q̄ non possumus. tūc iūcta est impotē tia. ꝟbum aūt diuinū est verissimū placentissi/mum oipotentissimū. Et de illius eternitate lo quit Johānes cū dicit in p̄ncipio sui euāgelij. In p̄ncipio erat ꝟbum. Aug⁹. lib. vj. de tri. in p̄nci· ait sic dictū est q̄si diceret añ oia. Añ sciē/dum q̄ p̄ncipium in diuinis aliq̄n est nomē es/sentiale. ⁊ sic cōuenit toti trinitati. sic sumitur i ca. j. extra de sum. tri. ⁊ fi. ca. cū ōz. Unum vni uersoꝝ p̄ncipiū. Aliq̄n ē nomē psonale. ⁊ q̄nq̄ significat p̄rem qui est p̄ncipiū sine p̄ncipio. sic̄ sumit ab Aug⁹. li. iiij. de tri. vbi dicit. q̄ pat est p̄ncipiū totius deitatis. q̄nq̄ significat filium q̄ est p̄ncipiū de p̄ncipio. sicut sumit ab aposto lo ad Heb. j. Et tu in p̄ncipio. i. in filio terram fundasti. Q̄nq̄ significat p̄rem ⁊ filiū: qui sunt vnū p̄ncipium spūssancti. Q̄nq̄ significat eter nitatem. ⁊ sic accipit a Johāne. In p̄ncipio. i. ab eterno. Hinc Anastasius in suo simbolo ait. Eternus p̄r eternus filius eternus spūssanct⁹. Et Hylari⁹ in lib. de tri. Inter gignere ⁊ gigni nullū cadit mediū. Magister ꝟo sentē. di. ix. p̄mi li. pbat verbū esse eternū. Primo ex rōne sumpta a simili: ⁊ est tal. Splendoꝝ est eiusdem duratōis cū igne: ⁊ tamen est generat⁹ ab igne q̄ multo foꝝtius cum filius sit splendoꝝ patris: q̄uis ab ipo generet erit ei coeternus. Secun/do inducit m. g̃r Augustinū q̄ ait. Filius dei ē ꝟtus ⁊ sapia. q̄ si non est eternus aliq̄n fuit de⁹ sine virtute ⁊ sine sapientia: qđ est impossibile. Scotus ꝟo ⁊ Bonauen. sup p̄fata di. dicūt q̄ p̄cedens est posterius duratiōe eo a quo p̄ce/dit triplici rōe.

¶ Primo ratiōe limitationis potentie.

¶ Secūdo ratione modi p̄ducendi.

¶ Tertio ratione libertatis.

¶ Primo rōe limitatiōis potētie q̄n̄ p̄ducens nō hz a p̄ncipio siue durationis potentiā p̄du/ctiuā pfectā. sicut hō a p̄ncipio puericie nō ha/bet potentiā generandi pfectā. Et iō ei⁹ fili⁹ ne cessario est posterioꝝ eo duratōe. ¶ Scōo rōne modi p̄ducēdi. Añ eñ aliq̄d p̄ducit̄ p motuz q̄ motus est in tpe. oportet q̄ p̄ductū sit poste/rius p̄ducente duratiōe. q̄ p̄ductū hz p̄mo es se in illo instanti in quo terminatur ille motus. ¶ Tertio rōe l̄ibtatis. Añ aliq̄d p̄ducit̄ libe/re ⁊ nō de necessitate nature. tūc p̄ductū est po sterius p̄ducēte. q̄ tale agēs p̄t expectare ad p̄ducendū suū effectū. Sicut creare a deo cu⁹ potentia est pfectissima ⁊ sine trāsmutatione et motu. tñ creatura nō est sibi coeterna. q̄ ab eō/no p̄ducere noluit. Et si obstaret q̄s q̄ spūssan ctus p̄ducit̄ p modū volūtatis. ⁊ tñ est eōnus Dicit Riccardus i. j. di. x. q̄ creature emanāt a deo p modū volūtatis nō tñ de necessitate: ꝑ in diuersitate sbe. Spūs aūt sanctus emanat a suo p̄ncipio p modū volūtatis de necessitate i/mutabilitatis ⁊ in idemptitate sbe. Redeamus iam ad ꝟbi eternitatez ꝯcludentes q̄ nullo mō p̄t poni in diuis q̄ fili⁹ sit posterioꝝ p̄re. Primo q̄ nulla est ibi potētia p̄ductiua ipfecta. potu/it nāq̄ ab eōno p̄r generare filiū. Scōo q̄ ꝟbū nō p̄cedit p motū et mutatōz. Tertio q̄ fili⁹ p cedit a p̄re de necessitate nature. q̄ de⁹ necessa/rio intelligit se. quare ⁊ filius patri est coetern⁹

¶ Scōa opinio falsa circa ꝟbū eternale ōz con uersionis. Quidā hereticus cui nomē Apolli/naris tenere p̄sumpsit q̄ ꝟbū sit in carnē cōuer sum ꝓpterea q̄ in euangelio ōz. Verbū caro fa ctum est. Sicut aq̄ ꝯuersa est in vinū. de q̄ Jo/han. c. ij. scribit. Ut aūt gustauit archytriclin⁹ aquā vinū factū. Sed hꝫ nō est sic̄. q̄ aq̄ potuit in vinum ꝯuerti. ꝟbum aūt dei in carnē cōuer/ti impossibile est. Qđ sanct⁹ Tho. in. iiij. sūme ꝯ gentiles ꝓbat triplici ratiōe.

¶ Primo ratione immutabilitatis.

¶ Secūdo ratione simplicitatis.

¶ Tertio ratione incōmunicabilitatis.

¶ Primo rōne immutabilitatis. Est vtiq̄ de⁹ immutabil⁹. Omne aūt qđ ꝯuertit̄ in aliud mu tatur. Cū g̃ ꝟbum dei sit deus. impossibile est q̄ fuerit in carnem ꝯuersum. ¶ Scōo fuit ipos/sibile rōe simplicitatis. de⁹ est summe simplex. Si g̃ ꝟbū dei est in carnem ꝯuersum. oportz q̄ totū ꝟbum sit ꝯuersum. qđ aūt in aliud ꝯuerti tur desinit esse qđ erat. sicut aq̄ in vinum cōuer sa nō est amplius aq̄. sequeret g̃ ꝑm Apollina/rem q̄ post incarnatiōē ꝟbū dei nō erit. quod est impiū ⁊ iniquissimū dicere. ¶ Tertio ē im/possibile q̄ ꝟbū dei ꝯuertat̄ in carnē rōe incō/municabilitatis. Eoꝝ eñ q̄ nō cōicant i mate ria ⁊ in genere vno impossibile est fieri ꝯuersio nem. Nam ex linea nō fit albedo. q̄ sunt diuer/soꝝ generū. neq̄ coꝛp⁹ elementare p̄t cōuerti in aliq̄d coꝛpus celeste vel in aliquā coꝛporeaz sbam ⁊ ecōtra. q̄ nō cōueniūt in materia. ꝟbū aūt dei cū sit de⁹ nō cōicat in materia nec in ge/nere cū quocūq̄ alio. eo q̄ de⁹ neq̄ in genere ē neq̄ materiam hz. g̃ impossibile est ꝟbū in car nem fuisse ꝯuersum. dicit̄ igit̄ caro factū p̄p̃ illam indissolubilem vnionem q̄ sibi copulauit humanā naturā ita mirabilit̄ q̄ vn⁹ ⁊ idē erat dei ⁊ ꝟginis filius nature diuine ⁊ humane. p̄/prietate salua. De hoc sic elegāter loquit̄ Leo

papa in ſmone. Uerbū dei deus q̄ erat in p̄ncipio apud deū p quē facta ſunt oīa ⁊ ſine quo factum eſt nihil ꝓpter liberandū a morte eterna hoīem factus eſt hō. Ita ſe ad ſuſceptōz noſtre humilitatis ſine diminutiōe ſue maieſtatis iclinans vt manens qđ erat: aſſumēs qđ non erat verā formā ſui forme in q̄ deo pr̄i equal' ē veniret. Et tanto federe vtranq; naturā cōſecraret: vt inferiorem aſſumeret glorificatio neceſſuperem minucret aſſumptio. Salua igit̄ vtriuſq; ꝓpietate ſube ⁊ in vnam coeunte ꝑſonā ſuſcipitur a maieſtate hūilitas. a ꝟtute infirmitas. ab eternitate mortalitas. ⁊ ad deponendū cōditionis noſtre debitū natura inuiolabil' nature eſt infuſa paſſibili. At ⁊ increduli inſtant ꝓſcrutari tante vnionis modū. ⁊ hoc aliquo exēplo ſuaderi ſibi flagitant. Quibus ego reſpōdeo q̄ in vanū laborant q̄ audire debēt ſuauiſſima ꝟba leonis pape iam nominati in ſmōe de natiuitate dicentis. Excedit q̄dem dilectiſſimi multumq; ſupeminet oēm humani eloquij facultatem diuini opis magnitudo. Et inde oꝛit̄ difficultas fandi. vñ adeſt ratio non tacendi. Quia in dño nr̄o Jeſu xp̄o filio dei nō ſolū ad diuinā ſed ad humanā ſpectat naturā qđ dictum eſt ꝓ ꝓphetā. Generationē eius q̄s enarrabit. vtrāq; enim ſb̄am in vnā cōuenīſſe ꝑſonā: niſi fides credit ſmo non explicat. Et ideo nūq̄ materia deficit laudis: q̄ nūq̄ ſufficit copia laudatoris Gaudeam' igit̄ q̄ ad eloquendū tante materie ſacr̄m impares ſumus. Et cum ſalutis nr̄e altitudinem attingere nō valemus. ſentiamus nobis bonū eſſe q̄ vincimur. Nemo ad cognitōz veritatis magis aꝓꝛopinquat q̄ q̄ intelligit in reb' diuinis etiā ſi multū ꝓficiat ſp ſibi ſupeſſe qđ q̄rat. Ille Quare fideliter ꝓfitemur ita icarnatum ꝟbum dei. vt ille q̄ erat dei filius ab eterno ſm diuinā naturā. de ꝟgine ſm humanam naſceret ex tempe. Et q̄ erat deus impaſſibilis immortal' ⁊ glorioſus ſm diuinitatē paſſibilis eſſet mortal' ⁊ humil' ſm humanitatem. ¶ Tertia opinio falſa circa verbum eternale dicitur filiatiōis. Nam q̄dam heretici vt ꝑaulus ſamoſetanus Cherintus ⁊ Ebion dixer̄t q̄ licz verbum caro factū ſit. tamen xp̄s nō eſt dei filius ꝓ naturam ſed ꝓ gr̄am ſiue ꝓ adoptionē. Contra quos dixi plene in ſmone. Tu es xp̄s fili' dei viui. in q̄drageſimali ſup. vj. ferie quarte hebdomode in q̄drageſima. oſtendiq; q̄ xp̄us eſt natus ex deo patre ⁊ ex ꝟgine matre ſm veritatem nature.

De tribus falſis opinionib' adinuentis circa aīam xp̄i.

Ca. II.

SEcūdus erroꝛ a nobis vitādus de xp̄o incarnato ē circa animam rationalē. de qua triplex opinio falſa reperit̄.

¶ Prima dicitur negationis.

¶ Secunda ignoꝛationis.

¶ Tertia contagionis.

¶ Prima opinio falſa circa aīam xp̄i dꝛ negationis. Pleriq; nāq; heretici negauer̄t exp̄ſſe xp̄m habuiſſe aīam rōnalez dicētes q̄ loco aie fuit diuinitas ei'. Sumpſer̄t aūt occaſionem erroꝛis. q̄ neſcier̄t intelligere illud dictū ioh. j. Uerbū caro factū eſt. Ex q̄ arguebant q̄ denoiatio fieri dꝛ a digniꝛi. Cū ḡ aīa digniꝛ ſit coꝛpe. ſi in xp̄o fuiſſet aīa Johes dixiſſ Uerbum aīa nō ꝟbū caro factū eſt. Dz ꝫ iſtos dic̄ ſan. Tho. in. iiij. ꝫ gētiles. q̄ de' forma coꝛpis ee non pōt ꝓpter ſummā ſimplicitatē ſuā ⁊ pfectionē. q̄ vt dictū eſt in ſmōe de deo nō venit in cōpoſitōz alic' create nature. neq; vt p̄ncipium formale. Inſup ſbtracto eo q̄ eſt de rōe hois verus hō eſſe nō pōt. Aīa aūt p̄ncipaliter eſt de rōe hois: q̄ eſt ei' forma. ḡ ſi xp̄us aīam nō habuit ver' hō nō fuit ꝫ id qđ ap'ls dicit. ſ. ad Thimo. ij. ca. Un' eſt mediator dei ⁊ hoim hō xp̄s ieſus. Jō fides catholica p̄dicat verba Athanaſij in ſuo ſymbolo dicētis. Perfectus de' pfect' hō ex aīa rōnabili ⁊ hūana carne ſb̄ſiſtēs. Ad illud ꝟo Joh. Uerbū caro factū eſt rñdet dñs Bonauen. in. iij. di. ij. q̄ Johs loq̄t̄ ꝓ ſinecdochen accipiendo ptem ꝓ toto. hic ꝟo modus loquēdi frequēt̄ inuenit̄ in ſcꝑtura. vñ Eſa. xl. Ois caro fenū. i. ois hō. Et Luc. iij. c. Uidebit ois caro. i. ois hō ſalutare dī. Et mat. xxiij. Niſi breuiati fuiſſēt dies illi nō fieret ſalua ois caro. i. ois hō. Et Geñ. vj. c. Dis q̄pe caro coꝛrupat viā ſuaz. ⁊ ſic de alīs. Uſus eſt Johs locutiōe ꝓ ſinecdochen. q̄ natura aſſūpta notiꝛ ē nob ex pteſbe coꝛpalis q̄ ſpūalis Et cognitio nr̄a incipit ab his q̄ ſūt magis nō. In aſſumptiōe igit̄ carnis includit̄ aſſumptio aīe rōnal'. q̄ ſi aſſumpſit carnē m'tromagis aīaz Jō denominatio nō ſp fit a digniꝛi: ſ etiam a notiꝛi. ¶ Secda opinio falſa circa aīaz xp̄i dꝛ ignoꝛatiōis fuit coꝛ q̄ dixer̄t xp̄m a p̄ncipio aſſūpſiſſe aīaz ſicut ē aīa nr̄a tanq; tabula raſa in q̄ nihil eſt depictum. Sed ꝫ iſtos eſt veritas ſi dei q̄ excludit a xp̄o omnē ignoꝛantiā. tuz q̄ vt dicit mgr̄ ſen. in. iij. di. xv. Nō conueniebat in xp̄o ignoꝛantiā eſſe. q̄ aīa eius debuit eē plena luce ſapie ⁊ rectitudine iuſticie. Ignoꝛātia aūt p̄uatio eſt ſcie. ⁊ pōt eſſe via in erroꝛem ⁊ obliquationem a rectitudine iuſticie. tū q̄ nō expediebat nob xp̄m aīam cum ignoꝛātia habuiſſe

Venerat eñ nos dirigere ⁊ docere qđ facere ñ potuisset si fuisset ignorans. Vñ Anselm. Cur deus hō inquit. Quō illi crederēt hoies si illuz scirent nescientē. Igit vt dicūt omēs theologi sacri in. iij. di. xiij. Anima xp̄i ab instanti creationis lustrata fuit splendore scie. Scōm autez Alexandrū de ales in. iij. summe. In cristo fuit multiplex modus sciendi. Primꝰ ſm naturā diuinā. ⁊ ibi scia idez est qđ idipm. Et iste modus fuit in filio dei ab eterno. Scōs modus est ſm gr̄am vnionis. q̄ modus differt ab omi alio scientie incōmunicabil cuicunq; alteri creature Tertius ſm gr̄am comphensionis in quo cōicant angeli beati ⁊ aie sancte. Quartus ſm naturam integrā aie ſm quem habuit Adā sciam in statu innocētie. Quitus ſm penalē naturaz assumptaz. Sextus est q̄dam gr̄a data xp̄o ad cognoscendū res ſm naturā ⁊ pgressi m tpis. Quantū ad p̄mū modū sciendi sic̄ se habz xp̄s añ incarnationē ⁊ post. Quantū ad scōm habuit cognitionē oim eoz̄ q̄ ptinebāt ad mysterium incarnatiōis passionis ⁊ redemptionis. Quantū ad tertiū habuit cognitionē oim eoz̄ q̄ ptinebant ad suam gr̄am et suoz̄ ⁊ eoz̄ q̄ ordinant ad illā. Quantū ad quartū modū habuit noticiam eoz̄ que coḡuit Adam in statu innocentie. Quantū vo ad quintū didicit diuersas penalitates p̄ experientiam in affectiua: q̄s tñ cognouit ſm aliū modum. s. ſm gr̄am cognitionis que data est sibi p gr̄az vnionis. Secūdus modus cognitiōis est ad cognoscēdum p̄ experientiam non vt p̄or q̄ fiat affectiue: sed cognitiue ex sensibus. Cōtra ista opponūt se pleri q̄ tenentes q̄ in xp̄o nō fuit alia sciētia p̄ter diuinā. q̄ si p illam cognoscebat oia. superfluū fuisset q̄ esset in eo alia scia. Tñ hi sic asserētes dānantur in. vj. synodo Ephesina. Et ꝓpterea dicit sanctus Tho. in. iij. pte. q. ix. q̄ filiꝰ dei humanam naturā integrā assumpsit non solū corpus: ſ alam. Et ideo oportuit q̄ haberet scientiam creatā ꝓpter aie pfectionem. Alia eñ ſm se ꝓsiderata est in potentia ad intelligibilia cognoscenda. q̄ est sicut tabula rasa. ⁊ tñ possibile est in ea scribi ꝓpter intellectū possibilem in quo est oia fieri. vt dicit in. iij. de aia. Qđ autē est in potentia est impfectum nisi reducatur ad actū. Nō aūt fuit ꝓueniēs q̄ filius dei hūanaz naturā impfectā assumeret: ſ pfectā. vtpote q̄ mediāte totū humanū genꝰ ad pfectū erat reducendū. Et ideo oportuit q̄ alia xp̄i esset pfecta p̄ aliquā sciam q̄ esset ꝓpria pfectio eius. Alioq̄n esset impfectior aia bus alioq̄ hoim. Q aūt xp̄s cognouit oia p̄ sciam diuinā illud fuit operatiōe increata q̄ est ipa dei essentia. Dei eñ intelligere est sua ſba. vt ꝓbat Aristo. xij. meta. Unde hmōi actus nō potuit esse aie xp̄i: cū sit alterius nature. Si g̈ nō fuisset in aima xp̄i alia scia p̄ter diuinā nihil coḡuisset. ⁊ ita frustra fuisset assumpta aia hūana. cū omis res sit ꝓpter suā pfectōez. Propter p̄dicta dubitaḳ an aima xp̄i comphendat diuinā essentiā. Et posset argui q̄ sic. Primo qz Jsiꝰ dicit. Trinitas sibi soli nota est ⁊ homini assumpto. Igit hō assūptus cōmunicat cū sancta trinitate in illa noticia sui que sancte trinitati ꝓpria est. Huiusmōi aūt est noticia comphensionis. g̈ aia xp̄i cōprehendit diuinā essentiā. Scōo magis est vnire deo ſm esse p̄sonale q̄ ſm visionem. Sed sicut dicit Damascenus in. iij. li. Tota diuinitas in vnitate p̄sonarum est vnita humane in christo multo g̈ magis tota natura diuina videtur ad animā xp̄i. Et ita videtur q̄ aima xp̄i comprehendat diuinā essentiam. Tertio illud qđ conuenit filio dei p̄ naturā conuenit filio hois per gr̄am. vt Augꝰ. dicit in. j. de tri. Sed comphē dere diuinā essentiā conuenit filio dei p̄ naturā. g̈ filio hois p̄ gr̄am. Rñdet sanctus Tho. iij. pte. q. x. Q sic facta est vnio naturaq; in persona xp̄i q̄ tñ ꝓpietas vtriusq; nature incōfusa permansit. ita. s. q̄ increatū manserit increatum. ⁊ creatū māsit infra limites creature. sic̄ Damas. dicit lib. ij. Est aūt impossibile q̄ aliq̄ creatura cōphendat diuinā essentiam. vt dicim⁹ in ſmo ne de gaudio beatoz̄ū. eo q̄ infinitū nō comprehendit a finito. Nam vt Augꝰ. dicit li. lxxxiij. q. Qđ aliqs comphendit finitū est sibi. Q̄z eiſsentia diuina nō est finita in compatiōe ad aiaz xp̄i cū in infinitū eā excedit. igit aia xp̄i non cōphendit diuinā essentiā. Ad p̄mū aūt obiectuz dr̄ q̄ hō assumptus cōicat diuine trinitati i sui cognitione nō ratione comphensionis: ſ rōne cuiusdam excellentissime cognitionis p̄ceteris creaturis. Ad secundū vo respondetur. Q nec etiā in vnione: q̄ est ſm esse p̄sonale natura humana comphendit dei ẏbum siue naturam diuinā: que q̄uis tota vnita fuerit humane nature in vna p̄sona filij: non tñ fuit tota ẏtus diuinitatis ab humana natura q̄si circūscꝛpta. vt dic̄ Augꝰ. in epla ad Volusianū. Ad tertiū vo dicim⁹ q̄ ẏbum illud Augustini est intelligendum de gr̄a vnionis ſm quā oia q̄ dicunt de filio dei ſm diuinā naturā dr̄ de filio hois ꝓpter idemptitatē suppositi. Et ſm hoc vere p̄t dici q̄ filius hois est comphēsor diuine essentie nō q̄dem ſm aiaz: ſ ſm diuinā naturā p̄ quez modum p̄t dici q̄ filiꝰ homis est creator. h Tho. Licz itaq; aia illa nō cōphēdat diuinā essētiā. tñ nullā habuit ig̈rantiā. Quare nos nō errā⁹ p̄clarissimū ducē sequētes q̄ Joh. viij. c. dixit. Ego sum lux mōi q̄ sequit me nō ambulat i te/

nebris. ¶ Tertio opinio falsa circa xp̃m incarnatum q̃tum ad eius aiam dicit contagiõis hec inuoluit quozũdam animos: ita vt impie assererent xp̃m habuisse aiam peccatricẽ. Cõtra quos clamant ⁊ autozitates sanctozũ et rationes theologozũ. Unde ℙetrus ꝓma sua epla ca.ij.ait. ℙeccatũ non fecit. nec dolus inuentus est in oze eius. Et Grego.in.xij. moza. inquit. Nullus homo sine peccato est: nisi ille qui in hunc munduz non venit ex peccato. Et Aug⁹. in expositione psal xxx. Christus oẽs peccatozes inuenit solus sine peccato venit. Et Aug⁹. in li. de nuptijs ⁊ cõcupia. Omnes sub peccato nascimur. ⁊ p vnum solũ qui sine peccato natus est liberamur. Et idem in Enchiri. ℙer mediatozem qui solus sine peccato natus est recõciliari nos oportebat. ¶ Sgr̃ vo sentẽ. in.iij.di.xij. et omẽs theologi cum eo dicunt q̃ non solũ xp̃s nõ peccauit: imo nec peccare potuit. Qñ vt inquit Riccardus de media villa in suo.iij.et Anselꝰ.li. Cur deus homo. Christ⁹ peccare non potuit in q̃tum deus. vt patz: neq; in q̃tum homo: qz erat comphensoz non solum viatoz. Et sic angeli beati peccare neq̃unt ita nec ipe potuit peccare etiam in q̃tuz viatoz ex eo q̃ tantã habuit gr̃e plenitudinez q̃ equabat ⁊ implebat totam capacitatẽ anime sue. iõ nõ fuit passibilis ad contrariã ꝓuationem: que est p peccatũ. Et si obijceret quia Damascen⁹ dicit. Omia que in nostra natura plãtauit, de⁹ assumpsit vbum. Sed deus plãtauit in nostra natura liberũ arbitriũ quo possemus esse vl bo ni vel mali ꝓ libito. ergo ⁊ xp̃us habuit liberũ arbitriũ ex cõsequenti potentiaz peccãdi? Respondet Alexander de ales in suo.iij. summe. Q̃ potentia peccandi sumit duplicit. Nam ali quãdo ꝓ potentia qua peccat. aliq̃n ꝓ potentia ad peccandũ disposita. ℙrimo modo fuit i xp̃o potentia peccandi. qz fuit in eo liberũ arbitrium qđ est potentia qua peccat. Sz non fuit in eo potentia peccandi ad peccandũ .s. disposita. qz vt ꝓdictum est liberũ arbitriũ xp̃i gr̃ie plenitudine confirmatũ deficere nũq̃ potuit.

De tribus falsis opinionibus excogitatis circa substantiaz corporis xp̃i. Capitulũ.iij.

Certius erroz a nobis euitandus de christo icarnato est circa naturam corpalem De ipo q̃dem corpe Jesu benedicti tres falsas opiniones inuenimus.

¶ ℙrima est manicheozum.

¶ Secunda valentinianozum.

¶ Tertia sarracenozum.

¶ ℙria opinio falsa ⁊ stultissima est manicheozum. Isti vt Isiꝺ. dicit li.viij.ethi. a quodaz persa cui nomen erat manes. manichei sunt appellati. ℙonentes duo ꝓncipia cõtra omnẽ veritatem tam theologozũ q̃ philosophoz. De xp̃o vo asserunt eum assumpsisse corpus fantasticum ⁊ apparens. ⁊ q̃ ea que ꝟm hoiem gessit scz q̃ natus est. q̃ comedit. q̃ mortuus est ⁊ similia in ueritate nõ fuerũt: sed in quadaz apparentia. Et hec opinio bestialis totũ incarnationis mysteriũ ad quandam fictionem deducit. Cõtra quam opinionẽ est scriptura sancta. Dicitur enim Johan.j.c. Uerbum caro factum est scz ꝟm existentiã: non ꝟm apparentiã. Et aplus ad Roma.j.ca. Factus ex semine Dauid ꝟm carnem. Et xp̃us post resurrectionẽ dixit discipulis Luce vlti.c. ℙalpate ⁊ videte qz spirit⁹ carnem ⁊ ossa non habet sicut me videtis habere. Sequeret insup ꝟm istos deliros manicheos q̃ xp̃s non vere redemit nos cõtra id quod scribit Apocal.j.ca. Dilexit nos ⁊ lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Et.v.c. Redemisti nos domie deus in sanguine tuo. Seq̃retur ad hoc q̃ apostoli fuerunt testes resurrectionis xp̃i mendaces. De q̃bus dicit Actuuz iij.c. Uirtute magna reddebant apostoli testimoniũ resurrectionis Jesu xp̃i domi nr̃i. Sũt ⁊ alia multa que opinionem manicheozũ irrationabilem ostendũt ⁊ stultam. Cõtra q̃s non multũ elaborandũ puto: cum facile sit eos fatuos cognoscere q̃ deum fallacẽ delusorem ⁊ mẽdacem ꝓmo ꝓdicant. deinde apostolos omnes euãgelistas ⁊ doctozes mẽdacij testes accusãt.

¶ Secũda opinio falsa de corpe Jesu benedicti fuit valentinianozũ. Hi confitent xp̃um habuisse verũ corpus: non tñ terrenũ. quia pozta uit illud de celo. ⁊ nihil de matre ỽgie accepit. ⁊ p eam quasi p aque ductum transiuit. Occasionem aũt huius erroris acceperũt ex quibusdam ỽbis sacre scripture male intellectis. vicz qz Joh.iij.c. scribit. Nemo ascendit in celũ nisi qui descendit de celo filius homis qui est in celo. Et Johã.vj.c. xp̃s dixit. Descendi de celo. Que ỽba ipi exponunt quasi christ⁹ corp⁹ suum de celo tulerit. Sed talis erroz veritatem carnis excludit a xp̃o: qz caro vera non formatur ex materia celesti: sed ex elementis. Et xp̃s verã carnem assumpsit. Et beata ỽgo ei⁹ benignissima mat tenet ꝟm veritatem nature vt dicemus in ꝟmonibus de laudibus ipius virginis clementissime. Et Matheus describit genealogiã xp̃i ꝟm eius tempalem natiuitatem. Ideo catholice dicimus xp̃m sumpsisse corp⁹ de massa nobis conformi. Quare autem hoc fecerit dicemus in sequẽtibus. ¶ Tertia opinio

falsa de corpe xpi fuit Sarracenoz qui dicunt xpm assumpsisse naturā humanā sine penalitatibus ita q nunq̄ passus est famem neq̄ sitim: neq̄ labores neq̄ dolores. contra id qđ scribit Esa. liij. c. Dolores nros ipe portauit. Quib⁹ declarandum est q decuit xpm nras cōmunes penalitates accipe fm dnm Bonauen. di. xv. tertij. maxime ppter tria. Primo ppter fulcimentū nostre fragilitatis. vt sic declaret q fm veritatem assumpsit nram naturam. z h est ratio mgri sententiaz in lra. Secūdo ppter precium nostre salutis: vt sic nos redimeret. Tertio ppter exemplum ȳtutis: z pcipue humilitatis z patientie. vt dicit. xciij. di. in. c. domin⁹. Notandū tamen fm mgrm. q ex alia causa sūt penalitates in nobis z i xpo. In nobis sunt ex necessitate contracte. In xpo ex volūtate assūpte. Quod a Bonauentura sic declarat. Nos penalitates a parentibus trahimus ppter legem ppagationis z legem concupiscētie: q militat in istis membris. Nam passibilis generat passibilem. Et habens legem concupie in membris generat filium subiectum concupiscētie ex reatu cuius concupiscentie insunt proli oēs penalitates. Et ppterea dicunt iste penalitates i nobis contracte quasi ex cōcursu duoz̄ tracte videlicet ppagationis nature z corruptōis cō cupiscentie. In xpo autem secus est. Ipe enim neutro modo fuit ppagat⁹. nec fm ppagationem legis naturalis. nec fm corruptionem libidinis. Sed spūssanctus adueniens in ipsam ȳginem fecundam carnez eius ab omni feditate corruptionis purificauit. passibilitatē tamē reliquit. Ex illa aūt carne ipe filius dei edificauit sibi corpus immaculatū. z illud corpus vniuit sibi z anime rationali: que ēdem immunitatem habuit a culpa z in se z in carne coniūcta. Et sicut immunitatem habuit a reatu culpe. sic fm ordinem diuine iusticie immunitatez habere debuisset a debilitate miserie. Q ergo in carne illa remansit penalitas. hoc fuit ex dispensatione ipius assumentis concurrente simul acceptatione ipius anime rationalis que in pmo instanti sue creationis habuit vsum cognitionis z placuit sibi tali corpori viri ppter salutem humani generis. Et sic patet q tales effectus i xpo fuerunt non necessitate generationis: sed voluntate dispensationis voluntate diuina p̄ueniente: sed voluntate creata cōcomitāte. Dicimus aūt ipos fuisse auctoritate diuina nō tā q̄ infligente de nouo: sed tanq̄ a relinquēte in acceptatione anime xpi cum in eius arbitrio esset z potestate illos defectus excluderet. h Bonauentura. Fugiamus ḡ vanitatē hereticoz̄ attendētes ad ȳba Leonis pa. dicētis in qđā fmone. Cum ad intelligendū sacm natiuitatis xpi q de matre ȳgine est ortus accedimus abiiciatur pcul terrenarū caligo rationū z ab illuminate fidei oculo mūdane sapientie fumus abscedat. diuina est em auctoritas cui credimus. diuina est em doctrina quam sequmur. Et sic de xpo illa firmiter teneamus que sancti veritatis amatores nos docuerūt. vt sic mereamur psortio illoz̄ ascribi in hoc seculo dei gram consequentes z in futuro glam sempiternā. Amen.

Sermo sextus de incarnatiōe christi cōtra errores iudeoz̄ qui in christuz credere nolunt.

IN ppria venit i z sui eum non receperūt. Scribūtur hec ȳba Johan. j. ca. Preconia incarnatōnis Jesu xpi filij dei multo tempe apō iudeoz̄ gentem fuerūt pclamata. Cū autē venit plenitudo tpis deus hō factus ipis iudeis ingratissimis visibiliter aparuit. Et sicut apostolus elegātissime dicit ad hēb. j. ca. Multipharie multisq̄ modis olim deus loquēs pribus in pphetis. Nouissima in diebus istis locutus est nobis. id est iudeis in filio quem constituit heredem vniuersoz̄ p quem fecit z secula. A pncipio ȳo sui ortus vsq̄ ad gloriosam ascensionem in celum missionemq̄ spūssancti z pdicationem aplorum nihil omisit quo verius dei filius potuisset cognosci. Verūtamē populus ille dure ceruicis nō solum eum suscipe voluit messyam in lege pmissum. quīimo crudelissime psecutus est vsq̄quo affixus fuit patibulo crucis. Ceteris autē nationibus in illū credētibus que voce z signis apostoloz̄ edocte omnem spurciciā idoloz̄ reliquerūt. ipi soli iudei xpm impugnant atq̄ blasphemant. Et licet in multis q̄ volunt errāt. Nihilomin⁹ in hoc sermone de tribus erroribus eoz̄ erimus ȳba facturi. quoniā vt dicit Johānes in ȳbis premissis. In ppria venit. quia in iudea nasci. viuere conuersari z mori elegit. z sui quos peculiares cultoz̄ constituerat vnius dei veri z quibus legem dederat tantisq̄ dotauerat beneficijs eū non receperūt. Quoniā vsq̄ in psentem diem circa xpm incarnatum errant maxime quātum ad tria.

Primo quantū ad diuinitatem.
Secūdo quantū ad temporalitatem.
Tertio quantū ad passibilitatem.

Q ex testamentis duodecim patriarcharum confundunt iudei qui negant christi diuinitatem.

Capitulū. I.

PRimo errantiu
dei circa xp̃m incarnatũ q̃tuz ad di
uinitatẽ. dicũt eñ q̃ non fuit deus.
Contra quos ⁊ si sufficiãt ea que dixim⁹ in ser
mone de diuinitate xp̃i. tñ ad eoꝝ confusionẽ
inducã aliqua dicta duodecim patriarchaꝝ: q̃
de xp̃o venturo loquentes aptissime diuinita-
tem eius exp̃sserunt. De his ita scribit Vincẽ.
li. ij. speculi historial. Extant testamenta duo
decim patriarcharũ in q̃bus sunt pulcherrime
de xp̃o pphetie quas nup transtulit magister
Robertus grossum caput linconiensis episco-
pus de greco in latinũ. h̃ ille. Ego vo ex ip̃is te
stamentis q̃dam extraxi que ad rem faciũt non
omia de vbo ad vbum notaui. ¶ Primũ g̃ di
ctum est patriarche iude qui ait. Visitabit nos
dñs in miscoia ⁊ exurget hõ de semine meo. h̃
est germẽ dei altissimi. vt sol iusticie ambulabit
cum filijs hominũ in mansuetudine ⁊ iusticia ⁊
omne peccatũ nõ inueniet in eo. Et aperientur
sup ip̃m celi ad effundendũ spũssancti bñdictio
nem. ¶ Secundũ dictũ est p̃riarche Rubẽ. in-
quit sic. Quis nosset legem dñi ⁊ sacrificia pro
omni isrl' vsq̃ ad ꝯsummatiõz tpuz p̃ncipis sa-
cerdotum xp̃i quem dñs qñ in eo elegit domi
nus regnare sup oẽs pl̃os ⁊ adorari semen ip-
sius qñ p nobis moriet in bellis visibilibus ⁊
inuisibilib⁹. ⁊ erit in nobis rex seculoꝝ. ¶ Ter
tium dictũ est patriarche Gad. Auferte odiuz
ab animab⁹ vr̃is. ⁊ diligite inuicem in rectitu-
dine coꝛdis. dicite aũt ⁊ vos filijs vr̃is vt ho-
noꝛent iudam ⁊ leui: qñ ex eis oꝛiri faciet dñs
saluatoꝛem isrl'. ¶ Quartũ dictũ est Aser. Altis
simus visitabit terrã. ⁊ ip̃e veniens vt hõ cum
hoibus manducans ⁊ bibens: hic saluabit isrl'
⁊ oẽs gentes vir absconditus. dicite g̃ filijs ve
stris vt non discedant ab eo. ¶ Quintũ dictuz
Leui patriarche. Ecce filij mei ostendi vobis
tempa extrema qñ omia fient in israele Et vos
mandate filijs vestris vt vniant leui ⁊ iude. p
iudam eñ oriet salus isrl': ⁊ in ip̃o benedicetur
Jacob. p sceptrum eñ eius aparebit deus ha-
bitans inter homies: vt saluet genus isrl' cui cõ
gregabit iustos ex gentibus. ¶ Sextum est di
ctum patriarche Dan. Dñs erit in medio isra-
el ⁊ sanct⁹ regnãs sup eos in humilitate ⁊ pau-
pertate: ⁊ q̃ credent in eum regnabũt in celis in
veritate. ¶ Septimũ dictũ est patriarche Si-
meon. Dñs deus magnus isrl' aparebit in ter-
ra vt homo. ⁊ saluabit in ip̃o Adam. Tũc da-
bunt omnes spũs errois in conculcatõz. ⁊ ho
mines regnabũt sup pnitiosos spũs. Tunc re/
surgam in leticia ⁊ bñdicam altissimuz in mira
bilibus suis: qñ deus coꝛpus assumẽs ⁊ come
dens cũ hominib⁹ saluabit hoies. ¶ Octauuz
est dictum patriarche Leui. Cognoui o fili ex
scriptura Enoch: qñ in fine impie regetis i do
minũ manus imponentes in omni malicia. Et
confundent' in vobis fratres vestri. ⁊ in omni-
bus gentibus eritis illusio. ¶ Nonũ est dictũ
p̃riarche Jsachar. Omnem agrestẽ feram fu
tuti subijcietis habentes vobiscum deum celi.
Ambulate cũ homibus in simplicitate coꝛdis.
¶ Decimũ est testimoniũ Zabulon. Videbit
deum in forma homis. qñ iam elegit domin⁹
nomen ei. Et rursum in malicia ꝑmonũ vestro
rum ad iracundiã ꝓuocabitis eũ: ⁊ abiecti eri-
tis vsq̃ ad tempus consummationis. ¶ Un/
decimuz dictum est patriarche Joseph. Vidi
qñ ex iuda nata est virgo habens stolam bissi-
nam. Et ex ip̃in p̃dict⁹ agn⁹ immaculatus gra-
tia dei saluans omẽs gentes. regnũ autem eius
eternũ quod non p̃ibit. ¶ Duodecimum est di
ctum Beniamin. Adoꝛabitis regem celoꝛum q̃
in terra aparebit in forma homis. Et q̃t̃ q̃t cre-
didere eum in terra cõgaudebũt ei. Ultra h̃ pa
triarchaꝝ ⁊ pphetarũ ac sibillaꝝ testimonia
diuinitas xp̃i sufficientissime demõstrata fuit:
qñ sibi obediunt venti ⁊ mare: qñ curabant' in
firmi: ⁊ ad vocem ip̃ius mortui suscitabantur.
ꝓpter que oia ip̃e dicebat iudeis. Joh̃. x. ca.
Opa que ego facio in nomie p̃ris mei hec testi
moniũ ꝓhibent de me. Hinc Greg⁹. in omelia.
de Epiphania inquit. Omia elementa auctoꝛ
rem suũ venisse testata sunt. vt eñ de his quasi
quodã vsu humano loquer. deũ hunc celi esse
cognouerũt: qꝛ ꝓtinus stellam miserũt. Ma-
re cognouit qꝛ sub eius plantis se calcabile pre-
buit. Terra cognouit: qꝛ eo moriẽte cõtremuit
Sol cognouit: quia lucis sue radios abscondit
Saxa ⁊ parietes agnouerũt: qꝛ tempe moꝛtis
eius scissa sunt. Infernus agnouit: qꝛ hos q̃s
tenebat moꝛtuos reddidit. Et tñ hunc quẽ om
nia elementa insensibilia senserũt adhuc infide
lium iudeoꝝ coꝛda deũ esse minime cognouer-
unt Et durioꝛa saxis ad penitẽtiã scindi nolũt
eumq̃ confiteri abnegant: quem elemẽta (vt di
ximus) signis aut scissionib⁹ deũ clamant. hec
ille.

¶ Q̃ christus iam venit quez iudei ve-
nisse negant et tempus aduẽtus eius
pꝛeterijt. Ca. II.

SEcundo errant
iudei circa xp̃m incarnatũ q̃tuz ad
tpalitatẽ. nolũt q̃dem acceptare cri-
stum venisse: ꝫ illũ dicũt ventuꝝ. Quib⁹ veri-
tatem aduẽtus xp̃i iam ꝑteriti ⁊ cõpleti ostẽdẽ

possumus maxie ppter tria.

¶ Primo propt iudaici regni defectionem.

¶ Scdo ppter imperij romani subiectionem.

¶ Tertio ppter generalem confessionem.

¶ Primo pbamus xpm venisse ppter iudaici regni defectionez. Nam vt dicit Aug⁹. li. xviij de ciui. dei. c. xlv. Regnante Herode alienigena natus est xps. iam em venerat plenitudo tē por significata pphetico spū p os patriarche Jacob vbi ait. Nō auferet sceptrū de iuda: et dux de femore eius donec veniat q mittendus est: t ipe erit expectatio gentiū. Gz iudei dicūt q hec autoritas q ponit Gen. xlix. ca. loqt de Nabuchodonosor rege babylonis qui missus est ex ordinatione diuina contra hierlm ppter peccata populi. vt habet. iiij. Re. xxiiij. ca. Et extunc defecit regnū iudeorum: qz cepit Sedechiam regē t eū excecauit. t filios eius occidit vt habet ibidem. xxv. ca. Nec postea aliqs de eius stirpe regnauit. Sed hoc patz esse falsum qz post captiuitatē babylonicā habuerūt duces t pncipes. sicut ptz de Zorobabel Hesdra Neemia habuerūt etiam reges. Nā vt ponit Aug⁹. li. xviij, de ciui. dei. Aristobolus assumpto diademate rex t pontifex factus est. Aristobolo successit Alexander etiā ipe rex t pōtifex. post hūc vxor eius Alexandra regia iudeorum fuit. Cuius tpe ma'a sunt eos secuta grauiora. Nā filij huius Alexandre Aristobolus t Hircan⁹ inter se de imperio dimicantes vires aduersus israeliticā gentem puocauerūt romanas. Hircanus nanq contra fratrem popposcit auxiliuz venitq Pompeius pclarissimus pnceps: qui iudeam cū exercitu ingressus ciuitatē hierusalem cepit templū reserauit nō deuotiōe supplicū sed iure victoris. quia vt ipemet testat non colebat deū iudeorū. Unde dixit vt scribit Lucanus. Cappadoces mea signa timent. Et dedita sacris. Incerti iudea dei mollesq sophene t̄c. Et ad sancta sanctorū quo nō nisi summū pontificem intrare licebat. nō vt venerator: s vt profanator accessit. cōfirmatoq hircani pontificatu t subiugate genti imposito custode. Antipatre vinctū secum Aristobolum duxit. Et extūc iudei tributarij romanorū esse ceperūt. Sm Eutropiū lib. vj. Deinde post paucos annos herodē alienigenaz habuerūt. De isto herode sic habet in hystoria scholastica sup Machabeorū libris Eutropio cōcordante. Gayus cassius vnus ex pncipalioribus in cōiuratōe mortis cesaris occiso eo fugit in siria vbi presses fuerat colligens exercitū contra Augustuz adolescentē t Marcū antoniū nepotes Julij cesar. Mox herodes de galilea veniēs auri t bellatorū sibi duxit auxilia. Qua ppt fauorez cassij meruit intantū q ei pmiserit obtēta victoria iudeorz regnū. Herodes igit cū cassio ad bella p fectus est. Sed dum in cāpis philipicis occubuit Cassius octauianus augustus Romaz t Marcus antoni⁹ prexit ad siriaz. Tūc Herodes muneribꝰ placauit antoniū. q herodem et fratres iudee tetrarchas fecit. Operāte post b Antonio cū Augusto t senatu idem Herodes fuit coronatus rex iudee. Deinde cōmisso prelio inter Marcū antoniū t octauianum augustum Herodes nō interfuit missus ab antonio z regem arabū ad bñplacitū Cleopatre. molliebatur em mortē oim regū orientaliū vt p omnibus ipa regnaret. Victo itaq antonio cū octauianus venisset Rhodū: Herodes sibi occurrit deposito regio habitu dicēs. Fateor me vtilem fuisse antonio t fidelē qđ exptus fuissem si cū eo fuissem in bello. Verū nec oino defui frumenta t auxilia mittēs. Nec mō deessem si mihi acḉescēs occidisset Cleopatrā odij vr̄i fomitem. vna g cū victo victus sum coronāq cum fortuna deposui. Ad te aūt venio spes salutis: de tua ꝟtute pſumēs. Ad cesar b Saluus esto t nūc certius reg̃ meritus es: vt regas pūmos cū amicitiā tanta fide tuearis. Cum aūt ppera uit augustꝰ in egyptū nō solū in plijs ꝟtꝰ herodis emicuit vexetiā i dexto ita pauit necessaria vt nec aq deesset nec ḉcq vtensilīū adeo vt mirarek cesar. Dicit de ipo Josephus. xvij. antiqtatū li. q ex idumeaz gente paternū genꝰ ex arabū ꝟo materni sanguis originē duxit. Qui cōfirmato sibi regno in supbiam erupit t iudeis mala pluria intulit. Nā t pontifices nō iam sm generis ordinem pstituebat: s ignobilibus qbuscūq sacerdotia pmittebat. Sacrā etiā vestem pōtificis summi obclusam sigculo retinuit nō pmissa vlterius ptāte vsus eius destruxit q libros qs habere potuit. In qbus iudeorum nobilitas erat descripta: ne ipe ignobilis putaretur. Diximus hec oia vt pfidi iudei enarrata historie veritate cognoscant xpm natuz tpe annotato in pphetia iacob patriarche. Et qz uis ipi multis callliditatibus t falsis expositionibus conent illius pphetie ꝟba puertere atq corrūpere dicentes. q nō sint dicta de xpo. Tamen ptra ipos est translatio caldaica. quia vbi Hiero. transtulit donec veniat q mittēdus est. Caldaicū habet: donec veniat messyas. Et Rabi ieſu exponēs ꝟba iacob dicit. Nō veniet filius Dauid. i. messias donec extēderit se regnum neq sup israel. Glo. Rabi Salomonis dicit. i. Romanū. Expgiscimini o iudei t nolite obdurare corda vestra. Confitemini venisse xpm t memores estote q ab eius aduentu vsq ad pſentem diē: eo q impleta sunt oia pdidisti

omnē ꝓteritam dignitatem. Dicite queso mihi vbi sunt illa stupenda miracula que opabatur ꝺ̄tus diuina anteq̄ veniret messias a vob̄ desi deratus. Vbi voces ꝓphetaruz. vbi victorie. id est inimicorū vestrorū. Vbi dignitas regia honorabilis ⁊ decora. dispersi estis p orbē terraz cūctis gētibus abominabiles facti. Quo peccato qua culpa irritastis deum. vt a mille quadringentis septuaginta sex annis deserue/rit vos quos fecerat antea ꝑ̄n sibi peculiarez nisi qz vnigenitū filium suum ꝑ nobis incarnatum cōtempsistis. Venit vtiq̄ venit qui iā nō ampli⁹ q̄ ad iudicādū vēturus veracissime p̄dicatur. ¶ Secūdo ꝓbamus xp̄m venisse ꝓpter imperiū romani subiectionē. Nullus vtiq̄ sane mentis ambigit imperiū romanum fuisse longe lateq̄ diffusum orbemq̄ terrarū sbegisse. Nihilomin⁹ subiecit sibi illud dñs ihesus xp̄us cuius regni nō erit finis. Imperator q̄pe Romanorū subditus est vicario xp̄i a quo instituit ⁊ destitui potest ⁊ ab ipo benedicit ⁊ coronat. vt patet de maio. et obe. in. c. solite. ⁊ in clemētina romani pontificis de iureiurā. Est aūt imperator ille sup omēs reges. vij. q. j. c. in apib⁹ ⁊ omēs nationes sub eo. xj. q. j. §. hec si quis. Ipe est ꝓnceps mūdi ⁊ dñs. ff. ad legē rodiam l. deꝓcatus. Et etiaz iudei sunt sub eo. C. de iudeis. l. iudei. ⁊ omnes ꝓuincie subijciunt illi. lxiij. di. c. Adrianus. Et omia sunt in potestate imperatoris. di. viij. c. quo iure. Et. xxiij. q. v. iij. c. Cōuenior. Et si obijceret aliq̄s contra dicta. Primo qz imperator ex electione habet ius in imperio: ⁊ potest admistrare ante confirmationem pape. vt ꝓbat. xciij. di. c. legimus. et ꝺ̄ dicit Innocen. ⁊ Hosti. extra de elec. in. c. venerabilem. Secūdo qz xp̄s soluit tributū. sicut habet Mat. xvij. c. Et. xxiij. q. viij. c. tributū Et. xj. q. j. c. si tributum. Et iterū qz xp̄us dixit Johan. xix. Regnū meuz nō est de hoc mūdo. ergo imperator nō subijcit pape: qui vicem christi gerit in terris. Respōdere possumus ad primum q̄ ius quod habet imperator est qz eligitur ab illis quos papa ⁊ eccl̄a instituit electores. Nam illi q̄ eligunt imperatorem a papa habēt ꝺ̄ ius eligendi. vt in p̄dicto. c. venerabilez. ⁊ in p̄fata clemētina Romani pōtifices. Ad illud autem qz solutiōe tributi dicimus ꝑm glo. in p̄al/legato. c. si tributū q̄ christus fecit illud nō ex debito: sed ne scandalizaret. Q̄ aūt xp̄s dixerit nō esse de hoc mūdo regnum suū verum dixit. qz ante passionē cum illa verba ꝓtulit nō venerat ministrari: sed ministrare. ⁊ humilis in forma fui cum homibus cōuersari. post passionē autē ⁊ resurrectionē dixit discipulis Mat. vl. ca. Data est mihi omis potestas in celo ⁊ in terra. Quare cū papa gerat in terris vicem christi supior est imperatore omnibusq̄ ꝓncipib⁹ terre. in qua re pscrutādū est q̄ta fuerit virtus ⁊ potentia xp̄i: qui nō armis et legionib⁹ militum: non ꝓmissis bonorū temporaliū vrbē maximā imperiūq̄ romanum ad suum cultum attraxit. neq̄ alia causa tante nouitatis dari potest: nisi patientia ⁊ miracula martyrū post p̄dicatiōez apostolorū ꝑ̄tri ⁊ ꝑ̄pauli atq̄ exposť cōuer/sio miraculosa constātini. Nam imperiū vsq̄ ad eius tempa semp in vrbe fuit. quia lepza liberatus ex deuotiōe suscepti baptismatis data libertate ecclesias edificādi templa deorū claudi iussit. De quo sic scribit. xij. q. j. in. c. futurā. Vir religiosissimus Cōstantinus ꝓmus. s. inť ꝓncipes fidem veritatis patenť adeptus licentiam dedit p vniuersum orbē sub suo degentibus imperio nō solū fieri xp̄ianos: sed etiam fabricādi ecclesias ⁊ predia cōstituit tribuenda. Deniq̄ idem p̄fatus ꝓnceps donaria immēsa cōtulit ⁊ fabricā templi ꝑme sedis. i. lateranensis ꝑm glo. beati ꝑ̄tri instituit. adeo vt sedem imperialē relinqueret: ⁊ beato ꝑ̄tro suisq̄ successoribus ꝑfuturā conderet. ℏ ibi Hic Cōstātinus Bizantiū se cōtulit: que ciuitas condita fuit in trachia tempe Tulij hostilij tertij regis romanorū. quā ampliauit ⁊ suo nomie appellauit constantinopolim. Ex quo dicta est noua roma. vt patz. xxj. di. decretorū. c. sacrosancta. ca. constātinopolitane. c. renouātes. ca. diffinimus. ꝑ̄lericq̄ iudeis in hac pte deteriores negant Constantinū tam alte tamq̄ glorioſissime ecclesiā ⁊ ꝑter sedem sublimasse. Quos impro/bamus ex Lactantij sentētia in ꝓmo libro diuinarū institutionū sic ad Constantinū loquētis Hocopus nūc nomis tui auspicio inchoamus Constantine imperator maxime q̄ ꝓmus romanorum ꝓncipū repudiatis erroribus maiestatē dei singularis ac veri ⁊ cognouisti et honora/sti. Sed post istū Constantinū fuerūt tot imperatores vsq̄ ad tempa nostra qui multis fauoribus: multa reuerentia: multaq̄ deuotiōe christum ⁊ suam eccl̄iam sunt ꝓsecuti. Inter quos fuit ille Justinianus: q̄ tanta edidit in honorē domi Jesu xp̄i ⁊ christiane religionis augmē/tum. Sicut ptz in li. Codicis in cuius ꝓncipio tractat de fide xp̄i tenenda. Dicit nanq̄. C. de sum. trini. et fide ca. in. l. j. Cūctos populos q̄s clementie nostre regit imperiū in tali volumus religione ꝙsari quā diuinū ꝑ̄trū apostolum tradidisse. Romanis religio vsq̄ adhuc ab ipso insinuata declarat. Et ne singula complectamur arguim⁹ cōtra iudeos. Q̄ ille cui subijciē/dum erat imperiū romanorū est xp̄s. Sed Je/su filio ꝙgis Marie subest imperiū romanoꝝ

ergo ipe fuit xp̃us. ℭ imperiũ romanoꝝ sub xp̃o deberet esse ꝓbaꝫ p id quod scribit Danielis. ij. ca. vbi habet q Nabuchodonosoꝛ vidit statuam magnaz cuius caput ex auro optimo erat: pectus ⁊ brachia de argento. pozro venꝛ ⁊ femoza ex ere. tibie aũt ferree. Et sequit. Abscisus est de monte lapis sine manibus ⁊ percussit statuam in pedibus eius ferreis ⁊ fictilibus ⁊ cõminuit eos. ℙer hanc statuam designãtur quatuoꝛ regna magna sibi in oꝛde succedentia ꝑm q Daniel diuinitus inspiratus ibi exponit ℙrimũ est regnum chaldeoꝝ quod significatur p caput aureum. Secundũ est regnũ persarum quod significat p argentum. Tertiũ est regnum grecoꝝ seu Alexandri: quod significat p es. Quartũ est regnum Romanoꝝ: quod significatur p ferrum. quod subiecit sibi omia regna mũdi: sicut ferrum domat omnia metalla. ℙer lapidem aut̃ abscisum de monte sine manibus designat ipe christus siue regnum eius cui vt p̃dicit subiciendũ erat regnũ romanoꝝ ¶ Tertio ꝓbamus xp̃m venisse ꝓpter generalem cõfessionem. omẽs q̃dem natiões mũdi christum venisse affirmãt. Judei soli obstinato coꝛ de hoc acceptare nolũt q̃ facile ꝛfundi possunt ꝓter ea que dicta sunt ex autoꝛitate Aggei prophete. ca. ij. vbi ait. Nolite timere quia hec dicit dñs exercituũ. Adhuc vnũ modicum est et ego mouebo celũ ⁊ terraz ⁊ mare ⁊ aridã ⁊ mouebo omẽs gentes: ⁊ veniet desideratus cũctis gentibus: ⁊ implebo domum istã gloria. Et infra. ℳagna erit gloria domus istius nouissime plusq̃ ꝑme. Scõm omnes expositoꝛes hebꝛeoꝝ iste desideratus est rex messias siue christus. Loquit ergo ꝓpheta de gloria domꝰ domini edificate a iudeis post reditum captiuitatis babylonice. ergo stante illa domo venit christus. quia ꝓpheta dicit eam replendam gloria desiderati cunctis gentibus ad eam. Domus aut̃ illa destructa est p Titum ⁊ Uespasianũ q̃dragesimosecũdo anno post passionez christi Insup ⁊ in ꝓallegata autoꝛitate dicitur. ℳagna erit gloria domus istius nouissime magis q̃ ꝑme. Constat q loquebat ꝓpheta de domo edificata post captiuitatem babylonicaz: vt dictum est. Ad cuius edificationẽ inducebat populum: ⁊ p̃dixit gloriã eius futuram maiozem q̃ fuerit glorie domus edificate p Salomonẽ. Hoc aut̃ nõ potest intelligi ꝓpter maiozes diuitias seu honoꝛes vel cultum diuinũ vel structuras ⁊ ornamenta. qꝛ status populi illo tempoꝛe erat quasi nullus respectu illius stat: q̃ fuit sub Salomone. ℙꝛopter hoc dicit in scdo Hesdre. ℭ sacerdoꝛes qui viderant ꝑmam domum lachrymabant alijs exultantibus in dedicatione domus secũde: quia quasi nulli momenti erat respectu alterius. Quare non potest intelligi maioꝛ gloria eius: nisi p aduentũ ipsi desiderati cunctis gentibus q̃ eam glorificauit ꝑsentia sua quando in ea fuit a matre oblatus. ꝑm q ꝑdixerat ℳalachias ꝓpheta. iij. capi. Statim veniet ad templũ sanctũ suum dominatoꝛ quem vos queritis: ⁊ angelus testamenti quem vos vultis. Ipam etiã domum honoꝛauit quãdo ibi frequẽter docuit ⁊ p̃dicauit. Dicunt aut̃ aliqui iudei ad hoc q maioꝛ fuit gloria domus secũde q̃ ꝓme in annis: quia plus durauit. Sꝫ hꝰ nõ valꝫ. qꝛ licꝫ vꝛ sit q plꝰ durauerit hoc tamẽ nõ fuit ad eius gloriã: sed potius ignominiã: quia pluribus temporibꝰ fuit conculcata ⁊ dehonoꝛata. Nam Anthiochus Epifanes posuit ibi abominandũ idolum: ⁊ fecit ibi ꝓstibula mulerũ. sicut patet in ꝓmo ⁊ in secũdo li. ℳachabeoꝝ. Idem dicit Josephꝰ li. xiij. antiquitatũ. Similit dom ipa fuit prophanata quãdo ℙompeius cepit hierusalem. vt diximus supius. ⁊ quãdo vltimo p Titum fuit destructa. Ad hoc dicũt aliqui q ꝓma domus durauit plusq̃ secũda. quia plures anni fluxerũt a quarto anno Salomonis in quo fũdata est vsq̃ ad vndecimũ annum Sedechie: in quo destructa est. quia fluxerũt anni q̃dringenti viginti septem. ꝑm q potest computari p tempa regum intermediorũ inspiciendo tertiũ ⁊ quartũ regum. pfecta aut̃ fuit vndecimo anno regis Salomonis. ⁊ stetit pfecta quadringentis viginti trib ãnis. Scda ꝛo dom durauit ꝑm cõputationẽ iudeoꝝ q̃drigẽtis viginti annis. Quare gla domus istius secũde nõ alit intelligi potest: nisi vt est predictũ. quia christi ꝑsentia fuit illustrata ⁊ decoꝛata. Est insup cõtra iudeos pfidos ꝓphetia Danielis. c. nono. Ipe quipe angelus Gabꝛiel ex voluntate dei reuelauit tempus aduentus christi dicẽs. Septuaginte hebdomade abbꝛeuiate sunt sup populum tuũ ⁊ sup vrbem sanctã tuam. aut consummet p̃uaricatio: ⁊ finem accipiet peccatuꝫ ⁊ deleat iniquitas ⁊ adducat iustitia sempiterna: ⁊ impleat visio ⁊ ꝓphetia: ⁊ vngat sanctꝰ sanctoꝝ. ¶ Ad quoꝝ ꝛbozum pleniozem habendã noticiam notandũ ꝑm Nicolaũ de lira. ℭ in sacra scriptura vno modo accipit hebdomada p tempe septem annoꝝ. Et sic sumitur Leuitici. xxiij. ca. vbi dicit. ℭ septem hebdomade sunt accipiende a festo pasce: que fuerũt quadragintanouem dies. et in quiquagesimo die celebrandũ est festum pethecostes. ¶ Alio modo accipit hebdomada p tempe septez annoꝝ. Et sic loquit scriptura de hebdomada Leuitici. xxv. ca. vbi dicitur. Numerabitis se

ptem hebdomadas annorũ que faciũt quadra
gintanouem annos. ⁊ q̃nquagesimus annus i
mediate sequẽs dicit iubileus. nec inuenit heb
domada accipi pluribus modis. Nõ potest au
tem in dicta pphetia Danielis accipi hebdo
mada p̃mo modo. q⁹ fuisset completa infra an
num ⁊ dimidiũ. ergo p locum a diuisione opor
tet q̃ accipiat p hebdomada annorũ. Et hoc
omnes expositores conueniunt catholici et he
brei. Septuaginta ꝯo hebdomade annorũ fa
ciũt annos quadringentos nonaginta: qõ tem
pus p̃terisse nullus dubitat. Oranti ergo Da
nieli angelus Gabriel denũciauit liberationez
populi a captiuitate babylonica: ⁊ pfectam li
berationem fiendam p xp̃m. His omibus que
iam retulimus territi iudei ad impugnandum
nos ad alia confugiũt. ⁊ dicunt q̃ xp̃s non ve
nit. Et hoc multiplicit pbare conantur. Et p̃
mo adducũt Esaiam. ix. ca. dicentem. Erit in
nouissimis diebus p̃parat⁹ mons domi in ver
tice montium: ⁊ eleuabit sup colles. ⁊ fluẽt ad
eum omnes gentes. Et infra. Conflabunt gla
dios suos in vomeres: ⁊ lanceas suas in falces
Non leuabit gens cõtra gentem gladiũ. nec ex
ibunt vltra ad p̃lium. Ex istis ꝟbis fomant q̃
druplex argumentũ. ¶ Primũ quia dicit hic.
Erit in nouissimis diebus. Jesus nazarenꝰ nõ
fuit in nouissimis diebus. q⁹ post natiuitatem
eius ⁊ mortem multa tempa fluxerunt. ergo nõ
fuit vere xp̃us cuius aduentus p̃mittit in no
uissimis diebus. ¶ Secundũ argumentum q⁹
dicit q̃ mons domini erit in vertice montium.
Mons ille est mons syon vbi fuit templũ qui
non est in aliquo eleuatus. nam vt dicũt aliqui
doctores hebrei. domin⁹ debet apportare mon
tem Tabor ⁊ montem Synai ⁊ montem Car
meli ad locũ vbi est hierusalem: ⁊ sup vertices
istorũ montium ponere montem syon. hoc aũt
nõdum est adimpletum. ergo xp̃us non venit.
¶ Tertiũ argumentũ quia in p̃fatis ꝟbis di
citur. Fluent ad eum omẽs gentes. Qz nõ om
nes gentes crediderũt in Jesum nazarenum. er
go non fuit christus. ¶ Quartũ argumentum
quia sequit in verbis p̃missis. Nõ leuabit gẽs
contra gentem ⁊c. Sed post mortem Jesu na
zareni fuerunt ⁊ in iudea bella atrocissima tem
pore Titi ⁊ vespasiani. ergo non fuit vere xp̃s
¶ Ad p̃mũ argumentũ respondet q̃ dies mes
sie in sacra scriptura dicũt dies nouissimi. tũc
non solum dies messie: sed etiam aliqua tempo
ra ip̃m p̃cedentia. vt patet Geneseos. xlix. capi.
Vbi patriarcha Jacob dixit filijs suis. Cõgre
gamini vt annũciem que ventura sunt nobis in
nouissimis diebus. Et ibi consequent annun
ciat non solũ aduentum xp̃i: sed etiam multa q̃
adimpleta sunt tempe regum israel ⁊ Judicũ.
¶ Ad secundũ dicendũ. Q⁹ eleuatio mõtis syõ
non est intelligẽda ſm eleuatioem localem. sed
ſm nobilitatem ⁊ extimationẽ. put etiaz expo
nit Rabi Salomõ. Eleuatio ergo illa fuit mul
titudo signorũ ⁊ claritas miraculorũ que chri
stus operatus est in monte syon. Ibi nãq illu
minauit cecum natũ. ibi sanauit languidum in
pbatica piscina. Ibidem spũm sanctuz apostolis dedit. ¶ Ad tertiũ ꝯo dicimus q̃ ibi est di
stributio p generibus singulorũ: non p singul'
generũ. Sicut dicit omne animal fuit in archa
Noe. q⁹ de singulis speciebus animaliũ fuerũt
ibi aliqua indiuidua. Similiter de omibus ge
neribus aliqui crediderũt xp̃o. vt patz p diffu
sionem fidei in toto orbe. Aliter potest dici q̃
omẽs in sacra scriptura intelligunt m'ti. Unõ
ij. Regum. viij. ca. Dixit Absalon ⁊ omẽs viri
israel. melius est consiliuz chusi ⁊c. Certum est
eñ q̃ nõ erant oẽs filij israel ibi p̃sentes: ſ̃ mul
ti. sic est in ꝓposito. ¶ Ad quartũ respondetur
q̃ circa tempa xp̃i fuit pax diuturna. sicut ostẽ
ditur in sequẽti ſmone. Et vbi dicit. Nõ leua
bit gens ꝫ gentem gladiũ ⁊c. Aduertenduz q̃
vltra nõ importat pacis eternitatẽ: ſ̃ diuturnu
tatem. Unde. iiij. Regũ. vj. ca. Ultra nõ vene
runt latrones syrie in terrã israel. qõ dicit ꝓpt diu
turnitatem: non ꝓpter eteruitatẽ. q⁹ postea fre
quent legunt inuasisse terram israel ⁊ depredasse
iij. Regũ. xiij. ¶ Sc̃do iudei cõtra nos induc
unt ad hoc ꝟba Esa. c. xj. dicentis. Egrediet
ꝟga de radice ieſſe ⁊c. vbi loquitur de aduẽtu
messie ſm oẽs. Et sequit ibidem. Habitabit lu
pus cũ agno ⁊ pardus cum edo cubabit. Et se
quitur. Et delectabit infans ab vbere sup fo
ramen aspidis. Et in cauerna reguli q̃ ablacta
tus fuerit manũ suam mittet. Dicũt iudei q̃ in
aduentu xp̃i animalia siluestria sic deberẽt do
mesticari q̃ pacifice habitabũt cũ animalibus
naturalit mansuetis. Et q̃ aialia venenosa nõ
nocebũt homibus vel pueris: imo infantes se
cure ludent cũ eis. Et hoc non est impletum. er
go xp̃s non venit. Respondet q̃ ista ẽ locutio
metaphorica. ⁊ nominant ibi hoies nomibus
aialiũ. Dicut Geñ. xlix. Bengiamin lupus ra
pax. Et dan sicut coluber in via. Sic ad ꝓpo
situm est dicendũ. q⁹ iudei ⁊ gẽtiles q̃ erant p̃pus
ad inuicem nociui ⁊ odiosi pacifice sil' habita
uerũt cõuersi ad fidem xp̃i. Un̄ scribit Act. iiij
Multitudinis credẽtiũ erat cor vnũ ⁊ aia vna.
Et eodem mõ dicendũ est de pueris ⁊ aialibus
venenosis. q⁹ simplices ⁊ puri nõ leduñt ab eis
q̃ añ ꝙuersionẽ ad fidem xp̃i erant veneno infi
delitatis ⁊ pfidie repleti Q⁹ aũt tal' mod⁹ loquẽ
di sit in p̃dicto ca. ptz p id qõ ibi p̃mittit. quia

stirpem vocat radicē iesse ⁊ xp̄m florē. Sīr me taphorica est locutio. Erit iusticia cingulū lūborū eius. ¶ Tertio iudei arguūt ꝯ nos. quia Zach. vj. c. scribit. Ecce vir oriens nomē eius vbi translatio chaldaica hz messias nomē ei⁹. Et sequit textus. Et edificabit templū dnio. Sz Jesus nazarenus nō edificauit aliquod tēplum dño. ḡ non fuit xp̄s. Rndet ꝙ edificauit templū de lapidib⁹ viuis ⁊ spūalib⁹. vtcz de ipsis fidelibus. ⁊ tal edificatio cōueniebat xp̄o: q̄ est pfectissima. qz regnum eius est spūale. ⁊ sic eius templū. Rabi tn salomon dicit ꝙ h autoritas intelligit de templo scdo edificato p zoro babel. Ego vo dico ꝙ etiā si intelligat de xp̄o adhuc litteralit est impleta. qz xp̄i vtute edificata sunt in honorē dei nō vnū: ꝑ tot vbiqz terrarū ⁊ potissimū in vrbe roma templa mirifica Et nō est incōueniens ꝙ aliqñ ponat singularis numer⁹ p pl̄ali. ⁊ econuerso. ¶ Quarto opponunt se nob iudei allegātes illud qđ hr Deut. xxx. c. Si ad cardines celi fueris dissipat⁹ inde retrahet te dns de⁹ tuus. ⁊ assumet atqz introducet in terrā quam possederūt pres tui. Ex hoc ip̄i inferunt. Cum simus dispsi p totū mundū ⁊ nō cōgregati. sequit ꝙ non venit xp̄s. Dicēdum ꝙ istud fuit adimpletū in reductiōe eorū de captiuitate babylonica. Sed cōtra hoc obiciūt p illud quod habet Ezechielis. xxxix. ca. Scient ꝙ ego dns illor. eo ꝙ transtulerim eos in nationes: ⁊ congregauerim eos sup terram. ⁊ non dereliquerim quēq; ex eis. ibi in captiuitate babylonica multi remanserunt. ⁊ non omnes reuersi. Respondet ꝙ tunc fuit impletum illud quod dictum est. quia nulli fuerūt ibi derelicti qui voluissent reuerti. Nam cirus q̄ erat monarcha in omibus illis regnis dedit licētiaz generaliter omibus redeundi. imo dedit munera reuertentibus. vt patet Hesdre. j. c. Et ideo completū est vbū Moysi ⁊ Ezechielis. quia nullus derelictus est ibi q̄ voluit reuerti. Qui autem noluerūt indigni fuerunt beneficio dei. ¶ Quinto iudei obiciūt p illud quod habetur Hiere. xxiij. ca. Ecce dies veniūt dicit dom⁹ ⁊ suscitabo Dauid germen iustuz. qđ intelligitur de xp̄o. Et sequit ibidem. In diebus illis saluabitur iuda: ⁊ israel habitabit confidenter. Sed nunqz tot miserie acciderunt filijs israel sicut post mortem Jesu nazareni. ḡ nō fuit xp̄s. Respondet ꝙ ꝓprie loquendo non erant filij israel ⁊ iuda. quia erāt auersi a deo ex eo ꝙ christum negauerāt ⁊ occiderant. ꝓpter quod et illam miseriaz meruerūt. Alij autē qui vere erāt filij israel ⁊ iuda vere saluati sunt. quia xp̄m receperūt. nec solum saluati sunt spūaliter: ꝑ etiaz corpaliter. Nam sicut dicit in hist̄oria ecclesiastica. Imminente destructiōe ciuitatis hierosolomytane facta p Tituz. ammoniti sunt fideles q̄ erant in iudea p angelum: vt trāsirēt i regnū regis agrippe qui erat confederat⁹ romanis Et etiam illi qui de regno xp̄i sunt habitant confidenter in padiso. ¶ Sexto iudei dicunt ꝙ christus non venit ꝓpter illud quod habet Danielis. vij. c. Aspiciebam in visiōe noctis: et ecce cū nubibus celi quasi filius homis veniebat. hoc intelligit de xp̄o. Sed Jesus nazaren⁹ non venit in nubib⁹ celi. ḡ nō fuit xp̄s. Ad hoc dicendum ꝙ scriptura loquit de duplici aduētu christi. s. in mundū ⁊ ad iudiciū. Primus aduētus describit cum humilitate. Secūdus aūt cū excellentia ⁊ ptāte. Daniel autē loquit de secūdo aduentu. Nō ptz. qz paulo post dicit. Judiciū sedit ⁊ libri apti sūt. Judei aūt excecati nesciūt hunc duplicē aduentū distinguere. ⁊ ideo multa erronea dicunt. nam aliqui expectāt xp̄m in aduentu suo in tanta virtute apparere ⁊ potestate ꝙ omnia terrena sibi subijciet: ⁊ eos liberabit ⁊ regnum eorū restituet. ꝓpter quod etiā xp̄i discipuli post eius resurrectionem q̄rebāt. Domie si in tempe hoc restitues regnuz israel. Actuū. j. ca. Alij autē ꝓpter scripturas q̄ manifeste loquunt de christi hūanitate ⁊ passiōe. ⁊ ꝓpter illas que loquuntur de eius eminentia ⁊ potestate expectant duos messias. Unuz qui erat occidendus. Et alium qui illum resuscitabit: ⁊ regnum israel restaurabit. Sed hoc de scripturis non habet autoritatem. licet enim plures dicti sint messie siue vncti: quod idē est. vt Dauid ⁊ Saul ⁊ quidam alij. nullus tamē in scriptura dicitur venturus ad salutem populi nisi vnus. ¶ Septimo iudei arguūt ꝙ christus non venit ꝓpter illud quod scribit Esa. xxx. ca. Erit lux lune sicut lux solis: et lux solis septemplicit. que verba dicunt ꝙ in aduentu xp̄i debeat fieri immutatio corpor̄ celestium. Sed talis immutatio non fuit facta in aduentu nazareni. ergo christus nondum venit. Dicendum ꝙ illa verba loquuntur de aduentu christi ad iudicium. Tunc enim mutabuntur et innouabuntur quodāmodo corpora celestia. Et tunc sanabitur vulnus populi ⁊ percussura plage eius. vt dicit in textu. quia tunc destruetur mortalitas p peccatum primor̄ parentum inducta. quia omēs homies resurgēt ad vitā immortalem. ¶ Octauo impugnāt nos iudei ex dicto dauid in ps̄. lxxxviij. vbi habet. Sic ponam in seculū seculi semē ei⁹. Sz iesus nazaren⁹ nō habuit filios. ḡ nō fuit xp̄s. Rndēdū ꝙ habuit filios spūales p fidē nō p carnalē ꝓpagationē q̄ sp hz turpitudinē ꝑiunctā. Et tal filiatio spūalis cōpetit ei. De tali etiam spūali filiatōe

loquit̃ Dauid in psal. lxxxj. Ego dixi dij estis: ⁊ filij excelsi omnes. Dictum sit p ista parte de xp̃o qui venit. Jam ad tertiũ errorem delendũ pcedamus.

¶ Q̃ prophete predixerunt christum passurum pro salute generis humani Capitulũ. iii.

Tertio errantiũ dei circa xp̃m incarnatum q̃tuz ad passibilitatem. Verbum siq̃dez crucis scandalum est eis qui nullam excusationez habere possunt amoniti ⁊ edocti anteq̃ christ⁹ venisset p dicta pphetarum de mysterijs passionis eius. Ut autẽ incredulitatẽ eorũ virilit confutemus aduertendũ est q̃ passio xp̃i in veteri lege fuit verbis pphetic̃is ⁊ figuris multipliciter p̃signata. Et hoc q̃tum ad tria.

¶ Primo quantum ad initiũ.

¶ Secũdo q̃tum ad pgressum.

¶ Tertio quãtum ad terminũ.

¶ Primo passio xp̃i fuit in veteri lege verbis pphetarum ⁊ figuris p̃nunciata q̃tum ad illi⁹ initiũ in quo ponuntur septem veritates.

¶ Prima est de concilij congregatione.

¶ Secunda de iude venditione.

¶ Tertia de christi egressione.

¶ Quarta de vehementi contristatione.

¶ Quinta de trina oratione.

¶ Sexta de angeli aparitione.

¶ Septima de sanguinis sudatione.

¶ Prima veritas passionis xp̃i est de concilij cõgregatiõe. de qua dicit Mattheus. c. xxvij Concilium inierũt omnes p̃ncipes sacerdotũ cõtra Jesum: vt eum morti traderẽt. Et Job. xij ca. Collegerũt pontifices ⁊ pharisei concilium. Hoc p̃dixit patriarcha Jacob Geneſis. xlix. ca. ſic. Simeon ⁊ Leui fratres basa iniquitatis bellantia in cõsilio eorũ nõ veniat anima mea: quia in furore suo occiderũt virum. Maledictus furor eorũ quia ptinax: et indignatio eor̃ qz dura. Nicolaus de lira sup. xj. c. Johannis inquit. Pontifices erant de tribu Leui. pharisei p magna pte de tribu Symeon. Est alia pphetia dauid in psal. xxj. vbi dicit. Circũdederunt me canes multi: consiliũ malignantiũ obsedit me. Et iterũ Sapientie. ij. c. scribit. Dixerunt impij. conueniam⁹ iustuz: qm̃ inutilis est nobis: ⁊ contrarius opibus nostris. Hiere. in sup. xj. c. ita in psona xp̃i locutus est. Sup me cogitauerũt consilia dicentes. venite mittam⁹ lignum in panẽ eius: ⁊ eradamus eum de terra viuentiũ. Lactantius Polli. iiij. inducit Sibillam ita vaticinantẽ. Inierũt consiliũ detestandum: vt p̃uarent eum vita: qui vt eos iustificaret aduenerat. ¶ Secũda veritas passiõis xp̃i est de Jude venditiõe. de qua dicit mat. xxvj. ca. q̃ pditor ille neq̃ vendidit xp̃m triginta argenteis. Hoc vtiq̃ fuit figuratũ in Joseph. de quo habet Geñ. xxxvij. c. Q̃ extrahentes euz fratres sui de cisterna vẽdiderũt ismahelitis triginta argẽteis. Et istud p̃nũciauit Zacharias in psona xp̃i ca. xj. vbi ait. Appenderũt mercedem meam triginta argenteos. ¶ Tertia veritas est de xp̃i egressione. de qua sic scribit Johannis. xviij. ca. Egressus est Jesus trans torrentem cedron. Hoc figuratũ fuit secũdi Regũ xv. c. vbi habet Q̃ rex Dauid transgrediebat trans torrentẽ cedron. omẽs autẽ viri qui erãt cum eo flebant. Et iterum. iij. Regũ. c. ij. Fuit dictũ Semei: quocũq̃ die transgredieris torrentem cedron scito te interficiendũ. ¶ Quarta veritas est de vehementi contristatione. de qua dicit mat. xxvj. ca. Cepit contristari ⁊ mestus esse. ⁊ ait illis. Tristis est anima mea vsq̃ ad mortem. Hoc figuratũ fuit in Helia dum fugiebat psecutionem Jezabelis postq̃ puenit ad spelũcam qui dixit dño. vt scribit. iij. Regl. xix. ca. Derelictus sum ego solus ⁊ querũt animam meam vt auferãt eam. Et hoc p̃dixit Hieremias in psona xp̃i Threnor. j. c. Vide dñe afflictionẽ meam qm̃ conturbatus sum. Et da nicl. vij. c. Cogitationibus meis contristabar. ⁊ facies mea immutata est in me. ¶ Quinta veritas est de trina oratiõe. Dicit em̃ mat. xxvij. ca. Orauit tertio eundem p̃monez dicẽs. Hoc figuratũ fuit in Dauid. de quo dicit p̃mo Re. xx. c. Cadens Dauid p̃nus in terrã orauit tertio. Et in Daniele qui vt scribit eiusdem. vj. c. Tribus vicibus in die flectebat genua sua.

¶ Sexta veritas est de angeli aparitiõe. de q̃ dicit Lucas. xxij. ca. Apparuit illi angelus de celo confortans eũ. Hoc figuratũ fuit in gedeone Qui (vt scribit Judicũ. vj. ca.) apparuit angelus dicens. dñs tecum virorũ fortissime. Et in Josue cui dixit deus. Josue. j. c. Cõfortare ⁊ esto robustus. noli timere qz tecum est dominus deus. Et hoc p̃dixit Daniel. x. c. loquens in psona xp̃i. Tetigit inq̃t me quasi visio hois: ⁊ confortauit me ⁊ dixit. noli timere. pax tibi. cõfortare ⁊ esto robustus. ¶ Septima veritas est de sanguinis sudatiõe. Ait em̃ Lucas. xxij. ca. Factus est sudor ei⁹ sicut gutte sanguis currentis in terrã. De hoc dixit Esa. ix. ca. Vestimentũ tuũ mixto sanguine. Et Ezechie. xvj. c. Vidi te conculcari in sanguine tuo.

¶ Scõo passio xp̃i fuit in veteri lege ꝓbis prophetarũ ⁊ figuris p̃monstrata q̃tũ ad illius pgressum in quo ponunt septem veritates.

¶ Prima de iudeoꝝ ⁊ miniſtroꝝ pſtratione.
¶ Secunda de chriſti ligatione.
¶ Tertia de maxille pcuſſione.
¶ Quarta de falſa teſtificatione.
¶ Quinta de impia deriſione.
¶ Sexta de crucis baiulatione.
¶ Septima de amara potatione.
¶ Prima veritas eſt de pſtratiõe iudeoꝝ ⁊ miniſtroꝝ q̃ voluerũt capẽ Jeſum. de qua ſic ſcribit Joh. xviij. c. Abierũt retroꝛſum ⁊ ceci/derũt in terram. De hoc eſt pphetia Hiere. q̃ xx. c. ait. Dñs mecum quaſi bellatoꝛ fortis. idcirco q̃ pſequuntur me cadent ⁊ infirmi erunt.
¶ Secũda veritas de xpi ligatiõe. de hac dicitur Johã. xviij. c. Miniſtri iudeoꝝ comphẽderũt Jeſum ⁊ ligauerũt eum. Hoc figuratum fuit Judicũ. xv. c. in philiſteis qui ligauerunt Sampſonẽ. Et hoc pphetauit Hieremias. c. xij. dicens. Sedi dilectã animã meam in manu inimicoꝝ. Et Ezechiel. iij. c. dixit. Ecce data ſunt ſup te vincula ligabũt te in eis: ⁊ non egredieris de medio eoꝝ. ¶ Tertia veritas de maxille pcuſſiõe. ſcribit enĩ Johã. xviij. ca. Tunc vnus aſſiſtens miniſtroꝝ dedit alapam Jeſu dicẽs. Sic reſpõdes pontifici. Figuratũ h̃ fuit iij. Re. xxij. c. Quãdo Sedechias rex pcuſſit Micheã pphetã in maxillã. Et ipe micheas v. ca. iſtud pnũciauit. Sic pcutiẽt maxillã iudicis iſrael. Et iterũ Sibilla quam ſupius allegauimus ait. Et in manꝰ impias i fideliũ veniet. dabũt aũt deo alapas inceſtis manibus.
¶ Quarta veritas eſt de falſa teſtificatõne. vt enĩ refert Mat. xxv. c. Nouiſſime aũt venerũt duo falſi teſtes: q̃ ⁊ dixerũt. hic dixit. poſſum deſtruere templũ dei. Hoc ꝓuidit in ſpũ Dauid. cũ dixit in pſal. xxvj. Inſurrexerũt in me teſtes iniq̃: ⁊ mẽtita eſt iniq̃tas ſibi. Et Oſeas. c. vij. ait. Ego redemi eos ⁊ ipi locuti ſunt ꝫ me mendacia. ¶ Quinta veritas eſt de impia deriſiõe dicit nãq̃ Mat. xxvij. c. Tũc expuerũt in faciem eius ⁊ colaphis eũ ceciderũt. Alij autem palmas in faciẽ eius dederũt dicentes. pphetiſa nobis xpe q̃s eſt q̃ te pcuſſit. Hoc pphetatũ eſt. nam Dauid in pſal. xxj. ita in pſona xpi loq̃tur. Oẽs videntes me deriſerũt me locuti ſunt labijs ⁊ mouerũt caput. Ezechiel aũt. xij. c. ita vaticinatus eſt. Faciẽ tuã velabũt ⁊ non videbis terrã. Et Sibilla de q̃ pauloante retulimuſ ita ſequit. Impurato ore expuẽt venenata ſputa dabit vero ad ꝟbera ſimplicit̃ ſanctũ doꝛſuꝫ ⁊ colaphaſ accipiẽs tacebit. ne q̃s agnoſcat qđ ꝟbum ſit. vel vnde veniat vt inferis loquatur ⁊ coꝛona ſpinea coꝛoneť. ipa enĩ inſipiẽs gens deum tuũ nõ cognouiſti: ꝫ ſpinis eũ coꝛonaſti. ⁊ boꝛidũ illi fel miſcuiſti. ¶ Sexta veritas de crucis baiulatione. Ait enĩ Johã. xix. c. Baiulans ſibi crucem exiuit in eum qui dicit̃ caluarie locus. Huius figura pceſſit q̃ tulit abꝛaaꝫ ligna ⁊ impoſuit ſup Yſaac filiũ ſuũ. Predixit hoc etiam Hieremias. Ego quaſi agnus q̃ poꝛtatur ad victimã. ¶ Septia veritas de amara potatione. de qua Mat. xxvij. c. dicit̃. Dederunt ei bibere vinũ myrrhatũ cum felle mixtuꝫ Hoc expreſſit Dauid loquẽs in pſona xpi pſ. lxviij. Dederunt in eſcam meã fel: ⁊ in ſiti mea potauerũt me aceto. Et hoc inſup ꝓdixit Hieremias Threñ. iij. ca. Recoꝛdare pauꝑtatis ⁊ tranſgreſſiõis. i. afflictiõis mee abſinthij ⁊ felĺ.
¶ Tertio paſſio xpi fuit in veteri lege ꝟbis pphetaꝝ ⁊ figuris poſtenſa q̃ꝫ ad eius terminum in quo ponunt̃ ſeptem veritates.
¶ Prima eſt de crucifixione.
¶ Secunda de clementi oꝛatione.
¶ Tertia de veſtimentoꝝ diuiſione.
¶ Quarta de flebili lamentatione.
¶ Quinta de ꝓtereuntiũ blaſphematione.
¶ Sexta de ſpũs emiſſione.
¶ Septima de planctu ⁊ compaſſione.
¶ Prima veritas ponit̃ Lu. xxiij. c. vbi dicit̃ Crucifixerũt eũ. Hanc expreſſit Dauid i pſal. xxj. Foderũt inq̃t manus meas ⁊ pedes meos dinumerauerũt oia oſſa mea. Que ꝟba vt aſſerit Lactantius li. iiij. nõ de ſe locutus eſt pphã. Fuit enĩ rex ⁊ nunq̃ꝫ illa ppeſſus eſt. ſpũs dei p illuꝫ loquebat̃ q̃ erat illa paſſurus poſt annos mille ⁊ q̃nquaginta. tot enĩ colligunt̃ anni a dauid vſq̃ꝫ ad crucem xpi. Et Zacharias pphetа. xij. c. ita dixit. Aſpiciẽt ad me quẽ cõfixerũt. Et idem. xiij. ca. Que ſunt iſte plage in medio manuũ tuarũ. ⁊ dicet his plagat̃ ſuꝫ in domo eoꝝ q̃ me diligebant. i. diligere debebãt. ¶ Secunda veritas de pia oꝛatõe. vt enĩ refert Lu. xxiij. c. Pro crucifixoꝛibꝰ oꝛauit dicẽs Pater ignoſce illis: qꝛ neſciũt qđ faciũt. Hoc clare predixit Eſa. c. liij. Ipe inquit p tranſgreſſoꝛibus oꝛauit. ¶ Tertia veritas de veſtimentoꝝ diuiſione. de qua ait Mattheus. xxvij. c. Diuiſerunt veſtimẽta eius mittẽtes ſoꝛtem. qđ a Dauid pſal. xxj. aptiſſime fuit ꝓdictuꝫ. Diuiſerũt ſibi veſtimẽta mea: ⁊ ſup veſtem meaꝫ miſerũt ſoꝛtem. ¶ Quarta veritas de flebili lamentatione. vt enim ſcribit Mattheus. xxvij. c. Clamauit uoce magna dicens. Deus deus meus: quare me dereliquiſti. Et de hoc ꝓdixit dauid in pſal. xxj. qui ad lrã intelligit̃ de xpo. vt plene dixi in ꝟmone de paſſione in quadrageſimali noſtro. ¶ Quinta veritas de pretereuntium blaſphematiõe. Ait enĩ Mattheꝰ. Preteũtes blaſphemabant eũ mouentes capita ſua ⁊ dicẽtes. Salua temetipm ſi filius dei es. deſcẽde de

cruce. Hoc Hiere.c.xx. pphetauit dicēs. Factus sum in derisum tota die omnes subsannabant me. audiui enī contumeliā multorū et terrorum in circūitu. ¶ Sexta veritas de spiritus emissione vt scribit Johan. xix. et Lu. xxiij. c. Inclinato capite emisit spūm. Et hoc vtiq; sic pdixit Esa. c. liij. Tradidit in mortē aiam suaz ¶ Septima veritas est de planctu ⁊ cōpassiōe Dictuz quipe fuit ꝟgini glorioſe a Symeone iusto. vt ptz Lu. ij. Tuā ipius aiam ptransibit gladius. qō impletū fuit dum filiū vnigenitum in cruce pendentē amarissimis querel' defleuit. Hoc pphetauit Hiere. ix. c. dicēs. Vox lamentationis audita est de syon. Et Zachari. xij. c. qui ait. Plangent eū ⁊ dolebūt sup eū: vt doleri solet in morte pmogeniti. Sz obstinatissimi iudei pallegatas pphetias de xpō intelligi debere sua malicia negāt quos tñ facile conuincere possumus ex ꝟbis Rabi moysi qui in libro directionis pplexoruz ait. Oēs pphete nō sunt locuti nisi ad dies messie. Verūtamē ne diu ꝓtendamus cum ipis afferamus in mediū. Esa. pdhete vaticinia qui de xpō p generi humani salute passuro luculentissime est locutus. Nam ca. ix. postq; pdixit christuz venturum deū ⁊ hoiem subdidit. Et factus est pncipatus sup humerū eius. s. crucē sibi baiulando p quā ptātes aereas debellauit. ⁊ regnū suū potenter intrauit. Fm illud Luce vlti. ca. Oportuit pati xpm ⁊ resurgere a mortuis: ⁊ ita intrare in gloriam suā. Et. liij. c. inquit: Oñe qs credidit auditui nostro. i. passiōis xpi mysterio: qō ego et alij pphete audiuim⁹ a spūsancto. Et brachiū dñi cui reuelatū est quasi dicat paucis. Et ascēdet sicut ꝟgultum coram eo. s. xps coā deo patre. ⁊ sicut radix. s. sursum fructificans de terra sitienti. i. de ꝟgine nō humectata vl' fecundata humano semine. ⁊ non est ei spēs neq; decor. s. in passiōe. Et vidimus eū ⁊ nō erat aspectus: ⁊ desiderauim⁹ eum despectū ⁊ nouissimū virorum. virū dolorū ⁊ scientem infirmitatē: ⁊ quasi absconditus vultus eius ⁊ despectus. s. p̄ verecūdia. vnde nec reputauim⁹ eum. Vere langores nostros tulit: ⁊ dolores nostros ipe portauit: ⁊ nos reputauimus eū quasi leprosum ⁊ pcussum a deo ⁊ humiliatū. Ipe aūt vulneratus est ppter iniquitates nostras ⁊ attritus p pter scelera. disciplina pacis nostre sup eum. et liuore eius sanati sumus. Oēs nos quasi oues errauimus. vnusquisq; in viā suam declinauit ⁊ dñs posuit in eum iniquitatem omniū nostr̄. Confundant itaq; iudei reprobi: qui passionē christi deridere solent. ⁊ inspiciāt preterea que dicta sunt q̄ ob nullam aliā causam in natiōes dispersi sunt cum opprobrio abiectiōe et ignominia nisi quia christū dñm crucifixerūt. Nos ꝟo qui christiani sumus pio effectu colam⁹ cū qui nos pticipes efficiat regni celestis in q̄ glorioſus triūphat deus ⁊ homo p infinita secula seculorū. Amen.

¶ Sermo septimus de iocundissima natiuitate saluatoris nostri domi Jesu christi filij dei et virginis glorioſe.

PArulus natus est nobis: ⁊ filius datus est nobis. Esaie pphete vaticinantis de christo domio nostro verba sunt ista ca. ix. Sonuit vox leticie in terra nostra vox exultationis aduenit. Auditum est verbum suaue omni iocūditate repletum. Jesus christus fili⁹ dei in bethleem iude de ꝟgine natus est Jubilate deo omnes homies mundi: et laudate nomen sanctum eius. Ad hanc spūalem habendam leticiā inuitat cunctos sancta mater ecclesia: que ꝟbis vtitur sancti Leonis pape in Fmone de natiuitate dicētis. Saluator noster hodie dilectissimi natus est: gaudeamus. Neq; enī phas est locum esse tristicie vbi natalis est vite: que cōsumpto mortalitatis timore ingerit nobis de promissa eternitate leticiā. Nemo ab huius alacritatis participatiōe secernit. vna cunctis leticie communis est ratio. Quia dñs noster Jesus xpus mortis peccatiq; destructor sicut nullū a reatu liberum reperit ita liberandis omnibus venit. Exultet sanctus quia appropinquat ad palmā Gaudeat peccator: quia inuitat ad veniā. Animetur gentilis quia vocat ad vitam. Hec ille. Ut ergo excitent omniū corda: ⁊ hauriamus aquas in gaudio de fontibus saluatoris. in p̄senti Fmone de singulari colendissimaq; christi natiuitate dicemus. de qua pphera Esaias p̄dixit ꝟba pposita. In quibus tria pncipaliter contemplari debemus.

¶ Primo xpm nascentem.
¶ Secundo virginem parturientem.
¶ Tertio visionem apparentem.

De paruitate corporis xpi et qualiter xps assumpsit carnem de materia nobis conformi. et de humilitate ipsius nascētis respectu temporis loci et habitaculi. Ca. I.

PRimo cōtēplari debemus christū nascētem in quo mente pia cōsiderare licet ad b tria.

¶ Primo ipius paruitatem.
¶ Secundo conformitatem.
¶ Tertio humilitatem.

¶ Primo cõsideremus xpi nascentis paruitatem. qz natus est hñs corpus paruulũ: sicut ceteri infantes qñ nascunt. Ubi aduertẽduz ſm theologorũ doctrinã. Qz corpus xpi in sua conceptiõe fuit in instanti formatũ. z q̃tũ ad perfectionem mẽbrorz z ptium ipius pfecte organisatum. Uñ Greg⁹. dicit. xviij. moraliũ. Angelo nunciante z spũ adueniente mox ꝟbũ in vtero mox intra vterum ꝟbum caro. Et Augustinus li. de fide ad ꝓetrum. Firmissime tene et nullatenus dubites nõ carnẽ xpi sine diuinitate in vtero ꝟginis fuisse conceptam puſq̃ susciperetur a verbo. Et magister in. iij. di. iij. Uerbum non suscepit: nisi carnez formatã. Hoc autem fuit cõgruũ ſm Bonauen. z Tho. triplici ratione. ¶ Prima est ex pte verbi assumentis. qz non debebat ꝟbum assumere partem hũane nature: sed totã. z ita carnem z aiaz q̃ non debz vniri: nisi carni organizate. ¶ Secũda ratõ ex pte ꝟtutis operantis. qz ꝟtus diuina operat miraculose. hoc aũt est miraculũ q femina concepit sine viro. Ideo ad ostensionẽ potentie sb ito formauit illud corpus qõ natura nõ potest: nisi successiue. ¶ Tertia ratio fuit ex pte virginis cõcipientis: que statim vt consensit repleta fuit spũsancto z mat dei effecta. z qz mr dei nõ erat nisi esset deus vnitus hũane nature. iõ statim cũ cõsensit deus homo factꝰ est. Corpꝰ itaq̃ illud sic formatũ a deo paruum fuit. vt magister dicit q̃ obiectũ oculis vix videri potuisset Quantũ ꝟo ad q̃titatem molis nõ statim pducum est: ſ successiue tam in vtero q̃ extra. qõ ꝓueniẽs fuit ſm Bonauen. adhuc triplici rõe ¶ Primo ꝓpter legis vniuersitatis conseruationem. quia deus nõ operat miraculis vbi natura potest opari. Et quia natura poterat corpus illud successiue ad pfectam quantitatẽ adducere. ideo nõ statim ex miraculo completum fuit. ¶ Secũda ratio ꝓpter fidei ꝓfirmationẽ. vt sez ostenderet q̃ habuit verã z nõ fantasticam carnẽ. ¶ Tertia ratio ꝓpter humilitatis z charitatis xpi cõmendationẽ q̃ ꝓ nobis cum excelsus deus esset taz puulus videri voluit. Quis nam nõ miret videre vagientẽ infantẽ inuolutum pãnis in cuna. de quo cantat ecclesia illud Ambro. Uagit infans inter arta conditus pre sepia membra pannis inuoluta virgo mater alligat z manus pedesq̃ crura stricta cingit fascia Transeamus o christicole deuotione succensi. transeamus cũ pastoribus vsq̃ bethleem: vt iueniamus infantem blandũ. affabilem. pium et totũ desiderabilem. Consideremus paruitatẽ que videt z adoremus diuinitatẽ q̃ latet. quoniam vt inquit Leo papa in ſmone festiuitatis hodierne. Dilectissimi verꝰ venerator est z pi⁹ cultor qui nec de incarnatiõe domi aliq̃d falsuz nec de deitate aliq̃d sentit indignum. paris enim piculi est malum si in illa aut nature nostre veritas: aut paterne glorie negatur equalitas.

¶ Secũdo consideremus christi nascentis cõformitatem. Assumpsit q̃dem carnem de materia nobis z nostre nature cõformi. Juxta illud apostoli ad Hebre. ij. ca. Qui em̃ sanctificat: et q̃ sanctificant ex vno omẽs. Fuit autẽ hoc cõueniens vt dicit dñs Bonauentura. xij. disti. iij. triplici ratiõe. ¶ Prima ratio dicit iustifi/cationis ad seruandã rectitudinem iusticie ſm Anselmũ. vt eiusdem generis esset satisfactor et puaricator. ¶ Secũda ratio dicit ostensionis vt ostenderet nobis dulcedo miscõie dei. quoniam ipe dñs qui cõtemptus fuerat ab homie ipe idem humano generi vniretur in christo. ¶ Tertia ratio dicitur ordinationis. ordinauit quippe deus vt totum genus humanũ deduceretur ex vno pmo Adam ꝓpter repzesentatõez illius vniuersalis ꝓncipij a quo omnia sunt ꝓducta. Rationibus ergo dictis cõueniens fuit vt christus carnẽ sumeret ex materia ab Adaz deriuata. que tamẽ ab omni infectiõe immunis fuit: eo q̃ nõ fuit in Adam ſm seminalez ratõez cum nõ fuerit concepta ex semine virili: sed mystico spiramie. vt dicit sanctus Tho. iij. pte. q. xxxj. Unde Leo papa in ſmone de natiuitate inqt. Alienũ quippe ab hac natiuitate est quod de omibus legit. Nemo mũdus a sorde nec infans cuius est vnius diei vita sup terrã. nihil i istam singularẽ natiuitatẽ de carnis cõcupiscẽtia transijt. nihil de peccati lege emanauit. hec ille. Si autẽ quereret quare xps nõ assumpsit Adam: Respondet dñs Bonauentura q̃ hoc fuit ꝓpter tria. ¶ Primo ꝓpter deũ q̃ non debebat assumere hoiez peccatorẽ. ¶ Scõo ꝓpt Adam q̃ nõ debebat tantũ exaltari. ¶ Tertio ꝓpter humanũ genus. qz passio innocẽtis magis erat grata deo pro redemptione eius q̃ hominis peccatoris. ¶ Tertio considerem⁹ christi nascentis humilitatẽ. Sicut enim humilis i forma serui dignat⁹ est apparere. ita rex iste angelorũ z hominũ dominꝰ humilit nasci voluit Et hoc triplici respectu.

¶ Primo respectu temporis.

¶ Secundo respectu loci.

¶ Tertio respectu habitaculi.

¶ Primo natus est xps humilit respectu temporis. qz. s. tpe descriptiõis vniuersi orbis. qñ vt Lucas refert ca. ij. Exijt edictũ a cesare Augusto vt describeret hmõi fieret. Hic cesar Augustus Octauianus fuit q̃ ſm Suetoniũ in li. de duodecim cesaribus z Eutropiũ natus est i velletrano oppido de clarissima familia Octa-

uiorũ in die illo quo Rome in curia agebat de cõiuratiõe catilline. octauo kal. septẽbris paulo ante ortũ solis Marco tullio Cicerone ⁊ gayo antonio cõsulibus. Ex patre Octauiano senatore ⁊ matre Accia nepte iulij cesaris genita ex iulia sorore que nupserat Lucio baldo. Hic ꝟm Horosiũ Eutropiũ ꝓplutarchũ in li. de vita ⁊ obitu Ciceronis. Et in lib. de vita ⁊ obitu Marci Antonij. Et Senecã in. j. li. de q̃stionibus naturalibus. Occiso Julio cesare auunculo eius ⁊ patre ꝑ adoptionem cuz ipm in testamento reliquerit heredẽ ab Apollonia vbi vacabat studijs lr̃az reuersus est. Et vt inq̃t ꝓlinius li. ij. de naturali hystoria. Cum vrbem intraret aparuerũt stelle circa solem in modũ corone posite. Regnauit ꝟm Suetoniũ ⁊ Eutropium annis q̃nquaginta sex duodecĩ cũ Marco antonio ⁊ Marco lepido. Et q̃dragintaq̃tuor ꝑ se. Sedatis aũt omibus bellis orbez totum suo subegit imperio cũctis inimicis ⁊ turbatoribus romanorũ deuictis. Et vt refert solinus in li. de mirabilibus mũdi. Tempus eius solũ repertũ est quo plurimũ cessauerũt arma: ⁊ floruerũt ingenia. In diebus q̃dem ill' inuenti sunt in vrbe viri clarissimi Oratius. Flacc⁹. Virgilius. Ouidius. Macer. Catullus veronensis. ꝓperti⁹. Terenti⁹. Varro. Marcus. Tullius Licero Apollodorus. Valerius maximus. Salustius ⁊ alij. Anno igit octauiani augusti quadragesimosecũdo. Et ab vrbe condita septingentesimo q̃nquagesimosecũdo. natus est xp̃s Jesus. Voluit eñ cesar Augustus vniuerso p̃sidens orbi scire quot ꝓuincie quot ciuitates. quot castra. quot ville. quot hoies essent in toto orbe. Et vt scribit Eusebi⁹ in li. de tempibus. Factus est rome census. Et inuenta sunt in vrbe trecenta ⁊ septuaginta milia ciuiũ romanorũ. Scõm ꝟo mgr̃m in hystoria scholastica. Jussu cesaris factũ est vt omẽs homĩes ad vrbem vnde traherẽt originem pergerẽt. ⁊ q̃libet denariũ argenteũ q̃ valebat decem nũmos vsuales. vnde ⁊ denari⁹ dicebatur p̃sidi ꝓuincie tradere: vt se subdituz vnusq̃sq̃ romano imperio ꝓfiteret. Nam ⁊ nũmus imaginem p̃ferebat cesaris. et supscriptionez nois. Dicebat aũt ꝓfessio ⁊ descriptio: sed diuisa consideratiõe. Ꝓfessio dicebat qz quilibet quãdo reddebat censum p̃sidi ꝓuincie ponebat denariũ sup caput suum. ⁊ ꝓpzio ore ꝓfitebat se esse subdituz romano imperio. Unde dicebat ꝓfessio. id est ꝓpzio ore fassio. ⁊ fiebat hoc coram omni populo. Descriptio autẽ dicebatur qz numerus eorũ qui censum capitis ferebant: certo determinabat numero: ⁊ redigebatur in scriptis. Ut ergo dicit sanctus Tho. iij. ꝑte. q. xxxv. Quia xp̃s venerat nos in statũ libertati reducere de statu ꝟuitutis. Ideo sicut mortalitatem nostrã suscepit: vt nos ad vitã reduceret Ita ꝟm Bedam eo tempe dignatus est incarnari quo mox natus census cesaris describeretur atq̃ ob nostri deliberationẽ ipe ꝟuitio subderetur. Et vt Grego. inquit in omelia. Nascituro dño mũdus describit. qz ille apparebat in carne q̃ electos suos ascriberet in eternitate.

¶ Secũdo xp̃s humilit natus est respectu loci quia in bethleem. sicut scriptũ fuerat Michee v. c. Et tu bethleem effrata paruula es in militibus iuda. ex te mihi egrediet qui sit dominator in israhel. ⁊ egressus eius ab initio a diebus eternitatis. In bethleem q̃ xp̃s natus est. vt dicit sanctus Tho. iij. ꝑte. q. xxxv. qz factus est ex semine Dauid ꝟm carnem: cui facta fuerat ꝓmissio specialis de christo. Et ideo in bethleem de qua natus fuit dauid nasci voluit: vt ex ipo loco ꝓmissio ei facta impleta ostenderetur et hoc designat euangelista dicẽs De Joseph: eo q̃ esset de domo ⁊ familia dauid. Addit grecorius in omel. rationẽ mystica dicens. Bethleem quipe domus panis interp̃tatur. ipe nanq̃ est qui ait. Ego sum panis viuus qui de celo descendi. Locus ergo in quo xp̃s nascit domus panis ante vocatus est. qz futurũ ꝓfecto erat vt ille ibi ꝑ materiam carnis appareret qui electorũ mentes in eterna satietate reficeret. Si autẽ aliq̃s quereret. Cur nõ hierosolymis aut Rome natus fuerit? Respondet sanct⁹ Tho. Q sicut Dauid in bethleem natus est ita etiam hierusalẽ elegit. vt in ea sedem regni ꝓstitueret ⁊ templũ dei ibi edificaret. Et sic hierusalẽ essz simul ciuitas regalis ⁊ sacerdotalis. Sacerdotium aũt xp̃i ⁊ eius regnum p̃cipue cõsummatum est in eius passione. Et ideo cõuenient elegit bethleem natiuitati ⁊ hierosolymã passioni totamq̃ ꝑ hoc hominũ gloriam cõfutauit. qui in supbiam eleuant si ex nobilibus ciuitatibus originem ducãt. Christus in ciuitate ignobili nasci voluit ex nobili oprobriũ pati. De roma ꝟo dicit in quodam ꝟmone Ephesini cõcilij. Si maximã romam elegisset ciuitatẽ ꝓpter potentiam ciuiũ mutationẽ orbis terrarũ putarẽt Si filius fuisset impatoris potestati vtilitatem ascriberẽt. Sed vt diuinitas cognosceret orbez transformasse terrarũ paupculam elegit matrẽ pauperiorẽ patriam. Elegit autẽ deus infirma mundi: vt confundat fortia. Et ideo vt suã poltestatem magis ostenderet in ipa roma que caput orbis erat statuit caput ecclesie seu in signũ ꝓfecte victorie. vt exinde fides deriuaretur ad vniuersum mundũ. ꝟm q̃ ꝓphetauerat Esa. ca. xxvj. dicens. Ciuitatem sublimem humilis

bit ⁊ cõculcabit eam pes paupis. i. xpi gressus egenorũ. id est apostolorũ ꝑdetri ⁊ ꝑdauli.

¶ Tertio xpus similiꝫ natus est respectu habitaculi. Nam ꝓfectus a Nazareth Joseph cuꝫ ỿgine gloriosa in bethleem: qz paupes erãt inuenire nõ potuerũt hospitiũ. Sed vt mgr dicit in hystoria scholastica. diuertere ad diuersoꝛiũ. Erat enim inter duas domos operimentũ habens: sub quo ciues ad colloquendũ vel ad cõuescendũ diebus ocij vel ꝓ aeris intemperie diuertebant. vbi forte Joseph animalibus suis boui ⁊ asino ꝑsepium fecerat. vel fm quosdam cũ rustici ad forum veniebat animalia sua ibidem ligabant. Et ideo ibi ꝑsepe constructum erat. O q̃ humilis erat habitatio illa. de qua Hieronymus ad Marcellã de vrbe secedendum ita scribit. Quo fmone: qua voce speluncam tibi saluatoꝛis exponam. Et illud ꝓsepe in quo infantulus vagiit silentio magis q̃ infimo fmõe honorandũ est. Vbi sunt late porticus. vbi aurata laquearia. vbi domus damnatoꝛuꝫ penis ⁊ miserorũ labore vestite. vbi instar palatij extructe basilice: vt vile coꝛpusculũ homis ꝓciosius inambulet ⁊ quasi mũdo quicq̃ nõ possit esse ornatius tecta sua magis velit aspicere: q̃ celum bethleem. Ecce in hoc paruo terre foꝛamine celorũ conditoꝛ natus est. Hic inuolutus pannis. hic visus a pastoꝛibus. hic demonstratus a stella. hic adoꝛatus a magis. Et in epistola ad Eustochiũ ait. Ille cuius pugillo mõus concludit: ꝑsepis cõtinetur angustia. O mira circa nos pietas Jesu benedicti. O caritas inaudita. O humilitas incarnati dei. nascit hyemali tempe: ⁊ non est illi locus in diuersoꝛio. inuoluitur pannis: ⁊ a sola matre benedicta ⁊ Joseph suscipit. Curre cito fidel anima. ingredere operimentũ illud. vagientẽ infantem audacter alloquere. dic ei audiẽti benuolo. O rex reguꝫ ⁊ vniuse ꝓditoꝛ creature. vis ne te sit cũ mre et Joseph ad meã domũ recipiam. vis vt aureaꝫ fasciã ad te deferam. vis ornamẽta ⁊ ꝑciosa iocalia tibi tradam. vis vt famulos ⁊ ancillarum ad obsequendũ turbã adducaꝫ. vis vt matri q̃ pepit delicata cibaria ꝑparem. Vis vt cuiuscũ q̃ generis musicorũ pitos modulatoꝛes et magistros aduocem. ⁊ similia. Statim audies illum respondentẽ tibi. Non ꝓpter tempalia veni: nõ ista mihi sunt grata. Sed si mihi placere cupis o aĩa mea imagine insignita largire mihi peccata tua atq̃ delicta. da mihi compũctionem. da mihi lachrymas. da mihi cõuersionez ⁊ emẽdationẽ. descendi de celo vt homo fact⁹ ꝓ peccatis hoim satisfaciam. Trigintatrib⁹ annis laboꝛabo. sudabo. truciaboꝛ fame ⁊ siti: vsq̃quo affigar patibulo crucis. Reuertere ad me o peccatrix aĩa: ⁊ ego suscipiã põdus peccatoꝛũ tuoꝛũ ꝓ quibus patri meo debitũ soluã Non enim veni vocare iustos: sed peccatoꝛes. quos meis laboꝛibus ⁊ ꝓprio sanguie redimere sum paratus.

¶ De priuilegijs virginis parturientis que peperit xpm sine coꝛruptione et absq̃ doloꝛe et suo lacte nutriuit. Capitulũ. II.

Secũdo cõtẽplari debemus de natiuitate xpi ỿginẽ parturientẽ. Data sunt quipe diuinitus ỿgini sanctissime in suo partu tria priui/legia.

¶ Primũ dicit doloꝛis immunitas.

¶ Secundũ ỿginitatis integritas.

¶ Tertiũ vberum fecunditas.

¶ Primũ priuilegium exhibitũ ỿgini in suo felicissimo partu dicit doloꝛis immunitas. Peperit nanq̃ filiũ sine doloꝛe ⁊ cum maxia iocũditate. Sicut ꝑdixerat Esa. xxxv. c. Germinãs germinabit sicut lilium: ⁊ exultabit letabũda. Nec audiendi sunt illi qui dicũt obstetrices fuisse ad obsequium ỿginis. qz Hiero. aduersus Heluidũ ait. Nulla ibi obstetrix fuit: nulla mulierculaꝛũ sedulitas intercessit. Et mal ⁊ obstetrix fuit. pannis inq̃t inuoluit infantẽ ⁊ posuit in ꝑsepio. Que sententia Apocryphoꝛũ deliramenta cõuincit. ¶ Secundũ priuilegium virginis parturientis fuit ỿginitatis integritas. fuit em in ptu ỿgo. qz filiũ peperit remanẽte clauso claustro pudoꝛis. Unde Aug⁹. in fmone q̃ legitur in vigilia epiphanie ait. Qui natus est ꝑmo sine matre i celis: hodie natus est sine patre in terris. O miracula: o ꝓdigia fratres charissimi. nature iura mutant in homie. deus nascit. ỿgo sine viro grauidat. Mos viri nesciaꝫ sermo dei maritat. Simul facta est mater ⁊ virgo mater facta: sed incoꝛrupta. ỿgo habens filium nesciens virũ. Semp clausa: sed nõ infecunda. Et in alio fmone q̃ incipit. Castissimũ Marie ỿginis vterũ Augustin⁹ inducit ỿginez sic loquentem. Porta facta sum celi: ianua facta suꝫ filio dei. Illi facta sum ianua clausa q̃ post suaꝫ resurrectionẽ ingressus est ꝑ ostia clausa. Sut tñ hic difficultas. quia Greg⁹. in omel. in octaua pasce ait ꝓ ℞ q̃ ianuis clausis ad discipulos post resurrectiõꝫ intrauit dñs ostẽdit coꝛp⁹ suũ esse ciusdẽ nature ⁊ alterius gle. Et sic per ostia clausa transire videt ad gram coꝛpis pertinere Coꝛpus aũt xpi in sua natiuitate nõ fuit glorioꝛ sum: s passibile hñs similitudinẽ carnis peccati. vt apls dicit ad Roma. viij. Nõ g̃ videt q̃ exiuit ꝑ ỿginis vterũ clausum. Insup nihil in

illa sancta natiuitate xpi esse debuit p qđ corp⁹ eius fantasticũ apparet. Sed p clausa trãsire nõ videt cõuenire vero corpori: sed fantastico eo q duo corpora simł esse nõ possunt. Non ergo debuit ex mris vtero clauso corpus xpi p dire. ¶ Respõdet his sanctus Tho. in. iij. pte q. xxviij. Q dam dixerũt xpm in sua natiuitate suotilitatẽ dotẽ assumpsisse qñ exiuit de clauso ỽginis vtero. z dotem agilitatis qñ ambulauit siccis pedib⁹ supra mare. Sed melius dicẽdum est q oia ista facta sunt miraculose p virtutem diuinã. Unde Aug⁹. dicit sup Jobem. ¶ Uoli corpis vbi diuinitas erat: ostia clausa nõ obsteterũt. Ille quippe nõ eis apertis intrare potuit quo nascente ỽginitas matris inuiolata pmansit. Et Byoni. dicit in qđaz epistola q xps sup hominẽ operabat ea que sunt hois z hoc demonstrat ỽgo supnaturalit ꝛcipiens z aqua instabił terrenoz̃ pedũ sustinens grauitatem. Q aũt obijciebat q transire per clausa non ꝛuenit corpori vero. Dicendo q ita voluit xpus veritatem sui corpis demonstrare q etiam simul eius diuinitas declarareť. Et ideo pmiscuit ima humilib⁹. Unde z corp⁹ eius verum ostenderet nascit ex femina. Sed vt eius diuinitas innotesceret: nascit ex ỽgie. Tal eñ partus decet deũ. vt Amb. dicit in hymno natiuitatis. ¶ Tertiũ ꝑuilegiũ ỽginis parturientis xpm fuit vberum fecũditas. Ex miraculo quippe factũ est vt ỽginis vbera lacte quo infantulũ aleret replerenť. Ob qđ ecclesia cantat Jacentẽ in ꝑsepio sola ỽgo lactabat vbere de celo pleno. Excita cor tuũ o fidelis aima z mente sollicita ad locũ natiuitatis ꝑficiscere. Contemplare ibi ỽginem omi sanctitate. oi ỽtute. omni deniq venustate decorã. Inspice mẽtis ocul' media nocte dũ part⁹ tps instaret illã ozãtem lachrymantẽ p deuotõe z exultantẽ in deo salutari suo. Et cum summa iocũditate supra fenum absq dolore absq corruptiõe vt ꝑdixim⁹ filium parere vagientẽ. Illũ statim vt natus ẽ adorat. Ań ecclesia dicit. Uirgo quem genuit adorauit. O si possem⁹ audire ỽba siue corporis siue mentis ipius ỽginis: in q lumen gre refulgebat ꝑfecto simul cũ ipa totis viribus gratias dicerem⁹ altissimo deo. ꝑoterat virgo illa iacenti filio supra fenũ dicere. O deus meus z oim conditor rerũ. O angelorũ z hoim gła. O immortal' z sempiterne rex celi z terre. adoro te humili corde z bñdico tibi: q vt saluum faceres ꝓm tuũ: de me hodie verus hõ nasci dignatus es. Fact⁹ es mihi filius ꝑm assumptaz naturã quem pr sibi coeqlem genuit ab eterno Suscipiã te reuerenť: z dulciter amplexabor. Nõ decero infantiã tuã fouere: z in qbus valeo tibi necessaria ministrare. ꝑascã te lacte meo: z paupibus pannis inuoluam. Lcuabat cũ et inter sacra vbera cõstringebat. Collachrymantibus oculi caput sanctissimũ z faciẽ deoscula batur. z mẽbra pãnis inuoluta fascia stricta cigebat. indeq ad ꝑsepiũ reclinabat. vngebatur cor illud ỽgineum balsamo: z melle incredibił gaudij dũ tanta miracula experiebať. Sed humilitatem pauptatem z penalitatẽ filij plorantis aimo voluẽs gaudiũ vertebat in luctũ.

¶ De pastorũ electiõe quibus natiuitas xpi est ostensa ab angelis. et de fide ac deuotione illorũ erga christum natum. Ca. III.

Tertío contẽpla-

ri debemus in hac sancta natiuitate xpi visionẽ apparẽtẽ. q apparuit angelus domi de celo pastoribus cũ ingenti lumine: dixitq illis. Ecce euangelizo vob gaudiuz magnuz qđ erit omni populo. q natus est nob hodie saluator q est xps dns. Et cũ eo visi sũt plures angeli q dicebant. Gła in altissimis deo z in terra pax hominibus bone voluntatis. Ubi tria considerare debem⁹.

¶ ꝑimũ est pastorũ electio.

¶ Secũdo pastorũ instructio.

¶ Tertiũ pastorũ fides z deuotio.

¶ ꝑimũ qđ ꝓsiderare debemus est pastoruz electio. Ipos qdem elegit de⁹ vt eis filij sui natiuitas reuelareť. Inqt Lucas. c. ij. Pastores erãt in regione eadem vigilãtes z custodientes vigilias noctis sup gregẽ suũ. ¶ Hos qđez fuit antiquis ꝼm aliqs in vtroq solstitio. s. hyemali z estiuali custodire vigilias noctis. ita q sollicite vigilabãt. z hoc ꝓpter veneratione z reuerentiam solis: cui antiqtus ꝓpter suã claritatẽ fiebat magna veneratio. q mos forte inoleuerat apud iudeos ex vsu cohabitantiũ. Erãt ita q ibi pastores iuxta bethleez vno miliario. Et nocte media vigilantes viderũ celestẽ nũciuz annũciantem eis xpi natiuitatem. Voluit aũt xps ad hoc pastores eligere. ¶ ꝑio vt ill' tanq puris atq simplicib⁹ maior fides adhiberet Nam ꝼm Amb. Simplicitas nec noua fingere nec audita nouit mutare. ¶ Scõo vt superbiam repmeret hoim elatorũ. Quare et xps docebat Mat. xj. Cõfitebor tibi pr dne celi et terre q abscondisti h a sapientib⁹ z prudẽtibus et reuelasti ea puul. Hinc z Chryś. dicit. Angelus manifestãs xpi natiuitatẽ nõ iuit hierosolymam: nõ reqsiuit scribas z phariseos. Erãt eñ corrupti: z p inuidia cruciabanť. Sz pastores erãt sinceri antiquã ꝓuersationẽ priarchãrũ et

Moysi colentes. ¶ Tertio voluit xps natiuitatem suã pastorib⁹ manifestari: vt se pastorem ostẽderet. Vñ Beda bene inqt. Nato dño pastores supra gregem vigilãt. Ille eñ natus est q̃ dicit. Ego sum pastor bonus. Sz & tps innuebat quo idem pastor oues suas q̃ dispse errabant ad vite pascua reuocaret. ¶ Secundũ qđ ꝓsiderare debemus est pastorũ instructio. de q̃ sequit Lucas in euãgelio. Ecce angelus domi astitit iuxta illos. Rationabilit factũ est vt angelus natiuitatẽ domi nunciaret. qz hoies per xpm ad angelorũ societatem sunt pducendi In apparitiõe aũt illa lumen refulsit & claritas dei. id est diuia ⁊tute facta. Et vt inqt Beda. Nũq̃ in tota veteris testamenti serie reperim⁹ angelos q̃ tam sedule apparuere patribus cũ lumine apparuisse. Sed hoc ꝑuilegiũ huic tẽpori recte est ꝓuatum qñ ortum est in tenebris lumen rectis corde. Ad hanc insolitã dignamq̃ visionem pastores timuerũt timore magno. q̃bus dixit angel⁹ Nolite timẽ Deinde instruxit eos de sacro natiuitatis xpi. Ecce inqt. i. certe euãgelizo vob. i. nũciũ bonũ porro. gaudiũ magnũ qđ erit oi ꝓlo. s. tã pegrinãtib⁹ in mũdo q̃ patiẽtibus in limbo q̃ etiam regnantib⁹ in celo. qz natus est vobis hodie saluator. vobis .s. homib⁹ indigentibus. nõ angelis. vel qz nõ indigent sicut boni. vel qz nõ pñt redimi sicut mali. Et dixit hodie. i. isto tpe. Non eñ erat dies eo mõ q̃ vsitato noie diem vocem⁹. Subdidit angelus. Et hoc vobis signũ. Inuenietis infantẽ inuolutum pannis & positũ in ꝑsepio. In q̃bus ⁊bis significauit de xpo tria. ¶ Primo puritatez & innocentiã ꝫ luxuriã. qz dixit infantẽ: q̃ agnus erat sine macula. ¶ Secõo pauptatez & indigẽtiam ꝫ auariciam. quia dicit: pannis inuolutũ ¶ Tertio humilitatẽ & obedientiã ꝫ supbiam. qz dicit: positũ in ꝑsepio. Et facta est cũ angelo multitudo militie celestis exercitus: vt natiuitas domi sit magis credibilis: & de ipa iã nullus dubitet: sed totũ diuulget ꝑ orbem. Unde Beda inquit. Ne parua vni⁹ angeli videretur auctoritas postq̃ vnus sacrm noue natiuitatl edocuit: statim celestiũ agminuz multitudo affuit. Et vt idem Beda refert. Multitudo illa celestis militie in laudẽ creatoris ꝓrupit. vt et xpo deuotionem impendãt: & nos suo instruãt exemplo: vt de receptis bñficijs gras deo ꝑsoluamus. Dicebant q̃. Gloria in altissimis deo: & in terra pax hoibus bone voluntatis. Ubi Beda ait. Optant pacem hoibus: qz quos infirmos & abiectos despexerant nascẽte in carne dño iam socios venerant. Quibus aũt hominibus pacem poscunt exponũt ipi dicẽtes. bone voluntatis. s. q̃ suscipiũt natũ xpm. Nõ eñ est pax impijs: sed pax multa diligentibus nomen domini. ¶ Tertiũ quod considerare debemus est pastorum fides & deuotio. Ipi postq̃ angeli discessere in celum loquebant ad inuicẽ Transeamus vsq̃ ad bethleem: & videamus hoc verbum quod factum est. & dominus ostendit nobis. Naturale quipe est q̃ homo bonũ diligat. quia sicut ꝓmum obiectũ intellectus est verum. ita ꝓprium obiectum voluntatis est bonũ. Quia ergo vnaquecq̃ potentia apetit suũ obiectum. hinc est q̃ voluntas naturaliter bonuz apetit. Illud aũt quod naturalit apetit a potentia: si sit ꝑsens ipam delectat. Si vo sit absens possibile tñ haberi potentia mouet ad ipsum habendũ. Homo igit bonum diligẽs qñ sibi ꝑsens est in ipo delectat. Ostensum aũt si sit absens inquirit qñ sperat ipm habendũ. Quia ergo angeli nunciauerũt pastoribus bonũ maximum xpm natum. Et ostenderũt vbi eratre-periendus: qz in bethleez. Ipi solliciti moti sũt querere & inuenire eum. In quo reluçet eorum magnanimitas & strenuitas: qz nõ horroze noctis. nec damno ouilis sui quod solũ relinquerent retrahunt ab inquisitione saluatoris iam nati. Et fide maxima ac deuotiõe dicũt. videamus hoc ⁊bum. i. dei filium in carnatũ qui ꝓ nobis factus est homo. Et vt inquit Beda. nõ dixerũt videamus puerũ: sed ⁊bum qđ factuz est. id est verbũ quod semꝑ erat quo ꝓ nob caro factum est. Et venerũt festinantes & inuenerunt sicut dictum est ad illos. Origenes hic ait Inuenere Mariã que illum fudit in partu: et Joseph dispensatorem ortus domici: & infantẽ positum in ꝑsepio. Uidentes aũt cognouerũt de ⁊bo quod dictum erat illis de puero hoc. i. intellexerũt illum puerũ esse ⁊bum vel filium dei. vel videntes humanitatẽ: cognouerunt diuinitatem. Et omẽs qui audierunt mirati sunt de his que dicta erant a pastoribus ad ipsos. Glo. sup isto passu dicit. Non solũ mirabãtur de incarnatiõis mysterio: sed etiam de tanta pastorum attestatione que fingere inaudita nescirent: sed simplici facundia vera ꝓdicabant. Maria aũt modesta & taciturna mãsueta & humilis conseruabat omia verba hec conferẽs in corde suo. pastores ⁊o reuersi sunt ad gregem laudantes & glorificantes deum. Cum q̃bus et nos ꝓ tam amplissimo munere iaz suscepto gratias quas possumus referamus pyssimo saluatori: qui non iam in ꝑsepio: sed inuenit coronatus in celis: quem adorãt omẽs angeli ceteriq̃ beati: q̃ sit in eternum bñdictus Amen.

¶ Sermo octauus de memoria christi circũcisi et de nomie ipius atq̃ de sanguinis effusione.

Consumati sunt dies octo vt circũcideret puer Scribuntur hec ẏba originaliter Lu. ij. ca. Et in euangelio ꝑsentis solẽnitatis. ¶Postq̃ natus est xp̃s multa die octaua erga ipm infantulũ gesta fuere memorie digna In qualibꝫ eñ etate labore ⁊ passionibus plurimis attrit⁹ ostendit nobis exuberantissimã charitatẽ suã. Neq̃ illi satis erat statuto tempe ꝓ salute hũani generis crucis ignominiose ferre supplicium. Quiimo ab vtero ẏginis gloriose vsq̃ ad extremũ vite corpus illud ꝑciosissimũ varijs penis cruciatibusq̃ sbmisit. Hodierna ẏo die ꝑm antiquã iudeorum traditionem nõ sine doloris acerbitate circũcisus est. Et sicut peccator videri voluit qui ab omni labe ⁊ cõtagione mundissimus venerat in suo sanguine peccatores lauare. Qua de re statuit sancta mater ecclesia diez istum a cunctis fidelibus solenniter celebrari. Nos ẏo vt xp̃i circũcisi sacramentũ omib⁹ innotescat. de ipso in ꝑsenti ꝑmone dicemus. In quo tria mysteria erunt contemplanda.

¶Primũ dicitur circũcisionis.

¶Secundũ vocationis vel nominatiõis.

¶Tertiũ effusionis.

¶De circũcisione q̃z congrua instituta fuit et de determinatione illius. et quare xp̃s voluit circũcidi. Ca. I.

Primum mysterium contemplanduz dicit circũcisionis. vbi ꝑ clariore intelligẽtia dicendorũ de xp̃o qui circũcidi voluit. Ad hoc de circũcisione tria erunt elucidanda.

¶Primum est illius institutio.

¶Secundum determinatio.

¶Tertium subiectio.

¶Primũ de circũcisione elucidandũ est illius institutio. Et hic ꝑscrutari libet qualiter circũcisionis sacramentũ conuenienꝫ institutum est ⁊ hoc triplici respectu.

¶Primo respectu cause.

¶Secundo respectu sexus.

¶Tertio respectu ꝑsone.

¶Primo circũcisio conuenienꝫ instituta ẽ respectu cause. quare instituta fuit. Ut enim colligitur ex dictis Hugonis in li. de sacramentis. Et mgr̃i sententia ẋ in. iiij. di. j. Et Alexãdri de Ales in. iiij. volumine summe. Triplex fuit cãpotissima vt circũcisio institueret. ¶Prima dicitur distinctionis. vt. s. distingueret ꝑs fidel de quo xp̃s nasciturus erat ab alijs infidelibus ⁊ idolatris. qz vt Aug⁹. inquit lib. v. de ci. dei ca. xij. Illo tempe oẽs gentes excepta vna populi hebreorũ deos falsos colebãt: ⁊ nõ deo victimas: sed demonijs immolabãt. Et si obijcerẽtur q̃ añ q̃z darez circũcisio erant fideles ⁊ infideles. ꝑ añ circũcisio instituenda erat. Respõdere possumus ꝑm sanctũ Tho. in suo quarto Q̃ ex corruptione peccati originalꝫ humanum genus circa tpa Abrae vsq̃ ad ꝓfundissimum peccatorũ venerat. s. infidelitatẽ. qz tũc incepisse ferꝫ idolatria ⁊ vitiũ turpissimũ ꝫ naturaz. vt ptz de Sodoma ⁊ Gomorra. ¶Scõa causa q̃re circũcisio fuit instituta dz oppositiõis. vt sez esset remediũ oppositũ originali pctõ. qõ quidem circũcisio repsentabat q̃tuz ad cãm q̃ erat ipa ꝓpagatio libidinosa. Ideo fiebat in mẽbro deffuiente generationi q̃tum ad ꝓcessum circularem. qz ꝑm Anselꝫ. ꝓmo ꝓsona corrũpit naturam. deinde natura corrũpit ꝓsonam. Et q̃tuz ad effectũ qui est ꝓcupia. Ideo pellicula ꝓputiebatur. Et si direꝫ q̃ añ institutiõz circũcisionis humanũ genꝰ originali pctõ erat obnoxiũ. ꝑ circũcisio añ fuisset instituenda. Dicere possumus ꝑm Hugonẽ li. de sacramẽtis. Q̃ in q̃libet lege benignitas dei hũano generi de oportunis remedijs ꝫ originale peccatũ ꝓuidit. In lege siq̃dem nature fuerunt tria remedia. Primum oblatio q̃ cepit ab abel: ⁊ durauit vsq̃ ad diluuiũ. de qua dz Geñ. iiij. c. Abel obtulit de ꝓmogenitis. Scõm remediũ fuit sacrificatio. ⁊ durauit a Noe vsq̃ ad Abraam. Tertiuz fuit decimatio. de qua Geñ. xiiij. c. Abraam dedit Melchisedech decimas. In lege scripture remediũ ꝫ originale fuit circũcisio. que licet tempore Abrae ⁊ legis nature ceperit. tamẽ tempe Moysi fuit ꝓmulgata. In lege ẏo gr̃e est sacramentũ baptismi. ¶Tertia ratio q̃re istituta fuit circũcisio dz significationis. vt eñ dicit sctus Tho. in. iiij. Habet circũcisio mysticã significationem. Nam ꝑm intellectũ mozalem significabat castitatem ꝑuandam. ꝑm intellectũ allegoricum significabat purgatiõez peccatorũ ꝑ christum futurã. Scõm intellectũ anagogicũ significabat depositõez corruptibilitatis carnis ⁊ sanguinis in resurrectiõe. ¶Scõo circũcisio ẽ cõuenienter instituta respectu sexus. qz ordinauit deus vt masculi circũciderenꝫ: nõ mulieres. Ratio ẏo multiplex est ꝑm Alexandrũ. Et ꝓma est mẽbri deficientia. qz mulieres nõ habẽt membrũ ad circũcisionẽ dispositũ. Scõa ratio est distinctionis sufficiẽtia. qz ꝑsus fidelis ab infideli sufficienter distinguebaꝫ ꝑ viros. qz vir est caput mulieris. sicut ptz. xxxiij. q. v. c. cũ caput. Tertia ratio est peccati independentia. qz peccatũ originale nõ dependet a muliere causaliter licet occasionaliter. Nam q̃uis trãsgressio a femina ceperit. tamen transfusionis pctũ origi-

nalis causa nō fuit ipa: sed vir. qz si vir nō peccasset originale transfusum nō fuisset. ¶ Tertio circūcisio ꝓuenienter instituta est respectu ꝑsone. Indicta quipe fuit Abrae dū erat annorū nonagintanouem. vt scribit Gen. xvij. c. Diligebat q̄dem deus Abraam maxime ꝓpter tria ¶ Primo ꝓpter fidem. qz vt scribit Gen. xv. ca. Credidit abraam deo: ⁊ reputatū est ei ad iusticiam. Secūdo ꝓpter hospitalitatē. quia valō hospitalis fuit. Unde Hiero. ad ¶ Pammachiū inqt. Dives erat abraam auro argento pecore. possessione multāq; familiā habebat. ita vt ad subitū nunciū armare posset exercitū inuenib⁹ electum. tñ post crebrū hospitalitatis officium dum homines non recusat suscipe: meruit deuz. Tertio diligebat deus abraam ꝓpter obedientiam. Fuit eq̄dem ꝓmptissimus ad obediēduz deo: cum sibi filium immolari ꝑcepit. vt patet Geneſis. xxij. c. ¶ Secundū elucidandū de circūcisione est eius determinatio que cōsiderari habet q̄tum ad tria.

¶ Primo quantū ad diem.

¶ Secūdo q̄tum ad instrumentū.

¶ Tertio quantū ad finem.

¶ Primo cōsiderare habemus determinatōez circūcisionis q̄tum ad diem. Dicit em̄ Gene. xvij. c. Infans octo die. ũ circūcidet in vobis Ubi sanctus Tho. dicit. Octauus dies erat de necessitate circūcisionis q̄tum ad obligationem ꝑcepti. ita q; reus transgressiōis erat q̄ illō temp⁹ non obseruabat. sed nō erat de necessitate eius q̄tum ad efficaciā sacrāmēti. qz etiaz in alio tempe circūcisio facta suum effectum sacramentalem habebat. sicut etiā accidit ministrātibus nostra sacra q̄ tuant materiā ⁊ formaz debitam: ⁊ omittunt aliud de ritu ad solennitatez sacri ab ecclesia instituto. Sz hic ꝑes difficultates oriunt ¶ Prima est an si octaua dies fuisz dies sabbati in quo ꝑcepta erat quies ab operibus exteriorib⁹ fuisset licitū facere circūcisionē Rndet sanct⁹ Tho. q; sic. qz circūcisio nō erat opus pure corpale: ꝫ sacramentū legis. sicut et sacrificia que in sabbato offerri licebat. Et ideo xp̄s dicebat Johis. vij. c. Circūcisionem accepit homo in sabbato: ⁊ non soluit lex Moysi. Secūda difficultas qz illi q̄ vagati sunt i deserto nō fuerūt octaua die circūcisi: sed postea tpe Josue in galgalis. vt dicit Josue. v. c. Et tamē illis ꝓfuit circūcisio. Ad hoc dicunt doctores q; cum illis fuit dispensatū ꝓpter necessitatem. qz nesciebant qñ castra mouenda erant quemouebāt ꝫm q; mouebat ⁊ eleuabat nubes de tabernaculo. vt scribit Numeri. ix. c. Insup non erat necesse eos tunc aliq̄d signū distinctōis habere. vt Damascenus dicit qñ seorsum ab alijs hoibus habitabant. Tertia difficultas an imminente mortis articulo licitū fuisz añ octauū diem circūcisionem facere? Ad quod respōdemus q; mgr videtur sentire in lra q; liceat imminente mortis articulo diem ꝓuenire. Quidā vo dicunt sequentes Hugonē in li. de sacramētis. q; non erat necessitas diem ꝓueniendi. qz illis q̄ ante octauaz diem moriebant valebat ad salutem remediū quod añ circūcisionez fuerat q̄ ad hoc efficaciā habebat. Et ꝫ confirmāt ꝓ iudeos q̄ nunc sunt q̄ nunq̄ añ octauum diem circūcidūtur. Quarta difficultas quare institutum fuit vt infantes die octaua circūcideren tur. Et ad hoc potest triplex ratio assignari.

¶ Prima penes intellectum lralem.

¶ Scda penes intellectum anagogicū.

¶ Tertia penes intellectū tropologicū.

¶ Prima ratio sumit penes intellectū historicum siue litteralē. Nam sicut dicit Rabi moyses maximus ꝑhus ⁊ theologus apd iudeos. Puer in septem diebus tam tener adhuc est q̄ si existeret in vtero matris. in octaua añ fortificatur ⁊ solidat. Et ideo vt dicit noluit dominꝰ paruulos ante octauā diem circūcidi. ne ob nimiam teneritudinē nimiū lederent. Ultra vo octauū noluit circūcisionem elongari ꝓpt tres causas. ¶ Prima vt piculum cuitet. ne. s. si nimiū differret sine circūcisione eos mori ꝓtigeret. Scda vt doloꝛi paruulorū ꝓuideat. cū em̄ in circūcisione maximus sit doloꝛ voluit pueros dñs circūcidi dū adhuc paruā imaginatōz hñt vt minorem doloꝛē sentirent. Tertia vt parentum tristicie consulat. Nam cū ex circūcisione pleriq; morerent si circūciderent iaz magni ex inde maioꝛ doloꝛ esset parentibus q̄ si morerē tur habentes tantū octo dies. ¶ Secūda ratio sumit penes intellectū anagogicū siue celestem Fiebat q̄ circūcisio die octaua. vt daret intelligi q; in octaua resurrectionis ab omni pena et miseria circūcidemur. Et ꝫm b octo dies erunt octo etates. ¶ Prima ab Adā vsq; ad Noe. Secūda a Noe vsq; ad Abraam. Tertia ab abraā vsq; ad Moysen. Quarta a Moyse vsq; ad Dauid. Quinta a Dauid vsq; ad Xp̄m. Sexta a Xp̄o vsq; ad finem mūdi. Septima morientium. Octaua resurgentiū. ¶ Tertia ratio sumitur penes intellectū tropologicū siue moralez. Et ꝫm hoc octo dies possunt accipi ꝓ octo conditionib⁹ que requirunt vt aīma peccatrix circūcidat ⁊ grata sit deo. ¶ Primus itaq; dies est ꝑma cōditio q̄ est cognitio peccati. Nisi em̄ peccatoꝛ suā infirmitatē cognoscat nūq; ad penitentie medicinā venire curabit. Ideo inquit Seneca ad Lucillū. Non est extrinsec⁹ maluz nostrum intra nos est in visceribus ipis sedet.

Ideo difficulter ad sanitatem venim⁹. qz nos egrotare nescimus. Et Aug⁹. sup psal. Nemo ait est sanabilioz eo q̄ sibi sanus videt. Hic dauid in psal. l. dicebat. Iniq̄tatem meaz ego cognosco. Secunda dies est ꝓpositum deserendi malū ⁊ faciendi bonum. quod notat in filio ꝓdigo qui dixit. Surgam ⁊ ibo ad p̄rem meum. Tertia dies est tertia conditio. s. pudoz de peccato. vt homo de suis malis erubescat. Quarta dies est timoz de futuro iudicio. Quinta cōtritio siue doloz de peccatis. Sexta est cōfessio loco ⁊ tempe. Septima spes venie. nō em̄ sufficiūt p̄cedentia sine hac septima conditione. qz vt scribit de peni. di. .i. in. ca. nēo. Nemo potest bene agere penitētiam: nisi sperauerit indulgētiam. Patet hoc de iuda q̄ licet peccatū fuisset confessus. tamen qz desperauit de venia: damnatus est. Octaua dies est satiffactio. His conditionib⁹ quasi q̄busdam diebus circūciditur anima ⁊ in statum salutis reponit atq; distinguitur ab illis q̄ sunt impenitentes ⁊ obstinati. Secūdo cōsiderare habemus de terminatione circūcisionis q̄tum ad instrumentum. Fiebat em̄ cū cultello lapideo. vt patz Josue. v. ca. et Exodi. iiij. ca. Dicit tamen sanctus Tho. q̄ talis cultellus nō erat de necessitate circūcisionis neq; q̄tum ad obligationez p̄cepti neq; q̄tum ad efficaciā sacramēti quod ritus iudeoz̄ vsq; hodie ostendit. licet in p̄ncipalibus circūcisio / nibus in q̄bus x̄pum significari oportebat tale instrumentū sit adhibitū. Significabat em̄ cristum q̄ petra dicit ꝑ similitudinē. ⁊ est cā p̄incipalis meritoria remissiōis originalis culpe. Tertio cōsiderare habemus determinationem circūcisionis q̄tum ad finem. Debuit vtiq; circūcisio finē habere. Unde apl̄us ad Gal. v. ca. In x̄po em̄ Jesu neq; circūcisio aliquid valet neq; ꝓputium: sed noua creatura. Et iterū. Si circūcidimini x̄ps nihil ꝓderit vobis. Ratio ē ꝝm doctoz̄es. quia cum venit quod ꝑfectuz est euacuari debuit quod ex pte est si ad idem ordinetur. qz gratia non facit ꝑ duo quod ꝑ vnum potest facere. sicut nec natura. Circūcisio autē imꝑfecta erat respectu baptismi triplicit̄. Primo q̄tum ad significationē. qz non ita significabat ex̄m esse emundationē totius hois ab immū/ dicia originalis culpe: sicut ablutio baptismal̄. Secūdo q̄tum ad efficaciam. qz non tam abundans gratia ad operandū ⁊ rep̄mendū fomitez dabat in circūcisione sicut in baptismo. Tertio quantum ad vtilitatē. quia non erat eius vtilitas ita cōmunis sicut baptismi. cum haberet determinatū populū. determinatū tempus. determinatum sexum: quod in baptismo nō accidit. Et ideo adueniente baptismo debuit cessare circūcisio. Sed iudei arguūt contra nos. Primo qz Genesis. xvij. ca. dicit. Q̄ circūcisio dat in fedus eternum. Sed eternū est quod nullo fine claudit. ergo circūcisio cessare non debuit. Secundo quia post baptismi institutionē Paul⁹ circūcidit Thimotheū. vt patz Actuū. xvj. c. Respondet sanctus Tho. Q̄ eternū hic accipitur ꝑ seculo quod q̄dem finem habet: sed non ē nobis determinatū. Uel etiaz potest dici q̄ circūcisio corpalis potuit eē in fedus eternū quātum ad suum signatū ⁊ q̄tum ad id qđ ei succedit. Sicut etiam fides dicit sp manere respectu visionis que ei succedit in patria. Ad secūdum dicit sanct⁹ Tho. Q̄ ante x̄pi passionem circūcisio ⁊ legalia fuerunt obꝛuanda ex necessitate diuine iussionis ⁊ habuerunt adhuc effectum. Sed post x̄pi passionē ante diuulgatū euangelium obseruari poterāt a iudeis ad fidez cōuersis non spem in ipis ponētibus quasi alicuius vtutis essent aut quasi sine eis gratia christi nō sufficeret ad salutē. Sed ne oino videret lex vetus reꝓbanda si statim quasi idolatria fugeretur. Et ideo hoc modo erat mater synagoga cū honoze ad tumulū deducēda. Sed post diuulgationez euangelij legalia nō solum nō sunt salutifera sed mortifera. Medio ergo tempoze scz post passionē christi ante diuulgatum euangelium Petrus ⁊ Paulus ⁊ alij apostoli legalia obꝛuabant: nō simulatozie sed vere. Petr⁹ tamē incaute se habuit in obꝛuatione legaliuz nimis cōdescendens iudeis illis qui legalia obseruabāt. ita vt aliqui eius exemplo inducerentur ad ea obꝛuāda quasi necessaria. Et ideo vere rep̄hensibilis erat ⁊ aliquam leuem incurrit culpam. Et Paulus ad Gal. c. ij. Uere ⁊ non dispensatiue ipm cū charitate rep̄hendit. Circūcisio ergo ⁊ alia legalia ante x̄pi passionē q̄n x̄pus ea seruauit nō erant mortua neq; mortifera: sed salutifera. Tempe autē apostoloz̄ ante diuulgationē euangelij erant q̄dam mortua q̄si nullius existentia vtilitatis: sed non mortifera. Modo ꝺo ⁊ mortua ⁊ mortifera sunt. ideo nec obꝛuāda. ⁊ sic circūcisio finem accepit. Tertium elucidandū de circūcisione dicit ꝺiectio Licet em̄ christus originale peccatū nō contraxerit: voluit nihilomin⁹ circūcidi. Qđ quidem fecit multiplici ratiōe. vt inquit sanctus Tho. iij. pte. q. xxxvij. Primo vt ostenderet veritatem carnis humane cōtra manicheū q̄ dixit eū habuisse corpus fantasticū. Et contra Apollinarem qui dixit corpus x̄pi esse diuinitati consubstantiale. Et ꝓtra Valentinū qui dixit christum corpus de celo tulisse. Secūdo voluit christus circūcidi vt aꝓbaret circūcisionem q̄ olim deus instituerat. Tertio vt ostenderet se

esse de genere Abrae q̄ circūcisionis mandatuz acceperat in signum fidei quam de ipo habuerat. Quarto vt iudeis excusationez tolleret dū eum nō receperūt. qz non potuerūt dicere q̄ esset incircūcisus. Quinto vt obedientie ꝓtutem suo nobis cōmendaret exemplo. Sexto vt qui in similitudinem carnis peccati aduenerat: remediū quo caro peccati consueuerat mundari non respueret. Septimo vt legis onus in se sustinens alios a legis onere liberaret.

¶ Qꝛ conuenienter filius dei vocatus est Jesus et de admirandis efficacijs huius nominis ac reuerentia eius.

Capitulū. II.

Secundū mysterium contemplandū de christo circūciso dicit vocationis vel nominationis. Quia vocatum est nomen eius Jesus. de quo iocūdissimo nomine tria cōsiderāda sunt.

¶ Primum ipius conuenientia.

¶ Secundū ipius efficacia.

¶ Tertium ipius reuerentia.

¶ Primū considerandū de hoc nomie Jesus est ipius cōuenientia. Ubi querit vtruz filius dei p nobis incarnatus cōuenienter sit vocat⁹ Jesus. Et dicimus q̄ sic triplici ratione.

¶ Primo ratione significationis.

¶ Secūdo ratione reuelationis.

¶ Tertio ratione annūciationis.

¶ Primo dei filius cōuenienꝫ est vocatus Jesus ratione significatiōis. tunc eñ nomen cōuenienter imponit cum eius significatū cozrespōdet ꝓprietati rei. Nomina aūt singularium hominū semp imponunꝫ ab aliqua ꝓprietate ei⁹ cui nomen imponit. vt dicit sanctus Tho. iij. pte. q. xxxvij. Uel a tempe sicut imponuntur nomia aliquozū sanctozū his qui in coz festis nascunt. Uel a cognatiōe sicut cum filio imponitur nomē patris: vel alicuius de cognatione eius. Et hoc modo ꝓpinqui Johannis baptiste voluerūt cum vocare nomie patris sui Zachariam. Uel etiā ab euentu. sicut Joseph vocauit p̄mogenitū suum Manassen dicēs. Obliuisci me fecit deus laborū meoꝝ. Gen. xlj. c. Uel etiam ab aliqua qualitate eius cui nomen imponit. sicut Genesis. xxv. c. dicit. Qꝛ ꝙ ꝓio egressus est de vtero matris ruffus erat: ꝛ tot⁹ in morem pellis hispidus. Ideo vocatū est nomen eius esau. quod interp̄tatur rubeus. Nomina autē que diuinitus imponunt aliquibus semp significant aliquod gratuitū donū eis diuinitus datum. Sicut Genesis. xxvij. c. dictuz est Abrae. Apellaberis Abraam. quia patrez multaruz gentiū constituī te. Quia ergo homi xp̄o hoc munus gratie collatum erat. vt p ipm oēs saluarent. ideo cōuenienꝫ vocatum est nomen eius Jesus. id est saluator. Sed cōtra hoc posset quis obijcere ex eo q̄ Esa. c. lxij. loquēs de xp̄o dixit. Uocabit tibi nomen nouū quod os domi nominauit. Sed hoc nomē Jesus nō est nomen nouum: sed pluribus ante christum fuit impositū. ergo nomē istud nō cōuenit xp̄o Ad hoc dicit sanctus Tho. Qꝛ his qui fuerūt ante xp̄m potuit conuenire hoc nomen Jesus ꝑm aliquā aliam rationē. puta qz aliquam particularem ꝛ tempalem salutem attulerūt. Sed ꝑm rationem spūalis ꝛ vniuersalis salutis hoc nomen est ꝓprium xp̄o: ꝛ ꝑm hoc dicit esse nouum. Inuenit aūt in scriptura hoc nomen imꝑ positū quattuor hoibus. Quoꝝ primus fuit Josue qui fuit pugnator fortissimus. de quo dicit Ecclesiastici. xlvj. ca. Fortis in bello Jesus naue. Secūdus fuit Jesus filius Joiade: qui fuit sacerdos deuotissimus. Aggei. ij. ca. Tertius fuit Jesus filius Sirach: qui fuit doctor sapientissimus. Ecclesiastici. j. Quartus fuit Jesus filius ꝙginis Marie sanctissimus figuratus p tres p̄mos nō vocalit: sed realiter. Primo q̄dem qz sicut iesus naue debellatꝫ chananeis introduxit filios israel in terrā ꝓmissionis. ita noster Jesus debellatis demonib⁹ extraxit sanctos de inferno ꝛ induxit eos in terrā viuentiū. Secūdo qz sicut secūdus Jesus edificauit templū. sic noster Jesus edificauit ecclesiam subuerso templo synagoge. Tertio quia sicut Jesus filius Sirach renouauit sapientiam de corde suo: sic iesus noster renouauit. qz testamentum nouū instituit. ¶ Secūdo filius virginis conuenienꝫ est vocatus iesus ratiōe reuelationis. Sic eq̄dem p̄dixerūt ꝓphete q̄ ſ. vocaretur Jesus spūsancto illis reuelante. Unde deus pater in. iij. Hesdre loquendo dicit. Reuelabit filius meus Jesus cū his q̄ cum eo iocundabunt. Et Abacuc. iij. ca. Ego autem in domio gaudebo: ꝛ exultabo in deo Jesu meo. Et Sibilla Heritrea de qua loquit Augustin⁹ li. xviij. de ciuitate dei. In ꝙsibus illis. Judicij signū tellus sudore madescat. E celo rex aduenietꝫ p secla futurus ꝛc. Accipiēdo primam litterā cuiuslibet ꝙsus ꝛ omēs insimul complectendo dixit. Jesus christus filius dei saluator Sed cōtra hoc instat q̄ Esaias loquēs de xp̄o venturo. vij. ca⁹ ait. Uocabit nomen eius emanuel. Et. viij. c. Uocabit nomen eius accelera spolia detrahe festina p̄dare. Et. ix. c. Uocabitur nomen eius admirabilis cōsiliarius deus fortis pater futuri seculi p̄nceps pacis. Et Zacharias. vj. c. dixit. Ecce vir oriens nomē ei⁹. Ergo incōuenienꝫ vocatū est nomē ei⁹ Jesus.

Respõdet sanctꝰ Tho. ℚ in oĩbus illis nomi-
nibus quodãmodo significaꝝ ĩ nomen Jesus.
qđ ẽ significatiuũ salutis. Nam in hoc qđ dici
tur emanuel qđ interp̃taꝝ nobiscũ deus designꝝ
causa salutis: q̃ est vnio diuine ꝛ humane natu
re in pſona filij dei p quam factũ est vt esset no-
biscum deus. ℙer hoc aũt qđ dicit. vocabitur
nomen eius accelera spolia detrahe designaꝝ a
quo nos saluauerit. qꝛa diabolo cuiꝰ spolia ab
stulit. ℔m illud Apostoli. ad Coloceñ. c. ij. Ex
polians p̃ncipatus ꝛ potestates traduxit confi
denter. In hoc qđ dicit vocabit nomẽ eius ad
mirabilis ꝛc. designaꝝ via ꝛ terminus salutis
nostre in q̃tum. s. admirabili diuinitatis consi-
lio ꝛ ℣tute ad hereditatẽ futuri seculi perduci-
mur. In quo erit pax pfecta filioꝝ dei sub ipso
p̃cipe deo. ℚ ℣o dicit. Ecce vir oriẽs nomen
eius. ad idem referꝝ ad qđ p̃mũ. s. incarnatiõis
mysteriũ: ℔m q exortũ est in tenebris lumen re
ctis corde. ¶ Tertio filius dei ꝛ ℣gis q̃uenien
ter vocatus est Jesus ratiõe annũciatiõis. q̃a
angelus Gabriel vt scribit Lu. j. c. q̃ annuncia
uit ℣gini de filio nascituro diuina secreta inter
cetera sibi dixit. Ecce cõcipies in vtero ꝛ pari-
es filiũ: ꝛ vocabis nomen eius Jesum Et itez
cum aparuit Joseph in somnis dixit ei de vxo
re p̃egnãte. vt dicitur ℳatthei. j. ca. Joseph
fili Dauid noli timere. accipe ℳariã cõiugez
tuam qđ eñ in ea natum est de spũsancto ẽ. Ec-
ce pariet filiũ ꝛ vocabis nomen eius Jesuz. Ip
se eñ saluum faciet pꝰm suũ a pctis eorũ. Deꝰ
igit hoc nomen angelo reuelauit p̃fq̃ ad vir-
ginem mitteret eum. qꝛ vt dicit Ambꝛo. Illud
nomen non vsurpauit sibi angelus: sed audiuit
a deo. Sed plerisq̃ doceri cupiũt Cum xp̃s di-
catur filius dei. ieſus ꝛ xp̃s que sit inter hec no-
mina dña: Quibus dicimus q filius dei voca
tur in q̃tum est deꝰ de deo. Xp̃s in q̃tuz est hõ
a pſona diuina q̃tum ad humanã naturam as-
sumptus. Jesus in q̃tum est deus humanitati
vnitus. Alexander ℣o de Ales in. iij. dic q cũ
deus ꝛ hõ vnus sit xp̃s in vnitate pſone põt si-
gnificari pſona xp̃i dupliciter. Vel ratiõe diui-
ne nature in compatione ad humanã ℔m quaz
dicit Jesus. i. saluatoꝛ. verbo eñ naturam hu-
manam cõuenit saluare. Vel rõe humane natu
re p vnionem ad diuinam. ꝛ sic dicitur christꝰ.
¶ Secundũ qđ erat considerandũ de hoc bñ
dicto nomine Jesus dicit efficacia. Et licz mul
te sint efficacie illius. nos tamen hic dũtaxat de
tribus dicemus.
¶ ℙrima est miraculoꝛũ operatio.
¶ Secunda piculoꝛum euasio.
¶ Tertia coꝛdium consolatio.
¶ ℙrima efficacia nois Jesu dicit miraculoꝛ-
operatio. Hanc saluatoꝛ ipe declarauit cuz dix-
it ℳarci vl. c. Signa aũt eos qui crediderit
hec sequent. In nomie meo demonia eiicient.
linguis loquentur nouis. ℔pentes tollent. et si
moꝛtiferũ quid biberint non eis nocebit. Sup
egros manus imponẽt ꝛ bñ habebũt. Ex hõ di-
cit ℙetrus Rauennas in q̃dam ℔mone. Hoc
est nomen qđ dedit cecis visum. surdis auditũ
claudis gressum. ℔monem mutis. vitam moꝛ-
tuis restituit: totamq̃ diaboli ptãtem de obses-
sis coꝛpibus ℣tus huius nois effugauit. Qua
liter ℣o hec omia impleta sint enarrabimꝰ cum
de sanctis apostol' martyribus ℣ginibus ꝛ con
fessoꝛibꝰ sigillatim loquemur. Nunc ℣o tm̃ in
hoc loco interponemus illud qđ in vita sci ℙio-
nysij scribit. Dũ eñ ℙaulus venisset athenas.
sicut etiam scribit Actuũ. xvij. c. et cũ philoso-
phis disputaret p̃cipueq̃ cũ Dionysio tũc cla-
rissimo. cecus q̃dam ptransiuit. statimq̃ Dio-
nysius dixit ℙaulo. Si dixeris huic ceco i no-
mine dei tui vide ꝛ viderit: statimq̃ credã: sed
ne vtaris ℣bis magicis. qꝛ forte nosti verba q̃
habẽt hmõi efficaciã. At ℙaulus rñdit. Dyo
nysi tu ad cecũ perge eiq̃ dic. In nomine Jesu
xp̃i nati de virgine crucifixi moꝛtui ꝛ sepulti: q̃
resurrexit a moꝛtuis ꝛ ascẽdit in celũ vide. qua
formam ℣boꝛũ etiam sibi tradidit scriptam. O
res mirabil. O virtus ineffabilis nois Jesu bñ
dicti. Cũ Dionysius ceco p̃fata ℣ba dixisset p
tinus visum recepit Quare Dionysius cũ Da
mari vxoꝛe sua omniq̃ familia baptizatus est.
Sicq̃ a ℙaulo p trienniũ instructus athenis
est oꝛdinatus epꝰ. vbi ille p̃dicationi insistens
ipam ciuitatẽ ꝛ partem regionis illius ad fidez
xp̃i cõuertit. Scribit insup Actuũ. iij. c. q duz
ℙetrꝰ ꝛ Johes ascendebãt in templũ ad hoꝛã
oꝛatiõis nonã. q̃dam vir q̃ erat claudus ex vte
ro matris sue baiulabaꝝ quẽ ponebũt quotidie
ad poꝛtam templi que dicit speciosa vt peteret
elemosynã ab introeuntibus in templũ. Is ro-
gabat ℙetrũ ꝛ Johannem vt elemosynã acci-
peret. Intuens aũt eum ℙetrus cũ Johanne
dixit. respice in nos. At ille intendebat in eos:
sperans se aliq̃d accepturũ. ℙetrus autẽ dixit
Argentũ ꝛ aurum nõ est mihi. qđ aũt habeo ĩ
tibi do. In noie Jesu xp̃i nazareni surge ꝛ am-
bula. Et apꝛehensa manu eius dextra alleuia-
uit eum. Et ptinus consolidate sunt bases eius
ꝛ plante. ꝛ exiliens stetit ꝛ ambulabat. ꝛ intra-
uit cum illis in templũ laudãs ꝛ bñdicẽs deũ.
¶ Secda efficacia nois Jesu dꝛpiculoꝛ euasio
Qui eñ reuerent ꝛ fidelit ac deuote inuocant
nomen illud q̃ sepissime a picul' imminentibꝰ li
berantur. sicut ꝛ ego experientia certa cognoui.
Naz multis obmissis q̃ dicere possem. Referã

tñ vnū qđ vidi in ciuitate mediolani. Dū enim ego eram in ꝓuentu sancti Francisci ꝑfate ciuitatis deambulabā die q̄dam solus supra i clau/strum infirmarie audiui flebilem clamorē cuiusdam pueri. statimq; accurrēs ad partem illam iuxta quā inferius edificata est piscina bñ profunda aquis repleta adeo vt aque ibi excrescentes vel ꝓfluentes staturā cuiuslibet hois operirent. ꝓspexi aūt puerum ibi periculo sbmersionis expositū. erat vtputo septennis. rapuerant illū aque vsq; ad medietatem piscine ꝑfate. attonitus ego z memor dulcissimi nois Jesu. Jesu in geminando pueruz cui nihil pōsidij afferre poteram hortatus sum: vt z ipe Jesum aduocaret. testor deū z angelos eius q; q; ꝓmum iesum nominare cepit immobil' inter aq̄s ꝓmānsit. ita q; erectus vsq; ad medietatem tñ aq̄s erat i mersus. Reliqua vo pars corpis. s. pectus brachia z caput extra aquas retinebat. tanq; si ali quis pedes ei' sub aquis firmit' retineret. Stetit illo modo q; diu fratres cucurrerūt: qui lancea sibi porrecta eduxerūt illum ad terrā ꝑfuatam a periculo submersionis ꝟtute nomis Jesu benedicti. ¶ Tertia efficacia nois Jesu dr cordium cōsolatio. Hoc nomie suauissimo ꝓsolantur peccatores. q; eius ꝟtute peccata ill' remittūtur. Unde Joh. j. ca. ij. ait. Scribo vob filioli qm̄ remittunt vobis peccata vestra in nomie eius. Et Riccardus de sancto victore inquit. Jesus nomē dulce nomen: delectabile nomen. confortans peccatorū corda z beate spei. ergo Jesus esto mihi iesus. hoc nomie consolant iusti sperantes in illo eternam salutez acquirere. Unde Actuū. viij. c. Petrus dicebat. Non ē aliud nomen sub celo datum hominibus in quo oporteat credentes saluos fieri. Hoc deniq; nomine roborant z fortificant certantes ꝓ xpo z alia aduersa queq; tollerātes. Est de hoc exemplum sancti Ignatij: q̄ discipulus fuit beati Johannis euangeliste z epus Anthiocenus. cuius tanta fuit auctoritas q; etiam Dionysi' verba illius ad confirmationē dictorū suoz adduxit. Cū em̄ vt ipe in libro de diuinis noibus attestat q̄dam nomen amoris in diuinis reprehenderēt dicentes nomen dilectōis non amoris in diuinis ponendo volēs ostendere bñ nois amoris ꝓ omnia ꝟtendum in diuinis ait. Scribit aūt diuus Ignatius. Amor me' crucifixus est. Hic cū Traiani impatoris iussu a militib' vinctus fuisset romā pductus. vt ecclastica docet hystoria. cuz idol' sacrificare noluisset. ꝓcepit Traian' ꝑmo plūbatis scapul' ei' ꝓtūdi: et vngulis latera laniari. z duris lapidib' ei' vulnera confricari. deinde carbones viuos afferri: z ip̄m sup illos nudis plātis ambulari compelli

Et iterū cū hoc fecisset illesus dorsum ei' vngulis laniari eiusq; plagas sale pfundi. z vltio tradi duob' leonib' pocandus. Inter tot aūt genera tormentoz nunq; ab inuocatiōe nois Jesu xpi cessabat. Quem cū tortores requirerent cur h̄ nomen totiens inuocaret? Ait. Hoc nom̄ cordi meo inscriptū habeo. z ideo ab eius inuocatione cessare non valeo. ¶ Post mortem ei' q̄dam volentes curiosius experiri cor ei' a corpore euellerent. z illud scindentes p̄ mediū totū inscriptū hoc noie lr̄is quasi aureis inuenerūt Et q; forte hoc apud plerosq; incredibile videretur. Extat exemplū sile nostro seculo manifestum. Inspexi ego ꝓpr̄ijs ocul' z manibus cōtrectaui passionis xpi imaginez in corde sancte Clare de mōte falcone miraculose formatā De illo quippe cōpacta sunt nō hūano artificio: sed diuino miraculo. crux claui lācea spongia colūna z flagella. Insup z in corde illo inuenti sunt tres lapides puuli z rotūdi: q̄ vt dicebāt si i statera ponant' z ex pte altera pondus equale coapteť subl̄ato vno adhuc duo sunt pōder' eius/dem cuius z tres. sblatis duobus etiam vnus eq̄lis est ponderis cui' erant oēs tres simt'. In q̄bus insinuari videt' trinitas psonaz diuinaz z eq̄litas. q; non tres dij: sed vnus est de'. Et q̄lis pater talis filius talis spūssanctus. Ad nomen Jesu iam redeamus. De h̄ inquit deuotus Bern̄. Jesu dulcis memoria dans vera cordis gaudia. Sed sup mel z omnia eius dulcis presentia. Et iterū ibidem ait. Si scribas nō sapit mihi nisi legero ibi Jesum. Si disputes ac conferas non sapit mihi: nisi insonuerit ibi Jesus. Ad pdicatōz huius nois vocat' fuit ꝑaul'. de quo dixit xps Ananie. vt scribit Actl. ix. c. Vas electionis est mihi vt portet nomē meum coram gentib' z regib' z pncipib' terre. De h̄ dicebat ipe ꝑaulus Actl. xxj. c. Ego i hierūm nō solū alligari: sed z mori parat' sum p nomie eius. Et cū decollat' est rome: z caput ei' a corpore exiliret Jesus xps q̄ sibi in vita sua tā dulcis extiterat hebraice clara voce insonuit. Dicitur em̄ q; in suis epistol' iesuz xp̄m q̄ngētis vicibus nolauit. ¶ Tertiū ꝓsiderandū de gratioso noie Jesu dr reuerentia. Est huic noi reuerētia exhibēda. q; oēs creature celi z terre angeli z demones licet dispari mō venerantur illud. Unde Aplus ad ꝑhilipenses. c. ij. ait. In nomie Jesu omne genu flectat celestiū terrestriuz z infernoz̄. Exultant q̄dē ad huius nois pclamationem oēs angeli dei. terren' demōes z tartaree legiones. Homies vo q̄ credūt in Jesum vt prediximus iubilantes illud laudant z bene dicunt. Non est ergo nomen hoc blasphemandum. non piurandū in illo: sed honorificentissi

me audiendū ⁊ nominandū. Et vt scribit in .c. decet. de immu. eccle. li. vj. Conuenientes fideles in ecclesia nomen illud exhibitione reuerentie specialis attollāt flectant genua mentis qđ i capitis inclinatione ꝓtestent.

¶ De multiplici effusione sanguinis xpi quo peccatores inducunt vt non desperent. Ca. iii.

Tertium mysterium contemplandū de christo circūciso dicit sanguinis effusio. Hodie nanq; sanguinem suum ꝓ nobis effundere cepit qui postmodū pluries ipm effundere voluit. Quinq; eteni vicibus christus effudit sanguinem. Primo in circūcisione. Secūdo i oratione. Tertio in flagellatione. Quarto in crucifixione. Quinto in lateris apertiōe. Fecit autē hoc vt peccatores attraheret ꝓ quib⁹ tam copiosissime satisfecit. Unde Bernardus sup cātica ꝟmone. xxij. ait. Ad cumulū pietatis tradidit in mortem animā suam. ⁊ de ꝓprio latere ꝓtulit p̄cium satisfactionis. Unde ad se versiculum illū traxit. Apud dñm misericordia ⁊ copiosa apd̄ eum redemptio. Insup induxit nos vt q̄tuz possumus euitemus peccata agnoscētes aīme nostre nobilitatem. Uel dicere possumus q; xp̄s suum effundere voluit sanguinem. Primo ꝓpter patrū ⁊ iustorum liberationem. Juxta illud Zacharie. ix. ca. Tu quoq; in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos tuos de lacu in quo non erat aqua. Facit ad hoc exemplum quod legit in hystoria scolastica vbi narratur. Q; Salomon habebat strutionē habentem pullū: quem Salomon in quadā cauea vitrea nutriri faciebat. Cum ꝟo pater pullū suuz habere nō posset vermē quendaz de defto portauit: de cuius sanguine caueam ipam liniuit. ⁊ cōtinuo fracta fuit. sicq; pullū inde deduxit. Iste vermis est xp̄us qui dicit in psal. Ego sum vermis ⁊ nō homo. Vermis eñ nō nascit per generationē carnalē: sed de humore terre virtute radij solis ꝓducit. Et sic ꝟmis patrem habz in celo. s. solem: ⁊ matrem habet in terra. s. terre humorem. Sic etiam xp̄s habet in celo patrez sine matre. ⁊ in terra matrem sine patre. Nulli inclusi in cauea erant sancti patres in limbo detenti. Sed venit iste ꝟmiculus ⁊ infernum confregit atq; sanctos patres inde liberauit. Secūdo xp̄us fudit sanguinem suū ꝓpter debilium cōfortationē. Inquit eñ Greg⁹. Si passio xp̄i ad memoriā reuocet nihil ē quod nō equo animo tollerat. Refert Aristo. q; si flat vas de cera noua ⁊ diligent claudat ⁊ in mari ponatur: aqua que p poros subintrabit dulcis efficietur Istud vas cereū est corpus dominicū. Sicut eñ cera generat ab apibus sine cōmixtiōe. sic caro xp̄i fuit generata a ꝟgine sine corruptiōe. Fuit aūt caro noua. q; nulla peccati vetustate viciata. fuit etiam clausa. q; nulli diabolici temptationi fuit apta. pori eius sunt vulnera eius. Si igit nostras amaritudines p recordationē ⁊ deuotionem in vulnera eius miserimus. mox in dulcedinem conuertent. Ideo apostol⁹ ad Hebr. xij. c. ait. Recogitate eum q̄ talem sustinuit a peccatorib⁹ aduersus semetipm cōtradictionem. vt nō fatigemini animis vestris deficientes. Tertio xp̄us sanguinem fudit ꝓpter cordiū compunctionē. Nam vt naturales tradunt. Adamas lapis non frangit mallei ꝓcussione nec ignis adustione. nec aliqua temporis diuturnitate: sed sola sanguinis hircini infusione. Sic multi sunt q̄ p penitentiā non frangunt. nec p diuinā cōminationem. nec p spūssancti internam inspirationē. nec per senectutem. Frangunt aūt p dominici sanguinis meditationem atq; ꝟtutem. Ideo Jesu xp̄o gr̄as omnes dicamus q̄ sua liberalitate p̄cioso sanguine suo nos redemit. quem etiā humilit dep̄cemur vt ꝓducat nos in illā requiem in qua viuit ⁊ regnat p infinita secula seculorū Amen.

¶ Sermo nonus de precipua singularissima deuotione triuz regum qui christū quesierunt et inuentū humiliter adorarunt offerentes illi munera aurū thus et myrrham.

Magi ab oriente venerūt hierosolymā. Scribunt hec verba originaliter Matthei ij. ca. ⁊ in euangelio p̄sentis solennitatis. Cōmendat hodierna die sapiētia triū regum orientaliū: qui mox vt xp̄m natuz agnouerunt ipm studiosissime quererе sunt conati. Quesierūt quippe illū qui totius orbis cōditor ⁊ dñs erat ⁊ p salute hominū dignatus est de ꝟgine nasci. Nec laborauerūt frustra: qñ adepti sunt qđ volebāt. Inuenerūt vtiq; cū incredibili leticia quē diligebat aīa eoz. Prebet nā q; seipm volentib⁹ eū. nec est q̄ se abscōdat a caloze eius. Uiderūt magi ipm puuluz in p̄sepio pānis involutū. Nos ꝟo si voluerim⁹ intuebimur gl̄osam faciez ip̄i⁹ regnātis in celo. Insup ⁊ apte diuinitatē ꝓspiciem⁹. Curram⁹ ad ipm ad quē fide spe ⁊ charitate poterim⁹ puenire. His ꝟtutib⁹ moniti reges inclyti meruerūt ducatu noue stelle ad xp̄i dei ⁊ hois p̄sentiā ꝓperare. Cū g̃ in hac solennitate celeberria eccl̄a sācta recolat istoz dñoz erga iesū xp̄m deuotōz ardentissimā precipuamq; ac singularissimam

affectionem. Nos in hoc ꝓmone ſb̄ titulo de ipſis magis dicemus. De quibus tria myſteria erunt declaranda.

¶ Primum dicitur cognitionis.

¶ Secundum inquiſitionis.

¶ Tertium inuentionis.

Cognouerūt xp̄m veracit̄. Cognitū inq̄ſierūt diligent̄. Queſitū vo inuenerūt letanter.

¶ Qualiter magi cognouerunt xp̄m natum et quomō illuminati fuerunt vt crederent ip̄m deum Ca. I.

PRimum myſterium declarandū de ipſis magis dicitur cognitio. Ubi querit̄ quō cū ipſi in remotis agerent xp̄m natum cognoſcere potuerūt. Et ad hoc dico q̄ triplicit̄ inſtructi fuerunt de xp̄i natiuitate iocunda.

¶ Primo p̄ ſignum mirabile.

¶ Secundo p̄ vocem audibilem.

¶ Tertio p̄ gratiam inuiſibilem.

De ſtella que magis apparuit.

¶ Primo illuminati fuerūt vt cognoſcerēt criſtum natum p̄ ſignum mirabile. q̄ viderūt oculis corpis ſtellam fulgentiſſimā ad hoca deo p̄ ductam. vt ſignificaret filis xp̄i natiuitatez. Ex de hac ſtella tres varie dicunt̄ opiniões. Prima eſt eorū q̄ dicunt q̄ fuit ſpūſſanctus: qui ſicut apparuit in linguis igneis apoſtol̄. ita t̄ magis in ſigno ſtelle. Sed ſaluo meliori iudicio h̄ ſtare non poteſt. qm̄ vt inquit Alexander in p̄mo volumine ſumme. Miſſio viſibil̄ ſpūſſancti eſt ad manifeſtationē plenitudinis redūdantis qualis fuit in xp̄o t̄ aliquo modo in apoſtolis. In xp̄o ſiq̄dem fuit influentia plenitudis p̄ modum cauſe t̄ p̄ modū doctrine. p̄ modum cauſe efficientis quo ad naturam diuinā. t̄ per modū cauſe meritorie q̄tum ad humanam. Et his duobus modis eſt influentia gratie in ſacmentis p̄ que regenerant̄ homines. Influentia p̄ modū doctrine fuit in xp̄o in p̄dicatiōe ei⁹ per quam accepimus noticiā veritatis. Ideo apparuit viſibil̄ ſpūſſanctus ſupra xp̄m baptizatū in ſigno colūbe. t̄ ſup ip̄m tranſfiguratum in ſigno lucidiſſime nubis. In apoſtol̄ etiā fuit plenitudo gratie ſpūſſancti deſcēdēs a plenitudie xp̄i p̄ modū doctrine t̄ p̄ modū miniſterij. Nā de plenitudine veritatis xp̄i accepimus ex doctrina apl̄or̄. Et de plenitudine gratie p̄ miniſterium ip̄or̄ in diſpenſatiōe ſacramentor̄. Jō q̄n̄ data fuit auctoritas generalꝫ apoſtol̄ p̄dicandi t̄ baptizandi: datus eſt viſibil̄ ſpūſſanct⁹. Q̄n̄ vo tribus magis declarata fuit natiuitas xp̄i. nō fuit ip̄is data auctoritas generalꝫ p̄redicandi vel baptizandi. Ideo nec ſpūſſanct⁹ illis miſſus eſt in viſibili ſigno. Scōa opinio ē aliorum q̄ dicunt q̄ ſtella illa fuit angelus q̄ in illa ſpecie apparuit magis. ſicut apparuit paſtorib⁹ in aſſumpto corpe. Sed doctores ꝛ̄rium ſentire videnť. Unde Aug⁹. in ꝓmone de ephia inquit. Paſtoribus angeli. magis ſtella xp̄m demonſtrat. vtriſq̄ lingua celorū. q̄ lingua iam ceſſauerat ꝓphetar̄. Et Greg⁹. in omeť. Querendum nobis eſt quid nam ſit redemptore nato paſtorib⁹ in iudea angelus apparuit. at q̄ ad adorandum hunc ab oriēte magos nō angelus ſ̄ ſtella p̄duxit. Quia vicz iudeis tā q̄ rōe venientibus rationale aial. i. angelus p̄dicare debuit. Gentiles vo q̄ vti rōe neſciebāt ad cognoſcendum deū nō p̄ vocem: ſ̄ p̄ ſigna p̄ducunť. Tertia opinio ē mathematicorū q̄ dicūt q̄ illa fuit ſtella fatalis: ſub cuius conſtellatōne natus eſt xp̄us. Ex hoc eſt ꝛ̄ veritatem fidei t̄ dignitatē xp̄i naſcētis. Unde Aug⁹. ꝛ̄ fauſtum ait. Nulli aſtrologi conſtituerunt ita naſcentiū hominū fata in ſtellis vt aliquā ſtellarū hoie aliquo nato curſus ſui ordinem reliquiſſe. t̄ ad eum q̄ natus eſt p̄rexiſſe aſſererent. Ex quo verius dicimus ꝓm omēs catholicos tractatores. vt dicit glo. ſup̄ Mattheuz. et Tho. iij. pte. q. xxxvj. Q̄ illa fuit vera ſtella de nouo p̄ducta q̄ ab aliis differebat in multis. Primo in origie. quia nō fuit cuz aliis ſtellis die quarta formata. Dicit̄ eñ Geñ. j. ca. q̄ quarta die fuerūt a deo diſtincta luminaria celi. Et vt inquit Tho. j. pte. q. lxx. Prima die fuit p̄ducta lux ꝓm cōmunem lucis naturā. Quarta vo die attributa ē luminarib⁹ determinata vtus ad determinatos effectus ꝓm q̄ videmus alios effectus hr̄e radiuz ſolis t̄ alios radiū lune. t̄ ſic de aliis. Et p̄pter hanc determinationē vtutis dicit Dionyſius iij. ca. de diuinis noib⁹. Q̄ lumen ſol̄ q̄d erat informe p̄mo quarta die formatū eſt. Stella vo q̄ magis apparuit ꝓm Franciſcuz de marone in q̄dam ſermone. Non fuit quarta die formata: ſ̄ de nouo de aliq̄ porciuncula illius lucis p̄mo create. de q̄ formata ſunt alia corpa celeſtia: q̄ porciūcula fuit diuina p̄uidētia p̄uata. vt de ipa formaret̄ illa ſtella tpe quo xp̄s naſciturus erat q̄ eſſet de natura aliarū ſtellar̄. Ad confirmationē aūt dictor̄ afferam⁹ teſtimonia merito acceptanda. Inq̄t Leo papa in ꝓmōe de epiphania. Trib⁹ magis in regiōe oriētis ſtella noue claritatis apparuit: que illuſtrior ceteris pulchriorq̄ ſideribꝰ facile in ſe intuentium oculos aioſq̄ cōuerteret. Et Aug⁹. ꝛ̄ fauſtū ait. Non ex illa erat ſtellis que ab initio creature itineruz ſuor̄ ordinē creatoris lege cuſtodiāt. ſ̄ nouo h̄ginis partu nouū ſid⁹ apparuit. Et idē i ꝓmōe de ephia dicit. Huz pendet ad vbera t̄ vilium

patiſ deus inuolumenta pannoꝝ repẽte nouũ de celo ſidus effulſit Secũdo differebat illa ſtella ab alijs in officio. qꝛ ille facte ſunt vt ſint in ſigna ⁊ tempa ⁊ dies ⁊ annos ⁊ luceãt in firmamento celi. hec ꝯo facta eſt ad ſignificandũ criſtum natum ⁊ magos dirigendũ. Ex quo damnantur illi q̃ aſſerunt fuiſſe cometam. Cõtra q̃s ita loquiť Calcidius ſup Thimeum platonis Non fuit ſtella illa morbos ⁊ mortẽ denunciãs ſed aduentum dei venerabiľ. quã cum ſuſpexiſſent chaldeoꝝ profecto viri ſapientes ⁊ in rebꝰ aſtroꝝ exercitati queſiſſe dicunť recentem ortum dei. Tertio differebat in duratione. quia alie ſtelle ſunt ꝑpetue. hec pacto officio redỹt i ꝓpiacentem materiam. licet quidam teneãt illaz foze reſeruatam in celo empireo vſq; in diez iudicij. ⁊ tunc aparebit ad cõfuſionem iudeoꝝ. ſicut ⁊ inſtrumenta paſſiõis. Quarto ſtella illa differebat ab alijs in ſitu. quia non erat localiť ſita in firmamẽto: ſed pẽdebat in meditullio aeris ꝓxima terre. Et licet dictum ſit ſuperius q̃ aparuit in celo. in ſcriptura tamẽ ſacra aer dicitur celum. Unde in pſalmo. Volucres celi et piſces maris. Quinto differebat in motu. tum qꝛ ſtelle naturales incedunt via circulari. hec autẽ ſm Criſoſtomum incedebat via triangulari. ſ. ab oriente ꝑ perſidem in hieruſalẽ. Nam oriens terra iuda ⁊ pſida inuicem ſunt diſpoſita ſm triangulum. verbi gratia vide figuram.

Hieruſalem.

Oriens.

Perſida.

Tum etiam differebat q̃tum ad motum interciſum. Nam omẽs alie ſtelle vel ꝑ accidens vl ꝑ ſe ſemꝑ mouenť ⁊ nunq̃ ſtãt. Et licet ſint aliqui planete ſtationarij aliq̃n ceſſantes a motu ꝑ ſe quem habent in orbe ſuo. tamen mouentur cõtinue ⁊ ſemꝑ motu ꝑ accidens quẽ habẽt ex motu non ſuo quod eſt firmamentũ ſeu octaua ſpera. hec autẽ ſtella habebat motũ quietibus interciſum. ſicut habebãt magi qui non ſꝑ ambulabant. Sexto illa ſtella differebat ab alijs in fulgore. Erat eñ ceteris ſplendidioꝝ. nec ſplendoꝛez eius poterat obſcurare ſplendoꝛ ſol. imo in meridie aparebat lucidiſſima. Septimo differebat in apparitione. Nam q̃n magi intrarũt i hierlm diſpenſatõe dei ſtella ſubtraxit ſe. Et iterum poſt exitum de ciuitate viderũt illam. Factum eſt autẽ hoc. Primo vt magi confirmarenť de veritate xp̃i nati teſtimonio duplicato. ſcilicet ſtelle ⁊ doctoꝝ legis. Unde Leo papa i ſermone ita dicit. Per iudeoꝝ ſcribas atq; doctores quod ſacra de ortu xp̃i ꝓnunciauerat ſcriptura didicerũt vt gemino teſtimonio cõfirmati ardentioꝛi fide expeterent que ⁊ ſtelle claritaſ ⁊ ꝓphetie manifeſtabat autoꝛitas. Secũdo ſbtraxit ſe ſtella vt iudei inexcuſabiles redderenť Unde Hiero. ſup Matth. ait. Deſeruńť magi ſtelle indicio: vt ſacerdotes a magis interrogati de xp̃o inexcuſabiles fierent de aduẽtu eiꝰ Dixim⁹ de illius ſtelle qualitate: q̃ magis apparuit ⁊ xp̃m natum mõſtrauit. Sed quomõ inquies hoc ipſi potuerũt intelligere. Ideo noſ ꝓmiſimus q̃ ipſi illuminati fuerũt. vt cognoſcerent xp̃m natum ꝑ vocem audibilẽ, nec hoc repugnat ſentẽtie Gregoꝛij qui dixit pauloante. q̃ gentiles nõ ꝑ vocem ſed ꝑ ſigna ad cognoſcẽdum dñm ſunt ꝓducti. Quia verũ dixi q̃tum ad initiũ cognitiõis. Aparuit q̃dem eis primo ſignum ſtelle quã cũ admiratiõe aſpiciẽtes deſiderabãt intelligere quid hoc eſſet. Et vl vigilãtibus vel dormientibꝰ angelus myſteriũ chriſti nati declarauit. hoc viꝺ opinãdo Augꝰ. aſſerere. Unde in ſmone de epiphania ait. Si dicturus es a q̃bꝰ audierũt q̃ talis ſtella chriſtuz natũ ſignificaret. pfecto ab angelis aliqua monitione reuelatiõis. Chryſ. ꝯo ſup Matthẽũ narrat ſe inueniſſe in q̃buſdam libris licet apocriphis q̃ in ptibus orientis erant q̃dam ſapientiſſimi reges q̃ vel deſcenderãt de ſtirpe Balaam vel ad eos eius ꝓphetia puenerat in qua dixit. Orieť ſtella ex iacob. ex qua diuulgatuz fuit apud eos q̃ naſcente xp̃o ſtella q̃daz admirabilis ⁊ inſolita apareret. quare ſtatuerũt vt eligerenť duodecim q̃ ſollicite cõſiderarẽt ortũ illius ſtelle. Quod vt melius facerẽt in quodã altiſſimo monte vbi ſꝑ erat aer puriſſimus conſtrui fecerũt pulcerrimũ palatiũ cum copia rerum neceſſariarũ ad victum. Et ibi ꝑmanebãt iſti deuote ꝑcantes deum vt ſtellaz hanc ipſis oſtenderet. Quibus oratibus nocte media q̃n natus eſt xp̃us aparuit ſupra eos in aere ſtella ꝑfulgida ⁊ pulcherrima. in cuiꝰ ſummitate erat imago pueri puuli ſup cuiꝰ capite crux ſplendebat: q̃ illis dixit. Ite velocius in terrã iuda: et ibi regem xp̃m deũ ⁊ homiem natũ inuenietis. Narrauerũt ꝯo iſta ſapientibꝰ regionis illius. q̃ de ſeipſis tres elegerũt qui irent ⁊ munera ꝑciosa deferrẽt: ⁊ puerũ natum adoꝛarẽt. ¶ Tertio illuminati fuerũt hi reges vt xp̃m natũ cognoſcerent ꝑ gr̃am inuiſibilẽ. Un Leo papa i ſmone ait. Preter illã ſpeciem ſtelle que coꝛporeum excitauit aſpectum fulgẽtioꝛ veritatis radius eoꝝ coꝛda ꝑdocuit. Sicut eñ ꝓphete in viſiõe imaginaria illuſtrabanť intriſecus vt intelligerent dei ſecreta ventura. Ita potuit eſſe

vt aspicientes magi signū visibil' stelle illumi-
rentur adeo vt cognoscerēt q̄ natus erat xp̄s.
¶ Quare tres illi reges dicunt magi
et quo tpe venerunt ad xp̄m. et quan
do turbatus est Herodes. Ca. II.

Secundū mysterium declarandū de magis dicit in-
quisitio. Inq̄sierunt xp̄m natū dili-
genter. vt patet in lr̄a sancti euangelij. vbi nos
tres cōsiderationes faciemus.
¶ Prima dicit nominationis.
¶ Secunda determinationis.
¶ Tertia turbationis.
¶ Prima cōsideratio dicit nominationis. in q̄
videndū est cur isti reges nuncupant magi Et
de hoc stat triplex sentētia p̄m q̄ magus tripli
citer dr. Nam magus dr illusor maleficus et sa-
piens. Dicunt g̃ q̄dam hos reges ab affectu di
ctos fuisse magos. i. illusores ex eo. q. herodē
illuserūt. q̄ ad eū nō redierūt. Magus iteruz
dr maleficus. vñ malefici Pharaonis dicūtur
magi. Et inde asserūt alij hos magos vocatos
q̄ fuerant añ malefici: sed postea puersi. q̄bus
dñs voluit natiuitatem suā reuelare. z eos ad
se adducere. vt p hoc peccatorib' exhiberet fi-
duciam. Insup magus idem est qđ sapiēs. Nā
perse magus. hebraice scriba. grece phūs. latine
sapiens dr: Dicunt g̃ magi. i. sapiētes. Vñ ma
gi quasi in sapia magni. Noia vo ppa istorum
p̄m alios in hebreo sunt Apellius. Amecius.
Damascus. in greco aūt Galgalath Malga-
lat Sarachim. In latino Caspar. Baldasar.
Melchion. ¶ Secūda consideratio dr determi-
nationis. in qua querendū est quo tpe isti ve-
nerunt ad xp̄um. Et circa hoc varia est opinio
multorū. Quidā em̄ opinati sunt q̄ biennio añ
xp̄i natiuitatē apparuit stella. z tunc mirabant
magi q̄d esset. Xp̄o aūt nato reuelatū est magis
p angelos q̄ stella significabat xp̄m natuz. Et
tunc inceperūt venire z in tredecim diebus ve
nerūt z puerū adorauerūt. Alij vo existimaue
runt q̄ multo tpe añ xp̄i natiuitatē stella magi
apparuit. Et tūc ceperūt venire. Et ppter nimiā
distantiā posuerūt totū illū annū ad itinerādū
In tredecima vo die alterius anni cū xp̄s ad-
huc erat in cunabulis applicuerūt ad ip̄m. Nō
nulli insup tenent q̄ in die natiuitatis apparuit
stella. Et tūc magi inceperunt venire. Et post
annū tredecima die secundi anni puenerunt ad
xp̄m. Sed cōmunis opinio hz q̄ in natiuitate
dñi p̄mo stella magis apparuit. z tunc ceperunt
iter suū. z. xij. die pperarūt ad xp̄m. Et si dice
retur. quō tam breui spacio potuerūt lōgissima
itinera ptransire: Rndet Remigi' q̄ puer ad
quē pperabāt eos in tā paruo tpe pducere po
tuit. Vel habuerūt dromedarios: q̄ sunt aialia
velocissima. z tm̄ currūt in vno die q̄tū equus
in trib'. nec impossibile videri debz aut difficile
satis si velocitatē venientiū regū ascribim' aut
naturali vtuti animaliū p̄dictorū. aut qđ mai'
est xtuti diuine. Cū Solinus veracissime scri-
bat in li. de mirabilib' mūdi. q̄ anisleuacon et
filonidos Alexandri magni cursores mille du-
centa stadia vna die transierūt: que sunt milia-
ria centū q̄nquaginta. q̄m stadiū est octaua ps
miliaris Inq̄t em̄ Pli. li. j. de naturali hīstoria
ca. xxiij. Stadiū viginti q̄nq̄ nros effic passus
Vel si reges p̄noiati de pgenie Balaam fuere
Regio eorū nō multū distabat a terra pmissio-
nis. Idcirco potuerunt iter suū tā expedite pfi-
cere. Et q̄ dr illos ab oriēte venisse itelligi pōt
q̄si ab illa regiōe venerūt q̄ iudeis in pte oriētali
est ppiqua venerūt itaq̄ hierosolymā. q̄ erat
ciuitas sacerdotal' z regia z ad illā direxit eos
stella quam sequebant. ¶ Tertia consideratio
dicit turbationis. Cum em̄ quererēt magi de
xp̄o nato atq̄ enarrarent que viderāt. audiēs
rex herodes turbatus est. Primo ne ip̄e tanq̄
alienigena pelleret a regno. Vñ Chrys. super
matth. ait. Ideo turbat audiēs regem natū iu-
deis ex genere iudeorū. cū ip̄e esset genere ydu
meus ne regno reuoluto iterū ad iudeos ipse a
iudeis expelleret. z semen eius post ip̄m p̄cide
retur a regno. Semp em̄ grandis ptās maiori
timori subiecta est. Sicut em̄ ramos arboz in
excelso positarū etiaz si leuis aura flauerit mo-
uet. sic z sublimes hoies etiam leuis nūci' con
turbat. Humiles aūt sicut in cōualle plerū q̄q̄ in
tranquillitate cōsistunt. Hinc Ouid. lib. de tri
stibus ait. Viue tibi z longe nomia magna fu-
ge. Viue tibi quecunq̄ potes p̄clustria vita.
Effugit hibernas demissa antēna pcellas. La
taq̄ plus paruis vela timoris habent. Ad qđ
ppositum Seneca in tragedijs dicit. Stet qui
cunq̄ volet potens. Aule culmine lubrico me
dulcis saturet quies. Ecce q̄ herodes ex vbis
magorū turbauit seipsum dubitans amitterere
gnū. Cui sic loq̄t etiā in hymno. Hostis hero-
des impie christum venire q̄d times non arri-
pit mortalia q̄ regna dat celestia. Secundo tur
batus est herodes. vt dicit glo. nō solū ppter se
sed etiā ppter irā romanorū quā timebat incur
rere si dissimulasset aut p̄misisset q̄ aliquis rex
vocaret sine illorum consensu. Et ois hierosoly
ma turbata est cū herode. i. omēs hierosolomy
tani. z ponit continens p contento. Turbati
sunt ergo illi de hierūm. tū vt regi turbato adu-
larent p̄m glosam. tum q̄ ex hoc timuerūt ne p̄
sente z venturo rege ad inuicē certantibus ipsi

(vt dicit Chrys.) pturbationib⁹ inuoluerent. Tūc Herodes oēs sacerdotes ⁊ scribas cōgregans sciscitabat ab eis vbi xps nasceretur. Et cū didicisset q in bethleem iude aduocatl ad se clam magis diligent didicit ab eis tpus stelle. dixitq eis vt inuento puero ad eum redirēt: simulans eū velle adorare quē volebat occidere Unde Chrys. sup Mat. inquit. Deuotionez pmittebat: sed gladiū acuebat: ⁊ maliciam sui cordis humilitatis colore depingebat. Et Gregorius in omel. Adorare se eū velle simulat. vt q̄si hunc si inuenire possit: extinguat.

¶Qualiter magi inuentū xpum adorarunt. et de muneribus oblatis xpo et de illorū reuersione. Ca. III.

Tertiū mysteriū declarandū de magis dicit inuētio. Quesitū quippe xpm inuenerunt letant. Audito em testimonio de xpo nato de scripturis accepto ⁊ vbis herodis de inquisitiōe pueri. iter quod ceperāt pficere studuerūt. Et exeuntes hierūm iterū viderunt stellam eos antecedentē: q̄ veniens stetit immobil supra locum vbi puer erat. Et intrātes domuz inuenerūt puerum cum Maria mre eius. hic vo ꝓsideranda occurrūt ꝑncipaliter tria.

¶Primum dicit adoratio.

¶Secundū oblatio. ¶Tertiū reuersio.

¶Primū q̄ occurrit considerandū dicit adoratio. q̄ pcidentes adorauerūt eum adoratiōe scz latrie firmiter ipm credentes esse deum. Un Leo papa in pmone ait. Adorāt magi in carne vbum. in infantia sapiam. in infirmitate vtutē. in hois veritate thronū maiestatis. Et Bern. deuotissime sic exclamat. Quid facitis q aurū offertis. ergo rex est iste. Et vbi est aula regia. vbi thronus. vbi curie regalis frequētia. Nunq̄d aula est stabulū. thronus psepium. curie frequentia Joseph ⁊ Maria. Isti insipientes facti sunt: vt fierent sapiētes. ¶Secōm q̄ occurrit considerandū ꝺr oblatio. Aptis em thesauris suis obtulerūt ei mūera aur thus ⁊ mirrhā Nam vt Remigius inqt. Fuit traditio antiq̄rum: vt nullus ad deū vel ad regē vacuus introiret. Persi aūt ⁊ chaldei cōsueuerūt offerre aurū thus ⁊ mirrhā: q̄bus regio eorū abūdat. Utrū aūt oēs illi tres obtulerūt oia ista. diuersimode tenet a multis. Quidā em dicūt q vn⁹ eorū pomibus obtulit ista munera. Alij vo q vnus obtulit aurū. alius thus. alius myrrhaz. Alijs videt ⁊ melius q q̄libet eorū obtulit ista tria. Est aūt talium munerū oblatōis ratio mystica ꝼm Aug. in ꝼmone de epiphania. q aurum ad tributū. thus a sacrificiū. myrrha ad sepulturā ptinet mortuorū. Auruz ergo soluitur quasi regi magno. thus immolatur vero deo. ⁊ myrrha tāq̄ p salute homi morituro. Ita q tria ꝓdicta significabant in xpo regiam ptātez. diuinam maiestatē ⁊ humanam mortalitatem. Quismodo explicet quali gestu q̄ blāda facie infantulus ille Jesus magos excipiebat: Quis etiā excogitare valeat q̄ grauissima ⁊ admiranda fuerūt ad magos responsa modestissime virginis: Quis adhuc inuestigare sufficiat illoruz regum immobilem fidez. Crediderūt vt predictum est ⁊ adorauerūt xpm deum quē cōspiciebant in paruo tugurio natum de paupcula matre. Inuenerūt quippe illam. vt Chrys. dicit super Mattheū. non diademate coronatam. nō in lecto aureo recumbentem: sed vix tunicā habentem vnam: non ad ornatū corporis: sed ad nuditatis tegumentū: qualem habere poterat carpentarij uxor pegre constituta. ¶Tertium quod occurrit considerandū dicit reūsio. Naz vt dicit in euangelio. Responso accepto i somnis ne redirēt ad Herodem. p aliam viā reuersi sunt in regionem suam. Cōceperat q̄ppe ambitiosus ⁊ fallax herodes interficere puerū inuentum a magis. ⁊ insup ipos de xpo loquentes. Quo factum est vt benignitas dei monuerit eos ne ad herodem redirent. ne sic agnosceret natum puerum. nec magis inferret iacturā. In somnis vo admoniti esse dicunt vel ab angelo dei nūcio. vel ab ipo deo immediate. Nec infantulus Jesus ad ipos locutus est: vt vera eius humanitas haberet. Mira certe ⁊ laudibus attollenda fuit istorū magorū fides. quo/ vt Chrys. ait. Non scandalizati sunt in seipsis dicentes. Si magnus puer est hic: que necessitas fuge est ⁊ occulte recessionis. Cum vo redierunt ad ppria: multos de xpi mysteriis erudierunt. Et deniq̄ cum Thomas apostol⁹ ad puinciam illam aplicuisset baptizati sunt. facteq̄ sunt adiutores pdicationis illius. quoruz corpa post felicem mortē pmo p Helenā Constantini matrem reperta ⁊ in Constantinopoli translata. Postea p sanctum Eustorgium mediolanensiū archiepm Mediolanum pducta Ultimo p Fredericū impatorem in Coloniaz theothonie sunt delata. Anime vo simt cū xpo viuūt in eterna gloria Amen.

¶Sermo decimus de baptismo christi quando scz in iordane voluit a Johanne baptizari.

Venit iesus a galilea in iordanē ad Johem vt baptisaret ab eo. Scribūt h vba Mat. iij. ca. Omia q̄ gessit saluator noster dns Jesus

xps etiam fm hoiem digne ⁊ rōnabiliter facta fuisse firmiť est tenendū. In singuľ em actibus ⁊ opibus eius aderat ei imperiū ratōis ⁊ lumē diuinitatis. Nihil in eo reph̄ensibile inueniri potuit: cuncta rectissime disponebat. Cum autem ad Johannē accessit poposcitq; baptizari: officiū vtiq; sanctimonie ⁊ xtutis exoluit. non se aut leuem aut peccatorē ostendit. ℙropťea vt hoc clarius innotescat in ꝑsenti fmone de xpō baptizato xba faciemus: contemplabimurq; tria mysteria.

¶ ℙrimū dicit persone baptizantis.

¶ Secūdum circūstantia congruentis.

¶ Tertiū apparitionis excellentis.

¶ Qualiter xps baptisatus fuit a Johanne et de illius baptismi conditionibus. Ca. I.

ℙRimum mysterium contemplandū de xpō baptizato dicit ꝑsone baptizantis. Baptisare nanq; voluit a Johe. vt ptz etiā ℳar. j. ca. et Lu. iij. c. De baptismo xo Johānis notā de sunt in hac pte tres catholice veritates. ℙrima veritas fm Riccardū in. iiij. ℚ baptismus ille fuit institutus autoritate diuina. Hoc ꝓbatur ꝑ illud qđ a Johanne baptista dictum est. Joh. j. c. Qui misit me baptizare in aqua ille mihi dixit. Sup quem videris spūm descendentem ⁊ manentem sup eum ipe est q̄ baptizat in spūsancto. Idipm ptz q; ℳatth. xxj. Christo querenti de baptismo Johānis vtruz esset ex celo an ex homibus. iudei nō fuerūt ausi dicere q; ex homibus. Et dicit ille baptism⁹ Johannis: eo q; ipe solus fuit minister p̄marie institutionis ⁊ executiōis illius baptismi. Secūda veritas q; si extendamus nomen sacramenti ad omne signum rei sacrantis suscipientem. sic baptismus Johannis erat sacm. q; ex p̄sse rep̄sentabat xpi baptismū: qui est res suscipientez sacrans. Si aūt restringam⁹ nomen sacramenti ad illud qđ est sacre rei signū ⁊ causa. sic nō erat sacramentū. q; nō conferebat gr̄am. Unđ dicit dns Bonauentura di. ij. quarti li. ℚ tal baptismus fuit institutus ꝑ q̄dam p̄paratiōe ⁊ assuefactione ad baptismū xpi. Hinc est q; in glosa ℳat. iij. c. sup illo xbo. Ego baptizo in aqua dr sic. Tm̄ corpa lauo q; peccata soluere neq̄o. vt sicut nascēdo ⁊ pdicādo p̄tereo. sic baptizādo ad xpi baptismū dirigā. ℙropterea dic magister sen. in lra ℚ baptism⁹ Johis respectu baptismi xpi debet dici fuisse sacrale. q; fuit q̄dam p̄paratio ⁊ dispositō ad illi⁹ baptismi susceptionem. Tertia veritas q; baptizati baptismo Johānis simplicit iterū debuerūt rebaptizari baptismo xpi. Sicut patz ꝑ Aug⁹. sup Joh. ⁊ ponitur de ꝑse. di. iij. c. aliud. vbi dr. Si q̄s baptizauit iudas. hi nō sunt iterū baptizati. Et quos baptizauit Johes itez sunt baptizati. Idē dic Aug⁹. li. de baptismo cōtra donatistas. Et hoc expresse hr Act. ix. ca. Cū baptizatos baptismo Johānis paulus baptizauit baptismo christi. Notandū tm̄ fm Bonauen. ℚ quorūdam opinio fuit q; baptizati baptismo Johis si non habebāt fidem trinitatis rebaptizādi erāt. Si aūt habebant fidem trinitatis nō oportebat eos rebaptizari: ꝙ sufficiebat manus imponi. q; tales habebant ablutionē exteriorē ⁊ habebāt fidem trinitatis qua interius insigniebāť tāq; character. ⁊ habebāt spūmsanctū ꝑ impositionez manuum. ⁊ ideo nō erant rebaptizādi. Scot⁹ xo i ij. di. sui quarti dicit. q; dupliciter pōt intelligi baptismus Johānis. Uno mō in forma baptismi xpi quam potuit didicisse a discipulis xpi. vel ab alijs audientibus eos baptizare. ⁊ tunc nō dicit ꝓpe baptismus Johānis. sicut nec baptismus ℙetri vel ℙauli. Et tales sic baptizati nō erant rebaptizandi. Alio mō pōt intelligi baptismus Johānis non in forma xpi: ꝙ in aliqua alia forma ꝓpria. s. in noie venturi. vt dicitur Actuū. xix. c. vl absq; aliqua forma. Et de sic baptizatis satis vidr necessariū q; erāt baptizandi baptismo xpi ꝓpter p̄ceptū generale obligās oēs q̄s non implebāt sic baptizati a iohe. Ideo in ꝙ passu non tenet a doctorib⁹ opinio mgri contrariū sentientis.

¶ De triplici circūstantia xpi baptizati. s. cause. tpis et loci. Ca. II.

ℙSecundū mysterium cōtemplandū de xpō baptizato dicit circūstantie ꝙgruentis. Triplex nanq; circūstantia in illo baptismo cōsiderari potest.

Quare xps in quo nulla immundicia fuit vo(luit baptizari.

¶ ℙrima dicit cause. ¶ Secūda tpis. ¶ Tertia loci.

¶ ℙria circūstātia ꝙsiderāda in baptismo xpi dr cause. quare. s. voluit xps a Johe baptizari cū in eo nulla fuerit immūdicia. Et ad hoc dic Ambro. sup Lu. Baptizat⁹ est dns nō mūdari volens: ꝙ mūdare aq̄s. vt ablute ꝑ carnē xpi q̄ peccatū nō coḡuit baptismatis vim haberēt. ⁊ vt sanctificatas relinq̄ret postmodū baptizādis. Cū aūt dicim⁹ xpm a Johe baptizatū. nō putem⁹ intelligendū de baptismo ꝓpo quē ipse postmodū instituit: sed de baptismo quo baptisabat Johes. vt inq̄t Aug⁹. sup Joh̄. Secōo xps baptizari voluit. vt inquit Beda. ad approbationē baptismi Johānis. Tertio voluit

xp̃s baptizari ſm Tho. in. iij. pte. q. xxxix. vt nos ſuo exem plo induceret ad baptiſmum. Et ideo ad hoc q̃ eſſet efficatior eius inductio vo luit baptizari baptiſmo quo manifeſte nõ indi/ gebat vt hoies ad baptiſmũ accederent quo in digebãt. Si vo aliquis quereret cur noluit cri ſtus baptizari baptiſmo p̃po qui erat optim⁹? Dicit Tho. q̃ baptiſmus xp̃i eſt quoddã ſpiri tuale remediũ quo xp̃s nõ indigebat q̃ a princi pio ſue cõceptionis gratia ſp̃ũſſancti repletus fuit. ¶ Secũda circũſtantia cõſideranda in ba ptiſmo xp̃i dicit tempis. Nam vt dicit Luce iij. c. Nõ baptizat⁹ eſt erat incipiẽs quaſi anno rum triginta. Hoc aũt conueniens fuit vt inq̃t ſanct⁹ Tho. triplici ratiõe. Primo rõne p̃dica- tionis. q̃ xp̃us baptizabat quaſi extũc incipi- ens docere ⁊ p̃dicare. ad quod requirit perfe/ cta etas qualis eſt triginta annorũ. Unde Geñ. xlj. c. legit. Q̃ triginta annorũ erat Joſeph cuz regnare cepiſſet in egypto ſub Pharaone. Si milit. ij. Regũ. v. ca. dicit de Dauid q̃ trigin- ta annorũ erat cũ ad regnum fuit ſublimat⁹. Et Ezechiel anno trigeſimo cepit pphetizare. vt ptz Ezechiel. j. ca. Et ſi q̃s obijceret q̃ deus re uelauit ſapientiã Daniel pueri vel iuuenis. vt dicit. xiij. c. eiuſdem. ergo a fortiori debuit ma/ nifeſtari ſapientia xp̃i ante trigeſimũ annũ. qõ factum fuiſſet ſi do uiſſet ante illã etatem. Di- cendũ q̃ xp̃s pponebat hoibus in exẽplum oim. ⁊ ideo oportuit in eo oſtendi illud qõ com petit oibus ſm legem cõmunem. vt. ſ. in etate pfecta doceret. Sed ſicut dicit Greg⁹ nazanze nus. Nõ eſt lex eccleſie que raro cõtingit. ſicut nec vna hyrundo ver facit. Aliquib⁹ eñ ex q̃/ dam ſpeciali diſpenſatione ſm diuine ſapientie ratiõz cõceſſum eſt p̃ter legem cõmunem vt añ pfectam etatem officiũ vel p̃ſidendi vel docen/ di haberent. Sic fuit Salomon Dauid ⁊ Hie remias. Secũda ratio quare xp̃s baptizari vo luit in etate triginta annorũ fuit legis impletio nis. Inquit eñ Chryſ. ſup mat. Futuruz erat vt poſt baptiſmuz xp̃i lex ceſſare incipet. Ideo hac etate xp̃s ad baptiſmũ venit qui põt oia peccata ſuſcipe vt lege ſuata nullus dicat q̃ iõ eam ſoluit q̃ impler⁹ nõ potuit. Si ergo aliq̃s q̃reret cur fideles xp̃i laudabiliter baptizantur non ſolũ ante trigeſimũ annũ: ſed etiã in infan/ tili etate ⁊ xp̃us baptizatus eſt tpe p̃enotato? Reſpondet Tho. q̃ vt ptz ex dictis. xp̃us non eſt baptizatus indigens purgatiõe nec aliq̃d il li potuit immunere ꝓpter dilationẽ p̃iculũ. Sz cuiuis alij nõ in paruum redundat p̃iculũ ſi ex hac vita diſcedat ſine baptiſmo. Tertia ratio quare xp̃s voluit baptizari in illa etate dicit p fectionis. Dat eñ intelligi q̃ baptiſmus parit viros pfectos ſm illud apoſtoli ad Ephe. iiij ca. Donec occurramus oẽs in vnitate fidei ⁊ agnitionis fi. ij dei in virũ pfectum in menſurã etatis plenitudinis xp̃i. Unde ⁊ ipa ꝓprietas numeri ad hoc ꝑtinere videt. Conſurgit enim trigenarius numerus ex ductu ternarij i dena- rium. p ternariũ aũt intelligit fides trinitatis. p denarium aũt impletio ma. datorum legis. Et in his duobus pfectio vite xp̃iane cõſiſtit. ¶ Tertia circũſtantia cõſideranda in baptiſmo xp̃i dicit loci. Baptizatus nanq̃ fuit in iorda/ ne. vbi difficultas oritur. Cur non in mari rubro potius voluit baptizari. nam veritas debet re/ ſpondere figure. Sed figura baptiſmi p̃ceſſit in tranſitu maris rubri vbi egyptij ſunt ſubmerſi. ſicut peccata delent in baptiſmo. ergo videtur q̃ magis debuit baptizari in mari rubro: q̃ in flumine iordanis? Inſup iordanis interp̃tatur deſcendẽs. ſed p baptiſmũ aliquis plus aſcen- dit q̃ deſcendit. Unde ¶ Matth. iij. ca. dr Q̃ ba ptizatus Jeſus cõfeſtim aſcendit de aqua. igit videt inconueniẽs fuiſſe q̃ baptizaret in ior- dane. Reſpondet hijs ſanctus Tho. vbi ſupra q̃ tranſitus maris rubri p̃figurauit baptiſmuz q̃tum ad hoc q̃ baptiſmus delet peccata. Sz tranſit⁹ iordanis q̃tum ad hoc q̃ aperit ianuã regni ce'eſtis: q̃ eſt p̃ncipalior effect⁹ baptiſmi ⁊ p ſolum xp̃m impletus. Fluuius nanq̃ ior- danis fuit p quem filij iſrael in terram p̃miſſio- nis intrauerũt. Baptiſmus aũt xp̃i introducit in regnum dei qõ p terram p̃miſſionis ſignifi- catur. Unde dicit Johan. iij. ca. Niſi quis re- natus fuerit ex aqua ⁊ ſp̃ũſancto nõ poteſt in- troire in regnum dei. Ad hoc etiã ꝑtinet q̃ Hie lias diuiſit aquas iordanis qui erat i curru ig/ neo rapiendus in celũ. vt dicit. iiij. Regum. ij cap̃. q̃. ſ. tranſeuntibus p aquam baptiſmi per ignem ſp̃ũſancti patet aditus in celũ. Est etiaz in baptiſmo aſcenſus p pfectum gratie: que re- quirit humilitatis deſcenſum. ſm illud Jaco- bi. iiij. Deus ſupbis reſiſtit. humilibus autem dat gratiã ſuam. Et ad talem deſcenſum refe. ẽ- dum eſt nomen iordanis.

¶ De tribus excellentiſſimis ſignis q̃ apparuerũt in baptiſmo xp̃i. Ca. III.

Certiũ myſteriũ contemplandũ de chriſto baptizato dicit apparitionis excellentis. Apa ruerũ quipe mox vt de aqua exiuit tria excel lentiſſima ſigna.

¶ Primũ fuit celorũ apertio ⁊ patefactio.

¶ Secundũ ſp̃ũſancti deſcenſio.

¶ Tertiũ paterne vocis auditio.

¶ Primū excellens signū fuit celoꝝ reseratio Dicit q̄dem Matth̄. iij. ca. Baptizatus autez confestim ascēdit de aqua ⁊ ecce aperti sunt ei celi. Et Marci. j. c. Statim ascendēs de aqua vidit celos aptos. Et Lu. iij. c. Jesu baptizato ⁊ orante aptum est celum. Hoc aūt ꝑm cōmunez doctoꝝ expositionem intelligendū est. Q̄ circa xp̄m beptizatū tantus splendor diuinitus effulsit in aere vt viderentur apti celi. sicut in chorusceatione videt fieri. vt dicit Nicolaus. de lyra. Ratio ꝯo huius claritatis celestis fuit. ꝑm tho. vbi supra. s. q. xxxix. iij. ptis. Quia xp̄s baptizari voluit vt suo baptismo ꝓsecraret baptismū quo nos baptizari debebamus. Et ideo in baptismo suo ea demōstrari debuerūt q̄ ptinēt ad efficaciam baptismi nostri. Circa quā tria sunt considerāda. Primo q̄dem ꝑncipalis ꝯtus ex qua baptismus efficaciam habet: que est ꝯtus celestis. Et ideo baptizato xp̄o apertum est celum. vt ostenderet q̄ de cetero ꝯtus celesti baptisma sanctificaret. Secūdo considerāda est fides ecclesie ⁊ eius qui baptizat̄ que operat̄ ad efficaciā baptismi. Unde baptizati fidem ꝓfitētur. ⁊ baptismus dicit̄ fidei sacr̄m. ꝙ fidem aūt inspicimus celestia que sensum ⁊ ratiōz humanam excedunt. Et ad hoc significandū xp̄o baptizato apti sunt celi. Tertio cōsiderāda est circa efficaciaz baptismi reseratio ianue regni celestis: ꝙ quā intrampt baptizati q̄ prius hoi ꝓclusa fuerat ꝙ peccatū. vnde baptizato xp̄o aperti sunt celi. vt ostenderet q̄ baptizatis patz via in celum. Notandū ꝯo in hac pte q̄ celum apertum est Jesu orante: in quo xp̄s dedit exēplum ꝑm Nico. de lira. Q̄ in receptiōe sacramentoꝝ debet mens nostra in deū eleuari. Uel vt dctur intelligi ꝑm Chryſ. sup Matth̄. Q̄ hoc ipsuz q̄ ꝙ baptismū celū aperit credentibus ē ex virtute orationis xp̄i. Ideo dicit̄ apertū est ei celū id est omnibus ꝓpter eum. ¶ Secundum excellēs signū quod apparuit in baptismo christi dicit̄ spūssancti descensio. Descendit eīm spiritussanctus corpali specie sicut columba in ip̄m vt dicit̄ Luce. iij. c. Hoc ꝯo conuenienter esse factum inquit Chryſ. Nām quicq̄d factum est i baptismo xp̄i ptinet ad mysterium omniū qui postmodum erant baptizandi. Omēs aūt qui baptismo xp̄i baptizant̄ spūmsanctū recipiunt nisi ficte accedāt. ꝑm illud Matth̄. iij. ca. Ipe vos baptizabit in spūsancto. Aduertenduz tamen est in hoc loco. q̄ Aug⁹. dicit li. xv. de tri. Absurdissimū est dicere q̄ xp̄s cū esset iam triginta annoꝝ accepisset spūmsanctū. Sed venit ad baptismū sicut sine peccato ita nō sine spiritusancto. Si eīm de Johanne scriptum est q̄ replebit̄ ꝓ spūsancto ex vtero matris sue. q̄d de homine xp̄o dicendū est: cuius carnis ip̄a conceptio non carnalis sed spūalis fuit. Nunc g̃. id ē in baptismo corpus suuz. i. ecclam ꝓfigurare dignatur. in qua baptizati p̄cipue accipiūt spūm sanctum. Sciendū ad hoc q̄ vt dicit Aug⁹. li. ij. de trini. Spūssanctus descendisse dicitur super xp̄m specie corpali. sicut columba. nō q̄ ipsa substantia spūssancti videret̄ q̄ est inuisibilis neq̄ ita q̄ illa visibilis creatura in vnitatem ꝓsone diuine assumeret̄. neq̄ eīm dicit̄ q̄ spūssanctus sit columba sicut dicit̄ q̄ filius dei est hō ratione vnionis. Dicit̄ g̃ spūssanctus descendisse sup xp̄m in specie columbe rōe columbe significantis spūmsanctū. Quare aūt apparuit in colūbe specie: triplex ratio assignat̄ a sancto Tho. Primo ad significandū dispositionē que req̄ritur in baptizato: que est vt nō fictus accedat si vult spūmsanctū recipe. hoc aūt denotat colūba que est animal simplex: astutia ⁊ dolo carēs Unde dicit̄ Mat. x. c. Estote simplices sicut columbe. Secūdo apparuit spūssanctus in specie columbe ad significandū effectum ꝓprium baptismi: q̄ est remissio peccatoꝝ ⁊ rēcōciliatio ad deum. Columba eīm est aīmal mansuetū. Et ideo sicut Chryſ. dicit sup Mat. In diluuio apparuit hoc aīmal ramū ferens oliue ⁊ cōmunem orbis terrarū tranquillitatē annūcias. Et nūc etiam colūba apparet in baptismo liberationem nobis demonstrās. Tertio apparuit spiritussanctus in specie colūbe sup xp̄m baptizatū ad significandū cōmunem effectū baptismi: qui est cōstructio ecclastice vnionis. Colūba eīm est aīmal cōgregabile ⁊ amicabile. Ūñ ⁊ Lan. v. dicit̄ de ecclesia. Una est colūba mea. Propter dicta necnō ⁊ ꝓpter sequētia de voce patris audita plericq̄ scire cupiūt. vtrū species siue voces in q̄bus apparuit pater vel filius vel spūssanctus sint administrate ꝙ angelos. Et respondet Alexander de ales in. j. volumie sūme sequēdo Aug⁹. in. iij. de tri. Q̄ oēs apparitiones tam noui q̄ veteris testamēti excepta illa apparitione qua filius apparuit in carne per angelos sunt administrāte. vnō species ⁊ voces ꝙ angelos formate sunt. Si aūt quereret̄ quare spūssanctus nō formauit illā columbā vel pater vocez immediate? Respōdet Alexander q̄ hoc pertinet ad excellentiā diuinam ⁊ etiā ad excellētiaz rational̄ creature. Ad excellentiam quippe diuinam ptinet opari ꝙ ministrū in his in q̄bus potest minister. Ad excellentiam etiā ministri ptinet ministrare creatori in q̄bus potest. Ūñ cuz angeli superiorem habent deum. Inferiores corporales creaturas pares rationales cōpetit ⁊ sibi ⁊ creatori vt sint medij in administratiōe creaturarū corpalium ⁊ rationabiliū. Unde etiam

sicut dicit Aug⁹. In opibus miraculosis sunt ministri angeli q̄tum ad ea que possunt. vt est p̄parare materiam: vel hmōi. Nam non omia subiecta sunt potentie angelice. Unde etiaz in ope incarnatiōis fuerūt angeli nuncij. Et etiaz in opibus iustificatis sunt angeli medij in his que possunt. vt est excitare intellectum vel affectum. ⁊ etiā in generali resurrectōe in collectōe puluerū. Cōgruit ergo supiori opari per ministrum. Competit etiā ministro habere auctoritatem respectu eoz̄ que infra ip̄m sunt. Unde cum assumit corpalis creatura irrationalis ad ostendendū p̄sentiam diuinā competit vt administret p angelicā tanq̄ mediam inter ipsam et suū creatorem. Sed cōtra ista posset quis obijcere q̄ carnem in qua aparuit xp̄us filij dei nō formauit angelus: sed immediate ip̄e de⁹. ergo columbā in qua aparuit sp̄ūsanct⁹ nō debuit formare angelus: sed immediate ip̄e de⁹. Ad h̄ dicit Alexāder q̄ nō est simile. qz caro illa fuit assumpta in vnitate p̄sone. Unde xp̄s vniebatur illi carni nobilissima vniōe. Nec in illa vnione congruebat vt esset p̄incipiuz alia natura q̄ diuina cui vniebat: sed ab eo moueret ⁊ formaretur cui vniebat. Angelus etiam in his q̄ ordinabant immediate ad reconciliationē humani generis nō debuit esse medius: sed solū ille qui debebat esse mediator qui .s. erat deus et hō. Et ideo in formatiōe corpis xp̄i vel in administratione eoz̄ que in p̄sona xp̄i agebantur nō debuit esse angelus administrator: sed solus ille qui erat mediator. Ille aūt species in quib⁹ aparuit pater vel sp̄ūsanctus nō fuerūt vnite ei ita vt ex illis ⁊ sp̄ūsancto fieret vnum in p̄sona. Nec ordinabant nisi ad ostendendā p̄sentiam ip̄ius dei .s. p̄ris vel sp̄ūsancti. Unde mediāte alia creatura nobiliori potuit mouere huiusmodi creaturā assumptā ad ostendēdā suam p̄sentiam .s. mediante creatura angelica. Orit tamē hic difficultas q̄dam. qz si illas spēs ⁊ voces formauit ⁊ mouit angelus ⁊ vniebat illis sicut motor. ergo in illis specieb⁹ non poterat vere dici mitti vel aparere sp̄ūsanctus aut loqui pater: sed potius angelus. Voluit h̄ oia Aug⁹. in .iij. de trini. q̄ licet angelus esset ille q̄ formaret voces illas ⁊ species. qz tamē non in p̄sona sua: sed in p̄sona dñi loquebat. nec p̄sentiā suā sed p̄sentiā domi demōstrabat. Ideo dicit non angelus sed sp̄ūsanctus aparere ⁊ pat loqui. qz omia hec sunt ad indicandā p̄sentiā domi et nō angeli. Ex p̄missis insurgit dubitatio q̄dam scz qualit sp̄ūsanctus dicat esse in illis sensibilibus creaturis in q̄bus aparuit: Ad quod ita dicit Alexander. q̄ deus in creaturis irrationabilibus dicit esse duplicit. Vel sicut causa in effectu. vel sicut signatū in signo. Sicut cā l effectu, ita esse generaliter in oibus creaturis essentialiter p̄sentialiter ⁊ potētionalit. qz ip̄e habz esse in eis sicut tenēs in esse ⁊ regens eas. quia quelibet creatura q̄tum ad hoc recipit influentiam a deo. aliter tenderet in nihilū. Sicut autē signatū in signo dicit esse duplicit. Nam est q̄dam signū quod est in creatura irrationali a natura. Quoddā ex institutiōe. Ex natura dicit omis creatura irrationalis esse signū totius trinitatis q̄tum ad cōditiones penes q̄s determinatur vestigiū trinitatis que sunt in oib⁹ creaturis. Sicut est vnitas veritas bonitas naturalis modus species ⁊ ordo ⁊ hmōi. penes q̄ deuenit in cognitionē trinitatis q̄ ad ea que sunt appropriata p̄sonis. Et hoc modo sicut in vestigio vel signo naturali impresso a creatore dicit esse tota trinitas in oīnibus creaturis. Ex institutione etiā dicit aliq̄ creatura esse signū p̄sentie creatoris. Et hoc mō nō dicit deus esse in oīnibus irrationabilib⁹ creaturis: sed in aliquibus. Nam est quoddā signū institutū ad significandā p̄sentiam diuinā quo ad aliquez effectū ⁊ hoc simplicit ⁊ nō ad tempus. sicut est in sacramentis que instituta sunt ad significandā p̄sentiā diuinam siue sp̄ūsanctū q̄ ad aliquez effectum gr̄e. Unde quotienscūq̄ transeunt xba sup elementū ad hoc institutū eo modo quo institutū est habet ratiōz sacramēti. Unde sacramentū baptismi institutū est in aqua vt semper habeat fieri in aqua ⁊ nō in alio elemento. ⁊ sic de alijs. Et hoc modo dicit deus esse in soēmētis alio modo q̄z in creaturis alijs irrationabilibus. Unde p̄ter illū modū quo est ibi sicut causa in effectu est etiā sicut signatū in signo. et ad hoc specialit ⁊ ad semp instituto. Est aūt aliud signū institutū ad significandā p̄sentiā diuinā. nō q̄tum ad omne temp⁹: sed q̄tuz ad aliquod temp⁹. Et hoc modo dicit fuisse sp̄ūsanctus i colūba. flatu ⁊ igne q̄n aparuit sup xp̄m ⁊ li⁹ per ap̄los. Nō cīn colūba assumpta signū erat naturale: sed institutū a deo siue a sp̄ūsancto ad significandā p̄sentiā suam nō semp: sed ad tempus .s. q̄diu mānsit sup xp̄m. Et ip̄a assumptio ad hoc demonstrandū erat eius institutio. Et q̄diu fuit assumptio. tamdiu fuit signuz. Erat ergo sp̄ūsanctus in columba sicut signatum in signo instituto siue assumpto ad temp⁹ ad eius p̄sentiā demonstrandaz. In xp̄o aūt erat deus non solum sicut in signo: sed sicut vnitus carni vnitate p̄sonali. ⁊ hoc nō ad temp⁹: sed ad semper. Et hic est modus singularis q̄ non reperitur in alia creatura. Sed nō admittūt que dicta sunt plerīq̄ curiosi dicentes. q̄ cum eque nobilis sit p̄sona sp̄ūsancti sicut p̄sona filij. ergo in

equé nobili creatura debuit manifestari spirit⁹ sanctus sicut manifestatus est filius. Ad qđ ita respondet Alexander. q assumptio carnis non ordinabat solū ad ostendendā p̄sentiam filij in carne: sed ad satisfaciendū p humano genere et ad reconciliandū humanuz genus deo. Opor tuit autē q ille qui satisfaceret esset deus ⁊ hō. deus q̄ poterat ⁊ homo q̄ debebat. Similit vt ille qui erat mediator inter deum ⁊ hominē essz deus ⁊ homo. Et ideo filius aparuit vt vnit⁹ illi nature p qua debebat satisfacere. Sz assumptio colūbe siue alterius creature nō ordinabatur: nisi ad ostendēdam p̄sentiam spūssancti ad testimoniū inhabitatōis xp̄i vel apostolorū ei⁹ Unde erat in illa creatura vt p̄diximus sicut signatum in signo nō in vnione p̄sone. Quia ergo nihil est pfecte deo vnibile nisi beatificabile ⁊ hoc solum est substantia rational' p quā debebat fieri redemptio ⁊ recōciliatio. Ideo filius aparuit solum in creatura rationali ⁊ nō quacūq: sed reparabili. Sed signationi siue demonstrationi pure magis cōuenit creatura irrationalis q̄ rationalis. ne forte crederet vnita vnitate p̄sonali sicut filius. Et ideo spūssanctus aparuit in creatura irrationali tm̄. Insup ꝓgrue bat vt sicut erat distinctio p̄sonarum ita eliz distinctio signorū. vnde q filius aparebat in natura humana nō debuit spūssanctus apparere i illa nec in angelica. q nō erat vnibilis. ¶ Tertium excellens signum quod aparuit in baptismo xp̄i dicit paterne vocis auditio. Audita quippe fuit vox patris dicentis. Hic est filius meus dilectus .s. naturalis. Alij autem sunt adoptiui in quo mihi bene complacui. id est in q̄ voluntas mea complebit de salute generis humani. Ubi claret q in baptismo xp̄i tota trinitas aparuit. vt dicit Nicolaus de lira super .s. ca. Marci. Pater in voce. spūssanctus in columbe specie ⁊ filius in carne. Et p talem apparitionem trinitatis demonstratuz fuit q baptismus quo baptizant fideles consecrat in inuocatione ⁊ ꝟtute trinitatis. Im illud Mat. vlt. Euntes docete omēs gentes baptizātes eos in nomie patris ⁊ filij ⁊ spūssancti. Hylarius aūt sup Mattheū ita pulchre loquit. Sup Jesuz baptizatū descendit spūssanctus ⁊ vox p̄ris audita est dicentis. Hic est filius meus dilect⁹. vt ex his que consummabant in xp̄o cognoscerem⁹ post aque lauacrū ⁊ de celestibus ptibus sanctum in nos spūm aduolare ⁊ paterne vocis adoptione dei filios fieri. Notanduz ꝟo hic est ꝓpter vocabulū aparitionis Im Alexandruz in p̄mo summe. Q aparitio aliq̄s dicit manifestatio facta in aliquo effectu intelligibili oblate intellectui. Et sic dicit Dap. .s. c. Aparet autez his q̄ fidem habent in illum. Secūdo aparitio dicit manifestatio facta in aliqua similitudine corpali oblata imaginationi. Et hoc mō dicit Matth. ij. ca. Angelus domi aparuit in somnis Joseph. Tertio dicit aparitio manifestatio facta in aliqua similitudine corpali sensibili oblata visui. ⁊ sic vsitato modo dicit aparitio Quarto modo aparitio dicit manifestatio facta in aliquo signo sensibili rep̄sentato sensui siue illud signum sit visibile siue audibile. Et hō modo aparuit pater in voce in nouo testamento. Insup sciendū vt inquit sanctus Thomas Q filius ⁊ spūssanctus q̄ sunt ab alio dicuntur nō solum aparere: sed etiam visibilit mitti Pater aūt q̄ non est ab alio aparere q̄dem potest sed visibilit mitti nō potest. Quis igit tam inceptus tam durus aut tam ptinax de cetero p̄sumat esse vt non humili corde suscipiat que de p̄sonarū diuinarū numero origine ⁊ ꝓprietate tradunt. de celis ad nos veritas ista descendit. Nec doceri potuit a thalete milesio vno ex septem sapientibus astrologo ⁊ philosopho. nō ab eius auditore. Anaximandro. Non ab isti⁹ discipulo. Anaximane. Non a discipulo Anaximanis. Anaxagora. Non ab Archelao discipulo Anaxagore. Non a famosissimo socrate ab Anaxagora instructo. Non a Platone discipulo Socratis. nō deniq̄ ab Aristotele auditore Platonis. qui oēs successiue scholam tenuerūt vnus post aliū. Non ab omnib⁹ hmōi philosophis credimus ⁊ simpliciter confitemur p̄fem filium ⁊ spūmsanctū tres p̄sonas ⁊ vnam essentiā qm̄ dignatus est deus clemencia ⁊ pietate sua nobis ista reuelare. O quātus error vtiq̄ detestandus illorū qui fabulaz narrare nos putant. cum xp̄i mysteria p̄dicamus. cum loq̄mur de p̄sonis diuinis. dum sacrū baptisma ianuam esse celestis regni docem⁹. Ecce baptizat xp̄us a Johanne. et tanta de supernis offert se testimonia diuinitatis sue. Quare letent cuncti fideles ex aqua ⁊ spūsancto regenerati. sperantes p christianā vitam indubitāter posse ad eternam beatitudinez puenire. Ad quam nos p̄ducat filius dei q̄ cum p̄re ⁊ spiritusancto viuit in secula seculorū. Amen.

¶ Sermo vndecimus. de ieiunio fame et temptatione xp̄i p̄o p̄ima dominica in quadragesima.

Octus est iesus in desertum a spū vt temptaret a diabolo. Scribunt hec verba Matt. iiij. ca. Docuit nos exemplo suo dñs noster iesus xp̄us equo animo ferre queq̄ ardua ⁊ dif-

ficillima si cupimus ad regna celestia pperare. qñ vt inquit Gregorius i omelia. Ad magna pmia pueniri nō potest: nisi pmagnos labores Et Hiero. ad Paulinū. Nihil sine mag̃ labore dedit h̄ vita mortalib⁹. Ob qđ doctor gentiuz ⁊ vas electiōis dicebat Act. xiiij. ca. Oportet nos p multas tribulatiōes intrare in regnuz celorū. At ⁊ ipe redemptor oim Mat. xj. ca. asserit. Regnū celorū vim patit ⁊ violēti rapiūt illud. Qđ suo mō ptulit Seneca in tragedijs dicens. Nō est molle terris ad astra via. Igitur dei filiꝰ postq̃ baptizatꝰ est deꝛtum petijt: vbi q̃draginta dieb⁹ ⁊ noctib⁹ ieiunauit. Et cū esuriret aggressus est illū Sathanas. varijsq; temptationū plijs eum eredidit supare. qđ cū facere nequijsset ꝓfusus abscessit: ⁊ xp̄o dño angeli ministrabāt. Quare vt h̄ oia clarius intelligāt nosq; pmptiores reddamur ad pnie crucez tolerandū atq; animosius cōfligam⁹ cū hoste maligno. In pñti ꝑmōe de ieiunio fame ⁊ temptatione xp̄i dicemus: vbi tria mysteria inducim⁹

¶ Primū dꝛ abstinentie ¶ templāda.
¶ Scōm pugne. Tertiū victorie.

¶ Quare xps cōuersatus est inter homines et quare nō sp duxit austeram vitā et cur voluit ieiunare. Ca. I.

PRimum mysterium ꝓtemplanduz dꝛ abstinētie. de quo dicit Mat. Ductus est Jesus in deꝛtū. qđ. s. ꝑm glo. est inter hierm̄ ⁊ hiericho scdo lapide distans a iericho iuxta aquas qb⁹ Heliseo sanatas. ⁊ arabes stant ibi. Et inde discurrebāt ⁊ occidebāt transeūtes. Juxta qđ dñs scripsit pabolam de illo qui iter faciebat a hierm̄ i iericho. Lu. x. ca. Et mō dꝛ quaranta na. Ductꝰ aūt Jesus in illud deꝛtū a spū sācto. vt dicit Gregꝰ. in omel. qđ exp̄sse Lucas. c. iiij pfitet. Inq̃t em̄. Jesus plenꝰ spū sancto egressus est a iordane ⁊ agebat a spū in deꝛtū. Et cū ieiunasset q̃draginta diebꝰ ⁊ q̃draginta noctib⁹ postea esurijt. Lucas aūt dicit. ⁊ nihil māducauit ill⁹ diebus. Ubi p ampliori intelligētia tria dubia oriunt.

¶ Primū est de xp̄i ꝓuersatione.
¶ Secundū de xp̄i manducatione.
¶ Tertiū de xp̄i ieiunatiōe.

¶ Primū dubiū est de xp̄i ꝓuersatōe. q̃re. s. nō fuit sp in deꝛto ⁊ solitudine: ꝙ voluit inꝛ hoies ꝓuersari. Ad qđ rñdet sctus Tho. in. iij. pte. q. xl. Q ꝓuersatio xp̄i talis debuit esse vt cōueniret fini incarnatiōis ꝑm quā venit in mundu. Venit aūt in mōm. Ꝓdro q̃dē ad manifestādaz veritatē: sicut ipe dicit Joh. xix. c. In h̄ natus sum ⁊ ad h̄ veni in mōm vt testimoniū ꝓhibeā veritati. Et ideo nō debebat se occultare vitam solitariā agens: ꝙ in publicū ꝓcedere publice ꝓdicando. Unꝺ Lu. iiij. c. dixit illis q̃ volebāt eū detinere. Quia ⁊ alijs ciuitatib⁹ oportz me euāgelizare regnū dei: qz ideo missus fuz. Secūdo venit xp̄s in mūdū ad h̄ q; hoies a pctō liberet. ꝑm illud. j. ad Thimo. j. c. Xp̄s Jesus venit in hūc mōm peccatores saluos facere. Et ideo vt Chryſ. dicit. Licet in eodem loco manēdo posset oēs ad se attrahere vt eius p̄dicatiōz audirent. nō tñ h̄ fecit. ꝓbens nobis exemplum vt p ambulem⁹ ⁊ req̃ramus peuntes. sic̄ pastor ouē pditam ⁊ medicus accedit ad infirmū. Tertio venit xp̄s in mōm vt p ipm̄ habeam⁹ accessum ad deū. vt dꝛ ad Ro. v. c. Et ita familiarit cum hoib⁹ ꝓuersando ꝓueniēs fuit vt oibus fiduciā daret ad se accedēdi. Et h̄ dꝛ Mat. ix. ca. Factum est discūbente eo in domo: ecce publicani ⁊ peccatores veniētes discūbebāt cū Jesu ⁊ discipul' ei⁹. Sup q̃ ꝙba Hiero. ait. Videāt peccatores publicanū a peccatis ad meliora ꝓuersum locū inuenisse pnie. Et ob id etiā ipi nō desperent salutem. Sed z dicta posset q̃s arguere ondens q; xp̄s debuit solitariā agere vitā Primo qz oportebat ipm̄ ondere se nō solū hoiez: ꝙ etiam deū. Sz deū nō ꝓuenit cū hoib⁹ ꝓuersari. Dr em̄ Baniel. ij. c. Exceptis dijs quoz nō est cū homibus ꝓuersatio. Et pbs dicit i. j. politice. Q ille q̃ solitarius viuit aut est bestia. s. si hoc ꝓpter fetētiam faciat. aut est deus si hoc faciat ꝓpter contemplandā veritatem. q̃ videz q; non debuit xp̄s cum hoib⁹ ꝓuersari: ꝙ solitarius viuere. Scdo debuit xp̄s vitā pfectissimā ducere. pfectissima aūt est vita ꝓtēplatiua. Ad vitam aūt ꝓtemplatiuā maxime cōpetit solitudo. ꝑm illud Osee. ij. c. Ducam eū in solitudiez ⁊ loq̃r ad cor eius. q̃ videt q; xp̄s debuit solitariam ducere vitā. Tertio ꝓuersatio xp̄i debuit esse vnifozmis. qz sp in eo debuit apparere qđ ē optimum. ꝙ qñq; xp̄s solitaria loca q̃rebat turbas declinans. vt Remigius dicit sup Mat. Tria refugia legit dñs habuisse, Nauim. mōtem ⁊ deꝛtum. ad quoꝝ alterz quotienscūq; a turbis compmebat ꝓdescendebāt. q̃ sp debuit solitariā vitā agere. Ad ꝑmū argumentū rñdet sanctus Tho. Q xp̄us p humanitatē suam voluit manifestare diuinitatē. Et ideo cū hoibus ꝓuersando qđ est ꝓp̄um hois manifestauit diuinitatē suam p̄dicando ⁊ miracula faciēdo: ⁊ innocent ⁊ iuste inter homies ꝓuiuēdo. Ad secundū argumentū dꝛ q; vita ꝓtemplatiua simpliciť est melioꝛ q̃z actiua q̃ occupatur circa corporales act⁹. Sed vita actiua ꝑm quā aliꝙs p dicando ⁊ docendo ꝓtemplata alijs tradit est pfectioꝛ q̃z vita q̃ solum ꝓtemplat. qz talis vita

ꝓsupponit abundantiã ꝯtemplationis. Et ideo xp̃us talem vitã elegit. Ad tertiũ ꝙ dicimus ꝙ xp̃s voluit dare exemplũ ꝓdicatorib⁹ q̃ non ſp debent eſſe in publico. Ad hoc aſſignari ꝓnt tres ratiões. qz xp̃us qñq; retraxit ſe a turbis. Prima rõ fuit ꝓpter corpalem q̃tem. Vñ ſcribitur Mar. vj. c. ꝙ dñs dixit diſcipul'. Venite ſeorſum in deſertum locũ ⁊ requieſcite puſillum Erant em̃ q̃ veniebant ⁊ redibant multi: et nec ſpaciũ manducandi habebãt. Scda rõ fuit ꝓpter orationẽ. Vnde Lucas. c. vj. inq̃t. Exijt in montem ſolus orare ⁊ erat pnoctans in oratiõe dei. Vbi dicit Ambro. Qz ad p̃cepta ꝟtutũ ſuo nos informat exemplo. Tertia rõ quare xp̃us q̃ñq; retraxit ſe a turbis fuit vt doceret fauorẽ humanũ vitandũ. Vnde ſup illud Mat. v. c. Videns Jeſus turbas aſcẽdit in montẽ. vt per hoc ꝙ nõ in ciuitate ⁊ foro: ſ̃ in monte ⁊ ſolitudine ſedit. erudit nos nihil ad oſtentatiõz facere. ⁊ a tumultibus abſcedere maxie cũ de neceſſarijs oporteat diſputare. ¶ Scõm dubiuz eſt de xp̃i manducatiõe cur vicz xp̃us nõ ſp auſteram vitam duxit. vt Johãnes baptiſta. nec ſp ieiunauit: ſ̃ manducauit ⁊ bibit etiã cuz publicanis ⁊ peccatorib⁹. Ad quod ita rñdet ſanct⁹ Tho. Qz conuenientiſſimũ eſt cũ quis cuz alijs ꝙuerſatur: vt ſe illis in conuerſatiõe cõformet. ſm illud. j. ad Chorin. ix. ca. Omibus omia factus ſum. Quare xp̃s ꝙuerſans cũ hoibus ꝓpter illorũ ſalutem. voluit ſicut ceteri in cibo et potu ſe habere. Sicut em̃ licita ⁊ laudabil' ẽ vita illius q̃ a ꝙortio hoim ſegregatus abſtinentiam ꝟuat. ita ⁊ vita alterius q̃ in ſocietate poſitus manducat ⁊ bibit. Nam abſtinentiã cibi et potus nõ ꝓ ſe ꝓtinet ad ſalutẽ. ſm illõ ad Ro. xiiij. c. Regnũ dei nõ eſt eſca ⁊ potus. ¶ Tertium dubiũ erat de xp̃i ieiunatiõe. Cur voluit in deſerto xp̃s ieiunare. Nõ eſt dicendũ ꝙ ad refrenandã ſenſualitatem: q̃ erat pfecte obediens rationi. nec ad eleuatiõz mentis que erat vnita deo pfecte. nec ad ꝟtutes acq̃rendas que erãt omẽs in ipo. Ergo ieiunauit ꝓpter nr̃m exemplum. Vnde Chryſ. ſup mat. inq̃t. Vt diſcas q̃ magnũ bonum eſt ieiuniũ ⁊ qualit' ſtatutuz eſt aduerſum diabolũ. ⁊ qñ poſt baptiſmũ nõ laſciuie ſed ieiunio oportet intẽdere. ipe ieiunauit nõ eo indigens: ſ̃ nos inſtruens. Quare autem tanto numero ieiunauit. Rõ eſt ſm Chryſoſto. Ne minor videat moyſe ⁊ helia q̃ tot diebus ieiunauerunt. nec vlterius ꝓtraxit. ne diabolus ipm ſupra hoiem aliq̃d exiſtimaret dum eximios ꝓphetarũ in q̃ſtitate dierum ſuparet. Sed hic q̃runt nõnulli cũ xp̃s nil comederet iſtis q̃draginta diebus ⁊ q̃draginta noctib⁹ ⁊ nõ eſurierit. A quo facta fuit illa ſuſtẽtatio vt nõ eſuriret? Et ad hoc dicere poſſum⁹ ꝙ tribus de cauſis põt aliq̃s nonſentire famem. Primo ex redundantia gl'e aime in corpus ſm ꝙ dat' corpori aliqua q̃litas glorioſa ꝙ modum habitus vel diſpoſitionis vt ſit impaſſibile. ⁊ ſic erit in beatis ꝙ modum habitus immanentis. Vnde Apocal'. vij. ca. dicit'. Non eſuriẽt neq; ſitient amplius. Et ſic potuit fuiſſe in xp̃o. vt ſicut dimiſit gloriã aime redundare in corp⁹ q̃tum ad claritatẽ in tranſfiguratiõe ꝙ modũ diſpoſitõis tranſeũtis ⁊ nõ immanentis. ita agere poterat q̃tum ad impaſſibilitatẽ humidi a caloze. Secũdo põt aliq̃s non ſentire famẽ ex aliqua ꝟtute cibi ꝓſſumpti fortificantis humidũ radicale ⁊ ſpeciei ꝟutem. ⁊ h̃ ſiue illa ꝟtus ſit naturalis illi cibo ſicut erat in ligno vite. vel ſupnaturaliter data. ſicut in cibo data Helie. iij. Regl. xix. c. In cuius fortitudine ambulabat quadraginta diebus ⁊ q̃draginta noctib⁹. Sic potuit eſſe in xp̃o ꝙ ꝓſſumpſiſſet aliquẽ cibũ cui tal' ꝟtus fuit diuinitus data. Tertio põt contingere ꝙ aliq̃s non ſentiat famem ex ſuſpẽſiõe actionis caloris naturalis ꝙ ꝟtutem deitatis immediate ita ꝙ vita remaneat. nulla ex ſupioribus cauſis exiſtente. Et h̃ fuit diuine ꝟtuti ſoluz in xp̃o cuius eſſe diuinũ erat eſſe exiſtere illi⁹ hominis. Si ꝙo dicere⁹ ꝙ ex quo xp̃us nõ eſuriebat ieiunando nõ ꝓbuit exemplũ penalitatis ⁊ patie? Reſpõdemus ꝙ hoc nõ ſequit'. qz poſtea eſurijt. Inſup ſicut martyres ꝓpter exceſſuz diuine dilectiõis ⁊ conformatiõz volũtatis diuine ⁊ expectatõz gl'e qñq; nõ ſentiebãt tormenta. nec tñ minus merebant' aut dabãt exemplũ patie. Ita hic xp̃s. ſed ois dubitatio ſoluit': qz poſtea eſurijt. Contemplare nũc fidel' aia illuz q̃ animantib⁹ cunctis alimenta p̃ſtat: ⁊ vitã ꝓ tuo amore fame ac ſiti q̃ ſepius laborantẽ. ⁊ cõpatere illi atq; inſpice diligent' q̃d p̃cipue trib⁹ vicibus inuenit ad comedendũ ſiue bibenduz. Eſurijt equidem poſt ieiuniũ ⁊ ante miſterium angelorum non habuit niſi lapides. Eſurijt adhuc in via dum ex bethania deſcendẽs ꝓgebat hieruſalẽ: ⁊ non inuenit niſi folia ficus. Vt ſcribitur Matth̃. xxj. c. Tandem ſitiuit in cruce. ⁊ oblata fuit ori eius ſpongia aceto plena. que ſi ad ſenſum myſticũ referamus cũ ꝯtinuo chriſtus eſuriat ⁊ ſitiat ſalutem noſtraz. Valeriq; illi lapidea corda omni duricie plena preſentant. nec illũ timẽt nec diligũt. vt vel timore vel amore abducant' a vitijs. Alij ꝟo folia ſibi ⁊ bona ꝟba ſine fructibus p̃bent. ſicut faciebant phariſei q̃s redarguit matthei. xxv. ca. dicẽs. Ypocrite bene de vobis ꝓphetauit Eſaias. Populus inq̃t hic labijs me honorat. corã aũt eoz̃ longe eſt a me. Nõnulli inſup acetum ei porrigunt

ad bibendū. hi sunt q̄ vel mūdano amore ebrii-
ati. vl̄ vana sapia ⁊ curiositate decepti nō solū
nō corrigunt sua delicta: ꝓ qb̄ grauius est detra
hunt xp̄o ⁊ impia ꝓba siue blasphema temere
loquunt̄ de deo. Aiūt qñq̄. Si xp̄us in cruce
voluit mori. q̄d nobis. imputet̄ sibi. Si deus
erat cur nō ablq̄ ignominia sue crucis indulsit
humano generi. Et similia sacrilegis buccl pu
blice resonantes erga xp̄m nulla pietate mouē/
tur. O pessimū genus hoim. O mētes nequis-
sime. O deniq̄ ingratissimi peccatores. Susti
nuit saluator nr̄ ab vtero ꝑginis vsq̄ ad pati-
bulum crucis tot labores. tot cruciat⁹ ⁊ penas
vt q̄tum nos diligebat cognosceremus. ꝑost
ꝙo exactos q̄draginta dies ieiunij sui voluit p
nobis peccatoribus esurire.

¶ De temptatiōe xp̄i quare. ſ. diabo
lus temptauit eum. qualiter apparu-
it et cur xp̄s voluit temptari. Ca. ii.

SEcundū myste-
rium contemplandū in hoc ꝓmōe di
citur pugne. de qua ¶ Mattheus ita
sequit. Accedens temptator. ſ. diabolus. vt pa
tet Lu. iiij. c. dixit ei tē. Ubi tria dubia sunt de
¶ Primū dicit inductionis. (claranda.
¶ Secundū apparitiōis.
¶ Tertiū rationis.
¶ Primū dubiū declaranduz ꝺ inductionis
quo. ſ. motiuo diabolus inductus est vt tēpta
ret xp̄m. ꝓtus nanq̄ eius demonib⁹ nota erat.
Dicit enī Lu. iiij. c. Exibāt aūt demonia a ml̄-
tis clamantia ⁊ dicentia. q̄ tu es filius dei. ⁊ i-
crepans non sinebat ea loqui. q̄ sciebant ipsuz
esse xp̄m. ¶ Uirū ꝑ videt̄ q̄ diabolus christuz
temptauerit. nam temptare est experimentū su
mere. qđ non fit nisi de re ignota. Ad qđ respon
det sanctus Tho. iij. pte. q. xli. ¶ sicut Aug⁹.
dicit. ix. li. de ci. dei. xp̄s tñ innotuit demoni-
bus q̄tuz voluit nō p id qđ est vita eterna: ꝓ p
q̄dam tpalia sue ꝓtutis effecta. ex q̄bus quādā
ꝓiecturā habebant xp̄m esse filiū dei. Ex q̄ rur
sus in eo q̄dam signa hūane infirmitatis vide-
bant. nō p certo cognoscebāt esse filiuz dei. Et
ideo diabolus eum temptare voluit. Unde ait
Chrys. ¶ audiens diabolus in xp̄i natiuitate
angelū pastoribus annūciantem. angelor̄ mul
titudinē iubilantē. Johannē digito demōstrā-
tem. p̄rem in baptismate testificantē. spūmsctū
in columbe specie descendentē. ⁊ nūc q̄dragita
diebus ⁊ noctibus ieiunantem cū esse dei filiuz
suspicatus est Sed postmodū vidēs eū esurisse
ip̄m esse dei filiū plurimū dubitauit. Nō enim
credebat posse dei filiū esurire. Et Hylari⁹ sup
Matth. dicit. Temptare xp̄m diabol⁹ non fu
isset ausus: nisi in eo p esuritionis infirmitatem
q̄ sunt hois recognosceret. Et Greg⁹. exponēs
illud Si filius dei es. inq̄t. Quid sibi vult tal̄
ꝓmonis exordius: nisi q̄ cognouerat dei filiū vē
turum esse: ꝓ venisse p infirmitatem corpis nō
putabat. ¶ Secundū dubiū declarandū dicit̄
apparitionis. qualit̄. ſ. apparuit xp̄o diabol⁹ in
hac temptatiōe. Et ad hoc dicit glo. Dia q̄ de
xp̄i temptatiōe hic dicunt̄ corporeis sensibus
completa sunt. Et ꝓm quosdaz credit̄ q̄ tēpta-
tor ille fuit lucifer p̄mus peccator: ⁊ maximus
temptator. iuxta illud qđ saluator nr̄ dixit Jo-
han. xij. ca. Uenit enī p̄nceps mūdi huius ⁊ in
menō hz quicq̄. ¶ Tertiū dubiū declarādum
dicit rōis. Quare. ſ. xp̄s temptari voluit. Ad
qđ assignant̄ tres p̄cipue ratiōes. ꝑima fuit
ꝓpter nr̄am instructiōz. Instruxit q̄pe nos vt
sciremus paratam esse nobis diaboli pugnaz a
qua null⁹ q̄tumcūq̄ sanctus immunis exist̄it.
Ideo Hylari⁹ sup Mattheū ait. In sanctifi-
catis maxime diaboli temptamēta crassant̄. q̄
victoria magis est ei exoptanda de sanctis. Et
sapiens Eccleſiastici. ij. c. inq̄t. Fili accedēs ad
ꝓfitutem dei sta in iusticia ⁊ timore. ⁊ prepara
aiam tuam ad temptationē. Et Aug⁹. ꝑ Fau/
stum. Nullus est hō tanta iusticia p̄dit⁹ cui nō
sit necessaria temptatio vel ad ꝓficiendū vl̄ ad
ꝓbandum. Et Greg⁹. xxiij. moral̄. Usus nr̄i
itineris nequaq̄ pagit̄ sine munere temptatio-
nis. Hic tamen ort̄ difficultas q̄m xp̄us tēpta
tioni se exposuit: Cum ꝑ eius temptatio sit no-
strum exemplū. videt̄ q̄ etiam alij debeāt se in
gerere ad temptatiōes suscipiēdas. qđ tñ vide-
tur esse piculosum. cū potius temptationuz oc
casiones vitare debeam⁹. Ad hoc rñdet sanct⁹
Tho. q̄ duplex est temptatiōis occasio. Una
q̄dem ex pte hominis: puta cum aliq̄s se pctō p
pinquū facit occasiones peccati non euitans.
Et tal̄ occasio temptationis est vitanda. sic di-
ctum ē Loth Gen. xix. c. Ne steteris i omni re
gione circa sodomam. Alia ꝙo temptatiōis oc
casio est ex pte diaboli: qui semp inuidet ad me
liora tendentibus. ⁊ talis occasio non est vitan
da. qñ vt inquit ꝑaulus. j. ad Chor. x. ca. Fi
delis deus qui non patit̄ vos temptare supza
id quod potestis: sed facit cum temptatione p-
uentum. Ex hac ꝙo temptatione cū dei adiuto
rio deuicta corona victorib⁹ dat̄. Unde Jaco
bi. j. c. dicit̄. Beatus vir qui suffert temptatōz
qñ cum ꝓbatus fuerit accipiet coronam vite:
quā repromisit deus diligentib⁹ se. Secūda ra
tio quare xp̄s voluit temptari fuit ꝓpter tēpta
torum ꝓsolationē. vt. ſ. temptatis consolatiōz
daret. Fuit q̄dez temptat⁹ statī post baptismū
qñ. ſ. a p̄re filius fuerat appellat⁹. ⁊ spūsanct⁹ i

colũbe ſpecie mãſerat ſup cũ. ⁊ celi ſibi viſi ſunt apiri. ⁊ diebus q̃draginta ⁊ noctib⁹ ieiunauerat: vt dare intelligi q ſi alic̃s temptaꝛ ꝓpter hoc nõ eſt minus dei filiatiõe dign⁹. nec ſua penitentia deo eſt minus accepta. Tertia rõ quare xp̃s temptari voluit fuit ꝓpter diaboli ꝯfuſionem. vt ipe dolo inuidia ⁊ malicia plen⁹ ſuperatus a xp̃o cõfuſus abiret. ſicut ꝙparebit i ſequentibus.

¶ Quare xp̃s ſupauit omẽs diaboli temptatiões et de modo illaꝝ temptationum. Ca. iii.

Certiũ myſteriũ ꝓtemplandũ de dño Jeſu xp̃o dicitur victorie. Vicit nanq̃ diabolum q̃ſpũalem hoiem nõ ſtatim de peccatis q̃ibuſ temptat: ſ paulatim a leuioꝛibus incipit. vt ad grauioꝛa ꝓducat. Idcirco de triplici vitio coniatus eſt xp̃m temptare.

¶ Primo de gula.

¶ Secundo de inani gloꝛia.

¶ Tertio de auaricia.

¶ Primo temptauit xp̃m de gula dicẽs. Si filius dei es: dic vt lapides iſti panes fiant. Hic hiero. ita loq̃. Vane agis demon. ſi filius dei eſt decipi nõ poterit. ſi purus hõ: lapides in panem ꝙuertere nõ valebit. Tñ mꝛta fuit aſtutia diaboli. qꝛ cogitabat intra ſe. Si faciat qđ ſua/deo: cognoſcam ipm eſſe deũ. Si nõ faciat: adducã eũ ad ꝓſumptoꝛ faciendi. Nec temptauit eũ de cibis delicatis: ſ tñ neceſſarijs. qꝛ arbitrabaꝛ eum virum bonũ q̃ tamen ſi pur⁹ homo fuiſſet nõ deus ꝓſumens lapides in panes conuertere. vt coꝛpali ſue fami ſubueniret. ob hanc inoꝛdinationem vitiũ gule incurreret. At xp̃s q̃ deus verus erat lapides in panes cõuertere noluit: qđ vtiq̃ facere potuiſſet. quia miracula fienda erant ad vtilitatẽ fideliũ: non ad inſtãtiam diaboli. nõ em̃ diabolus ſuplicat: ſ temptat. Anno ꝙo ſequenti pia mater impetrauit q aquã in vinum conuerteret in chana galilee. Reſpõdit itaq̃ diabolo xp̃s vt ſic dubi⁹ remaneret atq̃ deuictus. Scriptum eſt Deuꝛ. viij. ca. Non in ſolo pane viuit homo: ſ in omi verbo qđ ꝓcedit de oꝛe dei. qđ poteſt intelligi de ꝙbo p̃dicato quo aĩma viuit p gratiam. vt ſit ſenſus. Sicut panis eſt cib⁹ coꝛpis: ita cib⁹ ſcripture eſt cibus aie. Vñ ⁊ xp̃s dixit Joh. c. vj. Verba que ego locutus ſum vobis ſpũs et vita ſunt. tante efficacie ꝙba xp̃i fuerunt tã q̃ graviter doctiſſimeq̃ ꝓplata vt neſciret diabol⁹ aut ꝓtradicere aut replicare. Quare ꝓceſſit ad id i quo ſpũales viri quãdoq̃ deficiũt. vt. ſ. aliqua ad oſtentationẽ opeꝛ qđ ꝓtinet ad inanẽ gloꝛ.

Ideo ſcõo de hoc vitio ipm tẽptauit. Inquit nãq̃ Matthe⁹ tunc. ſ. finita ꝓꝛi temptatione aſſumpſit eũ diabol⁹. Qđ põt dupliciꝛ intelligi. Uno modo q ſupꝛa ſe accepit. Et ſic vt dic̃ Greg⁹. Obens ſ refugit humana. ⁊ ſ audic̃s expaueſcit. ſ nõ eſt mirũ q ꝑmiſit ſe ſic a diabolo aſſumi. ſi ꝙſideꝛeꝛ q ꝑmiſit ſe a mẽbris diaboli. ſ. ex eius inſtigatiõe flagellari ⁊ crucifigi. Alio mõ põt intelligi ꝓ cõcomitatiõz ãſi dicendo venias mecũ. ſicut Mat. xvij. ca. Aſſũpſit Jeſus Petrũ Jacobũ ⁊ Johem. Et Lu. xviij Aſſumpſit duodeci diſcipulos ⁊c̃. Diabolus itaq̃ aſſumpſit xp̃m. vel ꝓmo mõ vt dictuz eſt. Et ſm Chryſ. Agebat q̃ſtũ in ſe erat vt ab oĩbus videreꝛ. Et xp̃s diabolo neſciẽte faciebat vt nemo illũ videret. Vl aſſũpſit eũ ſcõo mõ in ſanctã ciuitatẽ. i. hieruſlm q̃ ſic nominaꝛ. qꝛ diuino cultui erat deputata. Et ſtatuit eũ ſupꝛa pinnaculum templi. Quidã dicũt q pinnaculum erat loc⁹ eminẽs ſiue pulpitũ vbi lex ꝓmulgabatur. Nicolaus ꝙo de lira dicit. Qꝛ erat tectũ templi quod erat deſup planũ. quia ſic fiebant tunc domus paleſtinoꝛũ. Dixit ergo diabolus xp̃o. Si filius dei es mitte te deoꝛſuz. Scriptũ eſt em̃. ſ. in ps. Angel⁹ ſuis deus mãdauit de te. vt cuſtodiãt te in oĩbus vijs tuis. Que ſcriptura ſm Aug. de mẽbris dicit nõ de xp̃o Allegauit ꝙo diabolus ſcripturã. qm̃ in ꝓꝛioꝛi pugna fuerat a xp̃o p ſcripturã concluſus. Sz ipe deus incarnatus iterũ ſibi reſpõdit. Scriptuz eſt Deuꝛ. vj. c. Nõ temptabis dñm deum tuũ Dñm q̃s tẽptat cũ hz naturali auxilio vel rõe q̃d faciat. ⁊ tamẽ cõmittit ſe piculo. vt experiatur an deus poſſit vel vellet liberare. Omittere itaq̃ ſe deoꝛſum piculũ erat ſm naturã. ⁊ miraculum facere tunc non erat expediẽs. ¶ Tertio diabolus temptauit xp̃m de auaricia. pduxit q̃dem temptationẽ ad id qđ iam nõ eſt ſpũaliũ viroꝝ ſ carnaliũ. ſ. vt diuitias ⁊ gl̃az mũdi cõcupiſcãt vſq̃ ad ꝙtẽptũ dei. Et ideo in ꝓꝛimis duab⁹ tẽptatiõib⁹ dixit. Si filius dei es. nõ autem in tertia: que nõ põt ſpũalibus conuenire. Sequiꝛ ergo euangeliſta. Iterũ aſſumpſit euz diabolus in montẽ excelſum: q ſm alic̃s diſtat a loco quarantane ſiue ieiunij duobus miliaribus. Et oſtendit ei omnia regna mũdi. ſm Criſoſto. Non eſt intelligendũ q videret ipſa reg̃ vel ciuitates vel aurum vel argentum. Sz partes in q̃bus vnumquodq̃ regnũ vl ciuitas poſita eſt. Diabolus ergo digito demonſtrabat. ⁊ vniuſcuiuſq̃ regni honoꝛem ⁊ ſtatum ꝙbis exponebat. Vel ſm Rabanũ oſtendit quia vanitatem pompe mũdane quam ipe diabolus diligebat q̃ ſpecioſa ſit ⁊ deſiderabil⁹ verbis demõſtrauit. vt ad amandam illã ipſum induceret.

Uel ſm Origenem oſtendit ei quō ipe p diuerſa vitia regnabat in mūdanis. in q̄busdam .ſ. p ſuꝑbiam. in q̄busdam p auariciā. in q̄busdaz p luxuriam. vt exemplo multitudinis poſſet ad ꝓſentiendū facilius inclinari. Prima expoſitio magis conſonat lre ſancti euangelij. Propterea vtſcribit Lucas. iiij. c. diabolus dixit. Omnia mihi tradita ſunt: ⁊ cui volo do illa. Mendax eſt qui eſt mendax ⁊ pater mēdacij. quia vt inquit Dauid in pſal. Domini eſt terra ⁊ plenitudo eius orbis terraz ⁊ vniuerſi q̄ habitāt in ea. Et iterū. Tui ſunt celi ⁊ tua eſt terra: orbē terre ⁊ plenitudinem eius tu fundaſti. Mendacio itaq̄ ſuo ſatagebat diabolus xp̄m ſeducere Et ſubdidit. Hec omia tibi dabo ſi cadens adoraueris me. Tūc dixit ei Jeſus. Vade ſathana ſcz ſm Hiero. in infernum q̄ paratus eſt tibi et angelis eius. Scriptū eſt enī. Dñm deū tuum adorabis ⁊ illi ſoli ſeruies. Non dixit hec verba exprobratiua in ꝑma ⁊ ſecūda temptatione: ſed in iſta. qz hic diuinū vſurpare volebat honorem. Tunc reliquit eum diabolus. ⁊ ecce angeli acceſſerūt ⁊ miniſtrabāt ei. Reliquerāt enim angeli ip̄m Jeſuz vt dicit Nicolaus de lira ad tps. vt diuinitas eius diabolū magis lateret ⁊ vt conuenientius locū temptandi haberet. ⁊ vt victoria ip̄ius xp̄i excellentior appareret ex hoc q̄ ſolus ip̄m deuinceret. Et ideo victo tēptatore ⁊ p confuſione recedēte acceſſerunt angeli ⁊ miſtrabant ei ſicut vero dño proprij ſui. Ex quo apparet diuinitas xp̄i: qz nulla natura eſt ſupra angelicā niſi diuina. Credunt aūt miniſtraſſe illi etiā cibū naturalē. ſicut fecerūt Helie. Inſup cibarūt illū ſpūali delectatōe collaudando ⁊ bñdicendo ſanctū nomen ei⁹. quod et nos ſp bñdicamus in ſecula ſeculorū. Amen.

¶Sermo duodecim⁹ de dulciſſimo admirarandoq̄ ſpectaculo tranſfigurationis xp̄i.

Dixit illos in mōtem excelſum. Scribunt hec verba Matth. xvij. c. Rem grandē atq̄ mirabilem opatus eſt xp̄s in ſua tranſfiguratione iocunda. Ad cuius ſpectaculū delectabile non omēs apoſtolos voluit adeſſe. Tum qz ſecreta non ſunt oībus reuelanda. tū qz debent a maioribꝰ in alios deriuare. ſicut fit in celeſti ierarchia. vt refert Diony. Tū etiaz vt Damaſ. dicit. Ne iudas indignus interueniſſet q̄ nec ſolus repellendus erat: ne ad inuidiā indignationemq̄ puocaret. Admiſſi ſunt ꝙo tres. Petrꝰ ꝓpter ꝓrogatiuam feruoris fidei. Johānes ꝓpter excellentiam ꝙginitatis. ⁊ Jacobus ꝓpter ꝓximitatez martyrij. qz ꝑmus ſuſtinuit martyriū ꝓpter xp̄m. vt ptz Actuū. xij. ca. His reuelata ſunt altiſſima myſteria xp̄i: que nullus valeret ingenio ac ꝓprijs ſenſibus comꝑhēdere. Que tamen poſtmodū ab eis ꝓdicata ſunt ⁊ ab euāgeliſtis deſcripta ad vtilitatem ⁊ eruditōez noſtram. Propterea vt mens noſtra illuſtret veritatis ſplendore. ⁊ dñm xp̄m pio veneremur affectu in p̄ſenti ſm monc de triplici ſublimi excellaq̄ dignitate ſaluatoris noſtri dicemus: quaz tribus diſcipulis p̄nominatis in ſua tranſfiguratione monſtrauit.

¶Prima dicit claritatis.
¶Secūda ſuperioritatis.
¶Tertia equalitatis.

¶De claritate corporis xp̄i in tranſfiguratione in qua monſtrata fuit diſcipulis dignitas eius. Ca. I.

Prima ſublimis ⁊ excelſa dignitas domini Jeſu xp̄i tribus apoſtol' demonſtrata dicitur claritatis. vt em̄ inqt Matthēus. Tranſfiguratus eſt ante eos. nō q̄ mutauerit liniamenta corpis vel amiſerit p̄ſtinam formam ⁊ faciem. vt Hiero. ait. ſed ꝓpter claritatis vultus eius immenſitatem. de qua dicit. Reſplēduit facies eius ſicut ſol: ⁊ veſtimenta eius facta ſunt alba ſicut nix. Placuit autem ſibi ſic tranſfigurari ⁊ claritatem oſtendere. qm̄ p̄nunciata paſſiōe ſua diſcipul'. vt ſcribit Matth. xvj. c. illos induxit ad ſue paſſionis ſequelaz dicens. Si q̄s vult poſt me venire. ſ. meā doctrinā et facta ſequendo. abneget ſemetip̄m. i. affectū humanum. nō ſolū meam paſſionē nō impediendo: ſ etiaz me in hoc imitando. ⁊ tollat crucē ſuam. i. paratus ſit in aīo volūtarie crucē portare in q̄ crucifigatur ignominioſe. ſm Nico. de lira. Oportz aūt ad hoc q̄ aliq̄s directe ꝓcedat in via q̄ finē aliqualiter p̄cognoſcat. Et p̄cipue qm̄ via ē difficilis aſpera ⁊ laboriosa. finis vo iocūdus. Cuz g̃ xp̄s p ſuā paſſionē ad hoc puenerit vt gloriā obtineret non ſolū aīe quā habuit a ꝓncipio cōceptiōis: ſ etiam corpis. ſm illud Luce vl. ca. Oportuit pati xp̄m ⁊ ita intrare in gl̃am ſuam. Ad quā etiā ꝓducit eos q̄ veſtigia ſue paſſiōis ſectant. Ideo ꝙueniēs fuit vt diſcipul' gloriaz claritatis oñderet. cui ſuos electos ꝓfigurabit Vñ Paulus ad Phil. c. iij. dicebat. Saluatorem expeatamus dñm Jeſum xp̄m q̄ reformabit corpꝰ hūilitatis nr̄e ꝓfiguratū corpori claritatis ſue. Sed vt ꝑs iſta lucidius explanet tria erunt dubia declaranda.

¶Primū vtrū claritas illa quā xp̄s oſtēdit in facie fuit in eius corpe ſicut in ſbiecto.

¶ Secõm vtrũ illa claritas fuit glorioſa.
¶ Tertiũ vtrũ p claritatẽ ꝙuenienter ſignifice
tur gloria corporũ beatorũ.
¶ Ad p̃mum dubiũ reſpõdet Alexander in .iij
volumineſũme: q claritas illa fuit in corpe xp̃i
tã q̃ in ſbiecto nõ tm̃ in aere circũſtante. Inq̃t
eñ Lucas. ix. c. Facta eſt dũ oraret ſpẽs ei⁹ al/
tera. id eſt alterata. vt dicit glo. qõ nõ poteſt eẽ
niſi fieret immutatio circa ip̃am. Aliter tñ erat
claritas in veſte. ⁊ alit̃ in corpe. qz in corpe erat
ab exteriori. vt dicẽt. ⁊ ita vt in ſbiecto. ſ. in ve-
ſte ab exteriori. ſ. a ſupfuſo ſplẽdore faciei. Rõ
añ q̃re claritas fuit in corpe ſicut in ſbiecto nõ
in veſte. qz veſtis nõ erat glorificabilis: ſ. bñ erat
glorificabile corpus. ⁊ ꝓpter h̃ ad oſtendendã
gl̃am q̃ erit in futura reſurrectiõe q̃ erit in corpe
ſicut in ſbiecto. ſic debuit eſſe claritas illa i trãſ/
figuratione. ¶ Ad ſecundũ dubiũ rñdet ſanct⁹
Tho. iij. pte. q. xlv. Q claritas illa quam xp̃s
aſſumpſit in tranſfiguratiõe fuit claritas glorie
q̃tum ad eſſentiã. non tñ q̃tum ad modũ eſſen
di. Claritas eñ corpis gl̃oſi deriuat ab aie cla-
ritate. vt Aug⁹. dicit in epl̃a ad dyoſcorũ. Sil̃r
claritas corpis xp̃i in tranſfiguratione deriua
ta eſt a diuinitate ip̃ius. vt Damaſcen⁹ dicit ⁊
a gl̃a anime eius. Q cñ a p̃ncipio conceptiõis
gloria aie nõ redundaret ad corpus ex quadaz
diſpenſatiõe diuina factum eſt. vt in corpe paſ/
ſibili noſtre redemptõis expleret myſteria. Nõ
tñ p hoc adempta eſt ptãs xp̃o deriuandi glo-
riam aie ad corpus. Et h̃ idem fecit q̃tũ ad cla
ritatem in tranſfiguratiõe. alit̃ tñ q̃ in corpore
glorificato. Nam ad corp⁹ glorificatũ redũdat
claritas ab aĩma ſicut quedam q̃litas p̃manẽs
corpus afficiens. Q̃ fulgere corpaliter nõ eſt
miraculoſum in corpore glorioſo. Sed ad cor-
pus chriſti in tranſfiguratione deriuata eſt cla
ritas a diuinitate ⁊ aĩma eius. non p modum q̃-
litatis immanẽtis ⁊ afficientis ip̃m corpus: ſed
magis p modũ paſſionis trãſeũtis. ſicut cũ aer
illuminat̃ a ſole. Unde ille fulgor tũc in corpo-
re xp̃i apparẽs miraculoſus fuit. ſicut et hoc ip
ſum q ambulauit ſup vndas maris. Ex q̃ non
tenet̃ opinio hugonis de ſancto victore qui di
xit. Q xp̃s aſſumpſit dotes claritatis in tranſfi
guratione. agilitatis ambulando ſup mare. ſub
tilitatis egrediendo de clauſo virginis vtero.
qz dos nominat quandam q̃litatem immanen-
tem corpori glorioſo: ſed miraculoſe habuit ea
que ptinent ad dotes. Et eſt ſimile q̃tũ ad ani-
mam de viſione qua Paulus vidit deum in ra
ptu. Illa ergo claritas fuit claritas glorie mo-
do dicto: ſed non corporis glorioſi. Ideo inq̃t
Beda ſup. xvij. ca. Matthei. In corpe morta
li oſtendit non immortalitatem: ſed claritatem
ſimilem future immortalitati. Sed ꝓpter dicta
querunt nõnulli. An ſoluz xp̃i corpus fuit trãſ
figurabile. Nam ſcribit̃ de Moyſe Exodi. xx
xiiij. ca. Q apparuit facies eius cornuta ex con-
ſortio p̃monis domini ex maximo ſplẽdore. Et
ij. ad Chor. iij. ca. dicitur. Q non poterant filij
iſrael intendere in faciem Moyſi ꝓpter glo
riam vultus eius. Inſup de beata ꝙgine dicit
gloſa ſup illo verbo Matth̃. j. ca. Non cogno
ſcebat eam donec peperit filium ſuum primoge
nitum. quia Joſeph Mariam facie ad faciem
videre non poterat. Quare vidit q corp⁹ moy-
ſi ⁊ virginis fuit tranſfiguratum. Ad hoc dicit
Alexander in. iij. vbi ſupra. Q alit̃ fuit ſimilitu
do gl̃e in facie moyſi. in beata ꝙgine ⁊ in corpo
re xp̃i. In facie nã q̃ moyſi ⁊ beate ꝙginis fuit ſi-
militudo claritatis q̃ erat alterius generis ſim-
pliciter q̃ claritas glorie. Sed in corpore chri-
ſti fuit claritas q̃ erat eiuſdem generis cũ clari-
tate gl̃e. ⁊ ſi non ſimplicit̃ tñ ſm partem. Et h̃ ẽ
qz radius claritatis in facie moyſi fuit a cõſor-
tio dei quem habebat ſpũalit̃ in mente. Simili
ter radius claritatis in facie ꝙginis erat ex con
ſortio dei quẽ nõ ſolũ habebat ſpũaliter in men
te: ſ. etiam corpaliter in ventre. Sed in corpore
xp̃i fuit claritas ex vnione cuz diuinitate ⁊ aĩa
in pteſupiori beata. Et ꝓpter h̃ nulla alia oſtẽ
ſio claritatis debuit dici tranſfiguratio ſiẽ iſta.
qz ſolum illa que eſt in expreſſa ſimilitudine ad
gl̃am debet dici tranſfiguratio. Et ſi ad hoc di-
ceretur q claritas moyſi fuit maior claritate cri
ſti: eo q non poterat p̃cipi niſi velaret̃. g magi
fuit oſtenſiua claritatis glorie. Reſpõdet Alex
nder. Q non fuit copioſior claritas gl̃e moyſi
q̃ claritas corporis xp̃i. Nam q claritas faci/
ei moyſi non poſſet videri fiebat nõ qz maior eſ-
ſet: ſ. qz offendebat ⁊ diſgregabat viſum Sicut
etiã videmus de claritate ſol̃ q̃ ꝓpter h̃ nõ põt
videri. Sed claritas apparens in facie xp̃i erat
delectãs viſum ⁊ ꝙfortãs. ſicut claritas glorie
q̃ ꝙfortat ⁊ corroborat viſum. Unde Apocal̃.
xxj. ca. Claritas ciuitatis ſupne cõpar̃ iaſpidi:
cui⁹ claritas demulcet ⁊ delectat aſpectũ. Sed
his obijci põt. qz dz q claritas corpis xp̃i fuit
ſimil̃ claritati ſol̃ q̃ videri nõ põt g nec ita vide
ri potuit claritas corpis xp̃i. Rñdem⁹ q clari
tas corpis xp̃i dz ſimilis claritati ſolis. qz ſol
excedit in lumine oẽs planetas. Tñ gloſa dicit
matth̃. xxvij. ca. Reſplenduit facies eius ſiẽ ſol
plus certe q̃ ſol: ſed non habuit exemplũ mai⁹
cui compararet. Si ꝙo aliq̃s quereret cur non
compata fuit claritas illa claritati iaſpidis ſiẽ
ſolis. Dicimus q licet claritas iaſpidis ſit dele
ctabilis non tñ ita eſt omnibus nota ſicut clari-
tas ſolis. Ad tertiũ iam dubium eſt deueniẽdũ

an. ſ. p claritatē ꝓuenientē ſignificet gla corpoꝝ beatoꝝ. Et vidꝛ q nō. Nā claritas nō ſoluꝫ ē corpoꝝ glorificatoꝝ: imo ꝛ cōis alioꝝ corpoꝝ Cōuenientioꝛ aūt eſt oſtenſio facta p ꝓpetates ꝓpꝛias ſicut p agilitatē impaſſibilitatē ꝛ ſbtilitatem q̄ p cōes. Ad hoc ita pulchꝛe dic̄ Alexā der. Q cum ſint q̄tuoꝛ ꝓpetates ꝑm quas oſtē ditur glorificatio corpoꝝ ipa claritas eſt pn̄ci palis ad quā cōſequunt cetere. Naturā em̄ lucis ꝓſequit ſubtilitas. vñ lux p naturā hꝫ ſubtilitatē ad penetrandū corpa maxie corpa trāſparentia. ſicut patꝫ in lapide criſtallino q̄ penetrat a luce. Silr ad ipam ꝓſequit agilitas. vñ motus vel mutatio eiꝰ fit q̄ſi ſubito. Silr ad ipſam conſequit impaſſibilitas. vñ etiā nullū inq̄namentuꝫ patit ab alijs. Quia g̃ claritas preſuponit oēs alias ꝓpetates q̄ ſunt corpoꝝ glorificatoꝝ ꝛ nulla illarū ponit oēs alias. Ideo ꝓuenit fit oſtēſio glorificatiōis corporum p claritatem. Idcirco dñs in euāgelio Matth̄. xiij. c. Significās gl̄am reſurrectiōis nō multiplicat ꝙba: ſ ꝓfecte integre ꝛ totalit̄ ſignificat p claritatem cū dicit. Juſti fulgebūt ſicut ſol in regno pr̄is coꝝ.

¶ De apparitōne Moyſi et helie qui cum xp̄o reuerenter loquebant exhibendo illi tanq̄ vero deo reuerentiā et honorem. Ca. II.

Secūda ſublimis ꝛ excelſa dignitas dñi Jeſu xp̄i apoſtolis demonſtrata ꝺꝛ ſupioꝛitatis. Quia em̄ vt ait Chryſ. Alij dicebāt eū eſſe Heliam. alij Hieremiā. aut vnū ex ꝓphetis. iō capita ꝓphetaruꝫ induxit: vt dr̄a appareat inter ſuos ꝛ dñm oſtendendo q̄ nō erat Helias neq̄ moyſes: ſ illis ſupioꝛ. imo ꝛ dñm ſe angeloꝝ ꝛ hoim manifeſtaret. Ecce inq̄t Matthaeus. Apparuit illis Moyſes ꝛ Helias cū eo loquētes. Ꝓꝺo clarioꝛe ꝙo huius partis intelligētia tria ſunt hic dubia declaranda.

¶ Primū q̄lit̄ apparuerūt ibi moyſes ꝛ helias

¶ Secm̄ quō diſcipuli cognouerūt illos.

¶ Tertiū quid loquebant̄.

¶ Ad p̄mū dubiū diuerſimode rñdet a mlt̄is. Quidā em̄ dicunt q moyſes ꝛ helias nō apparuerūt ibi vere: ſ imaginarie. Alij ꝙo q angeli p ꝓſonis eoꝝ in aſſumptis corpibus in ipſoꝝ ſcz moyſi ꝛ helie ſimilitudine apparuerūt. Nec fuit fictio q̄ illud angeli fecerūt ꝛ de intentiōe coꝝ q̄ ipi ꝓſonaliter feciſſent. Sicut etiaꝫ ꝺꝛ. Dñs locutus eſt ad moyſen q̄ angelus in perſona dom̄i loquebat̄. Nōnulli aūt aſſerūt q apparuer̄t ibi moyſes ꝛ helias vere. Ꝺꝛ apparuit moyſes in ſuo corpe ꝛ aſſumpto ad tps. Hoc videtur dixiſſe Aug⁹. in li. de mirabilib⁹ ſacre ſcripture. Nec mirū eſt q p tam magꝝ re ad tps reſurrexerit ꝛ realit̄ venerit. Alexander aūt i. iij. dicit. Q apparuit ibi helias in corpe ꝛ aīa. moyſes ꝙo in aīa tm̄. Ut em̄ inq̄t Aug⁹ ad paulinū in li. de cura p mortuis agenda. Alij ſunt hūanarum limites rerū. Alia diuinaꝝ ſig̃ ꝙtutum Alia ſunt q̄ naturalit̄. Alia q̄ mirabiliter fiunt. Apparitio itaq̄ aīaꝝ p⁹ mortē ꝑm limites rerū nō eſt poſſibil̄: ſ ſolū ꝑm ſig̃ diuinaꝝ ꝙtutū. ſiue ſolū ꝑm diuinā potētiā ꝛ nō ꝑm reꝝ naturā Alia igit̄ moyſi apparuit ibi vere p diuinā potētiam. Sicut dicit Aug⁹. q aie martyrū p diuinam potentiā p̄ſt hoibus apparere. Et de ꝓfeſſoꝛe Felice refert ipm̄ apparuiſſe ciuib⁹ nolanis pie a ſe dilectis cū a barbaris nola oppugnabat̄ Sed tū reſtat q̄ſtio q̄m̄ ſi aīa moyſi tm̄ ſine corpoꝛe apparuit cū ipa ſit inſenſibil̄ quō potuit apparere aſpectib⁹ apl̄oꝝ: Ad quod dicendū q ſba ſpūalis apparet ſenſui duobuſ modis. Uno mō p corp⁹ aſſumptū ſicut apparet angel⁹ Alio mō p ſolā ſimilitudinem corpis quā facit i ſenſum ꝛ p quā immutat ſenſum. Sicut em̄ angelus ptātez hꝫ ſupra corpa vt ſibi corpus poſſit aſſumere ꝛ apparere ſenſui p illud. Ita hꝫ potētiam vt poſſit aliquā corpis ſimilitudinē i oculo efficere ꝛ p illā oculū immutare: vt ab oculo p illā p̄cipiat̄. Sicut g̃ mediante corpe pōt facere ſimilitudinē q̄ cōp̄hendit̄ ita ꝛ ſine corpe. Sic aīa ſancta q̄ gloꝛioſa eſt hꝫ illā potentiā. et ꝫ mō potuit aīa moyſi apparere ocul̄ corpalib⁹ apl̄oꝝ ſine corpis aſſumptiōe. ¶ Ad ſcm̄ dubium rñdet Amb. q diſcipuli cognouer̄t moyſen ꝛ heliam ex habitu verbis ꝛ interna reuelatione. qui vt pie credi poteſt q̄ꝓximuꝫ ibi apparuerunt poſtea ad pedes Jeſu humiliter ꝛ reuerenter dixerūt. Adoramus te xp̄e ꝛ bñdicimus tibi: q̄ veniſti p crucem ꝛ paſſionem tuam redimere genus humanū. ¶ Ad tertiū ꝙo dubiuꝫ dicit Lucas q loquebant̄ de exceſſu quē completurus erat in hier̄m. Et vocat exceſſuꝫ paſſionem ei⁹. Primo ꝓpter excedentē pauptatē: quia non habuit in cruce vbi reclinaret caput. Secꝺo ꝓpter excedentē humilitatē ꝛ obedientiam. Tertio ꝓpter excedentem penalitatem. Quarto ꝓpter excedentē charitatem. quibus ꝙtutibus veluti quatuoꝛ gemmis exornantur quattuoꝛ cornua crucis. O q̄ affabilis erat ex vtraq̄ parte collocutio illa. O q̄ benigna erat vox ſaluatoꝛis. dum moyſi ꝛ Helie apoſtolis audientibus loquebat̄. Tūc Petrus prupit i mediū ꝛ dixit. Bonum eſt nos hic eſſe. ſi vis faciamus hic tria tabernacula. tibi vnuꝫ moyſi vnū ꝛ helie vnū. Et vt dicit Lucas etiā ꝛ Marcus. Neſciebat Petrus quid diceret.

Primo qz ibi ppetuo esse cupiebat tanq̃ si i visione claritatis corporis christi beatitudo cõsisteret: cum beatitudo essentialiter cõsistat in visione clara ipius diuinitatis. licet aspectus humanitatis christi faciat ad pmium accidentale quo sancti maxime delectant. Petrus autez in illa transfiguratiõe nõ vidit diuinam essentiam sicut Paulus in raptu: sed tm̃ eius humanitatem in forma gloriosa. Secũdo nesciebat qd diceret. qz sine passione christi se regnare putabat Idco sanctus Effrem in quodã pmone christũ ita introducit loquẽtẽ. Petre si hic manserim⁹ ẏba ppbetarũ q̃s adimplebit. vt illud. Foderunt manus meas z pedes meos z dinumerauerũt oia ossa mea. Si hic manserim⁹ cirographum Ade q̃s diuidet. q̃s debitũ soluet. Si h̃ manserim⁹ q̃ dixi tibi quõ fient. Ecclia super te quõ edificabitur. claues celoz q̃s accipiet. aut quem ligabis vel solues. h̃ ille. O q̃ suauis q̃ue iocũda erit visio diuinitatis. qñ ita delectabat coz Petri aspectus humanitatis. petebat tria fieri tabernacula. vnũ p xp̃o in quo ipe cohabitaret. aliud p Moyse in quo Jacobus p maneret. tertiũ p Helia in quo mozarek Johannes. O Petre oblitus videris primoz tuoz̃ et omniũ q̃ scripti sunt in libro vite nõ p tã paucis deus fact⁹ est hõ. non tam exiguus erit numerus electoz̃. Sed indulgenduz est tibi. qz p nimia dulcedine postulas qõd fieri nõ dz. Propterea ipo ita loquente. Ecce nubes lucida obumbrauit eos. Ubi fm doctoz sententiã trinitas psonaz diuinarũ apostol̃ illis fuit demonstrata. qz pater apparuit ibi in voce. filⁱ⁹ in carne. z spũs̃ctus in specie nubis lucide. Quare aũt in baptismo apparuit in specie columbe et i transfiguratiõe in specie nubis lucide dic̃ Alexander in. j. summe. Q apparitio spũs̃cti fuit ad ostensionem plenitudinis gratie et veritatis: q̃ fuit redundans in christo in baptismo. ergo apparuit in specie columbe ppter fecunditatem q̃ attendit in columba in quo significat fecunditas gratie in christo ad regenerationẽ z sac̃men toz̃ sanctificatoz̃. In transfiguratiõe xp̃o apparuit in nube lucida. ad significandũ plenitudinem veritatis redũdantis in xp̃o p modum doctrine Nam plenitudo veritatis in xp̃o fuit sicut nubes ex q̃ generata est pluuia doctrine. Et dicit nubes illa fuisse lucida. qz de plenitudine veritatis eius accepim⁹ lumen fidei z doctrine. Hiero. xp̃o sup Matthẽũ dicit de Petro. De frondib⁹ aũt tentoriis querebat tabernaculũ: sed nubis lucide opitur vmbraculo. vt discat in resurrectiõe nõ tegmine domoz: s̃ sanctispũs gloria sanctos esse ptegendos.

De equalitate pris et filij demõstrata in voce quam audierũt discipuli.

Capitulum. iii.

Certia sublimis z excelsa dignitas domi Jesu christi apostol̃ demonstrata dicit equalitatis. Audierũt nãq̃ vocem pris dicentez. Hic est filius meus dilectus in quo mihi bñ cõplacui ipm audite. De hac ita scribit petr⁹. ij. epistola. c. j. Nõ em̃ indoctas fabulas secuti notaz facimus vobis dñi nri Jesu xpi vtutẽ z psentiam: s̃ speculatores facti illius magnitudinis. Accipiẽs em̃ a deo pr̃e gloriã z honorem voce delapsa ad eũ huiuscemodi a magnifica gloria. Hic est filⁱ⁹ meus dilectus in quo mihi bñ complacui ipm audite. Et hanc vocem nos audiuimus de celo allatã cũ essem⁹ cũ ipo in mõte sancto. Qualis em̃ pater talis filius. eternus pat̃: eternus filius. Immẽsus pat̃. immẽsus filius. Increatus pater increatus filius. Omipotens pr̃ omnipotens filius. Sed p declaratiõe hui⁹ ptis tria sunt hic dubia declaranda.

¶ Primũ vtrũ pcessio ẏbi in diuinis cõgrue dicat generatio.

¶ Secõm vtrũ pater possit dici p̃ncipium filij.

¶ Tertiũ vtrũ filius sit alius a patre.

¶ Ad p̃mi dubij solutõz notãda sunt tria theologica documẽta fm doctrinam sancti Tho. j. pte. q. xxvij. Primũ documentũ q̃ pcessio in diuinis nõ est accipiẽda fm q̃ est in corpalib⁹ vel p motũ localẽ. vel p actõz alic⁹ cause in exteriorẽ effectũ. vt calorz a calefaciente in calefactum. Sed fm emanatõz intelligibilez. vt pote ẏbi intelligibil⁹ a dicente q̃d manet in ipo. Est g̃ pcessio illa ab intra nõ ab extra. Exquo id q̃d pcedit tali pcessu intelligibili nõ est diuersum ab eo a quo pcedit. Immo q̃to pfecti⁹ pcedit: tãto magis est vnũ cũ eo a quo pcedit. Manifestũ est em̃ q̃ q̃to aliq̃d magis intelligiẽ tanto pceptio intellectual̃ est magis intima intelligẽti z magis vnũ. Mã intellect⁹ fm h̃ q̃ actu intelligit fm h̃ fit vnum cũ intellectu Cũ cũ diuinũ intelligere sit in fine pfectiõis necesse est q̃ verbum diuinũ sit pfecte vnum cum eo a quo pcedit absq̃ diuisitate. Secõm documentum q̃ noie generatiõis duplicit̃ vtimur. Uno mõ coit̃ ad oia generabilia z corruptibilia Et sic generatõ nõ aliõ est q̃ mutatio de nõ eẽ ad eẽ corruptiõi opposita. Et vtriusq̃ s̃biectũ ẽ matia. z sic non ponit̃ in diuinis. Secõo mõ generatio dr̃ ppe i viuẽtibus. Et sic generatio significat originem alicui⁹ viuẽtis a p̃ncipio viuẽte p̃iũcto. z h̃ ppe dr̃ natiuitas. Nõ tm̃ oẽ hmõi dr̃ gentiũ: sed pro prie qõd pcedit fm rationẽ similitudinis. Unde pilus nõ habet rationez geniti z filij: sed solum

qđ ꝓcedit ſm ratiõz ſimilitudinis nõ euiuſcũ-
qz. Nam ỽmes q̃ generanť in ąlib⁹ nõ habẽt
rõez filiatõis. licet ſit ſimilitudo ſm gen⁹. Sed
requiriť ad rationẽ talis generatiõis q ꝓcedat
ſm rationẽ ſimilitudis in natura eiuſdẽ ſpeciei.
Sic hõ ꝓcedit ab homie ⁊ equus ab equo. In
viuentibus g̃ que de potẽtia in actum vite ꝓce
dunt. ſicut ſunt hoies ⁊ aĩalia generatio vtrã
qz generationẽ includit. Si aũt ſit aliqđ viuẽs
cuius vita nõ exeat de potẽtia in actum proceſ
ſio ſi qua in tali inueniť excludit oĩno ꝑmaz ra-
tionẽ generationis. Sed põt habere ratõez ge-
neratiõis que eſt ꝓꝓria viuentiũ. Sic g̃ ꝓceſſio
ỽbi in diuinis habet rationẽ generatiõis. ꝓce/
dit eñ ꝑ modum intelligibilis actiõis q̃ eſt ope
ratio vite ⁊ a ꝑncipio coniũcto. ⁊ ſm rationem
ſimilitudinis. qz conceptio int. llectus eſt ſimi-
litudo rei intellecte ⁊ in eadem natura. qz i deo
idẽ eſt itelligere ⁊ eſſe. Uñ ꝓceſſio ỽbi in diuis
dr̃ generatio ⁊ ipm ꝓcedens dr̃ filius. Si autẽ
aliquis quereret. quare ꝓceſſio ỽbi itelligibiľ
in nobis nõ dr̃ generatio ſicut in diuis Rñdeť
q intelligere in nobis nõ eſt ipſa ſubſtantia itel
lectus. vñ ỽbum qđ ſm intelligibilez opatiõz
ꝓcedit in nobis non eiuſdez nature eſt cũ eo a q̃
ꝓcedit. Ido non ꝓprie ⁊ cõplete cõpetit ibi rõ
generationis. Sed intelligere diuinũ eſt ipa ſb
ſtantia intelligentis. Quare ỽbũ ꝓcedens pro
cedit vt eiuſdẽ nature ſubſiſtẽs. Et ꝓpter hoc
ꝓꝓrie dr̃ genitũ ⁊ filius. Tertiũ documentũ q
in diuinis ſũt due ꝓceſſiones. ſ. ỽbi ⁊ amoris.
Nã ibi vt dictũ eſt non ẽ ꝓceſſio niſi ſm actiõz
que non tendit in aliqđ extrinſecum. ſed manet
in ipſo agente. hmõi aũt actio i intellectuali nã
eſt actio intellectus ⁊ actio volũtatis. proceſſio
aũt ỽbi attendiť ſm actionẽ intelligibilem. ſm
aũt opationẽ volũtatis inueniť i nobis quedã
alia ꝓceſſio. ſ. amoris ſm quã amatũ eſt i amãte. ſicut per cõceptionẽ ỽbi res dicta vel intelle
cta eſt i itelligente. Iſta aũt ꝓceſſio amoris i di
uinis non dr̃ generatio ſicut dicit Athanaſius.
Spũs ſctũs a patre et filio non factus nec crea
tus nec genitus. Ratio eſt qz hec eſt dr̃a inť in
tellectũ ⁊ voluntatez q̃ intellect⁹ fit in actu ꝑ
q̃ res intellecta eſt in intellectu ſm ſuaz ſiľitudi
nem. Uoluntas aũt fit in actu nõ ꝑ hoc q̃ aliq̃
ſiľitudo voliti ſit in volente ſ ex hoc q̃ volũtas
hz quãdaz inclinationẽ in rez volitam. Proceſ
ſus g̃ qui attendiť ſm actionẽ intellect⁹ ẽ ſcõm
rõnez ſiľitudinis. Et iõo põt habere rõnẽ gene
rationis qz omne generãs generat ſibi ſiľe. proceſ
ſio aũt que attendiť ſm actionẽ volũtatis non
cõſiderať ſm rõez ſiľitudinis ſ magis ſm ratio-
nem mouentis ⁊ impellentis in aliquid. Et iõ
qđ ꝓcedit in diuinis ꝑ modum amoris nõ pro
cedit vt genituz vel vt filius ſed magis ꝓcedit
vt ſpũs quo noĩe quedã vitalis motio ⁊ impul
ſio ꝺſignať. put aliquis ex amore dr̃ moueri vl
impelli ad aliq̃d faciẽdũ. ¶ Scõm dubiũ erat
vtrũ ꝑ poſſit dici ꝓncipiũ filij. Ad hoc dicit
Auguſti. in. iiij. de. trini. Pater ẽ ꝑncipiũ toti⁹
deitatis. Sctũs ỽo Tho. j. ꝑte. q. xxxiij. dicit
Q hoc nomen ꝓncipium nihil aliud ſignifi-
cat q̃ illud a quo aliquid ꝓcedit. omne enim
a quo aliquid ꝓcedit quocũq̃ mõ dicimus eẽ
ꝑncipiũ. Cũ ergo ꝑ ſit a quo ꝓcedit alius ſeq̃/
tur q ꝑ ſit ꝑncipiũ. Oz ꝛ hoc triplicať obĵciť.
Primo qz ꝑncipiũ ⁊ cauſa idem ſunt ſm ꝓhm.
Sed nõ dicim⁹ ꝑez eſſe cãm filij ne i curramus
errorẽ Arrij. qui dixit filiũ ꝓcedere a ꝑ ſicut
effectus a cã. ideoq̃z eſſe ꝑmã eius creaturã. Et
ſpm̃ſctũz ꝓcedere ſicut creaturaz vtriuſq̃. Et
ſm hoc neq̃ filiⁿ neq̃ ſpũſſctũs eſſet verus de
us qđ eſt ꝛ veritatẽ ⁊ fidem. ergo ſicut nõ dici⁹
patrem eſſe cauſaz filij ita neq̃ ꝑncipiuz. Scõo
obĵciť. qz ꝑncipium dicit reſpectu ꝑncipiati.
ergo filius eſſet ꝑncipiatus ⁊ ꝑ ꝛ ſequẽs creat⁹
qđ eſt falſiſſimũ. Tertio obĵciť. qz hoc nomen
ꝑncipiũ a prioritate ſumiť. Sed vt inquit Ath
anaſius. In hac trinitate nihil prius aut poſte
rius nihil maius aut minus. ergo pater non dz
dici ꝑncipiũ filij. Ad ꝑmã obiectionẽ rñdet ſan
ctus Tho. q Greci vtũť indifferenť in diuinis
noĩe cauſe vl noĩe ꝑncipij. Sed latini doctorẽs
nõ vtũť noĩe cãe ſ ſolũ noĩe ꝑncipij. Rõ eſt qz
ꝑncipiũ eſt cõmunius q̃ cauſa. ꝑmus eñ termi
nus vel etiã ꝑma ꝑs rei dr̃ ꝑncipiũ ſed nõ cauſa
hoc nomẽ. g̃ cauſa vid⁹ importare diuerſitatẽ
ſubſtantie ⁊ dependentiaz alicui⁹ ab altero qđ
non importat nomẽ ꝑncipij. In oĩbus eñ cau/
ſe generibus ſ mp inueniť diſtantia inť cauſaz
⁊ illud cui⁹ eſt cauſa ſm aliquã ꝓfectionez aut
virtutem. Sed noĩe ꝑncipij vtimur in his que
nullã hmõi differẽtiã hñt ſed ſolũ ſm quẽdam
ordinẽ. Sicut cũ dicimus punctũ eſſe ꝑncipiũ
linee. Uel etiã cũ dicimus ꝑmaz ꝑt em linee eẽ
ꝑncipiũ linee. Ad ſcõaz obiectõz dicit ꝑfar⁹ do
ctor. Q apũd grecos inueniť de filio vel ſpũſctõ
dici q ꝑncipienť. Sed hoc non eſt i vſu latino-
rum qz licet attribuamus ꝑri aliquid auctorita
tis rõne ꝑncipij. nihil tñ ad ſubiectionẽ vel mi/
norationẽ quocũq̃ mõ ꝑtinẽs attribuim⁹ filio
vl ſpũiſancto vt vitetur omnis erroris occaſio.
Ad tertiã obiectionẽ rñdem⁹. q licet ħ nomen
ꝑncipiũ q̃tum ad illud a quo imponiť ad ſigni
ficandũ videať a prioritate ſumptũ. non tñ ſig-
nificat prioritatẽ ſed originẽ ¶ Tertiũ dubiuz
erat vtrũ filius in diuinis ſit alius a patre. ⁊ ar
guũt quidam q non. naz ſm grãmaticos. Alij⁹
eſt relatiuũ diuerſitatis ſubſtãtie. ſi ergo filius

est alius a patre. videt q; sit a patre diuersus. qđ est contra sententiã doctorũ. Jnqt em̃ Augusti. vij. de tri. Cum dicim⁹ tres psonas: non diuersitatem intelligere volum⁹. Et Ambro. i ꝓmo de trinita. Pater ⁊ filius diuinitate vnuz sunt. nec est ibi substantie dr̃a neq; vlla diuersitas. Et Hilarius in li. de trini. Jn diuinis psonis nihil est diuersuz. nihil alienũ. nihil sepabile. ergo filius nõ est alius a pr̃e. Verũtamẽ cõtrariũ videt esse. q; Aug⁹. in li. de fide ad Petrum ait. Una est essentia pr̃is ⁊ filij ⁊ spũssci. in qua nõ est aliud pater aliud filius. aliud spiritussanctus. cuius psonalit̃ sit alius pat̃ alius filius alius spũssanctus. Ad intelligendã itaq; veritatẽ dicit sanctus Tho. j. pte. q. xxxj. q; ex hijs inordinate platis incurrit̃ heresis. Jdeo cum de trinitate loquimur cũ cautela ⁊ modestia est agendũ. q; vt Aug⁹. dicit in. j. de trini. Nec piculosius alicubi errat̃. nec laborioſius aliq̃d querit̃. nec fructuosius inuenit̃. Oportz autẽ in his que de trinitate loq̃mur duos errores oppositos cauere. inter vtrũq; tempate ꝓcedentes. s. errorem Arrij. q̃ posuit cũ trinitate psonarũ trinitatẽ substantiaz. Et errorem Sabellij q̃ posuit cũ vnitate essentie vnitatem psone. Ad vitandũ ḡ errorem vitare debem⁹ in diuinis nomen diuersitatis ⁊ dr̃e ne tollatur vnitas essentie. Possumus aũt vti noie distinctionis ꝓpter oppositionem relatiuã. Et sic si quando inueniret̃ nomen diuersitatis vel dr̃e sumẽdum est ꝓ distictiõe. Ne aũt tollat̃ simplicitas diuine essentie. vitandũ est nomen sepatõis vel diuisionis q̃ est totius in ptes. Ne tollat̃ equalitas. vitandũ est nomen disparitatis. Ne tollatur similitudo. vitandũ est nomen alieni vl̃ discrepantis. Ad vitandũ errorẽ Sabellij vitare debemus singularitatem ne tollat̃ cõmunicabilitas essentie diuine. Unde Hilarius li. de tri. Patrem ⁊ filiũ singularem deũ ꝓdicare sacrilegium est Debemus etiã vitare nomen vnici ne tollat̃ numerus psonarũ. Dicimus tñ vnicum filium. q; nõ sunt plures filij in diuinis. non tñ dicimus vnicuz deũ. q; pluralitas deitatis cõmunis est. Uitamus nomen cõfusi ne tollatur ordo nature a psonis. Unde Amb. li. j. de tri. Nec cõfusum est qđ vnũ est nec mlt̃plex eẽ potest qđ indifferens est. Uitandũ est etiã nomen solitarij: ne tollat̃ consortiũ triũ psonarum. Ad argumentũ vo dicendũ q; hoc nomen ali⁹ masculine sumptũ importat distinctionẽ suppositi. vnde filius est alius a patre. s. est aliud suppositum diuine nature sicut est alia persona ⁊ alia ypostasis. Est ḡ filius alius a patre: ꝑ nõ diuersus neq; alienus. Quia em̃ in diuinis est distictio ꝑm psonas: non aũt ꝑm essentiam. Dicim⁹ pat̃ est alius a filio: ꝑ nõ aliud. Et ecõtrario dicimus q; sunt vnũ: ꝑ nõ vnus. Equalem igit̃ deo patri dei filiũ ꝓdicamus. de quo dixit vox paterna vt supradictũ est. Hic est filius me⁹ dilectus. s. naturalis. Alij aũt sunt adoptiui i quo mihi bene complacui. i. in quo diuinũ bñplacitum complebit̃ de redemptiõe mũdi. Audientes ista discipuli ceciderũt in faciem suã. q; ꝑm Hiero. sup Mattheũ. Humana fragilitas cõspectũ maioris glorie nõ sustinet. Ab hac autẽ fragilitate sanant̃ hoies p xp̃m eos in gloriam inducendo. Qđ significat̃ p hoc q; accessit ⁊ tetigit eos dixitq; illis. Surgite nolite timere: q̃ leuantes oculos neminẽ viderũt nisi solum Jesum. eo. s. q; moyses ⁊ helias reducti fuerãt vo lũtate diuina ad loca vnde fuerãt abducti. Descendentibus aũt illis de monte ꝓcepit Jesus ne alicui visionẽ dicerẽt dõec resurgeret a mortuis filius homis. Que ꝓhibitio facta est ꝑm doctores. ne alij audientes xp̃m eis apparuisse in forma gloriosa scandalizarent̃ postea videntes ip̃m pati tam ignominiose. Ecce q̃t modis ante ⁊ post resurrectiõz suam saluator nr̃ allicere corda hoim ꝓcurauit ad supne felicitatis desideriũ. ⁊ tñ mortales miseri nõ nisi transitoria bõa ista atq; terrena summo studio adipisci conantur. Jp̃e dei filius deus verus ⁊ glorioſus viam summi boni nos docuit. Jp̃e ad regnum celorũ nos inuitauit. Jp̃e in sua tranſſiguratõe tribus apostol' claritatem corpis delectabilem ⁊ omni suauitate repletã videri fecit. vt spretis mũdalibus rebus supna gaudia feruẽtius affectarent. Ad que nos producat ip̃e q̃ est bñdictus ⁊ laudabilis in secula seculorũ. Amen.

Sermo tertiusdecimus de innocẽtia xp̃i in quo cõfutatur blaſphemia eorũ qui dicunt xp̃m sua culpa iudeis exosum fuisse.

Peccatum non fecit nec dolus inuentus est in ore ei⁹. Verba sunt ꝓncipis apostolorũ p̃ima sua epla. ca. ij. Jniquitas quorũdam hominum puerorũ vsq; adeo inualuit: vt cuz audiit pissimũ saluatorem nostrũ iudeis ꝓcurantibus ignominiose crucis tormentũ subijsse. nõ sine ipius culpa factum fuisse improbe fateantur. detestant̃ passionis eius mysteria q̃ pro nobis dignatus est mori. Et vt inquit Petrus: Tradebat iudicãti se iniuste q̃ peccata nr̃a pertulit in corpe suo sup lignum. vt peccatis mortui iusticie viuamus. Obijciunt aũt nobis illi neq; quod non videt̃ verisimile iudeos ita cõcorditer ita frequent̃ ita hostilit̃ contra xp̃m fuisse

cõmotos: nisi aliqd reprehensione dignũ deprehendissent. Necp pilatus p iusticiã hoiez sctm veluti sedicioſuz ⁊ reũ cũ sceleratis cõdẽnasset ad mortẽ. Quãobrẽ vt hmõi pditissimus error penitus extinguat. decreui de innocẽtia xpi in ꝟmone disserere. Ostendãcp xpm Jesuz dei ⁊ ẏgis filium innocentẽ passum. nõ ꝓpter aliqd eius peccatũ. qz ab oi labe penit' fuit imunis: put ẏba ꝓposita dicunt. in qbus de innocẽtia xpi locuturi triplici rõe ꝑncipali ꝓbare illã cõ
¶ Prima rõ dr gre plenitudo. (tendemus.
¶ Scda mali cie consuetudo.
¶ Tertia exemplorũ multitudo.

¶ De plenitudine gre xpi qua illius aia fulgebat oi mũdicia ⁊ scitate ¶. I.

PRima ratõ qua ꝓbamus innocentiã xpi dr gre plenitudo. Fuit nãcp aia ei' plena gra. Un scribit Joh. j. c. Verbũ caro factum est: ⁊ habitauit in nobis. Et vidimus gl'az ei' gloriã qsi vnigeniti a pre plenũ gre ⁊ veritatis. Quare vt dixim' in supioribꝫ nec peccauit nec peccare potuit. Sciendũ tñ ꝟm theologoz doctrinam ⁊ ꝑcipue Alexandri de ales in. iij. volumine summe. q in xpo distinguit triplex gra.
¶ Prima dr vnionis. ¶ Secũda capitis.
¶ Tertia singularis sanctitatis.
¶ Prima est gra vnionis: de qua dicit Aug'. Maior gra non pot cogitari qz q filius hois sit filius dei. Rõ huius gre est qz nõ est possibile ipi creature hũane p donũ ꝟditõis nature. q eleuet ⁊ disponat ad diuinã vnionez. Et iõ necessaria est ei gra q eleuet ⁊ disponat ipsam ad vnionẽ deitatis. hanc aũt gram dicim' vniõis q in xpo fuit pfectissima ꝟm rõez cause finalis. Nã vltimus effectus gre est nos vnire deo Sz in alijs a xpo tal' vnio fit p cognitõz ⁊ amorem In xpo ẏo nõ solũ p cognitõz ⁊ amorẽ: ꝟ etiaz in vnitate psone. vt sic idẽ fili' q ⁊ filius dei. ⁊ ꝟ est maior vnio q possit esse vel excogitari. Un iste est effectus plenissim' qui possit esse gratie.
¶ Scda gra q est in xpo dr capitis ꝟm quaz ẽ caput eccle etiã ꝟm humanã naturã. Unde ad Eph. j. ca. dicit aplus. Jpm dedit caput super omnem ecclesiã q est corpus eius. Hec ẏo gra fuit in xpo plena ꝟm rõem cause efficientis. Nã sicut qdam luminaria pficiunt suo lumie soluz ⁊ non hñt ptãtem influendi suũ lumen alijs. sic ptz de carbone. Quedã ẏo nõ solũ retinẽt suuz lumen in se: ꝟ ipm influũt ⁊ illuminant alia corpora. Sicut ptz de flamma. Ita gra xpi radiat ab ipo ad alios. nõ aũt gra in alijs sanctis: ꝟ tãtum pficit ipoz aias. nec hñt ptãtem influendi ipam. Et ꝓpter hoc sicut lumen in flãma dicit lumen plenũ. lumen ẏo in carbone dr semiplenum. ita gra in xpo ꝟm quam est caput dz dici gra plena. In alijs ẏo sanctis respectu ei' gra semiplena. Un Hugo in li. de sacris ait. Sicut spũs hois mediante capite ad mẽbra descendit viuificanda. sic spũssanctus p xpm venit ad christianos cuius plenitudo qdem existit in capite ptici patio ẏo in mẽbris. Notandũ tñ ꝟ q influentia gre a deo est duplicit sine medio ⁊ per mediũ. Sine medio xps ꝟm q deus immediate est dator gre auctoritate ⁊ in ꝓpa rõe efficientis p mediũ xps ꝟm q hõ est dator gre multis modis. Est em mediũ p modũ fidei. p modum meriti. p modũ desiderij siue orois ⁊ p modum dispositiõis. Est em xps ꝑmo mediũ p modum fidei: put ipe considerat in fide. Nã fides q de ipo siue de deo hoie est dispositiue immediate animã ad gram. imo ipossibile fuit sine fide illa aliquẽ gratũ esse deo. Propter hoc dixit pr Abac. iij ⁊. xvij. c. Hic est fili' meus dilectus in quo mihi bñ cõplacui. Ibi glosa. i. p ipm alij mihi placent. Et Aug'. Sine fide mediatoris nullus vn q placuit deo. Sil'r xpus est quoddã mediũ p modum meriti. qz p passionẽ suam meruit a patre vt darek gra oibus credẽtib' in ipm ⁊ amãtibus ipm. Adhuc p modũ desiderij est qddaz mediũ. qz oibus credẽtib' orat gram et desiderat. Un Joh. j. sua cano. ca. j. Aduocatũ habemus apud deũ et prem dñm nrm Jesum xpm. Jpe g est mediũ sicut aduocat' ⁊ orans vt det nobis gra. Insup est mediũ p modũ dispositionis q tũ ad naturã. qz tota hũana natura añ incarnationem erat digna odio ⁊ reprobatõe per peccatũ originale. Sed cũ fuit humana natura assumpta a filio dei in vnitate psone disponebatur rõe ꝑdestinatorũ ad gram dispositõne congruitatis siue dignitatis. Sicut g p vnũ hoiez fuit lapsa. ita p vnum hoiez deũ. s. xpm p vnionem cũ deitate fuit dispositа ad iustificationez.
¶ Tertia gra que est in xpo dr singularis sanctitatis q fuit in eo plena ꝟm rõem cause formalis plene informans aiaz xpi ⁊ plenissime omẽs vires eius q tuz ad oes actus ipaz. qz in ipsa aia xpi est gra cognitionis ⁊ veritatis oim. Et ꝟ pficit q tum ad actũ rõis. Et pficit q tum ad actũ ꝟcupiscibilis q est amor bonitatis. Et etiam pficit q tũ ad zelũ irascibil'. In alijs ẏo sanctis licet informaret ꝟm excellẽtiã ad vnũ actũ nõ tñ ad oes actus. Et cũ in alijs sanctis sit preeminentia respectu alicui' doni. In xpo tñ est ꝑeminentia respectu oim donorũ. qz nõ hz gratiam ad vnũ actũ gre tñ: ꝟ ad oes. Et ꝟ est qd dicit Aug'. Q accepit gram totalit ⁊ vniuersaliter. Un compatio gre xpi ad gras aliorũ ꝟm plenitudinẽ ⁊ pfectionẽ est. ꝟm q comparatur fi

gura circuli ad figuras alias angulares. Circulus em̃ est capacissima figura respectu aliarum ita gr̃a xp̃i capacissima est. Capax q̃pe est omnis actus cuiuslibet ỹtutis: qđ non est in alijs g̃tijs sanctorũ. Cõtra ista posset q̃s arguẽdo dicere. Q̃ in xp̃o non fuit plenitudo gr̃e. Nam in xp̃o hoie non fuerũt oẽs ỹtutes. Sed non est plenitudo gr̃e sine plenitudine oĩm ỹtutũ. g̃ in ipo non fuit plenissima gr̃a. Nam in ipo nõ fuit liberalitas ⁊ magnificentia. q̃ he ỹtutes hñt actum suũ circa diuitias q̃s xp̃s contẽpsit. Secũdo non fuit in ipo tempantia ⁊ continẽtia. q̃ he sunt ꝫ concupiscẽtias p̃rauas: q̃ in xp̃o non fuerũt. Tertio ꝑm ph̃m in. vij. ethi. Virtus diuidit cõtra quendã heroicũ siue diuinuz habitum q̃ attribuit hoibus diuinis. hoc aũt maxime conuenit xp̃o. g̃ non habuit ỹtutes: sed aliq̃d altius ỹtute. His rñdet sanct⁹ Tho. iij. pte q. vij. Q̃ sicut gr̃a respicit essentiam aĩc. ita virtus respicit eius potentiã. Vñ oportet q̃ sicut potentie deriuant̃ ab eius essentia: ita virtutes sint deriuatones q̃dam gr̃e. Quanto aũt aliq̃d ꝓncipium est perfecti⁹: tanto magis imꝑimit suos effectus. Undecum gratia christi fuerit p fectissima: consequens est q̃ ex ipa p̃rocesserint ỹtutes ad pficiendũ singulas potẽtias aĩe q̃tum ad omẽs anime actus. Et ita xp̃us habuit omẽs ỹtutes. Ad illud ỹo qđ inducebat̃ de liberalitate. dicendũ q̃ liberalitas ⁊ magnificentia cõmendant̃ circa diuitias inq̃tum aliq̃s non tm̃ existimat diuitias q̃ velit eas retinere ꝓtermittendo id qđ fieri oportet. Ille autem minime diuitias extimat q̃ penitus eas contemnit ⁊ abijcit ꝓpter pfectionis amorem. Et ido in ꝫ qđ xp̃s oẽs diuitias ꝓtempsit. ostẽdit in se summũ gradũ liberalitatis ⁊ magnificẽtie. licet aũt liberalitatis actũ exercuerit ꝑm q̃ sibi ꝓueniens erat faciendo paupibus erogari que sibi dabant̃. Ad illud ỹo qđ tangebat̃ de temperãtia dicit sanctus Tho. Q̃ licet xp̃s ꝓcupiscẽtias p̃rauas nõ habuerit. ꝓpter ꝫ tm̃ nõ excludit quin habuerit tempantiam. q̃ tanto pfectior est in hoie q̃to magis p̃rauis ꝓcupiscentijs caret. Vñ ꝑm ph̃m. vij. ethi. Tempatus in ꝫ differt a ꝓtinente q̃ tempatus nõ hz p̃rauas ꝓcupias q̃s cõtinens patit̃. vñ sic accipiendo ꝓtinẽtiaz sicut phs accipit. ex hoc ipo q̃ xp̃s habuit omnem ỹtutem nõ habuit ꝓtinentiã q̃ nõ est virt⁹ ꝫ aliq̃d minus ỹtute. Ad aliud insup qđ dicebatur de habitu heroico. Respondet̃ q̃ habitus ille heroicus vel diuinus nõ differt a ỹtute cõiter dicta. nisi ꝑm pfectiorem modũ inq̃tũ scz aliq̃s est dispositus ad bonuz quodã altiori mõ q̃ cõiter oĩbus cõpetat. Vñ p ꝫ nõ ostẽditur q̃ christus nõ habuit ỹtutes. ꝫ q̃ habuit eas pfectissime vltra cõmunem modũ. sic̃ etiaz Plotinus posuit quendam sublimẽ modũ virtutum. q̃s esse dixit purgati animi. Sed adhuc dubitat̃ de fide spe ⁊ penitentia: q̃ non vidẽtur fuisse in xp̃o. Nam fides est cũ visione enigmatica. Xp̃s ỹo videbat sine enigmate. Et spes ẽ expectatio future beatitudinis q̃ non habetur. Ipe aũt iam beatitudinẽ habebat: ⁊ non expectabat eam. Penitẽtia est ỹtus qua cõmissa cũ emendatiõis ꝓposito plãgimus ⁊ odimus: qđ xp̃o cõuenire non põt. Respondet ad ꝫ Alexãder de ales q̃ sunt q̃dam dona gratuita cuz impfectione. q̃dam que non dicũt impfectionem. Fides g̃ est donũ gratuituz cum impfectione. Nam assentit veritati quam nõ videt. ꝫ qđ dico assentire veritati pfectiõis est. Sed ꝫ qđ dico quam nõ videt impfectionis. Spes etiã haberet summo bono illud expectando. Expectare impfectionis est. sed herere summo bono perfectionis. Siĩr penitẽtia est donũ gratuitũ cũ impfectione. penitentia nã q̃ cõsistit in detestatõe mali qđ cõmissum est. detestatio mali dicit pfectionem. sed qđ cõmissum est dicit impfectiõz. Cum g̃ in ipa gr̃a que est plena imo plenissima sicut est gr̃a xp̃i nulla sit impfectio. ꝑz q̃ nõ debuerũt in ipo esse dona gr̃arum cũ impfectione rõe siue pfectionis. Et ꝓpter hoc nec fides i ratione fide nec spes in ratiõe spei. nec penitẽtia i ratiõe pnie debuerũt esse in xp̃o. q̃ sub ratõib⁹ istis dicunt impfectionem. Sed illud solum qđ erat pfectum in istis donis fuit in xp̃o. In ipso eñ fuit assensus p̃me veritati qđ est pfectionis in fide. Sed illud qđ est impfectionis nõ fuit in ipo. s. cognitio enigmatica. Siĩr in ipo fuit maxime qđ est pfectionis in spe. s. adhesio cũ summo bono: sed nõ cum illa impfectione que ẽ expectatio boni qđ nõ habet. Sic etiam qđ est pfectionis in penitẽtia fuit maxime in ipo. quia nunq̃ aliq̃s tantũ potuit detestari pctñ q̃tum ipe detestabatur. qñ nũ q̃ aliquis habuit tantam oppositionẽ voluntatis ad malũ. Semp g̃ qđ est pfectionis gr̃e ⁊ plenitudinis est in g̃tia absoluta sine singularis sanctitatis ipius christi. ergo in ipo ꝑm pfectionem oẽs virtutes: oẽs gratie gratis date ⁊ omia dona spũssãcti Verũtamen aliqui dubitãt an in xp̃o fuerit donum timoris. q̃ Johãnes p̃ma sua cano. c. iij. dicit. Perfecta charitas foras mittit timorez. Perfectissima aũt charitas fuit in xp̃o. gr̃e videret̃ q̃ nõ fuerit in ipo donũ timoris. Cõtrarium tamen habet̃ p Esa. qui. c. xj. ita dicit de xp̃o. Requiescet sup eum spũs timoris domi. Propterea notanda sunt ỹba sancti Tho. i. iij pte. q. supra posita vbi ait. q̃ timor respicit duo obiecta. quorũ vnũ est malũ terribile. Aliud ẽ

ille cuius potestate malum pōt inferri. In christo fuit timor dei nō q̄dem ſm q̄ respicit malus ſepationis a deo p culpā. nec ſm q̄ respicit malum punitiōis p culpa: ſ ſm q̄ respicit ipaz diuinam eminentiā ꝓput. ſ. aīma xp̄i quodam affectu reuerentie mouebaꝫ in deū a ſpūſācto acta Vñ ad hebr. v. c. dr. Exaudit⁹ est p ſua reuerētia. hūc aūt affectū reuerentie ad deū xp̄s ſm q̄ hō p ceteris habuit pleniorē. Johānes ḡ cū dicit. q̄ pfecta charitas foris mittit timorez. loq̄t de timore ſm q̄ respic̄ obiectū qđ est malus Quare ſm theologoꝝ ſnia ⁊ veritatis doctrinā xp̄s omni virtute omniq̄ sanctimonia prædit⁹ fuit. Erat totus dulcis. totus modestus omnibus bñfaciēs ⁊ neminē iniuste ledens. Et vt inquit Esa. liij. ca. Vulneratus est ꝓpter iniquitates nr̄as: ⁊ attritus est ꝓpter scelera nr̄a.

QNon est mirandū si iudei persecuti sunt xp̄m qui semp malefacere consueuerunt. Capitulum. II.

DEcūda ratio qua pbamus innocentiā xp̄i ex malicie cōsuetudo. Populus nāq̄ iudeoꝝ paucis dūtaxat exceptis consueuit esse malus a generatiōe in generationē. Non est igit̄ mirū si innocentez filiū virginis crucifigi ꝓcurauit. Et ne iudei cōqueranť de nobis q̄si vellemus ipos falso condemnare ꝓducamus in mediū veteris testamēti scripturas q̄ apud eos etiā omni veritate fulgere creduntť. Exod. xxxij. c. et Deut. ix. c. dixit deus Moysi. Cerno q̄ pl̄s iste dure ceruicis sit. Et Nume. xj. c. Ortus est murmur populi q̄si dolentiū p laboze ꝫ deum. Et Nume. xiij. ca. q̄si conqueri visus est de⁹ dicēs. Vsq̄quo detrahet mihi pl̄s iste. Et Nūe. xvj. c. Murmurauit omis multitudo filioꝝ isr̄l. Et egressa ira a dño p cussi sunt q̄tuordecim milia hominū Et Nume. xxij. c. Locutus est pl̄s ꝫ deū ⁊ ait Ania nostra nauseat sup cibo isto leuissimo. Et Deut. ix. c. Dixit Moyses. Contēpsistis imperium domi dei vestri ⁊ nō credidistis ei. neq̄ vocem eius audire voluistis: ſ semp fuistis rebelles. Et Judi. ij. c. scribiť. Fecerūt filij isr̄l malum in cōspectu dñi ⁊ fuierūt baalim ac dimiserunt dñm deum patrū suoꝝ q̄ eduxerat eos de terra egypti: ⁊ secuti sunt deos alienos. Et infra. Iratus dñs ꝫ isrāl tradidit eos i manus diripientiū: qui ceperūt eos ⁊ vendiderūt hostibus q̄ habitabāt p girū. Et Judi. iij. ca. Filij isr̄l habitauerūt in medio chananei ⁊ ethei ⁊ amorrei ⁊ eui ⁊ iebuzei ⁊ fereczei. ⁊ duxerunt vxores filias eoꝝ. ipsiq̄ filias suas eoꝝ filijs tradiderūt ⁊ fuierunt dijs eoꝝ. fecerunt q̄ malū in conspectu domi et obliti sunt dei sui fuientes baalim ⁊ astaroth. Iratusq̄ ꝫ isr̄l dominus tradidit eos in manus regis mesopotamie: ⁊ fuierunt ei octo annis. Et Judi. iiij. ca. Addiderūt filij isr̄l facere malū in ꝫspectu dñi post mortē Aoth. ⁊ tradidit illos dñs in manu Jabin regis chanaan. Et Judi. vj. c. Fecerūt filij isr̄l malum in ꝫspectu dñi q̄ tradidit eos in manu madian septem annis: ⁊ oppressi sunt valde ab eis. Et Judi. x. c. Filij israel peccatis veteribus noua iungentes fecerūt malū in cōspectu dñi: ⁊ fuierunt idolis baalim ⁊ astaroth et dijs syrie ac sidonis ⁊ moab ⁊ filiozum amon ⁊ philistim. dimiseruntq̄ dñm ⁊ nō colebāt eū. Contra quos iratus dñs tradidit eos in manū philistinoꝝ ⁊ filioꝝ amon. afflictiq̄ sunt ⁊ vehementť oppressi p annos decem ⁊ octo. Et. ij. Paralipo. xxiiij. c. Principes iuda dereliquerunt templū dñi fuieruntq̄ sculptilibus. et facta est ira dei ꝫ iudaz. mittebat eis pphetas vt reuerterenť: quos illi audire nolebāt. Et. j. Hesdre. ix. ca. Peccauimus dñe grauiter vsq̄ ad diem hāc ⁊ p iniq̄tatibus nr̄is traditi sum⁹ ipi ⁊ reges nr̄i ⁊ sacerdotes nr̄i in manibus regum terrarū in gladiū ⁊ in captiuitatē. Et. ij. Hesdr. ix. c. Patres nostri supbe egerūt ⁊ indurauerunt ceruices suas ⁊ nō audierūt mandata sua. Et Judith. vij. c. Peccauimus cū pribus nostris iniuste egim⁹ iniq̄tatem fecim⁹. Et Esa. j. c/conquerit deus dicēs. Filios enutriui ⁊ exaltaui ipi aūt spreuerūt me. Cognouit bos possessorē suū ⁊ asinus p̄sepe domi sui. Isr̄l aūt nō cognouit me. pl̄s meus nō intellexit. ve gēti peccatrici pl̄o graui iniquitati semini neq̄ filijs sceleratis dereliquerūt dñm blasphemauerūt sanctuz isr̄l abalienati sunt retrorsum. Et Esa. xxx. ca. Populus eiñ ad iracundiā ꝓuocatus est ⁊ filij mendaces filij nolētes audire legē dei. Et Hieremie. v. c. Audi populе stulte q̄ nō habes cor qui habentes oculos nō videtis ⁊ aures nō auditis. Et Hiere. vj. ca. Nō audierūt me inquit deus nec inclinauerūt aurem suam: sed abierūt in prauitate cordis sui mali. Et Hiere. xiij. ca. Populus pessimus q̄ noluit audire vba mea. Et Baruth. ij. c. Multitudo hec maxima conuertet in minimā. populus est eiñ dura ceruice Et Ezechiel. ij. c. Filij dura ceruice ⁊ indomabili corde sunt ad quos ego mitto te. Et Ezechielis. viij. c. Iniquitas domus isrāl ⁊ iuda magna est valde. Quid ad hec ⁊ mlto pl̄a q̄ omittimus iudei potuerūt respondere. aut quō excusare valebunt iniq̄tatem ipoꝝ. tot tantisq̄ vocibus p̄dicatam. Sicut in quolibz tpe erga deuz ingratissimi sunt reperti. sic dum in ppria venit ⁊ homo factus est eum non receperūt. imo sibi vsq̄ ad mortem fuerūt infesti. Qui tamē obio-

qui adhuc de xpo pſumũt. arguunt q̃ ꝫ nos dicentes ipm fuiſſe culpabilem ⁊ peccatorem potiſſimum ꝓpter tria.

¶ Primo ꝓpter offenſionem.

¶ Secũdo ꝓpter violationem.

¶ Tertio ꝓpter indignationem.

¶ Primo iudei dicũt xpm fuiſſe culpabilez ꝓpter offenſionez. Quia ꝑdicauit iudeis illos offendendo. hoc aũt fieri non debuit. quoniã vt Aug⁹. dicit in li. de agone xpiano. In hoie Jeſu xpo ſe nobis ad exemplũ vite ꝑbuit filius dei. nos ꝫo debemus vitare offenſionẽ nõ ſolum fidelium: ſ̃ etiam infideliũ ꝓm illud. j. ad Chor. x. c. Sine offenſione eſtote iudeis ⁊ gentibus ⁊ eccle dei. Quare videt q̃ ipe xps in ſua doctrina vitare debuit offenſionẽ iudeorũ. Ad hoc reſpondet ſanctus Tho. iij. pte. q. xlij. Q̃ ſal⁹ multitudinis eſt ꝑferenda paci quorũcũq̃ ſingulariũ hoim. Ideo q̃ aliqui ſua puerſitate multitudinis ſalutem impediũt nõ eſt timenda eoꝝ offenſio a ꝑdicatore vel doctore. Scribe autez ⁊ phariſei impediebãt ſalutem populi. tũ quia repugnabãt xpi doctrine ꝑ quaz poterat audientibus eſſe ſalus. tũ etiam q̃ prauis ſuis moribus vitã aliorũ corrũpebant. Et ideo dñs non obſtante offenſione eorũ publice veritatez quã illi odiebant ⁊ eorũ vitia arguebat. Vñ Mat. xv. c. diſcipulis ei dicentib⁹. Scis q̃ iudei audito hoc ꝫbo ſcandalizati ſunt. Reſpõdit. Sinite illos ceci ſunt ⁊ duces cecorũ. Q̃ ꝫo aplus dicat. Sine offenſione eſtote. Reſpondenduz. Q̃ hõ ſic debet eſſe ſine offenſione oĩbus vt nulli det ſuo facto vel dicto minus recto occaſionẽ ruine. Si tñ de veritate ſcandalũ oritur vtilius ſcandalũ naſci ꝓmittit q̃ veritas relinquatur.

¶ Secũdo iudei dicunt xpm fuiſſe peccatorez ⁊ legis tranſgreſſorẽ ꝓpter violatiõz. q̃ ſabbata violabat. ꝓceptũ quipe erat vt nil operis tunc fieret. Ipe ꝫo dixit languido quem ſanauit in ꝑbatica piſcina vt tolleret lectũ ſuũ. Joban. v. c. Et conſenſit diſcipul⁹ qui i ſabbato ſpicas euellebant excuſando eos. vt hr̃ Mat. xij. ca. Ergo in hoc peccauit ⁊ ꝫ legem fecit. Ad hũ reſpondet ſanctus Tho. in. iij. pte. q. xl. q̃ xps in oĩbus ꝓm legis ꝓcepta ꝙerſatus eſt. in cui⁹ ſignum etiam voluit circũcidi. circũciſio eñ ẽ q̃dam ꝓteſtatio legis implende. Q̃ aũt curauit in ſabbato languidũ cui dixit vt tolleret lectuz ſuum nõ fuit ꝫ legem. Primo q̃ ꝑ ꝓceptuz de ſanctificatione ſabbati nõ interdicit opus diuinum: ſ̃ humanũ. Quãuis eñ deus die ſeptima ceſſauerit a nouis creaturis ꝓdendis q̃tum ad earũ ꝓncipia. ſp tñ opatur in rerũ ꝓſeruatione ⁊ gubernatione. Itaq̃ miracula q̃ xpus faciebat in ſabbato nõ erant opa humana: ſ̃ diuina Vñ ipe dixit Joh. v. c. Pater meus opat vſq̃ mõ ⁊ ego operor. Sc̃õ xpus non fecit cõtra legez q̃ illo ꝓcepto de ſabbato ſctificãdo nõ ꝓhibẽt opa q̃ ſunt de neceſſitate ſalutis corꝑalis. Vñ Lu. xiij. ca. dixit. Unuſquiſq̃ vr̃m non ſoluet ſabbato bouem ſuũ aut aſinũ a ꝓſepio: ⁊ ducit adaquare. Et infra. xiiij. c. Cuius veſtr̃z aſin⁹ aut bos in puteum cadit ⁊ nõ cõtinuo extrahet illũ die ſabbati. Manifeſtũ eſt aũt q̃ opa mirabilioſa que xps faciebat ad ſalutez corꝑis ⁊ ale ptinebant. Tertio nõ fuit legis tranſgreſſor chriſtus q̃m illo ꝓcepto non ꝓhibent opa q̃ ptinẽt ad dei cultũ. Unde dixit Mat. xij. An nõ legiſtis in lege q̃ ſabbatis ſacerdotes in tẽplo ſabbatum violant: ⁊ ſine crimine ſunt. Et Johan. vij. c. dixit. Circũciſionem hõ accipit i ſabbato Q̃ aũt xps palitico mãdauit vt lectũ ſuum ſabbato portaret: ad cultum dei ptinebat. id ẽ ad laudem ꝫtutis diuine. falſo g̃ obijciebant iudei dicentes Johã. ix. c. Non eſt hic hõ a deo: qui ſabbatũ non cuſtodit. Sil⁹ diſcipuli nõ fecerũt cõtra legem cũ ſpicas collegerũt in ſabbato. q̃ ſic facere coegit illos neceſſitas. ꝓpterea iudeis murmurantibus rñdit xps. An nõ legiſtis q̃d fecerit Dauid q̃n eſurijt ⁊ q̃ cum eo erãt. Quõ intrauit in domũ dei ⁊ panes ꝓpoſitiõis comedit. licet in lege ꝑceptum fuiſſet q̃ panes illos ſacerdotes ſoli comederẽt. Imminente tamen neceſſitate Dauid ſanctus ꝑdictos panes ſine peccato comedit. ſicut ptz. j. Regũ. xxj. ¶ Tertio iudei dicunt xpm fuiſſe reꝓhenſibilem ꝓpt indignationẽ. Indignabat eñ ⁊ iraſcebat verbiſq̃ ⁊ factis moleſtabat phariſeos ac illorũ ſequaces. Loquebat illis ꝓtumelioſe ⁊ eiecit flagello ementes ⁊ vendentes de templo. Ira aũt ꝓponit manſuetudini. vt patz ꝑ Prbm in. iij. ethi. Et vt inquit Jacobus. j. c. Ira eñ viri iuſticiam dei non operat. Ex quo videt q̃ xpus nec iuſtus nec manſuetus fuit. ergo pctõr ⁊ culpabilis multuz. Ad q̃ reſpondem⁹ ꝓm doctrinam theologorũ q̃ in xpo non fuit ira que eſt vitium: ſ̃ ira ꝑ zelum a ratiõe imperata. Nam vt dicit Ariſto. Non iraſci vbi ⁊ q̃n oportet videtur inſipientis eſſe. Ira ergo que tranſgreditur ordinem rationis eſt cõtra iuſticiam ⁊ manſuetudinem. non ira que eſt ꝓm rationis imperium. Locutus itaq̃ eſt xps contumelioſe phariſeis amore iuſticie ⁊ veritatis. Simlit ꝓpter zelum eiecit omẽs ementes ⁊ vendentes de tẽplo. in quo etiã ſuam diuinitatẽ declarauit Vñ Hiero. ſup Matth. ait. Inter omia ſigna q̃ fec dñs hoc videt eſſe mirabilius q̃ vnus hõ ⁊ illo tempe contemptibilis potuerit ad vnius flagelli ꝫbera tantã ejicere multitudinẽ. Igneuz enim quoddam ⁊ ſidereũ radiabat ex ocul⁹ eius

ꝛ diuinitatis maiestas lucebat i facie. Et Origenes dicit sup Johannē. Hoc esse maius miraculū eo quo aqua cōuersa est in vinum: eo ꝙ illic subsistit inanimata materia. hic vo tot milium hoim domanꝫ ingenia. Nihil g̃ cōtra cristum loqui debent iudei maligni: sed agnoscere prauitatem ꝛ duritiā cordis eorū.

QꝚ sepenumero mali psequunꝫ bonos ꝓpter odium et inuidiam ac proprium amorem. ita iudei psecuti sunt xp̃m. Ca. iii.

Tertia ratio prin

cipalis qua pbamus innocētiā xp̃i dicit exemplorū multitudo. Sūt nā ꝙ in pmptu exempla plurima in scripturis diuinis ꝛ humanis in q̃bus ostendit ꝙ sepenūero ꝙ mali fuerunt ꝛ pestilentes innocentibus ꝛ bonis ac iustis aduersati fuere. Ad̄ factuz compimus triplici de causa.

¶ Prima ꝓpter odium veritatis.

¶ Secda ꝓpter inuidiā alicne felicitatis.

¶ Tertia ꝓpter satisfactionem cupiditatis.

¶ Prima causa q̃re multi scelerati hoies iustis ꝛ bñ viuentibus fuerūt aduersati. fuit odiū veritatis. Nam qꝛ illi vt debebāt veritatez loquebantur odio sunt habiti. Inq̃t em̃ Terentius. Obsequiū amicos veritas odiū parit. Et Hieronym⁹. ad Occeanuz. Ita se habz natura vt amara sit veritas. vitia vo dulcia existimētur. Sed quō inq̃s hoc est credibile vt veritas odienda sit. cum Lactanti⁹ dicat in. .v. li. diui. instit. Nullus est suauioꝛ aie cibus ꝙ cognitio veritatis. Et rñdet dñs Bonauen. in ꝓlogo ꝓmi libꝛi sniaꝛ. Qꝛ duplex est effectus veritatis. Primus est illuminare. ꝛ q̃tuz ad istū nemo ipsam odit. qꝛ oēs naturalit illuminari desiderāt. Secundus effectus est arguere. ꝛ hūc hz in malis manifestando em̃ mala redarguit illa facientez Ex quo mali odiūt veritatem. Vñ saluatoꝛ nr̄ Joh. iij. c. dixit. Omis q̃ male agit odit lucē. Et vt veniamus ad rem est exemplū Esaie innocētis q̃ ꝓpter veritatem fuit serra secat⁹. de quo inquit Hiero. in ꝓlogo in Esaiā. Esaias Hierm̄ nobili genere ortus est. ibiq̃ pphetauit sb manasse rege. sectus in duas ptes occubuit. Manasses idolatra fuit, ꝛ Esaiā auum maternū fm hebꝛeos vel affinem suū eiectum extra ciuitatē hierm̄ circa piscinā siloe serra lignea ꝙ mediuz secari fecit. De Hieremia insup dixim⁹ in ꝓmonitionibus de timoꝛe diuinoꝛ iudicioꝛū. q̃liter grauissimas ꝓpter veritatē passus est psecutiones ꝛ iniurias. tandem lapidatus est. Cñ Hiero. i ꝓlogo in Hieremiā dicit. Hieremias anathoꝛbites q̃ est viculus tribus ab hierosolymis distans miliarib⁹ apud taphnas in egypto depopulo lapidibus obrutus occubuit. Jacet vo i eo loco sepultus quo dudū ꝓpharao rex habitauerat. Et qm̃ postulatiōe sua defugatis abeodem loco ꝟpentibus. egyptios a tactu aspiduz facit esse securos. Magna cū ibi religione egyptij veneranꝫ. Hec Hiero. Daniel ꝓpter veritatem leonibus deputatus fuit. in quoꝝ lacu pmansit sex diebus. Ad quem adductus est ꝙ angel⁹ ū Abacuc vt cibaret eum. vt scribit Danielis vltimo. c. Johannes baptista. quia arguebat Herodem ꝓpter herodiadē quam tulerat fratri suo ꝓhilipo vxorem. vt refert marca. vj. In vinculis positus est ꝛ capite truncatus. Anaxagoras apud Athenienses reus factus est. qꝛ dixit solem esse lampadē ardentem. negās vtiq̃ esse deū. vt dicit Aug⁹. li. xviij. de ciui. dei. Socrates ꝓpter veritatis patrocinio veneno perijt. Cicero vt scribit ꝓplutarcus q̃rtum ꝛ sexagesimū agens annū. iussu marci antonij ꝓpter philipicas quas ꝛ eū scripserat capite ꝛ dextera truncatus est. Sed Lactantius defendere volens verū cultum xp̃i adūsus deos falsos gentiliū. Ciceronem rep̄hendit. quia in rebus diuinis timuit veritatem sua eloquentia pregere. Inquit em̃ li. ij. sic. Cū intellexisset Cicero falsa esse q̃ homies adozarēt mlta ꝙ dixisset que ad euersionem religionū valerēt. subdidit illa nō esse vulgo disputāda. Et infra seq̃tur. Si q̃d tibi vtutis est Cicero experire populū facere sapientem. digna res est vbi omēs eloquentie tue vires exeras. Nō em̃ verenduz est ne tibi in tam bona causa deficiat oratio. qui sepe etiam malas copiose ac fortiter defendisti. Sed nimirū Socratis carcerē times ideoq̃ patrociniū veritatis suscipe non audes. At mozte vt sapiēs ꝓtemnere debuisti. Et erat mlto pulchrius vt ob bñdicta ꝙ ob maledicta mozereri Nec tibi laudis plus philipice afferre potuerē ꝙ discussus erroꝛ humani generis ꝛ mētes hominū ad sanitatem tua disputatōe reuocare. b Lactantius. Verūtamen ꝛ si Cicero nō oia dixit que forte nouit de supstitionib⁹ noxijs gentilium. Nobis debz esse satis ꝙ Marcus antonius illū occidi fecit. qm̃ vitia illius ꝛ scelera tacere noluit. Ut em̃ tradit ꝓplutarcus Marc⁹ Antonius odio erat cūctis bonis ꝓpter iuā lasciuam vitā. vsabaꝫ q̃dem libēt inter aleatoꝛes scoꝛta. mimos ꝛ histriones. Qui tandē ab octauiano supatus Alexandrie vbi fugiēs se collegerat anno etatis sue q̃q̃gesimosexto gladio se pemit. Et ne mlta dicam⁹ iniquis ꝛ deprauatis mentib⁹ magis placet adulatoꝛes blādi falsa loquentes: q̃ q̃ vera dicere quocūq̃ mō conanꝫ.

¶ Secda cā q̃re mali insidianꝫ bonis illosq̃ psc

quunꝫ est inuidia felicitatis aliene. de hac vo plene dixi in quadragesimali de penitētia in sermone de inuidia. vbi cōmemorandū est qualiꝫ innocens Abel a fratre Chaym peremptus fuit. vt scribiꝫ Geñ. iiij. c. Et Joseph a fratrib⁹ venditus ismaelitis. vt dr Geñ. xxxvij. ca. Et Dauid a Saule temptatus occidi. vt poniꝫ .j. Regum. xviij. Ibiq; de furio camillo ꝛ Scipione affricano explicatū est q̄ta iniuste tulerunt eis ab inuidis ciuibus irrogata. ¶ Tertia cā quare innocētes ꝛ iusti oppressi sunt ab iniq̄s ꝓpter satisfactionē cupiditatis. Exemplum est de naboth. de quo scribiꝫ .iij. Re. xxj. c. Q̄ occisus ē ꝓcurante dolosa iezabele vxore regis agab: eo q̄ noluit dare vineā suā qui erat iuxta palatiuꝫ achab regis samarie: q̄re a falsis testibus cōuictus tanq̄ blasphemasset deū ꝛ regem extra ciuitatem lapidatus est. De Susanna insup legimus Danieꝫ. xiij. c. Q̄ eo qꝛ nō ꝓsensit in libidinem illoꝝ senū q̄ exarserāt in ꝓcupiscētiā eius: ꝓcurabāt illi ignominiosam ei⁹ morte: q̄ secuta fuisset nisi deus suscitasset spūm Danieꝫ: q̄ senes de falsa crimināt̄ conuicit. q̄re ꝛ ipi lapidati sunt. Susanna vo de infamia ꝛ morte diuinit⁹ releuata. Dñs igiꝫ nr̄ Jesus xp̄s vt dixim⁹ in supioꝝib⁹ veritatem docebat: arguebatq; vitia publica phariseoꝝ. Insup ꝛ turbe seq̄bāꝫ eu; eratq; fama illius in ꝓlo fulgentissima. Quare pharisei odiebāt eū ꝛ inuidebāt glie ac fame sue Insup timebāt ne forte aliq̄ nouitas sequereꝫ. ex q̄ indignati romani se suaq; dissiparēt. Jōo oi humanitate ac veritate deposita q̄sierūt pilatum: vt eū morti traderet. O igiꝫ gēs crudelissima iudeoꝝ. O crudelitas inaudita. O excogitata malicia: Cōuenerūt aduersus sanctū sctōruꝫ ꝛ paratū nos sua passiōe saluos facere morte violenta pemerunt. Cuius nomen bñdictiōe deuotissima bñdicam⁹ laudemusq; in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Sermo quartusdecimus. de sublimitate et magnificentia crucis in qua xp̄s opatus est salutē hūani generis.

Humiliauit semetipm factus obediens vsq; ad mortē: mortē aūt crucis. ꝓpt̄ qd̄ ꝛ de⁹ exaltauit illū ꝛ dedit illi nomen qd̄ est sup omne nomen. Doctoris gentiū vba sunt ista ad ꝓhil. c. ij. ꝓfissima verba de cruce xp̄i. pclamata offendūt aures maliuolas iniquoꝝ. p q̄bus ita loq̄ꝫ ꝓaulus. j. ad Chorin. c. j. Verbū em̄ crucis pereuntibus q̄dē stultitia est. his aūt q̄ salui fiūt. i. nobis vtus dei est Et infra. Judei signa petūt: greci sapiaz q̄rūt. nos aūt p̄dicam⁹ xp̄m crucifixū. iudeis quidez scandalū. gētib⁹ aūt stulticiā. Quia vo humani generis redemptio facta est p xp̄m in cruce. Indeq; oēs gr̄e ꝛ salutis emanat plenitudo vt letenꝫ fideles deuoto corde colētes xp̄m pendētē in ligno. terreanꝫ q̄ iudei ꝛ increduli oēs In hoc sermone de laudibus crucis xp̄i dicemus. Ad illā vtiq; auctor vite humilis ꝛ mansuetus conscendit. vt vñ moꝛs oriebaꝫ inde vita resurgeret. De ip̄a it aq; bñdicta cruce locuturi tria mysteria ꝓponimus ꝓtemplanda.

¶ ꝓrimū dicit magnificationis.

¶ Secundū exaltationis.

¶ Tertium adorationis.

¶ De dignitate crucis que colligi pōt ex figuris et reuelatione atq; inuētōe ipius. Ca. I.

Primum mysterium ꝓtemplanduꝫ de cruce christi ꝺr magnificatiōis. Diligenꝫ q̄dez p scrutari debem⁹ q̄ta sit dignitas ꝛ magnificentia crucis. Q̄ poterim⁹ facile deꝓhēdere si voluerimus de illa cōsiderare atq; inspicere maxime tria.

¶ ꝓrimo eius figurationē.

¶ Secundo eius reuelationem.

¶ Tertio eius inuentionem.

Qualiꝫ crux q̄tum ad materiā figurata fuit.

¶ ꝓrimo possum⁹ cognoscere magnificentiaz ꝛ dignitatē crucis si ꝓsideremus eius figurationem. Inuenim⁹ nāq; multa maḡlia dei non sine mysterio in liḡ celebrata. q̄ vtiq; lignum illō venerabile crucis in q̄ saluatoꝛ nr̄ pepēdit p̄mō strarūt ꝛ figurarūt. vt Aug⁹. dicit in sermōe de passione. In. ij. nāq; c. Geñ. legim⁹. q̄ pduxit deus lignū vite in medio padisi cui⁹ fructus senectutem impediebat ꝺm Aug⁹. li. xiiij. de ciui. dei. Q̄ ita declarat Nico. de lira. Ad vitā inq̄t vniuersalem ꝓtinuando req̄riꝫ cibus p quē restituiꝫ humidū deperditū p actiōz calorꝭ naturaꝫ. verūtñ ista restauratio nō fit ꝺm eq̄lentiam. vt dicit phūs in. j. de generatiōc. Quia caro generata ex alimēto impurioꝛ est q̄ ꝑma. sic̄ ꝛ vinū generatū p aque apositiōz ꝛ puersiōez q; si ꝓtinuareꝫ talꝭ apositio vinū fieret aq̄sum: ꝛ tandē deficeret spēs vini. Et eodē mō qꝛ caro generata p alimentū impurioꝛ est: ꝛ p talē continuationē inducit̄ senect⁹ in q̄ carnes sunt impuriores: ꝛ tandē deficit vita Ad hō g̃ q̄ p̄dicta restauratio fieret in Adam ꝺm eq̄lentiā: et p ꝓsequens impediret senectus dabaꝫ sibi edere de ligno vite. ꝓpotuit hō figura esse ligni crucis xp̄i: cui⁹ fructus a fidelib⁹ degustat⁹ vitaz gr̄e ꝓfuat in aia. Fructus em̄ crucis est dñs iesus xp̄s p nobis peccatoꝛib⁹ crucifixus. Jn. vj. autem. c. Geñ hr̄. Q̄ volēs deus tempe diluuij i

Noe ⁊ filijs eoꝝ cꝫ vxoꝛibꝰ humanuꝫ genꝰ ſal uare ꝓcepit archā fieri de lignis leuigatis. po tuiſſet nāꝫ deꝰ abſcꝫ tanta inundatiõe aquaꝝ i aliꝙ monte aḉs diſcoopto vel alia via ſaluos fa cere illos. Voluit tñ vt id fieret in archa lignea ad denotandũ q in lignea cruce erat hũani ge neris ſalus ꝓcurāda. Scribit ad hꝫ Exo. iij. c. Xc cũ deꝰ clementiſſimꝰ miſit Moyſen ⁊ aarõ ad pharaonẽ ꝓ liberando ꝓlo ſuo. cũ allegaſſꝫ Moyſes inabilitatẽ ſuam eo q impedite ⁊ tar dioꝛis eſſet lingue. dixit dñs ad eũ. Aaron loq tur ꝓ te ad ꝓlm ⁊ erit os tuũ. tu aũt eris in his q̃ ad deum ꝓtinẽt. ℣gam cꝫ hanc ſume in manu tua in q̃ facturus es ſig̃. hec fuit illa ℣ga q̃ con uerſa eſt in ꝶpẽtẽ coꝝā ꝓpharaone. ⁊ rurſum in ℣gā redijt. vt ꝓtꝫ Exo. vij. c. Hec fuit virga q̃ Moyſes ꝓcuſſit aḉs flumis q̃ mox velut ſan guis facte potari nõ poterāt. Hec fuit ℣ga in q̃ cõpleta ſunt alia ſig̃ q̃ omittamus cā breuitatis Nõ eſt tñ ꝓtereundũ ſilentio id qõ factũ eſt dũ opus fuit pugꝛe ꝛ amalechitas. vt eiñ ſcꝑtura tradit Exo. xvij. c. Tũc dixit Moyſes ad Jo ſue. Elige viros ⁊ egreſſus pugna ꝛ amalech. cras ego ſtabo in ℣tice collis hñs ℣gam dei in manu mea. Fecit Joſue iuxta ℣ba moyſi ⁊ pu gnauit ꝛ amalech. Moyſes aũt ⁊ Aarõ ⁊ hur aſcenderũt ſup ℣ticem coll. oꝛauitcꝫ ibi moyſes expãſis manibꝰ ⁊ ſecuta eſt victoꝛia. Quid i tot ꝓdigijs dei ℣tute ac potẽtia opatis ℣ga illa ſp ⁊ꝛecta fuit vſcꝫ ad hanc victoꝛiã: niſi vt ꝓſig naret ℣ga crucis xp̃i in q̃ ꝓſumanda erat hu mani generis redemptio ⁊ ptãs diabolica ſupe randa. Jn. xv. inſup Exo. c. narrat quẽadmo dum aq̃ marath fluminis amariſſime in dulce dinem ℣ſe ſunt. eo q Moyſes poſuit ibi lignũ qõdam qõ oñdit ei deus. Et hꝫ lignũ ꝛcucis xp̃i ꝓſig̃uit. qm̃ ꝓ xp̃um in eo crucifixũ amaritudo peccatoꝝ hoim ℣tiꝫ in dulcedinẽ ꝗbꝰ dat ſpes ⁊ fiducia venie ꝓſequẽde. Exo. etiã. c. xxvij. fit mentio de arca quã fecit beſleel de lignis ſethi. in q̃ recõdita fuerũt ℣ga in memoꝛiã libationis de egypto. Mãna in memoꝛiã refectõis in de ſerto ⁊ tabule in memoꝛiã date legis. Et hꝫ archa figura eſſe potuit crucis deliḡ fabꝛicãde. in q̃ re poni debebat ſaluatoꝛ mũdi. Jn ipõ nãꝫ fuerũt tres nature in vna ꝑſona diuĩa. ſ. increata ⁊ ſpi ritual creata ⁊ coꝛpalis. diuĩa natura deſignat ꝓ ℣gã. nam ℣m ea ipẽ dei filiꝰ eſt dei ℣tꝰ. Spi ritual etiã natura xp̃i. ſ. aia eiꝰ ſanctiſſima ꝓ duas tabulas legis exp̃mit in ḉbus erat lex diuĩa ꝛſcripta. ꝓ duas nāꝫ tabulas duo deſignant q̃ ſunt in aĩa xp̃i. intellectꝰ vicz in quo erat oĩs ſcia. ⁊ volũtas in q̃ fuit omis rectitudo ⁊ boni tas. ꝓ mãna ℣o denotatur natura carnis xp̃i q̃ fuit puriſſima ab oĩ labe pcti. Vltio ad mentem euocandũ cenſeo illꝫ qõ Numeri. c. xxj. ponit qñ miſit deus in ꝓlm dei ipo male loquentẽ ſer pentes ignitos. ⁊ oꝛanti ꝓ ꝓlo moyſi dixit dñs Fac ℣pentẽ eneũ: ⁊ pone in ptica eminentez in medio ꝓli: ⁊ ḉcunꝫ pcuſſus fuit a ℣pẽte reſpi ciat eũ ⁊ viuet. ⁊ factũ eſt ita. Hic ℣pẽs figura fuit xp̃i: q̃ in ptica crucis effigẽdus erat. ꝓ cui intuitũ fide ac deuotiõe ſanamur a moꝛſibꝰ de moniozũ. Ex dictis clarere põt q̃ ſit ꝓcelſa: q̃ ue ſblimis arboꝛ crucis xp̃i. q̃ deputata fuit vt eſſet inſtr̃m in quo dei filius hoim peccata ſana ret. ¶ Deõ poſſumus coḡſcere dignitatem et magnificentiã crucis ſi ꝓſideremus eiꝰ reuela tionem. Innotuit ḉpe regine Sabbe q in cru ce pati debebat dei filiꝰ incarnatꝰ. qõ non ex vi ſui ingenij: ſ dei reuelatiõe ꝓuenit. Sicut enim de myſterijs xp̃i ꝓphetico ſpũ Sibylle locute ſunt. ita hꝫ regina Sabba ꝑdixit in liḡ xp̃m fore paſſuꝝ. Qualit aũt hꝫ factum ſit audiamꝰ. Re fert mgr̃ in hiſtoꝛia ſcholaſtica Xc regina ſabba vidit in q̃dam domo Salomonis q̃ dicebat do mus ſaltꝰ lignũ qõdam pulcherrimuꝫ: dixitcꝫ Salomoni q in illo eſſet crucifigẽdus vnus ꝓ cuiꝰ moꝛtẽ regnũ iudeozũ deleri debebat. Iſtõ aũt lignũ (vt aſſerit Joh. belet) remãſerat in ꝑ tacta domo. qm̃ cũ ſatis rectũ ⁊ pulcherrimuꝫ videret nunꝫ potuit alicui opificio deputari. dũ aũt qñꝫ longitudine ſup abat. aliqñ ℣o bre uitate deficiebat. Quare artifices illud dimiſe runt. Salomon itacꝫ ℣ba regie Sabbe magni ficiens: lignũ ipm̃ in ꝓfundis terre viſceribus iuſſit ſepeliri. Jn eo aũt loco poſtea ꝓbatica pi ſcina fuit conſtructa. de q̃ dicit Joh. v. ca. Xc in circũitu iacebat infirmoꝝ mlt̃itudo. Angelus ℣o dñi ℣m tps deſcendebat in piſcinã ⁊ moue batur aq̃ ⁊ ſanabat vnus. Que vtiꝫ fiebãt nõ ſolũ angeli deſcendentis ꝑſentia: ſ etiam ℣m ali ḉs ipius ligni ℣tute. Inſtãte aũt die q̃ xp̃s cru cifigi debebat: ꝑtactũ lignũ ſupnataſſe miracu loſe ꝓhibet. qõ videtes iudei acceperunt: ⁊ ex eo crucem dño pauerũt. ¶ Tertio poſſumꝰ co gnoſcere dignitatẽ ⁊ magnificentiã crucis ſi cõ ſideremꝰ eius inuentiõz. Nam poſt xp̃i paſſiõz itez a iudeis abſcondita fuit: ⁊ ꝓ annos duceñ tos ⁊ vltra ſ̃b ⁊ra latuit. Inuẽta ℣o fuit ab Hele na Conſtantini mr̃e mõ q̃ ſequit. Cũ eñ ipſe Cõſtantinꝰ (vt eccl̃aſtica teſtat hiſtoꝛia) cũ ho ſtibus copioſiſſime ꝛgregatis iuxta danubiuꝫ manꝰ cõſerere deberet. nocte ſui exercitꝰ picu la cogitans ⁊ timẽs ſuoꝝ ſtragem ⁊ ſanguis ef fuſionẽ: oculos ad celũ leuauit. Et i ſomnis vi dit ad oꝛientalem ptem ſignuꝫ crucis in celo. ſ. aereo fulgoꝛe igneo rutilare. angeloſcꝫ aſtare ſi bicꝫ dicere. Cõſtantine in hꝫ ſigno vinces. Qui tali viſione ꝛfortatus ſimilitudinẽ ipiꝰ ex auro

fecit: ⁊ añ suum exercitū ferri iussit. irruensq; i hostes ipos in fugam ꝓuertit. ⁊ mꝝtitudinē ma xīnam interfecit. Scōm q̄sdam iste Constanti nus fuit pr̄ illius Cōstantini quez beatissimus Siluester baptizauit q̄ post victoriā in chr̄istū credidit. Et postmodū ab Eusebio papa suscepit sacrū baptisma. Mortuo ꝙ eo Cōstanti/ nus filꝰ memor victorie pr̄is quā ꝯtute sancte crucis habuerat: Helenā mr̄em suā hierosolymam ꝓ ipa cruce inuenīēda trāsmisit. Alij ꝙ tenent q̄ iste Cōstantinus fuit idem quē baptisauit Siluester: q̄ post victoriā habitā pfecte ñ credidit. nec tūc sacrū baptisma suscepit. Qz ali quanto tpis interiecto visionē illā petri ⁊ pau/ li vidit: ⁊ sacro baptismate est renat⁹; ⁊ a lepra mūdatus. in xp̄m deinceps pfecte credidit. ⁊ sic mr̄em suā hierosolymā misit: vt crucez dñi req reret. Cū aūt hierosolymā Helena veniss: om nes iudeorū sapientes q̄ p totā regionez reperti sunt ad se ꝓgregari p̄cepit: quos de cruce xp̄i ⁊ passionis loco interrogauit. cōminataq; est ill' q̄ nisi veritatem patefacerēt: faceret eos omēs igne cremari. At illi timentes tradiderūt quen dam apud eos multe auctoritatis virū cui no men erat iudas dicentes. Hic o dña iusti ⁊ pro phete filꝰ optime nouit legez. ⁊ tibi oia q̄ ab eo q̄sieris indicabit. Tūc illa oēs dimittēs tenuit iudam. Cui dixit. mors ⁊ vita apposita sunt ti bi q̄ malueris elige. ostende mihi lignum sancte crucis. Qui dū ꝫ se scire negaret duro est carce ri mācipat⁹. Post dies ꝙ sex extrahi se petijt: ⁊ crucē se indicaturū ꝓmisit. Cū g̃ extract⁹ ve nisset ad locū ⁊ ibidem oraſſet. locus subito cō mouet ⁊ fumus aromatū miri odoris sentitur. ita vt miratus iudas ambabus manibus plau deret ac diceret. In veritate xp̄e tu es saluator mundi. Erat aūt in illo loco sicut in historia ec clesiastica legit templū veneris: q̄ Adrianus impator ibidem cōstruxerat. vt si q̄s xp̄ianorū in illo loco adorare voluisset videret venerem adorare. Ob q̄ pene obliuioni loc⁹ fuerat da tus. Regina aūt templū funditus fecit destrui ⁊ locū arari. Post ꝫ iudas pcingens se viriliꝰ fodere cepit. ⁊ viginti passus fodiens tres cru ces absconditas reperit: q̄s ad reginā ptin⁹ de portauit. Cū aūt crucē xp̄i ab illis latronuz ne scirent discernere: eas in ciuitatis medio posue/ runt. ibiq; gl'am domini p̄stolātes. Et ecce cir/ ca horam nonā q̄dam iuuenis mortuus deferꝝ iudas feretrū tenuit ⁊ p̄nam ⁊ secundā crucez sup corp⁹ defuncti posuit: ꝫ nequaq̄ ille surrex/ it. Apposita ꝙ tertia ꝓtinus redijt defunctus ad vitam. Post hoc iudas baptizaꝝ ⁊ Quiria cus apellaꝝ: q̄ defuncto hierosolomytanorum epō: est epūs ordinatus. Cū aūt beata Helena clauos dñi non haberet: rogauit ep̄m Quiria cum vt ad locū pgeret ⁊ clauos inquireret: qui dum venisset ad locū ⁊ oraſſet: ꝓtinuo claui ve lut aurū in terra fulgentes aparuerūt: quos il le accipiēs regine detulit. Crucis ꝙ ptē Hele na detulit filio. ptē ꝙ ꝓargēto ornatā reliq̄t i lo co. Clauos insup obtulit filio. Ex q̄bus (vt re fert Eusebius cesarien'sis) frena q̄bus vteretur ad bella composuit. ⁊ ex alijs galeā suam orna/ uit. Greg⁹. ꝙ Turonen'sis asserit fuisse q̄tuor clauos. ex q̄bus Helena duos in freno impato ris posuit. tertiū in imagine Cōstantini que ro me supeminebat vrbi locauit. ⁊ quartuz in ma re adrianū qđ vsq; tunc fuerat nauigantiuz vo rago ꝓiecit. Patet iam q̄z excelsa sit gl'a crucis q̄ vt Chrys. dicit. Crux de penis latronū trā sit ad frontes impatorum.

¶ Qualiter crux exaltata fuit dū crīstus in illa pependit. et post tpe heraclij impatoris et in fine in die iudicij.

Capitulū. II.

Secundū mysterium ꝓtemplandū de cruce xp̄i dicitur exaltatiōis. Potest aūt distigui

¶ Prima ꝺr passionalis. Triplex exaltatio.
¶ Secunda singularis.
¶ Tertia generalis.

¶ Pria exaltatio crucis ꝺr passional'. tunc siq̄dem exaltata fuit q̄n in ea exaltat⁹ est dei filius q̄ Job. xij. ca. dixit. Ego si exaltat⁹ fuero a tra oia trahā ad meip̄m. Qz hic possz aliq̄s q̄rere. Cur xp̄s mori voluit in aliq̄ domo siue ſb tecto ꝫ crucifixus in aere? Ad qđ rñdem⁹ q̄ ꝫ ꝓgruefactū est triplici ratione.

¶ Primo ratione medietatis.
¶ Secūdo ratiōe cōmunitatis.
¶ Tertio ratiōe sanctitatis.

¶ Primo xp̄s mori voluit in aere rōe medietatis ad innuendū q̄ sic aer ē medius int̄ celum et terrā. sic ip̄e fuit mediator int̄ deū ⁊ hominem. Scribit tn̄ Aug⁹. li. ix. de ciui. dei. Q̄ q̄daz pbi dixerūt mediatores esse inter nos ⁊ deuz demones. q̄n deus est immortalis et sine omni miseria. homines miseri ⁊ mortales. demones miseri et immortales. Cū g̃ immortale ⁊ miserū medium sit int̄ immortale ⁊ btm̄ ⁊ mortale ⁊ miser⁊. videretur q̄ demones inter deū ⁊ homies debeant esse mediatores. Sed hoc esse nō pōt. q⁊ demones sepant ⁊ impediūt accessum ad beatitudiez Jō dicit Aug⁹. Alius est medius malus q̄ separat amicos. sic̄ est diabol⁹. Alius est medius bonus q̄ reconciliat inimicos. s. dñs Jhs xp̄s. Siū angeli boni nō p̄nt esse mediatores. q̄m ip si sunt immortales ⁊ btī: quoz neutra ꝓpetas

cõuenit hoi. Oportet g̃ q̃ aliq̃s sit mediator q̃ sit mortal' ⁊ beatus. mortal' ad tps. btūs perpetuo. vt eo q̃ mortal' ad tps ꝓueniat cū hoie existente in via. p̄ b̄ q̃ btūs ꝓueniat cū his q̃ existunt in patria. tal' est xp̃s de⁹ ⁊ hō. Jō Aug⁹. vbi. s. dicit. Querēdus est medi⁹ q̃ nō solū hō verū etiā de⁹ sit. vt hoies ex mortali miseria ad beatā immortalitatē hui⁹ medij btā mortalitas interueniendo pducat. Quē necq̃ nō fieri mortalē oportebat. necq̃ pmanere mortalē. Mortal' quippe fact⁹ est nō infirmata ꝑbi diuitate: ꝫ carnis infirmitate pcepta. Nō aūt pmānsit i ipa carne mortal'. qz resurrexit a mortuis qm̃ hic est fruct⁹ mediatiōis ei⁹. vt nec ipi ppt̄ q̃s liberādos mediator effectus ē. in ppetua carnis morte remanerēt. piū itaq̃ mediatorez inter nos et deū ⁊ mortalitatē h̃re oportuit transeuntem. et btitudinē pmanentē. vt p id q̃ trānsit ꝓgrueret mortuis. ⁊ ad id q̃ pmanet transferret ex mortuis. Ex his colligim⁹ q̃ xp̃s inc̃tū hō ē mediator int' nos ⁊ deū. vt dicit Alexand⁹. in. iij. Extrema eñ sunt de⁹ imortal' ⁊ btūs hō mortal' et miser. Medi⁹ est hō mortal' ⁊ btūs q̃ fuit xp̃s c̃tū ad naturā hūanam. Sz ꝫ b̄ argui possz ac mōstrari q̃ xp̃s ic̃tū hō nō sit mediator. Medius eñ dz cōicare cū vtroq̃ extremorū. Sz christus inc̃tū hō nō cōicat nisi cū altero. s. cū hoibus ⁊ nō cū deo. g̃ inc̃tū hō non est mediator. Ad b̄ rñdet Alexan. q̃ mediū dz triplicit'. Primo c̃tū ad ꝓuenientiā nature. Scōo c̃tuz ad ꝓuenientiā ꝑpetatis. Tertio c̃tū ad ꝓueniētiā psone. Primo mō est mediū in coloꝛib⁹. Et sic ñ est mediū int' deū ⁊ hoiez. qm̃ nō pōt esse natura media. Scōo c̃tū ad ꝓuenientiā ꝑpetatis xp̃s pōt dici medius c̃tū ad humanā naturaz inter deū ⁊ hoiez. qm̃ hz ꝑpetates ꝓuenientes cū vtroq̃. cū deo. s. btitudinē. plenitudinez gr̃e ⁊ sc̃ie. Et hz alias ꝑpetates in q̃bus cōicat cuz hoie. s. mortalitatē ⁊ alios cōes defect⁹. Cuz g̃ dz q̃ necessariū est mediū cōicare cuz extremis. Intelligendū q̃ de⁹ ⁊ hō nō sunt extrema ꝫm suas naturas: ꝫ c̃tū ad suas ꝑpetates. Vñ de⁹ dicebat extremū rōe sue imortalitatis ⁊ btitudinis. hō vo rōe sue miserie ⁊ mortalitatis. Xp̃s aūt c̃tū ad nātūrā hūanā vtriusq̃ cōicat alteram ꝑpetatē. Tertio mō dz xp̃s medi⁹ int' deū ⁊ hoiez. s. c̃tū ad ꝓuenientiā pson̄e. eo q̃ eius ypostasis est in duab⁹ naturis. Vñ dic̃ dama. q̃ eius ypostasis est ex duab⁹ naturis. qđ sic exponit'. i. in duab⁹ naturis sb̄sistit. s. dīna ⁊ hūana. nec mutat' diuina in humanā nec ecōuerso: ꝫ vtraq̃ in sua pfectiōe remanet. Xp̃s g̃ c̃tum ad humanitatē pōt dici mediator dei ⁊ hoim. qz licz c̃tū ad naturā cōicet cū hoib⁹ soluz. rōe tñ pson̄e cōicat cū deo. qm̃ pson̄ā hz filij dei nō pson̄ā creatā aut compositā: ꝫ eternā ⁊ simplicē

¶ Scōo xp̃s mori voluit crucifixus in aere ratione cōitatis. Quia sicut aer oib⁹ est cōis. ita ei⁹ passio. Nā passiōes alioꝛ sc̃tōꝛ fuerunt ꝑprie. Quia ꝑetr⁹ passus est ppt̄ se. ꝑaulus ꝑpter se. ita ⁊ ceteri. Xp̃s vo passus est cōit' ppt̄ oēs. Eius eñ passio fuit cōis illis q̃ sunt in celo id ē angel'. qz sunt repati. Illis q̃ sunt in mundo isto. qz p suā passionē sunt saluati. Vñ ad Colocen. j. c. apl's dicit. ꝑacificās p sanguinē crucis eius sive q̃ in terris. i. hoies. sive q̃ in celis sunt. i. angelos. Fuit etiā cōis illis q̃ erāt in inferno. i. patrib⁹ inde liberatis. licet nō fuerit cōmunis demonibus ⁊ reliquis damnatis p diffinitiuā sñiaz q̃ remanserūt in suis suplicijs desolati. ¶ Tertio xp̃s mori voluit crucifixus in aere rōe sanctitatis. vt aerē sc̃ificaret. Sanctificauerat q̃dem terram trigintatribus annis sup eam ambulando. Sanctificauerat aquaz in ipsa se baptizari faciendo. Sanctificaturus erat ignem spūmsanctū in specie ignis mittēdo. non restabat nisi vt sanctificaret aerē. nō sb̄ tecto: ꝫ i ipo moriendo. Ideo Chrys⁹. in ꝯmōe de passione ait. In excelso ligno ⁊ non sub tecto passus ē vt etiam ipius aeris natura mundaret'. Sed ⁊ ipa terra simile beneficiū sentiebat decurrentis de latere sanguinis stillatiōe mūdata. ¶ Scōa exaltatio crucis dz singularis. Celebrat quidez ecclesia solennit' c̃tum ad officia festū exaltationis sancte crucis. ppter id q̃ euenit Anno xp̃i sexcentesimo q̃ntodecio. Illo nāq̃ tpe p̄mittente dño suū ꝑpm flagellari p seuitiam paganorū Cosdroe rex persarū multa regna suo impio sb̄iugauit. Hierusalem aūt veniens partē sancte crucis quā sancta Helena ibi reliquerat tulit. secūq̃ asportauit. Volens autē ab omibus coli vt deus turrim ex auro ⁊ argento ⁊ interlucētibus gemmis fecit. Et ibidem solis ⁊ lune ac stellarum imagines collocauit. p subtiles etiaz ⁊ occultos ductus quasi deus aquā desuper infundebat. Et in subterraneo specu equi quadrigas trahentes in circūitu ibāt. vt quasi terram mouerēt ⁊ tonitruū simularent. Filio ergo suo regno tradito in tali phano prophanus residet ⁊ iuxta se crucem dñi collocans. appellari se ab omibus deū iubet. Et sicut legit' in libro mitrali de officio. Jpe Cosdroe in throno residēs tā q̃ pater signum crucis sibi a dextris posuit loco filij ⁊ gallum a sinistris loco spūssancti. se vo patrem voluit nominari. Tūc Heraclius imperator exercitum copiosum collegit ⁊ contra filiuz Cosdroe iuxta danubiū fluuiū dimicatur⁹ aduenit. Tandem vtriq̃ pncipibus placuit vt ipsi sup pontez soli certarēt. ⁊ qui victor existeret ipe sine damno vtriusq̃ exercitus imperium

retineret. Decretū etiā exīt: vt q̄cūq; p̄ncipem
suū iuuare p̄sumeret crurib⁹ excisis ⁊ brachijs
in flumie mergeret. At heraclī⁹ totū se deo ob/
tulit. ⁊ se cruci sctissime deuotiōe q̄ potuit com=
mēdauit. Factū est aūt vt deo ꝓpitio heraclī⁹
uictor euaderet. q̄ cunctū exercitū inimicor̄ sue
ptāti sbegit. Cosdroe vo ignorabat exitū belli.
qz cū ab omibus odiret sibi a nemie intimatur.
Quare heraclī⁹ ad eū puenit ⁊ in throno aureo
eū sedentē repiens interrogauit an vellet sacrū
baptisma suscipe. itaq; vitā cū regno parit con
Fuare. Qđ cū illo acceptare noluisset ab Hera=
clio est decollat⁹. Filiū vo suū decē annor̄ ba/
ptizari fecit. ⁊ de sancto fonte ip̄m suscipiēs re=
gnum paternū ei dimisit. Turrim vo illam de/
structēs argentū in p̄dam sui exercit⁹ dedit. Au=
rum vo ⁊ gēmas ad repandas eccl̄as q̄s tyran
nus destruxerat reFuauit. Sacrā igitur crucez
suscipiēs hierosolymā reportauit. Cū autez de
monte oliueti descendens p̄ portā qua dn̄s pas
surus transierat. in equo suo regio ⁊ ornamentl
imperialib⁹ ingredi vellet. repēte lapides por=
te descenderūt: ⁊ inuicē q̄si esset vnus paries se
clauserūt. Sup quo cūctis stupētib⁹. angelus
dn̄i signum crucis in manib⁹ tenēs sup portam
apparuit dicēs. Cū rex celorū p̄ hanc portaz ad
passionē intraret: nō cultu regio: ſ hūili asello i
grediens hūilitatis exemplū suis cultorib⁹ de=
relīq̄t. his dictis angel⁹ abscessit. Tūc impator
se vsq; ad camisiā exuit. deposuitq; calciamēta
crucemq; dn̄i cum lachrymis accipiēs vsq; ad
portā baiulauit. moxq; porta cunctis patuit re
deuntib⁹ lapidibus ad p̄stina loca diuina vir=
tute. Rex aūt deuotissim⁹ in bas cruci laudes
prupit. O crux splēdidior cunctis astris. mun
di celebris. homib⁹ multū amabil. sanctior vni
uersis. q̄ sola fuisti dig̃ portare talentum mūdi.
dulce lignū dulces claros dulcia ferēs p̄dera
salua p̄tem caterua in tuis hodie laudib⁹ con
gregata. Sicq; p̄ciosa crux in suo loco restituit
⁊ antiq̄ miracula renouant. Sorzu⁹ q̄daz vi=
te restituit. palitici quatuor curant. leprosi de=
cem mūdant. q̄ndecim ceci illuminant. demo=
nes effugant. plurimiq; a varijs languorib⁹ li=
berant. Et ita impator eccl̄as repans: ⁊ regijs
munerib⁹ dotans: ad p̄pa remeauit. ¶ Tertia
exaltatio crucis dr̄ generaľ. Erit q̄ppe crux i die
iudicij exaltata. qz vt cantat eccl̄a. Hoc signum
crucis erit in celo cū dn̄s ad iudicādū venerit.
Et vt ex dictis Chrys. colligi p̄t. Crux i qua
saluator nr̄ pep̄dit miraculose reparabit: ⁊ ap
parebit sole lucentior. Ip̄a insup sig̃ crucis in
corpe xp̄i videbunt ab oib⁹ q̄ in manib⁹ ei⁹ pe=
dibus ⁊ latere ideo Fuata sunt. vt in ppetuum
sue victorie xp̄s ferret triūphū. Tūc vt ait hie=
ro. ad Helłodorū de ꝓtemptu mūdi. Tu rusti=
canus exultab ac dices. Ecce crucifixus deus
me⁹. Ecce q̄ obuolut⁹ pannis in p̄sepio vagijt.
hic est oparij ac q̄stuarie fili⁹. hic demoniū hns
⁊ samarites. hic vestit⁹ coccino. h̄ sentib⁹ corona=
t⁹. Cerne man⁹ iudee q̄s fixeras. vide lat⁹ ro
mane qđ foderas. videte corp⁹ an idez sit qđ di
cebatis clam nocte sustulisse discipulos.

¶ Qualiter adorāda est crux in qua xp̄s pepēdit, et alie cruces in quibus non pependit. Ca. III.

Certiū mysteriū
t ꝓtemplandū de cruce xp̄i dr̄ adora=
tionis. In quo apire debem⁹ vtruz
cult⁹ latrie sit exhibendus cruci xp̄i? Ad quod
rñdet Bonauen. in .iij. di. x. & hic est mūltiplex
modus dicēdi. Quidā em̄ tenēt q; ip̄i cruci de=
betur honor q̄ dr̄ yperdulia. Et rō hui⁹ est qz ip
sa crux fuit instrm̄ totius redemptiōis humane
In ip̄a em̄ salus ⁊ redemptio toti⁹ humani ge/
neris est facta. ⁊ ideo omēs hoies debēt ei esse
sbiecti subiectiōe notabili ⁊ speciali. ⁊ ꝓpterea
dicunt debere adorari eā excellentiori adorati=
one q̄ sit dulia que debetur rationali creature.
Quia tñ crux ista nec est deus. nec ip̄i diuinita
ti aliq̄d vnitum. ideo non est ei cultus latrie ex=
hibendus ꝓpter h̄ q; tenet mediū inter latriam
⁊ duliam. adoratio crucis vt dicat yperdulia.
Ex qm̄ adoratio sicut allocutio vidr̄ esse solum
mō inter res rōe capaces. Adoratio em̄ quedā
oro est ad aliq̄d ordinatū. vñ adorare ē ad ali=
q̄d orare. crux aūt xp̄i caret oino rōe. Ideo alij
dixerūt eam nō esse adorandā. nec inc̄tū in ea
adorat xp̄s. nec aliq̄ est ei reuerentia exhiben=
da honoris: nisi rōe crucifixi. sicut nec imagini
rōe imaginati. Et iō dixerūt q; cruci xp̄i ē cul=
tus latrie exhibēdus. ⁊ null⁹ ali⁹ nec dulie nec
yperdulie. Rem em̄ insensibilē stultū est hono=
rare cū p̄ indifferēti habeat honorē ⁊ vituperiū
Et hoc innuunt ꝓfirmare p̄ Damascenū in ca.
de imaginib⁹ vbi dicit. Ex non crucē adoram⁹:
sed tipū. i. figurationem. Et sic nō vidr̄ q; crux
adoretur inc̄tum est res aliq̄: ſ inc̄tum est si/
gnum. Verūtamen si ꝓsideremus ꝓba Dama
sceni in ca. de cruce videt q; nō solūmodo cruci
xp̄i put est signū siue inc̄tum tipus est: sed in
ratione materie exhibenda sit reuerentia. qz nō
solū est veneranda figura: sed etiam verū lignū
crucis in quo dn̄s pependit. In alijs vo cruci
bus veneranda est solū figura: nō materia. Alit
enim sic. Ip̄m q̄dem p̄ciosum lignuz crucis ve
nerabile in quo sei p̄m pro nobis christus obtu
lit: vt sanctificatum tactu corpis ⁊ sanguis de=
center est adorandū. Et post. Si autem ex alia

materia facta est. non materiã adorã⁹ absit: ꝙ tipũ. vñ si aurũ ⁊ pciosi lapides fuerint post tipi dissolutõz nõ sunt adorãda. Ex quo colligitur q̃ aliq̃ sit ipi cruci reuerẽtia exhibẽda excepta adoratiõe latrie. Et hui⁹ signũ est q̃ ecclesia solẽnizat in crucis inuentiõe ⁊ exaltatiõe. sic in festiuitatib⁹ sanctoz. Et ideo neuter pdictorum modoz̃ videt sufficiens. Propterea dicendum q̃ duplici mõ exhibet alicui honoz. Aut i obsequiũ reuerentie. ⁊ iste est honoz veneratiõnis. Aut in testimonium ꝟtutis ⁊ cõplacẽtie famulatũ. Et iste est honoz adoratiõis. vterq; ãt istoz̃ honoz̃ offert cruci. Nam crucẽ adoramus ⁊ crucez veneramur. Sed in ꝫ est dr̃a. Q̃ honoz veneratõis exhibet ipi cruci tãq; instrumento nr̃e salutis. vñ sicut exhibem⁹ reuerẽtiã sacr̃is. q̃ est in eis aliquo mõ nr̃e salutis causalitas. sic cruci xp̃i ⁊ clauis ei⁹ aliq̃ reuerẽtia est exhibenda. Et respectu illi⁹ honoris hz crux i se aliq̃d ppt̃ qõ dz honorari. Honoz aũt adoratiõis offert ipi cruci rõe crucifixi. Nemo eñ intendit ei placere vt aliq̃d impetrare ab ea: ꝙ ei q̃ in ea affixus fuit. Et sic nõ debet ei nisi adoratio latrie. Dic igit cruci xp̃i duplex honoz debetur. ⁊ vnus est latria. Alius ꝟo nõ debz dici nec latria nec dulia. q̃ nõ est spẽs adoratiõis: ꝙ vocari põt honoz veneratõis. ℞ Bonauẽtu. Ulta itaq; sunt crucis p̃conia ꝓpter q̃ a cunctis fidelib⁹ crux venerabilt est colẽda. q̃ hec ẽ scala p quã patet electis adit⁹ ad regna celoz̃. in quo viuit ⁊ regnat in ꝑpetuũ xp̃s filius dei: q̃ sit in secula bñdictus. Amen.

¶ Sermo quintusdecimus de amore xp̃i exhibitus humano generi qui exprimit mysticẽ in euãgelio samaritãe

Hic vere est saluator mũdi. Scribunt ꝟ ꝟba Joh. iiij. c. Que descripsit euangelista de benignitate miranda saluatoris nr̃i Jesu christi exhibita mulieri samaritane. grata iocũdissima q; debent esse fidelib⁹ cũctis. q̃n in illis mystice ac spũaliter designat amor ardẽtissim⁹ quẽ saluator nr̃ dignatus est hũano generi demonstrare. Ota eẽdem q̃ fecit quecq; dixit ab vtero ꝟginis vsq; ad patibulũ crucis ad salutẽ hoim ordinauit. Propterea nãq; de⁹ fact⁹ est homo vt ꝑditũ hoiez redimeret atq; ad reg̃ celestia reuocaret. ꝓcurauit aũt ꝙtũ in se fuit nõ solũ mulieris Samaritane: ꝙ insup oim q̃ sibi adherere volũt hereditatẽ incoꝛruptã. immarcessibilem ⁊ incontaminataz in cel̃. Qua ꝓpter vt ista deuotius attentiusq; ꝓtemplari possum⁹. in p̃nti ꝑmone ꝓcurrem⁹ hist̃oriã samaritane: ꝙ titulo de amoꝛe xp̃i erga humanũ genus qõ sua benivolentia caritateq; repauit. sicut ꝟba ꝓposita dicũt. Hic est vere saluator mũdi. In q̃b⁹ tres amoꝛes distinguere possumus.

¶ Primus ꝺr amoꝛ pegrinans.

¶ Secũdus amoꝛ manifestans.

¶ Tertius amoꝛ confortans.

¶ Qualiter xp̃s pegrinando in paupertate et penalitate quesiuit hominẽ lapsum. Ca. I.

Qrim⁹ amoꝛ xp̃i homi lapso mõstrat⁹ ꝺr pegrinans. Voluit nãq; pegrinãdo ⁊ discurrẽdo q̃rere oues errãtes. qõ notat̃ in ꝓncipio euãgelij siue in ꝓma pte. Dr̃ nãq; ibi. Ueit Jesus in ciuitatẽ samarie q̃ ꝺr sichar. Est aũt samaria vt inq̃t Beda insignis palestine pucie ciuitas adeo vt tota regia ei sociata samaria dicat̃. De hac insup ita dic̃ Jsiõ. xiiij. lib. ethi. Samaria regio palestie ab oppido ꝯdã nomẽ accepit: qõ vocabat̃ samaria. ciuitas quondã regal̃ i isr̃l. q̃ nũc ab augusti noie sebastia nũcupat̃. hec regio inter iudeã ⁊ galileã media iacet. Ciuitas ꝙ sichar erat in illa regione q̃ antiq̃tus dicebat̃ sichem. vt ptz Geñ. xxxiij. c. Jõ ait Chryꝛ. Locus ille erat vbi ꝑ Dina Dimeon ⁊ leui grauẽ occisionẽ fecerũt. Sequit̃ Johes in euangelio iuxta ꝓdiuz qõ dedit Jacob Joseph filio suo. Dicit Nico. de lira. q̃ Jacob veniẽs de mesopotamia emit agr̃ ab emoꝛ ꝓncipe sichem ⁊ ibi ad tps habitauit iuxta vrbẽ. Dz ꝓpter raptuz Dine occisi sunt habitatoꝛes illi⁹ ciuitat̃. ⁊ sic cessat in possessione ei⁹. ⁊ illũ locũ dedit ioseph Uñ Geñ. xl viij. c. dixit Jacob. Do tibi partez tuã extra fratres tuos quã tuli de manu amoꝛre in gladio ⁊ arcu meo. Ampliauerat Jacob agrũ quẽ emit addẽs ⁊ ꝙicinas possessiões iusto bello q̃sitas. Ibi aũt erat fons Jacob. s. puteus quẽ effodi Jacob fecerat. Dicit nãq; Augusti. in omel̃. p̃ntis lectiõis. Dis pute⁹ fons. ꝙ nõ ois fons pute⁹. vbi eñ aq̃ de terra manat: ⁊ vsum ꝑbet hauriẽtib⁹ fons ꝺr. Dz si i ꝓmptu ⁊ supficie sit fons tñ ꝺr. Di aũt in alto ⁊ in ꝓfundo sit ita pute⁹ vocat̃ vt nomẽ fontis nõ admittat. In hoc loco sic ait Theophil⁹. Ex commemoratiõe fontis ⁊ p̃dij edocemur q̃ ea q̃ patriarche ppt̃ fidẽ quam in deo habebãt adepti sunt iudei ppt̃ impietatẽ eoz̃ ꝑdiderũt. ⁊ eoz̃ loca gentibus tradita sunt. Fatigatus ergo Jesus q̃ hora erat q̃si sexta sedebat sic sup fontem discipuli aũt iuerãt in ciuitatẽ vt cibos emerẽt Sessio illa vt Chryꝛ. dicit ꝓpter laborẽ facta ẽ ⁊ vt expectaret discipulos. ⁊ ppt̃ estuz refrigerans coꝛpus apud fontem. dum sic sederet venit mulier de samaria haurire aquã. ℞m Nico.

de lira. Samaria nō est hic nomen ciuitatis: sz gentis vel regionis. qz illa mulier erat de ciuitate sichem: q̄ tunc erat metropol samaritanorū. vt dicit Josephus. xj. antiquitatū lib. Dixit ie sus illi mulieri. Da mihi bibere. Respōdit illa. Quō tu cū iudeus sis a me bibere poscis q̄ sum mulier samaritana? Refert Chrys. Judeū eū extimauit a figura ⁊ locutiōe. Nico. vo de lira dicit q̄ cognouit eū esse iudeū p habitū quez portabat. qz sicut erant iudei distincti ab alijs i cultu dei ⁊ in circūcisiōe: ita ⁊ in veste. Quare vo iudei abominabant samaritanos multiplex rō assignari pōt. Et pma fm Chrys. qz samaritani solū ea que Moysi sunt suscipiētes. ppheta rum nō multā curā habebāt. Scda qz samaritani colebāt deū ⁊ idola ⁊ errabāt dicentes deum esse corp⁹. Tertia rō fm Nico de lira. qz samaritani molestias mltas intulerūt iudeis i reedificatione templi ⁊ ciuitatis. vt ptz. Hesdre. j. c. Sed in hac pte lra euangelij dimissa ad pegrinantem illū oculos mētis nre ytam⁹. Jpe vtiq̄ deus incarnat⁹ pegrinādo ⁊ discurrēdo animas nras vt pastor sollicitissimus p̄siuit. habuit aūt pegrinatio sua tres cōditiōes.

¶ Prima fuit conditio penalitatis.

¶ Secūda pauptatis. ¶ Tertia diuturnitatis.

¶ Pria fuit conditio penalitatis. Voluntarie q̄pe languores nros tulit doloresq̄ portauit. Quisnam enarrare sufficiat labores xpi q̄s tulit vigilando. orando p pctis ⁊ ingratitudine hoim. sepissime lugendo. ambulādo. p̄dicando ieunādo ⁊ tandē passionē acerbissimā sustinendo. Expergiscere fidel aia ⁊ intuere regē celoz ⁊ dñm: nō solū hac vice defatigatū ⁊ sedentem sup fontē. Sed fatigatū in p̄sepio angusto. fatigatum in brachijs maternis dū fugit herodem fatigatū in egypto. fatigatū in ieiunio. fatigatū in oroe. fatigatū in sudore sanguineo. fatigatuz sub pedib⁹ capientiū illū. fatigatū in vinculis. fatigatū in illusionib⁹. fatigatū in sputis ⁊ fetidis oscul. fatigatū in colūna. fatigatū in cruce. O dura mens hoim. O duricies cordiū nroz fatigat xps ex amore. patit ex amore. effundit sanguinē ex amore. Moritur ex amore. ⁊ nos eū q̄ nos tātū diligit diligere nolum⁹. Propterea Aug⁹. in li. q̄ q̄q̄ hereses inducit xpm ita ad hoiem ingtū loquentē. Cū esses inimicus p̄ris mei: reconciliaui te. Cū inter montes ⁊ siluas errares: q̄siui te. humeris meis portaui te. laborauī. sudaui. caput meū spinis oppositū. manus meas ⁊ pedes clauis obiecti. vt te mihi copularem ⁊ tu diuideris a me. ¶ Scda q̄ditio pegrinationis xpi fuit pauptatis. dum em in hac vita mā sit: paupem vitaz gessit. Exquo dicebat Mathei. viij. ca. Vulpes foueas habēt ⁊ volucres celi nidos. filius aūt hois non habet vbi caput suum reclinet. Notandū tm q̄ q̄q̄ hre voluit cum apostol aliq̄d in cōmuni qđ colligit ex euāgelio vbi dicit. Discipuli aūt abierāt in ciuitatem vt cibos emerēt. Sed ppter hoc dicit Augusti. xij. q. j. in. c. habebat. habebat dns oculos a fidelibus oblata ꝓseruans ⁊ suoz necessitatibus ⁊ alijs indigentib⁹ tribuebat. Et super ps. Cui idem Aug⁹. inquit. Habuit dominus oculos sicut dictum est de q̄busdam religiosis feminis q̄ ministrabant ei de sua substātia futurus erat ꝓpaulus nihil tale aliq̄n querēs ⁊ omnia ꝓuincialibus donans. Sed qz multi infirmi ista quesituri crāt. magis infirmoz psonaz suscepit xp̄us. sublimius paulus. nunq̄d ⁊ cristo sublimius. xps qz misericordius. Cū enim viderēt ꝓpaulū ista non esse quesiturū. ꝓuidit ne damnaret quesiturū ⁊ p̄buit exemplum infirmo. hec ille. Et licet ita esse firmit sit tenendum, nihilominus pauptatem semp ꝓbo ⁊ exemplo sublimit cōmēdauit. ¶ Tertia ꝓditio pegrinatiōis xpi fuit diuturnitatis. Triginta em trib⁹ annis mltiplicit patiendo vt p̄dictū est aias nras errabūdas q̄siuit. Nec ardor huiuscemōi sitis de aiab⁹ inueniēdis vllo vnq̄ tpe potuit in eo extingui. Sitio dixit Samaritane da mihi bibere. Sitio insup clamauit in cruce. Sitiebat vtiq̄ nraz salutē. O Jesu bñdicte. O fili dei altissimi. tu sitis nram salutē: ⁊ nos totis viribus illā recusam⁹. Tu p̄ciū tui sanguinis ꝓ debito nro soluis. ⁊ nos illud ꝓtenim⁹. Tu pie dolens in cruce clamas Sitio. Sitio. Sitio. ⁊ nos obaudim⁹. Et q̄ est nra ingtitudo: q̄ ptinacia: que ne semitia? Auctorē vite audire nolum⁹. qz malitia nra nos excecauit. Dixim⁹ de amore pegrinante.

¶ Qualr xps ex amore manifestauit homi veritatē summi boni. falsitatē mūdi et sublimitatē dei. Ca. II.

Secundus amor xpi generi hūano exhibit⁹ dz manifestāl. Manifestauit q̄dē mltā samaritane. q̄ insup oibus nob fecit ac voluit esse nota. ⁊ p̄cipue tria.

¶ Primū est summi boni veritas.

¶ Scōm ē mōi falsitas. Tertiū ē dei sblimitas

¶ Primū qđ manifestabat Jhs est sūmi boni vitas. Errabat q̄pe mōs varijs diūsisq̄ opinionib⁹ circa sūmū bonū. nec inē pbos inuēt⁹ est q̄spiā q̄ suo ingenio illō valeret attigē. Quātumcū de illo varia fuissent locuti. tādē absq̄ timoz talitate ꝯcludebāt hoiez fieri posse btm. Jō inq̄t Lactāti⁹ in. iij. li. diui. insti. ꝯ tales. Sūmū bonū qđ btm facit nō pōt esse nisi in ea religiōe

atq; doctria cui spes immortalitatis adiuncta est. hec ille. Quisnã beatũ censeat eum q̃ vel voluptate animi siue corpis oblectet. vel ingenio ꝛ scia polleat. vl honestate nitescat. vel diuitijs affluat. vel gloria tpali pfulgeat. ꝛ hmõi. cum oia ista velocissime transeãt atq; deficiãt. Propterea xps dicebat. Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei non sitiet in eternũ: ꝫ fiet in eo fons aque salientis in vitã eternã. Aqua xpi est dei gra q̃ mediãte acquirit eterna vita. Apparet ita q; summũ bonũ esse non põt vbi eternitas deest. Hanc aũt eternitatẽ xps pconizauit cuz dixit Joh. ij. c. Sic deus dilexit mundũ vt filiuz suũ vnigenitũ daret: vt oĩs q̃ credit in illũ nõ peat: sed habeat vitã eternã. Et itez. vj. c. Hec est volũtas pris mei q̃ misit me: vt ois q̃ videt illuz ꝛ credit in eũ non peat: ꝫ habeat vitã eternam. Et x. c. Oues mee vocẽ meaz audiunt: et ego do eis vitam eternã. Et Mat. xix. c. Dis qui reliquerit domũ aut agros ꝛc̃. ppter nom meũ centuplũ accipiet ꝛ vitã eternã possidebit. Et. xxv. c. Jbũt hi in ignem eternũ. iusti autẽ in vitã eternã. ¶ Scõm qd manifestauit Jesꝰ est mũdi falsitas dũ dixit. Omis qui biberit ex hac aqua sitiet iterũ. In hoc siq̃dez decipit mũdus dilectores suos q; dũ desiderata bona tpalia largit. nunq̃ tñ animũ satiare mentẽq; quietare potest. Hinc Hiero ad demetriadẽ ỽginez ita pulchre dicebat. Diuitiaz amor insatiabil est. expleri nescit. honorũ cupido celerez rei habiture finem sine fine querunt. Nõ ab re igitur xps dicebat samaritane. O si scires donum dei ꝛ q̃s est qui dicit da mihi bibere. forsan ꝛ tu petisses ab eo ꝛc̃. q; xps Jesus paratꝰ est benigne gram suam cõcedere oĩbus illam postulãtibꝰ Sed mortales miseri q̃nq; cum deo contendere nõ erubescũt. Cur inquiũt quos damnãdos p̃ sciuit creare voluit. Cur nõ omnes añq; peccarent in gra sua confirmatos impeccabiles reddidit. Cur homĩ peccare volenti impedimẽtuz nõ pstat ꝛ similia. Quibus cõsulimus ista non esse querenda. cũ bonus deus oia bñfecerit. sed tñ consideremus q; q̃s q̃s ille sit qui saluare velit ꝛ gram dei desiderat. nunq̃ sibi denegatur. Nolunt gram dei q̃ tpalia bonorũ amore decepti in illorũ fragili breuiq; vsu beatos se putãt Nõ pcipiũt hi ea que dei sunt. Quiimo inflammauere indies ad terrena ista ꝛ transitoria bona cõcupiscenda. Hoc mystice apparet in samaritana: q̃ dum audisset a xpo ꝓditionẽ aque spiritualis corpalem aquam intelligebat ꝛ affectabat. Aiebat enĩ. Dñe da mihi hãc aquã: vt nõ sitiam neq; veniã huc haurire. Ubi dic̃ Augꝰ. Adhuc ista mulier carnẽ sapit. delectata est nõ sitire. ꝛ putabat ꝫ fm carnẽ a dño sibi esse promissum. Sederat enĩ deꝰ aliq̃n fuo suo Helie: vt p q̃dragita dies nec esuriret nec sitiret. Qui ꝫ potuit dare p q̃draginta dies nõ poterit dare sp. Delectata ḡ tali munere rogat vt ei aquam viuã daret. Dixit aũt iesus illi. Voca virz tuũ id ẽ fm Augl. psenta intellectũ tuũ. ꝫ lr̃aliter intelligẽdo ꝫ diccebat xpus vt declararet sibi turpitudinem suã. Nam cũ illa dixisset se virũ non hre. xps illã benigne redarguit reuelãdo sibi q; q̃nq; viros habuisset. post quoz mortẽ successiue adulteriũ accepisset. ¶ Tertiũ qd xps manifestauit est dei sblimitas. qz nõ est ipe domiꝰ oĩm aliq̃d corporeũ ꝛ vile vt falso estimarẽt pleriq;. de q̃bus dixi in p̃mo fmone huiꝰ operis. Propterea ꝛfundit stulticia gentiũ q̃ post idola cucurrerunt. ꝛ ineptia illorũ qui vel homies vel aĩalia vl celestia corp adeos eẽ dixerũt. Audiãt hi oẽs xp̃m samaritane loquentẽ. Illa nãq; vt Chrys. ait. a xpo reprehensa nõ ꝓtristata ẽ neq; dimittens fugit: ꝫ admiratꝫ magis ꝛ immoratur dixitq; xpo. dñe vt video ꝓpheta es tu. pres nostri in monte hoc adorauerũt: ꝛ vos dicitis qz hierosolymis est locꝰ vbi adorare oportz Judei quipe dicebant q; nõ licebat orare nisi i tẽplo a Salomone cõstructo. Samaritani xo asserebant esse orandum in monte samarie. fm Nicolaũ de lira. Ille erat mons Garizim: in q̃ filij israel bñdixerũt deum qñ intrauerũt terraz pmissionis. Et vocabant Samaritani Jacob ꝛ patriarchas patres suos siue qz ipi legẽ moysi tenebant. siue qz Jacob ꝛ filij eius in partibꝰ illis habitauerũt. siue quia ille mons ex hereditate Jacob ad eos puenerat. Respondit itaq; Jesus mulieri. Crede mihi qz veniet hora qñ neq; in monte hoc neq; in hierosolymis adorabitis p̃em. vos adoratis qd nescitis. nos adoramus qd scimus. qz salus ex iudeis est. Dic̃ Crisosto. Samaritani q̃dẽ qd nesciebãt adorabãt. qñ localem ꝛ corpalez estimabãt deũ: nihil de eo plus imaginantẽ q̃ de idol. ꝛ idcirco cultuz dei cum cultu demonũ miscuerunt. Subdidit xps. Sed venit hora ꝛ nũc est quãdo veri adoratores adorabũt p̃em in spũ ꝛ veritate. Naz ꝛ p̃ tales q̃rit qui adorẽt eum. Spũs est deus ꝛ eos q̃ adorant eum in spũ ꝛ veritate adorare oportet. Nam placuit mulieri sentẽtia xpi. voluisset enĩ q; xps diceret in monte illo esse orandum. Et ppterea dixit. Scio qz messias veniet q̃ dicit xps. cũ ḡ venerit ille nob annũciabit oia. Dicit ei Jesus. Ego sum q̃ loquor tecũ. Et continuo venerũt discipuli eiꝰ ꝛ mirabant q; cum muliere loq̃bat xps. Admirabant inquit sic. p abundantẽ xpi mansuetudinẽ ꝛ humilitatez qñ. ita pspicuus existens sustinuit loqui cum tanta benignitate mulieri inopi ꝛ samaritane.

Relicta vero ydria sua abijt festina mulier in ciuitatē dicens. Uenite ⁊ videte hoiem q̄ dixit mihi oia q̄ feci. nunq̄d ipe est xp̄s? Quare multi de ciuitate venerūt ad illū audiētes q̄ samaritana referebat. Nam vt dicit Nico. de lira. Samaritani erant in suspenso de aduētu xp̄i de primo. tum ppt impletionē tpis. tum ppt p̄dicationē Jobis cuius p̄dicatio tunc erat famosa ⁊ de xp̄o pclamata. Jdeo facilius crediderūt ꝟbo mulieris.

¶ Qualr xp̄s ex amore cōfortauit discipulos vt p̄dicarent. Ca. iii.

Certi⁹ amor christi generi hūano exhibitus ꝺr ꝯfortans. Confortauit siq̄dem discipl̄os vt p salute hoim p̄dicarēt. Et vt eor̄ p̄dicatio efficax fructuosaq̄ haberet. triplicit illam docuit exercendam.

¶ Primo feruent. ¶ Secūdo letanter. ¶ Tertio pseueranter.

¶ Primo docuit discipulos p̄dicare feruēter cū desiderio. s. salutis primi. naz de illa magis ꝺz esse p̄dicator sollicitus: q̄ de ppa corporali necessitate. Hinc est q̄ cū tps instaret comedēdi voluit benignus Jesus differre vt intēderet p̄dicationi. dans exemplū alijs sīr faciēdi. Et h est qđ ꝺr in euāgelio. Interea. i. añq̄ venissēt samaritani rogabāt eū discipuli eius dicentes. Rabbi māduca. Ille aūt dixit eis. Ego aliū cibum habeo manducare quē vos nescitis. Hic Theophilus ait. Ōnis sciēs q̄ Samaritana totaz ciuitatē ad eū attraheret hoc discipul̄ significauit dicens. Ego cibū habeo māducare quē vos nescitis. Et Chrys. Hoim salutē hic cibū vocauit. ostendēs q̄tū desideriū hz nr̄e salutis. Dicebant ḡ discipuli ad inuicem. Nūq̄d aliq̄s attulit ei manducare? Rudes adhuc erāt ⁊ de cibo corporali putabant xp̄m loqui. At ipe subdidit. Meus cibus est vt faciaz volūtatem ei⁹ q̄ misit me. s. vt pficiam opus ei⁹ vt p̄dicando samaritanos ꝙuertā: ⁊ in cruce moriēdo ac meuz sanguinē fundendo p peccatis hoim satisfaciā. Si videremus xp̄m labia sua dulciora sup mel ⁊ fauū aperientē. audiremusq̄ suauissimā voceꝫ dicentē. Meus cib⁹ est vt faciā volūtatez p̄ris mei q̄ misit me. pieq̄ ꝙsiderare vellem⁹ ardorē sui cordis quo feruentissime nr̄am salutē exoptat vtiq̄ viscera nr̄a cōmouerent. Qđ si nō fieret duriores petris. īmaniores beluis et idomitis feris crudeliores merito censendi crim⁹. Dicebat ḡ discipul̄ exposit. Nonne vos dicitis q̄ adhuc q̄tuor menses sunt ⁊ messis venit. q̄si diceat licet tps messis corpalis adhuc distet. tñ tēpus messis spūalis instat. Ꝺr aūt messis collectio frugū. ⁊ ad sīlitudinē hui⁹ messis spūaliter ꝺr vocatio hoim ad fidē. p quā ꝙgregabuntur hoies in dñi horreū. Unde sequit. Ecce dico vobis leuate oculos vr̄os ⁊ videte regiones. q̄z albe sūt ad messez. Ꝺ dicebat ppt samaritanos venientes ad ipm̄ iam dispositos ad credendū.

¶ Secōo docuit discipulos p̄dicare letāt. vt. s. ꝙsideratiōe pmij nō euitarent p̄dicādi labores. Sicut em̄ samaritani iam erāt dispositi ad credendū p p̄dicatōz xp̄i. ita etiam xp̄us videbat multitudinē gentiū p totū mundū cito ꝙgregādam in horreū eccl̄e p p̄dicatiōz ap̄lor̄. ex qua p̄dicatiōe meruerūt pmiū eterne vite. Et hocē q̄ ꝺr. Et q̄ metit mercedē accipit. Jn pñti em̄ ē pma messis p quā hoies adducunt ad fidē. ⁊ in hac messe messores fuerūt apostoli. Ultima ꝟo messis erit in iudicio qñ colligent fideles intra horreū gl̄e. ⁊ tūc messores erūt angeli. Et iō sequit. Qui ꝙgregat fructum. i. multitudinē fidelium reponēdā in vitā eternā. q̄z pacto iudicio reponent in horreo gl̄e p mīsterium angelorū. Et q̄z xp̄s locut⁹ est de messe spūali p sīlitudiez messis corpalis. ideo oñdit in quo est sīlis ⁊ in quo dissimil. Ad cui⁹ intellectū sciendū q̄ apō iudeos erat puerbiū de ꝺ q̄ qñ aliq̄s mīuz laborabat in re aliq̄: ⁊ alius reportabat fructum dicebat puerbialit. Unus seminat ⁊ ali⁹ metit q̄si diceret. vnus laborat ⁊ alius gaudet Et sic aliq̄n cōtingit de messe corpali: que ab vno aliquādo seminat: ⁊ ab eius hoste irruente colligitur. De messe ꝟo spūali sic est. q̄ alij seminauerunt ⁊ alij messuerūt. q̄z patriarche ⁊ pphete antiqui seminauerūt p̄ma semina fidei: ꝺ apostoli messuerūt. in q̄tum populū ad pfectionez fidei reduxerunt. Uerūtamen vterq̄ reportat gaudiū. q̄z tam pphete antiqui q̄ etiaz apostoli ppter meritum laboris sui recepti sunt ad celeste gaudiū. Et in hoc nō tenet puerbium de messe corpali de qua non gaudet seminās si ab alio metat. Et hoc est quod dicit vt ⁊ qui seminat simł gaudeat: ⁊ q̄ metit. s. pphete ⁊ apostoli. in hoc em̄ ꝟbo verū est. i. puerbium eccl̄esie p tanto habet locū in ppōsito. q̄z alius est q̄ seminat. s. patriarche ⁊ pphete. ⁊ ali⁹ est qui metit. s. apostoli. Jdeo sequit. Ego misi vos metere. i. ad pfectionē fidei adducere. qđ vos nō laborastis. pphete em̄ ⁊ patriarche multuz laborauerūt in denunciando aduentū xp̄i. ⁊ arguendo infidelitatē populi. ppterea subdit. Alij laborauerunt ⁊ vos in labores eorū introistis. q̄. s. pphetias ab alijs pnunciatas p̄dicabitis

¶ Tertio docuit xp̄us discipulos p̄dicare pseueranter. q̄z mansit ipe cū samaritanis duos dies. Dicit nanq̄ in euangelio. Ex ciuitate aut̄ illa. s. Sichar multi crediderūt in eū samaritanorum ppter ꝟbū mulieris testimoniū phibētis. q̄z dixit mihi oia quecūq̄ feci. Istud testi-

monium videbaꝯ efficax ex duobus. ꝓmo qꝛ dicebat cõtra honorẽ suũ ex zelo veritatis. Secũdo qꝛ ostẽdebat eũ scire talia q̃ nõ potat scire via humana. Verũtñ qꝛ hoc testimoniuz nõ fuit nisi q̃dam psuasio ad credendũ. qꝛ pfectio fidei ipoꝛ facta est p xp̃m. Ideo subiungitur. Cum igiꝯ venissent ad illũ samaritani rogabãt eũ vt ibi maneret: ⁊ acq̃euit petitioni eoꝝ. Et multo plures crediderunt in eum ꝓpter ꝑmõez eius q̃z a ꝓncipio. ⁊ plericz dicebãt mulieri. qꝛ iam nõ ꝓpter loquelã tuã credimus. ipi eñ audiuimus ab ipo. s. qui est deꝰ ⁊ hõ. ⁊ scimus firmiter credẽdo: qꝛ h̃ est vere saluatoꝛ mudi. Cui p tot innumeris bñficijs hũano generi collatis oẽs debitas gr̃as psoluam⁹. vt sic mereamur i gredi regnũ celoꝝ. Amen.

¶ Sermo sextusdecimus de mirabili resurrectione lazari.

LAtim prodijt q̃ fuerat mortuus. Scribunt hec ꝟba Joh. xj. c. Et si oia mirabilia q̃ fecit xp̃s mentes nr̃as in admiratiões pducere debeãt. id tñ p̃ ceteris efficit stupenda resurrectio Lazari. Ideo Aug⁹. in omel. ita inquit. Inter oia miracula q̃ fecit dñs Lazari resurrectio p̃cipua p̃dicat. Sed si attendimus q̃s fecerit. delectari debem⁹ potius q̃z admirari. Ille suscitauit hoiem q̃ fecit hoiem. plus est hoiem creare q̃z resuscitare. h̃ ille. Quia ꝟo in tãto miraculo ⁊ fides roboraꝯ dũ potentia diuinitatis xp̃i oñdit. ⁊ spes ad immortalitatẽ sblevaꝯ. Jõ in p̃nti ꝑmone de Lazaro resuscitato dicemus. de quo tria erunt mysteria ꝓtemplanda.

¶ Primũ dicit infirmitatis incurabilis.

¶ Secundũ mortis indubitabilis.

¶ Tertiũ resurrectionis mirabil.

De infirmitate incurabili Lazari ꝓ qua curanda miserũt sorores ei⁹ nuncium ad Jesum. Ca. I.

PRimum mysterium ꝓtemplanduz de Lazaro resuscitato dr infirmitaꝯ incurabil. Hoc vticz cõtinet in p̃ma pte euãgelij vbi sic scribit euangelista. Erat q̃dam languens Lazar⁹. dic Nico. de lira. Qꝛ infirmitas ei⁹ erat mortal: eo q̃ languebat. deficientibus q̃si viribꝰ ⁊ viena/ ture curari ñ poterat. Sequit lr̃a. Al bethania de castello marthe ⁊ marie sororũ eius. qꝛ in illo castello iacebat infirmus. Erat aũt bethania iuxta hierlim q̃si stadijs q̃ndecim. Maria aũt erat q̃ vnxit dñm vnguẽto: ⁊ extersit pedes ei⁹ capill⁹ suis: cuius frater Lazarus infirmabaꝯ. Utruz aũt hec maria fuerit hec peccatrix de q̃ scribit Luce. vij. ca. varie loquunt doctoꝛes. Hiero. eñ ⁊ Chryſ. dicũt istã fuisse aliã. Unde illa dicit peccatrix. hec sancta ⁊ honesta. ⁊ ꝓpter hoc nomen illius tacct. istius aũt nomen hic exp̃mit: ⁊ ambe vnxerũt xp̃m. Sed illa fec hoc ex peccatorũ suoꝝ compunctõe. ista ex deuotiõe. Greg⁹. ꝟo et Aug⁹. dicunt contrariũ. vñ in li. de ꝛsensu euãgelistarũ dicit. q̃ ista maria bis vnxit dñm. sumens argumentũ qꝛ Johannes dicit hec vnxit in p̃terito exp̃mens vnctionem pedũ. ⁊ in sequenti ca. explicat secũdã vnctionẽ capitis. p̃ma aũt vnctio fuit ex cõtritione quam Lucas narrat diffuse. ⁊ hic breuit repetit. Secũda ꝟo vnctio fuit ex deuotione. huic opinioni adheret sancta mr̃ ecclia. vt plenius posui in q̃dragesimali. Ergo ad Lazarum redeam⁹. Miserunt q̃dem sorores eius curationem fratris desiderantes ad Jesum dicentes. Dñe ecce quẽ amas infirmaꝯ. Querit h̃ alicz. Cur non iuerũt ipe p̃sonaliter? Ad h̃ ita Crisoſ. inq̃t. Ideo non iuerũt ad xp̃m sicut Cẽturio et regulus. qꝛ vehemenꝯ confidebãt de xp̃o ꝓpt̃ mꝛtam familiaritatem quã habebãt ad eũ. ⁊ qꝛ a luctu detinebanꝯ. Theophilus ꝟo ait. Mulieres erant q̃s nõ decet de facili domum exire. Hoc Hiero. in epl̃a ad Eustochiũ docet. Rarus ait tibi sit egressus in publicũ martyres ibi q̃ranꝯ in cubiculo. Distabat itaq̃z a Bethania xp̃s p dietam. postq̃z eñ iudei voluerũt eũ lapidare ex eo q̃ dixerat. Ego ⁊ pr̃ vnũ sumus ipe de manibus eorũ euadens abijt trãs iordanem ad quem nõ iuerũt sorores Lazari rõibus p̃dictis: ꝟ miserũt. nec dixerunt veni. qꝛ amici sufficit nunciare necessitatem amici. Audiẽs autem Jesus dixit eis. s. respondẽdo p nuncium. Infirmitas h̃ nõ est ad mortem: ꝟ p gl̃a dei. vt glorificet filius dei p eam. Nõ est p hoc intelligendũ vt doctoꝛes sancti declarant q̃ Lazar⁹ ꝑm opinionẽ quoꝝũdam hereticoꝝ nõ fuit vere mortuus. qꝛ sic destrueret veritas euangelij cum tñ infra xp̃s dicat. Lazarus mortuus est. Sed p tanto dr. Infirmitas h̃ non est ad mortẽ qꝛ non tendebat ad mortẽ ibi sistendo ꝓpter resurrectiõz. Hinc Theophilus dic. Ipa mors nõ erat ad mortẽ: ꝟ potius ad miraculũ. quo facto crederẽt hoies in xp̃m ⁊ vitarent verã mortem. Ideo dixit: ꝟ p gl̃a dei ⁊c. qꝛ. s. in resurrectione Lazari manifestari debebat ꝟtus et potentia diuinitatis q̃ erat in xp̃o q̃ verus hõ erat ac verus deus. Et aũt audiuit qꝛ infirmabaꝯ. Tunc q̃dem mansit in eodem loco. s. transiordanem duobus diebus expectando. vt refert Chryſ. vt Lazarus mozereꝯ ⁊ sepeliret esset q̃z q̃driduanus anteq̃z illuc accederet ad maiozẽ certitudinem miraculi.

¶ De morte Lazari et de verbis xp̃i cum apostolis anteqũ iuisset ad lazarum suscitandū. Ca. II.

DEcundū mysterium contemplandū de Lazaro resuscitato dicit mortis indubitabilis Nam indubitanter Lazarus mortuus est. quod xp̃s discipulis voluit sapientissime propalare. Dixit enī eis. Eamus iterū in iudeam. Dicūt ei discipuli. Rabbi nunc q̄rebant te iudei lapidare. et tu iterū vadis illuc. quasi dicāt. non est tibi nec nobis securū. Respōdit Jesus. Nōne duodecim horæ sunt diei. si quis ambulauerit i die non offendit. q̄ lucem hui⁹ mūdi videt. Si aūt ambulauerit in nocte: offendit. q̄ lux non ē in eo. Hic ſm aliquos appellat se diez. et duodecim ap̃los duodecī horas. ac si dicat. Horæ sequunt diem: et nō dies horas. Dic et vos debetis sequi voluntatē meam: nō ego vr̃am. Et iō si voluntatē meam q̄ sum dies secuti fueritis nō offendetis. si aūt voluntatem vr̃am: q̄ ē nox secuti fueritis: offendetis. Vel aliter potest intelligi ſm Nicol. de lira. Nonne duodecim horæ sunt diei. nō debetis credere q̄ iudei pseuerent in volūtate me lapidandi. q̄ sicut horæ mutabiles sunt. sic et affectus hoim. quinimo sepius in die mutat⁹ cor hom̃is q̄ horæ. Et ideo si q̄s ambulabat in die. i. sancte iuste et pacifice: nō offendit. Et ſm p̃mam expositionē. qui ambulat in die. i. mecū qui sum lux mundi faciens diez gr̃e non offendit. i. securus debet esse. q̄ lucez hui⁹ mundi videt. i. mei p̃m. Si quis aūt ambulauerit in nocte. i. sine p̃sentia mea: offendit. ¶ Post q̄ sic dixit reuelauit mortez Lazari noie somni ex p̃mens illam. Lazarus iacet. Amic⁹ noster dormit: sed vado vt a somno excitem eum. Hic augustin⁹ ait. Q̄ aūt dixit dormit veruz dixit. domino dormiebat: hominibus mortuus erat: qui eum suscitare nō poterant. Nam dñs tanta felicitate excitabat de sepulchro q̄ta tu excitas dormientem de lecto. Dixit q̄ dormit ſm potētiam suam. Hanc aūt causam sui itineris. vt dicē Nicolaus de lira assignauit vt assecuraret discipulos. q̄si dicat. non debetis timere. q̄ non vado ad disputandū cum iudeis: ſ ad Lazarū suscitandū. At discipuli respondere. Domie si dormit: saluus erit. i. ex quo dormit signū est sue curationis. nō est necessariū q̄ vadas illuc. Non dum enī erant assecurati ad plenū p̃ vba christi q̄ adhuc erant infirmi et impfecti. Sed q̃ue videtur nōnullis q̄ discipuli crediderint dñm vel le ire tam longā viam ad hoiem excitādū. ¶ Pro q̄bus ita refert Chryſ. Istud dicem⁹ q̄m extimabant hoc enigma esse qualia multa loquebatur. q̄ etiam erāt rudes: et in timore positi male capiebāt vba xp̃i. Ideo instabāt ne rediret in iudeā. Tunc manifeste locut⁹ est dicēs. Lazarus mortuus est et gaudeo nō. ſ. de morte eius absolute: ſ ppter vos vt credatis et in fide confirmemini. q̄m̃ non eram ibi: et tamen mors illi⁹ mihi nota fuit. Sed eamus ad eū. Dixit Thomas. ſ. alijs discipul⁹. Eam⁹ et nos et moriamur cū eo. ptulit hec vba Tho. ſm alios ex q̄dam desperatiōe. Vel ſm alios ex amore et dilectiōe q̄si diceret. melius est nobis cū illo mori: q̄ sine illo viuere. Venit g̃ Jesus et inuenit eum quatuor dies iam in monumento habentē. Quatuor dies dicit ad ostendendū certitudinē mortis q̄ licet sint alique infirmitates latētes q̄bus videtur aliq̄s mortuus ad tps. hoc tñ non durat p̃ quatuor dies. Dicit etiā in monumēto. ſ. i terra recluſus. q̄ dato q̄ fuisset ibi posit⁹ viu⁹. nihilominus in tanto tempe fuisset ibi mortuus. Multi aūt ex iudeis venerāt ad martham et mariam: vt cōsolarent eas de fratre suo. Sz quō inquit Chryſ. iudei cōsolabāt dilectas a christo cum iam statuissent q̄ si q̄s xp̃m cōfiteret extra synagogā fieret. Sed ppter calamitatis necessitatem aut q̄si nobiles has mulieres reuerentes eas consolabant: aut q̄ hi aderāt qui non mali erant: multi enī ex ipis credebāt. h ille. Martha g̃ vt audiuit q̄ venit Jesus. ipa enim habebat curam dom⁹. Et ideo p̃mo est ei nūciat⁹ aduentus xp̃i p̃ aliquem q̄ illū p̃uenerat. et occurrit illi reuerenter et deuote. Maria autez domi sedebat cū iudeis q̄ ad eas venerāt. Dixit ergo Martha ad Jesum. Dñe si fuisses hic: frater meus nō fuisset mortuus. Ex hoc apparet q̄ credebat ipm potuisse p̃seruare fratrem suū a morte tñ impfecte credebat. q̄ videtur innuere. q̄ nō posset xp̃s tantū absens q̄tum p̃s. Subdidit Martha. Sed et nūc scio q̄ q̄cūq̄ poposceris a deo dabit tibi deus. Videt p̃ hoc q̄ nō fuisset bene edocta de eius diuinitate. q̄ nō dixisset q̄cūq̄ poposceris: ſ quecūq̄ iusseris: fiet. Dixit illi Jesus. Resurget frater tuus. hoc illa intellexit de resurrectiōe futura. ppterea rñdit. Scio q̄ resurget in resurrectiōe in nouissimo die. loq̄batur aūt de resurrectiōe generali. ſm Chryſ. Vel q̄ audierat multa a xp̃o de resurrectiōe loquente. Vel q̄ erat de secta phariseorū q̄ resurrectionem cōfitebant ex vbis scripturarū. Dixit ei Jesus explicans intentiōz suā de resurrectione propinqua. Ego sum resurrectio et vita. Sum. ſ. vita p̃ essentiam ppter q̄ sum causa vite omibus viuentib⁹: et possum dare vitā mortuis. Quia q̄ est tale p̃ essentiam est causa oim aliorū q̄ sunt p̃ticipationem. vt hr̃. ij. Beta. Qui credit in me etiam si mortuus fuerit viuet

Et ois q̄ viuit ⁊ credit in me nō morief in eternum. credis hoc? Non q̄rit q̄si ignorans: ꝙ q̄rens ei⁹ confessionem ad meritum. q⁹ ore fit confessio ad salutē. Ait illi. vtiq; dñe. p̄ ꝙba eā xp̄i erat in fide instructa. pleni⁹ in fide q̄ ante. qđ patet ex ei⁹ sequenti ꝓfessione. Ex q̄ p̄mo exp̄mit xp̄i dignitas sacerdotal⁹ ⁊ regia cum dr. Ego credidi q⁹ tu es xp̄s. i. vnct⁹. vnctio debebat regib⁹ ⁊ sacerdotib⁹. Secdo explicat xp̄i diuitas cum sequit fili⁹ dei. s. naturalis. Tertio ponit incarnationis veritas cū sbdit. Qui in hūc mūdum venisti. non p̄ loci mutationem: ꝙ p̄ carnis assūptionem. Et cū hoc dixisset a xp̄o edocta abijt. ⁊ vocauit Mariam sororem suam silētio. Crisosto. ait. Ideo occulte sororem vocat. q⁹ si sciuissent iudei xp̄m aduenire: recessissent ⁊ non fuissent testes miraculi. Dixit itaq; Martha sorori. Mgr̄ adest ⁊ vocat te. Non est credendum hoc loco marthā fuisse mentitā cū dixit. vocat te. q⁹ non fuit ab euangelista expressum: cū id euangelista fecerit ꝓpter breuitatem. Ut aūt maria audiuit marthā surrexit cito et venit ad xp̄m. q̄ nondū venerat in castellū: ꝙ erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei martha. iudei ergo q̄ erant cū ea in domo ⁊ cōsolabāt eam secuti sunt eam dicentes. q⁹ vadit ad monumentum vt ploret ibi. Maria ḡ cū veniss; vbi erat Jesus videns eū cecidit ad pedes ei⁹ ⁊ dixit ei. Dñe si fuisses hic frater me⁹ non fuisset mort⁹. At Jesus vt vidit eam plorantē ⁊ iudeos q̄ venerant cum ea plorantes infremuit spū ⁊ turbauit semetipm ⁊ dixit. vbi posuist eū? Hic dicit Beda. Non omia dixit Maria q̄ Martha p̄tulerat. q⁹ consueto hoim more p̄ lachrymis ñ omia q̄ voluit ꝓferre potuit. Et de xp̄o ait Crisosto. Marie loquenti nihil xp̄us loquit. neq; ea dicit q̄ sorori dixerat. Turba cū aderat multa: ⁊ non erat temp⁹ illorū verborū. Bz condescendit ⁊ humiliat hūanam naturam denudās Infremuit ḡ spū ⁊ turbauit seipm. Dicit Nicolaus de lira. Fremit⁹ consurgit ex indignatiōe Iste ḡ xp̄i fremit⁹ ꝓcedebat ex indignatōne ei⁹ ꝑ diabolū p̄ cui⁹ suggestionem mors intrauit i mundū. quem erat cito debellatur⁹. Turbatio aūt illa ꝓcedebat ex compassiōe Lazari ⁊ sororum ei⁹. Sciendū tñ q⁹ iste passiones ⁊ consimiles non fuerūt in xp̄o vitiose: ꝙ magis virtuose q⁹ non erant ꝓuertentes iudicū rōnis: ꝙ magis sequentes ⁊ p̄ ipm excitate. Aduertendū insup ꝓ eo q⁹ xp̄s dixit. vbi posuistis eū. q⁹ fm Augustinū in li. de ꝙbis domini. Non locū sepulti ignorare credi debet: ꝙ fidem populi approbare volebat. Ut aūt dixerit ei. veni ⁊ vide. ⁊ iter ꝙsus monumentū cepit lachrymar⁹ est Jesus. Lachrymabat qđem ex cōpassione ⁊ pietate: tanq; ver⁹ hō. lachrymabat etiaz vt pie ꝓsiderare possum⁹ ꝓpter ea q̄ q̄ntadecima futura die ventura erant sup eū. Itaq; intra semetipm flēdo dicebat. O Lazare mi dilecte ego plorādo ad tuū monumentū accedo. Et. xv. die sequenti Magdalena cū mulierib⁹ ⁊ matre mea bene dicta de cruce depositū plorando me ad monumentū nouum adducent. O Lazare mi ego hodie eruam te de faucib⁹ mortis. ⁊ quintadecia die ego p̄ salute hoim illi⁹ potestati me sbdam. O Lazare mi anima tua exaudiet vocē meam de inferis ⁊ corpori vniet: ⁊ q̄ntadecia die clamabo in cruce ⁊ ingrati homies nō audient me vocantē. Judei aūt videtes xp̄m flere dicebāt Ecce quō amabat Lazar. Quidā insup ex ipsis dicebant. Non potuit hic q̄ aperuit oculos ceci nati facere vt hic non moreret.

¶ Quinq; sunt cōditiones que ostendunt certitudinē miraculi in resurrectione Lazari. Ca. III.

Tertiū mysteriū

ꝓtemplandu⁹ de Lazaro resuscitato dr resurrectiōis mirabil. In quo quinq; sunt ꝓsideranda q̄ faciūt ad miraculi certitudinem ⁊ magnificentiam.

¶ Primū est sepulchri descriptio.
¶ Secūdum lapidis amotio.
¶ Tertiū christi oratio.
¶ Quartū Lazari vocatio.
¶ Quintū subita resurrectio.

¶ Primū ꝓsiderandū est sepulchri descriptio Ut aūt dixit text⁹ euangelij. Jesus rursus fremens in semetipo venit ad monumentū. i. puenit siue applicuit. Fremit⁹ aūt ille ⁊ indignatio fuit ꝓpter iudeos de illo inique murmurantes Erat aūt spelūca ⁊ lapis supposit⁹ erat ei Spelūca vt dicit hic Beda ē rupt̄ vocata. ¶ Secūdum ꝓsiderandū dr lapidis amotio. Dixit quidem Jesus. tollite lapidē. Chrys. hoc dixit vt eos testes faciat miraculi. Rñdit martha. Domie iam fetet q̄triduan⁹ est. Fm Theophilu⁹. Ō martha tāq; diffidēs dicit velut ipossibile credens posse fratrez suscitari ob diez diuturnitatem. Al⁹ fm alios. Hec ꝙba nō sunt desperationis: ꝙ potiꝰ admiratiōis. Dixit illi Jesus. Nōne dixi tibi: q̄m si credideris videb gl̄am dei. i. gl̄osam ei⁹ ꝙtutē in suscitatiōe fr̄is tui. Tulerūt ḡ lapidē ad ꝓceptū xp̄i. ¶ Tertiū ꝓsiderandus est xp̄i oro. Voluit qđē orare vt ꝓfunderet malicia iudeoz q̄ sibi imponebāt q⁹ faciebat miracula ꝙtute demonū. Quare eleuatis oculis sursum dixit. Pr̄ gr̄as ago tibi q̄m audisti me Deus cū p̄ celestis magnificētissim⁹ est. Et tō ex gr̄a actiōe de ꝓteritis ad ꝑstada bñficia sequ

tia ꝓuocat. ℔ vtiq; est ꝓpium magnifici. vt hꝫ iij. ethi. Subiũxit in oꝛoe xp̃us. Ego aũt sciebam qꝛ sp̃ me audis: ℔ ꝓpter ꝓlium q̃ circũstat dixi. vt credãt qꝛ tu me misisti. Sciendũ hic q; oꝛare pr̃em ꝛuenit xp̃o rõe hũanitatis in q̃ mioꝛ est pr̃e nõ rõe diuinitatis in q̃ ẽ ei cõlis. ¶ Quar/tum ꝛsiderãdũ est lazari vocatio. postq; enĩ sic oꝛauit clamauit voce mag̃. Lazare veni foꝛas. Dicit hic Theophilus. Alti⁹ clamauit vt gentilium oꝛa refrenet fabulantium in tumulis esse animas defunctoꝝ. Clamat igit̃ q̃si aduocans de longinq̃. Uel ſm Nico. de ly. Clamauit voce magna qꝛ si dixisset in silentio. possent aduertj dicere q; verba magica ꝓtulisset. ¶ Quintum cõsiderandũ dr̃ subita resurrectio. Statimq; ꝓdijt qui fuerat mortuus ligatus man⁹ ⁊ pedes institis. et facies sudario erat ligata. hic declarat̃ ꝓtus diuina. nõ solũ suscitando mortuum ℔ etiaz faciẽs exire ligatuz. In ℔ insup apparet certitudo miraculi inq̃tum exiuit lazar⁹ eo modo quo fuerat in sepulchro posit⁹. Dixit eis iesus Soluite eũ. Fecit hoc vt accedẽtes ꝺ pope ⁊ tãgẽtes ex visu ⁊ tactu essẽt testes miraculi subiũxit xp̃s. Et sinite abire. vt ostẽdat̃ vere suscitatus ꝓ opa vite. cuiusmodi est ambulatio ⁊ comestio ⁊ filia ¶ Multi ergo ex eis q̃ venerãt ad mariam ⁊ marthã ⁊ viderãt q̃ fecit iesus crediderunt in eũ. Quidaz aũt ex ipis abierũt ad phariseos ⁊ dixerunt eis q̃ fecit iesus. Dicunt doctoꝛes aliq; qꝛ id fecerunt bono zelo moti. volentes ex miraculo viso refrenare irã eoꝝ cõtra iesũ tãq; irrationalẽ. Alij vero asserũt. qꝛ ex magnitate moti fuerũt ad ℔. qꝛ ex visis signis boni ⁊ electi cõuertũt. mali obdurant̃. Et ℔ magis videt̃ ex lr̃a sequenti. vbi agit̃ de congregatõe phariseoꝝ ad tractandũ de morte xp̃i. Experimur sic esse in populo xp̃iano in q̃ multi audiẽtes enarrari ex quisita opa xp̃i. afficiunt̃ spũali letitia. plericq; vero illa deridere solẽt. ⁊ qꝺ grauius est negant ⁊ impugnãt ꝛitatez ꝓphetarũ apostoloꝝ martirũ doctoꝝq; testimonio comꝓbataz. ¶ Mendaciũ inquiũt est qꝺ lazarus resurrexit. ¶ O stulti. ¶ O tardi corde ad credenduz. vos mendaces estis vos filij diaboli. q̃ euangeliste iohãni ꝛgini dei electo acq̃escere recusat̃. Ipe vtiq; lazari resuscitati texuit historiaz qui omnia oculate ꝓspexit. Ergo omni infidelitate deposita. demus gr̃as xp̃o nostro redẽptori q̃ sic lazarũ quadriduanũ suscitauit a monumento ita in fine seculi resuscitari faciet omẽs hoiẽs mundi vt in eternũ damnenẽ iniqui. Justis ꝛo tribuat̃ premiũ vite eterne. Amen.

¶ Sermo decimusseptim⁹ ꝺ pijssima passione saluatoꝛis nostri iesu xp̃i.

¶ Oremus ante ꝺ dominũ q̃ fecit nos qꝛ ipe ẽ dn̄s de⁹ noster. Ad passionẽ nos inuitant̃ ꝓphete illuminati ꝛba sunt ista ps̄ xciij. Nescio quid flebilius ac pietate ⁊ cõmiseratiõe magis dignuz cõmemoꝛari põt. q̃ abiectissima passio moꝛsq; acerbissima iesu xp̃i filij dei. Utiq; oĩni fera crudelioꝛ. durioꝛq; petris censeri debet. q̃s quis ille sit. qui ad tanti misterij memoriam nõ cõpungit̃. Si eĩ absq; lachrymis nõ solũ narrari vel dici: imo nec excogitari p̃nt q̃ de morte Cesaris aut ꝓpei magni aut Hectoꝛis troiani aut Darij psarũ regis. vel Alexandri macedonis aliorũq; regũ vel impatoꝝ ꝓscripta sũt. q̃tomagis moꝛs regis regũ plãgẽtib⁹ ocul' ad mentẽ est reuocãda. Accedit ad ℔ q; ille q̃ peccatũ nõ fecit. nec dolus inuẽt⁹ est in oꝛe ei⁹ mortuus est ꝓ nob debitoꝛib⁹ mortis. vt nos redimeret. vt nos saluos faceret. vt nos ad patriaz celestẽ reduceret. in ligno crucis pepẽdit. Compatiendũ itaq; illi est q̃ tã dura ꝓ nob tulit toꝛmẽta. ne in die iudicij cũ venerit in gl̃a maiestatis sue inueniemur ingr̃ati in ꝓspectu ei⁹. Naz vt q̃dam deuot⁹ ait. Hodie xp̃s de cruce sic alloq̃tur vnũquẽq;. Vide hõ q̃ ꝓ te patioꝛ. vide penas q̃b⁹ afficioꝛ. vide clauos q̃b⁹ cõfodioꝛ. nõ est doloꝛ sic̃ quo crucioꝛ. cũ sit tãt⁹ doloꝛ exterioꝛ. int⁹ tñ doloꝛ est gr̃uioꝛ. tã ingr̃tũ dũ te expioꝛ Deponam⁹ igit̃ duriciã animi. induamusq; viscera pietatis ⁊ deuotiõe q̃ possum⁹ xp̃m in cruce passuz parit̃ lugeam⁹. Nec vile aut muliebre putandũ est ℔ officiũ exoluere. quinimo ⁊ piũ ⁊ laudabile foꝛe exẽpla luculẽtissima mãifestãt Scribit̃ nãq; Gen̄. l. c. ¶ Ioseph ruit sup faciẽ p̃is sui defuncti flẽs ⁊ deosculãs eũ. Et Gen̄. xxv. c. Qualit̃ abraã fleuit Sarã vxoꝛẽ suã defunctã. Et. ij. Re. j. c. Quõ Dauid plãxit sup saul ⁊ Jonatha interfectos in p̃lio. Et. ij. Re. iij. c. Quẽadmodũ Dauid leuauit voceĩ suaz ⁊ fleuit sup tumulũ abner: quẽ Joab ⁊ abisai int̃fecerãt. Et. ij. Re. xviij. c. ꝺr adhuc de Dauid ¶ cũ audissz mortẽ filij sui absolon flebat dicẽs Absolon fili mi. fili mi absolõ. Et Nume. xx. c. Laudat̃ ps̄s q̃ mortuo Aaron fleuit ꝓ triginta dies. Et. j. Re. xxviij. Samuel mortu⁹ est plãxitq; eũ ois ps̄s. Et. ij. Macha. ix. c. ponit̃ q; postq; iudas machabe⁹ cecidit ⁊ occisus fuit i p̃lio fleuit eũ ois ps̄s planctu magno. Narrat etiã Justin⁹ q; cũ nunciatum fuisset Alexãdro vxoꝛẽ darij quã detinebat captiuã in ptu mortuã fleuit ex hũanitate. Insup q; dũ Alexãder exposit examine coꝛp⁹ darij inuenit quẽ sui int̃fecerant fudit lachrymas. Quis g̃ absq; gemitu audire põt q; ille q̃ oib⁹ p̃stat vitã ẽ mortuus

i cruce. O xp̃iani oēs. O viri. O mulieres. O iuuenes. O senes. O ỽgines. O viduc. O nupte. O pie matres. O pōpuli cūcti nob oīb⁹ dicit ecclesia ỽba in themate ꝓpōsita. ℙlorémus añ dn̄m affixum patibulo crucis. qz ipe est dn̄s deus nr̄. Ad quem plorandū possum⁹ deo ꝓpitio puenire. si diligent̄ voluerim⁹ ac fidelit̄ considerare ignominiā crucis dn̄i nr̄i Jesu christi. Idcirco in p̄senti p̄mone de ipa passione dominica tria mysteria ꝓponemus ꝓtemplanda.

¶ ℙrimū dicitur voluntatis.

¶ Scōm humilitatis. ¶ Tertiū acerbitatis.

¶ Qx xp̃us ex ardentissimo amore volens passus est. et de voluntatis eius qualitate. Capitulū .i.

PRimum mysterium ꝓtemplandū de passione Jesu xp̃i dr̄ volūtatis. Ad cui⁹ claram explanationē tria dubia occurrūt enucleanda.

ℙrimū vtrū xp̃s passus sit ex volūtate: aut ex necessitate.

Scōm vtrū in xp̃o fuerunt plures volūtates.

Tertiū vtrum in xp̃o fuit ꝓtrarietas volūtatū

¶ Ad p̄mū dubiū dicere debemus q̄ xp̃us ex volūtate passionē sustinuit. Hoc vtiq; ꝓbam⁹ abunde. Dr̄ em̄ p Esa.liij.ca. Oblat⁹ est qz ipe voluit. Et Damasce. inqt. Nihil coactū i xp̃o ꝙ oīa voluntaria. volēs esuriuit. volens sitiuit. volēs mortuus est. Insup passio xp̃i fuit bona ⁊ meritoria. ꝙ voluntaria. Ux̄n Aug⁹. li. j. ꝓfes. ait. Nemo inuit⁹ bn̄ agit etiā si bonuz est quod agit. Et ꝙ sn̄ia ꝓfirmat̄. xx.q.iij.c. p̄ns cleric⁹. Nullū bonū nisi voluntariū. Et. xv.q.j.c. nō est. Volūtariū sibi militē elegit xp̃s. Quare et ipe volūtarie passus est. Dicit nā q; Alexāder de ales in. iij. volumine summe sequēdo damascenū Hilariū ⁊ Hugonē in li. de sacr̄is. Qx alit fuit potentia patiendi in xp̃o q̄ sit in nob in statu miserie ⁊ in adam in statu innocētie. Nam in statu innocētie fuit potentia patiendi sine necessitate ⁊ sine voluntate. quare Adā impassibilis erat ex ỽtute diuine ꝓtectionis: nō ex sua natura. In statu miserie est potētia patiēdi cum necessitate ⁊ sine volūtate. In dn̄o Jesu xp̃o fuit potētia ad patiendū nō tn̄ indispōsita vt in adā nec cū necessitate. vt in nobis: ꝙ cū dispōsitōe ad patiendū ⁊ eū volūtate potēte ꝓhibere passionem. Nā cū sit duplex potētia. s. actiua ⁊ passiua. potētia actiua in nob est solū ꝙbiecta volūtati. potētia passiua nō ⁊ sequit̄ ꝓditioz nature In dn̄o ỽo Jesu potētia passiua sic̄ ⁊ potentia actiua fuit ꝙbiecta volūtati vt esset dn̄a sui act⁹ ⁊ sui passiōis. vt sicut volūtas nr̄a hz dominiū sui act⁹ potēs ꝓhibere eū vel educere. ita christi volūtas dn̄ium habuit ⁊ potēs fuit ꝓhibere passionē a potētia patiēdi assumpta: vel ipsam educere in actū patiendi. Notandū tn̄ hic ꝑm Tho. iij. ꝑte. q. xiij. arti. iiij. q; aīa xp̃i pōt dupliciter ꝓsiderari. Uno mō ꝑm ꝓpam ỽtutem ⁊ naturā. Et ꝙ mō sicut nō poterat mutare corpa exteriora a cursu ⁊ ordine nature. ita etiā nō poterat immutare ꝓpriū corp⁹ a naturali dispositione. qz aīa xp̃i ꝑm ꝓpam naturā hz determinatam ꝓportionē ad suū corp⁹. Alio mōpōt cōsiderari aīa xp̃i ꝑm q; est instrm vnituz ỽbo dei i ꝑsona. ⁊ sic subdebat̄ eius ptāti totalit̄ oīs dispositio ꝓprij corpis. Quia tn̄ ỽtus actōis non ꝓprie attribuit̄ instrumento: ꝙ ꝑncipali agenti ideo tal̄ potentia attribuit̄ magis ipi ỽbo dei: q̄ aīe xp̃i. Dixim⁹ ista ꝓcludentes q; potuisset xp̃us ꝓhibere passionē: ꝙ pati voluit vt ꝓ nob satisfaceret. Et vt inqt Tho. iij. ꝑte. q. xlvj. ꝙa passio illa assumpta fuit volūtarie ꝓpter finem liberatiōis hoīm a peccato. Ideo tantā quantitatem doloris assumpsit q̄ essz ꝓportionata magnitudini fruct⁹ cius q̄ inde seq̄bat̄. Dz arguūt pleriq; ꝫ dicta asserētes xp̃m de necessitate fuisse passum. ℙrimo ex ꝑte nr̄a q̄ ꝓ ei⁹ passionē liberati sum⁹. ꝑm illud Job. iij. c. Sicut moyses exaltauit ꝑpentem in deſto: sic oportet exaltari filiū hoīs. vt omis q̄ credit in eū nō peat: ꝙ habeat vitā eternā. qđ q̄dem de exaltatiōe in cruce intelligit̄. Scōo ex ꝑte ipi⁹ xp̃i q̄ ꝓ hūilitate passionis meruit gloriā exaltatiōis. iuxta illud Lu. vlti. c. Nec oportuit pati xp̃m ⁊ ita intrare in gl̄am suaz. Tertio ex ꝑte dei cuius diffinitio circa passionē xp̃i fuit p̄nunciata in scripturis ⁊ p̄figurata in obſuātia veteris testamēti. ꝑm q; dr̄. lu. xxij. Fili⁹ q̄dē hoīs vadit ꝑm q; diffinitū ē de eo. Et Lu. vl. c. Nec sunt ỽba q̄ locut⁹ sum ad vos cū adhuc essez vobiscū. qm̄ necesse est ipleri oīa q̄ scripta sunt i lege moysi ⁊ ꝓphetis ⁊ psalmis de me. ⁊ qm̄ scriptū est. Qm̄ oportebat pati christum: ⁊ resurgere a mortuis. ℙro declaratione istoz̄ notande sunt de necessario tres distinctiones. ℙrima est Alexandri in. iij. summe: q̄ ait. Qx ꝑm Aristo. v. meta. Qx necessariū dr̄ quatuor modis ꝑm q̄tuor genera causaz. Est em̄ necessitas ꝑm cām formalem ꝑm q; dr̄ calidum de necessitate calefacit siue patiēs d̄ necessitate patitur. Et est necessitas ꝑm cām materialem. ꝑm q; dr̄ q; calidū in summo necesse est fieri ignem. ꝑm q; diceret̄ q; passibile in sūmo necesse est pati. Et est necessitas ꝑm cām efficientez q̄ vocat̄ necessitas ꝑm violentiā ꝑm q; dr̄ q; lapidē fortiter impulsum necesse est mouer̄i. Et est necessitas ꝑm causam finalē ꝑm q; dr̄ q; serram necesse est esse ex ferro ⁊ calibe eo q; est ad diuidendū dura ⁊ solida. In dn̄o ꝙ Jesu xp̃o fuit necessitas ad moriendū ꝑm rationē cause finalis solū. Ut em̄ dr̄ ad Gal. iij. c. Misit de⁹ filiū suuz. vt

nos redimeret. Ista redēptio nō potuit esse nisi p satisfactionē. nec satisfactio nisi p passionē: Nō aūt fuit in xp̄o necessitas ad moriendū fm rōez cause efficientis. qz nulla cā creata poterat eū cogere ad moriendū. Neq; necessitas fm rationem cause materiał. qz illa est necessitas ex vitio ꝓpagatiōis in nob. neq; necessitas fm rōem cause formał. qz illa nō pōt ꝓhiberi nec ē voluntaria. Et de xp̄o dicit Job. Damascen⁹. Q passiōes ⁊ si fm legem nature fiebāt in eo: ñ tñ coacte ꝑ volūtarie. Scda distinctio. q est necessitas immutabilitatis ⁊ necessitas coactiōis vel ꝓhibitiōis. Necesse fuit xp̄m mori necessitate imutabilitatis. qz imutabiliť voluit mori. necessitate xo coactiōis vel ꝓhibitiōis minime. Tertia distinctio fm Anſel. in li. ij. cur de⁹ hō. in. c. xvij. Q est necessitas p̄cedēs q̄ cā est vt sit res. Et est necessitas sequēs quā res facit. p̄cedens ⁊ efficiens est necessitas cū dz celuz volui qz necesse est vt voluať. Sequens xo ⁊ q̄ nihil efficit: ꝑ fit. Cū dico te ex necessitate loq̄ cū loq̄ris Cū em̄ ꝑ dico significo te nihil facere posse. vt dū loq̄ris non loq̄ris. nō q aliq̄d te cogat ad loquendū. Nā violentia naturaľ ꝓditiōis cogit celū volui. te xo nulla facit necessitas loq̄. Sz vbicūq; est p̄cedēs necessitas est ⁊ sequēs. non aūt vbi sequēs ibi statim ⁊ p̄cedēs. ¶Possumus nāq; dicere necesse est celū volui: qz voluiť Sz non siť est verū. idcirco te loq̄ qz neeesse est vt loq̄ris. Ista sequēs necessitas currit p oia tpa ꝑ mō. Quicq̄d fuit necesse est fuisse. Quicq̄d ē necesse est esse. Quicq̄d futuꝝ est necesse est esse futurū. Si vis q̄ oim q̄ xp̄s feē ⁊ q̄ passus ē verā scire necessitatē. scito oia ex necessitate fuisse: qz ipe voluit. voluntatē xo ei⁹ nulla p̄cessit necessitas. Quare si nō fuerūt nisi q̄ ipe voluit. si nō voluisset nō fuissz. Ex his oib⁹ depḧendi mus q xp̄us passus est volūtarie. Et q̄cq̄d de necessitate dz a sua volūtate bñdicta dependet. ¶Secundū dubiū erat vtrū in xp̄o fuit voluntatum pl̄alitaſ? Ad qđ rñdet sc̄us Tho. iij. pte q. xviij. Q q̄dā posuerūt in xp̄o esse vnā solam voluntatē. Sz ad ꝑ ponendū diuersimode moti esse videť. Apollinaris em̄ nō posuit naturā intellectualem in xp̄o: ꝑ qđ xp̄ū esset loco aime vel loco intellect⁹. Uñ cū volūtas sit in rōe. vt ꝓbs dicit in. iij. de aia. sequebať q in xp̄o non esset volūtas hūana. ⁊ ita nō esset in eo nisi vna volūtas. Mbachari⁹ aūt pr̄iarcha anthiocen⁹ ⁊ Cyp̄rus Alexādrin⁹ ⁊ Sergi⁹ cōstantinopolitan⁹ ⁊ q̄dam eorū seq̄ces posuerūt in xp̄o vnā volūtatē q̄uis poncrēt duas naturas fm ypostaſim vnitas. qz opinabanť q hūana natura i xp̄o nū q̄ mouebať ꝓ̄po motu: ꝑ solū fm q erat mota a diuitate. vt ptz i ep̄la synodica Agathonis pape. Et ideo in sexto synodo apd Cōstantinopolim celebzata determinatū est oportere dici q i xp̄o sint due volūtates vbi sic legiť. ¶Dze dicam⁹ duas volūtates naturales in xp̄o ⁊ duas opatiōes. Et ꝑ necessariū fuit dici. Manifestum ē em̄ q filiꝰ dei assūpsit hūanā nāz pfectā ad pfectiōz aūt nature hūane ptinet voluntas: q̄ est nālis potētia sicut ⁊ intellect⁹. Uñ necesse est dicere q filiꝰ dei hūanā volūtatē assūpsit in hūana natura. p assumptiōz em̄ hūane nature nullam diminutōz passus est filiꝰ dei in his q̄ p tinent ad diuinā nām cui cōpetit volūtatē hr̄e. Quare necesse est dicere q in xp̄o fuerunt due voluntates. vna diuina. alia hūana. Hoc tenet mgr̄ sñia ꝛ in. iij. di. xvij. Et Jobes Dama. ceteriq; sancti doctozes. qz xo vt inq̄t Tho. Filiꝰ dei sicut p̄dictū est hūanā nām assumpsit cū oibus q̄ ptinēt ad pfectiōz ipi⁹ nāe. In humana aūt nā includiť etiam nā aialis. sicut in specie includiť gen⁹. Uñ oportet q filiꝰ dei cū humana nā assumpserit etiā ea q̄ ptinēt ad pfectōz nature aialis inter q̄ est apetit⁹ sensitiuus q̄ sensualitas dz. Et iō oportet dicere q in xp̄o fuit sensualis apetit⁹ siue sensualitas. Sensualitas autez siue sensual apetit⁹ inq̄tum nat⁹ est obedire rationi dz rōnalis p pticipatōz. vt ptz p ꝓbm i. j. ethi. Et qz volūtas est in rōe. pōt dici q sensualitas sit volūtas p participatiōz. Quātū etiam ad rationē volūtas in xp̄o plurificať nō ratiōe potētie q̄ est vna: ꝑ rōe actus. Quare diť Damascenus duplex est hois voluntas. Una nālis que vocať thelesis. Alia rōnalis que vocatur bulisis. ¶Dzima dz thelesis. i. simplex voluntas q̄ a mgr̄is vocať voluntas vt natura. ꝑ repudiat ea que sunt nature ꝓprie ⁊ q̄ sūt fm se mala puta mortē ⁊ silia. Scda volūtas dz bulisis. id est cōsiliatiua q̄ vocať volūtas vt rō. ꝑ illud qđ volūtas refugere pōt vt natura eligit vt ratio ex ordine ad finem. Sicut etiā in aliquo homīe sensualitatis ei⁹ ⁊ volūtas absolute siue vt nā ꝓsiderata refugit vstionē. quam tñ volūtas fm rationē eligit ꝓpter finem sanitatis. Quare fm dicta distinguim⁹ in xp̄o voluntatē multiplicem. s. diuinā humanā. Et hāc diuidimus i volūtatem sensualitatis ⁊ voluntatem ratiōis. Et voluntatē rōis adhuc dicim⁹ aliā put cōsiderať vt nā. aliā put ꝓsiderať vt rō. ¶Tertiū dubiū erat vtrū in xp̄o fuit voluntatū ꝓprietas? Et ad ꝑ rñdet Alexan. in. iij. summe. Q xp̄s dz habuisse diuersas volūtates trib⁹ modis. ¶Primo iuxta duas naturas diuinā ⁊ hūanā dicuntur in xp̄o diuerse volūtates. diuina. s. ⁊ humana. Scdo mō fm hūanā naturā dicunť in xp̄o diuerse volūtates. volūtas. s. rōis: ⁊ voluntas sensualitatis. Tertio mō dicunť in xp̄o fm rōz

diuerse volũtates. qz rõ hz quandã volũtatem vt nã est vnibil corpi z hz voluntatẽ vt ratio ẽ cõformis diuinitati. z ꝑm ꝫ dicerent in xp̃o diuerse volũtates. volũtas nãlis z volũtas rõis Voluntas diuina in xp̃o erat vt ipe dolores z passiones z mortem pateret. non q̃ ista essent a deo volita ꝑm se: ꝫ ex ordine ad finem humane salutis. Volũtas rõis erat vt voluntas diuina impleret. volũtas aũt sensualitatis naturaliter ista refugiebat. Sic̃ volũtas vt natura ista repudiabat tã q̃ narure ꝟria. Verũtñ licz iste fuerint voluntates diuerse: nõ tñ ꝟrie. Nam ꝫ volũtas sensualitatis ꝟria voluntati rõis. nec voluntas hũana ꝟria voluntati diuine. nec volũtas naturalꝭ ꝟria voluntati rõis. qz ꝑm Dama. Cõtraria nata sunt fieri circa idem. volũtas autem moriendi z viuendi nec ꝑm idem in christo qz vnũ circa sensualitatẽ. aliud circa rõez. Exq̃ inq̃t Tho. vbi supza. ℣ nec q̃ volũtas diuia nec q̃ volũtas rõis in xp̃o impediebat aut retardabatur ꝓ voluntatẽ naturalẽ. nec q̃ ꝓ voluntatez sensualitatis. Sic̃ aũt nec ecõuerso volũtas diuina vel volũtas rõnis refugiebat aut retardabat motũ naturalꝭ volũtatis z motũ sensualitatis. Placebat em̃ xp̃o ꝑm volũtatẽ diuinam et etiã ꝑm voluntatẽ rõis. vt volũtas nãlis in ipso z volũtas sensualitatis ꝑm ordinẽ sue nature moueren. Hic ostenditur magnitudo doloris xp̃i patientis. qm̃ ꝑm Tho. iij. pte. q. xlvj. In alijs patientib⁹ mitigaꝭ tristicia interior z etiaz dolor exterior ex aliq̃ ꝯsideratiõe rõis ꝓ quandam deriuatoz seu redundantiã a supioꝛib⁹ viribus ad inferiores. qđ in xp̃o patiente nõ fuit. Unicuiq̃ em̃ virtũ ꝓmisit agere qđ est sibi ꝓpꝛium. Quare in illa voluntatũ diuersitate nulla ꝟrietas est ponenda. Et si obijceret ꝓ id qđ scribit Lucas. xxij. c. Factꝰ in agonia ꝓlixius orabat. Sed agonia vidꝛ importare quandam impugnationẽ animi in ꝟria tendentis. q̃re videret q̃ in xp̃o fuerit voluntatum ꝟrietas. Respondere possumꝰ ꝑm Dama. in. ij. lib. ℣ agonia nõ fuit in xp̃o q̃tum ad ꝓtem aĩme rõnalem ꝑm q̃ importat cõcertationẽ voluntatum ex diuersitate rationũ ꝓcedentẽ. puta cũ aliq̃s ꝑm q̃ rõ ꝯsiderat vnum vult illud. z ꝑm q̃ cõsiderat aliud vult ꝟriũ. ℞ em̃ ꝓtingit ꝓpter debilitatez rõis q̃ nõ põt dꝛ̃judicare q̃d sit simplicit melꝰ. qđ in xp̃o nõ fuit. qz ꝓ suam rõez iudicabat simpliciter esse melꝰ q̃ ꝓ eius passionẽ impleretur voluntas diuina. circa salutem humani generꝭ Fuit tñ in christo agonia q̃tum ad ꝓtem sensitiuam ꝑm q̃ importat timorẽ infortunij vel mali imminentis. Inspiciamꝰ q̃ Jesum bñdictũ ozãtem illũq̃ auribꝰ cordis audiamꝰ dicentẽ. Pr̃ si possibile est transeat a me calix iste. verũtamẽ nõ mea ꝫ tua volũtas fiat. Et ꝯsiderãtes volũtatem eiꝰ sensualitatis voluntatẽq̃ rõis nãlem cõpatiamur illi. Hcõm em̃ has volũtates mouebaꝭ ad oẽs penas. ad oẽs iniurias. ad omẽs ꝯumelias. ad oẽs ꝓcussiões. ad oẽs passiones refugiendas cũ tristicia z dolore inexplicabili. atq̃ intra se dicẽ poꝛat. Heu me dolentẽ nimiũ Ego q̃si agnus mãsuetꝰ q̃ nemini nocui captus ero hic ad modicũ tanq̃ seditiosus z latro Ego speciosus forma ꝑe filijs hoim velut lepꝛosus apparebo. Ego q̃ meos discipulos tñ dilexi vt z pedes illꝝ lauerim. z ab eis z ab alijs aicis inꝺ ꝟbera z cruciatꝰ relinquar. Ego q̃ carnẽ de virgine sumptam spũsancto opante retineo. liuoꝛibus z plagis implebor. Ego q̃ glorioſus hierosolymã intraui acclamantibꝰ cũctis. bñdictꝰ q̃ venit in noie dñi. cõfusus z abiectꝰ extra ciuitatem deducar onerat⁹ ġuissima cruce. Ego q̃ coram turbis miracula feci publice cozam ꝓpo in medio latronũ crucifigar. Confodient manus mee z pedes in ligno. z a planta pedis vsq̃ ad ꝟticem nõ erit in me sanitas. Ego q̃ vitã oĩbus liberaliꝭ dono vt peccatoꝛes viuificẽ vita ꝓpꝛia boꝛ. O pr̃i mi z q̃s vnq̃ talia passus est? O mi mea z ꝓ te maxie ꝓtristabor. Grauis erit mihi filio tuo dilecto iġminia crucis ꝫ ġuioꝛ vox lamẽtatiõis tue. His z hmõi cogitatiõib⁹ intentus pijssim⁹ Jesus nõ solũ in oꝛoe ꝫ vsq̃ ad exitum aĩe vehementissime affligebaꝭ. Altera ꝝo ex ꝑte dũ voluntatẽ eius diuinã volũtatẽq̃ rõnis q̃ vt rõ ꝯsideraꝭ intuemur ad grãs illi exhibendas obligatissimos nos inuenim⁹. Flagrabat q̃pe desiderio estuatissimo queq̃ dura q̃q̃ asperrima ꝓ salute hũani generis tollerare. Jõo ꝯcludebat dicens. Fiat voluntas tua. Voluisti o pr̃ eterne vt in ꝟginis vtero mihi copularem humanã nãm z cõplacui tibi. Voluisti vt corpus mũdissime ꝯceptum penalitatib⁹ humane vite in alijs ex peccato debitis z necessarijs volũtarie subijcerem: z obediui tibi. Voluisti vt paupem vitã laboꝛiosam q̃q̃ gererẽ. z nõ contradixi tibi. Vis vt ꝓ redemptõe mũdi meũ sanguinem fundã? Vis vt ad man⁹ iniquoꝛũ deueniam? Vis vt hãc mihi patam de ꝓximo ignominiosaz passionẽ sustineã? Vis vt in cruce cõfixus pendeã? Vis vt ibi ex violentia illataruz passionũ moriar? Fiat volũtas tua. O caritas inflãmatissima Jesu xp̃i filij dei. O amoꝛ omnia vincens paratũ se offerebat oĩa ꝓpeti. vt regni celestis ianuam nobis apiret.

C℣ passio xp̃i fuit abiectissima rõe loci tpis et consoꝛtij. ¶ Ca. II.

SEcundũ mysti-

rium contemplandum de passione domini nri Jesu xpi dz hūilitas. Voluit q̄pe eligere passionem z mortem ꝓtemptibilem ex hūilitate. qđ ostendimus triplici ratiōe.

¶ Primo ratiōe loci. ¶ Secđo rōe tempis. ¶ Tertio ratiōe ꝓsonꝫ.

¶ Primo fuit ꝓtemptibilis z abiecta satis passio z mors xpi rōe loci. qz in ciuitate famosa et celeberrima hierūn q̄ erat diuino cultui deputata. Quare aūt ibi z nō in bethleem vbi natus fuit. in nazareth vbi nutritus erat pati voluit: assignanꝫ plēs ratiōes, ¶ Prima q̄dem qz hierūn erat locus a deo electus ad sacrificia sibi offerēda que quidez figuralia sacrificia figurabāt cristi passionem que est verū sacrificium. Ām illud Apostoli ad Ephe. v. ca. Tradidit semetipsuz oblationem z hostiam deo in odorem suauitatis. Vñ Beda dic̄ in quadā omelia. Qa prope quanre hora passionis domin' apropiquare voluit loco passionis. s. in hierusalē. quo peruenit ante quinqz dies pasce. sicut agnus pascalis ante quinqz dies pasce. id est in decima luna Ām p̄ceptum legis ad locū immolatiōis ducebatur. Secūda rō quare in hierūn pati voluit est. qz vtus passionis eius ad totū mundū diffundēda erat. ideo in medio terre habitabil' pati voluit. Vñ dz in ps̄. Deus aūt rex nr añ secula opatus est salutem in medio terre. s. hierūn q̄ dicit esse terre vmbilicus. Tertia ratio fuit qz ꝫ maxime cōueniebat humilitati eius. vt. s. sicut turpissimū genus mortis elegit. ita etiā ad eius humilitatē ptinet q̄ in loco tam celebri cōfusionem pati nō recusauit. Quarta rō est vt ostēderetur a p̄ncipibus populi ortā esse iniq̄tatem occidentiū xp̄m. Et ideo in hierūn vbi morabanꝫ voluit pati. Unde dz Actuū. iiij. c. Cōuenerūt in ista ciuitate aduersus puerū sanctum tuū Jesum quem vnxisti herodes z pontius pilat' cū gentibus z popul' isr̄l. Sed posset aliqs quere re. Cur xp̄s nō in templo vbi sacrificia offerebā tur passus est aut in ipa ciuitate: ꝫ extra portā? Ad quod rñdet sanctus Tho. iij. pte. q. xlv. q̄ hoc factum est triplici rōe. ¶ Primo q̄dem vt veritas responderet figure. Nam vitulus z hirc' q̄ solēnissimo sacrificio ad expiatōz totius multitudinis offerebanꝫ extra castra combureban tur. vt p̄cipit Leui. xvj. c. Et hoc est quod dic̄ Paulus ad Hebre. xiij. c. Quorū animaliuz infertur sanguis p peccato horū corpa cremabā tur extra castra. Propter qđ z Jesus vt sanctificaret suum pp̄m extra portam passus est. Secūda rō est ppter exemplū. vt. s. nos instrueret exire a mundana cōuersatiōe. Unde ibidē apostolus subdidit. Exeamus igit ad eum extra castra improperiuz eius portantes. Tertia rō vt Chrys. dicit in hmone de passione. Voluit dominꝰ pati nō ꝫb tecto nō in tēplo iudaico. ne iudei ꝫbtraherēt sacrificium salutare ne putarēt p tla tm̄ plebe oblatū. Et ideo foras ciuitatem foras muros vt scias sacrificiū esse cōe qđ totius terre est oblatio qđ cōis est purificatio. Sz adhuc dubitaf cur xp̄s nō in hebron vbi adā fuit sepultus: ꝫ in monte caluarie voluit crucifigi. cū passio eiꝰ fuerit medicina ꝫ peccatuz Ade? Ad qđ rñdet Hiero. sup Mat. dicēs. Quidā exponunt caluarie locū in quo sepultꝰ est Adā Et ideo sic apellatū. qz ibi antiqui hoīs sit condītum caput. fauorabilis interꝓtatio z mulcēs aures populi nec tñ vera. Extra vrbem enim z foris portam loca sunt in q̄bus truncanf capita damnatorū z caluarie. i. decollatorum sumpsere nomen. ¶ Propterea autem ibi crucifixus est Jesus. vt vbi p̄us erant aera damnatorū ibi erigerentur vexilla martyrij. Adam vo sepultum iuxta hebron in libro Jesu filij naue sepultuz legimus. Et hoc ponif Josue. xiiij. c. vbi sic habetur. Nomē hebron antea vocabaf cariatharbe Adam maxim' ibi in terra enachim situs erat. Igif xp̄s magis crucifigēdus erat in loco communi dānatoz q̄z iuxta sepulchrū Ade. vt ostēderet q̄ crux xp̄i nō solū erat in remediū cōtra pctū p̄sonale Ade: ꝫ etiā ꝫ pctm̄ totius mūdi. ¶ Secđo fuit ꝓtēptibilis z abiecta passio christi rōe tpis. qz passus est in die solenni pasce qñ exomi iudea populi ad hierūm ꝓfluebāt. Et vt doctores declarāt paschale festum apd iudeos incipiebat a vespa diei in q̄ luna erat. xiiij. Dies aūt festiuus apud eos incipit a vespera vni' diei z durat vsq̄ ad vesperam sequētis diei. vt patet Leui. xxiij. ca. Et sic dies solennis pasce erat luna. xv. ppter quod eundem diē quē Johannes noīat añ diem festū pasce ppf distictōz nālem dierū. Marc' noīat p̄mū dic̄ azymorum qz a vespa p̄cedentis diei incipiebant comedere azima. Exquo Hiero. Beda Aug'. z doctores theologi di. xj. dicunt. Qa xp̄s fecit cenā luna. xiiij. z passus est luna. xv. Erat autem equinoctiū. qz vtinquit Aug'. in li. questionum noui z veteris testamēti. Tunc voluit dñs passione sua mundū redimere z reformare qñ eū creauerat. i. in eq̄noctio. Et tūc dies sup noctem increscit. qz p passionē saluatoris a tenebris ad lucem ꝓducimur. In lib. vo. xviij. de ciuita. dei Idem Aug'. refert q̄ passus est xp̄s. viij. kal'. aplis. Si vo quisq̄z quereret. Cur xp̄s pati voluit in etate iuuenili non in infantili vel in senectute sua? Rñdet sanctus Tho. iij. pte. q. xlvj. Qa passio xp̄i subiecta erat eius voluntati. volūtās aūt eius regebaf diuina sapientia: que oia ꝓuenienter disponit. Idco ad moriendū xp̄us

iuuentutis elegit. qz sic voluit. Aũ Aug⁹. exponẽs illud Job. xiij. c. Sciẽs iesus qz veit ei⁹ hora. vt transeat ex hoc mõdo ad pẽm iñt. Tñ fecit cõtũ sufficere iudicauit. Venit hora ei⁹: nõ necessitatis ꝫ volũtatis. Quare aũt sic voluit assignant tres rões. Pria q̃dez vt ex hoc magis suaz dilectiõz cõmẽdaret qz vitã suã p nob dedit qn erat in pfectissimo statu Scda qz nõ ꝓueniebat vt in eo apareret nature diminutio sic nec morbus. Tertia vt in iuuenili etate moriẽs & resurgens futurã resurgentiũ q̃litatem in seipo pmõstraret. ¶ Tertio fuit ꝓtemptibil & abiecta passio xpi rõe ꝓsortij. qz crucifixi fuerũt cũ eo duo latrones. vn⁹ a dextris. alⁱ⁹ a sinistris. Hoc autem vt inq̃t sctus Tho. iij. pte. q. xlvj. alia rõne factũ est cõtum ad intentiõez iudeorũ. Alia vo cõtũ ad dei ordinatõz. Quantũ eñ ad intẽtõez iudeoz. vt dic̃ Chrys. duos latrones crucifixerũt iudei. ut eoz suspitiõis fieret pticeps: ꝫ nõ ita euenit. nam de illⁱ nil dr. xpi aũt crux vbiq̃ honorat. Reges diademata deponentes assumunt crucẽ in purpuris in diadematib⁹ maxis in mẽsa vbiq̃ terraz crux emicat. Quantũ vo ad dei ordinatõz xps cũ latronib⁹ crucifix⁹ est Primo. vt dicit Hiero. sup Mat. Sicut p nobis maledictũ crucis factus est xps. sic p oim salute inter noxios q̃si noxius crucifigit. Scdo vt ait Leo papa in ꝑmone de passiõe. Duo latrones vnus ad dexterã alius ad sinistrã crucifigunt. vt in ipa patibuli specie demõstraret illa q̃ in iudicio ipius oim hoim facienda est descriptio. Tertio ꝺm Hylariũ duo latrones leue ac dextere affigunt oẽm hũani generis diuersitatem vocari ad sacrm passiõis dñi ostendẽtes Sed qz p diuersitatẽ fideliũ atq̃ infidelium fit oim ꝺm dexterã & sinistraz diuisio. vn⁹ ex duobus ad dexterã situs fidei iustificatiõe saluatur Quis igit excogitare possit cõtam ꝓfusionem passus est xps dũ visus est denudat⁹ in cruce iter duos latrones pendere. ꝓcesserant in eo tãta ꝓconia laudum dñica elapsa. diffusa erat fama ei⁹ sanctitatis atq̃ doctrine & miraculoz nomẽ latissime erat vulgatũ. Postmodũ vo velut sedicios⁹ & blasphem⁹ patibulo stabat affixus. Quare ꝓtereũtes blasphemabant eũ dicentes. Alios saluos fecit seipm saluũ facere non põt. Silr & latrones q̃ erant crucifixi improperabãt ei. Et licet Lu. dicat qz vn⁹ ex eis dixerat Ode mẽto mei dñe &c. Quare videret qz nõ ambo ꝫ vn⁹ blasphemauerit. tñ Aug⁹. dicit in li. de cõsensu euangelistaz. qz possum⁹ intelligere matheũ posuisse pluralẽ numez ꝓ singulari cũ dixit latrones improperabãt ei. vel vt refert Hiero. ꝑmum vterq̃ blasphemauit. deinde visis signis vnus cozũ credidit.

¶ Qz passio xpi fuit acerbissima ex pte aie et corpis et virginis mris. Ca. iij.

Tertiũ mysteriũ ꝓtemplandũ de flebili passiõe saluatoris nri Jesu xpi dr acerbitat⁹ Fuit q̃dem passio illa acerbissima & dolorosa nimis. & hoc ex triplici pte.

¶ Primo ex pte aie. ¶ Scdo ex pte corpis. ¶ Tertio ex pte matris vginis.

¶ Primo fuit passio xpi acerbissima ex pte aie Ut eñ inq̃t sctus Tho. iij. pte. q. xlvj. ar. vj. in rñsione ad quartũ argu. Voluit xps p amissione vite corpalis q̃ tante fuit dignitatis & preciue ꝓpter vnionẽ. qz corp⁹ istud erat vnitũ diuinitati. q̃ de ei⁹ amissione etiã ad horã magis esset dolendũ q̃ de amissiõe alteri⁹ hois p cõtũ cũq̃ tps. Aũ phs dicit in. iij. ethi. Qꝫ virtuos⁹ plus diligit vitã suã cõto scit eã esse meliorez. & tñ eam exponit ꝓpter bonũ vtutis. Et similit xps vitã suam maxie dilectam exposuit ꝓpter bonum charitatis. ꝺm illud Hiere. xij. c. Sedi dilectã animam meã in manibus inimicoz ei⁹. Voluit etiam xps p peccatis oim hominũ qui dolor excessit oẽm dolorẽ cuiuslibet cõtriti. tuz qz ex maiori sapientia & charitate ꝓcessit: ex q̃bus dolor contritionis augef. tum etiam quia p oim peccatis sit doluit. Ut aũt ista clari⁹ intelligant notanda sunt hic tria theologoz documenta. Primũ ꝺm sanctũ Tho. iij. pte. q. xv Et dñs Bonauen. in. iij. di. xvj. Qꝫ aiam i corpore ꝓstitutam dupliciter contingit pati. Uno mõ passione corpali. Alio mõ passione aimali. Passione q̃dẽ corpali patit ꝓ corpis lesionem Cũ eñ aia sit forma corpis. ꝓsequẽs est qz vnũ sit esse aime & corporis. Et ideo corpore pturbato p aliquã corpeam passionẽ necesse est qz aia p accidẽs ꝓturbet. s. cõtũ ad esse qd hz in corpe Quia q̃ corpus xpi fuit passibile & mortale. necesse fuit vt etiam anima eius esset passibil. Passiõe aũt animali pati dr aima ꝺm opationez q̃ vel est ꝓpria aime. vel est ꝑncipalius aie q̃ corporis. Et q̃uis etiam ꝺm intelligere & sentire dicat hoc modo aima aliq̃d pati. tñ ꝓpriissime dicunt passiones anime affectiones appetit⁹ sensitiui que in xpo fuerunt sicut & cetera q̃ ad naturã hois ptinẽt. Sciendũ tñ qz hmõi passiões aliter fuerũt in xpo q̃ in nobis cõtum ad tria. Primo cõtũ ad obiectũ. quia in nobis plerũq̃ ferunt ad illicita qd nõ fuit in xpo. Scdo cõtuz ad ꝑncipiũ. qz hmõi passiones frequenter i nobis ꝓueniunt iudicium rationis. Tertio quãtuz ad effectũ. qz in nobis qñq̃ hmõi motus non sistunt in appetitu sensitiuo: sed trahunt rationẽ qd in xpo nõ fuit. qz motus nãliter hũane car-

ni conuenientes. sic ex eius dispositiõe in appetitu sensitiuo manebãt q rõ ex his nullo mõ impediebaf facere q̃ ꝓueniebãt. Scõm documentũ est iuxt̃ sñiaz Jobis Damasce. q magnitudo doloris põt duplicit̃ ꝓsiderari. Est em̃ magn⁹ dolor q̃ magis est ꝫ naturã patiẽtis. Sz ẽ maior q̃ est ꝫ naturã z ꝫ voluntatẽ. Maior igit̃ fuit dolor in xp̃o q̃z in ceteris patientib⁹ in hac vita qz magis fuit ꝫ naturã patiẽtis. eo q cũ corp⁹ fuerit optie aĩe illi ꝓueniẽs. vt p̃dictũ est. aĩa marie doluit in sepatiõe ab illo. Si vo ꝓsidere tur magnitudo doloris ꝟm q dicitur cõtra vo volũtatẽ patiẽtis. ꝟ est duplicit̃. Nã est voluntas natural̃ z volũtas rõnal̃. Prio mõ fuit maxim⁹ dolor in xp̃o. Scõo mõ ñ fuit dolor i xp̃o. qz nũq̃ fuit martyr ita informat⁹ charitate qui mori desideraret sic̃ xp̃s. Exquo vt dic̃ Alexan. in. iij. summe. Delectatio erat in voluntate vt est rõ. Et passio i volũtate vt ẽ natura. Quare in eadẽ aĩma erat dolor z gaudiũ. Nec dolor supueniẽs discõtinuauit gaudiũ. nec dolor intẽsus fecit gaudiũ esse min⁹ pfectũ. Nam dolor passiõis in xp̃o z gaudiũ fruitiõis nõ sunt affectiões ꝫrie. qz nõ sunt respectu eiusdẽ. nec oĩno eodẽ mõ insunt eidẽ. Tertiũ documẽtũ q xp̃s sil̃ erat viator z cõphẽsor. ita q nec viatoris cognitio impediebat cõphẽsoris cognitõz. nec affectio affectõz. Et illud fuit in xp̃o singulare ꝓpter officiũ mediatoris q̃ debebat expiri et diuina z hũana. Vñ sicut sil̃ z sel̃ poterat pfecte cõuerti ad deũ z ꝓuerti ad nos. ita q vna illaz cõuersionũ alterã nõ impediebat nec retardabat. Sic potuit aĩa xp̃i sil̃ z sel̃ gaudere in deo z cõpati corpe suo. ita q nec dolor a gaudio nec gaudiũ a dolore pateret aliquã diminutõez siue remissionẽ. Si aũt aliqs q̃reret quõ potuit xp̃us sil̃ esse viator z cõphẽsor. cũ viatori cõpetat mouer̃i ad finẽ btitudinis. cõphensori aũt in finem q̃escere q̃ ꝓuenire eidẽ non pñt: Rñdet sanctus Tho. iij. pte. q. xv. Q impossibile ẽ moueri ad finẽ z q̃escere in finẽ ꝟm idez: ꝟ ꝟm diuersa nihil ꝓhibet. Sicut aliqs hõ sil̃ est sciẽs q̃tũ ad ea q̃ iam nouit z adiscẽs q̃tũ ad ea q̃ nõ nouit. Qualiter vo xp̃s fuerit sil̃ viator z cõphẽsor ꝟm diuersa põt sic intelligi. Nã aliqs ꝺr viator ex eo q ꝓtendit in btitudinẽ. cõphensor aũt ex ꝺ q btitudinẽ obtinet. ꝟm illud. j. ad Thor̃. ix. ca. Sic currite vt cõpendatis. Duplex aũt btitudo pfecta ꝓsistit in aĩa z corpe. In aĩa q̃dẽ q̃tũ ad id qõ est ei ꝑpriũ. ꝟm q mens videt z fruit̃ deo. In corpe vo ꝟm q corp⁹ resurget gl̃osum z incorruptibile. Xp̃s aũt añ passionẽ ꝟm mentem plene videbat deũ. z sic habebat btitudinẽ q̃tũ ad id qõ est ei ꝑpriũ. Sz q̃tuz ad alia deerat ei btitudo. qz z aĩa eius erat passibil̃ z corp⁹ passibile z mortale. Et iõ sil̃ erat cõphẽsor int̃ q̃tum habebat btitudinẽ aĩe ꝑpriam z sil̃ viator int̃ q̃tũ tendebat in btitudinẽ ꝟm id qõ ei de btitudine deerat. Scõo fuit acerbissima passio xp̃i ex parte corpis. z hoc triplici ratiõe.

¶ Primo ratiõe viuacitatis.

¶ Secũdo ratione generalitatis.

¶ Tertio ratione diurnitatis.

¶ Primo ratiõe viuacitatis. Nã vt dicit dñs Bonauen. in. iij. di. xv. Erat in christo maxia complexionis eq̃litas z viuacitas sensus. Vñ qz nullus potuit ei equari nec in equalitate cõplexionis nec in viuacitate sensus. Dolor illi⁹ fuit oĩno dolor acutissim⁹ Cõfirmat ꝺ sanctus Tho. iij. pte. q. xlvj. dicens Q xp̃s ꝟm corpus erat optime cõplexionat̃. ex eo q corpus illud fuerat firmatũ miraculose opatiõe spũssancti. Sicut z alia q̃ p miracula facta sunt fuer̃t alijs potiora. vt Chryſ. dicit de vino in quod xp̃s aquam conuertit in nuptijs. Et ideo in eo maxime viguit sensus tact⁹. ¶ Scõo ex pte corporis fuit dolorosissima xp̃i passio rõe generalitatis. A planta em̃ pedis vsq̃ ad ꝟticem nõ fuit i eo sanitas. passus fuit in omnib⁹ membris et in omibus sensibus. In capite passus est pungentium spinaz corõnã. arũdinis pcussionẽ. et capillor depilatiõz. in facie passus est sputa fetidissima alapasq̃ derisorũ. in manib⁹ z pedibus passus est fixionẽ clauor. in ore passus est amaritudinẽ felleati z mirrati vini. in toto corpore passus est flagella ꝟberantium illum ad columnam ligatũ. ¶ Tertio ex pte corpis fuit g̃uissima passio xp̃i rõe diuturnitatis. Nã licz ab vtero ꝟginis in q̃libet etate paupem vitaz gerens passionib⁹. laborib⁹. vigilijs. pegrinationibus p̃dicationibus z hmõi sanctum illud corp⁹ exposuerit. verũtamen in vltimis charitate feruẽtissim⁹ voluit plus solito laboriosissimis penis insudare. Nam q̃nta feria parata cena p⁹ esum agni paschalis lauit pedes discipulorum ante pedes illorũ genuflexus. Ibi mirũ in modũ semet ipm afflixit. dũ tetigit p̃ditorem. dũ illuza suo peccato q̃tũ in se fuit studuit reuocare. duz exornatissimo ꝟmone p suo transitu discipl̃os cõfortauit. Deinde hymno dicto ad montem oliuarum se cõtulit. nõ petijt locũ q̃etis. non intrauit aliquã domum ad locum se ꝓtulit oratiõis vsq̃ ad noctẽ mediã orauit ad patrem. ppt̃ vehementẽ animi anxietatẽ sanguine⁹ sudor carnem ꝟgineã madefecit. Irruerũt post ꝺ in euz turbe furẽtes z ceperũt ipm. ligauerũt manus innocẽtis q̃ tactu suo viuifico infirmos curauerant. Posuerũt z in collo funem violent̃ trahẽtes agnũ illũ mansuetissimum qui neminj vnq̃ nocuit. Duxerũt eũ ad annã socerũ cayphe co-

ram quo crudelit̃ fuus vnus alapã dedit i fa/
cie in quã desiderãt angeli pspicere: aufugerũt
ab eo discipuli ei⁹: ⁊ ipe solus absq; consolante
erat in medio eorũ q̃ pcurabant eius mortem.
A domo anne pcessit ligat⁹ tãq; latro ⁊ sedicio
sus ad domũ cayphe. Ibi falsas accusationes
audiuit. ibi multiplicit̃ velut reus a põtifice co
ram alijs senioꝛib⁹ fuit examinat⁹. Ibi tãdẽ de
relict⁹ in manus ministroꝛũ vsq; mane iniurias
ꝓtumelias. blasphemias. clamoꝛes. pcussiões.
derisionesq; passus est. O Jesu fili dei bñdicti.
O saluatoꝛ pijssime. ⁊ q̃s tibi nõ compatiatur?
Quis tam ferre⁹ tamue ab hũanitate alienus.
vt non compungat̃. ¶ Tertio fuit acerbissima
passio xp̃i ex pte mr̃is ꝓginis. Diligebat nãq;
mr̃em illã amoꝛe incredibili. magis q̃dez dilige
bat q̃ diligebat̃. qꝛ dilexerat eã ab eterno. tum
qꝛ magis distincte cognoscebat ꝓtutes ei⁹ q̃ ip
sa coḡsceret ꝓtutes filij. tum qꝛ capaci⁹ erat coꝛ
xp̃i ad diligendã ꝓginem mr̃em: q̃ econnerso.
Recogitabat ḡ xp̃s dũ pendebat in cruce q̃ta
charitate ip̃m concepit in vtero dũ dixit. Ecce
ancilla dñi fiat mihi ꝑm ꝓbum tuũ. O to amo
re nouez mensib⁹ ip̃m gestauit. q̃ta leticia ip̃m
pepit: q̃ta pietate pãnis inuoluit. pauitq; la/
cte. q̃ta solicitudine ad egyptũ deduxit. q̃to la
boꝛe nutriuit. q̃ta dulcedine mentis ⁊ oꝛis tot
ãnis fili mi asserẽs illũ vocauit Et ḃ oia xp̃i mẽ
tem ad mr̃is amoꝛẽ inflãmabãt: deinde inspicie
bat eã de cruce mestã. facie squalidã. sparso cri
ne. lugentes oculos leuantẽ ad crucẽ. audiebat
q̃ vocẽ illi⁹ flebilẽ ⁊ doloꝛosam ingeminantez.
O fili mi bñdicte. O lumen oculoꝛũ meoꝝ. O
agne mãsuetissime. O vas ꝓtutum ⁊ gratie. vi
deo te patientẽ in cruce: ⁊ aia mea ꝓpt̃ te patit̃
in meo coꝛpe. video clauos ꝓfodiẽtes man⁹ et
pedes tuos. ⁊ aia mea cõfossa est dolor aculeo
O fili mi q̃s mihi det vt moꝛiar tecũ. Quid fa
ciam q̃ me ꝓtar? Ad quem ꝓfugiam. Tu mihi
pr̃. Tu mihi frater. Tu mihi filius carus eras.
Tu mee delitie. Tu mee diuitie. Tu omne bo
num meũ. Heu me dolentẽ oꝛbatã filio dulcissi
mo. filio sanctissimo. filio sapiẽtissimo. filio amo
rosissimo. filio pulcherrimo. filio floꝛentissimo.
His ⁊ hmõi q̃relis pulsabat aures filij mat̃ illa
sanctissima. Quare xp̃s ⁊ si nõ oꝛe po terat coꝛ
de sic aut silr̃ respõdere asserens illud Hiere. xv
ca. Ue mihi mr̃ mea q̃re genuisti me viruz rixe.
virũ discoꝛdie in vniũsa terra. Nõ feneraui nec
fenerauit mihi q̃sq;. Oẽs maledicũt mihi. Ita
q; ex mr̃is aspectu atq; cõpassione imẽso dolo
re mens illa pia benignissimi Jesu feriebatur.
Et vndiq; abundabãt in eũ angustie ⁊ afflicti
ones: ex q̃rum vehemẽtia cũ clamoꝛe valido e-
misit spm̃. Depcemur ḡ eũ vt pticipes nos effi
ciat passionis ⁊ moꝛtis sue: ita vt meritis ip̃ius
habeã⁹ vitã illã quã sua moꝛte recupauit. In
q̃ regt̃ gloꝛiosus p infinita secula seculoꝛũ. Amẽ

¶ Sermo decimusoctauus de gloꝛio sa resurrectione Jesu xp̃i que sufficientissime hũano generi declarata fuit

Surrexit nõ est hic. Uerba sunt angeli ad mulieres deuotas loquẽtis originalit̃ Mar. xvj. ca. ⁊ in euãgelio hodierne solennitatis. Placuit redemptoꝛi nostro dño Jesu xp̃o ita luculent̃ suam resurrectõꝛz hoibus reuelare. vt nemo deinceps dubitare queat ip̃m esse re/
gem gloꝛie. oim creaturaruz celi ⁊ terre domi
num atq; immortal̃ vite largissimũ donatoꝛez. Notã: q̃pe fecit nobis viã celestis regni. vt re/
surgens adimpleuit nos leticia cum vultu suo. Quia vo in lectione sancti euãgelij describit̃ il
la q̃ mulieꝛib⁹ pijs ad monumentum eũtib⁹ de
xp̃o iam suscitato facta est declaratio. Jõo ad
eruditionẽ nr̃am de manifestatiõe xp̃i resurgẽ
tis alĩq; decurremus. Consideraꝛabimus aũt illã
pcipue q̃tum ad tria.

¶ Primo q̃tum ad mulieres.
¶ Secũdo q̃tum ad angelos.
¶ Tertio q̃tum ad discipulos.
¶ Qualiter xp̃i resurrectio manifesta ta fuit mulieribus deuotis visitanti/
bus monumentũ. Ca. I.

Primo cõsidera
da est manifestatio resurrectõis xp̃i
q̃tũ ad mulieres de q̃bus dꝛ q; cũ p
parassent aromata venerũt ad monumentum.
vbi tria sunt dubia declaranda.
¶ Primũ quare venerũt.
¶ Secõm qñ venerũt. ¶ Tertiũ ad q̃d veneꝛt.
¶ Primũ dubiũ q̃re venerũt. Ad qđ dicimus
q; mote fuerũt vt venirẽt ⁊ vngerẽt coꝛp⁹ ieſu
ex pietate ⁊ beniuolẽtia q̃ ad xp̃m affi̇ciebant̃.
Maria nãq; magdalẽa mꝛta suscepat a xp̃o bñ
ficia. Ab ip̃a eiecerat septẽ demonia. Sooꝛem
suã martham a fluxu sanguis libauerat. Fratrez
suũ lazaꝝ q̃triduanũ suscitauerat eãq; sp dulcit̃
excusauerat tã apd̃ phariseũ q̃ dicebat ip̃az im
mũdã q̃ apd̃ sooꝛẽ q̃ dicebat eã ociosã. q̃ apd̃
iudã q̃ eã pdigã apellabat. Maria aũt s. Ja
cobi minoꝛis mr̃ ⁊ maria salome. s. filia ip̃m tã
q̃ nepotẽ tenerr̃ie diligebãt. Hã Anna tres ha
buit viros. s. Joachim Cleophã ⁊ Salome. et
de istis trib⁹ viris habuit tres marias q̃s dux
erũt tres viri. s. Joachim. Alphe⁹ ⁊ Zebede⁹.
Maria q̃ nupsit Joseph peperit xp̃m ꝓgo im
maculata quẽ de spũsancto cõcepit. Maria q̃
nupsit Alpheo habuit q̃tuoꝛ filios. s. Joseph

iustū Jacobū minorē Simonē ⁊ Judaz. Maria uxor zebedei duos habuit filios Jacobum maiorē ⁊ Johem euāgelistā. Iste ḡ mlieres nō leuitate ducte: ꝑ amore sancto denicte emerunt aromata: vt uenientes unguerēt corp⁹ illō qđ i se pulchro exanime iam reliq̄rāt. Quantū aūt ad ꝑ cōmendari merito dñt. qm̄ ⁊tuosam aīciciaz ad xp̄m se hr̄e mōstrarūt. Pauci q̄pe sunt qui amicū diligūt in vita cū vt i plurib⁹ accidat verificari illō Ouidij dictū li. ij. de ponto. Vulg⁹ aīcicias vtilitate pbat. Pauciores inueniunt q̄ aicos diligunt in morte. Quinimo pspe filij parentib⁹ aduersant. uxores uiri: ⁊ uiri uxoribus dū salutē impediūt morientiū. aut negligēter illā pcurāt. Paucissimi ꝯo repiri pñt q̄ diligant post mortē. Quare q̄libet mortuus dicere pōt illō ps. Obliuioni dat⁹ sum tanq̄ mortu⁹ a corde. Iste aūt mulieres p̄stantissime xp̄m dilexerūt in vita. qz seq̄bant eū p̄dicantem. vt patet Lu. viij. c. Dilexerūt in morte qz sociauerūt eū in cruce pendentē. Cñ Joh. xix. dr. Stabāt aūt iuxta crucē Jesu mr̄ ei⁹ ⁊ soror mr̄is ei⁹ maria cleophe ⁊ maria magdalene. Dilexerunt in sup p⁹ mortē. ideo unguenta parauerūt ⁊ ad sepulchrū dñi pperarunt. Oz pleriq̄ ḡrunt. Cur ꝯgo sacratissima q̄ p̄ ceteris xp̄m dilexit nō visitauit sepulchr̄z filij cū his trib⁹ mulierib⁹ Ad qđ rñdem⁹ q ꝫ potuit esse mltiplici de cā. Prima est qz pascue ⁊ sabbato tm̄ fleuerat q ꝑ nimia debilitate sbsistere non valebat. Unde ꝑm Bern. oportuit q de loco passiōis int̄ man⁹ discipulorū tanq̄ seminiua ad domū ꝑpaz deferretur. Hic Aug⁹. in q̄dam ꝑmo ne inquit. Illa q̄pe pia mr̄ immani dolore exulans ⁊ pectora delicata ⁊tudens ita ipa uiscera oiaq̄ fatigauerat mēbra. vt iam uirib⁹ deficiēs uix pueire potuisset ad xp̄i fun⁹. Secda cā ⁊ pcipua fuit qz ip sa sciebat filium die tertia resurrecturū. Nam si de sua resurrectiōe discipulos crebro fecerat certiores q̄nto magis de illa cū sua dignissima mr̄e pspe ⁊tulerat. Idcirco p̄stulabat illū auidissima in loco oīois: ⁊ forte illa hora q̄ mlieres ciuitatem exiere filiū viderat vel colloq̄bat cuz eo. Secōm dubiū declarandū. Qñ mlieres ad sepulchrū venerūt. Nam Marc⁹ dic̄. Valđ mane una sabbatoz veniunt ad monumentū orto iam sole. Matthe⁹ ꝯo scribit. Uespe aūt sabbati q̄ lucescit in ꝑma sabbati venit maria magdalena ⁊ altera maria videre sepulchrū. Et Joban. dic̄. Una aūt sabbati venit maria magdalena cū adhuc tenebre essent ad monumentum. Et Luc̄. inq̄t. Una aūt sabbati valde diluculo venerūt ad monumentū. Ad istorū euidentiaz ꝑmo notandū q sabbatū in scriptura tripliciter accipi ⁊sueuit. Aliq̄n ꝑ tota septimana. Unde Lu. xviij. c. Jeiuno bis i sabbato i. in septimana. Aliq̄n accipit sabbatū ꝑ die septia. ꝑm illō Exo. xx. Memēto vt diem sabbati sanctifices Aliq̄n sumit ꝑ q̄cūq̄ die septimane cū istl noi/bus numeralib⁹. ꝑma. scda. tertia. q̄rta. quinta sexta. ita q dies ĩmediate sequēs sabbatū dicebat ꝑma sabbati ⁊ sequēs scda sabbati. ⁊ sic de reliq̄s. Secōm notandū vt refert Nico. de lira. Q ab illa hora q̄ xp̄s fuit sepult⁹ nō potuerunt mlieres emere aromata ad ungendū xp̄m usq̄ ad uesperā diei sequētis. qz solēnitas sabbati icepta erat ab hora sepulture. in q̄ nō licebat aliq̄d emere usq̄ ad uesperā sequētis diei. s. sabbati. de q̄ Joh. xix. dr. Erat q̄pe magn⁹ dies ille sabbati. Et tūc emerūt aromata ⁊ ꝑparauerūt. vt dic̄ Lu. ꝑpter noctē de ꝑrio imminētē: ꝑ in mane sequēti venerūt. Tertiū notādū ꝑm Augusti. de ꝓsensu euāgelistaz. q uespa duobus modis accipit. Uno mō ꝑ fine diei ⁊ ꝑncipio noctis. Alio mō ꝑ fine noctis ⁊ ꝑncipio diei. Et isto vltio mō loq̄t Mat. cū dixit. Uespe autē sabbati q̄ lucescit in ꝑma sabbati. Si ꝯo velim⁹ dictū Matthei accipe ꝑmo mō tūc illō qđ dic̄ Uespe aūt sabbati. refert ad mlieꝝ ꝑparatiōz. qz tūc uespe sabbati vt p̄dictū est ꝑparauerunt se ad veniendū. licet ꝑpt noctē nō uenissent. Illud aūt qđ dicit Joh. Cū adhuc tenebre essent Et illud qđ dicit Lu. Valde diluculo. Et illud qđ dicit Mar. Valde mane. Intelligendū est q q̄ mulieres inceperūt iter erat valde mane seu diluculū. ⁊ tenebre etiā erāt. qz neq̄ pfecte dies neq̄ pfecte nox. Oz cū puenerunt ad monumentuz iā sol erat ort⁹. Sol aūt pōt intelligi oriri dupliciter. Uno mō pfecte qñ ꝑmo egredit ⁊ apparet sup terrā. ⁊ sic nō accipit h̄. Alio mō qñ lux ei⁹ incipit apparere. s. in aurora cū ab oriente albescere incipit. vñ valde mane ⁊ tenebre ⁊ diluculū ⁊ orto sole accipiūt ꝑ eccl̄e. Tertiū dubiū declarandū. Ad q̄d mlieres venerūt Ad qđ rñdetur q mos erat iudeoz ungere corpora defunctoz. vt ꝓuarent a fetore ⁊ putrefactione. Iste ḡ sancte mulieres nescientes q corpus xp̄i corrūpi nō poterat illud ex deuotione ungere decreuerūt. Ad h̄ aūt clari⁹ intelligēdū cōmemorāda est sīnia doctoris nr̄i Riccardi de media villa in ſto. iij. di. xliij. vbi ait. Q omia corpa incinerabant excepto corpe xp̄i et corpe ꝙginis mr̄is q̄ incinerata nō fuerūt. De corpe xp̄i certissimum est. de corpore matris credere pium est. Sicut eñ culpa originalis in aīma inducit debitū sepationis aie a suo corpe ꝑpt separationē sui a deo ꝑpter culpā. ita vitiū fomitis in carne inducit debitū incineratōis eiusdē. vñ sic oēs ex debito ꝑter xp̄m mortui sunt l mo rient ita oib⁹ corpib⁹ hūanis ꝑter corpus xp̄i

ꝛ matris siue incineratio debeꝫ. Quãuis enim beata ꝟgo peccatũ originale cõtraxerit vl̃ si ab illo p̃seruata fuerit cõtrahere tñ debuisset. Quapter fuit in ea debitũ moriendi. tñ fomes in ea nunq̃ aliquem actũ habuit. ꝛ p secundã sanctificationem totaliꝫ fuit sblat⁹ ab ea. Hoc ꝟo qõ dr de incineratiõe corporũ cõmuni cursu nature cõcordat q̃ est q̃ oĩa generabilia ꝛ corrupti/bilia resoluenꝫ in id de quo facta sunt. Humana ꝟo corpa de terra facta sunt. sicut ptz Geñ. ij.c. Ob qõ Job.xiiij.c.dr. Memẽto queso q̃ sicut lutũ feceris me ꝛ in puluerez reduces me. Ea ꝟo in que corpa resoluenꝫ hũana dicunꝫ cineres ꝓpter antiquã ꝯsuetudinem qñ mortuorum corpa comburebanꝫ. Non fuit igiꝫ incinerabile siue in puluerez resolubile corp⁹ christi. qr in illo vitiũ fomitis nunq̃ fuit. Et si obĳceretur q̃ resurrectio eius fuit exemplũ resurrectionis nostre. g̃ debuit esse a cineribus. Respondere possum⁹. q̃ resurrectio xp̃i fuit exempluz resurrectiõis nr̃e q̃tum ad eius essentiã. ſ. a morte in vitã. nõ aũt q̃tum ad oĩa accidẽtia. Sz ad huc difficultas oriꝫ de illis q̃ imminente tpe iudicij inuenienꝫ viui q̃ statim moriẽꝫ ꝛ resurgẽt quõ illorũ corpa incinerabanꝫ: cũ incineratio nõ fiat subito. Ad quod rñdet Riccardus. Q̃ corpa illa incinerabunꝫ p ignẽ q̃ p̃cedet faciem iudicij. Licet g̃ mulieres in fide xp̃i deficerẽt. tamen vehementissima erat pietas ꝛ deuotio illarum q̃ nec timore iudeorũ nec terrore milituz: q̃ ad sepulchr̃i custodiã fuerant deputati. nec insup difficultate rei retardabanꝫ. q̃n ad corpus xp̃i vngendũ oẽm diligẽtiã adhiberẽt. dicebãt aũt ad inuicem. Quis reuoluet nobis lapidez ab ostio monumẽti. Erat q̃ppe magnus valde. Mattheus ꝟo dicit. Ad duoluit saxũ magnum ad ostium monumẽti. Ubi ait Nico. de lira. q̃ monumentũ illud erat factũ ad modũ cuiusdaz domũcule: in cui⁹ medio erat sepulchrũ. ꝛ i domuncula erat quoddam ostiolum ad habẽduz illuc ingressuz. Sepulchrũ aũt erat clausuz grãdis lapidis ad os aduolutione. sigilli apositõe ꝛ militũ deputatione.

¶Qualiter angelus amouit lapidez a monumento et sedebat sup illum et q̃ congruũ fuit mulieribus apparere

Capitulũ. II.

Ecũdo considerãda est manifestatio resurrectõis xp̃i q̃tuz ad angelos. Ubi tria sunt dubia declaranda.

¶ Primũ vtrum angelus amouit lapidem ab ostio monumenti.

¶ Secundũ vtrũ idem angelus sedit sup lapidem q̃ sedebat in dextris.

¶ Tertiũ vtrũ congruũ fuit angelũ mulierib⁹ sica ꝓparere.

¶ Ad p̃mum dubium patz responsio ex dictis Matthei q̃ ait. Ecce terremotus fact⁹ est magnus. angelus aũt dñi descendit de celo: ꝛ accedens reuoluit lapidem ꝛ sedebat sup eũ. Amotio ista ꝛ reuolutio lapidis facta fuit post xp̃m iam suscitatũ. vt omẽs doctores affirmãt. Causa ꝟo huius reuolutionis fuit vt vacuũ ostẽderetur sepulchrũ a quo clauso xp̃s resurgẽs exiuerat. Nec hesitandum est q̃ angelus potuit ꝛ mouere terrã et reuoluere grandem lapidez. cũ sit sentẽtia Augustini in.iij. de tri. Et scti Thome. j. pte. q.cx. Et Nico. de lira sup isto passu Matthei. Q̃ q̃uis materia corpalis non obediat angelis ad nutũ: ꝑ soli deo. qr omnis informatio materie vel est a deo immediate vl̃ ab aliquo agente corpali. nõ aũt immediate ab angelo. Verũtamẽ omĩa corpa obediũt angelis ad motũ localem. qr natura corpalis nata est moueri immediate a natura spũali ꝼm locũ. Uñ ꝛ pbi posuernt supma corpa moueri localiꝫ a spiritualibus substãtijs. Ad secundũ dubiũ dicendum q̃ licet Mattheus dicat angelũ sedere super lapidem. ꝛ Marcus sedere in dextris. tñ nõ est contrarietas. qr potuit esse q̃ idem angelus p̃mo visus est sedere sup lapidem. postmodum visus est sedere in monumẽto. Vel ꝼm Augustinũ de consensu euãgelistarũ forte fuerũt duo ꝛ Mattheus loquiꝫ de vno. Marcus de alio Lucas ꝟo dicit. Ecce duo viri. i. angeli apparentes in specie viroz q̃ steterũt secus illas. Ista apparitio potuit esse post p̃mam ꝛ secundã: duz circũirent monumentum intrãtes ꝛ exeuntes. postq̃ ꝛ dũ sola Magdalena remansit. vt dicit Johãnes. ꝛ inclinata ꝓspiceret ad monumẽtũ vidit duos angelos in albis sedẽtes. vnũ ad caput ꝛ vnum ad pedes vbi positũ fuerat corpus Jesu. Facile eñ est angelis sic aparentibus. vt dicit Nico. de lira sup Lucam mutari de sessione in stationẽ. ꝛ ecõuerso. Ad tertiũ dubiuz dicimus q̃ cõgrua fuit angeli aparitio. de q̃ marcus scribit p̃cipue q̃tum ad tria. Primo q̃tuz ad aspectũ. qr viderũt eum iuuenem. Secundo q̃tum ad situ. qr sedentẽ in dextris. Tertio q̃tum ad amictũ. qr cooptuz stola candida. Primo viderũt eum mulieres iuuenem. ad innuendum ꝼm glo. q̃ omẽs in etate iuuenili resurgemus. Et vt sic familiarius illas alloqueꝫ instar angeli Thobie. de quo dicit Thobie. v.c. Egressus Thobias inuenit iuuentẽ stantẽ splẽdidum ꝛ q̃si p̃cinctũ ad ambulandũ. Qcõo viderunt eum sedentem in dextris. qõ congrue factum est. Naz vt inquit Greg⁹. in omeꝫ. Quid

p sinistrã nisi vita ꝑsens. ꝯd vo p dexteraz nisi vita ꝑpetua designat. Quia g̃ redẽptor nr̃ iaz ꝑtis vite corruptiõz transierat recte angelus ꝙnunciare eius vitã ꝑhennẽ venerat in dextera sedebat. h ille. ſm vo Bedã corp⁹ xp̃i sic fuit in monumẽto situm q eius dextera ps respiciebat plagam meridianã. Tertio viderũt euz cooptum stola candida q̃tum ad amictũ. Ista aũt vestis ſm glo. non erat corpea: ſ quedã resplendentia ex ⁊tute spũali angeli ad similitudinem vestis. Q aũt sic apparuit moral' est rõ. qz sicut color albus ⁊ candidus est color pulcherrimus ⁊ puriſſim⁹. ita post resurrectiõz erimus candidi ⁊ gl̃osi. Vel, vt Greg⁹. dicit in omelia. Stola candida cooptus apparuit. qz festiuitatẽ nr̃e gaudia nũciauit. Candor em̃ vestis splẽdorem nr̃e denũciat festiuitatis. Sed plericq; que runt cum taz ex etate iuuenili q̃ ex fulgore et luminosa ꝑsentia delectabilis et iocunda fuerit angeli apparitio. quõ mulieres timore concusse fuerũt. Ad quos sacri doctores respõdent. Q hec est differẽtia inter apparitiõz boni ⁊ mali angeli. Nam malus terret ⁊ nõ cõfortat. Bon⁹ autem subita visione terret tm̃ immediate ꝙfortat. Sicut patz de angelo ꝙ apparuit Danieli. de q ipe dicit ca. x. Q cũ stupefactus esſet ad visiõez angeli. angelus confortauit eũ ⁊ dixit sibi. No li timere vir desideriorum pax tibi confortare et esto robustus. Eodem mõ iste angelus bonus mulieres a ꝓncipio terruit ꝓpter rem grandem ⁊ insolitã. tm̃ immediate cõfortauit eas dicens. Nolite expauescere Jesum q̃ritis nazarenũ crucifixum. surrexit nõ est hic. Ecce loc⁹ vbi posuerunt eum.

Q mulieres cõuenienter fuerũt nũcie resurrectiõis que xp̃m resuscitatũ viderũt. et cur de ℙetro fit specialis mentio.

Capitulũ .iii.

Tertio considerada est manifestatio resurrectõis xp̃i q̃tum ad discipulos. qz subdidit angelus. Ite dicite discipul' eius ⁊ ℙetro qz precedet vos in galileã. Ubi tria sunt dubia declaranda.

¶ ℙrimũ vtrũ fuit ꝙueniẽs vt christi resurrectio a mulieribus notificaret discipul'.

¶ Scõm cur de ℙetro facta fuit spẽal' mentio

¶ Tertiũ vtrũ he mulieres xp̃m a mortuis iaz suscitatũ viderunt.

¶ Ad ꝓmũ respondem⁹ q mulieres ꝙgrue fuerũt nũcie resurrectiõis. Nam sicut fuit ordo dãnationis ⁊ mortis humani generis. sic debuit esse ordo denunciatiõis repatõis vite ⁊ beatitudinis. ℙer mysteriũ nanq; mali angeli mulier fuit ꝓmus nuncius mortis ⁊ peccati. qñ. ſ. dedit viro de pomo ⁊ comedit. ¶ Mulier ita q; per mysteriũ boni angeli est ꝓmus nũcius vite ⁊ g̃tie. annuncians resurrectõez xp̃i p quã redempti sumus ⁊ viuificati. In hoc insup erigit̃ spes muliebris sexus ne de futura resurrectõe desperet. Si em̃ mulieres facte sunt resurrectõis nuncie. g̃ ⁊ ipe cum viris resurgent. Neq; audiendi sunt ꝙ dicũt illas in sexu virili resurrecturas ꝫ quos loquit̃ Aug⁹. li. xxij. de ciui. dei. et doctores theologi illũ sequunt̃ in. iiij. di. xliij. vbi catholice tenet̃ q omẽs resurgẽt. ſ viri in sexu virili. mulieres in sexu femineo. qz h̃ exigit natura indiuidui ⁊ ꝙgruit ꝑfectioni spẽi. ⁊ erit occasio laudandi sapiam dei. Nõ em̃ oim indiuiduorũ natura eundẽ exigit sexũ. ſ natura quorundã exigit masculinũ ⁊ quorũdam natura femineum. Et vt ibidẽ refert Aug⁹. c. xvij. ¶ Hẽbra feminea nõ erũt accõmodata veteri vsui: ſ nouo decori. quo nõ allicianꝫ aspicientes cõcupiscentia que nulla erit: ſ dei laudeꝫ sapia atq; clementia. Et iterũ. Non erit ibidem libido: q ꝙfusionis causa est. nam ꝓuſq; peccassent nudi erant vir ⁊ femina. vñ ⁊ post resurrectõz nõ erit opus vestib⁹ ꝓ tegumẽto: ſ tm̃ amicti erunt lumine sicut vestimẽto. ¶ Secundũ dubium fuit Cur de ℙetro facta est special' mentio? Ad h dicũt doctores. ℙrio ꝓpter ꝓncipalitatẽ quaz tenebat inter aplos. de qua in suo ſmone plene dictum est. Ideo tanq; ꝓncipali dr̃ q sibi denũcient. Scda rõ Hiero. vt tolleret ab eo materia desperatiõis. qz indignum se iudicauit discipulũ dum ter negauit mg̃m. Sed ꝙ penitẽtiaz veniã obtinuit ⁊ gr̃am. Tertia rõ ſm Grego. in omel. ad amouendam ab illo verecundiaz et erubescentiã. nam ex eo q ter vocalit̃ negauerat xp̃m cũ quo mori se ꝓmiserat. verecũdabatur inter discipulos apparere. Subdidit aũt angelus. Quia ꝓcedet vos in galileã. ibi eum videbitis sicut dixit vobis. Ista visio nõ fuit die qua resurrexit: sed qñ vndecim discipuli (vt refert ¶ Mat.) abiere in galileã in montẽ. ſ. Thabor. vt dicit Nico. de lira. ibi vbi transfigurat⁹ fuerat corã paucis. ℙetro. ſ. Jacobo ⁊ Johe. completã resurrectõz suã manifestauit vniuſaliter oibus suis discipul'. Unde ꝓbabiliter creditur q illa fuit manifestatio quam describit apostolus. j. Chor. xv. c. Deinde visus est pluſq; ḳngentis fratribus simul. ¶ Matthe⁹ tm̃ nõ exp̃mit nisi .xj. aplos. qz iudas erat mortuus ⁊ isti erant ꝓncipales discipuli xp̃i. Scõm vo moralem intellectum. Galilea xp̃o suscitato recte cõgruit. Nam galilea interꝑtat trãsfiguratio ſm Bedã ⁊ Grego. in omel. vt designet q in resur

rectõe facta est transfiguratio de mortalitate ad immortalitatẽ q̃tum ad corp⁹. de passibilitate ad impassibilitatẽ q̃tum ad aiam. de miseria et penalitate ad eternam gl̃am ⁊ felicitatem q̃tuz ad vtrũq̃. Dum em̃ xp̃s in hac vita erat volũtarie defectus nr̃os assumens patiebat q̃tũ ad corpus defectum mortalitatis. q̃tum ad animã passibilitatis. q̃tum ꝙo ad vtrũq̃ patiebatur multiplicẽ miseriã ⁊ penalitatẽ: q̃ omia in resurrectione deposita sunt. Hinc Leo papa in ꝓmone inq̃t. ¶Post passionez xp̃i ruptis vinculꝫ mortis. infirmitas in ꝛtutez. mortalitas in eternitatem. ꝓtumelia transiuit in gl̃am. Et vt Greg⁹. i omel. refret. Nos resurrectiõis ei⁹ gl̃am leti videbimus si a vitijs in ꝛtutum celsitudinẽ transmigram⁹. ¶Tertiũ dubium erat vtrũ ille sancte mulieres q̃bus angelus xp̃i resurrectionem manifestauit viderũt xp̃m suscitatum. Et q̃ sic apparet ex dictis euangelistarũ. Inq̃t em̃ marcus. Surgens Jesus mane ꝓma sabbati apparuit ꝓmo marie magdalene a q̃ ciecerat septẽ demonia. Et ¶Mat. dicit. Q̃ audito ab angelo nouo de resurrectiõe exiere cito de monumẽto: et in timore ⁊ in magno gaudio currẽtes nunciare discipul̃. Ecce Jesus occurrit ill̃ dicẽs. Auete. Ille aũt accesserũt ⁊ tenuerũt pedes ei⁹ ⁊ adorauerũt eũ. Ubi aduertendũ q̃ postẽ̃ angelus de resurrectiõe (vt dictũ est) mulieres instruxerat. ip̃e ꝓsternate mente abire ceperũt. Et cum nondũ plene capaces essent tanti mysterij. putabãt forte xp̃i corpus a iudeis fuisse sublatuz ⁊ in aliquo vili loco collocatũ. Quare magdalena q̃ xp̃m ardẽtissime diligebat añ̃ q̃ aliq̃d diligentius scrutaret. ip̃m sublatũ ꝓ certo eẽ supponens ¶Petro ⁊ Iohanni nũciare cucurrit. vt scribit Johes dicens. Tulerũt dñm de monumento ⁊ nescim⁹ vbi posuerũt eum. Illi ꝛo venerũt ad monumentũ. ⁊ Johes cucurrit citius petro. ⁊ inclinauit caput ad sepulchr̃ũ. viditq̃ posita lintheamina. nec tñ intrauit illõ. ¶Petr⁹ ꝛo postea veniẽs intrauit in illud. viditq̃ posita lintheamina ⁊ sudariũ capitis stans ad ptez Deinde iohãnes intrauit ⁊ vidit ⁊ credidit q̃ dixerat magdalena. s. dñm esse sblatum de monumento. Nõduz em̃ sciebant scꝑturas q̃ oportebat eum a mortuis resurgere. post ħ aũt discipuli ꝓtristati ad ꝓpria redierũt. ⁊ magdalẽa cũ his mulieribus ad sepulchr̃ũ redierũt. a quo ill̃ duab⁹ recedentib⁹ maria stabat ad monumẽtũ foris plorans. ⁊ dũ sic fleret inclinauit se ⁊ ꝓspexit in monumentũ. Scõm em̃ Grego. Amanti semel aspexisse non sufficit. q̃ vis amoris multiplicat affectum inq̃sitionis. Et tũc vidit duos angelos sedentes vnũ ad caput ⁊ vnũ ad pedes vbi positũ fuerat corp⁹ Jesu. dicũt ei illi. ¶Mulier q̃d ploras? Dicit eis. Tulerũt dñm meũ: ⁊ nescio vbi posuerũt eum. Cũ ħ dixisset conuersa vidit Jesum stantẽ: ⁊ nesciebat q̃ Jesus esz Et dixit ei Jesus. ¶Mulier q̃d ploras? Quem q̃ris? O bone Jesu desideriũ aĩme sue. Cur interrogas q̃d ploras quem q̃ris. Ipa paulo ante oculꝫ viderat te spem suam suspendisse in ligno: et tu nunc dicis: q̃d ploras. Ipa die tertia p̃cedẽ te viderat manus tuas q̃bus sepe bñdicta fuerat ⁊ pedes quos lachrymis rigauerat clauis affigi. ⁊ nunc tu dicis q̃d ploras. Nunc insuper corp⁹ tuum sꝛatũ extimat. ad q̃ vngendũ vt se quodãmodo consolaret veniebat. ⁊ tu dicis q̃d ploras quem q̃ris. Tuipe scis q̃ te solũ querit. te solũ diligit. ꝓ te omia ꝓtemnit. ⁊ tu dicis quem q̃ris. Tu causa q̃rele. tu causa ploraꝫ. tu eã dilectam discipulã totã ad te attraxisti. Ut illa existimans q̃ hortulanus esset dixit ad eum Dñe si tu sustulisti dicito mihi vbi posuisti eũ: ⁊ ego eum tollam. O admirabilis mulieris audacia. O maria. si forte corpus Jesu positũ est in atrio ꝓncipis sacerdotum vbi apostolorum ꝓnceps calefaciebat se ad ignem. q̃d facturus es ego eum tollaz. Sed si in platea foret cum multitudine iudeorũ. q̃d nunc ageres? Ego eũ tollam. O ꝓstantia. O ardor inflãmatissime: quo mens magdalene liquefiebat. Absolute ꝓmittit: ego eum tollã. Dicit ei Jesus. ¶Maria. Hec siq̃dem vox penetrauit aiam eius. Cognouitq̃ Jesuz ⁊ dixit. Raboni. i. mgr̃. ⁊ cucurrit ad pedes eius. Cui Jesus. Noli me tãgere. nondum em̃ ascendi ad p̃rem meũ. s. ꝑm tuũ iudiciũ infidele. ac si apte dicat. Tibi nõ ascendi. q̃ nõ credidisti pfecte me eq̃lem patri. vel forte hoc ait: vt illã humiliaret ne nimis p̃sumeret. q̃ ip̃m resuscitatũ ꝓma oim conspexisset. distulitq̃ ei concedere tactum donec scõa vice cum alijs appareret. Et addidit dñs marie dicens. Uade ad fratres meos ⁊ dic eis. Ascendo ad p̃rem meum ⁊ p̃rem vr̃m. deum meũ ⁊ deum vestrũ. Statiq̃ disparuit. At ⁊ magdalena in fide solidata animo iocũda egrediens hortũ pgebat vt iussa domini ⁊ mgr̃i pficeret. Cũq̃ festina rediret socias suas in itinere infra sepulchr̃ũ ⁊ hierl̃m adiuenit: q̃bus xp̃um in specie hortulani se vidisse narrauit. Cũq̃ festino gressu ꝛsus hierl̃m pariter irent. ecce Jesus occurrit eis dicẽs. Auete. Iste aũt accesserũt ⁊ tenuerũt pedes ei⁹ ⁊ adorauerũt eũ adoratõe latrie. in fide iam roborate Tunc ait illis Jesus. Nolite timere. Ite nũcia te fratrib⁹ meis vt eant in galileã. ibi em̃ me videbũt. Uocat aũt discipulos fratres amantissimus ꝓnceps. tum vt ostendat se surrexisse in carne generis nr̃i. tum vt ad sui amorez magis eos accendat. ⁊ ad fiduciã societatis sue ac visionis

corroboret ⁊ confirmet. tum ꝙo vt filios eterni pris ⁊ xpi se noscerent coheredes. O huius almi regis benignitas q̄ relictus in bello pauidos suos formidosos ⁊ fugitiuos socios cuz euasit noiat fratres ⁊ nouitatem celestē in suo corpore ostendere repromittit. Et sicut dr Joh. xx. ca. Venit maria. s. cū alijs marijs annūcians discipulis qr vidi dñm: ⁊ h dixit mihi. Curram⁹ igitur ⁊ nos fide ac deuotiōe ad xpm omni studio reqrendum: q̄ ad se euntes nō ejcit foras. cōcedens illis ⁊ in pnti gratiam ⁊ in futuro gloriam sempiternam. Amen.

¶ Sermo decimusnonus de ascēsiōe saluatoris nostri Jesu xpi quādo videntibus discipul celos ascendit.

a Assumptus est in celū ⁊ sedet a dextris dei. Scribunt hec ꝙba originalit Marci vlti. c. ⁊ in euangelio pentis solennitatis. Jocūdissimū nouum ascensionis Jesu xpi filij dei merito excitare debet mētes nras sbleuareq̄ omniū corda ad ardentissime desiderandū bonū illud summum ac copiosum. qō cū quisq̄ acqsierit nūq̄ amittet. Neq̄ amplius excusare se homies possunt si se ignaros pmisse felicitatis dicāt. Cum ipe Jesus nō solū ꝙbo ꝫ experientia facti ostēderit clarum ad supos iter. Ad Micheas prē dixit. c. ij. Ascendit pandens iter añ eos. Profecto res clarissima ⁊ admiranda fuit. duz xps q̄dragesima die post q̄ surrexit a mortuis. videntibus discipulis ei⁹ alijsq̄ deuotis q̄plurimis ⁊ bñdicta mre. de mōte oliueti celum cōscendit. Qua ppter vt h oia cunctis innotescāt ad xpi ascensionē dirigam⁹ animū ⁊ ꝙba. Be q̄ in presenti ꝫmone tria mysteria ꝓponim⁹ ꝓtēplāda.

¶ Primū dicit dignitatis.

¶ Secundū congruitatis.

¶ Tertiū qualitatis.

¶ De dignitate et ēminentia christi que notat p hoc q̄ sedet a dextris dei et quid p dexterā intelligit. Ca. I.

Primum mysterium contemplandū de ascēsiōe xpi dicit dignitatis. qr ascendit ⁊ sedet a dextris dei. i. ēminet omibus creaturis et angelis ⁊ homibus. Juxta illud quod scribit apostolus ad Eph. j. c. Constituit illū sup omnem pncipatū ⁊ ptātem ⁊ supza omne nomē qō noiatur siue in hoc seculo siue in futuro. Sz pro clariore huius pris intelligentia tria sunt h dubia declaranda.

¶ Primū vtrum xpo cōueniat sedere ad dexteram patris.

¶ Secundū vtrū sedere ad dexterā pris conueniat xpo ꝫm q̄ homo.

¶ Tertiū vtrū alijs a xpo conueniat sedere ad dexteram patris.

¶ Ad pmū dubium argnūt q̄dam q̄ nō conuenit xpo sedere ad dexteram pris. neq̄ bñ aiunt ita de xpo loquentes. Primo nullū corpale cōpetit deo qui spūs est. Sz dextera ⁊ sinistra sūt differentie positionū corpalium. q̄ nō cōueniūt deo. Secūdo si filius sedet ad dexterā. q̄ pater ad sinistrā. sed dextera nobilior est sinistra. q̄ pr sedet in parte ignobiliori. Tertio stare ⁊ sedere sunt opposita. ꝫ Actuū. vij. ca. Stephan⁹ vidit Jesum stantē a dextris ꝙtutis dei. q̄ non sedet. Sed ꝫ sic arguentes ꝓpus opponam⁹ testimonia scripturaz. deinde soluem⁹ obiecta. In simbolo nanq̄ apl'oz dr. Ascendit ad celos sedet ad dexterā dei pris oipotentis. Et in simbolo patrum. Ascendit in celū sedet ad dexteram pris. Et ad Ephe. j. c. scribit. Constituēs illū ad dexteram in celestibus. Et ad Col'. iij. c. Eps est i dextera dei sedens. Et ad Hebre. j. c. Sedet ad dexteram maiestatis in excelsis. Et. x. c. Sedet in dexteram dei patris. Et ad Roma. viij. ca. Eps Jesus est ad dexteram dei qui etiam interpellat p nobis. Et Mar. xiij. Lu. xxij. Mat thei. xxvj. Erit filius hois sedens a dextris virtutis dei. Hoc predixit Dauid psal. cix. Dixit dñs domino meo sede a dextris meis. Q̄ autez hec verba de xpo dicant ptz ex eo q̄ Paulus ad Hebre. j. c. ait. Ad quem aūt angelorū dixit aliq̄n deus: sede a dextris meis. Et xps Mat thei. xxij. dixit. Quomō Dauid vocat eum in spū dñm dicens. Dixit dñs dño meo: sede a dextris meis. Et si iudei negarēt testimoniū pauli ⁊ xpi asserentes. ꝙba ista de alio non de ipso xpo affirmari debere. statim incredulitatē eorū q̄incimus p doctores ipoz. Nam Rabi Jonathan apud hebreos pbatissim⁹ in sua trāslatione chaldaica ait. Dixit domin⁹ ꝙbo suo. Et Rabbi Joden sup illud ps. xvij. Dedisti mihi ptectiōz salutis tue: ⁊ dextera tua suscepit me. inq̄t. In futurū deus sanctus et būdictus conuertere faciet regem messiam ad dexteram suaz Sicut scriptum est. Dixit dñs dño meo: sede a dextris meis.. Istud insup tenet Rabbi moyses addarsan. Pro solutiōe igit obiectorum notāde sunt tres veritates. Prima veritas q̄ hoc nomen dextera in scripturis inuenit de deo dictum. Unde Exo. xv. ca. Dextera tua dne magnificata est in ꝙtute dextera tua pcussit inimicum. Et ps. xv. Delectatiōes in dextera tua vsq̄ in finez. Et ps. xx. Dextera tua inueniat oēs q̄ te oderūt. Et psal. xlvij. Justicia plena est dextera. Et ps. cxvij. Dextera dñi fecit virtutem

dextera dñi exaltauit me. Et ps. cxxxvij. Saluum me fecit dextera tua. Et Esa. xlviij. c. Dextera mea mensa est celos. Et Abacuc. iij. c. Circũdabit te calix dextere dñi. Scda veritas. Q̃ cũ dicim⁹ xp̃m ad dexteram p̃ris sedere: non intelligim⁹ p dexteram aliq̃d corpale. ꝙ locutio ē metaphorica q̃les ⁊ alie cum dicim⁹ oculos domini. brachiũ dñi ⁊ silia. p q̃ designant spũales ꝓpetates siue opatões diuine. Hinc Bam̃. in. iij. sua⁹ sniaꝝ ait. Non localē dexteram p̃ris dicimus. q̃liter eñ qui incircũscriptibil' est localem adipiscet dexteram. Tertia veritas q̃ noie dextere intelligunt tria. s. gl'a diuinitatis. beatitudo ⁊ iudiciaria ptãs. Exquo ꝯm Aug̃l. libro ō simbolo ⁊ Bamascenũ. Sedere ad dexterã patris nil aliud est nisi cum pre hre gl'am diuinitatis ⁊ btitudinem ⁊ iudiciariã ptãtez: ⁊ hoc icõmutabilit' ⁊ regaliter. Uñ Bamascen⁹ inq̃t, Dexteram p̃ris dicim⁹ gl'am ⁊ honorem diuinitatis: in q̃ dei filius extitit añ secula vt deus ⁊ p̃ri consbalis. Scõm ꝙ Tho. iij. pte. q. lvij. Hec ꝓpositio ad vel in cũ dicim⁹ ad dexteram vel in dextris. solam distinctõz psonalez impozat ⁊ oziginis ordinem. nõ aũt gdum nature vl' dignitatis: q̃ nullus est in psonis diuinis. quia ꝯm Athanasiũ tres psone coeterne sibi sũt ⁊ coeq̃les. Et sic soluim⁹ pmum obiectũ ostendẽtes q̃ nõ dz dextera corpaliter de deo. Ad secũduz ꝙ rñdet Aug⁹. in li. de simbolo, In illa beatitudine oia dextera. q̃ nulla est ibi miseria. Uerũtamen vt inq̃t Tho. vbi. s̃. Nullo mõ põt dici q̃ p̃r sedeat ad dexterã filij vel spũssci. q̃ fili⁹ ⁊ spũssanct⁹ trahunt oziginem a pre ⁊ nõ econuerso. Sed spũssctũs ꝓpe põt dici sedere ad dexteram p̃ris vel filij ꝯm sensum p̃dictũ. Uerũtñ ꝯm quandã appropatiõz attribuit filio eq̃litas. Uñ Aug⁹. ait. In pre est vnitas. in filio equalitas. in spũsancto vnitatis equalitatisq̃ connexio. Confirmat hãc sniam Alexander in. iij. sũme. vbi ait. Sedere ad dexteram p̃ris importat distinctõz psonarũ ⁊ eq̃litatem psone ad psonã in gloria ⁊ honore. ꝙ sic se hz spũssanct⁹ ad patrem. q̃ ei ꝙuenit sedere ad dexteram p̃ris. Sed de eq̃litate dupliciter loq̃ possum⁹. s. ꝓprie vel p appropationem. ꝯm q̃ ꝓpe sumit nõ dic aliõ eq̃litas in diuinis nisi diuinã essentiam vel vtutem q̃ nõ est maioz in psonis in vna q̃z in alia: ꝙ vna eadem in q̃ coequant psone. ꝙ mõ est vna equalitas in diuinis psonis sicut vna essentia. Alio mõ sumit eq̃litas in diuinis ꝯm appropriationem. ⁊ sic appropat filio. Ad scõm obiectum dicim⁹ q̃ visio stephani fuit eodē mõ quo xp̃s auxiliũ sibi p̃stare iam erat parat⁹. Unde Grego. in omel'. inq̃t. Sedere iudicantis ē. stare vo pugnantis vel adiuuantis. Stephanus g̃ i labore certaminis positus stantem vidit quez adiutorem habuit. Sz hunc post ascẽsionẽ Marcus sedere describit. q̃ post assumptõis sue gloriaz iudex in fine videbit. ¶ Scõm dubiũ erat vtrũ sedere ad dexterã p̃ris ꝙueniat xp̃o ꝯm q̃ hõ: Et ad hoc dicũt sanct⁹ Tho. et Alexander Q̃ cũ noie dextere intelligant tria supradicta. scz gl'a diuinitatis btitudo ⁊ iudiciaria ptãs. ꝙ ꝓpositio ad quendã ad dexteram accessum significat. in quo designat ꝙuenientia cũ quadã distinctione. q̃ põt esse triplicit. ꝓmo vt sit cõuenientia in nã ⁊ distinctio in psona. Et sic xp̃s ꝯm q̃ filius dei sedet ad dexterã p̃ris. q̃ hz eandem nãm cum pre. Uñ gl'a diuitatis beatitudo ⁊ iudiciaria ptãs ꝙueniũt essentialit' filio: sic et p̃ri ⁊ ꝙ est esse in eq̃litate p̃ris. Scõo põt intelligi ꝯm gr̃am vnionis q̃ importat ecõuerso distinctionem nature ⁊ vnitatẽ suppositi siue persone. Et ꝯm ꝙ xp̃s ꝯm q̃ hõ est filius dei. ⁊ p ꝙ̃ sedet ad dexteram p̃ris ꝯm equalitatem honor: inq̃tum eodem honore veneramur ipm filium dei cũ eadem natura assumpta. hũanitas q̃dez xp̃i ꝯm ꝙditõz sue nature non hz gl'am vl' honorem diuinitatis quam tñ habet rõne pso cui vnitur. Uñ Bama. ait. In gloria diuinitatis dei filius existens ante secula vt deus et p̃ri consbalis sedet cum glorificata ei carne ei⁹. Adorat⁹ eñ vna ypostasis una adoratione eius cum carne eius ab omni creatura. Tertio põt intelligi ꝯm q̃ hõ ꝯm conditõz nature. ⁊ hoc ꝯm gratiam habitualem que abũdantioz est in xp̃o pre omnibus alijs creaturis. in tm̃ q̃ ipa natura humana in xp̃o beatioz est ⁊ sup omẽs alias creaturas hñs regulam ⁊ iudiciariaz ptãtem. ⁊ sic esse in eq̃litate p̃ris nõ ptinet ad ipam naturam humanã xp̃i: ꝙ solũ ad psonaz assumentem. Nihilominus sic ꝯm q̃ hõ sedet ad dexteram p̃ris id ē ꝯm Aug̃l. in bonis paternis potioꝛib⁹ p̃ ceteris creaturis. q̃ oẽs alias creaturas p̃cellit i beatitudine ⁊ iudiciaria ptãte. vt p̃dictuz est. ¶ Tertiũ dubiũ erat vtrũ alijs a xp̃o ꝙueniat sedere ad dexteram p̃ris. Nam Aug⁹. dicit i li. de simbolo. Sedere ad dexteraz est habitare in eius btitudine. Sz oẽs electi sunt bti. q̃ omnes sedẽt ad dexterã. Nõ ꝙfirmari potest per illud Mat. xxv. Statuet oues q̃dem a dextris. Cõtrarium tñ vidz esse ex eo q̃ apls ad Hebre. j. c. ait. Cui aliq̃n angelo⁹ dixit. sede a dextris meis. q̃si dicat nulli. Rñdet g̃ sanctus Thomas. Q̃ xp̃us sedet ad dexteram p̃ris inq̃tum ꝯm diuinã naturã est in equalitate patris. Scõm humanam ꝙo est in excellenti possessione bonoꝛũ diuinoꝛũ p̃ ceteris creaturis. quod nulli homini vel angelo conuenit. Sedere ergo in dextera non significat simplicit' esse in beatitudine: ꝙ ha

dere beatitudinē cum q̄dam dominatiua potestate ⁊ q̄si ꝓpriam naturalem quod soli xp̄o conuenit. ℙnōt tn̄ dici q̄ omis beatus ⁊ si non sedeat sit tn̄ ad dexteram dei ꝓstitutus. Consideremus itaq̄ ex his que dicta sunt quanta est gloria filij v̄ginis beate: quem adorant angeli. cui omēs obediunt creature. in cui⁹ nomie flectitur omne genu. Ue stultis gentibus ip̄m despicientibus. Ue duris iudeis in eum nō credentibus Ue mal' xp̄ianis illum non sequētibus. ℍic est ille Jesus q̄ p̄ nobis carnem assumens deus et homo triginta tribus annis cum hominibus habitauit. ℍic est ille q̄ affixus pependit in ligno in medio latronū spinis coronatus. ℍic qui tertia die resurrexit a mortuis. ℍic qui regnabit i eternum: cuius regni non erit finis. ſm angeli sententiā Lu. j. ca. ℍic est deniq̄ de quo dum ascēderet ad celos angeli dixerunt tāta p̄conia. Nam post q̄ nube tectus videri desijt discipuli intuebant in celum suspensis vultibus ⁊ erectis luminibus. Et ecce duo viri. i. angeli i specie virorum apparentes iuxta illos in propinq̄ sc̄z aere in vestibus albis in signum solēnitatis ⁊ leticie: qui vt dixerunt: vt h̄r Actuum. j. ca. Viri galilei cur statis aspicientes in celū quasi admirantes ⁊ stupidi de hoc q̄ vidistis. ⁊ q̄si tristes ⁊ desolati de hoc q̄ magistri v̄ri p̄ntiam corpalem p̄didistis. ℍic Jesus qui assumptus est a vobis in celum ⁊ ascendere potuit. q⁹ op⁹ a patre sibi impositum cōsummauerat. ne contristemini, q⁹ sic veniet quemadmodū vidistis eum euntem in celū. O felix regnum quod non deficiet. O rex inclyte q̄ ⁊ ſuos tecum regnare ꝓmittis. O gens sancta amicorū tuorū qui vocem tuam dulcissimā erūt audituri. Uenite benedicti patris mei possidete paratum vobis regnum a cōstitutione mūdi. Tu igit̄ rex glē xp̄e Tu patris sempiternus es filius. Tu ad dexteram dei sedes in gloria patris. Judex crederis esse venturus. Te ergo q̄sumus tuis famul' sb̄ueni quos p̄cioso sanguine redemisti.

¶ Q̄ ascensio xp̄i congrue celebrata ē respectu tp̄is p̄sone et termini. Ca. ij.

SEcundū mysterium cōtemplandū de ascensiōe xp̄i dicit̄ congruitas. Congrue nāq̄ cōuenientissimeq̄ facta fuit ascensio illa. Et ſ̄ triplici respectu.

¶ ℙrimo respectu temporis.

¶ Secūdo respectu p̄sone.

¶ Tertio respectu termini.

¶ ℙrimo fuit cōgrue ascensio xp̄i celebrata respectu tempis. Quia die quadragesimo post q̄ vite auctor a mortuis resurrexit ascendit ad celos. potuisset q̄dem antea ascendisse. Sz sic differre voluit vt veritatem resurrectionis p̄baret. difficilius cm̄ erat p̄bare veritatem resurrectiōnis q̄ passionis. quia a p̄ma die vsq̄ ad tertiam vere p̄bari poterat mors. Sed ad veram resurrectionem p̄bandam plures dies requirebantur. Et hoc est qđ dicit̄ Actuum. j. ca. ℙrebuit seip̄m viuum post passionē suā in m̄tis argumentis p̄ dies q̄draginta apparens ⁊ loquēs de regno dei. ℍinc Leo papa in ſmone de ascēsione inquit. Quadragenarius hodie dierum cōpletus est numerus sacratissima ordinatione dispositus. ⁊ ad vtilitatem nostre eruditōis impensus vt dum a dño in hoc spacio mora p̄sentie corpalis extenditur. fides resurrectiōis documentis necessarijs munirēt. Et iterum in eodem ſmone ait. Non hi dies qui inter resurrectionem domi ascensionemq̄ fluxerunt ocioso transire discursu. ſ magna in eis cōfirmata sunt sacramenta. magna ſunt reuelata mysteria. In his metus dire mortis auferēt ⁊ nō soluz anime sed etiā carnis immortalitas declarat. In his p̄ insufflationem domini infundit̄ apostol' spiritussanct⁹. ⁊ beato ℙetro supra ceteros post regni claues ouilis dominici cura mandat. In his duobus discipulis tertius in via dñs iungitur comes: ⁊ ad omnem nostre ambiguitatis caliginem detergendā pauentiū vel trepidantium tarditas increpat. flammā fidei illumināta corda concipiūt. ⁊ que erant tepida referante dño scripturas efficiuntur ardentia. ℍec ille.

¶ Secūdo fuit congrue ascensio xp̄i peracta respectu p̄sone. vbi a doctoribus queri. An fuit conueniēs xp̄m ascendere. Et posset q̄s arguēdo dicere q̄ non. ℙrimo q⁹ ℙhus dicit in .ij. de celo ⁊ mūdo. Illa que optimo mō se habent possidēt suum bonū sine motu. Sed xp̄us optimo mō se habuit ⁊ ſm diuinam naturā. quia ē summū bonum. ⁊ ſm humanā q⁹ erat optime glorificatus. g̃ nō cōueniebat illi aliquis mot⁹. Sed ascensio est q̄dam mot⁹. q̃re videt̄ q̄ non debebat ascendere. Secūdo omne quod mouetur mouet̄ ꝓpter aliq̄d melius: ſ xp̄ō non fuit melius esse in celo q̄ in terra. nec q̄tum ad animam nec q̄tum ad corpus. q⁹ vbiq̄ eque beatus. ergo non debebat ascendere. Tertio si post resurrectionem suam fuisset cū hominibus cōuersatus vel gloriosius regnasset in terris m̄to plures eum sequerent̄ q̄ modo. ergo debuit nobiscum manere ⁊ nō ascendere in celū. ℙro declaratione veritatis ⁊ hor̄ solutiōe respondet sanctus Tho. iij. pte. q. lvij. Q̄ locus debet esse ꝓportionatus locato. Xp̄s aūt p̄ resurrectionez vitam immortalem ⁊ incorruptibilē inchoauit locus vo in quo habitamus est locus genera-

tionis ⁊ corruptiõis: ꝑ locus celestis est locꝰ incorruptiõis. Ideo cõgruenꝫ xp̃s ad locũ illuz se transtulit. Ad p̃mum ergo dicit Thomas. Q deus est qui possidet suum bonũ sine motu. qz omnino immutabilis est. Quelibet autẽ creatura est aliquo modo mutabilis. ſm Augustinũ viij. sup Geñ. ad lr̃am. Et qz natura assumpta a filio dei remansit creata. non est incõueniẽs si ei aliq̃s motus attribuat. Ad secũdũ respõdet sanctus Tho. Q xp̃o ascendenti nihil accreuit q̃tum ad ea que sunt de essentia gl̃e siue ſm corpus siue ſm animã. Tamen accreuit aliq̃d q̃tuz ad loci decentiã quod est de bene esse glorie non q̃ corpori eius aliq̃d aut pfectiõis aut conſuationis acquireret ex corpore celesti: ꝑ solũmodo p quãdam decentiã. hoc aũt aliquo mõ ptinebat ad eius gloriã. Et de hac decẽtia gaudium quoddam habuit. nõ q̃dem q̃ tũc de nouo gaudere inciperet qñ in celũ ascendit: sed q̃ nouo mõ gauisus est sicut de re impleta. Ad tertium argumentũ dicit q̃ licet p̃sentia corporal eius fuisset ſbtracta: non tñ diuinitatis. Adest insup semp nobiscũ in sacramento altaris. licet non videat oculis corpalibus. Ob qõ Mat. vlti. dñ ascendendo discipulos relinq̃bat dixit Ecce ego vobiscum sum omibus dieb⁹ vsq; ad cõsummatiõz seculi. Fuit cum apostol̃ assistendo eis in operibus miraculosis. qz vt dic̃ marcus vlti. c. p̃dicantẽrũt vbiq; dño cooperante ⁊ ſmone cõfirmante sequentib⁹ signis. Assistit nobiscũ existendo. vt dictum est in sacramẽto eucharistie vbi est xp̃s totus. Assistit etiam eccl̃e semp ip̃az dirigendo p occultos instruct⁹ spũsancti. vt sic non deficiat fides p̃tri. p̃ro pterea Aug⁹. in ſmone de ascensiõe ita pulchre loquit̃. Omia charissimi que dñs Jesus xp̃us in hoc mũdo ſb fragilitate nr̃a miracula edidit nobis pficiũt. Qui dum humanã conditiõem liderib⁹ importauit. credentib⁹ celũ patere posse monstrauit. Et dum victorẽ mortis i celestia eleuauit: victorem eiusdez mortis quo sequeremur ostendit. Ascensio ergo dñi catholice fidei cõfirmatio fuit. vt securi impostorũ crederem⁹ miraculi ip̃ius donuz. cuius in p̃senti pcepisse mus effectum. ⁊ fidelis quisq; cum iam tãta perceperit p ea que agnoscit p̃stita discat sperare promissa. ac dei sui p̃terita p̃senticq; bonitate ãsi futuroꝝ teneat cautionẽ. hec Aug⁹. Tertio ascẽsio xp̃i fuit cõgrue celebrata respectu termini. qz ascendit sup omnem creaturã tam spiritualẽ q̃ etiam corporalem. Exquo aplus ad Ephe. iiij. c. ait. Qui descendit ipe est: ⁊ q̃ ascendit sup omẽs celos vt impleret omia. ſm Nico. de lira sup hoc passu non est intelligendũ q̃ ascẽderit totalit̃ sup celum empireũ vbi nullus est locus nec creatura aliqua. Sed q̃ ascenderit ad p̃tem digniorem celi empirei. quod est locus beatoꝝ ⁊ celũ supremũ. locus aũt ille debet̃ etiã ſbstantijs spũalibus ſm quondã congruentiã. qz ille ſbstantie sunt supme in ordine ſbstantiaruz. Et tamẽ xp̃us ascendit sup omẽs ſbstãtias spũales ⁊ supra omẽs ordines angelorũ. nec est inconueniẽs corpus xp̃i p̃poni ſbstantijs spũalibus cum spũs simplicit̃ nobilior sit omni corpore. Quia vt inquit sanctus Tho. Licet corp⁹ istũ cõsiderando cõditiõem nature corporee sit infra ſbas spũales. considerãdo tñ dignitatẽ vniõis qua est psonalit̃ deo cõiunctũ excellit nobilitatem ⁊ p̃eminentiam omniũ ſbstantiaꝝ spũaliũ ⁊ oim angelorũ.

¶ Qualiter xp̃s ascendit cuz potestate et magnificentia videntibus patenter discipulis. Ca. iij.

Certiũ mysteriũ

t [illegible] p̃templandũ de ascensione xp̃i ꝺ: ꝙlitatis. In quo pscrutari debem⁹ qualiter xp̃s ascendit. Ad quod dicimus qz ascẽdit tripliciter.

¶ p̃imo potenter.

¶ Secundo magnifice.

¶ Tertio patenter.

¶ p̃imo ascendit potenter vbi tres difficultates oriunt̃. p̃imo vtrũ ascẽdere cõueniat xp̃o ſm diuinã naturã? Ad hoc ita respondet sctus Tho vbi ꝺ. Q ly ſm duo põt notare. s. ꝺditiõz ascendentis ⁊ causaz ascẽsionis. p̃imo modo nõ potest ꝙuenire xp̃o ſm ꝙditiõz diuine nature. tuz qz nihil est diuinitate altius q̃ possit ascẽdere. tum qz ascensio est motus local̃ qui diuine nature nõ competit q̃ est immobilis ⁊ inlocalis Sed p hunc modũ competit xp̃o ſm humanã naturã q̃ continet̃ loco ⁊ motui ſbiacet. Itaq; xp̃s ascendit in celũ ſm q̃ hõ nõ ſm q̃ deꝰ. Si vo ly ſm dicat causaz ascensiõis cũ xp̃s ex virtute diuina in celũ ascenderit. dicim⁹ q̃ ascẽdit ſm q̃ deus. Scda facultas vtz ascendit ꝑpria ꝟtute? Ad illud Tho. dicit. Q cũ in xp̃o sit duplex natura diuina. s. ⁊ humana ſm vtrãq; accipi põt ꝑpa ꝟtus. Xp̃s g̃ ascendit ꝑpa ꝟtute diuina. de ꝟtute vo humana distinguit Tho. q̃ hoc põt dupliciter accipi. Una q̃dem est virtus naturalis que pcedit ex p̃ncipijs nature: ⁊ hac xp̃us nõ ascẽdit. Alia aũt ꝟtus est gl̃ie ſm quã xp̃s in celũ ascẽdit. Cui⁹ q̃dem ꝟtutis rõz q̃dã accipiũt ex nã q̃nte essentie q̃ est lux: vt dicunt quã ponunt esse de cõpositiõe corpis hũani ⁊ p eã elementa ꝛria ꝙciliari in vnũ. Ita q; i statu hui⁹ mortalitatis natura elemẽtaris i corporibus humanis dominat̃. Et iõ ſm naturaz

elementi ꝑdominantis corp⁹ humanū naturali ☧tute deorsum ferꝝ. In statu aūt glorie ꝑdominabiꝝ natura celestis �means cuius inclinatōem ⁊ ☧tutem corpus xp̄i ⁊ alia sanctoꝝ corpa ferū tur in celum. Alij ☧o assignant ratōz ꝑdicte ☧tutis ex pte anime glorificate ex cuius redūdātia glorificabiꝝ corpus. vt dicit Aug⁹. ad Bonifacium. ⁊. xxij. li. de ciui dei. Erit em̄ tāta obedientia corpis glorioſi ad animā beatā: vt vbi volet ſpūs ibi erit ꝓtinus corpus. licet ḡ ascendere ſurſum ſit contra naturam humani corporis �means ſtatum ꝑſentis vite: tamen non erit contra naturam corporis glorioſi: cuius tota natura erit omnino ſbiecta ſpiritui. Tertia difficultas est. An corpus chriſti ⁊ qͦcunqꝫ glorioſum poſſit localiter moueri in inſtanti. cū in tali motu operetꝝ ☧tus diuina? Ad hoc rñdet Alexander ⁊ Tho. q licet ☧tus diuia ſit infinita quantum est ex pte opantis. tamen effectus illi⁹ virtutis recipiꝝ in rebus �means capacitatem earuz et diſpoſitionē. Corpus autem nō est capax vt in inſtanti localiter moueaꝝ. qz oportet q commiſceatur ſe ſpatio �means cuius diuiſionē diuidiꝝ tēpus. vt dr. vj. phiſicoꝝ. Verūtamē licet corp⁹ xp̄i nō fuerit motū in inſtāti de terra ad celū. nihilomin⁹ mot⁹ ille fuit ſatis velox atqꝫ feſtinus dum eadē die de terra euolauit ad empireū. qͦ est ſupra omēs celos. Refert em̄ Rabi moyſes maxim⁹ phūs. q q̄libet circulus cuiuſlibz plane tehz tantū ſpaciū qͦtum poſſet aliqͦs ire de via plana in q̄ngentis annis. Et diſtantia inꝝ celuz ⁊ celum. i. inter circulum ⁊ circulū. est ſimiliter vt dicit via quingentoꝝ annorum. ⁊ ideo cum ſint ſeptem celi erit �means ip̄m a cētro terre vſqꝫ ad concauū celi ſaturni quod est ſeptimū celū via multoꝝ miliū annoꝝ. i. tātū ſpaciū qͦtū de via plana aliqͦs iret in multis milibus annis ſi tantum viueret. ita tñ q iter vnius cuiuſlibet diei ſint quadraginta miliaria. Qͦd ſi verum est nouit deus. Clarū tñ esse pōt q ſatis longa ē diſtātia a terra vſqꝫ ad celū empireum. qz corpa celeſtia ſol ⁊ luna cum excedant in qͦtitate omia elementa: tñ ita parua videnꝝ. Secūdo ascendit xp̄s magnifice cum tripudio ⁊ leticia angelorum. Si em̄ beatiſſimi ſpūs illi alios ſctōs ad celū euntes cum exultatiōe recipiūt. qͦtomagi regi regū ſeſe omēs obſequioſos reuerētiſſimos ac iocūdiſſimos exhibuerūt. Ex illis vtiqꝫ fuerunt duo illi de qͦbus diximus in p̄mo miſterio q aſtiterunt iuxta diſcipulos in veſtib⁹ albis. Sed hoc loco interponendā duco Grego. ſententiam qui in omelia inquit. Querendum est qͦdnam ſit q nato dño angeli apparuerūt: ⁊ tamen non leguntur in veſtibus albis apparuiſſe. Aſcendente aūtē miſſi angeli in albis veſtibus leguntur apparuiſſe. In albis veſtibus gaudiū ⁊ ſolennitas mentis attendiꝝ. quia magna tūc ſolennitas angelis facta est cum celuz deus homo penetrauit. Quia naſcente dño videbaꝝ diuinitas humiliata: aſcendente ☧o est humanitas exaltata. Albe eteni veſtes exaltatōi magiſ congruūt qͦz humiliationi. In aſcenſione ergo eius angeli in albis veſtibus videri debuerūt. quia q̄ in humanitate ſua apparuit deus humilis in aſcenſione ſua oſtenſus est deus ſūblimis. Hec ille. Ad triūphum iam chriſti redeamus: ⁊ cogitemus qͦz ſtupendum qͦtqꝫ mirabile fuit ſpectaculum illud. qū cum glorificata carne ſua regna celeſtia penetrauit. Superauerat hoſtes terruerat demones: ⁊ predam innumerabilium ſanctoꝝ eduxerat de inferno: ꝓſtrauerat mortez quā ſua morte deſtruxit: ⁊ ad patris dextrā ſeſſurus ꝓficiſcebaꝝ. Non talis nec tantus fuit illoꝝ triūphus quoꝝ hiſtoria romana memi/nit quia iam perȳt memoria coꝝ cū ſonitu: ſed Jeſus xp̄s in eternū ꝑmanet. Rem grandē plerīqꝫ putant dum legūt vel audiūt. q ceſar poſt tot victorias ⁊ finē bellorum ciuiliū mortemqꝫ Pompei: dū redȳt ad vrbē �means Suetoniū vno menſe: ſed interiectis diebus q̄nquies triūphauit. Primo de Gallia ⁊ Britānia. Secūdo de egypto. Tertio de franate et pōto. Quarto de iuba ⁊ africa. Quinto ⁊ vltimo de hiſpania. Allj non ſine maxima voluptate commemorāt que de qͦplurib⁹ ad coꝝ laudem cōſcꝑta ſunt: que ob reipublice libertatem: hoſtes rebelleſqꝫ Romanoꝝ domuerūt. Scribit nāqꝫ Plinius in libro de viris illuſtribus. et Eutropius lib. iij. q Atilius metellus dictus macedonicus a deuicta macedonia philipū macedonie regem circa tempora quibus carthago euerſa est duxit ad vrbem: ⁊ triumphans ante curruz vinctum trahi fecit. Metellus filius eius dict⁹ creticus �means Oroſiū ⁊ Eutropiū quia Cretam romane populo ſbiugauit: reuerſus romam triūphauit. Papirius qui lucius papirius curſor �means Titūluuium quia ſamnitū duriciaz prelijs fregit ⁊ adeo clare cuncta geſſit q Eutropi⁹ et Oroſius dicant q romani hūc Alexandro magno ducem parem esse putabant ſi aſia domita in Europam arma temptaſſet. romam rediens poſt debellatos hoſtes triūphauit. Papirius filius eius cōſul adhuc cōtra ſamnites q̄ Aquiloniam ciuitatē eoꝝ cepit expugnauitqꝫ aliam ciuitatē illoꝝ fortiſſimā �means Titūliuiū: poſt romam rediēs triūphauit. Octauianuz vt refert Oroſius ⁊ Eutropi⁹ victor rediens ab oriente cū triplici triūpho vrbē ingreſſus tūc p̄muz qz rempublicā auxerat: Auguſtus ſalutat⁹ est. p. bus imperator �means Rufinū in annalibus roma

norũ qui vicit Alemanos: germanos. gothos
ꝛ sarmathas. ob qđ elect⁹ fuit impato: post
supauit bello ꝓculũ ꝛ Bonosum qs ipe du
ces miserat ad ꝓsidiũ gallia. at illi impatores
se dixerant pacata puincia ꝛ occisis ill' in prelio
romã rediens q̃q; dieb⁹ gl'ose triũphauit. Nã
inter alia spectacula qđ nunq; ꝑus factus fuat
totũ circũ in spẽm silui fecit ꝓseri arboꝛib⁹: ac p
diuersos adit⁹ strutiões mille. ceruos mille. a-
pros mille. leones centũ. centũq; libicos imisit
leopardos. ꝛ q̃t̃q alias vuas feras hr̃e potuit
ꝛ oia cõcessit diripienda ꝓ đo Scipio affrican⁹.
vt ponit Titus luuius post victũ hanibalẽ do-
mitamq; Carthagiuẽ: vbi romã attigit trium-
pho oim clarissimo capitoliũ honestauit: quez
sequebanꝫ captiui oẽs romani: q̃ ad q̃tuoꝛ mi-
lia erãt de manib⁹ hostiũ liberati. Scipio frat
eius post multa p eũ feliciter gesta domita asia
Nuare vt scribit ꝓli. li. de viris illustrib⁹ asia
ticus dict⁹ est triũphauit. Cui⁹ triũphus ocu-
loꝛũ spectaculo maioꝛ q̃ affricani fuit. Nã poꝛ-
tauit ꝓsul triũphans ducenta vigintiquatuoꝛ
miliaria hostiũ simulacra: captoꝛũ hostiũ: opi
doꝛũ ꝛ vrbiũ cẽtum triginta q̃tuoꝛ. Aureas co
ronas ducẽtas triginta q̃tuoꝛ. Vasa aurea ꝛ ar
gentea numero infinita. ꝓncipes vrbiũ ꝛ duces
trecentos vigintisex cum q̃bus ꝛ adolescentem
filiũ Antiochi p̃tulit añ se: fuerũt ꝛ alij quibus
triumphi gl'a concessa fuit quos omittimus: ne
tedio auditoꝛes afficiamus. Illud tñ sciendum
q triũphus erat honoꝛ maxim⁹ q̃ dari poterat
a romanis. nam erat triplex notabil' leticia triũ
phantis. Erat ꝓma q cũ ad vrbem triumphal'
ciuis rediret ei cum effusa leticia occurrebat po
pulus vniuersus. Erat scda leticia q triũphan
tis currum p̃cedebant manib⁹ post terga ligati
captiui oẽs. Tertia leticia erat maxima: quan-
do triũphans lauro coꝛonat⁹ indut⁹ aurea ve-
ste ascendebat currũ aureũ triũphalẽ tractuz a
q̃tuoꝛ albis equis. Sicq; dux pompatic⁹ p̃cũ-
te senatu in capitolio: albos thauros sacrifica-
bat ioui m'tq; alia fiebant ad gl'am ducis triũ-
phantis. Attamen oia illa vana fuerũt friuola
ꝛ transitoꝛia ludisq; puerozũ companda. Eri-
gamus ĝ mentis nr̃e oculos ad regem regũ bea
toꝛum ducem inuictissimũ Jesum xp̃m ascẽdẽ-
tez ad celos. ꝛ ꝓsideremus cũ quali milit̃ia celũ
ingredik: ꝛ q̃t innumeri angeli ei ꝓcedũt obuiã
q̃taq; sit in celis cõmotio. O festũ trã scendens
omnem exaltatoꝛ sblimẽ ꝛ gl'am quoꝛũcũq; im
peratoꝛũ ꝛ regum: q̃ fuerũt ab initio mũdi: et q̃
erunt vsq; in fin̄ẽ. Ducebat xp̃s secũ oẽs alias
sanctas ãs eduxerat de inferno. qꝛ nulla añ ip-
sum ad empireũ puenerat. ducebat ꝛ sanctos re
suscitatos q̃ in coꝛpe ꝛ anima ipm felicit̃ seque
bantur. Ducebat insup ꝛ alias eoꝛũ iustoꝛuz et
paruuloꝛ fideliũ q̃ in his q̃draginta dieb⁹ a ꝓ-
phijs coꝛpib⁹ p mortẽ discesserãt. de q̃b⁹ oib⁹ ali
q̃ tenent q a resurrectiõe xp̃i vsq; ad ascensionẽ
eius fuerunt in padiso terrestri. Aliq; vo aliter
opinanꝫ. s. q xp̃m associabãt inuisibiliter i hoc
mundo cum hymnis ꝛ laudib⁹. Et vtrunq; est
possibile: licet non sit auctoꝛitate firmatuz. Ibi
non erat opus curru quem equi traherẽt. Ubi
coꝛpus q̃druplici dote claritatis agilitatis im-
passibilitatis ꝛ sbtilitatis p semetipm mirabilit
ferebaꝫ in celum. Et qñ dꝛ q nubes suscepit eũ
ab oculis eoꝛũ. intelligendũ est p̃m oẽs docto-
res q nubes illa nõ ꝑbuit adminiculũ xp̃o ascẽ
denti p modum vehiculi: sed apparuit in signũ
diuinit atis. & q gloria domini apparebat super
tabernaculũ in nube. puto autẽ nubem illã fuis
se lucidam aspectu decoꝛam: angelico minist̃e-
rio foꝛmatã: et ad xp̃m reuerentissime ꝓductã.
Nam ꝛ nubes illa de qua dꝛ Numeri. ix. ca. q
operuit tabernaculũ: ꝛ p̃m q mouebaꝫ vel sta-
bat ita faciebant filij israel. mouebaꝫ angelico p̃
sidio. vt inq̃t Nico. de lira. Nubes insup i qua
spũs sanctus apparuit in transfiguratiõe xp̃i lu-
cida fuit. vt scribiꝫ Matth. xvij. ca. ¶ Tertio
xp̃s ascendit patenter. qꝛ voluit a discipulis vi
deri in manifesto. Ubi aduertendum q ipa die
ascensionis bis apparuit discipul'. ꝓꝛimo appa
ruit vndecim apostol' recũbentibus in cenacu-
lo. oẽs em̄ tam apli q̃ alij discipuli necnõ ꝛ mu
lieres habitabant in illa pte hierũ que dicebã-
tur mello. s. in monte syon. vbi Dauid ꝓstruxe
rat sibi palatiũ: ꝛ erat ibi cenaculũ grande stra-
tum in quo dñs p̃cepit sibi parari pascha. Et i
illo cenaculo tunc xp̃iani apostoli habitabant.
Ceteri aũt discipuli ꝛ mulieres habitabant cir-
cũ quaq; ꝑ diuersa hospitia. Cũ ĝ in isto cena
culo comederẽt dñs eis apparuit ꝛ exꝓbrauit
incredulitatem eoꝛũ ꝛ duriciã coꝛdis. ꝛ officiũ
p̃dicandi cõmisit: ꝛ foꝛmam baptismi instituit
atq; gr̃am miraculoꝛũ ꝓtulit. vt ptz Matei et
Mar. vltl. c. Deinde fuit cũ eis familiarissime
pransus. vt dꝛ Actuũ. j. c. vt p effectũ comestio
nis (p̃m Gre.) veritas patesceret carnis. Et in
his ꝑmibus credendũ est mr̃em suã sctissimam
affuisse. Nam vt hr̃ Act. j. c. ꝓstq; xp̃s ascẽ-
dit reuersi sunt discipuli in domũ vbi manebãt
cũ mulieribus ꝛ mr̃e Jesu ꝛ fratrib⁹ eius. Ista
aũt egressio denotat q inde exierãt. Refectiõe
aũt completa p̃cepit eis vt in montẽ oliueti Je-
sus bethaniã irent. Aliq; dicũt q xp̃s iuit cum
eis: exquo q Lu. ait. Eduxit illos foras in be-
thaniã. Aliq; vo tenent q postq; dixit vt irent
in montẽ oliueti disparuit ab eis: et ite. in mon
te apparuit. Erat aũt mons ille p̃m Nico. de li.

extra hierūm in via eundi ihesus bethaniaz. Ibi aliq̄diu stetit xp̄s cū b̄dicta mr̄e ⁊ discipulis suis: sicut amici valefaciētes solent figere gdū. Ibi discipulos docuit q̄ nō erat eozū nosse tpa vel momenta que p̄ posuit in sua ptāte: cuz pcterent. Si in illo tpe restituendū esset regnū isr̄l. Ibi p̄cepit eis ne discederent a hierūm quousq̄ reciperēt spūmsanctū. Ibi tandē post mlta blā da ⁊ cōsolatoria ꝟba b̄dixit eis. ℣die q̄dez cōtemplari possum⁹ q̄ dum dixisset. O mat̄ mea b̄dicta. O genitrix suauissima. O dilecti mei discipuli. Ecce cōpleta sunt oia. Tpus est vt reuertar ad eum q̄ me misit. Igit̄ suscipite benedictionem meā q̄ oēs cadentes in terrā adorauerunt eū: ⁊ b̄dictione accepta genua tenebāt in terrā defixa: aspiciebantq̄ facie in quem angeli desiderāt pspicere. At Jesus ad orientem respiciens forte ingeminādo. b̄dicta sis mat̄ mea. b̄dicti vos discipuli mei: eleuatis manib⁹ paulatim paulati ferebat̄ in celū. O noua pdigia. O miracula inaudita. Ille q̄ de virgine natus mortē tulit abiectissime crucis: nō solū surrexit a mortuis ⁊ suā resurrectioz signis euidentissimis cōprobauit: ℣ post hec oia palā ⁊ hora nona vt credit̄ visibiliter a monte olireti ad celos pgredit̄. Currite gentes vndiq̄ ⁊ adorate illū q̄ est rex regū ⁊ dns dnantium. ℣ Postq̄ ꝟo videri amplius nō potuit regressi sunt apli ⁊ ceteri in ierūm laudātes ⁊ b̄dicētes deū in gaudio leticia. Amen.

¶ Sermo vigesimus de spūsctō qui missus est apostolis in signo visibili ignearum linguarum.

Spiritussanctus quem mittet p̄ in noie meo ille vos docebit oia. Verba sunt redēptoris nr̄i originalit̄ Joh. xiiij. c. ⁊ in euāgelio p̄sentis solennitatis. Amplissimū donum hodierna die collatū fuit humano generi cū spūssanctus visibiliter missus est in aplos fundatores militātis eccle. ℣ per illos em̄ in xp̄m credidit mūs. ℣ per ipos deleta fuit penitus ⁊ extincta pnicies idolatrie: q̄ oēs ās̄i aplos inuoluebat. ℣ ipos deniq̄ via regni celoz mortalib⁹ facta fuit nō. Tanta q̄pe ꝟtute ex alto p̄diti spūsancto cooperāte tuere vt sicut psalmista refert. In omnē terram exiuit sonus eoz: cū fructu ⁊ vtilitate oim gentium. atq̄ in fines orbis terre ꝟba eozum. ℣ Propterea vt tanti miraculi memores esse possim⁹: in p̄nti ℣mone de spūsancto in aplos misso erimus ꝟba facturi. de quo tria ꝓponim⁹ mysteria contemplanda.

¶ Primum ⁊ cognitionis. ¶ Secūm missionis. ¶ Tertiū opatiōis.

¶ Qd vi nature spūssanctus non est cognoscibilis sed tantū p reuelatōez. et qualiter spūssanctus est deus procedens a patre et filio ipsis coequalis.

Capitulū. I.

Primum mysterium contemplandū de spūsctō dicitur cognitiōis. In quo notāde sunt tres theologoz veritates. ℣ Prima q̄ null⁹ via toz potest cognoscere ꝓpria vi nature tertiaz p̄sonam in diuinis quam dicimus spūmsanctuz. Unde ℣ Hylarius in li. de trini. ait. Nō putet homo sua intelligentia sacramentū generationis ⁊ pcessionis se posse consequi. Et Diony. in lib. de diuinis nomibus. Non est audendū dicere aliq̄d nec cogitare de sup substantiali occulta diuinitate p̄ter ea que diuinitus nobis ex sacris eloquijs sunt expressa. Et de hoc ℣ Paulus p̄me ad Thoz in. c. ij. dixit. Loquimur dei sapiētiam quam nemo p̄ncipum huius seculi nouit. s. philosophoz. Sm glo. Secunda veritas q̄ nobis reuelatum est in diuinis esse tertiam p̄sonam ꝓcedentem p modum amoris que dicit̄ spūssanctus. Nam in veteri ac in nouo testamēto fit mētio de spiritu dei. Unde Genesis p̄mo. c. dicit̄. Spūs domini ferebat̄ sup aq̄s. Et. vj. c. Non p̄manebit spūs meus in homine. Et. xlj. Nunquid inuenire poterimus talem virū qui spiritu dei plen⁹ sit. Et Judicū. iij. ca. Fuit in eo spiritus dn̄i ⁊ iudicabit isr̄l. Et. xj. c. Fact⁹ est sup Jepte spūs dn̄i. Et p̄mi Regum. x. c. Insiluit sup Saulem spiritus domini: ⁊ prophetauit. Et psal. xxxij. Uerbo domini celi firmati sunt: ⁊ spiritu oris eius omnis virtus eoruz. Et ps̄. l. Spūmsanctum tuuz ne auferas a me. Et ps̄. ciij. Emitte spiritum tuum ⁊ creabunt̄. Et ps̄. cxiij. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectaz. Et Sapientie p̄mo. c. Spūs domini repleuit orbē terrarum. Et. xij. c. O q̄ bon⁹ ⁊ suauis est spiritus tuus in nobis. Et Esa. xj. ca. Requiescet super eum spūs domini. Et. xlj. ca. Bedi spūm meum sup euz. Et. xlviij. c. Dominus misit me ⁊ spūs eius. Et. lxj. ca. Spūs domini super me. Et Joelis. ij. c. Effundā spūm meum ⁊ dabo prodigia in celo ⁊ in terra. Eodē ca. Effundam spūm meum sup omnem carnem ⁊ pphetabunt filij vestri ⁊ filie v̄re. Et Abdat. p̄mo. c. Inuenta est in vtero habens de spūsancto. Et. iij. ca. Baptizabit vos spiritusācto. Et xij. c. Qui dixerit verbum contra spiritumsanctum non remittet̄ ei. Et vlti. ca. Euntes docēte oēs gētes baptizātes eos in noie p̄ris ⁊ filij ⁊

spūſſaniti. Et Lu.j.ca. Spūſancto replebit ex vtero matris ſue. Eodem.c. Spūſſanctus ſuperueniet in te. Eodem.c. Repleta eſt ſpiritu ſancto Eliſabeth. Et.ij.ca. Spiritusſanctus erat in eo Et.iij.ca. Deſcendit ſpūſſanctus corpali ſpecie ſicut columba in ipm. Et Johannis.xx.c. Accipite ſpiritū ſanctū. Et Actuū pmo.c. Accipietis vtutem ſupuenientis ſpūſſancti in vos. Et ſcō ca. Repleti ſunt omnes ſpiritu ſancto. Et decimo ca. In nationes gratia ſpūſſancti effuſa eſt. Et.vj.ca. Elegerūt Stephanum plenū fide ⁊ ſpiritu ſancto. Et.viij.ca. Imponebant manus ſup illos: ⁊ accipiebant ſpūmſanctum. Et ad Romanos.v.ca. Charitas dei diffuſa ē in cordibus veſtris p ſpūmſanctum. Et ſecūda Petri pmo.ca. Spiritu ſancto inſpirati locuti ſunt ſancti dei hoies. Et Johānes pme ſue canonice.v.ca. Tres ſunt q̄ teſtimoniū dant in celo pater verbum ⁊ ſpūſſanctus. ¶ Tertia veritas q̄ ſpiritus accipitur multipliciter. Primo p ſbſtantia aīme. vnde Actuū.vij.c. Dñe Jeſu accipe ſpūm meum. Et Johānis.xix.ca. In manus tuas dñe cōmendo ſpūm meū. Secundo accipit p vento. vt ibi Jobis.iij.ca. Spiritus vbi vult ſpirat. Tertio p aere. vt in pſ. Os meū aperui ⁊ attraxi ſpūm. Quarto p angelo. vt in pſ. Qui facis angelos tuos ſpūs. Quinto p deo. Joh.iiij.c. Spūs eſt deus. Sexto p tertia ꝑſona in trinitate. Sed aduertendū ſm Bonauen.in.j.di.x.q̄ ſpūs in ſba ſpūali dr dupliciter.ſ. a ſpūalitate ꝫ corpulentiā. Et ſic ſbſtantia rōnalis vel intellectualis aut eius potentia interior dicit ſpūs. Vel a ſpiratōne: ⁊ ſic amor vel affectus dicitur ſpūs. Primo modo conuenit toti trinitati: ⁊ ſic eſt nomen abſolutum. Secundo modo conuenit illi ꝑſone que ꝓcedit. vt amor. Spirari enim in ſpūalibus eſt ſolius amoris. Et qm̄ amor pōt ſpirari recte ⁊ ordinate: ⁊ ſic eſt pur⁹. vel indirecte vel immūde. ⁊ ſic eſt libidinoſus. Ideo illa ꝑſona q̄ ē amor nō tm̄ dr ſpūs: ꝫ ſpūſſctūs. Nō ſic fili⁹ dr ſanct⁹. qz generatio eſt mot⁹ nālis circa quē nō attendit ſanctitas vel puritas: ſicut attendit circa amorem volūtatis. Albert⁹ aūt in compēdio theologie dicit q̄ ſpūſſanct⁹ multa hz nomia. Dicit enim ſpūs a ſpirando actiue: eo q̄ ſpiret vbi vult. Et ſic cōuenit trib⁹ ꝑſonis: ꝫ ſpūiſancto p appꝛopationem. Alio mō dicit ſpūs a ſpirando paſſiue eo q̄ ſpiratur. Et hoc modo ꝓpium eſt ſpūiſancto qui ꝓcedit p modum ſpirationis. non ſolū aūt dr ſpūs: ꝫ addit ſanct⁹. quia ſanctus idē eſt q̄ mundus vel firmus vel ſine terra. Que cōuenīūt non ſolum ei quo ad ſe: ꝫ in compatōe quo ad nos. Nam p gratiam ſpūſſancti a peccatis mundamur. in bono firmamur. a terrenis ſeparamur. Inſup ſpūſſanctus vocatur nexus vnitas ⁊ amplexus. ⁊ hoc put comparatur ad patrem ⁊ filium. Item dicitur donum dei altiſſimi. quia omne donum ab ipo fluit. Dicit fons viuus. quia ſitientibus gratiam largitur. Dicitur ignis. quia affectum accendit. Dicit charitas non ſolum q̄z eſt amor patris ⁊ filij: ꝫ q̄z nos amantes facit. Dicitur ſpiritalis vnctio. quia omnes tribulationes mūdanas ſuaues facit et iocūdas. ſm illud. In labore reqes in eſtu temperies. Dicit dextre dei digitus. q̄z ſicut omēs corporales res digito demonſtrant. ita p ſpiritumſanctū oſtendunt res ſpūales oculo ſpūali Dicitur paraclitus. quia conſolatiões celeſtes mentibus inſtillat. Dicitur magiſtrorum optimus. q̄z intellectum ad cognitiōem dei ⁊ ſui ipſius illuminat. Eſt itaq̄ ſpūſſanctus vt colligitur ex dictis Auguſtini in lib. de trini. deus tertia ꝑſona in trinitate ꝓducta a patre ⁊ filio p modum volūtatis. Deus nanq̄ eſt ſumme ſimplex. vt patet.xij.metha. vbi ꝓbus dic̄ q̄ deꝰ eſt actꝰ puriſſimus abſq̄ aliqua compoſitiõe. ergo omne qđ eſt in deo eſt deus. Et p ꝓſequēs ſcientia. ſapientia. intellectus. cognitio. volunꝰtas ⁊ amor dei eſt deus. Conſtat aūt q̄ ſpūſſanctus eſt amor patris ad filium. Deus eñ pat⁹ p intellectū ſuum cognoſcit eſſentiā ſuam eſſe infinite bonitatis: ergo eque amat amore infinito. Sicut ergo qua ſeipm cognoſcit cognitio eſt filius. ita amor quo ſeipſum amat eſt ſpūſſanctꝰ. Sed contra p̄dicta tres inueniunt hereticorum opiniones damnate. Prima fuit opinio Arrij: q̄ vt dicit ſanctꝰ Tho. in.iiij. ſumme ꝓtra gentiles.c.xvj. decuit filium ⁊ ſpūmſanctum eſſe creaturas: filium tm̄ maiorē ſpūſancto: ⁊ filium minore patre. quem errorem q̄tum ad ſpūmſctm ſecutꝰ eſt Macedoniꝰ q̄ de patre ⁊ filio recte ſēſit q̄ vnius eiuſdem ſbſtantie ſint. Sed ꝫ de ſpiritu ſancto credere noluit creaturā eſſe ꝓteſtās. Vñ q̄dā Macedonianos ſemi arrianos vocat eo q̄ cū arrianis in pte ꝓueniūt ⁊ in pte differūt ab eiſdē. Quos tm̄ oēs ꝓuincimus teſtimonio ſcripturaꝝ ſanctaꝝ: ex q̄bꝰ veriſſime colligimꝰ q̄ ſpūſſctūs eſt deꝰ. Vnde nulli tēplū cōſtruit et ꝓſecrat niſi deo. vñ in pſ. dr. Dñs in tēplo ſancto ſuo. Sed templū deputat ſpūiſctō. Dic eñ apls pme ad Chorin.vj.c. An neſcitis q̄m membra vra templū ſunt ſpūſſancti. ḡ ſpūſſanctꝰ eſt deus. Inſup cōprehendere omia pfunda dei nō eſt alicuius creature: ꝫ ſpūſſanctꝰ comprehendit oia pfūda dei. igit nō ē creatura. dr eñ pme ad Chorin.ij.ca. Que dei ſunt nemo cognouit: niſi ſpūs dei. Itē deꝰ locutꝰ eſt p pphetas. vnde Numeri.xij.ca. ſcribit. Si q̄s fuerit inꝰ vos ppheta dñi in viſione apparebo ei vel p ſomniuꝫ

loquar ad illū. Sz spūssanct⁹ locut⁹ est p pphe
tas. ḡ est de⁹. Nam Actuū. j. scribit. Oportet i
pleri scripturam quā pdixit spūssanct⁹ p os da
uid. Et. ij. Pet. j. c. Spūsancto inspirati locu-
ti sunt sancti dei hoies. Item interi⁹ docere pro
pr̄ium op⁹ est. vñ in ps̄. Qui docet hoiez scien-
tiam. Sz ꝫ est op⁹ spūssancti. ḡ est de⁹. Nā Jo-
han. xiiij. c. dr̄ Paraclit⁹ aūt spūssctūs quē mit
tet p̄r in nomie meo ille vos docebit omia. Ad-
huc. Quoꝝ est eadē opatio oportet eandē esse
naturā. est aūt eadē opatio filij z spūssancti. nā
xp̄s loquit in sanctis Jō Paulus. ij. ad Corī.
vlti. c. dicebat. An experimentū q̄ritis ei⁹ qui i
me loquit xp̄us. Spūssanct⁹ etiā loquit. iuxta
illud Mat. x. Nō em̄ vos estis q̄ loquimi: sed
spūs p̄ris v̄ri qui loquit in vobis. Ergo eadez
est natura filij z spūssancti. z p ꝯsequēs patris.
Amplius. Esse vbiq; est p̄pium dei: q̄ dicit Hie-
re. xxiij. c. Celū z terram ego impleo. ꝫ spūsco
uenit. Ēm illud Sap̄. j. ca. Spūs dñi repleuit
orbem terrarū. ḡ est deus. Preterea Actuū. v.
ca. Petrus dixit. Anania cur temptauit satha/
nas coꝛtuū mentiri te spūsancto. Et postea sb/
dit. Nō es mentitus hoib⁹ ꝫ deo: ḡ spūssanct⁹
est deus. Paulus etiā in p̄ma ad Chorī. ca. xij.
ita scribit. Nemo pōt dicere dñs Jesus nisi in
spūsancto. diuisiones v̄o gratiarū sunt. idez au
tem spūs. Et diuisiones ministrationum sunt.
idem aūt dñs. Et diuisiones opationū sūt: idē
v̄o de⁹ q̄ opat omia in omib⁹. Unicuiq; autez
dat manifestatio spūs ad vtilitatem. Alij q̄dez
p spm̄ dat ēmo sapie. Alij aūt ēmo scie ēm eū
dem spm̄. Alteri fides in eodem spū. Alij gratia
sanitatum in vno spū. Alij operatio virtutum.
Alij pphetia. Alij discretio spūum. Alij gene-
ra linguarū. Alij interp̄tatio ēmonum. Hec au
tem omia opatur vnus atq; idez spūs diuidēs
singulis p̄ut vult. In q̄bus v̄bis manifeste ex
p̄mit spūmsanctum esse deum. Secūda opinio
damnata de spūsancto q̄ non p̄cedit a filio: ꝫ a
solo patre. Que ēm Tho. j. pte. q. xxxvj. inuē-
ta fuit a Nestorianis. vt patet in quodam sim-
bolo damnato ab Ephesina sinodo. Propter
ea in simbolo patrum dicit. Et in spm̄sanctum
dñm z viuificantem q̄ ex patre filioq; procedit.
Athanasius etiam hoc retulit cum dixit. Spi-
ritussanctus a patre et filio nō factus nec crea-
tus nec genitus: ꝫ p̄cedens. Idipm̄ profitetur
Cirillus in epla sua quam sinodus Calcedonē-
sis recepit. Idē fatet Didimus in li. de spūsan/
cto. Augustin⁹ etiā sic asserit sup Jobem. z i li-
bris de trini. Sed greci ℨ hoc instāt. Primo q
xp̄s de spūsancto loquēs cum a pr̄e p̄cedere di
xit: nulla mentione facta de filio. Unde Joh̄.
xv. ait. Cum venerit paclit⁹ quem ego mittam
vobis a pr̄e spūm veritatis qui a patre p̄cedit.
Secūdo q: Johānes Damascenus dicit. Spi
ritum sanctū ex pr̄e dicimus: z spūm patris no-
minam⁹. Ex filio aūt spm̄ non dicim⁹. spm̄ v̄o
filij nominam⁹. Tertio spūssanctus p̄fecte p̄ce/
dit a pr̄e. ḡ supfluum est q; p̄cedat a filio. Sed
ad p̄mum rñdet sanctus Tho. j. pte. q. xxxvj.
z in q̄rto summe contra gentiles. c. xxv. Pro
pter vnitatem essentie q̄d in scripturis de vna p
sona dr̄ de alia oportet intelligi: nisi repugnet p
prietati psonali ipius: etiam si dictio exclusiua
adderetur. licet em̄ dicat Mat̄. xj. ca. Nemo
nouit filiū nisi pater. non tñ a cognitiōe filij vel
ipe filius vel spūssanctus excludit. Uñ etiaz si
diceret in euāgelio q; spūssctūs nō p̄cedit: nisi
a pr̄e. non p hoc remoueret q̄n p̄cederet a filio
cum hoc p̄prietati filij non repugnet. Nec ē mi
rum si dns spūmsanctuz a pr̄e p̄cedere dixit de
se mentione non facta. quia omia ad patrem re-
ferre solet a quo habet quicq̄d habet. Sic cum
dicit Johānis. vij. c. Mea doctrina nō ē mea
sed eius qui misit me patris. Et multa hmōi in
verbis domini inueniunt ad cōmendandaz in
patre auctoritatē p̄ncipij. nec tamen in v̄bis al-
legatis omnino obticuit esse se spūssancti p̄ci-
pium. Cum dicit eum spm̄ veritatis: z se pus
dixerat veritatem. Preterea spūssanctus a filio
mittitur. Ēm illud Johannis. xv. c. Cum vene
rit paclitus quem ego mittam vobis: ꝫ mittēs
auctoritatē habet aliquam in missum. Opoꝛtz
ergo dicere q; filius habeat aliquā auctoritatez
respectu spūssancti. non autē dominij vel maio
ritatis: ꝫ Ēm solum originem. Si quis autē obij
ceret q; filius mittit a spūsancto. q̄ dicitur Lu.
iiij. c. q; dns dixit in se impletuz illud Esa. Spi
ritus dñi sup me euangelizare paupibus misit
me. Respondere possum⁹ q; filius a spūsctō mit
titur Ēm naturā assumptā. Spūs autē sancius
non assumpsit naturā creatā. vt Ēm eam possit
dici missus a filio. vel filius habere auctoritatē
respectu ipius. Relinquit ergo q; respectu per
sone eterne filius sup spūmsanctū auctoritatem
habeat. Ad secundū obiectum de Damasceno
dicit sanct⁹ Tho. q; in ꝫ non est audiendus q̄-
uis a q̄busdam dicat q; sicut nō p̄fitet spm̄san-
ctum esse a filio: ita etiā nō negat ex vi v̄boꝝ il/
loꝝ. Ad tertiū de p̄ductiōe p̄fecta patris dicit
sanctus Tho. q; p̄ ꝫ q; spūssanct⁹ p̄fecte p̄roce-
dit a patre. nō solū non est supfluū dicere q; p̄-
cedat a filio sed omnino necessariū. q: vna ē vir
tus patris et filij. Et quicq̄d est a patre necesse
est esse a filio nisi p̄petati filiationis repugnet.
non em̄ filius est a seipo licet sit a patre. Igitur
p̄r z filius sunt vnū p̄ncipiū spūssti. ppr̄ vnita
tem diuine virtutis: z vna p̄ductione p̄ducūt

ſpūmſctm. ſicut etiã tres pſone ſunt vnum pn̄cipiũ creature: ⁊ vna actiõe creaturã pducunt.

¶ Tertia opinio de ſpũſancto damnata fuit aliquo⁹ q̄ dixerũt q̄ ſpũſanctus nõ ſit equal⁹ p̄ri aut filio. Arguebant ꝙo ſic. Bare ſe totum ſine ſui diminutiõe eſt ſumme potẽtie. hoc autẽ poteſt pater. hoc poteſt filius: nõ aũt ſpũſanctus nõ eñ poteſt generare filiũ ſicut pat⁹: nec poteſt ſpirare ſpũmſanctum ſicut pater ⁊ filius. ḡ non eſt illis equalis. Ad hoc rñdet Alexãder in. j. volumie ſũme: q̄ ſicut eadem eſt potentia filij q̄ potuit generari que eſt in patre qua potuit generare. Sic eadem eſt potentia ſpũſancti q̄ poteſt dari. i. ſpirari qua p̄ris ⁊ filij q̄ poſſunt dare id eſt ſpirare. Unde Aug⁹. li. ꝯ Maximũ inq̄t Abſit vt ideo ſit potentior pater filio q⁹ creatorem genuit pater: filius non genuit creatorem. Nec eñ non potuit: ſ nõ oportuit. i. nõ ex impotentia fecit: ſ q⁹ ſibi nõ cõueniebat. Similiꝫ poteſt dici in ꝓpoſito. Si ꝙo querat⁹ vtrum artata ſiue ligata ſit potentia pducẽdi in perſona ſpũſancti. ꝓpter hoc q̄ nõ poteſt exire in actuꝫ pducendi pſonam ſicut poteſt in patre et filio. Dicendũ q̄ non imo ex ſumma pfectiõe ipius potentie eſt. q⁹ non poteſt exire in actum hmõi q⁹ non cõgrueret. Unde Anſel⁹ in monologion ait. Qui põt quod ſibi nõ pdeſt ⁊ nõ debz: tanto magis aduerſitas ⁊ puerſitas poſſunt in illũ Sãctus ꝙo Tho. j. pte. q. xlij. dicit. q̄ ſicut eadem eſſentia que in patre eſt paternitas: in filio eſt filiatio. ita eadem eſt potentia qua pater generat ⁊ qua filius generat⁹. Unde verum eſt q̄ quicq̄d põt p̄r põt filius. Nõ tñ ſequit⁹ q̄ poſſit generare. Nam generatio ſignificat relationem in diuinis. habet ḡ eandem potentiã quaꝫ pat⁹: ſ cũ alia relatiõe: q⁹ p̄r habet eam vt dãs. Et ſ̃ ſignificat⁹ cum d⁹ p̄r põt generare: filius aũt habet eam vt accipiẽs. ⁊ hoc ſignificat⁹ cum dicit⁹ poteſt generari. Idem dicendũ eſt de ſpũſãcto reſpectu p̄ris ⁊ filij.

¶ Quid ſit miſſio in diuinis. et qualiter ſpũſanctus mittit⁹ inuiſibiliter et viſibiliter. et de congruitate tpis quo ſpũſanctus datus fuit apoſtolis in ſigno viſibili. Capitulũ. II.

Secundũ myſterium ꝓtemplaudũ de ſpũſancto dicitur miſſionis. In quo tres cõſiderationes faciemus.

¶ Prima dicit⁹ quidditatis.

¶ Secunda qualitatis.

¶ Tertia temporalitatis.

¶ Prima ꝓſideratio d⁹ quidditatis. vbi q̄d ſit miſſio in diuinis eſt aperiendum. Ad quod ita ait Riccardus in p̄mo di. xv. Miſſio eſt pſone emanantis vel emanationis pſone p aliquid ſibi appropriatum actu vel habitu manifeſtatio. Nam miſſio reſpectu miſſi duo habet ex ſuo intellectu emanationẽ ⁊ manifeſtatiõem p effectũ Unde Aug⁹. iiij. lib. de trini. inquit. Mitti eſt cognoſci eſſe ab alio. Et q⁹ pater a nullo iõ nun q̄ dicit⁹ miſſus. Sed vt iſta clarius habeantur tria in hac pte dubia ſunt aperienda.

¶ Primũ vtrũ ſit ponere miſſionem in diuinis

¶ Secundũ vtrũ miſſio ſit quid increatum vt creatum.

¶ Tertium vtrũ miſſio dicat⁹ de deo ab eterno vel ex tempe vel vtro q̄ modo.

¶ Ad p̄mum dubiũ reſpondet ſcriptura ſancta Dicit⁹ enim ad Gall. iiij. ca. Miſit deus filium ſuũ. Et ibidem. Miſit deus ſpũm filij ſui i coꝛda veſtra. Et Johan. iij. c. Non eñ miſit deus filiũ ſuum in mundũ vt iudicet mundũ. Et. vj. ca. Miſit me viuens pater. Et. viij. c. Qui miſit me verax eſt. Et Johã. xvj. c. Cum venerit paclitus quem ego mittam vobis. Ex q̄bus ⁊ ſimilib⁹ patet q̄ filius miſſus eſt etiam ⁊ ſpiritusſanctus. Cõtra hoc q̄dam obijciũt. Prio q⁹ qui mittit⁹ ab aliquo diſcedit ab eo ⁊ ad aliquẽ locũ de nouo vadit. ſ in diuinis nõ poteſt eſſe loci mutatio: cum deus ſit vbiq̄. ergo in diuis nõ poteſt eſſe miſſio. Secũdo oñe q̄ mittitur ſepat⁹ a mittente. ſ in diuinis nõ eſt ponere ſeparationẽ vnius pſone ab alia: ḡ nec miſſionẽ. Tertio nihil ptinens ad inferioritatem ⁊ ſuperioritatem dicit⁹ de vna perſona reſpectu alterius. Unde dicit Damaſcenus. Q filius ſm q̄ deum nõ dicit⁹ obediẽs vel inobediẽs patri: ſbiectoꝛ enim eſt hoc. Cum ergo ille qui mittit⁹ inq̄tum huius ſit inferioꝛ q̄ ille qui mittit: ⁊ ille qui mittit ſit ſuperioꝛ: non dicunt⁹ hmõi nomina mittere ⁊ mitti de vna pſona reſpectu alteri⁹. Ad ſoluenda huiuſmodi obiecta notandũ eſt ſm Bonauenturã in p̄mo di. xv. Q miſſio in his inferioꝛibus habet reſpectum ad tria. ſ. ad p̄ncipiũ ad terminũ ⁊ ad miſſum. Ad p̄ncipium ſiue ad mittentem miſſio habet ſb triplici habitudine compari. videlicet vt ad dantem eſſe. ⁊ ſic mittitur radius a ſole. Ut ad dantem ꝙtutem: ſic mittit⁹ iaculũ a ꝓiectoꝛe. Et vt ad dantem iuriſdictionẽ. ⁊ ſic mittit⁹ nunci⁹ a ꝓceptoꝛe. Scõm omnẽ hanc compatõz eſt miſſio in diuinis: q⁹ ſpũſanctus mittit⁹ a patre ⁊ filio tanq̄ habens eſſe ⁊ ꝙtutem ⁊ auctoritatẽ in operando in eis. Et ideo miſſio ſm hunc reſpectum completiſſime eſt in diuinis. Similiter ad terminũ ſub tertia habitudine compat⁹. Mittit⁹ enim aliquid alicubi vbi videlicet quietat⁹. vt lapis mittitur

deoꝛsum. Mittit etiam aliqd alicubi vt a quo habeat. sicut aliqs mittit alicui donum. Mittitur insup ad aliqd qꝫ opetur. ⁊ sic mittit filius vel spūssanctus vt alicubi inhabitandū. vt alicubi ad possidendū vt donū ad aliqd. ſ. ad effectum ꝓferendū. Et ideo missio ꝑ compatōz ad terminū reperit completissime in diuinis multomagis qꝫ in creaturis. Si autē loquamur de missiōe in compatōe ad missum. sic in his inferioꝛib⁹ ponit triplicem cōditōz imꝑfectionis. ſ. ſeꝑationem. ſbiectiōz ⁊ mutatiōz. que quidem non sunt in diuinis. Est tn aliqd ꝑfectionis ibi istis coꝛreſpōdēs. Et ratio hui⁹ ꝑtz sic. In istl inferioꝛib⁹ ſeꝑatur missus a mittente: nam cum mitto aliquem romam qꝛ roma distat a me. ille quem mitto ſeꝑatur a me. In diuinis ꝝo quia de⁹ mittens est vbiqz nulla est distātia. iō nulla ſeꝑatio. loco tn huius est missi a mittēte egressio siue emanatio. Similit in his inferioꝛibus est i misso ſbiectio ꝓpter differentiam mittentis ad missum: qꝛ missus differt a mittente in ſbstātia. Sed in diuinis nō est ſbalis differentia. Et ideo oia sunt eqlis nobilitatis in misso ⁊ mittēte. Sic etiā in his inferioꝛib⁹ est in misso mutatio ꝓpt distantiaz missi a termino. Quia ꝝo in diuinis missus nulli loco abest. ideo non est ibi mutatio ℔ alicuius effectus de nouo ꝓductio. ℔ Bona. Sanctus ꝝo Tho. ſ. pte. q. xliij. eandem sentē tiaz ꝛfirmās vt asserit: qꝫ in ratiōe missiōis duo important. quoꝝ vnū est habitudo missi ad cū a quo mittit. Aliud est habitudo missi ad terminū ad quem mittit. ℙer hoc autē qꝫ aliquis mittit ostendit ꝓcessio ꝗdam missi a mittente. vel ſm imperiū. sicut dns mittit filiū. vl ſm cōsiliariū. vt si ꝛsiliarius dicat mittere regem ad bellandū. Vel ſm originem: vt si dicat qꝫ flos mittit ab arboꝛe. Ostēdit etiā habitudo termini ad quē mittit. vt aliquo mō ibi esse incipiat. vel qꝛ ꝓus ibi omnino non erat quo mittit. Vl qꝛ incidit ibi aliquo modo esse quo ꝓus nō erat Missio ℔ diuine ꝑsone ꝓuenire pōt ſm qꝫ importat ex vna ꝑte ꝓcessionem originis a mittente. Et ſm qꝫ importat ex alia parte nouum modū existendi in aliquo. Sicut filius dicit esse missus a patre in mūdum ſm qꝫ incipit esse in mundo visibiliter ꝑ carnem assumptam. ⁊ tn antea in mundo erat. vt dicit Johānis. ſ. c. Non ponitur ergo missio in diuinis que fit ſm motū locale. Quare nec ibi est seꝑatio: ℔ sola distinctio originis. Nec qꝫ pōt esse minoꝛatio cuz non sit a ꝓncipio mittente. aut ſm imperiū aut ſm consilium. qꝛ imperās est maioꝛ ⁊ ꝛsiliās sapientioꝛ. Et vt ꝓdictū est missio illa nō importat nisi ꝓcessionē originis qꝫ est ſm eqlitatem. Scōm dubium fuit vtrū missio sit ꝗd creatū vl increatū: Ad qō rndet Alexander in. ſ. summe. Qꝫ missio siue dicat actiue de ꝑte respectu filij. siue de patre ⁊ filio respectu spūssancti. Siue dicat passiue de filio vel spūsancto est ꝗd increatū. ⁊ idem qō de⁹. nam ꝓcessio spūssancti ē ipe spūssanct⁹ ꝓcedens. ⁊ sanctificatio spūssancti est ipe spūssanct⁹ sanctificās. Sz missio spūssti est eius ꝓcessio a ꝑre et filio ad sanctificandū creaturam: vtrū qꝫ aūt est ꝗd increatū qō est spūssanctus: ℊ missio q̄ spūssanct⁹ est missus est quid increatū Et eadem ratiōe missio qua filius mittit: ⁊ qua pater mittit. Tertiū dubiū fuit vtruz missio dicatur de deo ex tempe vel ab eterno? Et rndent doctoꝛes theologi qꝫ ꝛ ex tempe. Verūtn alexander in. ſ. summe dicit qꝫ in missione duo sunt. Est em ibi ꝓncipale significatū qō est ꝗd increatum. Et est ibi aliqd cōnotatū. ſ. effect⁹ in rōnali creatura quod est quid creatum. Naz missio est ꝓcessio alicuius ꝑsone manifestata in creatura: vel manifestatio ꝓcessiōis eterne facta rationali creature. rōne ergo cōnotati quod tpale est ꝛ missio tempalis. Sed sanctus Tho. in ꝓma ꝑte vbi ꝫ dicit qꝫ in his que important oriģinem diuinaꝝ ꝑsonarū est ꝗdam dra attēdenda. Quedā em in sua significatōe important solam habitudinem ad ꝓncipium. vt ꝓcessio ⁊ exitus. Quedā ꝝo cū habitudine ad ꝓncipiuz de terminat ꝓcessionis terminū. Quoꝝ ꝗdam determinant terminum, eternuz: sicut generatio ⁊ spiratio. nam generatio est ꝓcessio diuie ꝑsone i naturam diuinā. Et spiratio passiue accepta i/portat ꝓcessionē amoꝛis ſbsistentis. Quedam ꝝo cū habitudine ad ꝓncipiū important terminum tpalem. sicut missio ⁊ datio. Mittit enim aliqd ad hoc vt in aliquo sit: et dat ad ℔ vt habeatur. ℙersonā aūt diuinaz haberi ab aliqua creatura vel esse nouo modo existendi in ea est quoddā tpale. Usſ missio ⁊ datio in diuis dicūtur tpaliter tm. Generatio autem ⁊ spiratio solum ab eterno. ℙꝛocessio aūt ⁊ exitus dicūtur in diuinis eternaliter ⁊ tempaliter. Nam filius ab eterno ꝓcessit vt sit deus. tpaliter aūt vt sit hō ſm ꝓmissionem visibilem, vel vt sit in hoie ſm missionem inuisibilem.

De tempoꝛe die ⁊ hoꝛa missionis spūssancti.

¶ Secūda ꝛsideratio de missione spūssancti dicitur tpalitatis. In qua quo tempe missus fuit apostoꝛ ponderare debem⁹. Nam ꝯquagesima die post xp̄i resurrectōz mysteriū istud fuit celebratū. Et hoc ꝗdem cōgrue factum esse cōstat. Tū qꝛ in veteri testamēto sic fuerat figuratum: dū ꝯquagesima die postqꝫ moyses eduxerat filios israel de egypto: descendit de⁹ in igne in monte synai. Sic ⁊ ꝯquagesima die postqꝫ xp̄s traxerat ꝑres de inferis: descendit spiritus

sanctꝰ in linguis igneis. Tū etiā vt q̄ in iubileo
bñficia ꝑs accipiebat data fuisse mꝛto copiosi-
ora in xp̄m crendentibꝰ a spūsctō noscank. Ut
eñ colligīt ex. xxv. c. Leui. numero q̄nquage/
nario annorū in iubileo debita remittebantur.
Ita spūssancti gr̄a in aplos descendētis penitē-
tibus peccata ꝛ debita remittunt. Sicꝛ i illo iu/
bileo fui donabank libertati Ita nūc spūsctūs
liberat a fuitute diaboli in spem gl̄e filiorū dei
Adhuc in illo iubileo recupabantur hereditā-
tes amisse. Sic spūssanctꝰ est pignꝰ hereditatis
nr̄e. Uenit etiā spūssanctus in die dñica: vt essꝫ
dies renouatōis q̄ fuerat ꝛ creatōis. Dñica nā
q̄ die creatus est mūdus Hora adhuc q̄ spūssā
ctus in aplos descendit fuit tertia. vt ꝑz ex au-
ctoꝛitate ecclesie q̄ cantat in hymno. Huꝫ hora
cunctis tertia repente mūdus intonat: oꝛātibꝰ
apostol deum venisse nūciat. Idipm hr̄ ex ver
bo Petri Act. ij. c. Fuit aūt ista hora ꝙueniēs
Tum qꝛ spūssanctꝰ est tertia in trinitate ꝑsona.
Tum qꝛ ꝑmi parentes dicunk in hora tertia p/
didisse gr̄am. vt ponīt in cōpendio theologie li
bro. j. vñ ꝙueniens fuit q̄ eadem hora apostol
redderet. Tum etiam vt insinuet q̄ in tertio tē
pore gr̄a dei copiose in mundū effusa est. Nam
genus humanū ſb triplici statu decurrere poni
tur a doctoꝛib. Prim⁹ legis nāe ab Adaꝫ vsq̄
ad Moyseu. Sc̄ds fuit legis scripte: a moyse
vsq̄ ad xp̄m. Tertius legis gr̄e: a xp̄o vsq̄ ad
completū numeꝛ electoꝛum. ¶ Tertia ꝓsidera
tio de missione spūssancti oꝛ q̄litatis. Duplex ē
missio spūssancti. vna inuisibilis q̄ mittīt in mē
tem ad sanctificandū creaturaꝫ. ꝛ ista missio fit
ad inhabitatōꝫ creature rōnalis. Alia ē missio
visibilis sicut apparuit sup xp̄m in columbe spe
cie. ꝛ sup aplos in linguis igneis. Qui spm̄san-
ctum inuisibiliter hr̄e cupit opus est vt se ꝓfoꝛ-
met apostolis: in q̄bus septem ꝓditōnes descri
bunt fuisse. Prima ꝓditio fuit qꝛ erant animo
q̄eti. Et hoc est qđ oꝛ Actuū. ij. ca. Dū comple
rentur dies penthecostes. i. dies requietionis.
Illud eñ festum erat ad req̄em deputatuꝫ. Jō
dixit deus ꝑ Esa. c. lx. Sup quem req̄escet spi-
ritus meꝰ nisi sup humilem ꝛ q̄etū. Sc̄do erāt
apostoli dilectiōe vniti. qđ notat cum oꝛ. Erāt
omēs pariť. Erat q̄dem eis coꝛ vnū ꝛ aīa vna.
Sicut eñ spūs hois non viuificat mēbra coꝛ-
poris nisi vnita. sic nec spūssanctus mēbra spūa
lia. Tertio erant apostoli loco secreti. de hoc sb
ditur. In eodē loco. s. in cenaculo. Quarto erāt
or̄oe assidui. ideo sbdit. Erant pseuerātes vna
nimiter in oꝛatiōe. de illis cantat ecclesia. Oꝛan
tibus apostol deum venisse nunciat. Quinto
erāt humilitate p̄diti ex eo q̄ scribīt qꝛ erant se/
dentes. i. humiles. Sexto erant pace coniuncti
qꝛ erant in hierlm: que interp̄tatur visio pacis.
Septio erant ꝓtemplatiōe erecti p hoc q̄ dicit
qꝛ receperūt spūm sanctum in supioꝛi cenaculo.
Qualit aūt missio illa visibilis in aplos fuerit
completa declarat Actuū. ij. c. vbi dicitur. Fa
ctus est repēte de celo sonus tanq̄ aduenientis
spūs vehemētis ꝛ repleuit totā domū vbi erāt
sedentes. Nico. de li. sedētes. i. manētes eo mo
quo oꝛ in Deut. ca. j. Sedistis in cades barne
multo tpe. i. māsistis. Naz aplī tunc erāt i or̄oe
q̄ non fit sedendo ſ magis flectēdo genua vt ibi
do. Insup Lu. vl. xp̄s dixerat eis. Sedete i ci-
uitate. i. manete quousq̄ induami ꝓtute ex al-
to. Et apparuerūt illī disptite lingue tanq̄ ignis
seditq̄ supra singulos eoꝝ: ꝛ repleti sunt omēs
spūsancto. Ex posset aliq̄s q̄rere an aplī añ ista
diem acceperāt spūmsctm? Et rñdent doctoꝛes
q̄ sic: ſ non in tanta copia. Cū eñ fuerūt voca/
ti ad xp̄i seq̄lam ꝛ apostolatū receperūt spm̄san
ctum ad p̄p̄am iustificatōꝫ ꝛ ꝑsonalem p̄fectōꝫ
Añ aūt misit eos ad p̄dicandū añ suā passionē
tunc receperūt spūmsctm ad infirmoꝝ curatōꝫ
ꝛ miraculoꝝ opatōꝫ. Sedit nāq̄ ptātem illī cu
randi languoꝛes: eyciēdi demones. Sicut ꝑz
Mat. x. ca. Exq̄ñ insufflauit ꝛ dixit eis. Acci
pite spūmsctm. tūc receperūt eū ad peccatoꝝ
remissionē ꝛ sacramentoꝝ ministratiōeꝫ. Et vt
refert Augꝰ. iiij. lib. de trini. Flatus ille coꝛpo
reus ſbstantia spūssancti non fuit: ſ demonstra
tio p congruā significatōꝫ non tñ a patre: Sic fi
lio ꝓcedere spūmsanctū. Et spūssanctus ibi nō
accipīt put est tertia in trinitate ꝑsona: ſ ꝓ do
no spūssancti. vt sit sensus. Accipite spm̄sanctū
id est donū spūssancti. put exponit Philippus
de monte calerio in euangelio Johannis. Ista
ꝙo die aplī receperūt spūmsanctū ad habēdam
intelligentiā scripturaꝝ. vt declarabimus in se
quenti mysterio. ꝛ noticiam omniū linguaꝝ ad
audaciā ꝛ foꝛtitudinem: ad omniū meritoꝝum
plenitudinem. ad p̄dicatōꝫ euāgelij. ad tollera
tionē martyrij: ad ꝙuersionem ꝑoꝝ ꝛ cozusca
tionem miraculoꝝ. Ergo repleti sunt nō solum
plenitudie sufficientie: ſ ctiaꝫ plenitudine redū
dantie.

¶ Q apostoli faciēte spūsancto loque-
bantur varijs linguis. et acceperunt
scientiā diuinarū rerum atq̄ foꝛtes fa
cti fuerūt vt non timerent cruciatꝰ ne
q̄ moꝛtem. Ca. iij.

Ertiū mysteriū
ꝓtemplandū de spūsctō oꝛ opatiōis.
Inť cetera q̄ꝑ stupenda q̄ in aplis
est opatus sunt p̄cipua ꝛ singularissima tria.

¶ Primum fuit locutio.
¶ Secundum illustratio.
¶ Tertiū fortificatio.

¶ Primū opus mirabile fuit locutio. nam sta/tim fecit illos loqui idiomata omniū gentium q̄ tñ antea non didicerāt. Et licet q̄daz dicere vo luerūt: q̄ apostoli lingua ꝓpa loquētes intelli/ge'oant ab audientib⁹ ac si eorū idiomata pfer/rent. Tñ verior est sentētia illorū q̄ tenēt q̄ ipsi apostoli varia linguaꝝ genera p spūm sctū di/dicerūt. Unde eccla de ipis cātat. Linguis lo/quunt omniuz turbe pauent gentilium: musto madere deputant quos spiritus repleuerat. Et Actuū. ij. ca. scribit. Ceperunt loqui varijs lin guis put spūs sanctus dabat eloqui illis. Erāt aūt in hierūm habitantes iudei viri religiosi. i. i cultu diuino deuoti. ꝯm Nicolaū de li. ex omi natione que sub celo est: qui ꝓuenerāt in hierūn ratione festi. Nam iudei captiuati p Salmana sar regem assiriorū non redierūt in iudeam. Si/militer captiuati p regem chaldeorū non redie/runt omēs. q̄uis haberēt licentiaz redeundi: ꝙ remanserūt multi amore filiorū quos genuerāt ibi ꝛ possessionum quas acq̄sierant. Multi ad huc captiuati p Anthiochū regem grecorum ꝛ diuersis gentibus venditi remanserūt. Uerūta men aliqui eorū magis deuoti ꝓpter reueren/tiaz templi aliqñ in hierūm maxime in solennita/tibus magnis quaꝝ vna erat solennitas pēthe/costes. Et dicit penthecostes a pentha quod ē q̄nq̄ ꝛ coste q̄ est decem. Quinq̄gesima nāq̄ die a pascha celeberrima erat apud iudeos i me/moriam bñficij legis date: que fuit data in mon te synai quinquagesima die. vt superi⁹ tactum est. post q̄ filij israel egressi sunt de egypto. Fa/cta igit hac voce. s. spūs vehementis vel venti vel tonitrui que ab alijs audita fuit: vel aplorꝝ ꝛ aliorū cum eis existentium deū voce magā lau/dantium q̄ pus timore ducti non audebant lo/qui: cōuenit multitudo ꝛ mente ꝓfusa est. i. stu/pefacta: quoniā audiebat vnusq̄sq̄ lingua sua illos loquētes. dicebāt aūt cū admiratiōe. Nō ne ecce omnes isti qui loquunt galilei sunt: Et quomō nos audiuimus vnusquisq̄ linguā no/strā in qua nati sumus. Parthi ꝛ Medi ꝛ Ele/lamite: ꝛ qui habitāt mesopotamiam Judeam ꝛ Capadociam Pontum ꝛ Asiam. Frigiam ꝛ Pamphiliā. Egyptum ꝛ ptes libie: q̄ est circa cinerem ꝛ aduene romani. Et dicunt hic roma/ni aduene potius q̄ alij. tum quia a remotiori/bus ptibus venerūt: tum q̄ mare transierant. Judei q̄ ꝛ proseliti. id est ꝙuersi de gentilitate ad iudaismū. Cretes ꝛ Arabes audiuimus eos loquētes nostris liguis magnalia dei. Alij au/tem irridētes dicebāt. q̄ musto pleni sunt. p q̄/bus cantat eccla. Musto madere deputant q̄s spūs repleuerat. Tñ Petrus veritatem rei per scripturas declarauit. Et illa die apposite sunt. id ē baptizate ꝛ ad numerū fideliū ꝓgregate sūe circiter tria milia. Secundū opus mirabile q̄ spūs sanctus in apostol' fuit opatus dicit illustra/tio. Nam intellectū eorū illuminauit. vt de diui/nis q̄ ad salutē sunt necessaria nihil penit⁹ igno/rarēt. Hoc ꝑmiserat eis xps cū dixit Joh. xiij ca. Paraclitus aūt spūs sanct⁹ quē mittet pr̄ in noie meo ille vos docebit oīa ꝛ suggeret vobis oia quecūq̄ dixero vobis. Et. xvj. c. Cum ve/nerit ille spūs veritatis docebit vos oēm verita/tem. Et Lu. xxj. c. Ego dabo vobis os et sa/pientiā cui nō poterūt ꝓdicere aduersarij vestri Res est pfecto stupenda q̄ tam celeriter absq̄ doctore spūs sancti sola pīsentia noticiam aposto/li plenissimā acceperūt de oib⁹ que a Moyse ꝛ pphetis fuerāt conscripta. Hinc Hieronymus ad Paulinū ait. Pharisei stupent in doctrina dñi ꝛ mirant in Petro ꝛ Johāne quomō legē/sciant cum lras non didicerint. Quicquid enim alijs exercitatio ꝛ quotidiana in lege dñi medi/tatio tribuere solet: illis spūs sanctus suggerebat ꝛ erant (iuxta q̄d scriptum est) docibiles deo. Quinimo de secretis diuinis magis fuerūt illu/minati q̄ pphete veteris testamenti ꝛ i maiori plenitudine grām spūs sancti receperūt: atq̄ do/num pphetandi excellentius habuerūt. Q̄ aūt aplī pphetie munere fuerūt p̄diti. ptz Actuuz ij. c. v. c. vj. c. xj. c. xiij. c. xxvij. c. Tanta autem fuit in illis vis doctrine q̄ in omēs gentes ꝛ na/tiones mūdi p eos lux veritatis effulsit. Tertiū opus mirabile q̄d spūs sanctus opat⁹ est in apo/stolis dicit fortificatio. q̄ corda eorū adeo forti/ficauit: vt nullo timore: nullo terrore: nulla q̄ cō/minatione a xpi p̄dicatione retardarent. Jōo in ꝯmone qui legitur in officio apostolorꝝ Gre/gorius ait. Scriptū est spūs domini ornauit ce/los. ornamenta eīm celorū sunt ꝛtutes p̄dican/tium. Que videlicet ornamenta Paulus enu/merat dicēs. Alij datur p spūm ꝯmo sapientie. Alij ꝯmo scientie ꝯm eundem spūm. Alij fides i eodem spū. Alij gratia sanitatum in vno spiritu Et infra. Quot sunt bona p̄dicantiū tot sunt or/namenta celorū. Hinc rursus scriptum est. Ver/bo domini celi firmati sunt ꝛ spū oris eius omnis ꝛtus eorū. Verbū eīm dñi est filius p̄ris. Sed eosdem celos videlicet sanctos apl'os vt tota si/mul trinitas ostendat operata repēte de sancti spūs diuinitate adiungitur. Et spiritu oris eius omnis ꝛtus eorū. Celorū igit virtus de spiri/tu sumpta est. q̄ mūdi hui⁹ potestatib⁹ ꝓtraire non p̄sumerent: nisi eos sancti spiritus fortitu/do solidasset. Quales nanq̄ doctores scī ē eccle

añ aduentū huius ſpūs fuerint ſcim⁹: ⁊ poſt aduentum illius cuius fortitudinis facti ſunt conſpicim⁹. Certe ipe paſtor eccle ꝑetrus q̄te debilitatis q̄teq; formidinis añ aduentuz huius ſpūs fuerit ancilla oſtiaria req̄ſita dicat. Una eñ mulieris voce ꝓcuſſus dum mori timuit vitam negauit. Et tunc ꝑetrus negauit in terra: cum latro confitebaf in cruce. Sed vir iſte tante formidinis qualis poſt aduentū ſpūs exiſtat audiamus. Fit ꝙuētus magiſtratuū atq; ſeniorum: ceſis denunciaf apoſtol ne in nomie Jeſu loqui debeāt. ꝑetrus magna auctoritate reſpondit. Obedire oportet deo magis q̄ hoib⁹ Et rurſum. Si in cōſpectu dñi iuſtum eſt vos potius audire q̄ deū: iudicate: libens btūs andreas ſuis ꝓſecutoribus reſpōdit. Tanto enim ero regi meo acceptior q̄to ꝓ eius noie fuero p manens in tormētis ꝓſtantior. Nō eñ poſſum⁹ q̄ audiuimus ⁊ vidim⁹ non loq̄. Et illi q̄dē ibāt gaudentes a cōſpectu ꝓſilij qm̄ digni habiti ſūt ꝓ nomie Jeſu contumelia pati. ℌ ille. Secur⁹ ⁊ gaudens ad crucem ꝓperauit ꝑetr⁹. ita ⁊ frater eius Andreas. q; ſpūſſanct⁹ erat in eis Sic ⁊ apoſtoli ceteri mortem violentā letanf tulerf q; ſpūſſanct⁹ omnem ab eis timorem eiecerat. Nec tm̄ apoſtol ℌ fortitudo ſupnaturaliter tributa eſt. Quiimo ⁊ ſanctis vt ſic dicaz innumeris: confeſſorib⁹: ℣ginibus ⁊ martyrib⁹ Quiſnam fecit tpalium bonorū ꝓtemptores eos qui xp̄m nudū nudi ſecuti ſunt niſi ſpūſſanct⁹: Quis habitare fecit in ſolitudine in ſpeluncis amicos dei vigilātes orantes. ⁊ carnem duriſſimis ieiunijs diſciplinis ⁊ ℣beribus affligētes: niſi ſpūſ ſanct⁹: Quis denicq; fecit martyres aio intrepido tot illata tormenta et exq̄ſitiſſima cruciatuū genera p̄peti: niſi ſpūſſanct⁹: Ubi admirari plurimū ſit ⁊ in fide cōſolidari debemus dū ſupradicta omia in ſexu fragili mulierꝝ inueniri ꝓſpicimus. O vere ſtupenda ℣tus ſpūſſancti q̄ tot hoies ſupra hoies eleuauit. O gr̄a dei electi copioſiſſime diſpenſata q̄ terrenos hoies celeſtes effecit O fons indeficiens bonitatis dei ad quē cuncti mortales confugere ſecuri debent. q̄niaz vt inq̄t Cypianus in epla ad Donatū. ꝓfluef largiter ſpūs nullis finibus p̄mif. nec vllis cohercentib⁹ clauſtris intra certa metaruz ſpacia refrenaf. Manat iugif: exuberat affluenf. noſtrum tm̄ pectus ſitiat ⁊ pateat. Quantuz illuc fidei capacis afferim⁹ tantū inde gr̄e inundātis haurimus. ℌ ille. Supplici corde igitur poſtulemus vt pſſim⁹ deus ſpūſancto ſuo repleat corda noſtra. Qui ſit bn̄dictus in ſecula ſeculorū. Amen.

¶ Sermo vigeſimuſprimus de beatitudine ſanctorū in quo confutaf fatuitas hominū mundanorū qui nō credunt aliquid de vita futura.

Merces veſtra copioſa eſt in celis. Verba ſunt redemptoris noſtri originalif Mat. v. c. Tanta eſt quorūdam ſtulticia vt arbitref nulla eſſe bona p̄ter ea que in p̄ſenti vita a pſſimo deo vlibus humanis ꝓcedunf. Nil credūt: nil cogitant. Nihil denicq; ſperāt de futura celeſtis regni hereditate. Somnū putant imo fictiones ⁊ fabulam quicq̄d f̄m omnem veritatē de ſanctorum beatitudine ꝓclamaf. Ubi omnē diligētiam adhibēt: vt corporeis ſenſibus in ſuis delectationib⁹ voluptuoſis ſatiſſiat. Animaz ℣tutibus honeſtiſq; moribus inſtruere ⁊ negligunt ⁊ ꝓtennūt. ꝓpterea equum eſſe cenſui ſi in p̄ſenti f̄mone de beatitudine verba fecero. Nam illā cuncti deſiderare debēt: q̄ merito preponenda eſt omibus que ab homie p̄cio haberi ſolent. de hac q̄libet iuſtus atq; fidelis aſſerit illud Sap̄. c. vij. ꝓpoſui illā regnis ⁊ ſedib⁹ ⁊ diuitias nihil eſſe dixi in compatiōe illi⁹: nec compaui illi lapidem p̄cioſum: qm̄ omne aurū in compatiōe illius harena eſt exigua: ⁊ tā q̄ lutum extimabif argentū in conſpectu illi⁹. Sup ſalutem ⁊ ſpeciem dilexi eam: ⁊ ꝓpoſui ꝓ luce habere illam. qm̄ inextinguibile eſt lumē illius venerūt aūt mihi omia bona parif cū illa. Ut igif diſponamus ea que tractaturi ſum⁹ ordine debito: beatitudiniſq; laudes mirificentiſſimaſ cōplectamur que copioſa merces a nr̄o ſaluatore merito nuncupaf: de ip̄a tria myſteria p̄ncipalia ꝓponemus ꝓtemplanda.

¶ Primū dicif beatitudinis deſideriū.

¶ Scōm beatitudinis ſbiectum.

¶ Tertiū beatitudinis obiectū.

¶ q̄ beatitudo eſt bonum quod cūcti deſiderare debent. Ca. I.

Primum myſterium contemplanduz ꝺr beatitudis deſideriū. in quo inducenda eſt cunctorum mens vt ad beatitudinē dirigāt cordis affectum: illāq; viribus totis conētur adipiſci Nam ⁊ de hocita pulchre loquif Seneca ad Lucillū. Ad ſummū inq̄t bonū ⁊ ꝓpoſitum totius vite tue reſpice. Illi enim ꝓſentire debz q̄ quid agimus. ideo peccamus q; deptibus vite omēs deliberamus. de tota ℣ no nemo deſiderat. Errant cōſilia noſtra q; non habēt q̄ diriganf. Ignoranti quem portū petat: nullus ſinus certus eſt. hec ille. Sed vt ꝑ iſta lucidior fiat opus eſt vt ad tria dubia reſpondeamus.

Primū vtrū homi cōueniat agere ppter finez.
Scōm vtrū finis humane vite sit beatitudo.
Tertiū vtrū beatitudo sit bonum desiderable.
¶Ad pmum dubiū respondet sanctus Tho. p
ma scde. q. j. q actionū que ab hoīe agunt: ille
sole ppe dicunt humane que sunt ppe hois in
q̄tum est hō. differt aūt hō ab alijs irrationali-
bus creaturis in hoc q est dñs suoz actuū qđ
fit p rationem z volūtatem. Ille itaq actiōes
ppie humane dicunt que ex volūtate delibe/
rata pcedunt. Alie vo non ppie humane sunt
sicut dum mouet pedem: vel fricat barbaz alijs
intentus z similia: licet sint homis iste actiōes
scde non sunt ppter finem ex q̄bus hō nec mere
ri potest nec demereri. Sed pme actōes ad finē
sunt dirigende. Inquit nanq phs in. ij. phisi.
Finis est pncipium in opabilibus ab hoīe. Et
in. ij. ethi. asserit. Fine omēs operant. Et itez i
ij. phisi. Non solū intellectus p natura agit pro
pter finem. Et in. ij. Methaphisice. Qui insi/
nitum faciūt auferūt naturam boni. Cū itaq fi-
nis sit q mouet agentem z licet in executione sit
posterior: tamen poz est in intentiōe agentis: et
habet ratōz cause: ppterea ad hoiem spectat vt
agat ppter finem. Ad scōm dubiuz rndet Ric
cardus in. iij. di. xlix. q vltimus finis humane
vite est beatitudo. vt ait Aug⁹. li. viij. de ciui.
dei. Finis boni appellat quo quisq cum puene
rit beatus est. Et idē li. xix. de ciui. dei. Illud ē
finis boni ppe qđ appetēda sunt cetera. ipm aūt
ppe seipm. Et. xxij. li. de ciui. dei Finis inquit
nr est puenire ad illud regnū cui⁹ null⁹ finis est
Et aplus ad Roma. vj. Habetis fructū vestz
in sanctificatiōe: finem vo vitam eternam. Sz
hic oriť difficultas quoniā cum beatitudo sit in
ipo deo. z beatitudo est finis humane vite etiā
erit finis omniū creaturarū. Nam vt inqt Dio
nysius in libro de diuinis nominibus. De⁹ cō/
uertit omnia ad seipm tanq̄ ad vltimum finem
Ad qđ dicit Tho. pma se. q. j. q sicut colligit
ex dictis Aristo. ij. phisicoz. ct. v. methaphi.
Finis dicit dupliciť. s. vel eius termin⁹ in quo
id est ipa res in qua ratio boni inueniť vt vsus
siue adeptio illius rei. Sicut si dicam⁹ q mot⁹
corporis guis finis est vel locus inferior vt res
vel hoc qđ est esse in loco inferiori vt vsus. Et
finis auari est vt pecunia vt res. vt possessio pe
cunie vt vsus. Si ergo loquamur de vltimo fi-
ne hois q̄tum ad ipam rem que est finis. Sic i
vltimo fine hois oia creata ꝓueniunt: q⁹ de⁹ est
vltimus finis hois z omniū aliarū rerū. Si au
tem loquamur de vltimo fine hois q̄tū ad con
secutionē finis. Sic in fine hois nō cōmunicāt
creature irrationales. Naz z homo et alie crea
ture rōnales consequunt vltimū finē cognoscē
do z amando deū: qđ non cōpetit alijs creatu-
ris que adipiscunt vltimū finē inq̄tum partici-
pant aliquam similitudinem dei fm q sunt vt
viuunt vel etiam cognoscunt fm instinctuz na-
ture: licz non p rōez vel intellectum. Ideo ma-
gister pma di. ij. dicit. Fecit deus creaturaz ra-
tionalem vt summū bonū intelligeret: intelligē-
do amaret: amādo possideret: z possidēdo fru/
eretur. Quare vt Augustinus docet in li. lxxx
iij. q. Non cadit in aliqua rōne carentia vt btā
sint. ¶Tertiū dubium fuit vtrū btitudo sit bo
num desiderabile. Et posset q̄s arguere q non
nam nullū bonū incognitum est desiderabile. h̄
ptz. Quia bonū apprehēsum est obiectū appeti-
tus: vt inqt Aristo. in. iij. de aīa. Jō Aug⁹. li.
x. de trini. c. j. ait. Firmissime nouimus amari:
nisi nota non posse. Sz beatitudo est bonū inco
gnitum. g nō est bonum desiderabile. Philoso
phi q̄dem multo subtiliter elaborarūt vt de bea
titudine ac summo bono cognitionē inuentrēt.
Et vt Lactantius scribit in pncipio pmi lib. di
uinarū institutionum. Neq̄ adepti sunt quod
volebant z operā simul atq̄ industriam pdide
runt. hoc ideo dixit. quia vt recitat Augustin⁹
li. xix. de ciui. dei. Marcus varro notauit du-
centas octoginta octo falsas opiniones de bea-
titudine: q̄s phi suo ingenio adinuenerūt. Au-
gustin⁹ etiā in. xiij. de tri. asserit q̄sdaz posuisse
btitudinem in voluptate corpis: q̄sdam i volu-
ptate animi. q̄sdam in alijs rebus puta in diui-
tijs vel honoribus z hmōi. vt etiā scribit Ari-
sto. in. j. ethicoz. De his ad hoc ita loquit La
ctantius li. iij. diuinaz institu. Epicurus sum-
mum bonuz in voluptate animi esse censet. Ari
stippus in voluptate corporis. Caliphon z Di
nomachus cirenaici honestatem cum volupta
te iunxerunt. Diodorus in priuatione doloris
summum bonū posuit. Hieronymus in non do
lendo. Peripatetici autē in bonis anime et cor
poris z fortune. Erilli summū bonū est sciētia.
Zenonis cū natura congruenť viuere. Quorū
dam stoicoz virtutez seq̄ Aristotelis in honesta
te ac virtute summū bonum collocauit. Hec ille.
Sz infra de Epicuro ita sequit. Epicuri disci-
plina multo celebrioz sp fuit q̄ ceterorū: non qz
veri aliq̄d auferret: sed qz multos ad populare
nomen voluptatis inuitat. Nemo eīn nō in vi-
tia pnus est. Propterea vt ad se multitudinem
cōtrahat apposita singulis quibusq̄ mozib⁹ lo-
quitur. Desidiosum vetat lras discere. Auarū
populari largitiōe liberat. Ignauū phibet ac-
cedere ad rempublicā. pigrū exercere: timiduz
militare. Constat itaq̄ ex his q̄ erronea fuerit
phoz mens circa beatitudinem agnoscendam.
Sed pter illos adhuc ꝓfirmare possum⁹ q bea

titudo nō est cognoscibilis p ꝟba ꝑauli: qui ꝑ me ad Chor. c.ij. ait. Oculus nō vidit ⁊ auris nō audiuit. nec in cor hois ascēdit q̄ preparauit deus his q̄ diligunt illum. Sed ista de btitudine sic ꝑaulus locutus est. Ergo tale bonuz est qđ a nobis pcipi minime potest: ⁊ ex cōsequenti neq̄ desiderari. At in ꝫrium est sentētia Augustini q̄li. x. de ciui. dei. c. j. ait. Oim certa sententia est q̄ rōe quoquo mō vti pñt beatos esse oēs hoies velle. Et in. xiij. de tri. Ad apetēdū beatitudinem natura compellit cui summe bonus ⁊ immutabiliter beatus creator hoc ididit Et de hoc Aristo. in ꝑmo ethicorum sic scripsit bene enūciauerunt dicentes bonū esse qđ oēs apetunt. Et in. iij. topicoꝝ. Maxime bonum oēs maxime apetunt. Pro amouenda igit̄ omni ambiguitate notandū ex dictis Riccardi in iij. di. lxxxix. Et Tho. ꝑma ꝑe. q. v. q̄ beatitudo pōt accipi triplicit̄.

¶ Primo in suo esse generali.

¶ Secūdo in suo esse speciali.

¶ Tertio in suo esse specialissimo.

¶ Primo pōt beatitudo accipi in suo esse generali in q̄tum est bonū quoddā sufficientissimuz ⁊ sic est oibus nota. Quilibet em̄ scit q̄d est bonum ⁊ quid est sufficientissimū. Et hoc mō omnes beatitudinem apetūt. Nā sic apetere beatitudinem nihil est aliud q̄ apetere vt volūtas satiet̄ quod q̄libet vult. Et hoc est qđ Boetius dixit in. iij. de ꝓsolatione. Omnis nanq̄ mortalium cura q̄ multipliciū studioꝝ labor exercet diuerso q̄dem calle ꝓcedit: ad vnum tñ beatitudinis finem nitit̄ puenire. Et sumit̄ hic vnus finis ꝑm Geraldum oddonis sup ꝑmuz ethicoꝝ non ꝑm speciem opinionis: ꝫ ꝑm ꝓportionem. Nam sicut leuia habent vnū finem ꝑm speciem nature. s. locū sursum. Et grauia habent aliuz finem ꝑm speciem nature. s. locū deorsum. tamen grauia ⁊ leuia habent vnū finem ꝑm ꝓportiōz nature. Eo q̄ ita se habet locus deorsuz ad grauia. sicut locus sursum ad leuia. Ita ⁊ oēs homines tendūt ad vnū finem ꝑm ꝓportionē opinionis. eo q̄ ita se habet pecunia ad auruz in q̄ opinat̄ se fieri posse vnum sicut delectatio libidinis ad luxuriosum: q̄ in sua luxuria putat cōstare beatitudinem. Omnes q̄pe apetūt quicq̄d etiam indebite apetunt tanq̄ ꝓsummatum bonū. Secūdo pōt beatitudo accipi in suo eē speciali in q̄tum. s. consistit nō in bonis ꝑsentis vite: ꝫ in clara dei visione ⁊ pfecta eius dilectōne ⁊ gaudio qđ habeb̄ de dei bonitate ꝑsenti p claram eius visionem ⁊ pfectā dilectōz. Et ꝫ mō beatitudo non fuit nota ꝑbis. quam tñ postq̄ xp̄s dei filius venit in mundū oēs qui volūt agnoscere desiderare ⁊ acq̄rere valēt. Ipe quidem q̄ lux fuit ⁊ splendor ois veritatis viaz nobis summi boni ostendit. Ipe clamauit Mat. iiij. ca. dicēs. Penitentiā agite apropinq̄bit regnum celorū. Et. v. c. Merces vr̄a copiosa est in celis. Et. vj. c. Nolite thesaurizare vob thesauros in terra. thesaurizate vobis thesauros in celo. Et Johā. xvij. c. Hec est vita eterna. vt cognoscant. s. facie ad faciem te verū deū: ⁊ quē misisti Jesum xp̄m filiū tuū. Et completis humane redēptionis mysterijs quadragesima die post̄q̄ surrexit a mortuis: videntibus discipul' eleuatus est: ⁊ ascendit ad celos. Idcirco Lactantius li. vij. diuinaꝝ institu. ait. Pater enim vester ac dñs qui condidit firmauit̄q̄ celū: qui librata magnitudine sua terrā vallauit montibus: mari circūdedit: amnibusq̄ distinxit. ⁊ q̄c quid est in hoc mūdo mirabile cōflauit ac perfecit ex nihilo. ꝑspectis erroribus hoim: ducez misit q̄ nobis viam iusticie panderet. Hunc sequamur omēs: hunc audiam⁹: huic deuotissime pareamus. qui solus (vt ait Lucreti⁹) veridicis hominū purgauit pectora dictis. ⁊ finem statuit torpedinis atq̄ timoris ostēdit̄q̄ bonū summū quo tendimus omēs q̄d fozet. atq̄ viā monstrauit limite paruo: quo possem⁹ ad id recto contendere cursu. Nec tñ ostendit: ꝫ etiam ꝓcessit: ne q̄s difficultatis gr̄a iter ꝟtutis horreret· hec ille. Tertio pōt accipi beatitudo in suo esse specialissimo ꝑput. s. est actualiter in beatis: cui⁹ magnitudinē nequaq̄ explicare possum⁹. q̄ nulla sensibilis expientia quarūcūq̄ delectationum ꝑsentis vite minimā ꝓtem illius dulcedinis pōt designare. Et oculus nō vidit nec auris audiuit: neq̄ humanū cor excogitauit vnq̄ q̄ ingens sit illa supna felicitas. Hinc Greg⁹. homelia inquit. Si considerem⁹ fratres charissimi que ⁊ q̄ta sunt que nobis ꝓmittunt̄ in celis vilescūt animo omnia que habent̄ in terris. Terrena nanq̄ substantia supne felicitati comparata: pondus est nō subsidiuz. Tempalis vita eterne vite comparata: mors est potius dicenda q̄ vita. Hinc in transitu beati Hieronymi scribit hec verba Aug⁹. ad Cirilluz eo die ⁊ hora qua Hieronym⁹ sanctissimus ex hac luce migrauit. dum Jponie in cellula mea q̄escens de gl̄a beatorum cogitarem: vellemq̄ de illa tractatū breuem componere compulsus ꝑcibus nostri seniori quondam venerabil' Martini epi turonensis discipli: charta calamo pugillariq̄ susceptis volui epistolam scribere sanctissimo Hieronymo destinandā: vt quid ipe in re tam difficili sentiret: responderet. Cūq̄ iam scribens salutationis exordiuz Hieronymo ꝑsentarem: ineffabile subito lumen cum inaudita odorū fragantia cellulam in qua stabā intrauit: horaq̄ iaz cōpletorij

Ad quã visionẽ ꝓpter rei tam admirabil' nouitatẽ ꝓterrit⁹ esse cepi. Cũq; ꝗdnam id essz attẽtius cogitarem de luce vox insonuit dicẽs. Augustine Augustine ꝗd q̃ris? ꝓutas ne breui immittere vasculo mare totum: modico includere pugillo terraꝝ orbem. Celũ firmare ne suos exerceat mot⁹. Infinite rei ꝗs inerit finis? Immẽsa quã mẽsura metieris? ꝓotius totuz mare in artissimo clauderet vasculo. poti⁹ orbem terrarum paruus teneret pugillus: poti⁹ a motu cõtinuo celum desisteret: q̃z gaudiorum & glorie q̃bus beatorũ anime sine fine potiunt minimam particulã intelligeres: nisi vt ego experiẽtia docearis. discurre ad hoc breue tempis spatium & talia satage opa exercere: vt postmodũ ibi que hic aliqliter intelligere cupis in eternũ habeas. Interroganti vo mihi ꝗs nam esset ꝗ talia tam grauissime loqueret. Respondit benigne: Hieronymi illius p̃sbyteri cui ep'lam scribere cepisti sum aima que in hac hora in bethleem carnis onere deposito iocũda & gloriosa pgo ad regna celorũ. post q̃ & alia multa q̃ mecũ ꝓtulit a meis oculis lux disparuit. Quanto igit̃ min⁹ beatitudinis supne sblimitas põt comphendi: tanto ardentius est a nobis exoptanda.

Qꝝ beatitudo consistit in aĩa. in intellectu videlicet et in volũtate. Ca. II.

Secundũ mysterium ꝓtemplandũ de btitudinis subiectũ. in ꝗ tria dubia sunt absoluẽda.

¶ Primũ vtrũ btitudo sit act⁹ aime tm̃.

¶ Scõm vtrũ sit actus intellect⁹ & volũtatis.

¶ Tertium vtrũ sit p̃ncipalius in actu voluntatis q̃z intellectus.

¶ Ad p̃mũ dubiũ rñdet Riccardus in. iiij. di. xlix. q̃ btitudo est actus aie tm̃. Nã btitudo est nobilissimũ qđ in hoie possit esse: nec in creaturis infra hoies ꝓuenire põt. Oportet ĝ q̃ cõsistat in actu ppio homini: nõ quocũq; & nobilissimo. Actus aũt hois ꝑpius nõ est nisi ille ꝗ ẽ homis p illam formã q̃ homo est: hoc est autez aima intellectiua. Nobilissim⁹ ĝ actus hois est ille ꝗ sibi cõuenit fm aiam intellectiuaz: siue sit cognitio siue dilectio. Ex quo damnat̃ opinio illorũ qui dixerũt aiam sine corpe btãm esse nõ posse. Naz vt inqt Tho. p̃ma scõe. q. iiij. loquẽdo de btitudine pfecta q̃ in dei visione cõsistit: sine corpe aia põt esse beata. qm̃ intellectus ad sui opatõz non indiget corpe nisi ppt̃ fantasmata in ꝗbus intelligibilẽ veritatem cõtinet: diuia aũt essentia p fantasmata videri nõ põt. Unde cũ in visiõe diuine essentie pfecta hois beatitudo cõsistat: non depẽdet btitudo hois a corpe. quare & ipm corpus ad pfectõz btitudis nõ requirit̃. Sciendũ tm̃ q̃ ad pfectõz alicui⁹ rei dupliciter aliqđ ptinet. Uno mõ ad ꝓstituendam essentiã rei. sicut aima requirit̃ ad pfectiõez hominis. Alio mõ requirit̃ ad pfectõz rei id qđ ptinet ad bñ esse eius: sicut pulchritudo corporis & velocitas ingenij ptinet ad pfectionem hois. Quãuis ĝ corpus p̃mo mõ ad pfectõz btitudinis hũane nõ ptineat. ptinet tm̃ scõo mõ. Quare q̃to aima pfectior erit in sua natura: pfecti⁹ habebit suam ꝓpriam opatõz in qua ꝓsistit felicitas: ꝫ vo erit cũ suo corpi ipa beata reuniet̃. Propter illã aũt vnionẽ nõ erũt homi necessaria exteriora ista bona: q̃ corp⁹ ex cõiunctione sui ad aiam erit glosum ac impassibile. Naz vt scribit dñs Bonauen. in suo. iij. di. xx. viij. Contingit aliqđ esse beatum triplicit̃. s. p essentiam. & p p̃mã influentiã: & p quandã redundantiaz. Btm̃ p essentiã est solus de⁹. Beatum p p̃maz influentiã est solus rõnalis spũs. Btm̃ denicq; p quandã redundantiã est corp⁹ hũanuz in qđ gaudiũ glie redũdat ex ꝓximctõe sui ad animam btãm. Et licz corp⁹ humanũ nõ sit ad imaginẽ dei p se. tm̃ vnitũ est aie q̃ est ad dei imaginez: & rõne illi⁹ est btitudinis cõparticipabile. Si vo aliqs instaret ꝫ dicta de exteriorib⁹ bonis quia vid: ꝫriũ. Nam cib⁹ pot⁹ diuitie & regnũ exteriora bona sunt: & hec pmittunt̃ beatis. Unde Lu. xxij. xps dixit Edatis & bibatis sup mensam meã in regno meo. Et Mat. vj. Thesaurizate vobis thesauros in celo. Et Matth̃. xxv. ꝓssidete paratũ vob regnũ. ĝ & ista ad btitudinem exigunt̃. Rñdet Tho. q̃ oia ista metha phorice sunt intelligẽda. fm q̃ in scptur̃ solent spũalia p corpalia designari. Sic̃ p cibuz & potum intelligit̃ delectatio btitudinis: p diuitias sufficiẽtia q̃ sufficit homi de⁹: p regnum exaltatio hois vsq; ad ꝓiunctõez cũ deo. Scõm dubium fuit vtrũ btitudo sit actus intellect⁹ & voluntatis sit̃. Et licet ꝗdam teneãt q̃ essentia beatitudinis vite hũane in solius intellect⁹ actu cõsistat ita q̃ nullo mõ in actu volũtatis. Tamen Riccardus in. iij. vbi. s. dicit. q̃ btitudo cõsistit in actu volũtatis & intellectus simul. Cuius rõ est: q̃ essentia btitudinis vite hũane ꝓsistit in pfecta vniõe aie rõnal' cũ deo. Hec aũt vnio includit vnionẽ aie cũ deo fm oẽm sui potentiam q̃ quam vnibil' est cũ eo imediate. Potẽtia aũt aie rõnalis nõ tm̃ est intellect⁹ ꝫ volũtas. & per quãlibet illaz vnibil' est cuz deo imediate. Sic̃ cũ deus sb rõe qua summũ verũ est imediatuz obiectus intellectus broz ita sb rõe qua summũ bonũ est immediatũ obiectũ volũtatis eorum. Quãuis eñ ipo imediate nõ fruerent̃ nisi ipm immediate viderẽt: tm̃ imediatũ obiectũ voluntatis eoz̃ nõ est ipa visio sũmi boni: ꝫ ipm sum

muz bonū. Non eñ volūt summū bonū ꝓpter illā visionē sicut ꝓpter finē: ꝫ volūt ipaz visionem ꝓpter ipm summū bonū sic ꝓpe vltimuz finem. Ipm ḡ summū bonū ꝑmo ⁊ immediate est ab ipis volitū. ḡ est volūtas eoz imediatuz obiectū. Ergo pfecta vnio aie cū deo in q̄ btitudo ꝯsistit est ꝑ intellectū ⁊ voluntatē. Itaq; in actu vtriusq; simul ꝯsistit. Et si obȝceret ꝙ auctoritates ꝝrium nolentibus eas intelligere cōtrariū sonare videnť: puta qz in visione dicunt btitudinem cōsistere. Rñdet Riccardus. ꝙ sp includūt cōcomitantē dilectōz. Nam ꝯsumma ta dei dilectio insepabiliter concomitať claram eius visionem. ꝓpterea Aug⁹. li. j. de trini. ca. penultimo dicit. ꝙ visio est summū ꝑmium ⁊ ipa est actus intellect⁹. Et in. j. li. de doctrina xp̄iana idem dicit. Hec est summa merces vt ꝑ fruamur deo: summa merces est btitudo. ⁊ fruitio est actus voluntatis q̄ visionem cōcomitať

¶ Tertiū dubium erat vtrum btitudo ꝑncipalius consistat in actu voluntatis q̄ intellectus? Et rñdet Riccardus ꝙ sic. ꝓmo qz sicut inť habitus vie charitas est donum ꝑncipali⁹ ꝑm Aug⁹. xv. de trini. c. xviij. Ita inter habit⁹ patrie charitas patrie est donum ꝑncipalius. Bz in patria nobilioz habitus hz nobiliozem actū. Ergo deum pfecte diligere q̄ est actus charitatis patrie est actus nobilissimus anime. cū ḡ in nobilissimo actu ꝑncipalissime cōsistat beatitudo. ⁊ diligere sit actus volūtatis: ꝑncipali⁹ cōsistit in actu volūtatis q̄ intellect⁹. Secō ꝓbatur ꝙ beatitudo ꝑncipalius ꝯsistit in actu volūtatis q̄ intellect⁹. ex eo ꝙ volūtas est nobilioz potentia q̄ sit intellectus. Nam Bern. in li. de libero arbi. dicit rōem esse quodāmodo pediſſe quam voluntatis. Et Anſel. in li. de ꝯceptu ỽginali. Dominiū totius regni aie attribuit voluntati. Et Aristo. in. vij. politice. c. v. potētia q̄ eligimus ꝑncipalioz est. Adhuc id ꝓbať quia volūtas in suo actu cogi non pōt: nec circa ea q̄ sunt ad finem necessitari. Intellectus autē cogi potest ⁊ circa ea que sunt ad finem necessitari. Insup magis potest transformare aiam voluntas q̄ intellectus: ⁊ suum obiectū respicit sb ratione nobilioꝛi. Bonum eñ est obiectum volūtatis. Ens obiectū intellectus. Ratio aūt boni est pfectioꝛ q̄ sit ratio entis. Tertio ꝓbať quia deus est vltimus finis maxime sb ratōe q̄ bonū qđ patet qz ex hoc ꝙ creature oꝛdinanť in ipm vt in finem maxime est in eis ratio bonitatis. sicut ꝑ hoc ꝙ ipm respiciunt vt exemplar: maxie est in eis ratio veritatis. Sed deus sb rōe qua summū bonū est volūtatis obiectum sb rōne q̄ summū ens vel verū est intellectus obiectuz: ḡ volūtas magis respicit deum ſub rōne finis q̄ intellectus. Sed deus sb rōe qua vltim⁹ finis ⁊ beatificans. ḡ sub ratiōe qua est beatitudis obiectum: ꝑncipalius tendit volūtas in ipm q̄ intellectus. Et sic ꝯsistit btitudo ꝑncipali⁹ i actu voluntatis q̄ intellectus.

¶ Qꝛ beatitudo non potest esse in bois ꝑsentis vite. Capitulū. iij.

Certiū mysteriū

t contemplanduz oꝛ btitudinis obiectum: in quo tria sunt dubia absolue (da.

¶ ꝑmū vtrū btitudo sit q̄d creatū.

¶ Secōm vtrū btitudo possit amitti.

¶ Tertiū vtrū btitudo possit in hac vita hri.

¶ Ad ꝑmum dubiū respondet Riccardus vbi supra. et Tho. ꝑma fe. q. iij. ꝙ btitudo vite humane dupliciter potest accipi. Uno mō ꝓ illo bono in quo pfecte ⁊ plenarie req̄escit humana vita. Alio mō ꝑ pfecta quiete humane vite in illo bono que cōsistit in ꝑfecta hois coniunctione cum illo bono. ꝓmo mō beatitudo accipiť ꝑ beatitudinis obiecto. ⁊ sic beatitudo ē q̄d increatū. s. ipe deus. Beatitudo aūt secūdo mō accepta est aliq̄d existens in beato tanq̄ ei⁹ vltima ⁊ plenaria pfectio. ⁊ sic est aliq̄d creatū. Cum eñ beatitudo consistat in visione dei. videre deum est act⁹ creature videntis. ¶ Secōm dubiū fuit vtrū btitudo possit amitti? Et ad ꝫ dicimus ex sententia sancti Tho. ꝑma fe. q. v. ꝙ btitudo potest triplicit̄ consideraꝛi.

¶ ꝓmo in sua impfectione.

¶ Secūdo in sua generali ratione.

¶ Tertio in sua speciali restrictione.

¶ ꝓmo pōt beatitudo cōsideraꝛi in sua impfectione. put. s. beatitudo est illa impfecta qualitas que in hac vita haberi potest siue sit felicitas contemplatiua siue sit actiua. Hec quidem amitti pōt licet nō de facili. sicut patet in felicitate contemplatiua que amittiť vel ꝑ obliuionez puta cum coꝛrumpiť scientia ex aliqua egritudine vel etiā ꝑ aliquas occupatiōes. q̄bus totaliter abstrahiť aliquis a contemplatiōe. Patet etiam idem in felicitate actiua. voluntas enim hominis transmutari potest vt in vitiuz degeneret a ỽtute. Ideo ꝓbus dicit in. j. ethi. aliquos esse in hac vita beatos nō simpliciter: ꝫ sicut homines quoꝛū natura mutationi ſbiecta est. Secundo potest beatitudo ꝯsideraꝛi in sua generali ratiōe. ⁊ sic btitudo non pōt amitti. Cū enim sit pfectum bonū ⁊ sufficiens oportet q̄ desiderium hominis q̄etet: ⁊ omne malū excludat. Naturaliter aūt hō desiderat retinere bonū qđ habet ⁊ q̄ eius retinendi securitatē obtineat. Alioquin necesse est ꝙ vel timoꝛe amittendi vel dolore de certitudine amissionis affligať. Requi

ritur ꝙ ad veram beatitudinem q̄ hō certā opi
nionem habeat bonū quod hz nunq̄ se amissu
rū: que ꝺē opinio si vera sit: ꝯsequens est q̄
beatitudinem nunq̄ amittet. Si aūt falsa sit: h̄
ipm est quoddam malū. ſ. falsam opinionem ha
bere. Nam falsum est malū intellectus sic̄ verū
est bonū ipius. vt dicit in. vj. ethicoz. Non ꝙ
iam erit vere beatus si aliqō malū ei ineſt. Ter
tio potest btitudo ꝯsiderari in sua spēali restri
ctione inq̄tum. ſ. pfecta beatitudo cōsistit in vi
sione diuine essentie. Et sic btitudo nullo mō po
test amitti neq̄ ex pte videntis neq̄ ex pte dei.
neq̄ etiam ex pte alicuius alterius agētis. Nō
ex pte videntis. qz impossibile est q̄ aliqs vidēs
diuinam essentiā velit eam nō videre. Ratio ē:
qm̄ omne bonū habitū quo ꝙs carere vult: aut
est insufficiēs z querit aliꝺ sufficiens loco ei⁹.
aut hz aliqō incōmodū annexū ꝓpter qō in fa
stidium venit. Visio autē diuine essentie replet
aiam oib⁹ bonis. z non hz aliqō incōmodū ad
iunctū. Quare ꝓpa voluntate non pōt beatus
beatitudinē deserere. Silr beatus non pōt bea/
titudinem pdere deo sbtrahente. qz cum subtra
ctio beatitudinis sit q̄dam pena. non pōt taꝝ pe
na a deo iusto iudice ꝓuenire: nisi p aliq̄ culpa
que cadere non pōt in eum q̄ dei essentiā videt
cum ad hanc visionem de necessitate sequat re
ctitudo volūtatis. Non pōt etiaz btitudo amit
ti ex pte alicuius alteri⁹ agentis. qz mēs deo cō
iuncta sup omnia alia elevat. z sic ab hmōi con
iunctione nullum aliud agens pōt ipam exclu
dere. Est ꝙ beatitudo pfectio ꝯsummata q̄ oēm
defectum excludit a beato. Et ideo absq̄ muta
bilitate adducat eam habenti: faciente hoc vir
te diuina que hominē subleuat in participatio
nem eternitatis transcendentis oēm mutatiōem
Idcirco male dixit Origenes seq̄ēs quoꝝn
dam platonicoꝝ erroꝛē q̄ post vltimā beatitu
dinem hō pōt fieri miser. Tertiuz dubium fuit
vtrū beatitudo possit haberi in hac vita. Et ad
hoc respondemus q̄ nō. loquendo de lege cōi.
z hoc ꝓpterea: qz dns noster Jesus xp̄us fuit
viatoz z comp̄hēsoz. Quare vo in hac vita ꝙs
beatus esse non potest assignari possunt tres ra
tiones p̄cipue.

¶ Prima dicit insatiabilitatis.

¶ Secūda penalitatis.

¶ Tertia mortalitatis.

¶ Prima ratio ꝺz insatiabilitatis. Ut em̄ inq̄t
dns Bonauen. di. v. q̄rti libz. Btitudo ē finis
satians appetitū. sed bona p̄sentis vite nō satiāt
appetitū: nō diuitie: nō delitie: nō honoꝛes: non
fama: non gloria: non q̄cūq̄ desiderabilia z de
lectabilia excogitari possunt. vt docet experien
tia. Ergo nec in hmōi bonis beatus ꝙs reputa
ri debet. Tho. vo. ſ. pte. q. ij. dicit. Impossibi
le est beatitudinem hois esse in aliq̄ bono crea
to. qz btitudo est bonū pfectum qō totaliť quie
tat appetitū: alioquin non esset vltim⁹ finis si ad
huc restaret aliq̄ꝺ appetendū. Obiectum autez
voluntatis est vniuersale bonū sicut obiectum
intellectus est vniuersale verū. Ex quo patz q̄
nihil pōt quietare voluntatē homis: nisi bonū
vniuersale: qō non inueniť in aliquo creato: ſ
solum in deo. qz omis creatura hz bonitatē par
ticipatam. Unde solus deus voluntatem hois
implere pōt. Idco Dauid in psal. dixit. Satia
boꝛ cum apparuerit gl̄a tua. Et Aug⁹. li. j. ꝯfes.
Fecisti nos dñe ad te. z inquietum est coꝛ nr̄m
donec quiescat in te. Et in. iiij. li. Redite inq̄t p̄
uaricatoꝛes ad coꝛ z inhererete ei q̄ fecit vos. sta
te in eo z stabitis: quiescite in eo z quieti eritis
Quo itis in aspera? Quo itis? Bonū qō queri
tis ab illo est. Quia igiť aīma eo imago dei est:
quo eius capax est z pticeps esse potest. vt scri
bit Aug⁹. xiij. de trini. Idcirco nulla creatura
anime capacitatem implere valet. Secunda ra
tio cur in hac vita nō possit ꝙs esse beatus dici
tur penalitatis. vt enim ait Tho. p̄ma p̄e. q. v.
Beatitudo excludit omne malū. Vita aūt p̄sens
multis malis z penalitatibus subiacet q̄ vitari
non p̄nt. Et ignorantie ex pte intellectus z inor
dinate affectionis ex pte appetitus: z multiplici
bus laboꝛibus: calamitatib⁹ z erūnis ex parte
coꝛporis. Quomō igiť in tot fluctuatiōib⁹ bea
tum se credere ꝙspiam habet. Inq̄t Job. c. xiij
hō natus de muliere bꝛeui viuēs tempe reple
tur multis miseriis. Et Hiero. ad Heliodoꝛuz.
Ubiq̄ luctus: vbiq̄ gemitus z plurima moꝛti
imago. Et Boetius li. ij. de ꝯsolatiōe. Q̄ mul
tis amaritudinibus humāe felicitatis dulcedo
resperſa est: que z si fruenti iocunda esse videa
tur tñ quo minus cuz velit abire retineri nō po
test. Et Seneca in tragediis. Nulla soꝛs longa
est: doloꝛ atq̄ voluptas inuicem cedūt. Nemo
vtiq̄ reperiť qui diutius in quocunq̄ sit statu
delectari possit z absq̄ turbatione vl̄ animi vl̄
coꝛpis ptransire. Nemo (inq̄t Seneca vbi s.)
confidat nimiū secūdis. Nemo desperet meliо
ra lapsis. Et ad Lucillum. Noli huic tranquil
litati confidere: momento mare euertiť z eodez
die vbi luserunt nauigia soꝛbenť. Quisnam feli
cioꝛ iudicari potuisset. Policrato tyranno sam
mioꝝ. De ipo quipe refert Tullius in li. de fi
nibus bonoꝝ z maloꝝ. Et idem ꝯfirmat Va
lerius de mutatiōe moꝝ z foꝛtune. q̄ adeo sibi
foꝛtunam obsequiosam habuit q̄ omnia desi
derata pficiebat. Ad moderandam igitur foꝛtu
ne inuidiam sumpto e manu annulo quem pre
ciosum possidebat in mare iecit. sed inopinate

illū repente recupauit. Naz post dies paucos a piscatorib⁹ piscis captus q̄ annulū sozbuerat tyranno donatus est. Accidit tandez q̄ adūsus Dariū plaz regem duxit exercitū. z q̄ Ortuthes p̄fectus Darij illū acie fuderit cepitq̄z & in summo megalensis montis ꝓtice suspendi iusserit. Et relictus auibus lacerandus q̄ vbiq̄z felicissime in terra vixerat in aere miserrime expirauit. Mutanť oia q̄ sunt in hoc mūdo. z nihil ē stabile. nihil firmū nihil deniq̄z tutum. Ideo sapiens Ecclesiastes. ij. c. dicebat. Vidi in omnibus vanitatem z afflictionem spūs z animi: et nihil pmanere sub sole. ¶ Tertia rō q̄re in p̄nti vita nullus potest esse btūs ꝺz mortalitaſ. Omnes quippe ad mortē tendim⁹ cui⁹ man⁹ potentissimas. nullo ingenio: nulla vi. nulla arte. nullo p̄cio euitare valemus. Instat ceruicib⁹ nr̄is Si q̄s igiť dixerit aliquez btūm eo q̄ diuitijs affluat. statim respondebo. Non sic: non sic. q̄z diuites moriunť. Si q̄s affirmauerit aliū esse beatum eo q̄ oibus delitijs hui⁹ seculi p̄fruať. Ad hoc respondebo. nequaq̄z sic est. q̄z post breuez hanc vitā omēs hoies morienť. Si q̄s beatuz reputauerit eum q̄ ozbi vniuerso dominaretur Clamabo z ego q̄ nec regna siue impia beatuz hoiez reddūt. qm̄ z p̄ncipes z reges z purpurati z imp̄atozes oēsq̄z dn̄i morienť. Et ideo cū Lactantio ꝯcludimus dicēte. iij. li. Summuz bonū q̄ btōs facit non p̄t esse nisi in ea religione atq̄z doctrina cui spes immortalitaſ adiuncta est. Igiť demus operā ne decipiamur tp̄alium bonoz̄ suauitate atq̄z mundū audaťer sub pedibus habeam⁹. eoq̄z tm̄ vtamur vt sic tādē pueniamus ad fruitionem illā beatā. ad quam nos pducat Jesus filius dei q̄ cum p̄re z spūsāncto viuit z regnat in secula seculoz̄. Amen.

¶ Sermo vigesimus secūdus de gaudijs beatoz̄ qui letabunť ex visione dei et dotatione coꝛpoz̄ atq̄z habitatione in celo empireo.

Exultabunt sancti in gl̄ia. Illuminati pp̄he vba sūt ista oziginaliť. ps̄. cxlix. Licz arta sit via que ducit ad vitam q̄tum est ex pte ꝓtuosoz̄ actuum. Nihilomin⁹ facillima atq̄z suauis ex consideratiōe futuri p̄mij. Inquit enim Origenes sup ep̄las ℙauli. Spes futuroz̄ laboribus requiem parit. Ihinc Ihiero. Eustochiū v̄ginem in ep̄la ad eandem cōmonet. vt allicientes blandicias seculi ad q̄ mens humana cōiter inclinať padisi recoꝛdatōe cōculcet. Ait ergo. Quotiēs te vana seculi delectat ambitio. Quotiens ibi videris aliq̄d glorioſum. ad paradisū mente trāsgredere. z esse incipe quo futura es. Egredere q̄so paulisp de carcere coꝛpis tui: et p̄sentis laboris mercedem añ oculos depinge. quā oculus nō vidit z auris nō audiuit. nec in coꝛ hois ascendit. Ꝟ ille. Idcirco vt in via dn̄i expeditius foꝛtiusq̄z bn̄ viuendo ambulem⁹. decreui in p̄senti ꝑmone de gaudio btoꝝ ꝓba facere. Qō vtiq̄z q̄ sit immēsum ostendem⁹ maxime ppter tria.

¶ Primo ppter dei visionem.
¶ Scōo ppter coꝛpis dotationē.
¶ Tertio ppter loci habitatiōez.

¶ Qualiter p̄t videre essentiam diuinam hō vel angelus. et quō nō omēs vident illā equaliter et quanta sit in illa visione iocunditas et delectatio.

Capitulum. I.

Primo ostendamus q̄ sit copiosum gaudiū btoꝝ ppter dei visionem. de qua tria sunt consideranda.

¶ Primum dicit possibilitas.
¶ Secundū inequalitas.
¶ Tertium iocūditas.

¶ Primū considerādū ꝺz possibilitas. Ubi inuestigandū est. vtrū possit q̄s hō vel angel⁹ videre deū in sui essentia siue facie ad faciē. Et pte vera z affirmatiua dicimus q̄ sic. Nam vt dicunt doctoꝛes in. iiij. di. xlix. Et ē de h̄ glosa sup illud psal. Ostendā illi salutare meū. Coꝛona merces est visio. z ad hoc facit auctoꝛitas ap̄li qui. j. ad Choꝛin. xiij. c. ait. Videmus nūc per speculū in enigmate: tunc aūt facie ad faciez. Et iterū ibi. Nunc cognosco ex pte. tūc cognoscaz sicut et cognitus sum. Et xp̄s Mat. v. ait. Beati mūdo coꝛde: q̄m ip̄i deū videbunt. Et mat. xxviij. c. Angeli eoz̄ semp vident faciem p̄ris mei q̄ est in celis. Sed nonnulli arguūt ꝓtendentes p̄bare q̄ nulla creatura p̄t videre diuinaz essentiam. Et hoc tripliciť. Primo auctoꝛitate. Secūdo rōe. Tertio exemplo. Primo p̄batur auctoꝛitate. Naz scribiť Joh. j. c. Deum nemo vidit vnq̄z. Que vba sic pleq̄ť Aug⁹. ad paulam de videndo deū. q̄m sicut natura incoꝛruptibilis ita z natura inuisibilis. Et Chryſ. super Johem exponens dictuz p̄allegatū inquit Idip̄m q̄ deus est nō solum p̄phete: ſ nec angeli viderūt nec archangeli. Quod em̄ creabile nature est qualiť videre poterit q̄ increabile? Et Ap̄lus. j. ad Thimo. vlti. ca. dicit de deo. Solus habet immortalitatē: z lucē habitat inaccessibilē: quam nullus vnq̄z videre potuit: ſ nec q̄z p̄t. Et Dionysius lib. de mystica theolo

gia ait. Deus inuisibil' est ⁊ incognoscibil' oēm sensum supans ⁊ omnem intellectum. Secūdo arguūt sic. Nā cognoscentis ad cognitū oport tet esse ꝓportionem. cū cognitum sit pfectio cognoscentis. Sed nulla est ꝓportio creature ad creatorē. qz in infinitū distant. ḡ nulla creatura pōt videre diuinam essentiam. Tertio istud videtur posse ꝓbari exemplo. Nam Exo. xxxiij. ca. habet. Qualit dum loqueret de⁹ Moysi cui apparebat in sīg vel sbiecta creatura Moyses dixit. Ostende mihi gloriam tuam. id ē fm Nico. de lira. Ostende mihi teipsum sicut videris in gloria. Et dns respondit ei. Non poteris videre faciem meam. Non videbit me hō et viuet. Et infra. Posteriora mea videbis. faciē autem meam videre nō poteris. Pro solutiōe pre dictorū ⁊ intelligentia veritatis notare debem⁹ tres catholicas ꝓpositiones sequentes Alexandrum de ales in primo volumine summe. Et Bonauenturā in suo. j. di. iij. Et Tho. j. pte. q. xij. Prima veritas. Q essentia dei videri nō potest oculis corpalibus. qz deus incorporeus est vnde nec sensu nec imaginatiōe videri pōt: fs solo intellectu. Et si dicerek q deus pōt videri ab homie; visione imaginaria. qz dicit Esa. vj. ca. Vidi dñm sedentē sup solium excelsuz ⁊ eleuatum. vt visio imaginaria a sensu originem habet. quia fantasia est motus factus a sensu fm actum. vt dicit. iij. de anima. ergo deus sensibiliter visione videri potest. Respondet Tho. q in visione imaginaria non videk ipa dei essentia: sed aliqua forma in imaginatiōe formata representans deum fm aliquem modū similitudis. put in scriptura diuina p res sensibiles metaphorice describunt. Secunda ꝓpositio q nullus homo vel angelus potest videre diuinam essentiam visione intellectuali ꝓpria vi nature Ratio est fm Tho. in. iij. summe contra gentiles. qz quod est superioris nature ꝓprium. non potest conseq natura inferior: nisi p actionē superioris nature cuius est ꝓprium. Sicut aqua non potest esse calida nisi p actionez ignis. Videre autē deum p ipam diuinam essentiā est ꝓprium nature diuine. Operari em fm ꝓpriam formam est ꝓprium cuiuslibet operantis. nulla ergo intellectualis sbstantia potest videre deū vel diuinam essentiam nisi de hoc faciente. Et hoc est quod dicit ad Romanos. vj. c. Gratia dei vita eterna. qz videre diuinam essentiā conuenit intellectui creato p gratiā nō p naturam. Tertia ꝓpositio. Q videntes p essentiam deū licet apprehendant essentiā diuinā. nō tn illā cōphendunt. vident nanq essentiam diuinā infinitam. sed mō finito. nam illud comphendi dicitur qō pfecte cognoscit. pfecte aūt cognoscitur qō tn cognoscit qtū cognoscibile est. Unde si illud qō est cognoscibile p scientiaz demonstratiuam opinione teneat. ex aliqua rōne ꝓbabili concepta. nō comphendit. puta si hoc quod ē triangulū habere tres angulos equales duob⁹ rectis aliqs p demonstratiōz cognoscat cōprehendit illud. Si vo aliqs opinionem eius accipiat p hoc q a sapiētibus ⁊ philosophis ita dr non comphendit ipm. qz non ptinget ad illum pfectum modum cognitōis quo cognoscibile ē Nullus autez intellectus creatus ptingere pōt ad illum pfectum modum cognitōis diuine essentie quo cognoscibilis est. Quia cum essentia diuina sit infinita infinite cognoscibilis est. ⁊ intellectus creatus nō potest illam infinite cognoscere. In tn enim aliquis intellectus creat⁹ diuinam essentiam pfectius vel minus pfecte cognoscit in qtum maiori vel minori lumine glorie pfundit. Cum ergo lumen glorie in quocūq intellectu creato receptum non possit esse infinitum. Impossibile est q aliquis intellect⁹ creatus deum infinite cognoscat. Probant ista per Augustinū q in lib. de cognitiōe vere vite ait. Deus est spūs incomprehensibilis. Et in. xij. libro de ciui. dei. ca. xviij. inquit. Quicqd scientia comphendit scientis apprehensiōe finit. Et idem ad paulā de videndo deū. Aliud est videre. Aliud totū bidēdo comphendere. videk q necessariū pfens sentit. Comphendit qō ita videtur: vt eius nihil lateat: cuius fines conspici possunt. Un cū de⁹ sit infinit⁹: nulli creature est comphensibilis. Quis igit non admirek parit ⁊ collaudet infinitā celsitudinē summi dei: quē licet tot milia miliū angelorū ⁊ hominum clare videāt ⁊ intelligāt summe bonū. summe felicez summe glosum. summe sapientē. sūme pulchrū. sūme delectabilē. sūme desiderabilē. sūme potētem. summe iustū. sūme clementē. sūme dñantē. summe regnantē. ⁊ silia. Tn in his excedit adhuc incompabilit cognitōez illorū. Soluenda ergo iam sunt obiecta. Et ad auctoritates atq exemplu dicim⁹. Q deus in sui essentia videri non pōt visione corpali. neq ꝓpria vi nature. visione intellectuali. Sed tali visiōe videri potest cum adiutorio ipius dei illuminantis ⁊ eleuantis intellectum creatum ad suam beatam visionem. Nec sic etiam videri potest a creatura visione cōphēsionis. vt iaz est pdictū. Ad rōz q in ꝓriū adducta fuit rndet Tho. q ꝓportio dr duplicit. Uno mō certa habitudo vni⁹ qtitatis ad alteram. Alio modo quelibet habitudo vnius ad alterum hoc mō scdo pōt esse ꝓportio creature in deū in qtū se hz ad ipm vt effectus ad causam aut potentia ad actuz. Et fm hoc intellectus proportionatus esse potest ad

cognoscendū deuz. Et vt clarius loquar. Alia est ꝓportio ſm q̄titatem. vtputa est ꝓportio aque in duabus vasis eiusdem ꝓtinentie: et sic nō est ꝓportio inter deū ⁊ creaturā. Est alia ꝓportio ſm quandam attingentiā siue ordis conuenientiā. ⁊ sic est ꝓportio inter guttulā aque ⁊ aquā oceani: etiam si esset infinita. hoc mō ē ꝓportio inter intellectū creatū angeli vel hois et ipm deū. Exquo Aug⁹. dicit li. xiiij. de tri. Eo aīa imago dei est quo eius capax est: ⁊ particeps esse potest. ¶ Scōm ꝓsiderādū de btā visione dei ꝺr inequalitas. licet eīn tot milia miliū angelorꝫ ⁊ hoīm videant essentiam dei. tn̄ non omnes equaliter vident. Unde saluator nr̄ Johan. xiiij. c. dixit. In domo p̄ris mei mās̄iones multe sunt. vbi glo. i. diuersa p̄mia meritorū. Hec autem inequalitas ſm Tho. vbi. s. erit p hoc q̄ intellectus vnius habebit maiorē virtutem seu facultatem ad videndū deū q̄ alī⁹. Facultas ꝺo videndi deū vt dictum est nō competit intellectui creato ſm suā nām: ſ p lumen glie qđ intellectum in q̄dam dei formitate cōstituit. Unde intellectus plus ꝑticipans de lumie glie pfectius deuz videbit. Plus aūt ꝑticipabit de lumine glorie q̄ plus hz de caritate. Quia vbi est maior charitas ibi est maius desideriū. ⁊ desideriū quodāmodo facit desiderantē aptum et paratū ad susceptionem desiderati. Unde qui plus habet de charitate pfectius eum videt: et cū maiori btitudine. Si ꝺo aliq̄s obstaret ex ꝺbo Johānis. qui p̄ma canonica. c. iij. ait. Videbimus eū sicuti est. sed ipe vno modo est. q̄ vno mō videbit ab omnibus. ⁊ sic non pfectius ab vno q̄ ab alio. Rn̄dere possumus ſm Tho. q̄ cum dicim⁹. videbim⁹ eum sicuti est. aduerbiū determinat modū visionis ex pte rei vise. vt sit sēsus. Videbimus eū ita esse sicuti est. q̄ ipsuz esse eius videbimus qđ est eius essentia. Non aūt determinat modū visionis ex parte videntis. vt sit sensus q̄ ita erit pfectus modus vidē di sicut est in deo pfectus modus essendi. Qua re diuersitas illa videndi non erit ex parte obiecti. q̄ idem obiectum omībus p̄sentabit. s. dei essentia. Sed erit p diuersam facultatem intellectus nō naturalem: sed glorioſam. ¶ Tertiuz considerandū de visione dei dicitur iocūditas Erit vnicuiq̄ videnti deum tanta iocūditas ⁊ plena leticia vt in illa omne homis desiderium quiescat nihilq̄ amplius appetat. Ratio est ſm Riccardū in. iiij. di. xlix. q̄ vnusquisq̄ naturaliter appetit suam pfectionem. Secūdaria vero humani intellectus pfectio cōsistit in pfectiōe sui actus qui est intelligere. Nunq̄ aūtē actus intelligendi est pfectus: nisi fit respectu nobilissimi intelligibilis ⁊ nobilissimo modo intelligē di. Nobilissimū intelligibile est deus. nobilissimus modus intelligendi est intelligere ipsuz in sui substantia. Exquo tam amabilis tamq̄ gratissima est visio illa: q̄ si quis ꝓponeret alicui beato. vellet ne p milia milium annorū esse in hmundo absq̄ hoc q̄ videret deū. haberetq̄ omnes diuitias. omēs thesauros. omēs pecunias omnes p̄cioſos lapides. omnia localia. omia regna mundi. omnia delicata cibaria. omnem virorum clarissimorū famam ⁊ gloriā. ac desiderabilia queq̄ que in hoc seculo possunt esse. statim clamaret. Discede a me ⁊ sine me esse in deitꝫ visionis dei que sola incorporaliter excedit quelibet temporalia bona. quelibet temporalia gaudia. quālibet pbozꝫ scientiā. quālibet regū ⁊ impatorum p̄eminentiā. Hinc Aug⁹. lib. iij. de libero arbitrio ait. Tanta est illa pulchritudo iusticia ⁊ incōmutabilis lucis eterne q̄ si nō liceret in eo morari plusq̄ vnius diei horā. propter hoc solum innumerabiles anni huius vite pleni circūfluentia bonorꝫ temporaliū recte meritoq̄ contemnerent. Et li. x. de ciui. dei. c. xv. inquit. Illa nanq̄ beata visio dei tante pulchritudinis visio est ⁊ tanto amore dignissima vt sine hac quibuslibet alijs bonis preditū ⁊ abundantem non dubitem ꝓtinus infelicissimuz dicere. Et Apostolus. j. ad Chorin. c. ij. Oculus non vidit ⁊ auris non audiuit. nec in cor hominis ascendit: que p̄parauit de⁹ his qui diligūt illum. Cuz autem experiemur ea admirabimur ⁊ letabimur scientes multo vberiorem esse felicitatem ipam sanctorū q̄z rumor qui insonat nr̄is auribus in hac vita. Sicut factum legim⁹ de regina Sabba: que venit a finibus terre ad Salomonem audita fama ipius: vt ꝺr. iij. Re. x. c. Hec cum considerasset sapientiā Salomonis: vidissetq̄ domū quaz edificauerat: ⁊ cibos mēse eius. ⁊ habitacula ꝺuorū ⁊ ordinem ministrātium vestesq̄ eorū ⁊ pincernas ⁊ holocausta q̄ offerebat in domo domi. non habebat vltra spiritum. Dixitq̄ ad regem. Verus est ſmo quez audiui in terra mea sup ſmonibus tuis ⁊ super sapientia: ⁊ nō credebam narrantibus mihi donec ipa veni ⁊ vidi oculis meis ⁊ ꝓbaui q̄ media ps mihi nunciata non fuerit. Maior est sapientia tua ⁊ opera tua q̄z rumor quez audiui. Beati viri tui ⁊ beati ſui tui q̄ hic stant coram te sp ⁊ audiūt sapiam tuam. O igit̄ p̄clarum illum diem cū aīa nr̄a ad visionem illā diuinā attinget. Cōperiet ꝓfecto tn̄ esse illius visiōis delectationē q̄ merito dicere poterit. O deus dulcissime beati q̄ te querūt. beati q̄ te habent. beati q̄ te vident. beati q̄ habitant in domo tua beati denicq̄ q̄ mundo sꝑneto te verū ⁊ summuz bonum desiderāt.

¶De origine dotiū corporū beatorū et de numero atq; conditione illarū. Capitulū. II.

DEcūdo ostēdim⁹ q̄ sit copiosum ⁊ immensum gaudiū btōr ꝓpter corpis dotatōiz. de quibus dotibus tria consideremus.

¶Primo originationem.

¶Secūdo distinctionem.

¶Tertio conditionem.

¶Prio cōsiderem⁹ originatōz. vñ. ſ. erit origo dotiū in corpib⁹ btōr. Ad qđ ita dic̄ Riccar. in. iiij. di. xlix. Dotiū origo erit a deo p creationem vt q̄dā ꝙo improbilit dicūt. Vñ p tāto dr q dotes erūt in corpe a btitudine aie p q̄ndam redūdantiā. q2 de⁹ illas creabit in corpib⁹ btōr ꝓpt meritū aiar. q2 in via ⁊ sibi ⁊ corpib⁹ suis glām meruerūt. Vel pōt dici ꝓbabiliter. q origo illarū dotiū erit a deo. non tñ p creatiōem: ſ mediante btitudine anie. q2 sicut dicit Aug⁹. in epla ad Dioscorū. Tam potentem fecit de⁹ animam vt ex ei⁹ plenissima btitudine q̄ in fine temporū sctis ꝓmittit redundet in inferiorem naturam q̄ est corp⁹ nō btitudo q̄ fruentis ⁊ intelligē tis est ꝓpria: ſ plenitudo sanitatis ⁊ incorrupti onis vigor. Hñs aūt Bonauen. in suo. iiij. di. xlix. ita posuit. Q̄ est loqui de dotibus corpis i q̄bus eius glorificatio consistit: vel q̄tū ad dispositionem vel q̄tum ad ꝙsummatiōz. Si q̄tum ad dispositōz sic dicunt dispositiōes q̄ sūt qualitates absolute ipius corpis q̄ sibi dantur a deo in eius reformatione. Si q̄tum ad ꝙsummationē. sic dico q̄ sunt a gloria aie siue ab anima gloriosa. Unde sicut in pñti aīa in corp⁹ influit. ⁊ p illam influentiā corpus est coloratius durabilius ꝟtuosius et agilius q̄z cum aīma separat. Sil⁹ dico in ꝓposito suo mō q aīa gloriosa influens in suū corpus omēs dotes istas ad quas dispositionem habebat p sui reformationem pficit ⁊ ꝙsummat. ¶Scđo ꝙsideremus de dotib⁹ btōr corporꝫ distinctōz. distinguuntur em̄ a sanctis q̄tuor dotes ipm corp⁹ gloriosum pficientes: vicz impassibilitas. claritas. ſbtilitas ⁊ agilitas. Hō aūt huius numeri ⁊ sufficientie assignat a Bonauen. q2 corp⁹ nr̄m ex cōpositū ex q̄tuor elemētis. ⁊ q2 elemēta sunt imp fecta. q̄druplicem hz ab eis defectibilitatē. Ab aq̄ q̄ elementū humidū ⁊ passibile hz passibilitatē ⁊ corruptōz. vñ humidū aqueū corp⁹ corrūpit. A tra q̄ est elementū opacū hz obscuritatem. Ab igne aīalitatez q2 calor ꝙsūmit ꝙtinue. iō ꝙtinue indiget cibor alimonia. Ab aere hz i firmitatē. Aer em̄ facile imutat ⁊ cedit cuilibet impellēti. Aīa ꝯ q̄tuor isti defect⁹ debēt p bōa opposita remoueri. Ad ꝟ q corp⁹ sit pfectū per fectione cōpleta. Iō q̄tuor sunt dotes ꝟ corruptionem ⁊ passionē incorruptibilitas vel ipassibilitas. Cōtra obscuritatē claritas. Cōtra aīalitatē ſpūalitas. Cōtra infirmitatē ꝟtus siue penetrabilitas. Hinc apl's. ſ. ad Chorin. xv. ca. ait. Seminat in corruptiōe surget i icorruptōe Ecce impassibilitas. seminat in ignobilitate. surget in gla. Ecce claritas. seminat in infirmitate surget in ꝟtute. Ecce ſubtilitas. seminat anima le surget ſpūale. Ecce agilitas. Et Aug⁹. li. xxij de ciui. dei inquit. Abijciet a corporib⁹ nostris omis deformitas. ois tarditas. ois infirmitas. ois corruptio. omis deformitas p claritatem. ois tarditas p agilitatē. ois infirmitas p ſpūalitatem. ois corruptio p impassibilitatem. videt ita q̄ sufficiens ista dotium enumeratio. Nā dotes corporis dicunt non omēs q̄litates: ſ qualitates nobiles ⁊ ꝓncipales de nouo super addite nature. Et q2 de nouo supaddite debent accipi fm naturales defectus. ⁊ hi fm causas ꝓncipales qui sunt quattuor elementa. ¶Tertio considerem⁹ de dotibus corporū beatorū cōditionem. ¶Prima dos est impassibilitas. Erūt enim corpora illa incorruptibilia ⁊ impassibilia Sed huius impassibilitatis causam diuersimode plerique ponunt. Dicūt ergo q̄dam q elementa erunt in corpore glorioso fm ſbstantiam non fm qualitates. Et ideo q2 ſbstantie nihil est cōtrariū. sed vbi nulla est ꝙtrarietas nulla est pugna nec dissolutio. ex consequenti corpora illa erūt incorruptibilia ⁊ impassibilia. sed hoc stare non potest. vt dicit Bonauentura q a corporibus gloriosis vt refert Aug⁹. vitia detrahuntur natura ſuabitur. Sed qualitates elementares sunt eis naturales. ergo manebūt. Si dicas q manent fm essentiam nō fm actū. Contra q2 vnum quodq; nobilius est q̄ñ est coniunctum actui q̄z q̄ñ non. Alij dicunt q corpa btā erunt impassibilia p hoc q cessabit motus celi q̄ cessā tenihil potest moueri. Sed articulus iste excō municatus est. Nam fm Augustinū si cessaret mot⁹ celi adhuc rota figuli posset moueri. Landulfus suo quarto asserit q causa impassibilitatis corpor beator est ex hoc q volūtas diuina nō coagit cuicū q̄ cause scđe corrūpēti. Cessante em̄ ꝓma cā ab actōe cessabit cā sua scđa. Iō nulla cā scđa pōt corrumpe corpora beata. quia deus nō coaget illi sicut corpora trium puerorꝫ erant impassibilia ab igne. q2 deus non coagebat igni ad comburendu eos. licet coageret ei ad talia cōbustibilia. Si obijcias ꝟ ista. q2 tūc impassibitas nō esset dos. q2 nihil poneret i corpore dotato nisi ꝓuationem actionis diuie. Et scđo q2 eodem modo erunt impassibilia corpa

damnatoꝝ qꝛ deus non coaget igni vt corrumpat ea. Rñdet Landulfus q̄ nō oportz q̄ dos sit in dotato. Nam dos nō est in spōsa q̄ dotat: ꝫ sufficit q̄ ex dote aliq̄d fiat circa psonaz dotatam. ⁊ sic est in ꝓposito. Vel dicere possumus q̄ impassibilitas est q̄dam ꝑfectio possiōis seu potētie recipientis passionē. ⁊ ista ꝑfectio est in corpe dotato. ſ. corpe beato: ꝫ est a volūtate diuina. de corpibus ꝝo damnatis dicit Landulfus q̄ nō habebūt dotem impassibilitatis. tum qꝛ fortissime patient ab igne. tum qꝛ nō dat eis ꝓ meritis q̄ nō corrūpant ab igne: ꝫ vt cōtinue crucientur. Riccardus ꝝo in suo. iiij. vbi. ꝑ. refert q̄ in impassibilitate est cōsiderare ⁊ illō qđ ponit ⁊ illud qđ excludit. Quāuis em̄ significetur negatiuo mō. tm̄ res p eam significata non ē ꝑfectio: ꝫ habitus. Est em̄ q̄litas in corpe exredundantia bītudinis aie causata. corpus ꝓhibens ab omni passiōe corruptioni ꝛria. Ꝓbmissis itaq̄ doctoꝝ opinionib⁹ varijs de cā ipassibilitatis illoꝝ corpoꝝ glorificatoꝝ firmit⁊ indubitant tenere debemus: q̄ p̄tacta corpa nec patient nec poterūt pati nec ab interiori nec ab exteriori. nō a frigore nō a calore. nō a fame. nō a siti. non ab egritudinibus ⁊ hmōi q̄bus molestamur in p̄nti vita quotidie. Ideo Apocalip. xxj. c. scribit. Absterget deus omnē lachrymā ab oculis eoꝝ ⁊ mors vltra non erit neq̄ luct⁹ neq̄ clamor. Erit itaq̄ ibi sanitas sine infirmitate. iuuētus sine senectute. vita sine morte. De cūda dos corpoꝝ btōꝝ ꝺr claritas. de hac scribitur Sap̄. iij. ca. Fulgebūt iusti. ⁊ Mar. xiij. ca. Fulgebūt iusti sicut sol in regno p̄ris eoꝝ. Sūt nihilomin⁹ in hac ꝑte tres theologoꝝ ꝓpositiōes attendende. ꝓma est dñi Bonauēture ⁊ Landulfi. q̄ dicunt q̄ corpa btōꝝ erunt luminosa ⁊ colorata. Colorata q̄dem ꝓpter naturam q̄tuor elementoꝝ ⁊ eoꝝ qualitates ex q̄bus constabit corpus humanū. Sed luminosa ratiōe luminis superadditi. nam ⁊ noctiluca de die aparet colorata. de nocte lucida. Sic̄r carbo p sui naturam alicuius coloris est: igne aūt adueniente efficitur luminosus. ⁊ tm̄ nihilominus est coloratus. qꝛ est ibi lux materie terrestri incorporata. Sic corpus resurgens p naturam suam habebit colorem ⁊ claritas luminis superinduet ip̄m sicut ignis carbonem. Secūda ꝓpositio ꝫm Riccardum q̄ lux elemētaris ⁊ lux corporis glorificati nō sunt eiusdem speciei: sed lux est quasi q̄dam imitatio illius sicut lux spūalis aie nō est eiusdem speciei cū spūali luce glie. ꝫ est q̄dam imitatio illius. Sic̄r lux solaris eiusdem speciei nō est cum luce corporis glorificati sed vna est quedam similitudo seu imitatio alterius. Et licet dicat Matth̄. xvij. c. de christo Resplenduit facies eius sicut sol. tamen glosa ibi dicit plus certe q̄ sol: ꝫ non habuit exēpluz maius cui comparet. Tertia ꝓpositio est q̄ lux corporis xp̄i eiusdem speciei est cuz luce q̄ post resurrectionem erat in alijs corporibus glorificatis. Ideo Aplus dixit. Reformabit corpus humilitatis nostre configuratū corpori claritatis sue. Tamen erit differenti a inter lucem corporis xp̄i ⁊ lucem aliorū. Et inter se etiam differunt lux vnius corporis glorioſi a luce alterius ꝫm magis ⁊ minus. quod notauit apls dicens j. ad Chorin. xv. c. Alia est claritas solis. Alia claritas lune. Alia claritas stellarū. Stella em̄ differt a stella in claritate. sic ⁊ resurrectio mortuorum. Nam sicut dicit mgr̄ sn̄iaz in lra. Claritas corporū est differens ꝫm differentiam glie animaz. qꝛ ex claritate beatitudinis anime claritas redundabit i corp⁹. Unde ꝫm ꝓportiōez qua beatitudo aīme xp̄i excedit bītudinē cuiuslibet alterius aīme. sic lux corpis xp̄i excedit lumen futurorum in quocūq̄ alio corpe. Tertia dos corporū btōꝝ erit sbtilitas. vbi dic̄ Riccardus de media villa ex mente p̄hi. Qꝛ res triplici de cā est penetratiua. Aut ꝓpter q̄titatis paruitatē. maxime ꝫm latū ⁊ pfunduz. Unde acus q̄uis longa penetratiua est. Aut ꝓpt̄ raritatem. ⁊ sic aer est penetratiuus. Aut ꝓpt̄ actiue ꝟtutis magnitudinē. Et sic vinū est penetratiuuz multo magis q̄ simplex aqua q̄tūcunq̄ tenuis. Quaꝓpter aqua cuz modico vino bibita magis refrigerat sanū q̄ si p se bibat. qꝛ vinum facit eam ad loca corpis penetrare. ꝫm p̄mam cām penetrandi nō attendit sbtilitas corporū btōꝝ quia in debita quantitate resurgent. Nec etiā ꝫm cām scdaz. qꝛ tota materia que est necessaria ad essentiā eoꝝ resurget in eis. Unde q̄daz errauerūt dicentes q̄ corpa glosa erūt raria aere vel vento. quem errorē vt ponit Gregorius in moralibus tenuit Euticius constantinopolitane vrbis epūs. Igit̄ sbtilitas illoꝝ corporū erit ꝫm tertiam cām. p ꝟtutē nāq̄ beatitudinis aīme erit in beatis corpibus tāta magnitudo ꝟtutis actiue q̄ p eam multo efficaci⁹ poterūt penetrare q̄ ignis vel aer. Uñ Anſel. in li. de ſimilitudinibus int̄ ꝓncipium ⁊ mediū de quolibet beato dicit q̄ intantū erit fortis vt eciam si velit terrā cōmouere possit. Quarta dos corpoꝝ btōꝝ erit agilitas. de q̄ Sap̄. iij. c. scribitur. Tāq̄ scintille in arundineto discurrēt. ſ. beati volabūt ⁊ nō deficiēt. Ad qđ intelligēduz dicit Landulfus q̄ tria cōcurrūt ad agilitatem. ꝓmū est potētia aie motiua. Duplex em̄ motus est in homīe. Unus qui est ꝫm elementum predominans quo mouetur deorsum. ⁊ iste motus non inest sibi p animam. Alius est motus

ꝓgressiuus cuius ꝑncipiū est aīma: q̄ motꝰ tripliciter differūt. Primo qꝛ vnus est ab anima cz ꝓgressiuus. Aliꝰ aūt nō. Scdo qꝛ motꝰ ꝓpriꝰ mus est ad vnū tm̄ eo q̄ sequit̄ ḡuitatem. scdus pōt esse ad diuersa ꝑm diūsam apꝛehensionem sensus quā sequit̄ aīa. Tertio qꝛ in ꝑmo motu grauitas q̄ est ꝑncipiū eius nō pōt desistere: ꝑ i secūdo motu pōt aīa desistere. hz nihilominus aīma potentiā non solū ad motū ꝓgressiuuz oꝛ ganice: ꝑ ad mouendū coꝛpus nō oꝛganice. Dicitur aūt aīma mouere oꝛganice qñ mouet vnā ptem mediante alia. sicut mouendo coꝛ mouet alia membꝛa. ꝛ sic fit motus ꝓgressiuus. Mouet eñ immediate vnam ptez. mediāte illa mouet aliam. ꝛ sic mouet totus hō succesiue. Dicitur etiam mouere non oꝛganice mouendo totum simł. Et sic aīa beata poterit coꝛpus subito mouere: licet non in instanti de loco ad locum. Secundū q̄ occurrit ad agilitatē erit multiplicatio spirituū purissimoꝝ. tum qꝛ spūs vitales erunt purissimi ꝛ vigoꝛosissimi. tum qꝛ coꝛpus replebit aliquo purissimo elemēto. ſ. purissimo aere vt nō sit vacuum: qꝛ non erunt tunc feces. Tertiū q̄ cōcurrit ad agilitatem erit remotio omis dispositionis q̄ est in neruis ꝛ in coꝛpe: et ois ponderositas que non est de essentia nature Et tūc aīa poterit mouere facilit̄ tale coꝛpꝰ vel motu ꝓgressiuo vel totum simul. Si dicas quō stabunt coꝛpa in celo empyreo? Rñdeo q̄ ambulabūt ꝛ mouebuntur ſbito ꝓlibito. si q̄ñ stabunt credit̄ q̄ stabūt erecta. licet eñ coꝛpori ingītum coꝛpus est magis competat sedere vel iacere. Tñ ingītum est instrumentū aīme magis cōpetit sibi stare ꝓpter ꝓticipatōez ad operandum. Unde Stephanus vidit Jesum stantem a dextris dei. Actuū. vij. c.

Q̄ ingens erit letícia beatoꝝz ex eo q̄ habitabūt in celo empyreo. Ca. iij.

Tertio ostēdim̄ q̄ sit copiosum gaudiū beatoꝝum ꝓpter loci habitatōz. qꝛ habitabūt in celo. vbi tria dubia merito declaremus.

¶ Primū vtrū scriptura sacra celi ꝓductionez recte denūciet.

¶ Secundū vtrū celum sit vnū vel plures.

¶ Tertiū vtrū celū sit locus beatoꝝ.

¶ Ad ꝑmū dubiū oꝛit̄ ambiguitas et quidē nō parua. quoniā Gen. j. ca. scribit̄. In principio creauit deus celum et terram. vbi asserit scꝑtura celum ꝑma die creatum. Deinde sequit̄. Vocauit deus firmamentū celum: quod confirmat secunda die factum. Ad hoc respondet Tho. j. pte. q. lx viij. ꝑmo ꝑm Chryſ. q̄ asserit q̄ moyses summarie dixit q̄ deus fecit ꝑmittens. In ꝑncipio creauit deus ⁊c̄. postea ꝑ ptes explicauit. sicut si q̄s dicat. hic artifex fecit hāc domū. ꝛ postea ſbdat. ꝑmo fecit fundamēta. scdo erexit parietes. tertio suposuit tectum. Et sic non oꝑtet nos aliud celū intelligere cū dr. In ꝑncipio creauit deus celū ꝛ terrā. Et cū dr q̄ scda die factum est firmamentū. Secūdo potest dici aliud esse celū q̄ legit̄ in ꝑncipio creatum ꝛ q̄ legit̄ scda die factū. ꝛ hoc diuersimode. Nā ꝑm Augł. Celum q̄ legit̄ ꝑma die factum est natura spūalis informis. Celū aūt q̄ legitur scda die factū est celū coꝛpoꝛeū. ꝑm ꝙo Bedaz ꝛ Berabiū. Celum q̄ legit̄ ꝑma die factū est celum empyreū. Firmamentū ꝙo q̄ legit̄ scda die factum est celum sidereū. Damascenus ꝙo dicit q̄ celū ꝑma die factum est quoddā celū sphericū sine stellis. de quo phi loquunt̄ dicentes ipum esse nonam speram et ꝑmum mobile q̄ mouet motu diurno. ꝓper firmamentū ꝙo factuz scda die intelligit̄ celum sidereū. ¶ Secūdū dubiuz fuit vtrum celum sit vnum vel plures. Et q̄ sit vnum ꝓbari posset qꝛ dicit̄ celum in singulari Gen. j. c. vbi supra. Sed hec obiectio debilis ē q̄ñ scriptura sepius celos nomiat in pł̄ali. Ps̄. Deutero. xxxiij. c. Audite celi que loquar. Et secūdi Regū. xxij. c. Inclinauit celos ꝛ descendit. Et Job. xv. c. Celi non sunt mundi in ꝙspectu eius. Et psal. ij. Qui habitat in celis irridebit eos. Et psal. xxxij. Verbo domini celi firmati sunt. Et psal. xlix. Annunciabūt celi iusticiaz eius. Et ps̄. lxxxviij. Tui sunt celi ꝛ tua ē tra. Et Sap̄. ix. Que i celis sunt quis inuestigabit. Et Esaie. xlv. Rorate celi desup. Et Ezech. j. Aperti sunt celi ꝛ vidi visiones. Et ad Hebꝛe. ꝑmo. Opera manuū tuarū sunt celi. Respōdet ḡ Tho. j. pte vbi supra. Et circa hoc videt esse q̄dam diuersitas inter Basilium ꝛ Chryſ. Crisostomus eñ dicit non esse nisi vnū celuz. Et q̄ pluralit̄ dicit̄ celi celoꝝ hoc est ꝓpter ꝓpꝛietatem lingue hebꝛee in qua consuetum est vt celum solū pluralit̄ signific̄. Sicut sunt mł̄ta etiam noia in latino que singulari carēt. Basilius aūt ꝛ Damascen⁹ dicūt plures esse celos. Sed ꝑ diuersitas magis est in voce q̄ in re. Nā Crisosto. vnū celū noiat totuz coꝛpus q̄ est supꝛa terram ꝛ aquā. nam etiā aues q̄ volāt in aere dicūtur ꝓpter hoc volucres celi. Hz qꝛ i ipso coꝛpoꝛe sunt mł̄te distinctiones ꝓpter hoc Basiliꝰ ponit plures celos. Ad distinctiōz ḡ celoꝝ sciendum considerandū est q̄ celum tripliciter dicitur in scripturis. Uñ q̄ enim dicit̄ ꝓpꝛie ter. ꝛ sic dr celū coꝛpus aliq̄ ſblime ꝛ luminosum actu vel potentia ꝛ incoꝛruptibile ꝑ naturam. Et ꝑm hoc ponunt̄ tres celi. ꝓmum totaliter lucidum quod vocāt empireum. Secun

dum totaliter dyafanũ quod vocant celũ aqueum vel cristallinum. Tertium partim dyafanũ et partim lucidum actu quod vocant celum siderеum. Et diuidit in octo speras. s. speraz stellarum fixarum z septem speras planetarũ que pñt dici octo celi. Scdo dr celum p participationem alicuius proprietatis celestis corporis. s. sublimitatis z luminositatis actu vel potentia. Et sic totũ istud spaciũ qđ est ab aquis vsq; ad orbem lune. Damascenus ponit vnũ celuz nominans illud aereuz. z sic fm eum sunt tres celi aereũ. sidereũ. z aliud supius de quo itellgit q; aplꝰ legit raptꝰ vsq; ad tertiũ celũ. Dz qz istud spatiũ cõtinet duo elemẽta ignis z aeris: z i vtro q; eoz vocat inferior z supior regio. Jõ istud celum Rabanus distinxit in quatuor. supmaz regionem ignis nosans celũ igneũ Inferiorem vo regionem celum olimpiũ ab altitudie cuiusdam montis qui vocat olimpus. Supmaz vo regionem aeris vocauit celuz ethereũ ppter inflãmationem. Inferiorẽ vo regionẽ celũ aereũ Et sic cũ isti q̃tuor celi tribꝰ supioribꝰ cõnumerãt fiũt in vniuerso fm Rabanũ. septẽ celi corporei. Tertio dr celũ methaphorice. z si: qñ q; ipsa sancta trinitas dr celũ ppter eius spũalem sublimitatẽ z lucẽ. Qñ q; etiã spũalia bona in q̃bus est sanctorũ remuneratio ppter eoruz eminentiam celi nominãt. Qñ q; vo tria genera supernaliũ visionũ. s. corporalis. imaginarie. z intellectualis tres celi nomiant. de quibus exponit Augꝰ. q; paulus est raptus vsq; ad tertium celũ. ¶ Tertiũ dubiũ fuit vtrũ celũ sit locꝰ beatorũ. Et q; sic patz ex testimonio scripturarum Inquit enim saluator nr Matth. v. ca. Beati pauperes spũ qm ipsorũ est regnũ celorũ. Et. vj. ca. Merces vra copiosa est i celis. Et. xij. c. Erunt sicut angeli dei in celo. Et paulꝰ actuz xiij. ca. Oportet nos p multas tribulatiões intrare in regnũ celorũ. z ꝑ petrus. j. epla. c. ij. Benedictus deus z pr dñi nri iesu xpi qui regenerauit nos in spem viuam. p resurrectionez iesu xpi filij sui z dñi nri in hereditatẽ incorruptibilez z incontaminatã in celis. Et etiã ecclesia cãtat. Gaudent in celis anime sanctorũ qui cristi vestigia sunt secuti. Et iterum in officio vnius martyris. Iste est qui cõtempsit vitam mundi z peruenit ad celestia regna. Et Macrobius sup somnium Scipionis. Sic habeto omibus qui patriam fuauerint iuuerint auxerit certuz esse in celo diffinitum locum vbi beati euo sempiterno fruantur. Et Lucretius de quo refert Lactantius. li. vij. Cedit idem retro ỏ terra qđ fuit ante in terrã. Sed qđ missum est ex etheris oris. Jd rursum celi fulgentia templa receptãt. Cõueniũt itaq; in hoc omnes viri sapientes q; beati habitant in celo. Theologi vo explicant illud fore celũ empirreum. qđ fm Tho. j. parte q. lxvj. dicit empireũ. i. igneum non ab ardore sed a splendore. Qualit vo accedit ad leticiam sanctorum esse in celo satis cõstare põt ex his q̃ dicũt in fmone de aie rõnalis admirandis prerogatiuis. Igit dicere possumus cuz pphet. Beati qui habitant in domo tua dñe i secula seculorũ laudabunt te. Ibi erit ex omni pte quies z delectatio. z sancti omẽs ekna pace fruẽt. Ad quaz nos pducat dei z vginis filius iesus xps qui viuit z regt in secula seculoz Amen.

¶ Sermo vicesimustertius ỏ eximia nobilitate et pstantia aie rõnal tã corpori vnite q; a corpore sepate.

Ecce omnes animе mee sunt. Dei viuentis vba sũt ista originaliter Ezechiel. xviij. ca. Volendũ pfecto est de multitudine hominum pereuntiũ. qui cõcupiscentias prauas sequentes. virtutibus ieiuni omni vicioz kpitudini se dederũt. Ibi equidem obliti excellẽtie ac dignitatis aiarum suarũ defluũt luxuria. z delicate atq; molliter viuunt abhorrentq; pareitatem. cõtinentiam. sobrietatem. z cq̃d ẽ quod viros bonos deceat. Fidei vero documenta irrident. doctrinam euangelicã spernũt. de regno celorum desperant. negant atq; penas inferni. Talibus autem erroribus inuoluuntur. quoniam de anima rõnali minus bene sentiunt. qñ q; affirmantes animas nõ reperiri. Aliqñ z illas nõ multe nobilitatis fore suadentes. Interdũ vo et eas cũ suis corporibus improbe satis cõtendentes corrumpi. Quos q̃d aliud dixerim nisi pecora imundissima atq; indomitas feras imo q̃buscũq; beluis imanissimis deteriores. Jnq̃t enim Dauid in psal. Homo cuz in honore esset non intellexit cõparatus est iumentis insipientibus z similis factus est illis. Nam sumus ille pater qui sapientia sua condidit omnia. minuit hominẽ paulominus ab angelis. coronans gloria z honore dum intellectiuã animã illi dedit. q̃ de re vt aperiant mentes cunctorũ ad animeverissimam cognitõnez illamq; vnusquisq; studeat bonis z sancti moribus exornare. decreui in presenti fmone de ipsa anima verba facere. de qua tria mysteria ppontimus cõtemplãda.

¶ Primũ dr diffinitionis.

¶ Scõm productionis.

¶ Tertium separationis.

¶ Quid sit aia que nõ ẽ corpꝰ nec ex semie causata. z que vna sola ẽ i hoie.

Capitulũ. j.

PRimum mysterium contemplandū de anima dicit diffinitiōis. in quo quid sit aīma declaremus. Dicit eñ Albertus in cōpēdio theologie. q̄ a q̄busdam aīma diffinit vt spūs. a quibusdam vt anima. a q̄busdam vo vt spūs ⁊ aīa. Inq̄tum considerat vt spūs diffinit sic ab Augustino in li. de motu cordis. Aīma est substātia incorporea intellectualis illuminatōis a primo vltima reuelatione pceptiua. vltia dicit. q̄ me diantibus angelis pcipit. Ex qua diffinitōe cognoscimus. Q̄ spūs humanus q̄ est aīma inter omnes creaturas immediate post angelos illuminationis diuine sit pceptiuus. Inq̄tum aīa diffinit sic a Remigio. Anima est substātia incorporea regens corpus. Et ab Aristo. in. ij. de aīma dicit. Aīma est endelechia. i. actus siue forma corpis organici phisici potentia vitā habētis. Ex quibus vbis datur intelligi q̄ anima vnibit est corpori nec omni ⁊ soli organico vel phisico id est naturali ad susceptionem aie rōnat dispositio. Inq̄tum aūt spūs ⁊ anima diffinit ab augustino sic. Aīma est omniū similitudo. q̄ diffinitio data est p cōpationem ad creaturas. Aīa eñ ex sui natura ad suscipiendas oīm rerum similitudines tam corpalium q̄ spūalium apta est. Et ꝑm Aug. li. de spū. ⁊ aīma multipliciter nominat. s. Anima. mens. ratio. spirit⁹. sensus. memoria. voluntas. Anima dicit inq̄tum animat corpus siue viuificat. Mens inq̄tum regit. Ratio cū rem iudicat. Spūs dum spirat vel q̄ spūalem naturā habet. Sensus dum sentit. Memoria dum recordat. Voluntas dū consentit. Hec nomina diuerse sunt aīme non ꝓpter essentie pluralitatem: sed ꝓpter effectuum multiplicitatem ⁊ operatiōem. sed ꝑ huius ptis intelligentia pleniori quatuor sunt dubia absoluēda

¶ Primū vtrum sit anima.

¶ Scōm vtrum aīma sit corpus.

¶ Tertiū vtrū anima causet ex semine.

¶ Quartū vtrū in homie sit vna sola anima.

¶ In ꝑmo dubio expugnāda est ⁊ oīno reprobanda pditissima opinio illorū q̄ tenent animā non esse: asserentes nō nisi corpora aut corpora les substas reperiri. Quos nos conuincere possumus triplici lumine.

¶ Primū dicit testificatiōis.

¶ Secundū opationis.

¶ Tertiū figurationis.

¶ Primū lumen quo ostendit q̄ aīma sit dicit testificationis. Testant q̄dem oēs tam diuie q̄z humane scripture aīam esse. atq̄ de illa sublimiter semp loquunt. De hac ita q̄z scribit sapiens Ecci. c. ij. Fili in mansuetudine tua aīam tuaz. Et. iiij. ca. Humilia coram deo aīam tuam. Et eodem. c. Non ꝓfundaris ꝑ aīa tua dicere verum. Et. x. c. Qui multis vtit vbis ledit aīam suam. Et. xxix. ca. Qui cum fure pticipat ledit aīam suā. Et. xxxiij. ca. Timentis deum beata est aīa illius. Et. lj. c. Laudabit vsq̄ ad mortez aīma mea dñm. Et. Sap̄. j. c. In maliuolā animam non intrabit sapia. Et eodem. ca. Os qđ mentit occidit animam. Et Ecci. xxx. c. Miserere anime tue placens deo. Eiusdez. xxxvij. c. A cōsiliario malo tua aīam tuā. Et Cañ. iij. c. Nū quem diligit aīma mea vidistis. Eiusdem iij. c. Quesiui quē diligit aīma mea. Et. vj. ca. Anima mea liquefacta est vt dilect⁹ est locut⁹. Et Judith. viij. c. Humiliemus illi aīas nras. Et Job. x. ca. Tedet aīam meam vite mee. Et Thobie. xij. c. Qui faciūt peccatū hostes sunt anime sue. Et Deut. iiij. ca. Custodite sollicite aīmas vestras. Et Josue. ij. c. Eruatis aīmas vestras de morte. Et Abacuc. ij. ca. Qui incredulus est nō erit recta eius aīma. Et. j. Reguz ca. xxvj. scribit. Magnificat aīma mea in oculis domi. Et. ij. Regū. xiij. ca. Non vult deus pire animā. Et. iij. Regū. xix. Tolle aīaz meā. Et. iiij. Regū. j. c. Noli despicere aīam meam. Et psal. vj. Aīa mea turbata est valde. Et. vij. Ne qñ rapiat vt leo animā meam. Et. xv. Nō derelinquas animā meam in inferno. Et. xx. c. Erue a framea deus aīam meam. Et. xxiij. Ad te dñe leuaui animā meā. Et. xxxij. Aīa mea sustinet dñm. Et. xli. Quēadmodū desiderat cervus ad fontes aquarū ita desiderat anima mea ad te deus. Et. lxij. Sitiuit in te anima mea. Et psal. lxxj. Aīmas pauperū saluas faciet. Et saluator noster dixit Matth. vj. ca. Anima plus est q̄z esca. Et. x. c. Nolite timere eos q̄ occidūt corpus: aīam aūt nō possunt occidere. Et. xvj. ca. Quid ꝓdest homi si vniuersum mundū lucretur: aīme vo sue detrimentū patiat: aut quā dabit hō cōmutatiōz ꝑ aīma sua. Et. xxvj. ca. Tristis est aīma mea vsq̄ ad mortē. Et Lu. ij. ca. beata virgo in suo cantico ita cecinit. Magnificat aīma mea dñm. Et Simeon vginē eodem. c. sic allocutus est. Tuam ipius animam ptransibit gladius. Et Jacobus. v. c. ait. Qui ꝓuerti fecerit peccatorez ab errore vie sue saluabit aīam eius a morte. Et. j. c. In mansuetudie suscipite insitū vbum qđ pōt saluare aīmas vestras. Et ℙetr⁹. j. epla. c. ij. inqt. Obsecro vos tanq̄z aduenas ⁊ pegrinos abstinere vos a carnalibus desideriis q̄ militant aduersus animā. In sacris vo canonibus sepissime fit mētio de aīma. sicut ptz. xxiij. di. c. Qui epūs. Et. xj. q. iij. c. placuit. ca. absit. ca. nolite timere. c. audi. Et. xiij. q. ij. c. tpus. ca. hunc. ca. fatendum. ca.

aime defunctorũ. Et. xvj. q. j. c. in canonibus. Et. xxj. q. j. in. c. relatio. Et. xxiij. q. iij. ca. ipa pietas. c. q xps. c. displicet. Et. xxiij. q. iij. ca. si habes. Et. xxvj. q. vj. c. agnouim⁹. Et. xxx. q. j. c. ad limina. Et. xxxij. q. ij. c. q ꝙ. si illud. ca. Moyses. Et. xxxiij. q. ij. ca. animo nature. Et de pe. di. j. c. resuscitatus. ca. voluissent. Et di. ij. c. charitas. c. ergo. Et di. iij. c. potest. c. si ḋs. c. ḋd ergo. Et di. v. c. consideret. Et de con se. di. ij. c. reuera. Et di. iiij. c. Si baptizata. Et de maio. et obe. c. solite. Et de sum. tri. ⁊ fi. ca. ca. firmiter. Et de pe. ⁊ re. c. cum infirmitas. Et de renũ. c. nisi cum ꝑdem. Et de cele. missa. c. in ḋam. Et de decimis. c. cum nõ sit in homine. In clementina ꝙ de sum. tri. ⁊ fi. c. damnant illi q̃ dicunt aiam non esse formam corpis. Nam Aristo. viij. metha. dic̃. ⁊ dra sumit̃ de forma rei. Sed dra constitutiua hois est rõnale qđ ꝺr de hoie rõe aime intellectiue seu intellectiui ꝑncipij. vt inq̃t Tho. j. pte. q. lxxvj. ergo aima est hois forma. Ad gentiles iam veniamus q̃ naturalis ratiõis lumine illustrati magnificentissime de aima sunt locuti, Inq̃t Cicero in paradoxis. Deꝰ ⁊ mater oim natura dedit tibi animũ: quo nihil potest esse ꝑstantius nihil diuinius. Et idem in li. de natura deorũ. Quid esse põt i rerũ natura homie melius. in eo em̃ solo est ratio qua nihil põt esse ꝑstantius. Et idem in lib. de republi. Ut mũdũ deus eternus regit sic fragile corpus animꝰ sempiternꝰ mouet. Et ꝓplato in thimeo. Deus ꝙ rutibus aiam ꝑire iussit: ipamq̃ dñam nr̃i corpis fore voluit. quod ipsa tuet̃. Et Salustius in iugurtino. Ut genus humanũ compositum ex corpe ⁊ aia est. ita res studia q̃ oĩa nr̃a alia corpis alia animi naturaꝫ sequunt̃. Et Ouidius in li. de remedio amoris Ut corpus redimas ferrũ patieris ⁊ ignes. Ut q̃ aimo valeas quicq̃ tollerare negabis. Et ne singulo q̃ repetamus dicta cõcludimus ⁊ oẽs sancti. oẽs eruditi viri. oẽs denicq̃ phi ⁊ stoici ⁊ peripatetici ac alij quicũq̃ aiam esse ⁊ docent ⁊ ꝓfitent̃. ¶ Secõm lumen quo ostẽdim⁹ q̃ sit aima ꝺr opationis. vt eũ scribit Alexander de ales in. ij. volumine summe. Videmꝰ ḋaz corpora q̃ non nutriunt̃ neq̃ augent̃ neq̃ generãtur nec mouentur motu voluntario vt lapides. Quedã q̃ nutriunt̃ augent̃ ⁊ generant̃. vt plãte. Quedam q̃ vltra hec mouent̃ ⁊ sentiunt. vt aialia. Quedã aũt q̃ agũt rõe. Si ergo ꝑncipiũ harũ opationum esset corporeitas. inueniretur tunc in oĩbus corpib⁹. q̃ illud a quo iste opationes pueniũt erit anima. Et sic in plantis est aia vegetatiua. in aialibus brutis aima sensitiua. i homibus ꝙ aia intellectiua. Quisnam nõ miretur q̃ta sit hũani ingenij ꝓspicacitas. q̃ stupenda intellectus subimitas. q̃ue admirabilis vigor rõnis. Et vnde puenit nisi ex animi sapientia. vt volantes aues ꝑ aera habitãtes. in aq̃rum ꝓfundis pisces. ⁊ discurrẽtes ꝑ nemora ferocissimas bestias hõ ad suũ vsuz pducat. Nõ pdest aq̃lis altus volatus. nõ leonibus fortitudo. nõ elephantibus magnitudo. nõ venenositas draconibus ⁊ ꝓpentibus. non ceruis agilitas. non denicq̃ marinis beluis latitudo. vastitasq̃ aq̃rum. cum ab hoĩb⁹ artificijs pene innumeris capiunt̃. Quid de artiũ inuentiõe exercitationeq̃ dicem⁹? Inspiciamus agricultrã lanificum architecturã fabrifactiuã ⁊ reliq̃s: in q̃rum effectibus deꝓhendit̃ aliq̃d in hoie esse vltra corꝑ. Que antiq̃ vulgares cũ ꝑus talia nõ fuissent expti illos q̃ ea ꝓmo in aliq̃ puicia facẽ docuerũt credidẽ t esse deos Jlis Jnachi filia regis argiuorũ ⁊ sororꝫ fozonei nauigãs in egyptum q̃ lr̃as q̃sdaz egyptijs dedit ⁊ de agricultura multa eos docuit. post mortez in numero dearũ recepta est. Saturnus (vt recitat ꝓdaul⁹ in historia romanorũ) Jouem filiũ c greçia fugiens in ciuitateq̃ ex eius nomie saturnia dicta est. haud pcul ab vrbe rudes ꝓlos domos edificare. terras incolere. plantare vineas docuit, atq̃ humanis mozib⁹ viuere cũ antea semiferi glandiũ tantũmodo alimentis vitã sustentarẽt Et aut in spelũcis aut frondibus ꝙgultrisq̃ contextis casul̃ habitarẽt ab indocili ⁊ rustica multitudine deus est appellatus. Romulus q̃ vrbem fundauit vallauitq̃ muro apud paludem capze. nusq̃ cõparuisset anno regni trigesimo nono ad deos transisse creditus est: ⁊ Quirini nomie cõsecratus. De liberalibus aũt disciplinis grammatica. logica. rhetorica. arismetrica. geometria. musica. astrologia illarũq̃ rectoribus plixioz esset ꝓmo habendus. Sed vt complectamur omia succincte. tantus in illis est decoz humane vite. tanta intellectus ꝓfectio. tãta loquendi ⁊ viuendi moderatio. tãta denicq̃ cognitio rerũ. vt qui illis inueniunt̃ imbuti summa veneratione celebrent̃ a cunctis. O detestabilem errorẽ. O damnabilem cecitatẽ. O denicq̃ fatuitatez pestiferã eorũ q̃ tanta (vt sic dicã) animarũ facta mirabilia ꝓtuent̃ ⁊ aias non esse tenent. ꝓzo q̃bus Aug⁹. li. x. ꝓfeb⁹. ait. Sũt homines mirari alta montiũ. ingentes fluct⁹ maris. altissimos lapsus fluminũ. oceani ambitũ. ⁊ giros siderum. ⁊ relinquũt seipos nec mirantur. Et in ꝓncipio lib. de spũ ⁊ aima inquit. Nõ dictum est mihi vt meipm cognoscaz sustinere nõ possum vt me habeã incognitũ. Magna nãq̃ negligẽtia est nescire q̃d illud sit quo celestia sũ ꝓfunde cogitamus. naturalia tam subtili indagatione inuestigamus. ⁊ de ipo q̃ creatore no-

stro tam ꝓfunda desideramus scire. nec est res pegrina nec longe querenda. animꝰ quo ista sapimus sed est semꝑ nobiscū adest. tractat loquitur ⁊ intus nescit. Datū est illi tam ingentiū rerum scire secreta: ⁊ seipm cognoscere nō potest. ille. ¶ Tertiū lumen quo ostendimꝰ ꝙ sit aia dicit figuratōis. Ipa quipe corpis humani figura ad celos erecta designat aliqd esse in hoie qđ ad celos tendere debeat. Hinc Ouidius in pmo methamorpho. dicit. Ꝓzonaqꝫ cum spectent animalia cetera terrā. Os homi sblime dedit celumqꝫ videre. Jussit ⁊ erectos ad sidera tollere vultus. Et Bern̄. sup Cañ. ait. Corpis staturam ideo deus dedit homi rectam. vt corpea rectitudo exteriozis vilioziscꝫ figmenti. hominem interiozē rectitudis sue formande moneret ⁊ decoz viui deformitatez argueret animi Hec Bern̄. Ex qđbus concludimꝰ ꝙ in numero creaturaꝝ reperit aia rational' ad imaginem ⁊ similitudinem dei creata cuius pstantiā ex his ꝙ amodo differemus vnusqđscꝫ ꝓcipere potest. ¶ Secundū dubiū absoluendū est vtrū anima sit corpus? Ad qō respondemus sequētes i hac pte doctrinam fidei ⁊ sacre theologie. ꝙ anima est spūalis sba. Aristo. xo in. ij. phisicoz dicit. ꝙ vltima formaꝝ naturaliuz ad quā terminat consideratio phie naturalis. s. aīma humana ē qđem sepata: ꝑ tn̄ in materia. Quod ex hoc pzo Sepata qđem est fm vtutem intellectiuā. quia vtus intellectiua non est vtus alicuius ozgani corpalis. sicut vtus visiua est actus oculi. Intelligere eñ est actus q̄ non pōt exerceri per ozganum corpale sicut exercet visio. Sed in materia est inqꝫtum ipa anima cuius est hec vtus est corpis forma ⁊ terminus generatōis humane. Sic q̄ phs dicit in. iij. de aīma. ℞ intellectꝰ est sepatus. qz non est vtus alicuiꝰ ozgani corpalis. Ex quo aparet ineptia illoz̄: q̄ vt dic Tho. j. pte. q. lxxv. Imaginatiōem transcendere non valētes sola corpa dicebant esse: ⁊ quod nō est corpus nihil esse. Contra istos est auctoritas scripture Eccleſiastes vl. c. vbi sic habet. Reuertat puluis in terrā suam ⁊ spirit' redeat ad deū q̄ dedit illum. Aug'. insup li. xix. de ci. dei cōmendat Varronē q̄ hoiem nec aiaz solaz nec solū corpus: ꝑ aīmā simul ⁊ corpus esse arbitrabat. Et si obijceret ꝙ mouentis ad motuz oportet esse aliquem cōtractum: cōtractus aūt non est nisi corpoz̄. q̄ cum aīma moueat corpꝰ videt ꝙ sit corpus. Respondet Tho. vbi. s. ꝙ duplex est cōtractus. s. q̄titatis ⁊ vtutis. Ꝓzimo modo corpꝰ nō tangit nisi a corpe. Secundo mō corpus habet tangi a re incorpea q̄ movet corpus. Sed adhuc pleriqꝫ instāt ꝙ aīmā nullus videt. quō q̄ est duma corpe sepat' a nemine conspicit. đd q̄ est si nō videt nō sentitur. nō audit. necꝫ quo se cōferat scimꝰ? Ad hoc respondet Greg'. in. iij. dialogoz̄ li. ꝙ aia est illa spūalis sba: cuius vtute qđiu est in corpoze corpus viuit. corpus sentit. oculi vident. aures audiunt. ⁊ tamen ipa corpoz̄eis oculis nō vidz Idem dicimus de angelis: de demonibus ⁊ de ipo altissimo deo. ꝙ illoz̄ effectus negare non possumꝰ qs oculis inspicimus ⁊ manibus contrectamus ⁊ cuius sint spūales sbe corpeis sensibus non sbjciunt. Hinc Lactantiꝰ lib. vij. diuinaꝝ institu. de deo loquēs aliqua deducit exempla qbus quici possunt hi q̄ nihil esse volūt nisi quod vident. Quia inqt deus ab hoie videri non pōt. ne quis eū putaret ex eoipo deuz non esse. qz mortalibus oculis nō videtur inter cetera suoz̄ instituto. mirabilia fecit etiā multa quoz̄ vis qđem aparet. ipa aūt nō videtur sicut est vox odoz ventus vt harū rerum argumento ⁊ exemplo etiam deum licet sb oculi non veniret. de sua tn̄ vi ⁊ effectu ⁊ opibus cernemus. Hec ille. Pari modo ⁊ aie vtutem stupēdissimasqꝫ opatiōes vt diximus in p̄cedēti dubio ꝓtuentes animā esse deprehendimus substātiam spūalem nobilissimā. Et vt Aug'. refert i li. de immortalitate aīme. Nihil absurdius dici pōt qꝫ tantūmodo ea esse que oculi cōspicimꝰ. ⁊ ea non esse q̄ intelligentia subsistere iudicamꝰ. ¶ Tertiū dubiū absoluēdum est. vtrū aie causentur ex semine. ⁊ posset qs arguere ꝙ sic. Ꝓzimo quia Geneſis. xlvj. c. scribit. Cuncte aīme q̄ ingresse sunt cum Jacob in egyptū: ⁊ egresse sunt de femoze illi'. Sed nihil egredit de femore hominis nisi inqꝫtum causat ex semine. ergo anima intellectiua causat ex semine. Sed homo generat sibi simile fm speciem. sed spēs humana cōstituit ꝑ animā rationalem. ergo aīma rationalis est a generāte. Tertio inconueniens est dicere ꝙ deus cooperet peccātibus: ꝑ si animе rationales causarent' a deo. deus interdum cooperaret' adulteris. ex quoz̄ illicito coitu ꝑles interdum generat'. Ad habendā huius veritatis noticiā sanctus Tho. j. pte. q. cxviij. ita dicit. ꝙ impossibile est vtutem actiuam que est in materia extendere suam actionē ad ꝓducendum in materialem effectum. ¶ Manifestum est autē ꝙ ꝓncipiū intellectiuū in homie est ꝓncipium transcendens materiā. habet eñ opatiōz in qua non cōmunicat corpus. Et ideo impossibile est ꝙ vtus que est in semine sit ꝓductiua intellectui ꝓncipij. Similit etiam qz vtus q̄ ē in semine agit in vtute anime generantis fm ꝙ anima generantis est actus corpis vtens ipso corpoze in sua operatione. In opatiōe aūt intelle-

ctus non cõmunicat corpus. Unde ꝓtus intellectiui ꝑncipiũ ꝑut intellectiuũ est non põt ad semen puenire. Et ideo pb̃s dicit in li. de generatione aialium. Relinquit intellectus solus deforis aduenire. Si ꝛ etiam aĩa intellectiua cũ habeat opationem sine corpe est subsistens. et ita sibi debeat esse ꝛ fieri. Et cũ sit immaterialis s̃ba non põt causari p generatiõz: ꝫ soluz p creationem a deo. ꝑponere g̃ aĩam intellectiuã a generante causari nihil aliud est q̃ ponere eã non s̃bsistentem. ꝛ p ꝓsequens corrũpi eam cuz corpore. Et ideo hereticũ est dicere q aĩma intellectiua traducat cum semine. Ad ꝑmũ ꝛo qõ adducebat in opositũ dicendũ q in auctoritate illa ponit p synodochen ps p toto. i. anima p toto homie. Ad scõm ꝛo respondem⁹ q homo generat sibi sile inq̃tum p ꝓtutem seminis ei⁹ disponitur illa materia ad talem formam siue ad susceptionem tal formе. Ad tertiũ aũt respondet. q in actione adulterorũ id qõ est nature bonũ est ꝛ huic cooperat deus. qõ ꝛo est inordinate voluntatis malũ est: ꝛ huic deus non cooperat. ꝫ Tho. ¶ Quartũ dubium declarandũ vtruz in homie sit vna sola aĩma intellectiua vel plures p essentiam differẽtes? Ad hoc rñdet Aug⁹. in li. de eccle. dogma. Neq̃ inq̃t duas aĩmas esse dicim⁹ in hoie. sicut Jacobus ꝛ alij Sirorum scribũt. vnam aĩmalem qua animat corp⁹ ꝛ immixta sit sanguini. Alterã s̃pualem q̃ rõi ministret. Sz dicimus vnã ꝛ eandem esse aiaz in homine: q̃ ꝛ corpus sua societate viuificat. ꝛ semet ipam sua rõe disponit. Et licet q̃daz dicere voluerunt q in embrione ꝑmo ꝑexistat aĩma vegetatiua. qz Aristo. dicit i li. de aialib⁹. q embrio ꝑus est animal q̃ hõ. Et deinde supza aiam vegetatiuam supuenit alia aĩma q̃ est sensitiua. et supza illã iterum alia q̃ est intellectiua. ꝛ sic essẽt tres aĩme in hoie. Tamen ꝫ improbat Tho. j. ꝑte. q. lxxvj. et. cxviij. affirmans q cum generatio vnius sp̃ sit corruptio alterius. necesse est dicere q tam in hoie q̃ in alijs aialibus qñ perfectior forma aduenit fit corruptio ꝑioris ita tñ q sequens forma habet q̃cq̃d habebat ꝑma ꝛ adhuc amplius. Quare cũ aĩma intellectiua creatur ꝛ infundit a deo simul est sensitiua ꝛ vegetatiua corruptis formis ꝑexistentib⁹. ¶ Que essẽt hoc loco dicenda: q̃ ne tedio auditores efficiamus silentio ꝑterimus. Ostensum iaz ex dictis est q libet animã creaturã excellentissimaz cognoscere debet: eamq̃ sp mundã ꝛ immaculatã seruare. Nam si tanta diligentia corruptibile corpus gubernam⁹ q̃tomagis rõnalem aiam omi studio a quibuscũq̃ vitijs tueri tenemur. Heu heu inq̃t Berñ. abstergit caliga ꝛ ꝓtemnit aia. Paucissimi q̃pe reperiunt q non magis ꝓ corꝑe q̃ ꝓ aia subeant quoscũq̃ labores.

De ꝓductione animе rõnalis que nõ ab angelis sed a deo ꝓducta est de nihilo conuenienter vnita corꝑi organico, et de nouo creata et infusa. C. II

Secundũ mysterium de aĩma ꝓtemplandũ dicit ꝓductionis. In quo adhuc quattuor dubia sunt enucleanda.

¶ Primũ vtrũ aĩma sit ꝓducta ab angel.

¶ Scõm vtrũ anima sit ꝓducta de s̃ba dei.

¶ Tertiũ vtrũ oẽs aie fuerunt simul create.

¶ Quartũ vtrũ deus debuit aĩam rõnalem tali corꝑi vnire.

¶ Ꝓo ꝑmi dubij planiore intelligẽtia q̃daz arguunt ꝓbantes licz ꝫ veritatem q aĩa rõnal ꝓducta est ab angelis. Primo qz maior est ordo in s̃pualibus q̃ in corꝑalibus. ꝫ corꝑa inferiora ꝓducunt ꝑ corꝑa supiora. vt Biony. dicit. iij. ca. de diui. no. g̃ inferiores s̃pus que sunt aie rõnales ꝓducunt ꝑ s̃pus supiores q̃ sunt angeli. Sc̃o ꝓfectum est qõ põt sibi sile facere: ꝫ s̃pales ꝫ s̃be sunt multo magis ꝓfecte q̃ corꝑales. cũ g̃ corꝑa faciant sibi similia ꝫm spẽm mlto magis angeli poterũt facere aliq̃d infra se ꝫm speciem nature. s. animã rõnalem. Sz ꝫ istos ita loquẽtes est auctoritas glose sup illo verbo ps̃. Qui finxit sigillatim corda eorũ: q̃ ait. Creat de⁹ animas singulor ꝑ se de nihilo. Et iõ inq̃t Tho. ꝫ ma ꝑte. q. xcj. q cum aia rõnalis ꝓducat in esse ꝑ creationem non põt ꝓduci nisi a deo. qz ꝫm Aug̃l. in. iij. de tri. nec boni nec mali angeli pñt esse creatores alicuius rei Et rõ sumi potest ꝫm Tho. vbi s̃. qz solius ꝑmi agentis est agere nullo ꝑsupposito. cum sp agens scõm ꝑsupponat aliq̃d in ꝑmo agente. ¶ aũt agit aliq̃d ex aliq̃ ꝑsupposito agit transmutando. ꝛ ideo nullus agens agit nisi transmutãdo. sed solus de⁹ agit creando. Et qz anima rationalis non põt ꝓduci ꝑ transmutationem alicui⁹ materie. ideo non põt ꝓduci nisi a deo immediate. Ad ꝑmum argumentũ respondet Tho. q corꝑa iõ ꝓducũt corꝑa qz agũt ꝑ transmutatiõz materie. Ad secundũ ꝛo argumentũ respõdet latius. j. ꝑte. q. xlij. vbi ait. arti. v. in rñsione ad ꝑmũ ar. q aliq̃d pfectum ꝓticipans aliquam naturaz facit sibi sile non q̃dem ꝓducendo illã naturã absolute: ꝫ applicando eam ad aliq̃d. Non em̃ hic homo põt esse causa humãe nature absolute. qz sic esset causa suiꝑius. Sz est causa q natura humana sit in hoc homie generato. Et sic ꝑsupponit in sua actione determinatã materiã ꝑ quam est hic hõ. Sed sicut hic hõ ꝓticipat humanaz

naturã.ita quodcũq; ens creatũ ptícipat naturam essendi.qz solus deus est suũ esse. Nullum ẽ ens creatum põt pducere aliqd ens absolute nisi inq̃tum esse causat in hoc. Et sic oportz q̃ pintelligat id p qđ aliqd est hoc actiõe q̃ facẽ simile. In sba aũt immateriali nõ põt pintelligi aliqd p quod fit hoc. Quia est hoc per suam formam p quam hz esse. Substantia ẽ immaterialis non põt pducere aliam sbam immaterialem sibi similem q̃tum ad eius esse. ꝑ q̃tum ad aliquam pfectiõz supadditam. Sicut si dicamus q̃ supior angelus illuminat inferiorez. vt Dio. dicit. Ex quo apparet q̃ nullũ ens creatũ potest creare aliqd nisi ꝓsupposito aliquo quod repugnat rationi creationis. ¶ Secundũ dubiũ ꝓposítum fuit vtrũ aĩma sit pducta a deo de sba dei. z vt refert Aug⁹. in. vij. sup Geñ. ad lr̃am. Et in libris ꝯ Faustũ. Et in li. de duabus animabus Priscillianiste Manichei z Gnostici heretici tenuerunt animã forẽ de sba dei. Euripides etiam pbus teste Tullio in q̃stionib⁹ tusculanis dicebat aĩam deũ esse. Ipe adhuc tullius in pfato libro dixit. Human⁹ anim⁹ ex diuina mente conceptus cũ nullo alio nisi cũ ipo deo compari põt. Seneca adhuc scribẽs ad lucillum inq̃t. Nihil est aliud nr̃a ratio q̃ps diuini spũs in corpus nostrũ immersa. Idem professus est Macrobius sup somniũ Scipionis Contra quos omẽs Aug⁹. in li. de origine anime ait. Non aliter audiendi sunt q̃ heretici qui aĩam deũ esse dicunt. Nã si sic esset nec in meli⁹ nec in peius labi posset. Et vt scribit Thomas ꝑma pte. q. xcj. Dicere aĩam esse de sba dei manifestam improbilitatem cõtinet. Nam aĩa humana q̃ntq̃ est intelligens in potentia z sciẽtiaz quodãmodo a rebus acq̃rit. z hz diuersas potentias q̃ omia aliena sunt a dei natura: q̃ ẽ act⁹ purus z nihil ab aliquo accipiens z nullam diuersitatem habet in se. Sed pleriq; dubitãt. qz Geñ. c. ij. scribit. Formauit deus homiem de limo terre: z inspirauit in faciem eius spiraculuz vite: z factus est hõ in aĩam viuentẽ. Sed ille q̃ spirat aliqd a se emittit ẽ aĩa qua hõ viuit est aliqd de sba dei. Ad hoc respondet Tho. q̃ inspirare non est accipiendũ corpalit. Sed idem est deuz inspirare qđ spũm facere nõ de substãtia sua ꝑ de nihilo. nam z hõ corpaliter spiraus non emittit aliqd de sba sua: ꝑ de natura extranea. Idcirco firmiter ꝓfitemur vt in supioribus diximus. q̃ aĩma pducta est in esse a deo de nihilo. Qua veritate immobiliter psistẽte repbatur opinio illorũ q̃ dixerũt aĩam forẽ ignem. Hanc tenuit Democritus. vt ait Aristo. in pri mo de aĩa. In libro aũt de vita z morte aristo. legit Heraclitũ sp affirmasse deos oẽs ex igne esse. z ex igne vniuersa cõstare z aĩam fauillam esse stillantis essentie. Zeno insup z Leuncip⁹ idem ꝓfitebant ꝑm Tulliũ in q̃stionib⁹ tusculanis. Idẽ affirmabat Iparcus put scribit macrobius in. j. li. sup somniũ Scipionis. Fuerũt huius opinionis somnia. q̃ aĩma psente corp⁹ caleat z recedente frigescit. Et forte sic opinantes ignei erant z humoribus colericis affluentes. Sed q̃d referemus de alijs q̃ dixerũt q̃ aĩa sit aer seu ventus. Hoc docuit Diogenes ꝑm Aristo. in. j. de anima. Anaximanes insup non tm̃ aĩmas: ꝑ deos z q̃cũq; alia dicebat ab aere genita. vt cõmemorat Aug⁹. li. viij. de ciui. dei Hic ꝑm Pliniũ inuenit horologiũ. At z hi aerei sanguineiq; humorib⁹ abundãtes credi rationabiliter põt. Errauit adhuc Thales melesius: q̃ vt scripsit Tullius in li. de natura deoz dixit. deum ex aqua cuncta formasse. ideoq; et aiaz aquã esse. Cõtra quẽ z reliquos pnoiatos pbos extat sententia Augustini: q̃ in li. de quãtitate aĩme ait. Non ex his notis vsitatisq; naturis anima facta est quas istis corporeis sensibus tãgimus. Nam neq; ex terra neq; ex aqua neq; ex igne neq; ex aere neq; ex his oibus. neq; ex aliq̃bus coniũctis horũ cõstare animam puto. Quare abiectis philosophoz errozibus seq̃mur dicta catholicorũ tenentes vt scribit in compendio theologie. q̃ aĩma est sba spũalis z rõnalis ad viuificandũ corpus humanũ de nihilo creata. Creata est inq̃ aĩma pfectibil' z im pfecta q̃tu ad sciẽtiã z ỽtutes. pfectissima tm̃ est q̃tum ad naturales potentias. q̃titatez habet non diffusiuam: ꝑ potestatiuã z virtualem. Et qz est simplex nec augmenti nec detrimenti est susceptiua. Et nec i corpe maiori maior. nec minori minor reperit. Est ad imaginẽ dei facta capax ỽtutis vel vitij suspectibilis pene vl' premij arbitrio libera. potentijs z habitibus z affectionibus decorata. Caret ponere figura et colore. passibilis est z mutabilis. Eo magis est quo capax est eternitatis. Eo recta quo apetẽs est bonitatis. Eo beata quo particeps est diuinitatis. ¶ Tertiũ dubium fuit vtrum oẽs anime fuerant sil' create. Et philosophi quidaz cũ Platone asserentes: q̃ anime intellectiue accidat vniri corpori ponentes eam esse eiusdẽ conditionis cum sbstantijs spũalibus: que corpori non vniunt. tenuerũt omnes aimas hominũ simul a pncipio cum angelis fuisse creatas. Quã opinionem sequens Origenes dixit. Q̃ omẽs anime fuerũt cum angelis create z ad suggestionem dei tenebrarũ rebellauerunt deo. quare datum est illis corpus loco carceris vt ibi puniãtur. post sepationez ỽo ab illo sic purgate ad celos redeunt. Sed pfecto ex omni parte impia

est atq; falsissima opinio ista. Nã vt inqt Tho. ꝑma pte. q. cxviij. Si accidẽtaliꝫ ꝓueniret aie vniri corpori sequereꝫ q; hõ ꝙ cõstituiꝫ ex ista vnione esset ens p accidens. q; etiã aĩa humana nõ sit eiusdem nature cum angel' ipe diũsus modus intelligendi ostendit. Hõ em̃ intelligit accipiendo a sensibilibus ⁊ ꝓuertendo se ad fãtasmata. Angelus ꝛo non sic. Nam vt scribiꝫ in compendio theologie. Intellect⁹ diuin⁹ cognoscit seipm̃. Intellectus angeli cognoscit res p spẽs concreatas. Intellectus ꝛo hũanus cognoscit p spẽs abstractas a rebus particularib⁹ p sensum ꝓpus cognitis. Et ꝑcipue in ꝗtuor differunt ꝓmaxime angelus ⁊ aĩa. Primo differt penes esse naturale. qz aĩma est vnibilis corpi: etiam actu sepata. angelus nõ. Scõdo differunt penes esse logicũ. i. diffinitõz. qz aĩma rõnal' est ꝫ angelus intellectualis. Aĩma em̃ apꝛehẽdit inq̃rendo ⁊ conferendo. angelus autẽ intuendo Tertio differunt penes esse methaphisicuz. i. separatum a materia ⁊ motu. qz angelus non habet passibilitatẽ nisi respectu superiorũ. Aĩa ꝛo respectu inferiorũ. qz immutaꝫ a sensibilibus. Quarto differũt penes esse theologicũ. qz ania ꝛtibilis est a bono in malum ⁊ econuerso. angelus ꝛo non. qz manet in eo ad qõ se conuertit. siue bonũ siue malũ. Insup ꝫ fidem est: ⁊ totam scripturã sacram ponere nullã aiam debere dãnari. Quare in ꝫ acceptanda est snia Aug̃. qui in li. de ecclesiasticis dogmatib⁹ ait. Credendũ est ⁊ firmiter tenendũ q; anime nõ sunt ab initio create vt Origenes finxit. nec cum corpibus seminaꝫ. vt Luciferani ⁊ Cirillus ⁊ q̃dam latinorum affirmant. Sed a deo aiam creari simul ⁊ infũdi in corpe composito ⁊ formato. Si ꝛo obij̃ceretur q; dcus cessauit a creatiõe reruz. vt scribiꝫ Geneſis. c. ij. Cessauit ab omi opere qõ patrarat. Respondet Tho. vbi supꝛa q; de⁹ dicitur cessasse die septimo nõ q̃dem ab omni ope cum dicaꝫ Johan. v. Pater meus operaꝫ vsq; modo ⁊ ego operoꝛ. sed cessauit a nouis rerum generibus ⁊ speciebus cõdendis. Nam vt idẽ Tho. ponit. j. pte. q. lxxiij. Post opa sex dierũ a deo multa facta sunt. ⁊ fiunt a deo quotidie. sicut noua indiuidua in qualibet specie. ⁊ noue species que frequent̃ apparent in aĩalibus ex putrefactiõe generatis. ⁊ noua miracula ac noue aĩme. Tamen nihil ex his factum est nouuz q̃n aliq̃liter in operibus sex dierũ p̃cesserit aut ꝑextiterit. Siue materialiꝫ. sicut de costa Ade formauit mulierẽ siue causaliter: sicut idiuidua q̃ nunc generanꝫ p̃cesserunt in ꝓmis indiuiduis suarũ specierũ. Species etiam noue si que apparent ꝑextiterunt in q̃busdam actiuis ꝛtutibus. sicut q; animalia ex putrefactiõe generata ꝓducantur ex ꝛtutibus stellarũ ⁊ elementoꝝ quas a p̃ncipio acceperũt. etiam si noue species taliũ animaliũ ꝓducanꝫ. aut quedam p̃cesserũt fm similitudinem. sicut anime que nunc creantur. ideo nihil nouum sub sole. Eccleſiaſt. j. ca. Nõ de aĩmabus de nouo creatis intelligi etiam potest. eo q; anima ade in operibus illis sex dierũ creata fuit. cui omẽs alie que ꝓducunt sigillati similes sunt. Sed adhuc oriꝫ difficultas de aĩa ꝓmi hois an. s. fuerit creata sil' cuz corpe vel añ corpus. Et Aug⁹. sup Geñ. ad lr̃am videt sentire q; creata fuit ante corpus cum angelis. sed hoc non dicit asserendo. Et in li. de eccle. dog̃. exꝑsse cõtrarium asserit. Sanctus ꝛo Tho. j. pte. q. xcj. dicit. Q; cum aĩma vniaꝫ corpori vt forma. ⁊ sit naturaliꝫ pars humane nature esse nõ potest q; fuerit ante corpus creata. Naz de⁹ ꝓmas res istituit in pfecto statu sue nature fm q; vniuscuiusq; rei species exigebat. Aĩa autez cum sit ps humane nature non habz naturalez pfectionem nisi fm q; est corpori vnita. vñ non fuisset cõueniens animam sine corpoze creari.

¶Quartũ dubium ꝓpositũ fuit vtrũ deus debuit animã tali corpori vnire. Est q̃dem vt apparet corpus humanũ passibile. corruptibile. mortale. debile satis ⁊ imbecille. Supaꝫ a corporibus celestibus in impassibilitate. in splẽdore. in decoze. A lince in visu. a cane ⁊ vulture in odorea. porco in auditu. a simia in gustu: ⁊ aranea in tactu. a volucribus in agilitate et hmõi. Si anima nobilissima est creatura cur corpi taz infimo deus illam copulauit? Ad quod respondet Bonauẽ. in. ij. di. xvij. Q; hoc conueniẽt factum est quatuoꝛ rationib⁹.

¶Prima qz sic req̃rebat ordo homis in se.

¶Secũda qz sic requirebat ordo hois ad creaturam inferiorem.

¶Tertia qz sic requirebat ordo hois ad creaturam parem.

¶Quarta qz sic req̃rebat ordo hois ad finez.

¶Primo requirebat ordo homis ad se vt anima tali corpori vniret. Nam homo condit⁹ fuit vt natus multa cognoscere non solũ cognitione intellectiua: sed etiam sensitiua. ideo debuit ei dare corpus multiforme. vt diuersa organa diuersitati sensuum deseruirent ad diuersa obiecta cognoscenda. Quia etiam condit⁹ fuit i vertilitate arbitrij vt potẽs viuere in iusticia ⁊ mori p culpam. Dari debuit etiaz ei corpus quod non tñ esset abile ad viuendum: sed etiam possz fieri abile ad corrumpendũ siue moriendũ. Jõ corpus illud non debuit esse celeste: sed elementare. ¶Secũdo requirebat ordo hois ad creaturam inferiorem: vt tale corpus sibi daretur. Quia enim corporales nature inferiores facte

sunt. vt deFuirent creature rationali. Hinc est q debuit fieri rationalis creatura totaliter com posita q obsequiū creaturarū inferiorum esset ei vtile. Quare non debuit corpus homis tam ex natura superior corporū q̄ ex natura elemē torum constitui. ¶ Tertio sic requirebat ordo homis ad creaturā parem. Sicut enim facta ē vna creatura rationalis ꝓpe deum ⁊ in loco su premo. ſ. celo empyreo. sic debuit fieri alia ratio nalis creatura in loco infimo. ſ. in terra. Et ideo corpus eius debuit institui ex natura tali habi tationi cōuenienti. ¶ Quarto ordo homis ad finem requirebat vt tale corpus haberet. Debe bat ēdem homo subiici deo p abiectionem hu militatis vt sic ascenderet vnde angelus cecide rat p elationem. Ideo ei dari debuit corpus in quo puluerem se reputans deo p omnia subia ceret. Et si obiiceret. q pfectionis forme debet esse pfectius susceptibile. Sed anima intellecti ua est pfectissima animarū. Cum omniū aliorū animalium corpora habeant naturaliť insita te gumenta puta pilorū loco vestium. ⁊ vnguiuz loco calciamentorū. habeant etiam arma natu raliter sibi data. sicut vngues dētes aut cornua ergo videť q anima intellectiua non debuerit vniri corpori imperfecto tanq̄ talibus auxiliis p uato. Ad hoc respondet Thomas ꝑma pte. q. lxxvj. arti. v. in responsione ad quartū argumē tum. Q anima intellectiua quia est vniuersaliū comprehēsiua habet ꝙtutem ad infinita. Et iō non potuerunt sibi determinari a natura deter minate extimationes naturales vel etiam deter minata auxilia vel defensionū vel tegumentoꝝ sicut aliis animalibus quorū anime habent ap prehensionem ⁊ ꝙtutem ad aliqua particula ria determinata. sed loco horū omniū homo na turaliter habet ratiōez ⁊ manus que sunt orga na organorū. quia p eas homo potest sibi pre parare instrumenta infinitorū modorū ⁊ ad in finitos effectus. Cuncta ergo que sunt in homi ne tam ex parte aime q̄ ex parte corporis q̄ eti am ex pte vtriusq̄ bene optimeq̄ disposuit sa pientissimus artifex ille deus. Ob quod Cice ro in li. de legibus dicebat. Animal hoc ꝓuidz sagax multiplex. acutum memoria. plenum ra tionis ⁊ consilij quem vocamus hominem pre clara quadam conditione generatum esse a deo constat. Et Bernardus in sermonibus inquit. Parum ne tibi videtur hoc. cogita qualem te fecit. nempe ſm corpus egregiam creaturam. ſm animam magis imaginez creatoris insignē rationis participem. beatitudinis eterne capa cem. Horro ambo sibi coherere feč artificio in comprehensibili ⁊ sapientia inuestigabili. Nec hoc ante promeruit qui ante non fuit. nec spes retributionis fuit. nec ideo fecit quia bonorum nostrorū eget.

¶ De anima separata que immortalis est et perpetua. et de locis ad que anime transferuntur postq̄ exeūt de corporibus.

Capitulū. III.

Tertiū mysteriū de anima contemplandum dicit separationis. Propter transgressionē quidem primorum parentum mors in omnes filios Adam decreto dei iuste desciuit. Quare et animam a corpore suo separari necesse est. De qua in hac parte quattuor dubia declaremus.

¶ Primum vtrū anima a corpore separata sit immortalis.

¶ Secundū vtrū anime sepate transferanť ad aliqua loca.

¶ Tertiū vtrū loca faciāt ad delectatōz vel pe nam animabus sepatis.

¶ Quartū vtrū aīme exeant de locis ad q̄ trās/ feruntur.

¶ Primum dubium est vtrū anima a corpore separata sit immortalis. Nam plerique temere af firmare non erubescūt. q anime simul cum corpo ribus morianť. In quorū psona inquit sapi ens Ecclesiastes. iij. ca. Unus interitus est ho minum ⁊ iumentorū ⁊ equa vtriusq̄ conditio. Sicut morič homo sic ⁊ illa moriunť. Contra quos est auctoritas fidei ⁊ omniū sapientuz do ctrina. Apparet aūt immortalē aīam atq̄ incor ruptibilem ex tribus.

¶ Primo ex generali ꝓfessione.

¶ Secūdo ex euidenti ratione.

¶ Tertio ex clara exemplatione.

¶ Primo apparet q sit immortalis anima ex ge nerali confessione. Id nanq̄ confitentur ⁊ pre dicant philosophi. poete. doctores. imo ⁊ qui/ libet magno ⁊ excellenti ingenio vir. quorum dicta in hoc loco inseramus. Auerrois sup. xj. Methaphisice ita dixit. Anima manet post mortem: ⁊ finis ꝓsperitatis eius erit si iun gatur primo motori. Et Auicenna quinta par te naturalium. Cum anima liberabitur a corpe ⁊ ab accidentibus corporis tunc poterit cōiun gi intelligentie agenti. Et tunc inueniet in ea pulchritudinem intelligibilem ⁊ delectationez perhennem. Et vocat intelligentiam agentem deum. Galienus in libro de spermate. Sicut lumen solis quod est incorruptibile separatur ab aere et ab omni oculorum iutuitu. sic sine sui

corruptione separat a corpe anima. Plato ẏm Macrobiũ in li. saturnalium ⁊ Augelium i li. noctium acticarũ librum scripsit de immortalitate anime quẽ Tullius transtulit in latinũ. denominauitq illũ a Phedone quodam Socrati ⁊ Platoni dilecto. ibi sic ait. Perfect⁹ ⁊ purgatus hinc exiens habitabit cum deo. Idem in Thimeo. Anima est immortalis. ⁊ ẏm q vicerit passiones vel victa fuerit premiabit vl punietur post hanc vitam. Macrobius sup somnium Scipionis. Sic habeto omnibus qui patriam ẏuauerint. iuuerint. auxerint certuz esse in celo definitum locũ vbi beati euo sempiterno fruantur. Lactantius li. vij. diuinaruz institu. aduersus gentes dicit. q quidã cõsuluit Apollinẽ milesiũ vtrũ aia maneat post mortez: Qui respondit. Anima q̃diu vinculis detinet in corpore corruptibiles passiones sentiẽs mortalib⁹ cedit doloribus. Cum vo post humanam solutionem velocissimã post solutum corpus inuenitur omnino e terra fert. nunq senescens ⁊ manet in eternum. Lucretius vt ibidem Lactãti⁹ refert dixit. Cedit idem retro de terra quod fuit ante in terram. Sed quod missum est ab etheris oris. id rursum celi fulgentia tẽpla receptãt Iterum Lactantius ibi de Ferecide. Immortales esse aimas ferecides disputauit. hec vo p pria est in nostra religione doctrina. Ergo Democritus cuz Democrito errauit: qui perire cuz corpore ac dissolui argumentatus est. Quintilianus ita retulit. Si quis sciat quis sit finis bonorum: que vera felicitas. nunq sibi videbitur pmitura morte pire. Et Ouidius li. iij. methamorphosios. Vltima semp expectãda dies homini diciq beatus. Ante obitũ nemo supmaq funera dabit. Salustius in li. de republi. Ingenia ⁊ egregia facinora sicut anima immortalia sunt. Valerius maximus li. ij. c. j. Asserit morẽ fuisse gallorũ mutuare pecunias vt eas reciperent apud inferos. Seneca ad Lucillum ita scribit. Si tranquille volumus viuere in expedito habenda est aima. vt siue illam insidie siue egritudines petant. quid aliud debeo: nisi vt exeat exhortari ⁊ cũ oibus eam bonis emittere? Vade inq vade fortiter. vade feliciter. nihil dubitans. en rerũ natura q̃ te generauit expectat. et locus iste melior ⁊ tutior. Didimus ad Alexandrum ita loquit. Nos nõ sumus huius mundi incole: ẏ aduene. nec ita in orbem terrarũ venimus tanq in eo consistere libeat: ẏ transire. properamus eñ ad patriũ larem nullis delictoruz ponderibus pgrauati. Tullius in questionib⁹ tusculanis clamat. Non est lugenda mors quã immortalitas ẏsequit. Idem in li. de senectute inducit Cathonem conferentẽ cũ Publio scipione ⁊ Gayo lelio. Ego inq patres vestros viuere arbitror ⁊ ea quidem vita que est sola vita nominanda. Nam dũ sumus inclusi in his p paginibus corpis munere quodam necessitat. ⁊ graui ope pfungimur. Est eñ celestis animꝰ ex altissimo domicilio depressus ⁊ quasi demersus integrum locũ diuine nature eternitatiq cõtrarium. Sed credo deos immortales spirasse animos in humana corpa vt essent q̃ terra viterentur. quiq celestiũ ordinẽ ẏtemplantes imitarẽt eũ vite mõ atq constãtia. Nec solũ me rõ impulit vt ita crederẽ: ẏ nobilitas etã summorum phoz ⁊ auctoritas. demonstrabunt mihi pterea q̃ Socrates supmo die vite de immortalitate aioz disseruisset. Is q esset oim sapientissimus oraculo Apollinis iudicatus. Quid mira sic mihi ẏsuasi sic sentio cum tanta sit celeritas animorũ memoria pteritoz. futuroz prudẽtia tot artes. tot scie. tot inuẽta nõ posse eã naturã q̃ res ipas cõtineat esse mortalem. ¶ Sedo apparet q aia sit immortalis ex euidenti rõe: que multiplex assignari potest.

¶ Prima dicitur cessationis.
¶ Secunda superationis.
¶ Tertia operationis.
¶ Quarta inclinationis.
¶ Quinta perfectionis.
¶ Sexta ordinationis.
¶ Septima iustificationis.
¶ Octaua remunerationis.
¶ Nona assimilationis.
¶ Decima resurrectionis.
¶ Undecima orationis.
¶ Duodecima comparationis.

¶ Prima rõ ex qua colligit q sit immortalis alta oz cessationis. Cessat q̃dẽ in ea materia cum sit ẅa simplex ⁊ non sit composita ex matia ⁊ forma. Vñ Aug⁹. in. vij. sup Gen. ad lram ait. Q aia nõ est facta ex matia corpali neq ex matia spũali. Et ẅ manifestũ ẽ ẏm Tho. j. pte. q. lxxv pcipue ⁊ rõe humane aie inq̃tum est intellectiua. Nã oẽ qđ recipit in aliq recipit ẏ modum recipientis. Sic aũt cognoscit vnũqđq ẏm q forma eius est in cognoscẽte. Anima aũt intellectiua cognoscit rez aliquã in sua natura absoluta. puta lapidẽ inq̃tũ est lapis absolute. Est q forma lapidis absolute ẏm rõz pprã formalez in aia intellectiua. Quare ⁊ ipa aia intellectiua est forma absoluta ⁊ nõ cõposita ex materia et forma. Nã si sic esset cõposita. forme rez reciperẽt in ea vt indiuiduales. ⁊ sic non cognosceret nisi singulare. vt accidit in potentijs sensitiuis q̃ recipiũt formas rerum in organo corpali Materia eñ est pncipiũ indiuiduatõis forma rum. Relinquit ergo q aia intellectiua ⁊ omis

intellectualis substantia cognoscēs formas absolute caret compositiōe materie ⁊ forme. Omnis autē corruptio ꝓcedit a conditione materie licet enim sit incorruptibilis ⁊ ingenita ꝑm se. vt dicit .j. phisi. tamen est causa corruptiōis eo ꝙ in potentia ad multas formas nec satisfit appetitui suo ꝙ aliquam formā corpoꝝ inferiorū Ām licet materia ꝓprie non corrūpat ꝙ se: nec forma ꝙ se: ꝑ solum compositū. tm̄ corruptionis huius causa est materia. Cū igit vt dictum est aia nō sit cōposita ex materia ⁊ forma. qz tunc nō diceret aia ꝑ animatū. ḡ patz ꝙ aia est incorruptibil. Et vt inqt Tho. vbi. s. dato ꝙ aīma esset cōposita ex mā ⁊ forma. tm̄ adhuc oporteret ponere eā incorruptibilem. nō em̄ inuenitur corruptio nisi vbi inuenit ꝛrietas. Generatōes nāq ⁊ corruptiōes ex ꝛrijs in ꝛria sunt. Unde corpa celestia qz nō hnt materiā ꝛrietati subiectam incorruptibilia sunt. In aīma aūt intellectiua nō pōt esse aliqua ꝛrietas. recipit em̄ ꝑm modum sui esse. ea ꝙ quę in ipa recipiunt sunt absq; ꝛrietate. Nam intelligit ignem ⁊ aquam absq; ꝛrietate. Rōes ꝗdem ꝓtrioꝝ in intellectu non sunt ꝓtrie: ꝑ est vna sentētia ꝓtriorum. Impossibile est ḡ ꝙ anima intellectiua sit corruptibil. ¶ Secūda rō qua ostendit ꝙ anima sit immortal dicit supatiōis. Supat aīma intellectiua ⁊ excedit nobilitatem ⁊ dignitatem quoꝝcūq; corpoꝝ tam elemētariū q̄ celestiū. qđ ꝓbat ex dictis omniū sapientū. Inqt Augusti. in li. de libero arbi. Dis aīma omi corpe est nobilioꝝ seu melioꝝ. Et idem li. lxxxiij. q̄stio. Omnis aīa melioꝝ est omni corpe. Et idem in li. de duabus aīabus. Aīa luce ista quaz boies venerant melioꝝ ē. qm̄quidem illa intelligit mēte. hec sensu corporis innotescit. Et idem. viij. de ciui. dei. c. xv. Omni corpoꝝ ꝓferunt aīme. Et in li. soliloquioꝝ. Quicqđ celi ambitu continetur inferius ab aīa humana est. Et Chrys. i li. de lapsu mūdi. Quanto ait celū terra pulcriꝰ tanto aīme pulchritudo oēm formaz q̄uis pulcherrimi corporis superat. Ad idē est glo. c. cū sit. de etate ⁊ qua. ordi. Et. xij. q. j. c. ꝓcipimus. Et confirmat. xxiij. q. iij. c. si habes. Et de pe. ⁊ re. c. cum infirmitas. Et. L. de sacrosan. ec. l. sancimus. Et Aristo. in ꝓncipio li. de aīma docet qualiter scientia de anima q̄tum ad bonitatem ⁊ honorabilitatem est ꝓponenda aliis scientijs naturalibus que sunt de numero bonoꝝ honorabiliū ꝓpter nobilitatē sbiecti qđ est aīa intellectiua. Iterū in. j. de aīa ait. Aīa autē aliqđ ineliꝰ esse ⁊ antiq̄us. i. nobiliꝰ impossibile ē. Impossibilius autez adhuc intellectu. s. esse aliqđ nobilius. rationabilissimū enim esse habet ⁊ nobilissimum ꝑm naturā. Ex his arguitur sic. Omne quod non subijcit motui celi est incorruptibile. Nam motus celi est causa generatiōis ⁊ corruptionis. ꝑ anima non subijcit motui celi nam nullū minus nobile pōt agere in maiꝰ nobile nec illud destruere. Sic itaq; cū aīma rōnalis que est spūs nobilioꝝ sit celo quod est corpꝰ: non subijciet celo. Insup hoc demonstrari pōt Quia tanto creatura est nobilioꝝ q̄to magis appropinquat deo. vnde creature que sunt tantū ⁊ solum habent esse sunt in infinito gradu nobilitatis. Creature que habent esse ⁊ viuere sunt illis nobiliores. Alio digniores vo sunt creature que habēt esse viuere ⁊ sentire. Quibꝰ omnibus ꝓponunt creature q̄ habēt discernere et intelligere. Cum ergo celi habeant tm̄ esse. seqt ꝙ incompabiliter illis sit excellentioꝝ aia. Ipotest adhuc aīma inclinatiōes corporis ex influentijs corporuz celestium repmere ⁊ refrenare. Quare cū nec a celo causetur nec illi sbjciatur erit ꝙ consequens incorruptibil. ¶ Tertia ratō ostendēs aīam esse immortalem ꝺz operatiōis. Cuiuslibet naq; substātie corruptibilis operatio sua duratiōe debilitat ⁊ deficit vsq; ad vltimum defectum qui est corruptio vel mors. ꝺz operatio anime sua duratiōe inualescit ⁊ ꝓficit qz vt scribit Job. xij. c. In antiquis est sapientia ⁊ in multo tempe ꝓudētia. Ideo apparet ꝙ ania sit immortal ⁊ incorruptibilis. ¶ Quarta rō qua ꝓbat ꝙ aīma sit immortalis dicit incli/nationis. Oēs ꝗdē hoies naturalit inclinant ad desiderandā vitā ꝑpetuā ⁊ beatitudinem. ꝑ impossibile est appetitū naturalē esse frustra. ex ij. methaphi. vbi dicit Aristo. desideriuz naturale nō est frustra. Et in li. de celo ⁊ mūdo. Natura nō facit aliqđ factū vanū. Igit necesse est ponere aīam imortalē. Hec est rō Tho. in. ij. c̄ gētiles. c. lxxviij. ⁊ in. j. ꝑte. q. lxxv. ¶ Quinta rō ꝺz ꝓfectionis. Ad ꝓfectionem nanq; vniuersi requirit diuersus gradus creaturarū. Unde Grego. in. iiij. dialogoꝝ dicit. Tres vitales spūs creauit omnipotēs deꝰ. Unum qui carne tegit ⁊ cum carne morit. hic est iumentoꝝ ⁊ animaliū irrationabiliū. Aliū q̄ carne nō tegit nec cū carne morit. hic est angeloꝝ. Et tertiuz q̄ carne tegit ⁊ nō cū carne morit. hic est hoim ratione ꝑditoꝝ. Apparet ergo ꝙ ad ꝓfectiōez vniuersi ponenda est anima immortal. ¶ Sexta ratio dicit ordinatiōis: ⁊ hoc refertur ad diuinam sapientiam. Sapientis nanq; est ordinare bona ad bonum ⁊ optima ad optimū finem. Si ḡ deus omnia ordinauit ad hominē. videt ꝙ hō post deum sit omniū creaturarū finis. Finijs aūt nobilioꝝ est ꝓncipio. Cum ergo mūdus sit ꝑpetuus q̄tum ad substantiā. vt patz de elementis ⁊ coꝝpoꝝibus celestibus. ergo anima

erit perpetua. Hanc rationem Lactantius tangit li. vij. diui inſti. vbi ait. Si hoim cā factus eſt mūdus ⁊ ita factus eſt vt eſſet eternus ſ. cū tum ad ſbſtantiam: cur ipi quoꝝ cauſa factus eſt non ſunt ſempiterni. At nōnulli deo noſtro i gratiſſimi negare non confundunt ad hominū vtilitatem cūcta que in celo ⁊ q̄ in terra ſunt eſſe ordinata. Qui audire debent illud quod ſcribitur Deuterono. iiij. c. Solem ⁊ lunam ⁊ omia aſtra celi creauit dñs deus in miniſterium cunctis gentibus. Et Dauid loquēs ad deum cū admiratiōe dicebat. Quid eſt homo q̄ memor es eius: aut filius homis qm̄ viſitas eum. Mi nuiſti eum paulominus ab angelis gloria ⁊ honore coronaſti eū ⁊ cōſtituiſti eum ſuper opera manuū tuarū. Oia ſubieciſti ſub pedibus eius oues ⁊ boues vniuerſas inſuper ⁊ pecora cāpi Volucres celi ⁊ piſces maris. Et de hoc Auguſti. adhuc ita loquit. Omnia dñe ſb pedib⁹ hominis ſbieciſti. vt ſolus homo ſup omia tua tuus eſſet totus. Exteriora nanq̄ p corpe cuncta creaſti. Ipm vo p anima animā p te vt tibi ſoli vacaret te ſolum amaret ⁊ poſſideret ad ſolatium. Lactantius aūt li. vij. diuinarū inſtitutionū pus elegant ſuadet mundū ſine cā factuz non eſſe. demum ⁊ ppter hominē a deo ꝓdituz confitet. Inquit ergo ſic. Cum mūdus omēſq̄ partes eius vt videmus mirabilis ratio gubernet: cum celi temperatio ⁊ equalis in ipa varietate curſus aſtrorum luminūq̄ celeſtiū: temporum conſtans ac mira deſcriptio: terrarum varia fecūditas: plana camporū munimenta: ⁊ aggeries montiū: viriditas vbertaſq̄ ſiluarū: fōtium ſaluberrima eruptio. Fluminū oportuna inundatio. Maris opulenta ⁊ copioſa interfuſio: ventorū diuerſa ⁊ vtilis aſpiratio: terra cetera q̄ omnia ratiōe ſumma conſtent. Quis taz cecus eſt vt exiſtimet ſine cauſa facta eſſe: in q̄bus mira diſpoſitio puidentiſſime ratiōis eluceat. Deinde ſequit Lactātius inſinuans q̄ nō niſi ppter hominē cuncta ſint facta ⁊ ait. Quis eſt enim tam ineptus vel tam ocioſus. vt aggrediatur aliquid facere fruſtra ex quo nullam vtilitatem nullum cōmodum ſperet. qui domum edificat non ideo edificat vt tantūmodo dom⁹ ſit: ſed vt in ea poſſit habitari. Qui nauez fabricat non ideo inſumit operam vt tm̄ nauis appareat: ſ vt ea nauiget. Item qui vas aliquod inſtituit ac formaz nō propterea id facit vt tm̄ feciſſe videatur: ſed vt vas illud effectum capiat aliquid neceſſariū. Similit cetera quecūq̄ fiūt non vtiq̄ in ſupuacuum: ſed ad vſus aliquos vtiles laborantur. Mundus ergo a deo fact⁹ eſt non vtiq̄ propter ipm mundum. Neq̄ cniz aut caloze ſolis aut lune aut aſpiratione ventorum aut humoze imbriū aut alimonia frugum cum ſenſu careat indiget. Sed ne illud quidem dici poteſt q̄ deus propter ſeipm fecit mūdum quoniā poteſt eſſe ſine mundo ſicut fuit antea. Et his omnibus que in eo ſunt queq̄ generantur deus non vtitur. Apparet ergo animantiuz cauſa mundū eſſe conſtructū. qm̄ rebus his quibus conſtat animātes fruunt. Rurſus ceteras animātes hois cauſa eſſe factas ex eo claruz eſt q̄ homi fuiunt ⁊ tutele atq̄ vſibus eius date ſunt. qm̄ ſiue terrene ſunt ſiue aquatiles nō ſentiunt mūdi ratōz ſicut hō. Hec Lactanti⁹. Ut autē breuius hanc ptem decurram⁹ Hugo i li. de arra ſponſe ſic ad hoiem dicit. Reſpice vniuerſum mundū iſtuz ⁊ cōſidera ſi aliq̄d in eo ſit qđ tibi non fuiat. ois natura ad hunc finē dirigit curſum ſuum vt obſequijs tuis famuletur. tuiſq̄ neceſſitatibus ſm affluentiā indeficienter occurrat. hoc celuz hoc terra hoc mare hoc aer cuz his que ſunt in eis vniuerſis explere nō ceſſant. Hec Hugo. Res eſt profecto ab omnib⁹ ponderanda q̄ piiſſimus oim pater de⁹ tot innumeris beneficijs tot ampliſſimis muneribus tot abundantiſſimis gratijs voluerit animā rationalem dotare. Ipi corpus organicū mirabili opificio extructū cum ſenſibus copulauit. Ipſi celos ⁊ ſidera firmamēti elemēta q̄ omia ⁊ ex illis cōpoſita fuire iuſſit. Ipi angelos ad cuſtodiam deputauit. Ipi leges ⁊ precepta bene viuendi inſtituit. Et cum nec ſic ſuum creatorem agnoſceret miſit vnigenitū filium ſuū qui viam veritatis illam doceret q̄ errantē ad ſemitam vite pduceret. qui deniq̄ illam ſanguine ſuo pcioſo redimeret. Quis igit tam egregiam: tam inſignē: tam pclarā: tamq̄ deo chariſſimā creaturam ad imaginē ⁊ ſuā ſimilitudinē formataz moriturā audeat affirmare. Aperi oculos tuos aia tanto decore redimita. O aia tāta diligentia a tuo creatore cuſtodita. O aia tanto labore a Jeſu filio dei ⁊ virginis queſita. tāto dolore recupata. tanto deniq̄ pcio redempta. ⁊ conſidera in teipa ſapientiā dei: qui non ab re circa te tanta dignatus eſt operari. ¶ Septima rō q̄ oſtendimus q̄ aia ſit immortal⁹ dicit iuſtificationis. Clamāt oēs ſancti iuſtiſſimū eſſe deum ſicut ptz in ſmone de iuſticia dei in quadrageſimali noſtro. Et vbi eſſet iuſticia dei ſi aia cum corpe moreret. qñquidem tot mala in pñti remanēt impunita. Ez pfecto nō ſine pena trāſibunt impij: qui in ſuis malis ⁊ iniquitatibus peſperant. qz in futura vita equiſſimus ille deus reddet vnicuiq̄ ſm opera ſua. vt lati⁹ diximus in ptacto ſmone. Nō glorient peccatores i malicia ſua. qm̄ de illis inquit pſal. lxxvij. Dauid Conſumet nequitia peccatorum. Et pſ. xxxj.

Multa flagella peccatoris. Et sapiēs prouer. v.ca. Iniquitates sue capiēt impiū. Naz t Seneca in tragedijs hoc ipm pfitetur. Inqt autē sic. Quod qsq; fecit patit auctorem scelus repetit. Et Plato in fedrone dixit. Est in reuera defunctorum animas extare: t bonis melius esse. malis aūt deterius. C Octaua ratio qua deducitur imortalitas aie dicit remuneratiōis. Hoc spectat ad clementiā t benignitatem dei: qui sicut nullū malū impunitū. ita nec vllū bonū irremuneratū relinqt. Hoc aūt esset si aia piret cuz corpe. qm amici sui qui corpa eorū t volūtarijs castigationibus t illatis passionibus obtulerunt nullam inde reportasset mercedē. Intueamur quid apostoli: qd pfessores. quid vgines: qd t martyres egerint p dei amore. t inde concludamus q; si mortua foret illoz aima dei manus vacua esset a munere liberalitatis. Erraue runt in solitudinibus illi in speluncis: in cauernis: in scissuris petrarū t montium affligentes carnem vigilijs: ieiunijs: genuflexionib'; verberibus t disciplinis. Alij ludibria t vincula experti sunt. Alij lapidati sunt. Alij capite cesi. Alij flāmis adusti. Alij sagittis vulnerati. Alij in mare t fluminibus demersi. Alij exquisitissimis cruciatibus necati. vt deo gloriā t honorē impenderent. Nunqd sine retributione laborauerūt incassum: O pietas dei benedicti. O charitas patris eterni. Ipe vtiq; diligētibus se bona inuisibilia pparauit: que oculus non vidit: t auris non audiuit. Et ppterea saluator noster Matth. v.ca. suos discipu'os confortabat dicens. Beati estis cum maledixerint vobis homines t psecuti vos fuerint t dixerint oē malum aduersus vos mentientes ppter me. gaudete t exultate quoniā merces vestra copiosa ē in celis. C Nona ratio dicit assimilatōis, de q̄ sic dicit Aug'. in lib. de spū t aima. Immortal' est aia: ne a sui creatoris similitudine discrepare videat. Nō em poterat esse imago t similitudo dei si vllo mortis termino clauderet. C Decia ratio dicit resurrectiōis. Est articulus fidei q; mortui resurgent. Et de hoc diffuse scripsi in q̄dragesimali in sermone de resurrectione generali. Quia itaq; erit resurrectio que fiet per vnionem animarū ad sua ppria corpora virtute diuina. Et quia xp̄us surrexit a mortuis. Et alij post mortem miraculose redierūt ad vitam: necesse habemus cōfiteri q; aima sit immortalis. C Undecima rō dr orationis. Orat eccla p defunctis t suffragia facit p aimabus in purgatorio penale debitū exoluentib'. Igit aima est immortal'. C Duodecima ratio dicit compationis. Compando quipe aiam que est vltima forma ad pmā materiā ponēda est aia incorruptibilis. Nam sicut esse intelligibile est pmanētius q̄ esse sensibile. Sic t recipiens esse intelligibile est pmanentius q̄ recipiens esse sensibile. Sed recipiēs esse sensibile est incorruptibile sm suam sbam. s. materia pma. ergo multo forti' intellectus possibilis q̄ est receptiuus formarum intelligibiliū. C Tertio apparet q; sit immortal' aia ex clara exemplatione. Sunt tria exēpla lucidissima q̄ ostendunt aiam esse immortalem: in q̄bus tanq̄ in splendidissimo speculo q̄libz tante rei veritatem inspicere pōt.

C Primū exemplū dicit tolleratiōis.

C Secundū apparitionis.

C Tertiū exauditionis.

C Primū exemplū dr tolleratiōis. vt em scribit Cicero in questionibus tusculanis. Nemo vnq̄ sine magna spe immortalitatis se pro patria offerret ad mortem. De martyribus claruz est q; mortem non timuerūt quam vitare potuissent si xp̄m relinquere voluissent. Sed ad philosophos veniamus. Recitat Aug'. li. j. de ci. dei. c. xxij. Q q̄dam pb̄us Theodretus nomine lecto Platonis libro de immortalitate aiaz. de muro se p̄cipitem dedit. itaq; interfecit semetip sum. Et Lactantius li. iij. diui. instit. ait. Multi ex his q̄ eternas esse aīmas suspicati sunt tanq̄ in celum migraturi sibi impias manus intulerunt. vt Cleantes: vt Crisippus. vt Empedocles et Zeno. Et ex romanis Catho: qui fuit in omni vita sua socratice vanitatis imitator. t quia de Cathone fit mentio. Sciendū q; multi fuerunt sic nominati. Nam fuit q̄dam catho Cēsorin': de quo fit mentio in li. de amicitia. t in questionibus tusculanis a Cicerone. t a Plinio in li. de viris illustribus. Et a Valerio in rubrica de studio t industria. Hic fuit eloquentissim' litteris grecis t latinis eruditus mlt̄aq; fecit magnifica pro republica t consulendo t preliādo. Qui vt scribit in speculo gestorum mūdi tedio duplicis quartane effectus vt beatiore vita frueretur semetipm interfecit. Fuit t alius Catho filius supradicti vir bellicosus. qui (vt scribit Frontinus) cum in bello contra Macedonie regem pugnaret equo prolapsus cum se recollegisset animaduertit gladium cecidisse e vagina quem fortiter recuperauit: t vulneratis hostibus ad suos rediit. Quod exemplū adeo romanos animauit ad pliuz t macedones terruit: vt ipi macedones vincerentur. Fuit alius Marcus Catho filius supra dicti t nepos censorini: q̄ consul in affrica diem clausit extremū. Catho aūt vticensis q̄ t portius fuit filius precedētis Marci cathonis q̄ vticensis dicit eo q; in vtica libie ciuitate se occidit. Cā vo fuit vt nō subijceret cesari. quoniaz ipe pompeianas partes

secutus fuerat. Nam vt ait Tullius in.ꝑmo de officijs. Oꝛꝛs turpitudini ac ꝯfusioni anteponenda est. Ex hoc arguũt q̃daꝫ ꝓbantes q̃ aia sit immortalis ex auctoꝛitate Aꝛisto. in.iij. etħ. q̃ ait. q̃ fortis dꝫ se exponere morti ꝓ salute patrie. ⁊ hoc ꝯm iudiciũ nãlis rationis. Sed nisi aĩma esset incoꝛruptibilis nõ deberet hoc appetere. qꝛ nõ esset simpliciter non caditꝫ appetitu Sed ꝫ hoc nonnulli obijciũt dicentes q̃ etiam si aĩma moꝛeꝛet cũ coꝛpe adhuc vellẽ sustinere mortem ꝓ liberatiõe patrie ⁊ ꝓ republica esset ꝯm iudiciũ rectum rõnis. Nam melioꝛ est modicus actus ꝛtutis intensus q̃ vita vitiosa vl̃ cum actu remisso ꝓ magnũ tpus. ℊ fortis debꝫ se exponere ꝓ bono ꝛtutis. Et qꝛ ipe est pars cõitatis cuius bonũ cõmune naturaliꝫ est magis diligendũ q̃ bonum ꝓpriũ. Et ista viꝛ fuisse opinio Scoti quam improbat Landulfus in suo. iiij. di. xliij. Quia sicut lex ⁊ ratio naturalis ꝓualet omni legi ⁊ ratiõi maxie create. Ita bonũ entitatis naturalis ꝓualet omi bono cuiꝰ cunq̃ ꝛtutis. vnde longe videꝫ q̃ sit eligibiliꝰ habere esse ꝓpetualiter ⁊ nõ ꝛtuosum esse moraliter nõ dico vicioſum esse ꝑ nõ ꝛtuosuꝫ q̃ habere esse mozale ad modicũ tps ⁊ postea hre ꝓpetuum nõ esse. Siꝫ puto eligibilius habere ꝓpetuam entitatem incoꝛruptibilem sine gꝛa patrie q̃ habere gloꝛioſum esse ꝓ vnũ diem et postea ꝓpetuo anihilari. ⁊ tamen maius est bonũ patrie q̃ bonum ꝛtutis. ħ Landulfus. Riccardus etiã de media villa in.iij. di. xxxiij. ita scribit. Si aĩma moꝛeꝛet cum coꝛpe vt falso q̃dam sunt opinati. hõ nõ deberet velle sustinere mortem ꝓ liberatione patrie. ℙꝛimo qꝛ ꝯm Aug. in. j. de libero arbitrio. Quisq̃s recte aliq̃d eligit appetendũ necesse est vt melioꝛ fiat cuꝫ ad id puenerit qõ elegit. Melioꝛ aũt esse nõ posset q̃ non esset. Sed si aĩma moꝛeꝛet cum coꝛpe hõ ꝓ mortem totaliter desineret esse excepta materia ꝓma. Ergo moꝛiendo volũtarie ꝓ liberatõe patrie melioꝛ nõ essꝫ. ⁊ sic nõ esset electio recta. Secũdo nõ debet hõ voluntarie intermittere actũ virtutis alicuius: nisi vt liberiꝰ vacet exercicio maioꝛis ꝛtutis. Sed mlto magis esset ꝫ ratõez rectam eligere illud ad qõ sequeꝛeꝫ ꝓpetua impossibilitas operandi ꝯm quãcũq̃ ꝛtutem. q̃ ad tpus intermittere actus vnius ꝛtutis nõ ꝓpter exercicium alterius ꝛtutis. Sed si aĩa moꝛeꝛetur cum coꝛpe hõ eligendo moꝛi: eligeꝛet illõ ad quod sequeꝛeꝫ q̃ amplius in ꝓpetuum ꝯm ꝛtutem opari nõ posset. Ista causa exercitij dicta sunt ⁊ vt silentiũ imponaꝫ his q̃ dicunt non esse sufficiẽs imoꝛtalitatis argumentũ. q̃ illi de q̃bus mentionẽ fecimus superi⁹ et reliqui q̃ patriam dilexeꝛũt imo ⁊ martyres qui xp̃m ꝓfessi sunt moꝛtẽ non hoꝛꝛueꝛũt. ¶ Secũdũ exemplũ in quo lucet anime immoꝛtalitas dꝛ apparitõis De apparitiõe aiaꝝ diximus in ꝯmone de trãsfiguratione Jesu xp̃i bñdicti. Ideo tm̃ id nunc asserim⁹ q̃ volente deo ad consolatõz viuoꝝz sepius aĩme sepate diuersimode apparuerunt. In legenda sancte Lucie scribiꝫ: q̃ oꝛante ipsa cum matre iuxta sepulchꝛũ sancte Agathe. Luciam somnus arripuit: viditq̃ Agathaꝫ in medio angelorũ gẽmis oꝛnatam stantẽ ⁊ dicentez sibi. Soꝛoꝛ mea Lucia q̃d a me petis quod ipsa poteris ꝑstare ꝓtinuo mri tue. Naꝫ ecce ꝑ fidẽ tuam sanata est. Euigilans Lucia ita inuenit. Nam passa fuerat eius mater annis multis fluxum sanguinis. Ihiero. in vita ℙauli ꝑmi heremite narrat qualiꝫ Antonius longe positus a cella ℙauli vidit angelos aiam eius deferẽtes q̃ moꝛ currens inuenit coꝛpus ℙauli flexis genibus in modũ oꝛantis erectũ: ita vt ipm viuere extimaret. Sed cũ ipm moꝛtuũ didicisset: dixit. O sancta aĩma qõ geresꝫ in vita: in moꝛte monstrasti. Cũ aũt nõ haberet vnde sepulturã faceret: venerũt duo leones ⁊ foueã parauerũt sepulto q̃ eo redierũt ad siluam. Ambꝛo. refert de beata Agnete q̃ eius pacto martyrio cuꝫ parentes eius octaua die iuxta tumulũ vigilaꝛẽt: viderũt choꝛũ ꝛginum vestibus fulgentibus radiantẽ inter quas viderũt beatam Agnetem simili veste fulgentẽ. ⁊ a dextris eius agnũ candidiozem niue stantem: q̃bus illa ait. Videte me quasi moꝛtuam lugeatis: ꝑ congaudete mecum ⁊ congratulamini. qꝛ cũ his omibus lucidas sedes accepi. ℙꝛopter quã visionẽ ecclesia celebꝛat festum Agnetis scdo. Constantia aũt ꝛgo filia Constantini lepꝛa grauissima laboꝛãs cum hanc visionẽ audisset tumulũ eius adijt: ⁊ ibi dum oꝛatiõi insisteret: obdoꝛmiuit. viditq̃ beatã Agnetem sibi dicentem. Si in xp̃m credideris ꝓtinuo liberaberis. Ad quã vocem euigilans pfecte se sanatam inuenit. que baptismũ recipiens sup coꝛpus beate Agnetis basilicam fecit: ⁊ ibi in ꝛginitate pmansit. In vita sanctaꝝ Rufine ⁊ Secũde ponit̃ q̃liter apparuit cuidã matrone noie ℙlantille. he due soꝛoꝛes fuerũt ꝛgines romane: parentibus clarissimis genite. Asterio. s. et Aurelia: que nupserunt armẽtario ⁊ verino: q̃ accusauerũt eas q̃ xp̃iane essent tpe Valeriani impatoꝛis: ⁊ capte ac traditę donato pfecto post multa ꝛba iussit Rufinam ꝑus cedi. quod videns soꝛoꝛ clamare cepit ad iudicem. Quid est q̃ soꝛoꝛẽ meam gloꝛiosas: ⁊ me inhonoꝛas? Tandẽ post multa vtriq̃ illata tormenta ducte fuerũt in siluam in via Cornelia ab vrbe roma miliario decimo in fundo q̃ vocaꝫ buxeco: ibiq̃ rufina capite trucaꝫ.

Secunda pcutiꝫ ꝛ earū corpora feris voranda linquunꝫ. Beniꝫ Plantilla matrona in cuius predio hoc factum est vidit eas in visu sedētes gemmatas in thalamo ꝛ dicentes sibi. Plātil/la desine a flagicijs idolorū ꝛ crede in xp̄m ꝛ veni in p̄diū tuū ꝛ corpa nr̄a sepeli. quod illa feꝫ. Greg⁹. in. ij. dialogorū libro affirmat de sancto Bñdicto q̄ dū morarer apud montē cassinū: nocte q̄dam duīm p̄ fenestrā cellule conspiceret: ꝛ orare vidit fusam lucem desup cūctas noctis tenebras effugasse. Subito aūt totus mundus velut sb vno solis radio collectus ante oculos eius adductus est. ibiꝫ aiam Germani ep̄i capuani ad celū deferri vidēs. Cōperit aūt postea q̄ illa hora migrasset a corpore. De sanctis Geruasio ꝛ Protbasio geminis fratribus qui martyrio coronati fuerūt in ciuitate Mediolani scribit Ambrosius in sermone qui legiꝫ in officio matutinali festiuitatis eorū: q̄liter cū eorum corpora trecentis annis ꝛ vltra latuissent ab eo reperta sunt modo qui sequiꝫ. Quodā nanꝫ q̄ dragesimali tempe ip̄i i oratōe posito: nec apte vigilanti nec integre dormienti: apparuer̄t duo pulcherrimi iuuenes vestibus cādidissimis. id est collobio ꝛ pallio induti caligulis calciati secum manibus extensis orantes. qua visiōe ela-psa rogauit dominū vt eum ludificari non sineret. Si vo aliquid visio illa expeteret boni iterum appareret. Simili modo canente gallo orātes secum iuuenes apparuerunt. Tertia vo nocte non dormienti sed stupēti cum tertia sibi apparuerunt persona que similis Paulo apostolo videbaꝫ sm q̄ in pictura ꝓsperat illiꝫq; tacentibus apostolus sibi dixit. Isti sunt qui nihil terrenū desiderantes monita mea sunt secuti. quorū corpora in eo reperies loco i quo stas duodecim pedū altitudine terre coopertam arcam reperies: ꝛ ad caput eorū libellū in quo ortus eorū continet ꝛ finis. Ita enim sepelierat illa corpora Philippus quidaꝫ christianus. Cōuocatis ergo vicinis coepiscopis: ip̄e Ambrosius p̄or terre fossor accessit. Et omia ꝓut dixerat sibi Paulus in illa visione inuenit. Corpa vo ita sunt reperta ac si ip̄a hora ibidem fuissēt posita. Insup ꝛ odor mirabilis inde flagrabat multaq; ibi miracula illorū meritis corruscarūt Et vt inq̄t Aug⁹. li. xxij. de ciui. dei. In ill' diebus ip̄o p̄sente ꝛ imperatore ac multitudine gentium: cecus q̄dam ad corpa martyrū Geruasij ꝛ Protbasij lumen recepit. In hac inuentione pax inter longobardos ꝛ romanum imperium reformata fuit. Ideo Gregorius papa in introitu misse cantari instituit. Loquetur dñs pacem in plebez suā. De patre vo beato Frācisco narrat dñs Bonauentura. q̄ hora transitus eius minister fratrū tunc tpis in terra laborīs augustinus noie in extremis laborans cū iā diu pdidisset loquelā audientibus qui astabant subito clamauit et dixit. Expecta me p̄ expecta ecce iā venio tecū. Querentib⁹ autē fratribus et mirantibus cui sic loqueret. btm̄ franciscū euntē i celuz se videre asseruit. Gratiꝫq; h̄ dicto ꝛ ip̄e felicit requieuit. Eadē hora ep̄o assisinati qui ad oratoriū michaelis archangeli p̄ deuōtōe accesserat in monte gargano btūs franciscus iocundus apparens mundum se dixit relinquere ꝛ ad celuz cū exultatōe trāsire. Mane surgens ep̄s socijs narrauit que vidit. Et assisiū rediens cū perquisisset sollicite certitudinaliter cōperit. q̄ ea hora qua sibi p̄ visionez innotuit beatus pater ex hac vita migrauit. Inueniūtur ꝛ alie huiusmodi apparitiones quas longum esset enarrare. Ex quibus cogimur indubitanter tenere q̄ aīa sit immortalis. ¶ Tertiū exemplū dicit exauditionis. Quisnā non videat ꝛ per experientiam comprehendat quot et viri et mulieres qui in suis necessitatibus sanctorum ꝛ sanctarum p̄cipue virginis immaculate matris dei iplorant patrocinium: exaudiantur. Taceamus miracula que sup hoc indies in ecclesia claresc̄t Oculos tm̄ cordis ꝛ corporis cōcertamus ad sacra templa q̄ in dei ꝛ celorum regine aliorūq; honore p̄ orbem constructa sunt. Cur non miremur in tantarum imaginū aliarūq; rerum aspectu in quibus iudicanꝫ q̄ homines i tribulationibus positi interuenientibus sanctis liberati fuerunt. Sunt in italia ecclesie deuotissime virginis nomine dedicate. Sancta maria de martyribus apud melfictū in Apulia. Sancta maria de casali apud Brunduſiuz. Sancta maria de angelis apud Assisiuz. Sancta maria de loreto apud Rachanetuz. Sancta maria annunciata Florentie. Et alie sic vulgo nōiate. inquibus cernunꝫ in imaginibus cereis ꝛ argenteis aliīsq; rebus oblatis beneficia susceptā ab illis qui se virgini cōmendarunt. Quid rōnes querimus? Quid p̄hōr̄ sententias exquirim⁹? cuz ip̄i effugere nō valeamus tam varia tamq; lucidissima immortalitatis animar̄ exēpla. ¶ Secundū dubiū p̄ncipale fuit vtrum aie separate transferāt ad aliqua loca. Et circa hoc triplex inuenitur opinio falsa quorūdam. Prima eorum q̄ dixerunt aias transire de corpore in corpus: ita q̄ cum sepaꝫ ab vno vnitur alteri ꝛ postea alteri vsq; ad corpa bestiar̄. Et hec opinio ascribit ip̄i Platoni. de quo ita scripsit Aug⁹. li. x. de ci. dei. c. iij. Platonē aias hoim p⁹ mortem resolui vsq; ad corpora bestiarū dixisse certissimum est. Sed mirandum est ꝓfecto Platonem talia fuisse locutū. de quo Valeri⁹ in rubri

ca de studio ⁊ industria inqt. ¶Plato cunctoꝝ mortaliū sapientissimus habebaꝫ adeo q̄ si a celo Jupiter descendisset nec elegātiori nec beatiori facundia esset ysurus. Refert adhuc de ipo Apuleius in lib. de vita ¶Platonis q̄ cum Ariston paꝫ eius ad ip̄m instruendū deferret ad socratez nocte p̄cedente viderat in quiete doctor socrates q̄ pullus odoris ⁊ cādoris eximij vocisq̄ sonoris ipius volabat in sinū. postmodum de sinu exiens cantando volabat in celū. Cum mane vidisset puerū sibi adductū dixit somnū completū esse. Quid plura? Ut superi⁹ cōmemorauimus de immortalitate aiaꝝ copiose disseruit. Quō igiꝫ ad tātā insaniam deuenisse credendus est vt circulationem illā aīmaꝝ posuerit: nisi forte dixerimus q̄ vt hō errare potuit: ac sibimet ꝓtradicere. Tñ q̄cq̄d sit de eo opinionem istam impijssimā expugnare debem⁹. Inqt enī Riccardus in. iiij. di. xliij. q̄ ꝫ illā nō tñ est scriptura sacra imo omis philosophia. Vñ Aristo. in. j. de aīa redarguit pithagoricas fabulas dicentes quālibet aīam qlibet corpus posse ingredi ex eo q̄ videtur vnūqd̄q̄ corpus hr̄e spēm ⁊ formā ꝑpam. Et. ij. de aīma dicit q̄ nō ꝓtingit aīam accipe qlibet corpus. q̄ vni⁹ cuiusq̄ actus aptus natus est fieri in ꝑpa materia. Et inde est vt ponit Tho: j. pte. q. cxvij. q̄ aīa separata sua naturali ꝛtute nō pōt mouere aliquod corp⁹. Et licz corpa obediāt angel̄ ad motum localē. nō tñ obediunt aīe sep̄ate. Nō quia angeli sunt sb̄e spūales quarū ꝛtutes non determinanꝫ ad aliqua corpa. ⁊ sunt naturaliꝫ a corporibus absolute. Et ideo diuersa corpora eis obedire possunt ad motū. Sed cum alicui⁹ sb̄e spūalis sep̄ate ꝛtus motiua determinet̄ naturaliter ad mouendū aliqd̄ corpus non poterit illa sb̄a mouere corpus maius sed minus. Unō cū aīma p̄m suam naturam determinet̄ ad mouendum corpus cuius est forma nullū aliud corpus sua naturali ꝛtute pōt mouere. Quare merito ꝺdemnanꝫ hi q̄ fallacijs demonū facile credūt dum ip̄i quorūdam viuoꝝ corpa obsidentes simulant se esse aīas defunctorū. Fuerūt eiusmodi delusiones q̄plurime diebus meis. sic scp̄si in li. de timore iudiciorū dei de illa que neapoli obsessa fuit ⁊ q̄plurimos in errorem ducebat. dum diabolus q̄ loq̄baꝫ p eam fatebaꝫ esse se animā comitis Jacobi piccinini. Anno insup dñi. M̄. cccc. xl. In ptibus terre ydronti ⁊ terre bari multi sic obsessi aiebant se esse aīas quorūdam q̄ diebus illis ex hac vita migrauerant. In vrbe p̄dicante me ibi Anno dñi. M̄. cccc. lxxiij° decapitatus fuit q̄daꝫ iudeus eo q̄ aliū de suo genere interfecerat. post paucos ꝺies puella q̄dam hebrea loqui cepit nūc in ꝑsōa vnius illorū nunc in ꝑsona alterius. Et dū ambo ꝝ ptes ꝺcurrerēt ad nouū spectaculū aperiebant multa secreta domus illoꝝ respōdebantq̄ ad interrogata sicut faciebant dū viuerēt hortabantur q̄z suos vt se inuicem pacificarēt. Multaq̄ confinxerunt mendacia pollicentes iudeis eternā salutem. Tandem demones illi reliquerunt puellam. ⁊ sic cessauit rumor exort⁹ in plebe. Scōa falsa opinio fuit aliorū q̄ crediderunt aīas sep̄atas latitare in sepulchris suorū corporum seu in locis vbi ossa vel cineres suoruꝝ corporum ꝺuarenꝫ. Ideo de xp̄o vt scripsimus in ꝺmone de resurrectione Lazari inqt Theophilus altius clamauit vt refrenaret ora gentiliuꝝ fabulantiū in tumulis latitare aīmas defunctorum: quare alta voce dixit. Lazare veni foras. quasi aduocaret de longinquo. Nō est igiꝫ opinio illa vera. neq̄ vllo pacto admittenda. Certia falsa opinio est quorūdam q̄ dixerunt q̄ aīa non est in locis corpalibus: ꝫ corporaliū similibus siue in requie siue in doloribus. q̄ aīma sep̄arata nō depēdet a loco corpali. Cz huic opinioni obstat tota theologorū turba q̄ oēs i hāc sententiam ꝓueniūt vicz q̄ aie post mortē sunt in aliqbus receptaculis. Nam vt inqt Riccardus in. iiij. di. xlv. Sicut angeli q̄ sunt spiritus sunt in aliquibus corporalibus locis non circūscriptiue sed diffinitiue. sic ⁊ anima sep̄ata non obstante q̄ sit spūs. Et q̄uis aīa sep̄ata nō magis cōueniat cum vno loco q̄z cū alio ratiōe sue essentie cum ex loco natura eius nō dependeat. tamen ꝓpter opationes quas in loco exercere debet vel circa eam debent exerceri magis sibi cōuenit vnus locus q̄z alius. Ex quo duplex illi locus debeꝫ. ¶Primus penalis. s. infernus. de quo ait Seneca in tragedijs. Ingens vorago faucibus vastis patet. Latumq̄ pandit omnibus populis iter. Sunt ꝺo in inferno quatuor mansiones. ¶Prima inferior in qua sunt aie dānate ꝓ solo peccato mortali actuali que puniūtur pena sensus. de hoc dicit in tragedijs Senece. Ipsaq̄ morte peior est mortis locus. Secūda mansio in qua sunt anime ꝓ solo peccato originali damnate que puniuntur tñ pena damni. Tertia māsio est in qua de lege cōmuni purgātur anime que decesserūt in charitate conferentes secum aliquod purgabile. Quarta ꝺo mansio est in qua requiescebant anime que decedebant cū charitate: que nihil purgabile secū portabant: vel que portauerūt ⁊ purgate erant. h. ante xp̄i aduentum dicebaꝫ sinus abrae. Quia em̄ Abraam p̄mus ab infidelibus separauit se ⁊ fidei signaculū distinctiuū accepit. Ideo locꝰ requiei qui debebaꝫ anime ꝓpter fidem charitate formatā sinus abrae dictus est. ¶Post chri-

sti ꝯo aduentum quarta illa mansio vacua est: qñ apta est ianua celi merito passiõis xp̃i: ⁊ aie decedentes in charitate nihil purgabile secum ferentes statim euolant. Unde patet q̃ nõ eundem locum intelligimus mõ sinũ abrae cum Gam⁹ aias in illum deferri: cum eo qui ante xp̃i aduentum sinus abrae dicebat. Scõus locus qui debet aiabus sepatis ẽ locus delectabilis celum videlicet empireum. de q̃ suo loco abunde dicemus. Propter que omnia vt ponit Lactantius li. iij. diuina. insti. Esse inferos Zenostoicus docuit: ⁊ sedes quidẽ prioꝛ ab impijs esse discretas. Et illos quidem quietas ac delectabiles incolere regiones. Hos ꝯo penas luere in tenebꝛosis locis et ceni voꝛaginibus horꝛendis. Et Seneca in tragedijs inducit theseũ dicentem. Quisquis placide potẽs dñsq̃ vite seruat in vacuas manus. Et in cruentum mitt imperium regit. Animeq̃ parcit longa per mẽsus diu. Felicis cui spacia vel celum petit Vel leta felix nemoꝛis helisij loca. Scõm omẽs poetas helisij campi pꝛiorum apud inferos sunt in quibus vt ipsi dicunt bonoꝛum sedent anime.

¶ Tertiũ dubium pꝛincipale fuit. vtrũ loca faciant ad delectationẽ vel penam aiabus separatis. Et ad hoc ita rñdet Riccardus vbi supꝛa. Q̃ receptacula coꝛpalia animarũ in aliquo augent delectationẽ eaꝝ vel afflictiõꝫ. Celũ enim empireum q̃uis in nullo augeat aiaꝝ beataruꝫ delectationẽ essentialeꝫ in aliquo tñ auget delectationem accidentalem inq̃tum ille aie locum illum pluſq̃ alia diligunt: pꝛesentia autẽ rei dilecte aliquam causat delectationem. Ratio aũt quare illũ locum pꝛe ceteris diligunt triplex ẽ. Una quia sciunt locum illuꝫ sibi esse deputatũ a deo quem summe diligunt. Alia q̃ in illo pꝛopter excessuꝫ nobilitatis sue nature sup alia coꝛpoꝛa expꝛessius q̃ in alijs locis refulgere tanq̃ in effectu diuinam bonitatem conspiciunt Tertia q̃ illius loci sublimitas luminositas ⁊ imo/bilitas suam spiritualem sublimitatem ⁊ lumiositatem ⁊ quietis ppetuitatẽ expꝛessius q̃ qualitates aliorũ locoꝝ repꝛesentant. Unusquisq̃ aũt ceteris paribus plus diligit illud qđ ẽ magis repꝛesentatiuũ sue nobilitatis. Receptacula etiã damnatoꝛũ in aliquo augent eoꝛum afflictionem q̃ locum illum odiunt triplici ꝺ causa Pꝛima q̃ sciunt ipsum sibi foꝛe deputatuꝫ a diuina iusticia quam odiũt. Alia q̃ illius loci vilitas est obligationis sue ad penam perpetuam rememoꝛatiua seu repꝛsentatiua. Tertia q̃ ẽ cõtentiuus ignis illius quo affliguntur. Ex hoc Tho. j. pte. q. lxiij. dicit q̃ locus non ẽ penalis angelo aut anime quasi afficiens alterando naturam: sed quasi afficiens voluntatem cõtristãdo dum angelus vel anima apꝛehendit se esse i loco non conuenienti. Receptaculũ aũt in quo purgantur anime in aliquo auget earũ afflictionem non q̃ ipsum odiant voluntate deliberatua cum sint in charitate ⁊ sciant illũ sibi eẽ assignatuꝫ ad tempus a diuina iusticia quã diligũt ad eaꝝ purgationem. Sꝫ q̃ ipsum naturali motu voluntatis refugiunt sub ratione qua suam obligationem ad penam q̃uis tpaneam repꝛesentant ⁊ sub rõne q̃ ignem ꝓtinet q̃ affliguntur

¶ Quartũ dubium pncipale fuit vtrũ aie separate exeant aliqñ de locis ad q̃ trãsferũt. Et q̃dã dicunt q̃ non. ex eo q̃ Job. vij. scribit. Qui descendit ad inferos non ascẽdit. Insup Aug⁹ li. de cura ꝓ mortuis agenda ait. Si in rebus viuentiũ interesset aie mortuoꝝ me pia mr̃ nulla nocte desereret q̃ me terra mariq̃ secuta ẽ vt mecum viueret. Si g̃ exirent aliqñ de receptaculis suis aliqñ interessent rebus viuencium. Alij ꝛriũ ꝓbant ex eo q̃ vt scribit Math. xvij ca. in tranſfiguratiõe saluatoꝛis nr̃i moyses apparuit cum helia. Ob q̃ Augu⁹. li. ꝑtacto ait. ad viuos aliq̃s mitti ex mortuis. Pꝛo hac ambiguitate remouẽda rñdet. Riccard⁹. q̃ aliqñ aias exire de receptaculis suis duplicit põt intelligi. Vel ꝑ diuinam potentiã: vel ꝑ naturam ꝓpriã. Pꝛimo mõ de inferno ⁊ de celo exeunt alique aie non impetuum sed ad tps nec de lege cõi ꝛ ex aliq̃ speciali cã. Sic etiam de purgatoꝛio aliq̃ exeunt ad modicũ tps añ expletionẽ pene sue post cuius expletionem illuc amplius nõ reuertunt. In iudicio aũt oẽs aie tã existentes in celo q̃ in inferno exibunt ſm cõem legem diuine iusticie ad eadẽ iterũ loca cũ suis coꝛporibus reuersure: et in eis in ꝑpetuum pmansure Ꝑ naturam ꝯo ꝓpriam dixerunt quidẽ non posse aimas de suis receptaculis exire affirmãtes q̃ anima humana nullo modo est mobilis ſm locum nec ꝑ se nec ꝑ accidens. Et si ponat alicubi ꝑ substantiam suam nunq̃ mouebit de vbi ad vbi. Sed articulus iste excõmunicatus est a domio Stephano epiſcopo parisiensi. Jõ ſm Riccardum dicendũ est q̃ de suis receptaculis exire possent anime que vellent: nisi pꝛohiberẽtur a superioꝛi virtute. Sed de lege cõmuni exire pꝛhibent ille que sunt in purgatoꝛio ante expletaꝫ penitentiã. ⁊ ille que sunt in inferno ante iudiciũ. Iste ꝯo que sunt in celo exire nolunt vsq̃ ad tempus resurrectiõis resumptõis sc̃z coꝛpoꝛũ suoꝛũ. nisi aliquãdo videant placere deo ex aliqua speciali causa. Unde videt aliquibus q̃ omnes descenderũt de celo in obitu beate virginis Marie ꝓpter eius reuerentiaꝫ ⁊ cum ea iterũ ascenderũt in celum. Ab Augustino ergo dicunt anime non posse interesse re-

bus viuoꝝ ꝑ ꝓpriam naturã. quia earũ ỽtus non potest cõtrarie supiori virtuti qua ꝓhibẽtur. Ideo ꝑ hec dicta soluunt omnes perplexitates. Si igit non habemus hic ciuitatẽ manẽtem. Si tam felix iocunda ꝙ benefacientib⁹ habitatio disposita est. Si regnum celoꝝ pacifice possidendũ nobis ꝓmittit cõtemnamus infima hec atq; terrena: ⁊ queramus q̃ sursum sunt: vt sic peruenire possim⁹ ad regionẽ illam opulentissimam beatoꝝ: in qua deus bñdictus viuit et regnat in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Sermo vigesimusquartus de conceptione beate Marie virginis. de q̃ varie sunt opiniones doctorum licet festum ab ecclesia celebret.

Ondum erant abyssi ⁊ ego iam ꝯcepta eram.

Sapientis ỽba sunt ista originaliter ꝓuer. viij. c. ⁊ in epla hodierne festiuitatis. Ob singularem ⁊ pcipuã reuerentiam quã totus mundus ad ỽginem gloriosissimam gerit festum ꝯceptõis eius annuatim per terraꝝ orbem solennit celebrat. Sunt eñ tot innumera amplissima ꝙ bñficia meritis ⁊ intercessione illius pissime mr̃is a deo patre ipiusq; filio ⁊ spũsancto nobis exhibita: vt merito ad eã colendã laudandã honorandãq; o⁹ib⁹ viribꝰ obligemur. Ipa nos ptegit ab hoste maligno. Ipa iratũ deum ꝓpter excrescentes mortalium iniqtates sepissime placat. Ipa nomen eius inuocantibus psidia liberalissime pstat. Et non ẽ q̃ se abscondat a calore charitatis ⁊ beniuolentie sue. Qua ꝓpter vt hodierna die cõceptiõis illius dignitas agnoscat de ipa in psenti ỽmõe q̃dam perpulchra dicemus: audientes auribus cordis ỽginem bñdictam dicentẽ ỽba i themate posita. Nondũ erant abyssi ⁊ ego iam concepta eram. In q̃bus triplicem ỽginis cõceptionem distinguemus.

¶ Prima dicit diuinalis.

¶ Secunda supnalis.

¶ Tertia maternalis.

¶ Q deus ab eterno concepit virginẽ in sua mente omibus puris creaturis preferendam. Capitulũ. I.

Prima virginis illibate cõceptio dicit diuinalis. qñ scz ab eterno deus concepit illã i sua mente.

Ad qd intelligendũ scire debemus q ꝑ positum cordis dicit ꝯceptio. vnde cũ q̃s deliberat aliq̃d facere dicere solet ita ꝯcepi animo. Sic deus añq; aliq̃d crearet in sua voluntate firmã ⁊ incõmutabili ꝓposuit creare vnã puellã ỽginem sanctissimã: que esset filij sui vnigeniti futura mr̃: spũssancti camera: porta padisi ac celi regina. Sed hoc loco querendũ est vtrum beata ỽgo fuit ꝓducta añ omnẽ creaturã. Nã de ipa ecclesia dicit illud Ecci. xxiiij. c. Ab initio ⁊ ante secula creata sum. Et iterũ in epistola huius solennitatis inducit ỽgo dicẽs illd ꝓuer. viij. c. Dñs possedit me ab initio viaꝝ sua ruz anteq; q̃cq; faceret a ꝓncipio. Ab eterno ordinata sum ⁊ ex antiq̃s anteq; terra fieret. Nec duz erãt abyssi ⁊ ego iam ꝯcepta eram. Nec dũ fontes aquarũ eruperant. nec dũ montes graui mole ꝓstiterant. Ante oẽs colles ego parturiebar. Que ỽba ita sonare videnr̃ q ipa ꝓducta fuerit añ ꝓductionem quarũcũq; rerũ. Et si diceret q ipa loquit q̃tum ad esse qd habuit in mẽte diuina: nõ in ꝓprio genere. neq; sic erim⁹ de veritate declarati. cum ẽm doctrinam domini Bonauenture in. j. di. j. Omia q̃ nunc sunt que q̃ fuerũt a deo ꝓducta ⁊ ꝓducenr̃ vsq; in finez fuerũt ab eterno in deo ẽm causatiuã potentiaz ⁊ ẽm similitudinis psentiã que tamen habẽt ex tempe actualem existentiã. Elemẽta itaq; ⁊ corpora celestia angeli ⁊ hoies ⁊ cuncta q̃ sunt fuerunt in mente diuina añq; essent: g̃ nõ magis ỽ competit ỽgini dignissime q̃ reliquis creaturis. Et si dicamus q ỽgo fuit in ꝓprio esse vt generare ante omnẽ creaturã tunc irridere nos possent fidei ⁊ religionis nostre aduersarij: cũ btã ỽgo nata fuerit ex Joachim ⁊ Anna sexta etate mũdi q̃ Jesum pepit eadem etate ⁊ ab vrbe condita anno septingentesimo q̃nquagesimo secũdo. Ideo in hac pte inducimus sententiã Augustini. xij. li. cfes. vbi ait. q aliq̃d dicit ꝑus altero quatuor modis. ꝓmo eternitate: sic deus ꝑcedit omnẽ creaturam. Secũdo origine sicut sonus ꝑcedit cantum. Tertio tempe: sic flos ꝑcedit fructuz. Quarto electione vel dignitate. sic aliq̃s ꝑelegit fructum magis q̃ florem. Virgo igit fuit ꝑ omni creatura excepta natura creata sui dilectissimi filij electiõe siue dignitate. Sicut a simili dixit de ipo Johãnes baptista Johãnis. j. c. Ipe est q̃ post me venturus est q̃ añme factus est ẽm diuinitatem: de xp̃o dicimus genitũ non factũ: ẽm humanitatem ỽo dũ christum ꝯcepit ỽgo Johes in vtero mr̃is agebat sextũ mensem. Quare Greg⁹. in omel. exponit ante me factus est. i. mihi ꝑlatus in dignitate. Et si obijceret q angeli sunt pstãtiores ⁊ dignores hoibus cũ sint intellectuales sbe quo ỽgo sanctissima angelicã sblimitatẽ excedere potest? Ad hoc rñdere possum⁹ ex dicti dñi Bonauẽ. in. j. di. xliij. in questiõe vtrũ deus potuit ỽginem facere meliorẽ. Q beata virgo pot consi-

rari triplicit. Primo q̃tum ad statũ naturalis conditiõis: ꝛ sic fuit paulominus ab angel' minorata. Angelus em̃ ꝑm suã essentialẽ naturam potior est ỽgine. Secõ q̃tum ad gr̃am concepti onis q̃ data est ei vt ꝯciperet xp̃m esset q̃ verissima eius mr̃. Et q̃tum ad hoc trãscendit dignitatem oĩm creaturarũ: oĩm hominũ omniuz q̃ angelorũ. Nam in illo vno ꝯsensu cum dixit Ecce ancilla dñi: plus meruit ꝯsentiendo in cõceptionem xp̃i q̃ omnes creature siue angeli siue hoies in omibus suis actibus: motib⁹ et cogitationibus. Et q̃dem omẽs quicũq; meruerunt nihil plus potuerũt mereri nisi ꝑm diuersos status gloriam felicitatis eterne. Hec autez ỽgo illo glorioso consensu meruit p̃matum orb̃ dñm vniuersi: extinctionem fomitis ꝛ oĩm gr̃arum: donorũ ꝛ ỽtutum plenitudinẽ: sceptrum regni sup omẽs creaturas: fecunditatẽ in virginitate ꝛ maternitatẽ vnigeniti filij dei: ꝛ vt adoretur in regno celorũ adoratiõe dulie digniori. Tertio p̃ot considerari beata ỽgo q̃tum ad excellentiã glorificatiõis. qz vt ecclesia cantat Exaltata est sancta dei genitrix sup choros angelorum ad celestia regna. Ipa nanq; fuit illud indiuiduũ singulare qđ ꝛ si non in natura in gratia tamen ꝛ gloria oĩbus angelis est p̃latum. Dignitas aũt gratie ꝛ multo plus dignitas gl'e incompabiliter transcendit dignitatem nature Nam ꝛ hoc ꝑuat adhuc in demonib⁹ in q̃bus dona nature manent integra ꝛ splẽdidissima cũ tamen ipi vilissimi ꝛ turpissimi abiectissimi pro pter culpam habeant. magnificata g̃ fuit a deo tam p̃clare ỽgo illa delicatissima vt p̃ter filium eius nulla creatura possit exequari. O femina sup omnia ꝛ ab oĩbus bñdicta: ꝑelectum ꝛ dignissimũ vasculũ fabricatũ a p̃mo artifice: erarium diuinorũ charismatũ. Elegit te deus et p̃elegit: vt in tabernaculo tuo deus ꝛ hõ nouem mensib⁹ habitaret. Audeo dicere q ꝓpter ỽginem in mente diuina conceptã p multa annorũ milia anteq̃ nasceret humanũ genus fuit p̃seruatum in esse. Constat em̃ q p̃ma transgressione Adam ꝛ Eua nõ solũ mortis ꝑ annihilationis exterminiũ meruerũt. Et diuina vltio q̃ acceptionem psonarũ ignorat: sicut nec culpã angelicam sic nec humanam dimisisset impunem. Hz ꝓpter p̃cipuam reuerentiã quã ad ỽginez habebat qz eaz ab eterno sup oẽs creaturas nõ vniendas deo q̃ creande erant dilexit p̃seruati sunt ꝓthoplausti nec in nihilũ redacti. Rõ est: qz hec puella erat in lũbis Ade ꝑm ratõez seminalem: ꝛ potentia ꝓducende puelle erat imp̃ssa in p̃mis parentibus donec in actũ educeret De ea aut̃ debebat nasci Jesus q̃ in Adã erat solũ ꝑm copulentaz sbam de ỽgine educedus ꝛ de nulla alia. Indulsit g̃ deus p̃mis parentib⁹ nec eos annihilauit: qz sic nõ fuisset nata beata virgo ꝛ p consequẽs nec Jesus siue deus carnem humanã vestisset. Ergo p istam nobilez creaturam saluauit deus p̃mos parentes de p̃ma trãsgressione: ꝛ Noe de diluuio: ꝛ Abraaz de cede regum. Jsaac de ismaele. Jacob de Esau. Ꝑo pulum iudaicũ de egypto: de manu pharaõis de mari rubro: de potestate diuersorũ regum tyrãnorũ. de Nabuchodonosor ꝛ captiuitate babylonica. Dauid de leone: de Golia ꝛ de Saul Et breuit' omnes indulgentias ꝛ liberatiões factas in veteri testamento nõ dubito deũ fecisse nisi p huius amore puelle ꝛ reuerentia quã de⁹ ab eterno p̃ordinauit suis cunctis operibus p̃ponendam.

Qꝛ angeli a p̃incipio cognouerunt xp̃m de virgine nasciturũ. Ca. II.

Secũda cõceptio virginis admirande dicit supernal'. Conceperũt q̃dem illã angeli dum a p̃ncipio sue beatitudis cognouerũt xp̃m incarnandum ꝛ ex ꝯsequenti de ỽgine nasciturum. Ad qđ plene intelligendũ dicit sctus Thomas p̃ma pte. q. lvij. q in angelis ẽ duplex cognitio Una natural' ꝑm quam cognoscũt res tum per existentiã suã: tum p species innatas: ꝛ hac cognitione mysteria gr̃e cognoscere nõ p̃nt. quia ex pura dei volũtate dependẽt. Si em̃ vnus angelus nõ potest cognoscere cogitatiões alteri⁹ ex volũtate eius dependentes: multo min⁹ p̃ot cognoscere ea que ex sola dei voluntate dependent. Est aũt alia angelorũ cognitio q̃ eos beatos facit q̃ vident ỽbuz ꝛ res in ỽbo: ꝛ hac quidem visione cognoscũt mysteria gr̃e ꝛ q̃dez omnia nec equaliter omẽs: ꝑ ꝑm q deus eis voluerit reuelare: ita tñ q superiores angeli pspicatius diuinam sapientiam ꝯtemplantes plura mysteria ꝛ altiora in ipa dei visione cognoscũt que inferioribus manifestãt eos illuminãdo. Et horũ etiam mysteriorũ: q̃dam a p̃ncipio sue creatõis cognouerũt: quedam ỽo post modũ ꝑm q eorum officijs congruit. Quare ꝛ mysteriũ incarnatiõis in generali sumptũ omibus reuelatum est a p̃ncipio sue beatitudinis. Cuius rõ ẽ: qz lꝫ est quoddã generale p̃nciptũ ad qđ oia eoꝝ officia ordinant'. Omẽs em̃ sunt administratorij spũs in ministeriũ missi ꝓpter eos qui hereditatem capiũt salutis. vt dicit ad hẽb. c. ij. qđ q̃ dem fit p incarnatiõis mysteriũ. Unde oportuit de hoc mysterio oẽs a p̃ncipio cõmunit' edoceri. De hoc sic dicit Aug⁹. li. v. sup Gen̄. ad lr̃az Sic fuit incarnatiõis mysteriũ absconditũ a seculis i deo vt tñ innotesceret p̃ncipibus ꝛ pote

statibus in celestibus. Loquēdo tñ de sacramē to incarnatiōis q̄tum ad spēales ꝓditiões Sic non oēs angeli a p̄ncipio de oibus sunt edocti: imo q̄dam etiā supiores angeli postmodū didi cerunt. vt refert Dionysius. vij. c. de celesti ie. Unde ℙaulus ad Ephe. iij. c. dicebat. Mihi aūt̄oim sanctorū. i. ap̄lorum minimo data ē gra hec in gentibus euangelizare inuestigabiles di uitias x̄pi ⁊ illuminare oēs que sit dispensatio sacramenti. s. redemptiōis p x̄m facte q̄ dispē sabilis est gentibus sicut ⁊ iudeis. ℔m glo. Ni co. de li. absc̄oditi a seculis in deo q̄ oia creauit vt innotescat p̄ncipibus ⁊ potestatibus in cele stibus p ecclesiam multiformis sapiētia dei ℔m p̄finitionem seculorū quam fecit in x̄po iesu do mino nr̄o. hec ibi. Hoc loco dicit Nico. de lira. Q̄ angeli sancti nō cognouerūt ad plenū myste rium x̄pi incarnati extendendū ⁊ dilectōz vsq̄ ad vocatiōz gentium: donec p̄dicantibus apo stolis fuit impletum. Quia añ habuerūt tantū simplicem noticiā que p̄t dici abstractiua inq̄ tum est rei nō p̄sentis: Sed q̄ñ fuit impletū ha buerunt noticiā experimentalē siue intuitiuam Sicut astrologus p motū celi certitudinalit̄ co gnoscit eclipsim futurā tamen adhuc pfectius eam cognoscit q̄ñ videt eaz actu existentē. Alij ꝺo dicunt q̄ angelis innotuit mysteriūz x̄pi de vocatiōe gentium simplicit̄ ⁊ omni mō p eccle siam. i. p p̄dicatōz ap̄lorz quod tñ q̄tuz ad hoc antea nullo mō cognouerant. Quicq̄d sit nega re non possum⁹ q̄ a p̄ncipio siue beatitudinis vt est p̄dictum reuelationē habuerūt de x̄po de ꝺ gine nasciturō. ℙauto nanq̄ q̄ post illā solēnis simam victoriā quaz habuerūt de lucifero ⁊ se quacib⁹ suis dū plenā beatitudinē obtinuissent Quia angelorz ruentiū sedes erant vacue beni gne rex celorz excelsus de⁹ suo mō omibus dixe rit. O astra matutina. O mee creature nobilissi me. Gaudete ⁊ exultate q̄ñ ex hoib⁹ saluandis iuxta vniuscuiusq̄ merita vr̄i ordines pficient ⁊ implebunt̄ ruine. Ad id ꝺo exequendū dum venerit plenitudo tp̄is. Sponsam accipiā puel lam vnā ꝺginem ⁊ plenam gr̄a in cuius vtero spūsancto cooperāte incarnabit̄ filius me⁹ vni genitus ⁊ dilectus. Sonuit ℔ vox cū ingenti le ticia in mentibus angelorū q̄ p multa annorum milia ꝺginem pūssimam p̄stolantes miro illam colebāt affectu. nec angelis tm̄ innotuit virgo dei filium in suo vtero gestatura. Sz insup mul tis patribus p̄riarchis atq̄ ꝓphetis q̄b⁹ incar natiōis mysteriū fuit diuinitus reseratū.

Q̄ beata virgo absq̄ infamia culpā originalez contraxit a qua ℔m opinio nem aliquorū p̄reseruata fuit.

Capitulū .iij.

Tertia conceptio virginis sacratissime ꝺr maternalis. q̄ñ ꝓcepit eam mat̄ sua. Et q̄ñ cōce ptionis officiū publice fit in ecclesia: scire pleri q̄ cupiūt: vtrū beata virgo fuit cū peccato ori ginali concepta. Et vt clare oia denudēt tria sunt in hac pte notanda. ℙrimū q̄ ꝓceptio po test duplicit̄ sumi. Uno mō p cōmixtōne semi num in copula viri ⁊ mulieris. Alio mō p ani matiōe que fit dum anima simul creat̄ ⁊ infun ditur a deo in corpe iam formato. Scōm notan dum q̄ peccatū originale duobus modis habe tur. s. formalit̄ ⁊ radicalit̄. Accipiendo ꝓceptio nem p̄mo modo ꝺgo nō habuit origiale forma liter. q⁹ originale formalit̄ est in anima et solum cuiuslibet peccati est anima sbiectū. vt declarat Franciscus de marone in suo. iij. ℙetr⁹ de can dia ⁊ sanctus Tho. iij. pte. q. xxvij. Sicut enī virtus est qualitas spūalis ita ⁊ vitium. Ter tium notandū q̄ radicaliter ⁊ in causa peccatū originale est in carne. Unde doctores theologi dicunt q̄ peccatū originale est infectio quedam in aīma contracta ex eius vnione ad carnē con cupiscibiliter seminataz. vt em̄ ait Francisc⁹ de marone in suis ℔monibus. Sicut corpus q̄ in duit sordido vestimento inquinat̄ ab eo. sic spi ritus rationalis q̄ñ induit corpe infecto q̄ ꝓcu piscentiam genito dicit̄ maculari. Et sicut in ve teri testamento fuit lex posita Leui. xiiij. c. q̄ cunq̄ intraret domum leprosam efficeret̄ imun dus. ita aīma ex eo q̄ intrat corpus q̄si domuz leprosam efficit̄ immūda. Et vt inq̄t ℙetr⁹ de candia. Contrahere originale cōpetit homibus ꝓpter demeritū p̄mi parentis ⁊ diuinū decre tum libere obligans filios Ade ad penā damni p crimine tali. Nec sufficit solū demeritū p̄mi parentis ad hoc q̄ cōcupiscibiliter ab eo descē dens contrahat peccatū originale: ℔ requritur diuinū decretū. Sanctissima q̄ ꝺgo licet ex hon nestissimis parentibus carnē ꝓtraxerit. tamen caro illa fuit concupiscibilit̄ ꝓpagata. Nec ad mittenda est illi vulgi falsa sententia q⁹. s. virgo ꝓcepta fuerit spūsancto cooperante sine virili semine ⁊ absq̄ viri et mulieris copula. Hereti ca est ⁊ pniciosissima opinio ista licet appareter videat ad ꝺginis laudem accedere. ℔ non egeat deus mendacio nr̄o. Et vt refert Aug⁹. in lib. de mendacio. Mendaciū maxie pniciosum est q̄ fit in his que ad x̄pianā religionē p̄tinēt. Et iterum idem Aug⁹. p̄tractans illud apostoli. j. ad Thozin. xv. ca. Inuenimur falsi testes: ait. ℙerhozrendū est aliq̄d falsē de deo dicere etiaz si ad laudem eius videat p̄tinere: nō em̄ minori sed maiori fortasse scelere in deo laudat̄ falsitas

q̃ vituperet veritas. Sic damnabiliter cuz fal
sitate virginem laudant q̃ eam de spũsancto cõ
ceptam temere p̃dicant. Vidi z ego in pleriscz
locis depictas imagines Joachim z Anne sese
osculo obuiantiũ inferiuscz rubricam sic cõtinẽ
tem. Qualiter Anna accepto osculo a suo viro
Joachim concepit in vtero virginẽ Mariam
Sekramenta sunt ista que z virgini summe dis
plicent. quare z de peccato originali formaliter
sumpto restat veritas differenda. An. s. duz ani
ma corpori suo fuit vnita originalem maculam
contraxit. Et circa hoc diuersimode doctores
loquunt. Ex quo duplex est huiusmodi rei fa
mosa opinio. Prima eorũ qui dicunt virginez
originale habuisse: a quo statim p sanctificatio
nem fuit mundata. Secũda opinio moderno
rum qui asserũt virginem a peccato originali p̃ser
uataz. Prima opinio habet tria. s. Firmitatez.
rationũ ꝯgruitatem: z impeccabilitatem. Pri
mo habet firmitatem: qm̃ multi sancti deuotissi
mi clarissimiq; doctores illã docuerũt. Ex qui
bus aliquos explicabimus. Infrascripti nãq;
omnes expresse fatent ỽginem in originali con
ceptam.

Anselmus in libro Cur deus hõ.
Beda in omel. sup Missus est.
Cassiodorus.
Hugo in libro de sacramentis.
Alanus in expositiõe simboli Athanasij.
Guilhelmus altisiodorensis.
Guilhelmus cancellarius parisiensis.
Henricus de gandauo in quodlibetis.
Guilhelmus durandi in rõnali diuinoz offi.

¶ Et de ordine fratrũ p̃dicatorũ.

Sanctus Thomas de aquino.
Hugo cardinal' in expositiõe Luce.
Albertus magnus.
Petr⁹ de tarantasia q̃ fuit Innocẽ⁹ q̃ntus.
Jacobus de voragine.
Burandus postea ep̃us meldensis.
Henricus generalis ordinis.
Petrus de palude.
Jacobus de lausana ep̃us lausanensis.
Hugo de argentina.
Nicholaus treueth.
Robertus olcorh.
Martinus qui fecit cronicas.
Vincentius qui fecit specula.

¶ De ordine minorum.

Aluarus hispanus.
Johannes de rupella.
Robertus conton.
Alexander de ales.
Bonauentura.
Riccardus de media villa.
Reginaldus archiep̃us rothomagensis.
Johannes Rigaldi.
Nicholaus de lira.
Beltrandus de turri cardinalis.
Bartholomeus de pisis.
Giraldus oddonis in libro de figuris.

¶ De ordine heremitarũ.

Egidius de roma.
Gregorius de arimino.
Bernardus oliueri.
Johannes theotonicus.
Jordanus theotonicus.
Johannes steringacij.

¶ De ordine carmelitarũ.

Guidõ episcopus maioricensis.
Paulus de perusio.

¶ De collegio canonistarum.

Johannes theotonicus glosator decreti in ca.
pnunciandũ. de con. di. iij.
Bartholomeus brixiensis. Et Raymũdus in
titulo de ferijs.
Guilhelmus durandi in speculo iudiciali.
Johannes Andree in ca. ꝯquestus. de ferijs.
Guido archidiaconus in ca. firmissime. de con
se. di. iiij.
Bernardus insup virginis amator p̃cipuus in
epistola ad canonicos Lugdunenses reprehen
dit celebrantes festum cõceptionis. De quo q̃/
dem aiũt z forte ficte. q; post mortem visus est
cuidam suo discipulo in veste fulgenti: in q̃ erat
macula quedã cui indicauit hoc significare ma
culam eius: quia tenuerat ỽginem in pctõ ori
ginali conceptam. Sanctus ỽo Tho. z Bona
uentura dicunt q; p festum cõceptionis de vir
gine celebratũ non dat intelligi q; in sua cõce
ptione fuerit sancta aut q; fuerit sine originali.
Sed quia quo tempe sanctificata fuerit ignora
tur. celebrat festum sanctificatiõis eius potius
q̃ cõceptionis in die cõceptiõis ipius. ¶ Se
cunda opinio ista habet rationũ congruitatem
Adducunt aũt plures congruentes ratiões q̃
bus ostendit q; virgo originale cõtraxit. Et p̃
ma est q: soli xpo filio dei ac ipius ỽginis bene
dicte cõuenit immunitas ab omni peccato. qõ
probat auctoritate sanctorũ. Inquit em̃ Gre
gorius li. xij. moraliũ. Nullus sine peccato est
nisi ille qui in hunc mũdum nõ venit ex pecca
to. Et Hiero. in euangelio filij ꝑdigi. Sol⁹ de⁹
est in quem peccatuz cadere non potest. Et Au
gustin⁹ in expositiõe psal. xxx. Christus omẽs
peccatores inuenit solus sine peccato veit. Et
idem in li. de nuptijs z concupiscẽtia. Oẽs sub
peccato nascimur z p vnum solum qui sine pec
cato natus est liberamur. Et idem in Enchiri.
Per mediatorẽ qui solus sine peccato nat⁹ est

reconciliari nos oportet. Et hāc sñiam idē Augustinus refert libro p̄mo ⁊ secūdo contra Julianum. Et li. iij. de baptismo paruulorū. Et in li. de fide ad ℙetrum. Et in libro de perfectiōe iusticie. Et in epistola ad optatū epiſcopū Et i epistola ad Valeriuz. Ex quibus apparet q̄ cū de solo christo doctores affirment q̄ fuerit sine peccato ⁊ virgo mūda fuit ab omni culpa mortali ⁊ veniali. igitur dabit sibi culpa originalis. Secunda ratio ad hoc insinuandū est q̄ xp̄us fuit vniuersalis redemptor. ergo redemit virginem: sed si nullum habuisset peccatū nō fuisset redempta. ergo aut ipa habuit origiale. aut cristus non fuit vniuersalis redemptor. Hic Leo papa in ſmone de natiuitate ait. Dominus noster ihesus christus mortis peccatiq̄ destructor sicut nullum a reatu liberum reperit: ita liberādis omnibus venit. Et ℍiero. in omelia super ℳatthеum inq̄t. Notandū in genealogia saluatoris nullam sanctarū assumi mulierum: sed eas quas scriptura reprehendit. vt qui p̄o peccatoribus venerat de peccatricibus nascēs omnium peccata deleret. Et ad Romanos. iij. ca. apostolus dicit. Omnes em̄ peccauerūt ⁊ egēt gloria dei. Et. v. c. ℙer vnum homiem in hūc mundū peccatum intrauit: ⁊ p peccatum mors ⁊ ita in omnes homies mors ptransiuit in quo omnes peccauerūt. Tertia ratio quare videtur q̄ virgo originali culpe sbiacuit est. quia de necessitate penas illi culpe debitas incurrit. Nam ⁊ penalitates contraxit: ⁊ mortem euitare non potuit. ⁊ si ante christū decessisset non intrasset celum: quousq̄ fuisset p christum ianua aperta sed cum patribus iuisset ad limbum. ¶ Tertio ista opinio habet impeccabilitatem. Nō equidem rei sunt habendi nec blasphemi censendi q̄ de virgine sic loquunt: cum peccatum originale culpa sit cōtracta non acta p cuius delectione ac remissione xp̄o filio suo omēs ingentes debemus gratias. ¶ Secūda opinio que magis innitit pietati est illorū q̄ asserūt v̄ginem ab omni labe culpe originalis immunem a qua p̄seruata fuit. Et vt inq̄t Franciscus in ſmonibus suis. non obstante tali p̄fuatione mater domini dici potest fuisse peccato obnoxia. Quia quādocūq̄ alicui defectus conuenit alicui ex sua natura potest ei attribui cūtumcūq̄ ille defectus ei auferatur. vt cum dicit. Omēs declinauerūt simul inutiles facti sunt. ⁊ tñ hoc de facto nunq̄ fuit verum. q⁹ semp aliqui inuenti sunt boni. Vz hō vr q⁹ cūtum est ex se ita esset: nisi esset diuina gratia p̄seruati. Item dicit in psal. Omis hō mendax. ergo arguit Augustinus martyres fuerūt mendaces. Ideo dicendū q̄ martyres fuerunt mendaces cūtum erat de se: nisi spū diuino illustrati fuissent veraces. Insup Job. iiij. c. scribitur. Ecce qui seruiunt ei non sunt stabiles: et in angelis suis reperit prauitatem. quorū primus ad beatos angelos: secundū ad malos refertur vt exponit Greg⁹. in moralibus. ⁊ tñ boni angeli non sunt instabiles cum sint in gra cōfirmati. vt patet in. ij. sententiaz. Dicit g istud q̄ cūtum est ex se sunt instabiles: nisi essent gratia cōfirmati. Sic ⁊ beata virgo cūtuz erat de se ex cōditione nature erat apta nata contrahere peccatum originale: sed illud nō ptraxit ex priuilegio speciali. Ad quod suadēdū inducunt infrascripte rationes.

¶ ℙrima dicit ℑriorum solutio.
¶ Secūda possibilis p̄seruatio.
¶ Tertia v̄ginis exceptuatio.
¶ Quarta puritatis compatio.
¶ Quinta honoris exhibitio.
¶ Sexta gratie completio.
¶ Septima diuina reuelatio.

¶ ℙrima ratio dicit ℙtrariorū solutio. Nam rationes inducte p̄ p̄ma opinione solui facile possunt. Cum dicit q̄ esse absq̄ peccato cōuenit soli xp̄o. ergo non v̄gini. Respondet q̄ xp̄o conuenit p naturam: virgini nō p naturā ſ per gratiam. Et ad illud quod adducebat q̄ xp̄s fuit vniuersal redemptor. ergo redemit virginem. ergo ab originali. Dicit q̄ redemit eam ab originali p̄seruando. Si quis v̄o quereret quomodo xp̄us potuit v̄ginem redimere p̄seruando q̄ nondū erat incarnatus: cum aima v̄ginis corpori suo vnita fuit? Respondere possumus q̄ bñficia incarnatiōis xp̄i cōmunicata sunt nō solū p̄sentibus ⁊ futuris: ſ etiaz p̄teritis. Nam ipe caput est oīm electorū ⁊ patrum ⁊ p̄riarcharum ⁊ prophetarū veteris testamenti. vt docet Alexander in. iij. summe. q̄ anteq̄ xp̄s incarnaretur ex eo q̄ ip̄m fide incarnandum cognoscebāt atq̄ credebant diligebātq̄ Jesum: meruerunt fieri membra eius qui licet nōdum esset homo i re: erat tñ homo ⁊ deus incarnandus in spe. cuius gratia multa illius beneficia fuerūt p̄stita Sic ⁊ in ꝓposito cum deus p̄elegisset virginez fui filij futurā matrem merito ip̄ius filij incarnādi a contagione culpe originalis voluit p̄seruare. Ad tertiam v̄o rationē qua dicebatur q̄ virgo de necessitate incurrit penas originali debitas. Respōdemus q̄ penas illas incurrit de necessitate nature que cūtum in se erat corrūpere/ re habebat p̄sonam virginis nisi fuisset ab originali p̄seruata. Et sicut circūcisio vel baptismus penalitates compatiunt. Nam illi quibꝰ p circūcisionem originalis culpa remittebāt et illi q̄bus p baptismum nūc dimittit a penalitatibus non liberant. Et sancti patres qui sine ali

quo peccato decedebant trahentur ad limbuz. Ita licet beatissima virgo ꝑseruationem hanc habuisset. nihilominus penalitatibus ⁊ morti iuste obligata fuit. Nam vt vtar verbis sancti Tho. iij. parte. q. xxvij. arti. j. in resp̃sione ad iij. argu. Beata ꝛgo sanctificata fuit ⁊ nos admimus ꝑseruata a peccato originali q̃tũ ad maculam ꝑsonalẽ: non tñ fuit liberata a reatu quo totũ natura tenebaꝯ obnoxia. ¶ Secũda rõ qua ꝓbaꝯ ꝛginis immunitas ab originali culpa ꝺr possibilis ꝓfuatio. ꝓtuit nanq; deus illam sic ꝑseruare: ⁊ si potuit debuit: cum ꝑelegisset eã suam immaculatã ⁊ dilectissimam spõsaz. Qua re Franciscus de marone in suo tertio sic scribit Quanto aliquod agẽs est ꝑfectius tãto citius potest suũ effectũ inducere in passum. deus aũt est agens ꝑfectissimũ. Sed agens naturale effectum suũ inducit in ꝑmo instanti. sicut ptz qz generatio lucis a sole fit in instanti. Insup qñ aliqua potentia põt in duas opatiões opositas: si in ꝑmo instanti põt in illam ad quam minus inclinaꝯ: multo fortius in illam ad quã magis inclinaꝯ. Sz potentia volitiua põt in dilectiõez ⁊ odiũ. ⁊ deus maxime inclinatur ad diligẽdũ Sed in ꝑmo instanti potuit ꝛginez odire. ergo multo fortius potuit ipam diligere. ⁊ hoc ꝑseruando ne infi[illegible]retur originali culpa. Adhuc legislatoꝛ qui põt legem condere potest in legẽ dispensare ⁊ illam destruere. Sed decreto diuino actualem culpã ꝑmoꝝ parentum factum est vt omnes ab eo concupiscibiliter descendẽtes nascerentur filij ire. ergo eodem decreto potuit cũ ꝛgine dispensari vt ꝓ nullo instanti fuerit filia ire. Sicut enim potuit deus si originale contraxit in ꝑma sanctificatione illam mundare: ita eque potuit simul ⁊ semel eam sanctificando ꝑseruare. Sed reuera nõ dubiũ q; multa possit facere deus ⁊ multoplura q̃ intellectus intellige re. nihilominus nõ nisi ex pietate ⁊ singulari deuotione cogimur acceptare sic fecisse deum. si cut facere potuit ⁊ virginem Ade filiam a pctõ ꝑseruasse. ¶ Tertia rõ ad ostendendã virginis mundiciã ab originali culpa dicitur exceptua tio. Sicut eñ recipiꝯ a generalitate mũ ex q̃tũ ad ꝛceptũ ⁊ partũ. qz vt scribiꝯ Genesis. iij. c. Et dictũ fuit Eue. In dolore paries filios. qõ ⁊ ad omẽs alias mulieres spectare cognoscim⁹. ꝛgo tñ ꝛcepit sine rubore ⁊ peperit sine dolore. Ita etiã excludiꝯ sine generalitate mulierum ⁊ virorũ q̃tum ad neq̃tiam peccati. Vñ aug⁹. in li. de corre[illegible] õe ⁊ gra inquit. Cũ de peccatis agiꝯ nullã d[illegible] matre dñi volo facere questionez q̃ excepta si[illegible] ẽs sancti ⁊ sancte interrogarent si pctũ haberent. qd aliud dicerẽt nisi qõ Joh. ait. Si diceremus quia peccatũ non habemus ipi nos seducimus: ⁊ veritas in nobis non est. Et qz ꝺr qz omẽs peccauerũt: respondeꝯ q; duplex est vniuersalitas. Una politica. alia logica In vniuersali logica vna ꝑticularis interimit vniuersalem. Uniuersali aũt politice non ꝛdicunt ab ipa distrahentes vnam vel plẽs particulares. vt dicendo oẽs de ista ciuitate sunt sani. omnes currũt ad spectacula. tamen aliq̃ sunt infirmi aliqui in domo. Et sic Matth. iij. dicitur. Exibat ad Johem hicrosolyma ⁊ omis iudea ⁊ ois regio circa iordanẽ. ¶ Quarta rõ faciens ad ꝓfirmandã opinionẽ istã ꝺr puritatis compatio. Debuit quidez virginis puritas sic pere[illegible]cedere puritatem quarũcũq; aliaruz creaturarũ ⁊ angelorũ ⁊ hominũ. Unde Ansel. lib. de ꝛceptu virginali inq̃t. Decuit vt illius hois ꝛceptio de matre purissima fieret que ea puritate niteret qua sub deo maioꝛ nequit intelligi cui deus pater vnicum filium suum sibi equalez de corde suo genitum ita dare disposuit vt essz vn⁹ idemq; dei ⁊ virginis filius. Sanct⁹ Thomas in. j. sniarum. di. xliij. arti. iij. in resp̃sione ad tertiũ argu. dicit. ꝓuritas intendiꝯ p recessum a ẽrio. In rebus aũt creatis nil purius eo qõ ẽ sine ꝓtagione pcti: qualis fuit puritas btẽ virginis que a peccato oꝛigiali ⁊ actuali immunis fuit. Si g̃ beata virgo peccatum originale contraxisset tunc puritas eius nõ excessisset puritatem aliorũ. Nam angelus creatus fuit sine aliq̃ labe pcti. Sic ⁊ aima ꝑmi hominis ⁊ mulieris. ¶ Quinta rõ ꝓ hac opinione diciꝯ honoris exhibitio. Debet vtiq; filius honorare matrẽ q̃tum potest: quoniã vt inquit Hiero. ꝓparentibus nẽo põt reddere qõ teneꝯ. Sz xp̃us potuit honorare mr̃em illaz ꝑseruando ab oꝛigiali culpa. igitur debuit ita facere. ¶ Sexta ratio dicitur gr̃e completio. Fuit eq̃dez in virgine tanta gr̃e plenitudo q̃tam capere potuit aliqua pura creatura. Ideo angelus eam dixit plenã gr̃a Luce. j. ca. Et Hiero. in ꝑmone ad paulã ⁊ eustoc hium inquit. Ceteris p partes ꝑstaꝯ Maria ꝛo totam se refudit gratie plenitudo. Quare ꝓ nullo instanti defecit illi gratia. quod tamen non fuisset si ad modicuz originalis culpa habitasset in anima eius. Item vt inquit Franciscus. Ipa fuit virgo virginũ. Si cõtraxisset originale virginitas eius fuissz diminuta. Naz virginitas angelorũ que spiritualis est de qua Hiero. dicit. Semp est angel' cognata virginitas est maioꝛ virginitate coꝛporali. Et ideo si fuisset virginitas aime Marie p originale coꝛrupta non esset par cum virginitate angelica. ¶ Septima rõ ꝺr diuina reuelatio. Cepit nãq; celebrari festuz ꝛceptionis virginis Marie reuelatione dei. Nam vt scribit Anselm⁹ cantua-

rienſis. dū quidaꝫ venerabilis abbas remēſis cenobij Helſin⁹ noie miſſus fuiſſet a Guilelmo anglorū rege in Baciā dum pactis q̄ ſibi commiſſa fuerāt: ad angliā redire cupet igreſſus eſt mare vbi poſtq̄ p ſpaciū ꝓſpere nauigauit: vt ſolet eſſe: tempeſtas valida cepit nauigātes terrere. Fatigatis igit nautis nec vltra valentib⁹ ſe iuuare: remis fractis: funibus ruptis: cadentibus velis. ſpes ſalutis amittit: ⁊ nihil ſibi niſi ſubuerſionis iudiciū expectat. Cūq̄ eſſent de corporū ſalute deſperati curam ſolūmodo aiaꝝ creatori ſuo magnis clamorib⁹ cōmendarent: ⁊ beatā genitricem dei Mariā mrem miſerorum in ſuū auxiliū inuocarent: ꝓſpiciūt quendaꝫ venerande habitudinis virū pontificali infula decoratū ſtantem ꝓximū naui. Qui aduocans ad ſe abbatē Helſinū his vbis alloqui cepit. Vis piculū maris euadere? Vis in patriā tuā ſanus redire? Cūq̄ cū fletu id ſolū deſiderare dixiſſet Tunc ille ait. Scias me a dña nra dei genitrice ad te miſſum: vt ſi meis dictis obtempare voluerīa ſaluus cū comitantib⁹ ad portū deuenies. Spopondit ille ſe facturū omia. Cui vir ille. ꝓmitte mihi q̄ diem conceptiōis mris xpi ſolenniter celebrabis ⁊ celebrandū pdicabis. At helſinus. Et quo inq̄t die feſtum illud erit mihi celebranduꝫ? Sexto ait ydus decembris vteriſq̄ officio natiuitatis. excepto q̄ nomē natiuitatis mutabis in nomen ꝓceptiōis. His dictis ille diſparuit. Et ſedata tēpeſtate abbas cū reliq̄s applicuit ad littus. Et q̄ viderat q̄bus potuit notificauit. Statuitq̄ in remenſi cenobio ipſuꝫ feſtum celebrari. Sic paulati excreſcere cepit deuotio xpianorum ad ꝓceptiōꝫ vginis excolendam: q̄ tm tpibus iſtis vt aparet vbiq̄ terrarū ab oībus pconizat. Oēs clerici omēs religioſi de ꝓcepta vgine feſtiue officium dicūt. At ⁊ Sixtus q̄rtus pontifex maxim⁹ p ſuas lras ad ꝑpetuam rei memoriā ſtatuit vt p totā octauaꝫ huius ꝓceptiōis officiū ꝓtendat. ꝓcedēs eandem indulgentiā omibus q̄ miſſe ⁊ horis canonicis adeſſe curauerint q̄ cōcedit p feſto ⁊ octaua corpis xpi. Planum iam eſt q̄ h opinio ſecunda indies roboraꝫ ⁊ placit ⁊ magis vidꝫ fore conſona pietati. Et ꝑm ſententiā Hoſti. aliorūq̄ doctorū. Añ ſunt diuerſa iura ⁊ opiniōes non ꝫ deum nec ꝫ bonos mores. humaniorꝫ ſententia eſt ꝓferenda ceteris paribus. ex de tranſac. ca. fi. vbi glo. ſup vbo humaniorē. Proniores inq̄t eſſe debemus ad abſoluendū q̄ ad condēnandū. vt in. c. ex lris. de pba. ⁊. ff. de accu. ⁊ obli. l. arrianus. Neq̄ tm vt ex dictis colligi pōt feſtum ꝓceptionis refert ad tranſfuſionem ſeminis de quo fuit formatuꝫ corpus vginis q̄ dicit ꝓma ꝓceptio hois. qꝛ licet fuerit ſine peccato parentuꝫ vginis fuit tm cum feditate ⁊ deordinatione nature. vt refert dns Beltrandus cardinalis in expoſitiōe eple ſexte ferie quatuor temporū de aduentu. Sed feſtū illud ordinatur ad ſecundā ꝓceptiōꝫ ſm quam vgo fuit concepta ⁊ in eſſe naturali humano ⁊ in eſſe ſpirituali gratioſo. i. in animatiōe illius bñdicti corporis que fuit diu poſt ꝓmam ꝓceptionem forſan octogeſimo die. Nam dicit q̄ corpus maſculi animat quadrageſimo die. Femine vo octogeſimo. Et hoc modo ſi fuit de peccato originali ꝑſeruata. de iſta cōceptione ſecūdo mō ſumpta facimus ad vginis laudem feſtū referētes gratias omnipotenti deo qui aduocatā noſtrā tanto ꝓuilegio decorauit. Si aūt peccatū originale contraxit a quo tm p ſanctificatiōnez mū data anteq̄ nata tunc feſtum ſub nomie ꝓceptionis ad ipam ſanctificatiōꝫ refert. Ut vo iam finem dicendi faciamus conemur vginem affectōe ſingulariſſima ⁊ reuerentia qua poſſumus proſequi. vt ſic mereamur ipa interueniēte ſui filij gram acquirere ⁊ gloriam celeſtem tandem letāter ingredi. Amen.

Sermo vigeſimuſquintus de ſancta nobili et digna natiuitate virginis gloriose.

Egredietur vir
ga de radice ieſſe: ⁊ flos de radice
eius aſcendet. Eſaie pphete verba ſunt iſta. c. xj. Dum recolit memoria natiuitatis vginis glorioſe debet humana mens im magnam leticiā pſilire. Nam eccleſia legit ſmonem ſancti Auguſtini ſic dicentis. Adeſt nobis dilectiſſimi optatus dies beatecq̄ venerabilis ſemp virginis Marie. Ideo cuꝫ ſumma exultatione gaudeat terra nra tante virginis illuſtrata natali. Hec em eſt flos campi: de qua ortum eſt pcioſum lilium conuallium: p cuius partum natura mutat pthoplaſtorum quo delet et culpa. Et in antiphona dicit. Cuꝫ iocunditate natiuitatem beate Marie celebremus: vt ipa pro nobis intercedat ad dominum Jeſuꝫ chriſtū. Propterea vt ad natiuitatē huius pconia ertollenda incitemur in hoc ſmone de ipa naſcēte vgine verba faciemus que deſignatur nomie virge ab Eſaia prophete in verbis aſſumptis p thematе. Predixit quippe Eſaias vginem ex pgenie Dauid oriundam deſignatam noie virge que fuit rectiſſima ſine aliq̄ curuatione ad inania bona ⁊ tranſitoria mundi. fuit etiaꝫ pleniſſima qꝛ in ea fuit omne foliū ſctoꝝ ſmonum ⁊ oēs fructꝰ ſanctarū operationum:

ꝛ ois flos sancta ꝛ vtutũ. Quinimo ex ipa pro
dijt flos florũ ꝛ fructꝰ fructuũ bñdictꝰ Jesus fi
lius eius ꝛ dei. Et q̄ h̄ pphetia sit dicta de cri=
sto ptz p translatoz chaldaicã q̄ in h̄ loco sic hz
Exurget rex de filijs ysai ꝛ messias de filijs fili=
orum eius. Igit̄ de ipa nascente vgine tria my
steria contemplemur.

¶ Primũ sanctitatis. Fuit ista natiui
¶ Scdm nobilitatis. tas sancta nobi=
¶ Tertiũ dignitatis. lis ꝛ digna.

¶ Ex beata virgo fuit in vtero sanctifi=
cata, ex qua sanctificatiõe fomes i ea
nullũ actum habuit et ab omni pecca
to pseruata. Ca. i.

PRimo ꝛtemple=
mur vginis nascẽtis sanctitatẽ. Fu
it nanq̄ añ sancta q̄ ex vtero nata.
Et licet hoc non tradat̄ in scriptura sac̄ expres=
se. verũtamen vt dicit sanctus Tho. iij. parte. q
xxvij. Rõnabiliter id credimus qm̃ illa q̄ genu
it vnigenitũ a pre plenum gre et veritatis. p̃ oi
bus alijs maioza gratie ꝓuilegia debuit accipe
Inuenim⁹ aũt q̄busdam alijs hoc fuisse ꝛcessuz
vt in vtero sanctificarent̄ ergo ꝛ vgini non fuit
negatũ. Dictũ nã q̄ fuit Hieremie sicut ptz eius
dem. j. ca. Añ q̄ exires de vulua sanctificaui te.
Et de Johanne baptista dixit angelus Lu. pri
mo. c. Spũsancto replebit̄ adhuc ex vtero ma=
tris sue. Sed in hoc loco tres difficultates se of
¶ Prima vtrũ beata virgo fuit san (ferunt.
ctificata añ animatioz.
¶ Scda vtrũ fuit mũdata ab infectõe fomitis
¶ Tertia vtrũ p sanctificatoz in vtero fuit pre=
seruata ab omni peccato.
¶ Pro pme difficultatis declaratiõe rñdet san/
ctus Tho. vbi supza. q̄ sanctificatio de q̃ loqui
mur nõ est nisi emũdatio ab originali pctõ. Nã
ctitas em̃ est pfecta mundicia. vt dicit Dio. xij
eg. de diuinis no. culpa aũt nõ p̃ ot emũdari ni=
si p̃ gram cuius sbiectum est sola creatura rõna
lis. Et ideo ante infusionem aime rõnalis bea=
te vgo sanctificata non fuit. Et hoc figuratuz
fuit p̃ sanctificatioz tabernaculi Exo. vlti. c. de
quo dicit. Postq̄ cuncta pfecta sunt opuit nu
bes tabernaculũ testimonij ꝛ gloria dñi imple=
uit illud. Tabernaculũ vginem sanctificat. de
q̄ dicit in ps. Sanctificauit tabernaculũ suuz al=
tissimus. que sanctificata fuit postq̄ cũcta eius
pfecta sunt. s. corpus et aima: vel in ipa aiatiõe
si fuerit ab originali p̃fuata. vel statim post ip=
sam animatoz si originale cõtraxit. Et si obijce/
retur q̄ alij sanctificati sunt ante animationẽ. er
go ꝛ virgo. Nam Hieremie dictũ fuit. Priusq̄
te formarẽ in vtero noui te. Nõ aũt infũdit̄
aia añ corpis formatioz. Silr etiã de Jobe ba=
ptista dicit Ambro. sup Lucaz. q̄ nõdũ inerat
ei spũs vite: ꝛ iam inerat ei spũs gre. Ad h̄ rñ=
det sctus Tho. q̄ dñs dicit ante formatiõem in
vtero Hieremiã nouisse noticia predestinatio/
nis: sed sanctificasse se dicit eum non añ forma/
tionem: sed anteq̄ exiret de ventre. De btõ in=
sup Johanne baptista nõ est intelligendũ q̄ spi
ritus vite & rania viuificas: & fm q̄ spũs & aer
exterius respiratus. vel potest dici q̄ nõdu inerat ei spũs vite. i. aima q̄tum ad manifestas ꝛ
completas opationes ipius. ¶ Secunda difficultas erat an beata vgo mundata fuit ab infec/
tione fomitis. Et ad hoc inuestigandũ sequa=
mur sanctũ Tho. q̃ ait. q̄ circa hoc sunt diuerse
opiniones. Quidaz em̃ dixerũt. q̄ in ipa sancti=
ficatione beate virginis q̃ fuit sanctificata i vte=
ro totaliter fuit ei fomes subtractus. Quidam
vo dicunt̄ q̄ remansit fomes q̄tuz ad hoc q̄ fa
cit difficultatẽ ad bonum: sublatus tm̃ fuit quã=
tum ad hoc q̄ facit pnitatem ad malũ. Alij vo
tenent q̄ sublatus fuit fomes q̄tum ptinet ad
corruptionem psone put impellit ad malum et
difficultatem facit ad bonum. Remansit tamẽ
inq̄tum ptinet ad corruptionem nature put. s.
est causa traducendi originale peccatum in plẽ
Nõnulli vo affirmant q̄ in pma sanctificatione
remansit fomes fm essentiam: sed ligatus fuit. i
ipa autem cõceptione filij dei fuit totaliter sub/
latus. Ad horum autẽ intellectum oportet con
siderare q̄ fomes nihil est aliõ q̄ inordinata cõ
cupiscentia sensualis appetitus habitualis tamẽ
quia actualis concupiscentia est motus peccati. Dicit̄ aũt ꝛ cupiscentia sensualitatis esse inor
dinata inq̄tum repugt rationi. qõ q̄dem fit in=
q̄tum inclinat ad malum vel difficultatez facit
ad bonũ. Et adeo ad ipam ratõz fomitis perti=
net q̄ inclinat ad malum vel difficultatez faciat
in bono. Vñ ponere q̄ remãsit fomes in beata
virgine nõ inclinans ad malum est ponere duo
oposita simul. Similit̄ nõ est intelligibile q̄ re=
mansit fomes inq̄tum pertinet ad corruptiõem
nature nõ inq̄tum ptinet ad corruptõez psone.
Restat g̃ vt dicamus q̄ vel totaliter fomes fu
erit ab ea sublatus p̃ pmã sanctificatõnez: vel q̄
fuerit ligatus. Posset tm̃ q̃s dicere q̄ totalit̄ fo
mes fuit sblatus hoc mõ. q̄ ꝛcessum fuit anime
btẽ virgis ex abundãtia gre descẽdẽti in ipsam
vt talis esset dispositio virium aie q̄ inferiores
vires nũq̄ mouerent̄ sine arbitrio rationis. sic̃
dictum est fuisse in xpo quẽ cõstat pcti fomitem
nõ habuisse. Et sic̃ fuit in Adã añ pctũ p̃ origi
nalẽ iusticiã itaq̄ q̄tũ ad h̄ gra sanctificationis
in virgine habuit vim originalis iusticie. Et

q̃uis hec positio ad dignitatem virginis matris ptinere videatur: derogat tñ in aliq̃ dignitati xp̃i absq; cuius ꝟtute nullus a p̃ma damnatione liberatus est: q̃uis p fidem xp̃i aliqui añ eius incarnatiõz sint ꝟm spũm ab illa dãnatiõe liberati: tñ q; ꝟm carnem aliq̃s ab illa dãnatiõe libereť nõ uideť fieri debuisse nisi post incarnationem eius in q̃ p̃mo debuit immunitas dãnationis apparere. Et ideo sicut añ immortalitatẽ carnis xp̃i resurgentis nullus adeptus fuit carnis immortalitatẽ. Ita inconueniẽs etiaz uidz dicere q; añ carnem xp̃i in q̃ nullũ fuit peccatũ: caro ꝟginis mr̃is eius vel cuiuscũq; alteri⁹ fuerit absq; fomite q̃ dz lex carnis siue membrorũ. ⁊ iõ melius uidz dicẽdũ q; p sanctificatõz in utero nõ fuerit sblatus ꝟgini fomes ꝟm essentiam ꝟ remansit ligat⁹: nõ q̃dem p actũ rõis sue sicut in viris sanctis. q; nõ statim habuit usuz liberi arbitrij adhuc in ventre mr̃is exñs: ꝟ eñ sp̃ale ꝑuilegiũ fuit xp̃i: ꝟ p gr̃am abundantẽ quaz in sanctificatiõe recepat ⁊ etiaz pfectius p diuinã ꝓuidentiam sensualitatẽ eius ab omni motu inordinato ꝓhibentẽ. ℙ Postmodũ ꝟo in ipa conceptione carnis xp̃i in qua p̃mo debuit refulgere peccati immunitas credendũ est q; ex ꝓlere dundauerit in mr̃em totaliť a fomite sꝟtractio. Et hoc significať Ezechieľ. xliij. c. vbi dz. Ecce gloria dei israel ingrediebať p viam orientalem id est p beatam ꝟginem. ⁊ terra. i. caro ipi⁹ virginis splendebat a maiestate eius. i. xp̃i. Si aũt instaret aliq̃s q; ap̃lus. ij. ad Thor̃. xij. ca. ait. Virtus i infirmitate pficiť. ⁊ loquiť de infirmitate fomitis ꝟm quam patiebať stimulũ carnis Sed nihil q̃ ptinet ad pfectõz ꝟtutis fuit btẽ ꝟgini subtrahendũ. g̃ neq; fomes. Respondeť q; infirmitas carnis ad fomitez ptinens est quidem in sanctis viris pfecte ꝟtutis occasio nõ tamen causa sine q̃ pfectio haberi nõ possit. Sufficit aũt in beata ꝟgine ponere pfectam ꝟtutez ⁊ abundãtiã gr̃e. Nec in ea oportet ponere omnem occasionem pfectionis. ¶ Tertia difficultas amouenda erat utrũ p sanctificatiõz in utero fuit virgo p̃seruata ab omni peccato actuali Et de hoc sic loquiť sctũs Tho. q; illos q̃s de⁹ ad aliq̃d elegit ita p̃parat ⁊ disponit ut ad id ad q̃ eliguñ inueniañ idonei. Beata igitur virgo fuit electa diuinitus ut esset mr̃ dei. Et ideo non est dubitandũ q; deus p fuã gr̃am eaz ad h̃ idoneam reddidit. ꝟm q; angelus ad eam dixit Inueniśti gr̃am apud dñm. Ecce cõcipies ⁊c. Nõ aũt fuisset idonea mr̃ dei si peccasset aliq̃n: tum q; honor parentum redũdat in prolez. ꝟm illud ℙrouer. xvij. Gloria filiorũ patres eorũ. Unde etiã p opposituz ignominia mr̃is ad filiũ redũdasset. Tum etiã q; singularem affinitatez habuit ad xp̃m q̃ ab ea carnem accepit. Tuz q; singulari mõ dei filius q̃ est dei sapientia in ipsa habitauit: non solũ in aĩma: ꝟ etiam i corpore sue utero. Dicit aũt Sap̃. j. In maliuolã aiam non intrabit sapientia: nec habitabit in corpore subdito peccatis. Et ideo simpliciter fatenduz est q; beata ꝟgo nullũ actuale peccatuz cõmisit nec mortale nec veniale. ut impleať quod dicitur Cañ. iiij. ca. Tota pulchra es amica mea ⁊ macula non est in te.

¶ De nobilitate virginis glorioſe descripta ab euãgelista ℳatheo, et cõcordia ℳatthei et Luce in huius descriptione. Caplm. ij.

SEcũdo cõtẽplemur virginis nascentis nobilitatem Ipa quipe fuit nobili⁹ indiuiduuz omibus indiuiduis que in humana natura fuerunt aut potuerũt generari. Et q̃dem ℳatth̃, p̃mo. c. describit eam natam de quatuordeci patriarchis: de quatuordecim regibus: ⁊ de quatuordecim ducib⁹. Exquo cum ipa sit vera mater xp̃i: ⁊ xp̃us sit eius verus filius: omnis nobilitas xp̃i ꝟm carnẽ ortũ habuit a ꝟgine benedicta. Et cũ ipe sit ultimus rex: ultimus dux: ultimus patriarcha populi iudaici: hoc totuz habuit a ꝟgine benedicta. Quia igitur omnes preclaritates: ingenuitates: pfecturas: dignitates ⁊ nobilitates que possent esse in aliquo individuo humano ꝟm ordinem snaguinis describunt euãgeliste in hac puella. Oportet nos eorum testimonio eam p̃ferre omnibus p̃ncipib⁹ ⁊ p̃ncipissis. Regibus ⁊ reginis. Imperatoribus et impatricibus ⁊ omnibus potestatib⁹ mundi⁹ ⁊ linguis. Eccla ꝟo sctã dei oia ista ꝟsiderans in officijs ita illaz extollit. Natiuitas ingl̃ose ꝟginis ℳarie ex semine abrae orta de tribu iuda clara ex stirpe dauid. Et iterũ. Regali ex pgenie ℳaria exorta refulget. Sz h̃ tria oriunť dubia declaranda.

¶ ℙrimũ utrũ ℳatthеus potuit genealogiã xp̃i describere.

¶ Scõm utrũ ex descriptiõe hmõi genealogie nobilitas ꝟginis demonstreť.

¶ Tertiũ utrũ eadem sit descriptio genealogie xp̃i facta p ℳatthеũ que ⁊ p Lucam.

¶ Ad p̃mum dubiũ posset q̃s arguere q; ℳatheus nequiuerit describere genealogiaz xp̃i ⁊ sue virginis mr̃is. ℙrimo q; Esa. liij. ca. dicať. Generatiõz eius q̃s enarrabit. Insup ut ex Josephi dictis colligimus in. xvij. antiquitatuz libro. Et Beda illud refert in sua cronica. Cum omnes generationes hebreorum in archiuis templi secretioribus seruarentur. Herodes alie

nigena oēs iussit incendi: vt sic sua ignobilitas iudeis minus contemptibilis esset. Quō igitur Matthe⁹ elapsis iam annis ferme quadraginta deletiōe hmōi librorū euangeliū scribens potuit hanc genealogiam agnoscere. Ad qō respōdemus ꝛ ꝓmo ad illud Esaie cum Hieronymo in omelia sic dicente. In Esaia legimus. Generationē eius q̄s enarrabit? Non ergo putemus euangelistā ꝓphete esse ꝛrium vt q̄ ille impossibile dixit affatu: hic narrare incipiat: q̄ ibi de generatiōe diuinitatis: hic de incarnationis est dictum. Verūtn ꝛ istam rāsionez plerīq̄ induxerunt sniam Leonis pape in ꝓmone de natiuitate xp̄i vbi ait. In dño nostro Jesu xp̄o non solum ad diuinā ꝑ hūanā spectat naturā qō dictū est p ꝓphetā. Generatiōz eius quis enarrabit Igit nec generatio talis xp̄i ꝓm carnez est explicabil. Ad hoc respōdemus ex doctrina sācti Tho. iij. pte. q. xxxj. q̄ verba ista intelligūt de mō incarnatiōis q̄ ineffabilis est quod ex ꝓbis sequentib⁹ ipius Leonis pape concludit. Intrāq̄ em̄ naturā in vnam ꝙuenisse persona: nisi fides credat ꝓmo non explicat. Ad aliud ꝓo quod obiectū est de cōbustiōe librorꝝ in q̄bus descripta erat origo nobilis iudeorum. respondet Nico. de lira sup Matth. q̄ Matheus habuit p reuelationem quod nō habuit p scripturā. Unde apli ꝛ euangeliste nō minus fuerūt illuminati imo magis de mysterijs christi q̄ patriarche ꝛ antiq̄ ꝓphete. Quidaz tn̄ dicunt q̄ nō oēs illi libri cōbusti fuerūt cum ꝛ domi ꝓseruarent a multis. Etiam ꝛ aliq̄ memorie mandauerāt que de hmōi nobilitate didicerāt a ꝓauis. Nam ꝛ si Esdras scriba (vt Jsidor⁹ narrat in. vj. ethimologiarꝝ li.) incensam legem a chaldeis dum iudei regressi fuissent in hierm diuino afflatus spū reparauit cunctaq̄ legis ac ꝓphetarū volumina que fuerunt a gentib⁹ corrupta correxit: q̄to magis potuit Matthēus xp̄i generationez retexere: q̄ spūmsctm cū alijs apl̄is in linguis igneis descendētē accepit. Ad scōm dubiū rñdet Nico. de lira. q̄ q̄uis ioseph nō fuerit p̄ Jesu: tn̄ btissima ꝙgo ꝛ ioseph fuerunt ex eadem tribu. q̄ mulier nō poterat nubere cū viro alterius tribus q̄n ad ipam ptinebat hereditas paterna. vt ptz Nume. xxxvj. Beata aūt ꝙgo Maria fuit vnita Joachim p̄i suo ꝛ ideo cogebat ex lege viro sue tribus nubere. ꝓpter hoc etiam iuit cū Joseph in bethleem ciuitatem Dauid vt p̄fiteret cū eo. vt scribit Luce. ij. ca. Tertiū dubiū fuit vtrū sit eadez descriptio xp̄i facta ꝑ Matt. q̄ ꝑ Luc? Et videt q̄ sit diuersa. Nam Matthe⁹ dic̄ q̄ Jacob genuit Joseph virū Marie. Lucas aūt dicit Joseph esse filiū Heli. vt ptz. iij. c. Ad ꝫ rñdet Augusti. li de ꝙsensu euāgelistarꝝ dicēs. Tres cāe occurrūt quarū aliquam euangelista secut⁹ est. Aut em̄ vnus euangelista p̄em Joseph a quo genitus est nomīauit. Alter ꝙo vel auū maternum vel aliquē de cognatis maioribus posuit. Aut vn⁹ erat Joseph naturalis p̄. Alter eum optauerat: aut more iudeorū cum sine filijs vn⁹ decessisset eius vxorē ꝓpinqu⁹ accipiēs filium quem genuit ꝓpinquo mortuo deputauit qō c̄ quoddā genus adoptiōis legalis. Et ꝫ vltima cā est verior ꝓm sanctum Tho. iij. pte. q. xxxj. quā etiā Hiero. sup Mat. ponit. Et Eusebius cesarienſis in ecclesiastica historia ab affricano historiographo traditum asserit. Dicunt enim q̄ mathan ꝛ mathat diuersis temporib⁹ de vna cadēq̄ vxore Esta noie filios ꝓcrearūt de mathan nat⁹ est Jacob. de mathat Heli. ita q̄ Heli ꝛ Jacob fuerūt fratres vterini. Ꝫz de duob⁹ fratrib⁹ a Dauid diuersimode descendentibus Heli autē accepta vxore mortuus est sine semine. ꝛ ideo Jacob frater eius accepit vxorez fratris sui: vt ei suscitaret semen: ꝛ genuit Joseph: ita q̄ Joseph fuit filius naturalis ipi⁹ Jacob. Et sic accepit euz in genealogia Matthe⁹. Et fuit filius legal Leui: ꝛ sic accepit eum Lucas Nā fili⁹ qui mō dicto nascebat ꝓm nāz erat fili⁹ generantis: ꝓm aūt legē erat fili⁹ defūcti. Idem etiam dicit Johes Damascen⁹ libro. iij. c. vj. Quare nō est mirandū si aliter xp̄i genealogiaz scribit Matthe⁹ q̄ Lucas cū vterq̄ ꝓferat veritatē. Nā ꝛ si mꝫta noia vel alia dicat Lucas q̄ tacet Matthe⁹ illud est ꝓm Augustinū de consensu euāgelistarꝝ. q̄ Matthe⁹ in christo regiā instituerat insinuare ꝑsonam. Lucas aūt sacerdotalem. Exquo Matthe⁹ explicat illos q̄ regia corona fuerūt decorati. Lucas alios q̄bus dignitas sacerdotal fuit cōcessa. Matthe⁹ posuit carnales patres. Lucas posuit patres spirituales. s. iustos viros qui dicunt p̄ces ꝓpter similitudinem honestatis. Matthēus describit genealogiā xp̄i descēdēdo a Dauid ꝛ Abraaz vsq̄ ad Joseph: ex eo q̄ descripsit assumptōez nr̄e hūanitatis a deo. Lucas autē ꝓgressus est ascēdēdo a Joseph vsq̄ ad deū. q̄ descripsit reꝺēptiōz nr̄am in deū q̄ fit p gratiā adoptionis. Ꝫz adhuc post omia ista in dubium vertit animus: q̄n vt Hiero. inquit sup Danielez. ꝓpria oēs ꝛ maiores p̄es dicunt. Cum igitur in generatiōe christi multi fuerunt patriarche et plures reges quare tn̄ filius Dauid ꝛ Abraaz nuncupat? Ad qō respōdet Hiero. in omel dicens. Jō aūt ceteris ptermissis hoꝝ filiū nūcupauit q̄ ad hos facta ē de xp̄o tn̄ repromissio. Ad Abraā inq̄t. In semie tuo bn̄dicēt oēs gentes. Ad dauid. De fructu vētris tui ponā sup

sedem meã. Dauid ḡ fuit ꝑncipalis inꝰ reges. Abraam inter patriarchas. Abraam fuit ꝑmꝰ q̄ fidem vnius dei publice ꝓfessus ē. Et i signũ huiꝰ accepit circũcisionem q̄ fuit signum distinguens fideles ab infidelibus. Dauid autem fuit ꝑmus rex electus a deo ꝟm voluntatem dñi ad fidelem ꝓplm regendũ. Vñ ꝺr. j. Re. ca. xiij. Quesiuit dñs virum iuxta coꝛ suũ. Saul autez licet ꝑmo fuerit electꝰ a dño. hoc tñ non fuit ꝟm coꝛ dñi sed ꝟm exauditiõz populi. Propꝛea dixit deus Samueli. Audi vocem populi. s. petẽtis regem. Et ob hanc causam Matthe⁹ nominat ipm solum regem cũ dicit. Jesse aũt genuit Dauid regem. Dauid aũt rex genuit Salomonem. cũ tñ Salomon rex fuerit Roboam Abanasses Josaphat Ezechias reliqui ꝓponiꝰ ꝺo dauid ipi Abraam. licet fuerit tẽpoꝛe posterioꝛ ꝓpter eminentiã regie dignitatꝭ.

Ca natiuitas virginis fuit digna ratione bonitatis parentum quibꝰ fuit p angelum nunciata. Ca. III.

Tertio contẽplemur ꝟginis nascẽtꝭ dignitatẽ. Fuit eẽdem natiuitas eius dignissima triplici ratione.

¶ Primo rõe parentalis conditiõis.

¶ Secũdo rõe angelice nunciatiõis.

¶ Tertio ratiõe diuine reuelatiõis.

¶ Primo aparet dignitas natiuitatis ꝟginis benedicte rõe parentalis ꝓditionis. Habuit nãq̄ parentes honestissimos timentes deũ Joachim annam. Joachim q̄dem ex galilea ciuitate nazareth: sanctam Annã ex bethleem duxit vxoꝛem. Ambo aũt iusti erãt sine reꝓhensione in oibus mandatis dñi incedebãt oẽmq̄ suam ſbam trifarie diuidebant: vnã ptem tẽplo templi ꝟuitoꝛibus impendebãt: aliam pegrinis paupibus erogabant: tertiã suis vsibus p seſe suaq̄ familia reꝟuabant. Et ita p annos viginti plem non habentes voueruut dño q̄ si eis sobolem cõcederet eam ꝟuitio dñi manciparent. Cuius rei gr̃a cũ singul' annis in tribus festis ꝑcipuis hierl'm frequentarẽt. In festo enceniorũ cum suis hierlm ascẽdit: cum ceteris ad altare accedens oblationem suã offerre voluit: quem videns sacerdos cum indignatiõe numia repulit: cuz ad altare accedere ꝓsumeret increpauit asserens nõ esse ꝓueniens maledicto regis obnoxiũ oblationẽ dño legis offerre: nec iuꝰ fecundos infecundũ q̄ ꝓpm dei nõ auxit astare Joachim ḡ sic confusuz se videns p pudoꝛe domum redire noluit: ne similiꝰ a cõtribulibꝰ suis qui hoc audierãt tantũ oꝓpꝛobriũ sustineret: ita q̄ ad suos pastoꝛes secessit. ¶ Secũdo aparet dignitas natiuitatis ꝟginis ratõe angelice nũciationis. Fuit nãq̄ ab angelo Joachim Anne modo qui sequiꝰ annũciata. vt eñ scribiꝰ in legẽda natiuitatis. Cum Joachim aliq̄diu cũ suis pastoꝛibus moꝛam traxisset: quadaz die ei soli angelus cuz ingenti claritate apparuit: de eius visione turbatum ne timeret admonuit dicens. Ego sum angelus dñi missus ad te: vt annunciem tibi ꝑces tuas exauditas esse: et elymas in ꝓspectu dñi ascẽdisse. vidi eñ pudoꝛẽ tuũ: audiui sterilitatis oꝓpꝛobriũ non recte tibi obiectum: peccati q̄pe nõ nature vltoꝛ est de⁹. Et ideo cũ alicuiꝰ vterũ claudit ad hoc faciẽ vt mirabilius denuo aperiat nõ libidinis esse q̄ nascitur ſ diuini foꝛe muneris cognoscaꝭ. Prima gentis vestre mater sara nonne vsq̄ ad nonagesimum annũ sterilitatis oꝓpꝛobriũ ꝑtulit: tamen Jsaac cui repꝛomissa erat omniũ gentium bñdictio generauit? Rachel etiam nõne diu sterilis fuit: tñ Joseph genuit q̄ totiꝰ egypti dominiuz habuit? Quis foꝛtioꝛ Sanſone vel sanctioꝛ Samuele. tñ hi ambo mres steriles habuerũt. Rõni igiꝰ exẽꝑlis crede dilatꝰ diu cõceptꝰ steriles partꝰ mirabiliozes esse solere: p tinde Anna vxoꝛ tua pariet tibi filiã vocabis nomen eius Mariã. ℞ vt vouistis erit ab infãtia dño cõsecrata: adhuc ex vtero matris sue ſpũsancto plena: nec foꝛinsecus inter populares sed in templo domi semp moꝛabiꝭ. Et sic ex sterili matre ipa nascẽꝭ ita mirabiliꝭ ex ea filius altissimi generabiꝭ: cuius nomen erit Jesus: et cum omibus gentibus erit salus. Et tibi hoc signuz: cum ꝓueneris ad aureã hierosolyme poꝛtam Annã vxoꝛẽ tuã obuiaz habebis: q̄ de tua tardatiõe modo sollicita tunc in tuo conſpectu gaudebit. His dictis angelꝰ ab eo discessit. Anna aũt cũ amare fleret quonam vir suus iuſſerit ignoraret idẽ angelus sibi apparuit: eademq̄ que viro annũciauerat patefecit: addens q̄ p signo hierũm ad auream poꝛtã ꝓgeret: ibidem viro suo redeunti obuiaret. Jgiꝰ iuxta angeli ꝓceptum ambo sibijnuicẽ obuiantes de mutua visione letati de ꝓle ꝓmissa securi adoꝛato domino redierunt diuinũ ꝓmissum hilariter expectantes. Anna ergo concepit: filiam suo tempoꝛe pepit que vocata fuit Maria. ¶ Tertio aparet dignitas natiuitatis ꝟginis ratione reuelatiõis diuine. po sicq̄ eñ in celũ assumpta fuit dies natiuitatis eius aliq̄to tempe fideles latuit. Cõtigit ergo vt refert Johãnes beleth, q̄ ꝺam vir sanctꝰ sedule contemplatiõi iisistẽs singulis annis. vj. ydus septẽbris in oꝛatõe positus iocundissimã angelorũ solẽnitatẽ audiret in celo. Cunq̄ deuotissime sibi reuelari peteret

cur quolibet anno illa tñ die ⁊ nõ alia hoc au=
diret: diuinũ accepit rñsum q; ẏgo gl'osa Ma=
ria tali die mũdo fuisset nata. Et ideo hoc mani
festaret filijs sancte ecclesie vt p;cordes fierent in
hac celebritate celesti curie. Cum ẏo ꝺ summo
põtifici ⁊ alijs intimasset hũc diẽ in honorẽ na=
tiuitatis ẏginis celebrandũ vniuersaliẽ statue
re. Gaudeamus igitur ⁊ exultemus de tot am=
plissimis nobis omibus collatis donis. Nam
ẏgo que nata est salutez attulit mũdo. Et vt in=
qt Aug⁹. in ẽmone. ꝑcisum est in ea illõ eue
infelicitatis eulogiũ. de quo dicit. In tristicia
paries filios. q; ista in leticia dominũ pturiuit.
Eua eñ luxit: ista exultauit. Eua lachrymas:
Maria gaudiũ in ventre portauit. q; illa pec
catorem: ista edidit innocentẽ. Et itez in eodez
ẽmone. Bñdicta tu in mulierib⁹ q̃ vitã ⁊ viris
⁊ mulierib⁹ pepisti. Mal' generis nostri penã
intulit mũdo: genitrix dei nr̃i salutẽ attulit mũ=
do. Auctrix peccati Eua. auctrix meriti maria
Eua occidendo obfuit: Maria viuificãdo ꝑ
fuit. ꝑcussit illa: sanauit ista: q̃ simul cuz filio
collaudet in eternũ et in secula seculoz. Amen.

¶ Sermo vigesimussextus de annun ciatione virginis beatissime.

Inuenisti gratiã apud deũ. Angeli Gabriel' reuren=
tissime ẏginem genitricez dei salutã
tis ẏba sunt ista originaliter Lu. j. c. ⁊ in euan=
gelio ꝑsentis solennitatis. Cum ingenti leticia
mentis dies ista est p;currenda in q̃ ẏgo btã de
celo ad suum vterũ traxit deum. Hodie nanq;
melliflui facti sunt celi ⁊ pr̃ eternus ira deposita
misc̃diam suã humão generi demõstrauit. Ho=
die facta est mira illa ineffabilisq; vnio diuine et
hũane nature: ⁊ in vtero ẏginis habitauit de⁹
⁊ homo. Hodie ẏgo regia de stirpe Dauid mr̃
dei effecta officiũ intercedendi ꝑ nobis apõ suũ
dilectũ filiũ suscepit. Propterea ne tanti bñficij
immemores ingratiq; simus de annũciatõe vir
ginis in hoc ẽmone dicemus. Ipa q̃pe inuenit
gr̃am nõ solũ p se sufficientẽ: ꝟ p toto mũdo co=
piosam ⁊ abundantẽ deũ in suo vtero dei filio i=
carnando parauit habitaculũ speciosum. Hinc
deuot⁹ ille Bernardus sup missus est ait. Vir
go regia gemmis ornata ẏtutum geminoq; mẽ
tis ⁊ coꝛpis pariter decore ꝑfulgida speciesua
⁊ pulchritudine sua celi ciuiũ in se ꝓuocauit a=
spectuz ita vt regis animũ in suam ꝯcupiscẽtiã
inclinaret: ⁊ celestẽ ad se nunciũ de supnis edu
ceret. Ꝟ ille. Ergo circa annũciatõz digniss̃imã
attendere volentes tria mysteria ꝓponim⁹ con
templanda.

¶ Primũ dicit angelice missionis.
¶ Secundũ mutue collocutiõis.
¶ Tertiũ mirabilis conceptiõis.

¶ Q; singularissima fuit annunciatio virginis respectu dei, respectu angeli et respectu virginis. Ca. I.

Primum mysterium contemplanduz dicit angelice missionis. Inq̃t Lucas. Missus ẽ angelus Gabriel a deo in ciuitatem galilee cui nomen nazareth ad ẏginem desponsatam viro cui nomen erat Joseph de domo Dauid: ⁊ nomen ẏginis Maria. Ubi ponunt tot noia ꝓ=
pria. s. angeli missi. ẏginis ad quam mittebatur sponsi sui ⁊ loci ad ostendendã certitudinem hi storie. vt dicit Nico. de lira. Quantũ ẏo sublimis p̃claraq; fuit ista missio: ista legatio: nos cõsiderare debemus maxime triplici respectu.

¶ Primo respectu dei.
¶ Secundo respectu angeli.
¶ Tertio respectu ẏginis.

¶ Primo in quã considerem⁹ huius legationis p̃stantiã respectu dei. Quidnam ipo alti⁹ q̃ cũ=
cta p̃cellit qui est omne bonũ ⁊ oim creaturarũ celi ⁊ terre dñs. ipe vtiq; est deus infinit⁹: imen sus. eternus: o; potens: ineffabilis: de⁹ magnus dñs ⁊ rex magnus sup omnes deos: qui huma no generi lapso subuenire misericoꝛditer volẽs de ẏgine carnem disponens sumere: ad eã suuz angelum destinauit. Sed mirantur pleriq; ⁊ cu rioſe inq̃rere satagunt. Cur tamdiu ille q̃ clemẽ=
tissimus est cui ꝓprium est misereri sp ⁊ parce=
re continuit in ira misericoꝛdias suas. est q̃dem incarnationis donũ summe liberalitatis ⁊ ardẽ tissime charitatis. Unde ⁊ apl̃us ad Eph̃. c. ij. inquit. Deus q̃ dives est in misc̃dia ꝓpter ni=
miam charitatem suã q̃ dilexit nos cuz essemus mortui peccatis cõuiuificabit nos in xpo. Ca=
ritas ẏo nõ tardat amico sbuenire. ẽm illud sa/
pientis ꝓuerb. iij. ca. Ne dicas amico tuo va
de ⁊ reuertere: cras eñ dabo tibi. cum stati pos sis dare. Quare videret q; statim post lapsum debuisset dei filius humanã carnẽ ⁊ naturã as/
sumere. Ad qõ respondet ẽm Alexandrũ in. iij summe ⁊ dñm Bonauẽ. in. iij. di. j. ⁊ sctũ Tho mam. iij. pte. q. j. q; nõ fuit ꝙueniẽs statiz post pcm̃ incarnari deũ: ꝟ dũ venit plenitudo tpis vt ꝛ ad Gal'. iij. c. Et hoc triplici rõe.

¶ Primo ꝓpter peccati punitiõz.
¶ Secõ ꝓpter morbi curatiõz.
¶ Tertio ꝓpter xpi ꝓnunciatiõz.

¶ Primo ꝓpter pcti punitiõz. Voluit quipe deus ostẽdere hoi q̃tuz sibi peccatũ displiceat qõ p tot annoꝛũ milia tam diuturna castigatõe

puniuit. Facilitas eñ venie tribuit in centiuz delinquendi. vt nota. de vita ⁊ ho. cle. c. vt cle/ricoz. Et. di. xxxiij. c. qz sunt. Et. di. xlv. c. sed illud. Et di. l. c. de lapsis. Et di. xciij. ca. pueit. Et. j. q. vltima. ca. exigunt. Et. xxj. q. ij. ca. placuit. Et. xxiij. q. iiij. c. est iniusta. Et. xxv. q. ix ca. loci. Quare ⁊ si fuisset ex parte dei liberali⁹ bñficiũ si a p̃ncipio incarnatus fuisset. non tam̃ fuisset vtilius ex parte hũani generis recipiẽtis cui ex tarditate incarnatõnis ostẽdit ḡuissima conditio pcti. ¶ Scda rõ quare fuit cõueniẽs vt ñ stati p⁹ pctũ xp̃s carnẽ assumeret dr̃ ppt̃ morbi curationem. Nã qz hõ superbiendo peccauerat eo mõ erat liberãdus vt hũiliatus cognosceret se liberatore indigere. vnde glo. sup ep̃la ad Gal. ait. Magno cõsilio factum est vt post homis casum nõ illico dei filius mitteret. Reliquit eñ deus hoiem p̃us in libertate arbitrij i lege naturali vt sic vires nature sue cognosceret vbi cũ deficeret legem accepit. Qua data inualuit morbus nõ legis ꝑ nature vitio: vt ita infirmitate sua cognita clamaret ad medicuz ⁊ gratie quereret auxiliũ. ¶ Tertia rõ illi⁹ dilatiõis fuit ppter xp̃i p̃nunciatõz. Debebat q̃dem xp̃i aduẽtus ob excellentissimã suã dignitatem p̃nunciari ⁊ mlto tempe antea pclamari. Uñ ad hoc ⁊ glo. p̃dicta inq̃t. Quãto maior iudex veniebat tanto p̃conum series lõgior p̃cedere debebat. ¶ Secundo cõsideremus angelice missionis p̃eminentiam respectu ip̃ius angeli. Dq̃ apud viros doctissimos tripliciter dubitari solet. Et p̃mo de quo ordine fuerit angel⁹ ille. Dcũdo an apparuit v̄gini in visione corpali. Tertio si fuit conueniens vt angelus v̄gini annunciaret in ea dei filium incarnãdum. ¶ Prio de ordine illi⁹ angeli varia solet esse opinio. Quidaz dixerunt q̃ fuit de ordine infimo. s. angelorum. qz p illos consueuerũt diuina hominib⁹ reuelari. Et hoc videt innuere textus cuz dicit angelus ⁊ nõ dicit archangel⁹. Sed ad hoc dicim⁹: q̃ q̃uis ppie angeli dicant illi qui sunt in vltimo choro infime ierarchie: tamen large oẽs de q̃buscũq; ordinibus angeli nuncupant. Nam vt Isid. testat in. vij. ethimo. li. Angelus latie nũcius dicit. Oẽs aũt vel mediate vel imediate diuina nunciãt: q̃ ab ip̃o deo p̃us seraphin reuelant: ⁊ ip̃i illa cherubin manifestãt. ⁊ sic gradatim vsq; ad vltimũ ordinem ſm Dyonisiuz. Et ppterea licet Lucas dicat. Missus est angelus. nõ tamen ita stricte accipit vt non potuerit esse de aliquo ordine supioꝛi. Hinc Beꝛñ. super missus est ait. Non arbitroꝛ hunc angelum ex minoꝛibus esse q̃ qualibet ex causa soleãt ad terras crebꝛa legatiõe fungi qõ ex eius noie palam intelligi dat: qõ interp̃tat fortitudo dei. qz nõ ab aliq̃ alio forti ⁊ excellenti vt solet spũ: sed ab ip̃o deo mitti p̃hibet. Dãct⁹ vo Tho. in. iij scripto sñia z di. iij. et. iij. pte. q. xxx. dicit q̃ ille angelus fuit de medio ordine infime ierarchie: q̃ est ordo archangelorũ. Nõ conuenient vidꝛ esse factũ vt saluaret p̃petas ordinũ. qz ad angelos p̃tinet dirigere actus alicuius hois q̃ad ip̃m tñ p̃tinent. vnde dicunt minima nũciare. Ad archangelos vo p̃tinet dirigere act⁹ homis in totam multitudinem redundãtes. vnde ⁊ medij. s. archangeli dicunt quasi p̃ncipes angeli. Quia ergo cõsensus v̄ginis qui p angelũ requirebat erat actus singularis p̃sone redundans in vtilitatem multitudinis: imo tot⁹ humani generis. Ideo credit q̃ fuerit de ordine archangelorũ ⁊ q̃ fuerit summus in illo ordine. Et hoc videt habere firmitatem ex eo q̃ ecclesia cantat. Gabrielem archangelũ scimus diuinitus te esse affatum. Alij aũt opinant angelum illũ fuisse de ordine seraphin. quontã vt Gregoꝛius dicit. Summũ angelũ venire dignum fuerat qui summũ oim nunciabat. Nec incõueniẽt q̃ p tanta re singularissima singularis nũcius mitteret qui esset omniũ angelorũ excellentissimus. Dictus est aũt Gabriel. qz vt Gregoꝛius dicit in omelia. Hoc nomen officio suo cõgruit. Gabriel eñ dei fortitudo nominat. Per dei ergo fortitudinem nũciandum erat: quia v̄tutuz dñs ⁊ potens in p̃lio ad debellãdas potestates aereas veniebat. ¶ Secundo dubitari solet an angelus ille apparuit v̄gini in visione corpoꝛali: Et respondet Tho. iij. pte. q. xxx. q̃ sic. Nã Aug⁹. in p̃sona v̄ginis in ſmone loquens ait. Uenit ad me q̃dam magnus paranimph⁹ xp̃i non patriarcha p̃mus: aut pphet̃a egregius: ſ Gabriel archangelus facie rutilans. veste coruscans. incessu mirabilis: que p̃tinere nõ possunt nisi ad corpoꝛeam visionẽ. Hoc aũtẽ q̃ueniens fuit. Primo ratiõe ſmilitudinis. qz illud quod annunciabat erat incarnatio dei inuisibil⁹. vnde q̃ueniens fuit vt ad huius rei declaratõz inuisibilis creatura formam assumeret in qua visibiliter appareret: cũ etiã oẽs apparitiões veteris testamenti ad hanc apparitõz ordinent̃ quia dei filius apparuit in carne. Secũdo fuit conueniens rõne certitudinis. Ea eñ que sunt oculis subiecta certius comp̃hendimus q̃ ea que imaginamur. Unde dicit Chrys. sup Matthenm q̃ angelus non in somnis ĩmo visibiliter v̄gini astitit. Nam qz magnam valde reuelatiõez ab angelo accipiebat. Egebat tante rei euent⁹ missione solenni. Tertio fuit conueniens vt angelus visibiliter appareret ratione altitudinis. ſ. p̃pter altitudinẽ ⁊ dignitatem matris dei quẽ nõ solũ in mente: sed in corpoꝛeo ventre erat dei fi

lium receptura. Et ideo nō solum mens eius: ꝫ etiam sensus corporei erant visione angelica de lectādi. Et si obijceret ꝙ ẏm Aug⁹. xij. sup Genesim ad lram. Intellectualis visio est potior & dignior ꝙ corpalis. & pcipue ipi angelo magis pueniens. Nam visione intellectuali videt angelus in sua sba: visione aūt corpali videt in figura assumpta corporea. Igit angelus annuncians magis apparere debuisset in visione intellectuali ꝙ corpali. Respondet Tho. vbi. s. ꝙ intellectualis visio est potior ꝙ imaginaria vel corpalis si sit sola. Sed ipe Aug⁹. dicit ꝙ est excellentior pphetia que habet simul intellectualem & imaginariam visionē ꝙ illa q̄ habet alteram tm̄. Beata ẏo virgo nō soluz pcepit visionem corpalem: sed etiam intellectualem illumiationem. Unde talis apparitio satis nobilis fuit Fuisset tamen nobilior si ipm angelū intelletuali visione in sui substātia vidisset: sed hoc nō patiebatur status homis viatoris. ¶ Tertio queritur si fuit conueniēs vt angelus annunciaret ẏgini dei filium in ea incarnandum? Et ad h̄ respondet ꝙ sic triplici ratiōe.

¶ Primo ex parte dei.

¶ Secundo ex pte angeli.

¶ Tertio ex parte ẏginis.

¶ Primo fuit cōueniens ex pte dei: vt in h̄ seruaretur ordo quem ipe statuit quo mediantib⁹ angelis ad homines diuina pueniūt. Unū Dionysius. iiij. ca. celestis ierarchie dicit. Diuinuz iesu benignitatis mysteriū angeli pmum edocti sunt postea ꝙ ipos ad nos cognitionis gr̄a trāsiuit. Et in eodem li. ait. Diuinas visiones gloriosi patres nostri adepti sunt p medias celestes virtutes. Tho. Fa. Fe. q. lxxj. inquit. Loquit de visionibus pphetics que facte sunt mediātibus angelis. Et si aliqs instaret ꝙ virgo mat dei superior erat angelis. Sed vt Dionysi⁹ refert ca. vij. celestis ierarchie. Supremis angelis fit reuelatio immediate a deo. ergo & ipsi ẏgini. Respondere possumus ꝙ mater dei superior erat angelis q̄tum ad dignitatem ad quaz diuinitus eligebat. Sed q̄tum ad statum psentis vite inferior erat angelis. qz etiam ipe xp̄us ratiōe passibilis vite fuit paulominus ab angelis minoratus. vt dicit ad Hebr. c. ij. Ex quia xp̄us fuit viator & comphensor q̄tuz ad cognitionem diuinoz̄ nō indigebat ab angel⁹ instrui Sed mater dei nōdum erat in statu comphensorum. Et ideo de diuino cōceptu p angelos instruenda erat. Si ẏo vlteri⁹ contra hoc ꝙspiaz opponeret dicens ꝙ beata ẏgo incarnatiōis fidem habebat sine qua nullus esse poterat in statu salutis. ergo nō egebat sup hoc ab angelo instrui. Ad hoc respondeti pōt ꝙ licet beatissima ẏgo plenam fidem haberet de xp̄o incarnando tamen qz humilis erat nō alta de se sentiebat nec q̄ cogitabat se tanti dominī matrem futuraz: & pptera erat sup hoc ab angelo instruenda. Secundo fuit conueniēs ex pte angeli. Ideo inqt Beda in omel. Aptum humane restauratōnis pncipium vt angelus ad ẏginem mitteret partu ꝓsiderandā diuino: qz pma pditionis humane causa fuit cum ẏpens a diabolo mittebatur ad mulierem spū supbie decipiendā. Tertio fuit expediens ex parte ẏginis: tum vt ex tali nūcio mens eius eleuaret in deum. qz vt inqt Augustinus li. de ẏginitate. Beatior fuit Maria concipiēdo fidem xp̄i q̄ concipiendo carnē christi. Et postea subdit. Materna ppinquitas nihil Marie pfuisset: nisi felicius xp̄m corde q̄ carne gestasset. Tum vt esset certior testis huius sacramēti quādo sup hoc diuinitus erat instructa. Tum etiam vt eius puritas ostenderetur. Unde Hiero. ad paulam & eustochiū bene inquit. Angelus ad ẏginem mittit: qz semp ē angelis cognata virginitas. Tum vt voluntaria sui obsequij munera deo offerret: ad qō se pmptam obtulit dicēs. Ecce ancilla domini. Erat enim quoddā spūale matrimoniū inter deum & humanam naturā. Et ideo p annūciationē expetebat consensus ẏginis loco totius humane nature. ¶ Tertio cōsiderare debemus missiōis angelice excellētiam respectu ẏginis. Ipa vti q̄ sola facta fuit digna portare in vtero regē celorum & dominū omniū creaturarū. Ob quod ecclesia sancta sibi dicit. Sancta & immaculata virginitas quibus te laudibus offeram nescio: qz quem celi capere nō poterant tuo gremio cōtulisti. At & in psona eius ita cunctos fideles affatur. Cōgratulamini mihi omnes qui diligitis me: qz cum essem paruula placui altissimo: & de meis visceribus genui deum & homiez. Hec ē ista pulchra & decora inmis filia hierusalez; cui dixit deus illud Canticoz. vj. ca. Pulchra es amica mea suauis & decora. Hec est de qua ibidem subsequit. Una est columba mea: perfecta mea: hec est quam viderunt filie syon & beatissimam pdicauerūt & regine laudauerūt eā. O felix puella. O celi regina merito q̄libet homo vl angelus dicere tibi potest illud Prouer. vl. ca. Multe filie cōgregauerūt diuitias: tu supgressa es vniuersas. Ad ipam solā missus fuit de aula summi dei legat⁹ singularis & insignis vt ipa ẏgo contentaret concipe xp̄m: qui de ipa carnem susc̄ipe cupiebat. Erat (inquit euāgelista) desponsata viro cui nomen erat Joseph et nomen ẏginis Maria. Delectabile est illud nomen quod interptatur stella maris vel illuminans & dña siue amarū mare. quia ipa fuit stel/

m

la in sanctificatione: illuminãs in conuersatõe. amarũ mare in filij sui passione: ⁊ dña in assumptione. Sed in hoc loco circa eius despõsationem aliq̃diu insistere libz. Cur voluit christus mrem suam ỽginem desponsari. Et ad hoc assignant plures rationes.

¶ Primo ex parte xpi.

¶ Secundo ex pte matris.

¶ Tertio ex parte nostra.

¶ Rationabiliter ỽgo desponsata fuit. ꝑmo ex pte xpi. tum ne ab infidelibus tanq̃ illegitime natus obijceret. Unde Ambro. dicit sup lucaz Quid iudeis quid herodi posset ascribi si natũ viderent ex adulterio psecuti. Tum vt consueto modo eius genealogia describeret p virum. Ideo Ambro. vbi supra. Qui in seculuz venit seculi debuit more describi. Tum vt partꝰ eius ꝼm Ignaciũ diabolo celaret. Et licet diabolus ỽtute sue nature potuisset cognoscere matrẽ dei non fuisse coruptaz ⁊ ỽginem: phibebatur tñ a deo cognoscere modũ partus diuini. Nam vt docet Augꝰ. in. iij. de trini. Diabolus mlta potest ỽtute sue nature a q̃bus tamen phibet virtute diuina. Si aũt postmodum aliqualiter cognouit xpm esse filium dei non obstat: quia iaz tempus erat vt xps suam ỽtutem diuinã ostenderet. Sed in infantia oportebat impediri maliciam diaboli: ne eum acrius psequeret qñ xps nec pati disposuerat nec suam ỽtutẽ ostendere. sed in omnibus alijs infantibus se similez exhibebat. Similit ⁊ secũdo fuit rationabile ex parte mris. tum qz p hoc reddit immunis a pena: ne lapidaret a iudeis tanq̃ adultera. tuz vt ad puerũ Jesum nutriendũ haberet Joseph in auxiliũ. Tertio id rõnabile fuit ex pte nostra. ꝑmo q̃dem eo q̃ testimonio Joseph comprobatum est xpm ex ỽgine natum. Unde Ambrosiꝰ dicit sup Lucam. Locuplet testis pudoris maritus adhibet q̃ possit delere iniuriã ⁊ vendicare oprobriũ si non agnosceret sacramentũ. Secũdo p hoc designat vniuersa eccl̃a que cuz ỽgo sit. desponsata est vni viro xpo. vt inq̃t Augusti. li. de sancta ỽginitate. Et tertio qz mater domini fuit desponsata ⁊ virgo in psona ipsius ⁊ virginitas et matrimoniũ honorat cõtra hereticos alteri horũ ꝓtrahentes. Et vt ait Origenes sup Mattheũ. Beata virgo sponsa fuit Joseph: non tamen in ꝓcupiscentiam iũcta. Et vt scribit Matth. xiij. Erat Joseph fab lignarius. Ideo Thryf. sup Mattheum inq̃t. Fabro lignario Maria desponsata erat. qm̃ xps ecclesie sponsus omnẽ salutem hoim opaturus erat p lignuz crucis. Putabat inq̃t Mattheꝰ fabri filius. qz vt inq̃t Ambro. sup lucã. Maluit dñs de suo ortu q̃ de matris pudore dubitari. sciebat eñ teneram esse ỽginis verecũdiaz lubricam famam pudoris. nec putauit ortꝰ sui fidem matris iniurijs astruendam. Dum igit ita esset disposita puella illa cunctis virtutibus redimita q̃ ⁊ virgo erat et Joseph desponsata: ⁊ tempus instabat vt iaz mere suos radios deꝰ effunderet sup terram. Angelus Gabriel vt puto cum omniũ angelorũ noticia vocatꝰ est. cui deus pater: vade o angele mi ad virginez in nazareth cõmorantem: eamq̃ meo nomie salutando requires illam vt me acceptare velit suuz castissimum sponsum cui dilectũ meũ filium mihi coequalem ab eterno genituz ita dare dispono vt ex ea natus ex tempe ꝼm carnez meus tñ sit ⁊ ipius filius. Ipe ỽo filius subsecutus est. O angele Gabriel conaberis ỽginem illã instruere q̃ ipam elegi matrem dulcissimaz in cuꝰ vtero nouem mensibus habitabo: ⁊ tandem immaculata ⁊ incorrupta pariet deum ⁊ hoiez. Subdidit ⁊ spũssanctus. Ego illam armariũ gratie mee instituam ⁊ conceptioni filij vt sancta sit ⁊ mirabilis cooperabor. O quale tripudium illa hora fuit in angelicis choris. O quanta leticie cantica dum tota celestis curia benedixit ⁊ gratias dedit immortali ⁊ benignissimo deo.

¶ Qualiter angelus salutauit virginez. et quare virgo turbata fuit. et de gratia virginis copiosa atq̃ de superuentione spũssancti in ipam. Ca. ij.

Secundũ mysterium ꝓtemplandũ circa annũciatõz ỽginis dicit mutue collocutõis. In quo tria consideremus.

¶ ꝑmo ỽgis salutatõz q̃liter fuit salutata.

¶ Scdo ỽgis turbatõz q̃liter fuit turbata.

¶ Tertio ỽgis declaratiõz q̃lit fuit declarata.

¶ ꝑmo ꝓsiderem⁹ virginis salutatõz qualit fuit salutata. Ingressus (inq̃t euangelista) angelus ad eam. vbi Bernardus sup Missus est dic. Quo ingressus i secreto cubiculo. vbi clauso sup se ostio orabat pfem in abscõdito ad eaz dicit orantem: suspirantẽ. lachrymantẽ. Nazsi ꝓceptio pcursoris fuit denũciata pri occupato in sacro officio: multo ꝓbabilius est q̃ ꝓceptio saluatoris denũciata fuit ỽgini in deuotõe seruentissima existenti. Erat aũt (vt cõit doctores tenent) tunc hora cõpletorij: et sacra illa ꝓfabulatio ꝓtracta fuit vsq̃ ad noctis mediũ. Dixit ĝ blanda voce angelus ỽgini. Aue gra plena dñs tecũ bñdicta tu in mulieribꝰ. Ubi licz salutando eã amplissime magnificauerit de Eue cõmutatiõe: qz sicut Eua omne malũ occasionaliter induxit humano generi. ita ỽgo illo ablato

protulit omne bonum dum dedit nobis deum
& de singulari mõ essendi cũ ipa deũ atq; de bñ
dictiõe in mulieribus. nihilomin⁹ illud magnũ
est cum dixit eã gra plena. Hz hic insurgit du
bitatio quõ virgo fuerit plena gra cũ h̃ sit pro/
prium xpi. de quo dr Joh. j. Vidimus gloriã
eius gram quasi vnigeniti a pre plenũ gre & ve
ritatis: Ad qđ rñdet Tho. iij. pte. q. vij. Ple
nitudo gre põt attendi dupliciter. Uno mõ ex
pte ipius gratie. Alio mõ ex pte habentis graz
Ex pte q̃dez ipius gre dr esse plenitudo ex eo q
aliqs ptingit ad summũ gre: & cõtuz ad essentiã
& cõtum ad vtutem. qz. s. hz gram & in maxima
excellentia que põt haberi & in maxia extẽsiõe
ad omẽs gre effectus. & talis gre plenitudo ẽ p
pria xpi. Ex pte vo subiecti dr esse gre plenitu
do qñ aliqs hz plene gram ꝑm suam ꝓditionẽ:
siue ꝑm intensionem put in eo est intensa gra vs
qs ad terminũ ꝑfixũ ei a deo. ꝑm illud ad Eph.
iij. Unicuiq; vrm data est gra ꝑm mensurã do
nationis xpi siue etiam ꝑm vtutem inq̃tuz. s.
hz facultatem gre ad omnia que ptinent ad suũ
statum siue officiũ. sicut aplus dicebat. Mihi
aũt oim sanctorũ minimo data est gra hec illu
minare hoies & ẽ. Et talis gre plenitudo nõ est
ppria xpo: sed cõmunicat aliis p xpm. Igitur
beata virgo dr gra plena non ex pte ipius gre.
qz non habuit gram in summa excellentia q̃ po
test haberi nec ad omẽs effectus gre. Hz dr ple
na gra p compatiõem ad ipam. qz. s. habebat g̃
tiam sufficientem ad statum illũ ad quẽ erat ele
cta a deo. vt. s. esset mater dei. Et sic Stepha
nus dr plen⁹ gra. qz habebat gram sufficientez
ad h̃ vt esset idoneus minister & testis dei ad qđ
erat eiectus. Et cadez rõe dicendũ est de aliis
sanctis in plenitudinũ vna est plenior alia ꝑm q
aliqs diuinitus est ordinatus ad altiorez vel
inferiorem statũ. Questione aũt. xxvij. tertie p
tis ita habet q̃ cõtto aliqd magis appropiquat
principio in quolibet genere tanto magis partici
pat effectum illius principij. Un dicit Diony. c.
iij. celestis ierarchie. Q angeli q̃ sunt deo ppin
quiores magis ptcipant de bonitatib⁹ diuinis
q̃ h omies. Xps autẽ est principium gre ꝑm di
uinitatem qdem auctoritatiue ꝑm humanitatẽ
instrumentaliter. Beata autẽ virgo Maria p
pinquissima fuit xpo ꝑm humanitatez: qz ex ea
accepit humanã naturam. Ideo p ceteros maio
rem debuit a xpo plenitudinem gratie obtine
re. Sciendũ tñ q̃ in ipa virgine fuit triplex pfe
ctio gre. Prima qdem quasi dispositiua p quã
reddebat idonea ad hoc q̃ esset mr xpi. & h̃ fu
it pfectio sanctificatõis. Secũda pfectio gratie
fuit ex psentia filij dei in eius vtero incarnati: et
hec fuit pfectio conceptõis. Tertia aũt est pfe
ctio finis quam hz in gra. Q aũt scda pfectio sit
potior q̃ prima & tertia q̃ secũda patet qđez vno
mõ p liberationem a malo. Nam primo in sua sã
ctificatione fuit liberata a culpa originali. Se
cundo in cõceptione filij dei fuit totalit munda
ta a fomite. Tertio in sui glorificatiõe fuit libe
rata ab omni miseria. Alio mõ p ordinez ad bo
num. Nam primo in sua sanctificatiõe adepta est
gram inclinantẽ eam ad bonũ. In ꝓceptõe aũt
filij dei ꝓfirmata est ei gra ꝓfirmans eã in bono
In sui vo glorificatiõe ꝓsummata est eius gra/
tia pficiens eã in fruitione omis boni. Sed orit
hic difficultas an beata virgo habuit aliquas
gras gtis datas. puta sapie & virtutũ & miracu
lorum: ex eo q̃ non legit docuisse qđ spectat ad
sapiam: aut miracula fecisse? Ad qđ ita dicit sã
ctus Tho. Non est dubitandũ q̃n beata virgo
acceperit excellent donũ sapientie & gram vtu
tum et etiam gram ppbetie. non tamen accepit
vt haberet omẽs vsus harũ & similiũ gratiarũ
sicut habuit xps: sed ꝑm q̃ ꝓueniebat cõditiõi
ipius. Habuit nanq; vsum sapie in ꝓtemplan
do. ꝑm illud Luce. ij. c. Maria aũt ꝓseruabat
omnia verba hec ꝓferens in corde suo. Nõ aũt
habuit vsum sapie q̃tũ ad docendũ eo q̃ nõ cõ
ueniebat sexui muliebri. Nam ut dicit apostol⁹
Mulieri docere in ecclesia nõ pmitto. Miracu
lorũ vo vsus sibi non competebat dum viue
ret: qz tunc tpis doctrina cõfirmanda erat mira
lis xpi. Et ideo soli xpo & eius discipulis q̃ erãt
baiuli doctrine xpi ꝓueniebat miracula facere
Propter qđ etiam de Johanne baptista dicit
Joan. x. q̃ signum nullũ fecit vt. s. oẽs in xpo
ẽtenderẽt. Usum aũt ppbetie habuit virgo. vt
patet in cantico quod fecit. Magnificat aĩma
mea dominũ. Secũdo cõsideremus vginis
turbationem. de qua scribit Lucas. Que cũ au
disset turbata est in ꝑmone eius: & cogitabat q̃/
lis esset ista salutatio. vbi apparet laus vginis.
in auditu. in affectu & cogitatu. In auditu lau
datur modestia: qz audit & tacet. In affectu ve
recũdia vnde turbata est. In cogitatu prudẽ
tia. qz cogitabat qualis esset ista salutatio. Tur
bata est aũt de angeli ꝑmone nõ de eius visione
qm̃ angelos sepe viderat: sed nunq̃ talia loquẽ
tes audierat. Ob nouitatem igit salutatõis ad
mirari compulsa fuit. Nam vt Hiero. ait. In
iũgitur noua legatio angelo & virgo nouam ꝓ
fessa virtutem noue salutatiõis honoratur ob/
sequio. Franciscus de marone in suo. iij. di. iiij.
dicit q̃ virgo sanctissima in hac sua turbatione
cogitabat mysteriũ incarnatiõis verbi quod si
bi in salutatione extitit reuelatum. Et dicũt q̃
dam q̃ sibi etiam fuit cum hoc reuelatuz mys te
rium passionis filij sui. Alij vero tenent & meli⁹

q̄ mysteriū incarnatiōis in ea complendū fuit sibi reuelatum nō tamen modus. s. q̄ virgo pareret: ⁊ ideo timebat ne hoc esset vel fieret cum ꝓginitatis diminutiōe. idcirco de hoc timebat Et forte plus appetebat esse virgo q̄z ꝓbum cōcipere sine virginitate. virginitas em̄ est de numero laudabiliū. verbum ꝓo cōcipere ē de numero honorabilium circa qđ non est ꝑtus: sed p̄miuz ꝑtutis. ℙremiū ꝓo honorabile sed virtus laudabilis: ꝙ virtus est magis appetēda q̄z p̄mium ꝑtutis: q⁹ homo circa ꝑtutem meretur nō aūt circa p̄miū: quia nec est in sua potestate ¶Tertio ꝓsideremus ꝓginis declaratiōz qualiter fuit ab angelo declarata ⁊ cōfortata. Ne timeas inq̄t maria. s. de salutatiōe insolita: cui⁹ cā subdit. Inueniſti em̄ gr̄am apud deuz: non solum p te ꝙ p toto genere humano. Ubi Bern̄. ait Quam gr̄am? Dei ⁊ hoim pacem: morti destructionē ⁊ vite reparatiōz. Subdidit angel⁹. Ecce ꝯcipies in vtero ⁊ paries filiū ⁊ vocabis nomen eius Jesum: hic erit magnus. Semper enim fuit magnus deus: ꝙ futur⁹ erat magnus homo ⁊ magnus ꝓpheta. ſm q̄ dr Lu. xvij. c. ℙropheta magnus surrexit in nobis ⁊ filius altissimi vocabit ⁊ ip̄ius dei q̄ solus ē altissimus Nam vt exponit Nico. de lira sequēdo Bern̄. Homo em̄ altus est inter creaturas corpales: ꝙ angelus altior: deus solus altissimus. Jsta aūt filiatio dei accipit hic p naturam in oibus aliis q̄tūcūq̄z sanctus est tm̄ filiatio dei p adoptiōz. Addidit angelus: Dabit illi dn̄s deus sedē dauid p̄ris sui ⁊ regnabit in domo Jacob in eternum: quod spūaliter intelligendū est. Naz xp̄s non sedit sup thronum dauid loquēdo de temporali regno. imo istud negauit coraz pilato dicens. Regnum meū non est de hoc mūdo: tm̄ in resurrectiōe sua accepit potestatem etiā inq̄tuz hō sup omnem creaturā: ſm q̄ ip̄e dixit ¶Mat thei vlti. ca. Data est mihi omis potestas i celo ⁊ in terra. Inq̄tum em̄ deus nō accepit aliquā potestatem de nouo siue in tempe. Angelus ergo loquit hic de regno spūali ⁊ celesti: quod figuratum fuit p regnum Dauid tpale sicut et celestis hierl̄m p tpalem. ꝓpterea dixit. Regḡbit i domo Jacob in eternum. i. sup electos. Dicit h Nicolaus de lira q⁹ de domo Abraaz ⁊ Jsaac aliqui fuerūt reprobati. sicut Jsmael ⁊ Esau. ꝙ in domo Jacob omēs eius filij a sanctis doctoribus inter electos sunt computati: q⁹ ⁊ si aliq̄ peccauerūt tm̄ egere penitentiā: Cōclusit angelus de xp̄o. Et regni eius non erit finis. Nam ſm q⁹ dicit Nico. de lira. Christus nō soluz inq̄tum deus: ꝙ etiam inq̄tum hō regnabit i eternum sup hoies ⁊ angelos. Dixit autē ¶Maria ad angelum. Quō fiet istud qm̄ virū nō cognosco? Licet em̄ crederet firmit⁹ ꝑbū angeli implēdum de ꝯceptiōe xp̄i: q⁹ tm̄ angelus ad plenum nō exp̄sserat modum ꝯcipiendi. Ideo dr̄ q̄ sibi fuit allegando ꝓginitatis amorem: ſm enim q⁹ dicunt doctores in. iiij. di. xxx. Beata ꝓgo aīa q̄z despos̄are⁹ Joseph habuit ob quantiaz castitatis ꝓginalis in ꝓposito ex instinctu spūs ſcti nō tm̄ vouerat exp̄esse. Sed cuz postea deo ordinante esset ei desponsata q̄ erat in simili ꝓposito simul emiserūt votum. Respondēs g̃ angel⁹ declarauit modū ꝯcipiendi dicens. Spūs ſctus supueniet in te: qđ multipliciter exponit Tho. in. iij. di. iij. ℙrimo supueniet in te. i. sup possibilitatem ⁊ cursum nature dando fecunditatem ⁊ quando ꝓginitatem. Secūdo supueniet in te id est supra id quod habes de plenitudine eius q⁹ sicut olim impleuit mentem nūc implebit vētrem. Tertio supueniet in te. i. sup de cel⁹ veniet q⁹ omne datum optimū desursum est. Quarto supueniet in te. i. supra merita tua ⁊ supra merita omniū creaturarū. Quinto supueniet in te. i. supra omnes qui ante te fuerūt. Et virtus altissimi. s. dei filius qui est dei patris sapia ⁊ virt⁹. vt dicit. j. ad Chozin. j. c. Obumbrabit tibi. i. sub vmbra carnis latebit. q⁹ sub vmbra carnis latuit virtus deitatis. Ideoq̄z ⁊ qđ nascet ex te sanctum. Sanctuz dicit absolute absq̄z determinatione. q⁹ si dixisset sanctus deus vt sanct⁹ homo vel aliq̄d consimile nō exp̄ssisset sanctitatem eius complete: q⁹ in eo est sanctitas diuina ⁊ humana ⁊ q̄cq̄d sanctitatis potest excogitari in quacūq̄z creatura eminentius est in xp̄o Ideo dicit sanctum absq̄z determinatōe. Sicut etiam deus dixit ¶Moysi Exo. iij. ca. Ego sum q̄ sum: sic dices filijs ysrael. Qui est misit me ad vos. vt p hoc ostenderet plenitudo essendi. imo infinitas est ꝓpria ip̄ius dei. Et postea conclusit angelus. Vocabitur filius dei: nō adoptiuus sicut alij: ꝙ naturalis. Et ad maiorem assertionem declarat angelus dictum suum p exemplum inquiens. Et ecce Elisabeth cognata tua ⁊ ip̄a concepit filium in senectute sua. Et hic mensis est sextus illi que vocat sterilis: q⁹ non erit impossibile apud deū omne ꝑbum. i. factuz. dicere enim dei est facere. ſm illud ℙsal. Dixit ⁊ facta sunt. Et licet maius sit ꝓginem parere q̄z vetulam sterilem: tamen vt Ambro. dic in exameron. Ob hoc m̄te steriles pepererūt vt partus credat ꝓginis. Et ideo concept⁹ Elisabeth sterilis inducit nō quasi sufficiēs argumentuz: ꝙ quasi figurale quoddam exemplū Et ideo ad confirmationem huius exempli sumit argumētum efficax ex omni potentia diuina. Ips tam adesto illibata virgo. vt aperias sponso celesti pulsanti vt dei filium in tuo vtero leta suscipias

vt matrimoniū diuine ⁊ humane nature. tuo sacro consensu pficias. Ecce in celestibus spiritibus tam auidissima est expectatio. In patrib⁹ in limbo manentibus tot clamores ⁊ gemit⁹. In hominibus viatoribus de deo recte sentientibus tot profunda suspiria vna vox omniū: vnus clamor: vna ꝓcatio. Angelus Gabriel noie omnium te ꝓcatur. tibi supplicat vt p eum iam dicta ⁊ indubitanter ꝓmissa acceptare benigne digneris.

Q Conceptio xp̄i fuit miraculosa ratione virginis et temp̄is atq; inaudīti muneris. Cap̄m. iii.

Tertiū mysteriū contemplandum circa virginis annunciationem ꝺr mirabilis cōceptio nis. Currite gentes vndiq; ⁊ inspicite cordis oculis Mariam v̄ginem post tanta sibi diuinitus reuelata cum incredibili humilitate nō sine lachrymis genuflexam ⁊ manib⁹ p̄us expansis facieq; ad celum erecta paulatim caput inclinando brachia q; remittendo dicere. Ecce ancilla domini fiat mihi ſm v̄bum tuum. Super quo v̄bo Bern̄. ait. Que est tam sublimis humilitas que cedere nescit honorib⁹: insolescere nescit gloria. Mater dei eligit: ⁊ ancillā se nominat. His v̄bis expletis adueniēte spūsctō mox v̄bum in vtero: mox intra vterū v̄bum caro cōcepit q; v̄go filium. Fuit aūt illa ꝓceptio miraculosa triplici ratiōe.

¶ Primo ratōe temp̄is.

¶ Secūdo ratione virginis.

¶ Tertio ratiōe muneris.

¶ Primo fuit illa ꝓceptio miraculosa rōe temporis. q⁹ facta fuit in instanti: nostra v̄go successiue ſm Damascenū. Nam vt inquit Tho. in iij. di. iij. et. iij. pte. q. xxxij. Conceptio xp̄i facta fuit virtute diuina: que cū sit infinita effectū suum sbito ⁊ in instanti ꝓducere potest. Unde in illa ꝓceptione quatuor simul ⁊ semel facta fuerunt v̄tute dei. Primum fuit ꝓuersio sanguis purissimi beate v̄ginis in carnem: ⁊ alias ptes corpis xp̄i. Secundū fuit formatio membrorū organicorū. Tertiū animatio corpis organizati. Quartū assumptio corpis ⁊ aime a diuinita te. ita vt in eodem instanti inuentus sit xp̄us in ventre v̄gineo verus hō ⁊ ver⁹ de⁹. ¶ Secōdo fuit illa ꝓceptio miraculosa rōne v̄ginis. Hoc quidē est ⁊ supnaturale vt v̄go cōcipiat. Sed vt ait Tho. vbi supra. Miraculū contingit esse duobus modis. Uno mō q̄n neq; agēs est naturale neq; materia est naturaliter ꝓportionata ad talem formam. vt formatio hominis de limo terre que est miraculosa tam ex pte agentis q; patientis. Alio mō ꝓtingit miraculū quādo materia est naturaliter agēs v̄go supnaturale: sicut dum aliquis a febre sanat. Quia q̄ materia quā v̄go administrauit ad formatiōē corpis xp̄i fuit naturaliter ex qua naturaliter formari p̄t corpus hominis ⁊ ꝓpter hanc materiam naturalem x̄ps dicit naturalis filius virginis. Sed v̄tus formans fuit diuina. Et q⁹ vnumquodq; magis iudicat ſm formam q; materiā: ⁊ ſm agēs magis q; ſm patiēs. Inde est q⁹ conceptio corporis xp̄i debet dici simpliciter miraculosa et supnaturalis: ſm q̄d v̄go ex parte materie p̄t dici naturalis. ¶ Tertio conceptio xp̄i potest dici miraculosa rōne muneris. Concessum q̄dez fuit virgini in tali conceptu munus inauditū. vt. s. plus posset ipa facere de deo q; deus de seipso. Quedam enim contraria ⁊ contradictoria inter deum ⁊ virginem videbant̄: que dum accessit deus ad virginem concordata sunt. Puta impossibile erat deum nō generare: impossibile erat virginem generare. Impossibile erat deū generare nisi deum. Impossibile erat virginem generare deum. Impossibile erat deū cū alia persona generare. Accessit deus ad virginē ⁊ necesse fuit virginem generare ⁊ nō aliū q; deum: et non de alio q; de se. Sed deus nō potuit generare nisi deum de se. ⁊ tamen v̄go deū fecit hominem. Deus nō potuit generare nisi infinitū: immortalem. eternū. insensibilez. inuisibilē. impalpabilem sub forma dei. Sed virgo fecit eum finitū mortalez. mendicū tempalem: palpabilē sensibilem. visibilem sb forma sui supposituū sub natura creata. Mirum certe vna puella nescio q̄bus blandiciis maiestatē diuinam inclinauit. vestiuitq; summū amabile opprobriis: angustiis penalitatibus ⁊ ignominiis: quod totum p salute humani generis ꝓcreatum est. O igit̄ res stupenda ⁊ omni plena pietate. Ecce q⁹ p reconciliatione humana paceq; componēda int̄ omnipotentissimum deū offensum ⁊ reū hominez inscrutabilis altitudo diuini ꝓsilij matrimoniū contrahendum inter dei filium ⁊ humanā creaturam mira dispensatiōe stabiliuit. Et quoniam consensus efficit matrimoniū missus est a patre misericordiarū ⁊ luminum angelus Gabriel ad mundissimam virginem: que donis sublimata diuinis incompabilis erat vniuersis: que tam pie tamq; salutari diuine dispositioni in totius nature humane p̄sona p̄beret cōsensum. O admiranda legatio ⁊ ex omni pte veneratione dignissima: que nec p̄mam simile visa est: nec habere sequentem. Quid est maius? Quid sublimius? Quid denicq; salubrius humano generi de celo offerri potuit? Plane nihil. Quod enim

natura nō habuit vsus nesciuit: ignorauit ratio meus nō capit hūana: pauet celū: stupet terra: ⁊ ois creatura mirat. hoc totū p Gabrielē ma/rie nunciat ⁊ p xp̄m adimplet. Nā in vgis vte ro verbum caro factū est. Qui sc̄s igit es q̄ xp̄ia no noie gloriaris mysteria huiuscemōi iusto p/pende iudicio. Tibi em̄ quondā abiecto. Tibi exclusō a padisi sedibus. Tibi p exilia longinq̄ morienti. Tibi in puluerem ⁊ cinerem resoluto dū tm̄ nulla esset spes viuendi p incarnatōz filij dei ⁊ vginis ptās data ē vt a lōginquo ad tuū reuertaris actorem: recognoscas parentē: liber efficiaris ex tuo: de extraneo pueharis in filiū vt q̄ ex corruptibi carne natus es ex dei spū re-nascaris ⁊ obtineas p gr̄am qđ non habes per naturam. Demus g̃ deo clementissimo gr̄as: ⁊ virginem matrem pijssimo colamus affectu: vt sic puenire possimus ad patriā celestem in qua viuit ⁊ regnat deus p infinita secula seculorum Amen.

¶ Sermo vigesimusseptimus de pri-uilegijs maternitatis virginis Ma-rie, ppter que ipa mater p̄stantissima et singularis merito nuncupat.

Unde hoc mihi vt veniat mr̄ domini mei ad me. Elisabeth sanctissime vba sūt ista originaliť Luce. j. c. ⁊ in euāgelio hodierne festiuitatis. Diez festū visitatōis glo riose virginis Marie debite celebrare volen-tes p̄scrutari diligent debemus q̄ excelsa sup̄-maq̄ sit laus eius: ex eo q̄ facta fuit tāti filij di gnissima mr̄. Nā Elisabeth vetula non a semet ipa sed spūsancti radio illustrata ꝟ non sine ad miratiōe grandi pclamauit. Statim nāq̄ post q̄ virgo filium dei de spūlācto ꝯcepit exurgēs abijt in montana. s. hierlm q̄ erat altioz galilea: cum festinatiōe ppter honestatē ne diutius vi derek in publico. ⁊ intrauit in domū Zacharie ⁊ salutauit Elisabeth. Ad quā salutatōz exulta uit infans Johannes: sex menses hūs in vtero mr̄is. Hec vo exultatio (vt inq̄t Aug⁹. ad dar-danum) potuit esse significatio rei tāte. s. q̄ mu-lier esset mater dei a maioribus cognoscēde non a paruulo cognite. vnde in euāgelio nō dr. Cre didit infans in vtero eius: ꝟ exultauit. Vidim⁹ aūt exultatiōz non solū paruulorū ꝟ pecoz esse Sed ꝟ inusitata existit q̄ in vtero. Et iōo sicut solēt miracla fieri facta ē diuītus i infāte ñ hūa-nit⁹ ab infāte q̄q̄ etiā potuerit in illo accelerat⁹ eē vsus rōis ⁊ volūtatis vt itra viscera matna iam posset agnoscere: credere ⁊ ꝯsentire ad qđ i alijs paruulis etas expectat. Hec Aug⁹. Qui neutrū determinate asserit. ꝟ siue exultatio illa fuerit absq̄ hoc q̄ Johannes cognouerit diui-nam p̄sentiam siue q̄ illā cognouerit totū tamē ascribit diuino miraculo. Repleta igit fuit Eli sabeth spūsancto ⁊ exclamauit voce mag̃. bene dixitq̄ virginem et fructum ventris ei⁹. Inde q̄ vba ptulit in themate posita: in q̄bus se hu miliando licet esset virgine antiquioz tamen q̄ virgo erat mater xp̄i: indignā se tam vrbana sa lutatiōe fatet. Propterea ita q̄q̄ q̄ ⁊ nos indefi-cienter visitamur a virgine que blanda ē dulcis ⁊ liberalissima cūctis mortalibus: mr̄ atq̄ gr̄ie ac misc̄die nuncupat. Ideo in p̄senti p̄mōe de maternitatis eius p̄uilegijs p̄stantissimis filio suo interueniente tractabimus. distinguem⁹ au tem tria p̄uilegia.

¶ Primū dicit totalitatis.
¶ Secundū veritatis.
¶ Tertiū dignitatis.

¶ Xp̄s traxit totā corpulentam sub stantiā a virgine matre ope spūsācti et quare xp̄us nō dicit filius spūsan cti. Capitulū. I.

Primum p̄uile gium maternitatis virgis glōse dici tur totalitatis. Alij nāq̄ filij corpulē tam sbam accipiūt partim a p̄re partim a matre Filius aūt vginis ab ipa sola. Et q̄ hoc totuz vtuti spūsancti deputat ideo in hac parte tria sunt dubia aperienda.

¶ Primū vtrū efficere ꝯceptionē xp̄i debeat at tribui spūsancto.
¶ Secundū vtrū xp̄us possit dici concept⁹ de spūsancto.
¶ Tertiū vtrū xp̄us possit appellari filius spiri tussancti.
¶ Ad p̄mum dubiū respondet Tho. iij. pte. q. xxxij. q̄ conceptionem xp̄i tota trinitas est ope rata. q̄ vt refert Aug⁹. in. j. de trini. Indiuisa sunt opa trinitatis sicut ⁊ indiuisa est essentia tri-nitatis. efficere vo conceptionem xp̄i est quod dam opus diuinū. ideo cōe est toti trinitati. At tribuit tm̄ spūsancto triplici ratōe.
¶ Primo ppter causam incarnatiōis ex parte dei.
¶ Secundo ppter causam incarnatiōis ex pte nature assumpte.
¶ Tertio ppter terminū incarnatiōis.
¶ Primo ppter causam incarnatiōis ex parte dei. Spūs em̄ sanct⁹ est amor p̄ris ⁊ filij. ꝟ aūt ex maximo dei amore puenit vt filius dei carnē

sibi assumeret in vtero ꝟginali. Scdo attribuitur conceptio xpi spũisancto ꝓpter causam incarnatiõis ex pte nature assumpte. qz p hoc datur intelligi q̃ hũana nã assumpta ẽ a filio dei i vnitatem ꝓsone non ex aliq̃bus meritis: ꝫ ex sola gr̃a que spũisancto attribuit. Unde aug⁹. dicit in enchiridion. Iste modus quo est nat⁹ cristus de spũsancto insinuat nobis gratiam dei q̃ homo nullis p̃cedentibus meritis ex ipo ꝓmo exordio nature sue quo esse cepit verbo dei copularetur in tantam vnitatem ꝓsone vt idẽ ipe esset filius dei. Tertio attribuit conceptio christi spũisancto. qz hoc congruit termino incarnationis. Ad hoc em̃ terminata est incarnatio: vt homo ille qui concipiebat esset sanctus ⁊ filius dei. vtrũq; autẽ horũ attribuit spirituisancto. Nam p ipm efficiunt homies filij dei. Ipe etiã est spũs sanctificatiõis. Sicut g̃ alij p spũmsanctum sanctificant spũaliter vt sint filij dei adoptiui: ita xps p spũmsanctum est in sanctitate cõceptus vt esset filius dei naturalis. ¶ Secũdum dubiũ erat vtrũ xps possit dici cõceptus de spirituisancto. Et q̃ sic ptz: qz sic cantam⁹ in vtroq; simbolo. In simbolo apl̃oꝝ. Qui cõceptus est de spũsancto. Et in simbolo patrũ. Incarnatus est de spũsancto. Et Mat. j. Inuenta est i vtero habens de spũsancto. Ad qõ clare intelligendũ dicit Tho. q̃ conceptio nõ attribuitur soli corpori sed ⁊ ipi xpo rõe ipius corpis. In spũ aũt sancto duplex habitudo considerat respectu xpi. Nam ad ipm filiũ dei q̃ dicit esse cõceptus habet habitudinem ꝟsubstantialitatis. Ad corpus aũt eius hz habitudinem causę efficientis. hec aũt ꝓpositio de vtraq; habitudinem designat. Dicimus g̃ xpm conceptum de spũsancto hoc mõ q̃ efficacia spũsancti referat ad corpus assumptũ. ꝟsubstantialitas ad ꝓsonam assumentẽ. Et q̃q̃ dicamus xpm de spirituisancto conceptum: non tm̃ dicimus ꝓprie corpus xpi de spũsancto ꝟceptum. qz nõ est cõsubstantiale spũisancto. ꝫ magis dicimus corpus xpi ex spũsancto. Unde Ambro. ait in li. de spũsancto. Quod ex aliquo ẽ: aut ex sba aut ex potestate eius est. Ex sba sicut filius qui a pr̃e est. Ex potestate sicut ex deo omia quõ ⁊ in vtero habuit Maria ex spũsancto. Notandũ adhuc ꝟm Aug⁹. in ench⁹. q̃ non eodem mõ dicit xpus conceptus de spũsancto ⁊ maria virgine. Nam de Maria virgine materialiter de spũsctõ esse ctiue. Ex quo apparet q̃ conceptio xpi habuit tria ꝓuilegia. Primum q̃ esset sine peccato originali. Secundũ q̃ esset nõ puri homis: ꝫ hois ⁊ dei. Tertiũ q̃ esset virginis. ⁊ h̃ tria habuit a spũsancto. Et ideꝫ dicit Damasce⁹ q̃ tum ad ꝓmum q̃ spũsanctus supuenit in virgine purgans ipam. i. p̃fuans ne cum peccato originali concipet. Quantum ad secundũ dicit ⁊ virtutez susceptiuam verbi dei tribuens. i. vt concipet ꝟbum dei. Quantũ aũt ad tertiũ sb̃dit simr̃ aũt ⁊ generatiuam. vt. s. manens virgo possz generare. ¶ Tertium dubiũ erat vtrũ xps possit appellari filius spũssancti. Ad quod rñdet aug⁹. in ench⁹. dicens. Natus est xps de spũsancto nõ sicut filius ⁊ de Maria virgine sicut filij. Et si diceret q̃ beata virgo dicit mater xpi ꝓp̃ materiam quam in conceptiõe eius ministrauit. g̃ videt q̃ etiam spũssanctus possit dici pat̃ eius ꝓpter hoc q̃ fuit ꝓncipium actiuuz in ꝟceptiõe ipius. Et vt dicit Aristo. in li. de generatõe aniꝫalium. Pater dat ꝓncipium actiuũ in generatione: mater ꝟo ministrat materiã. Ad h̃ respõdet Tho. vbi supra. q̃ xps concept⁹ est de maria virgine materiam ministrante in similitudinem speciei. ⁊ ideo dicit filius eius. Xps autez ꝟm q̃ hõ ꝟceptus est de spũsctõ sic̃ de actiuo ꝓncipio nõ tm̃ ꝟm similitudinẽ speciei sicut hõ nascitur de patre suo. Uñs ꝟo Bonauen. in. iij. di. iij. dicit. q̃ ista locutio xps est filius spũssancti nullo modo est admittenda. tuz ꝓpter vitãdum errorem circa generationem eternã q̃ prioꝝium est pr̃is ⁊ non spũssancti generare: tũ ꝓpter quandam ꝓprietatem circa generatõz temporalem que est vt filius assimiletur patri ⁊ matri ꝟm similitudinem speciei: sicq; cũ pr̃e ⁊ mr̃e eiusdem nature. Xps ꝟo ꝟm q̃ hõ nõ ẽ eiusdez nature cũ spũsancto. neq; illi assimilat specifice ideo nec eius filius poterit esse. Igit̃ ꝟtus spirituissancti fuit in virgine que in conceptiõe filij sui omnes naturas ⁊ partes mundi vltia perfectione compleuit. Et quidem deus in mõi creatione nihil imꝑfectum ꝓduxit: ꝫ omia erant ꝓfecta sicut ipoꝝ natura exigebat. Tñ ꝟsummatio pfectionis vltime vsq; ad partum ꝟginis delata est ⁊ soli virgini reꝑuata. Entia enim appetebant nobilissimum ens. Spũalia nobilissimũ spũm. rationalia nobilissimum rationale: cõceptiones optimum cõceptum. natiuitates optimum nascibile. Et breuit̃ omẽs creature appetebant optimum. His aũt omnibus existẽtibus imꝑfectis: sic ꝓuisum est mũdo de femina supomibus bñdicta: que vnico suo partu omibus rerũ generibus summã ⁊ vltimã pfectõz adduxit. Et aduertas q̃ hec puella tantã pfectionez attulit vniuerso q̃ non est pfectionis vlterioꝛis capax. Nec deus potest vlteriori pfectiõe ipm mundũ pficere. Et si ipe pater ⁊ spũssanctus de femina nascerent̃: nihil orbi accresceret pfectionis. quia quicq̃d nobilitatis. quicq̃d deitatis ⁊ quicquid eternitatis est totum in orbe diffusum est ⁊ ꝓductum p virginem in illo eterno

suposito q̄ virgo Maria generauit. Nec magnum est virgini q̄ pfectionibus oībis vltimā perfectionem induxit. Cum t ipi vniuersitatis actori nonnullas pfectiones adiunxerit: puta eterno pncipio inceptiōis pncipiuz. Eternitati diuine tempale piodum. Infinitati immēse q̄titatem corpoream. Specici eterne pulchritudinem nouā. Sibi igit soli cō petit vt virgo cōceperit xp̄m sitq̄ illius admirabilis mater.

¶ Qbeata virgo fuit vera mater christi. et quare xps nasci voluit de femia

Capitulū. II.

SEcundum priui legium maternitatis v̄ginis beatissime dicit veritatis. Pro cuius intelligentia clariori tria erūt hic dubia elucidāda.

¶ Primū vtrū xps debuit de virgine nasci.

¶ Secundū vtrū beata virgo aliq̄d actiue egerit in ꝯceptione corpis xp̄i.

¶ Tertiū vtrū sanctissima virgo fuit vera mater christi.

¶ Ad pmū dubiū dicit Tho. iij. pte. q. xxxj. q licet filius dei carnē hūanā assumere potuerit de q̄cūq̄ materia voluisset, ꝯueniēs tn fuit vt illā assumeret de muliere triplici rōe.

¶ Prio ppter mulierē sexū ꝓfortandū.

¶ Scdo ppter veritatem astruendā.

¶ Tertio ppt vniūsitatem generationum adimplendā.

¶ Prio fuit ꝯueniens ꝓpter mulierem sexuz ꝓfortandū vt ꝓfortarent mulieres sperarentq̄ t ipe ꝓ xp̄m debere saluari non obstante q per Euā tanta oībus mala ꝓuenerant. Hic aug⁹. in li. lxxxiij. questionū ait. Homis liberatio in vtroq̄ sexu debuit apparere. Nam q sexus masculinus est nobilior. ideo xps humanā naturā in masculino sexu assumpsit. Quia v̄o sexus femineus liberandus erat. Hinc apparet q vir ille de femina natus est. Et idē in li. de agone christiano inquit. Nolite vosipos ꝓtēnere viri: filius dei virū suscepit. Nolite vosipas ꝓtēnere femine filius dei de femina natus est. ¶ Secūdo fuit conueniens ꝓpter veritatem astruēdaz vt sic veritas incarnationis nota fieret. Et de hoc sic loquitur Aug⁹. in epla ad Volusianū. Si omnipotens deus hoiem vtrūq̄ formatuz non ex materno vtero crearet sed repentinum iferret aspectibus nonne opinionem cōfirmaret erroris vt hoiem verū nullo mō suscepisse crederet t duz oia mirabiliter facit auferret quod misericorditer fecit. Nunc v̄o ita inter deum t hoiem mediator apparuit: vt in vnitate persone copulans vtranq̄ naturā t solita sblimaret insolitis t insolita solitis temperet. ¶ Tertio fuit conueniens vt xps de femina nasceret ꝓpter vniuersitatem generationū adimplendā. Nas ꝓmus hō ꝓduct⁹ est de limo terre sine viro t femina, Eua ex viro sine femina. Ceteri homines a viro t femina generant. Unde t quartus ādi xp̄o vltimus relinquebat vt ꝓduceretur ex femina sine viro. ¶ Secundū dubium elucidandum erat: vtrū beata virgo aliquid actiue egerit in conceptione corpis xp̄i? Ad quod respōdet sctus Tho. q licet q̄dā velint dicere v̄ginē aliq̄d actiue esse operatā in conceptiōe xp̄i. Tn melius t verius videt sibi tenere q in ipa conceptione xp̄i nihil actiue opata est: s solū materiam ministrauit, operata tn est ante ꝯceptiōez aliq̄d actiue ꝓparando materiā vt esset apta conceptui. Ratio v̄o quare in ꝯceptiōe nihil ē actiue operata sumi potest ex dictis Augustini in x. sup Genesim ad lram. Principiū nanq̄ actiue in generatiōe dicit ratio seminalis. Corpus aūt xp̄i in sola materia corpali ꝓ diuinā potentiā ꝯceptiōis formationisq̄ rōem de virgine assumptum est. nō aūt sm aliquā rōez seminalem humanam. Insup cū quelibz res sit ppter suā opationē. vt dicit Aristo. ij. de celo t mundo. Natura non distingueret ad opus generationis sexum maris t femine; nisi esset distincta operatio maris ab operatione femine. In generatiōe autem distinguit operatio agentis t patiētis. Unde relinquit q tota virtus actiua sit ex parte maris. passiua v̄o ex parte femine. ppt q̄ i plantis in quibus vtraq̄ vis cōmiscet non est distinctio maris t femine. Quia ergo virgo nō hoc accepit vt esset pater xp̄i: sed mater. consequens est q non accepit potentiā actiuā in conceptione xp̄i siue aliq̄d actiue egerit. ¶ Tertiū dubiū erat vtrū beata virgo fuit vera mr̄ xp̄i? Sic em̄ ō in scripturis q fuerit mat t xps filius. Unde Lu. j. dixit angelus. Pariet filiū. Et luce. ij. pepit filiū. Et Mat. ij. Accipe puerum t matrem eius. Et Lu. ij. Dixit mr̄ eius ad illum. Fili q̄d fecisti nobis sic. Et Johan. ij. ca. Erat mater ihesu ibi. Sz forte inquiūt. mater sic notatur q filium illū in suo vtero ex miraculo genitum educauit t aluit. ita q ex pietatis officio: non ꝯditione aut ppietate nature sic nūcupetur. Ad quod respondemus sm Aug. in li. de eccle. dogma. vbi ait. Natus est sm veritatem nature ex deo: dei filius. Natus est sm veritatem nature ex hoie: homis filius. vt nō adoptione non appellatione: nō nūcupatiōe: sed natura in vtraq̄ natiuitate nascendo filij nomen haberet. Fuit igitur v̄go sanctissima vera mr̄ xp̄i q̄ probamus ex dictis sancti Tho. ꝑma pte. q. xxvij. z. iij. pte. q. xxxij. Nā ad ratōz vere paternitatis

vel maternitatis vel filiationis concurrunt pre
cipue tria. Prima est generatio viuentium: vt
viuum generet viuum. Et pptera quia ignis
generans non est ad viuens nō dr pat aut mat
ignis generati. Secundū ē collatio sbe Nā fab
lignorū non dr pr scamni aut cuiuslibet alteriuſ
artificij qđ ipe fabricat. qz ñ cōmunicat sibi suā
sbam. Tertiū est materie pparate admistratio:
pptera terra non dr ppie mater hois: quia ē
materia remota. Et quartū addit quod est assi
milatio in natura specifica. Ideo capill⁹ ab ho
mine generatus non dr filius homis. qz non as
similat hoi specifice. Cum ḡ beata ỽgo viuēs
genuerit xpm viuentem cōmunicauitq; ei cor
pulentam sbam. administrauitq; ad formatōez
corpis eius materiam pparatam ⁊ xpus ab ea
genitus fuit ei similis i specie: qz pfectus hō ex
aima rōnali ⁊ humana carne sbsistens: sequit
q; xps fuit eius filius ⁊ ipa illius vera mat. Si
aūt aliqs obijceret q; xpus ex beata virgine mi
raculose natus est: ꝑ miraculosa generatio non
sufficit ad rōez maternitatis vel filiatōis. Non
eſ̄ dicim⁹ Quam filiā fuisse Ade: ḡ vidr q; xps
non debeat dici filius dtē ỽgis. Rñdere possu/
mus ſm Bamaſ. in. iij. li. q; natiuitas tpalis q̄
xps natus est ppter nr̄am salutē est quodāmō
ſm nos qm̄ natus est hō ex muliere ⁊ tpe conce
ptionis debito. Sup nos aūt qm̄ nō ex virili se
mine ꝑ ex sancto spū ⁊ sancta ỽgine sup legē cō
ceptōis. Exquo vt inq̄t Tho. iij. pte. q. xxxv.
Ex pte mris natiuitas illa fuit naturalis ꝑ ex pte
opatiōis spūssancti fuit miraculosa. Vñ beata
ỽgo est vera ⁊ naturalis mr̄ xpi. Quis ḡ explica
re queat q̄to affectu filiū illū gestauit in vtero:
pepit in p̄sepio: suoq; lacte pauit vbere de celo
pleno. Quis enarrare sufficiat q̄to gaudio ei?
infantilia mēbra ꝓtrectabat dū inuoluebat pan
nis ⁊ stricta cingebat fascia? Quis insup exco/
gitari valeat q̄ ḡtissima fuit ambox cōuersatio
amoris pinguedine plena? Cōuinebāt pacifice
Colloquebant benigne. Et ỽgo ore melliſluo
filii mi sepius ingeminabat: audiebat respōdētē
illū eū oi reuerētia genitrix mea colendissima.

¶ beata virgo dei genitrix est dicen
da que meruit concipe xpm cuius in=
sup̄ progatiue ab hoīe non possunt cō
phendi.

Caplm. iij.

Certium pruile=
giuz maternitatis ỽgis illibate dr di
gnitatis. Alie nāq; mres puri hois:
ꝑ hois et dei mr̄ fuit. Qz ꝑ hui⁹ ptis expeditōe
iocūda tria adhuc dubia declarem⁹

¶ Primū vtrū beata ỽgo sit dei genitrix apel
landa.

¶ Scōm vtrū btā ỽgo meruit ꝯcipe xpm.

¶ Tertium vtrū ỽginis p̄rogatiue possint ab
homine cōphendi.

¶ Ad p̄mū dubium rñdemus q; bñ cōgrue ac
verissime ỽginem gl̄osam apellam⁹ genitricez
dei. Inq̄t nanq; Johannes Damas. Theotho
cion vere sanctam Mariam p̄dicam⁹ virginē
Et in capitul' Cirilli aprobatis in Ephsina si=
nodo dr. Si quis non confitet sanctam ỽginem
genitricem dei anathema sit. Et sancta mēccle
sia in diuinis officijs illam sic crebro nominat.
In officio misse inducit versiculū Sedulij. Sal
ue ait sancta parens enixa puerpera regem qui
celum terramq; regit in secula seculorū. Virgo
dei genitrix quem totus nō capit orbis in tua se
clausit viscera factus hō. Et in offertorio. Ꝺ⁹
partū virgo inuiolata permansisti dei genitrix
intercede p nobis. Et in vesperis. Aue maris
stella dei mater alma. Et in completorio. Sub
tuum p̄sidium confugimus sancta dei genitrix
Et in letanijs. Sancta dei genitrix ora p nobis
Quare aūt sit conueniens ⁊ ppria ista locutio
declarata a Bonauē. in. iij. di. iij. Et a Tho.
in. iij. parte. q. xxxv. qz omne nomen significās
in concreto naturam aliquam potest suppone=
re p qualibet ypostasi illius nature. Cum autē
vnio incarnationis sit facta in ypostasi: manife
stum est q; hoc nomen deus pōt suppōnere ypo
stasi habente humanam naturam ⁊ diuinā. Et
ideo quicq̄d conuenit diuine nature ⁊ humane
potest attribui illi persone. Concipi autem ⁊ na
sci psone attribuitur ⁊ ypostasi ſm naturā illaz
in qua concipit ⁊ nascit. Cum ḡ in ipo p̄ncipio
conceptionis fuerit humana natura assumpta
a diuina psona. conueniens est q; vere possit di
ci deum esse conceptum ⁊ natum de virgie. Ex
hoc aūt dicit aliqua mulier alicuius mat q; eū
cōcepit ⁊ genuit. Quare ⁊ beata virgo vere di=
citur mater dei q; sit mater diuinitatis: sed qz p
sone habentes diuinitatem ⁊ humanitatem est
mater ſm humanitatem ppter cōmunicationē
idiomatū. ¶ Secundū dubiū erat vtruz beata
virgo meruit concipere xpm? Ad qđ Bonauē
tura in. iij. di. iij. ait. q; meritum distinguit tri=
pliciter. Est enim meritum condigni. meritum
congrui: ⁊ meritum digni. In merito condigni
attendit equalitas vtputa dum quis p diē vel
mensem fuit alicui pio conuenienti mercede la
bore debito finito meret mercedem illā de con/
digno. Quantum enim laborauit ⁊ q̄to tempe
tm̄ sibi debet. In merito ꝯgrui attendit dispoſi
tio ad aliquam mercedem consequendam in fu
turo. puta si rex vel p̄nceps aliquis pro sua ma
gnificentia proclamari fecisset. q; si quis vno
cursu per determinatum spacium precederet

reliquos currentes lucraret libram vnaz auri: tunc multi hoc audientes ad currendū se prepa rent. Inter quos esset vnus agilis valde et ad currēdum plus ceteris expeditus licet nonduz essent in cursu. vel postq̄z currere ceperint ante q̄z puenerint ad terminū diceret de isto vno q̄ meretur p̄mium merito congrui. At postq̄z per uenit ad terminū meret illud merito non condi gni. q̄ p̄mium illud excedit laborem sed merito digni. Quia exquo sic placuit regi vel p̄ncipi vt qui ad talem terminū currendo ptingeret au rum sibi daret. Ille qui sic currendo p̄us cete ris aplicuit ad locum p̄fixum factus est dign⁹ p̄mio ex liberalitate p̄parato. Sic in proposito beata virgo non meruit concipe xp̄m merito cō digni: quoniā incarnatiōis beneficiū quantuz ad suam substantiā vel essentiam est supra me / rita omniū hominū z angelorū z ipius v̄ginis benedicte. Sed quia ex benignitate sua diffini uit deus vt carnem sumeret p salute hūani ge neris. z de muliere vna nasceret deus z homo Beata virgo a p̄ncipio siue sanctificatiōis et to tempe intermedio vsq̄z ad incarnationez me rebatur esse mater dei merito congrui. quia pro pter excellentiam sanctitatis sue z pfectionem virtutum ad hoc erat magis idonea siue dispo sita q̄z reliquie mulieres que potuerūt esse i om ni mundo. Ut vbi verba illa sanctissima protu lit. Ecce ancilla domini z fiat mihi secundum verbum tuum. Statim concepit filium dei. Et ideo beata virgo a p̄ncipio sue sanctificationis et to

¶ Sermo vigesimusoctauus de tribꝰ virtutibus contemplandis virginis gloriose in festo purificatõis eiusdez.

IMpleti sunt dies purgatiõis Marie ꝟm legem Moysi. Scribũt hec verba Lucã. ca. ⁊ in euangelio presentis solẽnitatis. Splendor virtutum gloriose ꝟgis marie miro modo effũditur in celo ⁊ in terra. Nã deipa inquit Ambrosius in libro de virginitate. Talis fuit maria vt eius vnius vita oim sit disciplina. Propterea quecũq; gesta sunt p eaz dum illũ paruulum ꝓsentauit in templo ratõnabiliter facta fuisse indubitanter tenendum est. Quod vt ⁊ nos deuotius cõtemplari possem⁹ Sancta mater ecclesia purificatiõis ei⁹ festum cum benedictione candelarũ agendum statuit. Deferuntur ꝟo accense candele ille benedicte: vt innuat᷑ q; virgo sacratissima tota sit splendida et luminosa. Fuit autẽ ꝓsentis solennitatis institutor Sergius papa: qui a spũsancto edoctꝰ voluit vt christiani singulis annis ad honorez genitricis dei hac die totum mundũ cum accẽsis ⁊ benedictis cereis illustrarẽt. Inductꝰ ꝟo ad id fuit quoniã Romani tempore gentilitatl ⁊ supstitiosi cultus idolorum in kalendis Februarij ad honorem Februe matris martis: q; deus erat bellorum vrbem de quinto in quintũ annum cum cereis ⁊ facibus tota nocte lustrabant. vt filius eius illis victoriam de inimicis concederet cuius matrem tam solenniter honorarent. Similiter in februario sacrificabant Februo. i. plutoni ⁊ ceteris dijs infernalibꝰ p animabus anteceſſorũ suorũ. ideo ei solennes hostias offerebant: ⁊ tota nocte laudibus insistentes cum cereis et accensis facibus vigilabant. Et qñ difficile est cõsueta relinquere christiani de gentilitate conuersi adhuc predictas cerimonias obſuabãt: qua de re pontifex maximꝰ vt extingueret paganorũ errorem indixit vt benedicta luminaria ad honorem regine celorum ab omnibus fidelibus portarent᷑. Ipa nãq; nõ martis: sed Jesu xpi filij dei dulcissima mater a nobis colenda est: cuius meritis ⁊ intercessione innumera (vt sic dicam) eam ꝛinuocantibus bñficia donantur. Ad cuius laudes explicandas hodierna die incũbere debem⁹: q; vagientẽ filiũ ad templũ ꝓduxit: ibiq; oia pfecit q; moyses i lege iubebat. In q̃bus p ipam laudabilissime gestis triplicem eius ꝟtutem ꝓ ceteris eligim⁹ cõtemplandam.

¶ Prima dicit᷑ virginitatis.
¶ Secũda humilitatis.
¶ Tertia liberalitatis.

¶ De perpetua virginitate sancte marie que fuit a ꝓphetis ꝓnũciata ab ipsa voto confirmata et semp inuiolabiliter obſeruata. Capitulũ. I.

PRima virtus excellentissima illius felicissime matris quaz cõtemplari debemus ꝺ: virginitatis. Hec designat᷑ in ꝟbis moysi. Nã Leuiti. xij. c. ex ordinatiõe dei moyses dixit. Mulier si ſuſcepto semie pepit imunda erit. Jsta ꝺditio si apposita dat intelligere: q; qñq; mlier esset paritura masculũ nõ ſuſcepto semie. Exq̃ doctores dicũt q; signant᷑ moyses fuit ita locutꝰ ad excipiendã mrem dei ab inmũdicia. Et vt Bernꝰ. ait. qz timuit in mrem dñi blaſphemiã irrogare Jz vt ꝟginitatẽ illã ardentiꝰ veneremur: i hac pte tria dubia sint aperienda. (nũciata.

¶ Primu vtrũ virginitas Marie fuit añ pre-
Scdm vtrũ ꝟginitas marie fuit voto ꝓfirmata
Tertiũ vtz ꝟginitas marie fuit ſq obſuata.

¶ Ad pmũ dubium rñdemus q; placuit altissimo deo p multa ante retroacta secula virginitatem marie a suis ꝓphetis ⁊ alijs q̃bꝰ rẽ tã grandem notã effecit mirabilit᷑ ꝓconsari. Omitto si billaz oracula: taceo multoz pꝛiarchaz testimonia. Tñ referã q̃d in historijs hyspanie: q̃d in Ezechiele: q̃d in Esaia fidelissime scribit᷑ In originali libro historie hyspanice in. c. xl. de nõ nullis incidentibus tpe Fernandi regis ita hꝛ. Cũ apud toletũ q̃dam iudeꝰ gra ampliandi vineam suã rupem cõminuisset in medio saxi concauitas repta est. vbi liber erat folia lignea hñs descriptꝰ trib⁹ linguis. hebreis. grecis ⁊ latinis scriptura q̃si vnius psalterij videbat᷑. Hic liber de triplici mundo disserebat. ab Adaz vsq; ad antixpm. Principiũ ꝟo tertij libri incipiebat a xpo sic exordiens. In tertio mundo filiꝰ dei nascetur in mũdo ex virgine Maria: patiet᷑q; p salute hominũ. Nõ cũ iudeꝰ ꝓspiceret statũ cuz familia sua sacro fõte renatꝰ ẽ. In fine ꝟo libri erat q; tpe Fernãdi regis iueniri debebat. Ad ꝓphetã Ezechielẽ iam veniam⁹ cui virginitas Marie reuelata est. vñ ait. c. xliij. Cõuerti me ad viam porte sanctuarij exteriozis: que respiciebat ad orientem: ⁊ erat clausa. Et dixit dñs ad me: porta h clausa erit ⁊ nõ apiet᷑: ⁊ vir non trãsiet p eã. qm̃ dñs deus israel ingressus est p eam. Vbi Aug⁹. in ꝑmone ait. Mirabilis ꝓphete visio sed mirabilioz est prophetie adimpletio. Quid est porta in domo dñi clausa: nisi q; maria semp erit intacta? Et q̃d est. Jhõ nõ trãsibit p eam: nisi q; Joseph nõ cognouit eã? Et q̃d est solus dñs intrat ⁊ egredietᷓ p eaz: nisi qz spũsanctus impregnauit eã? Et quid est clau-

sa erit in eternū: nisi qz Maria fuit ꝟgo añ partum ⁊ virgo post partum? Dicat ergo Maria Porta facta sum celi: ianua facta sum filio dei: illi facta sum ianua clausa: qui post suam resurrectionem ingressus est p ostia clausa: p q̄ egressus est ad suos crucifixores. Ad discipulos autem suos clauso ostio cenaculi ingressus ē claustra: q̄ natus de ventre meo: me matrem dimisit intactam. Adimpleuit ventrem meū diuinitate ⁊ vterū meum non euacuauit castitate. hec ille. Esaias ꝟo satis apte. c. vij. ꝟginitatē Marie p̄nūciauit. Ecce inquit ꝟgo concipiet ⁊ pariet filium: ⁊ vocabitur nomen eius emanuel. Sed iudei contra nos arguunt. Primo qz in hebreo nō dicit virgo sed halma: ⁊ significat puellā abscónditam siue sit virgo siue corrupta. Secundo qz dicit q nomen eius vocabit emanuel. Filius autem ꝟginis vocatus est Jesus christus Et ideo aiūt iudei q hec pphetia non intelligitur de xp̄o ⁊ ꝟgie matre: sed de Ezechia filio regis achas: q̄ post dictuz pphete natus est. Sz hoc impugnat Rabi salomon p hoc q Ezechias erat. xxv. annorū q̄n cepit regnare p̄ achas patrem suū immediate. vt habet. iiij. Re. xvij ca. Achas regnauit tm̄. xxvj. annis. vt h̄ꝫ. iiij. Regl. xvj. c. Ergo in p̄ncipio regni Achas anteq̄ diceret pphetia Ezechias erat nat⁹ ⁊ erat nouem annorū. Et ppter hoc dicit Rabi salomon q hec pphetia ē intelligēda de filio Esaie qui acceperat vxorem iuuenculā: ⁊ iam conceperat de eo. Et qz de puero existente in matris vtero nescit fi sit masculus vel femina. iō Esaias dabat Achas signum liberatiōis a duobus regibus illū inuadere volentibus. sicut pt̄z. iiij Regū. xvj. q vxor sua grauida pareret filium masculū. Sed vt refert Nicolaus de lira. Ista expositio stare nō potest. qz caplo sequēti dicit de puero illo. Et erit extensio alarum eius implens latitudinē terre tue o emanuel. Et loquit de terra regni iudee cuius nunq̄ fuit dñs Esaias. Et ppterea ad lr̄az intelligit de xp̄o qui dominat iudee ⁊ omibus que sunt in celo ⁊ in terra. Ad p̄mum ꝟo obiectū dicit Nico. de Lira. q halma in hebreo significat absconditā: ita q non dubitat de integritate illius. Et scribitur p h: ⁊ nō inueniunt nisi tres ita descripte. Prima est rebecca. de qua Gen̄. xxiiij. c. dicit. Puella decora nimis. Sequit Puella que egredietur. In hebreo ponitur halma: que egredietur Secunda fuit maria soror Moysi. de qua dicitur Exo. ij. c. Fuit puella. In hebreo ponit halma. Fuit halma. Et iste due fuerūt ꝟgines purissime q̄n fuerunt sic nominate. Tertia ergo fuit virgo Maria i hac pphetia. Quare halma ꝟginem significat. Ad illud ꝟo quod adducebatur de nomine emanuel respondent doctores: vt etiā tactum est in ꝓmone de circūcisiōe q duplex est nomen. s. nature vt homo. ⁊ impositionis vt Petrus et Anthonius. Emanuel itaq; ē nomen nature. Jesus ꝟo nomen impositionis.

¶ Secundū dubium aperiendū vtruz ꝟginitas Marie fuit voto confirmata? Ad quod respondet Riccardus in. iiij. di. xxx. Et Tho. iij pte. q. xxviij. q cum p̄fectionis opa magis sint laudabilia si ex voto fiant q̄z sine voto. virginitas aūt in matre dei p̄cipue debet pollere. ideo conueniens fuit vt ꝟginitas eius esset ex voto deo consecrata. Verūtamen qz tpe legis oportebat generationi insistere tam mulieres q̄z viros. qz ex carnis originem cultus dei augebatur anteq̄z ex illo populo xp̄s nasceret. Mater dei non credit anteq̄z desponsaret Joseph absolute virginitatem vouisse. licet eam in desiderio habuisset. Sup hoc tamen voluntatem suā diuino cōmisit arbitrio. Postmodum ꝟo accepto spōso ex q mores illius tempis exigebāt simul cū eo votum ꝟginitatis emisit. voluit ꝟo desponsari ex familiari instinctu spūssancti: confidens de diuino auxilio q nūq̄z ad copulā carnalem pueniss̄et. Confirmant ista p magistrū sententiaꝝ in. iiij. di. xxx. ⁊ etiam p illud quod scribit. xxvij. q. ij. c. sufficiat. Beata Maria Landulfus tamen dicit in suo. iiij. q possibile fuit ꝟginem expresse vouisse anteq̄z desponsaretur. ⁊ nihilominus cum vero voto virginitatis potuit contrahere. Nam matrimoniū est ꝓsentis in carnalem copulam alterū coniugum p̄sentiente. Si ergo cōstaret p reuelationem ip̄i femine q nunq̄z vir debitum ab ea peteret cuz vero voto ꝟginitatis: posset stare verū matrimoniū qz nunq̄z carnalis copula sequeret. Et ita fuit ꝓposito. qz virgini gloriose fuit reuelatū q nūq̄z Joseph peteret ab ea debitum. ⁊ forte etiam ip̄i Joseph cum dicat a multis q ip̄e instinctu spūssancti virginitatem vouerat. Non obstante aūt tali voto inter Mariā ⁊ Joseph verū fuit matrimoniū. vt refert magister in Ꝛ Et. xxvij. q. ij. c. institutum. Nam vt inq̄t Riccardus etiam sanctus Tho. duplex est p̄fectio rei p̄ma. s. ⁊ secūda. Prima in ip̄a rei forma consistit ex qua speciem sortit. Secūda ꝓsistit i operatione rei p q̄nam res aliqualit̄ suum finez attingit. Forma aut̄ matrimonij cōsistit in quadam indiuisibili coniunctiōe animoz̄ p quam vnus coniugū indiuisibiliter alteri fidem seruare tenetur. Finis aut̄ matrimonij est ples generanda ⁊ educanda. Ad quoz̄ p̄mum pertinet p concubitum coniugalem. Ad secundū p alia opera viri ⁊ vxoris qui sibi inuicem obsequunt ad prolem nutriendam. Sic ergo q̄tum

ad ꝑmam ꝓfectionem omnino verū fuit matri-
monium ꝟginis matris dei ⁊ ioseph: qz vterqꝫ
ꝓsensit in copulam coniugalē: nō aūt exꝑsse in
copulam carnalem: nisi sub conditōe si deo pla-
ceret. vnde ⁊ angelus vocat mariā cōiugem di
cens. Noli timere accipere Mariā coniugem
tuam. Quod exponēs Augꝰ. in lib. de nuptijs
⁊ concupiscentia dicit. Coniunx vocat ex ꝑma
desponsatiōis fide quam cōcubitu nec cognoue
rat nec fuerat cogniturus. Quantū ꝟo ad secū
dam ꝓfectionem que est ꝑ actum mrimonij si lꝫ
referat ad carnalem concubitū ꝑ quem ꝓles ge
neratur non fuit istud matrimoniū cōsummatū
Habuit tamen illud matrimoniū etiaz secūdaz
ꝓfectionem q̄tum ad ꝓlis educationez. Unde
Augꝰ. dicit in lib. de nuptijs ⁊ concupiscentia.
Omne nuptiarū bonum impletum est in illꝭ pa-
rentibus xp̄i: ꝓles. fides. sacramentū. prolē co-
gnoscimus ipm dñm Jesum. Fidem qz nulluz
adulterium. Sacramentū qz nullū diuoztium.
solus ibi nuptialis cōcubitus nō fuit. Et si q̄s
obijceret contra ista. qz Hierony. contra Helui
dium ait. Joseph marie custos fuit potiꝰ q̄ ma
ritus. Dicendū ꝙ Hieronymus accipit maritū
ab actu matrimonij cōsummati. Silr intelligen
da sunt verba Hietonymi in Mattheū vbi ait
Cum virū audieris suspitio tibi non subeat nu
ptiarū. sed recozdare consuetudinis scripturaꝝ
qua sponsi viri ⁊ sponse vocanꝭ vxores. quod
Hieronymus vocat nuptias nuptialem concu
bitum. Omia ꝑdicta facile teneri possunt: ⁊ ꝙ
virgo vel anteq̄ cū Joseph cōtraheret: vl̄ post
q̄ contraxit ex dei reuelatione ꝟginitatem vo/
uisset. Et ꝙ Joseph illuminatus a deo qui ele-
git eū tāte virginis sponsum ⁊ sui filij alumnuz
ꝟginitatem voto fuerit complexus cum ꝓpen
dimus ipius virginis benedicte mozes ⁊ actus
diuinitus regulatos. In q̄dam tamen histozia
sic habeꝭ ꝙ beata virgo completo ablactatōis
triennio ad templum domini a parentibus fuit
ꝓducta vbi remansit cum alijs ꝟginibus ⁊ pu-
ellis in omni sanctitate fuiens altissimo deo. vi
sitabaturq̄ ab angelis frequentius: ⁊ spūalibꝰ
consolationibꝰ replebaꝭ. Quartodecimo vero
etatis sue anno pontifex publice denūciauit vt
virgines que erant in templo ⁊ etatis tempꝰ im
plessent domū reuerterenꝭ vt matrimonia con-
traherent: cuius mādato cum cetere paruissent
sola virgo Maria hoc se facere nō posse respō
dit: tum qz parentes sui eam domini fuitio mā-
cipassent: tum qz ꝟginitatem suam domio ipsa
vouisset. Tunc anxiatus pontifex ꝑ nouitate
rei imminente festiuitate iudeozū seniozibꝰ con/
uocatis: omniū vna hec fuit sententia vt domi
consiliū quereꝛeꝭ. Cum aūt oratiōi insisterent:
⁊ pontifex ad consulendū dñm accessisset: mox
de loco ozatozij cunctis audientibus vox inso-
nuit: vt q̄cūq̄ de domo Dauid nuptijs abiles
coniugati nō essent: singuli virgas ad altare de
ferrent: ⁊ cuiuscūq̄ virgula germinaret ⁊ i cacu
mine eius spūssanctus in columbe specie conse
deret: ipe ꝓculdubio esset cui virgo desponsari
deberet. Erat inꝭ ceteros Joseph de domo da-
uid cui cum incongruū videreꝭ si vir iam pue-
cte etatis tam teneram ꝟginem duceret in vxo
rem: ceteris virgas suas afferentibus: solus ip-
se ꝟgam non attulit. vnde cū nihil diuine voci
ꝓsonum apareret pontifex iterato dñm ꝓsulen
dum putauit: q̄ respondit q̄ solus ille virgā suā
non attulit cui virgo desponsari debebat. Indu
ctus itaq̄ Joseph vt virgam suā ferret: cum lꝫ
fecisset ilico germinauit ⁊ in eius cacumie colū-
ba cōsedit: quare sibi desponsata fuit ꝟgo: qui
in suam ciuitatem bethleem ꝓfectus necessaria
nuptijs ꝓuidebat. virgo aūt Maria ad domū
parentū in nazareth reuersa ē. Ubi in dieꝰ illꝭ
angelus Gabriel ei ozanti apparuit: ⁊ de ea na-
sciturū dei filium nūciauit. Hec in legēda nati-
uitatis ꝟginis. ¶ Tertiū dubiū fuit vtrū vir-
ginitas Marie fuit semp obꝟuata? Ad quod
nequā Heluidius hereticus oze sacrilego ⁊ bla
sphemo ausus est dicere: ꝙ post partū nō man
sit virgo: licet fuerit virgo ante partum ⁊ i par-
tu. Dumpsit aūt occasionē errozis q̄ male itel-
lexit scripturas. Nam in. j. c. Matthei scribiꝭ
de Joseph. Nō cognoscebat eā donec peperit
filiū suum ꝑmogenitū. Arguit Heluidiꝰ ⁊ dicit
hoc aduerbiū donec cōsueuit determinatū tps
significare quo completo fiat id qd̄ vsq̄ ad illd̄
tpus non fiebat: ꝟbū aūt cognoscēdi ibi ad coi
tum referꝭ. sicut ⁊ Genē. iiij. c. dicit ꝙ Adaz co
gnouit vxozem suā: ergo post partuz beata vir
go fuit a Joseph cognita. Insup ⁊ Jesus noia
tur ꝑmogenitus: ergo habuit fratres sꝫsequen
tes. Et hoc confirmaꝭ: qz Johānis. ij. c. dicit.
Descendit in capharnaū ipe. s. xp̄s ⁊ mr̄ ⁊ fra-
tres eius. ¶ Ozo cōfusione Heluidij ⁊ veritatl de
fensione notandū ꝑ illo ꝟbo cognoscebat: ꝙ q̄-
dam dixerūt hoc nō esse intelligendū de cogni-
tione carnis: sed de cognitiōe noticie. Dic enim
Chrys. ꝙ non cognouit eaz Joseph anteq̄ pa
reret cuius fuerit dignitatis: sed postq̄ pepit
tunc cognouit eam. qz ꝑ ipius prolem speciali-
oz ⁊ dignioz facta fuerit q̄ totus mūdus. quia
quem totus mūdus capere nō poterat in angu
sto vtero suo sola suscepit. Quidam aūt hanc co
gnitionē referunt ad noticiā visus. Sicut enim
Moysi cum domio colloquētis glorificata est
n

facies vt non possent in eum intendere filij isra
el. Sic Maria claritate virtutis altissimi obum
brata cognosci nō poterat a Joseph donec pa-
reret. Post partum vo a Joseph agnita iueni
tur specie faciei non libidinis tactu. Hiero. aūt
concedit hoc esse intelligendū de cognitiōe coi-
tus: ꝙ dicit q vsq vel donec in scripturis qnq
significat certum tpus. Sm illud ad Gal. iij. ca.
Propter transgressores lex posita est donec ve
nit sanctum cui promiserat. Añq vo significat i
finitum temp⁹. Sm illud. Donec ponam inimi-
cos tuos. ponit ibi donec p̄sp. Et Sm hūc mo
dum loquēdi euangelista ostendit q Joseph ñ
cognouit eam donec pepit. i. vsq ad partum ⁊
neq etiam post partū. De eo etiam q xp̄s dici
tur p̄mogenitus vt ait Hiero. ⁊ ponit de vbo.
signi. in. c. Joseph. Non post quē alius ꝙ ante
quez nullus. Et de eo qđ Heluidius referebat
xp̄m vicz habuisse fratres Hiero. ait. q quatu-
or modis in scriptura fratres dicunt. s. natura
gente. cognatione ⁊ affectu. vnde fratres domi
dicti sunt non Sm naturā q̄si ab eadem mre na
ti: ꝙ Sm cognationem quasi consanguinei eius
existentes. Detestandus ita q est error pnicio-
sissimus heluidij. vt inq̄t Tho. iij. pte. q. xxviij
Primo sicut qz derogat xp̄i pfectioni. q. s. Sm
diuinam naturam vnigenitus est p̄ris tanq̄ p-
fectus p omnia filius eius. ita etiā decuit vt eēt
vnigenitus matris tanq̄ pfectissimum germen
eius. Scđo hic error iniuriā facit spiritui sācto
cuius sacrarium fuit vterus virginalis in quo
carnem xp̄i formauit. Unde nō decebat vt đ ce
tero violaret p commixtionē virilē. Tertio de
rogat dignitati ⁊ sanctitati mris dei q̄ ingratis-
sima videret si tanto filio penta nō esset: ⁊ si vir
ginitatem que in ea miraculose p̄fuata fuerat
sponte pdere vellet p carnis concubitū. Quar-
to insup ipi Joseph esset ad maximā p̄sumptio
nem imputandū: si eam quā reuelante angelo đ
spū sancto deum p̄cepisse cognouerat: polluere
temptaret. Quare virginem añ ptum: virginez in
partu. virginem ⁊ post partum genitricē dei ve-
rissime p̄dicamus. Si vo vlterius aliq̄s quere
ret: cur voluit xp̄s de virgine nasci? Responde
re possumus ex dictis p̄fati doctoris sancti Tho.
vbi s. Et hoc factum est triplici de causa.

¶ Primo ppter dignitatem p̄ris.

¶ Scđo ppter puritatem filij.

¶ Tertio ppter incarnatiōis finem.

¶ Primo ppter p̄ris dignitatē conseruandam.
Cum eñ xp̄s sit verus ⁊ natural dei filius: nō fu
it conueniēs vt alium p̄rem haberet q̄ deus ne
dignitas transferret in aliū. Scđo ꝺ fuit conue
niens ppter puritatem filij. Ipe nāq est vbus
dei: vbum vo absq omni corruptōe cordis cō
cipit ⁊ ex corde absq corruptiōe p̄cedit. Unō
vt ostenderet q illud corpus esset ipi⁹ vbi dei:
Queniēs fuit vt de incorrupto virgis vtero na
sceret. Tertio fuit queniens ppter incarnatio
nis finem. Ad hoc eñ venit xp̄s vt homines rena-
scerent in filios dei nō ex voluntate carnis neq
ex voluntate viri. id est non ex consensu mulie-
ris et viri. sed ex deo. id est ex dei virtute nati
sunt. Unde Aug⁹. in li. de sancta virginitate ait.
Oportebat caput nr̄m insigni miracło Sm cor-
pus nasci de virgie vt significaret sua membra
de virgine ecclesia Sm spūm nascitura.

¶ De tribus legis cerimonijs quas beata virgo seruauit ex humilitate. Caplin. II.

Secunda virtus p̄stantissima quam in vgine benedi
cta templari debem⁹ dicit hūilita-
tis. Ob illam nāq sbiecit se hodierna die tripli
ci cerimonie legis.

¶ Prima cerimonia fuit purgatiōis

¶ Secunda p̄sentatiōis.

¶ Tertia oblationis.

¶ Prima cerimonia dr purgatiōis. Quadra-
gesimo nanq die a natiuitate dñi venit ad tem-
plum vt Sm consuetudinem legis mundaret: cuz
tñ sb illa lege nō teneret. Ad qđ plene itelligen
dum ponderanda sunt ea que scribunt Leuiti.
xij. ca. vbi sic hr̄ in sententia: q mr̄ si suscepto
semine peperisset masculum immūda esset septē
diebus. immūda. s. a consortio hoim ⁊ ab ingres-
su templi. Sed completis septem diebus mun-
da đem efficiebat quo ad consortiū hominū.
Sed adhuc vsq ad trigesimū tertium diē quo
ad ingressum templi immūda erat. tandez com
pletis quadraginta diebus: quadragesima die
templum intrabat ⁊ puerum cum munerib⁹ of
ferebat. Si vo feminam pepisset duplicabatur
dies ⁊ quo ad cōsortiū hominū ⁊ quo ad ingres
sum templi. Beatissima vo virgo nullā habuit
immunditiā a qua purgaret. neq filium conce
pit virili semine: quare nec legi purificatōis ob
ligabat. voluit tamen p̄dictam legem humilit
adimplere. Naz vt inq̄t Tho. iij. pte. q. xxxvij
Sicut plenitudo gratie a xp̄o deriuat in mrez
ita decuit vt mater humilitati filij conformaret
Et ideo sicut xp̄s licet legi non esset obnoxius:
voluit nihilominus circūcisionez aliaq onera
legis sbire. ad demōstrandū humilitatis ⁊ obe
dientie exemplum: ⁊ vt approbaret legem: ⁊ vt
occasionem scandali a iudeis tolleret: propter

eadem rationes voluit ꝛ matrem suam implere legis obſuantias quibus tamen nō erat obnoxia. Ideo Bernardus ad ỽginem sic deuote loquitur. Vere beata virgo non habes causam: nec tibi opus est purificatione: sed nunq̄d filio tuo opus erat circūcisione Esto inter mulieres tanq̄ vna illarū: nam ꝛ filius tuus sic est in medio puerorū. Hec Bernardus. ¶ Secunda ceremonia legis cui se virgo sancta ſbiecit dicit p̄ sentationis. vt enim scribit Exodi. xiij. ca. Locutus est dñs ad Moysen dicens. Sanctifica mihi omne p̄mogenitum quod aperit vuluaz i filij s israel. Ubi sciēdū q̄ de prole nata duplex p̄ceptum tradebatur in lege. Unum quidem generale q̄tum ad omnes. vt.s. completis diebus purificationis matris offerēt sacrificiuz p filio siue p filia. vt habet Leuitici. xij. ca. Et h̄ quidem sacrificium erat ad expiationem peccati in quo prole erat concepta ꝛ nata: ꝛ etiaz ad consecrationē quandam ipius: quia tunc prio p̄sentabatur in templo. Et ideo aliquid offerebatur in olocaustum. aliq̄d pro peccato. Aliud erat p̄ceptum speciale de p̄mogenitis tam in hominibus q̄ in iumentis. Sibi enim dominꝰ deputauerat omne p̄mogenitum in israel: p eo q̄ ad liberationem populi israel pcusserat primogenita egypti ab homine vsq̄ ad pecus: primogenitis filiorū israel refuatis. Et quia christus fuit p̄mogenitus Marie ỽginis matris: vtrū q̄ fuit factum circa eum. Primo q̄tū id quod erat speciale: ꝛ ptinet ad p̄mogenitos. Ob q̄ dicit Lucas. Tulere illū in hierusalē vt sisterēt eum. id est offerrent dño: q̄ omne masculinum adaperiēs vuluam .i. p̄mo nascens ſm Nicolaum de lira. Cuiusmodi erāt p̄mogeniti: sāctuz domino vocabit. Secūdo factum fuit circa cristum id quod cōmuniter ptinet ad omnes. Et hoc notat cum dicit. Et vt darent hostiaz ſm q̄ dictum erat in lege domini par turturuz aut duos pullos columbarū. Quia ỽo dicit. Omne masculinū adaperiens vuluam. ptz q̄ loquitur de masculo concepto ꝛ nato p aperitionem clausture ỽginalis: quod non habuit locū in beata virgine: que virgo pmansit in p̄ceptu ꝛ partu: tamen hanc legem ex humilitate voluit obseruare. ¶ Tertia cerimonia cui se virgo subiecit dicitur oblationis. Nam obtulere ipa ꝛ Joseph p domino par turturum aut duos pullos columbarū. Hec erat oblatio pauperū: ſ agnꝰ oblatio diuitum. Uerūtamen tres difficultates hic oriunt. Prima an cōueniens fuit aliq̄d offerre deo. Secūda quare oblatio fiebat de aliq̄bus determinate non de omibus. Tertia quare animalia offerebantur occisa. Pro p̄ma difficultate posiet quis arguere isto modo. Nihil ē offerendū alicui quod suum est ꝛ ipe non indiget. Sed dei erant omnia que in sacrificijs offerebantur ꝛ illis non indigebat: q̄ ad vsum hominis illa deputauerat: ergo nō erant deo offerenda. Confirmant ista. quia dauid in psalmo. Domini est terra ꝛ plenitudo eius orbis terrarum ꝛ vniuersi qui habitant in ea. Et itez. Sacrificiū ꝛ oblationem noluisti. Et in alio Psal. Inducit loquentem deū. Nunq̄d manducabo carnes taurorū aut sanguinem hircorū potabo In cōtrarium aūt est illud quod ponit Leuiti. p̄mo. c. Ubi deus dixit oblata omnia adolebit sacerdos sup altare in olocaustū ꝛ odorem suauissimum domio. Et pterea sanctus Tho. .s. Se. q. cij. dicit q̄ deus voluit sibi offerre sacrificia triplici ratiōe.

¶ Primo pter mentis ordinationem.
¶ Secdo pter idolatrie excusationem.
¶ Tertio pter figurationem.

¶ Primo voluit deus offerri sibi sacrificia propter mētis ordinationē. Ad hanc ptinet vt omnia que quis habet recognoscat a deo. vt dicitur. xxj. q. .s. in. c. reuertimini. ꝛ ordinet in deuz tanq̄ in vltimum finem. Et hoc repsentabat in oblationibus ꝛ sacrificijs. Hinc ē q̄ Dauid vt scribit .s. Paralipo. c. xxix. dicebat. Tua sunt omnia ꝛ que de manu tua accepimus dedimus tibi. Secūdo voluit deus offerri sibi sacrificia pter idolorū excusationem vt p honorez qui reddebat deo retraheret populus a cultu idolorz. Nam p̄cepta de sacrificijs nō fuerūt data populo iudeorū nisi postq̄ declinauit ad idolatriam adorando vitulum cōflatilem. Tertia ratio fuit pter figurationem. Futurꝰ nanq̄ erat xp̄us qui se offerre p hominum salute debebat Ideo oblatiōes veteris legis xp̄m figurabant: de quo sic inquit apostolus ad Ephesios. v. c. Tradidit semetip̄m pro nobis oblatiōem ꝛ hostiam deo in odorem suauitatis. Et ad Heb. x. ca. Ep̄s vnam semel p peccatis hostiam obtulit in sempiternuz. Cōcludimus ergo q̄ licz dei sint omnia q̄bus nec indiget oblatiōes tamen sibi fieri voluit pter hominū vtilitatem rationibus p̄dictis. ¶ Secūda difficultas erat quare oblatio fiebat deo de aliq̄bus determiate: ꝛ nō de omibus. Nam de generibus animaliū quadrupedum offerebant boues: oues: capre. Et de auibꝰ turtur ꝛ colūba: ꝛ in mūdatiōe leprosi de passeribus. Quare non offerebant pisces aquile: leones ꝛ similia? Et rñdet Tho. vbi. .s. q̄ hoc fiebat pter tria.

¶ Propter cōmunem abilitatem.
¶ Propter mundiciā ꝛ puritatem.

¶ Propter oblationis singularitatem.
¶ Primo hoc fiebat ppter cōmunem abilitatē quia illa que offerebantur facile haberi poterāt a cōmunitate hominū: nō sic leones aquile vel pisces. Secundo hoc fiebat ppter mūdiciam ⁊ puritatem. quia illa animalia mundum habent nutrimētū. sicut dicit Rabi moyses. nō sic gallina ⁊ porcus. Tertia ratio erat ppter oblationis singularitatem vt esset singularis oblatio q̄ fiebat deo: differens ab oblatiōe que fiebat idolis. Et q̄ egypti colebant oues ⁊ venerabātur hircos eo q̄ demones i illa forma eis apparebāt Boues ꝯo habebant inter res sacras ob reuerentiam Ysis quā deā habebāt. Hec fuit sozor fozonei que nauigās in egyptum multa egypti os de agricultura docuit. Idcirco offerebātur deo oues. hirci. capre ⁊ boues. Insup vt ait rabi moyses in colūbis meliozes sunt pulli: in turturib⁹ meliozes maiozes. ¶ Tertia difficultas erat quare animalia offerebātur occisa? Ad q̄ dicit sanctus Thomas q̄ hoc fiebat triplici ratione. Primo ppter conformatiōem: q̄ sic veniūt in vsum hominū. Secundo ppter significationem. q̄ significabant occisionez quaz peccatoz mereꝝ ⁊ deus misericoz ppter humilitatem ⁊ reuerentiam sibi factam tollerat illuz ⁊ ppter penitētiam indulget sibi. Tertio sic fiebat ppter figurationem xp̄i: qui occisus debebat immolari. his ergo dimissis redeamus ad oblationem factam pro christo. Nam licet ex paupertatis amore pauperuz oblationem elegerit. tamen (vt inquit Tho. iij. parte. q. xxxvij.) turtures ⁊ columbi figure congruūt. Nam turtur quia est auis loquax p̄dicationem ⁊ cōfessionē fidei significat: quia ꝯo est animal castum significat castitatem: quia ꝯo est animal solitarium significat contemplationem. Columba ꝯo est animal māsuetum ⁊ simplex ideo māsuetudinē ⁊ simplicitatem significat.

¶ De liberalitate virginis que manifestatur in dispensatione munerum et cōcessione filij atq̄ in omnes eaz invocantes beniuola condescensione.

Capitulū. iii.

Tertia virt⁹ principalis quam in virgine beatissima contemplari debemus dicit liberalitatis: quam deprehendere possumus maxie propter tria.
¶ Primo ppter munerū dispensationem.
¶ Secūdo ppter filij concessionem.
¶ Tertio ppter beniuolam condescensionem.
¶ Primo possumus deprehendere liberalitatez ꝯginis benedicte ppter munerū dispensatōz. Nam vt scribit Mattheus. c. ij. Magi obtulerunt christo munera p̄ciosa: aurū: thus ⁊ mirrham. verūtamen vt pie creditur omia pauperibus dispensauit. Neq̄ putandū est q̄ tres reges vilia dona regi regum porrexissent. licz aliqui hoc velint asserere q̄ dicūt talia fuisse facta ppter mysticam significatōz. Alij ꝯo cōsentientes opinioni eorū qui dicunt magna auri pondera fuisse christo donata: fingunt ꝯginem illa refuasse p̄ pegrinatione in egypto. Sed reuera quod p̄ius diximus magis est verisimile atq̄ credibile virginem. s. illam pijssimam cuncta pauperibus distribuisse. ¶ Secūdo possumus deprehendere virginis liberalitatem p̄opter filij sui gratiosam concessionem: quādo videlicz cōcessit eum Simeoni sancto: qui accepit illum in vlnas suas. De hoc sic refert Lucas. Et ecce homo erat in hierusalem cui nomen Simeon: ⁊ homo iste iustus ⁊ timoratus expectās consolationem israel: ⁊ sp̄ūs sanctus erat in eo. ſm Nicholaū de lira. hoc intelligitur q̄tum ad gratie plenitudinem. quia nō solum habuit gratiaz iustificantem put habetur cōmuniter a iustis: sed etiam q̄tum ad illuminatiōes diuinas ⁊ consolationes speciales. Idem ꝯditur. Et responsum acceperat a sp̄ūsancto. s. in ozationib⁹ suis deuotis: non visurum se mortē nisi videret christum domini. Tunc enim erat opinio cōmunis apud intelligentes q̄ imminebat aduētus christi. Et ſm signa a patriarchis ⁊ ꝓphetis data. ideo Simeon de hoc deum feruentius ozabat: ⁊ in ozatione respōsum accepit q̄ christū natuz videret anteq̄ vitam p̄sentem finiret. Et venit in spiritu in templum. id est p̄ reuelationem spiritus sancti vt videret christum sicut erat ei promissum. Et cum inducerēt puerum Jesum ad faciendū que p̄dicta sunt ſm legem. Et ipse accepit eum in vlnas suas cum maximo cozdis gaudio. ſm q̄ dicit Prouerbioz. xij. c. Desiderium si compleat delectat animam. Intuemur Simeonem a virgine filiū exposcentez: cōsideremusq̄ q̄ blande q̄ benigne q̄ue liberalis sime mater illa illum sibi consignauit. O Simeon accepisti illū in vlnas tuas. id est i brachia? Quem accepisti? Et regem regum ⁊ dominum dominantiū. Quem ad tuum pectus dulciter deduxisti? Filium dei ⁊ virginis illibate. Quē aspexisti? Deum ⁊ dominem christuz humani generis redemptorem. O felicia brachia. O beati oculi tui: quoniā meruisti tanto priuilegio dotari. Super hoc Augustinus in ſmone p̄sentis solennitatis ait. Hec sunt testimonia tua

domie Jesu: anteq̄ sibi sternerent fluctus maris: campi cederent imperanti. anteq̄ ventus te iubente siluissent: mortui te vocante resurrexissent: sol te moriente palluisset: terra te resurgente tremuisset: celum te ascendente patuisset. Ad huc manibus matris portabaris: & iam domi⁹ orbis agnoscebaris. Et pp̄terea Simeon bene dixit deum gratias agendo pro tanto beneficio & dixit. Nunc dimittis domie seruū tuum ſm verbū tuū in pace. idest de cetero dimittes me de hac vita transire in cordis quiete. Quia viderunt oculi mei salutare tuum. Letanter enim descendere volebat ad limbum patrum. ex quo videbat saluatorem natum. Quod parasti ante faciem omniū populor̄. id est coram omnibus populis q̄bus mysteriū incarnationis & redēptionis p̄dicatum est p̄ apostolos. Lumen ad revelationem gentium: quia prius errorum tenebras inuoluebantur. Et gloriaz plebis tue israel. Magna est enim gloria iudeis ad christi fidem conuersis q̄ christus ſm carnem nat⁹ est de ipis. Et pater ei⁹. s. Joseph: qui meruit vocari pater christi eo q̄ nutricius ei⁹ fuit. & mater. s. Maria que fuit mater eius vera erāt mirantes sup̄ his que dicebantur de illo: tūc a Simeone: & prius a magis & a pastoribus & a Zacharia & Elisabeth. Et restituto puero virgini benedixit illis Simeon. s. virgini et Joseph. Quāuis enim Maria & Joseph essent maiores Simeone in sanctitate: ille tamen erat maior ordine tum ad sacerdotis officium: ad quem spectat benedicere populū. Et non solum benedixit: sed etiam futura p̄dixit. Ecce inquit positus est hic in ruinam & in resurrectionem multorum in israel. quia. s. in passione christi que futura erant multi iudei fuerūt excecati a veritate cadentes. Et multi fuerunt illuminati: qui prius erant simplices & ignorantes. vt patet de apostolis quibus post passionem christi data est intelligentia scripturarū. ſm q̄ dicitur Luce vltimo. cap̄. Tunc aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas. Subsecutus est Simeon: & in signum. s. federis inter homines & deum cui cōtradicetur a scribis & phariseis & alijs. Et tuam ipius animam ptransibit gladius. id est doloz passionis eius ptranfibit animam tuam p̄ compassionem: vt reuelētur ex multis cordibus cogitationes quia licet virgo tempore passionis in fide perseuerauit: alij tamen discipuli diuersas fluctuationes cogitationū habuerunt quousq̄ viderūt ipm a mortuis resurrexisse. ¶ Ter tio possumus dep̄hendere virginis liberalitatē propter benignam condescensionem. Cōdescēdit quipe omnibus eius p̄sidium implorantibus. Ipa est dulcedo & spes nostra: vt cantat ecclesia. Ipa est stella maris: q̄ naufragātes in mare huius mundi ad portum salutis dirigit. Ipa propinqua est valde peccatorib⁹ sicut luna inter planetas ppinquior est terre. Ut accedamus ad eam confidēt̄ inducit nos deuotus Bernardus his verbis. Secuz inquit habes o homo accessum apud deum. vbi habes filiuz ante patrem: & matrem ante filium. Fili⁹ ostendit patri cicatrices & vulnera: mater ostendit filio pectus & vbera. Nec vlla potest esse repulsa vbi tot occurrunt charitatis insignia. Et iteruz Bernardus. Quando misereri non poterit mater omnipotētie? Quādo misereri nollet mater misericordie? Et idem. Reuolue totam seriem euangelij & si quid asperū: si quid durum inueneris in Maria deinceps eaz suspectā habeas & ad eam accedere verearis. Igitur sub alis ei⁹ confugiamus vt sic tuti esse possimus. & in hoc seculo filij sui gratiam mereamur accipe & tandem gloriam sempiternam.

¶ Sermo vigesimusnonus de assumptione et exaltatione virginis sacratissime in qua maxima relucet diuina potentia.

Fecit mihi magna qui potens est. Glorioſe virginis Marie verba sunt ista originaliter Luce. j. c. Et si omnia que in virgine benedicta diuia largitas dignata fuit operari magna sint & stupenda: verūtamē exaltatio illius sup̄ omnem celestem militiam cunctos in stupoꝛem & admiratiōem cōmouere debet. Quid enim excogitari mirabilius potest q̄z q̄ vna mulier transcenderit beatitudinem quo rūcūq̄ citra filium hominū & angelorum eumq̄ locum in empyreo celo conscendit: ad quez nulla alia pura creatura vllo vnq̄ tempe propera re valebit. Hec omnia tamen cum ingēti leticia deuotioneq̄ ardentissima a nobis commemoꝛari debent. Hinc Hyeronymus in ſmōe ad paulam & eustochiū inquit. Hodie glorioſa semper virgo Maria celos ascendit: rogo gaudete: q̄z vita fatear ineffabiliter sublimata cum christo regnat in eternum. Regina mundi hodie de terris & de p̄senti seculo neq̄ eripitur. Iteruz dico gaudete: q̄z secura de sua immarcessibili gloria ad celi iam puenit palatiuz. Exultate inquā ac gaudete: et letetur omnis orbis: quia hodie nobis omnibus eius interuenientibus meritis

salus aucta est. Vobis quoq; diligentib⁹ eam honor ⁊ virtus vna cum reliquis virginib⁹ sacris amplior prestat ⁊ gratia. Idcirco dilectissimi letamini ⁊ laudate: quia si deum ore pphetico in sanctis suis laudare iubemur: multomagis eum in hac celebritate beate virginis mris eius oportet cum hymnis ⁊ canticis diligenti⁹ extollere ⁊ dignis deo iubilare preconijs ac mysticis honorare muneribus. Hec Hieronym⁹.
Ut autem mens nostra virginis in celuz aduolantis mysteria pscrutari possit: de ipa in psenti sermone dicemus. In qua tria magna notabimus que fecit deus.
¶ Primũ dicit summatiõis.
¶ Secundũ glorificatiõis.
¶ Tertiũ assumptionis.

¶ De felici transitu virginis et de his que occurrerunt in illo.
Caplm. I.

PRimum quod fecit deus magnum in ẏgine matre dicit consummatiõis. Naz p̃sentem vitam feliciter consummauit eiusq; transitus decoratus extitit multis priuilegijs ⁊ prerogatiuis. Ad quod pleni⁹ intelligendum. Primo querimus quot annis postq; christus ascẽdit ad celos illa mater sanctissima supuixit. Et ad hoc quidam Epiphani⁹ dicit: q; beata virgo quãdo cõcepit christum erat annorum quatuordecim ⁊ in quindecimo ipm peperit ⁊ mansit cum eo annis triginta tribus: et post mortem supuixit annis viginti quattuor. Et ẏm hoc quando obijt erat annorum septuaginta duorum. Aliquibus tamen pbabilius videtur q; duodecim annis vixerit post passionẽ sui filij: ⁊ sic sexagenaria sit assumpta: cum apostoli totidem annis p̃dicauerint in iudea et circa partes illas: sicut ecclesiastica tradit historia. Secundo videndũ est quid virgo fecerit illo tempore vsq; ad suam depositionem? Et ad hoc dicunt quidam q; remansit in domo iuxta montem syon posita: omniaq; loca filij sui. scilicet baptisma. ieiunij. passionis. sepulture. resurrectionis. ascensionis deuotione sedula visitabat. Hieronym⁹ autem ad Paulam ⁊ Eustochium ita scribit. Si queritur post ascensionez quid egerit vnũ p certo est q; virgo sancta corpore ⁊ mente permansit. Quia sane angelus gabriel ac si celestis paranimphus intactam custodiuit. Et Johannes apostolus atq; euãgelista cui christus de cruce eam cõmisit ẏgo virginem seruauit: suisq; ei deseruiuit obsequijs. Non q; eximius ille sanctorũ chorus apostolorum eam deseruerit inter quos post resurrectionem intrans ⁊ exiens familiarius ꝓtulit de christi incarnatione. tanto siquidez verius quanto ab initio plenius p spũmsanctum cuncta didicerat ⁊ perspexerit oculis vniuersa: licet ⁊ apostoli p eundem spũmsanctum omnia cognouerint ⁊ in omnem edocti puenerint veritatem. Hieronym⁹. Tertio inuestigãdum est an sit in conuenies de transitu ẏginis acceptare que in libro apocripho qui Johanni euãgeliste ascribitur edocenť? Ad quod ita respondet Hieronymus vbi supra. Si venerit in manibus vris illud apocriphuz de transitu eiusdem virginis dubia p certis non recipiatis quod multi latinorum pietatis amore studioq; legendi carius amplectũtur. Quarto pscrutari debemus que sint illa que (vt pie tenere possumus) occurrerunt in virginis felicissimo obitu. Et vt colligitur a sanctis fuerunt p̃cipue sex. Primum fuit virginis consolatio. Dienanq; quadam duz in filij desiderijũ coz eius vehementer accenderet angelus cum multo lumine ei astitit ⁊ reuerenť salutauit. Aue inquit benedicta filius tuus ad te me misit: qui ⁊ genitricem reuerendam expectat: die itaq; tertia assumeris ad regna celestia. Cui virgo. Cupio inquit vt filij ⁊ fratres mei apostoli ad me pariter congregenť: vt eos anteq; moriar corporalibus oculis videam: et ab eis sepeliri valeam: ⁊ ipis psentibus spiritum deo reddam. Iterum exopto valde vt anima mea de corpore exiens: nullũ spiritũ teterrimũ videat: nulla q; mihi sathãe potestas occurrat. Cui angelus. Ecce omnes ad te congregabuntur apostoli: qui nobiles tibi exhibebunt exeq̃as funeris: ⁊ in eorũ conspectu spirituz exhalabis. Nam qui olim pphetam de iudea in Babyloniam in crine attulit: sbito ipe pculdubio ad te apostolos adducere poterit in momento. Malignos autẽ spiritus videre cur metuis cũ eorum supbiam tua humilitate contriueris: hoc tamen voluntas tua vt ipos nõ videat. His dictis absscessit angelus. Aiũt autem nõnulli q; p̃sentauit angelus virgini palmam quam attulit e paradiso: que nimia claritate splendebat. Et erat virge viriditati consimilis: sed folia illius vt stella matutina fulgebant quã ante phetrum portandam angelus dixit. Secundum quod occurrit in virginis obitu fuit apostolorum omniũ congregatio. Refert nanq; Dionysius in libro de diuinis nominibus. Apostolos in dormitione virginis euenisse: ac vnumquẽq; in laudem christi ⁊ virginis sermonem

feciſſe: loquens nanq; ad Thimotheū ait. Noſ
vt noſti ⁊ ipe ⁊ multi ſanctorum noſtrorum fra
trum cōuenimus ad viſionem corporis vite ꝑn
cipis: ⁊ que deum ſuſcepit. Qualiter vero ibi
apoſtoli venerūt colligitur vtputo ex illo libro
apocripho. Nam ꝑdicante Johanne in ephe-
ſo celum repente intonuit: ⁊ nubes candida ip-
ſum ſuſtulit ac raptum ante Marie ianuā col
locauit: percutien ſq; oſtium interius introiuit
⁊ ꝙginem ſalutauit. Quem illa videns obſtu-
puit: ⁊ pre gaudio lachrymas continere nequi-
uit. Dixitq; fili Johannes memor eſto verbo-
rum magiſtri tui: quibus me tibi in matrem: et
te mihi in filium commēdauit. Ecce a domino
vocata debitum humane conditiōis exoluo: ⁊
corp⁹ meum tibi ſolicita cura recommēdo. Au
diui enim iudeos dicentes. Expectemus viri
fratres quo aduſq; illa que Jeſum portauit ſb-
eat mortem ⁊ corpus eius continuo rapiemus
ac iniectum ignibus comburemus. Tu igitur
hanc palmam deferri facies ante pheretruz: cū
corpus meum duxeritis ad ſepulchruz. Dixit
q; Johannes. O vtinā hic eſſent omēs aposto
li fratres mei: vt decentes tibi parare poſſem⁹
exequias: ac exoluere laudes dignas. Hec illo
dicente omnes apoſtoli de locis in quib⁹ pre-
dicabant a nubibus rapiuntur: ⁊ ante Marie
oſtium collocant. Qui videntes ſe ibidem inſi
mul congregatos mirabant dicentes. Que nā
cauſa eſt propter quam hic domin⁹ nos inſimul
congregauit. Johannes ergo ad eos exiuit: et
dominā de corpore receſſuram ꝑdixit. Tertiuz
quod occurrit in ꝙginis tranſitu fuit ſine dolo-
re cōſummatio. Pie nanq; creditur q; anima il-
la ſactiſſima abſq; dolore fuerit a ſuo corpore ſe-
parata. vt autem ſcribit in libro illo apocripho
Congregatis apoſtolis circa horam noctis ter
tiam: affuit Jeſus cum angelorum ⁊ ſanctorum
multitudie: dixitq; Jeſus ꝙgini matri ſue. Ve
ni electa mea et ponam in te thronum meum: q;
concupiui ſpeciē tuam. Et illa. Paratū domie
cor meum paratū cor meum. ſicq; Marie ani-
ma de corpore egredit: fuitq; tam a dolore car
nis extranea q; a corruptione extiterat aliena.
Quartum quod occurrit in virginis obitu fuit
chriſti ⁊ totius curie celeſtis obuiatio. Et de h
ita pulchre loquit Hieronymus in ſermone ad
Paulaz ⁊ Euſtochiū. Ad eius ꝓfecto exequi
as q;tum phas eſt credere fatiulabant angeli:
⁊ vniuerſe celorū congratulabant curie: nec mi
rum quia honor maternus eius ē: qui natus ē
ex ea: quem omnis celorū ordo venerat ⁊ ado-
rat ſup ſe eleuatum cum patre in ſede maieſtatis
deum. Legimus ergo q; ſepe ad funera et ad ſe-
pulturas quorūlibet ſanctorū angelos aduenis
ſe ⁊ ad exequias eorum obſequia ꝓſtitiſſe: necnō
⁊ animas electorū vſq; ad celos cum hymnis ⁊
laudibus detuliſſe. vbi ⁊ vtriuſq; ſexus chori
cōmemorāt frequēt auditi laudes ceciniſſe Et
in terra ⁊ quod perſpicacius eſt multo nonnū-
q; lumine eoſdez reſplenduiſſe. Inſup ⁊ adhuc
viuentes in carne ibidem miri odoris fragran-
tiam diutius ꝓſenſiſſe. Quod ſi ad recreandam
ſpem ⁊ corroborādā fidem interdum aſtantiuz
ſaluator noſter chriſtus ob merita ſuorū ampli
us comprobanda tanta ⁊ talia dignatus eſt ex-
hibere ꝑ ſuos celi miniſtros circa defunctos:
quantomagis hodierna die credendum eſt mi-
litiam celorū cum ſuis agminibus feſtiue obui-
am aduenisſe genitrici dei: eamq; ingenti lumi-
ne circūfulſiſſe: ⁊ vſq; ad thronum olim ſibi eti
am ante mundi conſtitutiōz paratum cum lau-
dibus ⁊ canticis ſpūalib⁹ pduxiſſe. Nulli du
bium omnem illam celeſtem hieruſalem tunc ex
ultaſſe ineffabili leticia: tunc iocūdatam eſſe in-
extimabili charitate. tuncq; cum omni exultati
one iubilaſſe: quoniaz feſtiuitas hec que nobis
hodie reuelabitur annua: illis ominibus facta ē
continua: nec immerito. creditur enim q; ſalua
tor omniū ipe q;tum datur intelligi ꝑ ſe totus
feſtiuus occurrit: ⁊ cum gaudio eam ſecum in
thronō collocauit. Hec Hieronymus. Quin-
tum quod occurrit in virginis tranſitu fuit iu-
deorum ꝓſecutio. Nam vt ſpūm tradidit virgo
ſanctiſſima dixit apoſtolis domin⁹. Corp⁹ vir
ginis matris in vallem ioſaphat deferte ⁊ i mo
numento nouo quod ibidem inuenietis illud re
condite: ⁊ me ibidem triduo donec ad vos re-
deam expectate. Statimq; apoſtoli corp⁹ cum
laudibus ſuſceperūt. domin⁹ ꝙo pheretrum et
apoſtolos nube ꝓtexit itaq; ipi non videbant
ſed tm vox audiebat. Affuerunt ⁊ angeli cum
apoſtolis concinentes ⁊ terram totaz ſonitu mi
re ſuauitatis replentes. Excitati omnes ad tam
dulcem melodiam de ciuitate velocius exeunt:
⁊ quidnam hoc ſit diligentius ſciſcitant. Tunc
extitit qui diceret Mariaz illam matrem Jeſu
eſſerūt diſcipuli mortuam: tunc omnes ad arma
concurrūt ⁊ ſe mutuo hortant dicentes. Uen
te ⁊ omnes diſcipulos occidamus: ac illud cor-
pus quod ſeductorem portauit ignibus combu
ramus: Princeps aūt ſacerdotū hec vidēs ob
ſtupuit ⁊ ira repletus ait. Ecce tabernaculum
illius qui nos ⁊ genus noſtruz cōturbauit qua
lem gloriam nunc accepit: ⁊ hoc dicens manus
ad pheretrum miſit volens illuz euertere. Tūc
manus eius ambe ſubito aruerunt: ⁊ pheretro
adheſerūt ita vt ad pheretrū manibus pēderet

ꝛ nimio cruciatu vexatus lamentabiliter eiula-
ret. Reliquus aũt populus ab angelis q̃ erant
in nubibus cecitate ꝓcussus est. ℙrinceps ꝟo
sacerdotum clamabat dicens. Sancte ℙetre i
hac tribulatione me non despicias. Cui ℙetr⁹
Si in dominũ Jesum ꝛ in hanc que ip̃m porta
uit credideris sanitatis beneficio potieris. Cui
respondit. Credo dominũ Jesum verum esse fi
lium dei: ꝛ hanc sacratissimam matrem ei⁹. sta-
timq; a pheretro fuerũt manus eius solute: sic
q; ꝛ ceteri qui furant cecitate ꝓcussi in christũ
ꝛ matrem credentes lumen recuperarũt ¶ Se
xtum quod occurrit in ꝟginis transitu fuit cor
poris sepelitio. Sepelierunt quidem apostoli
corpus illud sanctissimum iuxta mandatuz do-
mini. Sup hoc ita scribit ℍieronymus ad pau
lam ꝛ eustochiũ. Monstratur sepulchrum ei⁹
cernentibus vobis vsq; ad p̃sens in vallis iosa
phat medio: que vallis est intra montem syon
ꝛ montem olineti posita: quã ꝛ tu o paula ocul'
conspexisti: vbi in eius honore fabricata est ec-
clesia miro lapideo tabulatu in qua sepulta fu-
isse: vt scire potestis ab omnibus ibidem habi
tantibus predicatur. Sed nũc vacuum cẽ mau
soleum cernentibus ostenditur. Hec ℍiero.

¶ ꝙ gloria virginis excedit gloriam
quorũcũq; beatorum angelorũ et ho
minum christo dumtaxat excepto.
Caplm. ii.

Secunduz quod fecit deus magnum in virgie benedi
cta dicitur glorificationis. Virum
certe q; gloria vnius puelle supet omnium bea-
torum ꝛ angelorũ ꝛ hominũ ꝑeminentiã. Ideo
ℍieronymus vbi supra ait. Hec est dies i qua
vsq; ad throni celsitudinem intemerata mater ꝛ
virgo ꝓcessit: atq; in regni solio sublimata post
christum gloriosa resedit. Sic ita q; vbiq; confi
denter sancta dei canit ecclesia: quod de nullo
alio sanctorum phas est credere vt vltra ange-
lorum vel archangelorũ merita trãscenderit. ℍ
ℍiero. Quanta ꝟo sit gloria ꝟginis in celo ex
q; illius dignitates declarant.
¶ ℙrima dicit maternitatis.
¶ Secũda charitatis.
¶ Tertia tranquillitatis.
¶ Quarta capacitatis.
¶ Quinta vnitatis.
¶ ℙrima dignitas virginis dicitur maternita
tis. Maior nanq; est excellentia ꝟgis q; sit ma
ter dei q̃ q; sit domina creaturarũ dei. hoc enim
dependet ab illo sicut ramus a sua radice. Er
go certitudinaliter tenendum est: q; ipa est sup
omnes ordines angelorũ: tam q̃ p se implens ꝛ
continens vnum integrum actotalem statum:
cui ꝑm rectam rationem altera ꝑsona cõgruere
non potest: quia ipe status ex sui ratiõe ꝓpter
incõmunicabilem dignitatem exigit vnitatem.
Sicut enim nullatenus decet plures esse xp̃os:
nec deum plures homies. sic nullo modo decet
dei filiũ nisi vnam solã matrem naturalez habe-
re. Item ratio naturalis apte ac directe dictat:
q; mater regis omniũ est in sede regia sup omẽs
ordines ministrorũ ꝛ militum collocanda. vn-
de quia est electa in matrem: est electa ad digni
tatem excedentẽ dignitatez ministrorꝫ ac famu
lorum. Quia ꝟo ratio materni amoris est que
fertur in deum vt in suum filium realez. a nullo
alio affectu cuiuscunq; qui non est realiter mat
dei: ꝓterq; ab ipa nunq; participari põt. Nam
vt dicit ad Hebreos. j. ca. Sicut filius dei chri
stus sedet ad dexterã maiestatis in excelsis: tan
to melioꝛ angelis effectus quanto differentius
p̃ illis nomen hereditauit: quod nomen est: vt
sit vere deus p gratiam vnionis. Sic ꝛ mr̃ do-
mini Jesu glorioſa tanto melioꝛ angelis effecta
q̃to p̃ omnibus creaturis hereditauit vt obti-
neret dignissime matris nomen. Unde prophe
ta ait. Eleuata est magnificentia tua sup celos
deus. magnificentia enim dei facta est ꝟgo ma
ria. Nam sicut in p̃ma conditiõe magnificatus
est deus. quia de nihilo tam sblime vniuersum:
ꝛ tam sblimes angelos condidit. Sic quoq; in re
paratiõe non minus magnificatus est. q: de hu
mana natura infecta ꝑdita ꝛ damnata christuz
hominem ꝓpagauit: ꝛ de muliebri sexu in ordi
ne rationabiliũ ꝑm cõmunem cursum in filio et
matrem sibi dedit ꝛ toti celesti curie. ¶ Secun
da excellentia ꝟginis que magnam ei⁹ gloriam
monstrat charitas nuncupat. Oẽs nempe or-
dines ꝛ status glorie p̃ncipaliter distinguuntur
ꝑm superiores ꝛ inferiores ratiões diuini amo-
ris. Non enim in omni ratione charitat' distin-
gui possunt cum omnes ꝓticipent illam. nec q
aliquam ratiõz que non sit ratio diuini amoris
potest vnus sup alterum in maiori propinqui-
tate seu vicinitate ad deum supcollocari. Ma-
ternus q̃ amoꝛ incompabiliter transcendere de
bet omnes alias ratiões amoris in deum: ꝓter
illam q̃ est in anima xp̃i: que. j. ferẽ realit i deũ
tanq; in ꝑsonam ꝓpriam. ¶ Tertia ꝟginis ex-
cellentia magnitudinem glorie eius ostendens:
tranquillitas nominat. Xp̃i enim aspectus fi-
lialis ad matrem singularissimus ac amoꝛissi-

mus ⁊ transcendentissm⁹ esse debet. ita q⁹ totaz celestem curiam simul sumptam ꝓter matrē nō debet aspicere sub tali reuerentia: nec sb ordine talis aspectus seu amoris. ¶Quanto autem dei aspectus altius fertur in aliquem beatoꝝ: tanto fortius ⁊ altius se ꝓ beatitudinem imprimit illi: ⁊ tanto altius conspicit ⁊ suscipitur ac acceptatur ab eo. Igit inexplicabile est sub ꝯta altitudine, latitudine ⁊ intimitate a deo ꝙgo aspiciatur. Ideo ex consequenti sup omnes alios i gloria coronat. Unde Hieronymus in ꝑmone de assumptione ait. Nec in mundo dignior locus fuit virginalis vteri templo in quo dei filiū suscepit: nec in celis sblimior regali solio q̄ mariam marie filius sblimauit. ¶Quarta ꝙginis dignitas capacitas dicta est. ꝑm enim Diony. Omnia inferiorum dona in superioribus in tāta excellentia sunt q⁹ quasi nulla compatio est nisi sicut est in circūferentia ad suum centrum. Cuz ergo beata virgo supza omnem ordinem sit intātum q⁹ ꝓ se faciat ordinem incōmunicabilem sicut predictum est: sequitur q⁹ sup omnes inferiores ordines tam angelorum q̄ hominū simul sumptoꝝ ipa improportionabiliter est plata. Et quicqd est glorie in omni inferiori glorificata natura tam angelica q̄ humana: multo ꝑexcellentius est in virgine matre dei. nec dubium hoc reddat aliorum beatitudo numerosa: multa ac magna. quia hoc nihil facit ad rem maioritatis glorie essentialis seu substantialis. Naz in spūalibus idem maius quod melius reputatur. Nam plus de substantiali gloria est in vno seraphin q̄ sit in omnibus inferioribus angelis etiam si ꝓ impossibile ꝑm naturam multiplicarentur in infinitum. Supaddendum ergo est q⁹ nullus inter puras creaturas ordo in celis tātū superat ordinem immediate sibi coniunctuz q̄tum gloria matris dei supat omne quod ei inferius est. Ad quod intelligendum considerem⁹: q⁹ in corporibus vniuersi superiora continent inferiora ⁊ inextimabiliter plus. ¶Quinta virginis dignitas que illius gloriam declarat dicitur vnitas. Quanto enim beati magis vniunt cum deo: tanto gloriosiores sunt in eo. Omnes autez creature simul iuncte non tñ vniunt deo q̄tum sola beata virgo. Ad cuius intelligētiaz notandum est q⁹ sex sunt gradus vnionis i deū ꝗbus creature in illum ꝑfectim ascendūt.

¶Primus est vnio creatiōis.
¶Secūdus cognitionis.
¶Tertius dilectionis.
¶Quartus glorificationis.
¶Quintus maternal conceptiōis.
¶Sextus ꝑsonalis vnionis.

¶Primus gradus est creationis .i. per participationem essendi ꝓ quam entia coniungūtur deo: vt cause efficienti ⁊ exemplari atq̄ finali. Secundus gradus est vnio cognitionis .s. per vim intelligendi per quam intellectualia vniūtur deo vt supernaturali credibili: ⁊ vt credito ⁊ credendo. ¶Tertius gradus est vnio dilectionis quo amici dei in presenti vita vniuntur illi ꝓ amorem. ¶Quartus gradus dicitur glorificationis .s. per donum glorificationis ꝓ visionem ⁊ fruitionez glorie sempiterne ꝓ quam anima vnitur deo vt obiecto beatifico faciliter viso. ¶Quintus est vnio maternalis conceptionis ꝓ quam beata virgo est facta mater dei: ita vt vna atq̄ eadez esset caro virginis ⁊ caro christi non considerata in christo diuinitate eius.

¶Sextus autem est gradus ꝑsonalis vniōis qui competit christo qui fuit deus ⁊ homo ꝓpter vnionem naturarū in ꝑsona verbi. In qlibet autem istoꝝ graduū quilibet excedit alterum in infinitum. quia inferior in sua specie multiplicatus in infinitum: superiori equiparari non valet. Quod sic patere potest. Primum enim patet: quia esse in infinitum excedit non esse: ꝯtalia infinita non entia non equiualent minimo puncto essendi. Secundū etiam patet: quia infinita non intellectualia vni intellectui equiualere non possunt. Tertium similiter patet: q⁹ omnes intellectus infideles ⁊ inimici dei non equiualent vni fideli ⁊ amico dei. Unde Prouerb. xvj. cap̄. scriptum est. Melior est vnus timens deum q̄ mille filij impij. Quod quidem verum est nisi ꝓ quanto quidam ex eis in dei predestinatione pro tempore futuro habentur vt dei fideles atq̄ amici. Quartum etiam patet. Nam quicquid dari potest citra visionem dei nō eq̄ualet vni beato: quia omnia simul sumpta non facerent vnum beatum. Quintuz etiam patet. Nam illa vnio siue accessus qui est ꝓ maternalem conceptionem transcēdit omnes inferiores ⁊ in infinituz ꝑ ut in hoc accessu includitur maximus amor sibi correspondens ac plenarie consummans: quia sicut cōmunis amoris gradus consummat in gloria: sic maternus dei amor cō summatur in Maria. Sextum ⁊ vltimū insup patet. Nam gradus vnionis personalis tante est transcendentie q⁹ reliqui citra ipm infinities multiplicati ei equiualere non possunt. Ecce q⁹ quintus ascensus vnionis in deum scilicet per maternalem conceptionem in infinituz excedit omnes alios precedētes. Ex quo manifeste apparet q⁹ q̄tum in p̄senti seculo talis vnio excellit alias vniones in gratia tantū nūc in paradiso excedit in gloria.

Ex pie credere possumus et verisimiliter debemus tenere virginem a mortuis resuscitatam assumptam cuz corpore et anima in celum. Ca. III.

Certiuz quod fecit deus magnum in virgine gloriosa dicitur assumptio. Ut eniz pie creditur tertia die postq̃ corpus virginis fuit sepultum: dum ibidem commorarent apostoli aduenit Jesus cum multitudine angelorum ipsosq̃ salutauit dicens. Pax vobis. Qui respõderunt. Gloria tibi deus q̃ facis mirabilia magna solus. Tunc saluator locutus est: dicens. Surge columba mea tabernaculum glorie: templum celeste: statimq̃ surrexit z de tumulo ab apostolis patefacto prodijt. Sicq̃ gloriose cũ corpore ad celestia regna perrexit. Et licz hoc non sit nobis certitudinaliter reuelatum. tamẽ sic habet cõmunis omniũ sanctorũ opinio. Jpi nanq̃ ad hoc tenendum cõgruentissimis rationibus inducunt. Ex quibus nos quinq̃ annotabimus.

¶ Prima dicit completionis.
¶ Secũda honorationis.
¶ Terta sanctificatiõis.
¶ Quarta pfectionis.
¶ Quinta gratificationis.

¶ Prima ratio probans virginem assumptam cum corpore z anima dicit completionis. Creditur nanq̃ q̃ multorũ sanctoruz sit resurrectio completa: qui cum anima simul z corpore possident regnum celeste cum christo. Multo magis hoc conuenire debet virgini gloriose. Unde z de hoc Hieronymus in ꝓmone ad Paulam z Eustochium inquit. Quomõ autem vel quo tempore aut a quibus psonis sanctissimum corpus virginis a sepulchro ablatuz fuerit: vel vbi transpositum: vtrumue resurrexerit nescit: quãuis nonnulli astruere velint eam iam resuscitatam z beata cum christo immortalitate in celestibus vestiri. Quod z de beato Johanne euãgelista eius ministro: cui ꝟ virgini a christo virgo commissa est plurimi asseruerãt. quia in sepulchro eius (vt ferũ) non nisi manna inuenitur. quod escaturire cernit. Uerũtamen quid horum verius censeatur ambigimus. Melius tamen deo totum cui nihil impossibile est: cõmittim⁹: q̃ aliquid temere diffinire velimus auctoritate nostra. Sicuti z de his qui cum domino (teste euangelio) resurrexisse crediũt. Sed vtrum redierint in terre puluerem an non: certuz nõ habemus nisi quod legimus: quia multa corpora sanctoruz qui dormierãt surrexerũt ac venerũt in sanctam ciuitatem. s. hierusalez z apparuerũt multis. De quibus pfecto nonnulli doctoruz senserũt z in suis reliquerunt scriptis q̃ iam in illis perpetua sit completa resurrectio. Unde et beatus Petrus dixisse legitur: cum de Dauid loqueret in testimoniũ. Et sepulchrũ inq̃t eius apud vos est: quasi non sit ausus dicere q̃ ipse aut corpus eius apud vos est: sed tantũ sepulchrum quo conditus fuerat. Hinc enim aiunt resurrexisse z ipsum cum ceteris sanctis. Et ideo vacuum remansisse monumentum: vt nũc beate Marie cernitur. Quod sane factũ z de aliis quibuslibet locis scripturarũ firmare conãtur q̃ hi iam cum christo regnent resuscitati in eternam societatem: quod q̃ deo non est impossibile nec nos de beata Maria factum abnuimus.

¶ Secunda ratio probans virginem cum corpore z anima assumptam dicit honorationis. Dicit enim Bernardus. Sanctorum corpora deus pciosa sblimium tam gloriose venerabilia reddidit z honore tam mirifico sublimauit: vt z ipis deputetur locus eorũ veneratiõi ? gru⁹ z ad ipa mundus pperet vniuersus. Si g̃ marie corpus sup terram esse dicatur cum nec deuota frequentetur visitatione fideliũ nec eidem locus deputetur honoris. nimirum videbitur christum honorem materni corporis contemsisse: cum tamen sup terram aliorum sanctorum corpora sic honoret. Tertia ratio dicit sanctificationis. vt enim dictum est in p̃cedentibus. q̃ beata virgo sanctificata fuit anteq̃ nasceretur: fomes in ea nunq̃ aliquem actum habuit: et p̃ secũdam sanctificationem totaliter ab ea fuit ablatus. Cum ergo vitium fomitis inducat debitum incinerationis in carne: videtur q̃ corpus virginis a tali debito omnino fuerit absoluta: z p̃ consequens nec eius corpus debuit incinerari. Ista est ratio Riccardi in. iiij. di. xliij. vt plene diximus in sermone de resurrectione christi.

¶ Quarta ratio dicitur perfectionis. Sicut enim Maria fuit plena gratia pre ceteris puris creaturis. ita debuit esse plena gloria: et ita cum corpore glorificanda ante resurrectionem aliorum. De hoc sic dicit beatus Augustinus Si merito pre oibus viuẽtibus Marie donata est gratia: morte erit minuenda? Absit cum mors aliorum sanctorum pretiosa sit z gloriosa. Quinta ratio dicitur gratificationis. Decuit quippe virginem cum corpore ad gloriam deduci: vt filius eius benedictus in omnibus gratis maternis beneficijs inueniretur. Jpa nanq̃ fuit que filio ex purissimis sanguinibus eius corpulentam sbstantiam dedit. Jpa que nouẽ mẽ

sibus vtero suo portauit. Ipa que illum letan-
ter peperit ꝛ pannis inuoluit ac lacte pauit. Ip
sa que in suis necessitatibus eum iuuit illicꝫ ꝙ-
tum potuit studiosissime semper occurrit. Ipa
que eum dulciter suum Jesum dilexit. Ipsa er-
go digna regnare cum filio assumi debuit etiaꝫ
cum corpore ad regnum celorum. Quia vt Au
gustinus ait. Putredo ꝛ vermis humane est
opprobrium conditionis a quo opprobrio cum
Jesus alienus sit Marie natura excipit quaꝫ
Jesus de ea assumpsisse probatur. Firmiter er-
go credimus ꝙ saluator omnium Jesus colen-
dissimam suam matrem voluit in corpore ꝛ ani
ma facere gloriosam: quam nos laudare cone-
mur. Hec siquidem est per quam omnis male-
dictio soluta est: ꝛ celestis bñdictio venit in mũ
dum. Hec est que pro nobis peccatoribus insa
tigabiliter intercedit. Hec regina misericordie:
ad quam confugientes tuti esse valemus. Hãc
omnes inuocemus vt per illius merita in hoc se
culo impetremus gratiam sui filij: ꝛ in futuro p
ueniamus ad eternam requiem Amen.

¶ Sermo trigesimus de angelis quo
rum solennitas in ecclesia celebratur
propter miraculum quod apparuit ī
monte Gargano.

Angelis suis de⁹
mandauit de te: vt custodiant te in
omnibus vijs tuis. Illuminati pro-
phete verba sunt ista originaliter ꝓsalmo. xc.
Debitores sumus fratres charissimi angel' bea
quor bñficia nobis prestare non cessant. Quia
tamen ipi inuisibiles sunt ꝛ immateriales sub-
stantie: plericꝫ illos negligũt venerari. Ab qđ
vt humane imbecillitati ꝓsuleret singulari mo-
do in monte Gargano. Anno domini. ccc. xc.
locus inuentus est in quo archangeli Michae
lis aliorumcꝫ angelorum iugis memoria vsqꝫ
ad consummationem seculi permaneret. Nam
dum quidam prediues nomine Garganus: q̃
exeuentu suo monti vocabulum dedit infinita
pecorum multitudine abundaret contigit vt se-
mel thaurum perderet. Quem solicite querẽs
inuenit eundem in vertice mõtis foribus cuius-
dam assistere spelunce: quem cum sagitta ape-
tisset illa velut flamine venti retorta eum a quo
iactata est mor reuersa percussit. Turbati ciues
ꝛ stupefacti Episcopum Sipontinum quid fa
cto opus esset consulerũt. Qui triduanui indi-
xit ieiunium: orandumcꝫ deum precepit. Quo
facto sanctus archangelus Michael apparuit
per visionem episcopo dicens. Ego sum Mi-
chael archangelus: qui in cõspectu dei semper
assisto. Volui autem locum illius spelunce mi-
hi dedicandum illo iudicio sagitte cunctis mor
talibus declarare. Qua visione lectio⁹ fact⁹ epi-
scopus alijs quod viderat enarrauit. Et sic ab
eo tempore ecclesia ibi consecrata fuit ob reue-
rentiam beati archangeli: que vsqꝫ in presentez
diem a cunctis fidelibus deuotiõe precipua fre
quentatur. Quapropter ꝛ solennitas angelorũ
a patribus fuit instituta: quam ex debito ꝛ ob
ligatione p̃cepti mense septembris omnes cele-
brare tenẽtur. Quia vo in tãta festiuitate mẽs
nostra ad ipos angelos colendos precãdosqꝫ ẽ
inflammãda. Idcirco de ipis in presenti ꝑmõe
dicemus. de quibus tria mysteria erunt decur
renda.

¶ Primũ dicit cognitionis.
¶ Secundũ pductionis.
¶ Tertiũ missionis.

¶ Qualiter angelus ab homine co-
gnosci potest. et quomodo spirit⁹ est
incorporeus qui tamen potest in assũ
pto corpore apparere.

Capitulũ. I.

Primum de an-
gelis mysterium decurrenduz dici
tur cognitionis. In quo tria dubia
pponimus illustranda.

¶ Primum vtrũ substantie sepate que dicun-
tur angeli possint cognosci ab hominibus via-
toribus.

¶ Secundũ vtrũ angeli habeant corpa sibi na
turaliter vnita.

¶ Tertiũ vtrũ assumũt aliqñ corpora.

¶ Pro ꝑmi dubij illustratiõe distinguere pos-
sumus triplicem noticiam.

¶ Prima dicit ꝓpria ꝛ intuitiua.

¶ Secũda cõmunis ꝛ effectiua.

¶ Tertia fidelis ꝛ reuelatiua.

¶ Prima noticia dicit propria intuitiua. qua
scilicet cognoscitur angelus in sua substãtia si-
cuti est. Et hac angelus cognosci non potest a
puris viatoribus. vt inquit Thomas ꝑma pte
q. lxxxiij. ex eo ꝙ intellectus noster ꝑm statuz
presentis vite nihil intelligit: nisi conuertendo
se ad fantasmata. Et sic substantias immateria
les que sub sensu et imaginatione non cadunt
primo et per se ꝑm modum cognitionis nobis

expertū intelligere nō possum⁹. Immo ꝛ adam in statu innocētie, vt etiā dicit Tho. j. pte. q. xc iiij. Intelligere non potuit sbas sepatas: eo q illi aime cōpetebat modus intelligendi per conuersionem ad fantasmata sicut et nobis. Et licz ꝑ plato voluerit q substantie immateriales non solum a nobis intelliguntur: sed sint etiam ꝑma a nobis intellecta. ꝑposuit enim formas immateriales sbsistentes: quas ideas vocabat esse ꝑ pria obiecta nostri intellectus. ꝛ ita ꝑmo ꝛ p se a nobis intellecta. Sed quia anime cognitio applicatur rebus materialibus ꝑm q itellectui p̄miscetur fantasia ꝛ sensus. Ideo q̄tomagis intellectus fuerit depuratus: tanto magis percipit immaterialiū intelligibilem veritatem. Nihilominus contrariū videt sentire in Thimeo vbi dixit. Inuisibilium diuinarū potestatum: que demones nuncupātur p̄stare ratiōem magis est opus q̄ ferre valeat hominis ingeniuz. De comm̄tatore ꝙo asserit Thomas q in .ij. Methaphisice dixit si substantie abstracte non possent intelligi a nobis tunc natura ociose egisset: quia fecisset illud quod est in se naturaliter intellectum: non intellectum ab aliquo. Sed dictum hoc deficit ꝑmo quia non sequitur q si sbstantie sepate non intelliguntur a nobis: non intelligantur ab aliquo intellectu: intelliguñt eñ a scipis ꝛ a seinuicem. Secundo deficit sententia cōmentatoris: quia non est finis sbstantiarū sepatarum vt intelligantur a nobis. ¶ Secunda cognitio dicitur cōmunis effectiua: quādo cognoscit causa p effectum: ꝛ est cognitio quedam generalis: hāc cognitionem habuerūt philosophi de angelis ꝛ p̄cipue Aristotiles in .xj. Methaphisice: qui voluit q intelligentie mouerent speras celorum ꝛ celestia corpa. ¶ Tertia ꝙo cognitio dicit fidelis ꝛ reuelatiua. quando .s. aliquid cognoscit fide: quia sic est certitudinaliter reuelatum. Hoc modo relictis philosophorū vanitatibus atq̄ erroribus hominuz curiosorū nos firmissime asserim⁹ q angeli sunt nobilissimi spiritus deo bono fruentes: nob vt infra docebimus beniuoli ꝛ affecti: quibus mediis dei secreta ꝛ mysteria gratie hominib⁹ sunt reuelata. Mali ꝙo penis eternis iustissime deputati. Si ꝙo quis quereret vnde hec veritas est exorta? Respōdemus q ex latissimo campo scripture sacre veteri videlicet nouoq̄ testamēto: vbi de angelis expresse fit mentio. Unō Genesis. ca. xvj. scribitur de Agar dum fugeret essetq̄ in solitudine: quia affligebat eaz Sara domina sua. Cūq̄ inuenisset eam angelus domini iuxta fontem aque in solitudine ꝛc. dixit ad illam. Agar ancilla Sarai vnde venis ꝛ quo vadis? Que respondit. A facie domine mee ego fugio. Dixitq̄ ei angelus domini. Reuertere ad dominā tuam: ꝛ humiliare sub manibus illius. Et Genesis. xix. capi. Uenerunt duo angeli sodomam vespere. Et. xxij. capi. Angelus domini de celo clamauit dicens. Abraam Abraam. Et. xxviij. capi. Uidit Jacob in somnis scalam stantem super terram: ꝛ cacumen illius tangens celum: angelos quoq̄ dei ascendētes ꝛ descendentes per illaz. Et. xxxij. capi. Jacob itinere quo ceperat abijt: fueruntq̄ ei obuiam angeli domini. Et Exodi. xiiij. capi. Angelus dei precedebat castra israel: ꝛ cum eo pariē columba nubis. Et. xxiij. capi. Ecce ego mittam angelū meum qui precedat te ꝛ custodiat⁹ in via introduc at ad locum quem p̄paraui tibi. Et Numeri. xxij. capi. Cum vidisset asina stantem angelum cecidit sub pedibus sedentis. Et secūdi Regum vltimo capi. Cum extendisset manum angelus domini super hierusalem vt disperderet eam: misertus est dominus sup afflictionem ꝛ ait angelo percutienti. Sufficit nunc continue manum tuam. Erat autem angelus domini iuxta aream arcuna iebusei. Et. iiij. Regum. j. capi. Angelus domini locutus est ad Heliā. Et. xix. capi. Angelus domini percussit in castris assyriorum. Et Thobie. v. ca. Egressus Thobias inuenit iuuenem splendidissimum stantem p̄cinctum ad ambulandum: ꝛ ignorans q angelus dei esset: salutauit eum ꝛ dixit. vnde te habemus bone iuuenis. Et Judith. xiij. capi. Uiuit dominus quoniā custodiuit me angel⁹ ei⁹. Et Ecclesiastici quinto. c. Ne dicas coram angelo tuo non est p̄uidentia. Et ꝑsalmo. viij. Minuisti eum paulominus ab angel⁹. Et pā. xcvj. Adorate eum omnes angeli eius. Et pā. ciij. Qui facis angelos tuos spiritus. Et psal. cxlviij. Laudate eum omnes angeli eius. Et Baruth. vj. capi. Angelus meus erit vobiscū Et Danielis. iij. capi. Angelus autem domini descendit cum Azaria ꝛ socijs eius in fornacez: ꝛ excussit flammam ignis de fornace. Et eodē capi. Benedicite angeli domini domio: laudate ꝛ superexaltate eum in secula. Et. xiij. capo. dixit angelus domini ad Abachuc. Ferprandium quod habes Danieli in babylonem: qui est in lacu leonum. Et Malachie. iij. ca. Statim veniet ad templum sanctum suum dominator quem vos queritis. ꝛ angelus testamenti quem vos vultis. Et Luce. j. capi. Apparuit Zacharie angelus domi stās a dextris altaris incensi. Et eodem. capi. Missus est angelus Gabriel a deo in ciuitatē galilee cui nomen nazareth ad ꝙginem desponsatā viro. Et. ij. cap.

Angelus dñi

Angelus domi stetit iuxta illos. Eodē. c. Fctā est cū angelo multitudo militie celestis exercit⁹ Et. xxij. ca. Apparuit ei angelus domi de celo confortans eū. Et Matthei. j. ca. Angel⁹ dñi apparuit in somnis Joseph. Et. iiij. c. Accesserūt angeli ⁊ ministrabāt ei. Et. xxij. c. Erunt sicut angeli dei in celo. Et. xviij. c. Angeli eorum semper vident faciem p̄ris mei q̄ in cel̄ est. Et. xxiiij. c. Mittet angelos suos cum tuba. Et. xxv. ca. Cū venerit filius hoīs in maiestate sua ⁊ omēs angeli eius cū eo. Et. xxvj. c. An putas q̄ non possum rogare p̄rem meū ⁊ exhibebit mihi mō plusq̄ duodecim legiones angelorū. Et Johānis. v. c. Angelus aūt dñi p̄m tps descēdebat i piscinam. Et ad Hebre. j. c. Cui aliq̄n angelorum dixit filius meus es tu. Et Actuum. xij. c. Angelus domini astitit ⁊ lumen refulsit in habitaculo carceris. Eodem. c. Misit dominus angelu⁹ suū et eripuit me de manu herodis. Et Apocal̄. j. c. Significauit deus que oportet fieri cito loquens p̄ angelum suum seruo suo Johanni. Et. ij. ca. fit mentio de angelo Pergami Tiatire ⁊ Smirne. Et. iij. c. de angelo Sardis philadelfie ⁊ laodicie. Et. vij. c. de angelo ascēdente ab ortu solis. Et. x. c. de angelo amicto nube. Et. xij. c. de angelis p̄eliantibus. Et. xiij. ca. de angelo habente euangelium eternum. Et xvj. c. de septem angelis habentibus septē phialas ire dei. Et. xviij. c. de angelo descendēte de celo habente potestatem magnam. Et. xx. c. de angelo descendente de celo habente clauem abyssi ⁊ cathenam magnam. Et. xxij. c. de angelo qui non p̄misit se adorari a Johanne. Ex q̄bus omnibus cogimur confiteri esse angelos licet illos p̄ statu isto in sui substantia videre nō valeam⁹. De demonib⁹ aut̄ vidē potes q̄ posui in tractatu de timore iudiciorū dei. ¶ Secū dum p̄ncipale dubium ꝓpositum fuit vtruz angeli habeant corpora sibi naturaliť vnita. Et q̄dam contendūt ꝓbare q̄ sic. Primo q̄ Origenes in li. periarchon dicit. Solius dei. id ē patris ⁊ filij ⁊ spūssancti vere id ꝓprium est: vt sine materiali substātia ⁊ absq̄ vlla corporee additionis societate intelligať existere. Et Bernardus omelia. vj. sup cantica ait. Liquet oēm spūm corporeo prorsus indigere solatio Et Augustinus in. ij. sup Genesim ad lr̄am. Et in. iij. de trini. Et in. viij. de ciui. dei. Et in li. de eccle siasti. dogma. videtur asserere q̄ angeli habeāt corpora aerea ⁊ sbtilissima. Secūdo Gregori⁹ i omelia vocat angelum animal rationale. omne autē animal habet corpus sibi naturaliť vnitū. Tertio arguitur. quia pfectior est vita in angelis q̄ in animalibus. Sed anima non solum vi uit: sed etiam viuificat corpus. ergo angeli habent corpora sibi naturaliter vnita. Sed cōtra istos ita debiliter arguentes est doctria omniū theologorū in. ij. sententiarū di. viij. qui sequētes Dionysiū ⁊ Damascenum asserūt angelos non habere corpora sibi naturaliter vnita. Et ratio ſm Thomam p̄ma pte. q. v. Quia quod accidit alicui nature non inuenit naturaliter in omnibus in natura. sicut habere alas quia non est de ratiōe animalis non cōuenit omni animali. Cum aut̄ intelligere non sit actus corporis. nec alicuius corporee virtutis habere corpus vnitum non est de ratiōe substantie intellectualis inq̄tum huius. sed accidit alicui intellectuali substantie p̄opter aliquid aliud: sicut anime rationali competit vniri corpori: quia est imperfecta et in potentia existēs in genere intellectualium substantiarū non habēs in sua natura plenitudinem scientie: sed acquirens eam per sensus corporeos a sensibilibus rebus. In quocū q̄ autem genere inuenitur aliquid imperfectū oportet p̄existere aliquod perfectum in genere illo. Sunt ergo alique substantie intellectuales perfecte in natura intellectuali non indigentes acquirere scientiam a rebus sensibilibus. Quare non omēs substantie intellectuales sunt vnite corporibus: sed alique sunt a corporib⁹ separate. Ad p̄mum ergo obiectum de sentētia Origenis dicit Thomas q̄ audiēdus nō est. quia vt dicit Hieronymus in epistola ad desideriū. Origenes melior in bonis peior in malis fuit. Cuius heresis in libris periarchon: quos ipse composuit maxime inueniri dicuntur. Magister in historia scholastica super Genesim circa p̄ncipium. Periarchon inquit est liber in quo Origenes dixit christum adhuc in aere p̄o demonibus pati debere: sicut in terra passus est p hominibus. Augustinus vo in p̄tactis locis non loquitur asserendo: sed referens opinionē Platonicorum qui ponebant esse quedam animalia aerea que demones nominabant. Dictū adhuc Beruardi intelligendum est sane. q̄ spiritus creati indigent corporeo instrumento nō sibi naturaliter vnito. sed ad aliquid assumpto p̄opter instructionem nostram. Ad secundum de verbo Gregorij respondetur q̄ ipe vocat angelum rationale animal methaphorice p̄opter similitudinem rationis. Ad tertium inq̄t sanct⁹ doctor q̄ viuificare effectiue simpliciter perfectionis est. vnde ⁊ deo conuenit. Sz vjuificare formaliter est substantie que est pars alicui⁹ nature ⁊ nō habentis in se integrā naturaz speciei vnde sba intellectualis q̄ non est vnita corpori est perfectior q̄ ea que est corpori vnita. Hinc

Damascenus ait. Angelus est ſba intlelectual incorporea. Et Diony. Angeli sunt spūalia lumina immateriales incorporei. ¶ Tertium dubium ꝑncipale fuit vtrū angeli assumūt aliquādo corpora. Et q̄ sic ptz. q̄ Aug⁹. li. x vj. de ciuitate dei dicit q̄ angeli in assumptis corpibus Abrae apparuerunt. Tho. ꝟo ait. q̄ nōnulli tenuerūt angelos nunq̄ corpa assumpsisse. Sed omnia que in scripturis diuinis legunt de apparitionibus angelorū contigisse ſm imaginatōz Tamen hoc nō videt ꝓsonum intentioni sacre scripture. Cm̄ id qđ imaginaria visione videt est in sola imaginatiōe videntis. vñ non videt indifferenter ab oībus. Scriptura aūt diuia sic introducit interdum angelos apparētes vt cōiter ab omnibus viderent. Sicut angeli apparētes Abrae visi sunt ab eo t a tota familia ei⁹: a loth t a ciuibus sodomorū visi sunt angeli qui venerunt sodomam vespe. Silr angelus q̄ apparuit Thobie ab omnib⁹ videbat. Ex quo manifestum est ista sic ꝓtigisse ſm corporeā visionem: q̄ videt id qđ positū est extra videntē. vnđ ab oībus videri pōt. Tali aūt visione nō videt nisi corpus. Cuz ḡ angeli neq̄ sint corpa neq̄ habeāt corpa sibi naturaliter vnita: relinquit q̄ assumant aliq̄ corpa. Et licet illi nō indigeāt propter seipos. assumūt tn illa ꝓpter nos: vt familiariter cum hoibus ꝓuersando demōstrent intelligibilem societatē quā hoies expectāt cum eis habēdā in futura vita. Insup q̄ angeli corpora assumpserūt in veteri testamento fuit qđdam figurale indiciū q̄ uerbum dei assumpturum esset corpus humanū. Oēs eñ apparitiones veteris testamenti ad illā apparitionē ordinate fuerūt qua filius dei apparuit in carne. Notandū tn q̄ corp⁹ assūptū vnit angelo n̄ q̄dē vt forme nec solū vt motori: ſ sic motori repsentato p corpus mobile assumptum. Sicut eñ in sacra scriptura ꝓpetates rerū intelligibiliū ſb similitudinibus rerum sensibiliū describunt. Ita corpora formant sic ab angelis diuina ꝟtute vt cōgruant ad repsentandū angeli intelligibiles ꝓprietates. Et hoc est angelū assumere corp⁹. Et si quis obstaret q̄ angeli nō assumūt corp⁹ de terra vel aqua: q̄ non subito disparerent: neq̄ de igne q̄ comburerēt ea que ꝓtingerēt. nec ex aere q̄ aer infigurabilis est. ḡ angeli corpa non assumunt? Respondet Tho. q̄ licet aer i sua raritate manens non retineat figuram neq̄ colorem. tamen q̄n condensat t figurari t colorari pōt. sicut ptz in nubibus. Et sic angeli assumūt corpa ex aere ꝓdensando ipm virtute diuia q̄tum necesse est ad corpis assumendi formatōez. Sed adhuc orit hic difficultas ꝓpter ea q̄ docent sacri doctores. Nam corp⁹ assumptuz ab angelo videt quasi viuum t opa vite hns: t tamen nō est viuum nec hns opa vite apparet organizatū habens oculos t nares t alia sensuz instrumenta. t tn p organa illa angelus minime sentit. In corpe sic assumpto angelus videt loq̄. t tamen nō est ꝓpria locutio illa. silr comedit: t illa nō est vera comestio. Igit in talibus apparitionibus nō est nisi q̄dam fictio siue deceptio. Ad hoc respondet Tho. vbi supra. q̄ sic non est contra veritatē q̄ in scripturis intelligibilia sb figuris sensibilibus describant. q̄ tn nō videt ad astruendum: q̄ intelligibilia sunt sensibilia. Sed q̄ p figuras sensibilium ꝓpetates intelligibilium ſm similitudinē quandam dantur intelligi. ita non repugnat veritati sanctorū angelorū q̄ corpa ab eis assumpta videantur hoies viuentes cū nō sint. Non eñ assumūt nisi vt p ꝓpetates homis t operū hois spūales proprietates angelor t eorū spūalia opa designēt. qđ nō ita congrue fieret si veros hoies assumerent q̄a ꝓpetates eor ducerent in ipos hoies nō in angelos. Similiter est dicendum q̄ angeli p organa assumptorū corporū nullo modo sentiunt: nec tamen supflue sunt formata. Nō eñ ad hoc sunt formata vt p ea sentiāt: ſ ad hoc vt p huiusmodi organa virtutes spūales angelor denotent. Sicut p oculum denotatur ꝟtus cognoscitiua angeli. t p alia membra alie ei⁹ virtutes. vt docet Dionysius vltimo cap̄. celestis ierarchie. De locutione ꝟo angeli quam faciti corpore assumpto verum est q̄ non est ꝓpria locutio: sed aliquid simile locutioni: inquantū angelus in corpore sic assumpto formar voces in aere similes vocibus humanis: que voces formantur vt p illas dei secreta ad nostras aures ꝓueniant. Comestio adhuc angeli non est vera sed figurativa spūalis comestionis. nam comestio importat sumptionem cibi conuertibilis i substantiam comedentis. Et cuis in corp⁹ christi post resurrectionem cibus non conuerteret sed resolueret in ꝓpiacentem materiā. tamē ipse habebat corpus talis nature in quod posset cibus conuerti: vnde fuit vera comestio. Cibus assumptus ab angelo neq̄ conuertit in corpus assumptum: neq̄ corpus illud est talis nature: vt in illud possit alimentum conuerti: ꝓpter ea dixit angelus Thobie. xij. ca. Cum essez vobiscum p voluntatem dei videbar quidez manducare t bibere. Sed ego cibo t potu inuisibili vtor. Fiunt igitur omnia in assumptis corporibus ab angelis non ad deceptionem: sed potius ad vtilitatem nostram: vt ex predictis patet.

Et q̄ deus ꝓduxit angelos ex tpe i ce
lo empirreo. Capl̄m. ij.

SEcūdū mysteri-
um de angelis aperiendū dicit ꝓduc
tionis. In quo cōsiderare debem⁹
ꝓductionē eoꝝ ꝙtum ad tria.
Primo quantum ad causam.
Secundo quātum ad tempus.
Tertio quātum ad locum.

¶ Primo ꝯsideranda est angelorū productio
quātū ad causam Vbi q̄rit an angelus habeat
causam sui esse ⁊ sit creatus a deo Et ad hoc re
spōdet sāct⁹ Tho. ꝑma ꝑte. q. xlviij. ⁊. q. lxj. Q̄
necesse ē dicere ⁊ angelos ⁊ oē id quod ꝑter de
um est a deo esse factuz. Si enī aliquid inuenit
in aliquo ꝑticipationē necesse ē q̄ causetur
in ipso ab eo cui essentialiter ꝯuenit: sicut ferrū
fit ignitū ab igne: de⁹ aūt ē ipm eē ꝑ se subsistēs
⁊ eē ꝑ se subsistēs nō pōt eē nisi vnuz. Relinq̄t
ḡ q̄ oia alia a deo nō sūt suū esse: ꝟ participant
esse: quare causant ab vno ente quod pfectissi-
mum est. Ex his dixit Aristo. in. ij. metaphisi
ce Id qō est maxime ens ⁊ maxime verum: est
causa omnis entis ⁊ omnis veri: sicut id qō est
maxime calidū ē causa oīs calidi. Algazeles
ꝺo in eodē loco inq̄t. Ipm eē deo maxime con
uenit: qm̄ ipe est oꝛigo ⁊ ꝓncipiū essendi ⁊ qō
est a quo ē: quicq̄d est. Qō ꝯfirmans Auicēna
ait. Omne esse ē exuberans ab eius esse Quare
⁊ Plato in thimeo subdidit: q̄ nostrū eē in cō-
paratione illius ē non eē. Hinc Paulus ad Ro
manos. xj. ca. scripsit Ex ipō: ⁊ ꝑ ipm: ⁊ in ipō
sunt oīa. Necesse ē ergo angelos a deo esse crea
tos. Sed mirant quidaz ex eo q̄ de his q̄ sunt
a deo creata agit. Geñ. j. ca. sed nulla mētio fit
ibi ḋ angelis: ergo nō videt q̄ sint creati a deo
Itez Aristo. dicit. viij. metaphisice: q̄ si aliq̄
substātia sit forma sine materia statim ꝑ seipaz
est ens ⁊ vnū ⁊ non habet causam q̄ faciat eam
ens ⁊ vnū. Sed angeli sunt forme imateriales:
ḡ nō habēt causam sui eē. Ad ꝟ respōdet Tho.
ꝑmo ꝑm Aug⁹. li. xj. ḋ ciuitate dei. q̄ angeli nō
sunt ꝑtermissi in illa ꝑma rez creatione: ꝟ signi
ficanꝫ noīe celi vel lucis. Jō aūt vel ꝑtermissi
sunt vel nominib⁹ reruz coꝛpaliū significati: qz
moyses popu'o rudi loq̄bat q̄ nōdū cape pote
rat incoꝛpoꝛeā naturaz. De substantijs vero q̄
sunt forme subsistentes: dicenduz q̄ nō habent
causaz aliā formalē sui esse ⁊ sue vnitatis: neq̄
causam agentē ꝑ trāsmutationē materie de po-
tentia in actū: sed bene habent causam ꝓducen
tem totam substantiā que ē ipe de⁹. ¶ Secun-
do considerāda est angelo⁹ ꝓductio q̄tū ad
tempus. qm̄ scz fuerūt angeli creati. Et circa ꝟ
tres reperiunt opiniones. ꝓma opinio falsa
ē ⁊ heretica que hoc tenet: q̄ angeli fuerūt ꝓduc-
ti ab eterno: hoc em̄ esse non pōt: qm̄ sic de
us creaturas ꝓduxit q̄ eas ex nihilo fecit. id ē
postq̄ nihil fuerant. Et vt inquit Tho. ꝑma
ꝑte. q. xlv. Cum ḋ aliq̄d ex nihilo fieri: hec ꝓ
positio ex: non designat causam materialem: ꝟ
ordinem tm̄. sicut cum ḋ ex mane fit meridies.
id est. post mane. Et si obijceret q̄ philosophi
dicunt. ex nihilo nihil fit. Respondet Tho. q̄
philosophi nō ꝯsiderauerunt nisi emanationē
effectuū ꝑticulariū a causis ꝑticularib⁹ q̄s ne-
cesse est ꝑsupponere aliq̄d in sua actione. Et sm̄
ꝟ est cōmunis eoꝝ opinio ex nihilo nihil fieri.
Sed ꝟ locū nō habe tm̄ ꝑma emanatiōe ab vni
uersali rerū ꝓncipio. Scōa opinio fuit quoꝝ-
dam doctoꝝ antiquoꝝ scz q̄ angeli fuerūt cre-
ati ante omnē mundū coꝛpoꝛeū. Nam Hiero.
hoc videt asserere sup epl̄as ad Tituz. Ait enī
sic. Sex milia nondū nostri tpis cōplent anno
rum. ⁊ quanta tpa quātascq̄ seculoꝝ oꝛigines
fuisse arbitrādū ē in q̄bus angeli: throni: ⁊ do-
minatiōes: ceteriq̄ oꝛdines deo seruierūt. Da
mascenus etiā dicit in. ij. li. Quidā dicūt q̄ añ
oēm creationē angeli geniti sunt. vt Theolog⁹
dicit. Greg. scz nazāzenus. de q̄ asserit Tho. q̄
tanta est in doctrina eius xp̄iana autoꝛitas: vt
nullus vnq̄ eius dictis calūniā inferre ꝑsum-
pserit sicut nec Athanasij documentis. vt Hie
ronym⁹ dicit. Tertia opinio alioꝝ q̄ causam p̄
cedentē nō repꝛobat. ꝟ qz rationabilioꝛ fore vi-
detur. Iccirco tenet cōmuniter a doctoꝛibus: q̄
angeli simul cum creatura coꝛpoꝛea sūt creati.
Angeli em̄ sunt q̄dam ps vniuersi. quia nō cō-
stituūt ꝑ se vnū vniuersum: ꝟ tam ipi q̄ creatu
ra coꝛpoꝛea in ꝓstitutionē vni⁹ vniuersi ꝯueni
unt: qō apparet ex oꝛdine vni⁹ creature ad aliā.
Oꝛdo em̄ rez ad inuicē est bonuz vniūsi. Nul
la aūt pars ꝑfecta ē a toto sepata. Nō ergo ē p
babile vt deus cui⁹ ꝑfecta sunt opa creaturam
angelicā seoꝛsū ante alias creaturas ꝓduxerit.
Et hoc refert dñs Bonauē. di. xij. scōi libri q̄
ttuoꝛ a ꝓncipio fuerūt simul creata scz angē-
lica natura: celū empirreū: materia ꝑma ⁊ tem-
pus late illud accipiendo ꝑ q̄libet successione.
Ratio est: qz debuerūt ꝑma in oī genere rerum
creari tam in mēsuris q̄ in substātijs. Primuz
in mēsuris est tēpus: primū i substātijs coꝛpo-
ralibus passiuis ē materia. ꝑmum in substātijs
coꝛpalibus actiuis ē celum empirreū. Primū
vero in substātijs spūalib⁹ est angelica natura.
Iccirco q̄ttuoꝛ hec credunt fuisse ꝑmo creata.
¶ Tertio ꝯsideremꝰ angeloꝝ ꝓductionē q̄tū
ad locū: vbi scz fuerūt angeli creati. Et ad hoc
dicit Strab⁹ sup illo ꝟbo. In ꝓncipio creauit

deus celum ⁊c̄. Celū non visibile firmamentuz hic appellat: ꝑ empirreū. id ē igneū qđ nō ab ardore. ꝑ a splendore dr: qđ statim factuz angelis ērepletū. Ideo Tho. vbi supra ait: q cū vniū sum ꝑstet ex creaturis corpalibus ⁊ spūalibus sic create sunt spūales creature q ad creaturaz corpalē aliquē ordinem hñt ⁊ toti creature corporali p̄sident: vnde ꝙueniens fuit vt angeli in supremo corpe crearent tāq̄ toti nature corporee p̄sidētes. Et si obijcerē q angeli non dependēt a corpe ꝑm suū esse: ⁊ per ꝙsequēs neq̄ ꝑm suū fieri: ergo angeli nō sūt creati i loco corporeo. Respondet Tho. q angeli nō sūt creati in loco corporeo: ꝑ vt p̄dictum est in hoc ostendit ordo eoz ad naturā corpoream: ⁊ q sua virtute corpa ꝙtingunt. Si hec oia q̄ diximus de angelor̄ ꝓductione vel ad capiendum difficilia: vel ad plene intelligendū dura cuiq̄ viderent: tāto magis excitare nos debēt ad extollendam totis viribus sapiētiā altissimi dei: cui⁹ opa tā stupēda sunt ⁊ inscrutabilia: vt nullo humano sensu p̄cipi valeāt. Pro quib⁹ dicere possum⁹ illud psalmiste. Q̄ magnificata sunt opera tua dñe: oia in sapiētia feciſti. Vniūsus nāq̄ mundus iste sensibilis quasi q̄dā liber ē script⁹ digito dei: ⁊ singule creature q̄si figure q̄dam sunt: nō humano placito ꝑ diuinitatis arbitrio instituite ad manifestādā quodāmodo ⁊ signādā inuisibilē potētiā: sapientiā: ⁊ bonitatē diuinam Inter cetera vo suoz instituto⁹ mirabilia angelos ꝙdidit: quoz aliquos ꝓpter superbiaz in quam eruperūt eternis abiudicauit supplicijs. Alios vo qui ipi factori suo humiliter adhesere unt: plena beatitudine fecit esse felices.

Qualiter angeli ad nos mittunt qui hoies custodiūt neq̄ dolent de malis eoz quos custodiūt. Cap̄m. III.

Tertiū mysteriū de angelis manifestādū dr missiōis. In q̄ tria sūt dubia declarāda.

Primū vtrum angeli mittant.

Scōm vt⁹ hoies ab angelis custodiant.

Tertiū vtrum angeli doleant de malis eorum quos custodiunt.

¶ Ad primū dubiū se offert veritas scripturarū in q̄bus angelos mitti phibet. Et vt inquit Tho. p̄ma pte. q. cxij. Ille mitti dr qui aliquo mō ab alio p̄cedit vt incipiat esse vbi p̄us non erat vel vbi p̄us erat p aliū moduz. Filij enim aut spūssanctus mitti dr vt a patre p̄cedens p originē. Et incipit cē nouo mō. i. p grām vel p naturā assumptā vbi p̄us erat p diuinitatis p̄sentiā. Dei em̄ p̄priū ē vbiq̄ cē: q cū sit vniuersale agens virtus eius attingit oia entia: ideo ē in oibus rebus. Virtus aūt angelicū sit particulare agens nō attingit totuz vniuersum: ꝑ sic attingit vnū q non attingit aliud. Ideo ita ē ꝑ qđ non est alibi. Cum igit aliq̄d est fiendū per aliquē angelū circa aliquā creaturā corporeaz de nouo applicat angelus illi corpi sua virtute: ⁊ sic angelus de nouo ibi incipit esse: ⁊ hoc totuz sequit ex imperio diuino Sed actio quā angelus missus exercet: p̄cedit a deo sic a primo p̄incipio cuius nutu et auctoritate angeli operantur ⁊ in deū reducit sicut in vltimū finē. Et hoc facit rōne ministri. Nā minister ē sicut instrumētum ⁊ intelligens. Instrumētū aūt ab alio mouet: ⁊ eius actio ad aliud ordinat. Ideo actiones angelor̄ ministeria vocant ⁊ ipi dicuntur in ministeriū mitti. Si vo aliq̄s q̄reret quō angeli mittunt cum celum empirreū sit locus p̄tinens ad dignitatem eoruz: si igit mitterent ad nos dignitati eor̄ aliquid deperiret. Respondet Tho. q celū illud p̄tinet ad dignitatez angeli ꝑm cōgruentiā quādam: q congruū est vt supremuz corporū nature q̄ est supra oia corpa attribuat. Non tñ angelus aliq̄d dignitatis accipit a celo empirreo. Ideo qñ actu nō est in illo nihil eius dignitati subtrahit. Sicut nec regi qñ nō actu sedet in regali solio qđ ꝙgruit ei⁹ dignitati. Hinc saluator noster loquēs de angelis q̄ mittunt ad custodiā hominū dixit. Angeli eorū semp vidēt faciē patris mei q̄ ē in celis. Vbicū q̄ itaq̄ sint vident essentiā dei in cuius aspectu cōplet glia ⁊ beatitudo illor̄. ¶ Secōz dubium fuit vt⁹ hoies ab angelis custodiant. Et lz de ꝑ dixerim in q̄drage simali nostro: verūtamē aliqua erūt hoc loco nouiter discutienda. Idcirco p̄supposito ꝑm veritatē q vnaquaq̄ aia angelum habeat sui custodē deputatuz: xp̄o dūtaxat excepto de quo in ꝑmone de inno centib⁹ dictū est. Primo sciendū q necessaria fuit homini custodia angelor̄ ꝓpter adiutoriū liberi arbitrij. Nam vt inqt Tho. p̄ma pte. q. cxiij. Homo p liberū arbitriuz pōt aliqualiter vitare malum. ꝑ non sufficienter. q infirmatur circa affectū boni ꝓpter multiplices animepassiones. Similiter etiā vniuersalis cognitio naturalis legi q̄ homini naturaliter adest aliqualiter dirigit hoiem ad bonum: ꝑ nō sufficienter: q i aplicādo vniuersalia p̄ncipia iuris ad p̄ticularia opa contingit hoiem multipliciter deficere. Unde dr Sapie. ix. ca. Cogitatiōes mortalium timide ⁊ incerte p̄uidentie nre. Secundo sciendū q dum hoies pereunt ⁊ multa peccata labunt non ē ascribendū ad negligentiā alicuius angelor̄ ꝑ potius malicie hoim imputandū. Nam sicut hoies a naturali instinctu boni

discedũt ꝓpter passionẽ peccati: ita etiaz discedunt ab instigatiõe bonoꝝ angeloꝝ q̃ fit inuisibiliter ꝓpter hoc q̃ homines illuminãt ad bñ agẽdũ. Tertio sciẽdũ q̃ sicut p̃sciti ad dãnationẽ ꝛ infideles ac etiã antixp̃s nõ priuãt interiori auxilio naturalis rõnis: ita etiã nõ priuãt ex interiori auxilio toti nature hũane diuinit⁹ cõcesso scz custodia angeloꝝ p quã et si nõ iuuent q̃tũ ad hoc q̃ vitã eternã bonis opibus mercantur iuuant tñ q̃tũ ad hoc q̃ ab aliq̃b⁹ malis retrahunt q̃b⁹ ꝛ sibiꝝp̃is ꝛ alijs nocere possent Naz ꝛ ipi demones arcent p bonos angelos ne noceãt q̃tum volunt. Quarto sciendũ q̃ officium custodie angelice ordinat q̃dez ad illuminationem doctrine sicut ad vltimũ ꝛ p̃ncipalẽ effectũ Nihilomin⁹ sunt et alij effect⁹ scz arcere demones ꝛ alia nocumẽta tam corꝑalia q̃ spũalia p hibere. Quinto sciendũ q̃ circa hoiuz custodiam inter angelos quãdoq̃ solet esse pugna siue discordia. Nam vt scribit Bañ. x. ca. Duz ipe orasset ꝓ liberatione ꝓli iudaici q̃ erat in babylonia: apparuit sibi angelus modo mirabili: vt ptz in textu: dixitq̃ illi inter cetera: noli metuere Daniel: q̃z ex die p̃mo quo posuisti cor tuuz ad intelligendũ vt te affligeres in cõspectu dei tui: exaudita sunt ỿba tua Et ego veni ꝓpt̃ sermones tuos: p̃nceps aũt regni p̃sarum restitit mihi viginti ꝛ vno diebus. Refert hic Hieronymus p̃ncipem regni persaz esse angeluz qui se opposuit liberationi populi israelitici ꝓ quo Daniel orabat Gabriele p̃ces eius deo p̃sentãte. Quidaz tñ dixerunt q̃ hec resistẽtia potuit fieri eo q̃ p̃nceps aliquis demonũ iudeos i perfidiam ductos ad peccatuz induxerat ꝓpter qõ p̃stabatur impedimentuz orationi Danielis p eodem populo deprecantis. Sed Greg⁹ i. xvij moralium libro concordat cuz Hieronymo: dicit q̃ p̃nceps regni persarum bonus angelus fuit custodie illius regni deputatus. Ad intelligendum ergo qualiter vnus angelus alteri resistere dicitur. Notanduz ſm Tho. vbi supra q̃ diuina iudicia circa diuersa regna et diuſos homines per angelos exercentur. In suis aũt actionibus ſm diuinam sententiã regulant. Contingit quãdoq̃ q̃ in diuersis regnis vel in diuſis hominibus contraria merita vel demerita iueniuntur: vt vnus alteri subdatur aut p̃esit. Quid autẽ super hoc ordo diuine sapientie exigat cognoscere non possunt: nisi deo reuelante Unde necesse habent super his sapientiam dei consulere. Sic igitur in q̃tum de contrarijs meritis ꝛ sibi repugnantib⁹ consulunt diuinã voluntatem. Resistere sibi inuicem dicunt: nõ q̃ sint eorum contrarie voluntates: cum in hoc omnes concordent q̃ dei sententia impleatur Sed quia ea de quibus consulunt sunt repugnãtia. Cum ergo archangelus custos regni persaruz ꝓcuraret q̃tum in eo erat salutem illoꝝ qui erant in dicto regno: videret q̃ ex p̃uersione iudeoꝝ: multi de persis conuertebant: erat contẽtus q̃ populus ille in captiuitate perseueraret. Alter vero qui p̃esidebat populo iudeorum illius populi liberationez ꝓcurabat: p̃cesq̃ Danielis p̃sentabat deo: omnes tñ dei volũtatem impleri volebãt. Tertium dubiũ erat vtrum angeli doleant de malis eorum quos custodiũt. Ad qõ respõdet Tho. vbi supra q̃ angeli non dolent nec de peccatis nec õ penis hominũ: quoniã cuz sint ꝓfecte beati doloꝝ in eis esse nõ põt. Insuper vt inquit Aug⁹. Doloꝝ ẽ de his que cõtrariantur voluntati. Nihil autẽ accidit in mundo qõ sit cõtrarium volũtati angelorũ ꝛ aliorum beatorum: q̃z voluntas eorũ totalit̃ inheret ordini diuine iusticie. Nihil autem fit in mundo nisi qõ per diuinã iusticiaz fit aut p̃mittitur. Et ideo simplicit̃ loquẽdo nihil fit in mundo cõtra voluntatẽ beatorũ: vt enim pbus dicit in. iij. ethicoꝝ. Illud dicit̃ simpliciter voluntariũ qõ aliquis vult in ꝑticulari ſm q̃ agit̃: cõsideratis scz oñib⁹ q̃ circũstãt: q̃uis in vniuersali ꝓsideratũ non eẽt volũtariũ. Sicut nauta non vult absolute ꝓiectionẽ mercũ in mari ꝛ vniuersaliter cõsiderãdo: sed iminẽte periculo salutis hoc vult vñ magis ẽ hoc volũtariũ q̃ inuoluntariũ. Sic ergo angeli peccata ꝛ penas hoiuz vniuersaliter ꝛ absolute loquendo nõ volũt: volũt tñ q̃ circa hoc ordo diuine iusticie seruet̃ ſm quẽ q̃dam penis subdunt̃ et peccare p̃mittũt̃. Sed oritur hic difficultas ex ỿbis Esa. ca. xxxiij. dicẽtis. Angeli pacis amare flebãt. Quã soluit Tho. asserens q̃ ỿba illa tripliciter possunt itelligi. Uno mõ ſm sensum litteralẽ: ꝛ sic angeli dicunt nũcij Ezechie q̃ fleuerunt ꝓpter ỿba blasfema rabsacis. Alio mõ ſm sensũ allegoricũ. ꝛ sic angeli pacis sunt ap̃li ꝛ alij p̃dicatores q̃ flent ꝓ peccatis hoiuz. Tertio ſm sensum anagogicuz: ꝛ sic intelligunt angeli beati. Locutio tñ est metaphorica ꝓ quaz designat q̃ ipi volũt in vniũsali hoiuz salutem vt tã est p̃dictũ. Ex his oibus dep̃hẽdere possum⁹ quãta sit erga hoies dei pietas quãta largitas: quãta ve eius clemẽtia: dũ dignat̃ p angelos suos nos ad patriã supnam deducere: in q̃libet etate nõ cessant angeli cõmodis nr̃is adesse: nũc infestissimos hostes ne nob⁹ noceãt debellãdo: nũc ad bñ viuendũ nos alliciẽdo: nũc a malis retrahẽdo nũc ab innumeris periculis liberãdo. Et tñ nos illis p̃sentibus nõ erubescimus demonũ praua ꝓsilia: turpesq̃ suggestiones implere: gerere vitã pecuduz: ac oi conatu

ad religiones tartareas ꝓperare. O anima sor
dida. O anima tot ignominiosissimis vitijs fe
data. Aperi oculos mentis ⁊ vide angelū sem
per tibi assistentē in quouis angulo: in quouis
diuersorio: in quouis exercitio. Exhibe illi re
uerentiam ⁊ a flagicijs desine cōsuetis: vsq; ad
mortez cōmorabitur tecum: vt sic apareat si te
nolueris corrigere q̄ pater omniū deꝰ iusto iu
dicio impenitētes ⁊ obstinatos a consortio san
ctorum ⁊ visione sua p̄uatos ꝓjcit in ignē eter
num. Curemꝰ igit̄ demonū abhorrere cōsortia
atq; angelorꝝ societatē omni affectu desiderare
vt sic digni efficiamur gr̄a xp̄i: q̄ mediāte ange
lorꝝ chorꝰ mereamur adiūgi i illo felici regno
in q̄ deꝰ viuit ꝑ infinita secla sclorꝝ. Amen.

Sermo. xxxj. de sancto Johe bapti sta p̄cursore dñi nr̄i ihu xp̄i.

INter natos mu
lierum non surrexit maior Johe ba
ptista. Verba sūt redēptoris nostri
originaliter Matth̄. xj. ca. Sicut sol in lumine
reliquos planetas excedit ita laus Johis ba
ptiste post xp̄m ⁊ v̄ginem matrem alioꝝ sācto
rum p̄conia supat. Nā neq; in veteri neq; i no
uo testamēto inuētus est aliquis quacūq; san
ctitate ⁊ p̄eminentia fulgens q̄ Johanni bapti
ptiste valeat cōparari. Quecūq; de ipo dicūt
admirandis p̄rogatiuis ornantur: atq; ex oīm
pte in ipo videt supefluere gratia dei. Hoc no
men eius exp̄mit: qz Johes in quo est gr̄a inch̄
ptatur. Vt aūt harū rerum noticiā habeamus
in p̄senti sermone de magnificentijs Johis ba
ptiste merito dissereꝰ quo teste saluatore nul
lus maior surrexit. Mō vtiq; intelligenduz est
de magnitudine virtutis. Nam vt inq̄t Alexā
der de ales in. iij. summe. Et Tho. p̄ma pte. q.
xlij. Maius ⁊ minꝰ in formis spūalibus nō di
citur sicut i formis corporalibꝰ. Scōm enī Au
gustinū in lib. de quātitate aie: in formis corpa
libus dicit aliq̄d maius vl̄ minus sm̄ quātita
tem molis vel dimensiuā. qz sūt materiales In
formis vero spūalibus ista dicunt sm̄ quātita
tem v̄tualem. Unde ipe Augꝰ in. vj. de trinita
te ait. In his q̄ non mole magna sunt: hoc ē ma
ius esse qđ est melius esse. Melꝰ aūt dicit qđ
est p̄fectꝰ. Sicq; Johānes nō fuit ceteris maio
rꝰ sm̄ staturā corporis. cuz in hoc sibi plericq;
p̄stēt Sicut fuit og: Rex basan. de quo scribit
Deutero. ij. ⁊. iij. ca. q̄ monstrat lectus eiꝰ fer
reus nouē cubitos habēs. Et Golias q̄ vt po
nitur p̄mi Reg. xv. ca. erat altitudinis sex cubi
torum ⁊ palmo. Et gigantes alij q̄ multi. Fuit
ergo magnus p̄fectione virtutis ⁊ gr̄e: de quo
tria mysteria ꝓponimus ꝓtemplanda.

Primum dicitur natiuitatis.
Scōm sanctitatis.
Tertiū sublimitatis.

De q̄nq; excellentijs natiuitatis Jo hānis baptiste. Capl̄m. I.

PRimū mysteri
um ꝓtemplanduz de Johe baptista
ē natiuitatis. Fuit q̄dez natiuitas
eius dignissima ⁊ singularis precipue propter
quinq; excellentias.
Prima dicit angelica nunciatio.
Secunda paterna percussio.
Tertia miraculosa generatio.
Quarta iocunda parturitio.
Quinta sancta nominatio.

¶ Prima excellentia natiuitatis Johis dicit
angelica nūciatio. Fuit nāq; ab angelo annūci
ata patri suo Zacharie existēti in loco sacro. id
est. in tēplo ⁊ i rebus sacris occupato ad deno
tandū sanctitatē futurā plis vt dicit Nico. de
lyra. Erat autē Zacharias sacerdos vt scribit
Luē. j. ca. ⁊ forte exijt vt incensū poneret. Nāz
vt habet p̄mi Paralipo. xxiij. ca. Dauid vo
lens ampliare cultū dei. xxiij. sacerdotes instī
tuit quoꝝ vnꝰ maior erat q̄ dicebatur p̄nceps
sacerdotū. Et hi successiue p hebdomadas ser
uiebant in tēplo dñi. Sed vtꝝ Zacharias fuit
pōtifex vel sūmꝰ sacerdos apud nōnullos ver
tit in dubiū. Nā Ambrosiꝰ ⁊ Beda sup Luē
videt dicere q̄ sic: eo q̄ incensū ponere semel
in āno intra sctū sctōꝝ. scz in festo expiationis
soli sūmo sacerdoti erat licitū. Et tēpus ꝓcepti
onis p̄cursoris videt ꝓcordare: qz festum ex
piationis celebratur decima die septembris: ⁊
post illud fuit ꝓceptio Johis circa finē eiusdez
mensis: reuerso Zacharia ad domū suam post
cōpletionez sui officij. Et sic ab illo tēpore vsq;
ad natiuitatē beati Johis fluxerūt nouē men
ses qui ꝓtinent periodū a ꝓceptiōe vsq; ad na
tiuitatē. Addūt alij ad declarationē p̄fate opi
nionis. q̄. xxiij. sacerdotes p̄dicti erant equa
les in ordine ac etiā dignitate: nō tñ simul sī suc
cessiue: qz ille in cuius hebdomada festū expia
tionis cadebat erat sūmꝰ sacerdos toto illo an
no. Et ad hoc ꝓfirmanduz inducūt illud qđ di
citur Johis. xj. ca. p Caifas erat pōtifex anni
illius. Zacharias ergo fuit sūmus sacerdos il
lo anno eo q̄ p̄dictum festū cecidit i hebdoma
da ipius. Sed vt dicit Nicolaꝰ de lyra: qz nul
la scriptura autētica: nec Josephus nec alij de
scribētes sacerdotiū iudeoꝝ mētionē faciunt ō
sūmo sacerdotio huius Zacharie. Ideo saluo
meliori iudicio videt melius dicendū eū fuisse
simplicē sacerdotem: tū qz ingressus fuit tēplū

ad ponendū incensum tm̃ qđ licitū erat mino-
rib⁹ sacerdotib⁹ vt dicit ad hēb .ix. ca. Tum
quia angelus apparuit ei stans a dextr] altaris
incensi: qđ ꝟm hieronymū nō erat intra sāctū
sanctoꝝ: ad qđ intrare erat officiū sūmi sacerdo-
tis. Et illud qđ ꝺr de .xxiiij. sacerdotibus: q̄ il
le erat sūmus sacerdos ⁊ pontifex p annū in cu
ius hebdomada cadebat expiationis festū vi-
delꝯ esse ficticiū. Tū qz hoc i nulla scriptura au
tentica inuenit. Tū qz sūm⁹ sacerdos nō p̄side
bat p annū tm̃ sed p totā vitā suā. Et ita cōmu
niter factū ē vsq; ad tp̄s machabeoꝝ. in quo
greci obtinuerūt dominiū sup iudeos. Et tūc
ex cupiditate grecoꝝ et ambitiōe iudeoꝝ alicꝙ
fuerūt amoti de sacerdotio ante mortē ⁊ alij in-
stituti. Sicut ptz scdo machabeoꝝ .iiij. ca. de
Jasone: menelao ⁊ lisimacho. Et .xiij. ca.
de Alchimo. Et eodē modo postea factū ē qñ
Romani ceperūt iudeis dñari: qz tūc erat vena
le sacerdotiū. Un̄ dic̄ Joseph⁹ q̄ caifas emit
sacerdotium vni⁹ anni. Potuit: etiā ee q̄ iudei
inter se ordinauerūt ꝓpter istas ꝓtentiōes ⁊ am
bitiones q̄ sacerdotiū vni⁹ duraret tm̃ p ānū.
Et sic ꝯcludit q̄ Zacharias nō fuit pōtifex vl
sūm⁹ sacerdos. Ambrosi⁹ ꝟo ⁊ Beda dixerūt
ꝓtrariū nō asserēdo ꝫ opinādo. Nihilominus
hieronym⁹ i ep̄la ad Eustochium ait. Johes
baptista sanctā mr̃em habuit: pontificisq; filius
erat tm̃ nec mr̃is affectu nec pr̃is opib⁹ vinceba
tur vt i domo parētū cū p̄iculo viueret castita
tis. Intrauit ita q; Zacharias tēplū vt incēsū
poneret: ⁊ ois multitudo p̄ i erat orans foris:
qz nō erat licitū p̄lo ingredi tēplū ꝫ tm̃ atrium
Apparuit aūt illi angel⁹ in visione corpali dixit
q; illi ne timeas Zacharia qm̃ exaudita est ora
tio tua. Frequēter eñ vt dicit Nico. de lyra de
p̄catus fuerat deū de aduētu messie ⁊ de habē-
da ple. Et iō angel⁹ vtrūq; sibi p̄nūciat dicēs
Uxor tua Elizabeth pariet tibi filiū ⁊ vocabis
nomē ei⁹ Johez: ⁊ erat gaudiū tibi ⁊ exultatio
Gaudiū scz in mēte interi⁹: et exultatio exteri⁹
ꝺr exultatio q̄si extra saltatio. Et ꝯ p̄prie qm̃
gaudiū tm̃ abūdat in corde qđ non pōt ꝓtineri
q̄n ostendat exteri⁹. Et sequit angel⁹: multi in
natiuitate eius gaudebūt. Erit eñ magn⁹ coram
dño: vinū ⁊ sicerā. i. potū inebriatiuū nō bibet
⁊ spiritu sancto replebit adhuc ex vtero matris
sue. Et multos filioꝝ isrl̃ conuertet ad dñm. i. ad
xp̄m p suā p̄dicationē. Et ipe p̄cedet añ illū in
spū ⁊ virtute helie vt ꝓuertat corda patruꝝ i fi-
lios. i. patrum veteris testamēti ad discipulos
xp̄i. Quia vt dicit Nico. de lyra. plures de sa-
cerdotib⁹ ⁊ seniorib⁹ iudeoꝝ q̄ dicebant p̄fes
populi ꝓuersi fuerūt p ap̄los ad fidē xp̄i. Sub
diditq; angel⁹: ⁊ incredulos. i. illos q̄ p̄pus fuerāt
incredulī ad p̄udentiā iustoꝝ: que p̄udentia
non ꝓsistit in operibus legis que non iustifica-
bat: sed i operibus fidei charitate formate. De-
quit angelus. Parare dño plebē p̄fectā p euā
gelij susceptionem. Scdz aliquos iste angelus
qui apparuit Zacharie fuit: ille idez q̄ apparuit
virgini glorioſe. Sed istud stare nō potest si te
nere volumus opinionē que recitata fuit in ser
mone de annūciatione virginis benedicte vbi
ꝺr q̄ angel⁹ ille fuit de ordine seraphin. ¶ Se-
cunda excellētia natiuitatis beati Johis dicit
paterna p̄cussio: vt eñ cantat eccl̃ia. Ille p̄mis
si dubi⁹ supni pdidit p̄mpte modulos loque-
le. Nam vt scribit Luce. j. ca. dixit Zacharias
ad angelū: vnde hoc sciam. Ego eñ sum senex.
vxor mea p̄cessit in dieb⁹ suis. Et respōdēs an
gelus dixit ei. Ego sum gabriel q̄ asto añ deū ⁊
missus sum loqui ad te: ⁊ hec tibi euangelizare
Et ecce eris tacens ⁊ non poteris loqui vsq; in
diem quo hec fiant p eo q̄ non credidisti v̄bis
meis que implebūt in tp̄e suo. Et erat plebs ex
pectans Zachariā ⁊ mirabant q̄ tardaret ip̄e
i tēplo. Egressus aūt nō poterat loqui ad illos
Et cognouerūt q̄ visionē vidisset in templo: ⁊
ip̄e erat annuens illis ⁊ pmānsit mutus. Scz ple
riq; scire cupiūt cur Zacharias duditādo pla-
gam incurrit. Ad qđ respodent doctores id fa-
ctum fuisse multiplici de causa. Primo ꝟm Be
dam quoniā discredendo locutus est: ideo silē
tio plectit: vt tacendo credere discat. Et eñ in
quit Nico. de lyra. Tot signa veritatis cōcur-
rebant q̄ Zacharias nō poterat discredere abl
q; peccato. Quia angel⁹ vt p̄dictū ē apparuit ei
in sacro loco ⁊ existēti in ministerio diuio. Nū
ciabat etiā ea que ptinent ad cōmunē hominū
salutē ⁊ ad dei gloriam. Ex q̄bus debebat Za-
charie constare q̄ erat bonus angelus ⁊ p con
sequens q̄ erat verū dictum eius cum mentiri
nō posset. Scdo mutus effect⁹ fuit Zacharias
vt malus miraculū in natiuitate filij appareret:
cum eñ in natiuitate Johis loquela patri red
ditur miraculū miraculo copulat. Tertio con
gruū fuit vt Zacharias vocem amitteret: quā
do vox nascebat ⁊ legi silentiuz imponebatur.
¶ Tertia excellētia natiuitatis beati Johan-
nis dicit miraculosa generatio. Naz post com
pletos dies officij Zacharie: cū redijsset ad do
mū suaz concepit Elizabeth vxor ei⁹ ⁊ occulta
bat se mensibus quinq;: q̄ vt ait Ambro. Par-
tus sui erubescebat etatē ne in senectute vaca-
se libidini videret. Cōceptio autē illa miraculo
sa fuit: qz non fuit p naturā tm̃ vt dicit Nico. ꝺ
lyra: sed p naturam gr̃a diuina adiutā. Naz vt
dicit Luce. j. ca. Elizabeth sterilis erat: ⁊ tam
ip̄a q̄ Zacharias p̄cesserant ⁊in diebus suis. id

est. transierãt tempus generandi. Ut eñ inq̃t Plinius li. vij. de naturali hist0ria: post annũ q̃nquagesimũ cessat fecunditas mulieruz. Vir vo octogesimo anno generat: hec debẽt ita eẽ vt in plurib⁹: nã massimissa rex numidarũ post octogesimũ sextũ filiũ genuit. Et Cato Censorinus ex filia Salonis clientis sui genuit cuz iã trãsisset octoginta annos. De Zacharia z Elizabeth cui⁹ etatis fuerint determinate nõ inuenio Tñ euangelica lectio testat q̃ ambo ad generandũ inabiles erant Et de hoc angelus Gabriel dixit virgini gl'iose genitrici dei z saluatoris nr̃i. Ecce Elizabeth cognata tua z ipa concepit filiũ in senectute sua: z hic mẽsis ẽ sextus illi q̃ vocatur sterilis: quia non erit impossibile apud deum omne verbũ. ¶ Quarta excellẽtia natiuitatis beati Johãnis 0r iocunda parturitio. De hac ita scribit Lucas. Elizabeth implet̃ est tempus pariendi. ſm Nico. de lyra. i. nouem mensiũ. Notãdũ tñ hoc loco q̃ vt ait phs ix. de animalib⁹. Cunctis aialibus statutũ ẽ tẽpus partus: muliere dũtaxat excepta que in diuersis tẽpozibus parit nam qñq̃ parit in mense septimo quãdoq̃ mẽse octauo. Verũ frequẽtior vsum est humano partui nouem mensium natura dedit. Quedã tamẽ femine decimo mẽse pariũt. Quasdam insup Aristo. dicit mense xj. peperisse. Cuius sententiã approbat Aulus gelius li. iij. noctiũ actica⁹ dicens. Feminã bonis atq̃ honestissimis moribus rome. xj. mẽse post mortẽ mariti peperisse: factũq̃ fuit iudicium tanq̃ marito mortuo postea mulier ꝯcepisset. Sed cognita causa diuus Adrian⁹ censuit xj. mensi partũ posse edi: requisitis veterũ philosopho⁹ ac insigniũ medico⁹ sententijs. Auicenna nono de aialibus dicit mulierẽ mẽse. xiij peperisse. Tamẽ Elizabeth de qua loq̃mur mẽse nono cõpleto Johem peperit. Quem vt dicunt aliqui virgo sacratissima a terra leuauit. Theophilus tñ dicit vt refert Nico. de lyra. q̃ iminente partu Elizabeth virgo recessit: tũ q̃ virgines in partu mulierum non solent adesse. Tum quia mulieres iam venerant ad partum Elizabeth quare obsequiũ Marie non erat ei necessarium. Sed euãgelista nil de hoc scripsit tñ retulit q̃ mense sexto humilis virgo Maria post q̃ Elizabeth Johãnem conceperat visitauit illam: cum qua mansit mensibus tribus scz vsq̃ ad tempus partus Elizabeth et reuersa est in domum suam. Si enim noluit ibi tempore partus adesse: potest ratio verisimilis assignari: quia cum consuetudo sit ad mulieres parturientes pler⁹q̃ alias ꝯuenire: virgo illa modestissima nolens cum tot que mũdane erãt conuersari inde discessit. Audierunt autez vicini z cognati q̃ Elizabeth peperisset. Et q̃z magnificauit domin⁹ misericordiã suã cum illa. id est. magnam misericordiã ei fecit auferendo sterilitatis obp0brium: z dando ei tñ ac talem filium sic annunciatum mirabiliter z conceptuz supernaturaliter. Et congratulabãtur ei sicut p̃dixerat angelus. ¶ Quinta excellentia natiuitatis beati Johannis dicitur sancta nominatio: vt eñ dicit Lucas. Die octauo venerunt circũcidere puerũ z vocabant eum nomine patris sui Zachariam. Et respõdens mater eius dixit. Nequaq̃. ſ vocabit Johes. Hoc ãt ſm Nico. de lyra fuit sibi a deo reuelatum: quia a marito non didicit cum esset factus mutus ante q̃ rediret ad eam de templo. Dicebant vero sui Elizabeth Nemo est in cognatione tua qui vocetur hoc nomine. Nõ non est intelligenduz p gente iudeoruz sed p0 his qui erant de genere siue stirpe Elizabeth z Zacharie. Innuebant autẽ patri eius scz per signa quem vellet vocari eum. z postulans pugillarem scripsit dicens Johãnes est nomen eius. id est. hoc nomẽ nõ ei impono: sed impositum est a deo. Et mirati sunt vniuersi ex mirabili conuenientia patris z matris in nomine pueri. Apertum est autem illico os Zacharie z lingua eius z loquebat benedicens deum. Et factus est timo0 magn⁹ super vicinos eorum: z super omnia montana iudee diuulgabantur oñia verba hec. Et posuerũt omnes qui audierant in cor̃de suo dicentes Quisputas puer iste erit? Etenim man⁹ domini erat cum illo. id est. Virtutis dei operatiua miraculoruz in eius annunciatione: conceptione z natiuitate ostensoruz. Ex quibus rationabiliter cõcludebatur magnitudo pueri futura coram deo. Et Zacharias impletus est spiritusãcto z p0phetauit benedicendo deum atq̃ p̃nunciando imminentia sacramẽta nostre redẽptionis: atq̃ futura gesta miranda pueri nati. Dicebat ergo: benedictus domin⁹ omniũ scilz per generalem gubernationẽ: deus per creationem: israel per specialem cultum et deuotionez et bñficio⁹ specialiũ populo israel exhibitionẽ quia visitauit. id ẽ. visitabit more p̃phetico loquitur. Hec visitatio fuit facta in christi natiuitate: que erat adhuc futura z in sua conuersatione. Et fecit redemptionẽ scz i sua bñdicta passione plebis sue. Et erexit co0nu salutis nobis. id ẽ. Virtutem consequendi salutez eternam i sua resurrectione: quia resurrexit ad vitam imortalem: educens sanctos patres de limbo: z in sua ascẽsione: quia illos ad celestia introduxit. In domo dauid pueri sui: q̃ ista adimpleuit x̃ps in carne assumpta ð domo Dauid. Sicut locutus est p os sanctoz qui a seculo sũt p̃phetarũ

eius: quia sic ꝓmiserat ꝑ ꝓphetas. Salutē ex inimicis nostris: supple cōsecuti sumus ꝑ xp̄m de mundo: carne: ⁊ diabolo. Et de manu oiuz q̄ oderunt nos. Ad faciendā misericordiā cum patribus nostris: qz mysteriū incarnatiōis impleuit non ꝓpter nostrā iustificationē: ꝫ ꝓpter suaz misericordiā implendā quā patribus ꝓmisit. Et memorari testamēti sui sancti. id ē. pacti firmissimi qō habuit cū patribus veteris testamenti de xp̄o venturo: de quo testamēto ad modū memorant seu recordātis se habuit quā do pactum impleuit. Jusiurādū qō iurauit ad Abraaz patrē nostrū duturū se nobis. Ut sine timore de manu inimicoꝝ nostroꝝ liberati seruiamus illi. In sanctitate ⁊ iusticia coram ipso omnib⁹ diebus nr̄is. Et tu puer ꝓpheta altissimi vocaberis. Nunc dirigit sermonē ad filiū natum. Preibis eñ ante faciem dñi parare vias eius scz per p̄dicationem xp̄m annūciando Ad dandā scientiā salutis plebi eius in remissionem peccatoꝝ. Per viscera misericordie dei nostri. id ē. ꝑ intimā ⁊ occultā dei misericordiā facta sunt hec: in q̄bus visitauit nos oriens ex alto. Illumīare his q̄ in tenebris ⁊ vmbra mortis sedēt. id ē. patrib⁹ in limbo existētib⁹: ad dirigēdos pedes nr̄os i viā pacis. O Zacharia p̄tāti filij de quo tāta miracula oculis ꝓspexisti. O senex admodū venerāde q̄ plē ex te gentā a deo electā non dubitasti. O vir sanctissime q̄ spiritū sanctū in tua mēte ꝑ experientiaz noui luminis suauissimi q̄z spūalis gestus sensisti Et quis explicet iocunditatē ⁊ leticiaz cordis tui? Quis enarret ꝓsolationē anime tue. Nō mirū igit̄ si canticū quod iam exposuim⁹ deū laudādo ac benedicendo cecinisti.

De sanctitate Johīs baptiste quā demōstrant q̄nq̄ virtutes illi⁹ p̄cipue ⁊ singularissime. Caplm. II.

Decūdū mysteriū cōtemplandū de Johāne baptista dr̄ sāctitat̄. Quāta eñ sanctitate fuerit p̄dict⁹ colligere possum⁹ p̄cipue ex q̄nq̄ Primo ex mundi derelictione.
Scdo ex corpis mortificatione.
Tertio ex humili confessione.
Quarto ex feruenti p̄dicatione.
Quinto ex martyrū tolleratione.

¶ Primo apparet sanctitas Johīs ex mūdi derelictione. Nā spūsācto affiat⁹ nō puerili leuitate mor⁹ i etate tenera: paterna domo relicta: ad solitudines deserti se ꝓtulit. Quap: opter ecclesiā ipm alloquēs ait. Intra deserti teneris sub annis ciuiū turmas fugiēs petisti: ne leui saltē maculare vitam famine posses. Quāsit aūt ibi absq̄ hoim quoꝝcūq̄ ꝓuersatiōe vsq̄ ad tpa sui baptismi siue p̄dicatiōis. Nec ē hesitādū q̄ parētes sui passi sint ꝑuari p̄sentia vnici filij: cū scirēt ex his q̄ in ei⁹ ꝓceptiōe ⁊ natiuitate p̄cesserant: puerū illū ad oīa ei⁹ gesta ꝑ spiritū sanctū dirigi ⁊ regulari. Sz circa h̄ posset aliq̄s q̄rere vtr̄ sit pfectior vita solitaria q̄ socialis. Et q̄dam fortasse dicerēt q̄ socialis: tū qz vt ait sapiēs Eccl̄i. iiij. ca. Melior ē duos eē q̄ vnum: qz vn⁹ iuuat̄ ab alio. Tū qz Matt. xviij. xp̄s dixit. Ubi fuerint duo vl̄ tres i noīe meo ꝓgregati in medio eoꝝ sū. Tū etiā qz solitaria vita videt̄ esse ꝫ naturā hois. Nā vt p̄hus dicit̄ primo politice. Homo ē aial sociale. Sz Aug⁹ i li bro de opib⁹ monachoꝝ: illos sanctiores eē dicit q̄ a ꝓspectu hoim sepati nulli⁹ ad se p̄bēt accessū. Ad pleniorez tamē intelligētiā ⁊ obiectorum declarationem notāda sūt ꝟba sācti Tho. q̄ scda scde. q. clxxx viij. ar. viij. ait. q̄ solitudo nō ē eēntia pfectiōis: ꝫ pfectiōis instrumētuz: nō tñ ē instrumētū ꝓgruū actiōi ꝫ ꝓtēplationi Ideo nō ꝓgruit religionib⁹ q̄ sunt ordinate ad opa vite actiue sine corporalia seu spūalia nisi forte ad tempus exemplo xp̄i: q̄ vt dr̄: Luc. vj. Erat pnoctans in oratióe dei. Cōpetit itaq̄ solitudo religionib⁹ q̄ sūt ad ꝓtēplationē ordinate. Notandū tñ est q̄ illud qō ē solitariū debet esse sibi ꝑ se sufficiēs. Hoc autē ē cui nihil deest qō ptinet ad rōnem pfecti. Et ideo solitudo cōpetit cōtemplāti q̄ iam ad pfectū puenit. Qō q̄dez ꝓtingit dupliciter. Uno modo ex solo diuino munere: sicut fuit de Johe baptista: q̄ vt dictū ē: repletus fuit spūs sācto adhuc ex vtero mr̄is sue. Alio mō ꝑ exercitiū virtuosi act⁹: ad qō exercitiū iuuat̄ homo ex alioꝝ societate dupliciter. Uno mō q̄tum ad intellectū vt instruatur in his q̄ sūt ꝓtēplanda. Unde Hiero⁹ dic̄ ad rusticū monachū. Si tibi placet vt habeas sacrū ꝓtuberniū: nec ipe te doceas. Scdo q̄tū ad effectū vt sz noxie affectiōes hois reprimātur exemplo ⁊ correptione aliorum: quare vita solitaria si debite assumatur p̄eminet vite sociali. Si autem absq̄ p̄cedenti exercitio talis vita assumatur est periculosissima nisi per diuinam gratiam suppleatur quod in alijs per exercitium acquirit̄: sicut patet de beatis Antonio ⁊ Bñdicto. Et sic q̄uis melius sit esse duos q̄ vnum: dum vnus indiget auxilio alterius: tamen hoc auxilio non indigent qui sunt perfectionem assecuti Sicut etiam xp̄s est in medio eorum qui sunt in suo noie cōgregati: ita vt dicit̄ p̄me Johīs. iiij. ca. Deus charitas est ⁊ q̄ manet in charitate in deo manet ⁊ deus in eo. Solitarie vero viuere p̄t dupliciter ē: aut ꝓpter

animi seuiciã ꝛ hoc ẽ bestiale. Aut ꝓpter ꝓtem plationẽ: dũ aliꝗs a ꝙuersatione alioꝝ se sepat vt liberius vacet rebus diuinis ꝛ studio sapiẽ tie. ꝓpterea Aristo. ꝑmo politice dixit. ꝙ ille q̃ alĩs nõ cõmunicat ẽ bestia aut deꝰ. i. diuinus vir. ¶ Scõo apparet sanctitas Johis ex coꝛpo ris mortificatione. Nam vt scribit Marcus. j ca. Erat Johes vestitus pilis Cameli et zona pellicea circa lũbos eiꝰ: ꝛ locustas ꝛ mel silue stre edebat. Idẽ habeꝯ Matth. iij. ca. vbi Ni colaꝰ de lyra inq̃t. Locuste sũt parua animalia volitantia ꝑ modũ saltꝰ ꝛ reperiunt in deserto iudee ꝛ frixa cũ oleo sunt cibus paupeꝝ. Quidam ꝙo putant locustas ꝟ apellari nõ aĩalia illa: ꝟ genus herbaꝝ qõ vsui humano conuenire põt. Uescebaꝯ itaq̃ Johes quocũq̃ mõ locuste accipiaꝯ cibo non lauto imo tenui ꝛ insipi do atq̃ austero. Sumebat etiã mel siluestre qõ ꝺm Nicolaũ de lyra reperiꝯ in truncis arboꝝ ¶ Tertio apparet sãctitas Johis ex humili cõ fessione. Nam quãdo iudei miserũt ad eũ sacer dotes ꝛ leuitas vt scribitur Johãnis. j. ca. vt i terrogarent eum. Tu q̃s es? non supbe locutꝰ est quasi ꝺ seipo ꝑsumens: quinimo humiliter respondit: ꝛ cõfessus est veritatez dicens: quia nõ erat xp̃s: neq̃ Helias in ꝑsona: neq̃ ꝓpheta ille videlicet quẽ ipi querebãt: ꝟ dixit. Ego vox clamãtis in deserto: dirigite viã dñi. Congrue autẽ se vocẽ apellauit. Primo qz vox oꝛdinaꝯ ad ꝟbi exp̃ssionẽ. Uoces em̃ sunt eaꝝ q̃ sũt in aĩa passionũ note: vt dicit Aristo. i ꝑmo ꝓperiarmeniaꝝ. Sic Johes expꝛessit verbum incarnatũ. Scõo de rõne vocis est ꝙ respectu ꝟbi sit noticia ꝓioꝛ: oꝛigine tñ posteriꝛ. Naz ꝺm rõnez oꝛiginis ꝓius verbũ cõcipiꝯ q̃ vox formetur. Johes ergo fuit vox qz respectu xp̃i fuit noticia ꝓioꝛ lz eẽt ꝛ oꝛigine posteriꝛ. Tertio vox transit: verbũ aũt manet. Johes ĝ cuz dicit se vocẽ insinuat se transituꝝ: xp̃m ꝟo permansuꝝ. Tandẽ de xp̃o alta ꝓtulit: de se humi lima cuz subdit. Ego baptizo in aqua. Mediꝰ autẽ vestrũ stetit quẽ vos nescitis. Et dicit medius ꝺm Nico. de lyra. id est. cõmuniter viuens inter hoies: quẽ iudei quantũ ad diuinitatem nesciebãt. Subdidit Johãnes. Ipe ẽ q̃ post me venturus est. scz ad p̃dicandũ ꝛ mysterium redẽptionis cõplenduz. Qui añ me factꝰ est. i. mihi ꝓlatus in dignitate cuiꝰ nõ sum dignus vt soluã eiꝰ coꝛrigiã calciamẽti. ¶ Quarto ostendit sanctitas Johãnis ex feruenti p̃dicatione. Nam vt ꝺꝛ Luce. iij. ca. Factũ ẽ ꝟbũ dñi. i. diuina inspiratio sup Johem Zacharie filiuz in deserto ꝛ venit in oẽm regionem iordanis ꝓdicans baptisimum penitentie. Et vt ait Mat. iij. ca. Exibat ad eũ hierosolyma. i. popolus de hierlm. ꝛ accipiꝯ hic ꝙtinẽs ꝙ ꝙtẽto. Et ois iudea. i. mlti. Et ẽ hic quedã figura ꝺm Nico. ꝺ lyra q̃ vocaꝯ hyperbole. i. locutio multum exp̃ssiua. Inchoauit aũt p̃dicationẽ suam sic ꝛ xp̃s dicens. Penitentiã agite: deinde q̃tuoꝝ p̃cepta docuit. Primũ docuit phariseos nã vt scribiꝯ Matth. iij. ca. Uidẽs Johãnes multos phariseoꝝ ꝛ saduceoꝝ veniẽtes ad baptisimũ suũ: nõ tñ credentes ꝺm veritatẽ vt dicit Nico. ꝺ lyra. ꝟ magis ad simulatiõez ꝛ insidiationẽ. Exq̃ xp̃s vt ꝙtꝰ Mat. xxi. ca. q̃rés ꝺ baptisimo Johis an eẽt e celo vel ab hoibꝰ cũ nõ fuissent pharisei ausi respõdere dixit. Quare nõ credidistis ei. Idẽ dicit Josephꝰ in. xix. antiquitatũ li. Ipe Johãnes dixit illis: pgenies viperaꝝ: qz venenũ erroꝛis ꝛ hypocrisis a suis pgenitoꝛibꝰ traxerãt. Quis demõstrabit vobis fugere a ventura ira: quasi dicat: lz falsitas vestra lateat in cõspectu populi: tñ non poterit latere in ꝙspectu dei: facite ergo fructꝰ dignos penitentie: et ne velitis dicere intra vos patrem habemus Abraã Ut enim ait Nico. ꝺ lyra. pharisei de hoc gloriabaꝯ: qz de Abraã descenderãt Et ideo ex pmissione facta Abrae sine operibus salutem cõsequi ꝓsumebãt. Et hoc ẽ manifeste falsuz: qz non dicũt filij Abrae ex carnali ꝓpagatione sed magis ex fidei imitatione vt dicit ad romanos. iiij. ca. Et ido quia pharisei ꝛ legisperiti fidẽ Abrae de xp̃o respuerunt: ideo nomẽ filiationis Abrae ꝑdiderunt. Et hoc est qõ dicit Johãnes. Et ne velitis dicere intra vos ꝑ falsam scz extimationẽ patrem habemꝰ Abraã: qz non ẽ sic ꝺm veritatẽ. Ecõuerso gentiles fidẽ xp̃i deuote ad p̃dicationez aploꝝ receperũt. ido filij Abrae facti sũt. Et ẽ qõ subdidit Johes. Dico em̃ vob qm̃ potẽs est deus de lapidibꝰ istis suscitare filios Abrae Scõz Nico. de lyra tenent aliqui ꝙ Johãnes demonstrauit illos lapides quos filij israel de ꝓfundo iordanis attulerunt: vt habeꝯ Josue iiij. ca. in memoriã miraculi ꝙ domin⁹ i trãsitu eoꝝ aquas iordanis siccauit. Sed ꝙ illos lapides Johannes gentiles significauit: qz colebant idola ꝺ lapidibus facta. Filij ergo Abrae de lapidibus suscitati sunt quãdo iudeis ꝙ infidelitatẽ a filiatiõe Abrae recedentibꝰ: gentiles fidẽ xp̃i recipientes in locũ eoꝝ substituti sunt Et qz doctoꝝ veritatis nõ solũ debet vitia cõsidenter arguere: ꝟ etiã penã p̃dicere Jõo subdidit Johes. Jam em̃ securis. i. securitas diuini iudicij posita ẽ ad radicẽ. Omis arboꝛ q̃ nõ facit fructũ bonũ: excidetur ꝛ i ignem mittet. Scõz p̃ceptum docuit turbas: naz vt scribitur Luce iij. ca. Interrogabãt Jobem turbe quid essent facture. At ille respondẽs dicebat. Qui habeꝯ

duas tunicas det vnū nō habēti. qđ intelligit ſm Nico. đ lyra qñ tunica eēt ſuperflua. Tertiū ꝓceptuz docuit publicanos officiales impatoris: nihil inđt plusq̄ vobis ꝓstitutū ē faciatis. Hoc aūt dixit qz collectores taliū ſolēt esse ꝓni ad plus colligendū q̄ sit eis mādatū: vt qđ est ampliꝰ remaneat. Quartū ꝓceptū docuit milites cū dixit eis vt scribit Luce. iij. ca. Neminē ꝓcutiatis scz opꝛimēdo paupes ⁊ eos despiciendo: neq̄ calūniā faciatis. i. non imponat falsum crimē diuitib⁹ ⁊ potentib⁹ vt occasionē ex toꝛ quēdi bona eoꝝ habeatis: qz p alia via a talib⁹ bona recipe nō possunt. Contenti estote stipēdijs vr̄is. ¶ Quinto ostēdit sanctitas Johānis ex martirij tolleratione. Vt eñ scribitur Mat. xiiij. ca. ⁊ Marci. vj. ca. Decollat⁹ fuit Johes iubētes Herode. Hic vt habet i hiſtoria scholastica vxoꝛē fratꝛis sui Philippi abstulit ⁊ Arethā regē: ⁊ Herodē agrippam. ⁊ Philippū in sui inimicitia ꝓcitauit. Johes ḡ eum ō b arguebat: qđ sibi ⁊ herodi molestissimū erat et odiosū. Nā vt ait Terēti⁹. Obsequiū amicos veritas odiuz parit. Et Hieronym⁹ in epla ad occeanū inđt. Ita se habet natura vt amara sit veritas. Videſ itaq̄ Herodes: qz Johes euz tā dure redargueret. Et qz ob p̄dicationē ⁊ baptiſmū ſm Josephū magnū populum ꝓgregaret: ipm in carcere vinculauit in Machorōta castello arabie: in q̄ vxoꝛi placere cupiēs ⁊ populi sequētis Johem dispēdiū ꝓtimescēs. Desiderabat aūt ipm occidere ꝙ populū formidabat. Tandē excogitauit dolose ⁊ nō sine ꝓsabulatione atq̄ cōsilio herodiadis maligne: vt natalis sui diē coꝛaz ꝓmis galilee suisq̄ p̄ncipib⁹ celebraret. Ista eñ erat ꝓsuetudo apud antiq̄s q̄ p̄ncipes solēnizabāt die sue natiuitat⁹: et diē etiaz natalis imperij sui in q̄ coꝛonabāt: quare Herodes ꝓuocatis magnatib⁹ ⁊ nobilib⁹ multis: ꝓuiuiū illis letissimū atq̄ lautissimū ꝓparauit atq̄ saltauit filia herodiadis. i. tripudiauit Et hoc fuit ex dispositiōe matris ⁊ ipi⁹ Herodis: q̄ cū iuramēto ꝓmisit ei dare qđ peteret: q̄ ꝓmonita a matre petiuit caput Johis baptiſte Et ꝓtristat⁹ ē rex: ficte tñ ⁊ ſm apparētiā. Naz vt inđt Beda. lz ꝓtristaret in facie: letabat tñ i coꝛde. Simulabat aūt ꝓtristationē ppt̄ iusiurandū qđ infringere iudicabat illicitū. Sed vt ait Ambroſi⁹ li. de officijs Herodes saltatrici ꝓmiū turpiter ꝓmisit: crudeliꝰ soluit: nā vt refert Nico. de lyra. In ꝓmissione facta i generali etiā cū iuramēto nō itelligit aliq̄d illicituz ſb obligatōe cadere: cuiusmodi erat iterfectio Johānis. Et ō b plene habet i decret. xxij. q. iij. q̄si p totum. Missō itaq̄ Herodes ſpiculatoꝛe decollauit Johānē in carcere: ⁊ allatū ē caput eius in disco: ⁊ datuz ē puelle: ⁊ illa tulit matri sue. Discipuli aūt accipientes coꝛp⁹ sepelierūt illud in sebaste. vt ponit in. xij. li. hiſtoꝛie eccleſiastice. Herodias aūt caput Johis in hierlm fecit deferri: ⁊ iuxta Herodis habitaculū caute sepeliri. Fuit ꝛo Johes decollat⁹ circa dies azimoꝝ anno p̄cedente passionē xp̄i. De q̄ sic loquit Chꝛyſ. Johānes schola ꝛtutuz: magisterium vite: sanctitatis foꝛma: noꝛma iusticie: virginitatis ſpeculū: pudicitie titulus: castitatis exemplū: penitentie via: peccatoꝝ venia: fidei disciplina: Johes maioꝛ hoie: par angelis legis summa: euāgelij sanctio: apostoloꝝ vox silentiū ꝓphetaꝝ: lucerna mundi: p̄cursoꝛ iudicis: xp̄i mediatoꝛ: dñi testis: totius medius trinitatis. Et hic tātus dat incestui: tradit adultere: adducit saltatrici.

De q̄nq̄ dignitatibus que ostendunt q̄ sublimis inter sanctos Johannes baptiſta. Caplm. iij.

Tertiū mysteriū ꝓtemplanduz de beato Johāne baptiſta dicit sublimitatis. In quo q̄ sublimis inter sanctos sit aperiemus: possum⁹ aūt id facile cōphēdere si ꝓsiderare voluerim⁹ quinq̄ illius p̄cipue dignitates.

Prima đz sanctificationis.
Scđa cōmendationis.
Tertia celebrationis.
Quarta venerationis.
Quinta glorificationis.

¶ Prima dignitas beati Johannis dicit sanctificationis. Fuit q̄dez in vtero sanctificatus Vñ eccl̄ia dicit de eo illud Hieremie. j. ca. Anteq̄ exires de ventre sanctificaui te. Ob istam sanctificationez purgatus fuit a plaga oꝛiginalis culpe: vnde si in vtero matris decessisset ad sinum abꝛae euolasset: cuz ceteri vadāt in infernum q̄ ibi moꝛiūt. Fuit insup in vtero matris letificat⁹: cū tñ ceteri ibi sint cū tristicia. Multaq̄ alia spūalia dona ē cōsecutus: quare Gabriel p̄dixit patri. Spiritu sancto replebit adhuc ex vtero mr̄is sue. Secūda dignitas beati Johānis dicit cōmēdationis. Quidnā certi⁹ ⁊ firmius ostēdere potest p̄eminentiā alicuius q̄ sententia ⁊ laus ex oꝛe diuino p̄cedēs. Turpe est laudari a malis viris: p quibus ait Seneca in puerbijs. Tā turpe est laudari a turpibus q̄ si lauderis ob turpia. Gloꝛioſū ergo est cū quis laudat a sapientibus: a viris grauib⁹ ⁊ p̄stantissimis. Sed sup oia grande est et ineffabile donū duz quis extollit laudibus ab oꝛe diuino. Vt eñ inđt Hieronymus in sermone

ad ꝓpaulã ꝛ Eustochiũ. Quicqd humanis dicí potest ꝓbis minus est a laude dei Ex his autem quos deus dignat⁹ est cõmendare null⁹ tãtis laudib⁹ fulget quãtis Johes baptista. Dixit enim deus Noe Geñ. vij. ca. Te eñ vidi iustũ coꝝã me ex omnib⁹ gentibus. Et dõ Dauid ps̃. lxxxviij. Inueni inquid Dauid seruũ meũ oleo sancto meo vnxi eũ. Et õ Job vt ptz eiusdem ꝑmo ca. Nũqd ꝓsiderasti seruũ meũ Job q̃ non sit ei sim̃is in terra. Et de ꝓpaulo Actꝝ. ix ca. Vas electionis est mihi. Et de centurione Matth̃. viij. ca. Non inueni tãtã fidem in iſrl. Et petro dixit xp̃s Matth̃. xvj. ca. Beat⁹ es Simõ bariona. Sed õ Johe multo plura multaq̃ maioꝝa locutus est. nã vt scribit Mat. xj ca. dixit ihesus turbis õ Johe. Quid existis in desertũ videre ꝛẽ. vbi cõmendauit eũ de q̃tuoꝝ. ꝑmo de soliditate fidei ꝛ cõstantia cuꝫ dixit. Quid existis in desertũ videre arundinem vento agitatã: q̃si dicat: non. q: Johes fuit ita cõpos̃it⁹ q̃ nec timoꝛe nec fauoꝛe a veritate declinabat. Scdo cõmendauit euꝫ ab austeritate penitentie: dum subdidit hominẽ mollib⁹ vesti tũ: quasi dicat non. Tertio cõmendauit eum a claritate noticie duꝫ sequit̃ ꝓphetã. Etiã dico vobis plusq̃ ꝓphetam. Et dicit̃ plusq̃ ꝓpheta: q: nõ solum xp̃m ꝑuidit venturum ꝛ ꝑdixit sicut alij ꝓphete sed etiam ip̃m digito ostendit Quarto cõmẽdauit eũ ab auctoꝛitate doctrine dicens. Hic est de quo scriptũ est ecce ego mitto angelũ meũ. id ẽ. Iohez qui vitam duxit angelicã ante faciẽ meã: q̃ ꝓparabit viã tuam ante te. Amen dico vobis inter natos mulierũ non surrexit maioꝛ Johe baptista. ¶ Tertia dignitas beati Johãnis dicitur celebꝛationis. De solo nanq̃ ihesu xp̃o ꝛ virgine matre Johãneq̃ baptista narrantur ꝑconia natiuitatis. Idcirco ecclesia solenniter celebꝛat natiuitatẽ eoꝝ. Hinc Augꝰ ĩ sermone qui legit̃ in officio ꝑsentis solẽnitatis ait ꝓpost illũ sacrosanctũ domini natalis diẽ nullius homis natiuitatẽ legim⁹ celebꝛari nisi solaꝫ Johis baptiste. In alijs eñ sanctis ꝛ electis dei nouim⁹ diẽ illũ coli quo illos post ꝯsũmationẽ laboꝝũ ꝛ deuictũ triũphatumq̃ munduꝫ in ꝓpetuas eternitates ꝓsens hec vita parturijt In alijs cõsũmata vltimi diei meriti celebꝛant̃. In hoc etiam ꝑma dies ꝛ ipa hominis initia cõsecrantur. ¶ Quarta dignitas beati Johãnis dicit̃ venerationis Voluit nãq̃ deus cõ currentib⁹ miraculis plurimis reliquias coꝝporis ei⁹ a fidelibus venerari. Legit̃ eñ in hiſtoꝛia ecclesiastica: q̃ cum ad tumulũ Johãnis multa miracula fierent iubente Juliano apostata gentiles ossa eius sparserũt. Et cũ miracula nõ cessarẽt postea collecta ꝛ in igne cõcremata in puluerẽ redegerũt ꝛ ꝑ agros ventilauerũt. Tãdẽ cineres illi collecti a q̃busdam monachis hierosolymã fuere delati: deinde post aliq̃ tpa ianuã trãslati vbi nunc deuote coluntur. Sicut Alexander tertiꝰ: ꝛ Innocẽtius quartꝰ: rei veritate cognita suis ꝓuilegijs apꝛobarũt. Caput vo eiꝰ tẽpoꝛe Marciani ꝓncipis inuentũ est Duobꝰ q̃dem monachis beatus Johãnes caput suum in visu manifestauit: qui ad locum ꝓperantes vbi sepultũ tãdiu latuerat inuenerũt: illud sacꝯis cilicinis inuolutũ: q̃ postmodũ Constãtinopolim: inde ad gallias regnante ꝓpino eꝝ translatũ. Ultimo ad vrbẽ deductuꝫ ꝛ in ecclesia sancti Siluestri honoꝛifice ꝛeseruatum. Digitus insuper ille quo dominũ ostenderat combuꝛi non potuit vt refert magister Johes Beleth. qui a fidelibus cõseruatus: postmoduꝫ a sancta Tecla de vltramarinis partib⁹ in Noꝝmandiã delatus est. ¶ Quinta dignitas beati Johis dicit̃ glorificationis. Credendũ quippe est q̃ in celo magna fit gloria eius. ꝛ q̃ positus sit in supꝛemo oꝛdine angeloꝝ atq̃ in sede luciferi collocatus. Naꝫ illa sedes nõ fuit reparata per xp̃m: quia stat ad dexterã patris: nec q̃ virginem: quia stat sup choꝝos angeloꝝ: nec q̃ alium sanctũ: q: vt predictũ est. Inter natos mulierum nõ surrexit maioꝛ Johãne baptista. Et sicut magnus fuit meritis et sanctitate: ita magnus est gloria ꝛ felicitate. Cuius patrocinijs deuote implοꝝantes sperare possunt illi⁹ intercessione cõsequi in hoc seculo dei gratiaꝫ: ꝛ in futuro gloriã sempiternã. In qua viuit et regnat deus ꝑ omnia secula seculoꝝũ. Amen.

Sermo tricesimussecũdus de sancto Paulo apl̃o doctoꝛe sũmo gentium

Vas electionis ẽ mihi. dñi nr̃i ihu xp̃i ꝓba sũt ista originaliter. Actꝝ. ix. ca. Ad laudes ingentes beati apl̃i ꝓpauli extollẽdas hodierna die merito est elaboꝛandũ. Ip̃e nãq̃ sua eruditione mirabili: xp̃i benedicti nomẽ gentib⁹ patefecit Ip̃e sue cõuersionis exemplo peccatoꝛibus ad penitentiã redire volentibus spem ꝛ veniã cõsequenda dedit. Ip̃e vtiq̃ verbis ꝛ factis adeo clare christum a moꝛtuis resuscitatum atq̃ in dexteram dei patris sedentem ostendit: vt nullus amplius nisi volẽs de fide christi dubitare queat. Ad ipsum igitur sermonem veramus qui ꝓius nominis iesu ardentissimus ꝑsecutoꝛ: expost factus est illius defensoꝛ acerrimus et ꝓdicatoꝛ eximius: in quo post emendatum delictum tanta superabundauit gratia

ꝛ etiam in hac vita mortali ad visionē diuine essentie raperetur De ipo pñssimus ihs ananie discipulo suo fidelissimo retulit ꝟba in themate posita. In q̄bus de ꝑaulo gloriosissimo tria mysteria ꝓponimus ꝓtemplanda.

Primum de ꝓsecutionis.

Scōm conuersionis.

Tertium visionis.

Qualiter ꝑaul⁹ feruebat in ꝓsecutionem discipuloꝝ. Cap̄m. i.

PRimū mysteri-
um ꝓtēplādū de ꝑaulo de ꝓsecutionis. Ipe nāq̄ validissime eccl̄az expugnare temptauit. Un Lucas Actl. ix. c. dic Saul⁹ aūt adhuc spirās. i. ex vehemēti spiritu ignē ꝓsecutiōis accendēs in se ⁊ alios: ꝛ eccleſiam minaꝝ in ꝟbis iniuriosis: ⁊ cedis. i. i verberib⁹ ⁊ flagellis i discipulos dñi accessit ad pn cipē sacerdotū ⁊ petijt ab eo epl̄as in damascū ad sinagogas vt si quos inuenisset hui⁹ vie viros ac mulieres vinctos illos ꝓduceret i hierusalē. Ꝟz ꝑ huius ptis plenioꝛe intelligētia circa septem dubitare contingit.

Primo circa nois mutationē.

Scdo circa supbie occasionē.

Tertio circa tēporis dilationem.

Quarto circa miscōe ꝓsecutionem.

Quinto circa liberi arbitrij dispositionē.

Sexto circa discipuloꝝ distinctionē.

Septimo circa ptātis acceptionem.

¶ Primo dubitaſ circa nois mutationez. q̄re scz nomē ꝑauli mutatū ē cū ꝑus Saul⁹ vocaret. Nā mutatio nois ē ꝓhibita. C. ō mutatl. no. l. i. Ꝟz ad ꝟ respōdet Jo. an. in glo. in ploo sexti libri decretaliū. q̄ lex illa loq̄ſ de mutatiōe fraudulēta. Un interdū lz mutare nomē vt ꝑ mutationē nois ostēdaſ facta mutatio hominis. Sicut Jacob vocatus fuit Jſrl ex eo q̄ vidit dñm vt ptz Gen̄. xxxij. ca. Et Simō vocat⁹ ē ꝑetrus ex ꝓfessione diuinitatl in xp̄o vt scribit Mat. xvj. ca. Et in romanis pōtifici⁹ mutari solet nomē. Nā Martin⁹ quint⁹ antea vocat⁹ est oddode colūna. Eugeni⁹ q̄rtus Gabriel. Nicolaus q̄nt⁹ Thomas. Calixt⁹ q̄rtus Alfonsus. ꝑius scds Eneas. ꝑaul⁹ secūdus ꝑetr⁹. Et Sixt⁹ q̄rt⁹ dicebaſ Frāciscus. Rō ꝟo talis mutationis est. q⁹ nomen debet cōuenire rei. sicut ptz xxj. di. ca. cleros. et de ꝓben. ⁊ digni. ca. cū scōz. Et. xvj. q. j. ca. si cupis. Et tiſtituta de dona. §. Est. Tamen ō noie ꝑauli tres opiniones inueniunt. Prima est Origenis q̄ dicit: q⁹ semper fuit binomius ⁊ vocatus sit ſp Saul⁹ ⁊ ꝑaul⁹. Scda est Rabbani q̄ ait q⁹ an ꝓuersionē dict⁹ ē Saulus a saule supbo. post ꝓuersionē ꝟo dict⁹ ē ꝑaulus q̄si puulus a virtute humilitatis. Unde nomen suum iterpretando. ꝓme ad Corinth. xv. ca. ait. Ego sū minim⁹ apostoloꝝ. Tertia est opinio ihieronymi ⁊ Bede q̄ asserunt q⁹ vocatus sit ꝑaulus a ꝓmo spolio q̄ ꝓtulit ecclesie scz sergio ꝑaulo ꝑ cōsule quē ad fidez cōuertit sicut patet Actl. xiij. ca. Secundo dubitaſ circa supbie occasionem: quare videlicet ꝑaulus erat ita supbus vt sponte ingereret se ad ꝓsequendū xp̄m: nam nō vocatus accessit ad ꝓncipē sacerdotuz. Et ad ꝟ dicere possumus q⁹ tria erant in illo q̄bus disponebaſ ad extollendum.

Primum nobilitas generis.

Scōm claritas scientie.

Tertium etas florens.

¶ Primū q̄d erat in ꝑaulo fuit nobilitas generis. Inq̄t em̄ Aug⁹ i ſmone. Erat aūt ꝑaulus ō tribu beniamin. sicut ipe testatur. Et ad Roma. xj. ca. ipe ait. Ego israelita sum ex semine abrae ō tribu beniamin. Ex q̄ dicit glo. i ca. venerabilis. de ꝓbeb. ⁊ digni. q⁹ fuit nobilis Tribus ꝟo beniamin satis in scptura magnificaſ: tum q⁹ illi in diuisione terre ꝓmissiōis hierusalē fuit distributa: sicut patet Josue. xviij. ca. tum q⁹ habuit bellatoꝛes strenuos sicut notaſ Judicū. xx. ca. tum etiā q⁹ ex illa tribu ſm hiero. fuerūt ꝑ maiori ꝑte inocētes interfecti. Uerūtm̄ plericq̄ mirari solēt ex his q̄ audiūt dū de se ꝑaulus loquiſ. Actuū nāq̄ ca. xx. dixit Ego sū vir iudeꝰ tharso cilitie nat⁹. Et scōe ad Corinth. xj. ca. hebrei sūt ⁊ ego. Et Actl. xxiij. ca. ꝑhariseus inq̄t sum ⁊ filius phariseoꝝ. Tm̄ cum centurio iussisset eū verberari dixit se ciuē romanuz: vt habeſ Actl. ca. xxij. Et idem coram tribuno ꝓfirmauit. Ad q̄ rñdet Nico. de lyra super. xxij. ca. Actl. ⁊ super. iiij. ca. scōe ad Thimo. q⁹ pr̄ ꝑauli a romanis obtinuerat romanā ciuitatē. Jō cū tribun⁹ dixisset Ego multa sūma pecunie ciuilitatē hāc adept⁹ sū. ꝑaulus rñdit. Ego aūt ⁊ nat⁹ sū. Idcirco Nico. ō lyra exponēs illa ꝟba ꝑauli ad Thimo. ꝑenulam quā reliqui troade apd carpum veniēs affer tecum ⁊ liberos ait. Dū eēt paul⁹ in carcere Neronis scribebat Thimotheo vt ferret sibi penulā. Erat aūt penula vestis cōsularis que a Romanis data fuit patri ꝑauli i signū amicitie cum ipo ⁊ q⁹ esset fact⁹ ciuis roman⁹ quaz refuauerat. ꝑaulus ob memoriā patris: et insignū q⁹ esset roman⁹ ciuis: si necessitas incūberet ꝟ ostēdendi. Erat ergo ꝑaul⁹ natiōe israelita. dignitate roman⁹ ciuis: ⁊ religione phariseus ob ista diuina magnanimus erat ⁊ audax Uerum vt inq̄t Seneca in li. de quattuoꝛ ꝟtutib⁹. Magnanimitas si se supra modū extollit

facit virū minacē: inflatū: inquietū ⁊ turbidū ⁊ in quasc̄ū q̄ excellentias dictoꝝ factoꝝ q̄ ne glecta honestate festinū. Scōm q̄ erat ī ꝑaulo fuit claritas scientie. Dicit nāq̄ de illo Hieronym⁹ Cur ꝑaul⁹ apl's vas electionis nēpe q̄ vas legis ⁊ scripturaꝝ sanctaꝝ armarium ē Et Actl. xxj. ca. dixit se eruditū ad pedes Gamalielis. Et .ij. ad Corl. xj. ca. ait. naz ⁊ si imperitus sermone: nō tñ sciētia. Ut aūt ipe inquit. Scientia inflat. Tertiū q̄ erat in ꝑaulo erat floꝛens etas. Erat q̄dem adolescēs. Ūñ Actl. vij. ca. dꝛ. Testes deposuerūt vestimēta sec⁹ pedes adolescētis q̄ vocabat Saulus. Et si quis obstaret q̄ potuerit ille fuisse alter q̄ sic noſaretur: facili cōuinci pōt qm̄ Actl. xxij. ca. ꝑaul⁹ cū humilitate ⁊ penitentia loquēs ad dñm ait. Cum funderet sanguis stephani testis tui ego astabā ⁊ ꝓsentiebā ⁊ custodiebā vestimenta interficientiū illū. Cum ergo esset in etate floꝛenti mouebatur ardēter ad p̄secutionē discipuloꝝ. Nam vt inq̄t Aristo. in .ij. rethoꝛice. Juuenes sūt ꝓcupiscitiui talia facere q̄cunq̄ cōcupiscūt Ideo valde amāt valde desiderant: et similia. Et vt vulgariter dꝛ in iuuenib⁹ est recens ⁊ buliens sanguis. Tertio dubitaſ de ꝑaulo circa tēpoꝛis dilationē: cur sc̄z tam diu distulit xp̄s vocare illū ⁊ nō cum alijs apl'is. Ad q̄ ſ respondere possum⁹ q̄ sic factū est ꝓpter tria.

ꝑmo ꝓpter xp̄i potentiaz.
Scō ꝓpter xp̄i sapientiam.
Tertio ꝓpter xp̄i clementiam.

ꝑmo ꝓpter xp̄i potentiā vt sic ostēderet q̄ post mortē xp̄s q̄ surrexit a mortuis potuit inimicos etiam benigne supare. Secundo ꝓpter sapientiā: vt sic innotesceret multiformis sapiētia dei: q̄ varios habet vocandi ⁊ saluandi modos. Tertio ꝓpter clemētiā qua voluit vt oīs fraudis suspitio tolleret ꝓuertēdis gentibus: dū talis magister ē electus q̄ nō solum non fuisset de socijs xp̄i hic viuētis: imo fuisset acerbissimus p̄secutoꝛ oīuz q̄ inuocabant nomē eius. Et nllo cōmodo vel incōmodo tpali timoꝛe vl fauoꝛe humano fuit ad fidez ꝓuersus ⁊ illi⁹ nominis q̄ ante a extinguere nitebatur defensoꝛ fuit validissim⁹. ¶ Quarto dubitaſ ō ꝑaulo circa miscōie p̄secutionē: quare p̄secutus ē miſericoꝛdiā dei adeo vt in actu furibunde p̄secutionis xp̄m viderit ⁊ audierit vocantem. Et licz Aug⁹ dicat. Si q̄ris quare hūc trahat: illū nō trahat: noli diiudicare si nō vis errare: nihilominus rectissime pietas diuina egit cū ꝑaulo dū illū ad se tā mirabiliter traxit ꝓpter tria.

ꝑmo ꝓpter celum.
Secundo ꝓpter meritum.
Tertio ꝓpter exemplum.

ꝑmo ꝓpter celum quo mouebaſ ꝑaulus ignoraās in tali p̄secutione q̄ grauiſ offendebat putabat nāq̄ sacrificiuz se offerre deo si xp̄ianoꝝ mē deleret. Hoc ipse ꝓfirmat. p̄me ad Thimo. j. ca. vbi ait. Gratias ago ei q̄ me confortauit xp̄o ihesu dño nr̄o: q̄ fidelez me existimauit: ponens in ministerio q̄ p̄rius fui blasfemus ⁊ p̄secutoꝛ. Sed misericoꝛdiā ꝓsecutus sum. q̄ ignoranſ feci i incredulitate. Et ad Galathas. j. ca. inq̄t. Audistis eñ ꝓuersationē meā i iudaismo q̄m supra modū p̄sequebar ecc̄liam dei ⁊ expugnabā illā: ⁊ p̄ficiebam in iudaismo supra multos coetaneos meos in genere meo. abundāt⁹ emulatoꝛ existens paternaꝝ meaꝝ traditionū vt inq̄t Nicola⁹ de lyra sup hoc passu. Apō in deos erant aliqua tradita patribus a moyse. l. que scripta sunt ī lege. Et aliqua erāt tradita a patribus alijs minoꝛib⁹ q̄ vocabāt traditiones senioꝝ. vt p̄z Matth̄. v. ca. ⁊ ambaꝝ traditionū erat apl's zelatissim⁹ ante suā ꝓuersionem. Sc̄o misericoꝛditer actū fuit cū ꝑaulo ꝓpter merituz nam ꝑm Aug⁹. in ꝑmone. dū Stephanus lapidaret non oꝛatiōe quā fecit p̄ his qui ad eius necem īnsistebāt singulariter oꝛauit p ꝑaulo quē ꝓspiciebat ꝓtra se plus ceteris coꝛde ⁊ animo deseuire: nō eñ poterat manu illuz lapidib⁹ duris ferire. q̄ non spectabat nisi testibus aliquē lapidare: tñ ꝑaul⁹ illoꝝ retinens vestimēta animabat eos vt viriliter extinguerent innocentē. Tertio remissionē ⁊ grām inuenit ꝑaulus ꝓpter exemplū: vt sic in ipō tanq̄ in speculo clare peccatoꝛes intuerenſ magnitudinem miscōie dei De hoc. j. ad Timo. j. ca. ita scripsit Fidelis ꝑmo ⁊ omni acceptiōe dignus q̄ ihs xp̄s venit in hunc mundū saluos facere peccatoꝛes quoꝝ p̄mus ego sum. Sed ideo miſericoꝛdiā ꝓsecutus sum vt i me p̄mo ostēderet xp̄s ihs oēm patientiā ad informationē eoꝝ q̄ ereditur i sunt illi i vitā eternā ¶ Quinto dubitaſ circa liberi arbitrij dispositionē: an videlicet fuit liberū arbitriū eius violētatū. Ad q̄ intelligēduz notanda ē illa ſnia dñi Bonauen. ī .ij. di. xxv. de qua plene dixi i quadragesimali de penitētia p̄mone p̄mo. q̄ aliud est voluntatem induci: aliud voluntatē mutari: aliud voluntatē cogi. Tūc eñ induci dꝛ quādo aliqua psuasio ci fit qua disponiſ vt ad aliq̄d aperibile inclineſ: q̄ si valde intēsa est nomē coactionis sortiſ: q̄uis non fit vera coactio. Tunc aūt voluntas mutaſ q̄n ipa nolente vim potēti ꝓtuit affectio ei imittiſ i cōtrariū ⁊ de nolēte fit volens: ita q̄ vna affectio expelliſ ⁊ ꝓtraria inducitur. Sicut cum de⁹ amatoꝛē tpalium facit tē poꝛaliū ꝓemptoꝛē. Tūc aūt voluntas ꝺꝛ cogi q̄n itelligiſ ipaz iuitā aliq̄d velle ⁊ repugnāte

actu voluntatis deliberatiuo: aliena ꝙ tute mouente ⁊ repugnantia manente ad aliq̃d inclinari nolẽdo. Volũtas igit̃ cogi nõ põt ab aliquo sed induci ab agente creato: ⁊ mutari valet ab agẽte increato. Quare ⁊ liberũ arbitriũ ꝑ. nõ fuit coactũ: ꝑ bene imutatum: ⁊ de nolẽte factũ est volens. ¶ Sexto dubitat̃ circa discipulos ꝓ distinctionez. Nam dr q ꝑ. bat̃ discipulos. Ex hoc querunt aliq̃: qui erãt isti discipuli. Et dicit Nico. ō lyra q erant omnes credẽtes in xp̃m. Nam discipuli aliquãdo dicunt̃ duodecim apli: sicut ibi Mat. xix. ca. Assumpsit ihs duodecim discipulos suos ⁊c. Aliqñ septuagintaduo. sicut Luce. vlt. Duo ex discipulis ibant ip̃a die ⁊c. Aliquando oẽs fideles. nã vt Eusebius tradit in hist̃oria eccle siastica. ⁊ habet̃ insuper Act. xi. ca. Antecꝫ ecclesia cõgregaret̃ Antiochie: oẽs credentes discipuli noiabant̃. At vbi credentiũ numer⁹ ibi multiplicat⁹ fuit: xp̃iani noiare ceperũt ¶ Septimo dubitat̃ circa potestatis acceptionem. Quõ cũ iudei nullã haberẽt potestatẽ ꝑ. potuit a p̃ncipe sacerdotũ illam impetrare. Ad qd̃ respondet Nico. ō lyra. q iudei habebant potestatẽ subdelegatã a romanis ꝓ crimin⁹ i legẽ eoꝝ cõmissis. Nã Stephanũ more iudicio lapidasse dicũt̃: qñ testes depositis vestibus lapidabãt eũ. Et in hoc seruabãt ordinem iudicij in lege statutũ q scz testes eẽnt p̃mi lapidatores. Dũ itaqꝫ ꝑ. videbat q̃ fiebãt per apostolos timẽs antiquã legẽ in q̃ nutrit⁹ erat euacuari: ira succensus litteras impetrauit: ad vocauitqꝫ famulos ⁊ socios negocij sui. Eam⁹ iñt̃ fratres eamus cõcito gressu in damascum inuenient⁹ ibi illos destructores nostroꝝ traditionũ: igabim⁹ eos affligemusqꝫ verberib⁹ ⁊ iunctos atqꝫ in hierl̃m pducemus. O ꝑaule q̃d cogitas? O ꝑaule q̃d loqueris? O ꝑaule cur tato indiscreto feruore moueris? Tu cape ꝓponis ⁊ eris captus. Tu cõtra discipulos paras manũ. Et de⁹ manu sua te trahet ad greniũ discipuloꝝ. Et nomẽ xp̃i ꝓfundere satagis: ⁊ nescis adhuc q i breui ꝑ noie illo paratissim⁹ eris ligari ⁊ mori: non ẽ ꝓsiliũ ꝓtra dñm.

De ꝙuersione ꝑauli ⁊ septẽ mirabilib⁹ q ꝙcurrerũt in illa. Caplm. ii.

SEcũdũ mysterium ꝓtemplandũ de ꝑaulo dr ꝙuersionis. Fuit quipe ꝙuersio eius miranda ⁊ singularis maxie ꝓpt septẽ q̃ ibi ꝙcurrũt

Primum fuit illustratio.
Secundum p̃dtratio.
Tertium allocutio.
Quartum excecatio.
Quintum visitatio.
Sextum illuminatio.
Septimum confortatio.

¶ Primũ q̃d ꝙcurrit in ꝙuersione ꝑauli dr illustratio. Dicit̃ em̃ Act. ix. ca. Cũ iter faceret contigit vt appropinquaret damasco. Remigi⁹ inquit. Damascus est ciuitas metropolis syrie quã edificauit Damasc⁹ Heliezer ser⁹ Abrae Sequitur text⁹. Et subito circũfulsit eũ lux de celo. De ista luce posset ꝯs asserere q fuerit irrũpentis aurore vel solis oriẽtis ⁊ hmõi. Sed pfecto ipe ꝑaulus: cuius fuit ꝙditiõis ⁊ quo tpe visa sit aptissime declarauit. Act. xxvi. ca. Loquẽs nanqꝫ cũ Agrippa dixit: dũ irem Damascũ cũ potestate ⁊ p̃missu p̃ncipũ ⁊ sacerdotũ die media in via vidi o rex supra splendorez solis circũfulsisse me lumẽ ⁊ eos q̃ mecum erãt. Act. vero ca. xxij. dixit q lux illa fuit copiosa.

¶ Scõm q̃d cõcurrit in ꝙuersione ꝑauli dicitur p̃stratio. Cecidit em̃ in terrã vt patz Act. ix. ca. Et ca. xxvi. ꝑaulus retulit. Oẽsqꝫ nos cuz cecidissemus in terrã quare videt q ⁊ socij eius fuerunt p̃strati versus faciem ꝟm glosam

¶ Tertiũ q̃d in tali ꝙuersione cõcurrit dr allocutio: nã audiuit vocẽ loquentẽ idioma hebreum vt scribit̃ Act. xxvi. ca. ⁊ dicentez. Saule saule cur me ꝑsequeris. Hec vox fuit p̃mo reprehensiua eo q Saul⁹ ꝑsequebat̃ xp̃m i mẽbris suis. Scdo fuit instructiua. Querẽti em̃ q̃s es dñe: rñdit xp̃s. Ego sum ihs nazarenus quem tu ꝑsequeris. Vbi nota q qz ex luce sũma ⁊ ex alto situ celi in q̃ ⁊ in q̃ sibi apparebat et exinde sauluz ⁊ eius socios terribiliter ꝑsternẽte: apte se ingerebat ei maiestatiuũ ⁊ oipotentez. Ideo suã humilẽ originẽ ꝟm quam fuit nazaren⁹. id est. in nazareth ꝙceptus ⁊ nutrit⁹ ei in sua reuelatione specialiter exp̃mit: vt ostẽdat q ille idẽ q̃ fuit inter iudeos humilis est ad celos in tãta glia tanꝫ dei filius exaltatus ꝑ. Propterea xp̃s subdidit: durũ est tibi cõtra stimulũ calcitrare id ẽ. potẽtioi te incõpabiliter resistere. Tertio vox illa ⁊ allocutio fuit p̃ceptiua. Tremẽs q̃p pe ꝑaul⁹ ac stupens de cognita xp̃i potestate ac maiestate: tor⁹ compunct⁹ dixit. Dñe q̃d me vis facere? q̃si dicat ecce nũc paratus sũ tibi in oibus obedire. Cui xp̃s. Surge ⁊ ingredere ciuitatẽ ⁊ dicet̃ tibi q̃d te oporteat facere. Socij aũt stabãt stupefacti: audiẽtes q̃dem vocẽ neminẽ aũt videntes. Hic aliꝫtisper imorandu ẽ: qm̃ Act. xxij. ca. ꝑaulus dixit. Et q̃ mecuz erant lumen q̃dẽ viderũt: vocẽ tm̃ nõ audierũt eius q̃ loquebat̃ mecũ: videt̃ q ꝟ sit aliqua cõtradictio: qz ꝑus dr q audierũt vocem: postea ꝑaulus affirmabat cõtrariũ asserẽs q vocem

non audierũt. Ad hoc ita loq̃t Beda sup̃ act⁹ ap̃lor̃: q cõfusum vocis sonũ: nõ aũt articulatam eius distinctionẽ audierũt. Et cõsimiliter viderũt lucem a xp̃o irradiantẽ: nõ aũt sui corporis formã ꝛ faciẽ. Paul⁹ vero ꝛ vidit xp̃m ꝛ distincta ꝙba ei⁹ audiuit. ¶ Quartũ qõ cõcurrit in illa ꝙuersione dr corporis excecatio. Surrexit aũt Saul⁹ de terra apertisq; oculis nihil videbat. Ad man⁹ itaq; socij trahẽtes illũ itro duxerũt Damascũ. Et erat ibi tribus diebꝫ nõ videns ꝛ nõ mãducauit neq; bibit. In ꝫ triduo ait Beda Paulus orationi vacasse: fuisseq; raptũ vsq; ad tertiũ celũ. Idẽ refert Nico. de lyra sup̃ scõa epla ad Corinthios ca. xj. Sũt aũt Bede venerabilis verba hmõi: apparet q p triduum quo creatus lucis grãz expectabat non oc̃lis torpebat: ꝫ diuina potius illustratiõe sublimat⁹ archana celestia rimabat. Estq; nisi falsor credibile: q eo tpe mysteriũ euãgelicc dispẽsationis edoct⁹ fuerit de q̃ ipe gloriat̃ ad Galathas dicẽs. Neq; eñ ego ab homie accepi illũ neq; didici: sed p reuelationez ihu xp̃i: hec ille. ¶ Quintũ qõ ꝙcurrit in ꝙuersione Pauli fuit ei⁹ visitatio. Nã instruxit xp̃s ananiã vt Paulũ visitaret: scribit eñ Actl. ix. ca. sic. Erat autem q̃dam discipulus Damasci noie Ananias hic vt habetur Actl. xxij. ca. erat de iudeis ad xp̃m ꝙuersus scientia ꝛ vita famosus. Et dixit ad illum in visu dñs, Anania. At ille ait. Ecce ego dñe. Et dñs ad eũ. Surge vade in vicũ q̃ vocat̃ rectus. ꝛ q̃re in domo iude Saulũ noie tharsensem. Ecce eñ orat ꝛ vidit. i. sibi reuelatũ ẽ: viz ananiã nomie: naz reuelatio fuit facta Paulo nõ solũ de psona ꝫ de ꝓprio noie: introeuntẽ ꝛ imponẽtẽ sibi manũ vt visum recipiat Timẽs Ananias rñdit: dñe audiui a multis ꝫ viro ꝫ quãta mala sc̃tis tuis fecerit in hierl̃m ꝛ quare huc se ꝙtulit? Cui deus. vade Anania qñ vas electiõis ẽ mihi: vt portet nomẽ meuz coꝝ gẽtib⁹ ꝛ regib⁹. Ego aũt ostẽdã illi quãta oporteat eũ pati p noie meo Et abijt Ananias ꝛ introiuit in domũ ꝛ imponẽs ei manũ dixit. Saule frater dñs ihs ad te me misit q̃ apparuit tibi i via q̃ veniebas vt videas ꝛ implearis spiritusancto. ¶ Sextum qõ ꝙcurrit in ꝙuersione Pauli fuit illuminatio. Cõfestim nã cecideruñ tã q̃z squame ob oculis ei⁹ et visũ recepit: et surgens baptizat⁹ est. ¶ Septimũ qõ ꝙcurrit i illa ꝙuersione fuit ꝙfortatio. Cũ accepisset cibum ꝙfortat⁹ est duplici ꝙfortatiõe. s. corpis ꝛ spũs. Qõ ptz qz ꝙtinuo ingressus i sinagogas predicabat ihm ꝛ iudeos viriliter ꝙfundebat. Hec oia facta sũt eodez anno quo xp̃s passus ẽ ꝛ Stephan⁹ lapidat⁹: nam xp̃s octauo kalendas aprilis passus ẽ. Stephan⁹ eodẽ anno tertio die augusti lapidatus est. Paulus ꝙo octauo kalendas februarij ꝙuersus est. Et vt refert Nico. de lyra. nõ statim post baptismũ suũ iuit de Damasco in hierl̃m: sicut ipe dicit ad Galathas ꝓmo ca. Sz ꝓus abijt in arabiam: qua lustrata ꝓdicando reuersus ẽ Damascũ. Et i ista reuersione voluerũt eũ iudei capere: ꝛ p murũ euasit submissus in sporta: deinde iam trib⁹ annis a sua cõuersione decursis ascẽdit in hierl̃m videre Petrũ ꝛ mansit apud euz diebus trib⁹. Ubi sunt o Paule dure cõminatões tue? Ubi ꝙtumelioſa verba quib⁹ discipulos afficiebas. Ubi cathene quas deferebas vt vinctos illos in hierusalẽ ꝓduceres? Mutat⁹ es in altez vi rũ. Hec vtiq; ẽ mutatio dextre excelsi. Factus es euãgelica tuba: xp̃i p̃co ꝛ inuictissim⁹ miles religionis xp̃iane. Nõ times labores: non horres picula: nõ vitas plagas: nõ fugis mortem. Tu ꝓ xp̃o vt sc̃õe ad Cor̃l. ca. xj. ptz fuisti in laboribꝫ plurimis. Tu i carceribꝫ abundãti? Tu in plagis supza modũ. O quãta cõstãtia: quãtaue fuit ei⁹ aie fortitudo. A iudeis q̃nquies q̃dragenas vna min⁹ accepit. Refert Nico. de lyra sup̃ ꝫ passu. q̃ Deuterono. xxv. ca. cõmittitur iudicib⁹ vt ꝓ minoribꝫ culpis p q̃b⁹ mors nõ est inferẽda imponãt plagas ꝛ ꝙberaꝛ: ita ut q̃ q̃dragenariũ numeꝝ ictum nõ excedãt. Sapiẽtes ꝙo iudeoꝝ ad ptendẽdũ pietatẽ ordinauerũt: q de illo numero aliq̃d minueret⁹ pl⁹ vel min⁹ ꝓut rõnabiliter videret⁹ ratiõe delicti vel ꝙditionis ꝙberandi: ꝛ sic de alijs circũstãtijs. Quia ꝙo Paul⁹ erat eis odiosus subtraxerũt de dicto numero q̃nq̃es vnũ ictũ p vice q̃libet. Ter virgis cesus fuit. sicut patet Actꝫ. xvj. ca. Semel lapidat⁹ fuit in ciuitate lichonia: vt patet Actl. xiiij. ca. Ter naufragiũ fecit. Et ne singula repetem⁹ p xp̃o i vbe maxia capitis trũcatione glorioſũ martyriũ ꝙsumauit.

De raptu Pauli in quo vidit essentiam dei: ꝛ de conditionibus illi⁹ rapt⁹

Capitulum. iij.

Tertiũ mysteriũ ꝙtemplandũ de Paulo dr visionis gio speciali cõcedere Paulo vt in suo rapto diuinã essentiã videret: de quo ipe ita scribit sc̃õe ad Corinthios ca. xij. Scio hoiem in xp̃o ante annos q̃tuordecim siue i corpe siue ex̃ corpore nescio de⁹ scit raptũ hmõi vsq; ad tertiũ celum. Et scio hmõi hoiem siue in corpe siue ex̃ corpore nescio de⁹ scit qñ rapt⁹ ẽ in paradisũ ꝛ audiuit archana dei q̃ nõ licet homini loq̃. Dr quoꝝ ꝙborꝝ declaratiõe notãde sũt septẽ theologice

veritates. Prima veritas ſm Nico. de lyra ſu
per iſto paſſu. Q raptus ꝓprie importat quan
dam violentiam alicui⁹ rei cõtra motum natu
ralem ſibi: qđ põt eſſe dupliciter Uno mõ ꝯtũ
ad terminũ motus vt ſi lapis moueat ſurſum.
Alio modo quãtũ ad modũ motus vt ſi lapis
per impulſum violentũ ferat deorſum veloci⁹
ꝯ natus eſt moueri. Sic aia homis dicit rapi
id qđ eſt ꝑter naturã. Uno mõ quãtuz ad ter
minũ rapt⁹ puta qñ rapit ad penas. Alio mo
do ꝯtum ad modũ homini ꝓnaturalẽ Et ſic lz
aia nata ſit moueri in deũ: tamẽ modus ꝓnatu
ralis ſm ſtatum vite pſentis ẽ q in cognitionẽ
diuinaz aſcendat per cognitionẽ ſenſibiliũ ⁊ ſic
vtens ſenſib⁹: ido qñ ducit in cognitionẽ diui
noz a ſenſibus abſtractam ðr rapi: inquãtũ
hoc fit ꝑter modũ ſibi cõnaturalẽ. Poſt reſur
rectionẽ ño qñ erit in corpore glorioſo opus i
tellectiue nullo modo impediẽte rapt⁹ non ha
bebit ibi locuz. C Sda veritas q Paul⁹ in ra
ptu vidit eſſentiã diuinã: ſic determinat Aug⁹
ad paulã de videndo deum: ⁊ in. xij. ſup Gen.
ad lfraz qđ ⁊ ẏba apli deſignant: dicit em̃ ſe au
diuiſſe ineffabilia verba q̃ non lz homini loqui:
huiuſmodi autẽ vident ea que ptinent ad viſi
onem beatoz que excedit ſtatum vie: ſm illud
Eſa. lxiiij. Oculus nõ vidit de⁹ abſq; te q̃ ꝓpa
raſti diligẽtib⁹ te. Quare ſpernẽdi ſunt illi qui
dixerunt Paulũ nõ vidiſſe ipam dei eſſentiaz:
ſed quandã refulgentiaz claritatis ipi⁹. C Ter
tia veritas ſm Tho. ſcda ſcde. q. clxxv. q diui
na eẽntia videri ab intellectu creato nõ põt niſi
p lumẽ glorie: qđ tamẽ dupliciter pticipari põt.
Uno modo p modũ forme imanentis ⁊ ſic bea
tos facit ſanctos in patria. Alio modo p modũ
cuiuſdam paſſionis trãſeuntis: ⁊ hoc modo lu
men fuit in Paulo qñ fuit raptus. Et ideo ex
tali viſione nõ fuit ſimpliciter beat⁹ vt fieret re
dundãtia ad corpus: ſed ſoluz ſm qđ. Et ſic nõ
fuit beat⁹ habitualiter ſ ſolum habuit actũ be
atoz. C Quarta veritas q noie tertij celi põt
intelligi aliqđ corporeũ: ⁊ ſic tertiũ celũ eſt em
pirreũ quod ðr tertium reſpectu celi aerei ⁊ ce
li ſiderei: vl reſpectu celi ſiderei: ⁊ reſpectu celi
aquei ſiue criſtallini. Et ðr raptus ad tertiũ ce
lum: nõ q⁹ rapt⁹ ſit ad videndũ ſimilitudinem
alicui⁹ rei corporee ſ ꝓpter hoc q locus ille ẽ ꝓtẽ
plationis beatoz. Ibi ergo dicit ſe raptũ. q⁹ de
us oſtendit ei vitã in q̃ videndus ẽ ineternum
Et q⁹ viſio dei nõ põt eẽ ſine delectatiõe: ꝓpte
rea nõ ſolũ ſe dicit raptũ ad tertiũ celũ rõne cõ
tẽplationis ſ eẽt in paradiſum recte delectatio
nis cõſequẽtis. C Quinta ẏritas q Paulus i
raptu fuit a ſenſib⁹ alienat⁹. Nã vt inqt Aug⁹
xij. ſup Gen. ad lfram. Niſi ab hac vita quiſq;
quodãmodo moꝛtuꝰ ſiue omnino exiens ðr cor
pore ſiue auerſus ⁊ alienat⁹ a ſenſib⁹ in illaz nõ
ſubuehit viſionẽ. Ratio eſt ſm Tho. q⁹ opor
tet cũ intellectus hõmis eleuat ad altiſſimã dei
eẽntie viſionem: vt tota mẽtis intentio illuc ad
uocet ita ſcilz q nihil intelligat aliud ex fantaſ
matib⁹: ſed totaliter ferat in deuz. Nõ em̃ per
aliqđ fantaſma põt dei eẽntia videri animo nec
per aliquam ſpeciem intelligibilem creatam. q⁹
eſſentia dei i infinitũ excedit non ſolũ omnia cor
pora quoꝝ ſunt fantaſmata: ſed etiã omnẽ itel
ligibilẽ creaturã. Ideo impoſſibile eſt q̃ homo
in ſtatu vie videat deũ p eſſentiã ſine abſtracti
one a ſenſib⁹. Notandũ in q⁹ anima xpi i ſtatu
vie videbat diuinã eſſentiã abſq; abſtractione
a ſenſibus. nam itellectus illius anime erat glo
rificatus p habituale lumen glorie quo diuinã
eſſentiã videbat multo amplius q̃ aliquis an
gelus vel homo. Erat aũt viatoꝛ ⁊ diſpẽſatiue
patiebat nõ ꝓpter aliquẽ defectũ ex parte itel
lectus. Ideo non eſt ſimilis ratio de eo ⁊ alijs
viatoꝛib⁹. C Sexta veritas q Paul⁹ poſt q̃
ceſſauit videre deũ p eẽntiã memoꝛ fuit illoꝝ
q̃ in illa viſione cognouerat p aliqs ſpecies itel
ligibiles habitualiter ex ꝟ in eius itellectu reli
ctas: ſic etiã abeũte ſenſibili remanẽt aliqne im
preſſiones in aia q̃s poſtea ꝟuertens ad fantaſ
mata memoꝛat. Uñ nec totã illã cognitionem
aut cogitare poterat aut ẏbis exprimere. hec
Tho. ſcda ſcde. q. vbi ſupra. arti. iiij. in reſpon
ſione ad tertiũ argu. C Septima ẏritas q lz aia
Pauli fuerit a fantaſmatib⁹ ⁊ ſenſibiliũ pceptio
one abſtracta: nõ tñ fuit ita a corpe ſepata vt ei
nõ vniret q̃ſi forma. lz ðr ꝟ dubitari poſſit ꝓpt
ipi⁹ apli ẏba q̃ ait: ſiue in corpe ſiue ex corpus
neſcio de⁹ ſcit. Hoc aũt vt Hiero⁹ ait in ꝓlogo
ſup Danielẽ. q̃dã intelligere voluerũt q apls
ignoꝛabat an corp⁹ ei⁹ fuerit raptuz ſimul cum
aia vel nõ. Sz Aug⁹. xij. ſup Gen. ad lfram dic
q apls ſciuit ſe fuiſſe raptũ ſm aiam ⁊ nõ ſm
corpus: neſciuit tñ q̃liter aia ſe haberet ad cor
pus. Uñ poſt longã inq̃ſitionẽ: Aug⁹ ꝯcludit
dicens. Reſtat forꝛaſſe vt ꝟ ipm eũ ignoꝛaſſe i
telligamus. vtz q̃ñ in tertiũ celuz raptus eſt in
corpe fuerit aia: quõ eſt aia in corpe cũ corpus
viuere ðr: ſiue vigilantis: ſiue dormientis: ſiue
in extaſi a ſenſibus corpis alienati: an oño de
corpore exierit vt corpus moꝛtuũ iaceret Sed
vt idez Aug⁹ poſtmodũ refert dubitante apl̃o
q̃s veſtrũ inde certus eſſe potuit. vñ qui ſuper
hoc loquit magis cõiecturaliter q̃ ꝑ certitudi
nẽ loquit Ex his apꝑet q̃ repꝛehenſibiles in
ueniunt hi q̃ bonoꝝ tpalium falſa venenoſa
q̃ dulcedine decepti: alienã vitam felicitatẽ q̃
ꝓmiſſam: aut negant aut acq̃rere nolunt. O q̃

magna multitudo dulcedinis tue de⁹. O ioc̃ da facies tua ⁊ decora nimis. O beati q̃ habitant in domo tua. Ostendisti te paulo doctori gentiū: sicut ⁊ moysi p̃mo doctori iudeoꝝ. Voluisti vt ille a te electꝰ non solū audita ꝺ̃ visa referret. Et vñ in ea tātus feruoꝝ tanta ꝓstantia: tāta solicitudo tāta diligẽtia: tāta veniꝝ patiẽtia: nisi q⁹ te viderat in via cui te exhibuisti ꝺ̃m humanitatẽ lꝫ imensa lucerutilantẽ. Et tandẽ ad tertū celū rapto demonstrare dignat⁹ es diuinitatẽ tuã. clamat paul⁹. Cupio dissolui ⁊ eẽ cū xp̃o. Et mihi viuere xp̃s ẽ ⁊ mori lucruꝫ ad Philipẽn. j. ca. Cur o paule nisi q⁹ illa ẽ vera vita illa q̃eta: illa tranq̃lla: illa pacifica: illa deliciosa: illa ꝑpetua: illa deniq̃ oib⁹ bonis repleta q̃ seq̃t post morte ꝑ xp̃o: et ad quã puenire nõ p̃t nisi q̃ moriũt cũ xp̃o. Hãc paulus p̃dicauit: hanc desiderauit: hãc tandem gl̃ose adeptus ẽ. Ad quã nos ꝑducat ihs filius dei qui viuit ⁊ regnat in secla seclorꝝ. Amen.

Sermo. xxxiij. de p̃matu sãcti petri apli ⁊ de illius eximijs virtutib⁹ atq̃ de ipi⁹ petri ⁊ pauli martyrio.

Ves petr⁹. verba sũt redemptoris nr̃i originaliter. Mat. xvj. ca. ⁊ i euãgelio p̃tis solẽnitatis Rutilãtia fidei xp̃iane miracla satis i vbe maxia claruerũt. Inter q̃ illo vnũ p̃admirandũ fuit ꝙuersio videlicet gẽtiũ Romanoꝝ q̃ ciuiũ facta ꝑ apl̃oꝝ petri ⁊ pauli ꝓdicatiõnẽ. Erant ibi tot supstitiones noxie: tot ad idola vana ⁊ ad demões sacrificia: tot extructa artificio mirabili tẽpla falsoꝝ deoꝝ ⁊ alia hmõi: q̃ oia petro ⁊ paulo p̃dicãtib⁹ defecerunt. Ibi nũc colit crucifixus de⁹ ⁊ homo verus q̃ sedet ad dexterã patris. Ibi sacra templa dei veri ⁊ v̄ginis matris: apl̃oꝝ martyrũ v̄ginum ⁊ cõfessorũ a cunctis fidelib⁹ frequentãt. Ibi sedes petri a cunctis fidelib⁹ regib⁹ ⁊ p̃ncipib⁹ deuotione p̃cipua honorat. Ob q̃ leo papa in sermone vestiuitatis hodierne ita elegãter romani alloquit. Omniũ q̃dem sanctaꝝ solẽnitatuꝫ charissimi tot⁹ mũdus ẽ ꝓticeps: ⁊ vnius fidei pietas exigit vt q̃q̃d ꝑ salute vniuersoꝝ gestũ esse recolit: cõmunibus vbiq̃ gaudijs celebret. Verũtamẽ hodierna festiuitas p̃ter illaꝫ reuerentiam quã toto terraꝝ orbe ꝓmeruit speciali ⁊ ꝓpria nostre vrbis exultatione veneranda ẽ vt vbi p̃cipuoꝝ apostoloꝝ glorificat⁹ est exit⁹ ibi int̃ dte martyrij eorum sit leticie p̃cipatus Isti sunt enī viri per quos tibi euangeliuꝫ xp̃i roma resplenduit: ⁊ que p̃us eras magistra erroris: facta es discipula veritatis. Isti sunt sancti patres tui veriq̃ pastores: q̃ te regnis celestib⁹ inserẽdã multo meli⁹ multoq̃ felicius cõsiderunt q̃ illi quoꝝ studio p̃ma mentũ tuarũ fundamenta locata sunt: e q̃bus is tibi nomen dedit q̃ te fraterna cede fedauit Isti sunt qui te ad hanc gloriam ꝓuexerũt vt sis ciuitas sacerdotalis ⁊ sancta: ⁊ p̃ sanctã beati petri sedẽ caput totius orbis effecta latius p̃sidens religione diuina q̃ dominatiõe terrena. Quis enim ius imperij tui terra mariq̃ distẽderis: minus tamen est q⁹ tibi bellicus labor subdidit q̃ q⁹ pax xp̃iana subiecit: hec Leo. Ut aũt tanto⁹ beneficioꝝ veritatez pleni⁹ agnoscam⁹ de ipso apl̃oꝝ p̃ncipe petro p̃ncipaliter: ⁊ demũ ꝺ̃ ipo ⁊ paulo in hoc sermone v̄ba faciemus. Dicere q̃dem possum⁹ cũ xp̃o v̄ba ꝓposita. Tu es petrus. id ẽ inter apl̃os cõfessor fidei singularissimus q̃ ⁊ vbi ⁊ toti mũdo lumẽ euangelicũ ꝓtulisti: vbi de ipo sanctissimo petro tria mysteria ꝓponimus ꝓtemplanda.

Primũ dicit p̃eminentie.
Scõm refulgentie.
Tertium patientie.

Q beatissim⁹ petrus p̃nceps apostolorum fuit ⁊ dignissimum caput ecclesie. Caplm. i.

Primũ mysterium ꝓtemplanduꝫ de beato petro ꝺ̃ p̃eminentie. In q̃ ꝓsideremus dignitatem eius ex eo q⁹ fuit p̃nceps ⁊ caput apostolorum: qꝺ ꝓbare possumus tripliciter.

Primo rõne testificationis.
Scꝺo rõne ordinationis.
Tertio rõne exercitationis.

¶ Primo ꝓbamus petrũ fuisse apl̃oꝝ caput ⁊ p̃ncipem rõne testificationis. Ita q̃pe testificãtur canones sacri. Sicut ptz. xxj. di. ca. j. §. horum discretio. ⁊ ca. in nouo: ⁊ l. di. c. quia tua. ca. hi q̃. et. ij. ca. ꝓsiderandũ. ca. fideliorꝝ. lxxix. di. ca. oportebit. lxxx. dis. in illis. j. q. j. ca. eos. iij. q. vj. ca. dudũ. vij. q. j. ca. mutatiões. viij. q. j. ca. si petr⁹. xxiiij. q. j. ca. rogamus. Et decretione. ca. fundamẽta. li. vj. Et q⁹ papa canonice electꝰ ẽ succesꝛ petri vt ptz. xxj. di. ca. in nouo testamẽto. Et. ix. q. iij. ca. alioꝝ. Ideo ẽ caput ecclie vt ꝺ̃. xcvj. di. ca. ꝓstãtin⁹. Et ẽ vicarius xp̃i vt ponit ex ꝺ̃ trãsla. epi. ca. int̃ corpalia. ⁊ ca. licet. Et i clemẽtina. Romani p̃nceps de iureiurã. Et gerit vicẽ dei i terris. vt habet ex de trãsac. ca. quãto. ¶ Scꝺo ꝓbam⁹ petrũ fuisse apl̃oꝝ ⁊ toti⁹ ecclie caput rõne ordinationis. Sic vtiq̃ statuit xp̃s vt postq̃ ipe ꝓcederet celum: petr⁹ curã gereret ecclie sancte. Nam

sibi dixit Mat. xvj. ca. Tibi dabo claues regni celoꝝ: ad designādū q̄ oēs alij q̄b⁹ ptās ligandi atq̄ soluēdi ꝯcedēde erat: dependētiam haberēt ab ipo: vt scribit. xxiiij. q. j. ca. manet. ca. quodcūq̄. In sup Luce. xxij. ca. dixit xps ñdicer. Ego p te rogaui petre vt non deficiat fides tua. s. finaliter ſm Nico. de lyra. Nō eñ rogauit vt petrus nō caderet: ſ vt i casu non remaneret. Jōo sequit. Et tu aliq̄n ꝯuersus. i. ō peccato ad gr̄am: cōfirma fratres tuos. Nō ōz ei q̄ ecclia erat sibi cōmittēda. Impletū ꝙ id fuit q̄n: vt dicitur Johis vlt. ca. ter xps illi dixit. Pasce agnos meos. ¶ Tertio pbam⁹ petrū fuisse ap̄lis ceteris ꝛ eccl̄ie p̄latus rōne exercitationis. vt scribit Act. j. ca. Prim⁹ fmonē fecit in electiōe matthie. Et Act. ij. ca. post susceptū sp̄m sctū p̄mus p̄lo p̄dicauit. Jōo Anacletus allegato ca. in nouo testamēto ait. Petrus p̄mus ad fidē populū ꝙtute sue p̄dicationis adduxit. Et post ascensionē xp̄i p̄mū miraculū factū fuit p petrum associatū cuz Johe cū dixit claudo. Argentū ꝛ aurū nō ē mihi: qđ aūt habeo hoc tibi do. In noie ihu surge ꝛ ambula. ppter q̄ oia non ē ascribendū supbie q̄ petrus sit passus in cathedra exaltari. Cū humilitate q̄pe honorē sue dignitati a xpo vt p̄dictū est institute libēter suscepit. Naz vt colligit ex itinerario clemētis. Postq̄ beatus petrus Antiochie p̄dicauit: populūq̄ illum ad fidē conuertit. Theophil⁹ p̄nceps ciuitatis illi⁹ domū suā in basilicā fecit cōsecrari. In cui⁹ medio ex celsam cathedrā fabricauerūt ꝛ petrū vt ab oibus videri ꝛ audiri posset: exaltauerūt. In q̄ sedit honorifice tēporibus cōgruis ānis septem. Sed postmodū veniens Romā anno scdo imperij Claudij in romana cathedra sedit ānis viginiq̄ q̄ ꝛ vltra. De p̄mo ꝙo honore ecclesia festuz celebrat: q: tūc p̄mo p̄lati eccl̄ie ceperunt loco ptāte ꝛ noie sublimari. Ex q̄bus oib⁹ deprehendere possumus q̄ reprehēsibilis sit multorum ignorantia: temeritas et malicia q̄ p̄latos eccl̄ie p̄cipue pontificē maximū: despectos: viles: ꝙtemptibiles q̄ inspicerēt. Naz vt de papa loquar ipe a nemine ē iudicādus nisi a fide deuiet vt patet. xl. di. ca. si papa. Et debet q̄n̄q̄ ornat⁹ corona ꝛ vestib⁹ p̄ciosis p̄lo se monstrare ad honorez ꝛ gl̄iam xp̄i q̄n̄ pape Siluestro ꝛ ei⁹ successorib⁹ imperator Constantin⁹ dedit palatiū suū lateranēse ꝛ coronā capitis ꝛ vestimēta imperialia. xcvj. di. ca. Cōstantin⁹. Et ꝛ beat⁹ petr⁹ nō legāt cū tāta magnificētia sedisse tñ id fuit q: psecutio recens ꝛ ingentissima impugnabat eccl̄iaz. Nō p̄tz: q: ꝛ ipe vt infra dicemus iubēte Nerone crucifixus fuit. Ān Jsiō. in li. de vita ꝛ obitu sanctoꝝ ait. Petr⁹ post q̄ anthiochenam fundauit eccl̄iam sub Claudio Cesare ꝙtra Simonē magum Romam pergit ibiq̄ p̄dicans euangeliuz vigintiq̄nq̄ annis: eiusdē vrbis episcopatuz tenuit. Et tricesimo sexto anno a passione domini a Nerone vt ipse voluit crucifixus est.

De abiectiōe rerū tpaliū ꝛ cōfessione xp̄i atq̄ penitētia petri. quibus tāq̄ p̄ciosis gemmis anima eius decorata fuit. Caplm. ii.

Secūdū mysterium ꝙtemplāduz de petro ap̄lo ōz refulgētie. Refulsit nāq̄ ꝛ ꝙtutib⁹ claruit: atq̄ ob sue vite sanctitatē ꝛ pfectionem signis plurimis ꝛ miraculis cozuscauit. Et oib⁹ alīs dimissis tres in hac pte ꝙtutes eius p̄stantissimas ꝙsideremus.

Prima ōz bonoꝝ tpaliū despectio.
Scōa ihu xp̄i filij dei confessio.
Tertia peccati cōmissi amara deplozatio.

¶ Prima beati petri ꝙtus a nobis considerāda: dicit bonozuz tempozaliū despectio. Ut enim scribit Matth. iiij. ca. Ambulans iesus iuxta mare galilee: vidit duos fratres simonez q̄ vocat petrus ꝛ andreā fratrē eius: mittētes rhete in mare. Erāt eñ piscatozes. Et ait illis. Venite post me faciam vos fieri piscatozes hominū. At illi ꝙtinuo relictis rhetib⁹ secuti sunt eū. Sed a q̄busdā q̄ritur vtꝝ sit magis ſm virtutē possidere diuitias q̄ illas relinq̄re. Et plerīq̄ pauptatem dānantes arguunt. Primo q: null⁹ debet exponere se periculo. Sz q̄ pauptatem sectat exponit se periculo spūali ꝛ cozpozali: ergo nō licet relictis oib⁹ pauperē vitā gerere. Naz sapiens Prouerbioꝝ. ca. iij. dicebat. Ne forte egestate cōpulsus furer ꝛ piurē nomē dei mei. Et Eccī. xxvij. Propter inopiā multi deliquerūt. Et Eccī. vij. ca. Sicut ptegit sapientia: sic ptegit ꝛ pecunia. Et Aristo. iiij. Ethicozum. Videt q̄dam pditio ipius hois eē cozruptio diuitiarū: q: p has homo viuit. Sunt ꝛ de hoc alie auctozitates q̄s inuenies in ſmone de ꝙtemptu diuitiarū. Secōo arguit contra pauptatem. q: ſm Aristo. in. ij. Ethicoꝝ Virtus ꝙsistit in medio: ſ ille q̄ omnia dimittit per voluntariam pauptatem non videtur i medio cōsistere: sed magis in extremo: ergo non agit virtuose. Tertio arguitur quia vltima pfectio hominis in beatitudine consistit. Sed diuitie cōferunt ad beatitudinē. ōz eñ Eccī. xxxj. Beatus diues q̄ inuentus ē sine macula. Et Aristo. dicit in j. Ethicoꝝ. q̄ diuitie organice deseruiūt ad felicitatem: ergo i eligere omnia ꝛ

viuere in pauptatè non est ꝟm ꝟtutẽ. Quarto arguit. nã dare elemosynã ẽ act⁹ ꝟtutis ⁊ deo gratus: ꝫ pauptas excludit elemosynaꝝ largitionẽ: ꝫ videt ꝙ pauptas nõ spectat ad ꝟtutẽ. Contra ista est auctoritas Hiero. q̃ ait ꝛ Jouinianũ Legunt plurimi philosophoꝝ diuitias non tm̃ ꝓtempsisse. ꝫ etiam abiecisse q̃si impedimentũ sapie ⁊ ꝟtutis. Et de his Lactanti⁹ li. j. diuinaꝝ instit. in ꝯt. Nam et abiecisse quosdam res familiares suas ⁊ renũciasse vniuersis voluptatib⁹ ꝓstat. vt solam nudã ꝙ ꝟtutem nudi expediti ꝙ sequerent. Et Seneca in li. de moribus ita sequit. Obulti ad philosophandũ obstitere diuitie: pauptas aũt expedita secura est Et de Socrate Hiero⁹ ad paulinũ notauit illõ qõ ponit. xij. q. ij. ca. Glia epi. ꝭ. socrates. Socrates ille Thebanus hõ quondã ditissim⁹ cũ ad philosophandũ Athenas pgeret: magnuz auri põdus ꝓiecit: nec putauit se posse simul et ꝟtutem ⁊ diuitias possidere. Ad primuz itaq̃ obiectum respondet Tho. scõa scõe. q. clxxxvj ꝙ ille q̃ oĩa dimittit ꝓpter xp̃m non exponit se periculo: neq̃ spũali neq̃ corpali. Spirituale em̃ periculũ ex pauptate ꝓuenit quãdo non est voluntaria: qz ex affectu congregandi pecunias quẽ patiunt illi q̃ inuolũtarie sunt pauperes: incidit hõ in multa pctã. Iste aũt affectus deponit ab his q̃ voluntariũ pauꝝtatẽ sequũtur. Magis autẽ dñatur his q̃ diuitias possident. Corpale etiã periculũ nõ imminet illis q̃ intentione sequẽdi xp̃m oĩa relinquũt. diuine ꝓuidentie se cõmittẽtes. Vñ Aug⁹ dicit li. de sermone dñi in monte. Querentib⁹ regnũ dei ⁊ iusticiã ei⁹ non debet subesse solicitudo ne diuitie sibi desint: ꝓpterea saluator nr̃ Luce. xxij ca. dixit discipulis suis. Nũ misi vos sine sacculo ⁊ pera ⁊ calciamẽtis nũq̃d aliq̃d defuit vobis Ad scõm argumẽtũ rñdet sanct⁹ Tho. ꝙ medium ꝟtutis ꝟm phm in. ij. Ethicoꝝ accipitur ꝟm rõnez rectã nõ ꝟm quãtitatẽ. Vñ milo crotoniẽsis vnũ bouẽ comedebat in die nõ grauatus ex eo: hic fortissim⁹ erat ⁊ robustissim⁹ valde. Alius aũt frustro panis ꝟm sue nature conditionẽ sustentat: non accipit ĝ mediũ ꝟtutis inter istos duos: vt. ſ. supaddat cui sufficit frustrũ panis ⁊ deinde diminuat miloni vt tãtum vn⁹ quãtũ alter comedat. Sz accipit medium ꝟm ꝙ dictat rõ videlicet ꝙ vnuq̃q̃z comedat ꝟm ꝙ requirit conditio complexionis sue. Ideo quicq̃d fieri ꝓt ꝟm rõnem rectaz est viciosũ ex magnitudine quãtitatis: ꝫ magis virtuosum. Esset aũt ꝓter rõnem rectam si q̃s oĩa sua cõsũmeret in intẽperantia: lasciuia: ꝙuiuꝫ ⁊ hmõi vel absq̃z vtilitate. Est ꝟo ꝟm rõnem rectaz ꝙ aliq̃s diuitias abiiciat vt ꝓtẽplationi vacet aq̃ vt xp̃m pfecte sequat. Ad tertiũ qõ obiciebat rñdet sanct⁹ Tho. ꝙ duplex ẽ beatitudo siue felicitatis. Una q̃dẽ pfecta quã expectam⁹ in futura vita Alia aũt impfecta ꝟm quaz aliq̃ dicunt in hac vita beati. Presentis ꝟo vite felicitas ẽ duplex. Una q̃dem ꝟm vitã actiuam. Alia ꝟm vitã cõtemplatiuã. vt ptz ꝑ Aristo. in x. Ethicoꝝ. Ad felicitatẽ vite actiue que consistit i exterioꝛb⁹ opationibus diuitie instrumẽtaliter coadiuuãt. qz vt phs dicit in. j. Ethicoꝝ Multa opamur ꝑ amicos: ꝑ diuitias: et ciuilem potentiã sicut ꝑ quedam organa. Ad felicitatem aũt ꝓtemplatiue vite diuitie nõ multum opantur: sed magis impediũt in ꝯtũ sua solicitudine impediũt animi quietẽ q̃ maxime necessaria est cõtẽplationi. Et hoc est qõ phs dicit i x. Ethicoꝝ. ꝙ ad actiones multis opus ẽ: speculanti ꝟo nullo taliũ. ſ. exterioꝝ bonoꝝ. Ad futurã ꝟo beatitudinẽ ordinat aliquis ꝑ charitatem ad quã efficaciter perducit voluntaria pauptas. Propterea xp̃s dixit. Mat. xix. ca. Vade ⁊ vẽde oĩa q̃ habes ⁊ da paupibus ⁊ habebis thesauꝝ in celo. Ad quartũ argumentũ respondet Greg⁹ sup Ezechielẽ. Qui illi q̃ ex possessis rebus subsidia egentib⁹ ministrant in bonis que faciũt sacrificiũ offerunt ex eo ꝙ aliq̃d deo imolant ⁊ aliquid sibi reseruant Qui vero nihil sibi reseruant: offerunt holocaustũ qõ est maius sacrificio. Et si diceret ꝙ sic relinquẽs omnia ⁊ viuens in paupertate liberalis esse nõ potest: cũ liberalitas in datione pecuniaꝝ consistat. Respondet Franciscus in suo tractatu de ꝟtutib⁹ ꝙ paup potest esse liberalis habitu genito ex actibus iterioꝛibus: qz si haberet gratis daret. Cuius signuz est quia subito põt homo priuari bonis fortune: sed non bonis ꝟtutis.

¶ Qꝛ Petrus confessus est xp̃i diuinitatem.

¶ Scõa virtus petri a nobis cõsideranda dicitur ibu xp̃i filij dei confessio. Cum eĩ ꝟt scribitur Mat. xvj. ca. iterrogasset discipulos xp̃s Quẽ dicunt hoies ee filiũ hois ⁊ illi dixerunt. Alij Helia. Alij Hieremiã. Alij Joẽm baptistam aut vnuz ex pphetis. In Hieremia dicit Nico. de lyra fuit excellens patientia in aduersis. In Helia zelus veritatis. In Joẽ austeritas vite. Subdidit xp̃s. Vos autem quẽ me esse dicitis. Respondẽs petr⁹ dixit. Tu es xp̃s filius dei viui. At ihs ait illi. Beatus es simõ bariona. i. filius iohãna. Bar idem est ꝙ filius ionа ponitur ꝑ diminutionez pertracta media sillaba ꝑ iohãna. Sequitur. qz caro ⁊ sanguis nõ reuelauit tibi. i. homo mortalis non docuit te istam veritatez sed pater meus. Et ego dico tibi: quia tu es petrus. id ẽ. cõfessoꝛ petre vere que xp̃s est. Et super hanc petram quã confes-

sus es. scz super xp̃m edificabo ecclesiam meã. Sed hic oritur difficultas vtruz confessio fidei iesu xp̃i sit ad salutem necessaria. Et ad hoc dicit sanct⁹ Tho. scda scde. q. iij. q confessio fidei cadit sub preceptis affirmatiuis que non obligãt ad semper sed pro loco et tempore: et ꝑm alias circũstãtias debitas ꝑm quas oportet actũ humanũ limitari ad hoc q sit actus virtutis. Confiteri ergo xp̃m nõ semper nec in quolibet loco est de necessitate salutis: sed aliquo loco et tempore: quãdo scz per omissionẽ huius confessionis subtraheretur honor debit⁹ deo vl etiaz vtilitas proximis impendẽda: puta si aliquis interrogatus de fide taceret: z ex hoc crederet vel q nõ haberet fidez: vel q fides non esset vera: vel alij ꝑ eius taciturnitatez auerterentur a fide. Si autez turbatio infidelium oriat de confessiõe fidei manifesta absq; vtilitate fidei vel fidelium: non est laudabile in tali casu fidẽ publice confiteri. Unde dominus dicit Matth. vij ca. Nolite sanctuz dare canibus neq; margaritas vestras spargere aũ porcos ne conuersi dirumpant vos. Sed si vtilitas aliqua perueniret vel adesset necessitas: tunc cõtempta turbatione infideliuz debet hõ fidẽ publice confiteri.

¶ Utrum petrus negando xp̃m peccauit.

¶ Tertia virtus beati petri a nobis cõsideranda dr peccati cõmissi amara deploratio. Post cõfessũ xp̃m vt homo nõdũ in gr̃a cõfirmat⁹ ter ꝑ timore negauit: cum respexisset in eum pijssimus iesus: vt scribitur Luce. xxij. ca. Egressus foras fleuit amare. Sed in hoc loco diligenter est pscrutandũ an petrus negando christũ peccauit mortaliter. Et q̃dam inuenti sunt qui dicere voluerunt q non: ex eo q nõ negauit xp̃m ex timore sed amore nolens ab eo separi. Sciebat enim q si dixisset se esse discipulum xp̃i statim fuisset ejectus et separat⁹ ab eo. Ista opinio falsa est a cunctis doctoribus improbata. Nã sanctus Tho. scda scde. q. xxv. ar. xij. siue vltimo argumẽ. ij. expresse dicit: petrus negãdo xp̃m peccauit mortaliter Greg⁹ insup in omelia dicit. dũ mori timuit vitã negauit. Hiero⁹ super Mattheũ. Rabanus sup Matth. z Grego. ij. moraliũ idem cõfirmant. scz petrũ in illa negatione graviter deliquisse. Et leo papa in sermone de passione ita refert. Ob hoc autẽ hesitare ꝑmissus ẽ petrus vt in ecclesie principe remediũ penitentie recõderet: z nemo auderet ꝺ sua virtute cõfidere. Chryſ. insuper in sermõe sic loquit. Idcirco diuine ꝓuidentie secretum ꝑmisit vt primus ipe laberet petrus quo erga peccatores duriorẽ sentẽtiaz ꝓpij casus intuitu tẽperaret: petr⁹ enim orbis terrarum doctor z magister peccauit z veniã impetrauit: vt hec indulgentie norma z regula iudicãtibus ꝑberet: hec Chryſ. Ex his dictis claret petrũ a peccato excusari non posse. Verũtamen orit difficultas non parua ex verbis leonis pape in ſmone de passione sic ad petrũ loquentis. Vidit in te dñs nõ fidẽ victã: nõ dilectionẽ auersam ꝑ constantiã fuisse turbatã. Sed petrũ esse nõ pot cũ dilectione z charitate: ergo minime petrus peccauit q dilectionem z charitatez non perdidit. Ad hoc respondet sanctus Tho. vbi supra. q charitas amittit dupliciter. Uno modo directe per actualẽ cõtemptũ: z sic petrus charitatem nõ amisit. Alio modo indirecte qñ quis cõmittit aliq̃d ꝓtrariũ charitati ꝓpter aliquã passionẽ cõcupiscentie vel timoris: z ꝺ modo petr⁹ ꝑ charitatem faciens charitatẽ amisit sed eam cito recuperat dũ lachrymas cõtritionis effudit. Neq; tanta fuit deformitas eius culpe quãta pro illa penitentie plenitudo. Nec solum ꝓ peccato cõmisso plorauit. Quinimo fertur q semper in sinũ sudariũ portabat quo crebro fluentes tergebat lachrymas. Quia qñ dulcedinis z locutionis z penitẽtie dñi memor erat pre nimia amoris suauitate lachrymas cõtineri non poterat.

De martyrio petri z pauli qd cõsiderat respectu tp̃is: respectu cause z respectu modi. Caplm. iij.

¶ Certiũ mysteriũ ꝓtemplãdũ de btõ petro ꝺr patiẽtie in q̃ innuem⁹ patientiã illi⁹ in tolleratione martyrij: de q̃ tria ꝓsideremus.

Primo dubietatem.
Scõ causalitem.
Tertio modalitatem.

¶ Primo ꝓsideremꝰ dubietatẽ: an petr⁹ z paulus passi sint eadẽ die. Et q̃dã dixerũt q eadez die revoluto anno Sz ꝑ istos ẽ auctoritas vniuersalis ecclie q̃ in oõne sic deuz depcat. Deꝰ q̃ hodiernã diẽ apl̃oꝝ tuoꝝ petri z pauli martyrio ꝓsecrasti: da ecclie tue coꝝ in oibus sequi ꝓceptũ ꝑ q̃s religionis sumsit exordiũ. Et Dionysi⁹ q̃ coꝝ interfuit martyrio vt inferius dicetur narrat q̃liter eadez die simul z anno passi sunt. Idem refert leo papa in sermone. Hieroꝰ ꝙo in libro ꝺ viris illustribus inq̃t. Anno Neronis scõ paulus romã vinctus mittit et per biennium in libera manens custodia aduersus iudeos disputauit. deinde a Nerone dimissus euangeliuz in occidentis partibus predicauit Quartodecimo ꝙo Neronis anno eodem die q̃ crucifixus ẽ petrus capite truncatus est. Et in hoc ꝓcordant pariter oẽs sancti. Et sz eadez

die passi fuerint: ordinauit tñ Greg⁹ vt ipa die speciali⁹ quo ad officiū fieret solēnitas petri ⁊ i sequēti die cōmemoratio pauli. tū q⁹ eadez die fuit dedicata eccl'ia sācti petri. tū q⁹ maiorē dignitate. tū q⁹ prior est cōuersione: ⁊ prior vrbē intrauit. ¶ Scdo ꝓsiderem⁹ causalitatez: q̄ scz ex causa petr⁹ ⁊ paul⁹ innocētes ⁊ sācti ad violentā mortē ꝓdēnati fuerūt. Ad qđ rñdere possumus q⁹ tria cōcurrerūt q̄ illos bonos ⁊ oi sānctitate fulgētes coegerūt ad mortē.

Primū fuit romanoꝝ supbia.

Scōm Neronis scuicia.

Tertiū Simonis magi malicia.

¶ Primū fuit romanoꝝ supbia. naz xp̄ianos psecuti sūt: nō q⁹ xp̄m p̄dicabant. ⁊ q⁹ ip̄m sine senatus auctoritate deificatū aiebāt: qđ ip̄i denoie fieri ꝓhibuerāt. vt scribit in hist'oria Ecclesiastica. Nā cū pilatus q̄dā vice ad Tiberium ep̄las de xp̄o misisset: ip̄eq̄ Tiberi⁹ eius fidem a romanis recipi assentiret: senat⁹ oino respuit ex eo q⁹ non sui autoritate deus vocatus fuit. Et lz Titus liuius in ꝓhemio dicat in laudem romanoꝝ. Cetez aut me amor negocij suscepti fallit: aut nulla vnq̄ respublica: nec maior: nec sāctior: nec bonis exemplis ditior fuit: nec vnq̄ ciuitatē tā sero auaricia luxuria q̄ imi grauerūt. Tñ nesciūt aut noluit ip̄e Titus liuius agnoscere romanoꝝ supbiam q̄ se deos extimabāt: ⁊ vt Aug⁹ dicit in p̄ncipio p̄mi li. de ci. dei. Hoc qđ dei est affectabāt amabāt q̄ sibi in laudib⁹ dici: parcere subiectis ⁊ debellare supbos. Et vt p̄dictū est nolebāt vt q̄s ꝓ deo coleret absq̄ illoꝝ licētia ⁊ auctoritate. Scōm qđ ꝓcurrit vt ap̄li sācti violenta morte extinguerētur: fuit Neronis scuicia. Ip̄e tūc romanis imp̄abat: qui vt Horosi⁹ Eutropius ⁊ reliq̄ scriptores romanaꝝ reꝝ tradunt flagicios'issimus ⁊ iniquissimus fuit. De quo etiā Johes d̄ Saberijs in policratone li j ita ait. In tanta mole imperij oēm perosus est grauitatē: philosophiam p̄sequens q̄si maiestatis imperij inimicam Et nobi ioza ingenia veritus se ꝓsi'ijs subdidit histrionū. Luz vo eēt ouz auaris'im⁹ adeo vt nulli quodcūq̄ officiū delegaret: q̄n ꝓsēqretur nosti qđ mihi opus ē. aut illud subijceret. Qui oībus p̄est oībus indiget histrionib⁹ ⁊ mimis pecunias infinitas erogare nō grauabāt. Singulos put q̄busq̄ placuerat amplissime dignitatis noie sublimabat. Alios patricios: alios senatoꝝ dicere hos illustrium spectabiliū ve noibus illustrabat. hec ille: Qui aliter appellari so'let policratus: ⁊ fuit natione angelicus Et ne vitijs neronis diuti⁹ imoremur: illud tñ asseramus i mediū: q⁹ anno etatis sue. xxxij. Eutropium fugiens ad quartū ab vrbe lapidem simetip̄m interfecit. Tertiū quod cōcurrit vt sānctissimi petrus ⁊ paulus martyrio coronarētur fuit Simonis magi malicia. Hic vt scribitur i itinerario clementis serpentes encos faciebat moueri: statuas eneas lapideasq̄ ridere ⁊ cātare: multaq̄ huiusmodi exercebat veneficijs ⁊ incātationibus magicis: ꝓpter que Neroni charissimus erat. Victus tamen ⁊ supatus q̄sepe ab apostolis petro ⁊ paulo virtute xp̄i: cuz cēptasset volare: vt leo papa testat: orāte paulo ⁊ petro imperante angelis sathane vt eū relinquerent: quem p aera ferebant continuo corruit: fractisq̄ ceruicibus expirauit. Qua ꝺ re ira tus Nero dedit eos in manib⁹ paulini viri clarissimi: ⁊ paulinus tradidit eos i custodia mamortini sub cura militum p̄cessi et martiniani. Quos milites petrus ad fidem xp̄i cōuertit: ⁊ cōperto q⁹ xp̄iani essent capte cesi sunt. ¶ Tertio ꝓsideremus modalitatē: quo scilicet modo petrus ⁊ paulus martyrio coronati sunt. Et in hoc standū est Dionysio ariopagite qui ꝺ hoc scribit i epistola ad Timotheū. Nam post multa signa ⁊ p̄digia que domin⁹ per suos apostolos dignatus fuit opari: petrus tanq̄ alienigena iussus est crucifigi: paulus vero quia ciuis erat romanus capitalē sententiā subijt: qua lata dicit Dionysi⁹. O frater mi Timothee si vidisses agones consūmationis ipsoꝝ defecisses q̄dem p̄e tristicia ⁊ dolore. Quis non fleret illa hora quādo p̄ceptum sentētie egressuz est in eos vt petrus crucifigerēt ⁊ paulus decollaretur. Vidisses tunc turbā indeoꝝ ⁊ gentiliū percutientes eos ⁊ expuentes in faciē ipsoꝝ. Adueniēte aūt terribili tpe ꝓsūmatic nis ip̄oꝝ cuz separent⁹ ab inuicē: ligauerunt colūnas munch non vtiq̄ absq̄ fratrū gemitu ⁊ ploratu Tunc inq̄t paulus petro. Pax tecū fundamētū ecclesiarū ⁊ pastor ouiū ⁊ agnoꝝ xp̄i. Petrus aūt ad paulum ait. Vade in pace p̄dicator bono ū mediator ⁊ dux salutis iustoꝝ. Cum autem elōgassent eos ab inuicē secutus sum magistrū meū. Non eīn in eodem vico occiderunt eos. ⁊ Dionysius. Petrus igit⁹ perductus ad passionis locum crucifixus est habens pedes sursum ⁊ manus deorsum. vt Leo ⁊ Marcellus testātur. Tunc petrus vt scribit Egisippus ꝺ cruce dicere cepit. Te dñe imitari optaui: sed rectus crucifigi nō vsurpaui. Tu semp rectus ⁊ excelsus ⁊ altus. Nos p̄mi hois filij q̄ caput suum demersit in terrā: cuius lapsū significat speciei generatiōis humane. Sic eīn nascimur vt p̄mi in terram videamur effūdi. Inter hec ⁊ similia verba gratias agens deo ⁊ fideles cōmendans spm̄ emisit Tūc marcellus ⁊ apulei⁹ fratres discipulicius eū de cruce deposuerūt ⁊ diuersis

cōdientes aromatib⁹ sepelierūt ꝓpaul⁹ ꝙo cum
ad locū passiōis duceretur i porta hostiēsi ꝑm
Dionysiū matronā quādā noie plātillā obuiā
habuit q̄ flēs ocionib⁹ suis se cōmendabat. Cui
paul⁹. Vade plantilla ecce salutē filia: cōmoda
mihi velū q̄ caput tuuz tegā z inde oculos meos
ligabo z postmoduz illō tibi restituā: qō illa li
beter effecit. Cū aūt ad locū passionis veniſſet
ad oriētē ꝙsus z manib⁹ in celū extensis oauit
cū lachrymis z grās egit. post ꝫ valefaciēs fra
trib⁹ suspexit i celū muniēs frōtē z pect⁹ suum
signo crucis oculosq; suos ō velo plantille liga-
uit: z vtrūq; genu i terrā defigēs absq; tristitia
z cōpulsione collū extendit: z sic decollatus ē.
Horq; caput ei⁹ a corpe exiliens ihs xp̄s he-
braice clara voce insonuit. De ei⁹ ꝙo vulnere
vnda lactis vsq; in vestimēta milit⁹ emanauit:
et postea sanguis effluxit. In aere lux immēsa
emicuit: de corpe odor suauissim⁹ spirauit: per-
cuciēte aūt carnifice z amputante caput pauli:
tūc in ipo ictu paul⁹ explicuit veluz z collegit
sanguinē pp̄riū z inuoluit eū: illaq; hora apa
ruit plātille tradiditq; velū cū sanguine. Et re
uerso militi carnifici dixit plantilla: vbi dimisi
sti magistrū meū paulū? Rndit miles: cū socio
iacet ibi ex vrbem in valle pugilum z velo tuo
velata est facies ei⁹. Ipa aūt rndens ait. Ecce
nūc intrauerūt petr⁹ z paul⁹ indui veste p̄cla-
ra z coronas fulgētes habebāt in capitib⁹ suis
Et ptulit velū sanguine cruētatū z mōstrauit
eis: ppter qō opus q̄plūres crediderunt dño
z facti sūt xp̄iani. Asserit etiaz Dionysi⁹ ap̄los
sibi apparuisse: attende ihāt miraculū Vide p̄o
digiū frater mi Timothee die victimationis il
loz. Haz p̄sens fui in tpe sepationis eoz: post
morte aūt illoz vidi eos ad inuicem manu ad
manū intrātes portas vrbis z indutos veste lu
minis z coronis claritatis z lucis ornatos. hec
Dionysi⁹. Cui de his reb⁹ loquēti plena ē ad-
hibēda fides. tū q; ex gentili z philopho sūmo
sacer⁹ fuit nō ab re pauli discipul⁹. tū q; sapia et
virtute pollebat. tū q; ppter xp̄m z ipe non sine
causa passionē sustinuit. Igit q̄ramus cum dei
adiutorio quantū possum⁹ sanctoz imitari ve
stigia: vt sic societatis coruz p̄cipes merea-
mur cē in illo felicitatis regno in q̄ pax sūma ē.
Ad qō nos pducat clemētia xp̄i qui viuit z re
gnat in secula seculoz. Amen.

Sermo. xxxiiij. ō sācto andrea ap̄lo fratre simonis petri z i passiōe socio.

Frat aūt andre-
as frater simonis petri vn⁹ ex duob⁹
qui audierāt a Iohe z secuti fuerāt
ihm. Scribunt hec vba Iohis. j. ca. Celebre
nomē beati andree p terraz orbē latissime diffu
sum est. qm̄ non solū in hac vita virtutibus plu-
rimis floruit z in regno celesti fulget gloria mi-
rabili sed in sup patrocinio eius exposcentibus
petita beneficia impetrare non cessat. Placuit
autem puidentie diuine vt ex ossibus eius p̄ti
nue mā̄ia scaturiat vt tali signo ad eius deuoti
onem cuncti fideles ardentius inflāmen. Et ex
corp⁹ eius a maximilla christo amabili vxore
Egee: vt dicemus apud patras fuerit recondi
tum: tamē inde fuit cōstantinopolim delatum
Postremo ad ciuitatē Amalfie fuit deductum
vbi nunc sacrū illud pignus honorabiliter con
seruat. Quap̄ropter vt in solēnitate eius illius
laudibus reficiamur statui in p̄senti sermone ō
ipo apostolo gloriosissimo vba facē atq; quā-
tum potero cum dei adiutorio suam p̄eminē-
tiam explicare. Ad eius vero cōmendationem
assumpta sūt verba ꝓposita in quib⁹ trplicem
excellentiā beati andree curabimus enarrare.
Prima dicitur diligentia.
Secunda obedientia.
Tertia patientia.

Qualit̄ btūs andreas fuit diligēs cō uersādo cū bonis z audiēdo vbū dei at p̄ alijs cōicādo q̄ audiuit. Ca. I.

Prima excellen-
tia bti andree ꝛ diligētia: quaz p̄sideremus p̄cipue q̄tū ad tria.
Primo q̄tum ad conuersationem.
Secūdo q̄tum ad auditionem.
Tertio q̄tum ad cōmunicationem.
Primo cōsideremus diligētiā beati andree q̄tum ad conuersationē. Fuit quippe diligens
z solicitus conuersari cuz Iohe baptista: dum
ei⁹ famā eius sanctitatis accepit: postmodum
eundē et vidit z p̄dicantem audiuit: factus est
discipulus eius vt refert Johānes. j. ca. Et in
hoc exemplū nobis dedit: vt q̄tum possumus
bonoruz viroruz consortia semper expectem⁹.
Hinc sapiēs Prouerbioz. xiij. ca. ait. Qui cū
sapientibus graditur sapiēs erit. amicus stul-
toz similis efficit. Et Dauid in p̄s. xvij. Cuz
sancto sanct⁹ eris: z cū viro innocēte innocens
eris: z cum peruerso peruerteris. Et. xxviij. q
j. ca. Sepe malorum ꝛ. Sepe malorum consor-
tia etiam bonos corrūpunt: quāto magis eos
qui ad vitia p̄ni sūt. Et. xxiij. q. iij. ca. q̄squis
Quō in corruptus poteris p̄manere qui corru
ptis sociaris Et de hoc inquit Seneca in. iij. ō
ira. Sumūt a conuersantibus mores. Et idez
ad lucillū. Cuz bis conuersare qui te meliorem

facturi sūt. Illos admitte q̄s tu potes facē melioꝛes. Et itez ad cūdē. Nulla res magis aiuz induit honestate: nullaq̄ dubios ⁊ inclinatos ad ꝓaua magꝭ ad rectū reuocat q̄ bonoꝝ assidua ꝓuersatio. Et idē in. iij. de ira. nō tñ valitudini ꝓfuit sana regio salubꝛeq̄ celum q̄tū animis parū firmis ꝓuersatio melioꝛis: qō intelliges si feras māsuescere videris ꝓuictu nr̄o. Et Isiō. in. ij. li. ſoliloquioꝝ. Vita malos: caue iniq̄s. Sed aliq̄s obijcere ꝑ ꝟ pōt: qñ xp̄s cum publicanis ⁊ peccatoꝛibꝰ ꝓuersabat: ita ⁊ sācti viri fecisse ꝓbati sūt. Ad qō declarandū audiēda sunt ꝟba Aug̃l. in ꝼmone de ꝟbis euāgelij q̄ ponunt. xxiij. q. iij. ca. a malis. ibi sic loq̄t. A malis semp coꝛde diſiungimini Ad xp̄s caute coꝛpe copulamini: duobꝰ modis nō te maculat malus si ei nō cōsentias: ⁊ si redarguas: ꝟ ē nō cōmunicare: nō ꝓsentire. Cōmunicat q̄ppe qñ facto eiꝰ ꝓsoꝛtiū volūtatis vel approbatiōis adiūgit. Neq̄ em̄ ꝓsentientes sitis malis vt nō approbetis: neq̄ negligētes vt nō arguatis Et eadem ſnia ꝓfirmat p̄dicta causa ⁊ q̄stione. ca. ita. ca. si q̄s: ⁊ ca. recedite. Igit cōuersatio xp̄i cū peccatoꝛibꝰ ex q̄ ipi boni fieri poterant ⁊ ob quā familiarē se illis exhibebat laudabilis erat ⁊ ex radice charitatis ꝓcedēs. Siūiter aplūs iter idolatras ꝓuiuebant vt eos ad verā religionē euocarēt. Sicut ꝺ andrea legimus q ꝓsistens in Achaya postq̄ suscepit spiritū sāctū eā totā ecclesijs ipleuit: effugataq̄ idolatria peste: populos ad xp̄i fidē ꝓuertit Uxorē q̄z Egee pcōsulis sacro baptiſmat fonte regenerauit. ¶ Secūdo ꝓsiderem⁹ diligentiā beati andree q̄tum ad auditionē. Uoluit em̄ attentius audire Johānem de xp̄o loquentē atq̄ dicentē. Ecce agnus dei: ecce q̄ tollit peccata mūdi Quo audito secutꝰ est ih̄m cum alio cōdiſcipulo: dixit vero illis ih̄s: quid queritis. At illi respōderūt ei Rabbi vbi habitas? dixit eis. venite ⁊ videte: venerūt itaq̄ ⁊ viderūt ⁊ manserūt apud eum die illo. vt ptz Johis. j. ca. Quātū aūt ꝓfit vni cuiq̄ audire ꝟba ⁊ doctrinā xp̄i: lz dixerim in q̄dragesimali nr̄o in ꝼmone de verbo dei: tñ adhuc expedit aliquo exemplo id aperire. Scribitur em̄ Actl. ij. ca. q ꝓdicante petro audiētes verba eius cōpuncti sunt coꝛde ⁊ dixerunt ad petrū ⁊ ad reliquos aplos. Uiri fratres q̄d faciemus? petrus aūt ait ad illos penitentiam agite ⁊ baptizet vnusq̄q̄ vestrū. Qui vero receperunt ꝼmonem eius baptizati sunt: ⁊ apposite sunt i illa die anime circiter tria milia. Et vt inq̄t Ihiere. ca. xxiij. Uerbuz dei sicut malleus conterens petras. id est. coꝛda dura. ꝓdicatione insup aplōꝝ crediderūt oēs gentes dum in oēm terram exiuit sonus eoꝝ: q: vt ꝺr ad Romanos. viij. ca. Fides ex auditu: auditus autem per verbum xp̄i. ꝓpterea sapiēs Ecclesiastici. vj. ꝓuerbioꝝ. iij. a. ait. Si dilexeris audire sapiens eris. Et Aristo. in. j. Methaphisi. Auditus deseruit disciplinę: ideo animalia que carēt auditu sicut apes ⁊ muſce nō obediūt voci homis: nec sunt diſciplinabilia. quare nil ita aios hoim ad bene beateq̄ viuendū dirigere pōt sicut auditus verbi. ¶ Tertio cōsideremus beati andree diligentiā q̄tum ad cōmunicationem dū xp̄m agnouit statim illuminationem suā cōmunicare ꝓcurauit fratri suo petro. Nam vt scribit Johis. j. ca. mox eo inuento dixit ei. Inuenim⁹ messiā: ⁊ adduxit eum ad ih̄m: cui etiaz xp̄s benigne sciꝑm manifestauit dixitq̄ illi. Tu es Simon filiꝰ Johis tu vocaberis cephas qō interp̄tat petꝰ. Noluit ergo andreas bonū salutis esse sibi soli: ꝓcurauit et illud ꝓfratre suo petro. Sic ⁊ nos si cupimus regnare cuz xp̄o: ꝓximis opem ferre tenemur. Inq̄t nāq̄ sapiēs Eccl. xvij. ca. Uniciuiq̄ mādauit deus de ꝓximo suo. Sed miru certe quō nō ꝓfundunt ⁊ erubescunt in semetipis hiqui xp̄iano noie decoꝛant: ꝺia tñ ad ꝓꝛium amorem reflectunt: dū ꝟ se loquente audiūt: adhuc Ciceronez gentilē. Retulit ipe in oꝛatione pꝛo q̄nto ligurio: hoies ad deos nulla re ꝓpius accedunt q̄ salutem hoibus dando. Et in questionibus tusculanis. Quē melioꝛ est in hoiuz genere natura q̄ eoꝝ q̄ se natos ad hoies adiuuādos ⁊ cōseruandos arbitrant. Sed quō aliene saluti intendēt q̄ ꝓꝛiam negligunt. Heu heu q̄ paucissimi sunt q nō magis inuigilent ꝓ coꝛporis beneficio q̄ pro anime atq̄ conscientie tranquillitate.

Qualiter beatus andreas rōnabiliꝫ obediuit xp̄o eum vocanti simul cum petro qō satis stulte q̄daz improbare sunt ausi. Caplm. ij.

Secūda excellentia beati andree ꝺr obediētia ꝺbo. em̄ vt ipm atq̄ fratrem eiꝰ pet⁹ ⁊ xp̄s vocauit: relictꝭ oībꝰ secuti sūt eum. vt scribitur ꝺbat. iiij. ca. Erant em̄ piscatoꝛes ⁊ xp̄s dixit eis. Uenite post me fa. vos fie. piſ. ho. Habuit aūt ista obediētia tres ꝓditiones mirificas.

ꝓma ꝺr rationabilitas.

Scda societas.

Tertia velocitas.

¶ ꝓma conditio illius obedientie rōnabilitas ꝺr. Fuit nāq̄ rationabile obedire xp̄o qui deus erat qui imperauit ventis ⁊ mari ⁊ facta est tranquillitas magna: vt dicitur ꝺbat. viij.

ca. Qui curauit infirmos: illuminauit cecos: mūdauit lepr̄osos: demones a corp̄ib⁹ obsessis eiecit et mortuos suscitauit. Ad quē accesserūt post ieiuniū angeli et ministrabāt ei vt dicitur Mat. iij. ca. Ueruntū vt refert Hiero⁹ super Mattheū. Arguit in l⁹ porphirius ⁊ Julian⁹ augustus vel imperitiā hist̄orici mētientis vel stulticiaz eo⁹ q̄ statim secuti sunt saluator̄e q̄si irrationabiliter quēlibet vocantez hoiem sunt secuti. Sed certe fulgor ipse ⁊ maiestas diuinitatis occulta que in hūana facie relucebat. Et p̄mo ad se veniētes trahere poterat aspectu Si eñ in magnate lapide ꝟtus hec esse d̄r. vt ānulos et festucas sibi copulet quanto magis dñs oīm creaturarū ad se trahere poterat quos volebat: hec Hiero⁹. Sed Porphirius p̄fatus sacrilegus ⁊ blassemus xp̄m vocantē p̄sumit culpare asserens ex malicia piscatores rusticos et indoctos ad se sequendū vocasse. Nā cū illius facta ⁊ gesta fraude ⁊ deceptiōe vt ipe falso asserit fuerint plena: voluit eos habere comites quos facile erat decipe. O ꝟba omni execratione digna. O falsitas ab oīnibus exhorrenda Non fuit decept̄or xp̄s in q̄ bis gr̄e plenitudo supabuudauit: bis p̄fectio sanctitatis emicuit: bis denicz splend̄or ꝟtutis effulsit Dz ido pauperes nō diuites ⁊ potētes: piscatores nō philosophos ad se vocauit: vt in cōuersione mundi fīēda p eos ꝟtus diuina claresceret: ⁊ ꝟitas p eos p̄dicanda diuine gr̄e nō humanis fauor̄ibus ascriberetur. Idcirco paulus .j. ad Cor̄l. j ca. inq̄t. Que stulta sūt mūdi elegit deus vt cōfundat sapientes: ⁊ infirma mundi elegit deus vt ꝰfundat fortia. Et mundi ignobilia ⁊ ꝯtem ptibilia elegit deus ⁊ ea q̄ non sunt vt ea q̄ sunt destrueret vt nō gloriet bis caro in conspectu eius. Sup hoc passu ita dicit Aug⁹. Si doct⁹ eligeret fortasse ido se diceret electuz: q: sua doctrina eligi meruit. Bñs autē nr̄ ihesus xp̄s volens supbor̄ frangere ceruices nō quesiuit per orator̄e piscator̄e. sed de piscatore lucratus est imperator̄e. ¶ Scda conditio illius obedientie d̄r societas. Habuit eñ secuz obedientem et sociū fratrē suuz petrū. Simul quidem vocati sunt ⁊ insimul vocātem secuti. Hinc Chrys̄. super Mattheū ait de ip̄is. Erant habitatiōe ciues: dilectione ꝯcordes: artificio pares: fraternitatis pietate coniuncti: ideo simul eos vocauit: ne hoies ita coniunctos dissimiles vocatio separaret: hec ille. Sciendū tn̄ q̄ cōiunctio fraternitatis aliq̄n hz disparitatē sicut in Cayn ⁊ abel: quor̄ vnus deo gratus fuit: alter exosus vt ptz Gen̄. iiij. ca. Isaac etiā hereditatem obtinuit. Ismael vero frater eius illam amisit: sic̄ scribitur Gen̄ .xxj. ca. Et ad Gal̄. iiij. ca. Eice ancillam ⁊ filium eius: non eñ erit heres filius ancille cuz filio libere. Jacob insuper amabilis fuit deo. non sic Esau frater de quibus Mala chie. j. ca. dixit deus. Jacob dilexi: Esau odio habui. Quādoq̄z autē copula fraternitatis habet paritatē. vnde Ualerius maximus li. j. recitat de polistrato et Pipoclide philosophis. q̄ fuerint eodem die nati: eiusdēq̄z p̄ceptor̄is Epicuri sectam secuti: patrimonij etiaz possidē di alendeq̄z schole cōmunione ꝯiuncti: eodem q̄z momento tēpor̄is vltima senectute extincti. Sic cognatio petri et andree parem in multis habuit conditionē. nam fuerunt ab eodem artificio vocati: dicit nāq̄z Matth̄. iiij. ca. Ambulās Iesus iuxta mare galilee vidit duos fratres simonem qui vocatur petrus ⁊ andreaz fratrē eius mittentes rhete in mare: erant enim piscatores. Et ait illis Venite post me ⁊c̄. Fuerunt eidez officio deputati scilz apostolatui christi. Unde Luc̄. vj. ca. ⁊ Matth̄. x. ca. scribit. Elegit duodecim quos apostolos nomiauit. simonem quē cognominauit petrū ⁊ andreā fratrē eius. Fuerunt insup eodem p̄uilegio dotati in miracul̄oz opatione. vnde Matth̄. x. ca. dicitur. cōuocatis ihs duodecim discipulis eius: dedit illis potestatē spirituū immundor̄ vt eī cerent eos ⁊ curarent oēm languor̄e ⁊ omnē infirmitatē. Nomina autē duodecim ap̄l̄oz sunt hec. p̄mus simon q̄ d̄r petrus ⁊ andreas frater eius Ultimo fuerūt eodem genere martyrij coronati: q: ambo crucis supplicium pertulerunt Ideo ecclesia cantat. Andreas xp̄i famulus dignus dei apostol⁹: germanus petri ⁊ in passiōe socius. ¶ Tertia cōditio illius obediētie d̄r velocitatis. Obediuit q̄pe Andreas statim sine mor̄a sine dilatiōe. Dz hoc tpe mortales miseri aures hñt ⁊ nō audiunt: vocant ad penitentiā ⁊ tamē vix e mille conuertit vnus. Eor̄ū vero rñsio ē vel tacita vl expssa. Reuertemur ad dominū in senectute. Reuertemur ad dñz in infirmitate. Reuertemur ad dominū post aliq̄s annos. O peccatores duri. O peccatores excecati: nolite differre: nolite ꝑcrastinare. hodie inq̄t Dauid in p̄s. Si vocem eius audieritis nolite obdurare cor̄da vr̄a: hodie inquit nō cras: de futuro quidez nil certū habemus: p̄sens tn̄ tēpus nr̄m est. Dū tēpus habem⁹ ait paulus ad Galathas. vj. opemur bonū. Et sapiens Eccl̄i v. ca. Ne tardes conuerti ad dominū ⁊ ne differas de die in diem: subito eñ venit ira illius ⁊ tpe vindicte disperdet te. O q̄z grandis est numer⁹ peuntiū. O q̄z magna multitudo dei mādata spernētiū. Uocat oēs benign⁹ p̄ tam dulciter: ⁊ homies ingrati ei obedire postponunt. Propter dicta Gregor̄ij in omelia ita pulchre

loquit. Audistis fratres charissimi qz ad vni⁹ iussionis vocē petrus z andreas relictis rhetibus secuti sunt redemptorē Nulla vo hūc facere adhuc miracula viderāt: nihil ab eo ꝺ ꝑmio eterne retributionis audierāt z tñ ad vnuz dñi ꝓceptū hoc qꝺ possidere videbant obliti sunt. Quāta nos eius miracula videmus. Quot flagellis affligimur: Quātis minaz asperitatib⁹ deterremur: z tñ vocantē sequi ꝓtēnimus. In celo iam sedet q̄ de ꝙuersione nos admonet Jā iugo fidei colla gentiū subdidit. Jā mūdi gloriam strauit. Jam rumis crebrescentib⁹ districti sui iudicij ꝓpinquū denūciat diē. Et tñ supba mens nr̄a nō vult hoc spōte deserere qꝺ quotidie pdit in vita. Quid ergo fratres charissimi: q̄d in ei⁹ iudicio dicturi sumus q̄ ab amore ꝓsentis seculi: nec p̄ceptis flectimur: nec verberibus emendamur. hec ille.

Qualiter btūs andreas iubēte Egea crucis martyriū passus ē. Ca. III.

Tertia excellētia beati Andree ꝺ patiētia hec illū violentā mortē aīo constanti tollerare fecit: nō enim aufugit illata supplicia: et p xp̄o martyriuz pati non recusauit. de illo tamē tria sunt consideranda.

Primo illius martyrij causa.
Scꝺo illius martyrij modus.
Tertio illius martyrij gloria.

¶ Primo ꝙsideranda ē de martyrio sancti Andree causa. q̄re scz passus est. Non eq̄dē passus est ꝓpter aliqꝺ ꝓpetratū flagitiū aut lese maiestatis crimē: siue quod cū q̄ pctīs adhuc minimū. Sz qz idolatriaz detestabat z Egeā pconsulem redarguebat: crucisq̄ mysteria efficacissime cōprobabat. Ab ipo Egea iniq̄ssimo cruci fuit adiudicat⁹. In ciuitate nāq̄ patras Egeas xp̄ianos ad idoloz sacrificia compellabat: cui occurrēs andreas dixit Oportebat vt tuq̄ iudex hoiuz eē meruisti: iudicē tuū q̄ est i celo cognoscere z agnitū coleres z colēdo animū tuū a falsis dijs penit⁹ reuocares. Cui Egeas. Tu es andreas q̄ supsticiosā p̄dicas sectā quā romani p̄ncipes exterminare iusserūt. Ad quē andreas. Romani p̄ncipes nōdū cognouerūt quō dei filius veniēs docuerit idola esse demonia. Cui Egeas. ista vana ihs vester p̄dicans crucis patibulo ē affixus. Rñdit andreas pro restauratiōe nr̄a nō ꝓ sua culpa crucis patibulum spōte suscepit. Et satis copiose crucis fructū z gl'iam atq̄ triumphū coz̄a oībus explicauit. Quare indignatus Egeas vt idolis sacrificaret cū cōminādo req̄siuit. Et cuz cōminaret multa terribilia ꝟra illum facturū nisi sue iussioni pareret. Andreas audacter rñdit. Quicqꝺ tibi videt in supplicijs maius excogita. Tanto enī ero regi meo acceptior quāto fuero ꝓ noie eius in tormētis ꝙstantior. ¶ Scꝺo ꝙsideranꝺus est ꝺ martyrio andree modus. Nāq̄ Egeas iussit illū a vigintiuno hoibus cedi z cesum manibus z pedib⁹ cruci alligari vt sic lōgiorez reciꝑet cruciatuz. Cūq̄ ducerēt ad crucē fact⁹ est cōcursus ꝓp'loz dicentiū. Innocēs sanguis eius sine causa dānat: quos tñ rogauit ap'lus ne suū martyriū impedirēt. Videns aūt andreas a longe crucē salutauit eā dicēs Salue crux ꝑciosa q̄ decorē z pulchritudinē de mēbris domini mei suscepisti: diu desiderata: solicite amata: sine intermissiōe quesita. Securꝰ z gaudēs ad te venio ita z tu exultans suscipias me discipulū eius q̄ pepēdit in te: qz amator tuus semper fui z desiderauī amplecti te. Accipe me ab hoibus z redde me mgr̄o meo: vt ꝑ te me recipiat q̄ ꝑ te me redemit. Et hec ac similia dicens exuit se z vestimēta carnificib⁹ tradidit. Sicq̄ eum in cruce vt iussum fuerat suspēderunt. In q̄ biduo viuens. xx. milib⁹ hoiuz astantiū p̄dicauit ¶ Tertio ꝙsideranda est ꝺ martyrio andree gl'ia. Quinante q̄dem turba Egee motez z dicēte: viruz sanctū mansuetū z piū nō debere ista pati venit vt ip̄m deponeret. Quem videns Andreas dixit. Quid ad nos tu venisti Egea. Si ꝑ penitētia ip̄am ꝙsequeris. Si aūt vt me deponas scias q̄ ego viuus de cruce nō descendā: iam enī video regē meum q̄ me expectat. Et cū vellē eū soluere nullo mō potuerūt ad eū ꝑtingere. Videś aūt andreas q̄ vellent eū de cruce deponere orauit vt scribit Aug⁹ in li. de penitētia: et dixit. Ne ꝑmittas me domine descēdere viuū de cruce: ꝓ tps ē vt cōmēdēt terre corp⁹ meū z resurrectuz seruet z reddat z ip̄m q̄z meritū sui laboris recipiat. Terre illud cōmēdo vt me ampli⁹ vigilare nō opteat z libere ad te fontē indeficiētis gaudij tēdere anxiantem iā nō retrahat. ꝺ z sil'ia eo loquēte: splēdor nimi⁹ ꝺ celo veniēs dimidia hora cuz circūdedit: ita vt null⁹ eū videre posset. Et abscedente lumie spūs cū lumine simul tradidit. Quaximilla vo tulit corp⁹ ei⁹ z optimo loco cuz aromatibus sepeliuit. Egeas aūt anteq̄ domū rediret arrept⁹ a demone i via coz̄a oib⁹ expirauit. Felix igit̄ z gl'iosissim⁹ fuit illi⁹ martyrij finis: dū andreas ꝑ illō meruit secreta scādē celi: vbi cuz xp̄o fruit eterna pace in secla seculoz. Amen.

Sermo triceſimusquintus de amore dulciſſimo dñi nr̄i ihesu xp̄i quē habuit ad Johem euangeliſtam.

Dilectus me⁹ mihi ⁊ ego illi. Johis euangeliste ꝟba sūt ista originaliter Cañ. ij. ca. Immensā beatissimi euāgeliste Johis ꝓconia omnem supant dicendi facultatē. Quisnā tam eloquens reperīt tam ornat⁹ in explicādo: tamq; potēs in psuadendo vt ei⁹ innumeras: vt sic dicam: laudes effari queat? Tñ ⁊ si nō quātuz si bi debeā quātuz nos possum⁹ illi⁹ ꝓrogatiuas tenemur extollere dignas! Colēdus q̄pe est ab oibus ⁊ singulari deuotione honorandus cui dei filius tam ꝓcipuā dilectionē exhibuit quē ita charissimū habuit cui denicq; tanta contulit bñficia. Ut aūt habeat mens nr̄a lumen intelligentie q̄ Johis sublimitatē ꝓcipiat de ipo in ꝟbo ꝟmone dicem⁹: quē ⁊ merito fundabim⁹ i amore illo dulcissimo quo eum xp̄s p̄ ceteris ap̄lis voluit exornare: de quo ipse verba in themate posita dicit. Dilectus meus mihi ⁊ ego illi In quibus verbis tria mysteria de illo amore ꝓponimus contemplanda.

Primum dicitur supationis.
Scōm ostensionis.
Tertium conclusionis.

Q xp̄s dilexit iohēz amore p̄cipuo et ꝟm q̄ hō ⁊ ꝟm q̄ deus ⁊ de differētia amoris eius et petri: et q̄ rōnabiliter xp̄s eū ita dilexit. Cap̄lm. I.

Primū mysteri-

um ꝓtemplādū de amore q̄ xp̄s Johannē dilexit ꝺr supationis. Supauit nāq; amor ille amorē alioz discipuloz. Ūñ Johis. xiij. scribit. Erat recūbēs vnus ex discipulis eius in sinu iēu quē diligebat iēs. Et. ix. ca. Luz vidisset iēs matrē ⁊ discipulū stantem quem diligebat. Et. xx. ca. vna sabbati maria magdalene venit mane cū adhuc tenebre essent ad monumentū ⁊ vidit lapidē sublatū a monumento. Lucurrit ergo ⁊ venit ad simonē petrū ⁊ ad aliū discipulū quem amabat iēs. Et. xxj. ca. Conuersus petr⁹ vidit illū discipulū quē diligebat ies sequentē. Ecclesia ꝟo cantat illō Bedde. Hic ē Johes q̄ ꝓuilegio amoris ꝓcipui ceteris altius a dño meruit honorari. Sed vt ꝓtem istam clarius expediam⁹ tria dubia ꝓponimus disputanda.

Primū vt⁊ xp̄s dilexit Johem ꝟm q̄ deus.
Scōm vt⁊ xp̄s pl⁹ dilexit Johem q̄ petrum
Tertiū vt⁊ xp̄s debuit ita inter se iohēz diligē.

Ad primū dubiū posset q̄s arguendo respōdere. q̄ xp̄s nō dilexit Johem ꝟm q̄ deus: sed tñ ꝟm q̄ hō: ꝓbatur: qz cum amor sit passio et nulla passio cadit in deo: ideo deus nihil amare pōt. Sed ⁊tra est auctoritas scripture q̄ deū diligere amareq; in pleriscq; locis testat. Unde Dauid in p̄s. cxlvj. ait. Dñs diligit iustos Et sapiens Prouerbioz. iij. ca. Quem em̄ diligit deus corripit. Et Sapiētie. xj. ca. diligis oia q̄ sunt. Et Ecci. xlv. ca. Dilect⁹ deo ⁊ hominib⁹ moyses. Et Malach. j. ca. Dilexi vos dic̄ domin⁹. Et paul⁹. ij. ad Cor. ix. ca. Hilarē em̄ datorem diligit de⁹ Et Johes. j. sua canonica ca. iiij. Sicut deus dilexit nos ⁊ nos debemus inuicem diligere. Et saluator nr̄ Johis. iij. ca. deus dilexit mundū. Et. xiij. ca. Qui diligit me diliget a p̄re meo. Eodem ca. Si q̄s diligit me ꝟmonē meū ꝟuabit ⁊ p̄r meus diliget eum. Et xvj. ca. Ipe em̄ p̄r amat vos. Ergo vt q̄d sentiendū est ꝺ amore dei ad creaturas inuestigare possumus. Notande sūt in hac pte tres theologorum ꝓpositiones. Prima ꝟm Bonauē. dis. xxxij. tertij. ⁊ Tho. j. pte. q. xx. q̄ necesse est ponere amorē in deo: qz in quocūq; ē volūtas vel appetitus oportet eē amorē: ille tñ amor in deo non est passio. Nā amor ⁊ gaudiū ⁊ delectatio ꝟm q̄ significat art⁹ appetit⁹ sensitiui comitat aliq̄ trāsmutatio corpis ⁊ maxime circa cor qđ est primū ꝑncipiū motus in aiali. Scōm vero q̄ ꝓdicta significant actū appetitus intellectiui nō sunt passiones Et sic ponunt in deo ꝟm effectum: nō ꝟm passionis defectū. Odit em̄ cōmunicando iuste penā ei quē odit absq; sui trāsmutatione: diligit creaturā illi sua bñficia plus minusve tribuēdo: idem semp eodez mō se habēs Ūñ phs. vij. Ethicoz dicit. de⁹ vna ⁊ simplici opatione gaudet ⁊ eadem rōne sine passione amat. Scienduz adhuc q̄ i passionib⁹ sensitiui appetit⁹ ē ꝓsiderare aliq̄d qđ ē materiale. s. corporalē trāsmutationez: ⁊ aliq̄d qđ est formale: id scz qđ est ex pte appetit⁹: sicut i ira vt dicit in j. de aia. Male est accēsio sanguinis circa cor: vel circa aliquid hmōi. Formale ꝟo appetitus vindicte. Sed rursus ex pte eius qđ formale ē in q̄busdam passionib⁹ designat aliq̄ imperfectio: sicut in desiderio qđ est boni nō habiti: ⁊ i ira q̄ tristiciā ꝓsupponit. Quedā ꝟo nullam imfectionē designant vt amor ⁊ gaudiū. Cū ergo nihil hoz deo cōueniat ꝟm id qđ est materiale in eis illa q̄ impfectionē importāt etiā formaliter deo ꝓuenire nō pōt nisi metaphorice p̄ silitudinem effectus. Que aūt formaliter impfectionē nō importāt de deo ꝓprie dicuntur vt amor et gaudiū sine passione tñ vt ē ꝓdictum. Scda veritas q̄ deus oia q̄ sunt amat. Nam vt inq̄t Tho. vbi supra. Oia existentia inq̄tum sunt: bona sūt. Ipm em̄ esse cuiuslibet rei quoddam bonū ē: ⁊ siliter q̄libet pfectio: pius: cum ergo

voluntas dei causa sit omniũ reruz: oporet q̃ intantũ aliq̃d habeat esse aut qcunq̃ bonum inquãtũ est volitũ a deo. Cuilibet ergo existenti deus vult aliqd bonũ. vnde cuz amare nihil aliud sit q̃ velle bonũ alicui: manifestũ ẽ q̃ deꝰ oia q̃ sunt amat: non tñ eodez mõ sicut nos: qz eiꝰ volũtas nr̃a non ẽ causa bonitatis rei ꝑ ab ea mouek sicut ab obiecto. Amor nr̃ q̃ bonum alicui volumꝰ non ẽ causa bonitatis ipius: sed ecõuerso: bonitas eius vl vera vel extimata ꝓuocat amorẽ q̃ ei velimus z bonũ cõseruari qd̃ habet z addi qd̃ nõ habet z ad ꝫ opemur. Oz amor dei ẽ ꝓfundẽs z causans bonitatẽ i rebꝰ Ex his apparet q̃ deus etiaz peccatores amet. Nã nihil ꝓhibet vnũ z idẽ ꝑm aliq̃d amari et ꝑm aliud odio haberi: deus eiꝰ z sũt z ab ipso sũt. in q̃tũ vo peccatores nõ sũt: ꝑ ab eẽ deficiunt: z ꝫ i eis a deo nõ ẽ vñ ꝑm hoc ab ipo odio habenk. Dzik tñ dicultas an deꝰ diligat creaturas irrationales qñ cuz duplex sit amor ꝯcupiscentie scz z amicitie: illas amore ꝯcupiscentie nõ diligit: qz nulliꝰ extra se eget: nec amore amicitie: qz non põt ad res irrationales haberi. vt ptz. viij. Ethicoz. ergo nllo modo illas amat. Ad ꝫ dicit sanctꝰ Tho. q̃ deꝰ ꝓprie loquẽdo non amat creaturas irrationales amore amicitie: qz amicitia non põt haberi nisi ad rõnales creaturas in qb⁹ cõtingit esse reamationẽ z cõmunicationẽ in opib⁹ vite qb⁹ ꝯtingit bñ eueni re vel male ꝑm fortunã vel felicitatẽ: sicut z ad eas ꝓprie beniuolẽtia est. Creature autez irrationales non possunt ptingere ad amanduz deum: nec ad cõmunicationẽ intellectualis z beate vite qua deus viuit. Sed diligit illas amore cõcupiscentie in q̃tum ordinat eas ad rationales creaturas z etiam ad seipm non quasi eis indiget sed ꝓpter suam bonitatẽ z nostram vtilitatem: cõcupiscimus eiꝰ aliq̃d z nobis z alijs. Tertia vitas q̃ deus nõ oia equaliter diligit. Nam vt inquit Aug⁹ sup Johez. Omnia diligit deꝰ que fecit z inter ea magis diligit creaturas rationales z de illis amplius que sunt membza vnigeniti sui: z multo magis ipm vnigenitum suum. Notandũ tamen q̃ cum amare sit velle bonuz alicui: duplici rõne potest aliq̃d maius vel minus amari. Uno modo ex parte ipius actus volũtatis q̃ est magis vel minus intensus. Et sic deꝰ nõ magis qdam q̃ alia amat: qz oia amat vno z simplici actu volũtatis et eodẽ modo se habẽte. Alio modo ex pte ipius boni qd̃ q̃s vult amato. Et sic dicimur aliquẽ alio plꝰ amare: cui volumꝰ maius bonuz q̃uis nõ magis intẽsa volũtate. Et ꝫ mõ necesse ẽ dicere q̃ deus qdã alijs magis amat. Cũ eiꝰ amor dei sit causa bonitatis rerũ non eẽt aliq̃d aliud melius si deꝰ nõ vellet vni maius bonũ q̃ alteri. Sed nõnulli ꝓpter ea q̃ dicta sũt arguũt q̃ deꝰ nõ debet velle bonũ magis vni q̃ alteri. Naz vt scribit ad Romanos. ij. ca. Nõ ẽ acceptio personaz apud deũ. qd̃ verbũ ponit. xxxij. q. iij. ca. sicut. Et de ꝯse. di. iiij. ca. nec quẽq̃. Et de ꝓben. ca. venerabilis. Et de iudicijs. ca. nouit. Ad qd̃ rñdet Alexãder de ales in. ij. volumine sũme. q̃ psonaz acceptio cadere nõ põt in liberali gratuita z volũtaria distributiõe quoz ũcũq̃ bonoz. sed tm̃ indebita z necessaria dispẽsatione. Si eiꝰ quis ex ꝓpria liberalitate largiri vellet aliquã pecunie quãtitatẽ non ꝓt psonarũ acceptoz censeri: qz potius vni q̃ alteri dederit: cũ neq̃z in eo q̃ accepit neq̃z in eo q̃ non recepit meritũ aut ꝓcesserit aut existat vt sibi ꝓfata pecunia donek. Sic z deus bonitate sua diuersa atq̃ disparia creaturis cõtulit dona: sine psonaz acceptione. Quare aũt excellẽtiꝰ cõdiderit angelos q̃ hoies: hoies q̃ bruta: leones q̃ formicas: aq̃las q̃ passeres: z silia: nõ interest nr̃a dijudicare: ꝑ potius multimodã sapiaz illiꝰ extollere: bonitatẽq̃ affluentissimã cõmendare. Scõm dubiũ fuit vtrũ xps magis dilexit Johem q̃ petrũ. Et q̃ sic. patet ex ꝓdicti Tñ posset q̃s obijcere q̃ deus illos magis diligit q̃ ipm magis diligunt: ꝑ petrus magis diligebat xpm q̃ Johes. vñ Joh. ca. xxj. dixit iesus petro. Simon iohãnis diligis me plꝰ his. Nõ non sic q̃reret dñs nisi sciret q̃ petꝰ plꝰ ceteris ipm amaret: vt dic̃ glosa. ergo videtur q̃ xps magis debuit petrũ diligere q̃ Johannẽ. Ad hoc respõdet Bonauẽ. di. xxxij. tertij libri Q hic est triplex modus dicendi quoꝝ vnus facit ad explicationẽ alterius. Primus est ꝑm Aug⁹. sup Johem. viij. ait. q̃ est dilectio in signo exteriori z in effectu interiori. Si loq̃mur ꝺ dilectione in signo exteriori magis diligebat xps Johem: qz maiorẽ ei familiaritatem exhibebat Si vo loquamur de dilectione q̃tuz ad iteriorem effectũ qui est effectus gr̃e: sic magis diligebat petrũ: qz maius munus gr̃e illi dederat. Et si tu obijcias: q̃ deus illi debebat maiora signa dilectiõis ostendere quẽ magis diligebat ꝑm veritatẽ. Respõdet Aug⁹ q̃ ꝓ Johem z petz significat duplex vita. ꝓ petrũ actiua q̃ transit ꝙ Johem ꝯtemplatiua q̃ manet. Unde petro dictum est. Sequere me. de Johe vo dicitur. Sic eũ volo manere. Et q̃n actiua laboriosioz z fructuosioz. Contẽplatiua vo puriorꝝ z iocũdioz ad significandã differentiã huiꝰ duplicis vite familiarius se exhibebat dñs Johãni q̃ Petro. In cuius rei signuz cõmisit eiꝰ matrem custodiendã: Petro vo pastoralẽ curam

Et ex hoc dicit Aug⁹ q petrus erat melior: sed Johes felicior. Alij ē mod⁹ dicēdi ſm Bern̄. q petrus dilexit feruētius ⁊ diligebat fortius Johes vo diligebat dulci⁹ ⁊ diligebat familiarius. Terti⁹ vo modus dicēdi ē. q petr⁹ magis diligebat deū in primis Johes magis ipse. Un̄ petrus accepit curā regiminis. Johes grāz cōtemplatiōis. Jdeo petrus efficatiorē habuit grāz ad laborem actionis: Johes efficatiorem ad grām contemplationis. ¶ Tertiū dubium fuit vtrū xp̄s debuit ita intense diligere Johez Ad qđ respōdemus q tria cōcurrūt in Johāne que illum adeo amabilem xp̄o fecerunt.

Primum fuit etas.

Scōm virginitas.

Tertium amabilitas.

¶ Primū qđ fuit i Johe quo xp̄s illū dilexit amore p̄cipuo fuit etas. Secutus eñ fuit salutorem oiuz in etate tenera. Nā ix Hiero⁹ dicat ad paulaz dormitione Blesille. Nunq̄ est sera quersio. Et Seneca i tragedijs: nūq̄ sera ē ad bonos mores via. Tñ res est ad modum gratissima deo hominiq̄ satis vtilima ab ineunte et adolescēti etate bñ beateq̄ viuere. Jō Threñ. j. ca. Hieremias ait. Bonū est viro cū portaue rit iugū ab adolescētia sua. Sicut Johes dum eēt adolescēs vocatus a xp̄o cū iacobo suo fratre reliquit oīa ⁊ illū ꝓtinus fuit secut⁹. Sciē dum tamē in hac pte q triplex fuit vocatio Johannis ſm Nico. de lyra in ꝓlogo in Johem. Primo qñ vocat⁹ fuit ad xp̄i noticiā aliqualē Scripsit nā ip̄e. j. ca. Erat autē andreas frater simonis petri vn⁹ ex duob⁹ q audierāt a Johe ⁊ secuti fuerūt eū. s. xp̄m. Nomē itaq̄ alterius discipuli tacuit: qz mos ē scribentiū tacere p̄ozias laudes: ⁊ de se sicut de alio loq̄: qđ Johānes vt patz in plerisq̄ locis discipulū se tm̄ nominādo obſuauit: ita ⁊ h nomē suū nō exp̄ssit: tñ ꝓbabiliter creditur q ipemet fuerit cum andrea: qz circūstantias loci et tpis describit' qñ oia p̄sentialiter vidit. Scōa vocatio fuit ad xp̄i familiaritatē. de q̄ sic scribit Hiero⁹ in ꝓlogo i Johem. Hic est Johes euāgelista vn⁹ ex duodecim discipulis dei qui vgo electus est a deo quē de nuptijs volentē nubere vocauit dominus. Nuptie iste fuerunt ſm cōmunē opinionē vt refert Nico. de lyra. ille de qb⁹ fit mētio Johānis. ij. ca. q facte sunt in chana galilee: qđ probabile est. tum qz non legit xp̄m alijs nuptijs interfuisse. tū qz mater ihu erat ibi tāq̄ in nuptijs nepotis sui. Tertia vocatio fuit ad apl'atum. qñ vt dicit Matth. iiij. ca. Relictis rhetib⁹ ⁊ patre post xp̄m cum fratre suo iacob abijt. ¶ Secundū qđ fuit in Johe quare ⁊ xp̄s illuz singulariter dilexit fuit ei⁹ vginitas: hanc q̄pe xp̄s sūme colit ⁊ amat maxime ꝓpter tria.

Primo ꝓpter similitudinem.

Secundo ꝓpter magnitudinem.

Tertio ꝓpter pulchritudinem.

¶ Primo diligit xp̄s vginitatez ꝓpter similitudinē. Est q̄pe similitudo amicitie causatiua Jdeo oīe aīal diligit simile sibi. vginitas vo singulariter effulsit in xp̄o ⁊ in matre eius vgine benedicta: quare ⁊ virgines amat. Propter qđ Hiero⁹ ad filiaz mauricij de cōmendatione vginitatis ita scribit. Ut virginitatis merituz pateat ⁊ q̄ digna sit deo manifestius possit itelligi illud recogitet q dñs ⁊ saluator noster cuz ꝓpter humani generis salutem hoiez dignaretur accipere: non aliū q̄ vginalem elegit vtero vginem habuit matrē: vgo mansur⁹ in se viris ⁊ in matre feminis virginitatis p̄buit exemplū hec ille. Secūdo diligit deus virginitatez propter magnitudinē. Est q̄pe virginitas ipa op⁹ magnū ⁊ arduū: ideo vgines amorem ostēdūt ad xp̄m ardētissimū: dum rem tam grandem p ipso aggrediunt. Jdeo Hiero⁹ ad sacras virgines de cōtinentia virginali ait. Grāde est ⁊ immortale ⁊ pene vltra naturaz corpoream superare luxuriā et concupiscentie flammā adolescentie facibus estuantē. animi virtute restringere: vi uereq̄ cōtra humani generis legem. despicere coniugij solatia: dulcedinē cōtemnere liberoz ⁊ quecunq̄ p̄sentis vite cōmoda sunt ꝓ nihilo spe future beatitudinis cōputare: hec Hiero⁹. Tertio diligit xp̄s vginitatem ꝓpter pulchritudinem. Ipa nāq̄ pulchrā ⁊ decorā facit animā. Ob qđ ecclesia cātat. O q̄ pulchra est casta generatio cū claritate. ¶ Tertium qđ fuit i beato Johe causa vt diligeretur a xp̄o amabilitas nuncupat. Amauit ip̄e xp̄m plus q̄ oīa tpalia bona: plus q̄ patrē: imo plus q̄ seip̄m qđ ostendit qñ cunctis dimissis ip̄m solum hre voluit p̄rem dūm ⁊ magistz. Inq̄t nanq̄ Seneca ad Lucillū Si vis amari: ama. Et Marcialis cocus. Miraris q nullus amet te Leciliane: ideo: qz amas nullū: dilige charus eris: decipiunt ꝓfecto hi q a xp̄i amore sunt penit⁹ alieni: ⁊ p̄sumūt aspirare ad illā felicitatē: q̄ nō nisi diligentib⁹ ip̄m est repromissa.

Qualiter xp̄s ostendit amorem suuz Johāni cōuersando secum familiariter atq̄ exaltādo illū cōmēdādo sibi virginē matrē. Caplm. ii.

Ecūdū mysteriū ꝓtēplādū d amore q̄ xp̄s Johānē dilexit d⁹ ostēsiōis. In multisnā q̄ ostēdit xp̄s se iohem diligē: ⁊ p̄cipue i trib⁹.

Primo in conuersatione.
Secundo in exaltatione.
Tertio in recõmendatione.

¶ Primo ostẽdit xps Johem se diligere in cõ uersatione familiari atq benigna. Jpm nanq habere voluit cũ petro ⁊ iacobo i resuscitatiõe puelle. vt scribit Marci. v. ca. Jpm cũ pfatis duxit in montẽ Thabor. vbi trãsfigurat⁹ ẽ. vt ptz Matth. xvij. Jpm etiã ac petrũ ⁊ iacobũ habere voluit in sua societate dũ ad orãdũ imminente passione pcessit. vt ỏr Matth. xxvj. ca. Jpm deniq in cena pmisit recũbere supra pectus suum sacratissimũ. vt asserit euangelij sui. ca. xiij. ¶ Scõo ostẽdit xps Johez se diligere in exaltatione. Tãtat nãq ecclesia de ipo i epla psentis solẽnitatis illõ qõ scribit Ecci. xv. ca. Exaltauit illũ apud primos suos. Naz vt ait paulus ad Ephe. iiij. ca. Xps dedit quosdam qdem aplos: quosdã autẽ pphetas: alios vo euãgelistas: alios autẽ pastores ⁊ doctores ad cõsũmationem sanctoruz in opus ministerij. in edificationẽ corporis xpi. Ez Johes fuit apostolus cũ apostolis vn⁹ ex duodecim. sicut notat Matth. x. ca. Fuit virgo cũ vginibus vt pdictum est. Fuit ppheta cum pphetis. Vñ Hieronim⁹ cõtra Jouinianũ li. j. ait. Vidit in pathmos insula in qua fuerit a Domicino pncipe ob dñi testimoniũ relegat⁹: apocalypsim infinita futuroz mysteria continentẽ. Apocalypsis idem est q reuelatio. qz ibi pphetico lumine scripsit ea q futura erant: put sibi fuerũt diuinitus reuelata. De hoc pterea Apocal. j. ca. ipse inquit. Beatus qui legit ⁊ qui audit verba pphetie huius ⁊ seruat ea que in ea scripta sunt. De hoc Hiero⁹ in plogo in Apocalypsim ait. Cũ pter vbum dei ⁊ testimoniũ iesu xpi Johes exilio in pathmos insulaz porta ret: illic ab eodem apocalypsis postensa describitur. vt sicut in pncipio canonis. id ẽ. libri geneseos incoruptibile est pncipium pnotatum ita etiã incoruptibilis finis p vginem in apocalypsi redderet dicens. Ego sũ alpha ⁊ o: initium ⁊ finis. Et in epla ad paulinũ Hiero⁹ ita scribit. Apocalypsis Johãnis tot habet sacramenta quot verba: parũ dixi ⁊ p merito voluminis laus oĩs inferior est. In singulis enim vbis multiplices latẽt intelligẽtie. Fuit Johãnes cũ doctorib⁹ doctor: pdicando ⁊ scribẽdo epas canonicas. Et vocant canonice fm Beltrandũ. id ẽ. vniuersales: qz vniuersalẽ eccliaz instruũt. Non eĩ fuerunt misse ad aliquas pticulares ecclesias. sicut eple pauli. Vel vocant canonice. i. regulares: qz fidẽ ⁊ mores astruũt. Fuit martyr cũ martyrib⁹. Nã de Epheso ductus ẽ romã ligatus ⁊ ibi flagellat⁹ ⁊ tonsus ante portam latinã missus fuit in dolium feruentis olei: pter qõ tanq õ ipius martyrio festũ facit ecclesia sexta die Maij: lz de dolio san⁹ exiuerit ⁊ illesus. Et quãq martyriũ morte pficiatur: nihilomin⁹ voluntarie ⁊ prompto aio Johãnes ea ptulit q naturaliter solent inferre mortem: a qua pseruat⁹ fuit diuino miraculo. Preterea exiliũ est mors qdaz ciuilis vt dic Nico. de lyra sup. xx. ca. Matth. Et vt legit in ecclesiastica historia. Johes fuit i pathmos insulaz relegatus ⁊ metallo dãnat⁹: vt ibi fossitã secreta marmoz vel terrã foderet: aut alijs similib⁹ deseruiret. vt ait Aymo sup Apocalypsim. ex autẽ vere fuerit martyr cõfirmari põt ex verbo xpi. Matth. xx. ca. dicentis ad iacobũ ⁊ iohãnem. Calicẽ qdez meũ bibetis. vbi amaritudo passionis designat. Fuit adhuc beatissim⁹ Johãnes cũ euãgelistis euangelista figuratus in Ezechiele p aquilaz. qm sicut aquila est ceteris auib⁹ acutioris visus: ita ipse i diuinis maius lumen intellect⁹ accepit q ceteri. Quare õ ipo Aug⁹ ait. Si altius intonuisset totus mũdus eũ non intellexisset. Et Greg⁹ sup Ezechielem. Johãnes p hoc q in pncipio verbum: vidit etiam semetipm trãsijt. Si eĩ se nõ trãsisset verbum in pncipio nõ vidisset. Ipe nãq ineffabilem illã verbi diuini generationẽ exp̃ressit cum dixit. In pncipio erat verbũ. Que vo in eius euãgelio mirãda cõtinent longum esset retexere. ideo illa in hoc loco ptermittimus. tm̃ z colimus q Johis euangeliũ alijs merito est pferendũ. Ideo Aug⁹ li. x. de ciui. dei ca. xix. ait Initium sancti euangelij cui nomẽ fm Johem qdam platonicus sicut a sancto sene simplicius: qui postea mediolanẽsi ecclesie pfecit epus: solebamus audire aureis litteris conscribẽdũ: ⁊ p oĩes ecclesias in locis eminentissimis proponendũ esse dicebat. ¶ Tertio xps ostẽdit se diligere Johem in recõmendatiõe. dũ eĩ penderet in cruce ⁊ matrẽ illam pfissimã querelantem audiret: inspiceretq mestam ⁊ lachrymantem dixit illi. O mulier ecce filius tu⁹. deinde discipulum Johem est allocut⁹. Ecce inq̃t mater tua. O singulare donũ: de quo Ambro. ait Auctor humani generis in cruce pendens pietatis officia diuidebat. Persecutoez apostolis pacem discipulis: corpus iudeis: patri spiritũ virgini paranimphũ: latroni paradisuz: peccatoribus infernũ. xpianis penitẽtibus veniam legauit. Et Chryh. in sermone de passione Tu o iohãnes sãcte ad hoc eligeris vt ministres et obsequaris marie ea dilectione q filius: ea obedientia qua discipulus: ea subiectione qua minister ⁊ famulus: petro cõmendatur ecclesia: tibi maria: illi tumultuosa negocia: tibi pacifice

ꝛ quieta. Et petrus Damian⁹ in quodã sermone. Cõmiserat dñs petro claues ecclesie: delegauit Johãni custodiaz marie. Maria mater xpi. Ecclesia mater xpianoꝝ dicit dñs petro. Tibi dabo claues regni celoꝝ. Nunqd beata maria celum nõ fuit in cuius vtero tota diuinitatis plenitudo pmansit? Hic archangelo gabrieli ad custodiã matris dñi socius est dat⁹ vt ille intactam ꝙginem inuisibiliter custodiret ꝛ iste fozinsec⁹ fragilitati feminee obediẽtie sue ministerium exhiberet. Quantoqz familiarioz cum matre verbi cõuersatur: tãto vicinioz verbo inuenitur. Et quoniã ab ipa veritate marie dictus est filius: quadaz speciali gratria frater est saluatoris: hec ille.

Qualiter Johẽs miraculis cozuscauit, ꝛ qd tenẽduz: an sit mortu⁹, q̃ tñ in celo est gloziosus. Caplm. iii.

Certũ mysteriũ ꝙtemplandũ de amoze q̃ xp̃s Johãnem dilexit: dicitur cõclusionis. In fine amoz ille ihu xpi conclusus ac terminatus est ꝓcipue in tribus.

Primo in miraculosa cozuscatione.

Secundo in felici consũmatione.

Tertio in supna glozificatione.

¶ Primo qdem amoz xpi ad Johem exhibitus cõclusus fuit in miraculosa cozuscatiõe: qz plurimis eñ signis ꝛ miraculis claruit Rome vt p̃dictũ est posit⁹ in dolio feruẽtis olei: diuino miraculo illesus seruat⁹ ẽ: nõ tñ ꝓptercã nõ meruit cozonã martyrũ. Vñ Aug⁹ in li. de nuptijs ꝛ cõcupiscẽtia inqt. Non impar meritũ ẽ in Johe q̃ nõ est passus ꝛ in petro q̃ passionẽ sustinuit: post occasionẽ Domiciani duz ab insula pathmos redijt epheſũ: Brusianã deuotissimã dñaz que mater erat pauperũ ꝛ Jobis hospita: reperit mortuã ꝛ in pheretro positã quã deferebant vt sepelirẽt. depositoqz pheretro dixit illi. Domin⁹ me⁹ ihs xp̃s suscitet te Brusiana. Surge ꝛ vade in domũ tuã ꝛ para mihi refectionẽ. Statim illa surrexit ita vt sibi videretur q̃ de somno excitasset eam. Ibi Cratonẽ p̃bm et duos ditissimos iuuenes conuertit ad christũ viso miraculo q̃ gẽme q̃ sparse erant in pulueres ozante apl̃o fuerunt reintegrate. Ibi iuuenẽ qui mortuus efferebat: ad p̃ces matris suscitauit a mortuis. Oratẽ apl̃o templũ diane a quo omnes exierant: corruit. ꝛ diane imago penitus destructa fuit. Venenũ sibi ꝓpinatuz ab Aristodemo idoloruz pontifice: qd̃ ꝛ duos bibentes pr⁹ extinxerat facto signo crucis absq; aliquo nocumẽto bibit: illosq; mortuos oratione sua ꝛ tunica eius ab Aristodemo sup̃ corpora posita reuocauit ad vitã. Hec ꝛ alia plurima fecit vt latius scribit in Ecclesiastica historia: etiã vt narrat Jsid. in li. de vita ꝛ obitu sanctoꝝ: quare asiã ecclesijs repleuit: ꝛ ꝓlos ad fidem xpi cõuertit. ¶ Secõdo amoz xpi erga Johannẽ ꝙclusus fuit in felici ꝙsũmatione. Dum eñ senuisset in opibus bonis essetq; annoꝝ nonagintanouẽ: anno videlicet imperij Traiani secõdo: apparuit ei dñs dicẽs. Veni dilecte mi ad me: qz tẽpus est vt in mẽsa mea cũ tuis fratrib⁹ epuleris: dñica itaqz veniente die vniũsus populus ꝙuenit i ecclesia q̃ fuerat ipius nomie fabricata: q̃ a primo pullorꝝ cantu p̃dicauit: hortans oẽs vt in fide essent stabiles ꝛ i mandatis dei feruentes. ¶ Post hec foueã q̃dratã iuxta altare fieri fecit ꝛ terrã extra ecclesiam iactari: descẽdensqz in foueã expansis ad deũ manib⁹ dixit. Jnuitatus ad ꝙuiuiũ tuũ dñe ihu: ecce venio gr̃as agens qz dignat⁹ es me ad tuas epulas inuitare. Cũqz oratione finisset tanta lux super eũ emicuit vt nullus in eũ respicere potuit. Recedẽte aũt lumĩe nil aliud inuentum est nisi mãna. Exquo plericqz dubitare solent vtr Johãnes fuit mortuus Et q̃dam dicunt q̃ non: ꝙ qd̃ trãslatus fuerit simul cũ aĩa ꝛ corpe ad empirreũ celũ ꝛ gl̃iam beatoꝝ sicut etiã si non peccasset Adam fuissent absq; morte trãslati hoies cũ aĩa simul ꝛ corpe ad celestẽ illã patriã. Sed hec opinio ideo videtur stare nõ posse: qz xp̃s adhuc ꝙginẽ matrẽ a lege mortis excipere noluit: cũ statutuz sit hõib⁹ semel mori. Alij vero opinant ipm in paradisũ terrestrẽ trãslatũ esse ꝛpe ꝙo antixpi inde educẽt ꝛ fideles ꝙfirmãs ac eis p̃dicans ab ipo antixpo occidẽt. Unde Theophil⁹ dicit. Xp̃s nõ negauit Johẽz moriturũ. Nam q̃cquid ozik mozik. Sed dixit volo eũ manere vsqz ad finẽ mũdi: ꝛ tũc p me martyriũ patiẽt. Nõnulli ꝙo tenent eum cẽ defunctum ꝛ aiam eius cũ ceteris apostolis i celestibus regnis gaudere cũ xpo. Corpus ꝙo eius in loco q̃dẽ hoib⁹ ignoto: deo aũt cognito reseruari. Sicut de moysi corpe credendũ est. ¶ Põt q̃dẽ deus in aliq̃ sibi noto loco nob aũt ignoto aut p angeloꝝ ministeriũ: aut p aliũ modũ corpori dilecti sui exhibẽ honorẽ put decet tñ suum dilectũ hre. Quare aũt diuina prouidẽtia corpus dilecti sui iudicauerit occultãduz: nõ ẽ nobis discutiendũ ꝙ inter diuina secreta cõnumerãdũ. Sũt ꝛ alij q̃ dicũt ipm adhuc viuere ꝛ dormire latẽter sub terra. Ad qd̃ mouenẽ tripliciroñe. ¶ Primo qz xp̃s dixit de ipo: sic eum volo manere donec veniã. Ex q̃ exijt fm⁹ int̃ frẽs q̃ discipul⁹ ille nõ mozik. Secõdo aiunt isti q̃ est simile de moyse q̃ viuit sub terra: tum qz

sepulchrū eius nō inuenit. Tum qz in trāsfiguratione xp̄i cū helia q̄ mortu⁹ non est viuus apparuit. Tertio suam opinionē roborāt: qz in sepulcro Jobis māna scaturire videt ad modū arenule sicut in fontib⁹ fieri, ꝓsueuit qđ euenire asserūt flatu z anhelitu dormientis. Hz istā sic opinātib⁹ obuiat Aug⁹ dicēs. cur xp̄s eius discipulo quē p̄ ceteris ꝑ magno munere dilexit tam lōgū donauit somnū cū beatuz petrū ꝑ ingētis martyrij gloriā onere carnis absorbuerit Ad verbū aūt xp̄i sic eū volo manere dicit qz intelligendū ē: qz Jobes nō debebat sequi xp̄m moriēdo morte violēta. Jdeo cū dixisset petro sequere me. s. ꝑ martyriū ad me venies. Petr⁹ interrogauit xp̄m de Jobe: h aūt quid. At ihs dixit. Quid ad te: tu me sequere. Istū sic volo manere donec veniā: nō ad iudiciuz: ꝫ ad aiam ei⁹ de corpe educendā. Un̄ in euangelio scribit nō dixit ihs nō morit. De moyse falsum ē qz viuat. Nā Deutero. vltl. ca. scribit. Mortu⁹ est moyses ꝑuus dñi in terra moab iubente deo et sepeliuit eū in valle terre moab ꝓtra fogor: z nō cognouit hō sepulcrū eius vsqz in p̄sentē diem Moyses centū viginti annoz erat qñ mortu⁹ est: nō caligauit oculus ei⁹: nec dētes illi⁹ moti sunt. Fleuerūtqz eū filij isrl in cāpestrib⁹ moab triginta dieb⁹. Et Josue ca. j. scriptū est Factū ē vt post mortē Moysi serui dei loqueret dñs ad Josue filiū. Num ministrum Moysi z diceret ei. Moyses ꝑuus me⁹ mortu⁹ est: surge z trāsi iordanē istū tu z ois popul⁹ tē. Qualiter aūt apruit in trāsfiguratione xp̄i: diximus plene in ꝑmone de ipa trāsfiguratiōne: z q̄re sepulcrum eius absconditū fuit scripsi in ꝑmone de blassemia in q̄dragesimali nostro. ne scilz iudei circa corp⁹ eius idolatriā exercerēt. De māna ibi scaturiēte dicit Aug⁹ q̄ p̄ tē a deo vt moz Jobis sic p̄ciosa cōmendet. Tenet itaqz Aug⁹ q̄ Jobes sit mortu⁹ z aia ei⁹ a suo corpe sepata Jdē videt sentire Hiero⁹ q̄ in ꝓlogo in Jobez ait. Hic est Jobes q̄ sciens supuenisse sibi diē recessus sui: cōuocatis discipulis suis i ephesō per multa signoz experimēta p̄romens xp̄m: descēdit in defossum sepulture sue locū. factaqz oratione positus est ad patres suos tā extrane⁹ a dolore mortis q̄z a corruptione carnis inuenit alienus. Et si q̄s obstaret q̄ in his ꝟbis Hiero⁹ dicit Jobem extraneū a dolore mortis: ergo videt q̄ non sit mortu⁹. Respōdem⁹ q̄ non ita sonant ꝟba Hieronymi. Nā in ꝓlogo in apocalypsim idē ita scripsit Hic ē Jobes q̄ sciēs supueniss sibi diē egressionis de corpe: cōuocatis in ephso discipulis descēdit in defossum sepulture sue locū: oratione q̄z cōpleta reddidit spiritū tam a dolore mortis fact⁹ extrane⁹ q̄z a corruptione carnis noscit alienus. Dicit ergo q̄ sciuit supueniss diē egressionis de corpe: z q̄ reddidit spm̄: ꝑ que ꝟba expresse fatet illū ee mortuū. Jdeo cū asserit eū factū extraneū a dolore mortis: deuotat q̄ in sepatione anime a suo corpore nullū sensit dolorē. Insup z q̄ eius corp⁹ sit ab incineratiōe ꝑseruatū vel absconditus in corruptū vsqz in diē iudicij. Uel vt magis piē credere possum⁹ itez aie reunitū atqz delatum ad celuz empirreū vbi cū xp̄o z ꝟgine mr̄e gloria tā aie q̄z corpis gaudet. ¶ Tertio amor xp̄i ad Jobem ꝯclusus fuit in supna glorificatione Sicut eñ magnū fecit eū meritis i ecclesia militante: ita magnificauit eū in beata gloria. Sed qz illius mensurā inuestigare nō possum⁹ nīi id cōsiderem⁹ q̄ beatissimi Jobis gloria ꝑeminet magnitudini z potētie quoz cū q̄z regū z imperatoz huius mūdi: qm̄ Jobes in eternum viuit glorios⁹ cuz xp̄o: illoz vero memoria perijt cum sonitu. Quidnā ampli⁹ de diuitijs: delitijs: de magnificētijs: ō pōpa: ō famulatus: ō fama: de p̄stātia illoz impatoz q̄ tpe Jobānis euāgeliste clarissimi fuerūt in orbe. O infelix hūana cōditio. O labilis hūane vite decursus Impauit Tiberius post Octauianū ānis vigintitrib⁹: quo regnāte anno vt puto q̄ntodecimo sui imperij. Jobes factus est apostolus xp̄i: z nihilomin⁹ mortu⁹ ē. Gayus galli gula post ipm̄ impauit annis fere quattuor et mortuus est. Claudius successit huic z cū imperasset annis fere q̄ttuordecim mortuus est veneno extinct⁹ fraude vxoris. Nero sumpsit impiuz regnauitqz annis tredecim: mensib⁹ octo: z ipsum interficiēs mortu⁹ est. Galba illi succesit z dū imperasset mēsib⁹ septē ab Ottone occisus mortuus ē. Otto inuasit imperiū z metu vitellij se occidens mortu⁹ ē. Uitellius impare volens a militibus Uespasiani pugnādo occisus ē. Fuitqz impiū Galbe Ottonis z Uitellij citer mēses decē z octo et sicut p̄dictū ē mortui sunt. Uespasian⁹ in imperiū sublimatus cū imperasset annis decē mortu⁹ est. Titus filius ei⁹ imperauit ānis duob⁹ z mortu⁹ ē. Domician⁹ frater Titi impauit annis q̄ndecim: mensibus quinqz: qui edificauit tēplū Pantheon. z Johannē in doliū feruentis olei iussit poni. Anno xp̄i nonagesimosexto: tādē a suis cubicularijs occisus est. Nerua secutus est q̄ impauit anno vno: mēsibus quattuor z mortu⁹ est. Traian⁹ impium ꝰuscepit z cū regnasset annis decē z nouem: z mēsibus sex mortu⁹ est. Quid ex his remānsit nisi cineres z vermes. At Jobes vsqz ad scōm Traiani annū impauit vitijs vt ab eo discederent regnauit in decore ꝟtutū: Fuauit p̄cepta sui dilecti magistri: ꝓtem sit mūduz sp̄euit

terrena: ꝓpalia quecꝫ deiecit: tulit patienter aduersa. Et tandē in senectute bona migrauit ad celos. Ibi nunc fruit eterna pace. Ibi exultat cū angelis sanctis. Ibi possidet omne bonū eiusꝫ memoria facta est sempiterna. Ibi deniꝫ pro suis deuotis iterpellare nō cessat. Quē deprecemur oēs vt p nobis intercedat apud xp̄m dn̄m oim ⁊ suā benignissimā matrem q̄tenꝰ in b̄ seculo digni efficiamur gr̄a dei. ⁊ in futuro beatitudinem illā possideamꝰ que ē ipse deꝰ: qui viuit ⁊ regnat in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo. xxxvj. de sancto iacobo maiore filio Zebedei ⁊ fratre Johannis euangeliste.

QVdit alios duos fratres Jacobū Zebedei et Johem fratrē eiꝰ i naui cū Zebedeo pr̄e eoꝝ reficiētes rhetia sua vocauit eos. Scribunt h̄ ꝙba originaliter Mat. iiij. ca. In toto terraruꝫ orbe beatissimꝰ apl̄s Jacobꝰ colit a cūctis fidelibꝰ deuotiōe feruētissima: qm̄ sicut meritis apō dn̄m magnꝰ inuētꝰ ē: ita eiꝰ patrocinijs exposcē tibꝰ benignꝰ ac liberalissimꝰ inuenit. Ipe est q̄ Jacobꝰ maior vocat sicut ⁊ alter minor qō ido fit q; prior illo a xp̄o vocatus ē. Insup ad maiorē familiaritatē admissus fuit vt p̄dictū ē de Johe euāgelista: ⁊ inter apl̄os prim⁹ martyriū suscepit: celestecꝫ regnū intrauit. Quia vero ecclesia festū illiꝰ solēnit celebrat: decet nos q̄tuz possumꝰ cū dei adiutorio laudibꝰ eius insistere quem ido xp̄s ad apostolatū assumpsit vt clarus fieret ꝓtutibus atcꝫ signis. Quare de ipso in p̄senti sermone dicemus de quo tria mysteria ꝓponimus contemplanda.

Primū dicit diabolice superationis.
Secundū virtuose tollerationis.
Tertiū gratiose auxiliationis.

Qualit beatꝰ iacobꝰ supauit diaboli cas artes: ⁊ quō ꝑt diabolꝰ humana corpa molestare et visibilit apparere ac trāsfigurare se i angelū lucis. Ca. I

PRimū mysteriū ꝓtemplandum de beato Jacobo ꝺ diabolice supationis. Nam diaboli cas artes xp̄i virtute deuicit: vt enim scribitur Mat. x. ca. Conuocatis ihs. xij. discipulis suis dedit illis ptātem spirituū imūdoꝝ vt eicerent eos: q̄liter ꝺo Jacobus demones expugnauit ex legenda ipius colligere possumꝰ. vbi sic habet. Post ascensionē dn̄i dū Jacobꝰ p iudeam ⁊ samariā p̄dicasset in hispaniā tandez venit: ꝙ dū ibi nil ꝓficere se videret ⁊ tm̄ nouē ibi discipulos acquisiuisset duos ex illis causa p̄dicandi ibi reliqt: ⁊ alios septē secū assumēs iterū in iudeā abijt. Cum ergo ibi ꝙbum dn̄i p̄dicaret: magus q̄dam noīe Hermogenes ad instātiam phariseoꝝ discipulū suū noīe Fileti ad Jacobū misit vt ip̄m Filetus coram iudeis ꝙinceret q; sua p̄dicatio falsa esset: at vbi ille Jacobū vidit audiuitcꝫ docentē atcꝫ inspexit signa ⁊ miracula q̄ dn̄s faciebat p eū corde compūctꝰ ad Hermogenē rediit ꝙtestans se discipulū Jacobi velle fieri psuadēs vt idē Hermogenes faceret Sed ppterea indignatꝰ Hermogenes arte sua magica ita eū imobilē fecit vt se nullatenus mouē posset dicēs. Videbimꝰ si Jacobꝰ tuꝰ te saluet. Qō cū Filetꝰ Jacobo p puerꝝ nūciasset misit ad eum Jacobꝰ sudariū suū dicēs Accipi at sudariū ⁊ dieat: dn̄s erigit elisos: dn̄s soluit cōpeditos Statimcꝫ vt sudario tactꝰ ē solutꝰ a vinculis magicis artibꝰ Hermogenis insultauit ⁊ ad Jacobū pperauit. Iterū Hermogenes demones aduocauit p̄cipiēs vt ip̄m Jacobū vinctū cum Fileto ad se adducāt. Qui venientes ad Jacobū i aere vllulare cepert dicētes. Jacobe apl̄e miserere nob q; satis ardemꝰ. Misit nos Hermogenes ⁊ mox vt ad te venimꝰ angelꝰ dei nos molestare nō cessat. Quibꝰ Jacobus. Dimittat vos angelꝰ ⁊ ad Hermogenez redite eū q̄ ad me vinctū adducite ī illesū. Qō illi ꝓtinꝰ cōpleuerūt vinctūcꝫ adduxerūt ad Jacobum quē a Fileto fecit exsolui: nō sinens diabolos illi nocere. Dixitcꝫ illi perge quo vis ⁊ tua vtere libertate: quia nemo inuitus bene agit. At ille mutatus in alterū virū veniaz humiliter postulauit. Acceptocꝫ p timoꝛe demonū baculo Jacobi perrexit ad domū ⁊ oēs libros artis magice ad apl̄m cremādos adduxit. Quos tamen Jacobꝰ in mare ꝓiici fecit. Itacꝫ Hermogenes de cetero apl̄o adherēs ꝓtutibꝰ pluribus flouit. Propter ea que dicta sunt tria dubia de demonibus sūt aperienda.

Primuz vtrum demones possint humana corpora molestare.
Scōm vtz possint hoibus visibilit apparere.
Tertiū vtrū peccet q̄ adorat diabolū cū se trāsfigurat in angelum lucis.

Ad primū dubiū dicimus: q cū pmittit deus possunt demones hūana corpa multimode pturbare etiā ⁊ mortē inferre. Qō exēplis clarissimis demonstramꝰ. Scribit nanꝫ Tobie vj. ca. q Sara fuit successiue tradita septem viris q̄s omnes occidit demoniū. Et Job. ij. ca. Egressus sathan a facie dn̄i pcussit Job vlcere pessimo a planta pedis vsq ad vticē eius. Et Mat. xv. ca. Filia chananee male a demonio vexabat. Et Mat. xvij. ca. Xp̄s eiecit demo-

nium a puero q̄ lunatic⁹ erat: ⁊ sepe cadebat in ignē ⁊ crebro i aquā: ⁊ curat⁹ ē puer ex illa hora. Et Luce. xj. et Mat. xij. Erat ihs ejiciens demoniū ⁊ illō erat mutū: ⁊ cuz ejecisset demoniū locut⁹ ē mut⁹. Chrys. ait. Q̄ demō fecerat illū hoiez mutū: surdū ⁊ cecū Jō demone abiecto sanat⁹ ē. In vitas pat⁹ legit ō beato Antonio. q̄ dū i quodā tumulo latitaret multitudo demonū adeo illū lacerauit q̄ a discipulo eius q̄si mortu⁹ iuēt⁹ ē: ab eoq̄ inde asportat⁹ humeris pprijs: cuz nocte ad se redijsset a p̄fato discipulo ad cundē locū asportari se fecit Qui cū ex dolore pstrat⁹ iaceret ex ꝑtute animi ad conflictum demones excitabat: quē illi iteꝝ ꝓberib⁹ crudelissimis affecerunt. Tunc subito splendor maxim⁹ ibi apparuit: ⁊ demones cunctos fugauit. Antoni⁹ aūt ꝓtinuo sanat⁹ est. Jbiq̄ xp̄m adesse intelligens ait. Ubi eras bone ihesu: ubi eras? Quare a p̄ncipio non affuisti vt me adiuuares ⁊ vulnera mea sanares. Cui dns: Antoni ḥ eram ꝙ expectabam videre certamē tuum. Nūc aūt q̄ viriliter dimicasti i toto orbe faciā tenoiari. De sancto Dominico scriptū ē in sua legēda q̄ existēte ipō Bononie cū frēs iam ad dormiēdū iuissent: q̄daz ꝙuersus a diabolo vexari cepit: qō cū frater Raneri⁹ lausanēsis magister eius audisset: beato Dominico, studuit i dicare q̄ ad ecclesiaz añ altare ip̄m portari p̄cepit: vbi cū vix a decē fratrib⁹ fuisset adductus beat⁹ Dñicus diabolo dixit. Adiuro te miser vt dicas mihi q̄re vexas creaturam dei et quō huc intrasti. Qui rñdit: vexo illū q̄ heri bibit i ciuitate sine licētia nō adhibito signo crucis. Qō postmodū cōpertū ē vex fuisse. Ad orationē ꝙo beati Dñici cāpana ad matutinuz pulsante: diabol⁹ ab illo discessit. Refert Ambrosius q̄ passionē beate Agnetl descripsit q̄ filius p̄fecti vol̄s illi vim inferre ⁊ violēter illā opprimere: p̄focatus a diabolo expirauit. In vita etiā sanctoꝝ Simplicij Faustini ⁊ Beatricl habek q̄ Lucreti⁹ p̄fect⁹ q̄ ipam beatricē sororem Simplicij ⁊ Faustini renuentē idolis immolare p̄cepit suffocari diabolo arreptus ⁊ p tres horas vexatus mortu⁹ ē. De Zoroastre vero baciriano rege q̄ qñ nat⁹ ē risit vt ait Solin⁹ ⁊ Aug⁹ li. xxj. de ciui. dei ⁊ magicas artes iuenit ꝑm Jsiō. li. ethimo. viij. ꝑm aliquos tenek q̄ lz bello fuerit a Nino deuictus: tñ a demone quē importun⁹ frequētabat occisus ē. Sufficiant iam q̄ dicta sūt: ad intelligendum q̄ nisi dei manu ptās diaboli arceaṫ multimoda pōt humanis corporib⁹ nocumenta inferre. Nūq̄ ꝙo sinit illū de⁹ talia facere vel ad sue glorie manifestationē sicut euenit in illis q̄ vexati suo noīe ⁊ sanctoꝝ meritis liberanṫ. Vel ad bonoꝝ exercitationē atq̄ illoꝝ patiētie cōmēdationē: sicut factū est in Job ⁊ Antonio. Vel ad iniquorū vindictā ⁊ punitionē sicut ꝓtigit illis quos demoniū inḟecit Nā vt inq̄t Tho. ꝑma pte. q. cxiij. arti. j. demones impugnāt hoies duplicit ter. Uno mō inducēdo ad peccatū ⁊ sicnō mittunṫ a deo ꝙ aliq̄ ꝑmittunṫ ꝑm dei iusta iudicia. Aliq̄ impugnāt hoies puniēdo ⁊ sic non tm̄ ꝑmittunṫ: ꝙ etiā mittunṫ a deo: pena eīs referṫ in deū sicut i primū actorē Et tm̄ demones ad puniendū missi alia intētione puniūt q̄ mittanṫ. Nā ip̄i puniunt ex odio vel inuidia: mittunṫ aūt a deo ꝓpter eiꝰ iusticiā. Et lz possint vt iam tactū ē humana corpa ledere: non tamē tanta est illoꝝ ptās vt valeāt corporis liniamēta in mēbra bruto⁹ animaliū transformare: de q̄ materia plene dictū est in tractatu de timore iudicioꝝ dei ꝑm ḟmone de bello demonū ⁊ hominū. ¶ Scōm dubiū fuit vtrū demones possint hominib⁹ visibiliter apparere Et ad hoc respondeo q̄ sinente deo apparēt q̄nq̄ in assūptis corporib⁹: qō etiā ex illis q̄ diebus nr̄is euenerūt ꝓbare possum⁹. Nā āno dñi. Mcccclxvij. dum eram apud Albēgam in puincia ianue affui examinationi quarundā mulierum q̄ maleficē putabanṫ: audiuiq̄ ex ore illarū qualit̄ demones familiares habebāt q̄ eis apparere consueuerūt in humana effigie ⁊ multa verisimilia de eoꝝ cōmercio retulerunt Jn puincia sancti Francisci apud noceriaz fuit alia mulier Santucia noīe que multa secreta hominū reuelabat. Cōstruxerat ꝙo sibi domūculam extra cōmunē habitationē in p̄dio suo in quo duo sui filij cōmorabāṫ in tētoriis vt venientib⁹ ad mer venderēt vinū ⁊ alia necessaria. Quidā aūt rusticus dū pecuniā in pāno ligatā ꝓdidisset ad eā se ꝓtulit. Jbiq̄ hospitat⁹ vt mane a Santucia ō sua pecunia informaret. Media nocte audiuit ex tugurū Santuciā cū alio loquētem: ille diabol⁹ erat: naz surrexit rustic⁹ ⁊ caute explorans q̄ nā hec forent: vidit Santuciā denudatam: audiuitq̄ illā dicentē: vbi ē pecunia hui⁹ rustici. Ad q̄ ꝙba audinit diabolū respōdētez: lz illū oculis nō videret. ¶ Pecunia isti⁹ ē in vetre porci sui q̄ cecidit dū erat i stabulo et porc⁹ ibi comedēs cū alijs imūdicijs illaz deglutiuit dicas tñ ei q̄ vxor eius furata est vt sic discordia seminek inṫ vxorē ⁊ ip̄m. Statim rusticus inde discessit ⁊ cōcito gressu ad ꝓpria festinās porcū suū interfecit: in cuius visceribꝰ pecuniā ꝓditam inuenit: deinde perusiū se ꝓtulit maleficā accusauit: q̄ ad iudiciū deducta: ⁊ ō suis cōuicta scelerib⁹ igne cremata ē. ¶ Tertiū dubiū fuit vtrum peccet q̄ adorat diabolū cū se trāsfigurat in angelū lucis Ad qō ita dicit dns Bo

nauen. in. iij. di. ix. ar. j. q. vj. q; honor latrie ꝑt aduersario xp̃i duplicit exhiberi: aut simplici ter aut sub ꝓditiõe. Si simplicit dico q; nõ põt eẽ sine peccato: offertur eñ cult⁹ latrie alteri q̃ deo: & idõ ẽ ibi pctm̃ idolatrie: nec excusat rati one ignorãtie habet eñ hõ triplex adiutoriuz q qõ ꝑt errorẽ deuitare. Primũ ẽ remediũ admonitionis sacre scꝑture q̃ dicit q; multi vẽturi sũt in noie xp̃i mẽdaciter. Secũm ẽ remediuz sancte orationis q̃ ad deũ debet hõ recurrere vt cor ei⁹ illuminet. Tertiũ est suspẽsio credulitat sue. Nõ eñ debet hõ oi spũi credere & ꝓbare si ex deo sunt. Qui eñ cito credit in talib⁹ leuis ẽ corde: & fortassis inflatus i corde ad tales visiones & reuelatiões idoneũ se existimat: vñ tales apparitiones poti⁹ sũt formidande q̃ desiderãde. Narrat eñ de quodã sctõ patre q; cũ ei diabol⁹ in specie xp̃i apparuisset: ille clausis oculis dixit se in hac vita nolle xp̃m videre. At diabolus ei⁹ humilitate ꝓfusus statim euanuit. Ecõtra de plurib⁹ dr q̃ se ad visiones idoneos reputauerũt & desiderauerũt q; i multas insanias & errores ꝓcipitati sũt. Et idõ si simplicit adorat q̃s xp̃i aduersariũ nõ excusat a pctõ etiã si credat ipm esse xp̃m. Si etiã adoret sub ꝓditiõe h põt eẽ dupliciter: aut q; est illa ꝓditio habitualiter aut actualiter cõsiderata sine opposita. Si actualit sic nõ adorat ipm lucifer: & magꝫ xp̃m q; nõ stat oro nisi stãte ꝓditiõe & ad eũ refertur adoratio ad quẽ refert adoratiõis impletio vl intẽtio. Si aũt illa ꝓditio sit sub ꝓditione habitualt hꝫ mõ nõ sufficit ad vitãdũ peccatũ idolatrie respectu huiꝰ apparatiõis siue trãsfiguratiõis: sufficit tñ respectu sacramẽti altaris. Nam talis trãsfiguratio ẽ insolita. Et ideo nõ debet ad eã ꝓcipitanter sequi adoratio: & cuz maturitate & preuia oratiõe. Sz ꝓsecratio hostie ẽ consuecta: ideo sufficit q; adorãs i habitu hãc habeat ꝓditionẽ videlicet si ꝓsecratio sit debito mõ facta. Vñ pauci vel nulli fideles in hac adoratione peccãt. Omnes enim accedunt cum conditione ista.

De felici martyrio beati iacobi ad qõ concurrit sanitas paralitici & conuersio Josie atq; sepulc̃e miraculosa dispositio. Capl'm. II.

Secũdũ mysteriũm ꝓtẽplãdũ de btõ Jacobo dr virtuose tolleratiõis. Nam pro christo martyriũ capitis obtruncatiõe sustinuit: circa qõ tria ꝓuilegia ꝓsideremus.

Primũ fuit paralitici sanatio.

Secũm Josie conuersio.

Tertium sepulture dispositio.

¶ Primũ ꝓuilegiũ fuit paralitici sanatio. Cũ eñ iussu Herodis ad decollandũ duceret q̃dã paliticꝰ i via iacẽs ad eũ clamauit vt sibi sanitatẽ ꝓferret. Cui Jacobꝰ ait In noie ihu xp̃i p cuiꝰ fide ducor ad decollãdũ exurge sanꝰ: & bñdic creatorẽ tuuz: q̃ statim sanꝰ factꝰ surrexit & dñm bñdixit. ¶ Secũm ꝓuilegiũ fuit Josie cõuersio. Is eñ funẽ i collo eiꝰ miserat illũ q; trahebat: q̃ viso miraculo palitici ad pedes Jacobi se ꝓstrauit & veniã petens xp̃ianũ fieri se postulauit: qõ cũ vidisset Abiachar pontifex sibi dixit: nisi nomẽ xp̃i maledixer cũ ipo Jacobo decollaber. Cui Josias. Maledictus tu Nomẽ aũt dñi nr̃i ihu xp̃i sit bñdictũ i secta Tunc Abiachar os eiꝰ pugnis cedi iussit & missa dõ colegatiõe ad Herodẽ ipetrauit vt cũ Jacob decollaret. Cũ aũt decollari deberẽt Jacobus a spiculatore lagenã aq̃ petijt & ibidez Josiã ꝓtinus baptizauit: & statim capitis obtrũcatione martyriũ ꝓsumauit. Decollatꝰ ẽ aũt beatꝰ Jacobus. viij. kal. aprilis. i annũciatiõe domie et viij. kal. augusti. in cõpostellã trãslatꝰ: & tertio kal. ianuarij sepultꝰ: q; sepultura eiꝰ fabricata fuit ab augusto vsq; ad ianuariũ ꝓlõgata Statuit tñ eccl'ia vt festũ eiꝰ. viij. kal. augusti tpe. s. magis ꝓgruo celebraret. ¶ Tertiũ ꝓuilegium fuit sepulture dispositio: vt eñ refert Jobes Belet. decollato Jacobo discipuli corpꝰ eiꝰ nocte timore iudeorꝫ rapiẽtes nauiillõ iposuerũt & sepulturã diuine ꝓuidẽtie cõmittẽtes nauim sine remige ꝓscẽderũt. Et angelo dñi duce i galiciã in regno lupe applicuerũt. Erat ibi regina sic dicta Lupa noie & merito vite: deponentes q̃ corpꝰ de naui sup quẽdã magnũ lapidẽ illud posuerũt: q̃ lapis mox vt cera corpori cessit & i sarcophagũ corpori se mirabiliter coaptauit. Ingredientes igit discipuli ad Lupã dixerunt Bñs ihs xp̃s mittit ad te corpus discipuli vt quẽ noluisti suscipe viuũ suscipias nũc defunctũ. Et narrãtes ei miraculũ q̃liter. s. illuc sine remige aduenissent locũ eiꝰ sepulture ꝓgruũ petierũt. Que dñ regina audisset vt põfatꝰ Jobes Beleth dic eos i dolo ad quẽdã virũ crudelissimũ destinauit: vt eiꝰ sup b cõsensũ haberent. Qui eos cepit & i carcerẽ recluſit. Cum aũt ille discũberet angelꝰ dñi apparuit & eos libere abire pmisit. Qui ad reginã redeuntes itez petierũt locũ sepulture ꝓ corpe beatissimi Jacobi, q̃bus illa rñdit. Accipite boues ques habeo i tali monte & plaustrũ iungite ac corpus dñi vestri deferte: & locum sicut volueritis edificate. Hoc autem Lupa dolose dicebat. Sciebat eñ boues eẽ thauros indomitos et siluestres. Et idõ putauit q; nõ possent iũgi nec applicari: vel

si iūgerēt huc illucq; discurrerēt et sic currum dissiparēt ⁊ corp⁹ eij cerēt ⁊ ipos necarēt. Sed nō est sapiētia ꝓ deū. Nā illi dolū nō cogitātes mōtē ascēderūt: ⁊ draconē quēdā ignē spirātē ⁊ in eos irruentē cruce opposita p mediū vētrē scindūt: facto etiaz sup thauros signo crucis velut agni ptinus mansueuernut. Et eosū igentes corp⁹ sancti Jacobi cū lapide sup quē posi tū fuerat i curru posuerūt. Boues autē sine alicui⁹ regimine corp⁹ in mediū palatiū Lupe adduxerūt. Qd illa vidēs ⁊ stupēs credidit ⁊ xpiana facta: oia que petierūt tribuit et palatiū in ecclesiaz sancto dedicās magnifice ipsam dotauit ⁊ in bonis opibus viram finiuit.

Qualiter beat⁹ Jacob⁹ gratiosus est et benignus his qui implorāt eius patrocinīū. Capl'm. iii.

Certiū mysteriū ꝓtēplandū de beato Jacobo ꝺ gratiose auxiliatiōis. Res mira ē ꝓsiderare cū ꝓmptē cū abunde cū velociter Jacobus i celobeat⁹ suis deuotis ⁊ suffragia illi⁹ exposcētib⁹ frequēter occurrat. Omissis tñ multis q̄ dici possent. tria i hac pte stupēda miracula exponem⁹. Primū est de quodā Bernardo mutinēse q̄ dū capt⁹ ⁊ cathenat⁹ i pfundo turris posit⁹ eēt ⁊ sp beatū Jacobū iuocaret apparuit ei sanct⁹ Jacob⁹ dicēs. Veni seqre me i galiciā. Ille ꝙo vinculis ad collū suspensis ad sūmitatem turris ꝙscēdit: ⁊ inde sine aliq̄ lesione saltū vnū fecit cū turris sexaginta cubitoz alti tudinē possideret. Scōm miraculuz fuit de triginta viris ꝺ lothoringia. q̄ circa ānū dñi. M. lxx. ad sanctū Jacobū pperātes oēs vno excepto fidē sibi mutui seruitij pmiserūt. Un⁹ igit infirmat⁹ a cūctis relinquit ⁊ a solo illo q̄ fidez nō pmiserat ad pedē mōtis sancti Michaelis custodit. Ꝺz aduesperascēte die mort: viuus aūt ꝓpter loci similitudinē ⁊ defuncti mortē ⁊ imminētis noctis caliginē: ⁊ gentis barbare feritatē timuit valde. Ꝺz statim sanct⁹ Jacobus i specie equitis sibi apparēs ⁊ eū ꝙsolās ait. Trade mihi hūc mortuū ⁊ tu ascēde post me super equū. Sicq; illa nocte añ solis ortū dictas q̄ndecim pagētes ad mōtē gaudij q̄ē dimidia leuga circa sanctū Jacobū peuenerūt. Ibiq; sāct⁹ Jacob⁹ vtrūq; deposuit: ꝓcipiens vt canonicos sancti Jacobi ad sepeliēdū pegrinum mortuū ꝙuocaret ac socijs suis diceret q̄ ꝓpt fidē violataz eoz pegrinatio nil valeret. Qui iussa cōpleuit ⁊ socijs ea q̄ sanct⁹ Jacob⁹ direrat intimauit. Tertiū miraculū de eo legit de q̄dam theothonico q̄ cū filio suo circa annū dñi. M. lesimū nonagesimū ad sāctū Jacobū pgēs: ⁊ vbe Tholosana gra hospitandi diuertens ab hospite inebriat ⁊ ab eo i malis ciphus argēteus abscondit. Mane igit exeūtes quasi latrones insequit eos: ⁊ q̄ ciphū fuissent furati eis obiecit. Qd cū inuentū fuisset iudicij accusant. Data ꝙo sentētia oia q̄ habebāt hospiti dant ⁊ vnus eoz ad suspēdiū iudicat. Ꝺz cū pater ꝓ filio ⁊ filius ꝓ patre mori vellet: tandē filius suspendit: ⁊ pr̄ merēs ad sanctū Jacobū pgreditur. Igit post trigintase dies rediēs ad corpus filij sui diuertit: lamentabiles voces emittens. Et ecce fili⁹ suspensus cepit consolari eum dicēs. Dilectissime pater noli flere q̄m hucusq; sanct⁹ Jacob⁹ me sustētauit ⁊ celesti dulcedine refocillauit. Qd pater audiens ad vbē cucurrit: ⁊ venientes populi pegrini filiū incolumē deposuerūt ⁊ hospitē suspēderunt. Sūt ⁊ alia miracula i ei⁹ legēda posita q̄ causa breuitatis dimittim⁹. Retulim⁹ tñ ista tria vt sic inflāmētur ad beati Jacobi deuotionez oēs illi q̄ sepe numero in hac vita tribulationib⁹ agitant: habeant beatū Jacobū aduocatū ⁊ nō deerit eis auxiliū de celo In quo ipe glorioſus cum xpo letatur p infinita secula seculoz. Amen.

Sermo. xxxvij. ꝺ sancto Matheo apl'o ⁊ euāgelista q̄ xp̄m secut⁹ ē i obedientia: pauptate: ⁊ patientia.

Pārgēs secut⁹ ē eū. Scribūt ꝺ ꝙba Mat. ix. ca. ⁊ i euāgelio p̄senti solēnitatis Hzuissima ē iactura illoz q̄ toto affectu diuitijs huius seculi sese dederūt. Tpalia q̄pe oīa trāsitoria sūt ⁊ cito depereūt. Propterea inq̄t Dauid in psalmo. dormierūt somniū suū ⁊ nihil inuenerūt oēs viri diuitiaz i manib⁹ suis. Saluberrimū itaq; ⁊ ab oīb⁹ acceptādū saluatoris nr̄i ē documētū. q̄ Mat. vj. ca. dixit. Nolite thesaurizare vob thesauros i tra. Thesaurizate i celo vbi nec fures timēt neq; finis formidat. Audiuit ꝺ ꝙba sāct⁹ Mat. ⁊ vocat⁹ a xpo calcatī oīb⁹ huius mūdi bonis apl'icā vitā suauit. Tñ vt per eū gesta magnifica cōprehendam⁹. in ꝺ sermone conabimur laudes ei⁹ depromere sub titulo de xpi sequela. Notabim⁹ aūt pncipaliter tria i q̄bus ipe secut⁹ ē xp̄m ducē ⁊ caput omniū.

Primū fuit obedientia.
Scōm paupertas.
Tertium patientia.

Qbeat⁹ Mat. obediuit xpo vocāti. Et q̄lit i oīb⁹ obediēdū ē deo ⁊ quare obediētia sit homini pstanda. Et ꝺ septem obedientie gradib⁹. Ca. i.

PRimum in quo Matthe⁹ secut⁹ fuit xp̃m ē obediē-tia. Erat ip̃e natiõe iude⁹ vt Hiero⁹ asserit in plogo i Matthеũ. officio publican⁹. id ē. curã hñs ꝺ publicis actib⁹ ſm Nico. ꝺ ly ra. Erãt eñ tũc iudei tributarij Romanoꝝ Et illi q̃ colligebãt tributũ romanis mittẽdũ dice bañ publicani. Hmõi cõiter fũt campsores et pecuniaꝝ numeratores. Vidit g̃ ihs illũ sedentem in tholoneo. Et tholoneũ pn̄ciat penultima pducta. Dixitq; illi. Sequere me Cõfestim obediuit. Nõ replicauit: nõ causam exegit: nõ ꝺixit: nõ denicq; passus est morã. In hoc xp̃o q̃tũ potuit se fecit cõformẽ q̃ patri eterno est factus obediẽs vsq; ad mortẽ. vt ꝺr ad Philip. ij. ca. Sz vt obediẽtie virtus clarior eluceſcat in hoc loco tria dubia se ingerunt declaranda. Primũ vtr deo sit in oibus obediẽdũ. Secõm vtr homini sit obediẽdũ. Tertiũ q̃liter ē obediẽdũ. Ad primũ dubiũ arguũt q̃dã sic. Nihil ē faciendũ ꝫ virtutẽ: s inueniũt q̃dam pcepta dei ꝫ virtutem: g̃ deo nõ est in illis obediendũ. Puta cepit nãq; abrae vt occideret filiũ innocentẽ: sicut patet Geñ. xxij. ca. Et iudeis vt furarẽtur res egyptioꝝ. vt ponit Exo. xij. ca. qõ fuit ꝫ iusticiã. et Osee vt accipet mulierẽ adulterã q̃ ē ꝫ castitatẽ. Sz sanct⁹ Tho. scḋa scḋe. q. ciij. ad hoc ita rñdet. Q̃ sicut de⁹ nihil opatur ꝓtra naturã: qz hoc ē natura vniuscuiusq; rei qꝺ in ea de⁹ opatur vt dicit Aug⁹. xix. de ciui. dei. et etiã glo. ad Roma. xj. ca. opatur tñ aliq̃d ꝓtra solitũ cursum nature. Ita etiã de⁹ nihil põt pcipere ꝓtra ꝟtutem: qz in hoc pncipaliter ꝓsistit ꝟtus et rectitudo voluntatis humane q̃ deo voluntati ꝓformet et ei⁹ sequat impium q̃uis sit ꝓtra ꝟtutis modũ. Secõm hoc ergo pceptum Abrae factũ q̃ filiũ innocentẽ occideret nõ fuit ꝓtra iusticiã: qz deus ē dñs mortis et vite. Similiter nõ fuit cõtra iusticiã q̃ mãdauit iudeis vt res egyptioꝝ acciperent: qz eius sunt oia: et cui voluerit dat illa. Eñ. xiij. q. v. ca. dixit dom⁹. ꝺr. Nec israelite furtũ fecerũt s deo iubẽti ministeriũ exhibuerũt. Nec fuit ꝫ castitatez pceptũ Osee factũ: qz ipe de⁹ est humane generationis ordinator. Et ille est debitus modus vtẽdi mulieribꝰ quem de⁹ instituit. Cõcordat his dñs Bonauẽ. in suo pmo di. xlvij. vbi ait. q̃ deus nõ põt pcipere malũ manens malum: ex eo q̃ illꝺ qꝺ pcipit semp ē bonũ: lz q̃nq; aliq̃d ecẽt malum anteq; ab ipo pciperetur. Justũ itaq; et debitum ē in oibus obedire deo cui ois creatura famulat. Ipi nanq; obediunt oẽs angeli sol et luna et oia sidera celi. Insensibilia elementa et cũcta q̃ in celis et in terris reperiuntur Quanto magis eius impio subiacere tenet hõ cui tot inumera largitus est beneficia: et ꝓpter obedientiã pollicet eterna pmia. Secũdũ dubiũ fuit vtr homini sit obediẽdũ. Ad qꝺ ita rñdet sanct⁹ Tho. vbi supra q̃ sicut actiões rerũ naturaliũ pcedũt ex potẽtijs naturalib⁹ ita etiam opationes humane pcedũt ex humana volũtate. Opportuit aũt in reb⁹ naturalib⁹ vt superiora mouerent inferiora ad suas actiones p excellentiã naturalis ꝟtutis collate diuinitus. Eñ etiaz in reb⁹ humanis oportet q̃ superiores moueãt inferiores p suã voluntatẽ ex vi auctoritatis diuinitus ordinate. Mouere autẽ p rationẽ et voluntatẽ est pcipere. Et ideo sicut ordine naturali diuinitus instituto inferiora in rebus naturalib⁹ necesse habent subdi motioni superiorꝝ. Ita etiã in reb⁹ humanis ex ordine iuris naturalis et diuini tenẽt inferiores suis superioribꝰ obedire. Hoc ē q̃ apls dixit ad Roma. xiij. ca. Omnis aia potestatib⁹ sublimioribus subdita esse debet. Nõ eñ ē ptãs nisi a deo. Sz pleriq; obijciunt huic sentẽtie cõtendẽtes pba re q̃ non ꝺebet hõ homini obedire: nã videt ꝺ esse ꝫ ordinationẽ diuinã cũ de⁹ hoiem ꝓdiderit in libertate arbitrij et reliquerit il'ũ in manu cõsilij sui: q̃re videt q̃ vnusquisq; suo ꝓsilio et volũtate nõ alteri⁹ pcepto se regere debet. Ad ꝺ ita rñdet Tho. q̃ deus relinq̃t hoiem in manu ꝓsilij sui: nõ qz liceat ei facere omne qꝺ vult sed ad id quod faciendũ est nõ cogit necessitate nature sicut creature irratiõales: sed libera electione ex ꝓpio cõsilio pcedente. Et sicut ad alia facienda ꝺebet pcedere ꝓpio ꝓsilio: ita etiã ad hoc q̃ obediat suis superioribꝰ. Exqno obedire homini q̃ superior est in his q̃ spectant ad suaz superioritatem ꝺebitũ ē et laudabile. Imo obedientia cunctas virtutes mozales excellit. Nam inter ꝟtutes mozales tãto aliq̃ potior ē quãto magis aliq̃d ꝓtemnit vt deo inhereat. Sũt autem tria genera humanoꝝ bonoꝝ q̃ hõ põt cõtenere ꝓpter deum: quoꝝ infima sunt exteriora bona. Media sunt bona corpis. Suprema aũt sũt bona aie. Inter q̃ quodãmodo pcipua ē volũtas inq̃tũ. s. p voluntatẽ hõ oibus aliis bonis vtit. Et ideo p se loquẽdo laudabilior ē obediẽtie ꝟtus q̃ ds ꝓpter deũ ꝓtenit ꝓpriaz voluntatẽ q̃ alie virtutes mozales que ꝓpter deũ aliqua alia bona ꝓtenũt. Joõ Grego. vlti mo moralium exponens il'ꝺ pmi Reg. xv. ca. Melior ē obediẽtia q̃ victime inq̃t. Obediẽtia victimis iure ꝓponit: qz p victimas aliena caro: p obedientiam vero voluntas ꝓpria mactatur. Quantuz vo obedientia sit grata deo: ostendunt nobis exempla pbatissima. Naz in vitas patrũ narrat: q̃liter abbas Paulus pre-

cepit discipulo suo Johi vt afferret ei fimũ boum q̃ indigebat. At ille ait Jn loco vbi fimus ẽ habitat leena. Cui abbas. Si venerit sup te alliga eã ⁊ duc tecũ. Just Johes ⁊ inuenit leenã irruẽtẽ sup eum q̃ voluit eã tenẽ ꝙ ipa aufugit Johes vo seqbat eã dicẽs. Abbas me⁹ pcepit vt aligatã ducã te ad eũ: mox bestia substitit: ⁊ tenẽs eã rcuertebat ad monasteriũ. Qđ cum vidisset abbas ne forte discipul⁹ inde extolleret dixit ei. Sicut tu insensibilis es ita insensibilẽ bestiã adduxisti: solue ⁊ dimitte eã vt pgat ad locũ suũ. Refert adhuc Greg⁹. ij. dialogoꝝ li. q̃liter Maur⁹ missus a sancto Bñdicto vt succurreret placido puero quẽ rapuerant aq̃. per spatiũ sup aq̃s ambulauit ⁊ puerꝝ eduxit saluũ. qđ sanct⁹ Benedict⁹ obediẽtie merito deputauit ¶ Tertiũ dubiũ fuit q̃liter ẽ obediẽdũ Ad qđ ꝼm Bern̄. dicim⁹ q̃ septẽ sũt gdus obedientie. quoꝝ ꝑmus ẽ obedire libẽter quẽ gdũ ipse ait nõ põt ascẽdere q̃ volũtatẽ ꝑcipiẽtis suã nõ fecerit. Jõ xps Joh. iiij. ca. dicebat Me⁹ cib⁹ est vt faciã volũtatẽ ꝑris mei q̃ misit me. Ex ꝟ Bern̄. ait. Quisq̃s occulte satagit vt qđ vult ipe ꝟ ei plat⁹ iniũgat: ipse se seducit si forte sibi q̃si de obediẽtia blãdiat Neq̃ cũ in ea ipe placto ꝟ magis ei plat⁹ obedit. Et idẽ Bern̄. in sermonib⁹ Maioꝛẽ inq̃t gr̃am merek q̃ paratũ se exhibet añ mandatuꝝ q̃ q̃ obedire satagit post mandatũ. Scõs gdus obediẽtie ẽ obedire simpliciter. Multos em̄ videmus post ꝑcipiẽtis impiũ multas facẽ q̃stiões ⁊ sepi⁹ ingeminare: q̃re ꝟ fieri debeat: quis valet hoc adimplere: ⁊ hmõi: inde murmuratio: excusatio: simulatio: impossibilitas: aduocatio amicoꝝ. Tñ de vero obediente dꝛ in ps̃. Jn auditu auris obediuit mihi. Et Bern̄. ad fratres de mõte dñi ait. Verus obediẽs stult⁹ fiat vt sit sapiẽs. ad hec omnis eius sit discretio: vt ꝟ nulla ei sit discretio. Tertius gdus obedientie ẽ obedire hilariter. Hilarẽ em̄ datorem diligit deus vt dicitur scđe ad Cor̄. ix. ca. Jõ Bern̄. ait. Serenitas in vultu: dulcedo in ꝼmonibus multũ colorãt obedientiã obsequẽtis. Nubilosa corꝑis compositio: ⁊ facies tenebꝛis tristicie obfuscata deuotionẽ ab animo recessisse significãt. Quart⁹ gdus ẽ obedire velociter. Victuꝝ fuit Zacheo Luce. xix. Festinans descẽde. Apli insup Petrus ⁊ Andreas Jacobus ⁊ Johannes ac ipe Matthe⁹ a xpo vocati ꝓtinuo secuti sunt eum Quint⁹ gradus est obedire viriliter i reb⁹ videlicet arduis ⁊ duris. Un̄ Bern̄. ait. Mementote fratres xpiq̃ ne ꝑderet obedientiã pdidit vitã. Sextus gradus est obedire hũiliter. Un̄ saluatoꝛ Luce. xviij. ait. Luꝝ oĩa benefeceritis q̃ ꝑcepta sunt vobis: dicite serui inutiles sum⁹ qđ debuimus facere fecim⁹ Septim⁹ gradus ẽ obedire pseuerãter: qꝛ vt dꝛ Mat. x. ca. Qui autẽ pseuerauerit vsq̃ in finem hic saluus erit. Jgit beatus Mattheus obediẽtiã cõplexus est dum imediate post xpm abire cepit. Suscepit tñ illũ hospitio ⁊ in sua domo parauit cõuiuium: discũbẽte vero xpo: ecce multi publicani ⁊ peccatores veniẽtes discũbebant cum ihu ⁊ discipulis eius. videtes aũt pharisei dicebãt discipulis. Quare cuꝝ publicanis ⁊ peccatoꝛibus manducat magist⁹ vester: q̃si dicat: vos estis fatui qꝛ talẽ magistrũ seq̃mini. At ihs audiens ait: nõ est op⁹ valentib⁹ medicus: ꝟ male habentib⁹. Medicũ se vocat animaꝝ scz de q̃ in ps̃ dꝛ. Misit ꝙbum suum ⁊ sanauit eos De inde xps addidit. Euntes discite. id ẽ. diligenter cõsiderate illud quod scribitur Osee. vj. ca. Quid est misericordiã volo ⁊ nõ sacrificiũ: q̃si dicat: si hanc scripturã diligẽter cõsideretis inuenietis me facere ꝼm ipam: ꝓpter qđ ꝓcludit Non em̄ veni vocare iustos sed peccatores ad penitentiã. scz nam ⁊ si aliquos iustos vocauerit ad augmentũ gr̃e vt Petrũ ⁊ Andreã. ⁊ cõsimiles: tamen peccatoꝛes vocauit semp ad penitentiã. O pietas ihu xpi benedicti. O verba dulciora super mel ⁊ fauũ. O denicq̃ fiducia et spes indubitabilis languentiũ aiaꝝ. Nõ veni inquit vocare iustos sed peccatores. Ex pergi scimini ad vocem tam blandam: tam suaue: tã q̃ benignã. Surgite o peccatoꝛes a vitijs: deponite iã sordes illoꝝ: vocat vos xps: obedite illi: ⁊ cum Matthẽo seq̃mini cum q̃ de se dixit Qui sequitur me nõ ambulat in tenebꝛis.

Qꝛ beat⁹ Matthe⁹ secutus fuit xpm ĩ pauptate q̃ data fuit ap̃lis ꝙ sub precepto quã ipsi diligẽter obseruauerunt mẽdicantes. Capl'm .ij.

Secundũ in quo Mattheus secutus fuit christũ est pauptas altissima. naꝝ cunctis diuitijs paupibus dispensatis nihil ꝺ cetero possedit ꝓprium. Pauptatem itaq̃ voluntariaꝝ ꝓfessus est: vt ad celi diuitias pueniret. Medicãdo igitur sibi victum quesiuit: ⁊ elemosinis bonoꝝ virorũ se sustẽtauit. Sed in hac parte tria sunt dubia explananda.

Primum vtrum paupertas fuit a christo data apostolis sub precepto.

Secđz vtꝝ ap̃li vitã paupem volũtarie duxerũt Tertium vtrũ sit licitum mendicare.

¶ Ad primũ dubiuꝝ respondemus ꝼm doctrinam scripture atq̃ sanctoꝝ q̃ christus precepit ap̃lis vt eẽt: paupes. Un̄ Ambros⁹ expo

nens illud Luce. x. ca. Nihil tuleritis i via inquit. Qualis debet eē q euāgelizat regnuz dei ꝓceptis apostolicis designat: vt sine ꝟga sine pera. Et glo. sup illo ꝟbo Act. iij. ca. Argētū 7 aurū non ē mihi. hoc dixit ꝑdetr⁹ paralitico: memor illi⁹ ꝓcepti dñici: noli possidere aurum Et Aug⁹ in li. de mirabilib⁹ sacre scripture In excusatiōe elemosyne 7 pauptatis ꝓfessiōe dixit paralitico. Surge 7 ambula: magistri ꝓceptum ſuans dicētis: nolite possidere aurū. Et Bernardus ad frēs de mōte dñi. Cū diues eēt xp̄s paup ꝓ nobis fact⁹ ē. Et q voluntarie dedit ꝓceptū pauptatis ipe eiusdem in semetipo nobis formā dignat⁹ ē demōstrare. Et Hiero⁹ ad Eustochiuz. Discipuli sine calciamētorum onere: 7 vinculis pelliū ad ꝓdicationē noui euāgelij destinant. Et milites vestimentis ibu sorte diuisis: caligas nō habebat q̄s tollerēt: nec eis habere poterat deus qd̄ ꝓhibuerat i suis Et Chryſ. omelia vltima sup Mattheū. Si bonū esset aut hoc vtiq; dedisset aplis xp̄s q̄bus ineffabilia tribuit dona. Nūc aūt nō soluz nō dedit ſ habere ꝓhibuit. ¶ Scōm dubium fuit vt aplī ꝓceptū datuz de pauptate implerēt. Et q sic ptz q: scribit Mat. xix. ḡliter petrus dixit xp̄o. Ecce nos reliquim⁹ oia. Et Mat. iiij. ca. dr: cōtinuo relictis oib⁹ secuti sūt eū. Euseb⁹ in ꝓmo lib. ecclesiastice historie refert. q post ascensionē xp̄i cū Abagarus rex sanatus a thadeo apl̄o ꝓcepisset dari ei aurum et argētū: ille nō accepit dicēs. Si nr̄a reliquim⁹ quō accipiem⁹ aliena? Et ō hoc Hiero⁹ ad Ag geruthiā ita scribit. Nemo apostolis paupior fuit: 7 nemo tūc ꝓ dño dereliquit. Et idem ad Octauiadē ꝟginē. Apostolici fastigij ē pfecte q; ꝟtutis oia vēdere 7 paupib⁹ distribuere: et sic leuē atq; expeditū cū xp̄o ad celestia subuolare. Et idē ad Helbidiā. Alis pfecta eē 7 i primo stare fastigio dignitatis: fac qd̄ fecerūt apli vende oia q̄ habes 7 da paupib⁹: 7 seq̄re saluatorē 7 nudā solāq; cruce sola seq̄ris. ¶ Tertiū dubiuz fuit vt̄ sit licitū mendicare. Ad qd̄ respondebim⁹ ſm Tho. scda scde. q. clxxxvij. Q̄ q̄druplici de causa posset q̄s mēdicare. Primo causa cupiditatis: dū q̄s mēdicat vt thesauriz̄et vel vt sic viuat de mendicitate: q victū posset q̄rere laborādo. Vñ lex ciuilis imponit pena validis mēdicantib⁹. q nō ꝓpter hūilitatez vel vtilitatē vel necessitatē mendicāt. Secdo ꝓpt q̄s mēdicare causa humilitatis. Nā act⁹ mēdicationis habet quādā abiectionē sibi ꝓiunctā vñ illi abiectissimi vident inter hoies eē q non solū sunt paupes ſ intātū egētes q̄ necesse habent ab alīs victū acq̄rere. Et ſm h̄ hūilitatis causa aliq laudabiliter mēdicāt. Vñ Hiero⁹ in epl̄a ad Occeanū cōmendat fabiolā de hoc q̄ optabat vt suis diuitijs pauperib⁹ effusis p̄o xp̄o stipes acciperet. Qd̄ beat⁹ Alexius ꝓfecit q̄ oībus suis dimissis ꝓpter xp̄m gaudebat se etiam a suis ſuis elemosynaz accepisse. Beat⁹ insup Frāciscus in sua regula ita dixit. Fratres nihil sibi ap̄ropriēt nec domū nec locū nec aliquā rem ſ tanq; pegrini 7 aduene in pauptate 7 humilitate dño famulātes: vadāt p elemosyna cōfidēter: nec oportet cos verecūdari: quia dñs p nobis se fec̄ pauperē in hoc mūdo: hec ille. Ubi aduertendū q̄ dñs ihs xp̄s mendicauit vt sic i h̄ humilitati sue nobis ꝓberet exemplum. Unde Bern. sup. ij. ca. Luce ait. Ut te dñe p omnia nostre pauptati ꝓformares 7 oēs vite humane calamites susc̄ipes q̄si vnus i turba paup̄z stipē p ostia mēdicabas. Quis medabit illarū buccellaz̄ mēdicataz̄ participem fieri 7 illius diuini edulij reliquijs saginari Tenet Bern. q̄ in illo triduo quo xp̄s se separauit a matre 7 a Joseph 7 elemosynis vixit Et glo. sup illo ꝟbo psalmi. Ego aut̄ mēdicus sum et paup: inquit hoc dicit xp̄s de se ex forma sui Mēdicus nanq; fuit quia petes 7 paup. id ē. sibi nō sufficiens: q̄ mūdanas copias nō habebat. Et Hiero⁹ in quadaz epl̄a. Caueas ne domino tuo scz xp̄o mēdicēte alienas diuitias cōgeras. Tertio p̄t quis mendicare causa necessitatis. Sicut cum aliq̄s non p̄t aliq̄ habere vnde viuat nisi mendicet Quarto p̄t aliquis mendicare causa vtilitatis cū scz aliq̄s intēdit ad aliqd̄ vtile pficiēdū: qd̄ sine elemosinis fidelium facere nō p̄t. Sicut petunt elemosyne ꝓ ꝓstructione p̄tis vel ecclesie: vel quibuscū q; alijs opibus q̄ vergunt in vtilitatē cōmunem: sicut scholares vt possint vacare studio sapientie. Ex his aparet q̄ sit temerarie siue dānabilis illoz sentētia q̄ religiosos dānant eo q̄ mendicādo elemosynas q̄bus sustentant acq̄runt cū id laudabilit̄ fiat. Nā elemosyne religiosis ꝺo tribuūt vt liberi⁹ religiosis actib⁹ insistere possint quoz̄ cupiūt se fieri pticipes. q̄ palia subministrāt. Huiusmodi aūt act⁹ sūt oratiōes discipline: ieiunia: officia diuina: celebratio missarū: studiū scripture sancte: p̄dicatio euāgelij 7 huiusmodi. Ut ḡ iam ad Mattheū ap̄lm reda m⁹: de ipo nō solū legim⁹ q̄ reliquerat oia ſ etiam ex post oblata sibi munera copiosa contempsit. Nā p̄dicans in ethiopia i ciuitate que dr vadaber duos magos noīe Zaroes et Arfaxat ibi reperit: q̄ ita hoies suis actib⁹ demētabant vt quoscū q; vellēt mēbroz̄ officio 7 sanitate ꝑuare viderent: q̄ in tātā supbiam erupuerunt vt se q̄si deos ab omnib⁹ facerent adorari Mattheus aūt ap̄s p̄dictam ciuitatē ingres-

sus ⁊ apud Eunuchum candacis regine quem Philipus baptizauerat hospitat⁹ ita magoꝝ prestigia detegebat: q̄ quicq̄d ip̄i faciebant hominibus in pernitiē: hoc ip̄e cōuerteret in salutem. Eunucho aūt sāctū Mattheū interrogā te: quō tot linguas loquerek ⁊ itelligeret: expo suit ei Matthe⁹ quō spūsancto descēdēte oīm linguaꝝ scientiā apostoli recepissent: vt sicut illi q̄ p̄ supbiā turrim vsq̄ in celū edificare volebant p̄ confusione linguaꝝ cessarūt ab edificio sic apli p oīm linguaꝝ scientiā turrim nō de lapidib⁹ sed de virtutib⁹ cōstruant: p̄ quā oēs q̄ crediderint celū ascēdant. Tūc venit q̄ diceret magos illos cū duob⁹ aduenisse draconib⁹ qui ignē sulfureū ex ore ⁊ naribus euomentes cunctos hoies occidebant. Apostol⁹ aūt signo crucis se munies ad eos securus exijt. quē mox vt dracones viderūt ante eius pedes ꝓtinus dormierūt dixitq̄ magi. Et vbi est ars vestra. Excitate eos si potest. Ego aūt nisi dñs rogassem q̄ō in me cogitaueritis inferre in nos ꝓtin⁹ extorsisset. Cuz aūt popul⁹ cōuenisset: in noīe ihu p̄cepit draconib⁹ vt abirent. Et nullū ledentes ꝓtinus abierūt. Cepitq̄ populo de gloria paradisi terrestris magnū sermonē ꝓtexere a qua ꝓpter peccatū eiectū hoiem dixit: sed p̄ xp̄m in paradisū celestē reuocatū. Et cū hec populo loquerek. Ecce subito tumult⁹ exortus est in quo regis filius plāgebak mortu⁹. Quē cum magi suscitare nō possent suadebāt regi q̄ in deoꝝ cōsortiū rapt⁹ eēt. Et ido simulacrū ⁊ tēpluz sibi ꝓstitui optere. Predictus aūt Eunuchus magos custodiri faciēs: apl'm aduocauit: q̄ oone fusa cū ꝓtin⁹ suscitauit. Quapropter rex noīe Egipus ꝑ viso p vniuersas suas ꝓuincias misit dicēs. Venite ⁊ videte deū i effigie hois latētem. Venerūt igit cuz coronis aureis ⁊ diuersis sacrificioꝝ generib⁹ volētes sibi sacrificare Quos Matthe⁹ cōpescuit dicēs. Viri q̄d facitis: Ego de⁹ non sū: sed filius dñi nostri iesu xp̄i. Itaq̄ ⁊ munera acceptare noluit. Illi ergo de auro ⁊ argento q̄ō sibi attulerant ip̄o iubente eccl'iam magnā fabricauerūt quam infra triginta dierū spaciū cōsūmarunt. Rex autem Egipus cū vxore sua ⁊ oi populo baptizat⁹ ē Epigeniaz quoq̄ filiā regis apl's deo dicatam pluscq̄ ducentis vginibus p̄fecit. Patet itaq̄ q̄to amore beatissimus Matthe⁹ pauptatez in omni sua vita fuerit ꝓsecutus q̄ oblatum sibi thesaurum accipere recusauit.

Qualit beat⁹ Matthe⁹ secutus fuit xp̄m i patiētia quaz habuit: equo aio ferēdo illatā sibi mortē: ob quam Hitarcus dei iudiciū nō euasit Ca. III.

Tertiū in quo be

atus Matthe⁹ secut⁹ ē xp̄m fuit patiētia. Nā forti animo mortē violentam p xp̄o sustinuit de qua tria ꝓsideremus.

Primo causam.

Secundo modum.

Tertio iudicium..

Primo ꝓsideremus causam: q̄re Matthe⁹ coronat⁹ est martyrio. Et hec assignak ira et indignatio Hitarci regis. de quo sic scribit in legenda. Mortuo rege Egipto hic ei succesit q̄ de alieno genere erat ⁊ Epigeniā vginē concupiscēs: dimidiū regni sui apl'o p̄misit si eā sibi in suū ꝓiugiū faceret cōsentire. Cui apls rndit vt iuxta morē p̄decessoris sui die dñica ad eccl'iaz ꝓueniret: ⁊ p̄sente Epigenia cū ceteris virginibus q̄z bona sint iusta cōiugia audiret. Ad rez cū gaudio adimpleuit putans q̄ Epigenie vellet coniugiū psuadere. Mattheus itaq̄ virginibus ⁊ oīni populo cōgregatis de bono mrimonio diu locut⁹ a rege plurimū est laudatus: credens q̄ b̄ ideo diceret vt virginis animum ad cōsensū mrimonij ꝓuocaret. Deinde imperato silētio p̄monē repetijt dicēs. Cū bonuz sit mrimoniū si saluo federe tenea. bñ scitis astantes q̄ regis spōsam aliq̄s p̄uoz vsurpare plus meret nō solū regis offensā ꝑ mortē insup mereret: nō q̄ vxorē duxisse ꝓbak. ꝑ q̄ spōsam dñi sui accipiens ei⁹ mrimoniū violasse ꝓuincitur. Ita ⁊ tu rex sciens Epigeniā eterni regis spōsaz effectā ⁊ sacro velamine ꝓsecratā: quō poteris spōsam potentiozes te tollere ⁊ tuo mrimonio copulare. Hec p̄ba odij ⁊ indignatiōis ꝓ apostolū fomitē ministrarūt. Hitarci animū inflāmarūt ad indiscretā ⁊ irrōnabilē iracūdiā: hec denicq̄ illū furibūdū recedere coegerūt. Scdo ꝓsiderem⁹ de morte apli sanctissimi Matthei modū. Recedēte q̄dez Hitarco ab eccl'ia: apls intrepidus ⁊ ꝓstās ad patientiā oēs ⁊ ꝓstāns ꝓfortauit: ⁊ Epigeniā cozaz se ex timore p̄stratam cū ceteris vginib⁹ bñdixit. Post missarū aūt solēnia rex spiculatorem misit q̄ iuxta altare Mattheū stantē ⁊ expansis in celū manib⁹ orantez misso a tergo gladio interfecit ⁊ martyrem ꝓsecrauit. O mors p̄ciosa in cōspectu dñi. O mors fructuosa q̄ vitaz in meli⁹ cōmutauit. O felix trāsitus in q̄ Matthe⁹ tā breui spatio ad celestia regna migrauit. O beata passio cui redditur merces infinita. Quisnā explicet q̄ts sit beati Matthei gloria i celo et in terra. Ais ei⁹ vtiq̄ cū angelis ⁊ sanctis oīb⁹ fruit eterno bono. Corpus vo apō Salernū trāslatū a cūctis fidelib⁹ honorificentissime venerat. Euangelium insuper eius p̄ ceteris magis in ecclesia

frequẽtaꝝ: sicut ꝛ psalmi Dauid: ꝛ sepl'e Pauli vt exꝫ peccatoribꝰ ad penitẽtiã redire volentibus ꝙ sequẽde venie spes indubia p̃beaꝝ. Naꝫ Dauid peccato luxurie cecidit. Paulꝰ superbia intumuit. Et Matutheꝰ auaricie deditissimus fuit. Qui tñ oẽs ꝓpter penitẽtiã exaltari meruerũt etiã i eccl'ia militãte. ¶ Tertio cõsideremꝰ de morte aplꝰ iudiciũ q̃ punitꝰ fuit Hitarcꝰ arrogantissimꝰ ꝛ insanꝰ. Mortuo q̃dẽ apl'o ꝙ's ad palatiũ Hitarci incensurꝰ oia ꝓperabat Sz p̃sbyteri ꝛ diacones ipetũ mitigãtes apostoli martyriũ cũ gaudio celebrarũt Rex ꝙo cũ nec ꝙ matronas ad Epigeniã directas nec per magos posset eã aliquatenꝰ inmutare totã domum eiꝰ igne copioso vallauit vt ipaz cũ ceteris viginibꝰ ꝙ cremaret Apl's aũt eidem apparẽs oẽz ignẽ ab eiꝰ domo excussit: q̃ erũpens regl palatiũ inuasit: ꝛ solo rege cũ vnico filio vix euadẽte cũcta ꝙsũpsit. Statimqꝫ filiꝰ eius a demone arreptꝰ p̃ris crimia cõfitens ad sepulcrum apl'i ꝓperauit Paterꝙo turpissimꝰ lepꝛosus ꝙfectꝰ ẽ. Qui cũ curari nõ posset manu ꝓpria gladio se pemit. Populꝰ aũt ẽ fratrẽ Epigenie ab apl'o baptizatũ regẽ ꝙstituit. q̃ p annos. lxx. regnauit: ꝛ filiũ suũ sibi substituẽs xp̃ianũ cultuz magnifice ampliauit. ꝛ totã Ethiopie ꝓuinciã repleuit eccl'esijs. Orem⁹ igit̃ dñm ih̃m xp̃m vt p merita ꝛ itercessionẽ bti Matutheꝰ apl'i ꝛ euãgl'iste trahat cor̃da nr̃a ad se vt eũ seq̃ valeam⁹ i opibus ꝙtuosis. Sicqꝫ reddam⁹ nos dignos gr̃a sua ꝛ tandẽ gl'ia illa ꝓhenni in q̃ viuit ꝛ regnat p infinita secula seculoꝝ. Amen.

Sermo. xxxviij. de bto Thoma apostolo qui lz fuerit ex duodecim vnus q̃d ad suã gl'iam accedit. tñ inuentus est triplici p̃conia decoratus.

Thomas vnꝰ ex duodecim. Scribunt h̃ ꝙba Johis xx. ca. Quis bto Thome ad gl'iam imgẽte accedere videaꝝ eo q̃ duodecim apl'oꝝ numero illũ dñs copulauerit. Uerũtñ bñ ẽ vt recogitemus ea q̃ in apl'atu egerit digna laude. Parũ q̃pe imo nihil esset apostolici fastigij accepisse honorẽ: nisi q̃ ad apl'atus officiũ spectãt implerent. Propterea in h̃ sermone de sancto Thoma dicturi aliqua enarrabim⁹: ex q̃bꝰ euz verum apl'm re ꝛ noie cognoscemus. Q̃ eñ vnꝰ ex duodecim fuerit patet satis ex verbis euangelij tam Johãnis. xx. ca. in themate: q̃ etiam Matutheꝰ. x. ca. Igitur referamus q̃d in eo cõmendabile reperitur. Et lz illius ꝓconia multa sint nos tñ de tribus dumtaxat dicemus. Primum dicit̃ confirmatio.

Scõm predicatio.
Tertium passio.

Qualiter Thomas fuit i fide ꝙfirmatus videndo xp̃m. vbi declarat̃ quõ corꝰ gloꝛificatuz fit palpabile. ꝛ an Thomas tetigit xp̃m. ꝛ quõ ꝺ eodez põt esse fides ꝛ visio. Cabl'm. i.

Primũ p̃conuz beati Thome ꝺ ꝙfirmatio Fuit eñ ꝺ resurrectione xp̃i ꝛ illiꝰ diuinitatẽ singulari ꝙfirmatꝰ. Cũ eñ vidisset apl'os recitantes resurrectionẽ xp̃i q̃ eis apparuerat ipa resurrectiõis die illo absente credere noluit Neq̃ absentia illa casualis fuit: sꝫ ex diuia puidentia vt eẽt occasio iterate apparitiõis ih̃u xp̃i ad ip̃m reducẽdũ ꝛ nos i resurrectõis fide ꝙfirmãdos. put Greg⁹ asserit i omelia Et lz dicat̃ Luce vlt̃. ca. q̃ duo discipuli eũtes in Emaus cognito dño i fractiõe panis redierũt i hierl'm ꝛ i uenerũt cõgregatos vndecim: int̃ q̃s oportuit q̃ numerarel' Thomas: q̃ iudas iam erat extinctꝰ. Tñ vt ait Beda. potuit eẽ q̃ Thomas dũ illi i colloq̃o de apparitiõe xp̃i existerẽt exiuit ab apl'oꝝ collegio. Et i isto interuallo añq̃ rediret ad eos xp̃s apparuit decẽ apl'is in cenaculo exñtibꝰ absente Thoma Narrãtibꝰ q̃ illis visionẽ xp̃i resuscitati. Thomas rñdit. Nisi videro i manibꝰ eiꝰ fixurã clauoꝝ ꝛ mittã digituz meũ in locũ clauoꝝ: ꝛ mittã manũ meã i latꝰ eiꝰ nõ credã. Hic Chryꝰ. ait. Sicut simpliciter q̃litercũq̃ credere facilitat̃ ẽ: ita multũ inuestigare ẽ grossissime mẽtis. ꝛ p h̃ Thomas accusatur. Alijs eñ grossioꝛ existẽs eã q̃ ẽ p sensũ grossimũ. s. tactũ q̃rebat fidẽ ꝛ neq̃ oculis credebat: vñ nõ sufficiebat dicẽ: nisi videro: sꝫ addidit: ꝛ mittã digitũ meũ i locũ clauoꝝ ꝛ mittã manuz meã in latꝰ eiꝰ nõ credã. Sz post dies octo duz erãt oẽs vndecim ꝙgregati apparuit illis iesus. Ubi Chryꝰ. inq̃t. Nã statim xp̃s apparuit sed post dies octo vt iterim Thomas a discipulis ammonitꝰ attẽdat in maius desideriũ ꝛ fidelioꝛ fieret i futuruz. Stans g̃ibꝰ i medio dixit eis. Pax vob: deinde dicẽ Thome. Infer digitum tuũ huc ꝛ vide manꝰ meas: ꝛ affer manũ tuã et mitte i latꝰ meũ: ꝛ noli eẽ incredulꝰ sed fidelis. Cõsideremus quãta sint benignitas ih̃u xp̃i q̃ nõ expectauit q̃ interrogarel' a Thoma. sed ex sua miscõia q̃ñ eũ p̃ueniẽs inuitat ad se cognoscendũ. Rñdit ꝙo Thomas iã in fide firmatus dñs meꝰ ꝛ deꝰ meꝰ. Cui xp̃s dixit. Quia vidisti me Thoma credidisti: beati q̃ nõ viderunt ꝛ crediderũ. Sed vt p̃dicta sine aliquo errore intelligañ opus ẽ vt tria dubia declaremus.

Primū vtrum corpus glorificatum palpabile sit a tactu non glorificato.
Scōm vtz Thomas tetigit corpus xpi.
Tertiū vtz de eodē possit esse fides ⁊ visio.
¶Ad pmū dubiū dixerūt aliq̄ q corp⁹ glorificatū est intāgibile. qđ ꝓbare ꝓtēdūt: q⁹ Greg⁹ in omelia inq̄t. Corrūpi necesse ē qđ palpat ꝫ glorioſū corp⁹ est incorruptibile: ergo ⁊ impalpabile. Insup Chrys⁹. in omelia ait. Dignuz ē querere qualiter corp⁹ incorruptibile ¦ tāgibile fuit mortali manu ꝫ ne tumultueris descēsiōis cūm fuit. Tñ ꝓtrariū ꝓbari pt. Naz Luce vlti. ca. xps dixit aplis. Palpate ⁊ videte. Et Gre gor⁹ i omelia. Palpabile fuit p veritatē nature ⁊ subtile p effectū spūalis potētie. Preterea in corpe glorioso erit veritas ossis ⁊ carnis Caro ē mollis ⁊ os durū: ꝫ durū ⁊ molle sunt obiecta tact⁹: ergo corp⁹ glorioſū ē tāgibile. Ad habendā hui⁹ veritatis expīssam noticiā. sciendum ꝫm doctrinā Bonauē. in. iiij. di. xlix. q cuz dico tāgibile duo dico. s. q pt imutare sensuz et ꝫ ē pfectionis. Et qđ nō pt latere tactū nrm: ⁊ ꝫ ē impfectionis. Et q⁹ remanebit qđ ē pfectiōis ⁊ tollet qđ ē impfectiōis. Idco dicendū q corpus glorioſū pt se pbere tāgibile ⁊ pt nō pbere siue latere. Et ꝫ hz ꝫm diuersas ꝓditiōes. Nā tangi pōt q⁹ pōt impelleti resistere cū sit corp⁹ vez non vnū vel fantasticū: latē pōt: q⁹ pt penetrare organū tactus. Primū hz p veritatem nature Scōm p effectū spūalis potētie. Et hec duo ꝓtraria sunt in nobis ꝫ nō in corpe glioso. Et ad illud qđ obijciebat: q⁹ qđ palpat est corruptibile. Dicendū q verū ē de eo qđ ē tactui subiectū ꝫ illud nō erat in corpe dñi: idō condescensionis fuit. ¶Scōm dubiū erat vtz Thomas tetigit xpm. Et q̄dam dicūt q nō ex eo q qñ vidit imediate credidit: ⁊ p reuerētia nō fuit ausus tāgere tñ dñm idō xps dixit ei Quia vidisti me Thoma credidisti: nō dixit q⁹ me tetigisti Alij aūt asserūt q Thomas tetigit xpm vt sic vbis ei⁹ obediret q̄ dicebat ei. Infer digitū tuū huc. Et qñ xps postea retulit: q⁹ vidisti me: accipit visus p tactu. Nā visus ppt suuz nobilē modū cognoscēdi trāsfert multotiēs ad actū alia vez potētia vez sensitiua vez Un Aug⁹n ait tetigisti ꝫ vidisti me qm̄ generalis quodammodo sensus ē visus. Naz ⁊ p alios q̄ttuor sensus notari solet: velut cū dicim⁹ audi ⁊ vide q̄ bñ sonet olfa ⁊ vide q̄ bñ oleat Gusta ⁊ vide q̄ bñ sapiat. Tange ⁊ vide q̄ bñ caleat. Un ⁊ h dñs dic̄. Infer digitū tuū huc ⁊ vide manus meas vbi nil aliud ait q̄ tāge ⁊ vide: cū tñ ille oculos ⁊ digito nō haberet. Ergo siue ituēdo siue etiā tāgēdo xps ei dixit: q⁹ vidisti me Thoma credidisti q̄uis dici possit: non ausū fuisse discipulum tangere xpm: lz offerret se illi tangendum.
¶Tertiū dubiū fuit vtz de eodem possit eē fides ⁊ visio. Nā ap⁹s ad Heb. xj. ca. ait. Fides ē substātia rez sperādaz argumētū nō apparētiū. Et Aug⁹ sup Jobez. Fides ē virt⁹ q̄ creditur q̄ nō vident. Tñ xps dixit Thome. Quia vidisti me credidisti Insup fides beate ỽginis magnopere cōmēdat. Cui Elizabeth dixit. vt scribit Luce. j. Beata q̄ credidisti qm̄ pficiēt ī te ea q̄ dicta sūt tibi a dño. Et Aug⁹ li. d ỽgin⁹ tate ait Beatior fuit Maria ꝓcipiēdo fidē xpi q̄z ꝓcipiēdo carnē xpi Materna ꝓpinqtas nihil marie ꝓfuisset nisi felicius xpm corde q̄z carne gestasset. Nihilomin⁹ ipa vidit xpm nascētē de se ỽgine: vidit illū morientē: vidit a mortuis tā suscitatū: vidit ascēdētē in celum ⁊ credidit. Igit aliq̄d pōt esse visū ⁊ creditum Ad ꝫ rñdet Bonauē. in. iij. di. xxiij. q visio ⁊ fides nō possunt eē de eodē vno ⁊ eodē respectu: ꝫ bñ diuersis respectib⁹. Nam qñ aliq̄d ita videt ex vna pte q ex alia lateat: ꝫm id qđ latet pt esse creditū: lz ex pte altera videat. Cuz g̃ i xpo videret vel a Thoma vel ab ap⁹lis: vel ab ipsa virgine matre illō qđ ad ei⁹ corp⁹ ⁊ humanitatē spectabat tñ diuinitas ei⁹ sensū ⁊ visū latebat. Et in ꝫ maxie ỽginis illibate fides extollitur: qm̄ videns i filio tātā humilitatē: credidit tñ sp illius diuinitatē. Et ꝫ ē qđ Greg⁹ in omelia dixit de Thoma. aliud vidit ⁊ aliud credidit: vidit hominē ⁊ ꝓfessus ē deū. Fuit itaq̄ in fide solidata a qua ceciderat sicut ⁊ ceteri.

Qualit Thomas ap⁹lus p̄dicauit populis diuersaz ꝓuinciarū loquēs idiomata eoꝝ varia. ⁊ quō int̄ ceteros ꝓuertit indos ad fidē xpi. Ca. ii.

Decūduz pconiū beati Thome dr p̄dicatio. Nā fidez ⁊ gloriaz xpi ardentissime p̄dicauit Circa tamen p̄dicationē ei⁹ tria sunt videnda.
Primum q̄bus gentibus p̄dicauit.
Scōm quo idiomate.
Tertium qua efficacia.
¶Primū videndū ē q̄b⁹ gētib⁹ Thomas p̄dicauit. Ad qđ ita ait Jsid⁹. in li. de vita et obitu sanctoz Thomas discipul⁹ xpi ac filius saluatoris: audiēdo incredul⁹: videndo fidelis fuit: hic euāgeliū p̄dicauit Parthis: Medis: ⁊ Persis: Jrcanisq̄z: ⁊ Gragmanis. Et intrās orientalem plagā: ⁊ interna gentiū penetrās: ibi p̄dicationē suā vsq̄z ad vltimuz sue passionis p̄duxit ꝫ ille. In ei⁹ aūt legēda ponit q p̄dicauit india vbi nomē xpi plurimū exaltauit. Sūt aūt ꝓnomiare ꝓuincie longe lateq̄z diffuse in q̄bus

habitant populi innumerabiles. Ut enim inqt Jsid. xiiij. ethimol. li. In parthia sūt regna decem & octo porrecta a Caspio littore vsq; ad terras scitarū. Et vt refert ꝑ Plinius li. v. de naturali hist̄oria Est eñ parthia multis reb⁹ ꝓdigiosis & mōstruosis mirāda Nā sunt ibi bestie feroces: pardi: tigri: linces: aspides & serpentes: Gens etiam dura est & crudelis victuq; parca Media insup est regio opulēta multis fluminibus irrigua: ciuitatib⁹ & oppidis p̄clara: multo rū populoꝝ dña. Persida etiam amplissima & valde populosa in q̄ primū ꝑm Jsid. vbi supra dicta ē ars magica. Ad eā q̄dē nēbroth post cōfusionē linguarū abijt: ibiq; persas ignē colere docuit. Hircania ē regio in Asia sub iug⁹ caspi mōt⁹ cōstituta habēs multas gētes: istius hircanie populos deuicit Johes hircanus filius Simonis sūmi sacerdotis tpe machabeorū a q̄bus deuictis Johes hircan⁹ nobilitatus est vt dicit magister in hist̄oria scholastica in p̄ncipio hist̄orie euāgelice Sed oībus his dimissis de India loquamur: de q̄ ita refert Jsid. vbi supra. India vocata ab indo flumine quo ex parte occidētali claudit: hec a meridiano mari porrecta vsq; ad ortum solis: & a septētrione vsq; ad montē caucasū puenit: habēs gentes multas & oppida Insulā quoq; caprobanem gēmis & elephantib⁹ refertam. Crisam & argireā: auro argentoq; fecūdas. Tilem quoq; arborem folijs nūq; carentē habet & fluuios Gangen & Jndū et Hipanē illustrantes indos. Terra indie fauorno spū saluberrima i. anno bis metit fruges Vice hyemis estatē patit. Gignit aūt tincti coloris hoīes: elephantes in gentes Monocerō bestiā: psitacū auem. Cinamomū piper & calamū aromaticū mittit & ebur: lapides quoq; p̄cios⁹ Berillos: Crisopassos. Adamātē: Carbunculū: & alios diuersi generis. Ibi sūt & mōtes aurei q̄b⁹ adire ꝓpter dracones et grifos et imēsos hominū mōstra impossibile est. Prędictas ita q; puincias beat⁹ Tho. alias xp̄o lucri faciēdas lustrauit. ¶ Scōm q̄d erat videndū q̄ idiomate Tho. apl's p̄dicauerit iam referam⁹. Et ad h̄ plenius intelligenduz nōnulli scire cupiūt: vtz apli p donū linguaꝝ loquebant linguis oiuz gentiū. Et lz de hoc dixerim in ꝑmo ne de spiritusancto: tñ aliqua erūt h̄ inferenda. Igit̄ ꝓbari posset lz apparent: q; apli nō loquebant oībus linguis Primo q; illud q̄d diuina virtute oībus cōcedit optimū ē in suo genere: sicut dñs quertit aquā in vinū bonū vt dr Johānis. ij. ca. Sz illi q̄ habuerūt gram linguarū melius loquebant in ꝓpria lingua. Nam dicit Hiero⁹. exponēs epl̄am ad hebreos nō esse mirandū q; epl̄a illa maiori relucet facundia q̄ alie cum naturale sit vnicuiq; plus in sua q̄ in aliena lingua valere. Ceteras eñ epl̄as apl's peregrino. id est. greco ꝑmone cōposuit: hanc autez scripsit hebraica lingua: ergo videt q; apl's nō loquebat idiomata aliorū p donū gr̄e grat⁹ data Scdo arguit: qz natura nō facit p multa q̄d pōt fieri p vnū. Multo min⁹ deus q̄ ordinati⁹ q̄ natura operatur. Sed poterat de⁹ facere q; linguam vnā loquentes ei⁹ discipuli ab oībus audirent. ergo videt q; nō habuerūt scientiaz loquendi oībus linguis. Tertio oēs gr̄e deriuātur a xp̄o in corpus ei⁹ q̄d est ecclesia ꝑm illud Johis ꝑmo de plenitudine eius oēs accipim⁹ Sed de xp̄o nō legit q; fuerit locutus nisi vna lingua: ergo videt q; discipuli ei⁹ nō acceperūt ad hoc gr̄am vt oībus linguis loquerent. Sed in ꝓtrariū est glosa Grego. Act⁹. ij. ca. que ait. Spūssanct⁹ sup discipulos i igneis linguis apparuit & eis oim linguaꝝ sciētiā dedit. Rñdet ergo sanct⁹ Tho. scda scde. q. clxxvj. q; ꝑmi discipuli xp̄i ad hoc fuerūt ab ipo electi vt p vniuersum orbē fidem eius p̄dicarent. Non autez erat ꝓueniens vt q̄ mittebant ad alios instruēdos indigerēt ab alijs instrui qualiter alijs loquerent vel qualiter q̄ alij loquebant intelligerent: p̄sertim qz isti q̄ mittebant erant alterius gētis scz iudee. Erāt etiā pauper & impotētes nec de facili a p̄ncipio reperissent q̄ eorū verba alijs fideliter interp̄tarent: vl' verba aliorū eis exponerēt: maxime qz ad infideles mittebant. Et ido necessariū fuit vt sup hoc eis diuinitus ꝓuideret p donum linguaꝝ: vt sicut gentibus ad idolatriā declinantib⁹ introducta ē diuersitas linguaꝝ: ita etiā q̄n erāt gentes ad cultum vnius dei reuocāde: ꝓtra hmōi diuersitatē remediū adhiberet p donum linguaꝝ. Ad ꝑmū ergo dicendū q; sicut scribit ꝑme ad Cor⁹. xij. ca. Manifestatio spūs dat ad vtilitatē Et ido sufficiēter & Paul⁹ & alij discipuli fuerūt instructi diuinitus in linguis oīm gentiū: quantū requirebat ad fidei doctrinā Sed quātū ad quedam que sup addunt humana arte ad ornatuz & elegantiā lectionis: apostol⁹ instructus erat i ꝓpria lingua nō autē i aliena Sicut etiā i sapia & scientia fuerāt sufficienter instructi quātū requirebat doctrina fidei: non autē quātū ad oia q̄ p scientiā acq̄sitā cognoscunt: puta de ꝓclusionibus arismetrice vel geometrie. Ad scōm argumentū rñdetur q; q̄uis vtrūq; fieri potuisset scz q; p vnā linguā apli loquētes ab oīb⁹ intelligerent: aut q; oībus ipi loquerent: tñ ꝓuenientius fuit q; ipi oībus linguis loquerēt: qz hoc ptinebat ad p̄fectionē sciētie ipoz p quā intelligere nō sc lū loq̄: sed intelligere possent ea que ab alijs dicebant. Si autē oēs vnā eoz linguā

intellexissent: ꝟ vel fuisset p scientiã illoꝝ q̃ eos intelligerẽt: vel fuisset q̃si q̃dam illusio dũ aliorũ ꝟba aliter ad aliorꝝ aures pferẽt q̃ ipi ea p ferrent. Et ideo glo. Actl. ij. ca. dicit q̃ maiori miraculo factũ ẽ q̃ apli oiuz linguaꝝ generib⁹ loquerent. Et ꝑaul⁹ dicit p̃me ad Corl. xiij. ca. Gratias ago deo q̃ oim vestrũ linguas loquor Ad tertiũ dicẽdũ q̃ xps in ppria psona vni soli genti p̃dicatur⁹ erat. s. iudeis. Et ideo q̃z uis ipe sine dubio pfectissime haberet scientiã oim linguaꝝ: nõ tñ oportuit q̃ oib⁹ linguis loqueret. Et vt refert Aug⁹ sup Johez. Cum et mõ spũssanct⁹ accipiat nemo loq̃t linguis oim gentiũ. q̃ iã ipa ecclia linguis oim gentiũ loq̃tur: in q̃ q̃ nõ ẽ nõ accipit spm̃sanctũ. ¶ Tertiũ q̃ inuestigandũ ẽ de p̃dicatiõe Thome: q̃ effi catia ꝟbũ dei seminauerit. Et ꝛ fructuz attulerit sua p̃dicatio copiosũ in oibus puincijs ⁊ regnis supius notatis. Tñ q̃d in india fecerit audiam⁹. ꝑuenit nãq̃ ad ciuitatẽ quandã in q̃ rex filie sue nuptias celebrabat. Cũ ꝟo ex aspectu: ex gestu ⁊ vultu agnosceret vir ḡuis integer ⁊ deo deuot⁹ a rege ꝛ infideli reḡrit vt spõsum ⁊ spõsam bñdicat q̃ ap̃lus adimpleuit dicens. Ba dñe adoleſcẽtulis his benedictionẽ tue dextre: ⁊ i eoꝝ mentib⁹ semina semen vite. Abeunte ap̃lo: in manu iuuenis ẽ repert⁹ ram⁹ dactilis plen⁹ de q̃bus spõsus ⁊ spõsa dulciter comederũt: statimq̃ dormierũt ⁊ somniũ similiter habuerũt: videbat etenim eis q̃ rex gemmat⁹ eos amplecteret ⁊ diceret. Ap̃ls me⁹ bñdixit vos vt eterne vite pticipes sitis Euigilãtibus ⁊ mutuo sibi somniũ reuelãtib⁹: ap̃ls ad eos ingredit dicẽs eis. Rex me⁹ mõ vob apparuit ⁊ me clausis ianuis huc adduxit vt super vos bñdictio mea fructificet: habeatis carnis itegritatẽ q̃ ẽ oim regina ꝟtutũ ⁊ fruct⁹ salutis ꝑpetue: ꝟginitas sozoꝝ ẽ angeloꝝ possessio bonoꝝ: victoria libidinum: fidei triũphus: expugnatio demonũ: eternoꝝ gaudiorũ acq̃sitio ꝟ ⁊ sitia illo refer ẽte duo angeli apparuerũt dicẽtes eis. Nos sum⁹ angeli vobis ad custodiã deputati. Si ap̃li monita ꝟuaueritis offerem⁹ deo oia vota vestra. Eos igit ap̃ls baptizauit ⁊ de fide diligẽter eos docuit. ꝑostmodũ ꝟo sponsa noie pelagia sacro velamine ꝓsecrata martyriũ passa ẽ. Et spõsus noie Dionysius illi ciuitati in epm ordinatus deinde cũ Thomas indiam circũiret: multos sanauit debiles ⁊ infirmos: multosq̃ ꝙuertit ad dñm. Et vna die ad p̃dicationẽ eius baptizati sũt nouẽ milia virorum exceptis mulieribus ⁊ paruulis.

Qualit̃ beat⁹ ap̃ls Thomas gl̃ioso martyrio vitã ꝓ̃mauit. Ca. xli

Tertiũ ꝑconium

beati Thome ꝺr passio Non recusauit pati ꝑ xp̃o q̃ cunq̃ dura ⁊ exq̃sita supplicia. Nam iratus ꝛ eũ rex indie ex eo q̃ vxorẽ ei⁹ ⁊ ꝓxorẽ carisij cognati sui ꝙuertit ad fidẽ: iussit afferri ardẽtes lamias ferreas ⁊ apostolũ stare nudis pedib⁹ sup eas: ꝟ nutu dei ꝑtinus ibi fons erupit: ⁊ eas extinxit. Tunc rex eũ in fornacẽ ardẽtẽ misit q̃ sic refrigerata ẽ vt die altera san⁹ inde exierit ⁊ illesus. Deductus tãdẽ ẽ vt sacrificaret idolo. Flectens aũt genua dixit. Ego adoro: ꝟ nõ idolũ. Ecce adoro ꝟ nõ metallũ. Adoro aũt dñz meũ ihm̃ xp̃m: in cuꝰ noie p̃cipio tibi demon q̃ in eo latitas vt statim quasi cera liquefactũ ẽ. Tunc oẽs sacerdotes mugitũ dederunt. ꝑotifex aũt tẽpli eleuans gladiũ ap̃lm trãsuerberauit. Alij ꝟo lanceis illũ trãsfixerũt. Ꝛpiani aũt corꝑ eius tulerũ ⁊ honorifice sepelierũt. Anno tñ dñi. ccxxx. corꝑ illud in Edessam ciuitatẽ trãslatũ est Alexandro impatore ad Siriorũ ꝑces hoc faciẽte. In illa aũt ciuitate nullus heretic⁹: null⁹ iudeus: nullus pagan⁹ pot viuere: nec tyrannus aliqs ibi nocere. ꝑostq̃ Agabarus rex illi⁹ ciuitatis ep̃las manu saluatoris scriptas accipe meruit: nã si q̃n gens aliq ꝛ ciuitatẽ illã insurrexerit infans baptizat⁹ super portã ciuitatis stans ep̃lam illam legit ⁊ eo die tã saluatoris scriptura q̃z ap̃li Thome meritis hostes aut fugiunt aut placant. Verũm q̃uis lõgo tpe durauerit nuhilomin⁹ postea ciuitas illa capta fuit a Sarracenis ⁊ ꝓphanata sublato bñficio ꝓpter abundãtiã pctoꝝ. Igit sicut fuit vnus ex duodecim Thomas in hac pegrinatiõe: ita ⁊ nũc ẽ vn⁹ ex illis sedẽs super sedẽ i gl̃ia regni celoꝝ quẽ depcemur vt sua interuẽtione nos xp̃o cõmẽdet. Qui ẽ bñdict⁹ et laudabilis ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amen.

Sermo. xxxix. de sancto Jacobo dicto iusto et minore filio Alphei et fratre dñi nr̃i ihu xp̃i.

In mẽoria eter-

na erit iustus. Verba sũt Dauid in psalmo. cxj. Dis gl̃ia hoiuz iniquorũ cito extinguit et euanescit velut fum⁹: de q̃bus in ps̃ ꝺr. perijt memoria eoꝝ cũ sonitu Justi aũt vt scribit Sapie. v. ca. in ꝑpetuũ viuẽt: ⁊ apud dñm ẽ merces illoꝝ. Nã peracto breui cursu hui⁹ labilis vite p̃miũ suscipiũt eẽne beatitudinis in qua omni malo semoto bonũ oĩe reperit. ꝑopterea dauid in ps̃. xxxvj. dicit. Justi hereditabũt terrã. s. viuẽtiũ. ⁊ inhabita

bunt i seculū seculi sup eā. Hinc beat⁹ Jacob⁹ Alphei fili⁹ iusticie se totū accomodauit. Qui ꝓpterea nō solū exaltat⁹ ē in regno celoꝝ: veꝝ etiam in ecclesia militāte a cūctis fidelibus deuotissime honorat. Cum vero hodierna die imineat festiuitas ꝯcolendissima equū ē vt eius laudibus insistamus: de quo apꝛopꝛiate dicunt verba ꝓposita: i q̄bus d̄ iusticia illius tria mysteria occurrunt contemplanda.

Primū d̄ originationis.
Scd̄m determinationis.
Tertium cōsūmationis.

Qualit̄ beat⁹ Jacob⁹ fuit in iusticia ⁊ sanctitate singularis: tū ꝓpter iclinationē: tū ꝓpter exēplū xpi: tū ꝓpt sanctificationē in vtero. Ca. I.

PRimum mysteriū ꝓtēplanduꝫ de iusticia beati Jacobi d̄ originatiōis. In q̄ videndū ē vñ originē habuit iusticia scti Jacobi. Et sumitur iusticia large ꝓ virtute vel sanctitate Et ad hoc dicimus q̄ tria fuerunt q̄si principia radicalia iusticie vel sanctitatis eius.

Primū fuit naturalis inclinatio.
Scd̄m exemplaris speculatio.
Tertium specialis sanctificatio.

¶ Primū radicale p̄ncipiū iusticie ⁊ sanctitatis beati Jacobi d̄ naturalis inclinatio iclinabat q̄pe ipm ad ꝟtutes ipa natura. ꝟ vt id melius declaret. Querunt plerīq; vtꝝ ꝟtutes insint homini ab ipa natura. Et loq̄mur de ꝟtutibus moꝛalib⁹ ⁊ acq̄sitis non aūt de infusis ⁊ theologicis. Et q̄ sint a natura ꝓbari p̄t ex dictis sanctoꝝ ⁊ philosophoꝝ. Inquit enī Bernardus: nullū vitiū naturale ē: ois autē ꝟtus naturalis est. Et Damascen⁹ in. iij. naturales sūt in nob ꝟtutes ⁊ eq̄liter insūt omnibus. Et Aug⁹ in. iij. de libero arbi. oīe vitiū eo ipo q̄ vitiū ē ꝓtra naturā ē. Et Tho. p̄ma. ij. q. lxiij. arguit sic. Illud d̄ nobis ē naturale q̄d inest nob a natiuitate. ꝟ ꝟtutes q̄busdam insunt a natiuitate. d̄ enī Job. xxxj. ca. Ab infantia creuit mecū miseratio ⁊ de vtero egressa ē mecum Igit̄ ꝟtus inest homini ab ipa natura. Et Giraldus oddonis sup. ij. ethicoꝝ arguit ꝫ mō. Natura nō deficit i necessarijs vt docet ꝓbus. ꝟ ꝟtutes sūt homini necessarie quia sine ipis nō p̄t assequi suū finē. Vnde inq̄t Macrobi⁹ de somno scipionis faciūt virtutes beatuꝫ. Et Sene. ad Lucillū sola ꝟtus ad beatā vitā efficax ē. Et Aristo. in. vij. politice. felicitateꝫ sine ꝟtute impossibile est existere. q̄ natura ꝓuidit homini de ꝟtutib⁹: ꝓtrariū ad hec videt ꝓbari posse: Nā Seneca ad Lucillū ait: nō dat nātura ꝟtutē ars ē bonū fieri. Et Aristo. ij. ethi. boni vel mali natura nō sum⁹. Ad hec illud q̄d ē bonū a natura cōmune ē oib⁹ hoib⁹ ⁊ nō tollit̄ p pctīm: quia etiā in domonib⁹ bona nature manēt integra. ꝟ ꝟtus nō inest oīb⁹ hoibus ⁊ abijcitur p pctīm: ergo non ē a natura: insup ex his q̄ insunt a natura nec laudamur neq; vituperamur ꝫm Aristo. ij. ethicoꝝ. ꝫ ꝓpter ꝟtutes laudamur ꝓ q̄bus ꝟtuosis reddit̄ honoꝝ: ergo ꝟtutes nō sūt a natā: vt ois cesset ꝓplexitas audiēda ē rnsio Thome vbi supꝛa. et Ricar. de media villa in suo. iij. distin. xx. ꝟ circa sciētias ⁊ ꝟtutes triplex fuit opinio. ꝓma fuit platonicoꝝ q̄ ꝫm Dama. i tertio suo ca. xiij dicebāt sciētias ⁊ ꝟtutes eē totaliter ab intrinseco: ita q̄ ꝓexisterent in aia naturaliter. ꝫ ꝓ disciplinā ⁊ exercitiū impedimenta scie ⁊ ꝟtutis tollunt q̄ aduenīunt aie ex coꝛpis grauitate. sicut ferrū clarificat̄ ꝓ limationē. ꝟ ꝓtra hanc opinionē est ois philosophia tenēs cū Aristo. q̄ aia nr̄a a ꝓncipio: est sicut tabula rasa i qua nihil est depictū. Scda opinio fuit Auicē. qui dixit q̄ sciētie ⁊ ꝟtutes eēnt totaliter ab extrinseco scz ex influentia intelligentie agentis Sed hec opinio stare nō potest q̄n sic nullus ꝟtuosus esset laude dignus. Tertia opinio Aristotelis in. ij. ethicoꝝ quaz sequūtur theologi. q̄ ꝟtutes insunt hoi ab ipsa natura ꝫm aptitudinē nō ꝫm pfectionez. Vñ Giraldus oddonis vbi supꝛa ait. q̄ ꝟtus ē a natura sicut ab inchoatiuo: qꝛ illud q̄d se habet ad ꝟtutem in ratiōe causaꝝ p̄mo: dialiū ē inchoatiuū ꝟtutis. ꝟ nature aie sic se habet ad ꝟtutem in rōne materie pfectibilis ꝓ ꝟtutem. Itē in rōne ꝓncipalis forme inclinātis ad ꝟtutem tanq̄ ad sequelam sibi debitā: qꝛ natura aie naturaliter inclinatur ad felicitatē suā ꝓ ꝟtutem acq̄sibilē. Tertio se habet natura aie ad ꝟtutē in rōne cause efficiētis: qꝛ efficit illas opatiōes ex q̄bus generatur ꝟtus: qꝛ mediante ipa generant ꝟtutē. Quarto se habet in rōne cause finalis. qꝛ natura aie finis est ꝟtutl acq̄site Ex quo patz q̄ natura aie se hz ad ꝟtutem moꝛalē aliquo mō in rōne quadruplicis cause ⁊ ꝓ ꝓsequēs q̄ est eius inchoatiuū. Secūdo dicit Giraldus q̄ ꝟtus est a doctrina tanq̄ ab excitatiuo et ꝓuocatiuo: qꝛ oē ostensiuū homini q̄d ꝓuenit ex virtute et mali ꝓuenientis ex vitio ⁊ iuris: ⁊ debiti: ⁊ naturalis legis q̄bus te necessariū est vitiū euitare ⁊ sequi ꝟtutē est excitatiuū ⁊ ꝓuocatiuū hois ad virtutem: hoc ꝟo ꝫm Aristo. j. ethi. facit moralis doctrina. Tertio sicut ꝟtus est a natura tāq̄ ab inchoatiuo animi doctrina tanq̄ ob excitatiuo ita ē a cōsuetudine tāq̄ a pfectiuo: ⁊ sic

soluunt obiecta. Ad illud ꝙo qđ inducebat ꝺ natura q̄ non deficit in necessarijs dicēdū ꝙ nō sequit ex hoc ꝙ debeat dare ꝯtutē necessariam ꝫ sufficit ꝙ dedit oīa necessaria ad ꝯtutē acq̄rē dam: sicut nō dat panē necessariū hūane vite ꝫ dat oīa necessaria ad panē acquirēdū: ꝫ ꝓpter dicta posset aliq̄s dubitare si ꝯt⁹ est a nat̄a ſm aptitudinē ⁊ dispositionem siue inchoationē: vñ ē ꝙ i plurib⁹ hoies currūt ad maluz. vñ. xij q. j. c. j. ꝺr. ois etas ꝓna ē ad malū ab adolescē tia. Insup nec oēs ꝯtuosi inclinant eq̄liter ad singulas ꝯtutes: ꝓ quibus dicit Aristo. j. ethico. multis q̄dez delectabilia aduersant ad inuicē: qz nō naturalia sūt. Et Terētius quot hoies tot sniē suus cuiq̄ mos: et Horatius in eplis deniq̄ nō oēs eadē imitant amantq̄. Et Ouidi⁹ in li. de arte amādi. ꝓtorib⁹ mores tot sūt q̄t in vrbe figure. Et ꝓersi⁹. Quille ho minū species ⁊ rez discolor vsus Velle suū cui q̄ ē nec voto viuit vno. Et Cicero i li. de fato In naturis hoim dissimilitudines sūt Igit ex tāta diuersitate ⁊ ineq̄litate videtur ꝙ ꝯtutes non sint a natura qm̄ si sic esset oēs ad illas eq̄li ter inclinarēt. Ad ꝫ ita pulchre Rñdet Tho. vbi supra. Q. aliq̄d ꝺr hoi naturale dupliciter. ꝓrimo ex natura speciei. Scđo ex natura indi uidui. Illud em̄ qđ ꝓuenit ei ſm aiam rōnalez ē ei naturale ſm naturaz speciei eo ꝙ vnūqđq̄ habet speciē ſm suā formā. Forma ꝯo hois ē aia rōnalis. Illō aūt qđ ꝓuenit homini ſm de terminatā corpis cōplexionē ē ei naturale ſm naturā indiuidui Indiuiduat nāq̄ vnūqđq̄ ſm materiā lz ergo q̄tum ad naturā indiuidui ex dispositiōe corpis aliqui sint dispositi vt me lius vel peius ad q̄sdam ꝯtutes. Vñ vnus hz maiorē aptitudinē ad scientiā: alius ad fortitu dinē: alius ad tēperantiā ⁊ hmōi: tn̄ q̄tum ad naturā speciei oēs ad ꝯtutes eq̄liter inclinant inquātū in volūtate est q̄dā apetitus natura lis boni qđ est ſm rōnem. Sic ergo beatissim⁹ Jacob⁹ rōne p̄ditus a natura ipa cōmouebat vt vitam eligeret ꝯtuosam. Scđm radicale ꝓn cipium iusticie ⁊ sanctitatis beati Jacobi fuit exemplaris speculatio: habuit q̄dē ante oc̄los exemplū saluatoris nr̄i ihu xp̄i q̄ ꝺ se ipo dixit Joh. viij. ca. Ego sum lux mūdi qui sequit me nō ambulat in tenebris. Fuit em̄ Jacobus iste vn⁹ ex duodecim aplis ipius ihu xp̄i vt patet Mat. x. ca. dict⁹ ꝯo fuit Jacob⁹ minor ad dif ferētiā Jacobi zebedei q̄ lz natus posterior: sit Jacobo alphei: tn̄ vocatiōe fuit prior: videtur em̄ illa prioritas tpis quandaz secū trahere di gnitatē. Ob id pontifices maximi cū de p̄dica torz ⁊ minorz ordinib⁹ insimul mentionem aliq̄ā faciunt sp̄ p̄dicatorz ordinē ꝓponūt. qz vt dicit glo. i ca. Quia ex eo. de pactis. li. vj. ordo p̄dicatorz ꝓus fuit ab eccl̄ia aprobat⁹ q̄ ordo minorz. Et sic i textu sepius inuenim⁹ ꝓpositū p̄dicatorū ordinē siue p̄dicatores vt ptz in ca. quorundā. de electiōe. li. vj. Ubi ꝓponunt in lr̄a p̄dicatores minorib⁹ et minores heremita nis. Idē habet in ca. cū ex eo: de excessib⁹ pla. ⁊ de pulegijs in ca. in his. Et in clemētina du dū. de sepulturis. Ad Jacobū iā redeūdo dici mus eū minorē vocatū nō qz minoris sanctita tis extiterit q̄ alter Jacob⁹ q̄ in sanctitate vtri debit aplis ceteris ē ꝓponēdus Nā vt plerisq̄ dicūt frater dñi noiatur ꝓpter ꝓrogatiuā ⁊ ex cellentiā sanctitatis ob quā ꝓ ceteris aplis hie rosolymis ē eps ordinat⁹ vt scribit. lxvj. di. in ca. porro. Verūtn̄ sunt ⁊ alie cause ꝓter istā q̄ bus ipe dñi frater ē nuncupatus siue qz ex soro re ꝯginis erat nat⁹: siue qz xp̄o similim⁹ esse ꝓ hibebat. Ob qđ iudei capere volentes xp̄m si gnū petierūt a iuda vt oscularet eum ne decepti iacobū cepissent. Ꝫ etiā testat Ignacius i epla ad Johēz euāgelistā sic dicēs. Si licitū ē mihi apud te ad hierosolyme ptes volo ascēdere vt videā illū venerabilez Jacobū q̄ cognominat iust⁹ quē referūt xp̄o ibu similimū facie vita ⁊ mō ꝙuersationis ac si eiusdem vteri. frater esset geminus. Quē dicūt si videro: videro ⁊ ipsum xp̄m ſm oīa corpis liniamenta. ¶ Tertiū radicale priuilegiū iusticie beati iacobi ꝺr spe cialis sāctificatio: vt em̄ colligit ex dictis Hie ronymi in lib. de viris illustribus et egesippi q̄ fuit apl̄oz contemporaneus fuit beat⁹ Jacob⁹ in vtero mr̄is sanctificatus. Ex qua sanctifica tione consecut⁹ est mundationem ab originali culpa debilitationē fomit⁊ ⁊ pseruationē a pec cato mortali. Et lz dicat ꝙ in morte xp̄i oēs apostoli peccauerunt. Forte ab ista generalita te Jacob⁹ excipit. Nam videt ꝙ fidez resurrec tionis xp̄i nunq̄ ammiserit. Inqt em̄ Hiero⁹ in li. de viris illustribus. Q. votum vouit se nō comesturū donec videret dñm a mortuis surre xisse. Ipa aūt die resurrectiōis apparuit ei dñs aceis q̄ erāt cum eo ⁊ dixit ponite mensaz ⁊ pa nem: deinde panem accipiēs benedixit ⁊ dedit Jacobo dicēs: surge frater mi comede: qz filius hois a mortuis resurrexit. Et hoc est quod asse rit paulus. p̄me ad Cor. xv. ca. deinde visus ē Jacobo. Concurrerunt ita in illo oīa tria p̄dicta ꝓpter q̄ iuste sancte mūdissimeq̄ viuere in uentus est. Cuius sanctitatē admirabilē explicabim⁹ in sequēti mysterio.

Qualit beat⁹ Jacob⁹ fuit virgo pu rissim⁹ q̄ carnē suā mortificauit ⁊ ora tioni assiduus fuit. Caplm. II.

Secũdũ mysteri-
um ꝓtemplãdũ de iusticia beati Ja
cobi ꝺr determinationis. vbi deter-
minãdũ ē in q̃ ꝑcipue ipe iustus ⁊ sanctus fuit
existimat⁹. Et dicim⁹ q̃ singulariter in tribus
¶Primo in ỽginitatis obseruatione.
Scõo in carnis mortificatione.
Tertio in orationis exercitatione.
¶Primo q̃dē in ỽginitatis obseruatiõe vt ait
Hiero⁹ in libro de viris illustrib⁹. Jacobus in
ꝑpetua ỽginitate pmansit. In hoc sequẽs re-
dẽptorẽ mũdi q̃ ỽgo de ỽgine nasci dignat⁹ ē
Nec audiẽdi sunt illi q̃ ỽginitati detrahũt asse
rentes illã aut nulli⁹ aut parui fore pmij: qm̃ vt
Hiero⁹ inqt in epla ad filiã Gauritij de cõme
datione ỽginitatis. Quisq̃s pudicitiã aut nul
lius pmij aut pui fore existimat: certũ ẽ illũ aut
ignorare aut non voluntariũ ei⁹ ferre laborem.
Quisnã nõ cõsideret: ideo de ỽgine natũ xp̃m
vt ỽginitatis amplitudinẽ sic mortalib⁹ osten-
taret. Hic Hiero⁹ ad filiã Gauritij vbi supra
ait. Ut illustrius ỽginitatis merituz clareat et
q̃digna sit deo manifestius possit intelligi illõ
recogitet q̃ dñs ⁊ saluator nr̃: cũ ꝑpter huma
ni generis salutẽ hoiez dignaret accipe nõ aliũ
q̃ ỽginalẽ elegit vterũ: ỽginẽ habuit matrez:
ỽgo mãsurus: in se viris: ⁊ in mre femineis: vir
ginitatis ꝑbuit exemplum. hec ille Sed de vir
ginitate ꝑconijs alio loco copiosius disserem⁹.
¶Scõo beatus Jacob⁹ iustus ⁊ sanct⁹ valde
visus ē in carnis mortificatiõe. Nã vt Hiero⁹
refert li. de viris illustrib⁹. Vinũ ⁊ sicerã nõ bi
bit: carnes nũq̃ comedit. ferz in ceput ei⁹ non
ascẽdit. oleo non est vnctus: balneo nõ ē vsus
Ex q̃bus ỽbis apparet ipm in cũctis curã co-
poris neglexisse. Faciebat q̃dem hoc ne leui sal
tem maculare vitã famine posset ¶Peccata nan
q̃ venialia ⁊ si charitatẽ nõ extinguãt illius tñ
feruorẽ diminuũt. Jõo ⁊ sancti viri adhuc i gra
cõfirmati euitare illa totis viribus studuerũt.
Et vt inqt Tho. scõa scõe. q. xliij. ar. vij. ad vl-
timũ argumẽtũ. Quis ꝑ pctm̃ veniale gra nõ
tollat per quã est hoi salus: inq̃tuz tñ veniale
disponit ad mortale: vergit i detrimentuz salu-
tis. Hui⁹ rei gra: querit a multis an pctm̃ veni
ale sit cõmittendũ vt ꝓmo subueniat ne mor
tale incurrat. Et vt refert Tho. q̃dam dixerũt
q̃ sic. Sed ꝟ implicat cõtradictoria. Si em̃ cõ
mittendũ est ia nõ ē malũ neq̃ pctm̃. Nã pctm̃
etiam veniale nõ põt esse eligibile. Cõtingit tñ
aliq̃d ꝑpter aliquã circũstantiã nõ eẽ pctm̃ ve
niale: qõ illa circũstãtia sublata: pctm̃ veniale
esset. Sicut ỽbum iocosum ē pctm̃ veniale: qñ
absq̃ vtilitate ꝺr. Si aũt ex causa rõnabili ꝑfe
ratur non est ociosũ neq̃ pctm̃. Quare si pctm̃
veniale remaneret pctm̃ nõ deberet fieri vt ꝓxi
mus liberaret a pctõ mortali: diximus ista vt
exẽplo beati Jacobi vnusq̃sq̃ q̃tuz põt conet
cũ dei adiutorio venialia pcta effugere ac decli
nare. ¶Tertio beat⁹ Jacob⁹ iustus ⁊ sanctus
ab oibus ꝓbatus est ꝑpter orõnis frequẽtati
onẽ. Ut em̃ tradit Hiero⁹ li. de viris illustrib⁹
Totiẽs in oratiõe genua flectebat vt calos i ge
nibus sicut calcaneis videret hre. Ob nimiaz
aũt sanctitatẽ suã sol⁹ inter apl̃os ꝓmittebatur
in sctã sctõz intrare: nõ q̃dez imolatiõis causa
ꝟ orationis. Tãte etiã reuerẽtie in populo exti-
tit vt fimbriã vestimenti ei⁹ certatim tãgere cu
perẽt. Hic prim⁹ inter apl̃os missam celebrauit
Hierosolymis. Vñ de ꝓse. di. j. ca. Jacob⁹. ita
ꝺr. Jacobus frater dñi cui primũ credita ē hie
rosolymitana ecclesia: tradidit nobis misse ce-
lebrationẽ. i. ordinez celebrãdi misse. Q̃ non ē
intelligendũ de oibus misse solẽnitatibus ⁊ or-
dinationibus: sed de aliquibus. Qm̃ vt scribit
Hugo li. ij. de sacramentis. Introituz in missa
posuit Celestin⁹. Gloria in excelsis deo. decre
uit cõciliũ: vt ponit de cõse. di. j. ca. ꝟ hymnis.
Dñs vobiscum. ꝺr ex antiquissimo vsu. Collec
tas ordinauit Greg⁹ ⁊ pr̃ nr̃ Grego. ⁊ sic a di-
uersis vident diuersa ⁊ multa addita.

Qualiter beat⁹ Jacob⁹ ꝑpter veritatem quaz ꝑdicabat martyrio coronatus est. Cap'm. iij.

Tertiũ mysteriũ
ꝓtẽplandũ de iusticia beati Jacobi
ꝺr ꝓsũmationis. Consũmata quip-
pe fuit dum violentaz mortem ꝑxꝑo non hor-
ruit: de qua consideremus tria. videlicet.
¶Causam.
¶Penam.
¶Vindictam.
¶Primo ꝓsiderem⁹ de morte Jacobi violẽta
causã Et ꝟ fuit libera atq̃ publica ꝑdicatio ve
ritatis. Hec ẽ nãq̃ illa ỽritas quã de⁹ in nob di
ligit: qz ipe veritas ẽ. ad Roma. iij. ca. Est aũt
de⁹ verax. De hac inqt Esa. xxxiij. ca. Qui lo-
quit veritatem in excelsis habitat. Et sapiens
Sapie. iiij. ca. Non ꝓtradicas ỽbo ỽritatis vl
lo mõ. Hec ẽ q̃ ꝓsuetudini iure ꝓponit. de qua
Aug⁹ di. viij. ca. veritate. ait. Cedat ꝓsuetudo
veritati. Et eadẽ di. ca. Si ꝓsuetudinẽ: subdit
vsus q̃ veritati ẽ ꝓtrari⁹ abolẽdus ẽ. Idẽ con
firmat in ca. q̃ ꝓcepta. ⁊ in ca. ꝓsuetudo. Hec ẽ
quã Zorobabel tã amplissime cõmendauit co-
ram Dario persaꝝ rege. Nã vt colligit ex. iij.
lib. Hesdre ca. iij. dum proposita fuisset coram

Dario q̃stio. Quid de trib⁹ fortiꝰ videret. Rege vino ⁊ muliere. Unꝰ rñdit q̃ rex: q̃ cuꝫ hõ ꝑsit ceteris aiantib⁹: rex ꝑest hoi ⁊ ad nutũ eiꝰ oia disponũt. Quidã aliꝰ ꝓtulit vinũ eo q̃ vinũ ai fortitudinẽ supat. Zorobabel vo mulierẽ vtroq̃ fortiorẽ asseruit. Nã regib⁹ ⁊ his q̃ vi tem plãtant mulieres dñant Et p mulieribus hoies cuiuscũq̃ statꝰ aias ponere nõ formidãt Sup h autẽ oia vitatẽ dixit eẽ fortiorẽ: quam ois ẽra inuocat: ⁊ celũ bñdicit: ⁊ manet ineternũ ꝓpter hãc aũt veritatẽ ꝓferẽdã hortatꝰ ẽ xp̃s discipulos: vt mori non ꝓtimescerent: dixit eĩ Mat. x. ca. Nolite timere eos qui occidũt corpꝰ: aiaz aũt nõ ꝑsit occidere. Uz ve nobis: nos sumꝰ in q̃s fines seculoꝝ deuenerunt. Ab oib⁹ ꝓ maiori pte veritas cõculcat. Cũcta mẽdaciis: dolo: fraude: deceptiõib⁹: ⁊ falsitatibus fedata cernũt. vbiq̃ adulatiões: iusticiã ⁊ veritatẽ deĩciũt. Nõ ẽ h doctrina phoꝝ In q̃t Aristo. iiij. Topicoꝝ. ⁊ iiij. Ethic. ꝓ se mẽdaciũ ꝓuũ ⁊ fugiẽdũ ẽ: vez aũt ⁊ bonũ ⁊ laudabile ẽ. Uz mũdi redẽptor veritatem nos excolere docuit. q̃ ipe ẽ veritas et vita. Hinc et beatꝰ Jacob⁹ illã suo sanguine defendere non recusauit. dũ eĩ vt Egisippus refert. Judei requisiuissent eũ vt ꝑ xp̃m ꝓdicaret i die solenni pasce. ascẽdẽs supra pinnaculũ tẽpli voce magna rñdit Quid me iterrogatis de filio homis Ecce ipe sedet i celis a dextris sũme vtutis: vivos ⁊ mortuos iudicare ventur⁹. Que vba et sllia iudeos i tãtũ leserũt: vt exclamantes dicerent. O o ⁊ iustus errauit: interficiamus eum. ¶ Scdo ꝑsiderem⁹ de morte iacobi penã. Sta tim q̃dẽ ascẽdẽtes iudei ꝑcipitauerũt eũ: deinde lapidauerũt. Ipe vo sup genua ꝓcũbẽs dicebat. Rogo dñe dimitte eis: q̃ nesciunt q̃d faciunt. Quidã vo sacerdos exclamauit parcite q̃so q̃d facitis: ꝓ nob h orat: iustus: quem lapidatis. Tũc vnꝰ particã fullonis arripiẽs validoꝰ ictu caput eius impetũt ⁊ cerebrũ excussit. Taliq̃ martyrio migrauit ad dñz. Anno trigesimo eẽatꝰ eiꝰ. Sepultusq̃ ẽ ibidẽ ꝓpe tẽpluz Cũ aũt popul⁹ morte eius vindicare ⁊ malefactores capere ac punire vellet ꝓtinꝰ aufugerunt ¶ Tertio ꝑsiderem⁹ ꝺ morte Jacobi vindictã Nã iudei ⁊ ꝓpter h pctũ ⁊ ꝓncipalꝰ: q̃ xp̃m occiderũt diuina vltione pcussi fuerũt: quoꝝ desolationẽ ac destructionẽ ciuitatis narrauimus i tractatu ꝺ timore iudicioꝝ dei. Nũc vo sufficit intellexisse q̃tũ beatꝰ Jacobꝰ deo celi fuerit gratꝰ quẽ in h seculo tot vtutibus pollere fecit i futuro eterno bona donauit. Ad q̃s nos ꝓducat clemẽtia xp̃i. Qui est bñdictꝰ ⁊ laudabilis in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo .xl. de laudibꝰ fidei xp̃iane: q̃ verissima ꝓbat extra quã nullꝰ cõsequi põt eternã salutẽ. In festo sctõrũ ℙhilippi ⁊ Jacobi recitãdus.

IN me credite.

Verba sũt redẽptoris nri. Joh. xiij. ca. q̃ i cuãgelio põtis solennitatis: decepti pleriq̃ a suo debili paruissimoq̃ ingenio nolũt acceptare illa q̃ de nob sua benignitate reuelauit. Reputant q̃pe stultũ foze ac sat⁹ leue si credãt pure ⁊ simpliciter altissima fidei xp̃iane mysteria Cõtra q̃s loquit scptura ostẽdẽs q̃ sit laudabile quãq̃ vtile ⁊ meritoriũ credere diuinis absq̃ inq̃sitione curiosa vel ꝺdictione. Scribit nãq̃ Gen. xv. ca. Credidit abzaã deo ⁊ reputatũ ẽ ei ad iusticiã. Et. ij. ℙaral. xx. ca. Credite i dño deo vro ⁊ securi eritis. Et Ecci. ij. ca. Qui timet⁹ deuz credite illi ⁊ non euacuabit merces vra. Et ad Roma. x. ca. Corde eĩ creditꝰ ad iusticiaz. Et Marci vlt⁹. ca. Qui crediderit ⁊ baptizat⁹ fuerit salu⁹ erit. q̃ vo nõ crediderit ꝺdẽnabit. Et Joh. j. ca. Dedit eis ptãtem filios dei fieri his q̃ credunt in noie eiꝰ. Et. iij. ca. Sic deꝰ dilexit mũdũ vt filiũ suũ vnigenitũ daret: vt ois q̃ credit i illũ nõ pereat ⁊ habeat vitã eternã. Et. vij ca. Qui credit i me sic dicit scptura flumina de vẽtre eiꝰ fluẽt aque viue Et. viij. ca. Si nõ crediderit⁹ moziemini i pctõ vro. Et. xj. ca. Qui credit i me etiã si mortuꝰ fuit viuet. Et. xx. ca. Beati q̃ nõ viderũt ⁊ crediderunt. Et vlt⁹. ca. Credẽtes vitã habeatis i noie eiꝰ. Et Luce. ij. ca. Elisabeth a spũsãcto mota dixit imaculate vgini. Beata q̃ credidisti Et lz ista sufficerent ad extinguẽdã neq̃ciã hoim elatoꝝ. veritatẽ ostẽdem⁹ in pñti ꝓmone fidei nre clarissimã veritatẽ. Hanc ꝓdicauerũt philipus ⁊ iacobus apli q̃ ceteri. hãc didicerunt a xp̃o: hãc deniq̃ ꝓpzio sanguine defenderũt Neq̃ dari pot alia fides ꝑ istam in qua sperari posset eterna salus. Una inquit textus in ca. firmiter. de sum. trini. ⁊ fi. ca. est fidelium vniuersalis ecclesia extra quaz nullus oino saluat. Et apls ad Eph. v. ca. ait. Unus deꝰ vna fides q̃ scz credit xp̃m deũ ⁊ hoiem de virgine natũ saluatorẽ mundi Q aũt ista fides verissima sit ⁊ indubitata probare possumus triplici rõne.

ℙrima ꝺ mundialis acceptationis.
Scda passionalis tollerationis.
Tertia diuinalis magnificationis.

Q fides xp̃i vera sit ostẽdit eo q̃ mũdus totꝰ illã acceptauit mediãte ꝓdicatione aploꝝ qõ fieri non potuisset absq̃ vtute dei ⁊ miraculis euidẽtib⁹

Capitulum.i.

Primarō qua ꝓbat q vera sit fides xp̄i oꝛ mūdialis acceptatiōis.

Non enim absq; virtute dei fides ista acceptata fuit i toto terraꝝ orbe a populis a philosophis: a regib⁹ ⁊ impatoꝛib⁹. Clarum igit̄ ē q ante p̄dicationē apl̄oꝝ mūdus totus superstitionib⁹ varijs noxijsq; erat imersus. Et vt in ꝓmone scḋo huiꝰ opis diximus. Alij colebant p deo celestia coꝛpa. Alij elemēta insensibilia. Alij coꝛruptibiles homies ac moꝛtales. Alij bestias ⁊ serpentes. Alij denicq; idola vana surda ⁊ muta. Ob qō ⁊ inumera flagicia ꝓpetrabant atq; ritus detestabiles obꝺuabant. Nā vt inq̄t Eusebi⁹ panphili li. j. de euāgelica ꝓparatione. Ꝑse matres ꝓpꝛias nephādis nuptijs cognoscebāt. Scite carnib⁹ vescebant hūnis. Ꝺasagete ⁊ derbices ꝓpinquos ⁊ affines suos senectute ꝓfectos miserrimos putantes interficiebant imolando ipos idolis: deniq; comedebāt. Tibareni seniores: suos viuos ꝓcipitabāt. Et vt tradūt Manethus historicus Egyptius ⁊ Apollodoꝛus: et Philo qui fenicū scripsit historiā. Et Bionysi⁹ alicarnasea vir romane historie ac italice peritissim⁹: ita pater vnicū filiū dilectū: mater filiā demoni tāꝺoucm sacrificabāt. Quia tñ ista ⁊ similia p̄dicatione apl̄oꝝ penitus sūt deleta. Omissis aūt ceteris. Nōne philippus apl̄s Scitarū gentes ad xp̄m quertit: Ipe q̄dē illis euangeliū xp̄i p̄ annos. xx. feruentissime p̄dicauit. Ubi quattuoꝛ mirāda feci. Primo ꝺraconē expulit: nā cū aial illud īmanissimū sub statua martis lateret indeq; exiuisset interfecisset q filiū pontificis ⁊ ꝺuos tribunos: iussu beati philippi in locū desertuꝝ desc̄ēdit: nulliq; de cetero nocuit. Scḋo idolū martis ꝓfringi iussit: ⁊ loco ei⁹ crucē xp̄i erexit quā oēs fideliter adoꝛauerant. Tertio oēs moꝛbidos flatu ꝺraconis pfecte sanauit: ⁊ illis trib⁹ moꝛtuis vite beneficiuꝝ restituit: qui oēs crediderūt in xp̄m ⁊ baptizati sunt. Quarto hereſim ebionitarū q̄ carnem xp̄i fantasticā dogmatizabāt extinxit. Erant aūt illi ꝺue filie sacratissime ꝟgines p quas dñs mꝛtos ad fidē quertit. Notanduꝝ tñ ꝫ loco q fuit alius philippus vnus ex septē ꝺiaconib⁹ de quo scribit i actib⁹ apl̄oꝝ. ō q̄ dicit Hiero⁹ i martilogio q octauo idus Julij signis ⁊ virtutibus inclitus apꝺ cesareā requieuit: iuxta quē filie eius tres tumulate sunt nam ārta apꝺ epheſū requieſcit Primus ḡ philippus ab isto ꝺiffert: qꝛ iste fuit apl̄us iste ꝺiaconus. Ille q̄ſcit apud Jeropolim. Iste apud Cesareā. Ille habuit ꝺuas filias ꝓphetissas. Iste q̄ttuoꝛ: lz historia ecclesiastica videat dicere q fuit philip⁹ qui habuit quattuoꝛ filias ꝓphetissas. Sed in hoc magis Hiero. est credēdū. De philippo itaq; apostulo ita scribit Ambroſi⁹ in li. de vita ⁊ obitu sanctoꝝ Philippus gentilibus predicat xp̄m: barbarasq; gentes vicinasq; tenebris ⁊ mari oceano cōiunctas ad scīētie lumen fideiq; poꝛtū deducit: demū in Jerapoli frigie prouincie vbe crucifixus: lapidatusq; obijt simulq; cū filiab⁹ suis ibi requieſcit. Diximus iam conuersionē Scitarū aliarū q gentiū factaꝝ predicante philipo: apostoliscq; ceteris. Nō vtiq; sine deo ad iuuante pfici minime potuisset. vt eī scribitur Marci vlt̄i. ca. Apostoli predicauerūt vbiq; dño cooperante ⁊ sermone confirmante sequētibus signis. Non cōfirmasset deos il'oꝝ sermonē: neq; signa fuissent secuta: nisi fides quā predicabant vera fuisset. Propterea Aug⁹ lib. xxij. de ciuitate dei. inq̄t. tria esse magna ⁊ p̄ma naturā incredibilia. Primū est xp̄m dei filium de ꝟgine natuꝝ passum ⁊ in cruce moꝛtuū atq; in sepulcro positum: resurrexisse tertia die: ⁊ q̄ dragesima post q̄ surrexit ad celos ascendisse. Dum philosophi: stoici: Epicuri ⁊ reliqui audiebant Athenis paulum ista p̄dicantem. Alij qui dicebāt eū semiuerbiū. id ē. seminatoꝛē verboꝝ Alij ꝟo addebāt: annūciatoꝛē nouoꝝ demoniꝰ. id est. nouaꝝ scientiaꝝ videl̄ esse. vt oꝛ Actl̄. xvij. ca. Scḋm magnū ⁊ incredibile ē totū mūdū credidisse illud primū. Nam vt ptꝫ oēs nationes relictis superstitionib⁹ idolatrie crediderūt in xp̄m. Nō etiam ꝓfirmari pōt: qꝛ Roma abiecta idolatrie spurcicia xp̄m cōfessa est ⁊ vsq; in p̄sens illuꝝ crucifixum adoꝛat. Nec q vt quidaꝝ aiunt indocta plebs suasioni apostoloꝝ consensit: quinimo ⁊ philosopi clarissimi ⁊ ciues honoratissimi ⁊ reges ⁊ p̄ncipes ac sapientissimi viri xp̄m sunt venerati. Tertium magnū ⁊ p̄m naturaꝝ incredibile est mundū totum primū incredibile credidisse: predicatione apostoloꝝ qui neq; polliceb̄ant tēpoꝛalia bona: neq; voluptati fauebāt: neq; vitā tēpoꝛalē tuendā dicebant. Sed p̄dicabant mundi cōtēptum: passionū tollerantiā: ⁊ moꝛtē violētē desideriū: non in pulchritudine ⁊ elegantia oratonis: non in viꝛmoꝝ populos at. raxerūt vt crucifixo iesu xp̄o diuinū exhiberēt honoꝛem. O res ad modū stupēdissima. O inicta virtus ōipotēt̄ dei duodecim simplices homes a xp̄o electi potuerūt i oēs pl'os ⁊ nationes vitatem euāgelicā disseminare. Aut igit̄ miraculis ⁊ signis fideꝝ quam p̄dicabāt vt infideles illam acceptarent confirmauerunt. Et sic apparet q in eis tanq̄ fidelibus nunciis eterne vite effluxit

diuina gra. Aut si absq miraculis id fuit effectū: ꝛ ꝺ vtiq miraculū ꝓmaximū erit cēsendū vt simplici ꝓsuasioni aplox crediderit totus mūdus: rem primā tā grāde ꝛ vt ꝓdictuz ē ꝑm naturā incredibilē. Sz q̄dā insensati obȷciunt nob. q si ideo ē vera fides xpi: qz ab oīb⁹ nationib⁹ fuit suscepta: pari mō dicere possum⁹ q secta Magumethi iam q̄si vbiq dilata fuerit a deo: ꝛ ꝓ ꝓsequēs Magumethani pñt sperare futurā salutē. Ab ꝺ rñdem⁹. Primo qz secta illa multa ꝓtinet stulta ꝛ irrationabilia ꝛ ꝓter illa q̄ vitā Magumethanox voluptuosā ꝛ brutalē ostēdūt: id maxime ē attendendū: videlicet q illox btitudo adhuc i voluptate finiet. Nā vt asserunt: ꝓmisit de⁹ seruantib⁹ legē Magumeth paradisū. i. hortū deliciax aq̄s ꝑterfluētibus irrigatū: in q̄ sedes habebūt perpetuas: nec frigore aut estu aliquo affligent: oīb⁹ ciborū vescent generib⁹ Sericis vestimētis oīs colozis induent: ꝛ ȳginib⁹ speciosissimis ꝓiūgētur. In delicijs oībus accubabūt: q̄bus angeli pincernax more cū vasis aureis ꝛ argenteis ministrabūt offerētes eis vinū lac ꝛ mel: dicentes. comedite ꝛ bibite in leticia. Tria nanq flumina. s. lactis ꝛ mellis ꝛ vini optimi aromatici eos habere dixit Magumeth i paradiso: ꝛ q angelos pulcherrimos sūt visuri adeo magnos q ab vno oculo angeli vsq ad celū sit spatium vni⁹ diei. Contra q̄s fatuitates inqt Auicēna ix. metaphisice. ca. vij. lex nra quā dedit Magumethus oñdit dispositionez felicitatis ꝛ miserie q̄ sūt ꝑm corp⁹. Sed ē alia ꝓmissio q apprehendit ab intellectu. Seq̄t. Sapientib⁹ multo magis fuit cupiditas ad ꝓsequēdū hāc felicitatem q̄ corpox: q̄ quis darek eis tñ nō attenderūt nec appreciati sūt eā cōparatione felicitatis q̄ ē cōiuncta ꝑme veritati. Scdo lex illa multo veneno cōmixta est. Nā asserit in suo alcorano Magumeth. q moyses fuit magn⁹ ꝓpheta: ꝺ xp̄s maior ꝛ sūm⁹ ꝓpheta nat⁹ ex maria virgine ȳtute dei absq hois semie. Sed venenuz imiscuit: qz xp̄m nō vere passum nec vere resurrexisse dixit: ꝺ aliū quendā hoiez sibi similez ꝺ egisse vel passuz cē docuit. Tertio ipe maxim⁹ fuit deceptor q̄ rudes pp̄os facile puertere potuit. Nā secut⁹ Epicuri doctrinā cum finxisset multa falsa: sibi credētib⁹ indulget oēz lasciuiā De epicuro q̄pe sic ait Luctanti⁹ li. iij. diuinarū instī. Epicuri disciplina m̄to celebrior semp fuit q̄z ceterox: nō qz veri aliq̄d affert: sed quia multos ad populare nomē voluptatis inuitat Nemo em̄ nō i vitia ꝓnus est. Preterea vt ad se multitudinē ꝓtrahat: oꝓsita singulis q̄bus q morbis loquit desidiosū. Uetat lras discere: auaruz populari largitione liberat: ignauū phibit accedere ad rēpublicā: pigrū exercere: timidū militare. hec ille. Pari mō magumeth sequentib⁹ illū ad luxuriandū ꝛ fornicandū liberam licentiam largit. Fuit aūt tpe bonifacij quarti ꝛ Heraclij imperatoris ex gente arabū qui vt aiūt ꝓsilio cuiusdā Sergij monachi apostate: mīta calliditate ꝛ astutia decepit arabes. deinde vsq ad tpa nra: nescimus q̄ iudicio dei maximā orbis partē corrupit. Cui nihil efficatius obȷcere possum q̄z sua deliramēta que i libris sarracenox inueniunt descripta. In alcorano quipe Magumethus ait. Laus eius sit q̄ transire fecit seruū sub vna nocte ab oratorio hellarū que est domus Mecque vsq ad oratoriū remotissimū q̄ est domus sancta in hierusalem quam benedixim⁹. Expositio hui⁹ sententie est in li. q̄ dicit arabice halmaeris: q̄ latine interpretat in altū ascendere. Et ideo vulgariter dr scala Magumeth. Ibi inducit magumeth q̄ de seloquēs dicit ridendas ac detestandas fatuitates. Prima q cū dormiret et i lecto iuxta vxorem in Mecqua i arabia apparuit ei gabriel angelus ꝛ dixit ei. Surge ꝛ veni post me. cū q̄z surrexisset ꝛ venisset ad portā dormus vidit q gabriel tenebat ꝑ habenas quandam bestiā cui nomen erat Alborath que erat grandior asino: ꝛ habebat faciē hois: ꝛ crines ꝺ perlis: ꝛ pect⁹ de smaragdo: caudā ꝺ rubino oculos clariores sole: pedes ꝛ vngulas ad modū camele: Sellā pciosam de perlis ꝛ auro. Et erat ista bestia circūdata angelis qui custodiebāt eā. Et cū dixisset angel⁹ Magumeth ascende ꝛ equita. bestia stare nolebat. Cui dixit angelus. Alborath sta in pace: qz nunq talis hō eqtauit sup te nec equitabit. Tunc bestia interrogauit. q̄s est iste: ꝛ gabriel rñdit. hic ē Magumeth dei nuncius ꝛ ꝓpheta magnus: vt ꝺ audiuit bestia stetit ꝛ Magumeth eqtauit: et gabriel tenuit sibi scandile siue staffam. Scda fatuitas q alborath ꝓfestim ire cepit cito ꝛ sua uiter: ꝛ passus eius ita magni erāt q inter vnū passum ꝛ aliū erat tantū spatij quātū posset hō longi⁹ pp̄ijs oculis respicere a remotis. Tertia fatuitas q sic associatus ab angelo puenit ad templum in hierl'm: ꝛ inuenit oēs ꝓphetas stātes ibi quos deus fecerat exire de sepulcris vt honorarent ipsū Magumeth: qui salutauerunt eū gaudentes ꝛ amplexantes. Quarta fatuitas q exeuntes templū angelus ostendit ei quandaz scalā que durabat a terra vsq ad primū celū ꝛ erant gradus illius de lapidibus pciosis ꝛ angeli circūdabant eā. Tūc gabriel dixit illi. Ascēde magumeth: ꝛ ascēdit: ꝛ gabriel ꝛ alij angeli associabant euz. Cunq ascendisset inuenit i via vnū angelū ita magnū q tenebat

caput suū supra celū ⁊ pedes ei⁹ i abyssum. Et erat fact⁹ ad modū galli: cui de⁹ ostendebat qñ erat ozādū .nā veniebat ad eū q̄dā vox de celo dicēs. Tu creatura q̄ deo es obediēs lauda deum. Et mox ille angel⁹ dicebat alta voce Bñdicat de⁹ rex sanctissim⁹. q̄ dicto: galli q̄ sūt in terra cātabāt. Quita fatuitas q̄ vidit quēdā alium angelū cui⁹ medietas erat ignis ⁊ medietas nix nec ignis destruebat niuē: nec econtra. q̄ etiam laudabat deū ozās q̄ sic in eo ꝓiūxerat ignē et niuē sic ꝓiūgeret corda gētium q̄ ipi deo essent obediētes. Sexta fatuitas q̄ puenit ad celū lune qđ erat totū ferreū. Et cum pulsaret gabriel ad portā: venit q̄dā angel⁹ ita magn⁹ q̄ ipe habebat i lōgitudinē spatiū itineris hom̄is p mille ānos ⁊ tātūdē i latitudine. Et portis aptis ab isto angelo Mhagumeth intrauit. Septima fatuitas q̄ cū itrasset ibi vidit angelos q̄ habebāt facies hoim ⁊ corpora ad modum vaccarum ⁊ alas ad modū aq̄lax. Et erāt i numero septuaginta milia capita. Et quodlibet caput septuaginta milia cornua. Et quodlibet cornu septuaginta milia nodox: ⁊ in ꝯ vnū nodū ⁊ aliū erat spatiū itineris hois p q̄draginta ānos. Et in q̄libet p̄dictox capitū erāt septuagita milia facies. Et q̄libet facies habebat septuaginta milia ora. Et q̄libet os septuagita milia linguas: ⁊ q̄libet ex illis linguis sciebat septuaginta milia loquelas ⁊ laudabāt deū septuagita milib⁹ horis in die. Octaua fatuitas q̄ puenit ad ꝑm celū qđ erat eneū. inde ad tertiū qđ erat argēteus postea ad q̄rtus qđ erat aureū. Et in ꝺ vidit septuaginta milia angelox: q̄ oēs habebant facies q̄dratas. Et q̄libet ala habebat septuaginta milia pēnas. ⁊ q̄libet pēna habebat i lōgitudine septuaginta milia cubitorū. Nona fatuitas q̄ postea puenit ad q̄rtū celū qđ erat totum de perla: ⁊ ꝺ vidit vnū angelū q̄ tot⁹ erat de igne: ⁊ habebat septuaginta milia ꝓbrachia. Et i quolibet septuaginta milia manus Et in q̄libet manu septuagita milia digitos. Deinde venit ad sextū celū qđ erat ꝺ smaragdo ⁊ ad septimū qđ erat de rubino. Et tandē ad octauū qđ erat de topazion: ⁊ ꝺ ūenit deū q̄ dixit q̄liter elegerat eū ⁊ ordinauit ei legem ⁊ oia q̄ debebat facere. Et tandē rediit p eandē viā vsq̄ ad finē scale ⁊ eq̄tauit Alborath ⁊ venit ad domū suā ⁊ inuenit vxorē suā in lecto q̄ dormiebat: narrauitq̄ ei oia q̄ gesta fuerāt. Ecce qualibus figmentis diabolicis vsus est magumeth: in q̄bus nil cōgruū: nil rectū: nil rōnabile: nil denicq̄ verisimile inuenit. Sed ⁊ fidei nr̄e decora mysteria honestissima ⁊ vera ac rōnabilia sunt. Nā vt inq̄t Scotus in ꝓlogo p̄mi libri sniax. Quid rōnabilius q̄ deū sup̄ oia diligere et ꝓximū sicut se ipm. De deo aūt nil credim⁹ qđ aliquaz imperfectionē importat: imo q̄cq̄d de illo dicim⁹ attestat pfectioni diuine: sicut patet de trinitate psonax: de incarnatione ꝟbi ⁊ hmōi Ob quod Aug⁹ li. ij. ō ciui. dei. ca. xxviij. ait. Nihil turpe aut flagicioſū spectādū imitandū q̄ ꝓponit vbi veri dei aut p̄cepta mādant aut miracula narrant aut dona laudant: aut bñficia postulant Quicq̄d igit magumeth fecit vt sua secta reciperet malicia et dolo cōpleuit. Nō sic capti de quibus iam p̄dictū est: q̄ tpalia bona oino spernēda: vitia detestāda: sequendas ꝟtutes: desiderādāq̄ futurā vitam suaserunt.

Q̄ vera ē fides x̄pi ex eo q̄ ꝓpter ei⁹ ꝓfessione tot hoies ⁊ mulieres mortē vio lētam forti aio tulerunt. Ca. II.

Secunda rō qua ꝓbat q̄ vera sit fides x̄pi ō passionalis tolleratiōis. ꝓro ista q̄ꝑ tot milia miliū vtriusq̄ sexus martyriuz pati vsq̄ ad mortem cōstantissime voluerunt. In quib⁹ tria sunt consideranda.

Primum est numerositas.
Scōm bonitas.
Tertium nouitas.

Primū qđ est considerandum in his qui ꝓ x̄po martyriū passi sūt: ō numerositas Naz si pauci eēnt fortassis quis diceret illos fuisse delusos. Sed quō illos numerare valebimus cū psecutio christianox facta fuerit p orbē a toti peratorib⁹ successiue. Nam vt inquit Aug⁹ li. xviij. de ciui. dei. Quidā voluerunt decē fuisse persecutiones ecclesie'. Prima fuit Neronis. Secūda Domitiani. Tertia Traiani. Quarta Antonini. Quinta Seueri. Sexta Maximini Septima Decij. Octaua Valeriani. Nona Aureliani. Decima Diocletiani et Maximiani. Sub quibus innumerabiles viri ⁊ mulieres p confessione fidei exquisitissimis cruciatibus afflicti: mortem forti animo tulerunt. Et vt refert Hiero⁹ in martilogio. Tempore Diocletiani ⁊ Maximiani itra vnū mēsem decē ⁊ octo milia x̄pianox martyrio coronati sūt. Si igit in ore duox vel triū testiū stet oē verbum. vt ō Deuterono. xix. ca. Et Matthei. xviij. Et extra ō testibus. ca. licet. Quāto magis standū erit veracissimo testimonio sanctorū martyruz. Propterea inq̄t Hiero⁹ in questionibus ad heluidiam. Triumphus dei est passio martyrū: p x̄pi nomie cruoris effusio ⁊ inter tormenta leticia. Cuz em̄ q̄s viderit tanta constantia stare martyres atq̄ torqueri et in suis cruciatibus delectari: odor noticie dei disseminatur in gētibus

et subdit tacita cogitatio q̄ nisi verū esset euangeliū nūq̄ sanguine defenderet. ¶ Scōm qđ ē ꝯsiderandū in his q̄ p xp̄o martyriū passi sūt: ꝺz bonitas. Nō eīm erant vitioꝝ amatores aut tpaliū bonoꝝ auidi: qñ vt aparet vitā ꝓpriā ꝯtēnebant. Ideo suspecti esse demendacio aut falsitate nō pñt. Nā vt inq̄t Lactanti⁹. li. j. diuina. instī. Volūtas fingēdi ac mētiendi eoꝝ ē q̄ opes apetūt: q̄ lucra desiderāt. q̄ res pcul a sanctis viris fuit. Et vt ait Hiero⁹ ad pāmachiū. Si iocando passi sunt credanť iocādo locuti. ¶ Tertiū qđ est cōsiderandū in his qui p xp̄o passi sūt: ꝺz nouitas. Nā nō erant a teneris annis educati in fide xp̄i: ſ p maiori pte multi ex eis nouiter ad fidē ꝙuersi: etissimi ad martyriū cōuolabāt. Hoc aūt fieri nō potuisset absq̄ iteriori auxilio diuine gr̄e: z exterioꝝ signis miraculis ac reuelationiꝫ Que Corneli⁹ tacitus negare nō audens q̄ gētilis erat: xp̄ianos genus maleficū apellauit. Sed reuera oia illa nō maleficio imo dei ꝟtute fiebāt. Quisnā non miret Tiburtiū z Valerianū nobiles Romanos in gētilitate nutritos a Lecilia ꝟgine ad fidē inductos fuisse vt morte p xp̄o subire nō formidarēt. Quid de Romano dicem⁹ q̄ dū sp ydola coluisset: militiā q̄ exercuisset: a btō laurētio martyre baptizari poposcit. Dū eīm iussu Becij laurēti⁹ scoꝝpiōiꝫ cedebať: is romanus clamādo dixit: O laurēti video aīn te iuuenē pulcherrimū stātē z mēbra tua cū lintheo extergētē: adiuro te ğ p dñm nō me derelinq̄s ſ festina me baptizare. Solut⁹ ꝟo laurēti⁹ z i custodia reclusus hypoliti. Roman⁹ afferēs vr̄ceū cum aqua ad pedes laurētij pcidit: z sac̄ ab eo baptisma suscepit. Qđ vbi Beci⁹ cōperit: fustib⁹ iussit eū cedi deinde decollari. Hipolit⁹ ipe insup q̄ carceres custodiebat a btō laurētio cum oi sua familia baptismum suscepit. Qui post q̄ laurētij coꝝp⁹ sepeliuit: venit in domū suā: vt i ei⁹ legēda narrať: z dās pacē suis z ancillis suis oēs sacr̄o altaris qđ Justin⁹ pſbyter obtulerat cōmunicauit. Post qđ apposita mēsa prius q̄ cibū sumerēt: veniētes milites eū rapuerūt z ad cesarē adduxerūt. Cui Decius. Nūquid tu magus effectus es q̄ corpus laurentij sepelisti? Cui Hipolitus. Hec feci nō quasi magus sed vt xp̄ianus. Contra quē tyran⁹ deseuiens fecit eū fustibus cedi: z pectinibus laniari. Et cū inter tormenta semp xp̄m cōfiteret. Decius oēm familiaz eius adduci fecit: iussitq̄ concordiā de xp̄o loquentez q̄ nutrix erat hipoliti tā diu plūbatis cedi quousq̄ spm̄ emisit. Tandē hipolitus cū oi familia extra portā tiburtinam adductus fuit: vbi in ꝓspectu hipoliti oīm capita amputata fuerunt. Hipoliti ꝟo pedes ad colla indomitoꝝ equoꝝ ligati sūt: atq̄ sic per cardos z tribulos tā diu tractus ē donec spm̄ exhalauit. Eoꝝ aūt coꝝpa Justin⁹ pſbyter rapuit z iuxta coꝝp⁹ sancti laurētij sepeliuit. Si oia hmōi vellem⁹ exprimere: longissimis p:fecto sermonib⁹ foret vtendū. Ex pauca hec que cōmemoraui⁹ ideo dicta sūt: vt apareat veritas fidei: quā illis tpibus cōfiteri nil aliud erat nisi dira supplicia z mortes exquirere. Et m̄ vt pdiximus innumerabiles quodāmodo sūt inuēti: qui martyres toꝝqbanť: relicto gentilitati erroꝛe publica voce christianos se asserētes: ad mortē vltro tendebant.

Q fides xp̄i vera esse ꝓbatur ex eo q̄ deꝰ illam ꝯtinuis miraculis magnificat etiam tpibus nr̄is. Ca. iij.

Tertia rō qua p batur q̄ vera sit fides xp̄i ꝺz diuinalis magnificationis. Magnificata q̄pe est fides ista ab omnipotenti deo in opib⁹ miraculosis. Et antiquis dimissis: ꝓferam⁹ ea que quotidie oculis nr̄is ꝓspicimus: que i tribus generibus distingui possunt.

Primū ꝺz odorationis.

Scōm scaturitionis.

Tertium conditionis.

¶ Primū gen⁹ miraculoꝝ q̄ quotidie videm⁹ ꝺz odorationis. Nā q̄ baptisini lauacro sunt regenerati odore quodā suaui ab infidelibus distinguunť. Ipi ꝟo infideles q̄ nō sūt baptizati fetore quodā intollerabili deturpāť. Testor deū z angelos ei⁹: q̄ dū semel Brūduſij pectoris dolorē incurrissem. Quidā medic⁹ iudeus nō vocat⁹ ad me venit: qui q̄plurimū intrauit cellulaz in q̄ iacebā in lectulo: fetore suo ita turbauit stomachū meū vt viderer euomere velle oīa viscera z tiestina: nec quiescere potui donec a me licētiatus discessit. Quid plura? Audiui ego a q̄plurimis z fidedignis. Q̄ in castello sancti petri ꝓpe Rhodum quod milites sācti Johānis hierosolymitani tuenť: sūt canes ferocissimi qui in die ligantur. in nocte vero soluuntur z extra castellum liberi dimittuntur: hi si xp̄ianum aliquē inueniunt nullam ei molestiam inferunt. Si ꝟo aliquem turcū aut sarracenum reperiunt latratibus z morsibus vsq̄ ad mortē insequūť. Ex odoratu quippe xp̄ianos ab alijs discernunt. Sed non est omittendum quod experimur de sanctoꝝ reliquijs in quibus tanta est odoris fragrantia vt merito cōfiteri cogamur ossa illa felicia sic a deo reservata: cū suis animabus tādē glorificanda. ¶ Secundum genus miraculoꝝ ꝺz scaturitionis.

Utiq; fm naturā fieri non pñt vt ex aridis ossibus ⁊ inanitatis: liquor pfluat indesinēter qđ tñ fieri negare nō possum⁹. Nā ⁊ si nō oim tñ multoꝝ sctoꝝ corpa māna scaturiūt. Sic sācti Nicolai apđ Barū. Sācti Andree apđ Amalfiā. Sācti Matthei apđ Salernū. ¶ Tertiuz genus miraculoꝝ đ ꝓditionis. Vñ ē h ꝓditio in vo ligno crucis vt in igne ꝓiectū ⁊ si inflāmet nūq; tñ cōburat si ponat in aq̄ non natet ꝫ sub mergatur nisi ex miracło dei. De spina corone dñi adhuc a pleriscq; accepi q; rodi i parascene floret. De colūna q̄ ē i sctō petro in vrbe maxia testimonia đ visu referre possum⁹: q; ibi vexati a demone liberāt. Aiūt q̄dē illā cē in q̄ dū ihs ꝑdicabat in tēplo in hierūm q̄escere solebat. In Apulia ꝓpe puliganū ē eccl'ia in q̄ corp⁹ sancti Viti reqescit: in q̄ illi q̄ morsu rabidoꝝ canū timēt iterire absq; vlla medicina liberāt. In ciuitate Bzūdusij reseruat adustum corpus sancti Theodori martyris cū veneratiōe ⁊ deuotione plūi. Tpe vo siccitatis cū ꝓcessiōib⁹ ⁊ letanijs corp⁹ illiꝰ extrahit: et sepissime imo eodem die pluuia đ celo descēdit. Sūt ⁊ alia multa hmōi i religiōe nr̄a xp̄iana ꝓpt̄ q̄ merito dicē possum⁹ Q nō ē alia natio tā grādis q̄ habeat deos appropinquātes sibi sic adest nob de⁹ nr̄. Igit̄ letent̄ fideles q̄ credūt i xp̄m: q; nō ambulant in tenebris: ꝫ habebūt lumē vite: in pñti p gr̄am ⁊ i futuro p gloriā sempiternā. Amen.

Sermo. xlj. de singulari electiōe scti Matthie q̄ ad ap̄latū assumꝓ est.

ENumerat⁹ est cū vndecim ap̄lis. Scribunt h̄ ꝙba Act̄l. j. ca. ⁊ in ep̄la hodierne festiuitatis. Cupientes laudib⁹ beati matthie insistere bñ est vt illius electionē q̄ ad ap̄latuz fuit assūptus pscrutemur. De ipsa q̄pe copiose loquit ep̄la ꝑsens: i qua multa pulchra ⁊ notabilia cōtinent̄. In oīb⁹ tñ q̄ ibi ponunt̄: matthie sanctitas eximia demonstrat. Ipe eñ ap̄latuz obtinuit nō aliqua elatione cōmotus: sed ab apostolis orantibus ⁊ deo reuelante vocatus. Id circo vt ista omnia deuotius meditari possim⁹ tria mysteria đ electione huius apostoli beatissimi ꝓponimus contemplanda.

Primū đ causalitatis.
Secm̄ qualitatis.
Tertium vtilitatis.

Qualit̄ ꝓpter pctm̄ desperationis ille das dānat⁹ fuit: ⁊ de grauitate peccati desperatiōis. Et cur ap̄li locū iude voluerūt supplere. ¶ Cap'm. i.

PRimū mysterium ꝓtēplandū de electiōe matthie dicitur causalitatis. Fuit nā q; talis electionis causa vt numerus duodenari⁹ ap̄loꝝ impleret. Naz ex casu ⁊ ꝓuaricatione Jude vndecim tñ remanserāt apostoli. Sed vt ꝑs ista melius intelligatur: tria erūt hic dubia declaranda.

Primū quare Judas dānatus fuit.
Secm̄ vt; desperatio sit maximū pctoꝝ.
Tertium cur apostoli numeꝝ duodenariū vo luerunt supplere.

¶ Pro primi dubij explanatione sciendum q; multa fuerunt grauissima pcta Jude. Primuz fuit pctm̄ ingratitudinis. Nā xp̄s fecit cū suuz discipulū ⁊ ap'm sibi q; familiarē: cui multam benignitatē ostēdit. Ipe vo illū impie ꝓdidit. Sed quedā hic orit̄ difficultas. An Judas fuit elect⁹ a xp̄o. Nā Lucas ca. vj. ait. Vocauit scz xp̄s discip'os suos ⁊ elegit duodecim ex ip̄is quos ⁊ ap'os noiauit. Et inter istos annumerat iudas. Johis vo ca. xiij. xp̄s dixit. Beati critis si feceritis ea. non de oīb⁹ vobis dico: ego scio quos elegerim. vbi videt dicere q; nō elegisset iudā. Ad qđ dicendū. q; iudas electus fuit ad ap̄latū ꝑm tp̄s. Et hoc đ Luce. vj. ca. vbi supra. ꝫ nō fuit electus ad finalē gr̄az ⁊ gloriā. Et hoc exprimit a xp̄o supius Johis. xiij ca. Si q̄s vo vlteri⁹ quereret. Cur xp̄s elegit iudā ad ap̄latū quē sciebat futurum ꝓditorem. Rñdemus q; tūc erat idoneus. vñ sicut nō debuit intermittere creationē luciferi ⁊ alioꝝ q̄s sciebat fore dānādos: ita nec assumptionē isti⁹ ad ap̄latū. Insup xp̄s id fecit vt nob exemplū patientie daret: dū iudaz tollerauit ⁊ illi tanta beniuolentie signa ostēdit. Secđz pctm̄ iude fuit auaricia. q; vt đ Johis. xij. ca. Fur erat et loculos hns. Fecerat ip̄m xp̄s cōseruatorē elemosynaꝝ q̄ sibi donabant. Ille vero furto surripiebat decimā partē vt q̄dā dicūt. Et ideo ꝓ decima pte quaz in vnguento amiserat ꝓ triginta denarijs dñm vendidit. Tertiū pctm̄ iude fuit ꝓditio. q; xp̄m signo oscul tradidit. nā vt đ Matth. xxvj. ca. dedit signū his q̄ xp̄m cape volebāt dicens. Quēcūq; osculatus fuero ipe est tenete eum. Quartū pctm̄ iude fuit p̄sūptio q; p̄sūpsit oscular facie illā in quā desiderāt angeli ꝑspicere. Quintū pctm̄ iude fuit simulatio. dū dixit. Ave Rabi. cū tñ illi mortē ꝓcuraret. Sextū pctm̄ fuit obduratio. q; nullo obsequio: nullis blandicijs: nullis cōminatiōbus voluit a suo malo ꝓposito resistere. Septimū pctm̄ đ desperatio. q; abiens laqueo se suspendit. h̄ vno solo ꝓfecta fuit dānatio Jude

Si enim nō desperasset ⁊ pniam veram egisset vtiqꝫ post tot commissa flagicia: pꝰ tot enormia mala: post tot nephāda facinora: dei fuisset misericordiā cōsecutꝰ. O inestimabilis pietas bñ dicti dei: displicēt illi q̄cunqꝫ pctā: sed sup oia desperationē abhorret. Et sumo hic desperationē quā cōcomitat impenitentia finalis: ꝓbamus qđ dicimꝰ. nā Hieroꝰ ad Rusticū monachū inqt. Nihil sic offendit dcū sicut cor impenitēs. Solū desperatiōis crimē est qđ veniā cōsequi nō pōt. Et Leo papa de pe. di. iij. ca. iter oia. iudā sic alloquit. Sceleratior oīb⁹ o iuda ⁊ infelicior extitisti quē non pnia reuocauit ad dñm: ꝑ desperatio traxit ad laqueuz. ¶ Scōm dubiū fuit vtꝫ desperatio sit maximuz pctōꝫ Ad qđ rñdet Tho. scđa scđe. q. xx. q peccata q̄ opponunt ⁊tutib⁹ theologicis sunt ꝑm suuz genꝰ aliis peccatis ḡuiora. Cū eñ ⁊tutes theologice habeāt deum ꝓ obiecto: pctā eis opposita imporāt directe ⁊ pncipaliter auersionez a deo. In quolibet autē peccato mortali pncipalis rō mali ⁊ grauitas ē ex hoc q auertit a deo Si eñ esse posset ꝙuersio ad bonuz cōmutabile sine auersione a deo: q̄uis eēt inordinata non esset pctm̄ mortale. Et ideo illud qđ pmo ⁊ p se habet auersionē a deo est grauissimū inter peccata mortalia. Uirtutib⁹ autē theologicis opponunt infidelitas: odiū dei ⁊ desperatio. Inter q̄ odium ⁊ infidelitas si desperationi cōparent inuenient ꝑm se q̄dem. i. ꝑm rōnem ꝓprie speciei grauiora. Infidelitas eñ pꝛouenit ex ꝫ qđ hō ipam dei veritatē nō credit. Odiū dei p uenit ex ꝫ q volūtas hois ipi diuine bonitati ꝙtrariat. Desperatio aūt ex ꝫ q hō non sperat se bonitatē dei pticipare. Ex quo ptz q infidelitas ⁊ odiū sunt ꝙtra deū ꝑm q ipse est. desperatio autez ꝑm q ei⁹ bonū participat a nob. Uñ maius pctm̄ est ꝑm se loquendo nō credere dei ⁊itatē vel odire deū q̄ nō sperare ꝙsequi gratiam ⁊ gloriā ab ipo. Ez si cōparet desperatio ad ista duo ex pte nr̄a: sic desperatio est periculosior: qz p spem reuocamur a malis: ⁊ introducimur in bona ꝓsequēda: ⁊ ideo sublata spe infrenata hoies labunt vitia ⁊ a bonis opib⁹ retrahunt. Uñ glosa sup li. Numeroꝝ ait. nihil est execrabili⁹ desperatiōe: quā q̄ hz ⁊ i generalibus hui⁹ vite laborib⁹: ⁊ qđ prius est in fidei certamine ꝙstantiā pdit. Et Isiđ. lib. de sūmo bono ait. Perpetrare flagiciuz aliqđ mors ase ē: sed desperare ē descēdere in infernū. hec ille. Peccato itaqꝫ desperatiōis iudas obrutꝰ ⁊ ab apl̄atu cecidit ⁊ hereditate celesti priuatus est. ¶ Tertiū dubiū fuit Cur cadente iuda voluerunt apl̄i p electionē matthie numeruz duodenariū cōplere. Ad qđ rñdemus q apl̄i xp̄i debebant esse duodecim ꝓpter tria.

Primo ꝓpter electionem.

Scđo ꝓpter predicationem.

Tertio ꝓpter figurationem.

¶ Primo ꝓpter electionē. Nam xp̄s elegerat duodecim vt pdictum est: ergo cadēte iuda numerus ille vacuus remanebat Et sicut in natura nō datur vacuū: ita nec in ecclesiastica ierarchia siue in ecclesia triūphante siue militante. Propterea cadēte lucifero ⁊ ceteri angelis eius sequentib⁹: successit loco eoꝝ humana natura. Jōo Augꝰ in Enchiridion ait. illud qđ ponit in. ij. Sniaꝝ. di. x. Superna hierl̄m mater nostra: ciuitas dei: nulla ciuiū suoꝝ numerositate fraudabit: aut etiā vberiore fortasse copia regnabit. Neqꝫ eñ numeꝝ imundoꝝ spirituū nouimus: in quorum locuz succedentes filij catholice matris que sterilis apparebat in terris ea pace de qua illi ceciderūt sine vllo temporis termino ꝑmanebunt. hec ille. Sic a simili in locum a xp̄o pordinatum a quo iudas cecidérat: aliqs alius erat reponēdus. Scđo apl̄i debuerūt esse duodecim ꝓpter pdicationē. Nam ipi pdicaturi erant fidē trinitatis in q̄ttuor partes mūdi. s. orientē: occidentē: meridiē: ⁊ septentrionē. multiplicato autē ter in q̄ttuor constituit duodecim. ꝑm etiā Ptolomeū in. ij. q̄driparti. Duodecim sunt ꝓuincie pncipales mundi: circa mediū habitatiōis: ꝑm q sunt duodecim signa celi. Tertio apl̄i debuerūt esse duodecim ꝓpter figurationē. nā numerus iste in veteri testamento fuit multipliciter figuratꝰ. Prima figura fuit in duodecim ducib⁹. de q̄b⁹ dixit deus abrae. Sup hismael exaudiui te. Ecce benedicā ei ⁊ augebo ⁊ multiplicabo eū valde: duodecim duces generabit: ⁊ faciā illuz in gentem magnā. Isti duces figurarūt apl̄os q̄ duxerūt nos ad deū. Scđa figura fuit in duodecim patriarchis filijs iacob ⁊ patribus totiꝰ populi iacob descendentis: quoꝝ nōia ponunt Gen. xlix. ca. Isti apl̄os duodecim p̄signarūt: quia ipi fuerūt p̄cipui filij dñi nr̄i ihu xp̄i: ex quodā speciali dilectionis munere: qui patres vocant pñt totius populi xp̄iani Tertia figura fuit in duodecim fontib⁹ aquaꝝ de q̄bus dr Exo. xv. ca. Uenerūt filij israel in helim: vbi erāt duodecim fontes aquaꝝ. Apl̄i nanqꝫ fontes fuerūt de q̄bus hausta fuit aqua sapie salutaris. Quarta figura fuit in duodecim vitulis oblatione in dedicatione altaris post cōpletū tabernaculū de q̄bus scribit Numeri. vij. ca. Ihi figura fuerūt apl̄oꝝ q̄ obtulerūt dño corpa in martyrio ad ecclesie catholice dedicationē Quita figura fuit i duodecim exploratoribus missis a moyse ad explorandum terrā ꝓmissionis. sicut habet

Numeri.xiij.ca. Apli tanq̃ vere ꝓtemplatiui ꝙ ꝓtemplationē iuerunt ꝓmi ad patriaz celestem vt dicerent id qđ ponit ad ꝑhilip.iij.ca. Vra ꝙuersatio in celis est. Sexta figura fuit in duodecim viris q̃ de mãdata dñi tulerunt duodecim lapides ꝺ medio iordanis alueo: qñ iordanis ꝙuersus fuit retrorsũ sicut scribit Josue iij.ca. Hi ꝓsignarunt aplos q̃ portarũt duodecim articulos in symbolo ab eis composito. Septima figura fuit in duodecim leunculis i throno Salomonis de q̃bus fit mẽtio. iij. Regl.x. ca. Hi aplos denotabãt q̃bus a deo dictuz fuit Matth.xix.ca. Sedebitis sup thronos duodecim iudicantes duodecim tribus isrl. Octaua figura fuit i duodecim bob⁹ sustinẽtib⁹ mare eneũ vt ptz.iij. Regl.vij.ca. Apostoli q̃dez fuerũt ꝓmi ministri baptismi qđ ꝑ mare eneum figurari põt. q̃b⁹ dixit xp̃s Mat.vltl.ca. Euntes baptizate oĩes gentes. Nona figura fuit i duodecim iugis boũ in q̃bus arabat heliseus. vt scribitur.iij. Regl.xix.ca. Heliseus figurat xp̃m q̃ interp̃tatur deus meus saluator q̃ arat agrũ suũ. i. ecclesiã duodecim aplis quoz etiã apostolicã vitã suadet alios accipe ꝑ imitationem dicẽs Matth.xj.ca. Tollite iugũ meũ super vos. Decima figura fuit in duodecim prophetis q̃ recte ꝙuenit aplis q̃ fuerũt pphete noui testamenti. Numerus insup duodenari⁹ celebratus fuit a Romanis q̃ acceperũt a grecis legẽ duodecim tabulaz sicut nos accepim⁹ ab aplis legẽ duodecim articuloz fidei. Nã vt notat.ff.ꝺ origine iurl.l.ij.§. exactis Romani miserũt decẽ viros ad grecos ꝑ copia illaz leguz habenda: q̃ vocant leges duodecim tabularũ. Igit a spũsancto edocti aplí moti fuerũt: vt vi debim⁹ ad electionẽ Matthie: vt sic in eis eẽt numerus duodenarius perfectus.

Qualit singularis fuit ⁊ sãcta electio Matthie respectu eligẽtũ: respectu modi eligẽdi. respectu electi. Ca.II

Decũdũ mysterium ꝙtemplandũ de electione Matthie dicit qualitatis. In quo videbimus qualiter electio illa fuit debite iuste ⁊ sãctissime celebrata: triplici respectu.

Primo respectu eligentium.

Secõ respectu modi eligendi.

Tertio respectu electi.

¶ Primo inquã fuit debite celebrata respectu eligentiũ. Electores eñ fuerũt magne auctoritatis: q̃ fuerũt apli q̃ sunt ꝓncipes mũdi. ianitores ecclie: ⁊ iudices seculi. Ad ipos ⁊ non ad alios spectabat talis electio: q̃ ad hãc pficiẽdã cõsulte vt aparebit ꝙuenerũt. Nã vt inq̃t Bonauen. in suo.j.di.xj. Sicut q̃ttuoz fuerũt cõcilia ꝓncipalia patz: de q̃b⁹ ꝺr.xv.ca. Canones. ita q̃ttuoz fuerũt ꝙcilia aplorz in ꝓmitiua ecclesia. Primũ fuit ad electionẽ matthie. Secõz ad ad electionẽ septẽ diaconorz Actl.vj.ca. Tertium ad nõ imponenda legalia gentib⁹ Actl.xv. ca. Quartũ ad tolleranda legalia ad tp̃s. Actl. xv.ca. ¶ Secõ electio illa fuit debite celebrata respectu modi eligendi. Inchoata q̃dẽ fuit ab exhortatõe salutifera: dum petrus aplorz princeps exurgens in medio: vbi erat turba hoĩm fere centuz viginti dixit. Viri fratres oportet implere scripturã: quã ꝓdixit spũssanctus per os Dauid de Juda: q̃ fuit dux eoz. q̃ cõprehẽderunt ihm: q̃ cõnumerat⁹ erat in nobis: ⁊ sortit⁹ est sortẽ ministerij huj⁹. Et accipit hic sors propte ꝯm Nico. de lyra. Et ꝺ q̃dez possedit agrũ idest. possideri fecit ꝺ mercede iniq̃tatis. Quia triginta denarios q̃b⁹ inique vẽdiderat xp̃m i tẽplo piecit Ex q̃b⁹ ꝓncipes sacerdotũ emerũt agrum ꝑ sepultura pegrinorz vt habet Mat. xxvij.ca. Alij aũt dicũt q̃ iudas fuit ibi sepultus ⁊ sic possedit agrũ illũ. Sed vt dicit Nico. de lyra hoc nõ est verisile: q̃ ꝓncipes sacerdotum erãt intenti circa mortẽ xp̃i ꝓcurandã: ꝑpter qđ nõ ita cito emerũt illũ agrũ. Nec etiam ager ille empt⁹: statim fuit ꝑ sepultura dispositus: ⁊ sic videt fuisse tp̃s intermediuz. Judas aũt eadẽ die q̃ piecit argenteos videt se suspendisse: ꝓpter qđ expositio ꝓma melioz videtur. Sequunt ꝛba petri. Et suspensus scilz iudas crepuit medius: ⁊ diffusa sunt oia viscera eius Et notũ factuz ẽ oibus habitãtibus hierlm scz enorme factũ iude: ita vt apellaretur ager ille lingua eorũ Ageldemach. hoc est ager sanguinis. Sciendũ hoc loco ꝯm Nico. de lyra. qđ ille due dictiones ageldemach: agrũ sanguinis in latinũ singnificãtes: nõ sunt ꝓpie hebraice: sed magi syriace. Tñ lingua hebraica ⁊ syriaca sũt valde ꝓpinque. vt dicit Hiero⁹ in prologo galeato. Judei autẽ notabiliter lr̃ati magi vtebant lingua syra ⁊ hebraica. vnde ⁊ libri eoruz qui sũt extra bibliã: ꝑ mangna parte scripti sũt in syro idiomate lr̃is tñ hebraicis: qđ de facili põt fieri: q̃ lr̃e hic ⁊ ibi sunt eiusdẽ numeri ⁊ soni: differentes tñ in caracteribus. Subdidit petrus. Scriptũ est enĩ in libro psalmorz. fiat habitatio eorum deserta: ⁊ nõ sit qui in habitet in ea. Et epatum eius accipiat alter. Notandum qđ verbũ illud fiat habitatio eoruz deserta. ponit pſ. lxviij. Et illud qđ sequit. Epatuz eius accipiat alter. scribit. cviij. vterq̃ tñ psalm⁹ intitulat a Dauid tãq̃ ab auctore. Cõiũxit autẽ petr⁹ istas duas auctoritates simul: q̃ loquẽbãt

E

de pena p morte xpi inflicta. hma loquit de pena sacerdotū morte xpi procurantiū. In penam eñ mortis xpi templum z ciuitas hierlm fuerūt destructa p Romanos z sacerdotes ptim interfecti z partim captiuati. Et h ē qđ pdixit Dauid. fiat cōmoratio. i. habitatio eoꝝ deserta Si vo loquit de pena iude pditoris. Et h ē qđ dicit. Episcopatuz eiꝰ accipiat alter. Cōclusit itaqꝫ petrus dicēs. oportet g ex his viris q nobiscū sūt cōgregati oīm tpe q intrauit z exiuit inter nos dñs ihs incipiens a baptismate Johis vsqꝫ in diem q assumptꝰ est a nobis testem resurrectionis eius nobiscū fieri: vnum ex his. Et statuerunt scz elegerūt duos: Joseph q vocabat barsabas: q cognominatꝰ est iustus. z Matthiaz sm aliqs iste barsabas fuit ille q cum paulo ad apl'atum assumptꝰ fuit. de quo fit mētio Actꝫ. xiij. ca. Sed Nico. de lyra super. j. ca. z. iiij. ca. Actuū apl'oꝝ: asserit aliū fuisse. Nā iste cognominatꝰ est barsabas. Ille vero barnabas. Iste barsabas fuit filius alfei. z sic de galilea oriundus. Ille vo barnabas dr cyprinus. i. ō cypronatꝰ. de quo mētionē facit Hieroꝰ in li. ō viris illustribꝰ. Cōsequēter apli pscuti sunt electionē Matthie cū oratione deuota Nā orātes dixerunt. Tu dñe q corda nosti oim ostende quem elegeris ex his duobꝰ: vnū accipe locū ministerij huius z apl'atus: de quo p̄uaricatꝰ ē iudas vt abiret in locū suū: z dederūt sortes eis. Quidam dicunt vt Hieroꝰ z Beda. q he sortes tales fuerūt qles ille q̄z in lege veteri creberrimꝰ vsus erat. ō q̄b' scribit Prouꝫ. xvj. Sortes mittūtur in sinū: sed a dño temperant. Exquo inquit Nico. de lyra. Qđ vti sortibꝰ est ex vario euētu seu dispositiōe alicuius rei sensibilis pposite terminare aliqđ dubiū vel incertuz. Sicut ex festucis ppositis: p ō q aliqs accipit breuiorem vel longiorem: seu in pjectiōe taxillorū p ō q aliqs pjcit plura vl pauca puncta: vel ex consimilibꝰ aliqđ dubiū inter homies determinatur. Et si hoc fiat ad alicuius rei diuisionē inter homies vt p hoc determinet q̄s: quā partē accipiat vocat sors diuisoria. Si aūt hoc fiat ad aliquid determinate agendū: vocatur sors consultoria. Si vo fiat vt pcognoscatur aliqđ futurum cōtingens vt inqt Tho. scđa scđe. q. xcv. ar. iij. vocatur sors diuinatoria: vti sorte diuisoria licitū est dūmodo non adsit ibi aliqua superstitio: puta inuocatio demonis vel expectatio euentus rei ab influētia planetaꝝ z similia Sortibꝰ vero cōsultoriis z diuinatoriis maxie in electionibꝰ p̄latoꝝ ecclesie abstinendū ē. vt scribit. xxvj. q. j. ca. non statim. ca. hi qui. ca. nō exemplo Et de sortilegijs p totū. nec obstat qz in electione Matthie vsi sūt sortibꝰ. Quia vt ait Beda. p̄uilegia paucoꝝ cōmunē legem non faciūt. Et apostoli in hoc moti fuerunt ex familiari cōsortio spūssancti z sine aliqua superstitiōe. ¶ Tertio fuit illa electio debite celebrata respectu electi qui fuit Matthias rectꝰ: simplex: pbus: mundus: iustus: innocens: impollutꝰ. Cecidit eñ sors sup illū. Et factus ē cum undecimus ap'us impleuitqꝫ numerū illū Nota dū hoc loco q Biony. qui fuit Pauli discipulus: videtur aliud sentire de sorte illa q̄ ceteri. Ait nanqꝫ sic in libro Ecclesiastice ierarchie ō diuina sorte que super Matthiam cecidit Aliq̄ quedā alia dixerūt non religiose sicut arbitroz. Mea autē intentionē z ipe dicā. Videtur eñ mihi eloquia diuina sortē noiare theareticū qdam donū demōstrans illi theartico choro: a diuina electione susceptuz: hec ille. In q̄b' verbis innuit q illa sors nihil aliud fuit nisi q̄dam splendoꝝ z radius sup Matthiā diuinitꝰ emissus: p quē ipe ostendebat in apostoluz assumendus. Sed re vera esse pōt vtrūqꝫ: z q apostoli vsi sunt sortibꝰ ne a lege discreparent in qua sūmus sacerdos sorte querebat. Et q radiꝰ emicuerit sup Matthiā. Qui apostolicā dignitatem cuz tanta deuotione ac intentiōe recta tamen ex pte sui q̄ ex pte apl'oꝝ fuit assecutus. O q̄ miserabilis est tēporū hoꝝ p̄dictio. O q̄ desiderandus ecclesie status. O q̄ lugēda xpiane religionis iactura. qñ dignitates eccl'ie q̄sepe confe runt indignis: nihil vtiqꝫ ē qđ magis officiat ecclesie dei: q̄ q indigni assumunt plati ad regimen alioꝝ. Sed de hoc satis dictū est i sermone de ambitione in quadragesimali nr̄o.

Qualiter beatꝰ Matthias p̄dicauit constanter veritatem euangelicam sequētibꝰ signis ob quā martyrij coronam accepit. Capl'm. III.

Tertiū mysteriū cōtemplandū ō electione Matthie ꝓvtilitatis. fuit nanqꝫ electio illa z assumptio vtilis ppter tria.

Primo ppter veritatis p̄dicationem.

Scōo ppter miraculoꝝ opationem.

Tertio ppter martyrij tollerationem.

¶ Primo fuit vtilis assumptio Matthie ad apostolatū ppter veritatis euāgelice p̄dicationē. Nā p̄dicauit euangeliū xpi i Macedonia z i iudea de q̄ sic scribit in q̄dā legēda: q̄ transeuntes iuenit: Matthias de tribu iuda z ciuitate bethleē illustri psapia oriūdus fuit Qui ſris traditus oēm in breui legis z ppheteꝝ sciētiā apprehēdit: lasciuiā quoqꝫ abhorrens puerilesānos moꝝ maturitate vincebat. Informatus

quoq; anim⁹ ei⁹ ad ꝓtutē. vt eēt ad intelligētiā habilis: ad miscōiaz facilis: in ꝓsperis nō elatus i aduersis ꝓstans: ⁊ in trepidis satagebat: vt qō sensu ꝓceperat ope compleret: ⁊ oris doctrinā man⁹ operatiōe mōstraret. Hic cū p iudeā ꝓdicaret ⁊ coram pōtifice accusarēt in multis. Rñdit de obiectis: q̄ crimina dicitis nō oportet me cūcta dicere: qm̄ xp̄ianū eē nō ē criminis sed glie. Cui pōtifex. Si tibi dant inducie vis penitere, ⁊ ille. absit vt a ꝓpitate quā semel iueni p apostasiā digrediar. Cōstantissime itaq; xp̄m ꝓdicando magnificauit. ¶ Scōo fuit assūptio vtilis ꝓpter miraculoz operationē multa nāq; miracula p illū operatus ē de⁹. Nam in macedonia quandā potionē toxicatā q̄ visu cūctos prouabat quā sibi dederūt in noie xp̄i bibit ⁊ nullam lesionē incurrit. Et cuz illa potio cōplures alios excecasset ille singulis manuz imponens oēs in xp̄i noie illuminauit: multaq; alia signa fecit ꝓpter q̄ multi crediderūt in xp̄m. ¶ Tertio fuit vtilis assumptio matthie ꝓpter martyrij tollerationē. Nā lz aliqui dicāt q̄ post multa bona opa in pace quieuit. tñ credit q̄ martyrio fuerit coronat⁹: de quo etiaz diuersa narrant. Nam q̄dā asserūt eū fuisse lapidib⁹ obrutū. Alij fuisse crucifixū. Nōnulli ꝙ securi more romano ꝓcussum. Potuit esse q̄ oia concurrerint ⁊ q̄ fuit cruci affixus ⁊ cum non cito extingueretur q̄ fuerit lapidat⁹ ⁊ anteq; spirituz exhalaret q̄ fuerit securi ꝓcussus. Hui⁹ corp⁹ rome in ecclesia sancte marie maioris sub lapide porfirico sepultum esse ꝓhibetur. Et ibidem caput eius populo demonstratur. Quidaz vero aiunt q̄ corpus illud de iudea romā deinde treuerim fuit trāslatum. anima ꝙo cum angelis ⁊ sanctis gaudet in celis vbi fruitur eterno bono. Ad quod nos perducat ille iesus filius dei qui cum patre ⁊ spiritusancto viuit ⁊ regnat in secula seculoz. Amen.

Sermo. xlij. ꝺ gloria beati Bartholomei apostoli que magna ostēdit ex triplici eius excellentia:

MAgna est gloria eius. Scribunt hec ꝙba psalmo. xx. Licet ingētissima sit gl'ia sanctoz quā habēt i regno celoz: tñ ⁊ illa qua i ecclesia militante illustrāt admirabilis est ⁊ copiosa. Ubiq; nanq; ⁊ quotidie nomē illoz sanctū ⁊ venerabile ꝓdicatur atq; de cōplurimis per anni circulū festiuitas in ecclesia celebrat. Ho die ꝙo celebris memoria recolit beati apostoli bartholomei quē omnes fideles deuotissime venerant. Hic vnus fuit ex duodecim apostolis quē aiūt nōnulli ex nobilib⁹ parentib⁹ ortū scz rege indie ⁊ cū diutino detēt⁹ errore idolox fuisset tandē audita fama ⁊ sanctitate ac miraculis ihu xp̄i in iudeā abijt: vbi ad xp̄m ꝙuersus ꝓpetuo ei adhesit ⁊ post suscepti spiritūsanctū euangeliū feruētissime ꝓdicauit. Merito igit in hoc ꝓmone de ipius gloria tractare debem⁹ quam dixit magnam illuminatus ꝓpheta ꝓpter triplicem eius excellentiam.

Prima dicit idolatrie destructio.
Scōa martyrij tolleratio.
Tertia corporis conseruatio.

Qualiter beat⁹ bartholome⁹ ꝓdicās in india idolatriā extinxit. Et de idolatrie diffinitione originatione ⁊ grauj offensione. Capl'm. I.

PRima excellentia beati bartholomei ostēdens magnitudinez glorie ei⁹ ꝺz idolatrie destructio. Nam in india idola destruxit ⁊ populos ad xp̄m ꝙuertit. Accessit q̄dem ibi ad tēplū in quo erat idolū noie astaroth in quo q̄dā demon habitabat q̄ se languentes curare dicebat. Sed cū templū languētib⁹ plenuz esset. Et nullum ab idolo respōsū hꝫ possent ad aliā ciuitatem ꝓcesserūt: vbi aliud idolū noie berith colebat. Et interrogantib⁹ cur sibi astaroth respōsum nō daret. Rñdit berith. Be⁹ vester cathenis igneis cōstrict⁹ nec respirare nec aliq̄d audet ab illa hora qua apl's dei bartholome⁹ indiam intrauit. Dicūt illi q̄s est iste bartholome⁹ Et demon rñdit. Amicus est dei oīpotētis Et ideo venit in istā ꝓinciā: vt oēs deos indie euacuet. At illi. dic nobis signa ei⁹ vt cuz inuenire possim⁹. Quib⁹ demō ait. Capilli ei⁹ nigri ⁊ crispi. Caro ei⁹ cādida: oculi grandes: nares eq̄les ⁊ directe: barba ꝓlixa hñs paucos canos: statura eq̄lis: induit pallio albo q̄ ꝑ singulos angulos gēmas hz purpureas. Viginti sex āni sūt exquo vestes ⁊ sandalia ei⁹ nec veterascūt nec sordidant. Centies flexis genib⁹ per diē orat ⁊ cencies p noctē. Angeli cū eo ambulāt q̄ nū q̄ eū fatigari nec esurire ꝑmittūt. Semper eodē vultu ⁊ aio letus ac hilaris ꝓseuerat. Oia ꝑuidet: oia nouit: oim gentiū linguas itelligit. Et q̄ vobiscū loquor ipe iam nouit: ⁊ q̄ quaretis eū si vult ostēdet se vobis si aūt nō vult nō poteritis inuenire. Rogo aūt vos vt cū eū inueneritis rogate cuz ne huc veniat ne angeli sui hoc mihi faciant q̄ socio meo iam fecerunt. Cū ergo per duos dies solicite querentes eum minime inuenissent q̄daz die q̄dam demoniac⁹ exclamauit dicens Apostole dei bartholomee

Incēdunt me oratiōes tue. Cui aplūs. obmutesce ⁊ exi ab eo: ⁊ statim liberatus est. Quod audiens rex regionis illius polemius cū haberet filiā lunaticā misit ad apostolū rogans vt ad se veniret. ⁊ filiā suā sanaret. Ad quam cum aplūs venisset ⁊ eam cathenis ligatā videret. q̄ accedentes ad illam morsibus lacerabat: iussit eam solui. Et cum ministri ad eaz accedere nō audederent dixit. Ego demoniū q̄ in ea erat iam ligatū teneo ⁊ vos timetis Et statim soluta ⁊ liberata est. Tunc rex camelos auro ⁊ argento ⁊ lapidibus p̄ciosis onerauit ⁊ apostoluz inquiri faciens eū nullatenus inuenire potuit. Mane autem sequenti aparens apostolus cuz solo rege in cubiculo dixit ei. vt quid me cum argento et auro tota die quesisti. Ista munera sunt necessaria his qui terrena requirūt. Ego nihil terrenum nihil carnale desidero. Tūc sanctus Bartholomeus cepit euz multa de mysterio nostre redēptionis docere ostendens inter cetera christum vicisse diabolū p̄ mirabilem congruētiā: potentiam: iusticiam: ⁊ sapientiā: congruū eñ fuit vt qui filium v̄ginis. id ē. adam factum de terra dum adhuc esset virgo vinceret a filio v̄ginis vinceret. Potenter quoq; ip̄m vicit cuz de sua dominatiōe potēter eiecit: quaz diabolꝰ p̄ delectione p̄imi homis vsurpauit. Et sicut alicuius victor tyranni comites suos mittit vt eius titulos vbiq; erigant ⁊ tyrāni deiciāt Sic xp̄s victor nūcios vbiq; mittit vt diaboli cultum euacuent ⁊ xp̄i statuant. Juste quoq; diabolum vicit. q̄ iustum est vt qui comedentem hoiem vincēs detinebat: ieiunāte hoīe victuz hominē amplius nō teneret. Sapienter autem illum supauit duz ars diaboli deludit arte xp̄i nam dum xp̄s in deserto ieiunauit anhelabat diabolus illū agnoscere si deus eēt ⁊ ex hoc cogitabat q̄ si nō esuriret post quadraginta dies deꝰ erat. Si vero esuriret q̄ hō esset ⁊ tunc ip̄m vt p̄imū hominē per cibum deuinceret. Sed cognosci deus nō potuit: quia esuriuit: nec vinci: quia eius temptationi non cessit. Cum ergo eidem sacramenta fidei p̄dicasset dixit regi q̄ si baptizari vellet deum suum cathenis ligatū sibi ostenderet. Sequenti ergo die iuxta regi palatium dum pontifices idolo sacrificarēt cepit clamare demon ac dicere. Cessate miseri sacrificare nobis ne peiora me patiamini q̄ cathenis igneis ab angelis ibu xp̄i ligatus sum Statim q̄ oīnes miserūt funes vt simulacrū euerterēt: sed non potuerūt. apostolꝰ autem demoni p̄cepit vt inde exiens idolum ip̄m cōminueret: qui statim exiens oīa idola templi per seip̄m confregit Deinde fusa oratiōe ab apostolo omnes infirmi sanati sunt. Apostolꝰ autē templuz deo dedicauit ⁊ demonem in desertum abire cepit. Tunc angelus domini ibidez apparuit ⁊ templum circūuolans in q̄ttuor angulis signū crucis digito suo sculpsit dicens: hec dic̄ dñs. Sicut vos omnes ab infirmitate vestra mūdabui. Ita ⁊ templuz hoc ab omni sorde mundabitur ⁊ habitatorem eius quem apostolus in deserto locum abire p̄cepit p̄ius vobis ostēdam quem videntes ne timeatis. Sed quale sit gnum in lapidibus his sculpsi tale in vr̄is frontibus imp̄rimatis. Tunc ostēdit eis ethiopem nigriorē fuligini: facie acuta: barba ꝓlixa: crinib⁹ vsq; ad pedes p̄tensis: oculis igneis vt ferrū ignitū scintilla emittētib⁹ flāmas sulphureas ex oculis ⁊ ore spirātē. cathenis igneis vinctū retro manibus. Et dixit ei angelus: quoniaz iussionē apostoli audisti ⁊ de templo oia idola confregisti soluā te vt vadas in talem locū vbi nullus hō morat ⁊ ibidem sis vsq; ad dic̄ iudic̄ij. Ille aūt solutus cum magno strepitu ⁊ vlulatu disparuit Angelus aūt dñi in celū cunctis vidētibus euolauit. tunc rex cum vxore ⁊ filijs omniq; populo baptizatus est ⁊ relicto regno aplī discipulus est effectꝰ. Sed vt p̄dicta clarius intelligant ⁊ ne credant falsa esse atq; conficta tria in hac p̄te de idolatria sūt declaranda:

Primū q̄d est idolatria.

Secūm vnde ortum habuit.

Tertium vtr sit grauissimū peccatoꝝ.

Ad p̄muz dicim⁹ ꝑm sniaz Jsiō. li. vij. ethi. ⁊ sc̄ti Tho. sc̄da sc̄de. q. xciij. Ex idolatria ē cultus q̄ soli deo debeā exhibit⁹ creature. Nā idolatria idoloꝝ seruitꝰ siue cultura interp̄tat. latria eñ grece latine seruitꝰ dr q̄ p̄tum ad veraz religionē attinet nō nisi vni ⁊ soli deo debeur: hāc sicut impia supbia siue hoim siue demoniū sibi exhiberi iubet vel cupit. Ita pia hūilitas vel hoim vel angeloꝝ vel sanctoꝝ sibi oblataz recusat: ⁊ cui debeā ostendit: sicut paul⁹ ⁊ barnabas fecerūt de q̄b⁹ scribit Actl. xl. ca. Ex cuz listris ꝓpter miracula q̄ fiebant vellēt ip̄is p̄li diuinū honorē tribuere ⁊ dare thura: dicentes dij siles facti hoīb⁹ descēderūt ad nos. Et vocabāt barnabā iouē: paulū v̄o mercuriū. q̄ ipse erat dux v̄bi. Illi conscissis tunicis suis exilerūt in turbas clamātes ⁊ dicentes: viri q̄d h̄ facitis: ⁊ nos mortales sum⁹ siles vobis homies Igit̄ idolatria dr a latria ⁊ idolo. Idolū autez ē simulacrū: q̄d hūana effigie factū ⁊ ꝓsecratū est: iuxta vocabuli interp̄tationē. Idos enim grece formā sonat: ⁊ ab eo p diminutionē: idolū deductū q̄d apud nos formulā facit. Igitur omnis forma vel formula idolū se dici exposcit Quidā v̄o impite dicūt idoluz ex dolo sūpsisse nomē eo q̄ diabolꝰ creature cultū diuini nois

luerit. Dicunt insup idola simulacra. Nã simulacra a similitudine nũcupant eo q manu artificis ex lapide aliaue materia eoꝝ vult⁹ imitãtur: q̃ꝝ honore fungunt simulacra dicta: vel p eo q sũt silia vel p eo q simulata atq; conficta Simulacra p̃mus exluto fecit hismael fm hebreos. fm vo gẽtiles p̃mus fuit pmetheus. Greci vo referunt q fuit cetrops. Fuit aũt pmethe⁹ tpe Jacob frater athlãt astrologi de q̃bus mẽta loq̃t Aug⁹ li. xviij. de ci. dei. ca. viij. Hic pmethe⁹ p̃im⁹ dict⁹ ẽ fecisse hoies: tũ q; de rudib⁹ fecit doctos: tũ q; legit fecisse hoiuz imagines q̃s arte q̃dam deambulare faciebat. Cetrops vo fuit ille q̃ metu plagaꝝ egypti vt dicit mgr̃ i hist̃oria scholastica: fugit i greciã t cõdidit athenas: et p̃mus bouẽ imolauit ioui.

¶ Scõm qõ declarãdũ: vñ oꝛtũ habuit idolatria: t ad h̃ assignari solẽt tres oꝛiginales cause Prima oꝛ inoꝛdinata affectio.

Scda naturalis delectatio.

Tertia negligens cõsideratio.

¶ Prima causa fuit inoꝛdinata affectio quã tãgit Lactanti⁹ li. j. diuinaꝝ instit. t Isid⁹. vbi supra. Nã fuerũt q̃dã vbium cõditoꝛes aut viri fortes: q̃b⁹ mortuis homies q̃ eos dilexerũt simulacra fin xerunt: vt haberent aliq̃ ex imaginis ꝓtemplatione solatiũ. Et vt recitat mgr̃ in hist̃oria scholastica a Nino oꝛta sunt idola mõ q̃ sequit̃. ¶ Moꝛtuo siq̃dem belo pr̃e: ninus i solatiũ doloꝛis fieri fecit imaginez patris sui: cui multaz exhibebat reuerentiã: hinc hoies regionis vt ei adularenk t nõnulli timoꝛe ducti diuinos honoꝛes imagini exhibere ceperũt hui⁹ exẽplo plures charl suis moꝛtuis imagines dedicare ceperũt. Et sicut ab idolo beli cetera traxerunt oꝛiginẽ: sic ab eius noie: noia generalit̃ acceperũt. Sicut eñ belus dictus ẽ ab assirijs sic t alie nationes fm idiomata t linguaꝝ varietates: alie bel: alie baal: alie baalim: alie belfegoꝛ: alie bẽlzebuch: eoꝛuz idola vocauerunt Diophant⁹ vo lacedemoñ auctoꝛ libꝛos scripsit antiquitatuz. xiiij. In q̃bus ait. Sirofanẽ egyptiuz familia substãtia locupletẽ: filium genuisse quẽ velut enoꝛmis substãtie successoꝛem ineffabili vltra q̃ paternitas exigebat affectu diligebat: is dũ aduersus foꝛtune incursib⁹ raperet patrẽ insupabili affecit meroꝛe. Qui filij simulacrũ in suis edib⁹ instituit: vniuersa vero familia in dñi adulatione aut coꝛonas plectere aut floꝛes inferre aut odoꝛamẽta simulacro succendere ꝓsuecuit. Nõnulli etiã seruoꝝ culpabiles dñi furtiã cuitates ad simulacrũ ꝓfugi veniam merebãt: hec t hmõi facta sũt post diluuiũ Nã vt ait Tho. vbi supra arti. iiij. in respõsione ad scdm articulũ In p̃ma etate nõ fuit idolatria ꝓpter recentẽ memoriã creationis mundi ex q̃ adhuc vigebat cognitio vnius dei i mẽte hominũ. In. vj. etiã etate idolatria est exclusa: p vtutem t doctrinã xp̃i qui de diabolo triumphauit. Scda causa oꝛiginalis vñ oꝛtũ habuit idolatria fuit naturalis delectatio. hõ eñ naturaliter de rep̃sentatione delectat̃; ideo homines rudes a p̃ncipio vidẽtes p diligentiã artificũ imagines hominũ fieri diuinitatis cultũ eis impenderẽt. Quidã insup p quãdã nefariã artẽ imagines quasdã cõstituebant q̃ vtute de monũ aliquos certos effect⁹ habebãt vñ putabant in ip̃is imaginib⁹ esse aliquid diuinitatis t p ꝓsequẽs diuinũ cultuz illis exhibebãt. Et hec fuit opinio hermetis termegisti. vt Aug⁹ dicit in. viij. de ciui. dei. Tertia causa originalis vñ oꝛta est idolatria oꝛ dei inconsideratio. Negligentes q̃dẽ hoies ad ꝓsiderãdã excellentiã dei veri: q̃busdã creaturis ꝓpter aliquã excellentẽ vtutẽ diuinitatis cultũ exhibuerũt. sicut dixim⁹ in fmone de simplicitate dei t in sermone de aia. vñ Lactãti⁹ li. j. diuina. instit. ait. illos q̃s deus impiti t insipientes tã q̃ deos t nũcupãt t adoꝛãt: nemo est cã inconsideratus qui nõ itelligat fuisse moꝛtales Quõ g̃ inq̃t aliq̃s dij crediti sunt nimiruz q; reges maximi ac potentissimi fuerũt: ob merita suarum virtutuz aut munez aut artiũ repertarũ: cum cari fuissent his q̃b⁹ imperauerãt in memoriaz sunt ꝓsecrati: qõ si q̃s dubitet res eoꝝ gestas t facta cõsideret q̃ vniusa tã poete q̃ hist̃orici veteres pdiderũt. hec ille. Cũ g̃ singulis dijs statue dedicarenk: demones hoibus errantibus colendos se exhibuerũt i idolis dando respõsa t aliqua que videbank hoibus mirabilia faciendo

¶ Tertiũ qõ erat declarandũ vt q̃ idolatria sit grauissimuz pct̃oꝝ Et ad hoc rñdet̃ p glo. sup xv. ca. Leui. ici q̃ ait Oẽ pctũ imũdicia est aie Sed idolatria maxia Aduertẽdũ tñ fm Tho. q grauitas alicuius pcti põt attendi dupliciter Uno mõ ex pte ip̃ius peccati: t sic pctũ idolatrie est grauissimũ Sicut eñ in terrena republica grauissimũ esse videt̃ q aliquis honoꝛem regiũ alteri impendat q̃ꝝ vero regi. q; q̃tum in se est totũ reipublice pturbat oꝛdinẽ: ita i peccatis q̃ ꝓtra deum cõmittunk: que tamẽ sunt maxima: grauissimũ esse videt̃ q aliquis honoꝛẽ diuinum creature impendat: quia q̃tum in se est facit alium deum in mundo minuens p̃ncipatum diuinũ. Si vero obijceret̃. q pessimuz optimo oponit̃ vt dicit. viij. ethic̃. Sed cult⁹ interioꝛ q̃ ꝓsistit in fide spe t charitate ẽ melioꝛ q̃ cultus exterioꝛ. ergo infidelitas desperatio t odiuz dei que oponunk cultui interiori sunt grauioꝛa peccata q̃ idolatria q̃ oponit̃ cultui

exteriori. Rñderi possum⁹ ꝑm Tho. Q idolatria ꝓsupponit iteriorē infidelitatē ⁊ adijcit exterius indebitū cultū. Sic ño sit exterior tñ idolatria absq; iteriori infidelitate addit culpa falsitatis. Scdo ꝑt attēdi ḡuitas pcti ex pte peccātis: sicut grauio⁹ est pctm̄ ei⁹ q̄ peccat scienter q̄ q̄ peccat ignorāter: ⁊ ꝑm ꝫ grauius peccāt heretici q̄ sciēter corrūpū: fidē quaz acceperūt q̄ idolatria ignorāter peccātes. Et sic̄ iter etiā aliqua alia pctā pñt esse maiora ꝓpt maiorē ꝓtēptū peccātis. Cōtra pctm̄ igit idolatrie ꝓdicauit efficacissime beat⁹ bartholome⁹ qđ in puincia indie vt ꝓdictum est virtuose deleuit.

Qualit̄ i albano maioris armenie beatus bartholome⁹ passus ē martyriū de cui⁹ passione varia ē opinio q̄ tñ facile ꝓcordat. Capl̄m .II.

Ecūda excellentia beati bartholomei ostendēs magnitudinē glorie illi⁹ ꝺ martyrij tolleratio. Trāsiuit q̄pe ex ꝫ mūdo glorioso martyrio coronat⁹. Nā post q̄ rex polemi⁹ sacz baptisma suscepit vt ponit in legēda oēs tēplorū pōtifices ꝓgregati ad astragē regē fratrē ei⁹ cōuenerūt. Et de deoz suoz amissiōe ⁊ tēpli subuersione: ⁊ regis p artē magicaz deceptione ꝫ apl̄m sūt cōquesti. astrages ḡ rex indignat⁹ mille viros armatos ad capiēdū apl̄m destinauit q̄ cū adduct⁹ fuisset coz̄ eo dixit ei rex. Tu ne es ille q̄ euertisti fratrē meū. Cui apl̄s. ego illū nō euerti: ꝫ cōuerti. cui rex. sicut tu fecisti frēm meū deū suū relinquere ⁊ tuo credere. sic ⁊ ego te faciā deū tuuz relinq̄re ⁊ meo sacrificare. cui apl̄s. Ego deū quē colebat frater tu⁹ ligaui ⁊ ligatum ostēdi: ⁊ vt simulacrū frāgeret coegi: si sic poteris facere deo meo poteris me ad simulacrū adorādū ꝓuocare: sinautē deos tuos cōminuā ⁊ tu crede deo meo: ꝫ illo dicēte nūciat regi: q̄ de⁹ suus baldach cecidisset ⁊ cōminut⁹ fuisset: qđ rex audiēs purpurā q̄ indutus erat scidit. Et apl̄m fustib⁹ cedi iussit atq; iterfici. ꝺ genē aūt passiōis hui⁹ apl̄i triplex extat opinio Prima eoz q̄ dicunt q̄ fuit crucifixus.
Scda eoz q̄ asserunt q̄ fuit excoriatus.
Tertio alioz q̄ tenēt q̄ fuit capite truncat⁹.
¶ De ꝓma opinione loquit sic beat⁹ dorothe⁹. bartholomeus indis ꝓdicauit q̄ euangeliū ſm̄ matthеū in ꝓpria eoz lingua eis tradidit. Dormiuit in Albano ciuitate magne armenie crucifixus deorsū habens caput. De scda ⁊ tertia opinione ita scripsit Theodor⁹ abbas ⁊ doctor ꝓcipuus apl̄s dei Bartholome⁹ primū in licaonia ꝓdicauit: postmoduz in india ad vltimum in albano vrbe scz maioris armenie. Ubi ꝓmo excoriatus. Tandē capite plexus ibidem sepult⁹ est. Hz cōtrarietas ista facile solui pōt: vt dicat⁹ q̄ ꝓmo crucifixus fuit deinde añq̄ in cruce moreret: depositus: excoriat⁹ fuit. Et postremo capite trūcatus: cui⁹ corpus xp̄iani tulerūt ⁊ honorifice sepelierunt. Rex aūt Astrages ⁊ temploz pontifices a demonib⁹ arrepti mortui sūt. Rex vo polemius in ep̄m ordinat̄ ⁊ viginti annis officiū episcopat⁹ laudabiliter implens plenus ꝟtutibus in pace quieuit. Hz mirari forte quis posset quō bartholomeus in albano maioris armenie sit passus: cū in india ꝓdicando idoloz cultum euacuauerit. Ad qđ respōdeo: quia verisimile est q̄ rex astrages armenie regno ꝓsidebat. Nam vt ait Ysiō. xiij. Ethi. li. armenia sita est inter tauri⁹ ⁊ caucasuz et capadocia vsq; ad caspiū mare protēsa hīs a septētrione Cerannos montes ex cuius collibus Tigris fluuius nascit ⁊ in cuius montib⁹ archa post diluuiū sedisse ꝓhibetur. hec est terra ararach in quā fugerūt filij Senacherib: qui ip̄m in templo dei sui orantez interfecerunt. vt scribit. iiij. Regl. xix. c. Ex quibus colligim⁹ q̄ armenia in die sit cōtigua: ad quā rex Astrages deduci fecit apl̄m bartholomeum.

Qualit̄ corpus apl̄i ꝓseruatuz est mirabiliter q̄ ꝓiectum in mari deuenit ad insulā liparitanā Et inde collectis ossib⁹ q̄ a saracenis fuerūt dispersa deltaū fuit beneuentū vbi deuotiōe singularissima venerat. Capl̄m .III.

Ertia excellētia beati bartholomei gloriā ei⁹ manifestans ꝺ corporis ꝓseruatio: placuit quidem altissimo deo corpus apostoli sui mirabiliter conseruare ossiumq; eius curam gerere specialem. Et hoc tripliciter.
Primo in ꝓiectione.
Scdo in dispersione.
Tertio in veneratione.
¶ Primo deus mirabiliter cōseruauit corpus apl̄i in ꝓiectione: dū em̄ pagani videret ꝓpter signoz frequētiā corpus eius plurimū venerari: indignati loculo plūbeo impositū in mare ꝓcipitauerūt. Et de ꝫ ita scripsit beat⁹ Theodorus supradict⁹: mota ē cū impetu de regionib⁹ armenie archa cū quattuor aliox martyriū archis q̄ similiter dū signa oparent cū ea fuerant in mare ꝓiecte: ⁊ p tātū spatiū maris q̄ttuoz hīs ꝓcedētib⁹ ⁊ tāq̄ ministris obsequiū quodāmodo ap̄o facientib⁹: venerūt in ptes sicilie in insulam q̄ liparis nuncupat: sic ep̄o hostiensi qui

tunc pñs erat reuelatū fuit: venit ad paupcula thesaur⁹ ditissim⁹: venit ad ignobilez p̄ciosissima margarita: venit ad mestam splēdissimū luminare. Alijs ḡ q̄ttuor ad diuersas terras euntib⁹ sanctuz apl̄m in dicta insula reliquerūt. Et eñ p̄dictos q̄ttuor martyres apl̄s retrorsū reliquens vnuz. s. papinū in ciuitate sicilie milas: Aliū ꝟo lucianū noie messinā trāsmisit: reliqs ꝟo duos i calabriā direxit: gregoriū q̄dez in ciuitatē columnā: achaciū aūt i ciuitatē q̄ chalcocaſ. Qui vsq; hodie suffrāgijs suis splēdēt. Susceptꝰ ē ḡ beatꝰ apl̄s cū multis hymnis laudibus ꝛ luminaribꝰ ꝛ templū sibi magnifice fabricaſ. ¶ Scdo deꝰ mirabiliter ꝓseruauit corpus apl̄i in dispersione. anno q̄ppe dñi. cccxxxj Saraceni siciliā inuadētes liparitanā insulaz vbi corꝑ sancti bartholomei quiescebat vastauerūt ac eius sepulcrum ꝓfringētes ossa ipius dispersērūt Illis aūt postea inde recedētibꝰ apparuit apl̄s cuidā monacho dicēs. Surge collige ossa mea q̄ dispersa sūt. Cui ille: q̄ rōne ossa tua colligere aut aliquē honorez tibi exhibere debemꝰ cū nos deleri p̄miseris nec auxiliū nobis impēderis. Cui ille: p multū tps meritis meis dñs huic plō pepcit. Sed eoꝝ pcis nimis inualescentibꝰ ꝛ vsq; ad celū clamātibꝰ iam p eis nō potui veniā obtinere. Sz cū monachus diceret: quō inter tot alioruz ossa sua q̄z inuenirī possent ait: nocte ad ea colligēda ibis. Et ea q̄ vt ignē splēdētia videris ꝓtinus hec leuabis: q̄ oia vt dixerat inueniēs: apl̄i ossa leuauit. Et sup quādā nauē ꝓscendens beneuētū ea trāstulit. ¶ Tertio deus ꝓseruat mirabiliter corpus bartholomei i veneratiōe. Vult equidez illō a fidelibꝰ deuotissime venerari: nā lz singulis diebus anni ecclesia in q̄ ossa illa felicia sūt reposita a fidelibꝰ frequenteſ: verūtn in festo ipiꝰ sācti innumerabilis si dici p̄t xp̄ianoꝝ multitudo ad eandē ꝓfugit: vbi etiam ep̄i oēs suffraganei abbates ꝛ alij ad laudandū deū in suo sācto cōueniūt. Gaude ℣ beneuentana ciuitas: ditata tāto munere ad deū p̄ces tuas ꝓfidenter effunde: sperans indubitāter Bartholomei meritis impetrare q̄d petis: nō ab re disponit sapiētia dei: vt ex liparitana insula sacrū hoc pignꝰ ad te deferreſ. Igiſ Bartholomei p̄sidiuz indesinenter implora: vt per intercessionē illiꝰ liberet te deꝰ ab omni malo ꝛ in sua gratia ꝓseruet.

Sermo quadragesimusterti⁹ ḋ victoria quaz habuerūt sancti apostoli Simon ꝛ Judas in qua ostendit virtus dei que erat in illis.

FOrtes facti sūt in bello. Doctoris gentiū ꝟba sunt ista ad hēb. xj. ca. Si absq; vlla cōtradictiōe p̄dicassent apl̄i fidez xp̄i facile fuisset psuadere gētibꝰ vt in illū crederēt. Sz pfecto vbiq; durissimā resistētiā inuenerūt. Ob quam opꝰ fuit illos nō nisi forti aīo docere euāgelicā ꝟtutem. Omissis aūt alijs Simonē ꝛ Judā inspiciamꝰ q̄ psaz plos ab idolatrie superstitione reuocarūt. Ip̄i nāq; mlta viriliť egerūt ad expugnādos ꝟitatl inimicos. Quos tñ cooperante deo potētissime debellarūt: verūtn vt ista facilioꝰ capiāť in p̄ncipi Simone ḋ victoria sctoꝝ Simonis ꝛ iude disserem⁹. Fuerūt q̄ppe victores ꝛ fortes i bello: ita vt aduersarij turpissime cōfusi deficerēt. hi aūt triplicit distingui possunt p̄rimi fuerunt diaboli.

Secundi magi.

Tertij idolorum pontifices.

Qualiť Simō ꝛ Judas deuicerūt diabolos Et vtz demones habeāt sciētiā futuroꝝ ꝓtingētium. Et quō hñt ꝓphetas falsos atq; q̄liter veritatem fatenť. quā odiūt. Capl̄m. I.

PRimi aduersarij Simōis ꝛ Jude q̄s deuicerūt fuerūt diaboli: dū eñ in p̄sidē applicuissent. Baradach dux regis babilonie ꝫ indos ad p̄liuz ꝓfectur⁹: nullum a dijs suis potuit habere responsū pgētes aūt ad fanū ꝓrime ciuitatis respōsū ibidē habuerūt. Q̄ ꝓpť apl̄os q̄ venerūt dij rñdere nō possent. Tūc dux eos inq̄ri fecit. Et inuētos q̄ nā eēnt vel p q̄ re venissent inq̄siuit. Qui respōderūt. Si genus q̄ris hebrei sum⁹. Si ꝓditionem seruos ihu xp̄i nos esse fatemur. Si causaz: salutis vre causa huc venim⁹: q̄b⁹ dux respōdit. Cum felix reuersus fuero audiaz vos. Cui apl̄i: mō magis ꝓgruū ē recognoscere illū cuiꝰ ope possitis vincere: vel certe rebelles placatissimos inuenire. Quibꝰ dux dijs nr̄is potentiores vos video: finē belli vob rogo p̄dicite. Cui apl̄i: vt deos tuos mēdaces eē cognoscas iubem⁹ illis ad q̄sita dare rñsa: vt dū dixerint q̄ ignorāt probem⁹ eos p oia eē mētitos. Tūc fantastici: grā de bellū dixerunt futurū ꝛ multū populū hinc inde ruituꝝ. Tūc apl̄i ridere ceperūt: dixit eis dux: me timoꝝ inualit ꝛ vos ridetis. Cui apl̄i: noli timere: q: pax huc nobiscum itrauit. Et cras hora diei tertia legati indoꝝ ad te venēt: ꝛ tue se ptāti cū pace subijciēt. Tūc pōtifices rilū leuauerūt: ꝛ duci dixeruut. Ad hoc isti secuꝝ te

reddere volunt: vt dū incaut⁹ fueris ab aduer sarijs occuperis. Cui apostoli: nō diximus ti bi expecta vnū mēsem sed vnuz diem. ⁊ eras in pace victor existes. Tunc dux vtroq; custodi ri fecit: vt ex rei exitu veraces honorarēt, ⁊ mē daces ꝓ crimine punirent. Cum ergo in crasti num qđ apli ꝑdixerant euenisset ⁊ dux pontifi ces intēdere vellet, phibuerūt apostoli ne hoc fieret cum ipi nō irruētes occidere: ꝫ mortuos viuificare missi eēnt: ita q; demonuz fallacia ab aplis ꝫa narrātib⁹ fuit detecta. Tñ vt ꝑs ista clarior fiat tria h̄ loco erūt dubia disputanda. Primū vtz i demōib⁹ sit ꝑcognitio futuroz. Scōm vtrū a demōib⁹ eē possit aliq; ꝓphetia. Tertiū vtrū demones per se vel per alios pos sint veritatem fateri.

Circa primi dubij explanatiōe aduertenduz q; q̄dam incōsiderate dixerūt demones oia futura ꝑscire. Et hoc cōtendūt ꝓbare. Primo p simile: q; astronomi ⁊ mathematici per cursuz astrorū ꝑcognoscūt ⁊ dicūt multa futura: ⁊ vi demus q; in multis vera dicūt: ergo si maior ē itelligētia ⁊ cognitio in domonib⁹: videt q; ipi futura ꝑsciant. Scōo id ostēdit ab effectu: q; magi ⁊ diuini ꝑ pacta cū demonib⁹ multa ꝫa ꝑdicunt: ⁊ nō pnt nisi ꝑ reuelationē demonuz: ergo videt q; ipi futura ꝑcognoscāt. Ex cōtra sic asserētes ē auctoritas Esa. ca. xlj. vbi dr annūciate q; vētura sūt in futurū: ⁊ sciemus q; dij estis. ⁊ itez Aug⁹. xxvj. q. j. ca. futura. ait. futura ꝑscire soli⁹ dei est q̄ in sui ꝓtemplatiōe illa q̄q; angelos videre facit. Et Hiero⁹ sup illo ꝫbo Danielis qđ dixerūt sapiētes babylonis Nabuchodonosor. ymo quē tu rex q̄ris ḡuis est nec repit quisq; q̄ indicet illū: exceptis dijs q̄z non ē cum hoib⁹ ꝙuersatio. Inq̄t. Cōfitentur magi ꝓfitent arioli ⁊ ois scia secularis litte rature ꝑsciētiaz futuroz nō eē homis: ꝫ dei: ex quo ꝓbat ꝓphetas dei spū locutos q̄ futura cecinerūt. Preterea si demones ꝑscirēt oia fu ra tunc scirēt q̄d cras vnusquisq; debeat velle vel cogitare. Sed hoc ē falsū: q; quāto aliquid ē magis ꝑsens alicui tanto certius ē ei: ꝫ volū tas vniuscuiusq; sibi ꝑsentior ē q̄ alij. ergo cer tior ē sibi q; velle debeat q̄ alij. sed nullus certi tudinaliter scit q̄d debeat cras velle vel cogita tare: ergo multo min⁹ nec alia creatura. Distin guendū ergo ē ꝑm Bonauen. in. ij. di. vij. de fu turis. Nam illoz triplex genus reperitur. Que dam em̄ sūt futura que habēt causam determi natam, ⁊ infallibilē. vtpote sunt illa que attēdū tur circa motum corporuz superiorū: in quib⁹ est determinatio. ⁊ oīs impedimēti remotio. Talia possunt certitudinaliter sciri nō solum a deo sed, a creatura. Et hoc in sua causa sicut tē pus eclypsis solis ⁊ similia. Quedā futura sūt que habēt causam determinatā ꝫ tñ fallibiles. vtpote sunt illa q̄ sūt ꝑm inferiorē naturā. q̄ idō habēt causaz determinatā. q; itētio nature mo uet determinate ad vnū. Ideo vero fallibilem q; multipliciter pōt occurrere impedimētū. Si cut si ager seminat⁹ si terra pinguis est: ⁊ bona dispositio superiorū corpoz afferūt pinguem fructū. Et hec futura ꝑsciri possunt a creatura tñ fallibiliter ꝓpter impedimēta q̄ possent eue nire. aut tēpestatū aut bruto⁹ ⁊ locustaz ⁊ hu iusmodi. Quedā aūt sūt futura q̄ habēt causaz indeterminatā ⁊ fallibilē. Sicut sūt ea q̄ sunt a volūtate nr̄a. q̄ indeterminata ē eo q; est ad op posita. fallibilis etiā q; ꝑnt etiā volēti ꝑficere occurrere mlta impedimēta. Et talia non ꝑnt certitudinaliter sciri ab aliq̄ creatura: ꝫ solum a deo vel ꝑ reuelationē diuinā. Ratio est. q; co gnitio creature pēdet ex re. Quoniā igit res in certa ē ⁊ in se ⁊ in sua causa. idō creatura nō ꝑt illaz certitudinaliter noscere aut ꝑscire: diuina aūt cognitio nō depēdet a re aliq̄ imo oia q̄ no uit ꝑm modū sue veritat[is] nouit. Et q; veritas sua ē certissima certissime cognoscit ꝓtingentia vt necessaria. Et sic̄ certissime nouit ita pōt cer titudinaliter demōstrare ⁊ reuelare. Ideo ꝫ ꝑ cognitio futuroz vel dei ē vel a deo. Et idō cū talia futura ꝑdicunt. pditio dr diuinatio. Et q; demones supbi maxime desiderāt honorari vt de⁹ maxime conant ostēdere ꝫ in se habere. Et ideo dicere q; demones ꝑ se ipos futura cō tingētia ꝑsciāt certitudinalit hoc ē eis attribue re qđ dei est. Ideo ē ibi infidelitas ⁊ infidelita ti frequēter annexa idolatria. Ideo diuinatio ē ꝓhibita. Nā vt sanct⁹ Tho. scōa scōe. q. xcv ait. si q̄s futura ꝓtingentia ꝑnoscere aut ꝑnūci are quocūq; modo ꝑsumpserit nisi deo reuelā te manifeste vsurpat qđ dei est. Et ex hoc aliq̄ dicunt diuini ꝑm Ysid. li. viij. ethi. q̄si deo ple ni. diuinitate eiñ se plenos simulant. ⁊ astucia quadā fraudulētie hominib⁹ futura cōiectant diuinatio ergo non dr si quis ꝑnunciet ea que ex necessitate eueniūt. vel vt in plurib⁹ que hu mana rōne cognosci possunt. Neq; etiā si quis futura aliqua contingētia deo reuelāte cogno scat ⁊ nūciet: tunc eiñ ille nō diuinat. id ē. qđ di uinū est facit: ꝫ qđ diuinū est suscipit. Tūc eiñ solū dicit diuinare q̄ sibi i debito mō vsurpat ꝑnūciationez futuroz euentuū. vnde Hiero⁹ sup Lucā dicit q; diuinatio semp in malā ptez accipit. q; non dicit ab ordinata ꝑticipatione alicuius diuini. sed ab indebita vsurpatione. h Tho. sequit Bonauen. q; q̄uis demones nō possint ꝑ seipos futura ꝓtingentia scire certitu dinaliter. Tamē frequēter vera ꝑdicunt. ꝫ au

tem est quadrupliciter ſm Aug⁹. in tertio ſup Geneſim ad litterã. Aut em̃ ſenſus vel ingenij acrimonia. aut multa experientia. Aut doloſa cautela. Aut aliena doctrina. Senſus acrimonia vt quãdo videt diligẽter ⁊ cõſiderãt ad q̃d inclinaſ affectio noſtra. vel que ſint inducẽtia vel retrahẽtia. Experiẽtia temporꝫ. qꝫ ex talibus viderũt accidere talia doloſa cautela quã do ꝓponunt aliquid facere ⁊ ꝓdicunt. Aliena doctrina quãdo iuſto dei iudicio ꝓmittũt addiſcere ab angelis. De aſtrologis ergo q frequẽter vera ꝓdicunt tenendũ eſt. q hoc ſolũ eſt cõiecturando ſiue ſm legem aſtrorꝫ. ſiue ſm diabolica cõmertia. Scõm legem aſtrorꝫ vtpote qñ dominaſ ſtella q̃ habet impreſſionez ſup diuerſos humeros diſponẽs ſm hoc hominẽ ad diuerſos mores ⁊ affectiões. Scõm diabolica cõmertia. vt qñ volũt vim aſtrorũ vltra ꝓtendere. q̃ ad illud ſup qd̃ poſſunt. Tunc em̃ niſi diabolus adeſſet ita frequẽter falſum ſicut verꝫ dicerent. lz frequenter falſa ꝓdicant ⁊ decipiãtur. Hinc Aug⁹ li. v. de ciui. dei. c. vij. ait. non imerito credit cuz aſtrologi mirabiliter multa vera reſpondent occulto inſtinctu fieri ſpirituũ non bonorꝫ quorꝫ cura eſt. falſas ⁊ noxias opiniones de aſtralib⁹ fatis inſerere humanis mẽtibus atq; firmare. Similiter ⁊ malefici ſiue diuini: qñq; vera ꝓdicunt que ꝓcognoſci in ſuis cauſis naturaliter poſſunt. Futura vero cõtingentia nõ certitudinaliter ſed ex cõiectura quã doq; ꝓnunciãt. ¶ Scõm dubiũ fuit vtrũ a demonibus eſſe poſſit aliqua ꝓphetia. Ad qd̃ reſpondet Tho. ſcda ſcõe. q. clxxij. qꝫ ꝓphetia ꝓportat cognitionẽ quãdã ꝓcul exiſtẽtẽ a cognitione hũana. Manifeſtũ ẽ aũt q intellect⁹ ſuperioris ordinis: aliq̃ cognoſcere põt que ſunt remota a cognitiõe intellect⁹ inferioris. Supra intellectũ aũt humanũ eſt non ſolũ intellect⁹ diuinus: ſ̃ etiã intellect⁹ angelorꝫ bonorũ ⁊ malorũ: ſm nature ordinẽ. Et ideo q̃dã cognoſcunt demones ſua naturali cognitiõe q̃ poſſunt hominibus reuelare. tanq̃ remota a cognitõe hominũ. Simpliciter autẽ ⁊ maxime remota ſũt: que ſolus d⁹ us cognoſcit. Et ideo ꝓphetia ꝓprie ⁊ ſimpliciter dicta fit ſolum p reuelationez diuinã. Sed etiã ipa reuelatio facta p demões põt ſm q̃d dici ꝓphetia: vnde illi q̃bus aliq̃d p demones reuelaſ: nõ dicũſ in ſcripturis pphete ſimpliciter ſ̃ pphete falſi ſiue idolorũ ficctio ſiue cum aliqua alia adiectione Vñ Aug⁹ xij. ſuper Geneſim ad litteram ait. Cuz malus ſpũs arripit hoies i hac vita: aut demoniacos facit aut arrepticios: aut falſos pphetas. Notãdũ q demones ea q̃ ſciũt hoibus manifeſtãt non q̃dez p illuminationẽ intellect⁹ ſ̃ p aliquã imaginariã viſionẽ aut etiã viſibilit colloquẽdo. ¶ Tertiũ dubiũ fuit vtrꝫ demones p ſe vel per alios poſſint veritatẽ fateri. Et videtur q non. Naz dicit Jobis. viij. ca. de diabolo. mẽdax eſt ⁊ pater eius ſcz mendacij. Et. xxij. q. v ca. cauete fratres Omnes qui amãt mendaciũ filij ſũt diaboli. Cũ ergo diabolus ſit veritatis inimicus: ergo illã cõfiteri fugit. Ad qd̃ reſpõdemus: q lz diabolo veritas ſit exoſa tñ illam quandoq; predicat ⁊ cõfitetur ꝓpter tria.

Primo ꝓpter coactionem.

Secundo ꝓpter accuſationem.

Tertio ꝓpter deceptionem.

¶ Primo diabolus veritatẽ fatetur ꝓpter coactionẽ: qñ cogitur ab ipo deo. Sicut factũ legimus quando clamãs in idolis ſanctorũ apoſtolorum ꝓtutez ⁊ graciam ſuis cultorib⁹ ſignificabat. Sic etiam in ꝓtute xpi a ſanctis demones interrogati ſepe in obſeſſis corporib⁹ vera reſpondẽt lz inuiti. ¶ Secũdo diabolus veritatem fatetur ꝓpter accuſationẽ dum ſcz hominũ peccata ad cõfuſionẽ illorũ accuſat. Naz lz deus hominũ peccata cognoſcat: vult tamẽ vt diabolus illa declaret ad maiorem peccantiuz exprobationẽ. Ille vero hoſtis malignus tũc veritatem quã odit ꝓpter odium animarꝫ fatetur. ¶ Tertio diabolus veritatẽ loquit⁹ ꝓpter deceptionẽ. Nam vt inquit Tho. vbi ſupra intellectus ad falſuz deducitur ꝓpter apparentiã veritatis: ſicut voluntas ad maluz p apparentiã bonitatis. Inducit igitur diabol⁹ veritatez oſtendit: vt ſic falſitas eius ſecurius acceptetur. Hinc chriſtus nõ ſinebat loqui demones qui erant in corporibus obſeſſis: ⁊ dicebant ipm eſſe chriſtũ: ne miſcerẽt veris falſa. vt dicit Nico. de lyra ſuper ꝑmo ca. Marci. Et iiij. ca. luce. Dicta ſũt iſta vt ſciam⁹ vera eſſe q̃ de apoſtolorũ victoria ꝑmiſimus q̃ deo reuelante imminentem futuram pacem illi duci predixerunt cum tamen demones contrarium mẽtiendo ſuaſiſſent.

Qualiter Simõ ⁊ Judas deuicerũt magos. Et q̃ dicunt magi. atq; ꝺ differẽtia miraculorꝫ dei ⁊ ſctõrꝫ a miraculis magorꝫ. Caplm. II.

Secũdi aduerſarij Simonis ⁊ Jude quos ipi deuicerunt fuerunt magi. Et hic tria cõſiderare debemus.

Primum qui dicuntur magi.

Secundũ quomodo magorum miracula apparentia a veris miraculis diſtinguunt.

Tertiũ qualiter hi apoſtoli magos ſuperarũt.

¶ Ad primuz respõdet Jsidorus . viij. li. ethi. magi sũt qui vulgo malefici vocant ob facinorum magnitudinẽ: hi ꝛ elementa concutiũt turbant mẽtes hominũ ac sine vllo veneni hausti violentia tamen carminis interimunt . vnde et Lucanus. Mens hausti nulla sanie polluta: veneni incãtata periit. Magorũ autez ꝑmus Zoroastes rex batrianorũ fuit de quo Augus. libro. xxi. de ciuitate dei ait. Q̃ quando primo natus est risit: hunc postremo Ninus rex assiriorũ interfecit: lz plerique teneant illuz a demone suffocatum. Artem ꝥo magicam multa post secula democrit⁹ ampliauit quãdo ꝛ Hipocratis medicine disciplina effloruit: hec autẽ vanitas magicarũ artium: ex traditione angelorum malorũ in toto terrarum orbe plurimis seculis inualuit. Nec mirũ de magorũ ꝑstigijs quãdo intantũ ꝓdiere maleficorũ artes vt etiã Moyse similimis signis resisterent veritẽtes vrgas in dracones aquas in sanguinẽ. hec Jsiõ. Sed vt Augus. li. x. de ciui. dei. ca. viij. asserit: faciebant illi veneficijs ꝛ incantationib⁹ magicis q̃bus sunt angeli mali. i. demones dediti. Moyses autẽ tãto iustius quãto potẽtius dei nomie q̃ fecit celũ ꝛ terrã eos facile supabat. Beniq; i tertia plaga deficientib⁹ magis decem plage ꝑ Moysen magna mysteriorũ dispensatiõe complete sunt. hec Aug⁹. Quãta vero sit ꝥtus demonũ cum a deo ꝑmittunt siue ad deludendũ humanos sensus: siue ad operandũ lz ꝑm naturam effectus mirabiles siue etiã ad corpora vexandũ ꝛ molestandum dixit plene in tractatu de timore iudiciorũ dei. Verũtamen hic narrabo q̃ superioribus diebus legi in quodã libro nouiter cõfecto q̃ vocat fortalitiũ fidei. Jn regno francie: cuz iudei maleficijs vterent: accidit semel q̃ iudeus q̃dam crudelissimus fact⁹ ẽ amicus cuiusdã ministri iusticie. Quadã vero die rogauit euz instãtissime vt vnius homis daret ei cor: fingens se illo egere ꝑ medicina. Et colorando factũ suũ dixit Q̃ q̃dam homo dabat viginti coronas auri si eũ sanaret. Et q̃ ipe daret sibi decem illarũ si ei tribueret cor supradictuz Jlle tũ ex cupiditate: tum amicitia ꝓmisit. Extrahensq; illud cor a quodaz xp̃iano: quẽ iusticia exigente: in partes diuiserat tradidit vxori siue custodiendũ dicens ei. q̃ decem coronas esset recepturus ꝑ illo: quas sibi iudeus ꝓmiserat se daturũ. Cum ergo mulier illa cognouisset iudeũ illum reatu multorũ fore maleficũ dure reꝓhendit maritũ. Jlle ꝥo ecõtrario eam arguebat dicendo: q̃ ipa faceret eum perdere decem coronas ꝛ alia ꝓmissa. Tandẽ deduxit virũ mulier vt iudeo cor porci tribueret. Adimpleuit vir quod vxor ꝓsuluit: iudeus vero cor hominis christiani credẽs se accepisse tradidit illi decem coronas Quo facto: iudeus hilaris suis vtens maleficijs sepeliuit cor illud in quodam campo latissimo. Jn quo post paucos dies cõgregata est inumerabilis multido porcorum: non solum domesticoz sed etiam siluestrium. Et tanta fuit lis ꝛ prelium inter eos: q̃ omnes mutuo rabidis morsibus se dilacerãtes occiderunt: sic vt nec vnus remaneret viu⁹. Qd factuz a rege francie q̃ tunc erat cognitũ iudeo capto apta est veritas: q̃ sic fuisset factũ de hominibus xp̃ianis illius ꝓincie sicut ꝛ porcis si cor sepelisset homis xp̃iani Profecto nisi manu dei diabolica potestas cõpesceretur multa incredibilia mala malefici opa diabolis cooperantibus exercerent. Secundũ quod erat considerandum quomodo discernuntur miracula demonũ a miraculis veris. Et dicũt illa miracula largo modo. quia lz esse possint mira opera non tamẽ miracula. Jdeo dñs Bonauẽ. in ij. di. vij. ait. Q̃ differũt illa a miraculis veris. Primo ex parte principalis agentis. Naz in miraculis diuinis operatur agens potentie infinite ꝛ supra naturã Jn miraculis demonũ operatꝰ ꝥtus naf e multiplicit adiute: ꝑ naturas alias Secõ differũt ex ꝑte finis q̃ miracula dei fiũt ad vtilitatẽ hoim ꝛ diuinã gloriã sed magorum siue demonũ: ad deceptionem ꝛ gloriam vanã Tertio differunt ex parte facti: quia demones faciũt huiusmodi vilia ꝛ inutilia. s. ranas ꝛ serpentes: quia hec de facili producuntur operatione nature: nõ autẽ possunt facere ea in q̃bus natura succumbit sicut facit deus. s. illuminare cecũ a natiuitate: resuscitare mortuos et hmõi. ¶ Tertiũ cõsiderandũ qualiter Simon ꝛ Judas magos superarũt. Et de hoc ita scribit in legenda Q̃ in persida erant duo famosi magi. s. Tares ꝛ Arfaxath quos Matheus fugauerat ꝺ ethiopia. Cũ vero apostoli ꝑ Baradach coram rege adducti fuissent. Et ꝑsentibus illis magis dixisset Baradach. Jsti o rex sũt dij la tentes in effigie hominũ: zelo inuidie magi cõmoti dixerunt: illos malignos esse cõtra regnũ subtiliter cogitare: dixit eis Baradach. Si au detis cum eis cõfligite. Cui magi Si vis videre quia nobis ꝑsentibus loqui non poterũt veniant huc viri eloquẽtissimi ꝛ si cor̃ nobis loqui ausi fuerint: nos ꝑ oia impitos ꝓbabis. Cum aũt plurimi adducti essent ꝓtinuo coram magis ita muti facti sũt: vt nec nutib⁹ q̃dez q̃ loq̃ non poterãt indicarẽt: dixerũtq; magi ad regem: vt scias nos deos eẽ ꝓmittem⁹ eos loq̃ ꝑ ambulare nõ posse. Jterũq; reddem⁹ eis gressum. Bz faciem⁹ eos aptis oculis nihil videre. Qui cuz hec oia fecissent dux aduocatos illos

turpiter cõfusos ad aplos duxit. Quibus apli idolorũ cultuz dissuadẽtes vt in xpm crederent monuerũt. Qñ cũ illi ex corde se facturos pmi sissent aplõ signo crucis in frontib⁹ eorũ munierũt. Et statim liberi ab oi molestia: ad regẽ coram magis itez ingressi sũt. Quare irati magi multitudinẽ serpẽtũ aduenire fecerũt. Statim q̃ ad iussum regis veniẽtes apli pallia sua deserpentib⁹ impleuerũt z i magos piecerunt dicentes. In nõie dñi nõ morieinini. ꝺ a serpẽtib⁹ lacerati dolorẽ vestrorũ mugitꝰ dabitis. Cum ḡ magi se cruciarent: rex z ceteri rogabãt aplos vt eos a serpentib⁹ occidi pmitterẽt. Quibus apli respõdere se missos reducere a morte ad vitam nõ aũt a vita pcipitare in mortẽ. Cũ autez magi i malicia perseuerassent ab apostolis sani dimissi inde auũgerũt. Post hoc filia cuiusdã ducis ex fornicatiõe cepit z filium parturiẽs: quendã sanctũ diaconẽ infamauit. Cum autez parentes puelle diaconẽ occidere vellẽt. Aduenientes apostoli infantẽ adduci fecerũt: q̃ die illa natus fuerat. Et corã diacone interrogauerunt dicẽtes dic infans. In nomine domini si iste diacon⁹ hoc psumpsit. ad hec infans iste inquit diaconus castus z sanct⁹ est nec vnq̃ carnem sam coinquinauit. Cum autez parentes insterent vt apostoli quererẽt quis actor huius sceleris fuisset. Respõderũt apostoli. Nos innocentes absoluere decet: nocentes vero perdere non debemus. Manserũt post hec z alia multa apostoli i eodẽ loco p annũ z tres mẽses In quo spacio plus q̃ sexaginta milia hoiuz exceptis paruulis cũ rege z pncipib⁹ baptizati sũt.

Qualiter Simõ et iudas debellarũt põtifices idolorũ patiẽtes mori potiꝰ q̃ statuã solis adorare. Ca. III.

Certij aduersarij Simonis z Jude q̃s ipi debellarunt fuerũt idolorũ põtifices Cũ em deuenissent ad quandã ciuitatẽ nomie suam ay: inuenerunt ibi magos superius nominatos q̃ pontifices idolorũ z populũ contra apostolos cõcitauerunt. capientes vero ipos ad templũ solis deduxerunt: vt aut eos sacrificare compellerent aut penitus necarẽt. Facto autẽ silentio apostoli dixerunt vt sciatis q̃ hec idola plena sũt demonibus. ecce eis imperamus vt exeãt z singula simulacra confringãt Statimq̃ de simulacris exierunt z confractis illis cum diris vocibus abscesserunt. Quod videntes pontifices in apostolos irruerunt z eos trucidauerũt In ipa autẽ hora cum nimia serenitas esset tanta fulgura extiterunt: vt templum ipsum trifarie scinderet z illi duo magi i carbones ictu fulguris verterent. Rex autez corpora apostolorum ad vrbem suam transtulit z in honorẽ eorum ecclesiam mire magnitudinis fabricauit. Notandũ q̃ de beato Simone in plurib⁹ locis inuenitur q̃ crucis patibulo sit affixus. Qñ etiam Jsidorus libro de obitu apostolorũ. Et Eusebius in historia ecclesiastica z Beda sup actus apostolorũ. Et magister Jobes beleth in sũma sua testat. Cum em vt aiunt in egypto pdicasset ierosolymiã redijt. Et post mortẽ Jacobi minoris i episcopũ ierosolymitanũ ab apostolis vnanimiter est electus. Et ante mortem suam triginta mortuos suscitasse narratur. Cũ autez ecclesiam ierosolymitanã per annos multos rexisset z centesimum atq̃ vigesimũ annuz etatis ageret tempore traiani imperatoris Atticus consularis ipm cruci affigi iussit. omnib⁹ qui aderant z ipso iudice admirantibus. Q̃ cẽtum viginti annorũ senex crucis supplicium pertulisset. Nõnulli vero dicunt sicut ẽ rei veritas q̃ non fuit Simon chananeus qui fuit crucifixus. Sed fuit alius filius cleofe. Qñ etiaz Eusebius cesariẽsis episcopus in sua cronica testatur. Jdez dicunt Jsidorus z Beda in suis cronicis. Naz Jsidorus et Eusebius quod prius dixerũt postmodũ in cronicis correxerũt. Qñ patet etiam per Bedaz: qui se sensisse redarguit in retractionibus suis Laudemus igitur dominũ in sanctis suis quibus tãtam gratiam cõtulit: vt cunctis inimicis pbissime consternatis ad celorum regna glorioſi migrauerint: vbi cum christo latantur. Qui viuit z regnat in secula seculorum Amen.

Sermo. xliij. de sacris admirãdisq̃ stigmatibus serafici Francisci.

Ego eni stigmata domini ihu in corpore meo porto Doctoris gentiũ vba sũt ista ad Galathas vlt. ca. Elegit pater omniũ de⁹ beatuz franciscũ q̃ nõ solũ euãgelica doctrina vitecq̃ pfectiõe: ꝺ mirabili signo stigmatũ excitaret hominũ corda ad desideriũ eterne vite. Duobus qdem annis picturaz crucis in manib⁹ pedib⁹ z latere visibiliter tulit Et sicut apostoli vtute magna reddebãt testimoniũ resurrectiõis ihu xpi. ita frãcisc⁹ i seipo in ppio suo corpe xpm resuscitatũ luculentissime demonstrabat. Sed plericq̃ dũ hec audiũt vel credere no'ũt. franciscũ signo crucifixi fuisse insignitũ: vel qd leue z nõ admiranduz id assueuerãt. Quapropter vt nouitas tãte rei cũ deuotiõe fidelib⁹ innotescat reprimatur q̃ temeritas curiosorũ in ꝺ fmone

de sacris frācisci stigmatibus tractare decreui. Ostendam aūt ꝓsignationem frācisci: non nisi inē dei mirabilia magna fore deputandam: ob qđ ꝓuenientissime sanctus iste sublimis ẏba ꝑ posita dicere pōt. In quibus de stigmatibus ipis tria mysteria ꝓponimus contemplanda.

Primum dicit veritatis.

Secundum sublimitatis.

Tertium congruitatis.

Q nō ē fictio q̄cq̄d dicit de stigmatibus frācisci: cū veritas tāte rei multipliciter cōfirmet. Caplm. I.

PRimū mysteriū cōtemplādū dicit veritatis. In quo speculari libet an sit verū q̄ sanctus franciscus habuit stigmata in suo corpore ẏtute diuina ⁊ supnaturali impressa. Nam posset aliquis dicere multa fuisse ab exquisitis ingenijs cōficta ⁊ in scriptis tradita: que tamē sunt penitus a ẏritate aliena. Idcirco Augus. li. xviij. de ciui. dei. c. xiij. inquit. Fabule facte sūt ō minotauro q̄ bestia fuerit inclusa labozintho: quo cum intrassent hoies inextricabili erroze inde exire nō poterāt. De cēturis q̄ equorū hominū q̄ fuerint natura coniuncti. De cerbero q̄ sit triceps inferioꝝ canis. De frixo ⁊ helle eius sozoze q̄ vecti ariete volauerūt. De gozgone q̄ fuerit crinita serpentib⁹: ⁊ aspicientes conuertebat in lapides. De bellozofonte q̄ equo pennis volante sit vectus qui equus pegasus dictus ē. De ansione vel arione q̄ cithare suauitate lapides mulserit ⁊ attraxerit De fabro dedalo ⁊ eius Icaro filio q̄ sibi coaptatis pēnis volauerūt. hec ille. Si igit ista ⁊ alia huius excogitari potuerūt quid mirū inquiūt increduli si de frācisco aliq̄s fingendo ⁊ mētiēdo dixerit q̄ in manibus pedibus ⁊ latere plagas quasi crucifixus habuit Sed tales incredulos nos facile cōuincere possum⁹ dū ẏritatē stigmatū francisci ex tribus ad lucem deducimus.

Primo ex ecclesie auctozitate.

Secundo ex testium sanctitate.

Tertio ex miraculoꝝ claritate.

¶ Primo ꝓbamus veritatem stigmatum frācisci ex ecclesie auctozitate. Nam vt xps dixit Matth. xviij. ca. Qui ecclesiā non audierit sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus. Igitur pōtifices ⁊ cardinales de illis stigmatibus clarū ꝓhibent testimoniū. Nam dñs Bonauen. cardinalis epūs albanēsis vir eximie sanctitatis legē dam sācti francisci eleganter scripsit: in qua diffuse loquitur de stigmatib⁹ illis. Domin⁹ Raynerius cardinalis de viterbio composuit hymnum qui incipit. plaude turba paupcula: vbi ō stigmatibus sequentē versiculū interposuit.

vili contentus tegmine sancto calescens flamie
vicit algoze caumata christi duz gestat stigmata.

Domin⁹ Tho. cardinalis de capua edidit hymnū qui icipit. In celesti collegio. Et hymnum q̄ incipit. decus mozū dux minoꝝ: ⁊ in ꝺ de stigmatibus ita inquit Regis signū ducem dignū insignit manu latere Bñdict⁹ papa duodecim⁹ bullam fecit de stigmatib⁹ sacris in qua statuit vt fratres mīozes publice in ecclesia officium stigmatū ānuatim possent celebrare, Nicolaus papa tertius in extrauagāti q̄ ponit in sex. decretaliuz ⁊ incipit. Exīt q̄ semiat ⁊c. dū regulā beati francisci in multis extolleret post ea ita subdidit: hec est cui attestante paulo nullus de cetero debet esse molestus quā xps suis sacris stigmatibus cōfirmari volens institutorem ipius passiōis sue signis notabilit insignivit. Alexander papa quartus ꝑ suas apostolicas lras frācisci stigmata cōprobauit. Prima eius bulla incipit: grande ac singulare miraculum. Secūda. Si noue leticie militantis ecclesie. Tertia. Benigna diuine opationis voluntas. In hac ita de stigmatib⁹ loquit. iocūda dīce passionis insignia i eiusdē sancti corpe dum ad huc vitali spū foueret man⁹ celestis opatozis ꝓtessit Et itez ibidē in manib⁹ eius ⁊ pedib⁹ ei pōssa vndiq̄ sit'itudo clauoꝝ de subiecto ꝓprie carnis excreuit vel de materia noue creationis accreuit. De isto Alexādro dic dñs Bonauē. i legēda maiozi. dñs Alexāder ārt⁹ dū publice pdicaret cozā multis fratrib⁹ ⁊ audiēte me asse ruit se sacra illa stigmata dū sanct⁹ viuer ꝓ pzis oculis ꝓspexisse. Greg⁹ papa non⁹ q̄ beatū frācisc cathalogo sctoꝝ ascripsit i bulla q̄ incipit Cōfessoz dñi gīosus. q̄ dirigit vniuisitati vre: nō indigne duxim⁹ exp̄mendū videlicet q̄ sanc⁹ francisc⁹ dū adhuc vite spatiū ꝑcurreret pñtis ⁊ post q̄ feliciter cōsūmauit manib⁹ latere ⁊ pedib⁹ spē stigmatuz diuinitus extitit insignitus. Hic Greg⁹ antiphonā fecit q̄ cantat in vesperis ⁊ de stigmatib⁹ clare sic loquit: plāge turba paupcula ad patrē clama paupertū ꝺ iugubre suspirium pr̄ frācisce suscipe: ⁊ ꝑde rpo stigmata later] pedū manuū q̄ : vt nob reddat orfanis tāti pr̄is vicarīū. Insup Grego. pfat⁹ añq̄ btm̄ franciscū cathalogo sctoꝝ ascriberet scrupulū i corde habuit: quo ad vuln⁹ laterale Nicleo ẏo q̄dā sicut idē pōtifex post referebat cū lachrymis beat⁹ francisc⁹ q̄dā faciei ꝓtensa duricie ei i somnis apparuit. Et hesitationē corrigendis redarguēs: eleuauit brachiū dextz deterit vuln⁹: fialā q̄ poposcit: q̄ porrecta videbat sanguine ex latere defluēte ipleri. Ex tūc vt inquit

Bonauen. ad illud sacrum miraculū tāta cepit deuotiōe affici ⁊ emulatiōe feruere: vt nullo mō pati posset q̄ aliq̄s p̄fulgētia illa signa: supba p̄sumeret impugnatiōe fuscare: q̄n cū seuera increpatiōe ferret. Et vt ipe Bonauē. testat. viderūt stigmata illa ex familiaritate quā cū viro sācto habebāt aliq̄ cardinales: laudes sacrozuz stigmatū p̄sis ⁊ hymnis ac antiphonis q̄s ad ip̄i⁹ediderūt honorē veracit iferētes q̄ tā ꝓbo q̄ scpto phibuerūt testimoniū ꝓitati. ¶ Scdo pbam⁹ ꝓitatē stigmatū frācisci ex testiū multiplicitate. Preter eñ pōtifices ⁊ cardinales ecclesie sācte de q̄b⁹ dixim⁹: fuerūt ⁊ alij q̄plurimi q̄ ⁊ dū sanct⁹ viueret ⁊ post q̄z volauit ad superos stigmata illa viderūt. nā vt dñs Bonauen. refert cernēs xp̄i seruus q̄ stigmata carnā luculēter imp̄ssa socios familiares latere nō possent: timēs nihilomin⁹ publicare dñi sacrm q̄ viderat diceret vel taceret. Cōpulsus tñ cō sciētie stimulo q̄busdā ex fratrib⁹ intimioꝛib⁹ sibi cū multo timoꝛe seriē retulit visionis p̄fate Isti fuerūt frater Illuminatus: frater Leo: frater Rubinus: frater pacificus: ⁊ alij eius socij de q̄bus dicit Bonauē. q̄ls eēnt ꝓpter sanctitatē p̄cipuā viri p oia fidedigni: tñ ad oīe dubiū ammouēdū: sic esse: ac se vidisse tacti sacro sanctis iuramēto firmauerūt. Viderūt etiaz in moꝛte illa signa mirifica plus q̄ quinquaginta fratres: ꝓgoq̄ deo deuotissima clara cū ceteri soꝛoꝛib⁹ suis ⁊ seculares innumeri ex q̄b⁹ q̄plurimi ⁊ osculati sunt ex deuotiōis affectu: ⁊ contractauerūt ad testimonij firmitatē. Et in. c. de trāslationib⁹. siue transitu tanti p̄fis ita scribit Bonauē. Audito transitu p̄fis et fama dimi. sa miraculi acceleras popul⁹ ꝓfluebat ad locū: vt id cerneret oculis carnis: q̄d a rōne dubiū omne repelleret ⁊ affectiōi gaudiū cumularet. Ad missi sūt itaq̄ ciues assisinates q̄plurimi ad stigmata illa sacra ꝓtēplāda oculis ⁊ labijs osculāda: vn⁹ aūt ex eis Hieronym⁹ noie miles litteratus p̄rudēs coꝛā oībus mouebat clauos stimq̄ manus pedes ⁊ lat⁹ manib⁹ suis ꝓtractabat. ꝓpter q̄d testis hui⁹ ꝓitatis constans effectus ē. ¶ Tertio pbam⁹ veritatē stigmatū frācisci ex miraculoꝛ claritate. Multa q̄pe miracula operatus ē deus: post q̄z illa signa frācisco donauit. Nā vt scribit Bonauē. in. c. d̄ stigmatibus. circa montez aluerne grādinis violenta tēpestas fructus terre cōsuetudinarie deuastabat. Sed post illam apparitionē felicē non sine incolarum admiratiōe grando cessauit vt celestis illi⁹ visionis excellentiā ⁊ stigmatū ibidez impressoꝛ ꝓtutem serenata p̄ter moꝛem ipa celi facies declarat. In ꝓuincia reatina pestis invaluerat valde grauis: que bones et oues oēs sic cōsūmebat crudeliter q̄ nullū poterat remediū adhiberi: vir aūt q̄dā timēs deū nocte fuit p visionē cōmonit⁹ vt ad heremitoꝛ fratrū festināter accederet: ⁊ lotura manuū ac peduz famulis dei francisci: q̄ tunc tēpoꝛis moꝛabatur ibidem acceptam: sup animalia cūcta respargeret. mane itaq̄ surgens venit ad locuz loturaq̄ huius p socios sancti viri latēter obtēta: oues ⁊ boues lāguētes ex ea respersit. Statimq̄ animalia lāguida ⁊ in terra iacētia recuperato vigoꝛe surgebāt ꝓtinuo: ⁊ tanq̄ nil mali sensissent ad pascua festinabāt. Sicq̄ factū est vt ad virtutem mirādā aque illius q̄ sacras plagas contingerat: omnis p̄sus plaga cessaret. Apd hilerdā ciuitatē catalonie accidit viruz quēdā nomine Jobez: beato frācisco deuotū: quodā seꝛo p quandaz incedere viam: in qua pꝛo inferēda moꝛte latitabant insidie non quidez ip̄i: sed alteri cuidā q̄ videbatur similis ei⁹: ⁊ tunc erat in cōmunicatu ip̄ius Exurgens autē quidam ex insidijs cū hostē suuz hunc esse putaret tam letaliter eū plagis plurimis gladiauit vt nulla p̄sus supesset spes recuperāde salutis Siquidem p̄mo inflicta p̄cussio humerū cuz brachio pene totū absciderat. Et ictus alius sub mamilla tātā reliquerat aperturā: vt flatus inde pꝛocedens circa sex candelas simul iunctas extingueret. Cum igitur iudicio medicoꝛum ip̄ius impossibilis esset curatio p eo q̄ putrescētibus plagis ex eis fetoꝛ tam intollerabilis exhalaret: vt etiaz ip̄a eius vxoꝛ vehemēter hoꝛreret nullisq̄ iam humanis iuuari posset remedijs. Cōuertit se ad beati patris patrociniū quāta poterat deuotiōe poscendū. Et ecce astitit q̄dā i habitu fratris minoꝛis p fenestrā vt ei videbat ingressus: q̄ vocans euz ex noie dixit. Quia fiduciā in me habuisti ecce dñs liberabit te A quo cū eger quis esset inquireret. frācisc⁹ ille se esse respondit. Et statim vulnerū illi⁹ ligaturas resoluit suisq̄ manib⁹ tet̄igit Ad cui⁹ ꝓtactū moꝛ p̄stine datus est sanitati quo facto beat⁹ pater abscessit Et ip̄e sentiēs se sanatū ⁊ in vocē diuine laudis ⁊ beati frācisci letanter erumpēs vocauit vxoꝛē. At illa celerius currens ⁊ stare iā videns quem sepelienduz credebat in crastino cum esset stupoꝛe pterrita vicinia tota clamoꝛe cōpleuit. Accurrētes aūt sui cū illuz crederent tanq̄ freneticuz in lectulo reponere: ⁊ ille ꝓ renitens assereret. ⁊ ostenderet se sanatū: tāto sūt stupoꝛe attoniti: vt quasi sine mente oīes affecti fantasticū esse crederēt q̄d videbant. Quia quē paulo añ ꝓspexerāt plagis atrocissimis laniatū ⁊ totū iā marcidū: plena cernebāt incolumitate iocūdū. Ad q̄s ille q̄ faci⁹ fuerat sanus

nolite timere inquit nolite credere inane qđ cernitis: qz sanct⁹ frãciscus mõ a loco recessit z illarũ sacraꝝ manuũ tactu me integre ab omni plaga curauit. Quo miraculo viso omnes deũ pariter laudauerũt. Cõcludit ğ dñs Bonauẽ. dicens. Digne qđem beat⁹ pr̃ carne iã mortu⁹ et viuẽs cũ xpo. pſentie ſue oſtẽſione mirabili: et manuũ ſuaꝝ palpatione ſuaui vulnerato letaliter viro ſanitatẽ conceſſit cũ illius in ſe ſtigmata tulerit: q̃ miſericorditer moriens z mirabilit surgens vulneratũ gen⁹ humanuz z ſemiuiuũ relictũ plagaꝝ ſuaꝝ vtute ſanauit. Ecce qđ ex omni parte relucet veritas ſtigmatũ franciſci q̃ a viris p̃ſtantiſſimis z ſanctitate mira fulgentibus: vt patuit tam multipliciter confirmatur.

Q ex impſſione ſtigmatuz triplici decorat ſublimi p̃rogatiua franciſcus. Capitulum .II.

SEcũdũ myſteriũ cõtemplandũ de ſtigmatib⁹ illis ſacris dicit ſublimitat. In quo diligẽter perſcrutari debemus: q̃ ſublimis inter ſctos franciſcus fuerit effectus ꝓpter ſtigmata ſibi data. Et hoc triplici ratione.

Primo ratione operis excedentis.
Secundo ratione ſimilitudinis excellentis.
Tertio rõne gl̃orie reſurgentis.

¶ Primo apparet ſublimitas z p̃rogatiua frãciſci ratione operis excedentis. Quia de⁹ i corpore illo fecit opus ſupernaturale naturã excedens. Ad qđ clarius intelligendũ tres difficultates erunt abſoluende. Prima vtrum ſtigmata franciſci poterunt eſſe a natura vel artificio. Secũda vtrũ ſtigmatizatio franciſci annumerãda ſit inter maxima miracula dei Tertia vtꝝ illud miraculũ fuit ꝑmanens aut ꝑtranſiens z ſucceſſiuũ. Ad primã difficultatem dicimus q franciſci ſtigmata non fuerũt a natura neq; ab arte: ſed a vtute oñipotentis dei. Qđ colligere poſſumus ex his q̃ dicta ſũt in p̃cedentib⁹ teſtimonio gregorij z alexandri atq; alioꝝ. Dz fortius id oſtendimus triplici ratione.

Primo ratione materie.
Secundo ratione forme.
Tertio ratione vite.

¶ Primo rõne materie. nam ſtigmata illa impreſſa fuerunt in materia dura in loco oſſoſo et neruoſo vbi non facit caſuz imaginatio. Qđ ꝑterea dicimus q pleriq; ꝓtendere ſatagũt potuiſſe fieri q ex vehementiſſima imaginatione paſſionis xpi. franciſcus illas plagas habuerit q vt dicit Auicẽna in ſexta ꝑte naturaliũ imaginatio fortis põt corpus trãſmutare. Dz hoc non eſt intelligendũ in oñibus. Uñ Tho. i tertia ꝑte. q. xiij. diſputãs vtꝝ aia xpi habuit omnipotentiã reſpectu ꝓprij corpis i reſponſione ad tertiũ argu. ait q imaginationi ſi ſit fortina turaliter obedit corpus q̃tum ad aliqua. puta q̃tum ad caſum de trabe in alto poſita: q imaginatio nata eſt eſſe p̃ncipiuz motus localis vt dicit tertio de anima. Similiter etiam q̃tũ ad alterationẽ: que eſt ſm calorem z frigus. z alia cõſequẽtia eo q ex imaginatiõe ꝓſequẽter nate ſũt ꝓſequi paſſiones aie ſm q̃s mouet cor. z ſic ꝑ cõmotionẽ ſpirituũ totuz corp⁹ alterat. Alie vero diſpoſitiones corporales q̃ nõ habent naturalẽ ordinẽ ad imaginationẽ: non trãſmutãtur ab imaginatione quãtũcunq; ſit fortis. puta figura manus vl̃ pedis: vel aliq̃d ſimile. hec Tho. Materia igit illa oſſiũ z neruoꝝ corporis frãciſci nõ habebant diſpoſitionẽ vt ꝑ imaginationẽ illo mõ trãſmutaret. Scõo oſtendimus q ſtigmata fuerũt ſupnaturaliter z diuina vtute corpori franciſci depicta rõne forme: nõ eñ tñ erat apertura i manibus pedib⁹ z latere. Sed in manibus z pedibus videbãt claui dei artificio fabrefacti. De quibus ita dicit Bonauen. in ca. d̃ ſtig. In manibus eius z pedibus apparere ceperũt ſigna clauoꝝ ipoꝝ capitib⁹ i interiori parte manuũ z ſuperiori pedũ apparẽtibus: z eoꝝ acuminib⁹ exiſtentib⁹ ex aduerſo. Erantq; clauoꝝ capita in manibus z pedibus rotũda z nigra Ipa vero acumina oblonga retorta z repcuſſa. que d̃ ipa carne ſurgentia: carnem reliquã excedebant. Si qđẽ repcuſſio ipa clauoꝝ ſub pedibus adeo ꝓminẽs erat z extenſa: vt nõ ſolũ plantas ſolo libere applicari nõ ſineret. verũetiã intra curuationẽ circuales ipoꝝ acuminũ faciliter imitti valeret digitus manus. ſicut z ab eis ipe accepi qui oculis propꝛijs ꝓſpexerũt. Et in. c. de trãſitu mortis Bonauen. ita ſequit. Cernebant qđez in mẽbris illis felicibus claui ex eiꝝ carne vtute diuina mirifice fabrefacti: ſicq; carni eidẽ vniti q dum a tinui z duri ad ꝓtem oꝑſitam reſultabãt. Si quis igit cõſideret illoꝝ clauoꝝ cõditionẽ facile deprehendet ſtigmata illa dei ſola potẽtia fuiſſe formata. Tertio oſtendimus q ſtigmata frãciſci fuerũt miraculoſa rõne vite. nõ eñ potuiſſet p naturaz viuere duobus annis beatus franciſcus plagatus in quinq; locis ſpaſmoſis ex qbus ꝓtinuo fluebat ſanguis cuz dolore vehemẽtiſſimo: nõ ſolũ corporis imo z cordis ex memoria paſſionis dñice. Neq; vſus ẽ ꝑ toto tpe illo aliquo vnguento vel medicina. Dz tñ pãnis reſtringebat ſanguinẽ emanentẽ: quem ſexta feria libere ꝓdire ſinebat. Et qđ ad hoc

miraculū auget erāt ille plage odore fragrātissime: ex q̄bus nulla vnq̄ putredo vel imūdicia causata fuit. Scōa difficultas erat vtr̄ stigmatizatio frācisci ānumerāda sit inter maxia miracula dei. Et vt b̄ melio⁹ itelligat audiēda ē sīnia sancti Tho. j. pte. q. cv. ar. vltl. vbi ait q̄ nihil p̄t dici miraculū ex cōparatiōe diuine potētie, q̄ qōcūq̄ factū diuine potētie cōparatū ē minimū. Vñ Aug⁹ in epla ad volusianū inq̄t. in reb⁹ mirabiliter factis tota ratio facti ē potētia faciētis. q̄ scz ē eadem r q̄ vniuersa miracula fit. Sz dr aliq̄d miraculū p cōpationē ad facultatem nature quā excedit. r ideo fm q̄ magis excedit facultatez nature. fm hoc dr maius miraculū. Excedit aūt aliq̄d facultatez nature tripliciter. Primo q̄tum ad substantiā facti sicut q̄ duo corpora sint simul vel q̄ sol retrocedat aut q̄ corpus humanū glorificēt qđ nullo modo natura facere p̄t. r ista tenēt sūmū gradū in miraculis. Scōo aliq̄d excedit facultatē nature nō q̄tū ad id qđ fit b̄ q̄tum ad id in q̄ fit. Sicut resuscitatio mortuor̄ r illumiatio cecor̄ et similia. p̄t em̄ natura causare vitā: b̄ nō in mortuo p̄t p̄stare visū: b̄ nō in ceco. Et b̄ tenēt fm locū in miraculis. Tertio excedit aliq̄d facultatem nature q̄tū ad modū r ordinē faciēdi. Sicut cū aliq̄s subito p vtutē diuinā a febre curatur: absq̄ ?sueto ꝓcessu nature i talib⁹. Et cuz statim mare condensat i pluuias vtute diuina absq̄ naturalib⁹ causis. sicut factū est ad p̄ces samuelis r helie. Et hec tenēt infimū locū i miraculis. Quelibet tñ horr̄ habēt diūsos ḡdus fm q̄ diuersimode excedūt facultatē nature. b̄ Tho. Cū ita q̄ stigmatizatio frācisci sit op⁹ tale quale neq̄ natura fecit. neq̄ facere p̄t. videt q̄ ppter substantiā facti sit cōnumeranda iter maxima miracula dei. Tertia difficultas an miraculū stigmatizationis fuit ꝑmanens vel pertrāsiens r successiuū. Nā in illuminatione cecī q̄uis potētia visiua miraculose det tñ post acceptā illaz potentiā cecus naturaliter videt ita q̄ miracula amplius non ꝑmanēt. lz illuminatio fuerit miraculosa. Stigmatizatio frācisci miraculosa fuit: dū stigmata illi sunt impressa. Sed miraculū idē ꝑmansit. qr semp videbatur res supnaturalis. videbāt q̄pe manꝰ r pedes cōclauati cum illis cōdictionibus que supius posite sūt. Et erāt illi clauī separati a carne mouebaturq̄ i vulneribꝰ illis. nec poterāt inde extrahi ppter repcussionē. Ferē q̄pe q̄ dū corpꝰ sancti trāsportaret a sācta maria d angelis versus assisiū: delatū fuit ad monasteriū sācti Bamiani: in q̄ morabat vgo feruentissima clara: q̄ accipiēs manū corporis iā defuncti p deuotione nimia: illā osculabat. cēptauit aūt ex vulnē clauū extrahere neq̄ potuit qđ r dem̄ dimisit.

¶ Scōo apparet sublimitas r p̄rogatiua frācisci ppter stigmatizationē rōne similitudinis excellētis. Ipe q̄dē filius factus ē filio dei. Nō tandū tamē q̄ triplex similitudo p̄t distingui. Prima dr psonalis r oīmode idēptitatis q̄ ē p ꝙuenientiā oīmodā in natura. r sic vna psona ē alteri silis in trinitate vt dicit dñs Bonauē. in ij. di. xvj. r hoc non p̄t cōuenire alicui creature neq̄ humane neq̄ angelice. vñ in psal. dixit ppheta: deus quis similis erit tibi: q̄si. d. nullus ē. Secūda ē similitudo ꝓportionalis. dicta fm ꝓportionē. Sicut ꝙueniūt r siles sunt nauta r auriga: b̄ mō aia assimilat deo inq̄tum in ea vna: sūt tres potētie realiter distincte: sicut i vna essentia diuina tres psone. Siliter oīa que sūt a deo assimilat ei vt dicit Tho. p̄ma pte. q. v. inq̄tum sūt entia: vt p̄mo r vniuersali principio totiꝰ esse. Tertia ē silitudo corporalis in manibꝰ pedibꝰ r latere miraculose signatis: et b̄ vsq̄ nunc ꝙuenit soli francisco de quo sic scribit Bonauē. Destēdit angelicꝰ vir frācisc⁹ d monte secū feres crucifixi effigiē non in tabulis lapideis vel ligneis manu figuratā artificis: fin carnicis membris descriptaz digito dei viui. Et iterū de eo dicit. Dextrū quoq̄ latus quasi lācea transfixū rubea cicatrice obductū crat: qđ sepe sanguinē sacrum effūdēs tunicā r femoralia in tanta copia respergebat: vt postmodū fratres socij: ea lauantes: p tempore indubitāter aduerterent: q̄ sicut in manibus r pedibus sic r in latere famulus domini expresse haberet impressam similitudinez crucifixi. Tertio apparet sublimis p̄rogatiua francisci ppter eius stigmatizationē: ratione glie resurgentis. Nam sicut de martyribus refert Aug⁹ lib. xxij. de ciui. de q̄ resurgent cū cicatricibus que ad ornatū facient r decorē corporum: non ad aliquam deformitatem. Ita pie tenere possumus q̄ frāciscus cum illis signis cum quibus ex hac vita discessit ad vitam imortalem resurget.

Q̄ stigmata fuerunt impressa frācisco satis congrue respectu persone loci r modi. Capm. iij.

Tertiū mysteriū contemplandum de stigmatibus beati francisci dicitur congruitatis: lz enim inuestigabiles sint vie dei nihil tamen ab eo fieri arbitrandum est nisi in pondere numero r mensura. Idcirco dum frāciscū voluit cōsignare conuenienter ac rationabiliter id effecit: po⁹ est autem colligi congruitas talis stigmatizationis ex triplici respectu.

primo respectu persone.
Secundo respectu loci.
Tertio respectu modi.
¶ Primo quidem congrue sunt illa stigmata impressa fracisco respectu psone. Elegit quidem deus illu vt tempoꝛibus istis nouissimis ꝛbo et exemplo ad regnu celeste hoies inuitaret ꝓfirmaretq doctrina sua in fide que iam pene vbiq defecerat Quis igit illu audire recuset. Quis ei de imoꝛtali vita docenti nō credat dū videt in illo coꝛpe regis eterni admirandū vexillū. ¶ Doꝛopterea inquit Bonauē. alloquēs sanctū Fracisc. Eya nūc strenuissime miles xpi ipi⁹ fer arma inuictissimi ducis: quibus munit⁹ insigniter oēs aduersarios superabis. Fer vexillū regl altissimi: ad cui⁹ intuitū oēs pugnatoꝛes diuini exercit⁹ animent. Fer nihilomin⁹ sigillū sūmi pōtific xpi: quo ꝛba et facta tua tanq irrepꝛhensibilia et auctentica merito ab oibus acceptentur. Ita enim ꝓpter stigmata dñi iesu xpi que in coꝛpoꝛe tuo poꝛtas: nemo tibi debet esse molestus q̄n potis libet xpi seruus debet esse deuot⁹. Jam p hec signa certissima: nō duob⁹ aut trib⁹ testibus ad sufficientiā: s q̄plurimis ad supabundātiā cōꝛobata testimonia dei in te et p te credibilia facta nimis: omne tollunt infidelib⁹ excusationis velamen. hec Bonauē. Quare aūt alijs a Fracisco nō fuerūt stigmata data nō est nostrū iuestigare sed nouit ille q fecit: cui⁹ opa cūcta optima sunt cēsenda. ¶ Secōo colligit congruitas stigmatū Fracisci respectu loci: impssa quidez fuerūt in loco cōuenienti fez in monte aluerne: vt sic deꝓhendi posset opis magnitudo. Nam grandia facta in montib⁹ celebꝛata legunt post diluuiū reqeuit archa in mōtibus armenie: vt scribit Gen. viij. c. In mōte bethel stetit abꝛaā egressus a patria: vt ptz Gen. xiij. ca. In mōte galaad steti: Jacob fugiēs laban. Gen. xxxij. ca. In mōte synai moyses legē accepit. Exodi xx. ca. In mōte gariczie filij isrl adoꝛauerūt dominū q̄n ꝓmo intrarūt terrā ꝓmissionis: et ¶ Paralipo. vj. ca. In mōte moꝛia edificatū fuit templum Salomonis. iij. Regl. lx. ca. In mōte taboꝛ trāsfiguratus ē xps. Matth. xvij. ca. De monte oliueti ascēdit ad celos. Actl. j. Et ne singula cōplectamur. In mōte aluerne cōsignat⁹ fuit signis passionis franciscus. Ille siquidem mons seꝓaꝛat⁹ est ab alijs: ad innuendū q franciscus penit⁹ fuit alien⁹ ab amoꝛe mundanoꝛū. Est insup eleuat⁹ ad significandū q beat⁹ franciscus eleuatus erat ad ꝓtemplationē diuinoꝛ et amoꝛem bonoꝛ celestiū. Et ad hoc ille mōs in plerisq locis apertus: vbi scissure videntur q̄si violēter: nō naturaliter facte: possibile esset: vt tēpoꝛe illo ita euenireꝛ: q petre ille scisse sunt patiēte in cruce iesu filio dei. ¶ Tertio colligit cōgruitas stigmatū Fracisci respectu modi qui exꝓimit a Bonauen. dum ait. Fidelis reuera famul⁹ et ministeꝛ xpi franciscus: biennio ante q̄ spiritū redderet celo: cū in loco excelso seoꝛsū q̄ mons aluerne dicit q̄dragenariū ad honoꝛem archangeli michaelis ieiuniū inchoasset fugne ꝓtemplationis dulcedine abundāti⁹ solito suꝑfusus ac celestium desideꝛioꝛ ardēcioꝛe flāma succensus supnaq cepit imissionū cumulatius dona sentire. Dū igit seraphicis desideꝛioꝛū ardoꝛib⁹ surſū agereꝛ in deū et affectus: compassiua teneritudine trāsfoꝛmareꝛ in eū: cui ex charitatis nimia crucifigi cōplacuit: quodam mane circa festū exaltationis sancte crucis illatere mōtis oꝛans: vidit q̄si speciē vni⁹ seraphi sex alas tam fulgidas q̄ ignitas habentē de celoꝛū sublimitate descendere q volatu celerrimo ad aeris locū viro dei ꝓpinquū pueniēs: non solū alius: sed et crucifixus aꝓaruit. Manus q̄dem et pedes habēs extensos et cruci affixos. Alas ꝛo sic miro modo hincinde dispositas: vt duas supꝛa caput erigeret ad volādū extenderet: duab⁹ ꝛo reliq totū coꝛp⁹ circūplecteꝛe do velaret. Hoc videns vehemēter obstupuit mixtū q dolori gaudiū mens eius incurrit: dū familiariter aꝓarēt is: excessiuā quandā cōcupiebat leticiā et dira cōspecta crucis affixio ipius animā cōpassiui doloꝛis gladio ptransibat. Et infra seqtur. disparēs igit visio post archanum ac familiare colloquiū mentē ipi⁹ seraphico interius inflāmauit ardoꝛe. Carnē ꝛo crucifixo cōfoꝛmi exterius insigniuit effigie: tanq si ad ignis liquefactiuā ꝛturem pambulaz: sigillatiua q̄dam eēt impꝛessio subsecuta. Exhis inculēter aꝓaret q̄ digna q̄ singularis q̄ vestupenda fuerit impssio illoꝛ stigmatū: nec minus re quispiā debet de aꝓaritione xpi: q in spē seraphin et veluti crucifixus videri voluit: quoniam hmōi aꝓaritio cōueniebat tali mysterio Nouo q̄pe modo crucifigēdus erat fracisc⁹: atq ardoꝛe seraphico debebat inflāmari. Quare vt discipuli euntes i emaus viderūt illuz in specie peregrini: et magdalena q̄si hoꝛtulanum inspexit: et stephanus veluti stantē a dextris dei agnouit: et paulus ingēti lumine decoꝛat⁹ intuitus est: ita fracisus regem celoꝛ et dñm glie veluti crucifixū sibi aꝓarētē adoꝛauit. O felices oculi qui meruerūt adhuc i hac vita moꝛtali talī visione gaudere. O aures beati fracisci que s redēptoꝛe mūdi vigilāter vocari se ꝓceperunt O coꝛpus omni mūdicia repletū: in quo miraꝛbiliter xpi vulnera sunt renouata: hec igit sunt illa stigmata: speculuz imoꝛtalitatis: spes vite

future: firmitas fidei: ⁊ domini nr̄i ih̄u xp̄i validissimū testimoniū: hec sunt q̄ tota mētis devotione a cunctis fidelib⁹ sunt colēda. Hec sunt q̄ frāciscus offert ⁊ ostendit xp̄o: dū p fidelib⁹ intercedit. Mater q̄dez dei ostendit pect⁹ ⁊ vbera: filius latus ⁊ vulnera: et frāciscus sua sacra stigmata. Quibus interuenientib⁹: euz inuocātibus impetrat exoptata beneficia: ⁊ tādē gratiam in p̄senti ⁊ in futuro gl̄iam. Amen.

Sermo quadragesimus quint⁹ de trib⁹ excellentijs beati franciſci.

Vidi alterū angelū ascēdentē ab ortu solis habentem signū dei viui: ⁊ clamauit voce magna. Scribunt hec verba Apoc. vij. ca. p̄clarissima beati frāciſci p̄conia excedunt q̄dez multū q̄ supeminēt oēm humani eloquij facultatem. Abundauit q̄pe in eo gr̄a saluatoris nr̄i quem pater misericordiaz ⁊ luminū tā larga dulcedinis b̄dictione p̄uenit q̄ sicut ex vite ip̄ius decursu luculēter apparet. nō solū de mundialib⁹ tenebris eduxit in lucē: ꝑ ⁊ pfectis effecit vtutū p̄rogatiua ⁊ meritis celebrē: necnō p̄claris circa eum crucis offensis mysterijs insigniter demōstrauit illustrē. Licet g̃ in p̄cedenti p̄mone frāciscū mira laude fuerim⁹ p̄secuti: ex eo q̄ signa crucifixi biēnio tulerit: nihilomin⁹ offerūt se q̄ multa memorata digna d̄ ip̄o adhuc dissereda: hec vo a Jobe sunt designata in vbis assumptis p thēmate: in q̄bus triplex excellētia sancti franciſci exprimit vel continetur.

Prima dicitur diuinalis missionis.
Secunda actualis perfectionis.
Tertia singularis magnificationis.

Q beat⁹ frāciſc⁹ fuit missus a deo q̄d̄ ꝓbat q̄nq̄ rationib⁹. Cap̄m. I.

Prima excellentia beati frāciſci d̄z diuinalis missionis q̄ exprimit a Jobe cū dicit: vidi alterum angelum scz beatum franciſcū dei nuncium: amabilē xp̄o: imitabilē nobis: ⁊ admirabilem mūdo. Ipe q̄dez fuit a deo missus vt homines excitaret ad desideriū supnoz: neq̄ diaboli suggestione aut spirituū ⁊ humorū melāconicoz abūdantia motus: sed spūsancto afflatus tres ordies ordinauit: abrenūciauit mūdo parētes reliq̄t: ⁊ xp̄m studuit imitari. Q autez de⁹ frāciſcū elegerit veluti nouū ap̄lm: q̄ vitaz euangelicā renouaret ꝓbari p̄ōt ex quinq̄.

Primo ex ꝓphetica p̄nunciatione.
Secundo ex speciali vocatione.
Tertio ex multiplici visione.
Quarto ex auctentica testificatione.
Quinto ex mundi cōmotione.

¶ Primo ꝓbari p̄ōt q̄ beatus franciſcus fuit electus a deo cui⁹ auctoritate: tā sanctas nouitates induxit: ex ꝓphetica p̄nūciatiōe. Nā de ipso p multa antea secula ꝓphetauit sibylla: q̄ fuit tpe regis Persia mi ⁊ troiani belli: q̄ dū p̄dixisset xp̄m venturū in mundū atq̄ p illū ap̄los eligendos: tandez beatoz dominici ⁊ franciſci p̄nunciauit aduentuz. Inquit ergo sic. in vltima etate humiliabit de⁹ ⁊ humiliabit ꝓles diuina: iunget humanitati deitas: iacebit i feno agnus: ⁊ puellari officio educabit de⁹ ⁊ homo. Signa p̄cedēt apud iudeos: mulier vetustissima scz helizabet pueꝝ cōcipiet. Boetē. s. stellā orbis mirabit: ducatū p̄stabit ad ortum. s. xp̄i. Hic hn̄s penes. xxxiij. annos: elegit sibi de piscatorib⁹ deiectis numeꝝ duodenariū: vnū q̄ diabolū. s. iudā. Nō in gladio: belloue eneadē vrbē scz romā regesq̄ subijciet. Ez in hamo piscatoris deiectiōe ⁊ pauperie supabit. diuitias ⁊ supbiā cōculcabit: morte ꝓpria mortuos suscitabit: ⁊ cū mactabit viuet ⁊ regnabit. Et cū ꝓsūmabūt oīa fiet resurrectio: bonos iudicabit ⁊ malos. huic q̄ttuor animalia surgent i testimoniū scz q̄ttuor euāgeliste. nomē agni in tuba cōcinent serētes iustaciā legemq̄ irreꝑhēsibilē scz euangeliū: cui ꝓtradicet a bestia scz antichristo. Et surget stella mira. s. paul⁹ q̄ttuor habēs animaliū imaginē. Eritq̄ in tuba mirabili damnatos illuminabit. hic gladiabit: moriens illustrabit porro gloriosus exitus eius. Erit aūt bestia horribilis ab oriēte veniens. s. magumeth: cui⁹ rugit⁹ vsq̄ ad gentes punicas audiet. Sequit postea Sibylla dicēs d̄ beato dominico ⁊ frāciſco. stelle quoq̄ due ꝓsūiles p̄me insurgēt ꝓtra ip̄am ⁊ non obtinebunt vsq̄ dum veniat abhominatio: ⁊ volūtas altissimi ꝓsumetur. Insup abbas Joachim vir eximie sanctitatis ⁊ ꝓphetico spū clarens in quodaz suo libello ita dixit. Erūt duo viri vn⁹ hinc alius inde q̄ duos ordines interp̄tant vn⁹ italus de thuscia. alter hispan⁹ de hispania: p̄mus columbinus: scd̄s corui⁹. Et sequit. ordo em̄ columbinus p mare aq̄lonare trāsibit vsq̄ ad nouissima tpa duraturus aspera pascua gustabit regina austri ꝓteget ⁊ fouet eū in amaritudine sua: flumen enfraten trāsibit vndam ⁊ imp etuz eius sua p̄dicatione mitigabit. Aspera reducētur in planuz in p̄mone eius. Terra salsuginis id est. egypti ad dominū ꝓuertet ꝑ ip̄m. In eadem terra secure euangeliū p̄dicabit: multe gētes p ip̄m ordinē ad dn̄m ꝓuertent. gens idolatra cuius lingua ignorabit: que de finib⁹ terre

veniens missa a deo in adiutoriũ terre ꝓmissionis: ⁊ vt ipa cognoscat deum patrem omnipotentẽ ⁊ filium eius vnicum dominuz nostrũ ad fidem catholicaz conuertet. futurũ est enim ꝙ ordo columbin⁹ viriliter se opponet cõtra mortis angelũ. Et contra eum ꝓdicando plures ⁊ maxima multitudo de filijs ipius ordinis martyrio ad deum trãsibunt. Sicut dictum est per Dauid ꝓphetã ꝓposuerũt mortalia seruorum tuorũ escas volatilib⁹ celi carnes sanctoꝝ tuorum bestijs terre: gaudebũt in cãticis suis. id ẽ ꝓdicationib⁹ omnes tribus terre: ⁊ gens imunda machometi q̃ remanebũt: ⁊ qui residui erũt ad dominũ cõuertent. hec ille. Qui etiaz in expositiõe Hieremie in ꝓlogo. ca. j. multa similia locutus ẽ. Et qõ ore ꝓphetauit demonstrauit opere. Nam depingi cuz fecit in ecclesia sancti Marci de venetijs: cũ stigmatib⁹ sup ostium sacristie: sicut hodierna die cernentib⁹ ptz Itẽ de beato frãcisco multa ꝓdixit Cirillus abbas mõtis carmeli: cui ab angelo dũ celebraret delate fuerũt due tabule scripte litteris grecis: in q̃bus multa erant de beato Francisco vẽtura. ¶ Secũdo probari potest ꝙ beatus frãciscus fuit electus ⁊ vocatus a deo: ex speciali vocatione. Dum eñ adolescẽtibus in domo parẽtuz adhuc cohabitans: ad hoc egressus semel vt iuquit Bonauen. ad meditandũ in agro: cuz deambularet iuxta ecclesiã quãdã sancti Damiani: que minabatur ꝓ nimia vetustate ruinam ⁊ instigante se spiritu eandẽ causa orationis intrasset ꝓstratus ante imaginẽ crucifixi nõ modica fuit in orãdo spũs cõsolatione repletꝰ. Cũ q̃ lachrymosis oculis intenderet in dominicã crucem vocẽ de ipa cruce ad se miro quodãmodo delapsam corporeis audiuit auribꝰ ter dicẽtem. Francisce vade repara domũ meã que vt cernis tota destruitur. Ad cuius stupende vocis cõmonitionẽ mirificam: vir dei primũ quidem ꝓterritus: debinc gandio ⁊ admiratione repletus ꝓtinus exurrexit totum se recolligẽs ad ꝓficiendum mandatũ de reparãda materialis ecclesie denuo: Iz ꝓncipalis intentio vbi ad eam ferret quaz christus suo sanguine acquisiuit: sicut cum spũsanctꝰ edocuit: ⁊ ipe postmoduz fratribꝰ sibi familiaribꝰ revelauit. Verũtamen collecta pecunia ad ecclesiaz illam se cõtulit: ⁊ dũ sacerdos pecuniã recusaret accipere in quandã fenestrã illã ꝓiecit: ⁊ in dicto loco cum sacerdote ꝓfato aliq̃diu morã ꝓtraxit. ¶ Tertio ꝓbari põt. Q beatꝰ Franciscus fuit electus ⁊ vocatus a deo ex multiplici visione. ꝓma visio ostensa fuit cuidã sacerdoti nomie Siluestro ciuitatis assisij: hic a ꝓncipio cõuersionis Frãcisci cũ ꝓpter nouitatez rei viam Frãcisci fratũ q̃ suorũ humano spũ abhorreret ne periclitaret ꝓ temeritate iudicij: lumine fuit supne gratie visitatꝰ: videbat nãq̃ in somnis totaz assisij ciuitatẽ a draconе magno circũdari: ꝑ cuiꝰ magnitudie nimia tota regio videbat exterminio subiacere: cõtuebat post hoc crucẽ quãdã auream ex ore ꝓcedentẽ Frãcisci cuiꝰ sũmitas celos tangebat: cuiusq̃ brachia ꝓtensa in latũ vsq̃ ad mũdi fines videbant extendi. Ad cuiꝰ etiã aspectũ ꝑfulgidum draco ille tecer ⁊ horribus penitꝰ effugebat: hoc dũ sibi tertio mõstraret diuinũ estimãs esse oraculũ: viro dei ⁊ fratribus suis ꝓ ordinẽ enarrauit ac nõ mũto post mundũ relinquẽs beato Frãcisco voluit adhererе: cuiꝰ vite sanctitas in ordine autenticã reddidit eã quã i seculo habuerat visionẽ. Ex huius vo visionis auditu vir dei nõ in gr̃ia ẽ elatus humana: ꝙ bonitatẽ dei recognoscẽs: fortius animatꝰ est ad hostis antiq̃ fugãdã versutiã ⁊ gloriã crucis xp̃i ꝓdicandaz. Scda visio demonstrata fuit Innoc. pape. iij. ꝺ q̃ refert Bonauen. ꝙ dũ beatus Frãcisus cũ socijs ꝓponeret adire ꝑsentiã sũmi põtificis ꝓ ꝓfirmatione regule obtinẽda: xp̃s vicariũ suũ ꝓ visionẽ cõmonefecit: vt supplicãti pauculo ⁊ placitũ daret auditũ ⁊ benignũ ꝑberet assensum: vidit nãq̃ in somnis põtifex ipe romanus lateranẽsem basilicã ruine fore iam ꝓximã quã q̃dã homo pauculus ⁊ despectꝰ ꝓpio dorso submissione cadere et sustẽtabat. Cũ igit dei famulꝰ suis cõparuisset ꝓspectib⁹: vere inq̃t ꝺ est ille: q̃ opect doctrina xp̃i sustentabit ecclesiã vnde ꝓcipua deuotiõe repletus: petitioni eiꝰ se ꝓ oia inclinauit: atq̃ illuz speciali semp amore dilexit. Tertia visio fuit illa de qua scribit in vita sci Dominici. dũ eñ ipe ad vrbẽ ꝓ ꝓfirmatione sui ordinis se ꝓtulisset nocte orãs: vidit in spũ xp̃m in aere existentẽ ⁊ tres lãceas in manu tenentẽ: atq̃ ꝓtra mundũ eas vibrantẽ. Cui velociter benigna mater occurrẽs. Quidnã vellet facere inquisiuit: ⁊ ille: ecce totꝰ mundus trib⁹ vitijs est fedatꝰ. scz superbia. s. auaricia. ⁊ luxuria. Et ideo his lãceis volo ipm perimere: tũc ꝙgo ad eius genua ꝓcidens ait: fili dulcissime iustitiã tuaz diuine gꝛeris tpare cuz miscordia: peccatores sustinelõganimitate tua: habeo eñ fidelẽ seruũ ⁊ pugilẽ strẽnuũ q̃ vbiq̃ discurrens mũdũ expugñbit ⁊ tuo dño subiugabit: aliũq̃ seruũ sibi i adiutoriũ dabo: q̃ secũ silr decertabit. Tũc illa sancta Dominicũ xp̃o ꝓsentauit obtulit etiã sctũ frãciscũ: q̃s xp̃o vultu placido cõmẽdauit. Sanctus ergo Dominicꝰ sociũ suũ in visione sua dictus ergo Dominicꝰ sociũ suũ in visione sua diligẽter ꝓsideras quẽ ante nõ viderat: in crastino in ecclesia inuentũ: ex his q̃ nocte viderat fine indice cognouit: ⁊ eiꝰ amplexꝰ ⁊ oscula sctã

ruens ait. bñ es soci⁹ me⁹ bñ pariter curres me-
cū: visionē q̄z p̄dictā sibi p ordinem enarrauit
Et ex tūc factū ē eis cor vnū ⁊ aia vna in dño.
¶Quarto ꝓbari p̄t q beat⁹ Frācisc⁹ fuit vo-
cat⁹ a deo ex autētica testificatione. Dñs papa
Greg⁹ non⁹ in ꝓsa quā fecit ō beato Frācisco q̄
incipit. caput draconis vltimū sic dicit: vex ō
xp̄i latere nou⁹ lega⁹ mittit in cui⁹ sacro corpe
vexillū crucis cernit. Et dñs Alexāder papa
ārtus i ꝓuilegio ō stigmatib⁹ ita ait: postq̄ dei
fili⁹ victor mort⁹ ad patrē vñ descēderat vehicu
lo ꝓprie maiestatis ascēdit mirifice fortitudis
viros in ꝓfirmationē sctō⁹ diuersis tpib⁹ suscī
tauit. Inter alios aūt dicb⁹ nr̄is almus xp̄i cō-
fessor apparuit Frācisc⁹ signis ⁊ vtutib⁹ glorio
sus: q̄ clarissim⁹ pie viuēdi meritis ⁊ exemplis
fecūdauit eccl'iaz ⁊ caligātia p̄sentis etatis tpa
fulgoris sui lāpade illustrauit: viā pfecte iusti-
tie parans in deserto altissime pauptatis quaz
ipe currēs alacriter ⁊ exultās: ꝫ carnem nudā
⁊ demones velut gigas traxit post se ō infero-
rū faucib⁹: ⁊ trāsduxit ad dñm q̄m humilē bo
noz opez sectatorē. ¶Quinto ꝓbat q beat⁹
Frācisc⁹ fuerit a deo missus ex mūdi cōmoti-
one: nisi eñ illū elegisset de⁹: nō potuisset i toto
terraz orbe ⁊ ita cito tantaz facere cōmotionē:
nā ad sui sequelā attraxit hoies graues ⁊ sapiē
tes. Hic fuerūt frater Bernardus de q̄nta val-
le: miles de assisio: frater Rufinus canonic⁹ ec-
clesie maioris de assisio frater angelus de reate
miles ⁊ doctor ⁊ alij q̄plurimi. Et illud miran
dū est q suo tpe in capl'o generali cōuenerūt vl
tra q̄nq̄ milia fratrz. Ih̄ ita refert Bonauē. in le
gēda in ca. de pfectu ordinis ꝓcessu tpis mul-
tiplicatis iā fratrib⁹ cepit eos pastor solicitus i
loco sancte Marie de portuncula ad generale
capitulū cōuocare: vbi lz oīm necessario esset
penuria fratrū q̄q̄ multitudo vltra quinq̄ milia
ꝓuenirēt: aliq̄n diuina tñ opitulāte clemētia: ⁊
vict⁹ sufficiētia suberat ⁊ sal⁹ comitabat corpo
rea et spūalis iocūditas affluebat: insup ad sui
deuotionem induxit oēm romanā curiā: ⁊ p̄la
tos reuerēdissimos eccl'ie sancte dei. Innocēti⁹
papa dedit sibi ō pnia p̄dicāda mādatū ap̄ro-
bauit regulaz ⁊ laicis oīb⁹ fratrib⁹: q̄ seruū dei
fuerant comitati: fecit coronas puulas fieri: vt
vbū dei libere p̄dicarēt: sicut recitat Bonauē.
i legēda in ca. ō insti. religionis. Et vt cātat in
ꝓmis vesp̄is ei⁹ festi cepit sb Innocentio cursū
q̄ sub honorio pfecit glorioſum: succedēs his
Greg⁹ magnificauit ampli⁹ miraculis famosū.

Q̄ q̄nq̄ p̄clarissimis vtutib⁹: quib⁹ florzuit beat⁹ Frācisc⁹. Capl'm. II

Secūda excellen-
tia beati Frācisci or ꝓtualis pfectionis florzuit q̄dem vtutibus p̄clarissimis. ꝓpterea dixit Jobes illū ascēdere. Et reliquis omissis: quinq̄ dūtaxat in hac pte vtutes eius: deuote cōsiderabimus.
¶Prima dicitur pietatis.
¶Secunda paupertatis.
¶Tertia austeritatis.
¶Quarta humilitatis.
¶Quinta patientie.
¶Prima vtus beati Frācisci cōsideranda or pietatis: pissim⁹ nanq̄ fuit paupib⁹ et egenis nō solū postq̄ xp̄m pfecte induit. Ꝫz etiā dum in habitu viueret seculari. ideo de ipo sic refert dñs Bonauē. Jnerat nāq̄ iuuenis Frācisci p cordijs diuinit⁹ indita q̄dā ad pauꝑes miseratio liberalis que secum ab infantia crescēs tāta cor ipius benignitate repleuerat: vt tā euangelij non surdus audito⁹ oīi ꝓponeret se petenti tribuere: maxime si diuinuz allegaret amorem. Cū aūt semel negotiatiōis intent⁹ tumultibus pauperē quendā p amore dei petentē elemosynā p̄ter morē solitū vacuū repulisset: statim ad cor reuersus: cucurrit post ip̄m ⁊ elemosyna illi clemēter impēsa: pmisit d̄no deo q nunq̄ ex tūc dum adesset possibilitas petentib⁹ p amore dñi se negaret. Ad vsq̄ ad mortē indefessa pietate obseruās copiosa in deū dilectiōis ⁊ gr̄e incrementa ꝓmeruit. Quid plura: ex pietate militem quēdā generosū ⁊ pauperē se nudato vestiuit: ⁊ postq̄ seculo renūciauit toti⁹ humilitatis amato⁹ se trāstulit ad leprosos eratq̄ cū eis diligētissime seruiēs oībus ꝓpter deū: lauabat ipoz pedes: ligabat vlcera: educebat putredinē ⁊ saniē abstergebat osculabat etiā ex miranda deuotione vlcerosas plagas ipoz euangelicus medicus mox futurus. ¶Secūda virtus beati Francisci ꝓsideranda or paupertatis voluntarie q̄pe ꝓpter xp̄m paupta⁹ez ardentissime cōplexus ē: hanc publice pfessus est: dum seculo ⁊ patri renūciauit: coram epo assisij: naz dum pater eius tēptasset eum vt facultatib⁹ renūciaret paternis: ad episcopū ciuitatis ambo se cōtulerūt. Jbi adolescēs Frācisc⁹ depositis omnib⁹ vestimentis restituit ea patri Jnuētus est aūt tūc sub vestibus delicatis cilitiū ad carnem habere nudus vero manēs patrem sic allocutus ē: vsq̄ nūc vocaui te patrem in terris: ammodo aūt secure dicere possum p̄r nr̄ q̄ es in celis: apō quē oēm thesauz reponi ⁊ oēm spei fiduciā collocaui. Insup vt asserit Bonauen. nemo tam auri q̄ ipse cupidus pauptatis: nec thesauri custodiēdi solicitioz vllus: q̄ iste hui⁹

euangelice margarite. Tunica corrula ⁊ femoralib⁹ ꝓtentus fuit vsq; ad ꝺmortē. Christi autez ihu pauptatē ⁊ matris frequent cū lachrymis reuocabat ad mētē: inde hanc ꝟtutū asserēs eē reginā q; in rege regū ⁊ in regina matre ipi⁹ tā ꝑstanter effulsit. In regula ꝟo fratꝝ minorum ipos ad pauptatis obꝟuantiā animauit cū dixit: fratres nihil sibi apꝛopriēt nec domuz, nec locū: nec aliquaz rem. Sed tanq; pegrini ⁊ aduene in ꝟ seculo: in pauptate ⁊ hūilitate dño famulantes: vadūt ꝑ elemosyna confidēter: nec oportet eos verecūdari: q; dñs ꝑ nobis se fecit pauperē in hoc mūdo. Hec ē illa celsitudo altissime pauptatis: q; vos charissimos fratres meos heredes ⁊ reges regni celoꝝ instituit pauperes reb⁹ fecit ꝟtutib⁹ sublimauit cui dilectissimi fratres tota inherētes nil aliud ꝑ nomine dñi in perpetuū sub celo hꝛe velitis: hec i regula ꝑfata. Et vt asserit Bonauē. mādabat dirui aliq̄ dom⁹ erectas: aut fratres exinde amoueri: si aliq̄d in eis ꝓciperet qꝺ rōne apꝛopriationis vel sumptuositatis cōtrariū eēt euangelice pauptati. ¶ Tertia ꝟtus ꝓsideranda in beato Frācisco ꝺ austeritatis: miro q̄pe mō suo corpori vt illud spiritui subderet auster⁹ fuit. Jō de ipo sic sequit Bonauē. attendens eñ illud apli verbū: q̄ aūt sunt xpi carnē suam crucifixerūt cū vitijs ⁊ ꝓcupiscentijs: vt crucis armaturam iugiter suo ferret in corpe: tanta discipline rigiditate sensuales appetit⁹ arcebat: vt vix necessaria sumeret sustentationi nature. Difficile nanq; fore dicebat necessitati corpis satisfacere ⁊ ꝓnitati sensuū non parere: ꝓpter qꝺ cocta cibaria sanitat⁹ tpe vix admittebat ⁊ raro Admissa ꝟo aut cōficiebat cinere: aut cōdimēti saporē admixtione aque vt plurimuz reddebat insipidū: de potu viui q̄d dicā cū ⁊ de aqua dū sitis extuaret ardore vix ad sufficientiaz biberet. Et lz ita suū corp⁹ ꝓtinue maceraret: tñ extra dum hospitaret in alicui⁹ domo ꝓformabat se i cibo ⁊ potu: alijs ne singulis reputaret. De illi⁹ vero dormitione refert Bonauē. Nuda hum⁹ vt frequētius: lectus erat: lassato corpusculo. Et sepius sedens ligno vel lapide ad caput posito dormiebat. Omitto ci⁹ disciplinas: verbera tūsiones pectoris: suspiria: lachrymas et reliqua quibus corpusculuz illud continue cruciabat. ¶ Quarta ꝟtus ꝓsideranda i beato Francisco dicit humilitatis. non eñ in tanto ꝟtutum cumulo vt de se ꝑsumebat: non ꝓtemnebat alios: non verba iactantie dicebat imo vt ait Bonauentura. Omniū ꝟtutū custos ⁊ decor humilitas copiosa viruz dei vbertate repleueret. In ꝓpria q̄dez reputatiōe nihil erat: nisi peccatorū in ꝟitate speculū eēt et splendor oimode sanctitatis: stultū ꝓinde iudicabat mūdanis extolli fauoribꝰ. Gaudebat de opꝛobrijs ⁊ de laudibus tristabat: generali ꝟo cedens officio. Guardianū petijt cui⁹ volūtati ꝑ oia subiaceret: dicebatq; socijs. Ita diligēter nouicio vni⁹ hoꝛe obedirē si mihi Guardian⁹ darer sicut antiq̄ssimo ⁊ discretissimo fratri: subdit⁹ eñ ꝑlatū suū nō hominē ꝓsiderare debet ꝟ illū ꝑ cui⁹ ē amore subiectus: quāto aūt cōtēptibilioꝝ ꝑsidet: tāto magis humilitas obedientis placet: suntq; alia plurima de illius humilitate a Bonauen. descripta: q̄ in legēda poteris iuenire. ¶ Quinta virtus in beato Frācisco ꝓsiderāda ꝺ patiētie: a principio nāq; sue ꝓuersionis dum ciues assisij cerneret eū facie squaliduz ⁊ mente mutatum: ac ꝑ hoc alienatū putarēt a sensu: luto platea⁊: ⁊ lapidibus impetebāt: ⁊ tanq; insano et demēti clamorosis vocibus insultabāt: famul⁹ autē dñi nullus fractus aut mutat⁹ iniuria: vt surdus in omnib⁹ ꝓtrāsibat: de hoc sic dicit in respōsorio: dū pater hūc ꝓsequit latens dat locum ire. Cōstanter post aggredit in publicum ꝓdire. Squalenti vultu cernit putatur insanire luto saxis impetitur Sed patiens vir nititur vt surdus ꝓtrāsire: deinde toto tpe vite fuecūctos labores: oēs cōtumelias: quascū q̄ egritudines mente hilari semper tulit. Et vt in ḡt Bonauen. in ca. de patientia ibius ⁊ transitu moꝛtis in legenda maioꝛe: ad hoc per varias ⁊ diuturnas ac quotidianas egritudines deductus est vt consūptis iam carnibus quasi sola cutis ossibus cohereret. Cunq; durius corpus augeretur doloꝛibus illas suas angustias: nō penarum censebat nomine: sed soꝛoꝛū. Cum autē semel grauius solito: doloꝛum vꝛgeretur aculeis Quidam frater simplex dixit ad eum frater frācisce oꝛa dominū vt miti⁹ tecuz agat: manū eñ suaz plus debito: super te grauare videt. Quo audito vir sanctus cum ciulatu exclamans ait nisi noscerem in te simplicē puritatem tuum ex nunc abhoꝛrerem cōsoꝛtium: qui ausus fueris circa me diuina iudicia rephensibilia iudicare Et ꝓiciens se in terram: ossa debilia duro casu collisit. Et deosculans humū. Gratias inquit tibi ago dñe deus de omnib⁹ doloꝛibus meis. Teq; mi domie rogo: vt cētuplum si tibi placuerit addes: quia hoc erit mihi acceptissimū: cū tue sancte volūtatis adimpletio: sit mihi consolatio superplena: videbat ꝓpterea fratrib⁹ q; ꝗsi alterū Job viderent: cui cuz languoꝛ creseret carnis crescebat simul ⁊ vigoꝛ mentis.

Qualiter deus magnificauit sanctuz Franciscum ꝑcipue in quinq; ꝓrogatiuis. Caplm. III.

Certia excellẽtia beati Frãciſci ꝺr ſingularis magnificationis: voluit deus magn⁹ ⁊ excelſus ſuum ſeruũ decorare ꝺz in multis vt patuit i ſermone p̃cedenti de ſtigmatibus ſacris: p̃cipue tamen in quinq;.

¶ Primo in intellectus illuſtratione.

¶ Secundo in creaturaꝝ condeſcẽſione.

¶ Tertio in felici cõſũmatione.

¶ Quarto in ſolẽni canonizatione.

¶ Quinto in miraculoꝝ coruſcatione.

¶ Primo magnificauit illũ deus intellectus illuſtratione. Nã vt aſſerit Bonauẽ. in legẽda i ca. de intelligẽtia ſcripturaꝝ ⁊ ſpiritu ꝓphetie Quis Frãciſcus nõ habuerit ſacrarũ lr̃aꝝ peritiã: ꝓ doctrinã eterne tñ lucis irradiat⁹ fulgoribꝰ ſcripturaꝝ ꝓfundo miro intellect⁹ ſcrutabat acumine. Interrogat⁹ ſenis a quodaꝫ religioſo viro theologie ſacre doctore de ꝗbuſdaꝫ qſtionibus difficilimis tanta claritate doctrine diuine ſapiẽtie patefaciebat archana: vt vehemẽter ſtuperet vir ille peritus. ⁊ cũ admiratione referret: vere theologia ſancti pr̃is iſti⁹ puritate ac ꝓtẽplatiõe tãq; alis in altũ ſubuecta eſt aq̃la volãs: nr̃a vero ſcientia venter gradiẽ ſuper terram: ꝺz eũ imperit⁹ eẽt ſmone: ſciẽtia tamen plen⁹ cnodabat dubia queſtionũ: ⁊ abſcõdita ꝓducebat in lucẽ. Claruit etiã in ipo ſpũ ꝓphetie: vt ⁊ ꝓuideret futura: ⁊ coꝛdiũ ꝓtuere tur occulta: abſentia q̃z velut p̃ſentia cerneret: ⁊ ſe p̃ſentez abſentib⁹ mirabiliter exhibeẽ Apd celanuꝫ ſuplici deuotione a milite quodã inuitatus ad p̃andiũ benignũ hoſpitẽ familiariter monuit vt cito ꝓfiteret ⁊ domui ſue diſponeret Qd cũ ille diligẽter feciſſet intrauerũt tãdeꝫ ad menſam ⁊ incipiẽtib⁹ alijs manducare: hoſpes ſubito ſpm̃ exhalauit iuxt̃ ỽbuꝫ hois dei repentina morte ſublat⁹ : dũ ſemel fatigatus ⁊ laſſus eq̃taret ſup aſelluꝫ. eſſetq; in itinere cum fratre Leonardo de aſſiſio: frater ipe Leonardus cepit dicere intra ſe humanũ aliq̃d paſſus nõ de pari ludebãt parentes hui⁹ ⁊ mei. Et ipe eq̃tat ⁊ego pedeſter aſinũ ei⁹ duco: hec illo cogitãte ꝑtinus de aſino deſcẽdit vir ſanct⁹ ⁊ ait. Non frater ꝙuenit vt ego equitẽ tu venias pedes qz nobilioꝛ ⁊ potẽtioꝛ me in ſeculo fuiſti: obſtupuit frater ⁊ ad pedes ei⁹ ꝓuolut⁹ hũiliter veniaꝫ petijt. ¶ Scõ magnificauit de⁹ beatũ Frãciſcũ in creaturaꝝ obediẽtia ⁊ ꝓdeſcẽſione. Apd aretiũ viuus vir dei fuit oblat⁹ lepuſcul⁹: qui ꝺz in terra poſit⁹ cũ poſſet q̃ vellet effugere vocãte eũ pr̃e benigno in ſinũ illi⁹ ꝓpero curſu ſalutauit. Qd cuꝫ pluries effeciſſet iuſſu pr̃is a fratrib⁹ delat⁹ ẽ ad loca ſolitudinis tutioꝛa: mõ cõſimili in inſula lacus puſmi cunicul⁹ q̃dam captus: ⁊ vir dei oblat⁹: cũ ceteros fugeret manib⁹ ſuis ⁊ ſinu ſe domeſtica ſecuritate cõmiſit Apud lacũ reatinũ eidẽ ad heremũ de aretio ꝓperãti: piſcatoꝛ vnaꝫ ex deuotione obtulit auẽ fluuialẽ: quã cũ libẽter ſuſceptã apertis inuitaret manib⁹ ad receſſum nec illa vellet abire: erectis in celũ oculis in oꝛatione diuti⁹ pmãſit Et q̃ſi aliunde poſt hoꝛã reuerſus ad ſe iterato dulciter mãdatũ auicule fecit vt deũ laudatura recederet. Suſcepta itaq; cũ benedictione licẽtia geſtu coꝛporis quoddã p̃tẽdens gaudiũ aduolauit. Alio tẽpoꝛe ambulãs cũ quodã fratre ꝓ paludes venetiaꝝ: inuenit maximã auiũ multitudinẽ reſidentiũ ⁊ cantantiũ in ỽgultis: q̃bus viſis dixit ad ſocium: ſoꝛoꝛes aues laudãt creatoꝛem ſuũ nos itaq; in mediũ ipaꝝ euntes laudes ⁊ hoꝛas canonicas domino decãtem⁹: cũq; in medio eaꝝ intraſſent nõ ſunt aues cõmote de loco: ⁊ qz ꝓpter garritũ ipaꝝ in dicẽdis horis ſe mutuo audire nõ poterãt: cõuerſus vir ſanctus dixit ad aues: ſoꝛoꝛes aues a cantu ceſſate donec laudes ⁊ hoꝛas canonicas ꝓſoluam⁹ Ut ille cõtinuo tacuerũt: tãdiu in ſilẽtio p̃ſiſtentes q̃diu dictis hoꝛis ⁊ laudib⁹ ꝓſolutis a ſãcto de cantãdi licentiã receperũt. Ante aũt viro dei licentiã eis ſtatim cantũ ſuũ moꝛe ſolito reſumſerunt. Eidẽ ſenis infirmo faſian⁹ q̃dam de nouo captus: a nobili quodã trãſmiſſus eſt viu⁹: q̃ cõtinuo vt virũ ſanctũ audiuit ⁊ vidit: tanta illi amicabilitate cohẽſit vt nullo pacto patere tur ab ipo diſiungi. Nã plurib⁹ vicib⁹ extra locellũ terraꝝ i vineꝫ poſit⁹ vt abiret ſi vellet rapido ſemp curſu redibat ad patrẽ: tãq; ſi ab eodem fuiſſet omni tpe educat⁹: deinde cuidã collatus viro: q̃ ex deuotione ſeruũ dei viſitare ſolebat: velut ſibi moleſtũ foꝛet a pũ patri abſentari cõſpectu eſcã recuſauit omnino. Repoꝛtatus tandẽ ad famulũ dei ſtatim vt cõſpexit eundem: ꝗbuſdaꝫ hilaritatis p̃tenſis geſtibus auide mãducauit. Cũ ex cõtinuo fletu infirmitatẽ oculoꝝ incurriſſet grauiſſimã cõſuluerũt medici: vt pateret ſibi ꝓ coctura remediũ ſubueniri aſſenſit vir dei vocatuſq; venit cirogic⁹ inſtrumentũ ferreũ igni ſubmittens ad faciẽdũ cocturam. Ut ipe ſeru⁹ coꝛpus ꝓpriũ iam hoꝛroꝛe concuſſum cõfoꝛtans ſicut amicũ cepit ignẽ alloqui dicens: mi frater ignis ỽtuoſuꝫ pulchꝝ ⁊ vtilem te creauit altiſſim⁹ eſto mihi in hac hoꝛa ꝓpitius eſto curialis: p̃coꝛ magnuꝫ deum q̃ te creauit vt tuũ mihi caloꝛẽ tẽperet. Oꝛatione finita ꝓtra ignẽ ſignũ crucẽ edidit ac deinceps intrepidus p̃ſiſtebat. ꝓfundatuꝫ eſt crepitans ferrũ in tenera carne: et ab aure vſq; ſupcilium coctura ꝓtracta. Statim ſanct⁹ ad frẽs dixit.

laudate altissimū qz vere dico vobis: nec ignis ardorē sensi: nec carnis vllū dolorē. Et conuersus ad medicū Si nō ē inqt caro bñ decocta imprime itez. Stupefactꝰ medicꝰ miraculū extulit dicens. dico vob frēs: vidi mirabilia hodie

¶ Tertio magnificauit deꝰ beatū frācisci in felici ꝓsūmatione. nō em silētio ꝓterire debemus quāta deuotiōe quāta feruore trāsijt Frācisc⁹ i bū mūdo ad pcm. de q sic scribit Bonauen. q anno vigesimo a sua ꝯuersiōe cū fuisset multis infirmitatibꝰ molestatꝰ tulisset qz biēnio stigmata illa sacra ad sanctā mariā ꝺ portūcula se portari popposcit: quo cū fuisset pductꝰ sup nudaz humū se totū nudatū in spūs feruore pstrauit. Decubans sic i terra saccina veste deposita: faciem solito more leuauit in celū, z itēdēs illi glorie totus manu sinistra dextri lateris vulnꝰ ne videret obtexit. Et ait ad fratres. ego qd meū ē feci: qd vestrū ē xps edoceat. Illachrymantibus aūt socijs sācti vnꝰ ex eis quē vir dei guardianū suū esse dicebat votū ipiꝰ diuina inspiratione cognoscēs festinus surrexit. Et acceptaz cū corda z femoralibꝰ tunicā pauperculo xpi obtulit dicēs. ℌ tibi tanqz paupi cōmodo z tu illa suscipias obediētie sācte mādato Gaudet ex ℌ vir sāctꝰ qz fidē tenuisse dñe pauptati vsqz i finē se vidit: palmasqz leuatas ad celū xpm suū benedixit: sicqz indutꝰ habitu vili. fratres assistētes ꝯsolatorijs ꝙbis p sua morte demulcēs paterno affectu ad diuinū est hortatꝰ amorem. Et post bñdictionē datā adiecit valete filij oēs i timore dñi z pmanete in eo semp. Ego ad deū ppero: cuius gr̄e vos oēs cōmendo. Jussitqz euangeliorū sibi codicē apportari: z euangeliū fm Johem. l. ante diem festū pasce sibi legi poposcit. ipe vero put potuit i huius psalmi vocem prorupit. voce mea ad dñm clamaui: z ad finē vsqz compleuit inquiēs. me expectāt iusti donec retribuas mihi Tandē cūctis in eum expletis mysterijs obdormiuit in dño Fuitqz ministro ꝛre laboris z ēpo assisinati existēti i monte gargano: eius trāsitus diuinitus reuelatus z diffusius videre poteris in legenda. Transijt aūt venerabilis pater ex huius mundi naufragio anno dñice incarnatiōis. M. cc xxv. ḡrto nonas octobris die sabbati in sero: sepultus est in die dñico. ¶ Quarto magnificauit deꝰ beatū franciscū in solēni canonizatione. cuz em pastor ecclesie gregorꝰ nonus nō soluz ex miraculis auditis post mortē francisci: vetrūetiam ex experimētis in vita ipius oculis visis z mature practatis sanctitatē eius mirabilē: plena fide certificatus agnosceret: ac p hoc i celis glorificatū a deo nullatenus dubitaret: cathalago sāctoz ascribendus statuit. Qua de re seruatis oīmbus que fieri debent in canonizatiōe sācto rū z examiata causa p cardinales ad hoc deputatos veniens psonaliter ad ciuitatē assisij cuz maximis que longū foret enarrare solēnijs beatum patrē canonizauit. ¶ Quinto magnificauit deus beatū frācisci in miraculoz cōmunicatione. Et omissis illis que ipo viuente dignatus est deus ei⁹ meritis operari: aliqua hic inseramus celebrata post mortē In castro pomarico i mōtanis apulie posito: defuncta ē puella quedam parentib⁹ vnica z ꝓdilecta inuocauit magnater plena fide franciscū cui deuotissima erat. Ap paruit illi in visu frācisc⁹ dixitqz. noli flere qz qd postulas obtinebis. Statim illo disparente filia eius viua z incolumis videntibꝰ cūctis surrexit. In ciuitate nocerie filius ꝓmogenitꝰ cuiusdā petri ex infirmitate mortuꝰ inuocato beato frācisco redijt ad vitam. Cuiusdaz vrbis rome notarij puerulus: vix septēnis matrē ad ecclesiaz sancti euntem puerili more sequi desiderās: dū remanere domi compelleret a matre p feneſtraz palatij se piecit: z vltima quassatione collisus continuo expirauit. mater ꝺo que non dū longe discesserat ad sonitū cōcruentis celeriter redijt: filiūqz reperiens extinctū: suis clamoribꝰ totā excitauit vicinīā ad lamētū: frater ꝺo qdam Rao nomie patrē induxit: vt puerū sancto francisco cōmendaret: qd cum factū fuisset: statim cōrā cūctis surrexit incolumis puer Incinitate capue: puer qdā in flumen cecidit: vbi cum diu stetisset a natatore quodā inuentꝰ fuit sub sabulo. Eduxit tandē illū extra extinctū atqz defunctū. inuocato ꝺo a suis z a populo circūstante beati frācisci nōie incolumis puer surrexit petijtqz se ad ecclesiā beati frācisci deduci vt grātias illi deuotus exo'ueret cuius se nouerat ꝺmte mirabiliter fuscitatū. In ciuitate fuscisa: repente domꝰ quedam corruit z vnū absorbuit iuuenē ac interemit. Amotis ꝺo post spatium lignis z lapidibꝰ: mortuꝰ inuētus est. Attium matter dolorīs vocibꝰ exclamabat. sancte francisce redde mihi filiū meū. sic z populi qderant beati patris pſidium flagitabant. Sed cum nō esset vox neqz sensus: cadauer posuerūt in lectulo ad sepelienduz ipm: diem crastinū expectantes: mater ꝺo fiduciā habēs in domino ꝓtinuetō frācisco filiū cōmendabat. Et ecce circa me diā noctis bozā exurgens sanus iuuenis in laudis ꝺba prupit. In castro posis qd in campania positū est. Sacerdos qdaz thomas nomie ad repanduz accessit ecclesie molendinū: deambulans aūt i caute secus extrema canalis: subito casu cauilloso ligno intrusus est. cuiꝰ impulsu voluit molendinū. Cuz igit ꝓstratus iaceret in ligno z sup os ipius qz supinus erat aquaꝝ

impetus inundaret corde tñ: qz lingua non poterat sanctū frācisci flebiliter inuocabat. p magnum ꝛo spatiū sic illo iacente: ac de vita ipi⁹ socijs iam penit⁹ desperatis in ꝓtrariā partem molā cum violentia reuoluerūt. Et sic eiect⁹ scerdos palpitās volutabaꝯ in aque meatu. Et ecce q̄dam frater minor cū magna suauitate arreptum p brachiū extra flumen eduxit dicens. Ego sum franciscus quē vocasti: ille sic liberatus nimis obstupuit volensq; pedu ipius deosculari vestigia huc atq; illuc anxi⁹ discurrebat: querēs a socijs vbi est ille: quo abijt sanct⁹ Qua via discessit: sicq; grās egit deo ⁊ suo seruo frācisco. Juuenis q̄dam de burgo celani incaut⁹ in puteū cecidit q̄ quasi passus quattuor aquarū cōtinebat: accurrentib⁹ autē alijs vt eū iuuarēt post longū spatiū dimissis vnus per funem in puteū puerū respexit in aquaꝝ supficie residentē extractus tādē de puteo dixit oibus qui astabāt Quādo subito cecidi beati frācisci patrocinijū iuocaui. Qui coruēti mihi statim psentialiter affuit ⁊ manū porrigens leuiter aprehēdit nec vnq̄ deseruit donec vna vobiscū de puteo me eduxit. In sabinēsi diocesi vetula quedā octogenaria erat cui⁹ filia moriēs lactātem infantulū dereliquit. Cū igit anus paupcula plena eēt inopia: ⁊ vacua lacte: nullaq; eēt mulier q̄ sitienti paruulo lactis stillicidium: iuxta qđ exigebat necessitas erogaret: quo se vertet vetula penitus ignorabat. debilitato ꝛo infantulo: nocte quadā omni humano destituta subsidio ad beati patris francisci auxiliū implorandū se ꝛuertit: affuit statim innocētl amatoꝛ etatis. Ego inquiēs sum frācisc⁹ o mulier pone māmas tuas in oꝛe puerili: qz abundanter tibi lac domin⁹ dabit. Impleuit anus sācti mādatuz ⁊ statim octogenarie māme lactis copiam effuderunt: qđ factum innotuit multis tā viris q̄ mulieribus: q̄ oēs deū pariter laudauerunt: ⁊ ne oia distincte pcurramus: cū audictoꝛū laboꝛe cōcludo cum dño Bonauen. dicente. poꝛro vir iste beat⁹ mirādis ꝛtutum signis in vita claruit: ⁊ die a trāsit⁹ sui vsq; in p̄sentis p diuersas mundi partes p̄claris miraculoꝛuz ꝓdigijs diuina se potentia glorificāte coꝛuscat nā cecis ⁊ surdis: mutis ⁊ claudis: idropicis ⁊ paraliticis: demoniacis ⁊ leprosijs: naufragijs ⁊ captiuis ipi⁹ meritis remedia ꝓferunt oibus q; morbis necessitatib⁹ ⁊ periculis subueniūt: ꝑ ⁊ multi mortuis p ipm mirifice suscitati innotescit fidelib⁹ magnificētia ꝛtutis altissimi cui est honoꝛ ⁊ gloria p infinita secula seculoꝝ. Amē.

Sermo. xlvj. ō sancto Ludouico oꝛdinis minoꝝ epo tholosano.

Q Vasi sol refulgens sic iste refulsit in templo dei Scribunt hec verba originaliter Eccī. l. c. Qui mundū condēs mirabili sapientia celos diuersis ornauit sideribꝰ ipe ecclesiam suam sanctoꝝm varietate voluit decoꝛare. Et vt ostenderet viam salutis oibus patere posse: elegit de quolibet statu aliquos q̄ electoꝝū numero ascriberent. Idcirco ⁊ beatū Ludouicū eximiū confessoꝛem suum fecit meritis ⁊ gloria copiosum: is est qui iam beatus cū chriſto nunq̄ deserit eos: qui patrocinijū eius exposcunt. Cuius profecto intercessione vt apparebit in sequentibus innumera vt sic dicam bñficia sūmo patre petita impetrātur. Propterea in presenti sermone ad eius laudes ingētes exprimēdas omni studio est elaboꝛandum De quo cōuenientissime dici possunt verba in themate p̄posita. In quibus triplicem splendoꝛē sancti Ludouici distinguemus.

¶ Primus dicit nobilitatl.

¶ Secūdus sanctitatis.

¶ Tertius claritatis.

Qualiter sāct⁹ Ludouic⁹ magnificatur ex nobilitate sue oꝛiginis eo q; fuit filius p̄mogenitus: regis karoli: regis sicilie. Capl'm. I.

Q Rim⁹ splendoꝛ sancti Ludouici dicitur nobilitatis fuit q̄dem nobilis genere karoli regis sicilie filius p̄mogenitus p̄out testatur pōtifex maximus Johannes. xxij. in bulla canonizationis Verūtamē hoc loco videndū ē vtꝝ nobilitas sanguinis ⁊ carnalis oꝛiginis: sanctl ad laudem sit ascribenda Et q; sic p̄batur sufficientissime: quoniā qui ꝛitas ⁊ gesta sanctoꝝuz scripserunt semp illoꝝ nobilitatē p̄ius notificare voluerūt. Unde Matth. j. ca. genealogiam xp̄i texere conatus est dicēs. Liber generationis ihu xp̄i fili dauid fili abꝛaam ⁊c Et ecclesia cantat sic de virgine matre. Natiuitas gloriose ꝛginis marie ex semine abꝛac oꝛta de tribu iuda clara ex stirpe david. Et iterū. Regali ex progenie maria exoꝛta refulget. ō infrascriptis ⁊ sequētibus sanctis ita habetur. Nicolaus ex nobilissimis parentibus oꝛiginem duxit Vincenti⁹ nobilis genere ꝑ nobilioꝛ fide. Ambrosius filius p̄fecti rome Alexius fuit filius Eufemiami viri nobilissimi et i aula imperatoris p̄mi germanus nobilissimus genere. Bernardus ex nobilissimis parentibus oꝛtus est. Egidius ex stirpe regia genitus Hieronymus

eusebij viri nobilissimi filius. Clemens eps ex nobili romanorū p sapia ortus. Lucia ygo siracusana nobilis genē. Anastasia nobilissima romana Paula fuit nobilissima matrona romana. Agatha ingenua mente ⁊ corpore. Maria magdalena a castro magdalo denominata: clarissimis est orta natalib⁹ vtpote ex stirpe regia descendentib⁹. Cristina nobilissimis parētib⁹ orta. Katherina costi regis filia: clara claris orta natalibus. Et de ioseph ab arimathia scribitur Luce. xxiij. Et Marci vltī. ca. Venit Joseph ab arimathia nobilis decurio. Quare videt q nobilitas carnis facit ad extollentiā etiā sanctor. Ex pte altera videt pbari posse q nobilitas parui aut nullius valoris existat. Nam ap'ls. j. ad Cor'. j. ca. dixit. Ignobilia ⁊ cōtemptibilia mūdi elegit deus. Ad idē facit ca. cum ſm. de pbendis ⁊ dignitatibus. Ad qō ego respōdeo. q ex ꝟbis ap'li non dat intelligi q nobilitas nō sit ornamentū eorū qui illam habent sed tm̄ q de⁹ non elegit nobiles ⁊ doctos viros sed piscatores ⁊ simplices: vt sic magis nota fieret ꝟtus diuina dum per illorum predicationē in xp̄m crederet mundus Sed notandū q tria hominū genera reperiuntur.

Primi sunt nobiles origine ſ nō ꝟtutibus.

Scōi sunt nobiles nō origine ſ ꝟtutibus.

Tertij sūt nobiles ⁊ origine ⁊ ꝟtutibus.

¶ Primi q̄dem satis obscuri sunt infames ⁊ reprehēsibiles. p quibus Claudianus dicit. De generāt homines vitijs fiūtq minores. Et Seneca in tragedijs. Qui genus iactat suū aliena laudat. Et Ouidi⁹ libro de ponto non census nec clarum nomen auor. Sed pbitas magnū ingeniūq facit. Hinc Tulli⁹ in inuectiua contra salustiū dicebat. Ego maiorib⁹ meis virtute mea preluſi: vt si prius noti non fuerant a me accipiant initium memorie sue. Tu ꝟo tuos q̄ turpiter offendisti: vt si fuerant egregij ciues i obliuionem venerint. Quare noli mihi antiqs viros obiectare. hec ille. iueniuntur multi qui flagicijs ⁊ de decore affecti gloriant sic de nobilitate parentum. Alij ꝟo vitijs sordētes de patrie nobili cōditiōe letant. Contra quos est exemplum quod refert Johānes solobriēsis i policatone de anatharsistita. hic cum vituperaretur ab archico quoniaz scita foret: mihi inquit dedecus patria. Tu ꝟo patrie at etiaz temistocles vt scribit a Cicerone in libro de senectute: fertur serifio cuidam in iurgio respondisse: cuz dixisset. Non eū sua sed patrie gloria splendorē assecutum nec hercle inquit. Si ergo serifius eēt ignobilis: nec tu si athenien'sis esses clarus vnqz fuisses. Alij dicūt nec ego serifius si essem nobilis. Et saluo meliore iudicio vtrūq stare potest: scilicet nobilis ⁊ ignobilis. nam si dixerimus ignobilis: potest esse sensus nec ego cum virtutib⁹ meis essem ignobilis si essem serifius in patria scz humili natus. Et si dicamus nobilis potest intelligi sic: nec ego qui scilicet in patria gloriosa sum natus: si essem serifius scilicet vitiosus essem nobilis. Secūdi sunt nobiles: et si non origine tamen ꝟtutibus qui de suorū parentum humilitate cōfundi nō possunt. nam vt inquit Hieronym⁹ ad cellātiaz. Sola apud deum libertas est non seruire peccatis ⁊ vera nobilitas clarū esse ꝟtutibus. Et Cassiodor⁹ i epistolis. hec est indubitata nobilitas que morib⁹ pbatur ornata. Et Juuenalis. nobilitas sola est atq vnica ꝟtus. Et Aristo. in. iij. politice ingenuitas est ꝟtus. Et Seneca ad lucillū. animus nobilē facit cui ex quacūq causa ꝟz supra fortunam surgere. Et Claudian⁹. exaltat ꝟtus nobilitādo gen⁹. Et lic⁹ vt refert Seneca in tragedijs. nobiles nō sunt mihi qui nec altis inclitū titulis gen⁹ ſ clara ꝟtus. Et i decretis di. xl ca. nos ꝺr nos q̄ p̄sum⁹ nō ex locor vl̄ generis dignitate ſ morum nobilitate innotescere debemus: nec vrbium claritate sed fidei puritate.

¶ Tertij sunt nobiles et origine et virtutibus q̄ inter homies splendent: vt sol in firmamento celi. Satis vtiq decorat hominē nobilitas sanguinis cū nobilitate bonor morū. Quisnā nō magnificiet sanctū ludouicū q̄ regis ⁊ regine filius formosus corpe diuitijs affluēs. Etate florens ingenio acut⁹: ac q̄buslibet tpalib⁹ bonis affluens: vitia spreuit: terrena calcauit. ⁊ xp̄m ihm bene beateq viuendo quesiuit. Ista in in sequenti splendore diffusius exprimem̄.

Qualiter sanct⁹ ludouic⁹ spreto mundo ⁊ temporali regno, vitam spiritualem elegit pmanēs vsq i finē i virginitate. Caplm. II.

Secundus splendor sancti Ludouici dicit sanctitatē quāta ꝟo fuerit sanctitas eius deprehendere possumus precipue ex tribus.

¶ Primo ex mundi despectione.

¶ Scōo ex speciali exercitatione.

¶ Tertio ex ꝟginitatis dilectione.

¶ Primo deprehendimus q̄ grandis fuit sanctitas Ludouici ex mūdi despectione: nam vt inquit Jobes. xxij. in bulla canonizationis. cōsiderans sanct⁹ iste. q mundus tot⁹ sit positus in maligno qōq cuz cōcupiscentia sua transit. ip̄m fugiendo deseruit totaliter ⁊ contempsit. in nā rediens de catalonia. votū qō fecerat de intrando ordinē minor in conuentu sācti francie

ſci de monte peſulano voluit adimplere: ſed eſt fratres timore patris ipm recipere nō auderēt votum ipm ibi publice iterauit. Et cū a Bonifacio papa p̄deceſſore ipius Jobis requireret q̄ aſſenſum p̄ſtaret puiſioni de ſe facte: eccleſie tholoſane: reſpōdit ſe hoc facturum nullatenus quo aduſq; votum qđ fecerat adimpleret. Cuius deuotioni annuēte pontifice habitū ordinis minoꝝ ſuſcepit in p̄ſentia generalis miniſtri: qui fuit poſtea Jobes epiſcopꝰ portuēſis. atq; flexis genibus fecit p̄feſſionē quo facto p uiſionē d̄ ſe factā eccleſie tholoſane acceptauit mādatiſq; apoſtolici obediuit: itaq; habitu ſācti frācisci veſtitus: pōtificalē dignitatem ſuſcepit. Quē habitum ſemp vſq; ad mortē detulit ꝑm tamē condecentiā ep̄alis gradis. Et in hoc minoꝝ ordinis excellentia demonſtrat: cuius habitū deferre non erubuerūt tot inſignes ⁊ celebratiſſimi viri: vt ſanctꝰ ludouicus d̄ quo loquimur. Et alij plurimi q̄ non ſunt omittendi. Nam vt habemus i cronicis ordinis. ferdinandus. Rex caſtillie dimiſſo regno nepoti ſuo intrauit hunc ſanctū ordinē mortuuſq; eſt frater minor ſepultus colibrie. Rex iacobus i regno arroganie mortuus eſt cuꝝ habitu fratrū minorum et ſepultus barchinone. In eodem regno rex alfonſus mortuus eſt cū habitu ⁊ ſepultus hilerde Fridericus rex inſule ſicilie mortuus ē cū habitu ⁊ ſepultus meſſane. Robertus rex ſicilie frater ſancti ludouici p tres dies ante mortem ſuſcepto habitu ⁊ facta p̄feſſione ſepultus eſt neapoli in ſancta clara. Beatus henricus rex cipri virgo puriſſimus factus frater minor obijt cum habitu ⁊ ſepultus eſt nicoſie. Tanta ꝺdem eſt xp̄ianoꝝ deuotio ad habitū beati frāciſci vt q̄ illum in vita non ferū: ſepenumero cupiāt habere in morte ⁊ ſepultura. Ob quā cauſam pōtifices ſūmi ſpūſancto edocti deuotionē hanc ampliare volentes ſpūalibus gratijs ſic deferētes habitū donare voluerūt. Nam vbanus quartus conceſſit remiſſionē quarte p̄tis peccatorū morientibus cuꝝ habitu fratrū minorū: bulle habent ianue ⁊ in mōte peſulano. Similiter ⁊ Nicolaus quartꝰ concedit remiſſionē quarte partis. Idem facit Clemens tertiꝰ bulle habent ianue: peruſij: mediolani: ⁊ venetijs dicta ſūt hec ad extollendā merito humilitatē habitus ordinis minoꝝ quem beatꝰ ludouicꝰ tanto ardore ac deuotione geſtauit. Secundo deprehendimꝰ q̄ ſublimis fuit ſanctitas beati ludouici ex ſpirituali exercitatione. vt eā teſtatur ſup̄a nominatꝰ Jobes. xxij. ſanctꝰ iſtei etate exiſtens tenera religioſiſſime educatus ē dū vero quartū decimū attigit annuꝝ: ductus fuit in cataloniaꝝ cum duobꝰ ſuis fratribus: datus obſes p̄ liberatione patris. vbi tam feruēter deuicauit ſe ſtudio q̄ infra ſeptēniū quo mibi obſes fuit ſub diſcipulis fratrū minoꝝ: quos ſecū habebat i ſocios in p̄mitiuis ſciētijs ⁊ ſacra pagina ſic p̄fecit q̄ vir dei pollens ingenio de p̄dictis ſcientijs non ſolū publice ac p̄uate ſubtiliter diſputare valeret ſed ſolēniter clero ⁊ populo p̄ponere verbū dei vt putaret hec ſciētia infuſa ſibi magis diuinit' q̄ humanitus acquiſita: orationi erat aſſidu' miſſas audiebat deuote. In magnis vo feſtiuitatib' cum p̄paratiōe mīra corpus ſūmebat dominicū. factus aūt ſacerdos diebus quaſi ſingulis celebrabat. audiente vbi dei inſiſtebat attente. Mira vo compaſſione ad pauperes ferebat: quibus largius tam p̄uatas q̄ publicas elemoſynas faciebat. vnde factus eps tholoſanus p vnū ſuū familiarem ſecretariū mandauit. q̄ de ſuoꝝ quātitate redditū quantū ſibi ſufficeret p moderatis expenſis retineret volens q̄ totū reſiduū in ſuſtentandis pauperib' poneret: q̄ q̄ p̄lat' tā magnus eſſet ac filius tanti regis Cum aūt iret pariſius pauperi quē quaſi nudū reperit multū compatiens: abſcondite capā cōtulit: quaꝝ portabat ſibi q̄ fecit ſecrete aliam apportari Erigintiquinq; pauperes in ſua domo reficiebat quotidie: quorū ip̄e aquam manibus infundebat aliaq; ſeruitia menſe miniſtrabat: viſitabat multotiens hoſpitalia pauperū ⁊ infirmis p̄mpto animo ſubueniebat: pontificatus officium exercebat cuꝝ diligentia miſſas dicēdo aſſidue ordines deuotiſſime celebrādo. Clericos q̄bus de beneficijs p̄uidere volebat examinando de articulis fidei: vita ⁊ moribꝰ diligenter iudicos ⁊ gentiles inducebat ſedulo ad baptiſmū ac q̄ſdam eoꝝ de ſacro fonte leuauit. Tertio deprehendimus quāta fuerit ſanctitas beati ludouici ex virginitatis dilectione floruit quippe virginitate puriſſima. d̄ qua Jobes. xxij. in bulla ſepius nominata ait. Caſtitatis amorꝝ a puero affecerat eius mētem adeo q̄ ob ip̄ius fidē cuſtodiam: mulierū conſortia vitabat omnino: intantū q̄ niſi forſan cum matre ⁊ ſororib': ſolus cuꝝ ſola: nullo vn q̄ tēpore loquebat: verba inhoneſta horrebat audire: ⁊ loquentes talia grauiter arguebat fratres nō minꝰ q̄ duo ⁊ interdū q̄tuor in ſua iacebāt camera in ſue teſtimoniū nitide puritatis. Cum ap'lo etiam paulo ſobrie cibi' ⁊ potꝰ corpꝰ ſuū caſtigabat aſſidue ſeꝝ frequēter manu ſua q̄q; autē alicuius cōſocij cathenis ferreis diſciplinans veſticndo p camiſia rudem ſtaminea ⁊ deferendo ad nudam carnem p cingulo cordam groſſam: ip̄aꝝ carnē in ſeruitutem ſpūs redigebat.

Qualiť ſanctꝰ Ludouicus migrauit iuuenis ex hac vita: quē Jobes. xxij canonizauit: q̄ et plurima eiꝰ miracula narrat. Capl'm. iij.

Tertius ſplēdor

t ſancti ludouici dicitur claritatl. voluit nanq̄ deus ipſum triplici claritate nitesc̄ere.

¶ Prima dicit felicis conſūmationis.

¶ Secūda eccleſiaſtice canonizationis.

¶ Tertia miraculoſe coruſcationis.

¶ Prima claritas dicit felicis cōſumatiōis. refert de ipō Johannes. xxij. hec ꝟba. glorioſus iſte ſanctus ad deū fontem viuū quē auide ſitierat migraturus infirmitate decūbens vltima deuotiſſime ſūpſit: dñicum corpꝰ q̄uis satl debilis de lecto exiens in occurſū dñi ſaluatoris: quo reuerenter ſuſcepto oſculataq̄ cruce in ſilētio diutius manſit. Tandē in eum diuinis cōpletl miniſterijs aia illa ſancta carne ſoluta in celum aſcendit: cuiꝰ facies poſt mortem pulchrior q̄z ante apparuit. Ipſūq̄ intuentibꝰ nō mortuus ſed dormiēs videbat. In ipſa aūt ſui trāſitus hora. Quidā frater minor deuotus officio predicatoris in orōne exiſtens i quodam loco remoto neſciens de obitu eius: vidit animā ipſiꝰ multitudine angelorꝫ in celuz deferri dicentiū. ſic fit ꝟuienti dō in mūditia ⁊ puritate. Fuit āt totius vite ſue curſus vigintitriū annorꝫ et ſex menſiū. Tranſiuit ex hoc mūdo in loco q̄ brundula dicit anno dñi. M̄. cc. lxxxix. quartodecimo kalēdas ſeptembris media nocte: feriesecunde infra octauā aſſumptiōis beate marie ꝟginis. Et ſepultꝰ in regia ciuitate marſilie in eccleſia fratrū minorꝫ. put ipſe iā dum viueret ordinauit. Propter hec oia ⁊ illa q̄ dicēda erunt audienda ſunt verba grauiſſima Jobis. xxij. Ait enim. laudet magnifice deus noſter cuius dextera huic epō contulit ſtellifer regium diadema. Applaudant ⁊ ipi celi ciues quorum cetibus ſanctꝰ iſte ſole ſplendidior eſt inſertus. Canant quoq̄ altiſone francie ſicilie ⁊ vngarie regna de quorum ortu cādoris niuei flos crupit. Quorū vitis germinat dulcem vuam cuius liquor celū letificans: abūde effundit in calice ſūmi regis Letet inſup ciuitas tholoſana tāto ditata p̄ſule: que apud deū aduocatū habet ſedulum ⁊ patronū. Sed ⁊ fratrū minorū ordo conſpicuus: noue laudis canticū promere non deſiſtat: in aula celeſti tam p̄clarum alūnum feſtine diuinis cōſpectibus repreſentans hec igitur

¶ Secūda claritas qua deus ſplēdere fecit beatum ludouicū dicit eccleſiaſtice canonizationis Jobes q̄dem ſecundus ipm cathalago ſanctorꝫ aſcripſit ꝟuatis oibus que requirūt in canonizatione ſanctorꝫ. Nā p̄deceſſores ſui. ſ. bonifacius octauꝰ cuius tpe beatꝰ ludouicus ex hac luce migrauit. Et bñdictus vndecimꝰ. Et clemens q̄ntus iterueniēte morte id cōplere nō valuerunt. ¶ Tertia claritas ꝺr miraculoſe coruſcatiōis nāq̄ vt p̄fatꝰ Jobes. xxij. aſſerit magnis miraculis deꝰ ſanctuz ludouicū poſt eius obitū clarū fecit. quorꝫ aliqua certis ꝓbata teſtimonijs ad declarandā huiꝰ ſancti gl̄iam ipſe narrat. q̄ etiā nos ꝺ loco duximꝰ inſerēda. Quedam duorꝫ annorꝫ puella duobꝰ menſibꝰ paſſa febres expirauit. facto ꝟo voto p patrē iſtius ſancto mox ſuſcitata ē ⁊ vbera matris ſuxit. Quidam puer q̄nq̄ annorū febribus extinctus. facto voto p patrē eius: ad vitaz redijt ſanꝰ ⁊ ablq̄ febribus. Quedā puella annorū ſeptem per dies aliquos febribꝰ cruciata tandē expirauit. facto ꝟo voto p ſuos ad dictū ſanctū: recuperauerit ſpiritū ⁊ reuixit. Quedā puella nobilis q̄ ex caſu ad terraz de nutricis brachijs p ſeptem annos paſſa fuerat ſurditatē ad iuocatione huius ſancti ad plenū exti̇tit liberata. Quidam q̄ poſt fortē febrem loquelā p menſem p̄diderat: ad ſepulcrū ſancti huius delatus illā recuperauit. Quedā mulier cū ex partu quodā violēto de puero mortuo ⁊ in eius vtero trāſiuerſato cōtracta in manibus ⁊ pedibus ac femoribꝰ bientnio p̄māſiſſet. facto voto ad iſtū ſāctū: q̄ ſi eam ſuis meritis adiuuaret. toto tpe vite ſue viſitaret eccleſiā vbi corpꝰ ſācti iacebat. ſubito cepit dormire. Et expergefacta reperit ſe ſanatam. Mulier q̄dā p octo annos morbo epilētico fatigata emiſſo voto q̄ ſingulis annis ſepulcrum ſācti viſitaret mox extitit liberata. Monialis q̄dā poſt lōgā febrē quā paſſa fuerat doloꝛē incurrerat in oibꝰ mēbris ſuis intātū q̄ diebꝰ duodecim nō niſi alieno adiutorio de lecto poterat ſe mouere. Inuocato ꝟo huiꝰ ſācti patrocinio ſana ⁊ incolumis ē effecta. Cū hō q̄daz q̄ miraculis huiꝰ ſācti detrahere nitebat euerſione faciei ⁊ oculorꝫ turpiter icurriſſet: ſicq̄ manēs p duos dies huic ſancto cū oi deuotiōe q̄ poterat ſe vouiſſet ad ſepulcrum eius veniens ⁊ oferens caput cere anteq̄ exiret eccleſiaz reperit ſe ſanatū. Hec inquit Jobes. xxij. ſunt mirabilia ſolius altiſſimi quibus ⁊ q̄ plurib' alijs mirificare voluit ſanctū ſuū ac toti mūdo reddere venerandum. Igitur ⁊ nos deprecemur illum vt ſua interuentione obtineamus dei gratiā et tandem gloriam ſempiternam. Amen.

Sermo. xlvij. de ſancto Thoma de aquino ordinis p̄dicatorum.

Dedit illi scientiaz sctõz. Scribunt hec verba originaliter Sapie. x. ca. Obligatur xpiana religio colere ac venerari deuotiõe pcipua sanctũ thomã de aq̃no q̃ sua eruditiõe mirabili singularissimaq; doctrina eccliaz dei magnopere decorauit. Nã tpibus nris null⁹ est adeo sapiẽs et doctus q̃ sancti thome psidio non indigeat: vt eñ in hoc ꝓmone clarius explicabimus de rebus tam humanis q̃ diuinis: tanta docuit: tantaq; scripsit. q; quilibet in q̃cunq; facultate peritissim⁹: sancti thome libros legendo doctior fieri possit. Qua de re scientia eius disserere equũ est ac rõnabile quã magl illi a deo infusã q̃ humanitus acquisitã pie pateri possum⁹: in q̃bus triplicẽ excellentiã scientie sãcti thome ꝓponimus extollendam.

Prima dicitur sublimitatis.
Scda vtilitatis.
Tertia sanctitatis.

Qualiter sanct⁹ thomas fuit doctor theologie. & de ipi⁹ theologie atq; scientie laudibus. ℭ Caplm. I.

Prima excellentia scientie sãcti thome dr sublimitatis. Naz doctor fuit sacre theologie que dignitate sua ꝓponitur cunctis sciẽtijs naturalib⁹ & moralib⁹. Sed ꝓ intelligẽtia pleniore huius partis: tria dubia sunt absoluẽda.

Primũ vtr theologia sit scientia.
Scõm vtr sit alijs scientijs dignior.
Tertiũ vtr scia i generali sũpta sit extimanda

ℭ Ad primuz dubiũ rñdet Tho. j. pte. q. j. Q theologia scientia est. Sed sciendũ q; duplex ẽ genus scientiaz. Quedaz eñ sũt q̃ ꝓcedunt ex ꝓncipijs notis: lumine naturalis itellectus. sic arismetrica: geometria: musica et hmõi. Quedam vo que ꝓcedunt ex ꝓncipijs notis lumie superioris scientie: sicut pspectiua ꝓcedit ex ꝓncipijs notificatl p geometriã. Et musica ex ꝓncipijs notis p arismetricã. Et hoc modo sacra doctrina est scientia: qr ꝓcedit ex ꝓncipijs notl lumine superioris scientie: que scz est dei & beatorũ. Unde sicut musica credit ꝓncipia tradita ab arismetrica: ita sacra doctrina credit principia reuelata a deo. Sz obiicere quis potest. q; theologia nõ sit sciẽtia. nam vt inquit Aristo. in ꝓnci. metaphisice. experiẽtia singulariũ est: ars vero vniuersaliũ: fit aũt ars cũ ex multl experimẽtl i intellectu vna fit de similib⁹ acceptio Sed doctrina theologie ꝓ magna parte non ẽ vniuersaliũ: ꝙ singulariũ. tractat enim de gestl abraam isaac & silibus: ergo non ẽ ars vel scientia. Ad ꝙ ita rñdet Alexãder de ales in. j. sũme Q vniuersale dr q̃ttuor modis. In ꝓdicãdo vt hõ. In exemplãdo vt forma sotularis ad multos sotulares. Et vita iob ad vitã multoz hominũ. In significãdo vt iacob ad significandũ iustũ q̃ ꝓtrahit cũ Rachele & lya qr exercet se i vita actiua & ꝓtemplatiua. In causando vt deus causa vniũsalis oiuz rez. Et xps cã vniũsalis reparatiõis hoiuz. ꝓm ꝙ ꝙ dicẽdũ. Q ẽ vniuersale in scriptura sacra hz eñ sñias generales vt ibi: initiũ sapientie timor dñi. hz sñias particulares. vt que ꝓponunt hystorice in q̃b⁹ q̃tũ ad sensum exteriorẽ ẽ vniuersale scdo modo dictum scz in exemplando. vt verbi gra. In litterali hystoria abrae & iob: qđ narratur est singulare. Sz adhuc i scriptura narrat vt exemplar sit vite & cõuersationis bonoruz. Hinc ad Roma. xv. ca. ait apostol⁹. Quecũq; scripta sũt ad nostram doctrinaz scripta sunt. q̃tum vero ad sensũ interiorẽ & spũalez est vniũsale tertio modo in particularib⁹ sententijs scz vtile in significando: quia est signum rei vniuersalis ad multa. Qtum vo ad vtrũq; sensum interiorẽ & exteriorem siue in sententijs particularib⁹ siue generalibus ꝓm q; fit reductio ad deum q̃ est causa vniuersalis conditionis rerũ: vel ad christũ qui ẽ vniuersalis causa reparationis. Vniuersale est quarto modo in causando. ꝓm ergo hũc moduz & distinctionẽ est dicere doctrinã sacrã esse rerũ vniuersaliũ. ℭ Secundũ dubiuz fuit vtrum theologia sit alijs scientijs dignior. Ad qđ respõdet Tho. vbi supra. q; sic. nã cum ista scientia q̃tum ad aliquid sit speculatiua & practica oñes alias trãscendit: tã speculatiuas q̃ practicas. Speculatiua; eñ scientia; vna altera dignior dr. tum ꝓpter certitudinẽ: tum ꝓpter dignitatẽ materie. Et q̃tuz ad vtrũq; hec scientia alias sciẽtias speculatiuas excedit. ꝓm certitudinem quidem. alie scientie certitudinez habẽt ex naturali lumine rõnis humane q̃ põt errare. hec aũt scientia certitudinẽ habet ex lumine diuine scientie que decipi nõ põt. Scõm dignitatez vero materie: qr ista sciẽtia est ꝓncipaliter de his que sua altitudine rõnem trãscẽdunt. Alie vo scientie cõsiderant ea tñ que rationi subduntur. Practicarũ vero scientia; illa dignior est: que nõ ad vlteriorem finẽ ordinatur sicut ciuilis militari. Nam bonum exercit⁹ ad bonum ciuitatis ordinatur. finis autem theologie siue doctrine sacre: in q̃tum est practica est beatitudo eterna: ad quam sicut ad vltimuz finẽ ordinãtur omnes alij fines scientiarum practicarum. Franciscus vo de maronis in lib. đ veritatib⁹ dionysij quem scripsit ad instantiaz

regis Roberti. sup libꝝ de mystica theologia ait. Omnes sciẽtie ancillãt theologie ꝛ aliquo modo subalternãt. Sed notandũ q̃ quattuor modis vna sciẽtia dr̃ subalteri alternari. Primo mõ qr efficiens sub efficiẽte: vt qr p̃ncipiuz sub p̃ncipio: ponendo q̃ p̃ncipia sunt cause cõclusionum effectiue Et sic subalternãt musica arismetrice ꝛ pspectiua geometrie: quia ꝓclusiões superiorũ sunt p̃ncipia inferiorꝝ. Et ista dr̃ pro pria subalternatio Scõdo modo qr materia sub materia: ꝛ qr subiectũ sub subiecto. Sicut phisica subordinãt metaphisice Quia corp⁹ mobile qđ ẽ subiectuz phisice ꝓtinet sub ente quod est subiectũ metaphisice. Tertio modo qr forma sub forma. vtpote qr modus agendi sb modo agendi. Et sic omnis alia sciẽtia subordinatur logice. qr ipa tradit modũ sillogizãdi ꝛ demonstrandi vniuersis. Quarto modo qr finis sub fine: frenefactiua equestri: qr finis illi⁹ ẽ propter finẽ istius. Alie ergo sciẽtie nõ subalternãtur theologie p̃mo modo: qr eius p̃ncipia non sunt cõmunia. vtpote articuli fidei. Nec secundo modo qr subiectum eius est singularissimũ Nec tertio modo qr nõ pcedit p regulas quas alijs sciẽtijs tradat Sed q̃rto modo qr fines aliarum sũt ppter finez istius: melius tñ dr̃ subordinatio q̃ subalternatio. hec frãcisus. ¶ Tertium dubiũ fuit vtrũ scientia in generali sũpta sit magnificẽda Et vt refert Tho. iij. pte. q. ix scientia large accipiẽt p q̃libet cognitiõe intellectus. sunt ergo nõnulli q̃ scientiã reprobant virosq̃ doctos aspernanẽt. Contra quos duo ad laudẽ scientie merito duxim⁹ inspiciẽda. Primum in q̃bus scientia reperiẽt cum decore ꝛ ornamẽto maximo. Scõz quantã humano generi sciẽtia attulit vtilitatẽ. Accedit q̃dem primo ad cõmendationẽ ꝛ extollentiaz sciẽtie. q̃ ipsa reperiẽt in deo ꝛ in q̃buslibet ab eo pductis electisq̃ creaturis. Be ꝓditore siq̃dem oim aiunt theologi i rebus diuinis exercitati: q̃ sicut bonus est eternus imensus incõmutabilis ꝛ beatissim⁹. Ita ꝛ oia sciens Sciẽtia tamẽ vt ponit Tho. j. pte. q. xiiij. non ẽ in eo q̃litas vel habitus: sed actus purus: ꝛ substãtia: qm̃ nõ p aliud a se itelligit. Et q̃uis alia a se cognoscat: tamen vt scripsim⁹ in ẽmone p̃mo de timoꝛe iudiciorũ dei. intellectus ille diuin⁹ infinitus nõ recipit aliunde pfectionẽ: cuius pfectio ẽ sola diuina essentia. Quo fit vt materialia imateriali ter diuisibilia indiuisibiliter ꝛ mꝫta vnitiue cognoscat: qr ipe imaterialis est simplex ꝛ vnus. vnde q̃lis est ipse: talis ꝛ cognitio ei⁹. Et ne in his diutius imoꝛemur: in deo ẽ sciẽtia q̃ cognoscit seipm. Et quicq̃d est in reb⁹ creatis siue in celo siue in ẽra siue in mari. q̃nimo sapia sua cõdidit tam varias distinctas ordinataq̃ rerum naturas vniuersa ꝓstituens in põdere: numero: ꝛ mẽsura. nouit oñia anteq̃ essent q̃ numerat multitudinẽ stellarꝝ ꝛ gutulas oceani. Quis taceam⁹ stupenda q̃ dici possent de scia dei. Et ad alios vtamus sermonẽ. Fecit ille artifex sapientissim⁹ angelos a sue creationis p̃mordio: tãta luce sciẽtie p̃ditos: vt itellectuales substãtie spũales mentes ꝛ imaterialia lumina a sanctis intelligentieq̃ a philosophis nuncupent. At ꝛ hoi p̃mo hoc donũ amplissimũ tradit fuisse tributũ: q̃ rex oiuz ppter ipm cõditaꝝ cognitionẽ acceperit vt mgr̃ sniaꝝ refert di. xxiij. scõi li. cunctisq̃ aiantib⁹ noia ẽm suaz ppheta tem designauit. Non est p̃tereundũ silentio. q̃ dũ verbũ caro factuz est ꝛ habitauit in nobis aiam de nouo creatã plenam scientia ꝛ gr̃a sibi vinculo indissolubili copulauit: oñi ignoꝛãtia secluſa. vt diximus in ẽmone. v. hmõi operis. Apostoli iusup militantis ecclesie fundatores cum lr̃is operã nõ dedissent: ꝛ ad p̃dicationez euangelij foꝛent destinãdi a spũsancto illuminati sunt: vt sic doctioꝛes effecti euãgelicã tubam sonarent. Inde moti patres antiq̃ statuerunt: vt nullus officiuz p̃dicationis exerceat: nisi sit apzime eruditus ꝛ doct⁹ sicut in q̃dragesima li scripsi in ẽmone d̃ ẽbo dei. Cur ergo nõ erit extollẽda sciẽtia. cur nõ studiose q̃renda. Cur non a cũctis moꝛtalib⁹ auidissime exoptãda. sicit aũt ad eius cõmendationẽ p̃ter illa q̃ cõmemoꝛauim⁹. q̃ oẽs homies natura scire desiderant. vt dicit Aristo. Et oẽs ducimur ꝛ trahimur ad cognitiõis ꝛ scientie cupiditatẽ ẽm q̃ ait Cicero. Propter q̃ oia ꝓplato in thimeo dixit. Scientia ẽ diuina dei: quo nihil maius diuina magnificẽtia humano generi cõmodauit Scõdo pscrutari debem⁹. quãta sit scientie alitudo sublimis ex vberrima vtilitate quaz pullit humano generi ꝛ indies afferre nõ desinit: ꝛ in p̃mis a iuris cõsultis viris clarissimis initiũ sumẽdi duxi. ipi nanq̃ legib⁹ ab eis ꝓditis: ex q̃bus insimul collectis tã grãdia volumina cõplenẽ gentes populosq̃ instruxerunt vt humanã celibẽq̃ vitam excoleret. Quisnã hoies ratione p̃stantes: nõ existimet bꝛutis deterioꝛes vitioꝛesq̃ pecudib⁹: si passionib⁹ vitiosis non dominenẽ. Ideo lex ꝓdiẽ vt appetit⁹ noxi⁹ iuris regula limitẽt p quã genus humanuz vt honeste viuat: alterꝝ nõ ledat: ius suũ cuiq̃ tribuat informat. sicut ponit i ꝓlogo decretaliũ. sũmo igit ingenio facte sũt leges vt scribit dis. iiij. ca. facte sunt aũt leges vt eaꝝ metu hũana coherceat audacia. tutaq̃ sit inter improbos i nocẽtia. Ciues pacifice viuant: maioꝛes minoꝛibus fauoꝛẽ impendant: minoꝛes maioꝛibus

reuerentiã exhibeãt: pares paribꝫ ꝙ cordiã donẽt. Et oñes imortali deo pie religioseq̃ famulent. De iꝑis ẏo medicis q̃d referemus: nõ tacet scriptura sacra dignitatẽ eoꝝ: dum sñia illa grauissima sapiẽtis oblectat. Honora inq̃t medicum: ppter necessitatẽ eñ creauit altissimus Et iterũ. disciplina medici exaltabit caput illi⁹ ⁊ in cõspectu magnatoꝝ collaudabit altissim⁹ De terra creauit medicinã: ⁊ vir sapiens nõ abhorrebit illã. Que ẏba ponunt Eccĩ. xxxviij. ca. Profecto corpora nr̃a aie itellectiue instrumẽta ⁊ organa delicata a q̃b⁹ excunt, tanta morboꝝ mala ꝓsepe medicoꝝ p̃sidio curata: gratissime sanitati reddunt: ⁊ q̃ sana sũt ⁊ robusta ne in graues egritudines incidant ꝓseruant. Sed bis omnib⁹ maius ẽ ꝙ theologoꝝ opa factum esse nemo sane mẽtis ambigit. Nõne apostolorum p̃dicatione idolatrie pernicies q̃ totuz pene vastauerat orbẽ vndiq̃ est eiecta. Insup tot insurgentes hereses q̃s expugnauit quis euertit: quis penitus suffocauit: nisi ẏtus ⁊ sapientia eorũ qui se doctrine firmiter dedicarũt. Audeo dicere ꝙ si doctores vtriusq̃ linguę grece ꝙz ⁊ latine hereticoꝝ venenatas fraudes oppugnassent: xp̃iana religio foret extincta. Obmitto quanta facta sint ab inq̃sitorib⁹ heretice prauitatis: p̃cipue p̃dicatoꝝ ⁊ minoꝝ ordinũ contra pditissimas hereses manicheoꝝ: arrianoꝝ legardoꝝ: fraticelloꝝ: aliorũq̃ quorũ vocabula causa breuitatis subticem⁹. Et vt ꝓtem istaz breuius expediam⁹ dicim⁹. ꝙ sciẽtia viros doctos reddit in vtroq̃ seculo gloriosos. Nã Socrates magnũ nomẽ adeptus ẽ. de quo Tulli⁹ i quẽstionib⁹ tusculanis ait. Socrates primus philosophiam vocauit e celo quã locauit in vrbib⁹ introduxit i domos ⁊ coegit de vita ⁊ morib⁹ requirebq̃ bonis ⁊ malis q̃rere. Et Hiero⁹ cõtra iouinianũ dicit de socrate. Hunc omniũ philosophoꝝ secte tanq̃ sapientie ⁊ ẏtutis vnicũ fontem venerant. Is tñ vt Valeri⁹ meminit de his q̃ humili loco nati clari euaserũt Patre obstetrice patre marmorario genitus est. cui⁹ nomẽ splendet ppter scientiã. Demosthenes insup ꝓnceps oratorũ grecie humilimos habuit genitores. Aulusgelius etiã li. ij. noctiũ atticaꝝ refert ꝙ phedon cui⁹ nomẽ plato illũ librũ diuinũ de imortalitate aie dedit. Fuit emptus a cebe sorattico. cuius soci⁹ fuit in philie disciplinis. ex post philus illustr⁹ fuit. Menippus fuit seru⁹ postea philus. Pompili⁹ Fu⁹ thefastri cipatetici. postea philus. Perseus zenonis stoici seru⁹ philus. Diogenes cinicus seru⁹ ⁊ ex fuitute in libertatez venit tandez philus. Epicter⁹ seruus postremo philus. q̃ oñes ex philis ppter peritiã lr̃aꝝ gloriam sibi amplissimã vendicarũt. Nec soluz ipi q̃ doctrina pollẽt clarissimi habent. Quinimo ciuitates ⁊ regna in quib⁹ lr̃aꝝ studia frequentant miro fulgẽt decore. Unde Aug⁹. xviij. li. de ciui. dei. ait. q̃uis atheniẽses in grecia plurimũ claruisse fateat. Etiam Salusti⁹ roman⁹ historic⁹ plus tñ fama q̃ re ipa. Nã loquẽs de illis, atheniensiũ inq̃t res geste sicut ego existimo satis ample magnifice fuere. verũ aliquãto minores q̃ fama ferũt. Sed q̃ pucnere ibi scriptorum ingenia p terraꝝ orbem atheniensiũ facta p maxima celebrant. Ita eoꝝ q̃ fecerũt virtus tanta habet quantũ ẏbis potuerũt extollere p̃clara ingenia. Accedit huic ciuitati non parua etiaz ex lr̃is ex philis gloria. q̃ ibi potissimũ talia studia viguerũt. hec ille In regno ẏo celorũ viri docti fulgebũt q̃si splẽdor firmamẽti ⁊ q̃si stelle in ꝓpetuas eternitates. vt dicitur Dan. xij. ca. Joõ Hiero⁹ asserebat. Discamus in terris quoꝝ scientia nobiscũ pseuerat in celo magna itaq̃ scientie ⁊ doctrine est excellentia. In qua singularis inuẽtus est beat⁹ Thomas Neq̃ tñ viribus ingenij ⁊ exercitij illam acq̃siuit. sed munere diuino post factam q̃dem pfessionem suã i ordine p̃dicatoꝝ. Frater Johãnes Theutonic⁹ magister ordinis ipm secum parisiũ duxit. deinde coloniã. Vbi sb fratre Alberto magistro in theo'ogia eiusdem ordinis florebat studiũ generale. Studio aũt vacans oratini ⁊ silẽtio quãtũ poterat adeo se dabat. vt vo carẽt eũ fratres bouẽ mutũ. Cum aũt magister Albertus libꝝ dionysij ꝺ diuinis nomin⁹ legeret q̃dam studens tardus ingenio ad sanctuz thomã se ꝓtulit vt ei lectionẽ repeteret. qõ sanctus tho. libenti aio fecit nõ sine admiratione illius. qui moꝝ magistro pspicacitatẽ ingenij sancti thome reuelauit. Contigit aũt illis dieb⁹ dictum magistrũ disputare quãdã q̃stionẽ difficilem. quã cum frater thomas collectã scripsisset in cedula. ⁊ q̃dem studẽs casu ipam ante ei⁹ cellulã inueniens magistro Alberto ostendit. qui mandauit magistro studentiuz vt questionem satis difficilem ei cõmitteret de qua in crastino responderet. quã ex obedientia suscepit. Et ad orationẽ cõfugit atq̃ in crastino ita rñdit vt diceret ei magister frater thoma. Tu nõ videris te nere locũ respondẽtis sed determinãtis. fecitq̃ sibi q̃ttuor argumẽta tam subtilissima vt crederet oino illum conclusũ. Ad que cuz frater thomas sufficiẽtissime respondisset. dixit albertus. Nos vocam⁹ istũ bouẽ mutũ: ꝙ ipe talẽ mugitum dabit: q̃ sonabit in toto mũdo. Tandẽ cuz in breui plurimũ ꝓfecisset factus fuit baccalarius parisiñ⁹ Et ibi parisi⁹ gradũ magisterij cum humilitate suscepit. Omni q̃pe tpe dum legere vel disputare debebat orare solebat deũ ⁊ hanẽ

orationem dicebat. Creator ineffabilis qui de thesauris tue sapiētie nouē angelor ierachias nosti. ⁊ eas supra celum empirreū miro ordine collocasti atq elegātissime partes vniuersi dispositi. Tu inquā q̄ verus fons luminis dicēris atq supemineſ p̄ncipiuz infundere dixeris sup intellect⁹ mei tenebras lumē claritatis ⁊ iustitie duplicē in q̄ nat⁹ sū remoueas ꝓuationez tenebrar. pctm̄ scz ⁊ ignorantiā. Qui linguas infantiū facis disertas linguā meā erudias ⁊ in labijs meis gr̄am ⁊ bñdictionē infundas. Da mihi intelligēdi acumē: addiscēdi facilitatē: retinēdi capacitatē: interp̄tādi subtilitatē: loquē di gr̄am copiosam: ingressum instruas: pgressum dirigas. Egressum compleas p xp̄m dñm nr̄m. Amē. Dū itaq gradū magisterij deberet suscipere: ⁊ orationi feruēter intenderet aliquā tulū obdormiuit. Apparuit aut illi sic dormiēti angelus cōfortans eum vt magisterium acceptaret. ꝓponeretq in suo examine illud publice. Rigans montes de superioribus tuis: in fructu operum tuor satiabitur terra.

Qualis doctrina sācti thome sit vtilis: eo q est copiosa facilis ⁊ merito sapientibus ⁊ insipientibus grata Cap̄m. II.

Decūda excellentia scie sācti thome dr vtilitas. ꝓfuit nāq mirū imodū eccleſie dei: eo q non tm̄ fuit in se sciens. sed alios docuit p:edicando ⁊ legendo: ⁊ vt ꝑpetua fierent que docebat scribendi officiū accepit. Eius autez scripta triplicem habent cōditionem.

¶ Prima dr copiositatis.

¶ Secda facilitatis.

¶ Tertia gratiositatis.

¶ Prima cōditio eor que sanct⁹ thomas scripsit dr copiositatis. Scripsit nanq copiose: tā ea q̄ spectāt ad naturalē vel etiā moralē phiam Sed super oia res diuina abūdantes notauit. Scripsit sup q̄ttuor libros sniar. sūmā theologie quā in trib⁹ voluminib⁹ cōpilauit Sūmam ꝑtra gētiles. opus sup q̄ttuor euāgelia. Et p:eter hoc aliā postillā sup euangelia. Sup epl̄as pauli. sup Esaiā sup Hieremiā. sup Cātica. super Job. sup magnā ptē psalterij. Cōpendiuz theologie. q̄stiones de veritate. q̄stiones de q̄libet. q̄stiones de aia sup dionysiū de angelica ierarchia. ⁊ de diuinis noib⁹. sup boetiū de trinitate. ⁊ hebdomatib⁹. ⁊ de duab⁹ naturis. cōtra auerrois de vnitate intellect⁹. ꝫ guilelmuz de sācto amore q̄ dicebat religiosos mēdicātes nō laborātes manib⁹ nō posse saluari. Scripsit etiaz officiū de corpe xp̄i. Et q̄plura opuscula de diuersis materijs vt in b̄ videat de eo tā stupēdū miraculū. q vnus homo modico tpe: tot potuerit subtilitates q̄stionū ⁊ pfunditates tā subtiliter penetrare stilo tam cōposito ⁊ succincto discurrere Que i tot voluminib⁹ reduxit in scriptis. vigintiq̄nq anni fluxerūt inter ei⁹ magisteriū ⁊ obitus. Obijt nanq anno dñi. M. cclxxiij. pontificat⁹ gregorij. x. anno. iiij. Etate sue anno. xl viij. septima die marcij. hora matutinali. Ut igit vbertatē doctrine sancti Thome magnificem⁹ dicere possumus. Q si omnes libri phic ⁊ theologie perirēt. Et illi quos thomas scripsit soli reperirent: nū q̄q lux scientie et veritatis posset extingui. ¶ Secda cōditio eor que thomas scripsit dicit facilitatis. habet enī doctrina illa quādaz claritatē ⁊ ordinē ita suauem vt absq multa difficultate imbibi valeat. Neq ꝓpterea est paruipēdenda: quia cum facilitate sit tradita: cuz i quolidet genere siue docendi siue dicendi a cunctis viris doctis facilitas extollat. Inquit enī Cicero li. de oratore. Is ē eloquēs q̄ alta humiliter: humilia grauit ⁊ mediocra temperate dicere pōt. In eodez insuper libro magis comprobare videt sententias graues absq ornatu: q̄q fucata ꝟba sine sententia ait ergo. Quid est tam furiosū q̄ ꝟborū vel optimor atq ornatissimorū sonit⁹ inanis nulla subiecta sentētia: nec sciētia. Sunt nōnulli q̄ gloriant si id qđ docent aut psuadēt: ꝓpter insusitata verba: aut confusas ⁊ implicitas rationes: sub auditoribus cum labore intelligāt. Contra quos auluſgeli⁹ li. x. noctiū acticar ita scribit. Verbis vti nouis ⁊ incognitis durius est, q̄q ꝟbis sordentib⁹. Rome q̄dam celebrat⁹ homo in causis cū apud p̄fectum vrbis verba faceret. Et dicere vellet: inopem quendā miserū victu viuere ⁊ furfureū rodere panē vinū q̄q fetidum potare. hic inq̄t. Eques romanus: apludam edit: ⁊ flores bibit que ꝟba cunctor astātium animos ꝓuocarūt ad risū. ille eñ legerat: apludā veteres rusticos frumēti furfureū dixisse. itez flores audierat p:isca voce significare vini fecem vitiacūs expressam. primū ꝟbum legerat in plauto. scōz apud ceciliū in polimenis: q̄ sibi ad ornamēta orationuz seruauerat. dixim⁹ ista vt ostendam⁹ q̄q sit laudabile sententias subtilissimas cū oñi qua fieri pōt facilitate explicare: sicut sanctus thomas fecisse ꝓbatur. ¶ Tertia cōditio doctrine sācti thome dr gratiositas Est quippe vniuersaliter grata doctis pariter ⁊ indoctis. Nō vez eē ego expert⁹ sū in p̄dicatorib⁹ q̄s feci in oib⁹ fere italice ciuitatib⁹. nam fauēte deo vbiq ad me audiendū populi i multitudine copiosissima cōuenerūt. Quibus p:o

maiozi pte sācti thome: ⁊ dñi Bonauēture dubia ⁊ qstiones de diuersis occurrētib⁹ reb⁹ declarau. Accepi nāq; a patre meo sancto franciſco documētū vt annūciarē vitia ⁊ vtutes: de qb⁹ nemo vel abundāti⁹ vel melius: vt sic dixerim: thoma disseruit. De gestis vo saluatozis nr̄i ihu xp̄i: ⁊ gr̄a p̄eminentia vginis mr̄is nullus eo diffusi⁹ atq; dulcius locut⁹ est. Q̄ ip̄i⁹ benignissimi ihu testimonio idubitabili fuit cō probatū. Nā dū p̄fatus sanct⁹ in cōuentu neapolitano tertiā partē scriberet: nocte quadā ad orandū sicut ꝓsueuerat añ pulsationē orologij ad ecclesiā in capellā sācti Nicolai descēdit. Et dū ibi oraret ante imaginē crucifixi. frater dñicus de caserta cōuersus: q̄ erat sacrista: vir vtiq; magne deuotiōis ⁊ sanctitatis. sanctum doctorē curiosius obseruans: vidit ip̄m miro modo in oratione suspensū. Et corpe eleuatū a terra. audiuitq; a crucifixi imagine p̄cedere vocē dicentē sibi. thoma vera de me scripsisti: quaz mercedē p laboze tuo recipies? Qui rn̄dit: dñe nr̄ ip̄m. Quid referā de quattuoz euāgeliozum Matthei scz Marci Luce ⁊ Johis declaratione. inspiciaf opus illō: qñ recte cathena aurea nūcupaf: in quo ipse tam ordinate collegit doctoz tā grecoz q̄z latinoz snias q̄s ipse pse quendo p clarioze intelligentia mirabiliter ampliauit: non mirū igif: si ego q̄ minimus sum p̄dicatozum ecclesie dei: tanti doctozis obseruauerim documenta siue p̄dicando siue p̄dicabiles ꝑmones scribendo: ꝑm gr̄am a domio mihi datam: cū vt p̄dixi videā satis pficere ad veritatis illustrationē atq; cōsolationem fidelium: sancti thome doctrinā sequendo.

Qualif sanct⁹ thomas: non solū fuit doct⁹ scz virtutib⁹ ornatus: q̄ mundo spreto religiosus effect⁹: mūde vixit. ⁊ vitā felicif ꝓsūmauit. Ca. III.

Certia excellētia sciētie sācti thome dz sanctitas. paz q̄dem est imo nihil multa scire: multa cognoscere: multa docere: nō solū nature secreta: ⁊ ꝓprietates elementoz astroz: q̄z mot⁹: sed etiā fidei rudimēta: nisi bñ beateq; viuatur Ideo beat⁹ iacobon⁹ dicere solebat. Scientia acq̄sita mortal si da ferita si non sera vestita de corpe humiliato. sanctus vo Aug⁹ in principio cōuersionis sue. dum audiuit famā antonij magni. vt scribif in libro cōfessionuz exclamando dixit Surgunt indocti ⁊ rapiunt regnū celoz Nos autem cū nostris doctrinis demergimur in pfundum: que omnia considerans thomas gloziosus dedit operam vt simul cuz doctrina fulgeret in ipo sanctitas vite. ꝓtest vo sāctitas eius potissime ex tribus monstrari.

¶ Primo ex mundi despectione.

¶ Scdo ex religiosa ꝓuersatione.

¶ Tertio ex finali cōsūmatione.

¶ Primo monstraf sanctitas thome ex mūdi despectione. despexit q̄dem munduz ⁊ omnem pompam eius vt xp̄m lucrifaceret: q̄liter vero id expleuerit: audiam⁹ ea que in eius legenda scribunt. Hic nanq; ex nobili ꝓsapia dominorum de aquino originē duxit patre landulfo: ⁊ matre theodoza nuncupatis dū vo mater puerulum nōdum natum gestaret in vtero. Quidā heremita bon⁹ re ⁊ nomine dei reuelatione ei p̄ dixit: qualiter filium esset paritura quē thomā vocarent: ⁊ qui ordinem fratrum p̄dicatozum esset ingressurus: in quo ita pficeret: q̄ suo tempoze tam in sciētia q̄z in vtute: vir parem haberet: nato igif infante cum ingenti parentuz letitia qđ heremita p̄dixerat iam visum est fuisse impletum. dum q̄ntum attigisset annū missus fuit a parentib⁹ ad monasterium montis casini vt ibi sub speciali vita imbueref litteris ⁊ mozib⁹ abbas monasterij videns in puero post paruū tempus ingenij subtilitatē: consuluit patri suo domino landulfo vt cum neapolim mitteret ad studenduz. Sicq; factum est. ⁊ ibi neapoli sub magistro martino grāmatice: ⁊ sb magistro petro de hibernia logice operā dedit. adultus autem ordinem p̄dicatoz intrauit qđ vt mater audiuit que erat in rocca sicca: festina neapolim accessit: vt filiū in fuitio domini cōfoztaret fratres vo ꝓpositum eius ignozantes timentesq; ne filiuz materna pietate turbaret: ip̄m romam miserūt. at ibi mater eam secuta est. quē fratres inde fugauerūt: parisius tēptantes illū destinare de quo mater turbata ad filios suos qui erāt cum imperatoze in castro aque pendētis misit nunciū specialem: mādans eis q̄ thomā suum filiū: fratrē ipsoz: quem fratres p̄dicatozes fugabant quererēt: ita vt eum in suis haberēt manibus: qui obtenta ab imperatoze licentia p vias miserūt famulos tandē cōtigit illos p̄dictuz fratrē suum iuxta cuiusdā fontis irrigua q̄escētem: cum quattuoz fratrib⁹ dicti ordinis inuenire: quem cōfestim matri trāsmiserūt. ipsa vo cuz custodiri fecit in carcere: vsq; ad filioz aduentum. Et interim vt expiretur voluntatē ei⁹ monuit eum ⁊ moneri fecit: vt habitū deponeret. Ad qđ thomas nunq; consensit. In carcere sic existens: bibliā totā legit ⁊ textum sententiarū ⁊ cōpilauit tractatū fallatiaz. Et quādā suam sozoꝛē ad dei seruitiū induxit: que monacha sancti benedicti facta est: venerunt tandez fratres sui: qui tēptauerūt cū verbis suasionis

iniurijs: ⁊ laceratione habitus: a suo sancto ꝓ
posito remouere: nec valuerũt: introduxerunt
postmodũ pulchram puellã ornatã habitu me
retricio vt eum molliret. Quã expulit indignã
ter. Et intactus remanẽs signo crucis se muni-
ens cũ lachrymis obdormiuit: tũc duo angeli
apparuerũt sibi: ⁊ stringẽtes ipm in lũbis dixe-
runt. Ex parte dei te cingim⁹ cingulo castitat⁊
qđ nulla possit diabolica impugnatione dissol-
ui itaq; ꝟbo ꝟginitatis donũ in se confirmatũ
accepit. stetit ꝓ bienniũ carceratus: quem vlti-
mo mater dissimulata custodia abire pmisit: de
fenestra castri ꝓ funẽ vbi parati erant fratres ꝓ
dicatores: quẽ susceptũ cuꝫ gaudio: neapolim
duxerũt. ¶ Secõdo monstratur sanctitas beati
thome: ex religiosa cõuersatiõe a ꝑncipio quip
pe vsq; ad finẽ adeo laudabiliter ⁊ sãcte cõuer-
sationis fuit: vt nihil in eo reꝑhensibile potue-
rit inueniri. fuit eẽdem humilis: deuot⁹: pius:
sobrius: temperatus: ⁊ virgo purissim⁹: non so
lum corpore: sed etiã mente. frater Raymũdus
seueri: q̃ parisius in ꝓfessione: thomã audiebat
iurauit. q; in septẽ annis quibus fuerat secuꝫ in
studio ⁊ audierat eum in cõfessione. q; nũq; cõ-
sensit in aliquã cogitationẽ carnalem. Quidaꝫ
alius frater petrus nomie: qui in extremis con
fessionẽ suaꝫ audierat: generale in predicatione
sua ad populũ testimoniuꝫ referens sue laudis
dixit. q; sua cõfessio fuerat sic pura et munda a
carnis ꝓtagione sicut ꝓfessio vni⁹ pueri puuli.
Idem testatus est frater Bernardus soci⁹ eius
qui eũ adhuc in ꝓfessione audiuerat. Cur puri
tati tota vita sua testimoniũ ꝑhibuit veritatis
que sic fuit ꝟtutum actibus dedita vt null⁹ cõ-
trarijs moribus possit esse collapsa. nam veris-
imile de eo cõptuꝫ est. q; nocturno tempore hu
mane deputato quieti: post breuẽ somnũ i ora-
tione ꝑstrat⁹: impetrabat qđ dictando vel scri
bendo docebat Et ꝑter illud tempus modicuꝫ
qđ somno vel refectioni ꝓ valitudine corporis
indulsisset: reliquũ tempus orationi lectioni di
ctamini: vel scribẽdis voluminib⁹ occupabat:
vt nullũ tempus esset vacuũ: quod non foret sã
cta actione repletum. ¶ Tertio monstrat sãcti
tas beati thome ex finali cõsũmatione vt enim
Ouidius in lib. metamorphosios cecinit. vlti
ma semp expectãda dies homini: dicitq; beat⁹:
ante obituꝫ: nemo supremaq; funera. Felix ita
q; transitus thome vltimiq; diei cõsũmatio fu-
it: modo qui sequit. Cum sũmus pontifex gre-
gorius decimus generale cõciliũ induxisset ce-
lebrare lugduni ad qđ greci ꝓuenire debebant
mandauit fratri thome vt cõtra errores greco-
rum de q̃bus erant in cõcilio cõuincendi opus
quod fecerat de mandato sui ꝑdecessoris ꝟba
ni pape ad conciliũ secũ deferret. Quod cuꝫ ex
ecutioni vellet mãdare. frater paulus de aq̃la
existens neapoli: vidit in somnis nocte ꝑcedẽ-
te diẽ quo dictus doctor debebat iter arripere
beatũ paulũ ingrediẽtẽ scholas dicti doctoris
cui cũ occurreret interrogauit ipm si bene expo-
suerat suas epl̃as. qui dixit ei. bene exposuisti.
Sed tẽpus est vt mecũ venias ad patriaꝫ. vbi
melius intelliges. Et trahens ipm ꝓ capaꝫ vi
debatur ipm secũ ducere quẽ thomas libenter
sequebat. tũc frater paulus clamãs in somnis
dicebat: succurrite fratres q; frater thomas re-
cedit. Et cũ dicto clamore euigilãs: oĩa alijs
fratrib⁹ enarrauit. ipe ꝟo sanct⁹ thomas iter in
choans iuit ꝓ cãpaniã versus romã. Informa
tus autẽ in itinere diuertit ad monasteriũ fosse
noue qđ cum ingrederet dixit. hec requies mea i
seculũ seculi: hic habitabo quoniã elegi eã. Cũ
ꝟo cepisset grauius infirmari petijt sacramẽta
ecclesie: cũq; deportatuꝫ fuissent illa accepit. ⁊
post modicũ cum laude ⁊ benedictione dei san
cta illa aia faci⁹ iter discessit a corpore que ab an
gelis ad superos fuit delata ipm ꝟo corpus in
eodem monasterio sepultũ honorificentissime:
ad cui⁹ exequias mlti nobiles ac religiosi tam
ꝑdicatores q̃ minores ac alij ꝓuenerũt: nec de
fuit ibi ꝟtus diuina ĩ miraculorũ opatiõe quã
do superior dicti monasterij patiens in oculis
cõmendansq; se thome liberatus est. Et quidã
frater petrus: q̃rtanaꝫ patiens: meritis hui⁹ sa
nitatẽ recepit. sicq; ⁊ alij plurimi beneficia sani
tatis impetrarũt. igit̃ hunc sanctũ pio venere-
mur affectu. qui nũc in celis cũ xp̃o letat ꝓ infi
nita secula seculoꝝ. Amen.

Sermo quadragesimusoctau⁹ ꝺ sancto Nicolao famosissimo ꝓfessore.

In dieb⁹ suis pla
cuit deo. ex lib. ecclesiastici assumit
mater hec verba sancta ecclesia ordi
naliter ibi. xliij. ca. descripta. maxio otio sũmo
q; studio vnusq̃sq; laborare debet vt placeat i
omnib⁹ vijs suis altissimo creatori nostro quo
niã eos qui student suam voluntatẽ implere et
in hoc cõplacere maiestati sue: nõ solũ in futura
ĩmortali vita. verũetiã ⁊ in ꝑsenti seculo: sublis
miter magnificat ⁊ exaltat. quisnam explicare
queat quãta sit beatissimi Nicolai gloria. nõ so
lum in illa societate sanctoꝝ vbi par est ꝓfectus
⁊ possessio secura indeficiẽtis boni sed adhuc in
ecclesia militãte: vbi spe currimus ad hereditã
tem ꝓmissaꝫ. vbiq; ꝓfecto celebre est nomẽ san
ctissimiq; Nicolai. vbiq; illi⁹ miracula fulgent
vbiq; tandẽ a fidelib⁹ deuotiõe singularissima

colitur: quia vero eius hodierna die festum celebrat equū esse censui ad eius ingentes amplissimasq; laudes pozandas cū dei adiutozio omnē dare operā. de quo dicunt verba in themate posita q̄ in diebus suis placuit deo. Et lz b̄ fuerit ꝓpter plurimas virtutes suas tamen ex illis tres precipuas colligemus quas explicare sigillatim curabimus.

¶ Prima dicit prudentia spūalis.
¶ Scda misericordia ꝓmalis.
¶ Tertia obseruantia pastozalis.

Qualit̄ bea⁹ nicolaus placuit deo ꝓpter prudētiā sp̄ualem q̄ sprevit terrena t celestia ꝓcupiuit. Cap'm. I.

PRima beati Nicolai virtus qua placuit deo dicitur prudētia spūalis. ō hac dixit sapiēs Prou. iij. ca. In oīi possessione tua acq̄re prudentiā. Et. xvj. ca. acquire prudentiā. quia pretiosioz ē argento. Et xp̄s Matth. x. ca. Estote prudētes sicut serpentes. est autē hec prudētia vt docet Aristo. in. vj. ethic. Recta ratio agibiliū: qua homo in q̄buscūq; agendis finez cōsiderat: atq; ad illū media cōuenientia accomodat t disponit. qz vt Boetius inq̄t in. ij. de ꝓsolatione. qō añ oculos situ ē nō sufficit ituerī rez exitus prudētia metit tñ vt ait Tho. scda scde. q. xl vij. triplex prudētia distingui potest.

¶ Prima est falsa.
¶ Scda vera.
¶ Tertia pfecta.

¶ Prima est prudentia falsa p similitudinē dicta que in malis t peccatoriꝫ reperitur. et de hac xp̄s Luce. xvj. ca. dixit. filij huiꝰ seculi prudentiozes filijs lucis i generatiōe sua sūt t paulus ad Romanos. viij. ca. Prudentia carnis mozs est. Cū eñ prudens sit qui bene disponit que sunt agenda ꝓpter aliquē bonuz finē. Ille qui ꝓpter aliquē malū finē aliqua disponit cōgruentia illi fini habet falsā prudentiā inq̄tum illud qō accipit ꝓ fine. non est verū bonum sed ꝑm similitudinē. sicut dicit aliquis bonꝰ latro hoc eñ modo potest ꝑm similitudinez dici prudens latro. qui cōuenientes vias inuenit ad latrocinandū. ¶ Secūda est prudētia vera: sed i perfecta. que inuenit vias accomodas ad finez bonū sed ē impfecta dupliciter. Uno modo qz illud bonū quod accipit ꝓ fine nō est cōmunis finis totius hūane vite. ꝑ alicuius specialis negocij puta cū aliquis adinuenit vias accomodas ad nauigandū vel negociandū dicit prudens nauta vel negociator. Alio modo prudētia dicit impfecta. qz deficit i ꝓncipali actu prudentis. puta cuz aliquis bene ꝓsiliat t recte iudicat de his que ptinent ad totam vitam. ꝑ nō efficaciter percipit. ¶ Tertia est prudētia vera t pfecta. Et hec est que recte cōciliatur et recte iudicat ad bonum finem totius vite ac etiam ꝓcipit. Et hec in solis bonis reperit. ō hac dicit sapiens Prouer. j. ca. Prudētia seruabit te vt eruaris a via mala. hec autez in paucissimis reperitur. quoniā oīes ꝓ maiozi pte sōlliciti sūt de terrenis t tēpozalibꝰ bonis. ō quibus dicit Baruth. iij. ca. Exquisierūt prudentiā que de terra est. Et de celestibꝰ aut nulla aut modica ē illis cura. Hi sunt qui in die iudicij videtes electos t amicos dei affluere omni bonoꝝ copia Et seipsos cōsiderātes eternis foze deputatos supplicijs dicent illud Sapie. v. ca. Nos insensati vitam illoꝝ estimabamꝰ insaniā: t finē illorum sine honoze. Ecce quomodo cōputati lūt inter filios dei et inter sanctos sozs illozum est. Propterea beatus Nicolaꝰ prudentiā veram spiritualem t pfectaz sectatus est. nam ex diuitibus t sanctis parentibus originē duxit. Cuius pater epifanius mater Johāna ex ciuitate patere ciues cuz in ꝑmo iuuentutis sue floze eū genuissent cōtinenter viuentes celibē vitaz duxerunt. Hic ꝑma die duz balnearet erectus stetit in pelui. insup quarta et sexta feria semel tñ suggebat vbera. Factus autez iuuenis aliozuz iuuenū deuitans lasciuias ecclesiaꝫ potiꝰ terebat limina. Et quicq̄d ibidē de sacra scriptura intelligere poterat memoziter retinebat. Parēt ibus ꝯo defunctis non cogitauit vxozē ducere non multiplicare diuitias nō satisfacere cozpozis voluptati: sed qualiter tāta diuitias ꝯ coptam: non ad laudē humanā sed ad laudez dei dispēsaret: vt sic thesaurizaret thesauros i celo iuxta p̄ceptum saluberrimuz nostri saluatozis Matth. vj. ca. Nolite inquit thesaurizare vobis thesauros in terra vbi fures effodiunt t furāt: thesaurizate vobis thesauros in celo q̄ fur nō approp̄riat neq; tinea demolit. Ad bona igitur sempiterna dedicauit animū t ꝑ illis adipiscendis omnē adhibuit diligentiam.

Qualit̄ sanctꝰ Nicolaꝰ ex misericozdia subuenit ciui pauperi q̄ tres filias nuptui tradidit ꝓpter elemosinā quā nicolaus fecit. Cap'm. II.

SEcūda beati nicolai ꝓtus: qua placuit deo: ō misericozdia ꝓmalis. de hac redēptoz mundi dixit Matth. v. ca. beati misericozdes qm̄ ipi misericozdiā consequent. Hāc Hiero⁹ cōmēdauit in ca. qui clementiā. lxxxvj. di. vbi

ait. Qui clemētiaz nō hz nec indutus ē viscera miscdie q̄uis spūalis sit nō adimplet legē xpi. Et Ambro. eadē di. ca. i singulis inq̄t. Misericordia cōmunis ē vsus: ido cōmune p̄ceptuz oīb⁹ officijs: oīb⁹ etatib⁹ necessaria: ⁊ ab oīb⁹ deferēda. Nō publicanus: nō miles excipiꝫ: non agricola: nō vrban⁹ diues ⁊ paup oēs in cōmuni admonēt. vt ꝓferāt nō habēti hāc miscdiaz in se fuisse beat⁹ Nicola⁹ apertissime demōstrauit: dū elemosynā indigēti ⁊ in extrema necessitate posito cōuicino suo benigne tribuit: habebat ille tres filias ꝟgines q̄s p̄ inopia ꝓstituere cogebaꝫ vt sic infami ea⁹ cōmertio aleretur Qđ vt ad aures viri sancti deuenit scel⁹ abhoꝛruit: ⁊ massam auri pāno inuolutā in domū ei⁹ p̄ fenestraz clam ꝓiecit clamq̄ recessit. Mane surgens hō massam auri reperit: ⁊ deo gratias agēs p̄mogenite nuptias celebꝛauit. Inde ad aliq̄s dies sīle op⁹: dei famul⁹ egit. Qđ rursuz ille reperiēs ⁊ i laudes imensas ꝓrumpēs ō ceteꝛo vigilare ꝓposuit: vt sciret q̄s esset q̄ sue inopie subuenisset. Post etiā paucos dies duplicatā auri massam in domū ꝓiecit Ad cuius sonitū ille excitaꝫ: et nicolaū fugientē insequiꝫ taliq̄ voce alloquiꝫ siste gradum teq̄ aspectui nō subtrahas meo. Et accurrēs velocius Nicolaū hunc esse cognouit. Pꝺoꝛ humi ꝓstrat⁹ osculari volebat pedes eius: q̄ ille refugiēs abeo petijt ne factū alicui q̄diu viueret reuelaret In hac ꝟo elemosyna obseruauit Nicola⁹ tres illius conditiones necessarias.

¶ Pꝛima conditio q⁹ fuit ꝓmpta.

¶ Scda q⁹ fuit copiosa.

¶ Tertia quia fuit secreta.

¶ Pꝛima ꝺditio illi⁹ elemosyne fuit ꝓmpta: q⁹ non multis p̄cib⁹ data vel impetrata. Inq̄t Seneca libꝛo de beneficijs. Ingratū ē bn̄ficiū qđ diu inꝯ dantis man⁹ hesit. Et idem. Nulla res carius emiꝯ q̄ que p̄cibus empta est. Et ꝟ deo grata sit elemosyna q̄ daꝯ pauperib⁹ illam petentib⁹. Gratissima tn̄ est ꝟspectui suo cū tribuiꝯ pauperi: ⁊ egeno: p̄ verecūdia petere non audenti Ex hoc ait Ambro. li. j. ō officijs. Sūt multi q̄ malūt miserta tacite egestatis astringi q̄ publica petitiōe ꝓfundi: hi q̄rendi sunt ⁊ adiuuandi: vt p̄ ampli⁹ gaudeāt: q⁹ paupertati ꝓsulāt ⁊ pudoꝛi. Scda ꝺditio illius elemosyne fuit copiosa. qn̄ tantū dedit quātū sufficere iudicauit p puellis ꝟginibus maritādis. Pm cōstitutionē Tobie qui. iiij. ca. ait. Si multū tibi fuerit abundanter tribue. Tertia ꝺditio fuit secreta. q⁹ obseruauit documētū saluatoꝛis nr̄i q̄ Matth. ca. v. dixit. Cū facis elemosynaz noli tuba canere sicut hypocrite faciūt. o quāta tepiditate his tpibus ducunꝯ mꝛtales in q̄bus charitas non solū friguit. Sed vt videꝯ penitꝰ est extincta: oēs q̄ sua sunt querunt oīes tn̄ se ipos diligūt: q̄ reuera etiā gentiliū voce ꝓfundi merito possunt. inq̄t Seneca ad lucillū. non pōt quisq̄ beate degere: q̄ se tn̄ intueꝯ qui oīa ad vtilitates suas ꝙuertit: alteri viuas oꝑꝛet si vis viuere tibi. Et idem in lib. de beata vita Ubicūq̄ homo est beneficio locus ē. Et Ouidius libꝛo de ponto. Regia crede mihi res est succurrere lapsis. Conueniēs hoi hoiez ꝟuare voluptas: ꝟ p̄ter voces ⁊ documēta paganoꝝ assunt nob xpi ⁊ sanctoꝝ monita pariter ⁊ exempla: inter q̄ vnū qđ de beato Nicolao iam p̄ diximus notabile valde est ac singulare.

Qualiꝯ beat⁹ nicola⁹ obseruauit officiū boni pastoꝛis: circa regimen aiaꝝ ꝓmotus ad tpalem dignitatez ex voluntate dei. Caplm. m.

Tertia virt⁹ qua placuit deo almus cōfessoꝛ Nicola⁹ ꝛ obseruantia pastoꝛalis: obseruauit quidem officium pastoꝛis boni circa curaz ⁊ regimē aiaꝝ: qđ ostēdimus tripliciter.

¶ Pꝛimo in sua ꝓmotione.

¶ Scdo in pauꝑꝝ subuentione.

¶ Tertio in populi doctrinatione.

¶ Pꝛimo ostendim⁹ beatuz Nicolaū fuisse pastoꝛē bonū in sua ꝓmotione. non em̄ ꝓmotus fuit ad ep̄alem dignitatē ꝓece vel ꝓcio vt fieri solet tpibus his malignis: ꝟ cum humilitate acceptauit onus regiminis vocat⁹ ad illō ex dispensatiōe diuina. hodierna ꝟo die null⁹ ꝓmoueꝯ inuitus: imo ecclesiastica beneficia ⁊ dignitates non nisi importune petentib⁹ dispensant. Ex quo facti sunt hoies ambitiosi: ⁊ dum fusciꝑiunt cathedrā pastoꝛalez non nisi de terrenis ⁊ trāsitoꝛijs curāt. Sed audiant id qđ Ezech. scribit di. xl. ca. multi. in fi. Quicunq̄ desideraꝯ uerit primatū in terra inueniet ꝓfusionē in celo. nec inter ꝟuos xpi computabiꝯ q̄ de primatu tractauerit. Ad beatū itaq̄ nicolaū redeuntes ꝓsideꝛem⁹ q̄liter ep̄alem honorē suscepit defuncto q̄dez ep̄o mirree ciuitatis: vbi ip̄e mꝛaba tur cōuenerunt ep̄i cōuicini illi ecclesie de ep̄o puisuri. Aderat inter eos q̄daz magne auctoꝛitatis ep̄s. ad cui⁹ electionez oiuz sniꝛa dependebat. cum ergo cūctos ieiunijs ⁊ oꝛationib⁹ insistere monuisset: nocte illa vocē audiuit dicētez sibi: vt hoꝛa matutinali foꝛes ecclesie obseruaret: ⁊ quē p̄mū ad ecclesiā cui nomē ē Nicolaus: venire ꝓspiceret ip̄m in ep̄m ꝓsecraret. hoc ergo ⁊ alijs reuelās ep̄is ammonuit vt oēs oꝛationi insisterēt ⁊ ip̄e p̄ foꝛib⁹ excubaret Et ecce

hora matutinali qsi a deo missus añ oēs ad ecclesiā nicolaū pperauit: quē aprehendēs eps dixit ei: qō tibi nomeu est: ille vt erat colūbina simplicitate plenus. inclinato capite inqt vre sanctitatis suus nicolaus: quē in ecclesia ducēs hz plurimū renitentem: in cathedra collocauit: neqz in hoc reprehensibilem ipm quispiam iudicet qui passus est in cathedra collocari cuz agnouerit hoc ex dei voluntate pueniſſe. etiā cuz ab episcopis ibidem congregatis rationabiliter cogeretur. Nam vt scribitur. viij. q. j. ca. in scripturis. Si is qui valet omnipotētis dei oues pascere renuit: ostendit se sūmum nō amare pastorē Acceptato itaqz a nicolao pontificatus officio sectabatur in omnib⁹ humilitatē: morū grauitatem: peruigilabat in oratiōe corpus macerabat: mulieres vitabat consortia: affabilis in suscipiendo: efficax in loquendo: alacer in exhortando: seuerus in corripiēdo. Et vt in cronicis legitur: fuit tēpore Cōstantini secundi filij Cōstantini magni. Et Julij pape qui cōgregauit sinodū apud niceam trecentorum decem z octo patrū cōtra arrīū. de qua scribit. xv. di. ca. canones. Et ibi fuit Nicolaus: eius tēpore floruerūt Eusebius eps vercellensis. Illaris eps pictauiēsis. Antonius magnus. z Mbarchari⁹.

¶ Secūdo ostendimus beatissimū Nicolaum fuisse pastorem bonum in pauperum subuentione. naz vt dicit Hiero⁹ ad nepotianū z ponit in decretis. xij. q. ij. ca. gloria. Gloria epi ē pauperū opibus puidere ignominia sacerdotis est ppriis studere diuitijs. Et in ca. aurū. xij. q. ij. Ambro. ait. aurū habet ecclesia nō vt habuet sed vt eroget. Ex hoc sanctissimo Nicolao de pauperib⁹ specialiter curaz suscepit ob qō pijssimus deus mensuram tritici ab eo suscepti miraculo se supleuit. Quodā nanqz tēpore totaz prouinciam sancti nicolai: fames valida ptulit: ita vt oīmibus deficerēt alimēta. Audiens autem vir dei naues onustas tritico aplicuisse portui illuc statim pficiscitur. Et rogans nautas vt saltem in centū modijs per quālibet nauē fame pericliantib⁹ subuenirēt. cū illi respōdissent non audem⁹ pater: qz mensuratū alexādrie oportet in horrea imperatoris nos reddere sanct⁹ inqt facite nunc qō dico. Et vobis in dei vitate promitto qz nullā minorationē habebitis apud regiū exactorē. Qō cū fecissent z eādē mēsurā alexādrie quā acceperant reddidissent ministris imperatoris miraculorum referunt: z deuz in suo famulo magnifica laude attollunt. frumētū autem vniuscuiusqz indigentiā vir dei distribuit ita vt miraculose duobus annis non tm ad victum sufficeret p etiā abusum feminis abū daret

¶ Tertio ostēdim⁹ beatū nicolaū fuisse pastorem bonū in xpi doctrinatione. nō em neglexit populū sibi subiectuz pascē cibo spūali animo cum regio illa idolis deseruisset. adhuc post cōuersionem ad christū populus nephande diane adhuc deseruiebat. Et sub quadam arbore illi consecrata quosdam ritus gentiū exercebat quem ritum de omnib⁹ finibus vir dei expulit ipamqz arborem pcidi mandauit. Tandē in p seuerantia bonorū operum feliciter ad christū migrauit. Et vt scribitur in eius legēda añ anime exitum angelos ad se venientes vidit. Et dicto psalmo. In te domine speraui. vsqz. in manus tuas domine cōmendo spiritū meum: tradidit spiritū. anno dñi. cccxij. vbi apud terrigenas celestis audita est melodia. Corpus itaqz honorifice in tumba marmorea repositus fuit: quod tādē barū trāslatū fuit: anno dñi. Mb. lxxxvij. O igitur felix anima Nicolai: que peracto huius breuis tēporis cursu: tandē celestia regna petiuit. ibi cōgaudet xpo z omnibus electis p infinita secula seculorum. Amen.

Sermo. xlix. de tribus puilegijs beati stephani prothomartyris. q cooperante xpo eū glorioſū fecerunt.

Videbam celos apertos: z ihm stantem a dextris virtutis dei. Scribuntur hec verba Actuū vij. ca. z in epistola presentis solēnitatatis: in tribulatiōe positis ac laborantibus quibuscūqz pro diuino amore: nūqz deest auxiliū supne gratie: qua fit: vt quecūqz ardua z difficillima nō solū nō molestē: s equo aio ac iocundissimo ferant. nihil em terribilis est morte: quā tm amici dei etiā violentā passi sunt p xpo gaudētes. Ecce in promptu occurrit nobis exemplū stephani prothomartyris: q in etate florenti lapidationis martyriū patientissime tollerauit: cui cuz ex debito teneamur honorē quem possum⁹ exhibere: vt sic valeam⁹ interuenientib⁹ eius meritis vite ipi⁹ imitatores fieri: hodierna die ad illuz sermonē vertem⁹: q vidit xpm stantez a dextris dei paratissimū ad eū adiuuādū: put ipse retulit in vbis a nobis pmissis. In qbus tria beati stephani puilegia distinguemus: q cooperātē xpo cū celeberrimū glorioſissimūqz ostendūt.

¶ Primum ordo gratie.

¶ Secōm victorie.

¶ Tertium glorie.

Qualiter beatus stephan⁹ fauente diuina gratia superauit. superbiaz. auariciam. z luxuriā. Caplm. I.

PRimū pviuilegium beati stephani dr gre dc quo sic dr Actl. vj. ca. stephanus plen⁹ gratia ⁊ fortitudie faciebat pdigia ⁊ signa magna in populo. Fuit eqdem in eo gra: qua tria pncipalia peccata ad que cetera reducunt superauit. Primū fuit supbia. Scom auaricia. Tertium luxuria. de qbus Joh. pme canonice. ca. ij. ait. Omne qd est in mundo cocupiscētia carnis est: aut concupiscentia oculor: aut supbia vite. Superbiā nanq superauit p virtutē humilitatis. Luxuriā p vtutē castitatis. ⁊ Auaritiā p vtutem pauptatis. Primo fuit humilis in honore sibi ab ecclesia exhibito. Nā vt scribit Actl. vj. ca. Ipse fuit vn⁹ imo pmus ex septē diaconib⁹ ab aplis ordinatis i ministeriū. Cū em excresceret multitudo credentiū apli decreuerūt eligere septem: q̄ essent administrationi tpali vt ipi vacarent vbo diuino. Et elegerūt stephanū virū plenū fide ⁊ spiritusācto: ⁊ philippū ⁊ pchorū: ⁊ nicanorē: ⁊ timonē: ⁊ pmenam: ⁊ nicolaū aduenā anthiocenū. In qua electione ⁊ honore sibi exhibito stephanus hūiliter se cōtinuit qd quantū fit laudabile cuz qs in dignitatib⁹ ⁊ honoribus nō tumescit. ptz ex vbo sapientis: qui ca. iij. Ecci ait. Quanto maior es humilia te in oibus: qd Cicero in pmo d officijs elegātissime retulit. In rebus inqt etiam pspexis supbia fugienda est ⁊ arrogantia. nā vt aduersas res sic ⁊ secūdas imoderate ferre leuitatis est. Secundo beatus stephan⁹ superauit luxuriā p vtutē castitatis. nam dr de eo q fuit vir boni testimonij ⁊ mūdissime fame. hoc vo expleri nō potest absq auxilio diuine gre: qr vt ait Aug⁹ in lib. de agone xpiano. Inter omnia xpianor certamina: durioza sunt plia castitatis. vbi quotidiana pugna ⁊ rara victoria. Tertio superauit auariciā p vtutem pauptatis. nā fuit plenus fide. Super que verba inquit Aug⁹ qui verā fidez habent de deo: non cupiūt in his miserijs diutes fieri. Sed pleriq obstinatiōe volūtaria in suis peccatis cōmorantes excusare suā prauitatem satagunt asserētes nō posse vtuose viuere: quia ipis deus non porrigit gratiam suaz: quibus respōdemus q gratiā ad salutē necessariaz deus non denegat: nisi his qui illaz habere nolunt. Ideo Cipzian⁹ in epla ad donatū ait: pro fluens largiter spūs nullis finib⁹ pmit: nec vllis coercentib⁹ claustris intra certa metaz spatia refrenat: manat iugiter exuberat affluēter: nrm tñ pect⁹ sitiat ⁊ pateat quātū illuc fidei capacis afferim⁹ tātū inde gre mūdātis haurim⁹ hec ille Igit vt inqt Aristo. in li. de causis. pma causa inest oib⁹ rebus fm dispositionē vnā tion tñ oēs eā recipiūt fm eandē dispositionez qre ⁊ aliqui gram nec in minimo habēt: qr illaz hre ptemnūt: ⁊ loquor de gra gratum faciente q̄dam gram hñt seruantes in charitate diuina mādata. Alij aio feruētiores q̄ primi ad obseruātiā psilior ascēdūt: qre gra maior esse pōt vno q̄ in alio. Unde Aug⁹ ad dardanum ait. In qbus habitat deus non equaliter habitat. Et idem ad bonifaciū gra merek augeri. quod fm Alexandrū in tertio intelligendū est de magnitudine ⁊ augmēto fm quātitatē vtualē. nō fm quātitatē dimensiuā.

Quare vicit beat⁹ stephan⁹ cuz adiutorio dei tria plia i quor quolibet affuit sibi diuinū auxiliū. Caplm. ij.

SEcundū pviuilegium beati stephani dr victorie. vicit eqdez cū adiutorio diuino malos hoies cuz psequentes: mos nanq malor ē bonis ⁊ vtuosis molestiam inferre. qr fm phor sniaz ptraria simul stare nō possunt: ꝑ mutuo se expellunt vt docet Aristo. x. metaphisice et in pdicamentis. Sicut calidum non stat cū frigido: aut albū cū nigro siue tenebza cū lumie. ibo xxiij. q. iiij. ca. qui fm carnez. Hiero⁹ ait. Qui fm carnē natus est psequebatur spūalē: nunc vo spūalis carnalez psequit sed ignoscit quasi rustico: surrexerunt ergo viri magni contra stephanū pcurantes mortem eius: interueniente triplici prelio.

¶ Primum fuit disputationis.
¶ Scom accusationis.
¶ Tertiū cōminationis.

¶ Primū fuit plium disputationis. de quo dicit. surrexerunt autē quidam de synagoga que apellabat libertinor a regione sic nominatorū fm Nico. de lyra. ⁊ cirenensiū a cirene ciuitate. ⁊ alexandrinorū ab alexandria metropoli egypti ⁊ eorū qui erant a cilicia et asia: que sūt regiones ppinque iudee. disputantes cum stephano in quo prelio datus est sibi spūssanctus qui sibi facundiā ministrauit. fm xpi promissuz qui Luce. xxj. ca. dixit. Ego dabo vobis os ⁊ sapientiam cui non poterūt resistere aduersarij vestri. Ex hoc dicit de stephano. nō poterant resistere sapientie ⁊ spiritui q̄ loquebat. ¶ Secundū plium fuit accusationis. videntes em iudei dei q disputādo succubuerunt callide submiserūt duos falsos testes: q̄ eū i iudicio accusarēt dixerūtq eum blasfemasse deum moysen tabernaculū ⁊ templū: que omnia potentissime confutauit. Et dum loquerek affuit sibi diuinū auxiliū qm intuētes in eum oēs qui erant in cōsilio

viderũt faciem eius tanq̃z faciem angeli q̃bus ip̃e declarauit magnificãdo deum. legem moysen: ⁊ templũ de deo dixit: ip̃m fuisse locutũ patribus qui est deus glorie. ꝺ moyse. q̃ amicus dei fuerit. de lege q̃ fuerat a deo data ꝺ templo q̃ instructũ fuerat ex diuino p̃cepto. ¶ Tertium ꝑlium fuit cõminationis. nã cũ stephanus fuisset multa locutus q̃b⁹ iudei cõtradicere nõ valebant: audientes q̃ dicebãt: dissecabãt cordibus suis ⁊ stridebant dentibus in eum. Tũc videns iminere sibi de proximo mortez: intendens i celum vidit g'oriã dei ⁊ ait. Ecce video celos apertos ⁊ ih̃m stantez a dextris virtutis dei. Hic dubitaꝫ a quibusdã vtrum visio beati stephani fuerit mentalis aut imaginaria vel corporalis. Aliqui dicunt. q̃ fuit mẽtalis tñ: ita q̃ex gra speciali fuit concessuz stephano videre non solũ humanitatẽ xp̃i sed etiã deitatez Sicut ⁊ paulo de quo dicit Aug⁹ ad paulã de videndo deũ: q̃ sibi fuit cõcessuz videre diuinã essentiã eo q̃ erat doctor gentiũ ⁊ moysi qui fuit doctor iudeorũ. Et hoc videt dicere quedaz glo. sup locum istũ que talis est. quidã electoꝝ adhuc in hac vita detenti mũdato cordis oculo videre meruerunt gloriaz dei: vt hic stephanus ⁊ paulus ad tertiũ celuz raptus. Sed hoc dictũ non videtur sufficiens. quoniã vt doctores dicunt visio diuine essentie non est cõcessa alicui i vita p̃senti: vtenti sensib⁹ exterioribus nisi homini xp̃o. vnde ⁊ paulus non dicit deũ sic vidisse: nisi i raptu ab istis sensibus. stephanus autẽ non videt tunc fuisse raptus ꝑ magis vtens sensibus: naz loquebat iudeis audienti bus. Alij opinant. q̃ fuit visio imaginaria: ita q̃ in eius imaginatione fuerũt effigies diuinitus formate ad rep̃sentandũ deum: ⁊ hominez xp̃m. sicut legitur de Esaia ca. vj. q̃ vidit dñm sedentẽ sup̃ soliũ ⁊ mente cognouit significatũ illius: ita ⁊ stephanus habuit visionem imaginariam: ⁊ agnouit significatũ illius rep̃sentationis. Et sic ꝯtum ad hoc fuit non soluz imaginaria visio sed etiã mentalis sicut visiones prophetarũ. Et non est dubiuz q̃ potuit sic fieri: ꝑ ex modo loquendi scripture videt q̃ fuerit corporalis: quia dicit. intendẽs in celũ vidit gloriam dei. Propter qꝺ aliqui dixerunt q̃ visus stephani fuit a deo fortificat⁹ intantũ q̃ vidit ipsum existentez in celo empirreo celos acucie visus penetrãdo: sed istud non videt posse stare: q̃ sic visus fuisset extramittẽdo ab oculo: ⁊ nõ intus suscipiendo ab obiecto qꝺ improbat philosophus lib. ꝺ sensu ⁊ sensato. Propter qꝺ vt refert Nico. de lyra sup̃ hoc passu ꝓbabili⁹ videtur dicendũ q̃ a corpe xp̃i existentis in celo fuit imutatus oculus stephani ad visionez humanitatis xp̃i. nã in potestate eius est q̃ corp⁹ ei⁹ sic videat a longe sicut de ꝓpe. Et forte idẽ est de quolibet alio corpore glorioso. q̃ totaliter est subiectũ anime ꝓpter qꝺ videt q̃ ad nutuz eius possit imutare visũ indifferenter a longe ⁊ ꝺ ꝓpe. Sicut in potestate eius est q̃ imutet visum ⁊ videat in ꝓpria vel in aliena effigie. deitatẽ ꝙo videre nõ potuit isto modo: sed sicut i visione imaginaria format in ꝙtute imaginatiua aliqua effigies ad rep̃sentandũ deũ vt dictũ est. Ita exterius põt diuinitus formari ad imutationẽ corporalis oculi sicut suo modo fit i apparitione angelorꝝ quãdo aparent in corporibus assumptis que corporaliter vident: ita aliqua effigies corporalis nõ a deo assumpta: sed formata põt ip̃m rep̃resentare oculo corporali. Et sic ꝓbabiliter absq̃ vlla ꝓtradictiõe potest dici. q̃ sic fuit in visione stephani. mẽtaliter tamen cognouit q̃ illa effigies nõ erat ip̃a deitas nisi tñ rep̃sentatiue. Et huic modo dicẽdi concordat lra cuz dicit. Ecce video celos apertos si igit visio ꝓtacta stephani fuit corpalis: tunc tria ibi fuerũt miracula. Primũ qz vidit celos apertos. qꝺ ꝝm Nico. de lyra intelligendũ est. non q̃ celi fuerũt diuisi cũ sint incorruptibiles sed quia sic clare vidit ac si nullũ esset obstaculum inter mediũ Scõm miraculũ fuit: qz vidit ih̃m in gloria patris: cum ꝝm naturã impossibile sit vt corpus glorificatũ in sua gloria ab oculo corporali nõ glorificato videri possit. Tertium miraculũ fuit: qz cũ corp⁹ xp̃i sit in celo empirreo. videndo ip̃m vidit vltra celum sidereũ aereũ ⁊ cristallinnz. Impossibile est autem ꝝm naturã q̃ oculus corpalis in tanta distãtia possit videre. Si in sup̃ visio stephani fuit mentalis vt ꝓdictum est. tunc factũ est vt eius mens esset a deo illuminata ad noticiã glorie dei ⁊ domini ihu xp̃i filij sui. q̃ nihil aliud posset vl̃ vellet desiderare: nec mortẽ quaz oĩes naturaliter timẽt ⁊ fugiũt timeret sicut ⁊ facto ostẽdit. Judei autẽ cum audissent eum talia dicentẽ: continuerũt aures suas ꝝm glo. ne audirẽt blassemãtem. Sic eũ falso extimabant ip̃m blassemare. Quare educẽtes eũ ex ciuitatẽ lapidabãt: ⁊ testes deposuerũt vestimẽta sua vt celeri⁹ interficerẽt: ad pedes adolescẽtis q̃ vocabat saulus: postea ꝙo fuit paul⁹ vas electiõis. ipe aũt lapidat⁹: vulnerat⁹ cruore ꝑfusus. nõ dicebat heu me dolẽte nõ heu me iuuenẽ: nõ heu me qz morior absq̃ culpa: relinquo mũdũ: parẽtes desero ⁊ amicos: morte violẽta occisus: nõ ꝺ vel similia loquebat. Yz aio hilari: facie ad celũ directa. dñe inquit ihu accipe spiritum meum: ⁊ ne statuas illis hoc pctũ. quod cum dixisset obdormiuit in dño. vbi glo. pulchre dictuz est obdor

miuit ⁊ nō mortuꝰ est: qz obtulit sacrificiū dilectionis: ⁊ obdormiuit in spe resurrectiōis.

Qz beatus stephanus dicit primꝰ martyr ⁊ qualiter multis miraculis coruscauit, qui iam plene beatificatus ē in celis. Capl'm. iii.

Tertiū priuilegium beati stephani dicitur glorie. adeptus nanqz fuit ꝓpter eiꝰ merita copiosa triplicem gloriam.

¶ Prima dr specialis honorationis.

¶ Scda miraculoꝝ opationis.

¶ Tertia plene beatificationis.

¶ Prima gloria dicit specialis honorationis Est eñ in ecclesia dei inter martyres ꝑmꝰ cuiꝰ festuz imediate post natiuitatē domini celebratur. Sed plericqz dubitare solent: quomodo stephanus ꝑmus martyr dicatur: cum ante ipsuz etiam alij martyres ꝓdicētur. nam abel martyr innocentes martyres: Johes baptista martyr non ergo stephano primogenitas martyrij debetur Ad qō respōdemus qz ideo ꝑmus martyr dicitur. quia ipe prius ceteris passus est: post noui testamēti cōsūmationem que facta fuit: quādo omnino cessarunt legalia dū xps dixit cōsūmatum est. etiam quia ꝑmus euolauit. nam alij lz martyrij fuissent passi ante ipm: nihilominus quia nōdum erat aperta ianua nō euolauerūt. Dicitur insup primus martyr: quia passus est ꝓpter fidei defensionem ⁊ confessionem. Innocentes qpe passi sunt ꝓ xpō sed nondū illū confiteri poterant Johānes baptista passus est qz arguebat herodem. abel ꝓpter inuidiā fratris. stephanus autē quia xpm ꝓdicabat filiuz dei regē regū ⁊ dominū dominantiū. Notandū tamen qz beatus stephanꝰ passus fuit die qua eiꝰ inuentio celebrat. inuentū nanqz fuit tunc corpus eiꝰ anno dñi. cccc xvij. honorij ꝑncipis anno septimo. mutauit tamē ecclesia festiuitates vt festū passionis eiꝰ cū ampliore deuotione celebraret imediate post natiuitatē dñi. qz passio eius dignior est qz inuētio. ¶ Secūda glia beati stephani dicit miraculoꝝ operationis. dicit eñ Augꝰ lib. xxij. de ciui. dei. beatū stephanū inumeris miraculis coruscasse ⁊ mortuos sex suis meritis suscitasse. multosqz curasse a varijs languoribus. Et vt ibi refert: flores de altari sancti stephani assumpti cuiusdā mulieris cece oculis impositi sūt qz ꝑtinuo lumē recepit. qdaz insup nobilis marcialis noie: cum infidelis esset ⁊ nequaqz ꝓuerti vellet: cuz plurimū egrotaret generis suꝰ valde fidelis ad ecclesiaz beati stephani venit. Et de ipis floribꝰ qsup altare erāt accipiens ad caput soceri latenter posuit. Sup qs cū ille dormisset ꝓtinꝰ ante diluculuz clamauit vt ad eꝑm mitteret: cū autem eꝑs abesset sacerdos ad eū venit: ⁊ cū se credere diceret baptizatus est. Qui qdiu vixit bñ ybū sp in ore habuit Xpe accipe spm meū: cuz tñ ignoraret: b fuisse ẏba vltima sancti stephani ¶ Tertia glia dr plene beatificatiōis. hanc hz in regno celoꝝ dñm clare videdo: tenēdo: atqz fruēdo: ibi factꝰ est i pace locus eiꝰ ibi possessionē hz opulētā: ibi coronaꝫ aureola: qꝫ daꝫ doctoribꝰ: virginibus: ⁊ martyribꝰ: ō qꝫ plenius in ꝓmonibus de ẏginibus disserem. O igit felix iuuentus beati stephani: que morte ⁊ martyrio fuit in meliūs cōmutata. O ꝑciosa ⁊ delicata tollerātia. O dulces lapides torrētl qbus tam grāde ꝑmiū eternē vite stephanus ipse ꝓmeruit. mortuꝰ fuit ꝓ xpō ⁊ ecce in eternū regnat cū xpō q est benedictus in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo qnquagesimus de innocentibus occisis ab herode ascalonita qui xpm puerulū extinguere nitebāt.

Surge et accipe puerū ⁊ fuge i egyptū. angeli ad Joseph loquētl ẏba sūt ista originaliter Mat. j. ca. ⁊ in euāgelio pñtis festiuitatl iniquitas male mētis herodis impij ⁊ crudelis tibi in cuna vagientem ꝑsequi cepit. Nā volēs illum perimere alios paruulos occidi iussit credēs i numero eoꝝ xpm ꝛcludere. Qua de re beatissimis illis innocētibꝰ ecclia sācta honorē debitus tribuit statuēs hanc solēnitatē ad eoꝝ reuerentiā a fidelibꝰ celebrādā. vt aūt mens xpiana ꝑcipere valeat quāta sit obligatio nra ad filium ẏginis diligenduz qꝫ in qualibet etate ꝓ nobis pati non recusauit. in pñti ꝓmone decurremus ea que de illius peregrinatione in egyptum et puerorū interfectione euangelica tradit historia. vbi tria mysteria se offerunt ꝛctemplanda.

¶ Primū dr xpi peregrinatio.

¶ Scdm herodis malignatio.

¶ Tertiū innocentiū coronatio.

Qualit ioseph monente angelo fugit cū ihu ⁊ ẏgine mre i egyptū Ca. i.

Primū mysterium cōtemplandū dicit xpi peregrinatio. Et hoc notat in ꝑma pte euāgelij. cū dr. Angelus dñi apparuit in somnis ioseph dicēs. Surge ⁊ accipe puerū ⁊c. Ad quorum ẏborum explanationē mitiorem tria sunt hoc loco dubia disceptanda.

¶ Primū vtrū xps habuit angelum ad sui custodiam deputatum.
¶ Secōz cur angel⁹ apparuit ioseph i somnis.
¶ Tertiū q̄re in sua fuga xps egyptū petijt.
¶ Ad primū dixerūt aliqui q̄ christus habuit angelū ad sui custodiā. nā Luc. ij. scribit q̄ angelus annunciauit pastorib⁹ xpi natiuitatez q̄ potuit esse angelus eius custos. Et Luce. xxij ca. dicit. Ecce apparuit ei angelus domini confortans eum. vbi Beda ait. In testimoniū vtriusq̄ nature angelus eum cōfortasse et angelus ei ministrasse describit. Insup xps ihs fm humanam naturam ⁊ passibilitatis statū fuit paulominus ab angelis minoratus. vt docet magister sententiaꝝ in. j. di. xvj. Unde q̄tuz ad hoc videbatur angelico indigere p̄sidio Adhuc angelica custodia facit ad anime dignitatez. Unde hiero⁹ sup. xviij. ca. Matth. Magna inquit est dignitas animaꝝ vt vna queq̄ ab ortu nativitatis sue in sui p̄fectuz ⁊ custodiā habeat angelū specialiter deputatū. Anima autez christi cuz sit nobilissima nō debet tanta dignitate p̄uari. Sed cōtrariū tenent doct. in. ij. sentētiaꝝ di. xj. vbi dicit dñs Bonauē. Q̄ xps nō indigebat angelo custodiente: q̄ aduersari⁹ non poterat oppimere p violentiā corp⁹ diuinitati vnitū: nec poterat seducere p astutiā intellectū plenarie a verbo illustratuz: nec poterat allicere p habitias affectū plenitudine gratie confirmatū: Ideo xps nō indigebat angelo bono: nec q̄tū ad corporis defensionē: nec q̄tum ad eruditionem rōnis: nec q̄tum ad incitationē affectiōis non cōpetebat etiam ipi xpo habere angelū custodem: q̄ custodia in custodiente respectu custodiri dicit p̄sentiā quandā. Et quia angeli xpo dño suberant: ideo nullū officiū p̄sidentie ipis angelis respectu cōmitti debebat Quicqd autē de scripturis allegatū est contrariū: de angelis administrantib⁹ ⁊ seruientib⁹ ipi christo non de p̄sidentibus est intelligendū: nunq̄ em sic minoratus est xps ab angelis vt aliquis angelus auderet ei p̄sidere: cuz ita bene sit adorādus christus in cruce ⁊ in sua infirmitate sicut cum apparebit in sua ꝓtute. Cum vero diceba-tur q̄ angelica custodia facit ad hois dignitatem. Dicendū q̄ custodiri ab angelis ita dicit dignitatē in aia respectu aliaꝝ creaturaꝝ que nō cōmittunt angelice custodie: vt tñ dicat imperfectionē respectu angeloꝝ beatoruz qui alie na custodia nunq̄ egent. Et q̄ aia xpi ab instā tisue cōceptionis erat p̄fecte beata angeluz custodientē nō debebat habere: sed bñ ministratem nō vnū tñ sed etiā plures. ¶ Secōm dubiū fuit. Cur angel⁹ apparuit ioseph in somnis. Ad q̄ respōdet Chryſ. in omelia dicēs. Ideo non apparuit manifeste sicut pastoribus: q̄ valde fidelis erat: pastores indigebāt quasi rudes. Virgo indiguit q̄si de maximis instruēda. Similiter Zacharias indiguit aīa p̄lis cōceptionē visione mirabili. Et Remigi⁹ aliā rōnez assignat moralē dicēs. p̄ q̄ angelus in somnis apparuisse dr: mystice designat: q̄ illi a curis terrenis ⁊ secularib⁹ negocijs requiescūt: p̄frui angelica visione merent. Dixit ergo angelus sic apparens ioseph accipere puerū et matrē eius. non dicit accipe matrē ⁊ puerū ei⁹. quia vt dicit Chryſ. non ꝓpter matrē puer natus est sed ꝓpter puerum mater p̄parata. Et notanter dixit matrem eius nō cōiugem tuā: sicut anteq̄ xp̄m peperisset vt ostēderet matris xp̄i ꝓginitas. vt ponit Illarius sup Matthēū. ¶ Tertiū dubiū fuit cur i sua fuga xps egyptū petijt. Ad q̄d respōdet euāgelista. vt impleret iūt q̄d scriptuz est p̄ pphetaz. Ex egypto vocaui filiū meū in sup Esa. xix. ca. ita pphetauit. ascendet domin⁹ super nubē leuē ⁊ ingrediet egyptū ⁊ mouebunt simulacra egypti a facie eius Narrat magister in hist⁹ia scholastica. q̄ ea nocte christus cuz matre intrauit egyptū qua p̄cepto suo exiuerant filij israel Et sicut tunc non fuit domus in qua non iaceret mortuus angelo ꝓcutiente sic ipō ingrediēte non fuit templuz in quo idolum non corruerit. de egypto Isidor⁹ in. xiiij. ethimologiaꝝ libro. ita scribit. egyptus p̄ius area dicebat deinde egyptus vocata ab egypto dani fratre ibi regnante. hec ab oriente syrie est ⁊ mari rubro coniuncta Ab occasu libiam habet a septētrione mare magnum. Regio celi imbribus insueta ⁊ pluuiaꝝ ignara. nilus sol⁹ circūfluens eam irrigat ⁊ inundatione sua fecundat vnde multā terraꝝ patrē fenum ait. Ceteroꝝ quoq̄ negociaꝝ adeo copiosa vt impleat mercibus suis etiam orbē terraꝝ. Jam ad pūssimā ihu matrē redeundū est que egyptū petere a ioseph monita fuit. retulit forte illi spōsus ioseph castissimus excitatus a somno. O virgo dignissima fugiamus repente: q̄ ab angelo didici q̄ herodes tuum q̄rit extinguere filiuz. quisnā explicet quātus timor virgineā mentē inuaserit, quātū sue dolor percusserit cor eius benignuz. puto nanq̄ q̄ mox filiū in brachijs suscipiens lachrymantib⁹ oculis cum ioseph sene puella iter ad deserta direxit. Cōtemplare nūc fidelis anima. quot noctes duxerunt insomnes. quot vicibus sitis estuabant ardore quotiens ⁊ absq̄ cibo ꝓnoctarūt in heremo. Compatere aia mea creatori tuo ꝓ te peregrināti. Cōpatere ioseph q̄ tñ laborat p viribus vt necessitatibus mris ac filij succurrat. ⁊ q̄nq̄ ꝓpter solitudinē loci q̄d querit, inuenire nō potest. Compatere

ꝛ virgini sacratissime que nũc terretur nũc pauet: nunc filiũ inter vbera stringit: nunc faciem ei⁹ lachrymis rigat: nũc adorat: nunc assũptas deplorat penalitates.

De differentia herodis ascalonite. et aliorꝫ qui sic vocati sunt. Et quare nõ eodez anno quo nat⁹ est xp̃s fuerunt innocentes occisi. Et de herodis seuitia. Capm̃. ii.

SEcũdũ mysteriũ ꝓtamplandũ in euangelio ꝺ herodis malignatio. ad qꝺ bene explanandũ tria de herode consideramus.

¶ ꝓzimo differentiã.

¶ Scꝺo sufferentiã.

¶ Tertio maliciã.

¶ ꝓzimo ꝓsideremus differentiã. vt eñ colligimus ex hist⁹ia scholastica. Tres fuerũt herodes. ꝓzim⁹ ascalonita sꝺ q̃ nat⁹ ẽ xp̃s. Scꝺs antipas q̃ decollauit Johez ꝛ fuit fili⁹ herodis ascalonite. Terti⁹ dict⁹ est agrippa q̃ iacobũ occidit ꝛ petrũ incarcerauit: ꝛ iste fuit nepos antipatis. p̃m⁹ fuit innocentũ iterfector. ¶ Scꝺo ꝓsideremus sufferentiã. nõ eñ coiꝑo quo delusus fuit a mag⁹ pueros occidi mãdauit. ꝑ post aliqꝺ xp̃s vt dicit Nico. ꝺ lyra sup ℳatthеũ cũ vellet oẽs pueros bethleẽ interficere ne christus sibi incognit⁹ euaderet. impedit⁹ est ab executione hui⁹ facti. eo q̃ a cesare augusto p epistolã fuit citat⁹. filiorꝫ accusationib⁹ respõsur⁹. eundo aũt romã ꝛ manendo in curia ꝛ redeundo ad iudeã. apposuit annũ ꝛ plus. et ideo feré post duos annos ad regnũ suũ reuersus ꝛ in regno cõfirmat⁹. qꝛsniam ꝓ se ꝓtra filios habuit tunc pfecit necem puerorꝫ ꝑus in mente conceptam. ¶ Tertio cõsideremus herodis maliciã tanto nanq̃ furoꝛe succẽsus fuit neq̃ herodes q̃ vt pderet xp̃m oñes pueros q̃ erant in bethleem ꝛ in oibus finib⁹ ei⁹ occidi mandauerit ab imatu ꝛ infra. id ẽ. ab infantib⁹ duorꝫ annorꝫ vsq̃ ad pueros q̃nq̃ annorꝫ. Cui assertioni fidem facere videntur q̃dam ossa innocẽtũ adeo grãdia q̃ puerorꝫ duos annos habẽtiũ esse nõ possunt. nisi dixerim⁹ corꝑa tunc maioris quãtitatis fuisse. vel ab imatu ꝛ infra. id ẽ. ab infantibus duorꝫ annorꝫ vsq̃ ad pueros vnius noctis. vt eñ ait Aug⁹ in ℳone. Timebat herodes ne puer cui astra famulabant spem suaz infra etatẽ vel supza paulo trãsformaret. tunc adimpletũ est qꝺ dictũ est ꝑ ℍieremiã ꝓphetaz. vox in rama audita est ploratus ꝛ vlulat⁹ multus rachel plorãs filios suos. vbi ℍiero⁹ ait q̃ aũt ꝺ in rama nõ putem⁹ nomẽ loci esse qꝺ ẽ iuxta gabba. Sed rama excelsuz interꝑtat. vt sit sensus. vox in excelso audita est longe lateq̃ dispersa. vnde Chrys. sup hoc loco ait. ploratus fletum paruulorꝫ ostẽdit vlulatus aũt matruz significat lamentũ. Et q: in euãgelio ꝺ rachel plorans filios suos. ℳm Nico. ꝺ lyra metaphorice est intelligẽdũ q̃si rachel sit mater bethleẽ rõne sue sepulture: qz ibi sepulta est vt habetur Gen̄. xxxv. ca. ℍinc ℍiero⁹ sup ℳatthеum ait. Querit quõ rachel filios alteri⁹ tribus scz filios bethleẽ quasi suos ploret. Respõdemus breuiter. qz sepulta fuit iuxta bethleẽ in effrata ꝛ materni corꝑusculi hospitiũ nomẽ matris accepit siue qm̃ iuda ꝛ beniamin q̃ ꝺ rachele nat⁹ ẽ due tribus iũcte erãt. Et herodes ꝑcepat nõ solum in bethleẽ interfici pueros: sed i oib⁹ finibus ei⁹. vnde p occisionẽ bethleẽ: itelligimus multos etiã de beniamin fuisse occisos. o quale edictũ irrationale ꝛ crudele. o q̃ lugubꝛis ꝛ flebilis executio. o q̃ iniusta ꝛ iniq̃ occisio Rapiebant paruuli q̃dam a peccatoꝛib⁹ matrũ: quidam in cuna iacentes: q̃dam blande parentib⁹ alludentes: q̃dam vꝛbane in domibus pambulantes: ꝛ sine vlla pietate: vel ꝓiciebãt ad muros: vel feriebãt gladio: vel strictis in gutture manib⁹ suffocabãt: vidisses tũc in ẽra iacere cadauera paruulorꝫ: vidisses et terrã paruulorũ sãguine madefactã: vidisses mres in q̃libet domo sparsis crinib⁹ tam horrẽdũ flagitiũ: singultibus lachrymis: ꝛ vlulatibus acclamãtes.

Q̃ innocẽtes patiẽdo ꝓ xp̃o meruerũt decorari coꝛona martyrij. Ca. iii.

TErtiũ mysteriũ ꝓtamplandũ ꝺ innocẽtũ coronatio ipos vtiq̃ hac die honorat ecclesia: qm̃ in celis coꝛonã habẽt martyrij. Sz circa h triplex reperit dicẽdi modus. ¶ ꝓzim⁹ est eorũ q̃ tenent paruulos istos occisos nihil meruisse: eo q̃ in eis nondũ erat expedit⁹ rõnis vsus nec voluntarie ꝓ xp̃o patiebant. Cõtra quos est auctoꝛitas vniũsalis ecclesie: que illos martyres noiat ꝛ apellat. vñ dicit in oꝛatione. Deus cuius hodierna die ꝑconiũ innocẽtes martyres: nõ loquendo sꝛd moꝛiẽdo: ꝓfessi sunt. Et Aug⁹ in sermone hodierne festiuitatis ita pulcꝛe loquit. Hodie fratres charissimi natalẽ illoꝛ infantũ colim⁹ quos ab herode crudelissimo rege interfectos cẽ euãgelij text⁹ eloquitur Et ideo cũ sũma exultatione: gaudet terra nra celestiũ militũ ꝛ tantaꝛ parens fecũda ꝛtutuz Ecce pphanus hostis nunq̃ beatis paruulis tantũ ꝓdesse potuisset obsequio quãtum pfuit

odio. nam sicut sacra ꝑsentis diei festa manifestant: quātū ꝓtra beatos paruulos iniquitas abūdauit tātū in eis gr̄a diuine bñdictionis effulsit. Beata es o bethleē terra iuda q̄ herodis regis imanitatē in puerorꝫ extinctione ꝓpessa es: q̄ sub vno tpe candidatā plebem imbecillis infantie deo offerre meruisti: digne tñ illorꝫ natalē colim⁹ quos beati⁹ eterne vite mūdus edidit. q̄ quos mūdo maternoꝫ viscerꝫ ꝓtus effudit. hec Aug⁹. q̄ merita innocentū elegātissime perorauit. ¶ Scōs modus dicēdi ē alioꝫ qui tenuerūt q̄ in innocentib⁹ miraculose accelerat⁹ fuit vsus liberi arbitrij: ita q̄ volūtarie passi sūt. Sed cū ꝫ nō inueniat in scripturis expressum neq; a doctorib⁹ affirmatū: nō est a vobis ita leuiter acceptāduz. qz vt Hiero⁹ refert in epla ad paulinū. Nō de scripturis sanct̄ auctoritatem non hz eadē facilitate ꝓtēnitur q̄ ꝓbat. Et ꝓpterea est terti⁹ modus dicendi sm Tho. scda scde. q. cxxiij. Q̄ martyrij gloriā quam in alijs ꝓpria voluntate meret illi paruuli occisi ꝑ dei gr̄am sunt assecuti. nā effusio sanguinis ꝓpter xp̄m vicē gerit baptismi. vñ sicut pueris baptizatis ꝑ gr̄az baptismalē meritū xp̄i opatur ad gloriam obtinendā. Ita in occisis ꝓpter xp̄m: meritū xp̄i opatur ad palmā martyrij obtinendā. Et ꝫ est qđ Aug⁹ dicit in quodā sm̄one: q̄si alloquens innocētes. Ille inq̄t de vestra corona dubitabit in passione ꝓ xp̄o q̄ etiā paruulis baptismū ꝓdesse nō extimat: nō habebatis etatem qua i xp̄m passurū credere tis: sed habebatis carnē in qua ꝓ xp̄o passuro passionem sustinere. ꝫ ille. Cū itaq; viderim⁹ hos paruulos felicissimos celicolas esse factos: qz ꝓpter xp̄m passi sunt. eos ita veneremur vt etiā ꝓ dño ihu xp̄o simul cuz eis pati nō timeam⁹. Qui ꝓ se laborantes exaltat i fine. et beatos facit in regno glorioso celoꝫ: in quo viuit et regnat per infinita secula seculorum. Amen.

Sermo. lj. de beato Georgio martyre qui fortis fuit in bello temporali ferali et passionali.

FOrtis fuit i bello. Scribunt hec verba originaliter Ecci. xlvj. ca. Gaudet i celis beatissim⁹ Georgi⁹ qñ legitime certauit in terr̄. Corona q̄pe victoribus datur vt inquit Aug⁹ in omelia. et ꝫ paulus exp̄ssit. j. ad Thimo. ij. ca. Non coronabit inq̄t nisi qui legitime certauit quāta vo fuerit Gegorij ꝓbitas et animi fortitudo declarat Ambrosi⁹ in ꝓfatiōe vbi ait Georgius fidelissimus miles xp̄i dū xp̄ianitat̄ ꝓfessio silentio tegeretur: solus iter christicolas dei filiū est confessus: cui et tantā fidei cōstantiā gratia diuina cōcessit: vt tyrānice potestatis p̄cepta cōtemneret et inumerabiliū non formidaret tormenta penarū. hec ille. verūtñ vt ꝫ tutuz eius et sanctitatis excellentiā diffusius explicemus in ꝓsenti sm̄one curabimus aperire. in q̄bus bellis inclitis hic prelator fortis inuētus est et victorioſus. nā lz verba ꝓposita ō Josue dicantur ad litterā: tamē appropriate cōuenire possunt sancto Georgio xp̄i militi inuictissimo Qui fortis fuit in triplici bello.

Primo in bello temporali.
Scdo in bello ferali.
Tertio in bello passionali.

Qualit̄ beat⁹ Georgi⁹ miles fuit strēnuus. Et an sit licitū militare. atq; de duodecim ꝓditionibus quas habere debent hi: qui volūt laudabiliter militiam exercere. Caplm. I.

PRimo beat⁹ Georgius fuit fortis i bello tpali. deseruiuit q̄pe laudabiliter exercitio militari. vñ interrogatus a datiano ꝓside: vñ eēt aut quo noie vocaret. Rñdit Georgi⁹ vocor ex nobili capadocū ꝓsapia. palestinā xp̄o fauēte deuici: ꝫ oia deserui: vt seruire possim liberi⁹ deo celi. Sed in hac ꝓte q̄reret aliqs: vt̄ peccatū sit militare Ad qđ rñdet Aug⁹ li. de vbis dñi. Et ponit. xxiij. q. j. ca. militare. ¶ Militare inq̄t nō est pctm̄: ꝫ ꝓpter p̄dam militare peccatū est. Et idē ad Bonifaciuz. et nō. xxiij. q. j. ca. noli. Noli extimare neminē deo placere posse: q̄ armis bellicis ministrat. In his erat sc̄t⁹ dauid cui dñs tam grande ꝓhibuit testimoniū In his etiam plurimi illius tpis iusti. In his erat ille centurio q̄ dño dixit. Nō sum dign⁹ vt intres sub tectū meuz. Et idez ꝫ manicheos. et habet. xxiij. q. j. ca. qđ culpat. xp̄s tributa cesari monet reddi. qz ꝓpter bella necessaria militi stipendiū ꝓbet. Et de hoc ita scribit. xxiij. q. j. ca. paratus. in fi. Nā si xp̄iana disciplina oia bella culparet: hoc potiꝰ ꝓsiliū salutis petētib⁹ in euangelio diceretur: vt abijcerent arma seq; oino militie subtraherēt. dictū est autē eis. neminē cōcusseritis. Estote ꝓtēti stipendijs vr̄is Quibus ꝓprium stipendiuz sufficere precepit debere militare vtiq; non prohibuit. glo. sup illo verbo concusseritis. Concutere est aliq̄d petere vltra debitū rōne officij alicuius. Notandum tamē q̄ volens debite et laudabiliter exercere: duodecim debet cōditiones habere.

¶ Prima ꝺz laicalis status.
¶ Scda virilis sexus.

¶ Tertia dispositum corpus.
¶ Quarta affectus iustus.
¶ Quinta animus magnus.
¶ Sexta prouium exercitiū.
¶ Septima victus sobrius.
¶ Octaua promptum obsequium.
¶ Nona fidelitas firma.
¶ Decima prudētia circūspecta.
¶ Undecima misericordia benigna.
¶ Duodecima supna confidentia.
¶ Prima cōditio ꝺr laicalis stat⁹. naz clericis z alijs ad cultū diuinū deputatis interdicitur vsus z officiū artis militaris. Sicut ptz. xxiij. q. viij. ca. j. vbi ꝺr. Cū petr⁹ q̄ ꝑmus apl'oꝝ materialē gladiuz vellet exercere vt magistrū a iudeoꝝ iniuria defenderet: audiuit. ꝙuerte gladium tuū in vaginā. Idē ꝙfirmat eadez causa et ōstione. ca. cū a iudeis. ca. non pila. ca. clerici. ca. q̄cūq;. Et di. l. ca. clericū. ꝺr. Nō ꝙuenit militib⁹ ecclesie militare seculo. Rō est ꝑm Tho. scḋa scḋe. q. xl. qz i militari arte multa ē inquietudo ꝙtraria clericali officio: ita q̄ nō sūt cōpatibilia. ꝓpterea dixit apl̄us. ij. ad Timo. ij. ca. Nemo militās deo implicet se negocijs secularibus vt ei placeat cui se ꝓbauit. Nō dictū ponit. lxxx. di. ca. ꝙsequēs. Et. xvj. q. j. ca. sūt nō nulli. Et. xxj. q. iij. ca. placuit. Et. xxiij. q. viij. ca. rep̄hēsibile. z ex̄ ne cle. vel mo. ca. multa. et ca. ꝑ nec. Notādū tn ꝑm Tho. z Alexandrū ꝺ ales in. iij. volumie sūme. qz lz clerici nō possint nec debeāt pugnare manu: pn̄t tn i casu pugnare nutu: iussu: vel auxilio. sicut ꝓbat. xxiij. q. viij. ca. igit. z ca. scire nos oportet. z ca. oīm ti more. in ca. hortatu ꝺr Hortatu z p̄cibus adriani romani vbis ep̄i. Exhortat⁹ karolus rex bellū ꝛ longobardos suscepit. Et in ca. vt p̄dē habet. q. beatus Gregoriꝰ ciuib⁹ tuscie mandauit. vt ꝙtra longobardos arma parārēt z militibus stipendia decreuit. Non solum pugnare ꝑ etiaz arma deferre interdictū ē clericis. vt patet de vita z honesta. cle. ca. clerici. vbi ꝺr. Clerici arma portātes excōmunicēt. glo. tamē ibi dicit. q si trāsituz faciunt p loca periculosa tūc portare possunt arma: ad terrorē latronuz: lz p cutere nō debeāt nisi vim vi repellendo cū moderamine inculpate tutele. ¶ Secḋa ꝙditio ei⁹ q̄ militiaz habet debite exercere dicit virilis sexus. q̄ em̄ vult militare vir esse debet: nō mulier. eo q̄ mulieribus conditio non est apta bellicis artibus sunt nāq; mulieres pauide: timide molles z delicate: nec sufficiūt ferre labores qui requirunt in p̄liantibus. Uerūtamē quādoq; inuente sūt alique mulieres bellicose z strēnue satis. Judith q̄dem vidua vt scriptura sancta tradit. trūcauit caput holofernis. ꝑthafilea amico regina in auxiliū troyanoꝝ venit. multaq; i bello cū suis puellis egit strēnue ac virili ter dimicādo. Semiramis massagetarū regina scribūt Justin⁹ z Oroſi⁹. q̄ nō muliebr̄ iter quādo Cirus bellū sibi intulit: aduentu hostiū territa est. nam cum phibere ipos trāsito araxis fluminis posse transire ꝓmisit: sperans sibi facilioꝝem victoriā inter termios sui regni: z hostibus fugam difficilioꝝ obiectu fluminis. Et cū Cirus flumē ꝓtrāsisset firmasset q̄ aliquātis per castra: simulato metu. q̄si fugiens instructa castra vino epulisq; deseruit. Nō cū regine denūciatum foret. adolescentulū filium ad sequēduz eum cum tertia parte copiaꝝ misit. Adolescēs aūt rei militaris ignarus cū venisset ad castra tanq̄ ad epulas: nō ad p̄lia omissis hostibus ꝓpit ad crapulas. Cirus autē per exploratores edoctus nocte reuertit cunctosq; cum regine filio interfecit. At virago thamiris: perdito vnico filio z militātiū magna parte. nō lachrymis sed hostiū sanguine cogitat iniurias vindicare. simulata igit diffidentia ꝓpter vulnus recenter acceptū. Cirū semp refugiebat quousq; hostem in insidias traxit vbi dispositis in insidijs inter montes ducēta milia persarū cū rege deleuit. adeo q̄ nec tante cladis nūcius supfuerit: Ciriq; caput amputatū in vtre humano sanguine pleno reponi iussit: dicēs. satia te sanguine humano quē triginta ānis sitisti. sanguinez sitisti: sāguinē bibe. Narrat insup Valeri⁹ maximus li. ix. rubrica de ira dicēs. Q̄ semiramis assiriorū regina cū ei circa cultū capitis sui occupate: nūciatū esset babiloniā defecisse altera p̄te crinium adhuc soluta ꝓtinus ad eaz expugnandam cucurrit: nec p̄ius decorē capillorū in ordinē q̄z tātā vrbē in potestatē redegit: q̄ circa statuta est in babilo. nec posito illo habitu q̄ ad vltionē exigendā celeritate p̄cepti tetēdit. Sed cum ista rara in mulierib⁹ sint reperta respectu tot bellorꝝ: que gesta sunt in mundo nō sunt trahenda in cōsequentiā. ¶ Tertia conditio illius q̄ militiā ꝓtuose habet exercere dicit dispositū corpus. Nō em̄ licet militiā assumere his quibus corpora sunt delicata: q̄ vt inquit Hiero⁹ ad demetriadem ꝛginem. Statim corpora delicata frangūt. oportet ergo milites ē robustos: vt ferre possint famē sitim: frigus: calores: z similia. Ideo Vegeti⁹ li. j. de re militari ait. Nūq; credo potuisse dubitari aptioꝝ armis rusticaz plebem que in laboꝝe nutrit: solis ardoꝝem patiens. vmbꝛe negligens: balneoꝝ nescia: delicianꝝ ignara: simplici animo: paruo cōtenta: duratis ad omnē malorū tollerantiaz membris: cui gestare ferrū ducere fossaz: onus ferre: cōsuetudo de rure est. Et Seneca ad Lu

cillum ait. Nullũ laborez recusant manus que ad arma ab aratro transferunt. q̃nam explicet quot laborib⁹ quatiunt. Persepe hi qui ad bel la se conferunt: si q̃s homo scire velit legat cesaris: pompei: scipionis: lucilli: marci antonij: et alioz gesta: imo interrogent cos q̃ nostris temporibus sub his q̃ in rebus bellicis florentissimi fuere mi' itauerũt. dicant ipi quot noctes duxerunt insomnos: quot dieb⁹ non gustauerũt panem: quotiẽs exigente necessitate asperrima frigora: calorescz intensos ptulerũt. Recitat frõtinus de re militari scipionẽ emilianũ in itinere cum amicis ambulantẽ accepto pane vesci solitum. ¶ Quarta cõditio dicit affectus iustus. militandũ q̃dem est p iusticia. scz p patria vel vtilitate rei publice. nam vt ait Tullius lib. j. ō officijs. Belluz ita suscipiat vt nihil aliud nisi pax queri videat: non debet miles finẽ suũ cõstituere lucrũ temporale. aut ppzium cõmodũ sed cõmune bonũ. Propterea Valerius li. iiij. rubrica de abstinẽtia cõmendat: curiũ qui consul factus cõtra samnites ab ipis auro deuinci tẽptatus ẽ. nam dũ scamno sederet ligneo legatis samnitũ vt erat se spectãdũ pbuit: qui paupertatẽ eius mirati magnũ pondus auri publice missum benignis vbis hortati sũt recipe. risit ille z ait. carum vobis z mihi supuacuũ. metallũ in patriã reportare: nõ em̃ habere aurum mihi pciosuz existimo sed aurũ habẽtib⁹ imperare. ¶ Quinta cõditio dicit animus magn⁹. vt em̃ inqt Salustius in catillinario. Semp in bello his maximũ est periculuz qui maxime timent audacia p muro habet. ex hoc Seneca li. iij. de q̃stionib⁹ naturalib⁹ ait. Null⁹ pnitiosioz hostis est: cz quẽ audacẽ angustie faciunt Et Vegeti⁹ li. j. de re militari ait. Hoc ẽ in quo totius rei publice salus cõsistit: vt tirones non tm̃ corporalib⁹: sed etiã animis pstantissimi eligant Et q̃dem cauendũ est ne dubitantẽ formidantẽcz exercitũ ad pugnã publicam aliquando pducas. Et ibidẽ Vegeti⁹ sequit. Ipa die qua certaturi sunt milites q̃d sentiãt diligẽter exploza. nam fiducia vel formido ex vultu: verbis: incessu: moribus cernit z noueris te oportere differre si exercitati bellatores metuunt dimicare. ¶ Sexta cõditio est pzeuiũ exercitiuz p̃m em̃ q̃ ait Cassiodor⁹ lib. j. epistolaruz Ars bellandi si non pludit: cũ fuerit necessaria non habet. Et hoc Vegeti⁹ refert. In omni prelio: non tam multitudo z vtus: cz ars z exercitiuz solet pstare victoriam hoc vtiqz declarant nob exempla. Scribit Frontin⁹ lib. iiij. ō re militari. Q. domiti⁹ corbulo duab⁹ legionib⁹ et paucissimis auxilijs disciplina correptis panthos substrauit Alexãder macedo q̃draginta milib⁹ hominũ iam ante a philipo patre disciplineaf suefactis: orbem terraz agressus innumeras hostium copias superauit Cirus bello aduersus persas. xiij. milibus armatoz innumerabilẽ exercitũ fudit. Luculus aduersus mitridatem z tigrauem cũ q̃ndecim milibus armatorũ hostium innumerabilẽ multitudinẽ inhabilẽ debellauit. Epaminundas dux thebanoruz quattuor milibus hominũ ex q̃bus quadringenti tm̃ eq̃tes erant lacedemonioz exercituz viginti q̃ttuor miliũ peditũ: equitũ miliũ sexcentoz vicit. Hinc est q Vegeti⁹ ait. Nulla alia re videm⁹ populũ romanuz orbẽ subegisse terrarũ nisi armoz exerci. io disciplina castroz vsuqz militie ¶ Septima cõditio or victus sobrius. debent milites esse sobrij z tẽperati: neqz licet eis incontinenter z lasciue vinere. ppterea Valeri⁹ maximus lib. ij. de disciplina militari commendat Quintũ ceciliũ metellũ q̃ aduersus iugurtaz a romanis missus. oia que vires possent effemiare bellantiũ de exercitu remouit. Et Frontin⁹ li. j. de re militari scipionis. cõtinentiã magnificat dicẽs. Scipio african⁹ in hispania cũ inter captiuas eximie forme ẏgo nobilis ad eũ esset pducta: que omniũ oculos in se cõuertebat sũma custodia habita sponso reddidit. Insupqz: aurũ qõ parẽtes eius redempturi: captiuã scipioni attulerant eidez sponso p nuptiali munere dedit. Qua multiplici gra vniuersa gens victa imperio populi romani ac. essit. ¶ Octaua conditio dicit pmptũ obsequiũ nihil vtiqz militibus est ita necessariũ: sicut prompta obedientia: qñ vbi nõ est obedientia: non est ordo. Et vbi non est ordo: ibi cõfusio. Idco Aug⁹ li. v. de ciui. dei. narrat illud qõ ponit Valeri⁹. q̃liter mallius torquat⁹ cõsul missus ptra tusculanos p̃cepto edixit. ne q̃s extra ordinem pugnaret in hostem: q̃ cum oraturus rei gra in ptorio esset: filius ei⁹ in castris remanẽs: a tus. ulano z duce iniurijs fuit puocatus ad iram a q̃ tãdez audiuit. Tuipe cõgredere mecũ: vt modo iam hic cuentu cernat: quãtũ latinus eques p̃stet romano: q̃ verbis puocatus atqz imperij pris oblitus ad bellũ ingredit z hostẽ interfecit spoliisqz detractis ad patrẽ accessit z icẽs. vt me pater omnes tuo sanguine natũ referant: hec spolia capta ex hoste ceso porto qõ vt pater cognouit cõsilio puocato eũ morti tradidit. sic inquiens. Quãdo neqz imperiũ cõsulare: neqz maiestatẽ paternã veritus aduersus edictuz nostrũ extra ordinẽ pugnasti: quãtũ in te fuit disciplinã militarẽ qua stetit vtqz ad hãc diem res romana soluisti: meqz in eã necessitatez adduxisti vt aut reipublice mihi: aut mei meoz z obliui scendũ fit: nos poti⁹ nostro delicto plectemur:

q̄ respublica tanto suo dāno nr̄a peccata luat. mandauit igit̄ lictori vt ip̄m morti traderet: qz tuti⁹ erat ip̄m interficere: q̄ rempublicā militari disciplina carere ¶ Nona ꝓditio ꝺr fidelitas firma. debēt milites eē fideles etiā inimicis: dū eis q̄cq̄ ꝓmittit̄. Vñ Aug⁹. xxiij. q. j. ca. noli ait. fides qñ ꝓmittit̄ etiā hosti seruanda est. Et de hoc satis cōmendant̄ antiq̄ romani: q̄ etiam suis inimicis fidelissimi erant. Vñ Valeri⁹ lib. vj. rubrica de iusticia. dicit camillo falistos obsidenti. ludi magister liberos falistoꝝ tā q̄ ambulandi eā extra murū eductos: tradidit dicēs repetēdis obsidib⁹ necessario ciuitatez imperata facturā. camillus nō solū spreuit pfidiam sed etiā restrictis post terga manib⁹: magistrū virgis agendū: ad parētes tradidit: sic adept⁹ beneficij victoriā: quā fraude nō cōcupierat. naz falisti ob hanc iusticiā se ei spōte dederūt. multa etiā valerius refert ꝺ fidelitate romanoꝝ ac de fide publica. ¶ Decima ꝓditio ꝺr prudētia circūspecta. debent milites magis prudētie q̄ viribus corporis inherere: qz ingeniū superat vires. Et maxime prudentia illis vtenduz est. qz vt dicit Valeri⁹ de disciplina militari. Nihil tam turpe inducit̄ in milite q̄ dicere: nō putabā. eo q̄ cū ois erroz emendationez recipiat. erroz q̄ in bello cōmittit̄ emendationē non recipit ꝑ errorem martis statim sequit̄ penitentia. ¶ Undecima conditio ꝺr miscōia benigna. decet quippe milites esse clemētes atq̄ benignos qñ crudelitas vitiū est satis cōtrariū humane cōditioni. Ideo Aug⁹ li. j. de ciui. dei. dicit de romanis. q̄ amabant sibi in laudib⁹ dici. parcere subiectis z debellare superbos. Et lib. v. laudat clementiā marci marcelli. Egregi⁹ inq̄t romani nois marcus marcellus. q̄ siracusas vrbē ornatissimaz cepit. fertur eam prius fleuisse ruiturā z ante eius sanguinez suas illi lachrymas effudisse. gessit z curā pudicitie etiā in hoste seruande. nam priusq̄ oppidū victor iussisset inuadi constituit edicto. ne q̄s corpus liberum violaret. Quod exemplū ponit̄ a valerio li. v. rubrica de humilitate z clemētia. ¶ Duodecima cōditio dicit̄ superna cōfidentia in deo nāq̄ fiducia milituz est collocanda. qz vt dixit iudas machabe⁹. ij. Machabeoꝝ. iij. ca. Nō in multitudine exercitus victoria belli. sed de celo fortitudo est. Cū his itaq̄ cōditionibus vt valerius refert disciplina militaris est p̄cipuū decus et stabilimentū imperij, z tenacissimū vinculuz z pacis tutela firmissima. Et ꝺ hac ait Ambrosius li. j. de offi. illud qꝺ nō. xxiij. q. iij. ca. fortitudo. Fortitudo q̄ bello patriā tuet̄ a barbar] vel domi defendit infirmos vel a latronib⁹ socios plena iusticia ē. Igit̄ beatissim⁹ gregori⁹ militie tēporali laudabiliter deseruiuit q̄usq̄ ad spūalez militiā longe meliorē se trāstulit.

Qualit̄ draco est aial terribile et quō beat⁹ georgius occiso draco ne cōuertit populū ad fidē xp̄i. Caplm. ii

Secundo beatus Georgius fuit fortis in bello ferali. dum scz feram pessimā draconez ingentem z tuosissime superauit. tamen vt pars ista clarior sit tria ꝯsideremus.

¶ Primū est draconis conditio.

¶ Scōm draconis offensio.

¶ Tertium draconis occisio.

¶ Primū qꝺ ꝯsiderare debemus est draconis ꝓditio. Inq̄t em̄ Isiꝺ. li. xij. ethi. draco maior est cūctis serpentib⁹: siue oib⁹ aiantib⁹ q̄ sūt super terrā q̄ sepe a spelūcis abstract⁹ fert̄ in aerē cōcitaturq̄ ꝓpter eum aer. Est aūt cristat⁹ ore paruo z artis fistulis vim aūt nō in dētibus ꝑ in cauda hz gignit̄ aūt in ethiopia z in india. i ipō in cēdio iugis estus. Et vt refert Plini⁹ li. viij. ꝺ naturali historia. ca. xiij. draco. xx. cubitoꝝ. magnitudine nascit̄ apꝺ ethiopes Et ca. xij. asserit Q. inē elephātes z dracones ꝓpetua ē dimicatio. Nā draco cauda ꝓstringit elephantem z cadere eū facit ꝑ non impune: qz dū interficit elephantē interficit casu et⁹. Supillū aute locū Hieremie. xiij. ca. attraxerūt ventū sicut dracones. Hiero⁹ ait. draco ē aial valde sitibūdum intantū q̄ vix pōt in aqua satiari. Et ideo aperit os vēto vt sic extinguat ardorē sitis vñ cū videt nauim i mari z maxim⁹ est vētus ꝓtra velū. vt ibi hauriat ventū frigidū volat ad velū. z q̄nq̄ ꝓpter magnitudinē corpis z ꝓpter fortē eius impetū subuertit nauem. z naute q̄n vident appropinquare draconē: qꝺ p̄cipiūt ex tumore aque: statim deponūt velum z sic euadūt. Idem dicit Solinus addens q̄ ethiopes vtūt sanguine draconis ꝓ feruorem estus: vescunt etiaz carnibus eius ꝓ diuersos morbos. Sciunt em̄ separare venenū a carnib⁹ eius. nā solū habet venenū in lingua z in felle. Et ideo amputant ei linguā z fel: q̄ receptiua sunt veneni. z sic abstracto veneno vtunt corpe reliquo tā in medicina q̄ in cibo. z hoc videtur tāgere Dauid cū dicit. Dedisti eū escā populis ethiopum. Addit Plini⁹ q̄ vi veneni semp erigitur eius lingua. et q̄nq̄ ex calore veneni inflāmat aerē ita q̄ videt̄ spirare ex se ignē. Aliq̄n etiaz emittit: dū sibilat flatū cōtagiosū. Et inde corrumpit̄ aer z inficit̄ z morbus pestilēs inde generat̄. in mari q̄nq̄ habitat: q̄nq̄ in fluminib⁹ natat in speluncis z antris latitat: raro dormit

imo semp vigilat: aues ꝛ bestias deuorat. acutissimũ hꝫ visũ vñ a remotis videt ꝑdã suã. Et hꝫ vera sint ista oia. tñ q̃ ad magnitudinem nescio an draco reliq̃s serpẽtes superet. Nã ꝓlinius ꝓtacto li. viij. ca. xiiij. inq̃t. Megastenes scribit i india serpẽtes ĩ tantã magnitudinẽ adolescere vt solidos hauriãt ceruos thauroscꝫ. Auluscli⁹ insup li. vj. noctiũ acticaꝫ ait. Tubero in hist⁹ijs scriptũ reliq̃t bello ꝑmo punico. Attiliũ regulũ considẽ in africa castris ad prabundam flumẽ positis ꝑliũ grãde atcꝫ acre fecisse aduersus vnũ serpẽtẽ in illis locis stabulãtẽ: inusitate imanitatis: cũ cꝫ magna toti⁹ exercit⁹ ꝓfligione balistis atcꝫ catapulis: diu oppugnatũ ejuscꝫ interfecti longiũ coriũ: pedes centũ et viginti romã misisse: ꝙ quicq̃d fit negarij nõ ꝑt magnitudo ꝛ imanitas draconuꝫ sicut ptꝫ non solũ relatu sapientũ: verũetiã experientia rerꝫ gestaꝫ. ¶ Scõm q̃ ꝓsiderare debem⁹ est draconis offensio. inuenit q̃dẽ georgi⁹ draconẽ quendam populos grauissime offendentẽ. nã dum pueniss̃et ad ꝓuinciã libie: ad ciuitatẽ q̃ sileita dicebatur se cõferebat. Et vt scribit Jsiõ. xiiij. ethimo. lj. Libia cirenensis in ptes africe ꝑma est: a cirene vrbe metropoli: q̃ est in ei⁹ finib⁹ nũcupata. huic ab oriente egyptus est: ab occasu sirtes maiores ꝛ trogodite: a septẽtrione mare libicũ: a meridie ethiopia ꝛ barbaroꝝ varie nationes ꝛ solitudines inaccessibiles: q̃ etiã basilicos serpẽtes creant. Juxta igit̃ ciuitatẽ ꝑtactam sileitã erat stagnuꝫ instar maris: in q̃ draco pestifer latitabat: q̃ sepe populum ꝓtra se armatũ in fugã vertebat: statucꝫ suo ad muros ciuitatis accedens plurimos occidebat: quapro pter cõpulsi ciues duas oues quotidie sibi dabant: vt ita ei⁹ furorẽ sedarẽt. Cũ ergo iã oues pene defecissent: inito ꝓsilio ouẽ cũ adiũcto homine tribuebãt. Cũ ergo sorte filij ꝛ filie oĩm darent̃ ꝛ sors nominẽ exciperet. Quadam vice filia regis vnica sorte est deprehensa: ꝛ draconi adiudicata: hãc dñ pater liberare nõ posset ꝑpter furorẽ ꝑpl̃i: induit eã vestib⁹ regalib⁹ ꝛ amplexatus eã cũ lachrymis ꝛ singultib⁹ ad locũ deputatũ accedere dolẽs ꝓmisit. Nec incredibile videri debet: potuisse draconem ciuitatem vnã ita grauiter obsidere: vt cogerẽt̃ ciues hominũ corpora sibi tradere: qñ certũ est: nescim⁹ q̃ dei iudicio: ciuitates ꝛ gentes a minimis animalib⁹ fuisse deletas. Refert nãcꝫ ꝓlinius li. viij. de naturali hist⁹ia. A cuniculis suffossuꝫ in hispania oppidũ. A talpis in thesalia a ranis ciuitatẽ in gallia pulsam a locustis in africa. ex giaro cicladum insula amidios a murib⁹ fugatos. i italia amidas a serpentib⁹ delatas. citra cinamulgos ethiopes late deserta regio ẽ a scorpionib⁹ ꝛ solipigis gente sublata. ¶ Tertiũ q̃ ꝓsiderare debem⁹ ẽ draconis occisio. dũ eñ beatus georgi⁹ approp̃inquasset ad locum: in quo puella draconẽ ꝑstolabat̃: forte ligata vel alicꝫ mõ ꝓstricta. siterrogata q̃d ibi sola faceret: cur ve amarissime fleret. illa factuꝫ retulit. Cui beatus georgi⁹. noli inquit timere: q̃ ego te in xp̃i noie adiuuabo. Et dũ hꝫ loquerent̃. Ecce draco veniẽs caput de aqua leuauit. Tũc georgi⁹ equũ ascẽdens ꝛ signo crucis se muniẽs draconẽ ꝑ se venientẽ audacter aggredit̃: ꝛ lãceã fortiter vibrãs: ꝛ se deo cõmẽdans: ipm grauiter vulnerauit: ꝛ ad terraꝫ deiecit: dixitcꝫ puelle: proice zonã tuam in collũ draconis: nihil dubitans filia. Qđ cũ fecisset: sequebat̃ eã velut mã suetissim⁹ canis. Cũ ergo popul⁹ ciuitat̃ terreretur nimiũ: a beato georgio ꝓfortat⁹ est. Et cũ fidẽ xp̃i plurimuꝫ cõmendasset. Rex ꝛ oẽs populi baptizati sũt. beat⁹ aũt georgi⁹ euaginato gladio draconẽ occidit: quẽ extra ciuitatẽ efferri ꝑcepit. Baptizati sunt aũt illa die viginti milia hoim: exceptis paruulis et mulierib⁹. Rex aũt in honore beate marie: ꝛ beati georgij eccle siam mire magnitudinis construxit.

Qualiter beatus georgi⁹ forti animo tulit seuissimos cruciatus. ꝛ tandem capitis obtruncatiõe: martyr effect⁹ est. Capl̃m. m.

Certio beat⁹ Georgius fuit fortis in bello passionali nã ꝓpter xp̃m asperrimos cruciat⁹ tormẽtacꝫ imanissima passus ẽ. ideo ab ecclesia martyriũ ei⁹ venerabiliter celebrat̃. Hec q̃ i martyrologio sic scribit̃. In ꝑside ciuitate diospoli: passio sãcti georgij martyris: cui⁹ gesta passionis: ꝛ si inter apocrifas cõnumerat̃ scꝑturas tñ illustrissimũ ei⁹ martyriũ eccl̃ia dei inter coronas martyriuꝫ venerabiliter honorat. Fuit aũt vt ponit̃ i ei⁹ legẽda martyrio coronat⁹ imperantib⁹ diocletiano ꝛ maximiano. Quo tpe seuissima erat ꝑsecutio xp̃ianoꝝ. Beatus itacꝫ georgi⁹ militari habitu abiecto: publice se xp̃ianum ꝙbo ꝛ ope demõstrabat. Qua ꝛe datianus ꝑses: ꝑ eũ indignat⁹: iussit eũ in eculeũ leuari: ꝛ mẽbratim corp⁹ ei⁹ vngulis laniari. Apositis insup ad latera facibus patentib⁹ viscerum intimissale plagas eius fricari iussit. ꝙ cuꝫ in fide cõstans ꝛ imobilis ꝑmaneret: nocte xp̃i dulci visione cõfortatus ẽ. videns vero datianus q̃ eum superare non posset quendã maleficũ cum aduocauit: q̃ bis venenũ bibẽdũ georgio ꝓpinauit. Qđ vtcꝫ signo crucis facto: sine lesione bibit: ꝙre magus ille ad xp̃m conuersus:

xp̃ianuz fieri se postulauit. Quẽ mox iudex de collari fecẽ: sequẽti die iussit georgiũ poni i rotabis acutis gladijs vndiq; circũsepta. Qz statim rota frãgit̃ z georgi⁹ inuenit̃ illesus. tũc irat⁹ iussit euz in sartaginẽ plumbo liquefacto plenam p̃roici: q̃ remisso signo crucis i eã intrauit: in q̃ stetit sicut in recẽti balneo z delectabili. Extractus inde a p̃side monet̃ blãdicijs: vt xp̃o relicto sacrificet idolis. At georgi⁹ ad tẽplũ pgere petijt simulans velle idolis imolare. Cũq; ibi maxia multitudo pl̃i ꝓuenisset orauit georgi⁹ dñm: vt tẽplũ cũ idolis dissiparet. statim ignis de celo descẽdẽs templũ cuz idolis z sacerdotibus ꝓcremauit. Cũq; post hec datiano p̃senta ret̃. vxor datiani xp̃ianam se dixit. Que iussu viri p capillos suspẽsa z flagellis durissimis cesa emisit spiritũ. Tandẽ georgi⁹ capitis abscisione martyriũ cõsũmauit. felix autẽ aia eius ad celos cõscendit vbi in eternũ dei iocunda visione letabitur atq; cum xp̃o z sanctis eius gaudebit in delicijs paradisij. Amen.

Sermo. lij. de beato marco euangelista. qui leoni ꝓpter dignas illi⁹ aialis ꝓditiones. merito assimilat̃.

Facies leonis a dextris ip̃oz quattuor. Scribũt hec ẏba Ezech̃. j. ca. Iz oẽs euangeliste loquunt̃ de xp̃o. Tamẽ qz mattheus circa ei⁹ humanitatẽ versat̃. vt habens faciẽ hominis p̃nunciatus ẽ a ꝓpheta. z qz Lucas xp̃i exp̃rimit sacerdotiũ faciẽ bouis habere ꝺz qꝺ ẽ animal imolatitiũ ꝑm antiquaz legem. quoniã ẏo Johes diuinitatez xp̃i altiꝰ intonauit velut habẽs faciem aq̃le designatur Marcus autẽ xp̃i regnũ z resurrectionẽ ardẽter p̃nũciãs: leoni animaliũ regi: merito assimilatur. Dicunt̃ ẏo hi quattuor euãgeliste: quattuor aialia. qz ꝑm Jsiꝺ. in. vj. ethi. lib. ꝓper q̃tuor mũdi ptes: fides xp̃iane religionis eoruz p̃dicatione dissem̃inata est. aialia aũt dicta sũt quoniã ꝓpter animã homis p̃dicatur euangelium xp̃i. Cũ igit̃ hodierna die festũ beati marci ab ecclesia celebret̃. laudes illi⁹ explorari volentes triplicẽ ei⁹ excellẽtiã: ꝑm tres leonis cõditiones z ꝓprietates explicabimus.

¶ Prima ꝺz viuacitatis.
¶ Scꝺa animositatis.
¶ Tertia gratiositatis.

Qualit̃ beat⁹ marcus multos populos viuificauit. euãgeliũ scribẽdo. p̃dicãdo z obseruãdo. Capl̃m. I.

Prima excellentia beati marci ꝺz viuacitat̃. z h̃ denotat̃ i ꝓprietate seu ꝓditiõe leonis q̃ filiũ dormiẽtẽ excitat z viuificat. Nã vt scribit Jsiꝺ. xij. ethi. li. Cũ catul⁹ leonis nascit̃: tribus diebꝰ z tribꝰ noctibꝰ dormire fert̃. tũc dein de p̃ris fremitu vel rugitu veluti tremefactꝰ cubilis locꝰ suscitare ꝺz catulũ dormiẽtẽ: sic q̃tuz ad h̃ beatissimꝰ marcus mr̃os pctõres z i pctis mortuos excitauit z viuificauit. Et h̃ triplicit

¶ Primo legẽ euangelicã describendo.
¶ Scꝺo legem euãgelicã p̃dicãdo.
¶ Tertio legẽ euangelicã obseruando.

Primo beatꝰ marcus vocauit multos ad vitã legẽ euãgelicã describendo. Et hec tria dubia erũt declarãda. Primũ vt z lex euãgelica omnẽ aliã legẽ superet z excedat. Scõm vt z q̃ttuor debuerũt esse legis euangelice p̃ncipales scriptores. Tertiũ vt z beatus marcꝰ in descriptione sui euãgelij potuit errare. Ad primũ dubiũ respõdeo ꝑm Nico. ꝺ lyra in ꝓlogo sup Mat theũ. q; cuiuslibet legis cõuenienter date sunt q̃ttuor cõditiones. Prima est vitia extirpare. Scꝺa mores seu actus hoim ordinare. Tertia inducere ad felicitatem. Quarta lucide tradere veritatẽ. In his q̃ttuor ꝓditionibꝰ: lex euãgelica excedit oẽm aliã legẽ z diuinã z humanaz vt patebit p singula discurrẽdo. Prima igitur ꝓditio legis est. q; debet vitia extirpare. Ad h̃ eñ leges date sunt vt q̃s p̃nata castigatio cohibere nõ potuit metu penarũ q̃ legibꝰ infligunt̃ a maleficijs retrahãt̃. Vñ in ꝓlogo decretaliũ ꝺz. ideo lex ꝓdiꝫ: vt a petitꝰ noxius sub iurꝫ regula limitet̃. Et diſ. iiij. ca. facte sunt. Jsiꝺ. ait. Facte sũt aũt leges vt eaz metu hũana coherceat audacia: tutaq; sit inter improbos innocẽtia: et in ip̃is improbis formidato supplicio refrenet̃ nocendi facultas. Propter hoc diꝫ apostolus. j. ad Timo. j. ca. Justo non est lex posita ſ iniustis z nõ subditꝫ impijs z peccatoribꝰ sceleratis z contaminatis patricidis z matricidis homicidis z fornicarijs masculoz ꝓcubitoribꝰ plagiarijs mendacibꝰ z periuris Jn hac autẽ extirpatione vitioz lex humana inuenit defectiua: qz nõ ponit oĩa mala. cuiꝰ ratio est qz lex cõitati ꝓponitur obseruãda. Jn cõitate autem pauci inueniunt̃ virtuosi z pfecti: z plures imꝑfecti z defectuosi. ideo sicut pueris aliqua ꝑmittunt̃: que nõ ꝑmitterent̃ viris perfectis: ita i legibꝰ que cõitati seruande imponũt: aliq̃ mala minora ꝑmittunt̃ vt maiora euitentur Sicut lex ciuilis meretrices in ciuitatibus ꝑmittit: ne res publice ꝓpter imꝑfectionẽ multitudinis: que castitatẽ difficile obseruare põt:

dissentionib⁹ que ꝑpter libidinez insurgerent cõturbeꝯ. vnde dicit Aug⁹ li. de ordine. Auferr meretrices a ciuitatib⁹ oia cõturbabis libidinibus. verũtñ ista mala q̃ bono modo auferri nõ possunt: relict diuino iudicio puniẽda. vnde Aug⁹. j. de li. arbi. ait. Lex ista q̃ regendis ciuitatib⁹ ferꝯ: multa ꝓcedit atq; impunita relinqt: q̃ ꝑ diuinã ꝓuidentiã vindicanꝯ. Similiter lex mosayca diuinit⁹ data: aliqua tamẽ mala ꝑmittit: sicut permisit dare libellum repudij. vt habeꝯ Deut. xxiiij. ca. ne vxores interficerẽt. Et dare ad vsuram extraneis ne fratres ꝓpꝛi os grauarẽt. Ratio hui⁹ fuit q: lex illa data fuit populo dure ceruicis ⁊ imperfecto: ido sunt eis ꝑmissa aliqua mala minora vt euitenꝯ maiora. ℙꝛopter qđ saluator Matth. xix. ca. dic iudeis de ꝑmissione libelli repudij. Ad duritiã cordis vestri ꝑmisit vob dimittere vxores vestras sic ergo patet: q̃ tam lex hũana q̃ mosayca permittit aliqua mala: ⁊ q̃tuz ad hoc est imperfecta. Sed lex euãgelica nullum malum permittit tã q̃ pfectissima: sed oñia excludit ⁊ puniẽda ꝓdicit: ꝓpter qđ legislator euãgelicus ihs xps dicit Matth. xij. ca. Dico aũt vobis q̃ de oñi verbo ocioso: multo grauius de nociuo: qđ locuti fuerint homies sup terrã: reddẽt rationẽ in die iudicij. Et si de ỽbo multo magꝭ de facto. Secũdo ad legem pertinet mores seu actus humanos ad bonum ordinare. vnde dicit pbus. ij. ethi. Intentio cuiuslibet legislatoris est ciues facere bonos in hoc aũt inuenitur lex humana defectiua: q: de actib⁹ exteriorib⁹ tñ ordinat: lex aũt diuina ordinat actus interiores. Similiter lex mosayca i hoc deficit. q: vt habeꝯ i glo. sup epla ad ℙhilipẽ. iij. ca. ℙꝛo hibebat manũ nõ aiam. qđ dupliciter põt intelligi. Uno mõ erronee. Et sic intelligebant doctores iudeoꝝ dicentes voluntatẽ malã nõ esse pctñ: nisi aliquo mõ exeat in actũ. vt patet per Josephũ. xiij. li. antiquitatũ. Et q̃ñ arguebaꝯ ꝓ eos. q: scriptũ ẽ Exodi. xx. Nõ concupisces vxorẽ ꝓximi tui respõdebãt sic. q̃ hoc ꝓcepto nõ ꝓhibeꝯ cõcupiscentia vitiox: sed manifesta tio exterioꝝ quasi dicat. nõ cõcupisces. i. signa cõcupiscentie nõ facias. vt ꝑ amplexus ⁊ oscula ⁊ cõsimilia. Sed hoc manifesto patet falsũ. q: actus exterioꝝ nõ habet maliciã vel bonitatem moralẽ: nisi inq̃tum ꝓcedit ab actu interiori de sentẽ. excõ. ca. cũ volũtate. Allio mõ itelligiꝯ ꝓdictum ỽbum scz q̃ lex vetus ꝓhibebat manũ nõ animũ: recte ⁊ bñ videlicet q̃ lex vet⁹ in paucis ꝓhibebat animũ ⁊ cõcupiscentiã interiorẽ. videlicet i vitio: mechie ⁊ auaritie tñ. Et adhuc lz ꝓhibet in istis cõcupiscentiã: non tamẽ trãsgressoꝝibus infligebat aliquã penam

Et ideo in talib⁹ inueniꝯ impfecta: lex aũt euãgelica tanq̃ pfectissima: generaliter ꝓhibet cõcupiscentiã malaz ⁊ ꝓcupiscentibus indicit penam infligẽdã. ℙꝛopter qđ saluator Matth. v. ca. ait. audistis q: dictuz est antiquis nõ occides. Qui autẽ occiderit re⁹ erit iudicio. Ego autẽ dico vobis: q: oñis qui irascit fratri suo reus erit iudicio. Et eodem modo dicit ð alijs ꝓceptis. Tertio ad legem ptinet ad felicitatez homies adducere. verũtamẽ lex humana non adducit: nisi ad felicitatez politicã: q̃ est trãq̃ll⁹ ⁊ pacificus status ciuitatis in vita morali. Sz ad felicitatẽ que post hanc vitã habeꝯ ordinat lex diuina: q: felicitas illa: nõ habeꝯ nisi ꝑ gratiam sui. q̃ ðr ad Roma. vj. ca. gratia dei vita eterna. hanc aũt grãm lex mosayca nõ dabat ꝑ ad ipam disponebat. ꝓpter qđ dicit ad ℍeb. vij. ca. Neminẽ ad pfectum adduxit lex. Sed hanc pfectionẽ a xpo dandã expectabat ꝑm q̃ scribit Joh. j. ca. Lex ꝑ moysen data est gratia ⁊ veritas ꝑ ihm xpm facta est. ℙꝛopter quod saluator in principio euangelice doctrine dicit Matth. iiij. penitentiã agite apꝛopinquabit eñ regnum celoꝝ. Quarto ad legem ptinet veritatem plane ⁊ lucide tradere. cuius ratio ẽ. q: lex ꝓponitur multitudini intelligẽda ⁊ seruanda. in multitudine aũt sunt plures deficientes ingenio: ⁊ pauci subtiles ⁊ ingenioſi: ꝓpter qđ lex que multitudini ꝓponitur debet veritatem plane ac lucide tradere. In hoc autẽ inuenitur lex humana defectiua: q: ibi inueniunt multe obscuritates ⁊ pplexitates: q̃ patz ꝑ legũ multitudinẽ ⁊ varietatẽ ⁊ mutationẽ: ⁊ aliquaꝝ arrogationẽ. vt patet intuenti iura canonica ⁊ ciuilia. Similiter in hoc deficit lex mosayca: q: velaminib⁹ ⁊ figuris tradidit veritatẽ de agẽdis ⁊ credibilibus: in cuius signũ moyses velata facie loquebaꝯ ad populũ. vt habeꝯ Exodi xxiiij. ca. ideo apostolus. j. ad Cor. x. ca. dixit Oñia in figura cõtingebãt illis. Sed lex euangelica in hoc inuenitur ꝓfecta: q: veritas que i veteri testamẽto latebat occulta ꝑ euidentiam facti facta est manifesta. In cuius signũ in passione domini quãdo mysteria noue legꝭ fuerũt impleta: velũ templi scissum ẽ mediuz. vt dicit Luce. xxiij. ca. ꝓpter qđ dicit saluator Johis xvj. venit hora cũ iam nõ in parabolis loquar vobis: sed palam de patre annunciabo vobis. ℙꝛopter ꝓdicta quattuor dicit. psalmo. xviij. lex domini. id ẽ. lex euãgelica: que ẽ dñi nostri ihu xpi imaculata: quia nullũ vitium ꝑmittit: cõuertens animas: quia act⁹ interiores anime perfecte ordinat ⁊ disponit. testimoniuz domini fidele: quia ad felicitatem ꝓmissaz efficaciter perducit: sapientiam prestans paruulis: quia

veritatē oīb⁹ lucide tradidit: facit insup ad huius legis dignitatē legislatoris excellētia'. Nā est oīb⁹ q̄ leges tulerūt: imo cūctis angelis et hoīb⁹ ceteriscq creaturis celi ⁊ terre. vt em̄ tradit Jsiō. v. ethim. li. multi fuerunt legis auctores. nam foroneus grec⁹: rex p̄mus: leges iudiciaq constituit. Mercuri⁹ termegistus p̄mus leges egyptijs tradidit. Solon p̄m⁹ leges athenienſib⁹ dedit. Licurgus p̄mus lacedemonijs iura ex apollīnis auctoritate confinxit. Numa pumpili⁹ q̄ romulo successit in regnuz p̄mus leges romanis edidit. Deinde cū popul⁹ seditiosos magistrat⁹ ferre nō posset decē viros legib⁹ scribēdis creauit: q̄ leges ex libris: solonis: i latinū sermonē translatas: duodecim tabulis exposuerūt. Fuerūt aūt hi. Apius. Claudi⁹. Genutius. Uecerius. Juli⁹. Manili⁹. Sulpiti⁹ Sectius. Curati⁹. Romul⁹. Postumius. Supradicti tñ oēs dño ihu xp̄o: nec in minimo valent cōparari. Moyses p̄o gentis hebree primus oiuz diuinas leges sacris lr̄is explicauit verūtamē q̄uis vetus ⁊ nouū testamentū sint a deo data. Lñ vetus fuit datū mediantib⁹ angelis. vnde Actl. vij. ca. Stephan⁹ dicebat iudeis. accepistis legem in dispositiōe angelor̄. Dz nouū testamentū dedit p scip̄m xp̄s de⁹ p nobis incarnat⁹. ppter q̄ Aug⁹ in li. de ꝓmone dñi in monte exponens illud Matth. v. Et aperiens os suū dicit. tunc aperuit os suum q̄ in lege veteri aperiebat ora ꝓphetar̄. Et h̄ est q̄ ait ap̄s ad hēb. j. ca. Multipharie multisq modis olim deus loquens patribus in prophetis. nouissime diebus istis locutus est vobis in filio quem cōstituit heredem vniuersoz̄ per quem fecit ⁊ secula. Circa dubium fuit vtr̄ legis euangelice debuerūt esse quattuor principales scriptores. Et dicimus q̄ sic. Et hoc pter figurā sacramēti: quia iste q̄ternarius fuit in veteri lege multipliciter figuratus. Primo i quattuor fluminib⁹ de paradiso exeuntibus ō q̄bus scribit Geñ. ij. ca. Secundo in quattuor patriarchis p̄ncipalibus: a q̄bus denominata est tota thabeer. id est. ciuitas q̄ttuor q̄ antea dicebat Ebron. vt patet Josue. xiiij. ca. Quia quattuor magni patriarche sunt ibi sepulti cū vxoribus scz adam eua: abraam sara: isaac et rebecca: iacob ⁊ lia. Tertio in quattuor circulis arce testamēti. Exodi. xxv. ca. Quarto i quattuor pedibus mense ꝓpositiōis. Exodi. xxv. ca. Quinto in q̄ttuor cornib⁹ altaris holocaustor̄. Exodi. xxvij. ca. Sexto in q̄ttuor ordinibus lapidum rationalis. Exodi. xxviij. ca. Septimo i quattuor deambulatorijs domus salomonis. iij. Regl. vij. ca. Octauo in q̄ttuor ventis mortuos viuificātibus. Ezech. xxxvij. ca. Nono in q̄ttuor faciebus q̄ apparuerunt i rota vna Ezech. j. ca. Decimo in q̄ttuor fabris cornua hominū deijcientib⁹. Zach. j. ca. Undecimo in q̄ttuor quadrigis p orbem discurrētib⁹. Zach. vj. ca. Duodecimo in q̄ttuor animalib⁹ oculatis ante ⁊ retro. Apoc. iiij. ca. que req̄em non habebūt die ac nocte dicentia. Sanct⁹ sanctus sanctus dñs deus oīnipotens: cui est honor ⁊ gloria in secula seculoz̄. Amen. Tertium dubium fuit vtrū beatus marcus cuāgeliū scribēdo potuit errare. Et ad hoc respōdemus q̄ nō. tum q̄ illud q̄ scripsit a spūsancto accepit. tum q̄ ⁊ a petro ap̄lor̄ p̄ncipe multa didicit. vnde de ipo vt refert Hiero⁹ in prologo in Marcū. Marc⁹ euāgelista dei electus ⁊ petri in baptismate fili⁹: atq i diuino ꝓmone discipulus sacerdotiū in israel agens ꝓm carnē. leuita ꝓuersus ad fidē xp̄i euangeliū in italia scripsit ostēdēs in eo q̄d ⁊ generi suo deberet ⁊ xp̄o. h Hiero⁹. Ubi ostendit beati Marci auctoritatē: cū ad officiū scribendi euangeliū. dicit eum a deo electū ⁊ assumptū insup ⁊ eū a petro eruditum asserit: enarrās deinde statū eius añ ꝓuersionem: q̄ ad sacerdotes ⁊ leuitas ptinebat scire pteritas scripturas veteris testamēti: que ō xp̄o testimoniū phibent vt dicit Nico. de lyra in ꝓlogo in Marcū. Dū itaq cū petro romā veniſſet: ⁊ petrus ibi euangeliū p̄dicaret: rogauerūt fideles q̄ erāt rome beatū marcū: vt euāgeliū ad ꝑpetuā memoriā deberet conscribere. q̄ ō ille fecit. scripsitq euangeliū greco ꝓmone. Et postmodū aquilegie itez scripsit illō ꝓmone latino: q̄ō vsq hodie in aquilegiensi ecclesia ostendit. ⁊ deuotiōe cōgrua reseruat. In hoc aūt apparet q̄ spūssanctus erat in eo: q̄ cum fuisset hebre⁹ linguis tamē oiuz gentiū loquebatur: q̄re nec errare neq mentiri poterat: q̄ spūs sanctus spūs ē sapiētie ⁊ veritatis. Secō beatus marcus vocauit multos ad vitā legē euāgelicā p̄dicādo Nā vidēs petrus ip̄m i fide cōstantem aquilegiā illum destinauit. vbi verbum dei p̄dicans innumeras gētiuz multitudines ad fidem xp̄i ꝓuertit. Tandez hermogenā ciuem aquilegiēſem quē ꝓuerterat romā ad beatū petrū adduxit: quē petrus quilegiensem epm cōsecrauit. Ille vo aquilegiā reuersus cū aquilegiensem ecclesiā optime gubernasset. Tandem ab infidelib⁹ captus martyrio cozonat⁹ ē. beatus vo marcus alexandriam iussu petri petijt. Et vt dicit filo dissertissimus iudeoz̄ in primo ingressu eius maxima multitudo in fide christi ⁊ deuotione: ⁊ cōtinentie obseruatione adunata est. Deinde iuit egyptū: vbi idola destruxit maximā multitudinē cōuertit: ⁊ virtutes mirras fecit. venit ⁊ cirenem ⁊ pentapolim: vbi cecos

illuminauit: mortuos suscitauit: quos baptiza uit: ⁊ i fide xpi ꝓfirmauit. ¶ Tertio beat⁹ mar cus vocauit multos ad vitā legē euangelicam obseruando hic terrena oia spernit: celestia de siderat: ⁊ virtutes amplectit: vitia detestat: ⁊ de um diligit sup oīa. vt diximus i ꝑmo dubio. hāc marcus ꝓfessus indesinēter vsq; ad mortē coluit ⁊ seruauit: ꝓ hac insuper policē sibi am putauit. vt ¶ Hieronym⁹ refert in ꝓlogo i ¶ Mar cum. ne ad ordinē sacerdotij posset humano iu dicio ꝓmoueri. ¶ Uerūtamē dispositio dei ⁊ au ctoritas sancti petri ꝓualuit qui ipsum alexan driam episcopū destinauit. ¶ Notandū tamen h̄ quia vt dicit ¶ Nico. de lyra sup. viij. ca. ¶ Mat. non est amputandū aliquod membrū vt euite tur peccatum. tum quia per hoc non excludit concupiscentia interior in qua viget peccatum tum quia per aliam viam potest melius obuia ri peccato per rationem ⁊ liberum arbitriuz co hercendo membrū a peccatoꝝ exercitio ¶ Et sic dicitur manus abscidi: inquātū ꝓhibetur ab illicito actu: quia manus abscisa non potest ali quid agere. ¶ Et eodem modo exponendum est de alijs membris. ¶ Q autez marcus amputauit sibi policē: potuit esse ꝙ id fecerit instinctu spi ritussancti. vt dicit ¶ Nicolaus de lyra in ꝓlogo in ¶ Marcum.

Qualiē beatus marcus cōparat leoni: ꝓpter magnitudinez quā habuit i tollerātia martyrij: ⁊ diuinis ꝓsolati onibus sibi factis. Capl'm. ii.

¶ Secunda excellē tia beati marci dr animositas que le onis ꝓprietati recte ꝓuenit. ¶ Naz vt refert ¶ Plinius. leo est aial animosū satis et au dax: qui maxime i periculis apparet gloriosus vnde cū ꝓsequit̄ a canib⁹ ⁊ venatorib⁹ non lati tat nec se occultat: sed sedet in campis vbi vide ri possit ⁊ ad defensionē se parat. vnde vbi vir gultuz siluasq; penetrat acerrimo fertur cursu: valde reputans turpem absco sionem: non eīm se abscondit eo ꝙ timeat: sed solum ne timeatur ¶ Quando vulneratur mira obseruatione nosc it primo se tangentē: etiam in quātalibet multitu dine: primū ꝓcussorē. ¶ Et cum quis telum mise rit ⁊ eū non tetigerit correptū raptatūq; sternit sed nequaq; ipm vulnerat siue ledit que omnia ex animi generositate ꝓueniunt. sic beat⁹ mar cus inter tormentoꝝ supplicia fuit imperterrit⁹ cuius passio fuit valde acerba. ¶ Primo q; fuit bis ꝑ ciuitatē fune ligato ad collū eius tractus ¶ Cū eīm in solēnitate paschali missā celebraret: cō uenerūt illuc oīes ⁊ fune i collo eius misso ip sum ꝑ ciuitatē trahebāt dicētes. ¶ Traham⁹ bu balū ad loca buculi: erat eīm locus extra ciuita tem alexandrie iuxta mare. q̄ sic vocabat̄. ¶ Se cundo fuit toto corpore laceratus: ⁊ carnes ei⁹ in terrā fluebant. ¶ Tertio fuit sanguine cruenta tus: nam ⁊ illo lapides rigabant̄. ¶ Quarto fuit in carcere reclusus: ibiq; vsq; mane dimissus. ¶ Meruit tamē in h̄ duro ꝑlio multiplicē cōso lationē. ¶ Prima fuit diuina confortatio. nā ipe dns ih̄s xp̄s eum visitauit cōfortauitq; dicēs ¶ Pax tibi marce euangelista meus: noli timere q̄r ego sum tecū vt eruā te. ¶ Secūda fuit angelica apparitio. nam angelus ad euz in carcerē venit ⁊ ipm cōsolatus fuit dicēs. ¶ Ecce nomē tuum i celo scriptū est. sociusq; factus es superna ꝝ vir tutū: mane igitur facto trahebant euz sicut pri us dicentes. trahamus bubalū ad loca buculi ille aūt dum traherē gras agebat dicens. ¶ In manus tuas dne cōmendo spiritū meum. ¶ Et h̄ dicens. spiritum exhalauit. cum autez pagani corpus vellēt cōburere: subito aer turbat̄: grā do exorit̄: tonitrua intonant: fulgura coruscāt ita vt quilibet euadere niteretur. ¶ Xpiani vero corpus eius rapuerunt; ⁊ in ecclesia cuz omni reuerentia sepelierunt.

De gratitudine leonis per exēpla declarata: in qua sibi beatus ¶ Marcus assimilatur cui⁹ ꝓsidio respublica venetorū sustentat̄. ⁊ eiusq; gloria i dies auget̄. Capl'm. iii.

¶ Tertia excellētia beati ¶ Marci gratiositas nuncupa tur. ¶ Et in hac cum leone conuenit nam est animal homini satis amicabile vt inq̄ ¶ Isid. xij. libro circa hominē leonum natura ē. vt non nisi lesi nequeant irasci. patet enim eorū misericordia exemplis assiduis prostrati enim parcunt. ¶ Captiuos obuios repatriare permit tunt hominem nō nisi in magna fame perimūt. ¶ Plinius autem lib. viij. de naturali historia re fert: ꝙ leo est animal valde gratum cognoscēs ⁊ diligens benefacientem. nam quantū spectat ad amicitiam demonstratur exemplo mentoris. ꝺ quo refert ¶ Mentor siracusanus. in syria leone obuio: supplici ter voluntate attonit⁹ pa uore cum refugienti vndiq; sese fera oppone ret et vestigia lamberet adulanti similis ani maduertit in pede eius tumorem vulnusq;. ¶ Et extracto surculo liberauit cruciatu. ¶ Pictura casuz hunc testatur siracusis. ¶ De recognitione vero beneficij a leone suscepti sic seq̄tur ¶ Plinius. ¶ Helpis samnis nationem in asi. icam delatus

mane ⁊ iuxta littus ꝓspecto leone hiatu minari arborē fuga petijt. At leo ꝓcūbens ad arborē: hiatu q̄ terruerat miserationē petebat. Os enī morsu auidiore inhęserat dentib⁹ eī⁹: cruciabat q̄: inedia: q̄re helpis timore depositō descēdit de arbore ⁊ leonē audiuit: liberauitq̄ cuz ab illo impedimēto esse de ipī⁹ ore euulso. Tradūt q̄ q̄dīu nauis ea in portu stetit: retulisse grām venat⁹ agregādo. Aulusgelius xo li. v. noctiū actica⁊ stupendissimū inducit exemplū de leonis gratitudine. Apion inq̄t lr̄is homo multis p̄ditus narrat: se rome vidisse: grām leonis exhibitā. androdo cuidā erat ipe seru⁹ viri cōsularis: q̄ ad bestias dānat⁹ fuit: inter quas ad erat leo vnus terribilis valde. h̄ vt androdū vidit ꝓcul repente q̄si admirat⁹ stetit: ac deinde sensitu atq̄ placide: tanq̄ noscitabūdus ad hominē accedit. Tū caudā more atq̄ ritu adulātiū canū: clementer ⁊ blande mouet: hoisq̄ sese corpori adiungit. Cruraq̄ eius ⁊ man⁹: ꝓpria exanimati metu ligua leuiter demulcet. androdus inter illa blādimenta ammissū recupat animū paulatimq̄ oculos ad contuendū leonem refert. Tum q̄si mutua recognitiōe facta: letos ⁊ gratulabūdos vidēs hoiem ⁊ leonem. Que res in eū oēs in admirationē traxisset: eductus androdus: atq̄ cesari p̄sentatus req̄ritur. Cur sibi leo tam familiarē se p̄buisset. At ille. Cū inquit affricam ꝓ cōsulari imperio me⁹ dñs obtineret. Ego ibi iniqu⁹ quotidianis ꝟberib⁹ ad fugā sum coactus: ⁊ vt mihi a dño terre illius p̄side tutiores latebre forent: in campoꝝ ⁊ arenarū solitudines cōcessi: ac deficiente cibo consilium fuit: mortē aliquo pacto q̄rere. tum sole medio rapido ⁊ fragāti specū quandā nact⁹ remotā latebrosāq̄ in eam me rapio ⁊ recōdo: neq̄ multo post ad eandē specū venit h̄ leo: debili vno ⁊ cruēto pede gemit⁹ adens ⁊ murmura dolorē cruciatūq̄ vulneris cōmiserātia: atq̄ illic p̄mo aspectu pauere cepi. Sed postq̄ intro gressus leo mitis ⁊ mansuet⁹ accessit: ⁊ sublatū pedē ostēdere mihi ⁊ porrigere q̄si opis petendę grā visus ē: ibi ego stipem ingentē vestigio pedis ei⁹ herētē euulsi: ꝓceptāq̄ sanię vulnere intimio exp̄ssi: atq̄ detersi cruorē. Ille tūc mea opa ⁊ medela leuat⁹. pede in manib⁹ meis posito recubuit ⁊ quieuit. atq̄ ex eo die trienniū totū ego ⁊ leo in eadē specu eodēq̄ victu vixim⁹ nam q̄s venebatur feras membra opimiora ad specum mihi suggerebāt: que eo ignis copiam non habēs sole meridiano torrens edebā. Sed vbi me vite illius ferme iam pertesum ē leonei venatum ꝓfecto. reliqui specuz ⁊ viam fere tridui pmensus a militib⁹ visus apr̄ehensusq̄ sū Et ad dominū ex africa romā deductus. is me statim rei capitalis dānandum dandūq̄ ad bestias curauit. intelligo autē hunc quoq̄ leonē me tunc seperato captum. grām nūc mihi beneficij ⁊ medicine referre. quibus auditis androdus. a pena solutus ⁊ leo liberatim donat⁹ fuit Postea inquit apion videbamus androdum ⁊ leonem loco tenui reuinctū vrbe tota circumtabernas ire. donari ere androduz florib⁹ spargi leonem: omnesq̄ fere vbiq̄ obuios dicere. h̄ est leo hospes hominis. hic est homo medicus leonis. Ad sanctū Marcū iam redeamus qui q̄ sit gratus deuotis suis experiētia ipa declarat. veneti q̄dez anno dñi. ccccl xvj. corp⁹ eius de alexandria venetias trāstulerunt. vbi ecclesia in honore sancti Marci mire pulchritudis fabricata est. ibiq̄ sacrū illud pignus reconditum. Et lz a cunctis fidelibus beatus Marc⁹ veneretur tamē veneti illum deuotiōe singularissima colunt. illum suū apud deum habent intercessorem p̄cipuū. illum ꝓtectorem ⁊ patronum eorum benignissimum predicant ⁊ confitentur. quibus q̄ sit ipe beniuolus. q̄q̄ grat⁹ illi⁹ ciuitatis celsitudo manifestat cui recte conuenire potest illud psalmiste dictum. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. Quā suis meritis beatus Marcus exaltat in dies: p̄sidio igitur Marci glorioss̄imi ad qd̄ veneti semp confugiunt: liberant⁹ a grauissimis malis ⁊ meritis illius eoꝝ status imobiliter cōseruatur. Ob qd̄ petrus damianus in sermone dicit Beata es o alexandria triumphali huius sanguine purpurata Felix ⁊ tu italia corporis huius thesauro diues effecta. Gaudeant itaq̄ ⁊ letentur veneti qui apud celestem regem beatum Marcū habent solicitissimū intercessorē sperantes indubitanter ꝓ illius suffragia non solum tpalem gloriam ampliare sed acq̄rere dei grām in p̄senti ⁊ in futuro vitam eternam. Amen.

Sermo. liij. de beato luca euāgelista q̄ vt bos vel vitul⁹ figurat̄. go q̄ a sacerdotio incipit zacharie Et xp̄i genealogiā p̄ sacerdotes describit.

Lucas medicus charissimus salutat vos. ꝟba sūt octoris gētiū in ep̄la ad Colocen. iiij. ca. In ordine quattuor euāgelistaꝝ: post matheū ⁊ marcū tertiꝰ ponit̄ beat⁹ lucas. De quo ita inquit Jsiō. lib. vj. ethimo. Lucas greci sermonis eruditissimus euangelium in grecia scripsit s̄b theophilo epō: initiās a sacerdotali spiritu dicens. fuit in diebus herodis regis iudee sacerdos q̄daz noie zacharias: vt manifestaret xp̄m p⁹ natiuitatē carnis: ⁊ p̄dicatōez euāgelij

hostiā fuisse effectū ꝑ salute mūdi: ipe est eñ sacerdos de q̄ dictū est in psalmis. Tu es sacerdos ineternū ſm ordinē melchisedech: vbi eñ xp̄s aduenit sacerdotiū iudeorū obmutuit: lex ⁊ pphetia cessauit. h ille. Cum ḡ hodierna die hui⁹ euāgeliste memoriā dignissimā sācta eccle sia celebret rōnabile ē vt laudes ei⁹ nō taceam⁹ p̄ vtiq̄ de ipo multa narrari q̄ fideli⁹ cūctis ob rei magnitudinē iocunda gratissimaq̄ esse debēt: q̄bus etiaz ⁊ nos dicimus vba pauli in themate posita: vbi de beato luca tria laude digna ꝓtinent mysteria a nobis ꝓtemplanda.

¶ Primū dicit qualitatis.

¶ Secōm virtuositatis.

¶ Tertium vtilitatis.

De gēte ⁊ patria ac exercitio beati luce atq̄ q̄liter ad medicos ē recurrendū. q̄ infirmos ad cōfessionē inducere tenēt. ⁊ ō salario medicoꝝ. Ca. I.

PRimū mysterium a nobis cōremplandū ꝺr q̄litatē qđ continet i vbis apli q̄ ait. lucas medic⁹: ostēdēs q̄lis cōditiōis extiterit: anteq̄ xp̄i discipulis iungeret. Ꝺz hiero⁹ in ꝓlogo i actus apl̄oꝝ latius id exprimit dicēs. lucas natione syrus: cui⁹ laus in euāgelio canit: apō antiochiā medicine artis egregius: et apl̄oꝝ xp̄i discipulus fuit. Et in ꝓlogo in lucaz ait. lucas natione syrus anthiocensis: arte medicus: vbi ꝓditionē eius denotat q̄tum ad tria.

¶ Primo q̄tum ad gentem.

¶ Secōo q̄tum ad patriam.

¶ Tertio q̄tum ad exercitiū.

¶ Primo hiero⁹ denotat ꝓditionem beati luce quātū ad gentē: q: dicit eum natione syrum: est autē syria vt Ysiō. dicit. xiiij. li. ethi. que ab oriente fluuio eufrate: ab occasu mari mauro ⁊ egyptio terminat tangens a septētrione armeniam ⁊ capadociā: a meridie sinum arabicum Situs eius porrectus in imensaz longitudinē in lato angustior: habet eñ in se prouincias comagenā: feniciā: ⁊ palestinā cui⁹ pars ē iudea absq̄ saracenis ⁊ nabatheis. Et vt multi verisime tradūt: est syria regio speciosissima: fertilissima frugibus: ⁊ fructibus armentis ⁊ pecudibus: eq̄s asinis ⁊ camellis ditissima In cedris in specieb⁹ aromathicis ⁊ metallis: munitissima ciuitatib⁹ ⁊ castris. Irrigua nobilissimis fluuiis ⁊ lacubus atq̄ stagnis habēs nobiles portus maris: ⁊ hoc ꝑcipue in palestinis maritimis ⁊ fenicijs. Ex hoc itaq̄ beatus lucas originē duxit. ¶ Secōo hiero⁹ denotat ꝓditionē beati luce quātū ad patriaz: que fuit antiochia: de hac ita dicit Ysiō. lib. xv. ethi. selentus vn⁹ ex pueris alexandri: post mortem eiusdem occupato regno orientis: vrbē in syria condidit: eamq̄ ex anthiochi patris sui nomie anthiochiā nuncupauit: ⁊ syrie caput instituit. ¶ Tertio denotatur cōditio beati luce quātū ad exercitiū: quia erat medicus artē exercēs medicine: medicina autē vt inquit Ysiō. lib. iiij. ethimo. est que corporis vel tuetur vel restaurat salutem: cui⁹ materia versat in morbis ⁊ vulneribus. Et ꝺr medicina a modo .id est. a tēperamēto: vnde ſm huguitionē medicina quasi modicina: hui⁹ artis auctor aut repertor apud grecos phibetur apollo: hanc filius ei⁹ esculapius laude vl̄ opere ampliauit. Sed post q̄ fulminis ictu interijt interdicta fertur medendi ars: ⁊ ars simul cum auctore defecit: latuitq̄ p annos pene q̄ngentos vsq̄ ad tēpus artaxersis regis pſarum: tūc eam reuocauit i lucem hipocrates asclepio patre genitus. Insula cheo. Sed q: de medicis loquimur tria occurrūt i hac pte dubia soluēda.

¶ Primū vtrū medici vocādi sint ab infirmis ad eoꝝ sanitatē pcurandā. ¶ Secōm vtruz medici teneant infirmos ad confessionē inducere ¶ Tertiū vtrū medici possint ꝓpter infirmoꝝ curam p̄cium recipe. ¶ Primū dubiū vtrum medici vocandi sint vt infirmoꝝ sanitatē pcurent. Et q̄dam dicunt q: nō. Nam deus ē qui sanat ⁊ q̄ occidere p̄t ⁊ viuificare: vñ sapiens Eccī. xxxviij. ca. inq̄t. a deo ē oīs medela. Et mesue i ꝓlogo. sanat sol⁹ languoꝝ de⁹. Et Jacob⁹. v. c. sue canonice. infirmat q̄s i vob inducat p̄sbros eccl̄ie: ⁊ oret sup eū: vngentes eum oleo i noie dñi: ⁊ oratio fidei sanabit infirmū: ⁊ alleuiabit eū dñs. Et Job. v. c. increpationez dñi ne reprobes: q: ipe vulnerat ⁊ medet: percutit ⁊ man⁹ ei⁹ sanat. Et btā agatha dicebat. medicinā carnalē corpori meo nūq̄ exhibui: ꝑ habeo dñm q̄ solo ſmone restaurat vniūsa. Sed ꝓtrariū ꝓbari p̄t p auctoritates ⁊ exēpla. Inq̄t eñ sapiēs Eccī. xxxviij. ca. da locū medico etenī dñs illū creauit: ⁊ ñ discedat a te. q: opa ei⁹ sūt necessaria. ⁊ itez ibi. honora medicū: propter necessitatē eñ creauit illū altissim⁹. Et iterū ibidē. altissim⁹ ō fra creauit medicinā: ⁊ vir sapiēs nō abhorrebit illā. ⁊ Aug⁹ i regla dicit. si nō ē certū de infirmitate alicui⁹ fratr̄ medic⁹ ꝓsolet. Et. xxiij. q. viij. ca. ō thirſ. ꝑ. sequen. gratian⁹ ait. Quis certissime sciam⁹ neminē vltra terminū sibi a deo p̄fixū eē victurū: oib⁹ tñ languētibus nō incōgrue medemur. Sācti viri inūp vſi sunt medicinalib⁹. nam legimus de Jobāne euāgeliſta: q: existēs i balneis videns cherintū hereticuz dixit socijs. fugiamus hinc ne balnea coruant in q̄bus cherint⁹ filius dia-

boli lauatur. Et de hoc habeꝯ. xxxiij. q. j. c. ois Sanctus insup germanꝰ epiſcopꝰ capuanꝰ ad balnea infirmitatis cauſa acceſſit vt refert Gregoriꝰ in. iij. dialogoꝝ lib. ſic ⁊ alij ſancti medici nā nō recuſarūt: quare ad oēm dubietatē amouendā dicendū eſt. q̄ deus oēs infirmitates ⁊ ſolus ſanat effectiue: tñ ſepius agēs p cauſas ſecundas ſiue mediātibꝰ cauſis ſecūdis effectū ſanitatis inducit. Operaꝯ q̄dem deus mediantibus cauſis ſecūdis nō ꝺ neceſſitate: ſed vt ſeruetur ordo ſue ineffabilis ſapiētie: cuius igitur ꝑter naturā operari ſemp poſſet ſi vellet tamen id raro facit tū iudicat ꝺ humane ſaluti expedire. ſi q̄s igitur medico indigens: cuꝫ poſſet illū habere: expectaret a ſolo deo ſanitatem grauiter peccaret: qꝛ tēptaret deū niſi ſup hoc haberet familiare ⁊ ſiliuꝫ ſpūſſancti: ſicut habuit beata agatha: erat eñ experta diuinā beniuolētiam: vt dicē Tho. ſcḋa ſcḋe. q. xcvij. arti. j. in reſpōſione ad tertiū ar. Et ſic patet q̄ lꝫa deo ſit ſemp ſalus expetenda: p̄ncipaliter tamē qꝛ medicus eſt inſtrumentū dei ⁊ artifex nature q̄rēdus eſt ⁊ ⁊ſulendus atq̄ iuxta ipius documēta ſubueniendū egrotis. Hinc caſſiodoꝛ. vj. li. epl'aꝝ. epl'a. xviij. ait. inter vtilimas artes: q̄s ad ſuſtentandā humane fragilitatis indigētiā diuina clemētia tribuit: nulla videꝯ p̄ſtare aliquid ſimile ei: qđ pōt auxiliatrix medicina conferre: ipa eñ morbo periclitantibꝰ materna gra ſemp aſſiſtit: ipa cōtra dolores p noſtra imbecillitate ⁊ſurgit Et ibi nos nitiꝯ ſubleuare: vbi mille diuitie nulla pōt dignitas ſubuenire. Iuriſperiti palmites habenꝯ q̄ negocia defendūt ſingulos: ſed quāto glorioſiꝰ eſt defendere vel depellere qđ mortē videatur inferre: ⁊ ſalutez egrotanti p̄mittere: de qua coacti fuerāt ceteri deſperare. hec ille. Secūdū dubiū fuit vtrū medici teneanꝯ infirmos ad ⁊feſſionem inducere. Ad qđ reſpōdeo q̄ ipi teneꝯ ſeruare illud qđ ſcribiꝯ extra de penitētijs ⁊ remiſſionibꝰ. c. cū infirmitas. vbi ſic habeꝯ. cuꝫ infirmitas corporalis nōnū q̄ ex peccato ꝓueniat: dicēte domino languido quē ſanauerat. vade et amplius noli peccare ne deteriꝰ tibi ⁊tingat. p̄ñti decreto ſtatuiꝰ ⁊ diſtricte p̄cipiꝫ medicis corporū vt cū eos ad infirmos vocari cōtingerit: ipſos ante oīa moneāt ⁊ inducant: vt medicos aduocent aiaꝝ: vt poſtq̄ fuerit infirmo deſpūali ſalute puiſum: ad corporalis medicine remedium ſalubrius ꝓcedaꝯ: cū ceſſante cauſa ceſſet effectꝰ. vbi dicit Jo. an. in nouella q̄ ſignāter dicit decretalis nōnunq̄. qꝛ non ſemp ſed aliquādo. vnde. vij. q. j. Greg⁹ ait. cuꝫ pcuſſio corporalis imineꝫ: vtꝝ p vindicta vel purgatiōe cōtingat iudiciū dei in hoc ignoratur. cōſtitutio igiꝯ illa medicis iniūgiꝯ ex p̄cepto in quacūq̄ infirmitate ſiue mortali ſiue nō mortali. Ꝟz dubium eſt an ſufficiat medicl tñ admonere infirmos q̄ vocent cōfeſſores q̄bus confiteanꝯ: an etiā requiraꝯ q̄ ita inducāt vt etiaꝫ ſequaꝯ effectus. ſ. q̄ infirmus cōfiteaꝯ: alꝫs medicꝰ dereliquat eū. Et de hoc videꝯ ſentire Hoſtiē. q̄ ſic ſed dura videꝯ talis opinio cū in periculo conſtitutis quātūcūq̄ etiā obſtinatis ſit ſubueniendū ꝑm ordinē charitatis. nec textus hoc dicē ideo petrꝰ ꝺ palude dicit q̄ teneꝯ medici tñ admonendū. Tertiū dubiū fuit vtrū medici ꝓ infirmoꝝ cura poſſint ſtipendiū ſiue ſalariū recipere. Ad qđ reſpondeꝯ ex dictis Augl. xiij. q. v. ca. non ſane. q̄ ſic. quia vt dixit chriſtꝰ luce. x. ca. dignus ē operariꝰ mercede ſua: nec ex hoc q̄ medicus accipit ⁊ petit ſalariū dicit vēdere ſcientiā ſuā vel ſanitatē: que ſpūalia ſunt ꝺ locat operas ſuas ꝓ ſuo labore habito: tūc vel ꝓius in ſtudendo. nam vt ſcribiꝯ. x. q. ij. c. pre carie. Nemo de ſuo cogiꝯ facere beneficiuꝫ. q̄ aūt ſancti medici coſmas ⁊ damianus nil ſuſceperint cum curabāt infirmos: hoc ideo fecerūt ne viderenꝯ vendere gratiā ſanitatū: quia non ꝟtute et induſtria hūana: ſed infuſione diuina docti fuerāt illaꝫ artē ⁊ miraculoſe ſanabāt Sicut etiam heliſeus ꝓpheta poſt naaman curatum a lepꝛa nil tēporale accipe voluit. ⁊ giezi qui ex auaricia p̄ciuꝫ occulte accepit ſine ſciu heliſei: lepꝛa percuſſus eſt vt ſcribiꝯ. iij. Reg. v. ca. Licet igiꝯ moderatuꝫ ſalariū medicis petere ⁊ accipere: qđ intelligendū eſt ab his q̄ poſſunt: nam paupibus non valentibꝰ ſoluere gratis debēt mederi: ⁊ nō ſe ab eoꝝ cura ſubtrahere: qꝛ ꝺ eēt indirecte occidere: mortez eñ ꝓbaē languētibꝰ inferre q̄ hāc cū pōt nō excludit vt dicit Simachus papa. lxxxiij. di. c. j. diximus oia ſupꝛadicta tñ ad laudē medicoꝝ de q̄ꝝ numero ſanctꝰ lucas fuiſſe p̄dicaꝯ: tū etiā vt ⁊ ſuperſtitioſos dānemꝰ q̄ dū poſſunt i ſuis infirmitatibꝰ medicoꝝ auxilio ſanari illos negligūt ⁊ cōtenūt: tū inſup vt medicis paupes ⁊ impotentes ad ſoluēdū cōmendatos efficiamus.

De virtutibus ſancti luce in quo nullum peccatū ſcz mortale fuit poſt conuerſionē ad xp̄m ⁊ quoniaꝫ in eo erat ſpūſſanctꝰ ⁊ ob qđ ꝑſeuerauit i ſanctitate vſq̄ ad mortē. Capl'm. II.

Secundū myſterium a nobis contemplandū de beato Luca dicitur virtuoſitatꝫ. fuit q̄dem ꝟtuoſus: ideo paulo ⁊ ceteris chariſſimꝰ: qꝛ cicerone teſte. Nihil ē amabiliꝰ ꝟtute Et tū

vero ⁊ ꝓtuosus ⁊ sanctus extiterit beat⁹ lucas ostendit Hieronymus in ꝓlogo in lucā dicēs. Q lucas discipulus apostoloꝝ fuit q̄ paulū secutus est vsq; ad cōsūmationem ei⁹ per martyriū .s. in vrbe roma seruiens dño sine crimie: nā neq; vxorē vnq; habens neq; filios: septuagintaq̄ttuor annorū obijt in bithinia plenus spiritusancto: ex q̄bus verbis colligimus tres cōditiones virtutum beati luce.

¶ Prima dicitur puritatis.

¶ Secunda veritatis.

¶ Tertia firmitatis.

¶ Prima ꝓditio dr puritatis .qr ꝓtutes ei⁹ fuerunt sine aliq̄ admixtione alicui⁹ peccati. Nā inq̄t Hiero⁹ q̄ fuiuit dño sine crimine: ḃ ē sine peccato mortali saltē post cōuersionē suam ꝑm Nico. de lyra. Dz pleriq; dubitāt vtr beat⁹ lucas fuit vnus de septuagintaduob⁹ discipulis xp̄i: vt eñ ait damasus papa. lxviij. di. ca. Cor ep̄i. Nō ampli⁹ q̄ duos ordines inter discipulos dñi eē cognouim⁹. id ē. xij. ap̄loꝝ ⁊ septuagintaduoꝝ discipuloꝝ. Et anaclet⁹ papa .xxj. di. c. In nouo testamēto. dicit. vidētes aūt ip̄i apostoli messem eē multā ⁊ operarios paucos rogauerunt dñm messis vt mitteret oparios in messem suā vñ ab eis electi sūt septuagintaduo discipuli Et de his dr luce. x. designauit dñs ⁊ alios septuagintaduos: sicut de⁹ accepit ḃ spū moysi: ⁊ dedit septuagintaduob⁹ viris q̄ regerent populū cū moyse. vt dr Numeri. xj. ca. iste etiā numer⁹ figurat⁹ fuit i septuagintaduabus palmis q̄s inuenerūt filij israel in deserto. Exodi. xl. ca. insup ille numerus ꝓueniebat septuagintaduab⁹ linguis in q̄s mūdus diuisus ē: q̄bus p̄dicandū erat euangeliū xp̄i. Modo de luca varia est opinio. Nam q̄dam asserunt euz fuisse discipulū apostoloꝝ ⁊ non domini: ita q̄ domino p̄dicanti non adhesit: sed post resurrectionem eius ad fidem venit. Alij autez referūt ip̄m fuisse vnū de septuagintaduob⁹ discipulis quoniā dum narrat apparitionē xp̄i factā duobus discipulis euntib⁹ in emaus nomē vni⁹ scz cleophe explicat: alterius vero tacet: qḃ ex humilitate fecit: qr ip̄e fuerat secūdus. Et istō cōmuniter tenet a doctoribꝰ. Et q̄uis dicat Hieronym⁹ ip̄m discipulū apostoloꝝ fuisse: hoc ē: qr paulo in oib⁹ tribulationib⁹ semp adhesit: ⁊ ab eo nunq̄ discedēs eidē in p̄dicationib⁹ subsidiū fuit. de q̄ scde ad Timo. iij. ca. ꝓbaul⁹ dixit. lucas ē mecū solus .s. tanq̄ adiutor ⁊ defensor. ⁊ scde ad Colo. viij. ca. Ordinat⁹ est scz lucas ab ecclesijs comes peregrinatōis nostre in hanc gr̄am que ministrat a vobis. ¶ Secūda cōditio ꝓtutum beati luce dicit veritatis fuerūt quippe in eo ꝓtutes vere: qr charitate informate: qḃ ꝓbatur quoniā fuit plenus spiritusancto. Sed h̄ insistendū est ⁊ disputādū. Utrum absq; charitate possit esse aliq̄ vera virt⁹. Et q̄ sic videt. nā ꝓsper in li. sniaꝝ ait. oīs ꝓtus preter charitatē potest esse cōis bonis ⁊ malis Et Hiero⁹. xxviij. q. j. §. Ex his inq̄t ꝓtutibus romani ꝓmeruerūt imperiū Nā ꝓtutis est bonū actū ꝓducere. ⁊ hoc fieri potest sine charitate. Quis enim antiquoꝝ romanoꝝ gesta ꝓtuosa non reputabit de q̄bus tanta laude digna narrant: ⁊ tamē cū infideles essent ⁊ idola colerēt absq; charitate talia facere potuerūt: ex q̄b⁹ alia exempla delegem⁹ ex multis valerū publicola Aug. li. v. ḋ ciui. dei. de pauptate cōmēdat. Jtem vt valeri⁹ recitat li. iiij. finito regio imperio i vrbe initiū ꝓsulatus accepit ⁊ tres ꝓsulat⁹ acceptissime rexit et tāte fuit pauptatis q̄ patrimoniū ei⁹ ad impensas exequiaꝝ defecit. De catone vticensi ferē q̄ floruit tāta rigiditate: vt vitia hominū rigide expugnaret ⁊ cōdēnaret ꝑut refert Boeti⁹ li. j. de ꝓsolatiōe: ⁊ Salustius in catilinario. Quid dicem⁹ de iustitia bruti. de cōstantia nūcij: de ꝓtinentia scipionis de fidelitate marcij reguli: ⁊ de magnanimitate pauli emilij: ac reliq̄s ꝓtutib⁹ q̄bus floruerunt antiqui romani vtiq; sine charitate tales ꝓtutes cōplectebant. Sed ꝓtrariū ꝓbari pōt: qm̄ Aug⁹ i glosa ad romanos ait: illud qḃ notatur xxviij. q. j. ca. oēs. §. ex his. vbi deest agnitio eterne ⁊ incōmutabilis veritatis. Falsa ꝓtus est etiā in optimis moꝝib⁹: ⁊ loquit⁹ ḃ cognitione nō solū itellectiua ꝫ affectiua q̄ iuncta ē charitati. Respondet ergo sanct⁹ tho. scda scde. q. xxiij. ⁊ p̄ma scde. q. lxviij. Q ꝓtutes moꝝales ꝑut sūt opatiue boni i ordine quantū ad finē q̄ nō excedit facultatē naturalē hoīs possunt per opa humana acq̄ri: ⁊ sic acq̄site sine charitate esse possunt: ⁊ sic erūt in multis gentib⁹ Scōm aūt q̄ ꝓtutes sūt opatiue boni in ordine ad vltimū finē supnaturalē: sic pfecte ⁊ vere habent rōnem ꝓtutis: ⁊ nō possunt humana actib⁹ acquiri sed a deo infundunt. Et huiusmodi ꝓtutes moꝝales: sine charitate esse nō p̄nt. Quare sole ꝓtutes infuse sunt pfecte ⁊ simpliciter dicē de ꝓtutes. qr bene ordināt hominē ad finē vltimum simpliciter. Alie vero ꝓtutes acq̄site sūt ꝑm quid ꝓtutes nō autē simpliciter qr ordināt hominē ad aliquē bonū finē particularem non ordinatū ad bonū vniuersale. ¶ Tertia conditio ꝓtutū beati luce dr firmitatis. Nā firmiter i illis perseuerauit: qḃ non multi faciunt. Inq̄t eñ Hieronymus ad lucianū heremitā Cepisse multoꝝ ē: ad calcē ꝓo ꝓueniisse paucoꝝ. Beatus ꝓo lucas i via ⁊ lege dñi ꝓficiēs iuit ḃ virtute in ꝓtutē. Et vt supius dictū ē. lxxiij. ānū

etatis agẽs quieuit ĩ pace Ez ħ dubitãt nõnul li de numero annoꝝ beati luce: qñ Hiero⁹ ĩ ꝓ logo ĩ actib⁹ apl̃oꝝ alib dic̃: videlicz q. lxxxiij annos etatis agẽs i bithinia de seculo noscitur emigrasse. Mirũ ergo q Hiero⁹ ibi dixerit q lxxiij. annoꝝ: ħ q. lxxxiij. spiritum deo dede rit. Ad qđ rñdẽt q̃dã. q Hiero⁹ in ꝓlogo i act⁹ apl̃oꝝ cõputat oẽs annos sue etatis. In ꝓlogo vo in lucã cõputat annos sue ꝓuersionis ad fi dem catholicã: ꝑ ħ nõ videt verisimile: qñ añ ꝓuersionẽ fuit arte medicus: ⁊ puer. x. annoꝝ nõ põt illam artẽ scire nec exercere: q tñ opor teret dicere ꝑm istos ⁊ ꝓpterea vt inqt Nico. de lyra. Alij asserueruñ ⁊ meli⁹ q varietas illa annoꝝ nõ fuit ex obliuione vel ignauia hiero nymi. ꝑ potius vitio ⁊ defectu scriptoꝝ. Igit aut. lxxiij. aut. lxxxiij. annoꝝ erat dñ quieuit i pace. Sepult⁹ añ fuit i bithinia. De bithinia refert sic Isiđ. li. xiij. ethi. Bithinia ex põti ex oꝛdio ad ptẽ solis oꝛientis aduersa tracie iacet: multis antea noib⁹ appellata. Nã ꝑus hebꝛicia dicta: deinde migdonia: moꝛ a bithino rege bi thinia nũcupata. Ipa ẽ ⁊ maioꝛ frigia nicome dia vꝛbs in ea est: vbi hãnibal fugiens veneni haustu animã expirauit. hec Isiđ. Tpe vo cõ stantini ossa beati luce in cõstantinopolim sunt trãslata: deinde vt fertur in italiam deducta: ⁊ padue ĩ ecclesia sãcte iustine collocata: brachiũ vo ei⁹ ostẽdit i sãcta maria maioꝛe in vꝛbe.

Quãtũ ꝓfuit ecclie dei beatus lucas scribẽdo euãgeliũ ad qđ induxerunt eũ volũtas diuina vtilitas ecclesie et falsitas hereticoꝝ. Capl̃m. iii.

Certiũ mysteriũ a nobis ꝓtẽplãdũ de beato Luca dꝛ vtilitatis: vberrimũ q̃pe fructuꝫ at tulit ecclesie dei nõ soluꝫ ꝑdicatiõe sua q̃ mltos populos attraxit ad xp̃m ꝑ etiã euãgeliũ descri ptiõe. Be q̃ ita scripsit paul⁹ scđe ad Cor. viij ca. Cui⁹ laus ẽ in euãgelio ꝓ oẽs ecc̃lias: qđ lz alĩ exponãt de beato barnaba vt dicit Nico. de lyra qui fuit comes peregrinatõis ap̃li cui⁹ laus est in euãgelio ab eo ꝑdicato tamẽ cõmu niter vꝛbum illud de sancto Luca alij asserũt in telligẽdũ: cui⁹ laus est in euãgelio ab eo descri pto: ad illud vo scribendũ tria induxere eum.

¶ Primũ dei voluntas.

¶ Scõm ecclesie vtilitas.

¶ Tertiũ hereticoꝝ falsitas.

¶ Primũ fuit volũtas dei ⁊ instigatio spũssan cti: vñ Hiero⁹ in ꝓlogo ait. Cũ jã scripta eẽnt euãgelia ꝓ mattheũ q̃pe i iudea: ꝓ marcũ i ita lia: sãcto instigãte spũ lucas in achaye ꝓtibus scripsit euãgeliũ: vnde eñ inquit Aug. voluit dñs duos testes hr̃e de visis. s. mattheũ ⁊ Jo hannẽ. Et duos de auditis. s. marcũ ⁊ lucã. Et qñ testimoniũ qđ est de visis firm⁹ ẽ ⁊ certius q̃ illud qđ est de auditis. ideo duo euãgelia q̃ sũt de visis ponunt extrema: ⁊ alia duo q̃ sũt ꝺ auditis ponũt media: vt ħ media tã q̃ infirmi oꝛa ab illis extremis q̃ sũt certioꝛa hinc inde fulci anꝫ ⁊ roboꝛent. Nec ꝓpterea inualiduꝫ est marci ⁊ luce testimoniũ: qꝛ audita nõ visa refe rũt: cũ illi a q̃b⁹ audierũt fuerint q̃ cũ xp̃o ꝙuer sati fuerãt ⁊ vitati defensoꝛes falsa nequaq̃ di cere potuissent. Et ħ ẽ q lucas ait in ꝓlogo sui euãgelij. sicut tradiderũt nob q̃ ab initio ipi vi derũt ⁊ ministri fuerũt ꝑmonis. Credit insup absq̃ dubio q beat⁹ lucas de multis a virgine vginũ instruct⁹ fuit nã ipa ꝙseruabat oĩa cõfe rens in coꝛde suo: vt illa postmodũ scriptoꝛib⁹ referaret. vñ glo. ibidez ait. Oĩa q̃ de dño vel a dño facta vel dicta cognouit in memoꝛiã recõ debat vt cũ tps p̃dicãde vel scribende incarna tionis aduenisset sufficiẽter vniuersa put cẽnt gesta posset explicare q̃rẽtibus. Et Beri. assi gnans rõnez q̃re angel⁹ annũciauit beate virgi ni ꝙceptũ helisabeth inqt. ideo ꝙceptus helisa beth nunciat marie: vt dñ nũc saluatoꝛis nũc p̃cursoꝛis edocet aduent⁹ rerũ tps ⁊ oꝛdinẽ re nens ipa postmodũ meli⁹ scriptoꝛib⁹ p̃dicato ribus euãgelij reseret vitatez q̃ plene de oĩbus a p̃ncipio cclitus fuit instructa mysterijs. Cre dit igit q euãgeliste eam de multis interroga bant ⁊ ipa eos certificabat. Et p̃cipue tenet ꝺ beato luca q ad eã tã q̃ ad archã testamenti re currit: ⁊ ab ea didicit mlta q̃ ipi vginis soli osta bãt. Sicut mysteria annũciationis natiuitatis ⁊ hmõi de q̃bus lucas sol⁹ tractat. Scdz qđ induxit beatũ lucã ad scribendũ euangeliũ fuit vtilitas ecclesie. Nã lz matthe⁹ ⁊ marcus vera scripsissent tñ aliqua de xp̃o omiserãt: q̃ notis cia ẽ valde vtilis: imo necessaria. sicut agnosce re xp̃i ꝙceptionẽ natiuitatẽ cũ laudib⁹ ⁊ ingẽti lumine ab angelo annunciatã ⁊ hmõi que p lu cam fuerũt supleta vt sic q̃ttuoꝛ euãgeliste ĩ de scribẽdo vitatez euãgelij i multis ꝙcoꝛdarẽt in nullo discoꝛdarẽt: ⁊ tamẽ singuli aliqua ꝓpria dicerent. Tertiũ qđ induxit beatũ lucam ad scribendũ euangeliũ fuit hereticoꝝ falsitas vt enim refert Nico. de lyra. Quidaz pseudo euã geliste sub nomine discipuloꝝ xp̃i vtpote tho me ⁊ matthie scripserũt euãgelia iserẽtes here ses vt sub noĩe discipuloꝝ xp̃i facili⁹ seducerẽt simplices q̃ falsitas ex descriptiõe euãgelij lu ce deprehenditur. sicut per alia euãgelia a mat theo marco et iohãne descripta. Et vt Hiero⁹ asserit in ꝓlogo in Act⁹ apl̃oꝝ. postq̃ Lucas i

achaye ptib⁹ euāgeliū scribēs grecis fidelib⁹ incarnationē dñi fideli narratiōe ostēdit eūdēq; ex stirpe dauid descēdisse mōstrauit sibi ñ imerito scribendo⁹ apl̄o⁹ actuū ptās ⁊ mysteriū dak. In plogo ad ḧ i epla ad hebreos Hiero⁹ lucā cōmendat de illius epl̄e traductōe. ait eñ hanc epl̄am ferk ap̄s ad hebreos ꝓscriptaz hebraica lingua misisse. Cuius sensum ⁊ ordinem retinēs lucas euāgelista post excessū beati pauli apostoli greco ſmone composuit. Tandem Hierony. ad paulinū lucā ita extollit. act⁹ inqt apostolo⁹ nudam ḡdem videret sonare historiam ⁊ nascētis ecclesie infantiaz texere. Sed si nouerim⁹ scriptorē co⁹ lucā esse medicū: cuius laus est in euāgelio animaduertim⁹ pariter oia ꝟba illius aie languētis esse medicinā. Et in plogo Actuū apl̄o⁹ ita Hiero. sequit. lucaz ita diuina subsecuta ē gratia vt nō soluz corporib⁹ sed etiā animab⁹ eius pficeret medicina. Salutat ergo lucas fideles ⁊ credētes in xp̄m. id est. eternā illis oibus salutē exoptat quos instruit ⁊ monet doctrina exemplo ⁊ euangelio scripto vt dñm iesum verbis ⁊ factis ꝓfiteank: q̄a mortuis resurgēt videntib⁹ post discipulis ascēdit i celū vbi cū suis angelis sanctis ac beatissimo luca viuit ⁊ regnat in secula seculo⁹. Amē.

Sermo. liiij. de beato Laurētio martyre qui ꝑbatus a deo triplici igne inuentus elt sine iniquitate.

IGne me examinasti ⁊ non est inuenta in me iniquitas. Scribunk hec ꝟba psalmo. xvj Satis superq; pia ē passio beati Laurētij que ab ecclesia cum grādi veneratiōe celebrak: naz inter martyres facit ipm singularem in ieiunio q̄ in vigilia ei⁹ statuit ieiunandū: in officio ad huc ipm honorat dū p octauā de ipo laurētio sicut ⁊ de stephano singulis canonicl horis ei⁹ memoriā facit festumq; illi⁹ soleniter obseruandum ac sanctificandū cūctis fidelib⁹ sub precepto iubet. Propterea in matutinis legik ſmo venustissim⁹ beati Augl. qui ait. Cum omnes beatos martyres quos nobis tradidit antiquitas honorificētia digna veneremur: p̄cipue tñ beatū laurentiū martyrē debem⁹ tota deuotione suscipe. hec ille. Merito itaq; hodierna die huius martyris laudibus ē incūbenduz: vt sic valeant efficaci⁹ ad illi⁹ reuerētiā corda fideliū inflāmari. Quapropter de ipo ꝟba facturi ō illius examinatiōe ⁊ ꝑbatione facta p ignē dicemus. nā introducik ḡsi ad deū loquēs laurēti⁹ gloriosus i ꝟbis p̄missis themate i q̄b⁹ triplicē ignē ꝑbatōis ⁊ examinatiōis suc distinguem⁹ ostēdētes q; nō fuit i illo inuēta iniq̄tas q̄ seto⁹ tū ardētissime obtulit saluatori nr̄o ibu xp̄o patiens q̄cūq; dura ⁊ seuissima illata sibi supplicia

¶ Prim⁹ ignis dicik diuine dilectionis.
¶ Secūdus ignis primalis miserationis.
¶ Tertius ignis tyrānice pſecutionis.

Qualik beat⁹ laurēti⁹ examinat⁹ fuit igne diuini amoris. ⁊ ō pfectiōe diuine dilectōis ⁊ magnitudīe illi⁹ p̄cepti atq; ō inductiuis ad amorē dei. Ca. i

PRimus ignis in quo examinat⁹ ē ⁊ ꝑbat⁹ iuētus est absq; defectu iniq̄tat| beat⁹ laurēti⁹ ō: diuine dilectionis: amorem dei ignis ē de q̄ dicebat xp̄s Luce. xij. ca. Ignē veni mitterei terrā: ⁊ q̄d volo nisi vt ardeat. Et de isto mysterio dixit de⁹ Leuit|. vj. c. Ignis i altari meo sp ardebit: ḧ ignis amor dei intelligik: q̄ iugiter ardere oz i altari. i. in aia: q̄ aia alta ē eo q; ad imaginē ⁊ dei siltudinē creata Altare q̄pe q̄si alta res interp̄tak. dū g̃ ignis diuini amoris i aia ē succēsus facit tēporalia cūcta ꝓtēnere ⁊ deū sūmū bonū diligere sup oia vitāq; p̄sentem oi periculo mortis libēter exponere: sic factū legim⁹ in beato laurentio vt videbik in sequentib⁹ qui nec tormēta timuit nec mortē acerbissimaz horruit: de q̄ sic inqt Ambro. in sermone hui⁹ dici. fortissimuz martyrē seuissima pſecutoris flāma superare nō potuit: q; lōge ardēti⁹ veritat| radijs mens eius accēsa feruebat. Oz ḧ loco cum loq̄mur de dilectiōe dei tria erunt dubia soluēda.

¶ Primū vtrū possit aliqua creatura deū pfecte ⁊ totaliter diligere.
¶ Secundū quare p̄ceptuz de dilectiōe dei dicitur primū ⁊ maximū.
¶ Tertiū que sūt illa que incitāt nos vt diligamus sup omnia deum.

¶ Ad primū dubiū respōdet Tho. scda scōe. q. xxiij. q; pfectio dilectiōis p̄t dupliciter intelligi vno mō ex pte diligibilis. alio mō ex pte diligēntis Ex pte diligibilis pfecta ē dilectio. cū aliq̄d diligit q̄tum diligibile est. de⁹ aūt tm diligibilis est q̄tum ē bonus. bonitas aūt ei⁹ est infinita vnde infinite diligibilis ē: nulla aūt creatura pōt eū diligere infinite cū quelibet ꝟtus creata sit finita. vnde p hunc modū nulla creatura p̄t deum pfecte ⁊ totaliter diligere. Secūdo perfectio dilectionis pōt cōsiderari ex parte diligentis: ⁊ sic dicitur eē pfecta quādo aliquis ſm totum suū posse diligit: qd̄ quidem cōtingit in dilectione dei tripliciter. Uno modo sic q; totum cor hois actualiter sp ferak i deū. ⁊ hec est pfectio dilectiōis p̄me que non est possibilis i hac

vita in qua impossibile est ꝓpter humane cõditionis infirmitatẽ semp actu cogitare de deo ⁊ moueri dilectiõe ad ipm. Scõo ꝓtingit vt homo ꝑm suuz posse diligat deũ: ita vt oñe suum studiũ deputet ad vacandũ deo ⁊ reb⁹ diuinis ꝓtermissis alijs nisi quantũ necessitas vite ꝓsentis reqrit: ⁊ ista ẽ pfectio dilectionis: q̃ ẽ possibilis in via non tñ ẽ cõmunis oib⁹ nec oẽs obligant ad illã. Tertio ꝓtingit vt homo ꝑm suũ posse diligat deum sic q̃ habitualiter aliqs coꝛ suũ ponat i deo: ita scz q̃ nihil cogitet vel velit qđ sit diuine dilectioni ꝓtrariũ. ⁊ hec ẽ pfectio cõmunis oib⁹ possibilis ad quaz oẽs tenẽt. Ex his ꝓcludim⁹ cũ dño Bonouẽ. in. iij. di. xxvij. q̃ pfectio charitatis ⁊ dilectionis diuine que i hac pñti vita ex pte hominuz diligentiũ deum exigit tñ vt excludat oẽm affectũ cõtrariũ non aũt omnẽ affectuz extraneũ. ¶ Scõm dubium fuit q̃re p̃ceptũ de dilectione dei dicit primũ ⁊ maximũ: sicut dixit xp̃s Ob atth̃. xxij. ca. Ad qđ rñdem⁹ q̃ hoc ẽ multiplici rõne. ¶Prima qꝛ dilectio dei ẽ vita aie: vnde Deut. iij. ca. dicit Elige tibi vitã vt tu viuas ⁊ semẽ tuũ: diligas dñm deũ tuũ. Et Jobes ꝑma Canonica. ca. iij Qui nõ diligit manet in morte. ⁊ Apoc. iij. ca. ꝺꝛ de illo. q̃ sine dei dilectione putat se viuẽ habẽs ꝟtutes alias: nomẽ habes q̃ viuas ⁊ moꝛtu⁹es. Scõ. rõ est qꝛ oẽs virtutes absq̃ amoꝛe dei sunt imꝑfecte: nec põt aliqs sine dei amoꝛe simpliciter ꝟtuosus tueri: ido apl's ad Roma. xiij. dixit. plenitudo legis ẽ dilectio. ⁊ Greg⁹ in omel. inq̃t. nõ hz aliq̃d viriditatis ramus boni operis si nõ mãserit i radice charitatis Tertia ratio est. qꝛ dilectio dei dũ est in coꝛde rationalis creature facẽ eã ꝑmptã fortẽ ⁊ expeditissimã ad quecunq̃ ardua et difficillima toleranda. ideo Greg⁹ in omelia ait. Amoꝛ dei nunq̃ ẽ ociosus operaꝝ eñ magna si ẽ. Si aũt operari negligit amoꝛ nõ est. Et Hiero. ad eustochiũ ita scribit Amemus xp̃m ⁊ ei⁹ semp q̃ramus amplexus: ⁊ facile videbiꝝ omne difficile breuiaq̃ putabimus vniuersa q̃ lõga sũt: ⁊ iaculo illi⁹ vulnerati p horaꝝ momenta dicem⁹. heu mihi qꝛ incolatus me⁹ ꝓlongat⁹ est. Quarta rõ est qꝛ dilectio dei magis vnit aiam cũ deo q̃ q̃libet alia ꝟtus vnde apl's ꝑme ad Cor. vj. ca. dicit. Qui adheret deo vn⁹ spũs ẽ cũ deo. ⁊ Hugo i li. de arra spõ. dic. Scio aia mea q̃ dũ aliũ diligis i eius similitudinẽ trãsformar. ⁊ Aug⁹ sup Jobez inq̃t Talis ẽ vnusq̃sq̃ q̃lis ẽ dilectio sua: si deũ diligis de⁹ es. si hoiez hõ. si terrã terra. Quinta rõ qꝛ dilectio dei magis letificat ⁊ delectat aiaz q̃ q̃cunq̃ ꝟtus. vt inq̃t apl's ad Roma. viij. ca. Diligẽtib⁹ deũ oia cooperanꝝ in bonũ: qꝛ in ꝓsperitate ⁊ aduersitate sp̃ sũt i leticia. ido beat⁹ iacob⁹ ꝺ tudecto dicebat. Amoꝛe dinino amoꝛe. amoꝛe che non sey amato amoꝛe la tua amicitiã e piena di delicia nõ cade may in tristicia lo coꝛ chi te ha assagiato. Tertiuz dubiũ fuit q̃ sũt illa q̃ nos incitant vt diligamus deuz ꝑ oia: ⁊ lz sint multa tñ nos dicemus de q̃q̃.

¶ Primum est scriptura.

¶ Scõm est fractura.

¶ Tertium creatura.

¶ Quartum gratia.

¶ Quintum amicitia.

¶ Primum est ipa scriptura: vnde Deut. vj. ca. scribiꝝ. Audi israel dñs deus tu⁹ vnus ẽ: diliges dñm deũ tuum ex toto coꝛde tuo: ex tota aĩa tua: ⁊ ex tota foꝛtitudine tua. Et eiusdẽ. xj. ca. Ama dñz deũ tuũ. ⁊ Matth̃. xxij. Mare. xij. ⁊ Luce. x. Diliges dñm deũ tuuz ⁊ ꝓximũ tuum sicut teip̃m. In his duob⁹ p̃ceptis totꝛa lex pendet ⁊ ꝓphete. Scõm qđ nos inducit vt diligamus deũ est factura qꝛ ipse fecit nos. Si eñ naturaliter amat filius patrem a quo habet partez coꝛporis sui: quãto magis amare debet deum qui coꝛpus ⁊ animã fecit. Ideo sapiens Eccĩ. vij. ca. ait. In tota anima tua dilige eum q̃ te fecit. Nam si diligẽter q̃s attendat quãtuz est beneficiũ qđ illi deus tribuit dũ coꝛpus dedit vtiq̃ dignũ amoꝛe censebit. Quot eñ sunt mẽbꝛa in coꝛpe tot dei beneficia iueniunꝝ ⁊ magna. Et ꝓ nimio membꝛo plus debeꝝ hõ amare deũ q̃ ament euz multi ꝓ cunctis bñficijs q̃ ab eo receperũt. Si q̃s eñ amiserit oculũ: q̃uis amaret euz qui sibi restitueret. Et si q̃s meruisset amittere eũ: q̃tum diligeret illũ q̃ sibi oculũ cõseruaret. Nõ minus ergo amãdus est q̃ enim ab initio dedit ⁊ datũ cõseruauit cũ sep enumero vtendo illo cõtra deũ euz amittere meruerit homo. Sic referre possum⁹ de singulis mẽbꝛis Et si tantũ amãdus est q̃ dedit coꝛpus: quãto foꝛtius q̃ dedit aiam. Clamant igiꝝ oñia que i homie sunt a deo facta. Ama deũ. Clamãt oculi: ama deũ. Clamãt aures: ama deuz. Clamat lingua: ama deũ. clamãt dentes: ama deuz. clamant manus: ama deũ. clamãt pedes: ama deum. clamat ratio: ama deum. clamat memoꝛia: ama deũ. clamat intellect⁹: ama deũ. clamat voluntas: ama deũ: qꝛ ab ipo sunt omnia. Ob qđ Bern̄. inq̃t. Valde omnino mihi amãdus ẽ q̃ que sum: viuo ⁊ sapio. ¶ Tertiũ qđ nos inducit vt diligam⁹ deũ est oñis creatura. ait eñ ꝺ hoc Aug⁹ lib. x. cfessionũ. Celuz ⁊ terra ⁊ oia q̃ in eis sũt: ecce vndiq̃ mihi dicũt vt te amem nec cessant dicere omnib⁹ vt sint inexcusabiles Dupliciter dicunt creature nobis vt deũ amemus. vno modo ostẽdendo eũ dignissimũ amore nostro. Bonitas eñ vniuersitatis creaturaꝝ

ostendit creatorē esse optimū: ⁊ ideo amore dignissimū. Alio modo dicūt nob vt amem⁹ deū exhibēdo nobis tot inumera bñficia. Nā terra ⁊ fructus eius aqua ⁊ pisces maris. Aer ⁊ volucres celi. Ignis ⁊ claritas solis: ⁊ spēdor stellarū ⁊ lune: ⁊ oīa alia que homini p̄stāt: non cessant suo modo homini dicere. Ama deum: ama deū: ama deū: q̄ cuncta ad vsū tuum ordinauit. Quartū q̄ nos inducit vt diligam⁹ deū ē gr̄a scz nobis tributa: cū deus p̄ nobis incarnatus trigintatrib⁹ annis cū oīb⁹ ꝙuersando pati p̄ nobis voluit famē: sitim: frig⁹: calorem ⁊ tandez subijt iugū grauissime crucis in q̄ sanguinem fundēs morte p̄ciosa genus humanuz redemit. Nā si puerulū ip̄m in p̄sepio nascētez inspicimus: audim⁹ illū dicentez. amor tuus o oia facit me deū celi carne vestitū hoc vili loco teneri. Si pānis inuolutū vel vagientē i cuna: aut herodis iram pegrinando in vlnis matris fugientem miramur. Mox ⁊ ip̄e rñdet. O aia mea amor tuus ad hec oia me compellit Si singulos eius actus subtiliter meditamur oēs ab amore ardētissimo emanare videm⁹ Quid plura vincula: sputa: ludibria: verbera: ꝓtumelie: derisiones: flagella: corona spinea: crux: claui: spongia: lancea: nōne suo modo sonum faciunt amoris. O insensibilis rationalis creatura. O mens ferrea oīi adamāte durior. O deniq̄ ingratissima aīa quaz non inflāmant nō adurunt x̄pi ihu amoris incendia. ꝑpter hec oia Bern̄. in lib. d diligendo deū ait. Quid retribuā dño ꝓ oīb⁹ que retribuit mihi. in p̄mo opere me mihi dedit: in scdo se ⁊ vbi se dedit me mihi reddidit: datus ergo ⁊ redditus me p̄ me debeo ⁊ bis debeo. Quid deo retribuā p̄ se: nā etiam si me millies rependere possem q̄d sū ego ad dñz Et idez sup Can. Sup oia reddit te mihi amabilē bone ihu calix quē bibisti: opus redēptionis nostre hoc amorē nostrū facile vendicat: totum sibi. hoc inquā est q̄ nostrā deuotionez ⁊ blādius allicit ⁊ iusti⁹ exigit ⁊ artius stringit et afficit vehemētius. Et itez in ℞monib⁹ Bern̄. dicit. O duri ⁊ indurati filij adam q̄s nō emollit tāta benignitas tāta flāma tam ingēs ardor amoris tā vehemens amator: q̄ p̄ vilibus sarci nullis tam p̄ciosas merces expendit. Quintuz q̄ nos incitat ad amorē dei d amicitia. de solo q̄pe deo certi ē valemus: ⁊ si eū diligim⁹ nob sit fidelis ⁊ verus amicus. Alij xo amici inueniunt tripliciter infideles. Primo q: aliq̄n nō amāt sz ament. ℔ nō sic est d eo q̄ Prouer. viij ca. ait Ego diligentes me diligo. ⁊ de hoc x̄ps dixit Joh. xxiij. ca. Qui diligit me diligetur a p̄re meo: ego diligā eū. Scdo q: multi sūt amici tpe p̄speritatis ⁊ in aduersitate deficiūt: ido sapiēs Eccī. vj. ca. ait. est amicus s̄m tp̄s suū: ⁊ nō p̄manebit in tpe tribulatiōis. Sz nō sic ē in deo de q̄ d i psalmo. Juxē dñs his q̄ tribulato sunt corde ⁊ q̄z amicos suos ⁊ eoz vtilitatem flagellari sepe p̄mittat: illos tñ nūq̄z deserit quos in tribulatiōe cōfortat. Tertio plerīq̄z amant amicos dū viuūt sed in morte inimici efficiunt: mortuos expoliātes ⁊ bona eoz pauperib⁹ dispensanda tanq̄z lupi rapiētes. Sz deus spiritum a corpore exeunte ad se suscipit: illū q̄z delicijs ac diuitijs eē vite facit particpē. Cōsiderans oia supradicta beatus laurentius patriā scz hispaniā ⁊ parētes reliquit: terrena oia calcauit sp̄reuitq̄z hereditatē: cū filius fuisset vt aiunt nobilissimi ducis: atq̄z beatuz sixtū papam secutus romam vsq̄z puenit: ibi a beato sixto factus est archidiacon⁹: qui tāto fidei zelo ductus fuit: vt nec cōminationes nec ꝓbera dura nec ignis incēdiū horreret Jdo Ambro. i ℞mone sic scp̄sit d illo. ardebat extrinsec⁹ martyr laurēti⁹ tyrāni seuiētis incēdijs: ℔ maior illū intrinsec⁹ x̄pi amoris flāma torrebat.

Qualit̄ beat⁹ laurēti⁹ ꝑbat⁹ fuit igne ꝓximalis miseratiōis, ⁊ an possit elemosyna dari absq̄z charitate, ⁊ si fieri p̄t de illicite acq̄sitis, ⁊ quō p̄t causare spūalem effectum. Caplm. ij.

Secundus ignis quo examinat⁹ est ⁊ ꝓbatus inuēt⁹ absq̄z crimine beat⁹ laurenti⁹ d ꝓximalis miserationis: nā ad ꝓximos misericors fuit. q̄bus thesauros eccl̄ie dispensauit: naz vt recitat in legēda. Tpe beati sixti philippus imperator: ⁊ filius sū⁹ noie philippus fidē x̄pi recep̄at: ⁊ eccl̄iā sublimare plurimū intendebāt Regnauit aūt iste philippus āno millesimo ab vrbe cōdita: vt millesimus rome ann⁹ x̄po potius q̄z idolis diceret: q̄ annus millesim⁹ fuit a romanis cū ingenti ludoz ⁊ spectaculoz aparatu celebrat⁹. Erat aūt cuz philippo impatore miles q̄dā nomie decius: quē misit in galliā vt eā rebellātē imperio romano subiugaret. Qui pergens cum exercitu p̄spere cuncta gessit: victoz q̄z ad vrbē redibat. audiens impator ei⁹ aduentū honorare eū volens eidē a roma vsq̄z verona obuius iuit nec videri debet cuiq̄z duruz hoc q̄d d de verona: quasi vellet eā nouā forte ciuitatē: quoniā vt in cronica ricobaldi scribit tpe tarquinij p̄isci q̄nti regis romanoz: cōdite fuerunt in italia agallie vrbes scz mediolanū brixia verona vincentia. decius igit ambitiōe imperij papilionē impatoris latenter introiuit ⁊ dormientē dñm iugulauit. attraxit aūt exer-

cuū ⁊ illos ꝙ cū impatore venerant ꝑce ꝑcio ⁊ muneribus: atq; cū eis ad vrbē gradu cito ꝓ perauit. audiēs hoc philippus iunio: vehemē ter extimuit: ⁊ totū thesaurū patris ⁊ suū beato sixto ⁊ sancto laurētio cōmendauit vt si ipm a decio interfici ꝙingeret thesaurus ipm eccle sijs ⁊ paupibus erogarēt: nec te moueat ꝙ the sauri quos laurenti⁹ dispēsauit: nō dicunt the sauri imperatoris sed ecclesie: q: potuit eē ꝙ cū ipis thesauris philippi aliquē etiam thasaurus ecclesie dispēsauit: vel forte ido dicunt thesau ri ecclesie q: philippus eos reliquerat ecclesijs dispēsandos. Venat⁹ ergo obuiā decio ꝓcessit ⁊ ipm in imperiū cōfirmauit: ne ꝯo ꝓditorie ꝙ zelo idolatrie dñm suū occidisse videret xp̄ianos cepit crudelissime ꝙsequ adeo vt multi mar tyrio cozonarent inter quos etiā philippus iunio: annumeratus fuit: post hoc oblatus ē de cio beatus sixtus tanq̄ qui xp̄m coleret ⁊ ipe ratoris thesauros haberet: tūc decius in carce re recipi ipm iussit donec ꝙ illata tormēta ⁊ the sauros ꝓderet ⁊ xp̄m negaret. beatus autē lau rentius ipm ꝙsequens: post eū clamabat: quo ꝙgrederis sine filio pater: quo sacerdos sancte sine ministro ꝓperas. Tu nunq̄ sine ministro sacrificiū offerre ꝙsueueras. Quid in me displi cuit paternitati tue: nūq̄d degenerē me ꝓbasti experire certe vtrū idoneū ministrū elegeri cui cōmisisti dominici sanguinis dispēsatiōez Cui beatus sixtus dixit: nō ego te desero fili neq; te derelinquo. sed maiora tibi debent ꝙ fide xp̄i certamina. nos quasi senes leuioris pugne cur sum recipim⁹: te autē quasi iuuenē manet glori osior de tyranno triūphus. post triduū me seq ris sacerdotez leuita: dedit q; ei oēs thesauros p̄cipiens vt ecclesijs ⁊ paupib⁹ erogaret. Qui xp̄ianos diligenter die ac nocte quesiuit ⁊ vni cuiq; ꝓut opus fuerat ministrauit oñesq; pau peribus dispēsauit. ido ecclesia cantat de eo id psalmiste qđ ponit. ij. ad Cor. viij. c. dispersit dedit pauperibus iusticia eius manet in sculū seculi. Que verba ponderāda sūt dispersit eñ dicit: q: plurib⁹ cōdiuisit ⁊ nō vni: dispersit: et non auare retinuit: dedit ⁊ nō vēdidit. dedit li bere sine spe mercedis lucri aut cōmodi aut ob sequij tēporalis. dedit nō dādū post mortē de reliquit pauperib⁹ scz xp̄i non parētibus non diuitibus. ideo iusticia eius manet in seculū se culi: q: merces iusticie eius est eterna: vt expo nit Nico. de lyra. Sed quia hoc loco elemosyna beati laurentij tam sublimiter magnificat li bet tria de ipa dubia disputare.

¶ Primū vtz elemosynā dare sit act⁹ charitat⁹
¶ Secundū vtrū elemosyna fieri possit de illi cite acquisitis.
¶ Tertium vtrum elemosyna corporalis habe at spiritualē effectum.

¶ Ad primū dubiū posset quis dicere arguen do. Qz actus charitatis non pōt esse sine chari tate: sed largitio elemosynaz pōt esse sine chari tate: igit nō erit actus charitatis. nā prime ad Cor⁹. xiij. c. apl's dixit. Si distribuero i cibos pauperū oñes facultates meas charitatē aūt nō habuero nihil mihi ꝓdest. Ad hoc respon det Tho. scōa scōe. q. xxxij. Qz aliq̄d dicit esse actus ꝟtutis dupliciter: vno modo materiali ter sicut act⁹ iusticie est facere iusta: ⁊ talis act⁹ pōt esse sine ꝟtute: nam multi nō habētes habi tum iusticie operant iusta: vel ex naturali rati one: vel ex timore: vel ex spe aliq̄d adipiscendi Alio modo dz aliq̄d esse actus ꝟtutis formaliter sicut actus iusticie est actio iusta eo modo quo iustus facit scz ꝓmpte ⁊ delectabiliter. Et ꝫ modo actus ꝟtutis non est sine ꝟtute. ꝫm ꝫ er go dare elemosynā materialiter ꝑt esse sine cha ritate. dare ꝟo elemosynā formaliter. id est. ꝓ pter deum delectabiliter ⁊ ꝓmpte ⁊ omni eo modo quo delectet: nō est sine charitate elemo syna q̄dem est opus quo dat aliq̄d indigēti ex cōpassiōe ꝓpter deū. ¶ Secōm dubiū fuit vtz elemosyna fieri possit de illicite acq̄sitis. Ad ꝫ respondet Tho. vbi supra. ꝙ aliquid pōt dici tripliciter illicite acquisitū Uno modo illō qō illicite ab alio accipit ⁊ debet ei: nec potest ab eo qui accipit retineri: sicut cōtingit in rapina furto ⁊ vsuris ⁊ de talibus cuz homo teneatur ad restitutionē elemosyna fieri non pōt. Secū do modo est aliquid illicite acquisitū: qz ille ꝙ acquisiuit retinere nō pōt: nec tamē debetur ei a quo acquisiuit scz qz cōtra iusticiā accepit et alter cōtra iusticiā dedit. Sicut cōtingit i symo nia in qua dans ⁊ accipiens cōtra iusticiā legi diuine agit: vnde non debet fieri restitutio ei ꝙ dedit. Sed debet i elemosynas erogari: ⁊ eadē ratio ē in simili⁹ in quib⁹ scz datio ⁊ acceptio est contra legem. ¶ Tertio modo est aliq̄d illi cite acquisitū non q̄dez qz ipa acq̄sitio sit illici ta: ꝫ qz id ex quo acquirit est illicitū Sicut ptz de eo qō mulier acquirit ꝙ meretriciū ⁊ hoc ꝓ prie vocat turpe lucrū. Quia eñ mulier q̄ me retriciū exercet turpiter agit ⁊ ꝛ legē dei. Sed in eo ꝙ accipit non iniuste agit nec ꝓtra legem vnde licite retineri pōt ⁊ de eo elemosyna fieri: nō tamē fit ꝺ tali lucro oblatio ad altare. iuxta illud Deut⁹. xxiij. c. Non offers mercedē pstī buli in domū dei tui: tum ꝓpter scandalū: tum ꝓpter sacroz reuerentiā. ¶ Tertiū dubiū fuit vtrū elemosyna corporalis habeat spiritualem effectū. ⁊ arguit ꝙ nō. Nam effect⁹ nō ē potior sua causa: sed bona spiritualia sunt potiora cor

porālibus: non ergo elemosyna corporalis habet spiritualē effectum. Secundo multiplicata causa multiplicat effectus. Si ergo elemosyna corporalis causaret spūalem effectuz: sequeret q̄ maior elemosyna magis spiritualit̄ ꝓficeret. Nō est cōtra id qđ saluator dixit Luce. xxj. c. de vidua ponēte duo era in gazophilatiū. Respōdet Tho. vbi supra: q̄ elemosyna corporalis pōt tripliciter cōsiderari. Uno modo ſm suam substantiā ⁊ ſm hoc non habet nisi corporalez effectum inquātū scz supplet corporales defect⁹ primo⁹. Alio modo pōt cōsiderari ex pte causę eius inquātū scz aliquis elemosynā dat ꝓpt dilectionem dei ⁊ proximi. Et quātum ad hoc affert fructum spiritualem: vnde sapiens Eccli. xxix. ca. ait. Elemosyna viri gratiam hominis quasi pupillā cōseruabit. Tertio pōt cōsiderari ex parte illius cui datur: ⁊ sic habet spiritualem effectū inq̄tum scilicet primus cui per corporalē elemosynā subuenitur mouetur ad orandum ꝓ benefactore Ad primū itaq̄ argumētū dicendū q̄ ratio illa ꝓcedit de corporali elemosyna ſm substantiā. Ad secundum vero dicit q̄ vidua que minus dedit ſm quātitatez plus dedit ſm suam ꝓportionem: ex quo pensat in ipsa maior charitatis affect⁹: ex qua charitate elemosyna corporalis spūalez efficaciā habet Igitur beatus laurenti⁹ ex hoc maxime cōmendat quia totus charitate succensus thesauros pauperibus dispensauit. Nec obstat q̄ sui nō erāt quos si voluisset potuisset ꝓ se retinere: cū etiā si ꝓ illos possedisset: adhuc distribuisset pauperibus ꝓpter diuinū amorem.

Qualiter beatus Laurentius examinatus est igne tyrānice persecutionis de gratia constātia ⁊ gloria beati laurentii. Capl'm. iii.

Certi⁹ ignis quo examinatus est beatus Laurentius ⁊ nō est inuenta in illo iniquitas impatientie: dicit tyrānice ꝑsecutionis: nam decius ꝑsecutus est eum vsq̄ ad mortem: quā ipse letanter ꝓ xpō suscepit. de hac tamen illius ꝑsecutione cōsiderare debemus tria.

¶ Primo gratiam.

¶ Secundo cōstantiam.

¶ Tertio gloriam.

¶ Primo consideremus gratiaz quā deus cōtulit beato Laurentio in miraculis faciēdis et cōuertendis gētilib⁹. veniens nanq̄ ad domū cuiusdam vidue que multos xp̄ianos in domo sua absconderat: quā longus dolor capitis detinebat: imposita manu sup caput eius eā a dolore capitis liberauit ⁊ pauperū pedes lauans omnibus elemosynā dedit. Eadem nocte in domo cuiusdam xp̄iani veniens quendam cecum ibi reperit ⁊ facto signo crucis cū illuminauit: vnde ecclesia cantat de eo Laurentius bonum opus operat⁹ est: q̄ per signum crucis cecos illuminauit. Cum autē beat⁹ Sixtus decio nollet cōsentire nec idolis immolare ip̄m decollari ꝑcepit: accurrens autē beatus Laurentius post ip̄m exclamabat. noli me derelinquere pater sācte: q̄ thesauros tuos iam expēdi: quos tradidisti mihi. Tunc milites audientes thesauros laurentiū tenuerunt. ⁊ perthemio tribuno tradiderūt. Ipe autem decio eum p̄sentauit. Qui tradidit euz Valeriano ꝓfecto vt aut thesauros ꝓdat ⁊ sacrificet idolis: aut diuersis eum interire faciat supplicijs ⁊ tormentis. valerianus autem cuidam vicario nomīe hipolito in custodiam euz tradidit: quē ille cū multis alijs i carcere recluſit. Erat autē ibi in custodia q̄daz gētilis nomine lucillus qui plorando lumen oculorum amiserat. Cui beatus Laurenti⁹ lumē se restaurare ꝓmisit: si in xp̄m crederet et baptismū susciperet: ac ille se baptizare instantius postulauit. Accipiens ergo Laurenti⁹ aquā dixit ei: omnia in cōfessione mundat. Cunq̄ illuz de articulis fidei interrogasset diligēter. Et ille oia se credere confessus fuisset: aquaz sup ei⁹ caput effudit ⁊ ip̄m in christi nomīe baptizauit. Statimq̄ qui cecus fuerat lumen recepit. Quapro pter multi ad eum ceci veniebāt: ⁊ ab eo illuminati redibāt. Interrogat⁹ ab hipolito ō thesauris: ita respondit q̄ ip̄m ad fidem ꝓuertit ⁊ cuz omni familia baptizauit. Secūdo considerem⁹ beati Laurētij cōstātiam quā habuit in tormētis: post omnia q̄dem supradicta mandauit valerianus ad hipolitū vt Laurentiū p̄sentaret: cui Laurenti⁹ ait. ambulemus pariter q̄ mihi ⁊ tibi gloria ꝓparatur. ad tribunal igitur ambo veniūt et fit iterum inquisitio de thesauris: laurenti⁹ autē triduo indutias petijt: quas valerian⁹ eidē ſb hipolliti pollicitatiōe cōcessit: in hoc triduo Laurēti⁹ pauperes claudos cecos ⁊ alios collegit: ⁊ eos i palatio saluſtiano cora decio ꝓsentauit dicens Ecce isti sunt thesauri eterni qui nunq̄ minuūtur sed crescunt: q̄ singulis dispergunt ⁊ in omnib⁹ inueniunt. horū enim manus thesauros in celum deportauerūt Valerianus p̄sente decio dixit. Quid variaris per multa iam nūc sacrifica ⁊ magicam artē depone. Cui Laurenti⁹. Quis debet adorari qui factus est an qui fecit. Iratus decius iuſſit euz scorpionibus cedi: ⁊ omne genus tormentorū ante ip̄m afferri: quem cū sacrificare iuberet vt hec tormēta euaderet. respōdit infelix: bas epu

las semper optaui. Tunc iubente decio nudus fustibus ceditur ⁊ ardētes lamine ad latera apponūtur. Dixitq; laurenti⁹. Domine ihu christe deus de deo miserere mihi seruo tuo: q; accusatus non negaui: interrogatus te dominuz cōfessus sum. Dixitq; ei decius. scio q; per artē magicā tormenta deludis: me tamen deludere non valebis. Jussitq; eū plūbatis durissime cedi: laurētius autem orauit dicēs. Domine ihu christe accipe spiritū meum: tūc audiēte decio vox insonuit. Adhuc multa certamina tibi debentur. Tūc decius furore repletus dixit: viri romani: audistis demones istum sacrilegū consolantes: qui nec deos colit nec tormēta metuit nec iratos pncipes expauescit. Jussitq; iterum eum scorpionib⁹ cedi. Subridens autē Laurētius gratias egit: ⁊ p astātibus exorauit: eadē hora romanus in xpm credidit. Reclusus post hec iterum Laurenti⁹ in custodia hipoliti: nocte sequenti Laurenti⁹ ad decium adducit. cui decius: aut inḡt dijs sacrificabis aut nox ista i te cum supplicijs expendet. Cui laurētius mea nox obscurum non habet: sed omnia in luce clarescunt. Dixitq; decius: afferat lectus ferreus vt requiescat in eo contumax Laurenti⁹: mini stri ergo eum exuentes sup craticulā ferreaz extendūt: ⁊ prunis suppositis eū cū furcis ferreis cōprefferunt. Dixitq; laurenti⁹ valeriano. discede miser: q; carbones tui mihi refrigeriuz: tibi autē eternuz supplicium pstant: quia ipe domin⁹ nouit q; accusat⁹ non negaui euz: interrogatus christū cōfessus sum: assatus gratias ago: dixitq; hilari vultu ad deciū. Ecce miser assasti vnā partem gira aliam ⁊ manduca. deinde subdidit grās ago tibi domine: quia ianuas tuas ingredi merui: ⁊ sic spiritū emisit. Confusus decius cum valeriano ambulauit in palatiū tiberij relicto corpore sup ignē. Nō hipolitus mane rapuit ⁊ cum iustino pbytero in agro verano cōditum aromatib⁹ sepeliuit. ¶ Tertio cōsideremus gloriā quam assecutus est beat⁹ Laurētius post susceptū martyriū ⁊ ille que in celis est ⁊ nobis est inscrutabilis obmissa tm̄ ad eā dirigamus mentē quaz tribuit illi deus in sua ecclesia militante fecit q̄dem deus sanctū suū martyrem multis miraculis coruscare: de q̄bus p deuotione nostra aliqua pauca narremus. Refert Greg⁹ turonensis. q; dum q̄dam sacerdos quandum ecclesiā sancti Laurētij repararet ⁊ trabes quedam nimiū breuis esset. rogauit beatum Laurentiū vt qui paupes fouerat sue inopie subueniret. Que subito sic excreuit vt ps non modica abūdaret. Quaz partem sacerdos minutatim incidit et multas inde infirmitates sanabat. Quidā insup pbyter nomine Santulus beati laurentij ecclesiā a lōgobardis incensam reparare volens artifices multos cōduxit. Quadā autē vice dum q̄d eis apponeret nō haberet pmissa oratione respexit in clibanū ⁊ ibidem candidissimū panem inuenit. Sed cū vix ad vnius prandij esum tribus psonis sufficere videret laurenti⁹ artifices suos nolens deficere sic p̄dictuz panem multiplicari fecit q; in alimentum decem dierū operarijs cūctis sufficit. Sūt ⁊ alia huius sācti miracula que causa brevitatis omittim⁹. igit deuotiōe qua possumus beatū Laurētiū depcemur vt sua intercessione nos dignos efficiat qua mediāte puenire valeamus ad illam gloriā sempiternā in qua ipe letatur cuz domino ihu xpo. Cui sit honor ⁊ gloria in secula seculorz. Amen.

Sermo quinquagesimus quintus de sancto Augustino preclarissimo lumine ecclesie sancte dei.

Christ⁹ purgauit peccata ipius ⁊ exaltauit ineternuz cornu eius. Sapietis sūt verba ista originaliter Eccī. xlvij. ca. Ex omni parte resonant laudes eximie augustini doctoris pstantissimi. Tanta ex verbo illaz copia est vt nō nisi longissimis orationib⁹ explicari queāt. veruntamē ne in solennitate ipius ab eius deuotione mens nostra ieiunet aliqua d ipo patre celebratissimo breuiter disserem⁹. Gaudent quippe brevitate moderni. vt notat. ff. q; metus cau. l. j. C de appellationib⁹. l. ampliorē. §. in refutatorijs Colligemusq; aliqua ex multi que sancti augustini ⁊ merita ⁊ gloriam exprimunt verba sapientis in thematе in q̄bus tria mysteria d beato augustino distinguemus.

¶ Primū dicit conuersionis.
¶ Secundum cōmendationis.
¶ Tertium magnificationis.

De puersione beati augustini ⁊ d his q̄ induxerūt euz ad heresim ⁊ de erroribus manicheorz. Caplm. I.

Primuz mysterium declarandū de beato augustino dicit cōuersionis de quo dicit. xps purgauit peccata ipius. hoc vtiq; factuz fuit: dū relicta vanitate pbor: abiecta q; impijssima heresi manicheorz in xpm pfecte credidit et sacrū baptisma suscepit ad q̄ plenius intelligendū tria in hac parte dubia pponemus.

¶ Primum que fuerint cause augustinū ad heresim manicheorz inducentes.

¶ Secundū qui sunt manicheoꝝ errores p̄ncipales ⁊ detestādi.
¶ Tertium que fuerunt media ad penitentiaꝫ ⁊ cōuersionem augustini cooperantia.
¶ Ad p̄mū dubium respondemus q̄ fuerint tres cause p̄cipue que induxerunt augustinuꝫ in errores manicheoꝝ. ¶ Prima dicit intellectꝰ existimatio. Secūda affectus inordinatio Tertia cordis obduratio. ¶ Prima causa fuit existimatio intellectus: habuit nanq̄ ex dono nature tantā ingenij sublimitatē tātūq̄ itellectus acumē vt videat quodāmodo impossibile qđ ip̄e de se in v̄itate fatet. Ait em̄ sic in lib. cōfessionū. Oēs libros artiū quas liberales vocāt tūc nequissim⁹ cupiditatū iniquaꝝ seruus per meipm̄ legi ⁊ intelleꝛi quoscūq̄ legere potuit. Quicqđ em̄ ē de arte disserēdi ⁊ loquēdi Quic quid de dimensionib⁹ figurarū ⁊ de musicis et de numeris sine magna difficultate nullo homi nū tradēte intellexi. Scis tu dñe deus meus q̄ celeritas intelligēdi ⁊ discēdi acumē donū tuū est: sed non inde sacrificabā tibi: hoc ideo sic cōcludit qm̄ non se hūiliabat deo neq̄ scripturis sanctis p̄bere volebat assensuꝫ. Et vt Bern̄. super cantica asserit. Superbo loco veritas non videt. Et sup illud Hieremie. xlix. arrogantia tua et supbia cordis tui decepit te. glo. ait. ois hereticus arrogans quia supbia facit hereticū non ignorātia. Greg⁹ insup dicit. Tanto a dei luce supbi lōge sunt quāto apud se humilis nō sunt. Ad hanc itaq̄ dementiaꝫ supbi deueniūt vt intellectum eoꝝ minime limitatū arbitrent̄ creduntq̄ illum ꝓpria vi attingere posse oīa intelligibilia. Sic ⁊ augustin⁹ putabat se absq̄ deo suo intellectu omnia penetrare: ob quod si nebat eum deus ruere in tenebras erroꝝ: vnde in lib. cōfessionum loquēs ad deuꝫ dicit. tumore meo sperabar a te ⁊ nimis inflata facies claudebat oculos meos. Et iterū in eodem libro. instituī animuꝫ intendere in scripturis sacris: sed visa est mihi scriptura indigna quā tuliane dignitati cōpararem. Tumor em̄ mētis fugiebat modum eius. Illa autez erat que cresceret cum paruulis: sed ego dedignabar ē paruul⁹ ⁊ tumidus fastu grandis mihi videbar. ¶ Secūda causa que induxit augustinū in errores fuit affectus inordinatio. inclinauerat q̄ppe affectuꝫ suuꝫ inordinate ad ista tēporalia bona ad diuitias ad gloriā vanam ⁊ similia. Nam de cartagine romā ⁊ de roma mediolanū perrexit: vt rethoricā venderet illam scz legēdo ⁊ sue cupiditati ⁊ glorie satisfaceret: vnde ip̄e ait in lib. confessionū. Boccebā artem rethoricā ⁊ victoriosā loquacitatem victus cupiditate vendebā. Et iterum in eodem libro. Exalabant nebule de limosa cōcupiscentia carnis ⁊ scatebra pubertatis ⁊ obnubilabāt coꝛ meū vt nō discerneret serenitas dulcedinis a caligine libidinis. Multi em̄ tanto ardore ad hec tēporalia inflammātur vt omnino ceci facti in varios labant̄ errores: hij lz interdū christianos suo ore se fore dicant: tamē in corde nil credunt de vita futura: nec penas timēt. neq̄ desiderāt gloriam sempiternaꝫ ¶ Tertia causa que induxit Augustinū in errores dicit cordis obduratio: vocat⁹ nāq̄ a deo multotiens ⁊ tactus gratia illius nolebat aperire coꝛ suum: imo claudebat illud. vnde in libro cōfessionū dicebat. Vocasti me ⁊ non erat q̄ responderet tibi dicenti mihi. Surge q̄ dormis ⁊ exurge a mortuis: ligatus em̄ eram non alieno ferro ꝫ mea ferrea voluntate. Volutabat̄ ergo augustin⁹ in pditissimis errorib⁹ manicheorum necnō ⁊ aliorū. Nam ad has nugas adductus est vt arboꝛem fici plorare diceret: cum ab ea ficus vel folium tolleret̄. ¶ Secundū dubium fuit: qui sunt manicheoꝝ errores p̄ncipales ⁊ detestādi: ⁊ ad hoc dicimus q̄ sūt tres ¶ Primus est contra p̄ncipij veritatem.
¶ Scōs cōtra incarnationis xp̄i veritatem.
¶ Tertius contra legis antique bonitatem.
¶ Primus erroꝛ manicheoꝝ est cōtra p̄ncipij vnitatem. nam vt dicit in. c. j. de sūma trinitate ⁊ fide catholica. vnuꝫ vniuersoꝝ p̄ncipiū Ad Aristo. ⁊ phi. viij. phisicoꝝ. vnum mouens: ⁊ in libro de causis vnam p̄mā causaꝫ. et in. xij. metaphisice. vnum p̄ncipē appellat. Sed Augustinus cōscribit in lib. de natura boni. manichei duo p̄ncipia ponūt vnum mali aliud boni vn⁹ ꝑm eos p̄ncipes lucis est Cuius habitatio regio lucis sup ista visibilia Alter est p̄nceps tenebraruꝫ ex aduerso: cuius habitatio ē regio tenebrarū: ⁊ vterq̄ p̄nceps habet populū suuꝫ ⁊ a p̄ncipio tenebrarū dicūt esse coꝛruptibilia ⁊ mutabilia. Iste erroꝛ valde cōtumelioſus ē: et creatoꝛi ⁊ creaturis. Creatoꝛi q̄ppe quia magnam ꝙtem sui regni ⁊ glorie sue aufert ei dominū creaturarū visibiliū alteri tribuit. Creaturi etiam cōtumelioſus est: quas retrahit a domino tam honorabili ⁊ subdit eas tam vili seruituti: vt est seruitus diaboli. Sed vt appareat huius erroꝛis falsitas subdemus auctoꝛitates ⁊ rationes q̄bus initit̄ vt sic debilitas eius facilius coꝛruat. Arguūt q̄ p̄mo manichei. q̄ Matth. vj. ca. dixit christus. nemo pōt duobus dominis seruire: vocans diabolū dominū eo q̄ ipse sit dominus mundi: vt ip̄i aiunt: ergo ip̄e ē deus vel creatoꝛ ip̄ius. Sed argumentū non concludit. cum reges gentiū dominent̄. luce. xxij. sed tamē non sūt dij vel creatoꝛes. Secundo arguūt q̄ Matth. vij. c. scribitur. non pōt arboꝛ

bona fructus malos facere. Ex quo inferūt: ergo mala nō possunt esse ab eodē pncipio a quo sunt bona. Ergo sūt duo pncipia vnū bonorū: aliud malorꝝ. Quibꝰ respōdemꝰ q̄ lz arbor bona nō faciat malū fructum: tamen nihil ꝓhibet fructū quē arbor bona ꝓduxit posse putrefieri ⁊ corrumpi: ⁊ nemo adeo fatuus est vt cum videt diuersa pira in archa vel in mēsa: quorum alia putrida sūt: alia sana q̄ ꝓpter hoc non credit ea nō posse esse ex eadē arbore: nec aliqs credat duas mulieres nō posse habere vnā mīez: eo q̄ vna ꝝgo alia corrupta. Sic nihil ꝓhibet diabolū esse bonū creatiōe ⁊ factū a deo: maluz ꝝo sua voluntate. ¶ Tertio arguūt manichei q̄ Johis. viij. c. scribit. vos ex parte diabolo estis. ergo diabolus est creator illorꝝ: quibꝰ verba illa sic dicta sūt. Respondeť q̄ nō sequitur nam pater dicit aliqs alterius: vel q̄ ab eo habet substātiā: vel quia ab eo habet mores suscipiendo eius doctrinā: vel imitādo vitā: ⁊ scōo modo diabolꝰ erat pater phariseorꝝ. ¶ Quarto arguunt Joh. xiij. xp̄s dixit de diabolo. venit eñ pnceps mundi huius ⁊ in me nō habet quicq̄: diabolꝰ pnceps mūdi vocať: ergo mūdus est ab eo. respōdeť q̄ non omnes pncipes sunt dij vel creatores: ꝓterea ipe pnceps erat vsurpatione: vnde iudicio a mūdo erat eiciendus: ꝑm illud Joh. xij. Nunc iudiciū est mūdi nūc pnceps mūdi huius eiciet foras. ¶ Quinto arguūt quia Joh. xviij. dixit xp̄s. regnū meum non est de hoc mūdo. ergo xp̄s non est rex huius mūdi: ergo mūdus est regnum diaboli. Respondeť q̄ regnū xp̄i fideles vocanť: q̄ non sunt de hoc mūdo: qz non sunt dediti mūdanis sunt tamē in mūdo sed quasi exulātes ⁊ eternū dei desiderātes. ¶ Sexto arguūt: qz apostolꝰ scōa ad Cor. iiij. ca. ait. deus huius seculi excecauit mētes infideliū: diabolus ergo deus huiꝰ seculi est. Respondeť q̄ diabolus nū cupatiōe deus est vel dns ⁊ non ꝑm veritatē. Nam ⁊ vēter deus vocať ad ℘hilip̄ē. iij. ca. quorū deꝰ venter est: tamē venter nō est creator: ostendendum est igiť manicheis q̄ oīa sunt creata ab ipo deo visibilia ⁊ inuisibilia. Scribitur nāq̄ Matth. vj. ca. Respicite volatilia celi ⁊c. Et subdiť pater vester celestis pascit illa: ergo cibꝰ corruptibilis quo aues pascunť a patre celesti est. Et Matth. v. c. dicit de pane celesti. pluit super iustos ⁊ iniustos: ergo pluuia est a deo. Et Matth. viij. ca. scribit de xp̄o q̄ vēti ⁊ mare tanq̄ domino obediebāt ei. ⁊ Joh. j. c. Omnia p ipm facta sunt. ⁊ itez ibi. In ppria venit ⁊ sui eum non receperūt. Sed nō erāt p gratiaz sui: cum essent mali: ergo sui erant p creationē. Item mutauit aquā i vinū corruptibile. Joh. ij. ca. ergo ⁊ corruptibilia sunt ab ipo. Et apls ad Roma. ij. ca. ait. ex ipo ⁊ p ipm ⁊ in ipo sūt oīa Et ꝑme ad Cor. x. ca. Ex deo oīa. ⁊ ad Ephe. ij. ca. ipius factura sum. ⁊ eiusdē. iij. c. In deo q̄ creauit oīa. ⁊ ad Collocē. iij. c. In ipo cōdita sūt vniuersa que sūt in celo ⁊ in terra visibilia ⁊ inuisibilia. Et ad Heb. j. ca. Initio tu dne terrā fundasti: ⁊ opa manuū tuaꝝ sūt celi. ⁊ Act. iij. ca. dicit. Tu fecisti celū ⁊ terram. ⁊ eiusdē. xvij. ca. deus q̄ fecit mundū ⁊ oīa q̄ in eo sūt. ⁊ Apoc. x. ca. iurauit p viuētē in secula seculorū q̄ creauit celū ⁊ terram mare ⁊ oīa que in eis sūt. mouenť itaq̄ manichei absq̄ vlla rōne docentes multas fatuitates. ¶ Secundus error manicheorꝝ ē ꝓtra incarnatiōis xp̄i veritatē: dicunt eñ xp̄m non habuisse verā humanā naturā. Sed contra istos est scriptura sacra: que xp̄m affirmat deū ⁊ hominē: hominez ꝝo ꝓfectum ex aia rationali ⁊ hūana carne subsistentē: atq̄ verū redemptorē mundi affirmat q̄ nos redemit p̄cioso sanguine suo. ¶ Tertius error manicheorꝝ est cōtra legis antique bonitatem. dicūt eñ patres veteris testamēti fuisse dānatos: qz legunť aliquādo peccasse ꝯz sīmiliter dicendū foret ō petro ⁊ paulo q̄ aliquādo peccauerūt. qō ipi negāt Sed nos ꝓbamus testimonijs noui testamēti qō ipi recipiunt antiquos patres bonos fuisse atq̄ saluatos: nam legiť Matth. viij. ca. Multi ab oriēte ⁊ occidēte venient ⁊ recūbent cū abraam isaac ⁊ iacob i regno celorꝝ: ergo abraā isaac ⁊ iacob sūt in regno celorū. Item Matth. vij. ca. in trāsfiguratiōe domini apparuerūt moyses ⁊ helias cuz eo loquētes: si damnati fuissent in trāsfiguratione illa nō affuissent. In sup luce. xvj. lazar' mortuus portatus est ab angelis in sinū abrae. Tertio adhuc manichei legē veterē datam eē a principe tenebrarꝝ ⁊ malam esse. Cui errori occasionem dedit ꝑmo legis grauitas. Visū est eñ alicui quibꝰ nō fuisse deū benignū q̄ tam graue onus populo imposuerit. Ad qō dicēdū q̄ cozda iumentorū erecta erant per ꝑsumptionem. Nam docebant Exodi. xviij. ca. Nō deest qui implear: sed deest qui iubeat. Et Exodi. xxiiij. ca. Respondit vniuersus populus simul cuncta q̄ locutus est dominꝰ faciem. ideo humiliādi erat graui onere legis vt ad auxiliū gratie currerēt. Secūdo dedit occasionez huic errori iusticia q̄ puniebanť criminosi. vnde dicūt non fuisse deum benignū q̄ legem tam crudelē dedit. Ad qō dicendū q̄ cum pncipium sapiētie sit timor dei vt scribitur ℘uerb. j. ca. ꝓfectio vero sapiētie sit amor dei. ꝑma lex debuit inchoare a timore malos acriter puniēdo secūda lex debuit sapiētiam ꝑficere cuz amore multis amonitionibꝰ et

ꝓmissionibus ⁊ beneficiorū exhibitionib⁹ inci
tando. Tertio huic errori occasionē dedit ver=
bum apostoli ad Roma. vj. ca. vbi ait. nunc so
luti sumus a lege mortis: et vocat ab apostolo
lex vetus lex mortis. Ad qō dicēdū q⁹ lex mor
tis fuit suis trāsgressorib⁹: sed lex vite fuit inten
tione dantis: sed lex mortis vitio trāsgredientī
vnde subdit apostolus. Quid ergo dicem⁹: lex
peccatū est absit. Sunt ⁊ alij manicheorū erro
res ridendi: quos causa brevitatis omittimus
Si quis autē de illis pleni⁹ edoceri velit legat
sūmam de vtutibus ⁊ ibi materiā istaz bene co
ꝓsecꝫ digestam inueniet. ¶ Tertiū dubiū fu
it: Que fuerūt media ad penitentiā ⁊ conuersi=
onem augustini cooperātia. Et dicim⁹ q⁹ tria:
primū fuit pie matris lachrymosa oratio. Secū=
dū ambrosij facūda ꝑdicatio. Tertiū exemplo
rum ꝓuocatio. ¶ Primuz fuit pie matris lachry
mosa oratio. Ipe nanqꝫ in ꝓuincias africe ciui
tate vero cartaginēsi ortus honestis parentib⁹
genitus ē ex patre scz patritio: matre vero mo=
nicha nuncupata: hec religiosa valde: ⁊ in chri
sti amore fundata plurimū flebat ꝓ filio: ⁊ ip=
sum ad vnitatē fidei reducere satagebat. Qua=
dam autem vice ⁊ ipe in libro cōfessionū testat
mater illa sancta vidit se stare in quadam line li
gnea lz tristem: ⁊ quidaz ei pulcherrimus iuue
nis astitit ⁊ causaz tante tristicie req̄siuit. Que
cum diceret ꝑditionez filij mei augustini deplo
ro. Ille respondit: esto secura: quia vbi tu ibi il
le: ⁊ ecce continuo filiū suuz iuxta se stare vidit
hec post dum augustino retulisset. Ille ait falle
ris mater non tibi sic dictū est. Sed vbi ego ibi
tu. ecōtra illa dicebat. Non fili mihi dictum est
vbi ille ibi tu. Sz vbi tu ibi ille. Rogabat ergo
sedula mater quasi importuna quendaz episco
pum vt ꝓ suo filio intercedere dignaretur. Cui
tanta quodāmodo importunitate deuictus ꝓ=
phetica voce respondit: vade secura quia im=
possibile est vt filius tantarū lachrymarum pe=
reat. De ipa itaqꝫ referre possumus illud quod
christus in ymone qui legitur i festo beati iaco
bi maioris dixit. non sentiebat inquit illa sicut
cetere matres que corpus natorum amant ani=
mā autem contēnunt. Desiderāt enim illos va
lere in hoc seculo: et non curāt quid in alio sint
passuri. Alij militias filijs ꝓuidēt alij honores
⁊ nemo filijs ꝓuidet dominū: ꝑditionem illoꝝ
cum magno ꝓcio cōparāt: ⁊ salutē illis nec do=
no accipe volūt. Si vident illos pauperes tri=
stantur ⁊ suspirāt. Si aūt viderint peccātes ne
mo tristat. vt ostendāt q⁹ corpoꝝ sūt parentes
nō aiaz. hec ille. Dcōm mediuz qō cōcurrit ad
penitentiā ⁊ ꝙuersionē augustini fuit ambrosij
facūda ꝑdicatio. Cū em̄ augustin⁹ apud carta=
ginē multis annis rethoricaz docuisset occulte
matre nesciēte romā venit: ⁊ ibidē multos disci
pulos cōgregauit: his tēporibus mediolanen=
ses a synaco ꝓfecto romanoꝝ petiere sibi docto
rem in rethorica destinari. Erat ibi tūc ꝓsul vir
dei ambrosi⁹ ⁊ ad ꝓces mediolanēsiū illuc mit=
titur augustin⁹: mater autē eius quiescere non
valens cū multa difficultate ad eum venit: ⁊ ip
sum iā nec vere manicheū: nec vere catholicuz
reperit. Cepit autē augustin⁹ beato ambrosio
adherere ⁊ eius ꝑdicationes frequēter audire
Erat em̄ in ꝑdicatione satis suspēsus ne q̄d cō=
tra ipam manicheoꝝ heresim vel ꝓ ipa dicere
tur. quadā vice cōtra illū errorē ambrosi⁹ dili=
tius disputauit ⁊ ipm aptis rōnibus ⁊ auctori
tatibus ꝓfutauit: ita vt errora corde augustini
penitus pelleret. Tertiū mediū qō cōcurrit ad
penitētiā ⁊ cōuersionē augustini dicit exēplo=
rū ꝓuocatio ⁊ inflāmatio. Cū em̄ sicut ipe nar
rat in lib. cōfessionū iam via xp̄i sibi placeret ꝙ
per ipam angustā adhuc ire pigeret imisit dn̄s
in mētē eius vt ad simplicianuz in quo lucebat
gratia diuina pgeret vt sibi estus suos cōferēti
pferret q̄s esset aptus modus ambulādi in via
dei in qua alius sic ibat: displicebat em̄ ei quic=
quid agebat in seculo ꝓ dulcedine dei ⁊ decore
domus eius quā dilexit. Simplician⁹ autē ce=
pit eum hortari ipe quoqꝫ cepit seipm hortari
ac dicere. Quot pueri ⁊ puelle intra ecclesiam
deo seruiūt. tu nō poteris q⁹ isti ⁊ iste? an vero
isti ⁊ iste in seipis possunt ⁊ nō in deo suo: quid
in te stas ⁊ nō stas: proice te in euz ⁊ excipiet te
sanabit te. Inē horꝝ colloquia memoria victo=
rini i mediū venit: vñ exhilarat⁹ simplicianus
narrat Qualiter idē adhuc gētilis ob sui sapiē
tiā rome qō maximū erat tunc statuā meruisset
Et qualiter se sepius christianū dicebat: cui cū
simplician⁹ diceret: non credo nisi videro te in
ecclesia: ille iocādo dicebat: nūquid parietes fa
ciunt hominē christianū: tandez dum ad eccle=
siam venisset ⁊ ei tanqꝫ verecūdo occulte liber
vbi erat symbolū fidei ad legendū datus fuisset
ille in altū ascēdit ⁊ alta voce ꝓnūciauit Tunc
etiaz ab africa quidā amicus augustini nomie
pontianus supuenit ⁊ vitā ⁊ miracula ip⁹ ma
gistri antonij qui nup in egypto sub Cōstātino
imperatore defunctus fuerat recitauit. horꝝ ex
emplis augustinus vehemēter exarsit: ita q⁹ so
ciū suū alipiū tā vultu q̄ mēte turbat⁹ inuasit
⁊ fortiē exclamauit. Quid patimur q̄d audim⁹
Surgūt indocti ⁊ celū rapiūt ⁊ nos cuz doctri
nis nostris i infernuz demergimur: ⁊ accurrēs
in quendam hortum sub quadam ficu se ꝓiecit
vt ipe narrat in lib. confessionum ⁊ amarissime
flens lamentabiles voces dabat. Cū autē ama

rissime fleret audiuit vocem dicentē sibi. Tolle lege: aperuitq; statim codicē apostolicū ⁊ coniectis oculis ad primū cap̄. legit. induimini dominū ihm xp̄m. ⁊ statim ab eo oñes dubietatis tenebre diffugerūt: interim autē tam vehementissimo dolore dētiū torq̄ri cepit: vt fere ad credendam opinionē cornelij pbi succēderet q̄ sūmū bonum anime in sapiētia: sūmū vero bonū corporis in nullū sentiendo dolorē posuerat. tā vehemēs aūt ille dolor fuit q̄ etiā loquelā amisit. Quo circa vt i li. cōfessionū refert in tabulis cereis scripsit vt oñes p eo orarēt vt dolorē illum deus mitigaret: ipe vero cum alijs genua flexit ⁊ subito sanū se sensit. insinuauit ergo per litteras sancto viro ambrosio votū suū vt moneret quid sibi de libris sanctis legenduz esset: quo acrior fieret fidei xp̄iane: at ille iussit Esaiā pphetam ea q̄ euāgelij ⁊ vocationis gentium pnunciator apertior videatur. Cuius pncipiuz cum Augustin⁹ non intelligeret totū aliud tale esse arbitrans distulit vt illud relegeret cū i scripturis sanctis magis exercitatus esset. Adueniente vero paschali tempore Augustin⁹ cum esset annorū triginta cum filio suo a deo dato puero valde ingenioso: quem Augustin⁹ in sua adolescentia dū adhuc gentilis ⁊ philosoph⁹ esset genuerat: necnon cū alipio suo amico sacrum baptisma suscepit: de hac Augustini conuersione scripsit sanct⁹ datius episcop⁹ mediolanēsis li. j. sue cronice. ca. x. de quo datio gregor⁹ memi nit in libris dialogorū. Tunc in illo baptismate ambrosi⁹ cepit. Te deū laudam⁹. ⁊ Augustin⁹ respondit. te dominū cōfitemur. Et sic ipi duo hūc hymnū alternatim cōposuerūt: ⁊ vsq; in finem decātauerūt: ptinus aūt in fide catholica mirabiliter ꝓfirmat⁹ spem omnē quā habebat i hoc seculo dereliq̄t: ⁊ scholis quas regebat abrenūciauit. o miranda dextre dei excelsi mutatio q̄ augustinū nō solū de tenebris eduxit in lucem s̄ illū lumiare grāde i sua eccl̄ia p̄fecit.

De humili penitentia et singulari doctrina atq; integritate vite beati Augustini. Cap̄m. ii.

Secūdum mysterium declarandū de beato Augustino dicitur cōmendatio. Cōmendat quidem maxime de tribus.

¶ Primo de penitentie humilitate.

¶ Secūdo de doctrine singularitate.

¶ Tertio de vite integritate.

¶ Primo cōmendat de penitētie humilitate. nam ꝛ peccata grauia amarissime defleuisset: tamen ex ipa hūilitate de peccatis q̄ nos minima reputamus in lib. cōfessionū deo se dolenter accusat. Sicut de eo q̄ cū puer esset lūdebat ad pilam cū ad scholas ire deberet. Itē de eo q̄ non volebat legere vel addiscere nisi vi a parentib⁹ vrgeret. Itez de eo q̄ fabulas poetarū sicut fabulā enee cū adhuc eēt puer libenter legebat: ⁊ didonē mortuā ꝓpter amorē plorabat. Itē de hoc q̄ de celario vel mēsa parentū aliq̄ furabatur vt pueris ludentib⁹ daret. Itē de eo q̄ in ludos puerorū fraudulētas victorias exercebat. Item de eo q̄ pira de quadā arbore vicina vicinee sue cū esset annorū sedecim furat⁹ fuerat. Accusat etiā se ꝺ eo q̄ aliquādo nimis libēter canē vidit currentē. Et de eo q̄ p agrū transiēs venatione libēter ꝓspexit: ⁊ de eo q̄ domi existēs aranceas museas suis retib⁹ capientes nimis attente ꝓspexit. Ideo aūt de his corā dño cōfitebat vt ipe dicit. Quia aliquādo a bonis meditationib⁹ auertunt ⁊ orationes interrūpunt. Si q̄s ꝺo feruorē cōpunctiones deuotionē ꝙ tritionē augustini penitē. is plene scire desiderat legat libros cōfessionū q̄ vndiq̄ resonāt liquefactionē cordis ipius. Secūdo cōmendat augustinus de doctrine singularitate. Q; singularis ⁊ excellentissim⁹ fuerit in doctrina ostendūt nobis libri q̄os cōposuit: sed ad eius gloriā accedit alioꝝ sanctoꝝ doctoꝝ testimoniū: qui ꝺ augustino loquētes ipm copiosissimis laudibus attolunt. Unde ꝓsper in lib. de vita cōtemplatiua inq̄t Augustin⁹ episcop⁹ acer erat ingenio suauis eloquio: secularib⁹ litteris perit⁹: i ecclesiasticis laborib⁹ studiosus: in quotidianis disputationib⁹ clarus: in oñi sua actione cōpositus: in q̄stionibus soluēdis acutus: in cōuincēdis hereticis circūspect⁹: in expositiōe fidei nostre catholicus: in explanādis scripturis canonicis caut⁹. Quē in libellis meis p possibilitate mea sum secut⁹. Et Anselm⁹ in ꝓlogo monologioñ. nihil potui inuenire nec dixisse qō non catholicoꝝ patꝝ ⁊ maxime beati augustini dictis cohereat. Et policrates lib. ij. c. xvij. narratiōis auctorē magnū teneo Augl. Et possidonius. augustin⁹ sapie lumē p̄fulgidū ꝓpugnaculū veritatis omnes ecclesie doctores tā ingenio q̄ sciētia vicit. Incōparabiliter florēs tam ꝺctutum moribus q̄ influētia doctrinarū. Hugo in didascalō. lib. iij. ⁊ Jsiō. lib. vj. ethimo. De nostris apud grecos origenes in scripturarū labore tam grecos q̄ latinos operꝝ suoꝝ numero superauit: deniq̄ hieronym⁹ sex milia librorꝝ ei⁹ legisse fatet: horꝝ tamē oīuz studia augustin⁹ ingenio ⁊ sciētia sua vicit. nam tāta scripsit vt diebus ac noctib⁹ nō scribere quisq̄ valeat libros suos: sed nec legere quidez occurrat. Et egesippus in ꝓlogo libri de floribus paradi

si. Inter magnos et egregios catholice doctores ecclesie ꝑclarum fuisse ⁊ esse augustinuz ꝙs ignoret? quē cum diuina ⁊ humana eruditiōe mirabilē diūes orthodoxi in toto terrarū orbe venerantur: precipue cuz apostolice sedis antistites scripta eius sua probabile auctoritate firmantes: tanto maiore studio semp amplexi sūt quāto ampliore solatio eis vsuros se fuisse testātur. Et cassiodor⁹ in ꝓlogo sup psalteriuz. Ad Augustini facundissimi patris cōfugi opulentissimā lectionē: quo circa memor infirmitatis mee mare ipius quorundā psalmoꝝ fontib⁹ ꝓfusum: diuina misericordia largiēte in riuulos vadosos cōpendiose breuitatis deduxi vno codice tot diffusa cōplectens quot ille in decades ꝙndecim mirabiliter explicauit. Sed vt ꝙdam de homero ait. Tale est de eius sensu aliꝙd subripere quale herculi clauā de manu tollere. Est enī frāz omniū egregius magister decurrēs tā ꝓ fons purissimus nulla fece pollutus. Sed in integritate fidei pseuerans: nescit hereticis locum dare: vnde se possint aliqua colluctatione defendere. Totus catholicus. tot⁹ ortodoxus inuenit: ⁊ in ecclesia dñi suauissimo nitore resplēdēs: supni luminis claritate radiat. Et haymo in cōmētario super secūda epla ad Corinthios ꝺm beatū augustinū: necesse est ad altiora cōscēdere: ⁊ ꝓfundiora scrutari: qui in lucidandis ꝙstionibus oīes doctores excellit. Et itez haymo ibidem. Sicut sol in lumine excedit omnes planetas: ita augustin⁹ omnes excessit in sacris exponendis scripturis. Et volusian⁹ cui augustin⁹ epas scꝑsit. Legi dei deest quicꝙd Augustin cōtigerit ignorare. Et Greg⁹ in epistola ad innocentiū ꝓfectuz africe. Ꝙ expositionē sancti iob vobis trāsmitti voluistis: vestro studio cōgaudemus: sed si delitioso cupitis pabulo saginari: beati Augustini cōpatriote vestri opuscula legite: ⁊ ad cōparationē illius siliginis nostrū furfurē non queratis. Et idem in registro legit ꝙ beatus augustin⁹ nec cuz sorore habitare cōsenserit dicens. Que cū sorore mea sunt sorores mee nō sunt. docti ergo viri cautela magna nobis debet esse instructio. Et hiero⁹ in li. ꝺ duo decim doctoꝝ. Augustin⁹ eps volans ꝑ mōtium cacumina: quasi aquila multa celoꝝ spatia terrarūꝙ situs ⁊ aquarū circulū claro ꝺmone ꝓnunciauit. Et idem in epla ad augustinuz duob⁹ libellis tuis eruditissimis: ⁊ ois eloquētie splendore fulgentib⁹ respondere non potui. Certe quicꝙd dici potuit: ⁊ assum ingenio ⁊ de scripturaꝝ hauriri fontibus a te positum est atꝙ disertum: sed queso reuerentiā tuaz parūper patiaris me tuū laudare ingeniū. Sunt et alia tam hieronymi ꝙ alioꝝ doctoꝝ testimonia de laudibus augustini que nos breuitatis causa ꝓtransimus. Tertio cōmendatur augustinus de vite integritate: post cōuersionē ꝙdem integerrimā vitam atꝙ sanctissimā duxit: nā e mediolano discedens assumptis secum nebridio ⁊ euodio matre ad africam remeabat. Sed cum essent apud hostiā tibernia: pia mater eius defuncta est: post cuius mortē reuersus est augustinus ad agros ꝓꝓios: vbi cū his qui sibi adherebāt ieiunijs ⁊ orationib⁹ deo vacabat scribebat libros ⁊ indoctos docebat. Fama āt ei⁹ vbiꝙ defundebaꝫ ⁊ i omnib⁹ libris suis ⁊ actibus admirabilis habebaꝫ. Refugiebat aūt ad aliquā ciuitatē accedere que careret episcopo: ne ipm in predicto officio occupari cōtingeret. Eodē tēpore apud hyponem erat ꝙdā vir magnarum opum: qui augustino misit ꝙ si ad eū accederet ⁊ verbum ex ore suo audiret seculo renunciare posset. Ꝺ augustinus vbi cōperit: illuc concitus iuit. audiēs autē valeri⁹ hyponē sis episcop⁹ famā eius ipm plurimū retinentez in ecclesia sua ꝑsbyteruz ordinauit: nōnullis ꝙdem lachrymas suas supbe interꝑtātibus: ⁊ tā ꝙ eum cōsolantibus: ⁊ dicentibus quia ⁊ loc⁹ ꝑsbyterij ꝛ ipe maiori dignus eēt appropinquaret tamē episcopatui. Qui statim monasteriuz clericoꝝ instituit. Et cepit viuere ꝺm regulam sub sanctis apostolis cōstitutam vbi nullus aliquid ꝓprium habebat: sed oīes in cōmuni viuebant. De cui⁹ monasterio decem episcopi fuerūt electi. Fratrib⁹ autē suis quos canonicos regulares vocauit regulā tradidit sub qua militant ꝑdicatores heremitani: seruite: ordo sancte brigide: ordo sancti hieronymi: ordo sancti Johānis hierosolomitani: ordo sācti antonij: ordo cruciferoꝝ. Cum vero valerius episcop⁹ esset grecus: ⁊ minus in latina lingua ⁊ litteris doct⁹ augustino potestatez tribuit: vt ꝓtra morem orientalis ecclesie coraz se in ecclesia predicaret: vnde cum epi cōtradicerent ille deꝰ non curabat: dūmodo per eū fieret: quod per se fieri nō valebat. Eodē tēpore ꝑsbyterꝝ fortunatū manicheū ⁊ alios hereticos: ꝑcipue rebaptizatos donatistas ⁊ manicheos ꝓuicit abstulit et fugauit. Cepit aūt beat⁹ valeri⁹ formidare ne sibi augustin⁹ tolleret ⁊ ab alia ciuitate i epm peteret: nā sibi aliqñ ablat⁹ fuisset: nisi cū ad locū secretū transire curasset: ita vt inuenire minime potuisset. impetrauit igit ab archiepo cartaginensi: vt ipe cederet: ⁊ augustinū hyponēsi ecclesie ꝑficeret i epm. ꝙ cū ꝺ augustin⁹ omnimode recusaret: cōpulsus tñ succubuit ⁊ epat⁹ curam suscepit. Ꝺ in se postea fieri non debuisse vt suo viuente epo ordinaret: ⁊ dixit ⁊ scripsit ꝓpter ꝓcilij vniuersalis ꝓhibitionē Quā post

modū ordinat⁹ didicit: q̄ sancte in ep̄atu se habuit videre poter⁊ i legēda. in dieb⁹ aūt ei⁹ vandali totā africe puinciā occuparūt: vastantes oīa: nec parcētes sexui ordini vel etati. Et vt plerīq; tradūt vandali poloni eē credunt a flumine vādalo polonie dicti. in li. ꝟo histozie hispanie scribit. Q tpe agenozici reg⁊ vādalozuz facta ē ab ipo grauis ecclesie p̄secutio in hispania ⁊ africa. nā multos martyres fecit: p̄fessozibusq; linguas abscidit: q̄ vt Jsidoz⁹ narrat abscissis linguis p̄fecte loq̄bant. ⁊ de his fit mentio. C. ō offi. p̄fec. p̄tozio africe. cū tādē vandali ad hyponēsem ciuitatē veniss̄ent: Aug⁹ ꝙuocatis fratribus dixit. Ecce rogaui dn̄m vt aut nos ab his piculis eruat: aut patientiā tribuat aut me de hac vita suscipiat ne tot calamitates vidē cōpellar. Et ecce tertiū q̄ petijt obtinuit Tertio nanq; obsidionis mense febzibus laborans lecto decubuit in quo septē psalmos cū lachzymis legēs: sūptaq; eucharistia: reuerēdissime integro aspectu atq; auditu cozā posit⁊ fratribus ⁊ ozantibus migrauit ad deū anno etatis sue. lxxvj. ep̄atus ꝟo sui. xlv.

De miraculis ⁊ trāslatione cozpis beati augustini: ō quo fit officiū duplex in ecclesia. Caplm. iij.

Certiū mysteriū declarādū de beato augustino dicit magnificatio· placuit q̄dē oipotenti deo hūc sanctū magnificare p̄cipue in tribus.

¶ ꝑimo in miraculoz rutilatione.

¶ Scdo in cozpozis trāslatione.

¶ Tertio in officij celebzatione.

¶ ꝑimo magnificauit eū de⁹ in miraculoz rutilatione. Naz in vita ⁊ in morte miraculis claruit. Jn li. nāq;. xxij. de ci. dei. dicit de se nomē ex hūilitate nō exprimens Scio ep̄m semel p⁊o adolescēte quē nō vidit ozasse illūq; illico demonio caruisse. Cū etiā q̄dā infirm⁹ incidi deberet ⁊ de ei⁹ morte ob incisionē plurimū timeret cū infirm⁹ cū multis lachzymis deū exozasset: cuz eo ⁊ p eo augustin⁹ ozauit: ⁊ sine aliq̄ incisiōe integrā sanitatē recepit. ō et alia in vita sua facta legunt. post mortē ꝟo cōpertū ē illū miraculis plurimis cozuscasse. Ex q̄bus aliq̄ enarrabim⁹ ¶ Solendinari⁹ q̄dā in beatū augustinū speciale deuotionē habēs: cū quādā infirmitatez q̄ ōz flegma salsū in tibia patereť: beatuz augustinū deuote in sui adiutoziū inuocabat. Cui p vi sum sanctus augustin⁹ apparuit: ⁊ tibiā manu palpās integre restituit sanitati: q̄ excitat⁹ se liberatuz inuenit: ⁊ deo ⁊ beato augustino gr̄as reddidit. Quidā puer cū vitio lapidis p̄mereť ⁊ de ꝙsilio medicoz incidi deberet: mater pueri mortis sibi timēs periculū beatū augustinuz deuote i sui filij subsidiū inuocauit. Statimq; fusa oratione vrinā cū lapide emisit: ⁊ plenā sanitatē recepit. ꝑ⁊epositⁿ cuiusdā ecclesie in beatū augustinū multā deuotionē habens: cū per tres annos grauē infirmitatē passus fuisset: ita vt de lecto surgere nō valeret aduenientē solennitatē beati augustini cuz iā in ei⁹ vigilia ad vesperas pulsareť ad rogandū sanctū augustinuz tota deuotiōe se ꝓtulit Cui in albis sanct⁹ augustin⁹ apparēs dixit. Ecce assum totiēs ad te vocatus: surge cito ⁊ celebza mihi officiū vesperti nū. Qui sanus surgēs cūctis stupentib⁹ ecclesiam intrauit: ⁊ officiuz deuote peregit. ¶ Scdo magnificauit deus beatū augustinū i cozpozis trāslatiōe. Naz postq̄ gens barbara africam occupauit fideles cozpus augustini ceperūt: ⁊ ip̄m in sardiniā transtulerūt. Transactis autez ab eius obitu annis ducētis octoginta. Lupā dus deuotus longobardoz rex audiens sardiniā a sarracenis depopulatā solēnes illuc nūcios misit vt doctozis sancti reliquias papiaz deferrent Qui magno p̄cio dato cozp⁹ sācti augustini tulerūt. ⁊ vsq; ianuā portauerūt. Q deuotus rex audiēs vsq; ad p̄dictā ciuitatē cum magno gaudio eidē obuiauit ⁊ reuerenter excepit Cū aūt mane vellēt cozp⁹ illud deducere: nullo modo moueri potuit: donec rex votū emisit q̄ si se inde deduci p̄mitteret: ibidez in suo noiee ecclesiā fabzicaret: cū aūt votū fecisset statim sine difficultate inde deductū est. Rex aūt q̄ voue rat impleuit. Et ibidē i honoze beati augustini ecclīaz fabzicauit Jdē miraculū die sequenti in quadā villa ep̄at⁹ terdonenſ q̄ ōz caselle ꝓtigit Et eo mō ibidē in honoze beati augustini ecclesiā fabzicauit. Jnsup villā ip̄az cū oīb⁹ appendi tijs ꝙcessit fuiētib⁹ eccl'ie sancti augustini ꝑpetuo possidēdā. Sicq; cū magno gaudio papiā deducit: ⁊ in eccl'ia sancti petri q̄ celū aureū ōz honorifice collocať ¶ Tertio magnificauit deus beatū augustinū in officij celebzatiōe. Nam nō nisi deo inspirāte factuz ē vt ecclesia statuit vt officiū q̄ttuoz doctoz p̄ncipaliū Augustini videlz hieronymi ⁊ ambrosij atq; gregozij solēniter seu duplicit celebzareť: sic̄ ptz li. vj. de reliquijs ⁊ veneratiōe sanctoz in. c. gl'iosus de⁹. Jgit augustinū doctozē magnū veneremur in terris: vt sic p illi⁹ merita cuz ipo regnare possimus in celis. Ubi xp̄o ibu fruemur cū gaudio q̄ ē benedictus in secula seculoz. Amen.

Sermo. lvj. de btō hieronymo: qui gl'iam ingentē adeptus ē ꝓpter scientiam penitentiā ⁊ patientiā.

Beatificauit illū in glia ⁊ circūcinxit illū zona glorie. Scribūt h ꝓba Ecci. xlv. c. Nescio q̄ copia ⁊ facultate dicēdi laudes hieronymi glorioſi perorari poſſint q̄ tū doctrine vbertate: tū eximie ſanctitatis merito admirabilē ac venerādū ſe cūctis mortalibus p̄bet. Is nanq̄ ē quē ecclēſia ſancta dei p̄clariſſimū ꝓfitatis doctorē fatet: eiuſq̄ ſcripta roborat cōfirmat atq̄ comprobat ⁊ acceptat: ſicut ptz. xv. di. decretoruz ca. ſācta romana eccl'ia. Is eſt q̄ in toto orbe a cūctis fidelib⁹ ſūma ⁊ ſingulariſſima deuotiōe colit: cui⁹ nomē latitudis terre cōpleuit. Is denicq̄ ē q̄ inter angelorū choros ñ mediocri glia fulget in regno celoꝝ quē de⁹ benedict⁹ ſtola immortalitatis decorauit. Quis igit audebit de hieronymo nō niſi balbutiēdo loqui. Verūtamen vt debito ſatisfaciā: cuz in ſolennitate ipi⁹ de eo verba facere opus ſit: cum omni qua poterimus affectione de illius gloria tractabim⁹: de qua dicuntur verba ꝓpoſita. In quibus exp̄imit magnitudo glorie hieronymi quaz aſſecutus eſt tam in beata vita q̄ etiam in p̄ſenti ſeculo. Quare autem hieronymus ſit adeo glorioſus effectus. Triplex pōt ratio aſſignari.

¶ Prima dicit ſcientie.

¶ Secunda patientie.

¶ Tertia penitentie.

Qualit ſcientia hieronymi fuit a magiſtris eū docētib⁹ cauſata ⁊ q̄ ſimul cū illa habuit ſcientiā infuſam. ⁊ qualiter alios doctores ſuperauit in notitia diuerſoꝝ ideomatuz ⁊ multitudine hiſtoriaruz ⁊ in vtili ſcripture tranſlatione. Caplm. I.

Prima rō quare hieronym⁹ glorioſus effect⁹ eſt: ⁊ nomen grāde ſibi vendicauit in celo et in terra dicit ſcientie: nam effulſit in eo ſcientia rerum humanaꝝ ⁊ diuinarū. Et illa ꝓbo ⁊ litteris cōmunicauit. hinc Dañ. xij. ca. ſcribitur. Qui docti fuerint fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti: ⁊ qui ad iuſticiā erudiunt multos: q̄ ſi ſtelle in perpetuas eternitates. Verūtamē in hac parte tria ſe ingerunt dubia declaranda.

¶ Primū vtꝝ ſcientia beati hieronymi fuit in eo a magiſtris eū docentibus cauſata.

¶ Secōm vtꝝ ſcia hieronymi fuit acq̄ſita.

¶ Tertiū vtꝝ ſcia hiero. fuit excellentiſſima.

¶ Ad p̄mū dubiū rñdere poſſum⁹ q̄ ſcia hieronymi fuit in eo cauſata a magiſtris cū docentib⁹ Nā vt colligit ex dictis ei⁹ in libro de viris illuſtribus: cuz ipe genit⁹ eſſet patre euſebio. xxvj anno imperij magni Cōſtantini: in oppido ſtridonio q̄ a gothis euerſū dalmatie quōdā pannonieq̄ finium fuit cū parētibus in puericia veniens romā: viris inſignib⁹ tradit inſtruendus: nā in grāmatica donatū habuit p̄ceptorē in rethorica victorinū. Qtuz vo in diſcendo laborauerit: ipe aſſerit in ep'la ad occeanū: vbi ſcribit. Cū eſſem iuuenis nimio feruebā amore diſcēdi: nec iuxta quorūdā p̄ſūptionē ipe me docui: apollinarē audiui anthiochie frequēter et colui. Jā canis ſpargebat caput ⁊ magiſtr⁹ potius decebat q̄ diſcipulū: perrexi tū alexādriā audiui didimū i multis quib⁹ gras ago: q̄ q̄ neſciebam didici: ⁊ q̄ ſciebā illo docente nō ꝓdidi: veni rurſus hieroſolymā ⁊ bethleē: q̄ laboze: q̄ p̄cio baraniā nocturnū habui p̄ceptorē. Timebat em̄ iudeos: ⁊ alter⁹ mihi exhibebat nicodemū. Et in ep'la ad ruſticū monachū inq̄t. Cuz eſſem iuuenis: et me ſolitudinis deſerta vallarent incentiua vitioꝝ: ardorēq̄ nature ferre nō poterā. Quā cū crebris ieiunijs frangerē: mēs tñ cogitationib⁹ eſtuabat: ad quā hebdomadā cuidā fratri qui ex hebreis crediderat me in diſciplinaz dedi: vt poſt quintiliani acumina. Ciceroniſq̄ fluuios grauitatēq̄ frontonis ⁊ leuitatem ꝓlinij alphabetū diſcerē ſtridētia anhelantiaq̄ verba meditarer: q̄d ibi laboris ſūpſerim: quid ſuſtinuerim difficultatis: quotiens deſperauerim: quotiēſq̄ ceſſauerim: ⁊ cōtentione diſcendi rurſus inceperim teſtis eſt cōſcientia tam mea: q̄ paſſus ſum q̄ eoꝝ qui me ſū vitā duxerūt: ⁊ gras ago dño q̄ de amaro ſēmine lrāꝝ dulcedinis fructus capio. h ibi ꝓperrexit etiā cōſtantinopolim vbi audiuit gregoriū nazāſenū: vt ipe teſtat in tertio Eſaie explanationū libro. Cuz obuiare q̄s pt q̄ vn⁹ hō ailū docere nequeat. dicit nāq̄ dñs Mat. xxiij. c. Nolite vocari rabbi vbi dicit glo. hiero. ne diuinū honorē hoīb⁹ tribuat]. eē g̃ magiſtr⁹ ptinet ꝓprie ad diuinū honorē. Cuz docere ē ꝓpriū magiſtri: hō ergo nō pōt docere. Cuz hoc ē ꝓpriū dei Rñdet Tho. j. par. q. cxvij. Q circa hoc diuerſe fuerūt opiniones. Auerrois em̄ in cōmēto tertij de aīa poſuit vnum intellectū poſſibilē eſſe oiuz hominū. Et ex hoc ſequerēt q̄ eedem ſpecies itelligibiles ſūt omniū hominū. Et ꝓmo h ponit q̄ vnus hō p doctrinā nō cauſat aliam ſciē. iā in altero ab ea quā ipe habet: ſed cōicat ei eandem ſciētiā quam ipſe habet p hoc q̄ mouet eum ad ordinandū fantaſmata i anima ſua ad h q̄ ſit diſpoſita conuenienter ad intelligibilem apꝛehenſionē Que quidem opinio quātū ad hoc vera eſt: q̄ eſt eadez ſciētia in diſcipulo

ꝛ magistro si ꝓsideret idemptitas ſm vnitatez rei scite. Eadē eīn rei veritas ē: quaz cognoscit ꝛ discipulus ꝛ magister. Ꝫz quātū ad ꝺ ꝙ ponit vnū intellectū possibilē oiuz hoiuz ꝛ eadez species intelligibiles differētes solū ſm diuersa fantasmata: falsa ē eiꝰ opinio. Alia ē opinio platonicoꝝ: q̄ posuerūt ꝙ scientia ineſt a p̄ncipio aiabus nr̄is p participationē formaruz separataꝝ: sicut etiam ponit .j. pte. q. lxxxiij. ꝺ aia ex vnione corporis impedit ne possit ꝓsiderare libere ea quoꝝ scientiā habet. Et ſm ꝺ discipulus a magistro nō acq̄rit scientiā de nouo: ſꝺ ab eo exercet ad ꝓsiderādū ea q̄ꝝ scientiā habet vt sic addiscere nihil aliud ē q̄ꝫ quodāmodo reminisci. Sed ꝺ falsum ē: qꝛ intellectꝰ possibilis aie hūane est in potētia pura ad itelligibilia. vt dicit Aristo. in tertio de aia. Et ideo aliter dicendū est. ꝙ docens causat scientiā in discipulo reducendo ipm de potētia in actuz sicut ꝺꝛ. viij. phisicoꝝ. Ad cuiꝰ euidentiā ꝓsiderandū est: ꝙ effectuū q̄ſūt ab exteriori p̄ncipio: aliq̄s est ab exteriori p̄ncipio tm̄: sicut forma domus causatur in materia solū ab arte. Aliquis aūt est effectus: qñq̄ꝫ q̄dem ab exteriori p̄ncipio: qñq̄ꝫ autem ab interiori: sicut sanitas causaſ in infirmo qñq̄ꝫ q̄dem ab exteriori p̄ncipio scz ab arte medicine: qñq̄ꝫ aūt ab interiori p̄ncipio. cuz aliq̄s sanaſ virtute nature. Et in talibus effectiꝰ duo ſunt attendenda. ¶Primo q̄dem ꝙ ars imitatur naturā in sua opatione Sicut eīn natura sanat infirmū alterādo: digerēdo: ꝛ expellēdo materiam q̄ causat morbū. ita ꝛ ars. Secūdo attēdē dū est: ꝙ p̄ncipium exterius scz ars nō opatur sicut p̄ncipale agens: ſꝺ sicut coadiuuans p̄ncipale agēs: qꝺ est p̄ncipiū interius: cōfortando ipm ꝛ ministrādo ei instrumēta ꝛ auxilia q̄ꝺꝰ vtaſ ad p̄ducendū. Sicut medicus ꝓfortat naturā ꝛ adhibet ei cibos ꝛ medicinas q̄bus natura vtaſ ad finē intentū. Scientia aūt acq̄riſ in hoīe: ꝛ ab interiori p̄ncipio: vt ꝓz in eo q̄ p inuentionē p̄priā scientiā acq̄rit. Et a principio exteriori: vt patz in eo q̄ addiscit. Ineſt eīn vnicuiq̄ hoīni quoddaz p̄ncipiū scientie scz lumen intellectꝰ agētis p qꝺ cognoscūſ statim a p̄ncipio naturaliter quedā vniuersalia principia omniū scientiaꝝ. Cuz aūt aliq̄s hmōi vniuersalia principia aplicat ad aliqua particularia: quoꝝ memoriā ꝛ experimentū p sensuz accipit: p inuentionē p̄priā acq̄rit scientiā eoruz que nesciebat ex notis ad ignota p̄cedēs. Vñ ꝛ q̄libet docens ex his q̄ discipulꝰ nouit: ducit euz in cognitionē eoꝝ que ignorabat ſm ꝙ dicit in p̄mo posterioꝝ: ꝙ oīs doctrina ꝛ oīs disciplina ex p̄existenti fit cognitiōe. Ducit autē magister discipulū ex p̄cognitis in cognitionē ignotoꝝ dupliciter. ¶Primo q̄dē ꝓponendo ei aliqua auxilia vel instrumēta q̄bus itellectus eius vtaſ ad scientiā acq̄rendā. puta cuz ꝓponit ei aliq̄s ꝓpositiones minus aduersales: q̄s tñ ex p̄cognitis discipulus dijudicare pōt: vel cū ꝓponit ei aliqua sensibilia exempla vel similia vel oꝓsita vel aliqua hmōi ex q̄bus intellectus addiscentis manuducit ad cognitionē veritatis ignote. Alio modo cū ꝓfortat intellectum addiscētis: nō q̄dē aliqua virtute actiua: q̄si supioris nature: qꝛ oēs intellectꝰ hūani sūt vnius gradus in ordine nature. Sed inquātū ꝓponit discipulo ordinē p̄ncipioꝝ ad ꝓclusiones: q̄ forte p seipm non haberet tantā virtutem collatiuā: vt ex p̄ncipijs posset cōclusiones deducere Et ideo ꝺꝛ in p̄mo posterioꝝ: ꝙ syllogismus est demōstratio faciens scire: ꝛ p hūc modū ille q̄ demonstrat auditorē scientē facit: homo ergo docens solūmodo exterius ministerium adhibet sicut medicus sanās. Sed natura interior est p̄ncipalis causa sanatiōis. Ita ꝛ interius lumē intellectꝰ est p̄ncipalis causa scientie: vtrunq̄ aūt boꝝ est a deo. Et ideo sicut de deo ꝺꝛ. Qui sanat oēs infirmitates tuas: ita de eo ꝺꝛ q̄ docet hominē scientiā inquantū lumen vultꝰ eius sup nos signaſ. ¶Scoz dubiū fuit vtꝝ scientia hieronymi fuit acq̄sita. Ad qō respondem⁹ ꝙ reperiunſ tria hoiuz genera: q̄dā habēt scientiā simpliciter acquisitam sicut hi q̄ ea q̄ humanā rōnem non trāscendūt inuestigādo ꝛ ab alijs audiēdo didicerūt. Tales fuerūt illi de q̄bus hieronymꝰ in epla ad paulinū ait. Legimꝰ in veteribꝰ hiſtoꝛijs quosdaz lustrasse puicias nouos adūsse populos maria trāsiſſe: vt eos quos ex libris nouerant coꝛā quoq̄ viderēt: sic pictbagoras mēfiticos vates: sic plato egyptū: ꝛ architā tarētinū eādemq̄ otā italie que quondā magna grecia ꝺicebaſ laboriosissime peragrauit: vt q̄ athenis magister erat ꝛ potēs cuiusq̄ doctrinas achademie gymnasia psonabant fieret peregrinus atq̄ discipul⁹: malens aliena verecūde discere q̄ꝫ sua impudēter ingerere. deniq̄ cū lr̄as toto q̄si oꝛbe fugiētes psequitur captus a piratis ꝛ venundaꝰ tyrāno crudelissimo: paruit captiuus vinctus et fuus. Tamē qꝛ pbus maioꝛ cmente se fuit Adfuus. Tamē qꝛ pbus maioꝛ cmente se fuit Adtitū liuiū lacteo eloquētie fonte manantē ex vltimis hiſpanie galliarūq̄ finib⁹ quosdaz venisse nobiles legimus. Et quos ad sui cōtēplationem romā non traxerat vnius hoīs fama pduxit: habuit illa etas inaudituz oībus seculis celebrandū miraculū: vt vrbē tantā ingressi alud pter vrbem q̄rerent. Apollini⁹ ille siue magus vt vulgus loquiſ siue pbus vt pictagoꝛici tradunt intrauit persas: ptrāsiuit caucasum

albanos: scitas: massagetas opulētissima indie regna petrauit ⁊ ad extremuz latissime phyſon amne trāsmisso puenit ad bragmanas vt hiarcam i trono sedentē aureo ⁊ dē tantali fonte potantē: intē paucos discipulos ō naſa: ō morib⁹ de cursu diez ⁊ siderū audiret docentē: inde p elamitas: babilonios: chaldeos: medos: assirios parthos: fenices: arabes: paleſtinos. reuersus alexādriā: puenit ethiopiam: vt gymnosophistas ⁊ famosissimā mēsam solis videret in sabulo. Inuenit vbiq; vir ille ꝙd discere: vt semp p ficiens semp se melioz fieret. Scripsit sup ō plenissime octo voluminib⁹ philostrat⁹. ō Hiero⁹ Qui ostēdit quāto labore ⁊ studio pictagoras ⁊ plato ac apollonius scientiā adepti fuerunt. Sunt ⁊ alij ꝙ scientiā habēt simplicit infusaz: sicut de apostolis diximus: quia spūsācto didicerunt omnē veritatē ad salutē necessariā. Terūj vero habēt scientiā acquisitā: ⁊ p̄ter illaz ad huc hñt sciaz infusā. hūj fuerūt doctoꝛes ecclie sancte: qui ꝛ humano studio liberales discipli nas didicerit: tamē de reb⁹ diuinis nō nisi a fōte spūssancti acceperūt tam multa tāq; stupēda que docuerūt ⁊ redegerūt in scriptis: ⁊ vt de ceteris taceamus inspiciāt libri quos Hierony. scripsit ⁊ aperte patebit ipm spiritusancto inspiratum locutū fuisse. ¶ Tertiū dubium fuit vtz scientia hieronymi fuit excellētissima: ⁊ ad hoc respondere possum⁹: ꝙ in tribus hieronymus alios doctoꝛes excessit.

¶ Primo in linguaz varietate.

¶ Scdo in historiaz multiplicitate.

¶ Tertio in trāslationis vtilitate.

¶ Primo fuit excellētissima sciētia hieronymi q̄ doctoꝛes alios supauit i linguaruz seu lrāz varietate. Fuit em̄ pitissim⁹ in lrīs latinis grecis ⁊ hebraicis. Vñ de eo sic scribit Aug⁹. Gā ctus hieronym⁹ psbyter greco latino ⁊ hebreo eloquio eruditus in locis sanctis atq; in lrīs sanctis vsq; ad decrepitā vixit etatez cuius nobis eloquiū ab oriente vsq; in occidentē instar solis lāpas resplēduit. Et Isid. in lib. ethi. ait. Hieronym⁹ triū linguaz perit⁹ extitit. cui⁹ interp̄tatio ceteris anteferē qm̄ ⁊ verboz tenatioꝛ est ⁊ pspicuitate sinie clarioꝛ atq; vtpote a xp̄iano interprete verioꝛ. in dialogo ꝓ̄o seueri sic ō hieronymo ꝺr. Hieronym⁹ p̄ter fidei meritū: dotē q; ꝺctutū nō solū latinis sed grecis atq; hebraicis lrīs instructus est: ita vt se illi in oīi sciētia nemo audeat cōparare. ¶ Scdo fuit excellens doctrina hieronymi in historiaz multiplicitate. Ob qd ipe i expositiōe danielis ꝓphete ait Ad intelligēdas extremas danielis ꝓtes multiplex grecoz historia necessaria est. Sutoꝛij videlicet ⁊ callinici: diodoꝛi: polibij: possidonij: theonis ⁊ andronici: iosephi quoq; ⁊ eoꝛū ꝙs ponit iosephus: nostriq; liuij ac põpei trogi: q̄ oēs extreme visionis narrant historiā. Et post alexandruz vsq; ad cesarē augustū Scelenci ⁊ antiochi syrie ⁊ egypti ac ptholomeoꝛum bella describunt. Et si qñ cogimur secularīū lrāz recoꝛdari: ⁊ aliqua dicere ex his que olim obmisimus: non nr̄e est volūtatis: sed grauissime vt ita dicam necessitatis vt pbemus ea que a sanctis ꝓphetis ante secula multa p̄dicta sunt tam grecoz q̄ latinoz ac aliarū gentiū lrīs ꝓtineri hecibi. vbi Hiero. ostēdit se historiaz noticiaz copiosissime habuisse. ¶ Tertio fuit excellens sciētia hieronymi in trāslationis vtilitate. Lucta nanq; volumina veteris testamēti p̄ius de greco: postea vero veratioꝛe editione ō hebraico trāstulit in latinū. Ex qua trāslatiōe lucet ecclesie dei veritas scripturaz sāctaz. oꝛdinauit insup officiuz ecclesiasticū: vt em̄ refert Jobes beleth. Cum olim vnusquisq; caueret qō volebat: theodosi⁹ imꝑatoꝛ rogauit damasū papaz vt alicui viro docto officiū ecclesiasticū cōmitteret oꝛdinandū. Qui sciēs hieronymū in oīi scientia sūmū: eidē officiū p̄dictum cōmisit. hieronymus itaq; psalteriū p ferias distinxit. Et vnicuiq; ferie nocturnū ꝓpzium assignauit ac gloria patri in fine cuiuslibet psalmi dicendū instituit. Deinde epl̄as ⁊ euangelia p anni circulum decantādas: ceteraq; ad officiū ptinentia p̄ter cantū rationabiliter oꝛdinauit misit qō fecerat de bethleē ad sūmū pōtificē ⁊ ab eo auctēticatū ꝓpetuo fuit ⁊ aꝓbatum.

De patiētia hieronymi in psecutionibus maloz clericoz et aliozum q̄ sibi inuidebāt ac hereticoꝛū quos cōuincebat. Caplm. ii.

Secunda rō qua re hieronymus gloriā grādē adept⁹ est ꝺr patiētie ꝓbat⁹ ꝙpe fuit ⁊ examinat⁹ in fornace psecutionū ꝙs iniuste passus ē: q̄ in triplici differētia distingui possunt scz.

¶ Clericoꝛum.

¶ Emuloꝛum.

¶ Hereticoꝛum.

¶ Primo passus est persecutiones clericoꝛum. Nā vt in sua legenda narrat: dum eēt annoꝛuz triginta ve. pauloplus, in romana eccl̄ia p̄sbyter cardinalis oꝛdinat⁹ ē. Aoꝛtuo ꝓ̄o liberio papa: hieronym⁹ dign⁹ sūmo sacerdotio ab oibus acclamabat. Sed dū quoꝛundā clericoꝛū et monachoꝛū lasciuiā increparet: illi nimiū indigniati insidias ei parauerunt: ⁊ p vestē mulierem: vt ait Jobes beleth turpiter est derisus.

Nã cũ hieronym⁹ ad matutinũ solito mozesur
geret vestẽ mulieris quã emuli iurta lectuz po
suerant reperit: suãq; credens esse induit 7 i ec
clesia sic ꝓcessit verisimile ẽ q; vestẽ illa aliquaz
ꝓformitatẽ ad vestem ei⁹ habuisset. Et in eccle
sia sic ꝓcessit: hoc aũt illi nequã faciebãt vt mu
lierẽ i thalamo habere crederẽt. Nõ ille videꝫ
locũ ire dare disposuit. Itaq; ex vrbe discessit:
7 de suo recessu sic ipe scribit in epla ad rufinũ.
Ad ense auguſto flatib⁹ ethereis cũ sancto vin
centio ꝑsbytero 7 adolescente fratre 7 alijs mo
nachis q̃ nũc hierosolymẽ cõmozanꝫ: nauem i
romano portu cõscendi: maxima me sanctozuz
frequẽtia ꝑsequente veni regiũ: in siculo litto
re paululũ steti: vbi veteres didici fabulas: 7 ꝑ
cipitẽ fallacis vlyxis cursũ: 7 sirenaz cãtica et
insatiabilẽ caribdis vozaginẽ. deinde vt ibidẽ
asserit ꝓrexit cipzũ: 7 post ꝓfectus ẽ anthiochi
am: depost mediã: inde intrauit hierosolymaz
inde cõscendit egyptũ: 7 tandẽ venit ꝓstãtino
polim ad gregozium nazanzenũ. ¶ Scdo pas
sus ẽ beatus hieronym⁹ ꝓsecutiones emulozũ
q̃ inuidia moti: suo labozi q̃ necessario 7 vtilis
simo: quẽ in trãslatione scripture subijt semper
detrahebãt. Nã plericq; damnabãt eũ qm̃ sup
flue egisset trãsferendo ea q̃ iam p septuaginta i
terꝓretes trãslata fuerãt: p q̃bus ipe dicit in p
logo in libzis paralipomenõ scribẽs ad croma
tium. Si septuaginta interꝓretuz pura 7 vt ab
eis in grecũ versa est editio: ꝑmaneret supflue
mi cromati eꝑ sanctissime atq; doctissime i
pelleres vt hebrea volumia latino ſmone trãs
ferrem. Nõ em̃ semel aures hominũ occupaue
rat 7 nascentis ecclesie roborauerat: fidẽ iustuz
erat etiã nr̃o silentio cõprobari. Nã vero cũ p
varietate regionũ: diuersa ferãt exemplaria et
germana illa antiquaq; translatio corrupta sit
atq; violata: nr̃i arbitrij putas aut plurib⁹ in
dicare q̃d verũ sit: aut nouũ opus in veteri ope
cudere: illudẽtibusq; iudeis comitũ vt ꝺr oculos
ꝓfigere. hec ibi. vbi ostendit q; translatio se
ptuaginta p multos corrupta fuerat. Insuper
7 sequit in eadẽ epla ostẽdẽs q; erat diminuta
inq̃t. Scripsi nup libzũ de optimo genere inter
ꝓetandi: ostendẽs illa de euãgelio Ex egypto
vocaui filiũ meũ. Et qm̃ nazareus vocabitur.
Et videbũt in quẽ cõpunxerunt. Et illud apo
stoli. Que oculus nõ vidit: nec auris audiuit:
nec in coz hois ascẽderunt: q̃ ꝓparauit de⁹ dili
gentib⁹ se: cetera q; his similia hebzeoz libzis i
uenire certe apli 7 euãgeliste septuaginta inter
ꝓetes nouerãt. Et vñ eis hec dicere q̃ in septu
aginta nõ habentꝫ. Christus de⁹ noster vtriuſ
q; testamẽti cõditoz i euãgelio ſm Iobez Qui
credit inq̃t in me sicut dicit scriptura: flumia ꝺ
vẽtre eius fluent aque viue: vtiq; scriptũ ẽ qꝺ
saluatoz scriptum esse testaꝫ. vbi scriptuz est se
ptuaginta nõ habent: apocrifa nescit eccl'ia ad
hebzeos ergo reuertendũ est: vñ 7 dñs loquit
7 discipuli exempla ꝓsumũt: hec pace veterum
loquoz: 7 obtrectationib⁹ meis tm̃ rñdeo: q̃ ca
nino dente me rodũt. Et in epla ad domniones
7 rogatianũ ita scribit. Quõ grecozũ hystorias
magis intelligũt q̃ athenas viderint. Et tertiũ
virgilij libzuz q̃ a troade leuchaten: 7 a croche
rauma ad siciliaz: 7 inde ad hostia tiberina na
uigarint. Ita sanctã scripturã lucidi⁹ intuebit
q̃ iudeam oculis cõtemplatus ẽ. Et antiquarũ
vbiũ memorias locozũq; vel eadez vocabula:
vel mutata cognouerit: vñ 7 nobis cure fuit cũ
eruditissimis hebzeoz hũc labozẽ subire vt cir
cũiremus ꝓuinciã quam vniuerse xp̃i eccl'ie so
nant. Fateoz em̃ mi domnion 7 rogatiane cha
rissimi nunq; me in diuinis voluminib⁹ ꝓpijs
virib⁹ credidisse: nec habuisse magistrã opinio
nẽ meã. Sed etiã ea de q̃b⁹ scire me arbitrabar
iterrogare me solitũ. Quãto magis de his sup
q̃b⁹ anceps eram. Venitq; cum a me super l'ris
flagitasset: vt vobis paralipomenõ latino ser
mone trãsferrem de tiberiade legis quendã au
ctoꝛẽ q̃ apud hebzeos admirationi habebatur
assumpsi. Et ꝓtuli cũ eo a vertice vt aiunt vsq;
ad extremũ vnguẽ. Et sic cõfirmatus ausus sũ
facẽ qꝺ iubebat. libere em̃ vob loq̃r: ita 7 gre
cis 7 i latinis codicib⁹ h̃ nominũ liber vitiosus
est: vt non tã hebzea q; barbara q̃dam 7 samari
tica noia cõgesta arbitrandũ sic. Nec l'ꝫ septua
ginta interꝑtib⁹ qui spũsancto pleni erant ea q̃
vera fuerunt transtulerunt: sed scriptoꝛ culpe
ascribenduz: dũ de inemendatis inemendanda
scriptitãt: 7 sepe tria noia subtract'l e medio syl
labis in vnũ vocabulum cogunt: vel e regione
vnũ nomẽ ꝓpter latitudinẽ suã in duo vel tria
vocabula diuidũt. hec ibi. Item in ꝓlogo in li
bzo iob inq̃t. Logoz p singulos diuine scriptu
re libzos aduersarioꝛ respõdere maledicti. Et
infra. Hemini me ob intelligentiã hui⁹ volu
minis iudeũ quendã ꝑceptorẽ qui apud hebze
os ꝑmus haberi putabaꝫ: nõ paruis redemisse
nũmis. Cuius doctrina an aliq̃d ꝓfecerim ne
scio: hoc vnũ scio non potuisse me interꝑtari: ni
si q; ante intellexerã. Et post multa ait ibi ihie
ronym⁹. Audiant q̃ꝓpter canes mei idcirco
me in hoc volumine laborasse: nõ vt interꝑtati
onem antiquã reꝑhenderem: sed vt ea que in il
la aut obscura sũt aut obmissa: aut certe scripto
rum vitio deprauata manifestioza nostra inter
ꝓetatione fierent q̃ 7 hebzeũ sermonẽ ex parte
didicimus. Et i latino pene ab ipis cunabulis vt
inter grãmaticos 7 rhetoꝛes 7 pꝫos nutriti vt

detriti sum⁹ q̄ si apud grecos post septuaginta editionē iā xp̄i euāgelio cozuscāte iudeus aq̄la ⁊ symachus. ac theodotion iudaizātes heretici sūt recepti: q̄ multa mysteria salutoris subdola interp̄tatione celarūt. Et tñ in exemplarijs habent apud ecclesias explanāt ab ecclesiasticis viris: quāto magis ego xp̄ianus de parentib⁹ xp̄ianis ⁊ vexillū crucis in mea frōte portans cui⁹ studiuz fuit obmissa repetere ⁊ deprauata cozrigere ⁊ sacramenta eccl'e puro ac fideli aperire sermone: vel a fastidiosis vel a malignis lectorib⁹ non debeo reprobari. ¶ Tertio passus ē beat⁹ hieronym⁹ psecutiones hereticoꝝ: arriano⁹ videlicet: vt ipe scribit i epl'a ad damasū papā: quos oēs potēter euicit et xp̄iana documēta publice defensauit: quāta vero hieronymus passus sit a fictis amicis ipe declarat i epl'a ad asellā. In omnib⁹ tñ modestiā seruans non nisi ꝓpter deū ⁊ ꝓximoꝝ vtilitatē sibi falso detrahētes rōnabiliter obiurgabat.

De austeritate pnie hieronymi: i qua triennio perseuerauit: ob quam accepit mercedē celestis regni. Ca. iii.

Tertia ratio quia hieronymus gloriam copiosam obtinuit dicitur penitentie: de qua consideremus tria.

¶ Primo austeritatem.

¶ Secundo diuturnitatem.

¶ Tertio vtilitatem.

¶ Primo ꝯsideremus de penitentia Hieronymi austeritatē. Hāc ipe declarat in epistola ad Eustochiū: vbi sic scribit. Quotiēs in heremo cōstitutus i illa vasta solitudine: q̄ exusta solis ardorib⁹: horridū monachis p̄stat habitaculū putabā me romanis delitijs interesse: horrebāt sacco mēbra: deformis squalida cutis sitū ethiopice carnis obduxerat: quotidie lachryme: q̄tidie gemitus. Et si q̄n repugnantē somnus imminēs oppressisset: nuda humo vix ossa herētia collidebā: de cibis ⁊o ⁊ potu taceo: cū etiā languentes monachi: aqua frigida vix vtāt: ⁊ cotidie aliq̄d accepisse: luxuria sit. Ille igit ego q̄ ob gehēne metū tali me carceri ipe dānaueraz: scorpionū tñ soci⁹ ⁊ feraꝝ sepe choris itereraꝝ puellaꝝ: pallebant oza ieiunijs: ⁊ mens desiderijs estuabat i frigido corpe: ⁊ añ hoiem iā sua carne p̄mortuū: sola libidinū incēdia bulliebāt Itaq̄ omni auxilio destitut⁹ ad iesu iacebā pedes: rigabā lachrymis ⁊ crine tergebā: ⁊ repugnātē carnē hebdomadaꝝ media subiugabam Et infra memini me diē crebro iūxisse cū nocte nec ꝑus a pectoris cessasse ⁊beribus q̄ rediret dño increpāte tranq̄llitas: ipaz q̄z cellulā meā q̄si cogitationū meaꝝ consciam ptimescebā: ⁊ mihimet ipe⁹ ⁊ rigidus sol⁹ deserta penetrabā Sicubi ꝯcaua valliū: aspera mōtiū: rupiū p̄rupta cernebā. Ibi mee oratiōis loc⁹: ibi illud miserrime carnis ergastulū. Et vt mihi testis ē dñs post multas lachrymas: post celo oc'os iherētes: nōnunq̄ videbat mihi interesse agminib⁹ angeloꝝ. ¶ Scōo ꝯsiderem⁹ de pnia hieronymi diuturnitatē. Nā lz fuisset oīb⁹ diebus vite sue in laborib⁹ ⁊ pnia: tñ in illa pnia sic dura q̄driēnio pseuerauit. Qua pacta ad bethleē opidū remeauit: impetrauitq̄ ab ep̄o Cyrillo locū habitādi: vbi monasteriū ꝯstruxit: ⁊ cum monachis habitauit: multos aūt ibidē discipulos coadunans in sācto ꝓposito ⁊ translatione scripturaꝝ q̄nquaginta annis ⁊ sex mēsib⁹ deseruit. Tāta deniq̄ lassitudine fatigat⁹ ē: vt i stratu suo iacēs: funiculo ad trabē suspēso suppinis manib⁹ se leuaret. ¶ Tertio ꝯsiderem⁹ d pnia hieronymi vtilitatē: assecut⁹ nāq̄ est pil la suisq̄ laborib⁹ mercedē ꝑpetuā celestis regni Nā octuagesimooctauo anno etatis sue. Duodecimo ⁊o āno imperij iunioris Theodosij: i senectute bona migrauit ad dñm. Si q̄s ⁊o aliq̄d de trāsitu ei⁹ noscere cupiat: legat transituz ei⁹: q̄ lz inter scripturas apocrifas numeretur: tñ multa sunt ibi verisimilia q̄ in felici dormitione hieronymi occurrere potuerunt. Sicut ē de nota sacramēti eucharistie susceptio: circūastātiū exhortatio: ⁊ i terra obdormitio: atq̄ aie illius ad celū deductio. Felix igit aia illi⁹ que in bethleē onere carnis deposito: indubitanter p̄rauit ad xp̄m cuz q̄ letat in eēna requie. Ad quā nos meritis ei⁹ ꝓducat clementia saluatoris q̄ viuit ⁊ regnat in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo. lvij. de sancto Bñdicto glorioſissimo patre monachoꝝ.

Dilect⁹ deo ⁊ hominib⁹ cuius memoria in bñdictiōe ē: Scribūt hec ⁊ba originalit Eccli xlv. ca: Cogit me sāctitas eximia beati bñdicti vt ei⁹ amplissimas laudes perorare debeā! De quo lz scripserit abunde Greg⁹ in. ij. dialogoꝝ libro: tñ vt ꝺ dicēdi ordine: q̄ ad populū loqui ꝯsueim⁹: ei⁹ ꝓconia audientib⁹ illucescant: in p̄nti sermone aliq̄ ex multis breuiter explicabimus. Nā vt in sequētib⁹ apparebit inter sāctorum ordines: non mediocrē aut infimū obtinet locū: quippe cū eius nomini opera ⁊ facta ꝯcordent: ꝓpterea de ipo dicunt ⁊ba ꝓposita in q̄bus ostēdit q̄ memoria illi⁹ in bñdictione ē. q̄ sez benedictus est a deo ⁊ hominibus ⁊ vtiq̄

ostẽdere possumus maxime ꝓpter tria: que dici possunt tres eius ꝓrogatiue.
¶ Prima dicit religionis institutio.
¶ Scõa sanctitatis pfectio.
¶ Tertia vite ꝑsentis cõsũmatio.

Quot modis accipit religio. & õ magnificẽtijs religionis. & quãtũ exaltata ẽ religio sãcti bñdicti. Ca. I.

PRima ꝓrogatiua sãcti bñdicti: ẽre eius memoria i bñdictione ẽõr religionis institutio Instituit q̃dẽ inspirãte deo religionẽ: & regl̃az sãctã monachoꝝ ipe scripsit. Tamẽ vt ps ista clarior sit: tria occurrũt de religione ꝓsiderãda
¶ Primũ dicit acceptio.
¶ Scõm magnificatio.
¶ Tertium exaltatio.
¶ Primũ de religione cõsiderãdũ õr acceptio quot scz modis religio accipit Et ad hoc dicit Jo. an. sup rubrica de regularib⁹ & trãseuntib⁹ ad religionez. Q⁹ accipit q̃dr̃upliciter. Primo modo solum p debito cultu veri dei: quo ad fidem: & sic cõprehendit totã christianitatẽ q̃ dicitur christiana religio. Et de hac acceptione habetur. xcvij. di. c. j. extra de diuor. ca. gaudemus. et. C. de sũma trini. et fide catho. In epl̃a Inter claras. circa pn. Secundo sumit religio p cultu veri dei non solũ p fidẽ sed p opera bona: Et sic cõprehendit vniuersitatez bonorum christianorũ & de hac scribit. xvj. q. j. c. Juxta & xxxiij. q. v. qõ deo. & extra de consti. c. ecclesia. Tertio sumit religio p statu clericali. sicut patet. j. q. iij. c. saluator. & xij. q. j. c. j. & in autl. õ san. epis. §. dam⁹. Quarto religio capit strictissime p statu illo in quo q̃s per pfessionem subdit se imperio ꝓlati: dedicãs se totuz deo: vt notat extra de voto & voti redẽptis. c. ex multa.
¶ Secũdũ ꝓsideranduz de religione dicit magnificatio. Et in hoc cõfutare debemus stultitiam quorundã: qui statum religionis irrationabiliter dãnant: ãsserentes posse multa fieri in seculo meritoria & salutez anime cõcernẽtia ob que fatuũ esse videt vt quis religionis cuiuscũ q̃ vitam aut regulam ꝓfiteatur. Contra quos ꝓbabimus statum religionis excedere statum secularem quadruplici ratione.
¶ Primo ratione superationis.
¶ Secundo ratione absolutionis.
¶ Tertio ratione dissolutionis.
¶ Quarto ratione derelictionis.
¶ Primo status religionis excedit statũ secularẽ rõne supationis. Nã si in seculo posset q̃s elemosynas pauperib⁹ erogare: vestire nudos pascere famelicos & hmõi: tñ ingrediẽs religionem & in ea pfessionẽ faciens: superat oia hmõi pietatis opa. Propterea Hiero⁹ in epl̃a ad iulianuz ait. Nolo tñ ea offeras dño que põt furrapere: hostis inuadere: ꝑscriptio tollere: q̃ accedere possunt & recedere: atq̃ instar vndarum & fluctuũ a succedentib⁹ sibi dominis occupantur: atq̃ vt vno cuncta cõplectar ꝑmone: q̃ nolens in morte dimissurus es. Illud offerre magnũ est qõ nullus tibi possit hostis auferre: nulla eripere tyrãnis: qõ tecuz pergat ad inferos: imo ad regna celoꝝ & padisi delicias. Extruis monasteria: multus a te p insulas dalmatie monachoꝝ numerus sustentat. Sed melius faceres si & ipe sanct⁹ inter sanctos viueres. Sãcti estote q⁹ ego sanctus sũ: dicit dñs. Aplũ gloriãtur: q⁹ oñia dimiserũt & secuti sunt saluatorẽ: & certe ꝓter retia & nauẽ nihil eos legimus dimisisse: & tñ testimonio futuri iudicis cozonãt. q⁹ se offerẽtes totũ dimiserãt qõ habebãt. & i epl̃a ad pãmachiũ ait. Tache⁹ dives erat: apostoli pauꝑes Reddidit ille q̃druplum qõ rapuerat diuisitq̃ pauperib⁹ partẽ substantie q̃ remanserat. Tamẽ q⁹ paruus erat: & in apostolicã ꝓcritatem non se potuit extendere: nõ fuit in duodecim apostoloꝝ numero. Apostoli aũt q̃tuz ad diuitias nihil: quãtũ ad voluntatẽ totũ mũdum pariter reliquerũt. Et glo. super tertio. c. Numeroꝝ inquit. Alij vouẽt vitulos: alij arietes: illi domos. Nazareus semetipm: hoc est cñ votũ nazarei qõ est sup omne votum. Filius cñ vel filia: aut pecus: aut pdiuz extra nos est. semetipm deo offerre: nec alieno labore ꝑ ꝓprio placere pfectius & eminẽtius est omnibus votis. Hec ibi Elemosyna itaq̃ illa qua seipm quisq̃ donat deo in religione ꝓeminet q̃buscũ q̃ generibus elemosynaꝝ que fieri possent i seculo. Qõ adhuc Hieronym⁹ i epistola ad paulinũ cõfirmat dicens. Philosophus gloriã amal & popularis aure vile mancipiũ totã semel sarcinã deposuit. Et tu reputas in ꝓtutum, culmine cõstitutum si partẽ ex toto offerat: te vult domin⁹: non tua. Te inquit vult hostiã viuaz placentẽ deo. Superat insuper status religionis omne genus penitẽtie: quã quis posset iseculo facere. Ob qõ ingrediẽti religionẽ nulla ẽ penitẽtia alia ꝓ peccatis ꝓteritis iniũgẽda: de peccatis tamẽ cõmissis post ingressum religionis imponẽda est penitẽtia. vt notat extra de regularib⁹ & trãseuntib⁹ ad religionem. ca. vlt. Hinc deuotus Berñ. i libro de ꝓcepto & dispẽsatione ait. Audire vultis a me. vnde inter cetera penitẽtie instituta monasterialis disciplina hãc meruerit ꝓrogatiuaz: & scõm baptisma nũcupetur. Arbitror ob pfectam mũdi renũciati-

onem ⁊ singularem excellẽtiam vite spiritualis que ꝑeminet vniuersis vite humane generib⁹ hmõi ꝙuersatio. ꝓfessores ⁊ amatores suos dissimiles hominib⁹: similes angelis facit: imo diuinã in homie reformat imaginẽ: ꝙfigurans xp̃o instar baptismi: dũ per id qõ mortificam⁹ membra nostra q̃ sunt sup terrã: rursus xp̃m in duimus: cõplantati similitudinẽ mortis eius. hec ille. ꝓpter dicta nõ videret incõueniẽs vt ingrediẽtes religionem cõsequerent eandez gratiã. s. quo ad peccatorũ remissionẽ quam cõ sequũtur baptizati: vt ponit Tho. scõa scõe. q vlt. ¶ Secũdo status religionis excedit statũ secularem rõne absolutionis. nam absoluit ab omni voto rẽporali: qõ quis in seculo implere posset: vnde scribitur extra de voto ⁊ voti redẽ pti. c. scripture. Reus fracti voti aliquatenus: non habet q̃ temporale obsequiũ in perpetuaz religionis obseruantiã noscitur cõmutasse. Et vt ait richardus in. iiij. di. xxxviij. exceptis ꝑ sonis alicuius dignitatis: que debent cõsulere sũmum pontificẽ: quilibet alius obligatur voto ad visitandã terrã sanctam: potest absq; alia absolutione religionẽ ingredi: ⁊ per ꝓfessionez in illa absolutus est a voto ⁊ ita absoluit: vt ꝑdictum est ab omni alio voto. Naz cum obedientia sit maximũ votorum ꝑ omni voto suffici entissime recõpẽsat. ¶ Tertio status religiõis excedit statum secularem rõne dissolutiõis. nã dissoluit matrimoniũ contractum per verba d̃ ꝓsenti non consumatum. In tali eñ casu potest alter coniugũ etiam altero inuito intrare religi onem. Et facta ꝓfessione ille qui remanet in seculo: potest libere nubere. vt notat extra de cõ uersione coniuga. c. vex. c. ex parte. et. ij. c. Ex publico. ¶ Quarto stat⁹ religionis excedit sta tũ secularem ratione derelictiõis. Nam lz filijs parentes relinquere: dũmodo non sint in extre ma necessitate positi: atq; ipis inuitis religionez intrare. Cuius ratio ẽ. qz magis vnusquisq; te netur deum ⁊ animã ꝑ ꝓriaz q̃ parentes dilige re. Ex hoc inquit hieronym⁹ in epistola ad furiã de viduitate seruãda Sola causa pietatis ẽ vbi carnis nulla noticia est: honora patrẽ tuũ: sed si te a vero patre non separat: tãdiu scito sãguinis copulã q̃diu nouerit conditorem. Alio quin tibi dauid ꝑtinus clamat. Audi filia ⁊ vide ⁊ inclina aurem tuam: ⁊ obliuiscere populũ tuũ ⁊ domũ patris tui: ⁊ concupiscet rex decorem tuũ. Et in epistola ad heliodorũ de cõtemptu mundi ait. Licet paruulus ex collo pẽdeat nepos: lz in limie iaceat pater: lz sparso crine et scissis vestibus vbera q̃bus te nutrierat mater ostendat: percalcato perge patre: siccis oculis ad vexillũ crucis cuola. Solũ pietatis genus ẽ in hac re fuisse crudelem. hec ille. Et cũ ista d̃ religione loquimur: q̃dam nobis obicere solent. Quid si omnes religiosi essemus esset de mundo: que obiectio non nisi ex fatuitate procedit cum gubernatio mũdi spectet ad deũ. Hinc est q̃ hieronym⁹ aduersus vigilãtiũ ait. Argumẽtaris ⁊ dicis. Si oñes se clauserint ⁊ fuerint in solitudine: quis celebrabit ecclesias quis seculares homies lucrifacit. Et q̃s peccãtes ad penitentiã poterit cohortare. hoc eñ modo si omnes tecũ fatui essent: sapiẽs q̃s esse poterit. Infantes in cunis non vagient: obstetrices absq; mercedibus mẽdicabunt: ⁊ in lectulo suo frigidus atq; cõtractus dormitãtius vigilabit. Raro ꝙtus est nec a pluribus apetit atq; vtinam hoc oñes essent q̃ pauci sũt de q̃bus d̃. ¶ Multi sunt vocati pauci vero electi. ¶ Tertium cõsiderandum de religione dicitur exaltatio. Nã vt de religione baeti bñdicti loq̃mur exaltataz illam videmus quadruplici ratione.

¶ ꝓmo rõne dignitatis.

¶ Scõo rõne sanctitatis.

¶ Tertio rõne numerositatis.

¶ Quarto rõne gratiositatis.

¶ ꝓmo exaltata fuit religio sãcti bñdicti ratione dignitatis. habuit eñ viros in dignitatibus ecclesiasticis constitutos pene inumeros. Nã Johes vigesimus secũdus extrahi illos fecit de archinis sũmorũ pontificũ: ⁊ inuenit q̃ a tẽpore sancti benedicti vsq; ad pontificatũ ei⁹ fuerunt de ordine sancti benedicti q̃ndecim milia septingẽti ⁊ q̃ttuor abbates quoz confirmatio spectat ad papã. Et eꝑi q̃nq; milia ⁊ quattuor Archiepi septingẽti. cardinales tricẽtitrigita Sũmi ꝙo põtifices vigintiq̃nq;. ¶ Scõo exaltata fuit religio sãcti bñdicti rõne sanctitatis: vt eñ cõpertum ẽ in cathalogo sanctorũ fuerunt i ea trigita q̃ttuor millia canonizati. ¶ Tertio exaltata fuit religio sancti benedicti rõne numerositatis. Sub ista nãq; sancti bñdicti militãt monachi nigri: de q̃bus fit mẽtio in clemẽtina Pe in agro. Qui cũ essent relaxati reformati sunt i cõgregatione que dicit sancte iustine habẽtes speciales cõstitutiones ⁊ exemptiões ꝑ Eugeniũ papam q̃rtum confirmatas. Sub regula insuper sancti bñdicti militãt cisterciẽses: q̃s beatus Bernñ. mirabiliter dilatauit: camaldulẽses instituti ꝑ beatũ Rõcaldum. Ordo vallis vmbrose. Ordo humiliatorũ. Ordo montis oliuarũ: Cluniacẽses: Siluestrini: ⁊ Celestini: quorum ordinẽ instituit sanct⁹ petrus de murone. ¶ Quarto exaltata fuit religio sãcti bñdicti ratione gratiositatis. Naz sũmi pontifices eidem concesserunt amplissimas gratias: indulgẽtias ⁊ exemptiones. Religionez ipsam semper affe-

ctu paterno fouentes.

Qualiter sanctus benedict⁹ fuit etiã sanctitate pfect⁹: qð ostendunt ei⁹ miracula spiritus prophetie atq; cõmotio mũdi. Capm̃. ii.

SEcũda p̃rogatiua sancti benedicti: quare memoria eius in benedictione ẽ: ꝺr sanctitatis pfectio: quã colligere possumus ex tribus.

¶ Primo ex miraculoz rutilatione.

¶ Scõo ex pphetica illustratione.

¶ Tertio ex mundi cõmotione.

¶ Primo colligimus pfectionẽ sanctitatis beati benedicti ex miraculosa cozuscatione. Fecit eñ deus illuz cozuscare multis miraculis: ex q̃bus aliqua recitabim⁹ que Greg⁹ in scõo dialogoz libro fideliter descripsit. Et p̃mũ ẽ de capisterio fracto z ꝓsolidato. Natus eñ benedict⁹ ex nursia ꝓuincia: cũ rome liberalibus studijs tradit⁹ eẽt: in ipa sui infantia lr̃as deseruit: z desertũ petere decreuit. Quẽ nutrix sua q̃ eum tenerrime diligebat vsq; in quẽdã locum q̃ ꝺr effi de secuta ẽ. Ubi ad purgandũ triticũ mutuo capisteriũ petijt. Sed sup mẽsam incaute ponẽs z coz̃uẽs i duabus ptib⁹ fractũ vidit: quaz benedictus flere ꝓspiciẽs ptes capisterij accepit: z ab oratione surgẽs integre solidatuz inuenit. Postmodũ nutricẽ occulte fugiẽs in quendaz locũ venit: vbi trib⁹ annis hoib⁹ incognit⁹ mãsit. Excepto quodã monacho romano nomie: q̃ sibi sedule necessaria ministrabat. ¶ Scõz miraculũ fuit de aqua educta in monte. Nã dum vndecim monasteria cõstruxisset: ex q̃bus tria sursum in rupib⁹ montis erãt. Fratres deoꝛsuz cũ magno labore aquas hauriebãt. Cuncq; virũ dei sepe rogarẽt vt monasteria illa mutaret: quadã nocte cũ quodã puero montem ascẽdit: vbi diutius oz̃as petras in eodẽ loco ꝓ signo posuit. Cũq; domũ redijsset: z fratres ꝓ eadez aqua ad eũ venissent dixit. Ite in illã rupem in q̃ tres petras inuenietis: i modico cauate. Valet dñs inde vobis aquã ꝓducere. Qui euntes z iam rupẽ illã sudãtez inueniẽtes concauũ locũ fecerũt: z moz aqua repletũ inuenerũt. Que vsq; nũc tã sufficiẽter emanat: vt ab illo montis cacumine vsq; ad inferioza descẽdat. ¶ Tertiũ miraculũ fuit de ferro natante z redeũte ad manubriũ. Quadã eñ vice: cum circa monasteriũ viri dei: q̃dam cum falcastro vepres abscinderet: ferrũ de manubrio exiliẽs in quendaz lacũ pfundissimũ cecidit. Cũq; de hoc ille nimiũ angustiaret: vir dei pietate motus manubriũ i lacũ posuit. z moz ferrũ vsq; ad suũ manubriũ enatauit. ¶ Quartũ miraculum fuit de puero moꝛtuo resuscitato. Dum eñ faciẽte hoste maligno cecidisset ps cuiusdã parietis: iterfecisset q; monachũ quẽdã: vir dei puerũ illũ moꝛtuũ z laceratũ ad se in sacco adduci fecit. Et oratione facta ipm a moꝛtuis suscitauit. ¶ Quintum miraculũ fuit de vase vitreo ꝓiecto: z oleo multiplicato. Quodã tẽpoꝛe dum totã ꝓuinciaz in qua erat sanct⁹ benedict⁹ fames valida occuparet. Et vir dei oñia que inuenire poterat egẽtibus ministraret. Itaq; nihil in monasterio preter modicũ olei in quodã vase vitreo remãsisset. Iussit cellerario: vt illud modicum olei cuidaz egenti daret. Ille vo ibidẽ pauperẽ audiuit: ꝙ obedire cõtẽpsit. Q; vir dei vbi comperijt vas vitreũ cũ oleo ꝓ fenestrã ꝓꝛoijci iussit: ne quid i monasterio ꝓ inobedientiã remaneret. Ꝓꝛoiectum itaq; cuz ꝓ saxa ingẽtia cecidisset: nec vas fractum: nec oleũ est effusum. Qð ille leuari iussit: z dari integrũ egenti postulãti. Monachũ autez illum de inobedientia z diffidentia increpans sese in oratione dedit z cõtinuo quoddaz magnũ doliũ qð ibi erat vacuũ oleo plenũ fuit. Qð adeo excreuit vt per pauimentũ effundeꝛetur. Sunt z alia eius miracula que ꝓtermittimus ne ꝓlixitate dicendi tedium audientib⁹ ingeramus. ¶ Scõdo colligimus pfectionẽ sanctitatis beati benedicti ex pphetica illustratione: habuit q̃dem lumen ppheticum: vt cognosceret ea que naturaliter cognosci non possunt. Sicut ꝓbatur multis exemplis. ¶ Primũ exemplũ est de placido quẽ rapuerant aque. Cuz eñ ille puer z monachus ad hauriendã aquaz egressus in fluuiũ cecidisset: z pene aqua illũ inuniuus cursu sagitte retraxisset: vir dei i cella cõsistens hoc in spũ statim cognouit. Et mauruz vocans: q̃d puero acciderit indicauit: ac vt ad ipm cripiendũ pergeret imperauit. Accepta benedictione concitus maurus surrexit: z q̃si per terram se existimans ambulare sup aquas vsq; ad puerũ venit: eũq; per capillos tenẽs ꝺ aqua extraxit. Qui ad virũ dei veniens retulit quid acciderat. Qð benedictus non suis meritis sed obediẽtie mauri deputabat. ¶ Secũdũ exẽplũ fuit de pane venenato quẽ cognouit. nam q̃daz ꝑsbyter flozentin⁹ nomine: viro dei inuidẽs adtantam deuenit insaniã siue malitiã: vt panem veneno infectũ viro dei tãq; ꝓ bñdictione trãsmitteret: quẽ sanct⁹ gratãter accepit: z cozuo q̃ de ei⁹ manu panem accipe cõsueuerat ipm̃ ꝓiecit dicẽs. In nomie ihu xp̃i hunc panẽ tolle. et eum in tali loco vbi a nullo homie sumi valeat ꝓice. Tũc cozuus aperto oze z expãsis alis circa cundẽ panem cepit discurrere atq; clamare: ac si aperte diceret, z obedire se velle z iussa im

plere non posse. Cui sanct⁹ iterū atq; iterū p̄cipiebat dicēs. Leua leua eu3 securus aci p̄m vt dixi p3oice. Qui cum tollēs post tres hoꝛas redijt: ⁊ de manu eius annonā quā ꝓsueuerat accepit. ¶ Tertiū exemplū fuit de spatario totile Totila em̄ rex gothoꝛū experiri volens: vtruz vir dei spiritū ꝓphetie haberet: cuidā suo spatario vestimēta regalia tribuit ⁊ cum oīni apparatu regio cū ad monasteriū sancti benedicti destinauit: quē ille venientē cōspiciens dixit. Fili pone pone: qđ poꝛtas nō est tuū. qui ꝓtinus in terra cecidit: ⁊ q: tanto viro illudere p̄sūpsisset expauit. Cūq; redijsset ad totilaz retulit que viderat ⁊ audireat. Tunc accessit totilas ad sc̄tū benedictū: cui ille multa p̄dixit: sicut diffusius ponit Greg⁹ in .ij. lib. dialogoꝝ. ¶ Quartum exemplū fuit de puero absconde te flasconē vini. Quidam em̄ vir duos flascones vini per quendā puerū misit sancto benedicto. Sed ille vnū in via abscondit ⁊ aliū detulit. vir aūt dei vinū cū gratiarū actione suscepit: ⁊ descēdētez puerū admonuit dicēs. Vide fili ne de illo flascone quē abscondisti bibas. Sed inclina eum caute ⁊ inuenias q̄d intus habes. Qui ꝓfusus valde ab eo exiuit: ⁊ reuersus volens adhuc p bare qđ audierat cū flasconē inclinasset de eo p tinus serpēs exiuit. ¶ Quintū exemplū fuit de monacho tenente lucernā. Cum em̄ quadaz vice vir dei sero cenaret: q̄dā monachus nobilis genere ei assistens ⁊ lucernā tenēs p spiritū supbie intra se cogitare cepit. Quis est ḃ cui⁹ mādu canti assisto: lucernā teneo: seruitium impendo q̄s sum ego vt isti seruiā. Cui statim vir dei ait Signa coꝛ tuū frater quid est qđ cogitas: vocatisq; fratribus lucernam iussit de manib⁹ ei⁹ tolli ip̄m vero ad monasteriū accedere ⁊ quietum sedere. ¶ Tertio colligimus sanctitatē beati benedicti ex mūdi cōmotione: mira res est p3ofecto q̄ audito nomie sancti benedicti reges p̄nci pes ⁊ populi x̄piani ad tantaz deuotionē erga illum exarserint: vt in toto terrarū oꝛbe tam sūptuosa ⁊ dotibus copiosissimis ditata construxerint monasteria. Quoꝝ primū ⁊ alioꝝ caput est monasteriū mōtis cassini. Nam ad illū montem puenit sanctus benedict⁹. Et tēpluz apollinis qđ ibi sitū erat in honoꝛē sancti Jobis baptiste oꝛatoꝛiū fabricauit: ⁊ circū adiacentē populū ab idolatria ꝓuertit. Illum aūt montē totum ex integro cū omnibus ꝓtinentijs ei⁹: ⁊ castra villas ⁊ possessiones donauit sancto bñdicto tertullus nobilissim⁹ roman⁹ ex gente flauia pater placidi. Qui ex vxoꝛe sua q̄ erat ex familia octauie gentis habuit tres filios scz placidum euticiū ⁊ victoꝛinū ⁊ vnam filiā nomie flauiam. Qui audita fama sancti benedicti q̄ apō sublacum moꝛabatur: accessit ad eu3: obtulitq; sibi placidū iam septēnem: eoq; relicto ⁊ benedictione accepta a sancto viro dei romā rediit. Postq; vo sensit beatum benedictū ad montē cassinū perrexisse iuit ad eum cum multis nobilissimis romanis. Et tūc fecit donationē p̄fatā. Donauit etiam ⁊ multas possessiones quas habebat in sicilia. Cum aut̄ placidus ad etatez puenit virilem misit illum beatus benedictus in siciliā cum q̄busdam alijs: q̄ capuam veniēs a sancto germano episcopo benigne suscep⁹ multa ibi miracula fecit. Nam p3imiceriū eccl̄ie capuane dolore capitis oppressum sanauit: rogat⁹ quidem ab eo vt p se oꝛaret: dixit ei. In nomie ibu x̄pi cuius ꝓtute ab aquis quib⁹ trahebar ereptus sum: adiutusq; meritis patris mei benedicti: si fidem habes tāte crudelitatis restituat te deus p3isti ne sanitati. Liberauit ⁊ vnū cecū atq; filiū cuiusdā mulieris in vltimis laboꝛātē: venit deinde beneuentū suscep⁹ a sācto marciano episcopo vbi liberauit claudū cum scabellis ambulantē sup genua: postea trāstulit se canusiū ad sanctū sabinū episcopum: inde accessit regiū ad sanctū sisiminū ep̄m: tandez applicuit messanā. Et ibi de redditib⁹ poꝛ⁹ ⁊ possessionū patris q̄s donauerat sācto bñdicto fecit edificari monasteriū i honoꝛē sācti Jobis baptiste. Quo cōpleto post multa signa q̄ de⁹ p illū fecerat martyrij coꝛonā adept⁹ ē. Nam venerāt ad eū videndū fratres ei⁹ eutici⁹ ⁊ victoꝛin⁹ ac soꝛoꝛ flauia cū multis alijs ex vrbe. Et ecce q̄daz manucha capitane⁹: abdale saraceni q̄ tūc totī hispanie p̄sidebat cum classi minutissima cepit poꝛtū messane fregit mōsteriuz. Et captos placidū ⁊ frēs ac soꝛoꝛē vginez: cogebat ab negare fidē. Qđ cū illi facere renuissent post dies aliq̄s flagellatos ⁊ cesos iussit tandē decollari. Dixi mus ista vt agnoscat vnusquisq; q̄ admirabilis fuit sanctitas patris Benedicti: quē vt superius enarrauimus tot insignes viri deuotione p̄cipua coluerunt.

De felici trāsitu patris bñdicti. q̄ idē sui obit⁹ p̄dixit: ⁊ de mira ip̄i⁹ deuotione: ⁊ qualiter ei⁹ gloria fuit duobus monachis reuelata. Cap̄lm. m.

Tertia p3erogati ua sancti Bñdicti quare ei⁹ memoria in benedictione est dicitur vite p̄sentis consūmatio. Naz sicut sancte vixit: ita et sanctissime vite p̄sentī cursum expleuit. In ei⁹ quipē felici transitu: tria occurrerunt sanctitatem eius p̄signantia.

¶ Primū fuit vera p̄nunciatio.

¶ Secundū singularis deuotio.
¶ Tertium diuina reuelatio.
¶ Primū fuit vera pnūciatio. Eodē q̄dez āno quo de hac vita vir dei erat exitur⁹: obitus sui diē fratrib⁹ nūciauit. Ante sextū ꝟo diē sui exitus aperiri sibi sepulcrū iussit. Et Iz sapiens dicat Eccēs.ix.c. Nescit homo finē suuz. Et cōis extat sntia q̄ nil incerti⁹ hora mortis: illō nihilomin⁹ intelligēdū ē fm cōem legem. Sz pleriscz de⁹ ex ꝑuilegio speciali voluit diē sui exit⁹ reuelare. ¶ Scōm q̄ occurrit i trāsitu beati bene dicti ꝺr singularis deuotio. Febrib⁹ nāq; correptus cū p singulos dies lāgor ingraueſceret: sexto die i oratoriū se portari fecit. Ibiq; exitum suū dñici corpis ⁊ sāguinis pceptione muniuit atq; inter discipulor⁹ man⁹ imbecillia membra sustētās erectis in celū manib⁹ stetit ⁊ vltimum spiritū inter ꝟba oratiōis efflauit. ¶ Tertium q̄ occurrit i trāsitu beati bñdicti ꝺr diuina reuelatio. Ipa q̄pe die⁹ fratrib⁹ vni in cella morāti: alteri lōge posito reuelatio eadē mōstrata est: viderūt nāq; viā pallijs stratā atq; innumeris coruscantē lampadib⁹ a cella sācti benedicti versus orientē vsq; ad celū tendētē. Cui venerādo habitu vir q̄dam clarus assistens: cui⁹ eēt via quā cerneret inquisiuit. Qui cum nescire se diceret ait. hec est via qua dilectus deo benedictus celū ascēdit. Sepultus vero est i oratorio sancti Johis baptiste: q̄ destructa ecclia apollinis ipe ꝓstruxit. anima ꝟo illa tantis redimita ꝟtutibus de q̄bus pdictum est cū xp̄o letat in vita beata: ad quā nos ipe ihs pducat qui ē benedictus in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo. lviij. de sancto dñico institutore ordinis sacri pdicatoꝝ.

Magn⁹ vocabit i regno celoꝝ Scribit ꝟba Mat. v.c. q̄ tñ sācto dñico aptropriari pñt Fuit quodā salutatus magn⁹ a grecis alexander macedo. qr breui spatio ⁊ quo manu totuz fere subegit oriētē. Pōpeius etiā dux pclarissimus dict⁹ est magnus a romanis ob reꝝ gestarū magnitudinē. Nam fm horosiū vigintiduos reges orientales ⁊ populos innumerabiles subdidit romane reipublice. ob q̄ Lucan⁹ ipsum de se sic inducit loquentem.

Ante bis exactū q̄ cinthia cōderet orbem.
Omne fretū metuēs pelagi pirata reliquit
Angustā q̄ domū terraꝝ a sede poposcit
Idem p sithici querēs diuortia pōti.
Indomitū regē romana q̄ fata morantē
Ad mortē scylla felicior ire coegi.
Pars mihi nulla vacat mūdi: fm tota tenet
Terra meis quocūq; iacet sub sole tropheis
Hinc me victorē gelidas ad fasidis vndas
Arthos hz calida medius mihi ꝓditus axis
Egypto atq; vmbras nusq; flectente siene
Occasus mea iura timet: thetiq; fugacem
Qui ferit exptus post oia flumina bethis
Me damit⁹ cognouit arabs me marte feroces
Emoti. notisq; erepto vellere colchi.
Capadoces mea signa timēt ⁊ dedita sacris
Incertim dea dei mollesq; suphene
Armenios cilicasq; seros tauroscz subegi
Quid socero bellum pter ciuile reliqui
Hec ille. Propter q̄ oia Lucan⁹ de eodez dicit
Brundusij tacas conscendit magnus in arces,
Sz Alexādri atq; pōpeij memoria perijt cū sonitu: ⁊ dñs ineternū pmanet: q̄ voluit lōge melius honore sactos ei⁹ q̄z populi suos pncipes ⁊ dñs terre. Ideo nos magnū int sactos dñicū glorioſū vocam⁹ q̄ post deuictū mūdū domina taq; vitia coronat⁹ residet i regno celoꝝ. Cum aūt hodierna die festiuitas ei⁹ ab ecclia celebretur: equū esse arbitror: vt tāti patris laudes explicem⁹ ō quo ꝟba in themate dicūt: q magn⁹ vocabit in regno celoꝝ. id ē. i ecclesia militāte vt eñ ait Greg⁹ in omel. Regnū celoꝝ pntis tpis ecclia dicitur in qua pfecto beatus dominicus magnus merito pdicatur. Et maxime pter triplicem illius excellentiam.
¶ Prima dicit diuina reuelatio.
¶ Scda ꝟtuosa decoratio.
¶ Tertia sublimis ꝑuilegiatio.

Qualit sāct⁹ dñicus fuit multiplicit reuelatus tāq; is q̄ a deo electus fuit: vt ecclesiam pdicatione sua ⁊ suoruz illustraret. Capm. I.

Prima excellentia beati dñici quare magn⁹ pdicat ꝺr diuina reuelatio qr ei⁹ sactitas fuit diuinit⁹ reuelata: q̄ ostēdim⁹ i septē reuelationib⁹ de eo fact. Prima reuelatio fuit facta sybille heritree: q̄ pdixit sanctuz dñicū velut stellam mūdo irradiātē venturū: sicut diximus in sermone scō de beato frācisco. Et pter illa que ibi posuimus subdidit ipa sybilla loquens ō beato dñico ⁊ de beato frācisco. Erunt in diebus vltimis due stelle lucidissime quib⁹ erunt quasi tuor animaliū facies. Tubā priozis stelle resumēt in pauptate ⁊ directiōe spernētes diuitias vociferabūt nomē agni. Scda reuelatio fuit facta abbati ioachim: hic pter illa que diximus l fm one de beato frācisco sup Hieremiā ait. Sicut per moysen ⁊ iosue chananeos dñs israelitis subiaceret: xp̄ianis p paulū ⁊ Jobez euan

gelistam strauit idolatras: sic ⁊ nūc p duos futuros ordies signatos: i illis gētes incredulas subiciet ⁊ querter. Et itez ibidē. Expectabit lucē. id ē. duos futuros ordines in moyse ⁊ helia in mōtez eccl'e cū dño apparētes: q si nō acquieueritis veritati plorabit in abscondito aia mea. Et itez ibidem refert. Sicut sodomā duo angeli euerterūt. et sinagogā siliter duo angeli Jobes ⁊ xp̄s: sic ⁊ nūc optet vt duo angeli officiū p̄dicatiōis habeant in duob⁹ ordinib⁹ designati in moyse ⁊ helia Et ibidē adhuc sequit Necesse est vt q̄ linguis igneis aplis ē ostēsū plenioze mysterio in futuris viris euangelicis reuelādis in mūdo tpe isto sexto cōpleat. Et i eodē lib. ita loq̄t Moab ⁊ amon duo filij loth q̄ nati sunt de incestu duos ordines extremos i primo reuelandos insinuāt quos tāto durius afflictio seculi deprimet quāto instantias contra ipsuz eoz veratio sub ecclesie fluctuatione ꝓsurget. Et rursus ibidē inq̄t. Sicut deficienti bus patrib⁹ in deserto: sub iosue ⁊ caleph terrā sūt filij israel p̄missionis ingressi: ita nūc sb cuāgelizantibus testib⁹ secururis spūalium intelligentiā assequenr: vita eñ illoz ꝓpter vtriusq̄ scientiā testamēti in melle simul ⁊ lacte versabitur: vt de ꝓbis simplicib⁹ ꝓficiat iustus: et de eloquijs mysticis stupeat eruditus. Tertia reuelatio fuit facta matri i p̄i⁹ sancti dñici. fuit eñ ipe ex hispanie partib⁹ villa q̄ dr cararoga exmensis diocesis: patre felice matre aūt iohāna hec añq̄ paruulus nasceretur vidit i somnis se gestare catulū i suo vtero ardētē in ore faculaz baiulātē: q̄ egressus ex vtero totū mūdū incendere videbat: nec inanis fuit hmōi visio cuz p̄dicatozes in scptura canes vocent. sicut patet xliij. di. c. sit rector. Quarta reuelatio facta fuit cuidā matrone q̄ euz de sacro fonte leuauerat: videbat sic̄dē illi p somnū puer dñicus: quasi stellā habēs in fronte: q̄ totā terrā suo lumie p̄lustrabat. Quinta reuelatio fuit cuidam magistro in theologia famosissimo apud tholosam: hic dum quodaz mane ante diē suas lectiones p̄uideret: oppressus graui somno caput suuz in cathedra reclinauit ⁊ dormire cepit: visū q̄ est sibi q̄ septē stelle sibi p̄sentarent. Qui dū de nouitate talis enrenij plurimū miraret subito i lumine ⁊ quātitate tātū excreuerūt q̄ totā patriā ⁊ mundū illuminabāt. Qui euigilans q̄d nam sibi ꝑ vellet plurimū mirabat: ⁊ ecce dum scholas intrasset ⁊ legeret beat⁹ dñicus cū sex socijs eiusdē habitus ad ipm magistrū humiliter accesserūt: intimātes eidē q̄ fratres essent q̄ euangeliū dei in partib⁹ tholosanis p̄dicarent: significantes adhuc q̄ scholas suas venerāt frequētare ⁊ lectiones audire: q̄ multo tpe factū est.

Recolens ergo magister ille visionē ipsos esse septē stellas quas viderat nullaten⁹ dubitauit Sexta reuelatio fuit facta innocētio pape. dū eñ a deo inspirat⁹ ad ipm pōtificē accessisset ipse dñicus: postulasset q̄ confirmari sibi suisq̄ successorib⁹ ordinē q̄ p̄dicatoz dicerer ⁊ cēt. cū ali quātulū pōtifex difficilē se exhiberet: nocte q̄dam ipe pōtifex videbat i somnis q̄ lateranēs ecclia subito minaret ruinaz. Nō dum tremēs aspiceret: ex aduerso dei dñic⁹ occurrebat humerisq̄ suppositis totā illā casurā fabricā sustētabat: q̄re exinde virū dei pōtifex libēter audiuit: annuitq̄ vol'ēte deo vocis eius p oia. Septima reuelatio fuit facta ipi patri sācto dñico dū eñ ipe rome morarer instans p̄ sui ordinis confirmatiōe: nocte vidit i spū xp̄m i aere existentem ⁊ tres lāceas i manu tenentē ⁊ ꝫ mūdū eas vibrātē. cui velociter mater occurrens q̄d naz vellet facere inq̄siuit. Et ille. ecce tot⁹ mundus trib⁹ vicijs plen⁹ ē. s. supbia luxuria ⁊ anaritia Et ideo his trib⁹ lāceis ipsum volo perimere. Tūc ꝺgo ad ei⁹ genua p̄cidens ait. fili charissime miserē ⁊ tuā iusticiā tēpera. cui xp̄s. Nōne vides quātemihi iniurie irrogāt. cui illa. Tēpera fili furorē ⁊ paulisper expecta. habeo eñ fidelē puū ⁊ pugilē strēnuū q̄ vbiq̄ discurrens mūdū ⁊ vitia expugnabit ⁊ tuo dñio subiugabit. Aliū q̄z seruū tuuz sibi i adiutoriū dabo: q̄ secū fideliter decertabit. ⁊ xp̄s rñdebat. Quelē vi dere q̄s vis ad tñ officium destinare. Tūc illa xp̄o sāctū dñicū p̄sentauit. Cui xp̄s ꝺe bon⁹ ē ⁊ strēnuus pugil iste ⁊ studiose faciet q̄ dixisti: obtulit etiā sanctū frācisc̄ū. Et hūc xp̄s sicut ⁊ p̄mū pariter cōmēdauit. Dāct⁹ ḡ dñicus socius suū in visione sua diligēter ꝓsideras quē añ nō viderat i crastino i eccl'ia inuētū ex his q̄ nocte viderat sine indice recognouit. Et in ei⁹ amplexus ⁊ oscula sancta ruens ait. Tu es soci⁹ me⁹: tu pariter curres mecū: stem⁹ simul ⁊ null⁹ aduersarius p̄ualebit: visionem quoq̄ p̄dictaz sibi p ordinem enarrauit. Et extunc factū est eis coz vnum: ⁊ anima vna in dño.

De septez p̄cipuis virtutibus beati dominici. Caplm. II.

Secunda excellētia beati dñici quare magnus vocatur dicit ꝺ uosa decoratio Fuit eñ septem ꝺtutibus p̄cipuis decoratus.

¶ Prima dicit corporis mortificatio.
¶ Secūda p̄malis cōpassio.
¶ Tertia ferues oratio.
¶ Quarta mundialis despectio.
¶ Quinta martyrij desideratio.

¶ Sexta euangelica ꝓdicatio.
¶ Septima ỽginitatis ꝓfessio.
¶ Prima virt⁹ beati dñici ꝺr corporis mortifi catio: voluit eñ cor⁹ castigare ꝛ in ꝟuitutē re digere: ne aīa sensualib⁹ delectationib⁹ polluere tur. Et vt in legēda ei⁹ narrat. ¶ Cū esset adhuc puerulus: nōdū a nutricis diligētia segregat⁹ deꝑhēsus est sepe lectulū dimittere: ąsi carnis iam delitias abhorreret: quare declinata stratus mollitie frequētissime sup terrā dormiebat. Insup cū esset palentie in studio: vinū p decēniū non bibit: postmodum lacescēte stomacho cōpulsus est a bone memorie Didaco exoniēsi epō modico vino vti. Quid plura p multa tēpora singulis noctib⁹: recipiebat manu sua ꝓpria de quadā cathena ferrea tres disciplinas: vnam p se: alterā p peccatoribus q̄ versant in mundo: tertiā p his qui in purgatorio cruciā tur. Tholose cum socio in pane ꝛ aqua quotidie totam quadragesimaz ꝓtransiuit sup tabulas dormiēdo. Idem fecit aliaz quadragesimā apud carcasonā ¶ Secūda ỽtus beati dominici dicit primalis compassio: cum esset palentie et fames valida multos affligeret: dum adhuc erat in seculo venditis libris ꝛ omni supellectili acceptum precium. Dispersit dedit paupib⁹ Quo exēplo magnos clericos ꝛ diuites ac magistros ad misericordie opa puocauit. Narratur adhuc de ipō q dum in ꝓpria patria moraretur: quedam mulier conquesta est ei fratrem suū apud sarracenos detineri captiuū. Ille vero nimia cōpassione cōmotus: seipm p redemptione captiui vendendū obtulit. Sed deus ł non pmisit qui eum ad alia maiora reseruabat: nam illi mulieri aliter ꝓuisum fuit: sanct⁹ dominicus non fuit p̄cio venditus. ¶ Tertia ỽtus beati dominici dicit feruēs oratio: nocturnis q̄dem horis nemo vigilijs ꝛ obsecrationib⁹ per omnē modū instantior diē imꝓtiebat ꝓximis noctē deo. Sepe etiā cōtingit: vt in via supuenientibus pluuijs sua sociorū q̄ vestimēta madefierent: cū q̄ post cenam socij eius remanerēt ad ignem vt vestes ad exiccandū extenderēt ꝛ corpora recrearēt vir dei sic cum vestib⁹ madefactis ad orandū intrabat ecclesiaz. ¶ Quarta ỽtus beati dominici dicit mūdialis despectio Nam spreto mundo adhesit exomēsi episcopo a quo in sua ecclesia factus est canonicus regularis: ibiq ł inuitus factus ē supior monasterij. ¶ Quinta ỽtus dicit martyrij desideratio desiderabat quippe effici martyr ꝓxp̄o. Et dū cōtra hereticos p̄dicaret: illi necē sibi minabantur Ip̄e ỽo intrepidus pmanebat: ꝓtransibat loca in quibus insidie sibi parate erant securus Et dum semel heretici dixissent sibi. quid faceres si cōprehēderemus te? Respondit. rogarē vos ne mihi breui cōpendio mortē celerē inferretis: sed paulatim et successiue mēbra singula mutilantes: deinde oculos meos eruētes ad vltimum seminiuū laceratū q̄ corpus ꝓmitteret sic cruentatū in suo sanguine volutari: vel prius ad libituz necaretis: ad que verba heretici cōpuncti destiterūt vltra insidiari ei. ¶ Sexta ỽtus dicit euangelica p̄dicatio. p̄dicauit nāq lōgo tēpore ꝛtra hereticos: ꝛ ꝓpterea ordinez p̄dicatoꝝ instituit de quo ipe talē habuit visionem. Cū rome in ecclesia sancti petri p dilatione sui ordinis oraret glorioſos ap̄los petruz et paulū ad se veniētes aspexit quoꝝ prim⁹ petr⁹ videlicet baculū: paulus ỽo sibi librū tradere videbat: addebāt q̄ dicētes: vade p̄dica: q̄m a deo ad ł ministeriū es electus ¶ Horū q̄ in momēto tēporis videbat ei q̄ filios suos p totum mundū dispersos aspiceret incedētes binos et binos: ꝛ ỽbū dei populis p̄dicātes: q̄propter tholosam rediens fratres suos dispersit. Et q̄dam q̄dē in hispaniā: quosdā ỽo parisi⁹: alios tandē bononiā destinauit. ¶ Septima virtus beati dominici ꝺr ỽginitatis ꝓfessio. ꝓfessus q̄dem est ỽginitatē: quā corde et ore ꝛ amplex⁹ est. illā q̄ vsq ad mortē seruauit: ob q̄ ex oscūlo man⁹ eius q̄dā a stimulo carnis valde vexatas liberatus ē. Erat ille scholaris q̄ missaz audiēs beati dñici manū ei⁹ cū reuerentia ꝛ deuotione osculari poposcit Quā deosculās miram odoris fragrātiaz sensit. Et extūc estus libidis mirabilit i eo refriguit: vt q̄ añ erat vanus ꝛ lubric⁹ efficeret postmodū ꝓtinēs atq castus. O quāta mūdicie puritate ei⁹ caro poliebat: cui⁹ odorē tā mirabiliter sordes mentis purgabat.

Beseptē ꝓuilegijs in q̄b⁹ deus sublimem fecit beatū dñicū. Ca. III.

Tertia excellentia beati dñici ąre magnus vocatur dicit sublimis ꝓuilegiatio: sublimē quippe fecit illum deus in septem ꝓuilegijs.
¶ Primū dicit ordinis approbatio.
¶ Secūm fratrum multiplicatio.
¶ Tertium ꝓphetica illuminatio.
¶ Quartū miraculosa cōsecratio.
¶ Quintū diabolica effugatio.
¶ Sextum felix cōsūmatio.
¶ Septimū ecclesiastica veneratio.
¶ Primū ꝓuilegiuz beati dominici dicitur ordinis approbatio. Instituit eñ ipe ordinem p̄dicatoꝝ ad docendū p̄dicandū ꝛ confessiones audiendū: ad vtilitatem ꝓximorū ad obsequiū dei: ad expugnatōez hereticoꝝ: ad defensionē

fidei: ⁊ ad cõseruationem diuini cultus. Cepit autẽ ordo ille: Anno domini. M.CC.xvj. Illuz approbauit innocẽtius: ⁊ confirmauit honorius: ab isto ordine secutus fuit ordo sororuz inclusarum. Quarũ caput fuit monasteriũ de prulia no: deinde secutũ est monasteriũ de mõtargis. Cui prefuit beata anutia de viniaco Et monasteriũ sancte agnetis de bononia: cui pfuit quedam beata cecilia. Est etiã alius ordo sororũ ỗ penitẽtia beati dominici: quarũ religionẽ cõfirmauit ecclesia romana ⁊ multis puilegijs dotauit: in quo ordine floruerũt beata margarita filia regis vngarie. sancta katherina de senis: beata iohãna de castello: btã bencuenuta de ciuitate austria: ⁊ multe alie. ¶ Secundũ puilegiũ beati dominici dicit fratrũ multiplicatio. non eñ fieri potuit absq; ꝓtute dei: vt in ordine sancti dominici tam breui spatio tot fratres multiplicarenť. Quorũ aliqui excellentes fuerũt ratione martyrij: sicut sãctus petrus martyr: frater dominic⁹ socius eius: frater cõradus theotonicus: frater guilhelm⁹: ⁊ frater bernardus de rupe forti: frater stephanus de narbona: frater raymundus carboni. q̃ in castro auinioneti diocesis tholosane ab hereticis pfide xpi ⁊ obedientia sancte romane ecclesie occisi fuerũt cantando. Te deũ laudam⁹. Alij fuerunt pstantes merito vite: q̃ ⁊ miraculis coruscarũt. sicut frater reginaldus sancti auiniani: frater henricus altisiodorenť: frater iordanis: frater pelagius hispanus: frater petr⁹ golsalnij hispan⁹: frater mauritius toletan⁹: frater dñicus de vallerica frater bernardus de cantro: frater gualter⁹ basilien sis: frater bernardus ỗ vasconia: frater iohãnes de valentia: frater cabert⁹ lugdunensis: frater dñicus segobiẽsis: frater ambrosi⁹ senensis: frater iacob⁹ de anagnia: frater iacob⁹ ỗ venetijs: frater marcolin⁹ furliuiẽsis: frater simõ ariminẽsis Nõnulli insup fratres ordinis sãcti dñici singularissimi habiti sũt ꝓpter scientiaz ⁊ doctrinã quoz noia explicabimus in sermone de cõceptione ꝟginis gloriose. vltra quos adhuc peritissimi iuris cõsulti ỗ illo ordine pdierunt. Sicut raymũdus de pẽna forti cõpilator decretaliũ. frater iohãnes coloniẽsis. compilator sũme cõfessoz. frater brocardus theotonic⁹ frater rogeri⁹ brixiensis. frater bartholome⁹ pisanus. frater vlric⁹ argẽtinensis: ⁊ alij plurimi Ob qđ ⁊ plerique assũpti fuerũt ad eccle dignitates. Sicut hugo: postillator toti⁹ bibile Roberť⁹ angelic⁹. Nicola⁹ de prato. Et alij multi q̃ fuerunt cardinales. Pontifices ꝟo maximi fuerunt petrus de carantasia dictus innocẽti⁹ q̃n tus Nicolaus de treuisio dictus: benedict⁹ vndecimus. Johãnes de vercellis qui electus sũmus pontifex morte puentus non fuit coronatus. ¶ Tertiũ puilegiũ beati dñici dicit ꝓphetica illuminatio. habuit q̃dem lumen ꝓphetic. Sicut pbatum est indicijs manifestis. pdicante nanq; ipo pratre glorioso in partibus tholosanis. cum q̃dam heretici essent incendio deputati: aspexit sanctus dñicus vnũ eorũ: ⁊ officialib⁹ curie dixit. Istũ reseruate. qđ factũ est. cõuersusq; ad eũ blandeq; alloquẽs Scio inquit fili mi q; adhuc licet tarde: bonus homo eris ⁊ sanctus. dimissus ille p annos multos i heresi pmansit. ¶ Tãdez dei gratia illustratus ad lumẽ veritatis venit. Et fact⁹ frater ordinis pdicatorũ vitam suã laudabiliter duxit ⁊ feliciter cõsũmauit. Rome insuper dum habitaret in sancto Sixto quadam die fratrib⁹ ad capitulũ conuocatis palã omnib⁹ nunciauit. quattuor fratres ex ipis in breui duos in aia duos in corpe morituros. Inde ad aliquos dies duo fratres migrauerũt ad dñm. duo vero ad seculũ tẽdentes penitus de ordine recesserũt. ¶ Quartũ priuilegium beati dñici dicit miraculosa coruscatio voluit eñ deus illũ coruscare miraculis. Ex q̃bus aliqua explicabimus. Rome die quadaz adolescens cõsanguineus dñi Stephani cardinalis de fossanoua. lapsus equo pcipiti graviter collisus deferebat exanimis: plãgentib⁹ cũctis cõtigit illuc beatũ dñicum pperare. Quidam bonus frater Trãchedus noie beatũ dominicũ exorauit vt oraret pillo. Quare beat⁹ dñicus fecit illud corp⁹ i cõclaue reportari. Et facta oratione ptinus eũ vite restituit In loco sancti Sixti architectũ cõtritũ sub quadã ruina de cauerna subductuz oratiõis sue suffragio vite simul ⁊ sanitati restituit. In eodẽ loco cuz essent fratres circiter q̃nquaginta. die quadã iminente refectõis hora. pcurator. s. frater iacobus roman⁹ ad sanctũ Dñicum accessit. Exposuitq; nõ esse panẽ ad sufficiẽtiã. At sanct⁹ dñicus id qđ erat diuidi ⁊ sup mẽsaz poni mandauit. Cõuenerũt g̃ fratres dũq; p ordinẽ residerent ⁊ vnusq̃sq; buccellã cũ gaudio susciperet. Ecce duo iuuenes eiusdẽ habit⁹ formeq; ꝓsimilis refectorij itrauerũt pallios plenos panib⁹ ferẽtes ⁊ beato dñico in capite mense silẽter obtulerũt ⁊ subito discesserũt ita q; null⁹ vnq; scire potuit vñ venerũt vel quo diuertissent. In eodẽ loco dũ pnoiatus frater Jacob⁹ vnctiõe suscepta laboraret in extremis. dolentib⁹ fratribus q: vtilem hoiem ꝓdebant. dñic⁹ cõpassiõe motus exclusis oib⁹ clausoq; ostio orationi se dedit: fratribusq; vocat⁹ incolumẽ fratrẽ ipis per manuz psentauit. In partibus tholosanis cũ transisset nauigio quandã aquaz: nauta importune pcium petebat: cui beat⁹ dñicus mer-

cedē eterne vite pollicebaꝫ asserens. Argentuz ⁊ aurū non est mihi. Et ille ad irā ꝓuocat⁹ per capā eū apprehēdit inquiens: nisi solueris non te dimittā. Tūc vir dei erectis in celum oculis paululū intra seipm orans. mox in terrā ꝓspiciens denariū diuino nutu ꝓcuratū aspexit dixit qꝫ illi. Tolle ⁊ me dimitte. Sunt ⁊ alia eius miracula multa in vita ipius ⁊ in morte veriſſime cōꝓbata. ¶ Quintū ꝓuilegiuz beati dñici ꝺz diabolica effugatio. Ad sanctitatē nanqꝫ ei⁹ cōꝓbandaz voluit deus vt demones ab obsessis coꝓoꝛib⁹ ad eius imperiū discederēt. Ñ multos a demonib⁹ liberauit. ¶ Sextū ꝓuilegiū beati dñici ꝺz felix cōsūmatio. agꝛopinquante nanqꝫ sue ꝓgrinationis termino ꝓstitut⁹ apꝺ bononiā. graui cepit coꝛpis infirmitate langue re vbi post multa deuotiōis signa ad extremaz hoꝛam veniēs anno dñi. M̄. cc. xj. dormiuit i dño. Ea die frater Guale ꝓꝛ brixie postmodū eiusdē ciuitat⁹ epꝰ. cū se sopoꝛi paululū dedisset vidit i somnis quasi apertū celū ⁊ duas scalas quarū vnā in sūmitate retinebat xp̄s. aliā vꝛgo mater. Angeli aūt ascēdebāt ⁊ descēdebāt. Et in imo scalarū sedes posita erat in qua sedebat qꝺā frater ꝓdicatoꝛ facie habēs velatā caputio sicut solēt fratres sepeliri. Ihs aūt ⁊ mr̄ ei⁹ scalas sursū trahebāt donec sedente in celū eleuato aptura celi clausa est. Intellexit ex post ꝓdictus frater sanctū dñicuz eadem die et hoꝛa ex hac vita migrasse. Eadē die frater Raboꝛti bure existēs qꝫ audierat sanctū p̄rem bononie egrotare celebrās missam cū venisset ad illū locum in quo de viuis cōmemoꝛatio fieri ꝓsueuit oꝛās ꝓ patre fact⁹ est i extasi. Raptusqꝫ i spū vidit virū dei dñicū coꝛona quadā laureatū totū qꝫ mirabili splendoꝛe fulgentē duob⁹ qbusdam reuerēdis viris comitatū hincinde extra bononiā via regia ꝓcedentē. Intellexitqꝫ q eadem hoꝛa dñicus ad celos migrauerat. s. hoꝛa sexta feria sexta. ¶ Septimū ꝓuilegiuz beati dñici ꝺz ecclesiastica veneratio. Nā ecclesia sācta dei statuit dñicū ab oībus xp̄i fidelib⁹ venerandū cui⁹ festū celebrat annuatim oꝛdinēqꝫ suū multis fauoꝛib⁹ et gratijs spūalibus ꝓsequit. Sic eū placet sūmo deo q̄ vt ꝓdiximus in ꝓma ꝓte elegit dñicum ducē populi sui ⁊ ꝓdicatoꝛē euāgelice doctrine. Hic igit est ille pater ⁊ patriarcha eximius qui tetrū ⁊ hoꝛridū seculū sua vita ⁊ scientia illustrauit. Cuiusqꝫ filij in dies ꝓ uitatē hereticam validissime ꝓsequunt. Hunc deuotione singulari colimus ꝓ quē deus tāta magnalia dignatus est opari: q̄ onere carnis deposito nūc gaudet atqꝫ letat inter agmina angeloꝛū laudans ⁊ benedicēs xp̄m ꝓ infinita secula seculoꝛ. Amen.

Sermo. lix. de sancto vincentio doctoꝛe eximio ac celeberrimo famosissimo ꝓdicatoꝛe oꝛdinis ꝓdicatoꝛū.

IN medio eccl̄ie aperuit os eius. Sapiētis vba sunt ista originaliter Eccl̄i. xv. ca. Instāte necessitate hoꝛū tempoꝛū qbus mūdus quasi tot⁹ vitijs erat obꝛutus: ⁊ xp̄iana religio naufragiū pati videbat. suscitauit deus spiritū sancti Vincētij: q̄ sua ꝓdicatiōe inumerabiles populos cōuertit ⁊ reformauit. hūc non ab re sancta romana ecclesia catalago sanctoꝛū ascripsit. Auē Calixtus tertius in vrbe maxima solēniter canonizauit. statuitqꝫ illū a cunctis fidelib⁹ venerandū. Quapꝛopter vt ei⁹ festiuitas deuotione feruentissima celebret: dignū duxi in ꝺ̄ſmone illius ꝓdicationis laudes eximias recensere de quo cōuenientissime dici possunt vba in thema posita: in qbus tria mysteria ꝓponimus contemplanda.

¶ Primū ꝺz idoneitatis.

¶ Secm̄ singularitatis.

¶ Tertiū vtilitatis.

Qꝫ beat⁹ vincēti⁹ fuit idoneus ad ꝓdicandum tū qꝫ gr̄a dei fuit in illo. tum ꝓpter scientiā. tum etiā ꝓpter sanctitatem vite. Capl̄m. I.

PRimuz mysteriū cōtemplandū de ꝓdicatiōe sācti vincētij ꝺz idoneitat⁹. Fuit qꝺpe ipse idone⁹ ad ꝓdicādū euāgeliū xp̄i triplici rōne.

¶ Primo rōne gr̄e inspirantis.

¶ Secdo rōne scientie excellentis.

¶ Tertio rōne vite resplendentis.

¶ Primo fuit idone⁹ ad ꝓdicandū rōne gr̄e inspirantis. pie qꝺez tenere possum⁹ beatū vincētiū fuisse inspiratū a deo: vt oꝛdinē sancti dñici ingrederet. Nā vt in eius legenda narrat ipse natus ē valētie ex familia ferrarioꝛū parentib⁹ clarissimis: ⁊ honestis. Qui tres filios genuerūt scz petrū vincentiū ⁊ bonifaciū. hic bonifacius fuit iuris vtriusqꝫ doctoꝛ peritissim⁹: qꝺ ei⁹ fuit iuris vtriusqꝫ doctoꝛ peritissim⁹: qꝺ extincta vxoꝛe suasu beati vincētij cartusiēsiū habitū suscepit: in quodaz monasterio extra muros valētie: qꝺ ab incolis vocat⁹ poꝛta celi. Et ob sue vite grauitatēqꝫ moꝛum: post q̄tuoꝛ annos illius oꝛdinis electus fuit rect⁹ generalis. Et vt de beato vincentio dicam⁹ qbusdā indicijs quātus euasurus cēt ostensū est. Patri nāqꝫ eius doꝛmienti nocte quadā visū est q̄ cum in ecclesia fratrū ꝓdicatoꝛū eēt quenda virum venerabilem i habitu sācti dominici ꝓdicātem

audiebat. Cūq illū attēte deuotissime audiret. Ille dicebat. Congratulor tibi. O fili dilectissime. post paucos eñ dies vxor tua pariet tibi filiū: cuius erit tanta vite integritas: tāta doctrine vtilitas: tāte fame ac mirabiliuz operū claritas: q oēs hispanie galliarūq; pli: eum tāq; vnū ex veteribz aplis venerabunt. Eritq; frater ordinis cui⁹ me esse vides post q̄ dicta multitudo q̄ ibi adesse videbat magnis vocib⁹ deo gras referebat. Itaq; dū ipe in illi⁹ modi gratiarū actione sese multitudini cōformē reddere conaret: statim excitat⁹ ē conatuq; vocis dormientē vxorē excitauit. Mater insup ipi⁹ vincentij dū cepisset satis leuiter eū portauit. Et dū eum gestabat i vtero audiebat sepe tāq; voces canis latrantis emitti qđ a multis dei suis pcipue a Jobe valentine vrbis epo. Interpta tū est q; fili⁹ quē retinebat in vtero futurus eēt euāgelij xpi feruentissim⁹ pdicator. Dū aūt ex vtero infans pdiit: et ad baptizandū delat⁹ eēt multa erat inter suos de noīe ei imponendo dissensio. At sacerdos illū baptizans. Vincētius inq̄t voceť. qđ et factū est. In infantia sua quietus erat et aspectu decor⁹: et grādiuscul⁹ factus frequētabat ecclias: audiebatq; libēter pdicātes: quoz gesta et vocē motusq; quasi pdicans alijs pueris referebat. Tādē lris traditus est in virū doctissimū. Ita vt inter eos qui valentie pbiaz: theologiāq; pfitebantur: sūmus oiuz haberet. Dum aūt decimū octauū attigit annū: pr eius allocut⁹ est eū dicens: vt ex trib⁹ eligeret vnuz: aut vxorē duceret: aut ad romanā curiā pergeret: vt ibi exaltaret: aut ordinez fratz pdicatoz intraret. Cui vincentius rndit aīo iam diu cepisse vt sācti dñici susciperet habitū: quē pater ad matrē duxit: eiq; filij pposītū indicauit. Cuz bñdictione itaq; vtriusq; parentis: ad cueutū fratrū pdicatoz accessit: qui eū letantes ad sacrum suuz ordinē receperunt.

¶ Sco fuit idoneus beatus vincenti⁹ ad predicandū vbum dei rōne scie excellētis. Quāta debeat esse pdicantiū scientia. dixi in q̄dragesimali nro: in sermone de vbo dei. Sufficiat igit i hoc loco exprimere: q̄ fuerit doctus beat⁹ vincentius. Ipe nanq; post susceptuz habitū oratioui et lectioni se totum dedit. Et cum eius doctrina nota esset a prioze cōuentus iniunctū fuit ei: vt p fratrū adolescentū pfectu de dialetica et de pbia aliquid legeret. q; cū humiliter iocūdeq; acceptasset: rumoz impleuit aures multoz ciuiū. Et ad ei⁹ lectionē multi seculares cōfugerunt audiebāt q; eū legētē supza septuagin ta. In quo exercitio tres cōtinuos annos cōsūpsit. postmodū missus fuit barchinonā: et inde bileridā in q̄bus ciuitatib⁹ eo tpe florebant studia liberaliū disciplinaz. Tandē ci theologie dedisset operā: vigesimū octauū annū agēs magistrali corona fuit insignitus: poste redijt valentiā. Ubi honorifice susceptus est: et sex annos publice legit et pdicauit. Ad quē eiā ex vicinis ciuitatibus multi cōfluebāt vt eū pdicātem audirēt: et sub tam insigni lrāz et moz pceptore pficerent. Inter hec tpa venit valentiā: petrus de luna cardinalis. s. clemens q̄ clemens electus fuerat in fundensi ciuitate: ab illa pte cardinaliū: que discesserat ab vrbano sexto Is ergo petrus missus erat legatus ad Carolū francoz regem q̄ audita fama beati vincētij eū secū duxit: ac tādiu tenuit donec peracto legationis tēpore ad ipm pōtificem redijt. Tantuz aūt fuit grata cardinali vincentij cōuersatio: q; vir multis pcibus impetrare potuit licentiaz: vt rediret valentiā ad cōsueta legendi et pdicādi exercitia. ¶ Tertio fuit idone⁹ beat⁹ vincentius ad pdicandum vbum dei: rōne vite splēdentis. Fuit equidē vita eius vtutum splendore decorata. Nā q̄tuz ptinet ad carnis mortificationē. xlij. annis cōtinuis ieiunauit exceptis dñicis diebus. Et sextis et quartis ferijs in pane et aq̄: a quo ieunio nūq; abstinuit: nisi q̄q; ex corporis infirmitate. Itinerabat discurrēdo non eq̄tans: sed pprijs pedibus: cōtentus solo baculo quē manu gestabat. Idq; fecit viginti duob⁹ annis. Sed postea ex quadā infirmitate supueniēte in tibia grauior effectus fecit sibi pquiri asinū quo vehebat quotiens de ciuitate in ciuitatem volebat pficisci. A tpe autez quo cepit euāgelizādo discurrere: vsq; ad extremuz vite sue terminū: nunq; nisi aut sup sarmentoz aut paleaz: aut hmōi rerū straminib⁹: aut pauperē sacculo modica lana pleno cum eisdē vestibus q̄bus iudutus erat dormiebat. A prima insup adolescētia vsq; ad vite sue terminū: singulis noctibus corpus suū disciplinis flagellabat Et si forte egritudinis impedimento illud facere nequiuisset: hoc a suis fidelib⁹ socijs fieri volebat. Quid de illius humilitate dicemus: que tāta fuit: vt quascūq; dignitates ecclesiasticas animosus effugerit. Nā nec dignitatē cardinalatus voluit acceptare. Defuncto nāq; clemēte auinnioni: creatus fuit petrus de luna: q̄ fuit benedictus. xij. A quo p lras vocatus fuit sanctus vincenti⁹ et confessoz eius factus: ac magister sacri palatij. Et qñ romana eccla tunc scismate fluctuabat. Erāt q; tres pōtifices. videlicet ipe Benedict⁹. xij. Gregorius. xij. et Jobes xxiij. Facto cōcilio cōstantiensij i quo creatus fuit papa Martinus q̄ntus. Cuz renūciassent Greg⁹ et Jobes: beat⁹ Vincēti⁹ p pace et vnitate eccle suasit bñdicto. vt et ipe cederet. qđ cuz

ille facere recusaret licentiam petijt discedendi. Quo audito vo aduocat multis ex platis q eius curiã sequebant: paratoq rubeo pileo: voluit eũ facere cardinalẽ: at ille gras ei referens oblatũ sibi honorẽ penit9 recusauit: et licentiã petijt quã tandẽ obtinuit: vt pgeret ad diuersas mũdi pres pdicãs regnũ dei. quãte aũt fuerit mũdiae et puritates quantũ ve castitatem dilexit: ostẽdũt pcipue duo exẽpla: q de ipso verissime recitant. Primũ ẽ: q dũ ipse pdicabat valẽtie Mulier qdaz capta fuit amore ipi9: q fingens aduersaz valitudinẽ atq in lecto decubãs vincentiũ vt ei ꝓsiteret postulabat aduocari: q veniens ad eã intransq camerã ei9 exeuntib9 alijs remãsit ipe solus: q ad pniaz cepit puellam exhortari. At illa blãdis ꝓbis ei suũ secretũ aperuit: inhonestosq gestus corpis ei exhibuit: q oia ille abhorrens: pus eam charitatiue cõmonuit. Inde ab illa secessit: q confusa cogitauit clamando viro dei infamiã inferre. Et q primum vocẽ voluit emittere: diabolus eius corp9 grauissime vexare cepit. et cũ id fecisset dieb9 multis Tandẽ cepit dicere. Ex hoc corpe nũq me poteritis pellere: nisi huc veniret vir ille q in medio posit9 igni: nõ potuit ab igne cõburi. Et cũ audiẽtes nescirẽt qd vellẽt hec ꝓba significare qdam de circũstantibus dixit. Aduocet frater vincẽtius qui cõfessionẽ eius audiuit: et est vir sanct9 et sapiens: et intelliget hec q vocatus aduenit. Et ecce demõ vllulatum teterrimũ emittens. heu adest inquit vir ille q in medio ignis positus nõ fuit ab igne cõbustus Et hec dicẽs ptinus abijt. Et corpus semimortuũ dereliq̃t. Scõm qõ de illo compertũ est dũ adhuc valẽtie fuisset narrat. Suggessit eñ diabol9 nõnullis inuidis et malignis: vt mulierẽ quandã meretricẽ specioſissimã pcio ductã in cellã eius nocte introducerẽt. Capto ergo oportuno tpe quo videlicet vincenti9 ipe ex more in ecclesia orationi instabat. Demorata femina in cellam ei9 introducta est. Vincenti9 ab oratiõe regrediens clauso ostio et in locũ vbi dormire solebat veniens: reperit mulierẽ sedentez: et in pmo aspectu vehementer obstupuit: et anteq eã alloquerẽt multa cogitauit. Sed tñ non extimauit illã esse mulierẽ qn imo putabat diabolũ esse: qui in specie mulieris eũ decipe voluisset. Unde hoc pacto locutus ẽ. Que tibi causa fuit vt huc venires in tali forma maledicte diabole: q seruis dei nouis dolis semp insidiaris. Meretrix rñdit. Femina sũ nõ diabolus. Sed obsecro te vt me patiẽter audias. fere quattuor mẽses sũt q tuo amore sũ capta: frequẽter temptaui vt vel diei vel noctis tpe: ad te venire potuissem Sz nũq mihi misere sese obtulit oportunitas. Nũc autẽ a nemine hoiũz visa: huc ingressa sũ. Et necessarium est vt b in lectulo simul hac nocte dormiamus. Eroq de cetero tibi deditissima et famaz tuã cũ silẽtio ꝓseruabo. hec et similia loquẽs in oscula et in obscenos amplex9 ruere voluit. Ac vincenti9 viriliter ei resistens dure illã increpauit. Que cõpuncta pupit in lachrymas et causam quare ad ipm tẽptanduz accesserat: reseravit. petijtq humiliter veniaz pmisitq meretricij relinquere. Sicq ab eo cũ multa mentis cõtritiõe discessit atq relicta spurcitia meretricali: virũ accepit: et de cetero modestissime vixit. Quib9 exemplis facile inducimur vt eũ ꝓgenitatis corona credam9 redimitũ. Sz adhuc mansuetudinẽ illius cogimur admirari: q tanta fuit vt iniurias et insidias malor equo aio ferret: illisq pijssime indulgeret. Inter cetera tñ stupenda q animi sui benignitatem ostendũt occurrit vnũ explicandũ. q in ciuitate valentie euenit. Frater qdaz theologie magister lasciuus et dissolutus inuidẽs fame et opinioni sancti vincẽtij. post multas detractiones: voluit nomẽ sancti viri modo q sequit maculare. Introduxit qdem nocte in ꝙuentu meretricẽ quandam q secũ dormiuit. Erat mulier hec aduena: q et illis diebus valẽtiã aduenerat. Mane aũt psoluto pcio meretrici: nõ tñ qlem se habiturã sperabat eam vt potuit secreto emisit. Illa vo vultũ fratris intuita vt videlicet eũ p effigiẽ posset agnoscere: anteq cellã egrederet eũ obsecrauit: vt sibi suũ nomẽ indicaret. At ille voce inqt magister vincẽti9. Abijt meretrix et lenoni eius multisq alijs dixit. q in cõuentu fratrũ pdicatorũ p integrã noctẽ cũ magistro vincẽtio dormisset nec tñ dignaz laboris mercedẽ accepisset: ita factum ẽ: vt turpis hec fama p vniuersaz vbem diuulgaret. p idem tẽpus erat valentie germanus ille sancti vincẽtij bonifacius: de quo in precedentibus fecimus mentionẽ: q et in illo anno p patrie illius veteri ꝓsuetudine magistratum gerebat patrũ iuratorũ. Huic multi q de beato vincentio dicebant narrauerũt: que tñ ipe credere nec voluit nec potuit: ꝙ extimauit oia ex inuidia emulor pcedere. Ex eius itaq ꝓsulto hi q secũ magistratũ gerebãt: statuerunt vt fieret in vrbe generalis pcessio: in qua oñes religiosi cõuenirẽt. Statuto aũt die bonifaci9 ipse et vniũsa nobilitas vrbis sese collocauerũt i loco quodã vbi meretricẽ illam stare voluerunt. Procedẽtib9 q singulis fratrib9 tandẽ trãseũte magro vincẽtio: illi nobiles interrogauerũt eam an ille eẽt cũ q dormierat: non: inqt illa. Et aduenientẽ illo q scel9 ppetrauerat. Illa digito eũ demõstrãs. Ecce inqt iste ẽ ille frater ingrat9 finita itaq pcessione bonifaci9 ceteriq nobiles:

infamatorē aduocauerūt. Qui pctīm suū celare nō valēs: publice ꝓfessus ē. pergēsq; ad beatū vincētiū q̄ adhuc factū ignorabat: ab eo cū lachrymis veniā postulauit ⁊ obtinuit.

De singulari excellētia p̄dicatiōis beati vincētij: q̄ ⁊ multis annis ⁊ diuersis pplis p̄redicauit dño coopante. et fmonē miraculis ꝓfirmāte. Ca. II.

Decūdū mysteriū ꝓtemplandū de p̄dicatiōe sancti vincētij ē: singularitatis. Fuit eq̄ dem p̄dicatio eius singularis ⁊ excellentissima valde maxime ꝓpter tria.

¶ Primo ꝓpter cōtinuationem.

¶ Secōo ꝓpter cōmunicationem.

¶ Tertio ꝓpter ꝓfirmationem.

¶ Primo p̄dicatio ei⁹ fuit cōtinuata p plures annos. Nā lz añ i multis locis v̄bū dei euangelisasset. tñ a tricesimooctauo sue etat⁹ āno: cepit suarū p̄dicationū cōtinuū exercitiū pseuerare vsq; ad. lxxv. annum vite sue: q̄ ex hac luce migrauit. In h̄ autē discursu rez suaz ordo talis fuit. Nocte q̄nq; horas quieti tribuebat: reliq̄s ptes noctis aut oratiōib⁹ aut sacris lectionib⁹ occupabat. Mane vo ad locū q̄ pli euangelizaturū expectabāt se ꝓferebat. primūq; ipe missā cātādo celebrabat. deinde p̄dicabat. postea volens satisfacere deuotioni populoz: eis manus osculādas p̄bebat. oblatosq; sibi infirmos cruce signabat. Dicebatq;. Signa autē eos q̄ crediderint h̄ sequentur. Sup egros manꝰ imponēt et bñ habebūt. deinde adiciebat. Jesus marie filius mūdi salꝰ ⁊ dñs. q̄ te traxit ad fidez catholicā te ꝓseruet i ea ⁊ beatū faciat ⁊ ab hac infirmitate te liberare dignet. Amē. Postea cibū cū dei bñdictiōe sumebat. nunq; voluit nisi vno ferculo vti. ab eo āno q̄ religionē igressus ē. vsq; ad terminū vite a carnib⁹ sp abstinuit. vinū multa aq̄ cōmixtum sp sumebat. ¶ Secōo p̄dicatio sancti vincētij fuit excellēs ⁊ singularis: rōne cōicationis. qz fuit multis pplis et gentib⁹ cōicata. Regiones eñ in q̄b⁹ p̄dicauit: hec fuerunt. Catalonia. Regnum valētie. Arogonia. vniuersa hispania in q̄ sūt portugalia: gallitia: nauarra. Predicauit etiaz i gallia: in comitatu tholosano: i linguadach: in delphinatu: in auinione: in sabaudia: in aluernia: i hibernia: i burgundia: in normādia. Jnitq; ad insulā maiozicarū: ad angliā: ad scotiam descēdit. In italiaz vt vniūsam regionē pedis mōtis lustrans: demū venit vsq; ad ianuā semp euāgelizās. Predicauit etiā alexādrie: vbi interfuit sanctꝰ Bernardinꝰ iūc adolescēs de q̄ ipe vincentiꝰ publice retulit pphetico spū. Futuz illū in breui totius lumē italie: qđ secutū est. Sanctꝰ q̄dē vincentiꝰ. xxx. annis obijt priusq; sanctꝰ bernardinus. Et sanctꝰ bernardinꝰ canonizatꝰ ē quinq; annis priusq; sanctꝰ vincentius. ¶ Tertio p̄dicatio sācti vincētij fuit singularis rōne ꝓfirmationis. qz fuit multis miraculis ꝓfirmata. Ex q̄bꝰ aliq̄ referam⁹. Discedēte viro dei ex vico q̄ est ciuitas catalonie: ⁊ v̄sus barchinonā se ꝓferente ad quoddā hospitiū declinauit. Illi vo q̄bꝰ erat cura de refectiōe: iterrogauerūt hospitē: si q̄d sibi esset qđ viro dei ceteriq; eū comitātibꝰ comedendū apponeret. Hospes rñdit. nihil sibi esse nisi paruz farine parū q̄ vini in dolio. Illi respōderūt: ex farina q̄ tibi est conficias tot panes: q̄t potes: vt saltim cibari possit h̄ seruꝰ dei: ⁊ aliq̄ nobiles q̄ eū comitant: vinū q̄z de dolio extractū iusserat reponi in quodā ligneo vase: qđ ab illi⁹ loci incolis potatoria vocat. Opportuno itaq; tpe cepit beatꝰ vincētiꝰ sese ad discūbēdū accingere. At viri p̄dicti ei nūciauerūt: ne q̄ panē neq; vinū vniūse multitudini posse sufficere. Q cū audiuit vir sanctꝰ de sūma dei liberalitate ꝓfitus: iussit eis ne cui dicerēt aliud: sed panes q̄s habebāt quō melius possent multitudini distribuerūt: vinū vo in potatoria positum ab oibus quēadmodū cōsueuerāt sumi pmitterent. Cepit inde bñdictione facta cuz vniuersa multitudine ferme triū miliū hoim discumbere. Mox aūt dū panes q̄ erāt q̄ndecim distribuerent vinūq; sumeret: non solū ex eoz multiplicatione est illa multitudo saciata: ꝙ etiā ipm vinū qđ fere acetū erat: in optimū mutatū ē. Qđ vbi perpendit hospes humi pstratus a beato vincētio bñdici postulauit: quo viso miraculo oēs deo gras retulerunt. Altera vo die hospes p̄ma luce cōsurgens: paransq; p farina ⁊ vino ad vrbē velle pficisci: archā farina ⁊ dolīū optimo vino vsq; ad sūmū plenū cōpetijt. Aduocatis deinde nōnullis trāseuntib⁹ eis rem gestā narrauit. Predicāte beato vincētio in q̄daz villa ꝓtigit vt narraret factū illud mirabile q̄ fert sancta margarita diabolū in hūana specie sibi aparentē humi pstrauisse. Erat inter eos q̄ virū dei sequebant: adolescēs q̄daz lōgobardus cui⁹ erat multa simplicitas. Ideo audiēs duellū illud cepit intra se dicere. Si deꝰ aliq̄n pmiserit vt visibili specie diabolꝰ mecū certare voluerit eū ꝓsimili mō sternā: tantūq; pedib⁹ calcabo quosq; eū superauero. Igit circa primaz et vigesimā horā ex villa egrediēs captatoq; sibi opportuno loco ad orandū genua flectēs petijt a deo sibi cōcedi vt diabolū visibi forma ei apparere pmittat: de quo posset victoriā reportare. Inter hec venit mulier q̄dam falcem manu

deferẽs missa ad metẽdũ ferraginẽ qua ibidem cãpus plen⁹ erat. hec aũt mulier erat a natiuita te muta. Que veniẽs i locũ videlꝯ adolescẽtẽ inter segetẽ genu flexũ vehementer expauit ac aliquãtulũ retrocedẽs cepit vocẽ sine exp̃ssiõe ꝓmonis emittẽ: ꝛ ipi adolescẽti q̃busdaz signis manuũ ꝛ capitis minabaꝯ. Ille cernẽs femina esse decrepitã corpe oblongam facie macilentã laceratas vestes habentez: voces altas sine ex pressione ꝙboꝝ emittẽtẽ sibi falce quam manu portabat minantẽ diabolũ esse estimauit: credi ditq; suas p̃ces exauditas. q̃re in eã irruens in terrã deiecit: venisti inq̃t maledicte diabole ve nisti. Non certe me visibili certamine superabis quã inuisibili superasti temptatione sepissime. Hec dicẽs crinib⁹ eã huc ꝛ illuc trahẽs mõ ma nibus aliq̃n falce quã ipa portauerat tãdiu ver berauit totq; sibi vulnera in facie ꝛ in ceteri corporis ptibus intulit: q; eã semineceꝫ reliquit. Ad vocẽ aũt vtriusq; magna multitudo cucurrit: ꝛ videntes qd factũ fuerat adolescentez captũ carceri detruserunt. Relata sunt hec beato vincẽtio: q̃ corpus fere exanime ad se illico ferri iussit mox frontẽ deinde pect⁹ vltimo cor mulieris cruce signauit. Et ecce corp⁹ qd extinctũ videbaꝯ respirare cepit: ꝛ femina quã a natiui tate ois catalonia mutã cognouerat locuta est. Et sacerdotem petijt: cui ꝓfiteꝛ: q̃ dum venis set confessa est singula pferendo distincte: ac si nũq; muta fuisset. deinde petijt cetera sacra sibi cõferri: postremo se morientẽ dño cõmendauit ꝛ loqui nũq; desijt quousq; spiritum exalauit. Adolescẽs ꝙo beati vincẽtij p̃cib⁹ a suspendio liberaꝯ: ꝛ iussu vincentij in italiã remeauit. In villa sancti matthei nõ lõge distante ab vrbe va lentie: in q̃ beat⁹ vincenti⁹ aliquos dies cõmo ratus fuerat. visus ẽ vir q̃dã venerabilis speci em ꝛ habitũ gerens homis heremite: q̃ se vltro obtulit beatũ vincẽtiũ vna cũ alijs secuturum. Fuit g̃ a cũctis magna cũ iocũditate ꝛ humani tate susceptꝰ. Itaq; in initio fuit eius ꝓuersatio oibus gratissima post paucos ꝙo dies cepit de trahere doctrine beati vincẽtij: ita vt aliq̃s sub uerteret: venerũt hec ad aures officialiũ. Qui eũ captũ ac cathenis vinctũ carceri mãciparũt Altera ꝙo die volẽtes eũ examinare: missis ad carcerẽ ministris q̃ eum adducerẽt neminẽ nisi cathenas inuenerũt. Mox ad virũ dei venien tes rem gestam narrauerũt: q̃ surridens nõ hõ inq̃t vt putabatis ꝧ diabol⁹ fuit: volẽs impedi re fructũ quẽ ex p̃dicatiõe mea multi ꝓsequũt. Oratione sua in barbasen sedata fuit tẽpestas q̃ mota est: dũ volebat populo p̃dicare in festo apl̃oꝝ petri ꝛ pauli. Idem factuz est tholose in festo sancti martini. In ciuitate carcasone a mẽ se iunio vsq; ad ianuariũ tãta fuit terre siccitas vt oẽs de fructibus colligẽdis desperarẽt. Ad uocauerũt ciues beatũ vincẽtiũ q̃ tholose p̃di dicabat: ad quos cũ venisset quarto die quo fu erat ciuitatem ingressus finito ꝓmone: monuit populũ vt oẽs genua flecterẽt: ꝛ dei misẽdiam implorarẽt: ipe etiã oꝛauit. deinde se erexit ꝛ in aere fecit salutare signũ: habito inquies ꝛ dño gr̃as referatis. Exaudite sunt oꝛationes vestre: vix ꝙba finierat cũ subito aer nubibus plen⁹ ẽ ꝛ tanta aquarum abundantia est e celo dimissa quanta incole illaꝝ regionũ sese vidisse memi nerint. In ciuitate castrẽsi q̃ est in gallia i festo ascẽsionis xp̃i: oblatuz sibi hoiem q̃ paralisim septẽ annis passus fuerat: bñdixit ꝛ sanatus est In qua ciuitate ꝓxima die maximã tẽpestatẽ motã dũ p̃dicaret crucis signo facto penit⁹ fu gauit. In mõtesquino nõ lõge a tholosa. vir q̃ dam gerardus noie morbũ caducũ patiens: ac cepta benedictiõe a viro dei liberat⁹ est. In lo co quẽ dicũt ō mõte oliuio ꝓpe carcasonã: quẽ dam mercatorẽ cui nomen guilhelm⁹: trib⁹ an nis visu orbatũ post factã benedictionẽ ad ocu lorũ officiũ restituit. Valẽtie ductũ ad se hoiez q̃ fuerat mutus q̃draginta annis cruce in ore si gnauit: ꝛ ille statim locut⁹ est: semperq; lingue officio vsus fuit q̃diu vixit. Surdũ alium qui octo annis nũq; audierat: facto in eius aurib⁹ si gno crucis pfectissime audire fecit. Apud murci am hispanie ciuitatẽ: quodaz estatis tpe: tanta fuit locusta ꝙ brucoꝝ multitudo q⁹ in q̃tuor dierũ spatio fere ꝓsumpserat q̃cquid viride ha bebaꝯ in cãpis. Vincenti⁹ illis dieb⁹ in ipaz vr bem venerat: quẽ ciues lachrymates reqsierũt vt p ipis oꝛaret. Qui statim iussit aquã afferri eamq; bñdixit. deinde extra vrbẽ egressus con tra locustas ꝛ brucos ipam aquaz aspersit. Al tera ꝙo die mortua cõperta sunt illius generis aialia. Voluit etiã deus beatũ vincentiũ spũ il lustrari ꝓphetico. Nã ꝛ de calixto sicut etiã et mihi retulit sanctitas sua: p̃dixit matri cum fili um futurũ pontificẽ maximũ. Barchinone tẽ pore q̃ erat maxima penuria p̃dicãs populo: p̃ dixit duas naues ea die onustas fore vẽturas de q̃bus nulla erat mẽtio. Pronũciauit morte cuiusdã fratris heremitani. Et etiã cuiusdaz al terius monachi. Cum apud cesaris augustam nobilẽ aragonie ciuitatem p̃dicaret mediuz ser monẽ interrupit: cepitq; vehementer flere: de ũde lachrymas tersit. demum ad populum io cundo vultu conuersus. Hac inquit hora ma ter mea valentie extincta est: ꝛ ad requiem cele stis regni perducta. Que ꝙba audientes nota uerunt. Et ex facti postea euidentia vera fuisse comperta sunt.

Quã fructuosa fuit predicatio sancti vincẽtij i cõuersiõe peccatoꝝ ⁊ baptizatione infideliũ, ob qd gliam ingẽtẽ adeptus est. Caplm. iii.

CErtium mysterium ⁊templandũ de pdicatione beati vincẽtij: ꝺr vtilitatis. Ex eiꝰ nãq pdicatione triplex vtilitas est exorta.

¶ Prima ꝺr peccatoꝝ ⁊uersionis.

¶ Secda infidelium baptizationis.

¶ Tertia suijpsius glorificationis.

¶ Prima vtilitas q̃ exorta est ex pdicatiõe sancti vincẽtij: ꝺr pctõꝝ conuersionis. Quisnã explicet ꝯt peccatores audientes ꝟba vite ab ore vincẽtij cõuersi sũt ad dñm deũ suũ: fuerũt fere inumerabiles: inter quos fuerat capitale odiũ multoꝝ annoꝝ ppt̃ necẽ: aut amicoꝝ aut affiniũ aut ⁊sanguineoꝝ generatũ: q̃ eo pdicante cũ magna cõpũctione: in mediũ surrexerũt: clamantes se velle parcere inimicis: ⁊ homicidis: vir aũt dei in his mꝫta cautela vti solebat. Nam hmõi penitẽtes iubebat primũ oscula pacis dare inimicis. Deinde spectante vniuerso populo: a notario publico quẽ ad hoc ipe secũ duxerat: illoꝝ remissiones annotari faciebat. Meretrices: lenones: homicidas: pyratas: dei ⁊ sanctoꝝ blasphemos: ⁊ hmõi generis hoies q̃draginta fere milia reduxit ex scelerꝫ profunditate: nõ solũ ad mentiũ ⁊critionẽ sed etiaꝫ ad agendaꝫ pniaꝫ publicam. Nec durũ videri debet q̃ tm̃ fructum fecerit aiaꝝ: qñ vt pdictũ est pdicabat dño coopante ⁊ sermonẽ cõfirmãte sequentibꝰ signis. Inter q̃ erat mirabile valde. q̃ apud vniuersos hispanie galliecꝫ ⁊ italie populos: sua pdicatio fuerit ⁊ semp sua lingua materna fuerit locutus: oñes tñ sic loquentem intelligebant: fructũ q̃ sue doctrine capiebant: pinde ac si singuloꝝ auditoꝝ lingua loqueret. Huius rei testes fuerunt plurimi theotonici et anglici: quoꝝz idioma quantũ distet a lingua valẽtinoꝝ: nouit populus vniuersus. Testis est et illa gallie regio q̃ nostris tpibus britania appellat. In qua duobus annis stetit ⁊ ibi felicem cursum vite cõsũmauit. Sunt in illa patria homies vtriusq̃ sexus inumerabiles: quos vocant britones britonizãtes quoꝝ idioma obscurissimũ est: vtpote nullis nisi ipis cognitũ: ⁊ q̃ sunt non nisi se inuicẽ intelligentes: qui tamen virũ dei nõ minꝰ itelligebant: q̃ si i coꝝ lingua pdicasset. Ibi multa deus per illũ miracula fecit. Uxor quippe ducis britanie et francie regis filia religiosissima: multis annis infecũda fuit. Sed postq̃ a vincẽtio bñdictionẽz accepit: cõcepit: peperitq̃ filios quoꝝm vnus fuit petrus, vir magne ꝓbitatis: qui patri successit: fuitq̃ dux britanoꝝ. Maxima itaq̃ multitudo erepta ẽ de manibus diaboli: mucrone pdicationis sue Erat eñ in vitioꝝ reprhẽsione terribilis: adeo q̃ frequẽtissime accidit vt multi in peccatis obstinati eius pdicationem audiẽtes: sic cõmoti sunt vt in terrã tremebũdi prostrati coram vniuersa multitudine veniã pcarẽt. Et q̃uis ipis peccatoribus sic terribilis videretur: tamẽ sua ꝟba cũ tãta moderatiõe mitigabat: q̃ ipos miro quodã modo alliciebat vt ad eũ audiendũz traherent. ¶ Secda vtilitas q̃ puenit ex pdicatione sancti vincẽtij ꝺr infideliũ baptizatio. Cõtra iudeos nãq ita acutus ac copiosus acerq̃ disputatoꝝ fuit: eisq̃ ita scripturaꝝ sacrarũ sensum aperiebat: vt in diuersis ciuitatibꝰ sup vigintiq̃nq̃ milia fecerit baptizari. Multi quoq̃ sarraceni quoꝝ in hispania magna copia est sacrilegã ipsoꝝ sectã abnegantes suasione eius sacrũ baptisma susceperũt: quoꝝ numerꝰ octo miliũ ferme fuit Tam gratiosa erat doctrina eiꝰ vt etiam ipi infideles q̃sepe vltro currerent ad ipm audiendũz. Apud cartusiã catalonie ciuitatem: cum ascẽdisset ad pdicandum nõ statim cepit vt solebat. Quorem expectans populus admirabat: quid sibi vellet illa mora in silẽtio. Ipe autẽ hoc aiaduertens. Nulla inquit sit in vobis admiratio. Expecto eñ gr̃az dei vobis aduenturã. veniẽt nanq̃ huc homies quoꝝm aduentꝰ vobis omnibꝰ erit gratissimꝰ. vix ꝟba finierat. Et ecce iudeoꝝ multitudo illuc veniens dixit: se velle vincẽtij doctrinã audire. At vincentiꝰ coram omni multitudine eos interrogobat: quisnã eis suaserat vt illuc pficiscerent? Illi respõderũt q̃ nemine suadente sed sua ꝓpria sponte venerãt. Igit̃ vicentiꝰ dicendi pncipiũ fecit. ⁊ tanta gr̃a diffusa est in labijs eius vt illa die multi ex illis iudeis ad fidẽ xpi cõuerterẽt Rex granate audita suoꝝ opeꝝ celeberrima fama misso legato quodã viro in sua lege doctissimo eum ad suũ regnũ ire obsecrauit: vt nõ solũ videre sed etiaꝫ pdicantem audire potuisset: fide publica sibi pmittens: vt in eius regno posset legem xpi libere pdicare: q̃ ⁊ factũ est. At ipse rex videns ex ea re multos ex suis sacrum baptisma suscepturos timẽs ne ex hoc pelleretur a regno nõ ẽ passus: vt vir dei ibi ꝑmonẽ diuinum effunderet: ob qd ipse ad xpianos redijt.

¶ Tertia vtilitas q̃ exorta est ex pdicatione sancti vincentij dicit̃ suijpius glorificatio Voluit eñ deus ipm gloriosũ reddere: nõ solũ in beata vita: sed in hoc mũdo tam in morte q̃ etiã post mortẽ. Cũ eñ ex britania decedere decreuisset. Ex venetensi vrbe asino vt solebat vect̃ nocte

iter arripuit: ꝓgensq; mꝫta milia passuũ demuz luceſcente die añ portas ciuitatis ſe eſſe deprehendit. Qua ex re ad ſocios conuerſus. Redeamus inq̃t fratres in vrbẽ q; dei volũtas eſt: vt hoc loco vitenr̃e curſus peragaꝫ. ¶Paucl poſt diebus occupatus grauiſſimis febrib⁹ fratres ſuos cõuocauit: eiſq; dixit ſe ex hac vita migraturũ. Factaq; p eũ humili cõfeſſione abſolutione; plenaria abſolutus ꝑm cõceſſionẽ ſibi facta a martino q̃nto ſalutaria ſacramẽta venerabilis ſcnex oia religioſe ſuſcepit. ¶Ꝓpinquãte vo termino vite petijt vt legereꝫ paſſio xp̃i: iuxta narrationẽ quattoz euangeliſtarũ. ¶Poſt ea voluit audire ſeptem pſalmos penitẽtiales. In fine vo totus iocũdus ꝛ hilaris iunctis eleuatiſq; manibus ac oculis in celum. Felix illa anima ad dominũ euolauit. Nonas aprilis anno dñi milleſimoquadrigenteſimodecimonono. Et quẽadmoduz dũ viueret multis claruit miraculis. ſic poſt eius mozte vſq; i hodiernũ diẽ miraculis rutilare non ceſſat. Hunc calixt⁹ tertius in die ꝛ i feſto ſancti petri cathalago ſãctozum ꝓ cõſuetudine xp̃iane religionis aſſcripſit. Hũc omnis eccleſia dei merito veneratur hunc fideles precipuum patronũ habent: ꝛ aduocatum: qui eius preſidium implozantib⁹ cuz fide ꝛ deuotione liberaliſſime ſubuenit. Cuius meritis deprecemur xp̃m vt nobis tribuat eternam pacem. Amen.

Sermo ſexageſimus de cozona beati petri martyris ozdinis ꝓdicatoz

Coronabit̃ qui legitime certauerit. Doctoris gẽtiũ verba ſũt iſta: originaliter. ij. ad Timotheũ. ij. c. Nullus formidare debet inire q̃ cunq; ꝓlium ꝓ xp̃i amoze: qui ꝛ opem ferre pugnantibus eſt paratus: ꝛ victozibus cozonam largitur. Hinc Jacob⁹. j. ca. ait. Beatus vir q̃ ſuffert tẽptationem: quoniam cuz probatus fuerit accipiet cozonam vite quam repzomiſit deus diligentibus ſe. Et paulus de ſe dicebat. ij. ad Timotheũ. v. ca. Bonuz certamen certaui curſum conſũmaui: fidem ſeruaui. In reliquo poſita ẽ mihi cozona iuſticie: quã reddet mihi dominus i illa die iuſtus iudex. ¶Propterea glozioſus petrus martyr audacter cuz hoſtib⁹ anime congreſſus eſt: quem dominus gloria et honoze cozonauit. Cum autẽ hodierna die ſit feſtum eius ad eius laudes enarrandas inuigilare debemus: ꝺ quo locuturi ad cazonã ſue victozie vertemus ſermonem. De qua tria myſteria ꝓponimus contemplanda.

¶Primum ꝺz conditionis.
¶Scõm multiplicationis.
¶Tertium oſtenſionis.

Q cozona beati petri martyris longe ꝓcioſioz fuit: q̃ quozũcũq; impatozũ ꝛ regũ ꝛ de ipa aureola. Caplin. i.

Primus myſteri um cõtemplandum de cozona beati petri martyris: ꝺz conditionis Non enim fuit talis quales cõſueuerunt deferre hi q̃ in bellis temporalibus victozes euaſerunt: de quibus mentionẽ facit ¶Plini⁹ in li. xvj. de natu rali hiſtoria. Dicit eñ q; antiquitus nulla niſi deo dabatur geſtanda cozona: additq; primũ omniũ liberum patrẽ ſuo capiti cozonam ex hedera impoſuiſſe. Romani autem vt etiam atteſtatur Aululſgeli⁹ libzo. v. noctium acticarum. Dabant cozonam triũphalem: obſidionalez ciuicam: muralẽ caſtrenſem: ꝛ naualem. Triumphales cozonc erant aurec. que ob honozez triumphi mittebanꝁ imperatozib⁹. hec antiquitꝰ ex lauro vel mirto erant. Sed creſcẽte poteñia romanozũ ex auro facte ſunt. Obſidionalis corona erat quaz liberati ab obſidione dabãt ducí qui ipos liberauit. Et talis erat graminea ex eo facta gramine quod eo loco generatũ eſſet intra quem clauſi eſſent obſeſſi. Cozona ciuica dicebaꝁ. vt etiã Valeri⁹ ſcribit rubzica de iure triumphandi: quam ciuis ciui a quo fuerat ſeruatus in ꝓlio in teſtem vite ſalutiſq; ſue dabat Et talis ex quercu erat: quoniã cibus victuſq; antiquiſſim⁹ ex quercu fuerat: hac cozona ciuica. Lugelius vir cenſozius in ſenatu Ciceronẽ cõſulem donari a republica cenſuit eo q; eius opa fuiſſet atrociſſima illa ꝓiuratio catiline detecta ꝛ vindicata. Muralis cozona erat aurea q̃ donabaꝁ ab impatoze qui primo ſcandebant muros hoſtiũ Caſtrenſis cozona erat aurea. hanc imperatoz illi donabat q̃ primus caſtra hoſtiũ intrabat. Naualis ſimiliter aurea erat. roſtris nauiũ inſignita: qua donari ꝓſueuerat q̃ primꝰ in nauali ꝓlio armatus in nauem hoſtiuz trãſiliſſet. Cepitq; in bellis piraticis eaz dãte pompeio magno. Erat etiam cozona oualis. ꝛ poſt ea oleagina q̃ ꝛ ſupradicte cũ incredibili gloria portabantur. Sed cozona beati petri martyris omnes illas incõparabiliter excedit que nil aliud eſt niſi premiũ illud eterne beatitudinis q̃ adeptus eſt poſt curſum p̃ſentis vite. In quo aſſecutus eſt aureolã cum vginibus: martyribus ꝛ p̃dicatozibus. Sed vt iſta melius intelligaꝁ: de ipa aureola tria ſunt cõſideranda.

¶Primũ quid eſt aureola.
¶Scõm a q̃bus differt aureola.

¶ Tertiū ḡbus debetur aureola.

¶ Ad primū respōdeꝯ ex dictis in cōpēdio theologie li. vij. ℞ aureola est mētis speciale gaudium: veniens ex ope p̄cellenti ⁊ p̄uilegiato. Ubi sciendū q̄ sicut ex gaudio essentialis p̄mij qđ est aurea redundat in corpore beatoꝝ ḡdaz decor ḡ est i gloria corporis. Sic aureola lz p̄incipaliter sit in mente: p quādam tamē redūdantiam fulget in carne. Ne ꝓpter hoc decor cicatricū ḡ in martyꝝ corporibus apparebit potest dici aureola: qz martyres aliqui cicatrices non habebāt: vtpote qui sunt submersi i aquis: vel consumpti famis inedia: vel squalloꝛe carceris interempti tamē isti aureolam habebūt. ¶ Secundū considerandū a quibus differt aureola. Et respondeꝯ q̄ ab aurea ⁊ a palma Aurea eñ est p̄miū substātiale qđ metaphoꝛice ꝺr coꝛona: tum ex parte meriti: qz non respōdet generi operis: sed radici charitatis: tū ex parte p̄miū per qđ fit aīa particeps diuinitatis. ℙalma ē p̄miū accidētale: qđ nec radici charitatis nec generi operis debeꝯ: sed tm̄ voluntati. Tale p̄miū habuit sanctus martinus: eo q̄ martyriuz desideꝛauit: lz opus non fuerit subsecutuz. Uñ cantaꝯ de ipso. Quem ⁊ si gladius p̄secutoꝛis non abstulit: tamē palmā martyrij non amisit. Aureola ꝙo est p̄miū accidentale qđ respondet operi excellenti ⁊ p̄uilegiato scz martyrio ꝙginitati ⁊ p̄dicationi. ¶ Tertiū ꝓsiderandū ḡbus debeꝯ aureola. et iam p̄diximus q̄ trib⁹ generibus p̄sonaꝝ. ⁊ hoc triplici rōne.

¶ ℙrimo rōne excellentis operationis.

¶ Scđo rōne excellentis supationis.

¶ Tertio rōne excellentis cōformationis.

¶ ℙrimo debeꝯ aureola aliquib⁹ rōne excellētis operationis. qz in ꝙginibus: martyribus ⁊ p̄dicatoꝛibus inueniūꝯ tria excellētissima opera triū potentiaꝝ anime. Excellentissimū enim opus rōnalis est p̄dicatio veritatis. Excellentissimū opus cōcupiscibilis est obseruatio ꝙginitatis. Excellentissimū aūt opus irascibilis ē tolerantia moꝛtis. Secūdo debeꝯ aureola ꝙginibus p̄dicatoꝛibus ⁊ martyribus. rōne excellentis supationis ℑpi nanq̄ supant magnifice hostes anime. s. carnē: mūdū: ⁊ demonia. Naz martyres vincūt mundū: ꝙgines carnē: p̄dicatoꝛes diabolū ℑn martyrib⁹ ergo ē pfectissima victoꝛia de impugnatiōe exteꝛioꝛi. Et hec pfectio victoꝛie consideraꝯ ex duobus. ℙrimo ex magnitudine passionis. qz inter oēs passiōes illatas exterius moꝛs est oībus p̄ncipalioꝛ. Secūdo ex causa pugne q̄ ipe xp̄s est. martyrē eñ nō facit pena. ꝫ eā. i. moꝛs suscepta ꝓpter xp̄m ¶ Martyrio nanq̄ nō debeꝯ p̄miū ꝑm ꝫ q̄ ab exteꝛioꝛi infligiꝯ. sed ꝓpter hoc q̄ p xp̄i nomie volūtarie suscipiꝯ: qz nō meremur nisi p ea que fūt in nobis. ⁊ nō p ea q̄ extra nos. sicut nec demeremur nisi p ea que fūt intra nos. quāto aūt id qđ ḡs sustinet volūtarie difficilius est id voluntati sustinere. tanto voluntas que p xp̄o illud sustinet ostēdiꝯ in xp̄o magis firma. ⁊ ideo excellentiꝭ ei p̄miū debeꝯ. Uirgines insup̄ singularē victoꝛiā de carne obtinēt: q̄uis autez ⁊ vidue pugnant ⁊tra carnē pfectius tamen virgines triumphant: qz nobilissimū victoꝛie genꝰ est nunq̄ hosti cessisse ℙredicatoꝛes adhuc veritatis: diabolū sublimiter impugnant quē nō solū a se sed etiā ab alijs eꝛciunt. Nec est dicendū vt q̄dam volebant q̄ aureola p̄dicatoꝝ debeatur ℙlatis tātūmodo: quibus cōpetit ex officio p̄dicare: sed q̄buscūq̄ ḡ exercent licite actū istum. ℙrelatis aūt non debeꝯ hec aureola q̄uis habeant officiū p̄dicandi nisi actu p̄dicent: qz aureola non debeꝯ habitui sed actui. ¶ Tertio debeꝯ aureola ꝙginibus p̄dicatoꝛib⁹ ⁊ martyribus rōne excellētis ꝓformationis. hi equidem nobilissime conformanꝯ xp̄o qui fuit ꝙgo ⁊ ꝙginitatem illibatam seruauit. fuit martyr in sua passione acerbissima. fuit p̄dicatoꝛ ⁊ veritatem mundo manifestauit.

℞ beatus petr⁹ triplici aureola coꝛonatur ex eo q̄ fuit virgo. predicatoꝛ. ⁊ martyr. Caplm. ij.

Secundū mysteum ꝓtēplandū de coꝛona beati petri martyꝛis: ꝺr multiplicatiōis. Sibi nāq̄ nō vna aureola: ꝫ oēs tres simul debeꝯ.

¶ ℙrima scz ꝓpter ꝙginitatem.

¶ Scđa ꝓpter p̄dicationem.

¶ Tertia ꝓpter martyriū.

¶ ℙrima aureola debeꝯ sancto petro martyri ꝓpter ꝙginitatem. Fuit eꝯdem coꝛpoꝛe ac voluntate virgo mundissimus. de quo sic ait ℑnocen. papa in littera canonizationis eiꝰ. Uirginitatē mentis ⁊ coꝛporis semp illabatā seruauit: nec alicuius moꝛtalis criminis vnq̄ sensit ꝓtagiū: sicut suoꝝ ꝓfessoꝝ fideli testimonio est ꝓbatum. Et hymno sui officij sic de eo cantur ℙetrus flos pulchꝛitudinis ⁊ ꝙtutū sacrariū: nullū moꝛtalis criminis sensit vnq̄ cōtagium. Quare autē sic mūde vixit. Rō est. Ex pte dei auxiliū gr̄e sue illi poꝛrigētis: ⁊ ex pte ipius q̄ in se fuit faciētis. Nā vt dicit p̄fatus ℑnocē. papa. Carnē suaz assidua cibi ⁊ pot⁹ parcitate restrinxit: ne ꝙo p ocij desidiā hostib⁹ pateret insidijs. in iustificatiōib⁹ dñi exercebaꝯ assidue vt eo circa licita totaliter occupato: locū in ipo illicita nō haberēt: ⁊ a spūalib⁹ nequicijs tutus

esset. Nocturna q̃dez silentia: humane deputata quieti: post dormitionẽ breuẽ decurrebat in studijs lectionũ: ⁊ somni tempus vigilijs occupabat. Dies aũt impẽdebat comodis animaꝝ vel sedulis iminendo p̃dicationibus: vel cõfessionũ audientie insistendo: aut hereticorũ dogma pestiferum validis rationibꝰ confutãdo. ¶ Secunda aureola debeꝫ sancto petro martyri ꝓpter p̃dicationem. Nam p̃dicauit constanter fidem xp̃i: quã suo tẽpore heretici validissime impugnabãt. Ad p̃dicanduꝫ autẽ videtur a deo fuisse miserico:diter electus: tũ qꝛ ex patrẽ tibus hereticis ortus: illoꝝ labe non fuit pollutus: tum qꝛ ordinẽ p̃dicatoruꝫ ꝓfessus est: tum etiam qꝛ hereticos multos reduxit ad lumẽ veritatis. Natus eñ in ciuitate veronẽsi parẽtes suos hereticos ⁊ infideles habuit. Cum aũt adhuc septem esset annoꝝ: ⁊ a scholis rediret a patruo q̃ heresim sapiebat: quid nã in scholis didicerat interrogatur. Qui respõdit se didicisse. Credo i deũ patrẽ oꝑipotentẽ creatorẽ celi ⁊ ẽre Et ille. noli dicere creatorẽ celi ⁊ terre: cuꝫ ipse visibiliũ creator non fuerit. Ait petrus ꝓtrariũ affirmabat ⁊ cũ veritate cõfundebat illũ. ita vt ei respõdere nesciret. Tandẽ cũ adultꝰ factꝰ eẽt: ordinem p̃dicatorũ intrauit. Hinc Innocẽ ꝓpa pa inquit. Gaudeat insignis ordo p̃dicatoruꝫ. q̃ ex eo ꝓdijt stella micãs. Iste est arcꝰ positus in nubibus: qui est signuꝫ federi fidei catholice ⁊ subleuatione sancte matris ecclesie. Et iteruꝫ idem põtifex dicit de eo. Ingressus ordinẽ fratrum p̃dicatorũ: cõuersatione conspicuus: spectabilis fama: opiniõe mirabilis: deuotiõe gratus: humilitate lenis: obedientia placidus: benignitate suauis: pietate cõpatiẽs: patiẽtia cõstans: charitate p̃stabilis ⁊ in cũctis morum maturitate fuit cõpositus. Fuit aũt in ipso p̃dicatorũ ordine. xxx. ãnoꝝ spacio cultus catherua vtutum. Et p̃dicans euangeliũ xp̃i velut fidei pugil egregius: hereticoꝝ dogma pestiferꝝ i vita sua plurimũ eradicauit. post mortẽ tamẽ suã eiꝰ meritis et coruscantibꝰ miraculis fuit adeo extirpatuꝫ: vt plurimi suo errore relicto ad gremiũ ecclesie cõuolarent. Ita vt ciuitas mediolani ⁊ comitatus eiꝰ vbi tot cõuenticula hereticoꝝ residebant. adeo sit purgata vt alijs expulsis ⁊ alijs ad fidẽ ꝙuersis: nullꝰ ibi fuerit ausus de cetero apparere. Plures etiaꝫ de eis maximi ⁊ famosi ordinẽ p̃dicatoꝝ intrarunt. ¶ Tertia aureola debeꝫ sancto petro martyri ꝓpter martyriũ. Nam vt inquit Innocẽ. papa. Pro defensione fidei ⁊ obedientia romane ecclesie: vir ille venerabilis acerrimã mortẽ tulit. Factꝰ nã q̃ inquisitor hereticæ prauitatis: iniunctuꝫ sibi officiũ diligenter exercens: hereticos vbiq̃ per quirebat nullã eis requiem tribuens: sed mirabiliter oñes confundens patenter expellẽs: sapienter cõuincens: ita vt nõ possent resistere sapientie ⁊ spiritui qui per eum loquebaꝫ. Que videntes heretici de ipius morte tractare ceperunt. Cum ergo de ciuitate cumana: vbi fratꝝ sui ordinis ibi morantiũ prior erat: mediolanũ pergeret: pro exequenda inquisitione cõtra hereticos sibi ab apostolica sede cõmissa. Quidã de ipoꝝ hereticoꝝ credentibus prece illoꝝ inductus ⁊ precio: in eum iter salutaris propositi ꝓsequentem funestus insilijt in agnum: vti q̃ lupus ferus in mitem: in piũ impius: furibũdus in mansuetũ in modestũ: effrenis ꝓfanus: in sanctum p̃sumit insultum: exercet conatum: mortem intentat. Sacrum autem illius caput gladio crudeliter impetẽs: diris in ipm impressis vulneribus: ⁊ saciato sanguine iusti ense: venerandũ illum nõ diuertentẽ ab hoste: sed exhibentem se ꝓtinus hostiam: ⁊ ceꝑis sustinentẽ in patientia truces ictus dimisit spiritu petẽte superna in ipo loco passionis occisum. Ille nõ querula voce murmurãs: sufferens oñia patiẽter: suũ domino cõmendabat spiritũ dicẽs. In manus tuas dñe cõmẽdo spiritũ meũ. Symbolũ etiã incepit dicẽ fidei: cuiꝰ nec i hoc articulo desijt esse p̃co: ꝓut ipe nephandus occisor. Et q̃dam frater dñicus eius sociꝰ qui ab ipo lictore pcussus: diebus aliquibus vixit postea: retulerunt. sed cũ adhuc martyr dñi palpitaret: cultellũ lictor crudelis arripuit: ⁊ p latera eiꝰ trãsfixit. Fuit autez eius passio veneranda similis dñice passioni. Christꝰ eñ passus est ꝓ veritate quã p̃dicabat. Petrus ꝓ veritate fidei quã defendebat. Christꝰ passus ẽ ab infideli populo ideoꝝ. petrus ab infideli turba hereticoꝝ. Et xp̃s in paschali tpe crucifixus petrus eodez tpe martyriũ patit. Xp̃s cũ pateretꝝ. in manꝰ tuas dñe cõmẽdo spiritũ meũ dicebat. petrus dũ occideret eadem vba clamabat. Xp̃s ꝓ triginta denarijs fuit traditꝰ: vt crucifigeretꝝ. petrus ꝓ libris quadraginta fuit venditus.

De miraculis q̃bus claruit beatus petrus martyr: in vita: in morte. ⁊ post mortẽ. i q̃bus cognoscere possumus q̃ magna sunt eius merita apud deũ.

Capt̃m. iii.

Tertiũ mysteriũ contemplãduꝫ de corona beati petri martyris: dr̃ ostensionis. Ostendit nãq̃ deꝰ merita ⁊ gr̃iam ipiꝰ ꝓ miracula ⁊ signa in q̃bus cũ clarũ fecit. Et hoc tripliciter. ¶ Primo in vita.

¶ Secõdo in morte.
¶ Tertio post mortem.
¶ Primo deus fecit claruz signis ⁊ miraculis beatum petrũ in vita. Ex quibus aliqua enarremus. Cum apud mediolanũ quendã hereticum a fidelibus captum: beatus petrus examinaret. Et multi episcopi ⁊ religiosi et maxima multitudo populi ibi cõuenissent. ⁊ dies tam ex pdicatione q̃z ex illa examinatione in lõgum ꝓtracta fuisset. ⁊ maximus estus cunctos affligeret. Dixit hereticus ille coram omnibus. O pe tre puerse ⁊ si tu es ita sãctus: sicut hic stultus populus te affirmat. Cur eum estu affligi pmittis. ⁊ non rogas deum vt nubem aliquaz interponat. ne affligat ista tãta multitudo. Ad quẽ beatus ꝑetrus respondit. Si vis pmittere te abnegaturum heresim tuaz. ⁊ fidem catholicã recepturuz. rogo dominũ ⁊ faciet quod dixisti Tunc fautores hereticorũ conclamantes dicebant. promitte pmitte. Credebãt eñ q̃ fieri nõ posset. Quod beatus petrus coram oñibus se facturum spopondit. ⁊ maxime cuz nulla nubecula etiam minima appareret in aere. Catholici autẽ sup obligatione beati petri contristari ceperunt. timentes ne fides catholica ex hoc confusionem pateretur. Cum ergo hereticus obligari se nollet. Beatus petrus cum fiducia magna dixit. Ad hoc q̃ verus deus visibiliũ ⁊ invisibiliuz creator monstretur. ⁊ ad consolationem fideliũ: ⁊ cõfusionẽ hereticor. Rogo dñz vt aliqua nubecula ascẽdat: ⁊ se inter solẽ ⁊ populũ interponat. Ad̃ premisso crucis signaculo factũ fuit ꝑ magnã horam in modũ papilionis populũ nubecula ꝓtegente. Contractus q̃dam nomie asserbus cum ꝑ q̃nq̃z annos sic mãsisset: vt per terrã in sextario traheret: mediolanum ad beatũ petrũ ductus fuit. Quẽ cuz beatus petrus signasset. cõtinuo sanatus surrexit. Cuiusdã nobilis filiũ ꝑ nimio horribili totius gule tumore: nec loqui nec spirare valẽtẽ: leuatis ad dñm manibus ⁊ crucis in eo facto signaculo. illoq̃z accipiente ipius capam ⁊ i infirmo supponente loco sanauit. Cuidam etiam iuueni muto imisso digito in os eius: fuitq̃z lingue solu to ligamine beneficiũ loquele cõcessit. Cesene i platea ciuitatis q̃dam nobiles iuuenes quorũ domus erat cõtigua palatio dñi cum essent heretici iaciebãt lapillos ꝓ sanctũ ꝑdicatẽ. Quorum malignitatẽ sepius increpans nihil ꝓfecit Tãdẽ publice illi domui maledixit: que statim corruit et q̃plures interfecit ex illis. deinceps domus ꝑdicta nunq̃z repari potuit etiam vsq̃ in ꝑsentem diẽ. ¶ Secõdo deus fecit clarũ beatũ petrũ martyrẽ in morte. nã lampades ad sepulcrũ eius pendẽtes pluries ꝑ seipas absq̃ oñi humano studio ⁊ ministerio diuinitus sunt accense. Apud florentiã in monasterio de tripolis sãctimonialis q̃dam in oratione posita ea die q̃ beatus petrus mortẽ sustinuit. vidit beatã virginẽ in excelso trono in gloria residere: ⁊ duos fratres de ordine ꝑdicatorz: in celuz ascendere: ⁊ hinc inde iuxta eã collocatos esse. Et cuz inq̃reret: qui nã essent audiuit vocẽ dicẽtẽ sibi. Hic est frater petrus q̃ in ꝓspectu dñi tanq̃z fumus aromatũ glorioſus ascendit. Reptũq̃z ꝑ certo est. q̃ eadez die mortẽ subijt: q̃ dicta sãctimonialis visionem vidit. Vñ cũ graui ⁊ longa infirmitate laborasset ad rogandũ beatũ petrũ tota deuotione se cõtulit: ⁊ sanitatẽ integrã mox recepit. Sup locũ insup passionis sancti petri sepe luminaria de celo descendẽtia ⁊ ad celũ ascẽdentia: plures religiosi visibiliter aspexerũt. inter que luminaria duos fratres i habitu ꝑdicatorũ se vidisse testati sunt. Idropica quedã ad locum passionis illius ꝓueniens: fusa ibi oratione sanitatẽ integram mox recepit. Quidã puer ex casu gũissimo sic oꝑpressus: vt motu ⁊ sensu penitus destitut⁹ tanq̃z mortu⁹ defleret: mox apposita de terra: suo pectori sacro eiusdẽ martyris cruore ꝓtacta incolumis exsurrexit. Quidam etiã cuius carnẽ cancer edax sedula corrosione vorabat linitis huiusmodi fra vulnerib⁹ est curat⁹. Alij adhuc diuersis infirmitatibus occupati q̃ sepulcrũ in vehiculis ⁊ alijs sustentaculis adierũt plenã incolumitatẽ receperunt Cum autem sũmus pontifex Innocẽti⁹ quartus beatum petrum sanctorũ martyriuz catha lago ascripsisset. Fratres apud mediolanuz ad capitulũ cõuenerũt. volẽtes eius corpus ad alt iorem locũ trãsferre. cum plus q̃z per annũ sub terra iacuisset: ita sanũ ⁊ integrũ ac sine alicui⁹ exalatione fetoris repertũ est: ac fi eadẽ die fuisset sepultũ. Fratres ergo super magnuz pulpitum iuxta plateã corpus eius cuz magna reuerentia deduxerunt: ⁊ ibidem sic sanũ ⁊ integrũ oñi populo est ostensum. ¶ Tertio deus fecit claruz miraculis beatum petrũ martyrem post mortem. Quidam iuuenis de ciuitate cumana cũ de panno tunice sancti petri haberet: ⁊ q̃daz hereticus eidem deridendo diceret. vt si sãctũ eum credebat in ignem pannũ ipm ꝓijceret: et si comburi non contingeret: absq̃ dubio sanct⁹ esset: ⁊ ipe sue fidei adhereret Mox sup carbones accensos pannũ ꝓiecit: sed ab ipo igne altius resiliuit. deinde ꝑ se sup carbones rediẽs ipsos ardentes penitus extinxit. qđ videns hereticus ad viam veritatis redijt. Apud florentiã iuuenis heretica prauitate corrupt⁹: cũ i eccl'ia fratrum de florentia cum quibusdam alijs iuuenibus ante quandam tabulam vbi erat depi

ctum martyriū ſancti petri: ſtaret videns ibi lictorem pcutientem: ipe dixit. vtinā ego ibi fuiſſem: qr valtdius percuſſiſſem: quo dicto ſtatim mutus effectus eſt. Cunqz ſocij requirerent qd haberet: r ipe eis nihil reſpōdere poſſet: cū domū reducere voluerunt. Sed cū in via eccleſiā ſancti michaelis vidiſſet: elapſus de manib⁹ ſociorum eccleſiā intrauit: r flectēs genua corde ſanctuz petrū rogauit: vt ſibi parceret: voto ſicut potuit ſe obligās q ſi liberaret: peccata ſua cōfiteretur: r omnē hereſim abnegaret. Tunc ſubito loquelam recuperauit: r veniens ad domū fratrū r abnegata hereſi peccata ſua confeſſus eſt: data licentia confeſſori q hoc populo pdicaret. Ipſe quoqz i publica pdicatiōe ſurgēs coram oīni multitudine hec confeſſus ē. Mulier quedam in flandria cū iā tres filios mortuos peperiſſet: atqz ex ꝺ viro ꝓtēptibilis redderet: rogauit ſanctū petrz vt ſibi auxiliū ferret. Cū g ārtū filiū peperiſſet. mortu⁹ eſt reptus: quē mr accipiens ad rogandū ſanctū petrz totā ſe cōtulit: vix oratiōnē compleuerat r puerul⁹ viuus apparuit. Cū g ad baptiſmū portatus fuiſſet: r vt Johes vocaret eēt diffinitū. Sacerdos cū ei⁹ nomē dicere deberet: dixit petr⁹: qō nomen ſemp retinuit. Frater iohes polon⁹ cum apud bononiā quartana laboraret: r i feſto beati petri martyris ſermonez ad clerū facere deberet: acceſſionē eadē nocte iuxta curſū naturalē expectans: timere valde cepit: ne in iniuncto ſibi ſmone deficeret: ad ſancti petri g cōuerſus ſuffragia ad altare ipi⁹ cū deuotiōe acceſſit: orās qt eius pcibus iuuaret cuius debebat glorias predicare ſicqz factum eſt q illa nocte penitus febris ceſſauit. Multos liberauit a ſpiritibus imundis: a qbus erant vexati. Scholaris qdā cuz pgeret ad montē peſſulanū ex quodā ſaltu adeo fuit rupt⁹ in inguine: vt dolore nimio vexaret: r incedere non valeret. hic aliquādo audiens predicari. q quedaz mulier terrā ſanguine beati petri reſperſā ſup cancri corroſionē ponens fuerat liberata: dixit. dñe deus de terra illa nō habeo. Sed q̄ illi terre meritis beati petri tantā dediſti ꝟtutem potes r iſti dare. Accipiens ergo de terra cū ſigno crucis r in veneratione martyris: loco ſuppoſuit: r ſtatim curatus fuit. In ciuitate cōpoſtella fuit qdam vir benedictus nomie: q tibias inflatas habebat in modū vtriū: ventrē tumentē inſtar pregnātis: faciem p nimio tumore horribilē: totūqz corpus inflatū: ita vt non homo ſ monſtrū aliqō videret. Hic cum a quadā matrona ſuper baculū ſe ſuſtentās elemoſynā petiſſet. Illa rndit. magl foſſa q̄ elemoſyna indiges: ſed meo cōſilio acq eſce: r ad domuz fratrū pdicatorū pgens: beati petri martyris patrociniū quere. Ille cum mane ad domū fratrū veniſſet: r oſtium eccl̄ie clauſum eſſet: ſecus portaz ſe poſuit r dormiuit. Et ecce qdam vir reuerēdus in habitu pdicatoꝝ ei apparuit: r capa ipm cooperiens: in eccl̄iam introduxit. Ille aūt euigilās r intus in eccl̄ia ſe reperit: r pfecte ſe ſanatuz inuenit. qui multi admiratiōnē intulit r ſtupozē: cuz viderent hominem pene mortuū: tam ſubito liberatū. Nauis qdam in medio maris pene naufragiū pateret ſeua fluctuū inundatiōe quaſſata: oēſqz nautē caligine noctis tenerent vniuerſi multoꝝ ſancto rū ſuffragia poſtulabant. Quidam ꝺo natione ianuenſis facto ſilentio'. Audiſtis inquit o fratres: q̄liter qdam de ordine pdicatoꝝ noīe frater petrus: nup ob defenſionez fidei catholice: ab hereticis ſit iterfectus per cui⁹ merita deus multa miracula facit. Nūc g deuote ei⁹ patrociniū implorem⁹: qr ſpero q liberabimur. Aſſentiūt vniuerſi inuocātes in ſuū auxiliū beatū petrū. Mox antēna nauis cereis accēſa tota cōſpicit. Et reſpiciētes viderūt quēdā i habitu pdicatoꝝ ſup velū ſtantē: ſtatimqz mare quieuit r tranq̄llitas magna fuit. Cū ergo pdicti nautē ianuā incolumes aduenīſſent ad domum fratrum pdicatoꝝ venerunt: r deo r beato petro gr̄as referentes: eiſdē fratribus totius miraculi ſeriē narrauerūt. In puincia francie ciuitate ſenonēſi: puella quedā cū in aqua raptim trāſeundo cecidiſſet: r p magnū ſpaciū temporis ſtetiſſet: tandē de flumie mortua eſt extracta. mortis autē eius erant quattuor argumēta ſcz magnū ſpatiū tpis: r rigiditas corporis: r frigiditas: r nigredo. delata eſt g a quibuſdā ad eccleſiam fratrū: q cū eaz ſancto petro deuote ac fideliter cōmendaſſent: cōtinuo vite eſt reddita r ſaluti. Sūt r alia inumera vt ſic dicā: huius glorioſiſſimi ſācti miracula: q̄ nos breuitatis cauſa ptranſimus. Oſtēdūt aūt illa cere imagines et alia ſanitatū ſigna: q̄ in capellis ad honorē ipi⁹ cōſtructis vbiqz locoꝝ cernunt. Quare illum pie veneremur: ſperātes ſuo patrocinio liberari ab iminentib⁹ malis r tandez dei gr̄am obtinere. Quā nobis ꝓcedat ieſus filius dei: q̄ ē benedictus in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Sermo. lxj. de ſancto Ambroſio doctore ſācte eccl̄ie epo mediolanēſi.

SAnctū fecit illū Scribunt hec verba ad laudez beatiſſimi Ambroſij aſſumpta originaliter Ecci. xlv. ca. Sūmi dei ſapientia ineffabilis eccleſiā ſuam varietate ſanctoꝝ voluit decorare. In q̄ alios conſtituit ꝓphetas: alios ap'os

alios ꝓdicatores ⁊ doctores: alios euãgelistas oibus autẽ ꝑm sui status ꝓdecentiã: gr̃e sue dona distribuit. Nam ꝓphetis dedit lumen futura ꝓuidẽdi. Aplis linguaꝝ ⁊ sciẽtie ⁊ vsũ. Euãgelistis auctoritatẽ scribẽdi. Et ipis doctoribꝰ iplẽdorẽ spũalis doctrine. Ut aũt eẽnt recepta cula munda. qz vt scribit Sapie. j. ca. In maliuolã aiaz nõ introibit sapia nec habitabit in corpore subdito peccatj. Copiosa illis munera gr̃e sue ꝓcessit. Fuerũt q̃dẽ ipi nõ solũ in rebꝰ diuinis eruditissimi: ꝙ etiã oĩi sãctitate pfecti ⁊ ceterj obmissis: ad ambrosiũ mẽtis oculos reuoluamus: q̃ ob merita sãctitatis: ⁊ admirabilẽ ꝓrogatiuã ꝟtutũ: i celis gaudet cũ xp̃o. Et i terris a cunctis fidelibus colit ⁊ venerat. Jdcirco in p̃senti ꝑmone laudes eius ꝓmere cupientes: sub titulo de illius sãctitate dicemꝰ: ỗ quatria mysteria ꝓponimus contemplanda.

¶ Primũ ỗ digne assimilationis.

¶ Scõm virtuose pfectionis.

¶ Tertiũ lucide manifestationis.

Q sanctitas beati ambrosij assimilat sanctitati q̃nqz psonaꝝ dignissimarũ veteris testamẽti. Caplm. i.

PRimũ mysterium contemplandũ de sanctitate beati ambrosij dicit digne assimilatiõis Assimilat nanq̃ sanctitati quinq̃ psonaruz dignissimarũ veteris testamenti.

¶ Primo sanctitati abel in ꝟginitate.

¶ Scõo sanctitati abrae in fidei sinceritate.

¶ Tertio sanctitati moysi in pietate.

¶ Quarto sãctitati helie in victus parcitate.

¶ Quinto sanctitati dauid in humilitate.

¶ Primo sanctitas beati ambrosij assimilatur sanctitatj abel in virginitate. Fuit quidez abel virgo purissimꝰ. vt refert Augꝰ in li. j. de mirabilibus sacre scripture. Erat eñ ꝑm cõputationem methodij: qñ occidit eũ Cayn annorũ. xl. Naz vt ipe ait Cayn natus est anno trigesimo ade cum sorore sua calmana: ⁊ post annos. xxx alios natus est abel cũ delbora sorore sua. Centesimo ꝟo anno ade interfectus est abel. Utrũ autẽ si longiore tpe vixisset ꝓtraxisset matrimoniũ. Augꝰ i predicto libro videt opinari q̃ sic vt impleret p̃ceptum domini quo dixerat. Crescite ⁊ multiplicamini. nisi deꝰ secũ dispensasset Sed nobis esse satis debet: qz cum ꝟginitate innocentiã suaz obtulit deo. Sic ⁊ beatus ambrosius in ꝟginitate perpetua deo seruiuit. Nam vt Hieroꝰ testat. Ambrosiꝰ ipe ỗ se dixit. Virginitatẽ non solum efferimus: sed custodimus: hinc est q̃ de ipa semp magnifice loquebat. q̃ non fecisset nisi virginitatem diligeret. Inquit enim Hieroꝰ ad filiam mauricij: de cõmendatione ꝟginitatis. Luxurioso verbum castitatis offensio est: quoz venter deus: cultum nolunt amare sciunt. Et Chryſ. ait. Cũ audis aliq̃ de deo loquentẽ: intellige q̃ coz illiꝰ amoze dei repletum est. qui libidinis thesauruz habet: in corde de puellis dicere delectat ⁊ audire. Jgitur ambrosius ⁊ de ꝟginitate amplissime dixit atq̃ in laudem ꝟginitatis de ꝟginibus libeum copiosissimũ scripsit. ¶ Secũdo sanctitas beati ambrosij assimilat sanctitati abrae: in fidei sinceritate. fuit ipe abraam deo charissimus maxime ꝓpter fidem. Unde Geñ. xv. ca. dicit. Credidit abraam deo ⁊ reputatũ est ei ad iusticiaz. Credidit vtiq̃ qđ illi ꝓmiserat deus. s. q̃ non esset hismael heres eius sed filius legitimꝰ qui esset egressurus ex vtero suo: ex quo multiplicãdum foret semẽ eius ad similitudinẽ stellarũ celi. Sic ⁊ beatus ambrosius in fide firmus inuẽtus est atq̃ sincerus qui credidit omnes articulos fidei: ⁊ heresim arrianoz ualidissime expugnauit. Ex quo ipe dicebat ỗ imperatore petẽte ab eo basilicã. vt notat. xxiij. q. viij. ca. cõuenioz. ꝟus est vt animam mihi q̃ fidem auferat. ¶ Tertio sãctitas beati ambrosij assimilat sãctitati moysi i pietate ⁊ cõpassione. Nam vt scribitur Exo. xxxij. ca. Jratum deũ contra populũ idolatrantẽ lachrymis suis ⁊ oratiõe placauit. Erat eñ populo illi pius ⁊ mansuetus. vt ꝓz xlv. di. ca. disciplina. Et. xxiij. q. iij. ca. q̃d crudele. Sic ⁊ beatus ambrosius lachrymabatur sepius ex pietate. Nam dum aliq̃s lapsum sibi ꝓfitebat sic amarissime flebat: q̃ illũ flere similiter cõpellebat. Unde ⁊ ꝓtracto ca. queniot. ipe dicebat. Adũsus arma milites gothos quoq̃ lachryme mee arma mea sũt. Et. xxiij. q. viij. c. non pila ait. Non pila querũt ferrea, nõ arma xp̃i milites coactus repugnare non noui: ꝙ doloz fletus: orationes: lachryme fuerũt mihi arma aduersus milites. Talia eñ sunt munimẽta sacerdotis. ꝓter huiusmodi lachrymas cranti eo lachryme deuotionis ꝓ eternis ỗ siderijs. Cũ eñ alicuiꝰ sancti sacerdotis vel eꝑi obitus nũciabat. sic amarissime flebat vt vix consolari valeret. Cũq̃ interrogaret. Cur viros sãctos q̃ ad gloziam pficiscebant sic fleret. aiebat. Ne putetis me flere qz recesserit ꝙ qz mi ꝓcesserit ⁊ qz difficile inueniet qui tam dignus eius officio habeatur. ¶ Quarto sanctitas beati Ambrosij: assimilat sãctitati helie in parcitate: ⁊ abstinentia. vt eñ scribitur. iij. Regl. xix. c. Jeiunauit helias q̃draginta diebus ⁊. xl. noctibus Beatus ꝟo ambrosiꝰ tante abstinentie fuit q̃ quotidie nisi i sabbato ⁊ die dñica ⁊ festis preci

puis ieiunabat. Ñ in hiſtoria eccleſiaſtica ꝺr de eo. Aduerſus luxurie furoꝛē nō ſe manu defenſabat: vel telo. Cz ieiunijs ⁊ ꝯtinuatis vigilijs: ſub altari poſit⁹: p obſecratiões defenſoꝛez ſibi atq; eccl̃ie deū parabat. ¶ Quito ſāctitas beati ambꝛoſij aſſimilat ſāctitati dauid in hūilitate. Qui vt ſcribit .ij. Regl. vj. c. Videſ oza pcuſſuz a dño: eo q; tetigerat archā p̃ſūptuoſe extimuit i die illa dicēs. Quō ingredief ad me archa dñi. Et noluit diuertere archā dñi i ciuitatē dauid: ſ diuertit eā in domū obededō gethei. Et habitauit archa dñi i domo obededō gethei trib⁹ mēſib⁹ ⁊ bñdixit dñs obededom et oēm domū ei⁹. Ñūciatū q; eſt regi dauid: q: bñ dixiſſet dñs obededō: ⁊ oia ei⁹ ꝓpter archā dñi dixit. ibo ⁊ reducā archā dñi cū benedictiõe in domū meā qđ ⁊ fecit. Adduxitq; archā cū gaudio: iſeq; ſaltabat coza dño. Cū q; pactis oib⁹ reꝓbenderet a michol filia ſaul vxoꝛe ſua q ſaltaſſet coza dño. Dixit dauid viuit dñs: qz ludā añ dñm: q elegit me poti⁹ q; patrē tuū: ⁊ q; oēz domū eius: ⁊ p̃cepit mihi vt eſſem dux ſup populū dñi iſrl: ⁊ ludā ⁊ vilioꝛ fiam pluſq; factus ſū ⁊ ero humilis i oculis meis. Sic beatus ambꝛoſi⁹ ex hūilitate timuit acceptare dignitatez eꝑalem. Oſtēditq; ſe hr̃e tria q̄ ſūt officio ꝓlationis inimica. Ꝓzimo crudelitatē Nā tribunal cōſcēdit ⁊ ꝫ ꝓſuetudinē ſuā tozmēta ꝓſonis adhiberi iuſſit. Scō vanitatez ꝓhicam. Cuz eñ popul⁹ acclamaret pctm̃ tuū ſup nos. turbat⁹ domum redijt. ⁊ ꝓhiam ꝓfiteri voluit. Tertio oſtēdit ſe hr̃e inhoneſtatē. Nā publicas mulieres ad ſe venire fecit: vt ſic populū a ſua intentione reuocaret. Sed cū nec ſic ꝓficeret pop⁹ lo acclamante pctm̃ tuū ſup nos. Fugā media nocte petijt. cūq; ticinū ꝓgere ſe putaret: mane ad portā ciuitatis mediolanenſis q̄ romana ꝺr ſe inuenit: qui inuētus cū cuſtodiref a populo miſſa eſt relatio ad clementiſſimū imperatoꝛem Valentinianū: Qui cum ſūmo gaudio accepit q; iudices a ſe directi ad ſacerdotiū peterentur Letabat etiā ꝓbus ꝓfectus q; verbum ſuum i eo fuerat adimpletū. Dixerat eñ cuz ꝓficiſcenti mandata daret. Vade: age non vt iudex: ſed vt epiſcop⁹. pendēte relatione itez abſcondit ſed inuentus cū adhuc eſſet cathecuminus baptizatur. Et tādem in epiſcopalē cathedrā ſublimatur. Audiuimus iam q; humiliter poſt tot contradictiones. Ambꝛoſius curā epiſcopalē ſuſcepit. Si ita fieret tempoꝛib⁹ iſtis vtq; foꝛdidis ⁊ obſcuris: populi abundantius in viaz dñi dirigerentur. Eccleſie in dies in oꝛnamentis ⁊ reparationibus magis ꝓficerent: ⁊ diuinus cultus deuotius ſanctiuſq; celebꝛaref Cz nunc coꝛrupta eſt omnis iuſticia ⁊ vꝛtus contẽptibilis facta. omnes que ſua ſunt querũt: non que ihu xp̃i. Ideo lugebit terra cū populis.

De q̄nq; p̃cipuis virtutib⁹ ſancti ambꝛoſij: ex q̄b⁹ colligit quātū fuerit in ſanctitate ꝓfectus. Capl'm. ii.

Decūdum myſterium contemplandū de ſanctitate beati ambꝛoſij dicitur vꝛtuoſe ꝓfectionis. Nam p̃ter ea que dicta ſunt in quinq; p̃cipuis vꝛtutibus ꝓfectus fuit.

¶ Ꝓzimo in liberalitate.
¶ Scō in rigiditate.
¶ Tertio in magnanimitate.
¶ Quarto in charitate.
¶ Quinto in veritate.

¶ Ꝓzimo beat⁹ ambꝛoſi⁹ fuit ꝓfectus i liberalitate. qz oia q̄ habebat paupeꝛ erāt: q̄b⁹ liberaliſſime ſubueniebat. Et hoc vtiq; eꝑo conuenit qui pater eſſe debet pauperum. Unde ihieronymus. xij. q. ij. ca. gloꝛia. inquit: gloꝛia epiſcopi eſt pauperuz opibus pꝛouidere: ignominia ſacerdotis pꝛopꝛijs ſtudere diuitijs. Ideo dicebat Ambꝛoſius. xxiij. q. viij. in ca. ſuperius allegato. conuenioꝛ. Omnia que mea ſunt pauperum ſunt. Et cum ſuo tempoze radicem omniū malozū auaricią magis ac magis in hominibus increſcere vidiſſet: maxime in his q̄ erāt in ptāte conſtituti: apud quos p̃cio oñia vendebant; necnō etiam in his q̄ erant ſacris myſterijs deputati vehemēter ingenuit: ⁊ ſc de hui⁹ ſeculi erūpna liberari inſtanti⁹ exoꝛauit. ¶ Secūdo beat⁹ ambꝛoſi⁹ fuit ꝓfectus in rigiditate. Nam ſicut cato vticenſis vt refert Saluſti⁹ in cātilinario. Vitia hoiuz rigide expugnabat et cōdēnabat. Ita ⁊ Ambꝛoſi⁹. Nā ⁊ theodoſiū imperatoꝛē de crudelitate occiſozū innocentuz dure redarguit: ab ingreſſu eccleſie ſuſpēdit: et publicam pniaz eidem iniunxit: put ponitur i hiſtoria triptita. ⁊. xj. q. iij. ca. cū apud theſolonicā. ⁊ ergo idem diffuſius ſcripſi in ſermone ꝺ diuino cultu: in tractatu de timoꝛe iudiciozum dei. ¶ Tertio beatus ambꝛoſius fuit perfect⁹ in magnanimitate. Nō eñ formidabat pericula: neq; moꝛtem ꝓ defenſione fidei ⁊ eccleſiaſtice libertatis. Unde ꝺr in hiſtoria eccleſtica. Ex iuſtina mater Valentiniani impatoꝛis arriane hereſis alūna: conturbare cepit eccleſie ſtatum cōminari ſacerdotib⁹ depulſiones ⁊ exilia: niſi ariminēſis conſilij decreta reuocarēt. Quo bello eccl̃ie murum ⁊ turrim validiſſimā pulſabat ambꝛoſiū. q̄ in omnib⁹ imꝑterritus māſit. Adhuc vt ꝺr in ſepius allegato ca. cōuenioꝛ. Cum impatoꝛ valentinianus quandā baſilicā vſur-

pare vellet. Ambrosi⁹ sic rñdit. Noli grauare te impator vt putas te i ea que dei sũt impiale ius vllũ hr̃e. Tributũ cesaris est: nõ neget. Ecclesia dei ẽ: cesari vtiq; nõ donet. Et dũ ꝓposi tus valẽtiniani dixisset ambrosio. Tu cõtẽnis valẽtinianũ: caput tibi tollo. Rñdit. deꝰ ꝓmittat tibi vt facias qõ minaris atq; vtinaz deus auertat milites ab ecclia. ⁊ in me oia tela sua cõuertant. ⁊ sanguine meo sitim suã expleant. In eius ꝙo ꝓfatiõe sic õ eo cãtaf. Tãta ambrosiũ ꝙ ute solidasti ꝓstantie tãto munere celit⁹ decoraſti vt ꝓ eũ exclusa rorquerenf demonia. arrianorũ impietas ꝓpulsa tabesceret. ac seculariũ ꝓncipũ colla tuo iugo subacta redderenf humi lima. ¶ Quarto beat⁹ ambrosi⁹ ꝓfectus fuit in charitate: ꝓ dei q̃ꝑ amore ⁊ ꝓximoz̃ salute sepissime clero ⁊ ꝓpło predicabat. Jd facere debent ꝓlati. vt dr̃ in ca. inter cetera. de officio iudicis ordinarij. Hoc exercitio vsus ẽ xp̃s Jstõ insup docuit apl̃os exercere. Jnq̃t eñ Lucas de xp̃o. viij. c. Jter faciebat ꝓ ciuitates ⁊ castella ꝓdicans ⁊ euãgelizãs regnũ dei. Et post resurrectionẽ dic q̃ gloriosus celuz ꝓscẽdit. dixit apl̃is Marci vltĩ. ca. Euntes i mundũ vniuersũ ꝓdicate euangeliuz oi creature. ꝓdicatio eñ diuini ꝙbi lux est humanaꝝ mentiũ. iuxta illõ psalmiste. Lucerna pedib⁹ meis ꝙbum tuũ: et lumẽ semitis meis. Et itez̃. declaratio inq̃t sermonũ tuoꝝ illumiat ⁊ intellectũ dat paruulis. Et ne multa loq̃mur cuz cessabunt in ecclia dei voces ꝓdicãtiũ extinguef in populis lux veritatis: ⁊ bonoꝝ moꝝ. ¶ Rogate o fideles xp̃icole rogate dñm messis: vt mittat operarios i vineam suã: messis q̃dẽ multa operarij autẽ pauci. Nescio q̃d futura pariet dies. verũtñ timeo satis: ⁊ valde ꝓtimesco: ne ꝓpter ingratitudinez ⁊ obstinationẽ xp̃ianoꝝ fiet silentiũ in ẽra. Fuerunt siquidẽ dieb⁹ meis in italia ex oĩb⁹ ordinibus religiosoꝝ ⁊ ꝓcipue ex ordine minoꝝ multi eruditissimi ꝓdicatores quoꝝ sonus exiuit i oĩbus finibus ei⁹. ꝓdicauit ille dux ꝙbi sanctus bernardin⁹. ꝓdicauerũt ⁊ alij stilũ ei⁹ imitãtes in oĩb⁹ italie ciuitatib⁹. Et tñ nunq̃ mundus fuit ita positus in maligno sicut est hodie. O pyssime deꝰ. o benignissime pater. o creator celi ⁊ terre: ⁊ vniuerse cõditor creature. Ne reminiscaris delicta mea vel xp̃ianoꝝ delinquentiũ. neq; vindictã sumas de peccatis nr̃is Sed cũ reuerẽtia ad vos ꝓlatos dignissimos clamito. non relinquat gregẽ lupoꝝ morsib⁹ traden dũ. Exaltate q̃si tuba vocẽ vestrã: ⁊ annũciate ouibus vr̃is pericula ipaꝝ. Et qõ ꝓ vosipsos non potestis facere: vel non vultis: religiosos q̃bus a sũmis pontificib⁹ ꝓdicãdi licentia ẽ cõcessa: cũ bñdictione dei ⁊ vr̃a explere sinatis

hucusq; deuenim⁹: q: nõ possum nõ cõqueri õ aiaꝝ iactura: quã ũminere video: ex defectu ꝓdicationũ. Sanct⁹ ambrosi⁹ igit merito extollẽdus est: q̃ populũ sibi creditũ pauit cibo spiritualis doctrine. Jn q̃ spũssanctus indubitanter aderat ei⁹ lingue. Qõ patet tum ex cõuersione beati augustini ⁊ alioꝝ. tum insuper ex visione cuiusdam heretici. Jlle nanq; acerrimus disputator: ⁊ durus incõuertibilis ad fidẽ: cuz audiret ambrosium ꝓdicantem vidit ad aures eius angelum loquentem ꝙba que populo predicabat. Quo viso fidem quaz ꝓsequebatur cepit defendere. ¶ Quinto beatus ambrosi⁹ perfectus fuit in veritate. hanc vtiq; dilexit: hanc predicauit: ⁊ cũ ab hac libroz: ꝓmones: ⁊ omelias scripsit. Quare ⁊ Augustin⁹ eius dicta in maxima veneratione semp habuit. Unde in libro de nuptũs ⁊ cõcupiscentia inquit. Pelagius hereſiarcha sic laudat ambrosiuz. vt dicat. Beatus ambrosius eps in cuius ꝓcipue libris romana lucet fides: q̃si scriptorum iter latinos flos q̃dam emicuit. Et subdit Aug⁹ cuius fidẽ ⁊ purissimum in scripturis sensum: nec inimic⁹ quidem ausus est reprehẽdere. Et Augustin⁹ in epl̃a ad ianuarium. ⁊ ponit. xij. di. c. illa ait. Ex cuz mater eius imitata eũ fuisset mediolanũ inuenisset q; ecclesiã sabbato non ieiunantez: ex quo cepit fluctuare ⁊ admirari Augustinus vt satisfaceret matri: consuluit ambrosiũ. Qui respõdit. Cum romã venio ieiuno sabbato: cũ vero sum mediolani sabbato non ieiuno. Sic ⁊ tu ad quã forte ecclesiam veneris: eius more fua. si cui q̃ non vis scandalum esse: nec quẽ q̃ tibi. Et subdit Aug⁹. Ego de hac sentẽtia etiã atq; etiam cogitans ita semp habui tanq̃ eam celesti oraculo acceperim.

Qr q̃nq; modis manifestata ẽ lucidissime sãctitas beati ambrosij. Ca. III.

Certiuz mysterium contemplandũ de sanctitate beati ambrosij dicit lucide manifestationis. Jn q̃nq; eñ lucide manifestata est.

¶ ꝓzimo in dormitione.
¶ Secõdo in electione.
¶ Tertio in expulsione.
¶ Quarto in punitione.
¶ Quinto in cõsũmatione.

¶ ꝓzimo manifestata fuit sanctitas Ambrosij in dormitione. Jꝑe enim filius Ambrosij prefecti rome cuz in cunabulis in atrio pretorij esset positus ⁊ dormiret: examen apum subito aduenies facie eius ⁊ os ita impleuit vt quasi in alueolũ suuz intrarẽt pariter ⁊ exirẽt: que postea

euolantes in tãtã aeris multitudinẽ ſubleuate ſũt: vt vix hũanis oculis viderẽt. Quo pacto territ⁹ pater ait. Si vixerit infantul⁹ iſte aliq̃d magni erit: nec impoſſibile q̃s ẽ exiſtimare debet de ambroſio q̃ ſanct⁹ futur⁹ erat: cũ r ẽ platone aliq̃d ſimile. Valeri⁹ referat p̃mo lib. c. iiij Dormientis q̃pe paruuli platonis in cunis labellis apes mel inſeruere. Quare audita ꝓdigiorum interp̃tes ſingularẽ eloquij ſuauitatẽ ore ei⁹ emanaturã dixerũt. ¶ Tcio fuit manifeſtata ſanctitas ambroſij in electiõe. Fuit eñ elect⁹ in ep̃m ex miraculo dei. Nã dũ fuiſſet rome lr̃is erudit⁹: cũ cauſas p̃torij ſplendide perorꝛet a valẽtiniano impatore ad regendaz liguriã emiliãq̃ puinciã directus ẽ. Cũq̃ mediolanũ veniſſet: r ibidẽ ep̃s tũc deeſſet: ꝓuenit popul⁹ vt ſibi de ep̃o ꝓuideret. Igit̃ cũ inter arrianos r catholicos de eligendo ep̃o ſeditio nõ modica oꝛiret: illuc ambroſi⁹ cauſa ſedande ſeditiõis p rexit. Et ſtatim vox infantis inſonuit dicens: ambroſiũ ep̃m. Cui voci oẽs vnanimit̃ ꝓſenſerũt ambroſiũ ep̃m acclamãtes. ¶ Tertio manifeſtata fuit ſãctitas ambroſij i expulſiõe. Naz a multis eiecit demones q̃ illos vexabãt. Accidit aũt q̃ multi demones p oꝛa illoꝛ q̃s obſidebãt clamarẽt r dicerẽt ab ambroſio ſe toꝛqueri. Juſtina autẽ r multi arrianoꝛum dicebãt pecunia ambroſiũ hoies cõparere: q̃ ſe ab imũdis ſpiritibus vexari mẽtirẽt: r ab ambroſio dicerẽt ſe toꝛq̃ri. Tunc ſubito vn⁹ ex illis arrianis q̃ aſtabat arrept⁹ a demonio in mediuz p̃ſiliuit: atq̃ clamare cepit. Utinã ſic toꝛqueãt vt toꝛqueoꝛ q̃ nõ credũt ambroſio. At illi cõfuſi in piſcinam demerſũ hoiem necauerũt. ¶ Quarto manifeſtata fuit ſanctitas beati ambroſij in punitione. Nã de⁹ multos acriter puniuit q̃ illũ vel i vita ſua vel poſt mortẽ p̃ſequi p̃ſumpſerũt. Dũ ad quãdaz ciuitatẽ p quodã ep̃o ordinãdo iuiſſet r eius electioni iuſtina imperatrix r alij hereti ci ꝓtradicerẽt. Una ẽ arrianoꝛ ꝓginib⁹ impudentioꝛ ceteris beatũ ambroſiũ p veſtimẽtum apꝛehẽdit. volẽs ip̃m ad ptẽ mulieꝛ trahere: vt ab eis ceſus de eccl̃ia cũ iniuria expelleretur. Cui ambroſi⁹ ait. Et ſi ego indign⁹ tanto ſacerdotio ſũ: tñ nõ ꝓuenit te in qualẽcunq̃ ſacerdotem man⁹ inij̃cere vñ timere debuiſti iudicium dei: ne aliq̃d mali tibi ꝓtingat: qđ factũ exit⁹ cõfirmauit. Nã die altera mortuã ad ſepulcrũ deduxerũt. Cũ multi inſtarent cũ iuſtina imperatrice vt ambroſiũ i exiliũ mitterẽt: vn⁹ coꝛ ceteris infelicioꝛ intantũ furoꝛẽ excitat⁹ ẽ: vt iuxta eccl̃iaz domũ ſibi locaret: ac in eadez quadrigã paratã haberet: q̃ ꝓcurante iuſtina facilius raptũ ad exilium deporꝛaret. Sz dei iudicio ip̃o die q̃ ſe eũ rapere arbitrabat in eadẽ q̃driga deeadẽ domo exilio dãnatus ẽ. Quidam p̃ſbyter dũ in ꝓuiuio cũ multi eſſet r ſãcto ambroſio detrahere cepiſſet cũ ꝓtinuo plaga ꝓtulit: r de cõuiuio ad lectũ adduct⁹ finiuit vitã. In vrbe cartaginẽſi cũ tres epi inſimul ꝓuiuarẽt: r vn⁹ eorũ beato ambroſio detraxiſſet: relatũ ẽ illi q̃d illi p̃ſbytero q̃ ſibi detraxerat accidiſſet. Qđ cuz ille vilipẽderet: ſubito letale vulnus accepit: r ad extremũ ꝓtinuo diẽ clauſit. ¶ Quinto manifeſtata fuit ſãctitas beati ambroſij i ꝓſũmatiõe. Nã obit⁹ ſui diem añ p̃ſciuit: reuelauitq̃ fratribus cuz gaudio: q̃liter vſq̃ ad reſurrectionem dñicã eẽt cũ eis mãſur⁹. Ante ẏo paucos dies q̃ lectulo detineret: cũ q̃drageſimũ q̃rtum pſalmũ cũ notario dictaret: ſubito videte notario i modũ ſcuti: breuis ignis caput ei⁹ cooperuit: r facies ei⁹ tã q̃ nix effecta ẽ: r poſtmodũ ad ſuaz ſpeciẽ reuerſa. Ipo q̃ die ſcribẽdi r dictãdi finẽ fecit. nec ip̃m pſalmũ explere potuit. Cũ ẏo infirmitate grauari cepiſſet. Comes italie q̃ tunc mediolani erat nobiles ꝓuocauit diẽs. Qr tanto viro recedẽte periculũ eẽt: ne italie interitus imineret. Rogauitq̃ vt ad virũ dei accederent dep̃cãtes vt adhuc ſpatiũ viuẽdi ſibi a dño impetraret: qđ ille vbi audiuit rñdit. Nõ ita inter vos viri vt me viuere pudeat: nec moꝛi timeo: cũ bonũ dñz habeam⁹. Eo tpe q̃ttuoꝛ ei⁹ diaconi inuicẽ ꝓuenerũt: tractãtes in ſe q̃s poſt eius obitum bonus eſſet. Cũ ergo a loco in quo vir dei iacebat lõge eſſent: vt ſimplicianum ita plane nominaſſent vt vix inuicem ſe audirent. Ille ab eis longe poſitus ꝓtinuo exclamauit. ſenex ſed bonus: qđ illi audientes territi fugerunt: r nõ niſi illũ poſt ei⁹ obitũ elegerũt. Honoꝛat⁹ veꝛo ep̃s ẏcellẽſis q̃ beati ambroſij exitũ expectabat: cũ ſe ſopoꝛi dediſſet: vocẽ tertio ſe clamãtẽ audiuit. Surge qr̃mõ eſt receſſur⁹. Qui cõſurgens mediolanũ cõcit⁹ venit: r ei dñici coꝛpis ſacramentũ dedit. Qoꝛq̃ ille man⁹ in moduz crucis expãdit: r vltimũ ſpiritũ inter ẏba oꝛationis efflauit. Floꝛuit aũt circa ãnos domini cccxc. Cum aũt in nocte paſce coꝛpus eius ad eccl̃iaz fuiſſet delatũ: plurimi infantes baptizati eũ viderũt: ita vt aliq̃ eũ ſedentem i cathedra vel tribunali dicerẽt. Alij aſcẽdentẽ in celũ parentibus ſuis digito demõſtrarẽt. Nõnulli veꝛo ſtellam ſup coꝛpus eius ſe vidiſſe narrarent. Anima igit̃ illius ad ethera ꝓuolauit: ibiq̃ inter angeloꝛ agmina fruit̃ eterna pace: ad quaz nos pducat ieſus filius dei. Qui ſit bñdictus i ſecula ſeculoꝛũ. Amen.

Sermo. lxij. de ſancto Antonio abbate. q̃ diaboli tẽptamenta cũ dei adiutoꝛio viriliter ſupauit.

Beat⁹ vir qui suf

fert tēptationē: qñ cum ꝓbatus fue
rit accipiet cozonā vite: quaz repzo
misit deus diligētibus se. Scribunt hec verba
originaliť Jacobi. j. c. In toto terrarū orbe cla
rus habeť antonius: qui suffragia eius poscen
tib⁹: liberalissime ꝺescēdere ꝓsueuit Est quip
pe magni meriti apud deū: ido se inuocantes a
periculis grauissimis ꝓsepe liberat. Moti ex
hoc fideles die festiuitatis ei⁹ vbi solēniter agunt
Alicꝙ ꝙuiuia pauperibus ꝓparantes. Nonnulli
diuina ꝓ ministros ecclesie celebrari facientes.
Quidam vero pia vota exsoluētes ieiuniorū ꝛ
visitationū temploꝝ dei: que vocabulo sancti
antonij sūt ꝓsecrata. Idcirco in pñti ꝓmone de
ipo patre beatissimo dicturi erim⁹. Cuius lau
des potissimū extollunť: qz demones ꝓfudit at
qꝫ deiecit: passus eñ eoꝝ importunas insidias
nō succubuit: imo superbiam illoꝝ cōtriuit atqꝫ
deuicit. Ideo ꝙuenientissime ꝺ illo dicunť ver
ba in themate posita. In qb⁹ de tēptatione illi
us tria mysteria ꝓponim⁹ ꝓtemplanda.

¶ Primū ꝺz verificationis.

¶ Secōm modificationis.

¶ Tertium cozonationis.

Qꝺ diabol⁹ tēptauit Antoniuz ꝙ semꝑ temptat ad maluz. ꝛ de ꝙbusdam du bijs tēptationis. Caplm. i.

Primuz mysteri
um cōtemplandū de tēptatiōe beati
antonij ꝺz verificationis. vere ꝙpe
a diabolis tēptat⁹ fuit ꝙrentib⁹ eum a via recta
deuiare. Ez ꝓ amplioze hui⁹ partis intelligen
tia qttuoꝝ dubia erunt absoluenda.

¶ Primū vtꝝ ꝓpziū diaboli sit tēptare.

¶ Secūꝺū vtruz deus ꝓmittere debeat homi
nes a diabolo temptari.

¶ Tertium vtruz diabol⁹ semel supatus aude
at amplius temptare.

¶ Quartū vtꝝ tēptatōis ipulsio sit ꝺsideranda

¶ Ad primū dubiū rñdent alicꝙ: qꝺ nō sit ꝓpzi
um officiuz diaboli tēptare. Nam tēptat deus
Uñ Gen. xxij. c. ꝺz. tēptauit deus abzaam. Et
Sapie. iij. c. scribiť de iustis: de⁹ tēptauit illos
ꝛ inuenit illos dignos se. Et Deut. xiij. c. Tē
ptat vos dñs deus vr̄ vt palā fiat vtꝝ diligatis
eum aut nō. Et in ps. ꝓboba me domie ꝛ tem
pta me. Insup tēptat caro. vnde Jaco. j. c. sue
canonice. ait. vnusquisqꝫ temptať a ꝙcupiscē
tia sua. Temptat adhuc hō. sicut de xp̄o legiť
Joh. vj. c. Cū interrogauit philippum vñ pa
nes emerent tēptans eū. Jp̄e nanqꝫ sciebat qꝺ
esset factur⁹. Jgiť nō ꝙuenit diabolo soli tēpta
re. Sed ex pte altera videť ꝓbari posse. qꝺ dia
boli officiū sit tēptare. Nā glo. sup illo ꝙbo ad
Thessolonicēses. ca. iij. p̄me ep̄e. ne forte tēpta
uerit vos is ꝙ tēptat ait. id ē. diabol⁹ cui⁹ offici
um est temptare. Et Matth. iiij. c. vocať dia
bol⁹ tēptator. Respōꝺēdū ꝙ ē ꝑm doctrinā dñi
Bonauē. in. ij. diſ. xxj. Et sancti Tho. p̄ma pte
q. cxiij. qꝺ hoc vocabulū temptare multas ha
bet acceptiones. Sicut dicunt illi qui significa
tiones vocabuloꝝ studiose rimati sunt. Si ta
men velimus eius p̄ncipalem ꝛ p̄cipuam signi
ficationē accipe: tēptare ꝓbare est. Uñ tēpta
tio dici pōt qꝺā tact⁹ quo illō quo tāgiť ꝓbať.
Sicut cec⁹ ꝺz tēptare qñ suo tactu vult aliquā
certitudinē habere de aliqua re quā tangit. per
hunc modū in spūalib⁹ tēptatio qꝺam tact⁹ ꝺz
ad ꝓbādū ordinat⁹. Hoc aūt pōt esse multipli
citer. Aut qz ille ꝙ tēptat intēdit ꝓbare ꝛ approꝝ
bare: sīue approbatū ostēdere. ꝛ hoc mō tēptat
de⁹ ꝙ lz sciat bonitatē amicoꝝ suoꝝ vult nihilo
minus illā ꝓ tēptationem suam alijs inotescere
Aut ille ꝙ pulsat intendit prꝺobare ꝛ reprobare
sīue reprobatū facere. ꝛ sic tēptat diabol⁹ ꝙ sem
per tēptat i pctm̄ p̄cipitādo. Aut qz ille ꝙ tem
ptat intēdit ꝓbare ꝛ experimētū sumere. ꝛ sic tē
ptat hō qꝺ fieri pōt bñ dū de hoie tm̄ q̄rit experi
mentū. Pōt etiā fieri male: dū experimentū q̄rit
insidiose. Sicut factebāt pharisei tēptātes xp̄z
dum interrogabant. Si licet censum dari cesari
Quibus respōdit: quid me tēptatis hipocrite.
Matth. xxij. ca. Sed pessime facit homo dum
temptat deuz. Et vt dicit glo. super illo verbo
Deut. vj. c. Nō temptabis dñm deum tuū. de
um temptat qui habens qꝺ faciat sine rōne cō
mittit se periculo: experiens vtrū possit a deo li
berari. Nā lz in deo p̄ncipaliter ois spes morta
liū sit erigenda. Tñ debet hō facere qꝺ in se est
ad q̄cunqꝫ pericula euitāda. Noluit eñ xp̄s de
pinaculo se eijcere qz periculū erat ꝑm naturaz
Et miraculū facere tūc non erat expediēs. Sic
paulus de muro ꝓ sportam: vt euaderet dimit
ti se iussit: nec expectauit qꝺ deus mitteret ange
lum suū. Nō aūt beata agatha medicinas car
nales ꝓtenebat: ꝛ alij sācti multa simīlia fecerit
nō erat ex tēptatione dei: sed ex familiari instin
ctu spūssancti: vt inqt Tho. ꝑa ꝑc. q. xc vij. Et
q̄ a iure cōi exorbitāt in ꝓfitiam non sūt traben
da. vt ꝺz de regu. iuris. in. vj. Non est ita tem
ptandus deus neqꝫ quantū ad suam potētiaz.
Sicut faciunt illi ꝙ in periculis positi: cum via
humana liberari possunt nolunt: expectātes li
berationē a deo. Sic fecit iudas machabe⁹ qui
cū reperiret se cuz paucis: ꝛ videret exercitum
bachidis numerosū cū possz declinare certamē

erubescētia ductus cōmittens se deo bellū inijt in quo occisus est. vt habet in pmo Machab. libro. Duella insup assumere voluntarie ptinet ad temptationē dei. Ideo phibent. ij. q. iiij. c. monomachiam. Et si obijceret ꝺ dauid q̄ inijt singulare certamē cuz golia. vt ponit̄ pmi Regū. xvj. c. Respōdet Nico. de lyra. q̄ hoc fecit ex instinctu spūssancti. Fuit etiaz figura duelli qđ xp̄s fecit cuz diabolo signato in golia: q̄ potentia ⁊ malitia sua oēs exterrebat. Sed xp̄s figurabat in dauid q̄ interp̄tat manus fortis: q̄ funda humilitatis ⁊ lapide fortitudinis: totus inermis sustinēdo humilimā passionē eum pꝛostrauit. Nec tēptari debet deus q̄tum ad suam sapientiā Sicut faciūt hi q̄ inepti sunt: ⁊ ponūt se ad p̄dicandum legendum disputandū sperā tes a deo scientiā sibi infundi. Non ē etiā tēptā dus deus q̄tum ad suam bonitatē ⁊ clementiā sicut faciunt hi q̄ peccatis veterib⁹ addētes nouа expectantes in fine vite ad penitentiā redire sperāt ex dei miscōia salui fieri. Sed hos dimittamus ꝓcludentes q̄ solus diabolus ⁊ semper tēptat ad malū. Caro autez ⁊ mundus dicūtur tēptare instrumētaliter seu materialiter: inq̄tū scz pōt cognosci q̄lis sit homo. Ex hoc qđ seq̄t vel repugnat ꝓcupiscētijs carnis. Et ex hoc q̄ ꝓtemnit mundi ꝓspera ⁊ aduersa: q̄bus etiam diabolus vtit̄ ad tēptandum Igit̄ ꝓtra diabolum muniti eē debemus: de quo inquit petrus epl̄a p̄ma. c. v. Sobrij estote ⁊ vigilate: quia aduersarius vester diabol⁹ tanq̄ leo rugiens circūit querēs quem deuoret: cui resistite fortes i fide. Et paulus ad Eph̄. c. vj. ait. Cōfortamini in dño: ⁊ in potentia virtutis eius: induite vos armaturā dei: vt possitis stare aduersus insidias diaboli: q̄ non est colluctatio aduersus carnem ⁊ sanguinē. Sed aduersus p̄ncipes ⁊ potestates: aduersus mundi rectores tenebrarū harum. In q̄bus vbis admonet nos apostol⁹ cōfortari in dño ⁊ induere armaturā dei. id est. q̄ a solo deo fabricat̄. scz armatura virtutum. Ūn signanter dicit. Induite ⁊ non facite: quia de⁹ arma facit. Illa vo nos debemus accipere vt possimus resistere i bello grauissimo q̄ nobis mouet hostis antiquus. Cuius gratuitatez designat paul⁹ ex multis. Primo ex ꝓpinquitate quia colluctant̄ nobiscū ipi demones infernales. Secūdo ex simplicitate. Nō em̄ ipi demones sunt materiales: ⁊ nobis cōmunicāt in materia. Propterea dixit apl̄s Aduersus carnem ⁊ sanguinē. i. non habem⁹ luctari aduersus homines debiles ⁊ fragiles: vel nō habem⁹ luctari aduersus carnē ⁊ sanguinez tm̄. id est. aduersus vitia carnalia: q̄ ex carne ⁊ sanguine pꝛocedunt. Tertio ex virtuositate. Unde subdit. Sed aduersus p̄ncipes ⁊ potestates. id ē. non solum aduersus minozes demones: sed etiā aduersus mediocres q̄ minoꝛib⁹ p̄sunt: quos vocat p̄ncipes. Et aduersus etiā maiozes quos vocat potestates: qz maiozes habēt potestatē sup mediocres: q̄ minoꝛib⁹ p̄ncipāt. Et vult dicere apostolus: q̄ habem⁹ luctas occultas ꝓtra omnes demones. scilz maiozes. mediocres. ⁊ infimos. Propterea sequit̄ aduersus mūdi rectozes. id ē. aduersus multitudinē demonū q̄ munduz regunt: non q̄dē mundū istū sensibilē: quē de⁹ creauit atq̄ regit. Sed mundū. id ē. mūdanos homines mundanoꝝ amatozes: ꝓpterea subiungit tenebraꝝ haꝝ. Et qz apl̄us noīat demones p̄ncipes ⁊ potestates. Aduertendū ꝑm theologoꝝ sententiā in scō. dis. viij. Q̄ inter demōes est oꝛdinū distinctio. Sed vt inquit Bonauē. de angelis possumus loqui q̄tuz ad triplicem statū. scz glie. ⁊ nature institute. ⁊ lapse. Q̄tuz ad statuz gl̄orie: est in eis ponere oꝛdinū distinctionem pfectam. Q̄tum ad statum nature institute oꝛdinū distinctionē pfectam. Q̄tuz ad statū culpe siue nature lapse: ē ponere in eis oꝛdinū distinctionē ꝑ impfectam ⁊ puersam. Impfectā ꝓpter priuationē gr̄e que habilitatē nature pficit puersam. ꝓpter penitentiaz culpe: q̄ q̄uis substantiā naturalē nō coꝛrūpat: tamē fedat ⁊ deoꝛdinat. Et hoc manifestū ē si attēdat Q̄ illi q̄ meliora habuerūt naturalia: alijs grauius peccauerūt ⁊ peccant: tū ꝓpter hoc q̄ ardenti⁹ apetiuerūt: tū qz magis ingrati fuerunt tum qz modo etiā acrius vexāt. Ideo in ipis ē oꝛdo ꝑm p̄cellentiā naturaliū ꝑ puersus adiunctione culpaꝝ. Et sic inter eos ē oꝛdo: ita ⁊ pl̄atio de q̄ dixi in tractatu de timoꝛe iudicioꝝ dei. Demones itaq̄ tēptant semp ad malū inducere nos satagentes. ¶ Scōm dubium fuit vtrū deus debeat pmittere hoies a diabolo tēptari Et pleriq̄ obijcere solēt q̄ non. Nam non est equa conditio pugne vt infirmus ꝓtra fortem: ignarus ꝓtra astutū exponat̄ ad bellū. Sz homines sūt infirmi ⁊ ignari: diabol⁹ aūt potēs ⁊ astutus. de quo ꝺr Job. xlj. c. Non ē potestas sup terrā que comparet̄ ei. Et habet mille nocēdi modos: vt refert Aug⁹. Igit̄ nō debet deus auctoꝛ ois iusticie pmittere vt homies a diabolis impugnent̄. Ad ꝫ rñdet Tho. vbi supza q̄ lz inequaliter sit pugne cōditio inter demones ⁊ hoies ex pte hoim. tū fit recompēsatio ex pte dei: q̄ tēptatis subuenit: ⁊ auxilio gr̄e sue illuminātis intellectū: ⁊ roboꝛātis affectū. Et etiā angeloꝝ ministerio: q̄ nobis in tēptationib⁹ assunt: quare ē debilis hostis. vt Greg⁹ dicit: et non vincit nisi volentē. Ideo deus ad gl̄iaz electoꝛum ꝓcedit diabolo temptandi facultatem.

¶ Tertiū dubiū fuit vtrū diabol⁹ tēptās post q̄ superat audeat ampli⁹ tēptare. Ad hoc dicit Tho. vbi supra q volueruṅ q̄dam demonē victū: nullū hoiem posse de cetero tēptare: nec de eodē nec de alio peccato. nā Matt. iij. ca. dr de xpo supante. Tūc reliqt eū diabol⁹: ꝑ ꝫ videt stare nō posse: qr xps in ꝓma tēptatione diabolū vicit: ⁊ nihilomin⁹ scdo ⁊ tertio tēptauit eūdem. Alij aūt asserūt q ꝑt alios tēptare: ⁊ etiā eundē: lz q̄nq̄ victus tēptare cessat ad tps. Et hui⁹ ratio duplex est: vna ex pte diuine clementie: qr vt Chrys. dicit sup Matth. Non tādiu hoies dei diabol⁹ tēptat q̄diu vult: ꝑ q̄diu de⁹ ꝓmittit: qui ⁊ si ꝓmittit paulisper tēptare: tñ repellit ppē infirmā naturaz. Alia ratio sumit ex astutia diaboli. Vñ Ambro. dicit sup Lucā q diabolus instare formidat: qr frequēti⁹ refugit triumphantē: q tñ diabol⁹ aliq̄n redeat ad euz quē dimisit: ptz p illud qd scribit Matth. xij. Reuertar in domū meaz vñ exiui. ¶ Quartuz dubiū fuit vtr tēptationis impulsio sit deside rāda. Et q sic videt. Nā Jacob⁹. j. c. ait. Omne gaudiū existimate frēs cū in tēptatiōes varias incideritis Et Dauid in ps⁹. Proba me dñe ⁊ tēpta me. Insup oñe illud ē desiderandū qd facit ad exercitationē vtutis: ⁊ ꝓmotionē gratie: ⁊ ꝙsummationez meritoz. Tēptatio ē hmōi ḡ ē desiderāda. Sz ꝓtrariū videt qr nihil ē desiderandū: cuius cōtrariū ē ꝓtinue petēdū. Sz oēs dicere debēt. Et ne nos inducas in tēptationē ḡ null⁹ debet illā desiderare. Insup xps dixit Mat. xxvj. Vigilate et orate ne intretis in tēptationem: ergo tēptatio ē pcauēda non desiderāda. Ad hanc. q. determinandā duplicit rndere possum⁹ ꝫm Bonauē. di. xxiij. secūdi libri. Uno modo sic vt dicam⁹: q cum triplex sit temptatio: siue a triplici pncipio: vna scz a deo alia a carne: ⁊ tertia a diabolo ꝓma tēptatio simplicit appetēda est: qr deus nō tēptat nos nisi ad bonū. Altera vo tēptatio q̄ est a carne simpliciter fugienda ē: qr illa nō pōt esse absq̄ peccato: sicut magister docet i scdo di. xxj. Tertia vo q̄ est a diabolo aliquib⁹ fugiēda ē: aliquib⁹ appetēda. his eñ q̄ vtute fortes sunt nec de facili in tēptationē induci possunt etiā si tēptantur appetibiliter ē tēptari ad sue vtutis exercitiū et cumulū meritorū. Infirmis vero minime: qr timere possunt ne ex ipo impulsu in tēptationē inducaṅ: q oīes debēt refugere. Nā si tēptari malū nō sit in tēptationē induci: semp malū est qr hoc est a tēptatione supari. Et hoc est qd dicit Aug⁹ lib. xiij. de ciui. dei Sicut se habet firmitas electoz sic metuūt cupiūtq̄ tēptari. Alius modus dicēdi est: q dupliciter est loqui de tēptatione: aut sub rōne ꝓpria: ⁊ sic tēptatio ē impulsus ad illicituz: ꝫm q de ea fit sermo i ꝓposito Loquimur eñ hic de tēptatione diaboli: que fit p mali culpe suggestionē: qua diabolus hominē ad malū nitit incuruare: nō de temptatiōe dei que fit p flagellationē illam: ergo tētationē p se ꝙsideratam: nullus debet appetere: imo abhorrere ⁊ refugere maxime ꝙsiderando finem. Aliter est cōsiderare tēptationez put est materia exercēde vtutis: ⁊ sic a viris iustis desiderari pōt: ab eis potissime qui i charitate feruent: adeo q ignis deuotionis ipoz potius inflāmat ex p̄sentia cōtrarij q̄ extinguit. Ab eis aūt qui modice sunt charitatis nō sic desiderari debet. Et exemplū est qr vētus pflans formacem magis ⁊ magl accēdit sed cādelā extinguit. Et ideo tēptationis impulsus: ⁊ si q̄tum in se ē refugiendus sit ab oibus: ⁊ ab infirmis potissime. Inquantū tamē est vtutis exercende materia a viris feruentib⁹ ⁊ pfectis appeti pōt. Illō tamē genus tēptationis potissime appetunt viri iusti qd est in flagellorū ppessione Sicut patet⁹ est Job ⁊ Tobias ⁊ sancti martyres ab impijs zelo diabolico excitatis. Et p hec soluunt obiecta ad vtranq̄ partem: p tēptionū itaq̄ se mitam nos ire cōuenit: qr regnū celoz vim patitur: ⁊ violēti rapiunt illud: sicut Matth. xj. ca. saluator dixit. Sed pfecto dolendū est qr rarissimi reperiunt: quos diabolus nō subegerit Q̄ q̄ magna multitudo eorū q̄ dereliquerūt deum et diabolo adheserunt: oīes declinauerūt p maiori parte: ⁊ inutiles facti sunt: nec est qui velit pfeueranter facere bonū. Antoni⁹ vo beatissimus a demonib⁹ multimode tēptatus illos: spreuit vt audiem⁹ in sequenti mysterio. Et qr firmiter adhesit xpo: demonib⁹ supatis aggregat⁹ fuit societati iocūdissime angeloz bonoz.

De quattuor modis tēptationuz quibus diabolus conatus est antonium superare. Capm. II.

SEcūdum mysterium cōtemplandū de tēptatione beti antonij: dr modificationis. Quattuor nanq̄ modis diabolus eū inuasit: querēs illū a virtutū amore reuocare.

¶ Primus dr naturalis affectionis.

¶ Secūdus carnalis stimulatiōis.

¶ Tertius corporalis flagellationis.

¶ Quartus argēti ⁊ auri ostensionis.

¶ Primus modus quo diabolus antoniū inuasit fuit naturalis affectionis: q̄ inclinabatur sororem suaz diligere ac seipm: vt eñ narrat beatus Athanasius episcopus q̄ vitā eius descripsit. Antoni⁹ nobilib⁹ parentib⁹ i egypto nat⁹

est: tanta suoꝝ nutritus cura: vt nihil aliud p̄ter parentes domūq; cognosceret: ⁊ cū iā puer esset nō sl̄ris erudiri: non ineptis infantiū iūgi passus est fabulis. Ad eccl̄iaz cum parentibus sepe cōueniēs totum se deuotioni p̄bebat: post mortē autē parentū: cum esset annoꝝ. xx. cū sorore admodū puula derelict⁹: ⁊ dom⁹ ⁊ sororis honestā curaz gerebat. Uerūtamen vt saluatorem imitaret in illa etate floꝛēti: venditis oīb⁹ ⁊ pauperib⁹ dispensatis: paruis p̄ sororeseruatis: sororе fidelibus ac deuotis ẏginibus cōmēdata: ad dei fuitiū se cōtulit. Cūq; vigilijs orationibus ⁊ ieiunijs insisteret: volens diabolus illū accepto instituto retrahere imittebat ei memoriā possessionū sororis defensionez: generis nobilitatē: amoꝛē rerū: fluxam seculi gloriā: eē variā delectationē: ⁊ reliq; vite remissionis blādimenta: postremo ẏtutis arduū finem: ⁊ maximū pueniendi laboꝛē: necnō ⁊ coꝛporis fragilitatē: ⁊ etatis spatia plixa. Antonius ẏo oīa oratione sua fideli a suo coꝛde penitus expellebat. ¶ Secūdus modus quo diabol⁹ antoniū impugnabat dicit carnalis stimulationis. Cōsueta q̄dem aduersus oīes adolescentes arma suscipiēs: nocturnis cuz inquietabat illecebris Conabaturq; cogitatōes sordidas inserere. Et antonius eas oratu submouebat assiduo. Ille titillabat sensus carnis ardoꝛe. Hic fide ac ieiunijs coꝛpus oīe vallabat. Ille p̄ noctes in pulchꝛe mulieris ẏtebatur oꝛnatum: nulla dimittens figmenta lasciuie. Hic vltrices gehēne flāmas ⁊ doloꝛē vermis recordās: cogitationib⁹ libidinū obijciebat. Ille lubꝛicum adolescentiter ⁊ ad ruinaz facile p̄ponebat. Hic eterna futuri iudicij toꝛmenta cōsiderans: illesam anime puritatē seruabat. Ac postremū hostis ille malignus qualis est merito talē se demonstrabat. Apparebat eñ puer hoꝛridus atq; niger: ad ei⁹ genua se pꝛouoluens: ⁊ quasi deflendo dicens Multos seduxi: plurimos decepi: nūc autem tuo sum laboꝛe supatus. Quē cū interrogasset antonius q̄s esset: ait. Ego sū foꝛnicatiōis amicus. Ego q̄ a te semp̄ sū passus repulsam. Cum hec audisset antonius gr̄as agens deo. Aduersario respōdit. Multū despectibilis es: multū q; vilis. Naz ⁊ obscuritas tua ⁊ etas infirmaꝝ signa sunt rerū: nulla mihi iam de te cura ē. dominus mihi adiutoꝛ: et ego despiciā inimicos meos. Et statim ad vocē canentis fantasma q̄d videbat euanuit. Antonius vero confoꝛtatus magis ⁊ magis suū coꝛpus anime fuituti subdebat. ¶ Terti⁹ modus quo diabol⁹ tēptauit antoniū dicit coꝛporalis flagellatiōis. Nā volens antonius artioꝛē ducere vitā: ad sepulcra q̄dam remota ⁊ solitaria pꝛexit: vni fratrū ō cognitis mādans: vt statutis diebus sibi alimenta deferret. Et cū in vna tūba marmoꝛea supꝛa dictus frater eū clausisset: solus ibidē moꝛabat. metuēs autē diabol⁹ nec accessu tempoꝛis hereditū habituri faceret: ita euz aggregatis satellitibus suis varia cede lacerauit. vt dolor magnitudo motū auferret ⁊ vocē. Nā ⁊ ipē postea referebat vulnera fuisse tam grauia: vt vniuersa hominū toꝛmēta superarēt. Sed die sequēti is frater quem supꝛa dixim⁹ venit cibos afferens cōsuetos. Et fractis foꝛibus inuenit eū in terra iacentē quasi moꝛtuū: ⁊ humeris impositū ad villule domiciliū repoꝛtauit: q̄ audito ingens vicinoꝝ atq; affiniū multitudo ꝯcurrens triste i medio positi funeris officiū reddebat. Et iam media noct parte decursa omniū oculos deuicerat sopoꝛ. Tunc antoni⁹ anima paululum recedente suspirans eleuauit caput: ⁊ postq; cete ris doꝛmientib⁹ eū a quo delatus fuerat vigilare cōspexit: nutu aduocās obsecrauit vt nullo penit⁹ excitato ad pꝛistinū se referret habitaculū. Relatus ergo iuxta moꝛē solus iterū p̄mane bat: ⁊ stare q̄dem p̄pter recētes plagas nō poterat. Oꝛans vero p̄stratus post oꝛationez clara voce dicebat Ecce hic sū ego antoni⁹: nō fugio vestra certamina. Tūc sonitus repentin⁹ increpuit: ita vt loco funditus agitato: ⁊ parietibus patefactis multifaria demonuz exinde turba se funderet. Nam ⁊ bestiarū ⁊ serpentū foꝛmas iduentes: oēz p̄tinus locū repleuerūt fantasijs leonū: tauroꝝ: lupoꝝ: aspidum: scoꝛpionū: vrsoꝛū: ⁊ pardoꝛum. Et hec singule ꝑm suā freme bant naturā. Antoni⁹ vero inimicos deludens dicebat. Si viriuz aliquid haberetis sufficeret vnus ad p̄lium. Si domin⁹ vobis me in potestatē dedit: ecce pꝛesto sū deuoꝛate. Si ẏo non potestis: cur frustra nitimini. ⁊ Benicq; cum leuasset oculos vidit desiꝛper culmē aperiri ⁊ deduct tenebꝛis radiū ad se lucis influere. Post cuius splendoꝛis aduentuz: nec demonū aliqs apparuit: ⁊ coꝛporis doloꝛ p̄tinuo cessauit. Edificiū quoq; qđ pauloante dissolutū videbatur: instauratū est. Illico p̄sentiā domini intellexit antonius: ⁊ ex imo pectoꝛis trahēs longa suspiria dicebat. Ubi eras o ihu: vbi eras: q̄re a p̄ncipio non affuisti vt sanares vulnera mea: Et vox ad eū facta ē. Antoni hic eram sed expectabam videre certamē tuū. Nunc autē quia viriliter dimicasti semp̄ auxiliaboꝛ tibi ⁊ faciam te i omni oꝛbe nominari. his peractis ⁊ coꝛpoꝛe ⁊ animo mirabiliter cōfoꝛtatus ē. ¶ Quart⁹ modus quo diabol⁹ tēptauit antoniū dicit argenti ⁊ auri ostensionis. Uolēs nanq; antoni⁹ mutare locū contendit ad montē et heremi adhuc monachis ignote: rupto metu viam conat⁹ est

pandere Sed nec tunc cessauit importunus ad uersarius. Nam argenteū discū in itinere proie cit. Quo viso antonius diaboli cognouit astutiam: stāsq; intrepidus ꝛ discum torquis intuēs oculis: iter se dicebat vbi hic in deserto discus? quiū hoc iter est: nulla sunt vestigia cōmeantiū lapsus de sarcina p̄ magnitudine latere non potuit. Sed qui pdiderat reuersus ad solitudines locorū inuenisset: pfecto qō suum fuerat. hoc artificiū diabole tuū est: argentū tuum tecū sit in perditiōe. hec illo dicēte discus vt fumus euanuit. Behinc ingentē massam auri iacentem in itinere conspexit: at ille rapido cursu q̄si quoddam vitaret incendiū ad montez vsq; perrexit: vbi flumine trāsuadato iuenit castellū desertuz plenuz ob tempus ꝛ solitudinē venenatoꝝ animaliū. In quo se cōstituens nouus hospes habitauit. Statimq; ad eius aduentū ingens turba serpentū q̄si psecutorē passa pfugit.

De quattuor excellētissimis p̄rogatiuis beati antonij In q̄bus manifestatur gloria eius: quam habuit etiaz in hoc mundo. Capīm. m.

Certiū mysteriū cōtemplandū de temptatione sancti antonij dicit coronatio. Coronauit q̄pe illum deus nō solū in celesti regno gloria ꝛ honore. Sed etiā in hoc mūdo admirādis p̄rogatiuis ex q̄b⁹ nos q̄ttuor p̄cipue decurrem⁹.

¶ Prima dr corporis cōseruatio.

¶ Secda mentis illustratio.

¶ Tertia mundialis cōmotio.

¶ Quarta sancta cōsūmatio.

¶ Prima p̄rogatiua sancti antonij dicit corporis cōseruatio. Naz vt asserit athanasi⁹ cū post viginti annos i solitudine exactos inuētus eēt tam ab his q̄ ppositū ei⁹ imitari cupiebāt q̄ ab alijs amicis ꝛ notis obstupuerūt vniuersi: ꝛ oris gratiā ꝛ corporis dignitatē: qō nec p quietem intumuerat: nec ieiunijs demonū q̄ certamine decorem amiserat: que in eo sine dei gratia fieri minime potuissent. ¶ Secūda p̄rogatiua beati antonij dicit mentis illustratio. Nam lz litteras nō didicerit: mira tamē sagacitate pollebat ingenij ꝛ venustate dicendi. Aliquādo philosophi duo gentiles venerūt ad eum putantes antoniū se posse decipere: quos cum vidisset paganos intellexit ex vultu. Et ꝓcedens ad eos per iterp̄tem ita dicere cepit. Quare tam lōge stultum hominē sapientes visitare voluerūt. Illis dicentib⁹ non esse illū stultū sed nimiū sapientē: vigilanter respōdit. Si ad stultū venistis superfluus labor vester est: si autē putatis me sapientem esse: ꝛ sapientia bona est: imitamini que p̄batis: q̄z bona cōuenit imitari: si ego ad vos venissem vos imitarer. Sed q̄z vos ad me qui si ad sapientem venistis: estote christiani sicut ꝛ ego sum. Abscesserunt philosophi vtrūq; mirātes ꝛ acumen ingenij ꝛ elegantiā loquendi. Alios quoq; mundi sapientes q̄ eum irridere cupiebant: q̄z litteras ignoraret: tali disputatiōe colligauit dicens. Respōdete mihi q̄d p̄ius ē sensus an littere: ꝛ q̄dem cuius exordiuz est. Sensus ex litteris: an littere oriūt ex sensu? Illis asserentibus quia sensus esset auctor litterarū ait Igit cui sensus incolumis est hic litteras nō requirit. Obstupuerūt illi tantā in viro dei sagacitatem animi admirantes. Quid plura claruit ꝛ spiritu pphetico: ꝛ diuinas reuelationes habuit: sicut patet in exemplis sequentib⁹ Virgo quedā que a tripolitane regionis ciuitate busiride erat: morbo paralisis grauissime vexata a parentib⁹ ad antoniū adducebat. Erant autez in eorū societate monachi q̄dam q̄ iter ostendebant Illi vo monachi noluerūt puellā vsq; ad antoniū pducere: sed eam cum parētib⁹ dimiserunt apud beatū confessorē monachū pānuciū q̄ effosso p xp̄o oculo sub maximiano psecutore: tali dehonestamēto corporis plurimū glorificabatur: puenerūt itaq; monachi ad antonium. Cūq; de puelle morbo referre disponerent: relationem eorum senis sermo p̄uenit: ꝛ omnem debilitatis ꝛ itineris vsq; ad sanctuz pannucium causam: quasi ipe interfuisset exposuit Rogantibus autē eū monachis vt parentib⁹ cū filia p mitteret ingressus: non consensit: sed ait. Ite ꝛ inuenietis puellā curatā. Et adiecit: nullus debet ad meā humilitatē venire: q̄z largitio curationū non ē humane misericordie: sed ihu xp̄i q̄ vbiq; in se credentib⁹ p̄stare cōsueuit auxiliuz. Morbum ꝛ illa p qua peristis suis p̄cibus liberata est. Et cū ego orarē ad dominū mihi p̄sentia sanitatē eius indulta est. Exeuntes igit monachi foras ad beatū pannuciū ꝛ filiā sospitem ꝛ parentes letos inuenerūt. Nō multos autem post dies cū duob⁹ fratrib⁹ euntib⁹ ad antoniū aqua in itinere defecisset: vt vno siti mortuo: alter iaceret in terra mortē expectans. Antoni⁹ sedens ad se duos monachos vocat: q̄ forte ibidem sūt reperti: p̄cepitq; vt lagenaz aque assumentes: inuaderent iter qō ducit ad egyptū: dixitq; vn⁹ e fratribus huc adueniētib⁹ modo migrauit ad dōm: alter si non occurritis addet: hec mihi nūc oranti reuelatū est. Statim monachi festinātes extinctū corp⁹ inueniunt: terraq; id operiētes alterū refocillatū suo iūxere comitatui: dei nāq; iudiciū fuit vt vnus moreret: alter superuiueret. hec tū in antonio mirabile ē: q̄ in

monte remotissimo sedens rem illam domino indicante cognouit. Alio rursus tẽpore cum sederet in mõte ⁊ oculos subito leuasset in celũ vidit quandã animã letãtib⁹ in eius occursũ angelis ad celum pergere: orauitq; vt rei p̃sentis agnitio pãderet: ⁊ statim vox ad eũ facta ẽ: inq̃ens istam esse Amus monachi animã: q̃ nitrie morabatur. Erat autẽ Amus vir grãdeuus qui a pueritia vsq; ad senectutẽ domino in sanctitate fuierat: dierum quoq; tredecim a vitria locus in quo sedebat antonius diuidebat. Videntes ergo eum admirant monachi qui venerant deprecati sunt vt causaz hilaritatis ediceret. Quibus ait Amũ quieuisse: quem illi optime nouerãt. At illi notauerũt diẽ: ⁊ venientib⁹ de nitria fratribus post dies triginta scisscitãtes reppererunt q̃ illo die illaq; hora Amus dormierat: q̃ animã eius ferri senex antonius viderat. Sepe etiã ad se venientiũ turbaz ante dies ⁊ menses ⁊ causas dixit ⁊ tempora. ¶ Tertia p̃rogatiua beati antonij dicit mũdialis cõmotio. Intãtũ eñ sanctitatis eius nomẽ resplẽduit: vt etiã pagani ⁊ idolorz sacerdotes ad eũ videndũ cõuolarent. Cõstantin⁹ vero augustus ⁊ eius liberi Cõstans atq; cõstantius famã eius audientes crebro ad eũ quasi ad patrẽ missis lr̃is obsecrabãt: vt reciprocis eos scriptis exhilararet: qui ad susceptas eplas cõueniẽter rescripsit: laudauit primũ q̃ xp̃m colerẽt: deinde salutaria p̃sua sit: ne magnã putarẽt regiã potestatẽ ne p̃senti carnis imperio tumẽtes se hoies esse nescirent. Ad postremũ clementie circa subiectos ⁊ iusticie cure q̃z inopũ admonuit: atq; vnũ sempiternũ esse regẽ oiuz seculorz ihm xp̃m eplis testat⁹ est. Quibus p̃ncipes susceptis lr̃is letabant. Confluebãt ad eũ multi vt doctrina ⁊ exẽplo illius edificarent. Alij vt orationib⁹ ei⁹ sese cõmitterent: atq; sic multi a demonib⁹ obsessi liberabãtur: ⁊ a varijs infirmitatib⁹ sanabantur egroti. Archelaus comes rogauit eũ vt oraret p̃ policratia q̃ in laoditia erat admirabili ⁊ xp̃o dedita ꝓgine: patiebat eñ pessimos stomachi ⁊ lateris dolores: q̃s ieiunijs nimijs vigilijsq; contraxerat: ⁊ erat penit⁹ tota debilis corpe. Orauit antoni⁹: ⁊ diem quo oratio erat facta annotauit. Archelaus redijt laoditiã inuenit virginem incolumẽ p̃cunctatus diem sanitat⁹ reperit eo tpe fuisse a doloribus liberatã: q̃ orans antonius p̃ro ipa bonitatem saluatoris iuocauit. ¶ Quarta p̃rogatiua sãcti antonij ꝺr̃ sancta cõsũmatio. Cum eñ centũ q̃nq; annorũ esset: predixit monachis sui corporis dissolutionẽ iam imminere. Cũq; mediocre incõmodũ senia mẽbra turbasset: post exhortationis ꝓba grauissima: vocatis ad se duob⁹ fratrib⁹ qui sibi familiares erãt. Vos inq̃t humõ tegite: vos p̃ris operite corpusculũ. Et illud q̃z senis vr̃i custodite mãdatũ: vt nemo p̃ter vestrã dilectionẽ locum numuli nouerit: p̃fidite in dño: qz necessario resurrectionis tpe: h̃ corpusculũ: resiliet incorruptũ. Vestimẽtoz aũt meoz sit ista diuisio: melotes ⁊ paliũ trituz cui supiacebat athanasio epõ date qõ mihi nouũ ipe detulerat. Serapion autem eps aliũ accipiat melotẽ: vos ciliciũ habetote vestimentũ: ⁊ valete viscera mea: antom⁹ enim migrat: ⁊ iam non erit in p̃nti seculo vobiscum ꝓba finierat ⁊ osculantib⁹ se discipulis extẽdẽs paululũ pedes: mortez let⁹ aspexit: ita vt exhilaritate vult⁹ eius angelorz sanctorz q̃ ad p̃ferẽdam aiaz ei⁹ venerant p̃sentia nosceret. Seruauerũt mãdata discipuli ⁊ inuolutuz corpus humo operuerunt. Hic fuit antonij magni terminus vite: cuius anima gaudet in celis. Nos vero deuotiõe ardẽtissima illũ venerari conemur vt sic ei⁹ interueniẽtib⁹ meritis p̃uentre valeamus ad illã gl̃iam in q̃ ihs filius dei viuit et regnat p̃ infinita secula seculorz. Amen.

Sermo. lxiij. de liberalitate sãcti gregorij pape: ꝓpter quã deo ⁊ hominibus se amabilẽ exhibuit.

Hilarez enĩ datorem diligit deus. Doctoris gentiuz ꝓba sũt ista originaliter .ij. ad Cor. ix. ca. Dat deus pũssim⁹ p̃ creaturis beneficia sua affluenter: ⁊ nõ imp̃roperat: vt Jacob⁹ asserit p̃mo ca. sue Cano. ꝓptera diligit illos q̃ eũ imitari conãt. est eñ similitudo amoris caussatiua. Et vt inq̃t Seneca in tertio de bñficijs. Magni animi ẽ magnifici iuuare p̃desse: q̃ dat bñficia deos imitat. Cũ aũt h̃ ex liberalitate p̃ueniat: ideo gregori⁹ diuitias q̃s possidebat liberalissime dispẽsauit. Est autẽ liberalitas que hoiez nõ tm̃ deo sed etiã hoib⁹ amabilẽ reddit. Vñ Tulli⁹ in p̃mo de officijs ait. Nichil q̃ omnis ꝓtus nos ad se allicit: facitq; eos diligam⁹: i q̃bus ipa esse videat: tm̃ iusticia ⁊ liberalitas id maxime efficit. ꝓptera beatuz gregoriũ cõmẽdare cupiẽtes de ipius liberalitate in p̃senti ꝼmone dicem⁹. Ob ipaz nãq; dilexit eũ deus: qz vidit eũ hilarẽ in donando. De cui⁹ liberalitate tria mysteria ꝓponim⁹ ꝓtemplanda.

¶ ꝓrimũ dicit oꝑositionis.
¶ Scõm determinationis.
¶ Tertiũ tribulationis.

Qualit̃ beat⁹ gregori⁹ oꝑposuit liberalitatẽ vitio auaritie. Et q̃re liberalitas ẽ virtus. cui⁹ officiũ ẽ donare. Et

quomõ est pars iusticie. Capitulũ. I.

PRimum mysterium cõtemplandum de liberalitate bti Gregorij dicit oppositiõis. Opposuit nanq illum auaricie que mater est ra dix cuctorũ malorũ. Unde Tullius in. ij. de officijs dicebat. Nullũ vitiũ deterius q̃ auaricia ꝑtim in ꝑncipibus rempublicam gubnantibus. Et Martial cocus ait. Nõ sibi nec alijs ꝓdest dum viuit auarus. Et Salusti in catilinario inqt. Auaricia fidem pbitatẽ ceteraſq bonas artes ſuertit. Et Valerius li. ix. Auaricia est latentiũ indagatrix lucroꝝ manifeste prede vorago auidissima: neq habendi fructu felix querẽdi cupiditate miseria. Et itez Salustius in catilinario. Auaricia pecunie studiũ habet quam nemo sapiens amauit vel concupiuit: h quasi mal venenis imbuta corp animuz q virilem effeminat: semp infinita insatiabil est neq copia neq inopia minuit. Cõtra istam insatiabilem bestiã voluit beatissim Gregori liberalitatis scuto se munire. Uerũtamen vt ps ista iocundi expediat tria dubia declaremus.

¶ Primũ vtrũ liberalitas sit ꝟtus.

¶ Scõm vtrũ ad liberalez maxie ptineat dare

¶ Tertiũ vtrũ liberalitas sit pars iusticie.

¶ Ad ꝑmum dubium rñdet Tho. ka. fe. q. cx vij. q sicut dicit Aug. in li. de libe. arbi. Bene vti his ꝗbus male vti possumus: ptinet ad virtutem. ¶ Possumus aũt male bñ vti non soluz his que intra nos sunt. s. potẽtijs passionib anime: ꝫ etiam his que extra nos sunt. s. rebus huius mundi ꝓcessis nobis ad sustentatõz vite Et ideo cum bñ vti his rebus ptineat ad liberalitatez: consequens est vt liberalitas ꝟtus sit Est eñ liberalitas vt dicit Aristo. iiij. ethico. medietas q̃dam circa pecunias. Uñ ad liberalem ptinet emissiuum esse. Uñ alio nomie liberalitas largitas nominat. qz quod largum est non est retentiuũ: ꝫ emissiuum: q̃re materia liberalitatis remota est ipa pecunia q̃quid pecunia mensurari potest. Nam vt dicit Aristo. iiij. ethi. ¶ pecunias esse dicimus omnia quorũ dignitas numisimate mensurat: materia vo propinqua sunt passiones interiores ꝫm quas homo afficit circa pecuniã. Et ideo ad liberalitatẽ ꝑcipue ptinet vt homo ꝓpter inordinataz affectionem ad pecuniã non phibeat a q̃cunq debito vsu eius. Est autez duplex vsus pecunie: vn aũt ad seipm qui vocat ad sumptus vl expẽsas ptinere. Alius aũt quo quis vtit ad alios qõ ptinet ad datiões. vt videbit in sequẽti dubio. Is g liberalis est qui neq ꝓpter inordinatum amorem pecunie impedit a q̃uenientibus expensis. neq a conuenientibus datiõib. Jõ Aristo. dicit. q circa dationes sumptus liberalitas consistit. Sed hic orit difficultas vtrũ liberalitas sit maxima ꝟtutum: sic posset probari. nam homies maxime amant honorantur ꝓpter ꝟtutem. Sed Aristo. dicit in quarto ethi. q inter ꝟtuosos maxime liberales amant: g liberalitas est maxima ꝟtutum. In ctrariuz videt esse auctoritas Amb. qui in ꝑmo de offijs ait. Justitia excellentior videt liberalitate sed liberalitas gratior. Et Aristo. in. iij. rhetorice inqt. Fortes iusti maxime honorantur: post eos liberales. Dicendũ itaq ꝫm Tho. q q̃libet ꝟtus tendit in aliquod bonum. vñ q̃to aliqua virtus in melius bonum tendit tãto melior est. Liberalitas aũt tendit in aliqd bonum duplicit. Uno modo ꝑmo ꝑ se. alio mõ ex cõsequenti. ¶ Primo q̃dem ꝑ se tendit ad ordinãdam ꝓpriam affectionem circa pecuniarum et possessionũ vsum. Et sic ꝫm hoc prefert liberalitati tempantia que moderat concupiscẽtias delectationes ptinentes ad ꝓpriũ corp. Et etiam liberalitati ꝑferunt iusticia fortitudo q ordinant ad bonum cõmune. Una in tempore pacis: altera in tempe belli. Et omnibus preferuntur ꝟtutes que ordinant ad bonũ diuinuz. Nam bonum diuinũ ꝑeminet cuilibz bono humano: in bonis hnmanis bonum publicuz ꝑeminet bono ꝓpriato. In ꝗbus bonum corporis ꝑeminet bono exteriorũ rerum. Alio mõ ordinatur liberalitas ad aliquod bonum ex ꝓsequẽti. Et ꝫm hoc liberalitas ordinat ad omia bõa ꝑdicta. Ex hoc eñ q homo nõ est amatiu pecunie: sequit q de facili vtat ea: ad seipsuz et ad vtilitatem aliorũ ad honorem dei. Et ꝫm hoc habet quandam excellentiam ex hoc q vtilis est ad multa. quia tamen vnumquod q magis iudicat ꝫm illud quod ꝑmo ꝑ se competit ei q̃ ꝫm id quod consequenter se habet. Jõ dicendum est liberalitatem non esse maximã ꝟtutum. Ad argumentum ꝟo respondenduz q liberales maxime amant non q̃dem amicicia honesti. s. vt meliores: sed amicitia vtilis: qz sunt vtiliores in exterioribus bonis: que cõmuniter homies cupiũt. Et ꝓpter eandem etiã causam clari reddunt. ¶ Scõm dubiũ fuit vtrũ ad liberalem maxie ptineat dare. Et q sic patet per Aristo. qui dicit in. iij. ethi. q liberalis est superabundare in datione. Ratio est qz ꝓpriũ est liberalis vti pecunia: vsus autez pecunie est in emissione ipius. Nam acquisitio pecunie magl assimilat generationi q̃ vsui. Emissio autez alicuius rei q̃to fit ad aliquid distantius tanto a maiori ꝟtute pcedit. Sicut ptz in his q̃ pjciũtur. Et ideo ex maiori ꝟtute pcedit q aliquis

emittat pecuniã dando eam alijs q̃ expendendo eã circa seip̃m: p̃pium est aũt ꝟtutis vt precipue tendat in id qđ pfectius est. Nam ꝟtus est pfectio q̃dam. vt dr in. vij. phisicoꝝ. Et ideo liberalis maxime laudaf ex datione. Quare iurisconsulti donatiõem liberalitatem vocant. sicut ptz. C. de donationibus. l. si donatio. l. si quia. ⁊ l. si patri. ff. mandati. l. idemq; §. finali. Et debet esse donatio ex liberalitate nõ ex necessitate: qr in necessitatibus nemo liberal' existit: ⁊ donari videf q nullo iure cogente cõcedif. vt. ff. de dona. l. donari. Debet etiam q̃ donat donare de suo nõ de alieno. Vnde Cato in oratione in catilinã quam Salustius recitat ait. Jaz pridem equidem nos vera vocabula rerum amisimus. qr bona aliena largiri liberalitas: malarũ rerum audacia fortitudo vocaf. Nec ad liberalitatem spectat donare meretricibus ⁊ histrionibus. vt. C. de dona. l. donationibus. ⁊. lxxxvj di. c. qui venatoribus. el. p̃i. et el ꝓo. ¶ Tertiũ dubiũ fuit vtrum liberalitas sit ps iusticie. ⁊ q sic videf ex ꝟbis Ambro. qui in p̃mo ỏ officijs ait. Justicia ad societatem generis humani refertur. Societatis eiꝰ ratio diuidif in ptes duas. iusticiam ⁊ beneficentiã: quam q̃dam benignitatem aut liberalitatem vocant. Et si obijceretur: qr iusticia respicit debitũ: liberalitas aũt non. Respondet Tho. q liberalitas ⁊ si non attendat debitũ legale: qđ attendit iusticia: attendit tamen quoddã debitum morale: qđ attenditur ex q̃dam ipius decentia nõ ex hoc q sit alteri obligatus: vñ minimũ habet de ratõe debiti. Nam dator non obstantib⁹ omnibus q̃dam vrbanitate donare debet quasi ex debito. vnde in. c. j. de dona. dicit textus. hanc sibi quodam modo nobilitas legẽ imposuit: vt deberese qđ sponte tribuit existimet. Ad hec instaret alĩqs: Cõuenienter dare ptinet ad beneficentiam ⁊ misericordiã que ptinent ad charitatez. q̃ liberalitas magis est ps charitatis q̃ iusticie: Ad hoc dicit Tho. q datio beneficij ꝓcedit ex eo q hõ est aliqualiter affectus circa pecunias dum eas non ꝓcupiscit neq; amat: ꝫ delectabiliter expoit vnde nõ solum amicis ꝫ etiaz ignotis dat quãdo oporret. licz q̃ liberalitas a iusticia differat: p hoc qr iusticia alteri quod est ei⁹: liberalitas autem exhibet quod suũ est: habet tamẽ quandam cum iusticia ꝓuenientiam: qr p̃ncipaliter ẽ ad alterum sicut et iusticia licet ꝑm aliã rationẽ Ex p̃dictis dicere possumus q qui liberalis est voluntariã pauptatem nõ horret. ex q̃ vere diuitie ⁊ animi libertas sequunf. Vnde Valeri⁹ li. iij. ait. Locupletem fabricium faciebat non multa possidere: ꝫ pauca desiderare. Liberalitas etiam ad charitatem ad misc̃iam ad beneficentiam ⁊ ad magnifica quecq; inclinat atq; disponit. Sicut clarius in sequenti mysterio apparebit: in quo liberalitas beati Gregorij plenius explicabif.

¶ Qualiter beatus Gregorius, ꝓpter liberalitatez exposuit pecunias ad cõstruẽda monasteria, et subuenit pauperib⁹ et egenis atq; pegrinos et pauperes benigne cibauit.

Capitulũ. II.

Secundũ mysterium cõtemplandum de liberalitate beati Gregorij dicif determinatõis In quo videre debemus in quo determinate cõsistit liberalitas beati Gregorij. Et q̃uis possz ostendi q multa sint q̃ liberalitatem beati Gregorij illustrant: illa tñ p̃cipue sunt tria.

¶ Primũ est magnifica dispensatio.

¶ Secundũ pia largitio.

¶ Tertiũ benigna cibatio.

¶ Primũ qđ illustrat liberalitatẽ bti Gregorij dr magnifica dispensatio. Ab ipa quippe liberalitate ꝓuenit magnificentia: q̃ est specialis virtus. vt docet Aristo. Et Tho. ħa. ħe. q. cxxxiij. Et vt Cicero ait in sua rhetorica. Est magnificentia magnarũ rerum ⁊ excelsarũ cum animi ampla q̃dam ⁊ splendida ꝓpositiõe cogitatio atq; administratio. Cogitatio aũt referf ad interiorem intentionẽ. Administratio ꝓo ad exteriorem executõez. Propterea inqt Aristo. in iiij. ethicoꝝ. q non omis liberal' est magnific⁹. scz q̃tum ad actũ: qr desinit sibi ea q̃bus vti necesse est ad actũ magnificũ: tñ omnis liberal' habet habitũ magnificentie vel actũ vel in propinqua dispositiõe. Et vt ait Tho. Varie magnificentie p̃nt dici ⁊ ipi sumptus q̃bus vtitur magnificus ad opus magnũ. Et ipa pecunia qua vtif ad sumptus magnos faciendos ⁊ amor⁹ pecunie quem moderaf magnificus: ne sumptus magni impediant. Hec magnificentia in beato Gregorio effulsit. Qui stirpe senatoria genitus ex pre Cordiano ⁊ mre Siluia cuz summũ philosophie apicez in ipa sui adolescentia attigisset: ac rerum ⁊ diuitiarũ copia plurimũ abũdaret: cogitauit omnia deserere ⁊ in religionẽ se transferre: ⁊ patre orbatus sex mõasteria in Sicilia construxit: ⁊ septimũ intra menia vrbis in honorem sancti Andree in ꝑa domo fabricauit: in quo relictis sericis auro gemmisq; radiantibus uili monastico habitu tegebat: vbi ad tantaz p fectionem in breui deuenit vt in ipo sue ꝙuersionis initio posset iam in pfectorum numero computari. ¶ Secundũ quod illustrat liberalitatẽ

beati Gregorij dicit pia largitio. Nam licz largiri elemosynas sit actus charitatis. vt inquit Tho. 2a. 2e. q. xxxij. ar. ptinet ad liberalitatem ipm̃ tm̃ liberalitas aufert impedimentũ huius actus qđ esse posset ex superfluo amore diuitiarũ ppter quem alics efficit nimis retentiuus earũ. Ideo Aristo. dicit. iiij. ethi. q dare aliqd ppt bonum est actus liberalitatis. igit beatus Gregorius in quolibet suo statu ad largiendum elemosynas pissimus erat. Quadam aũt vice dũ in quodam suo monasterio vbi abbas erat scriptitaret angel⁹ domini in specie naufragi affuit sibicz misereri lachrymabiliter postulauit. Cui cum Gregorius sex argenteos dari precepisset: eadem die itez redijt secz multa pdidisse pauca recepisse phibuit: q̃ cum ab eo totidem argẽteos recepisset. Iterũ tertia die reuersus misereri sibi importunis vocibus z clamoribus postulabat. Sed cũ Gregorius a pcuratore sui mõasterij didicisset: nihil dari posse ꝑter scutellam argenteam quam mater sua cũ liguminib⁹ mittere solebat: illam statim dari ꝓcepit: quam ille libenter accipiens letus abscessit. Hic ño angel⁹ dei fuit: vt in sequentibus declarabit. Huz ño pontificalem honorẽ fuit assecutus nõ solũ presentibus ſ etiam longe positis z in monte sinay monachis necessaria ministrabat. Nomia insuper indigentiũ scripta habebat z eis liberaliter ſbueniebat. Monasteriũ hierosolymis istituit z dei famulis in illo degentibus neccssaria mittere pcurabat. Tribus q̃ milibus ancillis dei p quotidianis stipendijs octoginta libras auri annualit offerebat. Tertũ qđ illustrat liberalitatem bti Gregorij ꝺz benigna cibatio. Quotidie nãcz in sua mẽsa pegrinos q̃slibz inuitabat. Inter ꝙs die q̃dam vnus accessit in cui⁹ manibus dũ ipe ex humilitate aquã fundere vellet: ꝙuersus vrceũ accepit. Hz repente cũ in ei⁹ manibus aquã fundere voluit: mox euanuit. Cũcz hoc factum secũ ipe miraret: eadẽ nocte dñs p visionem dixit. Ceteris dieb⁹ me in mẽbris meis: hesterno aũt die me in memetipo suscepisti. Illio aũt tpe ꝓcepit cancellario vt duodeciz pegrios ad prandiũ inuitaret: q̃ pgens iussa cõpleuit. dum aũt simul discũberent intuẽs papa tredecim numerauit: z accersito cancellario cur ꝺ iussionez suã tredecim inuitare ꝓsumpserat requisiuit: quos cancellari⁹ numerãs tm̃ duodecim inueniẽs ait. Crede mihi nõ sunt nisi duodecim: z animaduertit Gregori⁹ virũ ppi⁹ discũbentem vultũ crebro mutare z nũc adolescẽtez nunc ño sibi vetulũ veneranda q̃dam canicie ꝛmulare. Finito aũt ꝓuinio illũ in cubiculũ induxit vehemẽt adiurans: vt ei se nomencz suum sibi ꝓdere vellet. Qui respondens ait. Et quid est q̃ interrogas de nomie meo qđ est mirabile Verũtamen scito q̃ ego sum ille naufragus cui scutellam argenteã tribuisti: quam tibi miserat cũ leguminibus mater tua. Et ꝫ tibi ꝓ certo sit cognitũ qz ab illa die quo mihi sic feciſti predestinauit te dñs fieri ecclesie sue ꝓsulem z ꝑetri apostoli sacceſſorem. Cui Gregori⁹. Et tu quõ hoc nosti: At ille. Aũ angelus sum: z me tibi dñs nunc remisit: vt te semp debeam ꝓtegere: z omne qđ petieris ꝓ me apud ipm̃ valeas impetrare: statimcz ab eo disparuit.

¶ Qđ deus multipliciter magnificauit beatum Gregorium ppter liberalitatem. Capitulũ. iii.

Certiũ mysteriũ ꝓtemplandũ de liberalitate bti Gregorij dicit retributio. Voluit q̃dem deus retribuere sancto Gregorio abundantem mercedẽ: qz non vult de liberalitate a nobis superari. Idcirco eũ magnificauit ꝑcipue i trib⁹.

¶ Primo in assumptione.

¶ Secũdo in exauditiõe.

¶ Tertio in cõmendatione.

¶ Primo magnificauit de⁹ btũ Gregorium in assumptõe. Nam cũ elect⁹ fuisz ab oi plebe põtifex maxim⁹ mortuo ꝑelagio papa fugere voluit. Et cũ non posset ppterea qz die noctucz ꝓpter eum portas vrbis Romani custodiebant: mutato habitu a q̃busdam negociatorib⁹ obtinuit: vt in q̃dã dolio sup q̃drigam de vrbe educerẽt: q̃ mox siluas expetijt z cauernarum latibula reqsiuit: ibicz tribus dieb⁹ latuit. Verũtamen dũ die solli cite q̃rerẽt: colũna lucis ꝑfulgida a celo depẽdẽs sup locũ in quo latitabat apparuit. In q̃ colũna ãgelos ascendẽtes z descẽdentes q̃dam reclusus aspexit. Moxcz ab vniuerso ꝓpo capit trahit z summus põtifex ꝙsecratur. ¶ Secdo magnificauit deus btũ Gregoriũ in exauditiõe. Nam exaudiuit illũ ꝓ traiano depcantem. sicut scripsi in q̃drageſimali nostro in tractatu de iusticia dei. Exaudite insup fuerũt ꝓces illius: dũ pestis vrbẽ crudelissime deuastaret. Ordinauit eñ tũc quodam pascali tpe ꝓcessiones cũ letanijs ꝓ ciuitatis circũituz fieri. Dũ ño deportaret imago beate virginis: quã btus Lucas depinxerat. Ecce tota aeris infectio z turbulentia imagini cedebat: ac si i psaz imaginẽ fugeret z ei⁹ pntiaz ferre nõ posſz. Hic cz post imaginẽ mira serenitas z aeris puritas remanebat. Hũc in aere illi xta imaginẽ audite sũt voces angelorũ canentiũ. Regina celi letare alla quia quem meruisti portare alleluia. Resurrexit sicut dixit alleluia. Statimcz btus Gregoriuſ qđ sequitur adiunxit. Ora ꝓ nobis deum alla.

Tūc Gregoriꝰ vidit sup castrū Crescētij angelum dñi qui gladiū cruentatū detergēs in vaginam reuocabat. Intellexitq; Gregoriꝰ q; pestis illa cessasset. Et deinde castrū illud castrū sācti angeli est vocatū. Amplius q; gte fuerunt deo orationes eius ostendit angelus qui sibi in missa clara voce respondit. Cum enim in die pasce apud sanctā mariā maiorem missam celebraret: ⁊ ℙax domini ꝓnunciaret. Angelus domi alta voce respōdit. Et cum spū tuo. Unde papa apud illam eccl̄am in die pasce stationem facit: nec sibi cū dicit ℙax domini in huius miraculi testimoniū respondeꝯ. ¶ Tertio magnificauit deus beatū Gregoriū in cōmendatiōe. Tempore nanq; eius fuit q̄daz heremita vir magne virtutis qui omnia reliquerat ꝓpter deuz: ⁊ nihil p̄ter vnam gattam possidebat. Cui blādiēs crebro quasi cohabitatricem in suis gremijs refouebat. Orauit g̃ ad dñm vt sibi ostendere dignareꝯ cum quo future remuneratiōis mansionem sperare debuisset: qui illius amore nihil ex seculi diuitijs possideret. Quadam g̃ nocte sibi reuelatur vt cū Gregorio romano pōtifice mansionem sibi sperare deberet. At ille fortiter ingemiscens parū sibi voluntariā pauptatem ꝓfuisse putabat: si cum eo remuneratioz recipet q̄ tātis mūdanis diuitijs abūdaret. Cum g̃ Gregorij diuitias sue pauptati die noctuq; suspirādo conferret. Alia nocte audiuit deum sibi dicētez Cum diuitem non possessio diuitiaꝝ faciat: sed cupiditas. Cur audes pauptatem tuā Gregorij diuitijs compare: q̄ magis illam gattā quā habes quottidie palpando diligere cōprobari q̄ ille tantas diuitias quas non amādo sed cōtemnendo cunctisq; liberalit̄ largiendo dispgit Itaq; solitarius deo gr̃as retulit: ⁊ qui meritū suum diminutū putabat si Gregorio comparetur: orare cepit vt cum eo mansionē q̄nq; accipere mereretꝯ. ℙropter liberalitatē itaq; suam aliasq; ⁊ vtutes tandem ad celestia regna deꝰ illū pduxit. Cum eñ sedisset annis tredecim mensibus sex ⁊ diebus decem: plenus opibus bonis migrauit a corpe: accepitq; coronā eternam vite. ad quam nos pducat Jesus benedictus filiꝰ dei. Amen.

¶ Sermo sexagesimus quartus de misericordia sancti Martini cōfessoris

Qui miseretur pauperi beatus erit. Scribuntur hec ⁊ba originaliter ℙrouerbio. xiij.ca. Ad laudem sancti Martini confessoris assumpta. In collegio cōfessoꝝ un maxima veneratiōe habeꝯ a cūctis christicolis beatus Martinus. Nam ⁊ eccl̄a festū eius statuit q̄tum ad operū cessatiōz solenniter fore ꝙuanduz: ⁊ officiū illius cum ingenti sono eius nois celebrat. qō in plerisq; eccl̄ijs vsq; ad diem octauū ptrahit: ꝓpterea dignū ⁊ rationabile est in solennitate illius laudibus eum ꝓsequi q̄bus possumus. In quo ⁊ si multe ⁊ vtutes eximie vere perstiterint: nihilominus mīa misericordia valde sydus radiantissimū fulsit. Idcirco i hoc ⁊mone sub titulo de misericordia erimus verba facturi. Ob quā de ipo gloriosissimo sancto dicuntur ⁊ba in themate posita. In quibus tria mysteria ꝓponimus contemplanda.

¶ ℙrimū dicit acceptationis.

¶ Secundū exaltationis.

¶ Tertiū glorificationis.

¶ De cōmendatione misericordie. et de his que inducunt nos ad illam. atq; de misericordia sancti Martini.

Capitulū. I.

Primum mysterium ꝯtemplandum de misericordia beati Martini dicit acceptationis ꝓpter illā etēm fuit acceptus deo. Ꝙz vt melioꝰ ptem istā ptranseamus tria sunt ꝯsiderāda.

¶ ℙrimū dicit cōmendatio.

¶ Secundū inductio.

¶ Tertiū dilatatio.

¶ ℙrimū qō occurrit ꝯsideranduz de misericordia oꝛ cōmendatio. q̄tū. s. misericordia in scꝑtura commēdat. Sz p̄us q̄d sit declarem⁹. Et ad h̄ dicit sctūs Tho. ka. ke. q. xxxj. sequēdo Damas. in ij. li. ⁊ Aug̃. li. xiiij. de ci. dei. Misericordia ē cōpassio miserie alteri⁹. i. passio aliene miserie in nr̄o corde. Et est p̄pe ad alterꝝ nō ad seip̄m: nisi p̄m quādā sil̄itudinē. nam ad seip̄m nō est p̄pe misericordia: s̄ doloꝛ. puta cū patimur aliq̄ crudele in nob. Ita etiā si sint aliq̄ p̄sone nob ꝙūcte: vt sint q̄si aliq̄d nr̄i puta filij vel parētes in eoꝝ mal̄ nō miseremur: s̄ dolem⁹. sicut in vulneribus ꝓprijs. Et p̄m h̄ pbs dicit. v. eth̄. q; duꝝ est expulsiuū mīatiōis. Misericordia itaq; put dicit tristiciā de alienis mal̄ sepissime in scꝑturis laudatur. vñ Zach. vij. c. ait. Hec dicit dñs exercituū Judiciū veꝝ iudicate: misericordiaz ⁊ mīatōes facite vnusq̄sq; cū ꝓrio suo. Et sapiēs ℙrouer. xxj. ca. Facere misericordiaz ⁊ iudiciū magis placet dño q̄ victie. Et Eccl̄i. iij. c. Esto pupill̄ misericors vt p̄r ⁊ p viro mr̄i illoꝝ: ⁊ eris velut filius altissimi obediēs: ⁊ miserebit̄ tui. Et Osee vj. c. Misericordiaz volo ⁊ nō sacrificiū. Et sapiēs ℙrouer. xiiij. c. Honorat deū q̄ miserel̄ pauperis. Et Dauid in psal̄. cxj. Jocundus homo q̄ miseretur ⁊ commodat. Et ℙaulus ad Ephe.

iiij.ca. Estote inuicē benigni misericordes. Et Petrus ꝑma sua canonica.c.iij. Omnes vnanimes in oratione estote cōpatientes fraternitatis amatores misericordes modesti hūiles. Et ambro.lxxxvj.di.ca. In singulis misceōia plenitudo vtutū ē. Et Hiero.lxxxvj.di.c. Qui clemētia nō hz nec indut viscera misceōie:etiā si multū spūalis sit nō adimplet legē xpi. Et Aug⁹ in xiij.de ciui.dei.inqt. Lōge meli⁹ z human⁹ et ploz sensib⁹ accomodati⁹ Cicero in cesaris laude locut⁹ est vbi ait. Nulla de vtutib⁹ tuis nec admirabilioz nec gratioz misceōia. Et saluatoz nr Luce.vj.ca. Estote misericordes sicut z pater vester celestis misericors ē. Et Mat.v.ca. Beati misericordes qm ipi misceōiaz ꝓsequent Scōz qđ occurrit ꝓsiderādū circa misceōiaz oz inductio Sunt qppe multa q nos inducūt vt misericordes simus. Et primū ē pncipiū nostri vnitas. Sumus em oēs ex vno patre et vna matre. Vñ Aug⁹ lib. de disciplina xpiana ait. Si putamus nō esse primos: nisi q de eisdem parētibus nascunt. Adam z euam intēdamus z oēs fratres sumus. Est adhuc in nobis fraternitas spiritualis inqtum sumus ex vno patre deo z vna matre ecclia. Scōm qđ nos inducit ad misericordiā est nature cōformitas. Oēs quippe hoies eiusdē speciei sūt atq nate. Ꝓpterea dicebat Esa.lviij. Cū videris nudū operi eū: z carnē tuā ne despexeris. Tertiū ē dei exemplaritas. Ei⁹ em ē ꝑpriū misereri: vt patz in oi scriptura vtriusq testamēti: sicut in q̄dragesimali nro scripsi i sermone ō misceōia dei Tertiū ꝓsiderādū de misceōia oz dilatatio. Ad ipaz nanq dilatauit coz suū beatus martinus: q cōpassus est triplici primoz necessitati.

Primo tpali.

Secundo cozporali.

Tertio spirituali.

Primo cōpassus ē beat⁹ martin⁹ ex misceōia necessitati primoz tēporali: dū em eēt adhuc cathecuminus in adolescēti etate. Quodā hiemali tpe p portā ambianensiū transiēs: pauperem quēdā nudū obuiū habuit: q cū a nullo elemosynā accepisset. Martin⁹ hūc sibi fuatū intelligēs. arrepto ense: qz militie deseruiebat clamidē suā diuidit. z ptem tribuens pauperi: tm reliqua rursus q supererat induit. Sequēti igitur nocte xpm clamidis sue q pauperē texerat pte vestitū vidit: ipmq ad circūstantes angelos sic loquētē audiuit. Martin⁹ adhuc cathecumin⁹ hac me veste cōtexit. Vñ vir sanct⁹ nō in gloriā est elatus: sed dei bonitatē cognoscēs cum esset annoz. xviij. baptizari se fecit. Atq ad instantiā z importunitatem tribuni sui p biennīū militauit. Deinde relicta militia ad sāctū hyarium pictauiēsez episcopū ꝓcessit: a quo fuit acolitus ordinatus Legit adhuc in dialogo seueri z galli discipuloz beati martini. q martinū in quadā festiuitate ad ecclesiā tendentē dū eps erat: pauper qdā nudus secutus est Martinus autem ꝓcepit archidiacono: vt egentem vestiret. Qz cū hoc ille facere distulisset: ingressus martin⁹ secretariū tunicā suam illi tribuit z ꝓtinuo abscedere iussit. Cū q archidiacon⁹ moneret vt ad solēnia pagēda ꝓcederet ille ō se loquēs rīdit: se ire nō posse donec paup vestē accipiat. Archidiacon⁹ vo nō intelligēs. qz cum extrinsec⁹ capa tect⁹ eēt. ipm nudū interi⁹ non videbat: pauperē nō adesse rīdit. At ille Mihi inqt vestis deferat z paup nō deerit vestiendus. Cōpulsus ille ad fozz vadit: z q̄nq argenteis tunicā vilē z curtā rapiēs añ pedes martini irat⁹ iecit. Quā ille secreto induit cui⁹ manice vsq ad cubitū z lōgitudo vsq ad genu ꝓtēdebat. z sic missaz celebratur⁹ ꝓcessit. dū aūt missaz celebraret glob⁹ igne⁹ sup caput eius apparuit: z a multis ibidem visus erat. Scōo cōpassus ē beat⁹ martin⁹ ex abundāti sua misericordia primoz necessitati cozpali. Nā inter cetera ō ipo narrat. q parisi⁹ leprosū quēdā horribilē satis obuiū habuit: quē osculat⁹ est atq bñdixit q statim mūdat⁹ ē. Tertio cōpassus ē martin⁹ necessitati primoz spūali. Nā peccatozes ad pniaz hortabat: ds ad pniaz ꝓuersos cōpassionis sinu recipiebat. Cuz aūt diabolus ipm repēderet. Cur semel lapsos ad pniaz reciperet. rīdit. Si tuipe o miserabilis hoiuz infestatiōe desisteres z tefactoz tuoz peniteret: ego ꝓfusus i dño tibi ei⁹ misceōiam pollicerer.

Qualit de⁹ exaltauit beatū martinū quē voluit i maxima veneratione ab hoib⁹ haberi. atq timeri a demonib⁹ z clarere miraculis. Caplm. II.

Secundū mystē-
riū cōtemplandū de miseri cordia beati martini: dicitur exaltatiōis ꝑpē misericordiā quippe ceteraſq vtutes eius fuit a deo exaltatus maxime in tribus.

Primo in hostiū opinione.

Scōo in demonū fugatione.

Tertio in miraculoz opatione.

Primo exaltat⁹ fuit a deo i hoiuz opinione deo qdem faciente homines illi⁹ tēporis martinū venerari conabant: de quo erat opinio communis z fama ex euidentia facti: qz sanct⁹ erat z a mundo totaliter separatus. Cuz aūt plebs Turonica episcopo careret: ipm plurimum renitētē sibi ordinari petijt. Quidā aūt ex epis q

cõuenerãt eo q̃ deformis eẽt habitu ⁊ vultu despectus resistebãt: inter quos p̃cipuus fuit quidam noie defensor. Sed q̃dã accepto psalterio primũ q̃ sibi occurrit psalmũ legit vbi ħ ꝟsus erat. Ex ore infantiũ ⁊ lactentiuz deus pfeciſti laudẽ ꝓpter inimicos tuos vt destruas inimicũ ⁊ defensorẽ. Et sic iste defensor fuit ab oibus ꝓfutatus. Ordinatus itaq̃ ep̃s cuz populi tumultũ nõ ferret duob⁹ ꝟo milib⁹ extra vrbẽ monasteriũ ꝓstituit. vbi cũ .lxxx. discipulis in ta abstinẽtia vixit. Nã ibi vinũ nemo nouerat nisi quẽ infirmitas coegisset. Mollior habit⁹ ibi ꝑ crimine erat. plurime ciuitates de his ep̃os eligebãt. Quodã tpe martin⁹ valentinianũ imperatorẽ ꝑ quadã necessitate adijt. Sed ille sciẽs eum velle petere q̃ ille nolebat da re. fores palatij sibi claudi fecit. At martin⁹ semel ⁊ iterꝝ repulsam passus cilitio obuolut⁹ ⁊ cinere conspersus p vnã hebdomadã cibi ⁊ potus abstinẽtia macerat. Tũc monẽte angelo ad palatiũ venit ⁊ nullo sibi ꝓhibente ad imperatorẽ vsq̃ puenit quẽ cũ veniẽtẽ videret: irat⁹: quia fuisset admissus ei assurgere noluit donec cellaz regiã ignis operiret: ⁊ ipz imperatorẽ a pte posteriori ignis succenderet. Tunc sancto irat⁹ assurgens ꝟtutem diuinaz se sensisse cõfessus est. multũq̃ ipm cõplectens sibi oia anteq̃ rogaret ꝯcessit: multaq̃ munera obtulit. sed martinus non accepit

¶ Scõo exaltauit de⁹ beatũ martinũ in demonum fugatiõe Sepe nãq̃ demones ab obsessis corporib⁹ effugauit. In dialogo aũt Severi et galli legit q̃ quedaz vacca a demonio agitata cũ vbiq̃ seuiret ⁊ multos confoderet: ⁊ versus martinũ ⁊ socios in itinere furibũda ꝯcurreret ille manu eleuata ipam sistere iubet: q̃ ꝛmobili ꝑmanẽte: vidit demonẽ dorso illius insidentẽ: quẽ increpans: discede inquit funeste de pecude ⁊ innoxiũ animal agitare desiste. Quo ptinus discedente vacca ad pedes illius ꝓsternit ⁊ ad eius imperiũ cum omni mansuetudine ad gregẽ est reuersa. ¶ Tertio exaltauit deus beatum martinũ in miraculoꝝ operatione. Nã de us multa miracula opatus est meritis ⁊ fide illius. Nam vice quadã venenatã herbam inter alias herbas inaduertẽter in cibũ sũpsit ⁊ vicinam mortẽ sentiẽs periculũ ⁊ dolorem virtute oratioꝛi fugauit. Cum q̃dam iuuenis defunctus fuisset: ⁊ mater eius ꝓ resurrectione filij beatũ martinũ cũ lachrymis exoraret ille i medio cãpi vbi erat ꝛnumerabilis multitudo gẽtiliuz genua fixit: ⁊ cũctis videntib⁹ puer surrexit Quappter omnes illi gẽtiles ad fidẽ cõuersi sũt. Cũ beatus martin⁹ quoddã templũ antiquissimuz diruisset ⁊ arborẽ pini diabolo dedicatã vellet excidere obsistentib⁹ rusticis ⁊ gentilib⁹ vnus eorum dixit. Si ꝺ deo tuam fiduciã habes nos hanc arborem succidemus: ⁊ tu illaz suscipe: et si tecũ de⁹ tuus est vt dicis euadas. Quo annuente succise arbori ⁊ iam versus eum cadenti signum crucis opposuit: ⁊ in aliam partẽ rediẽs: rusticos qui i tuto loco erãt fere oppressit. Quo viso miraculo ad fidẽ ꝓuersi sũt.

Q de⁹ assũpsit ad gl̃iaz suã beatũ martinũ: q̃ ꝓnunciauit diem obitus sui. ⁊ cum ingenti deuotione ex hac vita discessit: cui⁹ trãsitus fuit diuinitus reuelatus. Capl̃m .iii.

Certiũ mysteriũ contemplandũ de liberalitate sancti martini ꝺr glorificatio. Adept⁹ q̃pe est gl̃iam celestis regni in qua ꝑpetuo cõmorabitur in gaudio ⁊ exultatione eritq̃ felix int̃ sãctos ⁊ angelos ⁊ ipe sanct⁹. Sãctitas ꝟo eius in extremo vite maxmie inotuit ꝓpter tria.

¶ Primo ꝓpter ꝓnunciationẽ.

¶ Scõo ꝓpter deuotionem.

¶ Tertio ꝓpter reuelationem.

¶ Primo innotuit sanctitas beati martini propter prenunciationem. Nam obitum suum longe ante pściuit quem ⁊ fratribus prenunciauit Interea condacensem diocesim causa sedande discordie visitauit In qua diutius cõmoratus viribus corporis cepit destitui ⁊ discipulis indicat se resolui. Tũc oñes flẽtes inquiũt. Cur nos pater deser⁊: aut cui nos desolatos relinq̃s Inuadent enim gregem tuum lupi rapaces Et ille quoq̃ motus fletibus eorũ flens sic orauit Domine si adhuc populo tuo sũm necessarius non recuso laborem: fiat volũtas tua. Dubitauit eñ pene quid vellet. quia nec hos desirere nec a xp̃o volebat diuti⁹ separi. ¶ Secũdo innotuit sãctitas beati martini ꝓpter deuotionez Cuz em̃ aliq̃diu molestia febriũ teneret ⁊ a discipulis rogaret vt in lectulo suo vbi i cinere et cilitio decũbebat stramẽtũ aliqd ponerẽt. Nõ decet inquit filij christianũ nisi i cinere ⁊ cilitio mori. Oculis igit̃ ac manibus in celuz semp intentus inuictũ ab oratiõe spiritũ nõ relaxabat. Et cũ supinus semp iaceret ⁊ a ꝑsbyteris rogaretur vt corpusculũ mutatiõe lateris releuaret. Sinite me fratres inq̃t sinite potius celuz respicere q̃ terrã. vt spiritus ad dominũ dirigat Et hoc dicẽs vidit diabolũ assistere. Quid inquit ħ astas cruenta bestia? Nihil in me funestuz reperies: abrae me sinus recipiet. Et in hac voce anno dñi. ccccxlvj. vite vero ei⁹. lxxvj. spirituz deo reddidit. Vultus autem eius tanq̃ angeli resplẽduit: ac chorus angelorũ ibidẽ concinẽs

a multis auditus fuit. Ad eius aũt trãsitum: pictaui sicut turonicij ꝓuenerũt. Ibiq; magna altercatio orta est. Dicebãt eñ pictaui: noster est monachus. nos requirim⁹ cõmendatũ. Quib⁹ illi a nobis est ablatus. nobis aũt a deo datus. Nocte ergo media pictaui oñes penitus sopiuntur. ⁊ sic a turonicis p fenestram eiectũ nauigio ad vrbem turonicã cũ gaudio deportatur. ¶ Tertio inotuit sãctitas beati martini i trãsitu eius ꝓpter reuelationẽ. Multa q̃pe fuerũt de ipo reuelata Beat⁹ nanq; seuerus epꝰ colonienſis: cum ⁊ ie dñica loca sancta: post matutinas more solito circũiret: illa hora qua vir sanctus obijt: angelos in celo cãtãtes audiuit: vocansq; archidiaconẽ interrogauit si aliq̃d audiret: ⁊ cũ ille audire nil diceret: ⁊ epꝰ cuz diligẽter auscultare moneret: cepit collum sursũ extẽdere: aures erigere: ⁊ sup sũmis articulis baculo sustentante stare. Sed dũ epꝰ p̃o co orasset: quasdam in celo voces audire se dixit. Cui episcopus domin⁹ meus martinus est: qui migrauit e mundo: ⁊ nunc angeli eum in celũ deferũt demones aũt affuerũt qui eum tenere voluerũt sed nihil suũ in eo repientes confusi recesserũt. Archidiacon⁹ ergo diem ⁊ horaz notauit ⁊ tũc martinũ migrasse cognouit. Seuer⁹ etiã monachus q̃ vitã eius scripsit cuz post matutinas leuiter obdormisset: sicut ipe in quadam epla testatur. Sanctus martin⁹ albis indutus: vultu igneo: stillantib⁹ oculis: crine purpureo: tenẽs libz̃ in manu dextra: quẽ de vita ei⁹ idem seuerus scripserat eidem apparuit. Cũq; post benedictionẽ in celũ conscendere ipm videret: ⁊ cũ eo ascẽdere cuperet: euigilauit. post hec autem nũcijs venientib⁹ eadẽ nocte sanctũ Martinũ migrasse cognouit. Eo quoq; die sanct⁹ ambrosius mediolanẽsis epꝰ missam celebrans super altare inter ꝓphetiam ⁊ epistolaz obdormiuit: ⁊ cum nullus eũ excitare ꝓsumeret: ⁊ subdiaconus nisi ipo innuente auderet epistolaz legere: trãsacto longo spacio excitauerũt eum dicẽtes Jam hora ꝓterijt: ⁊ populus valde lassus expectat: iubeat domin⁹ noster vt cleric⁹ epla legat. Ad quos ille. Nolite turbari: frater eñ meus martinus ad dñm migrauit. Et ego ei⁹ funeri obsequiũ ꝓbui. Sed vltimã orationẽ vobis excitantib⁹ explere nõ valui. At illi diẽ ⁊ horã notãtes: inuenerũt tũc sanctũ martinũ migrasse ex hac vita. ꝓpter hec oia beatus Ambro. in ꝓfatione ait. Beatus martinus ꝓphani errozis templa destruxit: vexilla pietatꝫ erexit: mortuos suscitauit: ab obsessis corporibus demonia excusit: ac varijs laborãtes languoribus salutis remedio subleuauit. Qui ita pfectus inuent⁹ ẽ vt xp̃m texisset in pauptate ⁊ veste quaz egen⁹ acceperat mũdi dominũ induisse. O felix largitas qua diuinitas operit. O clamidis gloriosa diuisio: que militẽ texit ⁊ regẽ. O inestimabile donũ: qõ vestire meruit deitatẽ: digne huic cõfessionis tue dñe ꝓmia cõtulisti: digne ei arrianoz̃ subiacuit feritas. Digne amoz martini⁹ ꝓsecutoz̃is tormenta nõ timuit. Quid erit ꝓ oblatione corporis integri recepturus: q̃ ꝓ quãtitate vestis exigue vestire deuz meruit ⁊ videre hec ille. Videt ⁊ modo martinus deũ in gloria claritatis sue. videt vtiq; ⁊ affluit ⁊ dilatat cor suũ. exultans leticia inenarrabili in beata vita ad quã nos deducat ihs filius dei cui⁹ nomen sit benedictũ in secula seculoz̃. Amẽ.

Sermo. lxv. de sancta katherina virgine ⁊ martyre ⁊ spõsa xp̃i pdilecta.

HAuit eam rex

Scribunt hb ꝙba originaliꝫ hester ij. ca. Ex his q̃ ꝓ xp̃o beata katherina vtuose pegit: fides nr̃a catholica magnope roborat. Quis eñ in xp̃m nõ credat verũ deũ ⁊ hoiem de vgine natũ: quẽ katherina tã ꝓstãtissime pdicauit: vt etiã dura queq; supplicia vsq; ad capitis trucationem non timuerit subire. Mira sũt pfecto ea q̃ de katherina legunt: atq; ab oib⁹ fidelib⁹ nõ sine deuotione recolenda Propterea in hac ꝛmone illa conabimur explicasse. Nã rex regũ dñs ihs xp̃s amauit eã: atq; benignissime sibi despõsauit: de q̃ locuturi tria mysteria ꝓponim⁹ ꝓtẽplanda. In q̃b⁹ tres excellẽtie sancte katherine ꝓtinent.

¶ Primum de mũdicitie.
¶ Scõm sapientie.
¶ Tertiũ patientie.

Qualiter beata katherina mũda fuit ab infidelitate. a luxuria. ⁊ a supbia. Caplm. I.

PRimuz mysteri

um contemplandũ de beata katherina dicit mũdicitie hec est prima ei⁹ excellentia: ꝓpter quã amauit eaz xp̃s. Seruauit equidẽ se mundaz a tribus vitijs: que deus maxime odit.

¶ Primo ab infideli stulticia.
¶ Scõo a carnali lasciuia.
¶ Tertio a cordiali supbia.

¶ Primo beata katherina seruauit se mũdam ab infideli stulticia: nã idolatriã sprezit. ⁊ credidit in xp̃m ihm filiũ dei. Unde cũ maxenti⁹ imperator prexisset alexandriã: cõuocasset; oẽs tam diuites q̃ pauperes vt idolis imolarẽt: et

xpianos imolare nolentes puniret. Katherina cū eēt ānoꝝ .xviij. audiēs aīaliū diuersoꝝ mugitus ⁊ cātātiū plausus: misso illuc nūcio inq̄rri iussit celeriter q̄d hoc eēt. Q̄ cum didicisset: assumptis aliq̄bꝰ de palatio: signo crucis se muniēs: illuc accessit: ibiq̄ multos xpianos metu mortis ad sacrificia duci ꝓspexit. Que vehemēti doloꝛe cordis sauciata ad imperatoꝛem se audacter ingessit ⁊ ait. Salutationē tibi pferre et ordinis dignitas: ⁊ ratiōis via monebat: si creatoꝛē celoꝝ agnosceres: ⁊ a diis animū reuocares. Transeq̄ añ ianuā templi p varias ꝓclusiones sillogismoꝝ doctissime multa cuꝫ cesare disputauit. Deinde rediēs ad cōmune colloquiū dixit. Hec tibi tā q̄ sapiēti pferre curā. Nūc autem āre incassū ꝓgregasti hāc multitudinez ad colēdā stulticiā idoloꝝ. Miraris h̄ tēplū manu artificū opatū. Miraris ornamēta p̄ciosa q̄ velut puluis añ faciē venti erūt. Mirare potius celū ⁊ terrā mare ⁊ oia q̄ i eis sūt. Mirare ornamēta celoꝝ: solē videlicet lunam ⁊ stellas. Mirare famulatū eoꝝ q̄liter a mundi initio vsq̄ ad finē die ⁊ nocte currūt ad occidentē: ⁊ redeunt ad orientē: nec vnq̄ fatiganť. Et cū hec aīaduerteris interroga ⁊ disce q̄s sit eoꝝ patratoꝛ. Cū aūt ipm eo donāte intellexeris: nec illi similē inuenire valueris: ipm adoꝛa: ipm glorifica. Jpe eñ ē deꝰ deoꝝ ⁊ dñs dñantiū. Cūq̄ de incarnatiōe filij sapiēter plurima disputasset stupefactꝰ cesar nō valuit ad hec rñdere. Tādē ad se reuersus dixit ad eam. Sine o mulier: sine nos finire sacrificiuꝫ: ⁊ post hec tibi rñsa reddemus. ꝓcepit ḡ eam ad palatiū duci: ⁊ cuꝫ oi diligentia custodiri. Ex q̄bus patet q̄ feruens erat fides katherine: quātūcq̄ infidelitatez horrebat. Sed vt ea que dicta sūt cū aliqua doctrine speculatione auidius capiātur: tria dubia sunt declaranda.

¶ Primū vtrū infidelitas sit peccatū.

¶ Scōz vtꝫ infidelitas gētiliū sit ḡuioꝝ ceter|

¶ Tertiū vtꝫ q̄libet actio infidelis sit pctm̄.

¶ Ad ꝓmuꝫ dubiū rñdet Tho. scḋa scē. q. x. Q infidelitas ē pctm̄. q ꝓtrariatur ꝟtuti fidei verūtn̄ pōt dupliciť accipi. Uno mō ꝑm purā negationē. vt dicať q̄s infidelis ex eo q̄ non hꝫ fidē. Alio mō pōt infidelitas ītelligi ꝑm ꝓtrarietatē ad fidē q̄ scꝫ aliq̄s repugnat auditui fidei vel etiā ꝓtemnit ipm. Et in h̄ ꝓprie pficiť ratio infidelitatis. Et ꝑm hoc infidelitas est peccatū Si aūt accipiať infidelitas ꝑm purā negationē sicut i illis q̄ nihil audierūt de fide nō hꝫ rationem peccati: ꝑ magis pene: q̄ talis ignorantia diuinoꝝ ex pctō ꝑmi parētis ē cōsecuta Et qui sic sunt infideles dāmanť q̄dem ꝓpter alia peccata: q̄ sine fide remitti non pūt: nō ꝓpter ipam infidelitatem. Uñ xps dixit. Si nō venissem et eis locutꝰ non fuissem pctm̄ nō haberēt. Et ꝑm Aug⁹. loquiť de peccato q̄ iudei nō crediderūt in pctm̄. Est ergo infidelitas scḋo mō dicta grauissimū pctm̄: q̄ cū oīne pctm̄ formaliter consistat in auersione a deo tāto aliq̄ pctm̄ ē grauiꝰ quāto p ipm magis hō sepať a deo: p infidelitatē maxime a deo hō elongať: q̄ nec verā dei cognitionē hꝫ. p falsam aūt cognitionē ipi⁹ nō approꝑinquať ei: ꝑ magis ab eo elongať. Scōz dubiū fuit vtꝫ infidelitas gentilium siue paganoꝝ sit grauioꝝ ceteris: ⁊ ad hoc dicit Tho. Q in infidelitate duo pñt ꝓsiderari. quoꝝ vnū est cōgatio ei⁹ ad fidē: ⁊ ex hac pte grauiꝰ cōtra fidē peccat: q̄ fidei ꝓtrariať quā suscepit. q̄ ille q̄ eā non suscepit. Et ꝑm h̄ infidelitas hereticoꝝ q̄ pfitenť fidē euangelij ⁊ ei ꝓtrianť cōrrumpentes ipam: grauioꝝ est infidelitate iudeoꝝ q̄ fidē euangelij nunq̄ suscepерūt ⁊ infidelitas iudeoꝝ q̄ figurā euangelij acceperunt in veteri lege: ⁊ tñ male interp̄tātes corrūpunt: grauioꝝ ē infidelitate gētiliū. Scōm q̄ pōt in infidelitate cōsiderari. est corruptio eoꝝ q̄ ad fidē ptinēt ⁊ ꝑm h̄ cū in pluribꝰ errent gētiles q̄ iudei: ⁊ in dei q̄ heretici: grauioꝝ ē infidelitas gentiliuꝫ q̄ iudeoꝝ: ⁊ iudeoꝝ q̄ hereticoꝝ. ¶ Tertiū dubiū fuit vtrū q̄libet actio infidelis sit pctm̄. Et q̄dā dicūt q̄ sic. Nam glo. sup ista ꝟba ap̄li ad Roma. xiij. ca. Omne q̄ nō est ex fide: pctm̄ ē. ait. Q is infideliū vita est pctm̄: ꝑ ad vitā infideliū ptinet: oīne q̄ agūt: ḡ q̄ is actio infideliū est pctm̄. Alij ꝟo ꝓtrariū asserūt: q̄ vt habetur Act⁹. x. c. Accepte fuerūt deo elemosine cornelij centurionis in infidelitate adhuc pſistentes. Dicit ḡ Tho. q̄ pctm̄ mortale tollit gr̄am gratū facientē: nō aūt totaliter corrūpit bonū nature. vñ cuꝫ infidelitas sit quoddā mortale pctm̄ infideles q̄dez gr̄a carēt remanet tm̄ in eis bonū nature. vnde manifestū est: q̄ infideles nō pñt opari opa bona: q̄ sūt ex gr̄a scꝫ opa meritoria: tm̄ opa bona ad q̄ sufficit natura: opari pñt. vñ nō optet q̄ in oi suo ope peccēt. Sꝫ q̄ñcūq̄ aliq̄ op⁹ opanť ex infidelitate tūc peccēt. Et sic intelligūť ꝟba glo. supius allegate. De cornelio insup sciendū q̄ infidelis nō erat: habebat aūt fidē implicitā: nōdū manifestata ꝟitate euāgelij. Jdo ad eū fuit missus petrꝰ: vt plene de fide ipm instrueret. ꝓpeccato itaq̄ infidelitatis tpe beate katherine mūdus erat infectꝰ quā ipa refugit in fide xpi firmissima pseuerans. ¶ Scōo bta katherina ꝟuauit se mūdam a carnali lasciuia· fuit q̄dē ꝟgo ꝓmanēs i ꝟginitate ꝓpetua: q̄ ea satis cōmēdabilis fuit: maxime ꝓpē tria.

¶ ꝓmo ꝓpter formositatem.

¶ Scōo ꝓpter libertatē.

¶ Tertio ꝑpter importunitatē.
¶ Primo fuit cōmēdabilis ꝟginitas katherine ꝑpter formositatē. ꝺr enī ꝺ ea q̄ erat incredibilis pulchritudinis: et oiuz oculis admirabilis videbaf. Est aūt pulchritudo i iuuēcula cāruine. q; vt inq̄t Aureol⁹ theofaſt⁹. ꝓulchra cito adamaf. Et ſapiēs ꝓroū. vltl. ca. Fallax ſpēs ⁊ vana ē pulchritudo. ⁊ Ezechiel ca. xvj. Habēs fiduciā i pulchritudie tua fornicata es. Sz pulchritudo katherine nō obfuit: q̄ animū fortitudine decorauit. vñ de ipa dici pōt illud ꝓroū. vltl. ca. Fortitudo ⁊ decor indumētum ei⁹. ¶ Scōo fuit cōmēdabilis ꝟginitas katherine ꝑpt libertatē: q; ſui ⁊ ſuoz ꝺña remāſerat tñ ſubdidit ſe totā deo viuēs in filiali timore illius. vñ ſibi cōueniūt ꝟba ſapientis ꝓroū. ad huc vltl. ca Mulier timens deū ipa laudabit
¶ Tertio fuit cōmēdabilis ꝟginitas katherie ꝑpt importunitatē Nā virilit obſtitit ꝓſuaſionib⁹ importunis ꝑmiſſiſq̄ impatoris. Tēptauit q̄dē illā vxorē hre. Cui dixit. o ꝟgo genero ſaz iuuentuti tue ꝓſule ⁊ poſt reginam i palatio meo ſcōa vocaberis: ⁊ imaginē tui i medio ciuitatis faciā fabricari atq̄ a cūctis adoraberis velut dea. Cui ꝟgo. deſine talia dicere: q̄ ſcel⁹ ſūt etiā cogitare. Ego me xp̄o ſpōſaz tradidi. Ille glia mea: ille amatoz meus: ille dulcedo ⁊ dilectio mea: ab eius amoze nec blandimēta nec tormēta me poterūt reuocare. Et cū iterū poſt dies aliquos impatoz ei diceret. Non te q̄ſi famulam poſſidere cupim⁹: ſed regina potens et electa decoze in regno meo triūphabis. Rñdit. attende ⁊ tu obſecro ⁊ iudicij examen veridica ſāctione diſcerne: quē magis eligere debeo. Aut potentē eternū glorioſū ⁊ decorū: vel infirmuz mortalez: ignobilē ⁊ deformē. ¶ Tertio beata katherina ꝟuauit ſe mundaz a cordiali ſupbia. fuerūt quipe in eo tria ex quibus cōſueuerunt homies in ſupbiam erumpere.
¶ Primū fuit nobilitas.
¶ Scōm abundantia.
¶ Tertiū ſcientia.
¶ Primū q̄ fuit i beata katherina fuit nobilitas originis: nā fuit coſti regis filia: ⁊ nihilominus impatori eā interrogāti ⁊ dicēti. ꝓgeniem tuā requirimus. humiliter rñdit. Scriptuz eſt. Nec te collaudes: nec te culpaueris ipe. hoc faciunt ſtulti q̄s gloria vexat inanis. confiteoz tñ meā ꝓgeniem nō tumore iactātie ſed humilitatis amoze Ego enim ſum katherina coſti regis quondā filia: q̄ q̄uis i purpura nata: ⁊ liberalibus diſciplinis mediocriter inſtructa. Hec tñ oia ꝺtēpſi: ⁊ ad dñm ihm ꝓfugi. ¶ Scōm q̄ fuit i beata katherina: fuit abūdantia diuitiaz ⁊ bonoz tpaliū. ex bis ꝓuocāt homes ad ſupbiā vermis diuitiaz ſupbia ē. Ipa tñ ꝟgo katherina tpalia oia velut puluerē vilipēdit. ¶ Tertiū q̄ fuit in beata katherina eſt ſcia. Et ꝺ hac dicem⁹ in ſequenti myſterio. p ipa tñ non intumuit: ꝟ ea ad diuinū vtebaf honorem.

De ſapia ſācte katherine cui nō potuerūt reſiſtere etiā rhetores ⁊ ꝓbi quos ad fidē ꝟuertit. Capl̄m. II.

Ecūdum myſterium cōtemplandū ꝺ beata katherina dicit ſapiētie. ⁊ hec eſt ſcōa illius excellentia: ad quam plene intelligēdā ſciendū q̄ triplex eſt ſcientia.
¶ Prima increata.
¶ Scōa cōdemnata.
¶ Tertia cōmendata.
¶ Prima ſapia increata ē ipi⁹ dei. ꝺ q̄ paulus ad Roma. xj. ca. ait O altitudo diuitiaz ſapie ⁊ ſcie dei Iſta aūt ſapia nihil aliud ē q̄ ipe de⁹ q̄ tñ ſolet attribui filio: p apꝓpriationez: ſicut ꝓi potētia: ⁊ ſpūi ſācto clementia. vnde Eccī. xxiiij. c. ꝺr. Ego ſapia prodij ex ore altiſſimi primogenita añ oēm creaturā. Et. j. ca. Fons ſapientie ꝟbū dñi i excelſis. ¶ Scōa ſapia ē ꝺdēnata. vt enim colligit ex dictis Tho. ſcōa ſcōe. q. xlv. Sic bonū ꝺr duplicit. aliq̄n vere illꝺ. ſ. q̄ ē ſimplicit bonū. aliq̄n ſilitudinarie: vel abuſiue. ſicut cū ꝺr. ille ē bon⁹ vel optimus latro. ita ſapia aliq̄n ꝺr vere aliq̄n ſilitudinarie. Cū ergo q̄s ſapiēs ē ad male agendū: ſapia in eo eſt per ſilitudinē dicta Be q̄ Hiere. iiij. ca. ſcribit Sapientes ſūt vt faciāt mala: bñ aūt facere neſcierūt. Et Jaco. iij. ca. Nolite gloriari ⁊ mēdaces eſſe aduerſus veritatem. Nō ē iſta ſapia deſurſū deſcendēs: ꝟ terrena: aialis: diabolica. Et declaratur iſta diuiſio a ſctō Tho. vbi ſupza. ſic. Quicūq̄ auertit a fine debito: neceſſe eſt q̄ aliquē finē indebitū ſibi ꝓſtituat: qz oē agēs agit ꝑpt finē. Vñ ſi ꝓſtituat ſibi finem in bonis exterioribus terrenis vocat ſapia terrena. Si in bonis coꝛpalib⁹: vocat ſapia aialis. Si aūt in aliq̄ excellētia animi: vocatur ſapia diabolica. Sic fuit ſapia tyrānoz ⁊ pboz. De hac ita loquit Greg⁹ in moralib⁹. Qui⁹ mundi ſapia eſt coꝛ machinationib⁹ tegere: ſenſum ꝟbis velare q̄ falſa ſūt vera oſtēdere: q̄ vera ſūt falſa demonſtrare. hāc q̄ ſciūt: ceteros ſupbiendo deſpiciūt Sed de ipis pbis ſupbientibus: q̄ ſapiētes vocari voluerūt: donec pictagoras: pbm. i. amatorem ſapie ſe noiauit. vt Iſiꝺ. viij. ethi. memini. Et Aug⁹ li. xviij. de ciui. dei. ita inq̄t aplus ad Roma. j. ca. Cū deum cognouiſſent. ſ. rōne naturali nō ſicut deuz glorificauerūt: quia non

cogitauerũt.ſ.q̃ imꝓportionabiliter excedit cognitionẽ nr̃am: ⁊ p ꝓſequẽs ſup oĩa ẽ gloriſi cãdus: neq̃ gr̃as egerũt.ſ. de cognitiõe naturali ſibi a deo data. Sz euanuerũt i cogitationib⁹ ſuis ſcz ſupbiẽdo de ipa naturali cognitiõe dei ⁊ obſcuratũ eſt inſipiens cor eoꝝ ſcz iuſto iudicio dei: ⁊ dicẽtes ſe eſſe ſapiẽtes: ſtulti facti ſũt. ¶ Tertia ẽ ſapia cõmẽdata. ⁊ hec aliq̃n ponit ꝟtus intellectualis ab Ariſto. in. vj. ethi. q̃ nil aliud ẽ ſm Aug⁹. in. xiiij. ō trinita. q̃ cognitio diuinoꝝ: q̃ tñ vt inq̃t Tho. rõne naturali acq̃rit vel habet. Aliq̃n a ſanctis accipit ꝓ gratia gratis data. Juxt illud ap̃li. Alij dat p ſpiritum ſm ſapie ſcz cognitio diuinoꝝ p lumẽ infuſũ: qđ q̃dẽ poſſet eſſe etiã in peccatorib⁹. Quia dona gr̃e gratis date ſm Alexãdrũ in ſuo. iij. poſſũt eſſe q̃nq̃ a ſpũſancto: ſed nõ cum ſpũſancto Aliq̃n iſta ſapia cõmẽdata ponit vnũ de ſeptẽ donis ſpũſancti: q̃ conſiſtit in cognitiõe diuinoꝝ illoꝝq̃ ſaporoſo guſtu: ⁊ eſſe nõ põt ſine charitate ⁊ gr̃a gratũ faciente. Juxta illud Sapie. j. ca. In maliuolã aiaz nõ intrabit ſapia: nec habitabit i corpe ſubdito peccatl. Sapia igit fuit i beata katherina: q̃ nõ ſolũ in hũanis: ſ etiã in diuinis illuminatiſſima fuit: atq̃ ea q̃ dei ſunt: ⁊ fidei ſue ſãcte cognouit ⁊ deguſtauit. Cũ hac ſapia ſuperauit maxẽtiũ: conuertit pbos ⁊ reginaz atq̃ porphiriũ: cũ ducẽtis milibus ad xp̃m attraxit. Maxentio q̃pe dixit. Dij q̃s colis nec te nec alios iuuare põt. Cui rex. ſi ita eſt vt aſſeris. q̃ tot⁹ mũdus errat ⁊ tu ſola verꝝ dicis: cuz tñ oẽ verbũ i ore duoꝝ vel triũ teſtiũ ſtabit. Si angelus eſſes: ſi celica virtus: adhuc nemo tibi credere deberet: quãto min⁹ cũ femina fragilis eſſe pberis. Et poſt multa ꝟba videns ceſar q̃ ei⁹ ſapie obuiare nõ poſſet: mãdauit occulte p ſras vt oẽs grãmatici ⁊ rhetores ad põtiũ alexãdrie feſtinãter venirẽt imẽſa munera recepturi: ſi cõcionatricẽ ꝟginẽ ſuis aſſertionib⁹ ſuperarẽt. Adducti ſũt igit de diuerſis puinciis q̃nquaginta rhetores: q̃ oẽs mortales i oi mundana ſapia excellebãt. Quib⁹ interrogantibus eur de tã remotis ptib⁹ cuocati fuiſſent. Ceſar rñdit. Eſt apud nos q̃dã puella ſenſu ⁊ prudẽtia incõparabilis: q̃ oẽs ſapientes confutat: ⁊ deos nr̃os demones eſſe affirmat: quã ſi ſupaueritis: cũ magno honore ad pp̃ria redibitis. Cui illi dixerũt. Adducat coram nobis puella: vt ſua temeritate cõuicta: nunq̃ ſe ſapiẽtes vidiſſe cognoſcat. Sed cũ ꝟgo certamẽ qđ ſibi iminebat didiciſſet: totã ſe dño cõmẽdauit. Et ecce angelus dñi aſtitit. Et vt ꝓſtanter ſtaret admonuit aſſerẽs: q̃ nõ ſolũ ab illis vinci nõ poterat: ſ inſup illos ipa ad palmã martyrij deſtinaret. Cũ q̃ corã oratorib⁹ adducta fuiſſet. Dixit impatori: q̃li iudicio ℨ vnã puellã q̃nquaginta oratores aponis: q̃s ⁊ p victoria remunerãdos promittl: ⁊ me ſine ſpe mercedis pugnare cõpellis. Erit tñ mihi merces dñs ih̃s xp̃s: q̃ eſt ſpes et corona p ſe certantiũ. Cũ ꝟo katherina cũ oratorib⁹ ſapiẽtiſſime diſputaret: ⁊ eos aptis rationib⁹ ꝓfutaret. Obſtupefacti illi ⁊ quid dicere nõ inueniẽtes: muti penit⁹ ſunt effecti. Tũc imꝑator nimiũ ℨ eos furore replet⁹ increpare eos cepit. Cur ab vna puella tã turpiter ſe vinci p̃mitterẽt. Tũc vn⁹ magiſter alioꝝ ſic ait. Noueris imꝑator q̃ nullus vnq̃ añ nos ſtare potuit q̃n ꝓtinuo vinceret. Hec autẽ puella in q̃ ſpũs dei loquit: ſic nos i admirationẽ cõuertit: vt ℨ xp̃m aliq̃d dicere: aut oĩno neſciam⁹: aut penitus formidem⁹. Vñ imꝑator ꝓſtanter fatemur q̃ niſi pbabiliorẽ ſniaz de dijs quos vlq̃ nunc colimus p̃tuleris ecce oẽs ad xp̃m ꝓuertimur Audiens hec tyrãnus nimio furore ſuccenſus: oĩes in medio ciuitatis cremari iuſſit. At ꝟgo katherina ipos cõfortans ad martyriũ cõſtantes effecit ⁊ de fide diligẽter inſtruxit. Cum ergo ſigno crucĩ muniti flãmis fuiſſent iniecti: ita animas domino reddiderũt: vt nec capilli: nec veſtimẽta eorũ ab igne in aliquo lederẽt. Qualiter ꝟo reginam vxorem maxentij: ⁊ porphirium cum ducentis militibus ad fidem xp̃i dexit dicemus in ſequenti myſterio.

De patiẽtia ſãcte katherine. ⁊ glorioſo martyrio eius. Capl'm. iij.

Tertiũ myſteriũ contemplanduz de beata katherina dicitur patientie. Tulit quidem patienter p xp̃o: maxime tria.

¶ Primo incarcerationem.

¶ Scdo rotionem.

¶ Tertio decollationem.

¶ Primo tulit incarcerationẽ. Videns nanq̃ maxenti⁹ q̃ non poſſet animũ katherine mollire. Juſſit eaz ſpoliatã ſcorpionib⁹ cedi: ⁊ ceſam in obſcuruz carcerem trudi. Ibiq̃. xij. dieb⁹ fame cruciari. Rege autẽ p quibuſdaz cauſis inſtantibus extra regionis cõfinia pcedente. Regina eius nimio amore ſuccẽſa: cum p̃ncipe militum nomie porphirio media nocte ad carcerẽ ꝟginis pperauit. Quo cum regina introiſſet: vidit carcerem ineſtimabili claritate fulgentez et angelos plagas ꝟginis pungẽtes. Incipiẽſq̃ ꝟgo ei ẽna gaudia p̃dicare: ⁊ ad fidẽ cõuertens martyrij coronã eidem p̃dixit. Sicq̃ vſq̃ ad mediã noctẽ ſm onẽ ptraxerunt: que cũ oĩa porphirio audiuiſſet: ad pedes ꝟginis pcidit: ⁊ cũ ducẽtis militib⁹ fidez recepit: q̃ vero per

duodecim dies sine cibo tyrānus eam esse fusse rat: xps p hos dies missa de celo candida colū ba celesti eaz cibo refouebat. Deinde dns cum multitudine angelox z ginuz eidem apparuit dicens. Agnosce filia creatorē tuum p cui⁹ no mine loboziosum subisti cōflictum: cōstās esto q: ego tecum sum. Rediens igit impator: z vi dens eam splēdidiorē: quā toto ieiunio estima bat afflictā: custodes carceris torqueri pcepit. Illa vero ait. Ego cibum non ab homie accepi sed xps me per suum angelū enutriuit. Cui cuz dixisset multa verba. Impator videns firmita tem eius indignat⁹ ait. E duob⁹ elige tibi vnuz aut sacrificare vt viuas. aut exāsita subire tor menta vt pereas. Et illa quecūq; tormenta po tes cogitare ne differas: quia carnē z sanguinē meū xpo offerre desidero sicut ipe p me semet ipm obtulit. Ipe est deus meus. amator meus pastor z sponsus vnicus meus. ¶ Secūdo bea ta katherina tulit patiēter rotationem. Suasit eñ quidaz pfectus regi furenti vt infra triduū quattuor rotas ferris ferreis et clauis acutissi mis circūtectas ppararet: vt tam terribile de trimentū ginem dissecaret z ceteros xpianos tam dire mortis exempluz terreret. Ordinatū q; est vt due rote vno ordine vo'uerent: due autē cōtrario impetu agerent vt ille deorsū laceran do cōtraherent. Iste repugnātes sursū deorsū tes impingerēt. Tūc virgo katherina dominū exorauit vt ad laudē sui nois z cōuersionē po puli circūastantis ipaz machinā dissiparet. Et ecce angelus molā illam cū tanto impetu diuel lendo cōcussit: q; quattuor milia gentiliū intere mit. Regina autez que desup hoc aspiciebat z vsq; tunc se celauerat: statim descēdēs impera torem de tanta seuicia durius increpauit. Rex autē cum regina sacrificare ptemneret: iussit eā extractis prius mamillis decollari. Que cū ad martyriū deduceret katherinā rogauit vt p se dominū precaret. Que respōdit. Ne timeas a deo dilecta regina: quia tibi hodie p trāsitorio regno eōmutabit eternuz. Et p mortali sponso tibi immortalem acquires. Educta igit fuit ex tra ciuitatem et ministri mamillas eius ferreis hastilib⁹ euellentes: tandē caput preciderunt. Cuius corp⁹ porphirius rapiens sepeliuit. Se quenti autē die cum de corpore regine questio fieret: z multos ex hoc ad suppliciū pertrahi ty rannus iuberet. Porphirius prumpens i me dio exclamauit. Ego sum qui xpi famulaz sepe liui: z fidem xpi recepi. Confessi adhuc sunt cō militones eius fidē suscepisse idu xpi. Quare p cepit cesar omnes decollari: z corpora eoruz ca nibus dimitti. ¶ Tertio beata katherina pati enter tulit decollatiōnē. Nam cum nullo terro re nec pcibus aut pmissis a fide z amore christi posset amoueri: data super eaz sentētia decolla ri iubetur. Que cum ad locum ducta fuisset ere ctis i celū oculis orauit dicens. O spes z salus credentium. O decus z gloria ginū Jesu rex bone obsecro te: vt quicunq; passionis mee me moriam egerit: seu in exitus anime sue vel in q̄ cunq; necessitate me inuocauerit tue ppitiati onis consequat effectum. Factaq; ē vox ad eā dicens. Veni dilecta mea: sponsa mea speciosa mea. Ecce tibi celi ianua est aperta. Naz z his qui passionē tuam celebrauerint: optata presi dia pmitto de celis. Deinde cum decollata fu isset: de eius corpore p sanguine lac emanauit. Angeli autem corpus eius accipientes: ab illo loco vsq; ad montem sinay itinere dierū viginti deduxerunt: z ibidem honorifice sepelierunt Ex cuius ossibus oleum indesinenter emanat: quod cunctoruz debiliū membra sanat. Passa ē aūt anno domini tricētesimo z decimo. Ani ma vero illius ad etherea regna volauit pmanens leta cum xpo. Qui sit benedict⁹ per oīa secula seculorum Amen.

Sermo. lxvj. ō fide sancte cecilie virginis z martyris: ob quam xps eā sua sponsam fecit.

Sponsabo te mihi i fide dei viuentis. Verba sūt ista originaliter. Osee. ij. ca. Cuz anima rationalis fide formata se exornat adeo grata efficit regi seculorum imortali z inuisibili deo vt illā dignetur spirituali castoq; matrimonio sibi copulare. Nec retrahit celsitudine maiesta tis sue: que infinita est. quinimo ex abundanti charitate sua creaturam ipaz ad sui vnionē tra hit. Facitq; illam extra terminos nature proce dere. Quando eñ potuit operari natura illa q̄ de beata gine cecilia legunt vnde in ea tanta puritas mentis vt ginitatē vnq; voluerit de serere: vnde tāta sapiētia tāta ve fecūdia: vt va lerianū sponsū suum fratremq; eius tiburtium non solū ad fidē: ꝟ etiā ad martyriū triūphū per duxerit. Uñ denicq; tanta constantia vt nec tor menta: nec violentā mortē horruerit nisi ex pre sentia spōsi sui: q̄ grāz illi porrigebat indesinen ter. Propterea in pñti ꝟmone de ipa puella sā ctissima locuturi: ad fidez ei⁹ mētes nras aioscq vertemus. Uñ vt verba proposita dicunt: de sponsata fuit xpo: in fide pfecta. de qua tria my steria pponimus contemplanda.

¶ Primū ōr cōmendationis.
¶ Scōm approbationis.
¶ Tertiū defensionis.

q̄ maxime cōmēdāda ē beata cecilia eo q̄ habuit fidē. q̄ virtus est. et p̄ma i ordine alia⁹ virtutu⁹. t i cecilia magna fuit. Caplm. i.

PRimus mysteri um ꝓtemplāduz de fide beate cecilie ꝛ cōmendatiōis Nā fuit in ea fides xp̄i: de q̄ in sua legenda sic cōmēdatur. Cecilia ꝟgo clarissima ex nobili genere exorta ab ipsis cunabulis in fide xp̄i nutrita abscōditū semper euangeliū xp̄i gerebat in pectore: t nō dieb⁹ ne q̄ noctibus a colloquijs diuinis t oratione cessabat: suam q̄ ꝟginitatē cōseruari a dño exorabat. Sed in hac pte de ipa fide tria ꝓponimus dubia declaranda.

¶ Primū vtrū fides sit ꝟtus.

¶ Scōm vt⁹ fides sit p̄ma ꝟtutum.

¶ Tertium vtrū fides possit esse maior in vno q̄ in alio.

¶ Ad primū dubiū respōdem⁹. q̄ fides sit virtus. Et hoc ꝓbari potest ꝑm Bonauenturā in suo. iij. di. xxiij. Et Tho. scōa scōe. q. iiij. multiplici rōne. Prima est. q̄ fides hoiem iustificat Unde ad Roma. v. ca. ait ap̄s. Justificati ex fide pacē habem⁹. Et vt Aristo. docet i. v. ethi corū. Justicia est tota ꝟtus. Secūda ratio est. q̄ fides est p̄incipium nostre salutis. Uñ xp̄s Luce. vij. ca. Marci. v. ca. Matth̄. ix. ca. et Luce. xviij. dixit. Fides tua saluū te fecit. Et Marci. vlt̄. ca. Qui crediderit t baptizat⁹ fuerit saluus erit Tertia ratio. q̄ fides placet deo Unde Eccī. j. ca. scribit. Beneplacituz est deo fides t mansuetudo. Et ad Hebreos. xj. ca. Sine fide impossibile est placere deo. Et ad Galathas. iij. ca. Qui ex fide sunt hi sunt filij abrae. Et Job. j. ca. Dedit eis potestatē filios dei fieri: his qui credūt i nomine eius. Quarta ratio quare fides est ꝟtus. quia opponitur infidelitati: que est vitiū. Hinc ē q̄ fides a sanctis magnificatur. vnde. j. Petri dicit. Resistite fortes in fide: t ad Epheseos. vj. ca. In oñib⁹ sumētes scutū fidei Et ad Heb. xj. ca. Sancti p fidem vicerunt regna: operati sunt iusticiaz adepti sunt repromissiōes. Et ibi apostol⁹ magnificat fidē sanctor⁹ patrū. Sed contra obijciunt aliqui p̄bantes q̄ fides non sit virtus. Nam virtus ordinatur ad bonū. q̄ vt inq̄t Aristo. in. ij. ethi. Virtus est q̄ bonum facit habentē. Si fides ordinat ad verū: ergo non est virtus. Ad hoc respōdet Tho. vbi supra. Q verum est: bonū itellectus: cum sit p̄fectio ipius: t ideo in q̄tum p fidem intellectus determinat in verū: fides habet ordinē in quoddā bonū. Credere nanq̄ est actus itellectus. assentiēdis vero ex imperio voluntatis. Ad hoc autez q̄ iste actus sit p̄fectus duo requirunt. Quorū vnum est vt infallibiliter intellectus tendat ad suū bonū qđ est verum Aliud est vt infallibiliter ordinetur ad vltimū finem: ꝓpter quem voluntatē assentit ꝟo. Iterum arguūt q̄ fides non sit ꝟtus: q̄ nulla virtus est in demonib⁹: sed fides est i demonibus: de quib⁹ dicit Jacobi. ij. ca. Demones credūt t ꝟtremiscunt: ergo fides non est virtus. Ad ī iterū dicit Tho. q̄ voluntas potest mouere intellectū ad assentiendū que sunt fidei ex duob⁹. Uno modo ex ordine volūtatis ad bonū: t sic credere est actus laudabilis. Alio modo q̄ itellectus cōuincitur ad hoc q̄ iudicet esse credēdum: his qua dicunt ī non ꝟuincatur per euidentiam rei. Sicut si aliquis ꝓpheta pronunciaret in p̄mone domini aliquid futurum adhibens signū mortuū suscitando: t hoc signo cōuinceretur intellectus videntis: vt cognosceret manifeste hec dici a deo: qui nō mentit ī futurum quod p̄dicitur in se euidēs non esset. In fidelibus ergo xp̄i laudatur fides ꝑm primū modū t ꝑm hoc non est in demonib⁹ sed soluz secūdo modo. vident enim mīta manifesta indicia ex quibus ꝓcipiunt doctrinaz ecclesie eē a deo q̄uis ipi res ipas quas ecclesia docet nō videt puta deum eē trinū t vnū: vel aliqua huiusmodi. Quare fides demonū ē quodāmodo coacta ex signorū euidentia: t ideo nō pertinet ad laudem voluntatis ipsorum quod credunt. ¶ Secunduz dubiū fuit vtrum fides sit p̄ma virtutum. Et ad hoc respondet Tho. q̄ aliquid p̄t esse p̄ius altero dupliciter. Uno modo per se. Alio modo p accidens. Per se q̄dem inter omnes ꝟtutes p̄ma est fides. Cum eñ in agibilib⁹ finis sit p̄incipium necesse est ꝟtutes theologicas quorū obiectum ē vltimus finis eē p̄iores ceteris ꝟtutibus Ipe autē vltimus finis oportet vt p̄ius sit in intellectu q̄ in volūtate: quia voluntas non fertur in aliquid: nisi ꝑ̄ut est i intellectu apr̄ehensū. Unde cuz vltimus finis sit q̄dem in volūtate p spem t charitatem. In itellectu aūt per fidem necesse est q̄ fides sit p̄ma inter oñes ꝟtutes: quia naturalis cognitio nō potest attingere ad deum ꝑm quod est obiectū beatitudinis ꝑ̄ut tēdit in ipm spes t charitas. Sed per accidēs potest aliqua ꝟtus p̄ior esse fide: in q̄tum remouet impedimenta credendi: sicut fortitudo remouet inordinatuz timor ē impedientē fidem: t humilitas remouet superbiaz: p quā intellectus recusat se submittere veritati fidei: t sic de alijs ꝟtutibus: q̄uis nō sint vere ꝟtutes nisi p̄supposita fide ꝑm Aug⁹. contra iulianū. ¶ Tertiū dubiū fuit vtrū fides possit eē

maior in vno q̄ in alio. Et dicit Tho. 2da 2de q. v. q. sic. Quia vbicūq; inuenitur paruū ⁊ magnū ibi inuenit magis ⁊ min⁹: ꝑ in fide inuenit magnū ⁊ paruū. Dixit eñ dñs petro Matth. xiiij. O hodice fidei q̄re dubitasti Et chananee dixit Matth. xv. O mulier magna ē fides tua q̄re fides pōt esse maior in vno q̄ in alio. Scien dū tñ q quātitas habitus ex duob⁹ attēdi pōt Uno mō ex obiecto. Alio modo ꝑm pticipationē subiecti. Obiectū aūt fidei pōt dupliciter ꝓsiderari. Uno mō ꝑm formalem rōnem. Alio modo ꝑm ea q̄ materialiter ꝓponunt. Formale obiectū fidei ē vnuz ⁊ simplex scz veritas ꝓma. vñ ex hac pte fides nō diuersificat in credēt⁹ ꝑ est vna specie in oībus. Sed ea q̄ materialiter credenda ꝓponunt: sunt plura. Et ꝑm hoc pōt vn⁹ homo plura explicite credere q̄ alius: ⁊ sic in vno pōt esse maior fides ꝑm maiorem fidei explicitationē. Si vo ꝓsideret fides ꝑm pticipationē subiecti. hoc ꝓtingit dupliciter. Uno act⁹ fidei ꝓcedit ex intellectu ⁊ ex voluntate: pōt ergo fides in vno dici maior q̄ in alio ex pte intellectus ꝓpter maiorem certitudinē ⁊ firmitatez Alio modo ex pte voluntatis ꝓpter maiorem ꝑmptitudinem seu deuotionē: vel ꝓfidentiam Magna g̃ fuit fides beate cecilie q̄ ꝓpter xp̄m oīa huius seculi bona ꝓtempsit Et cū cuidaz iuueni nomie valeriano desponsata fuisset: ⁊ dies nuptiaꝝ instituta esset: illa subtus ad carnez cilicio erat induta: ⁊ sup deauratis vestib⁹ tegebatur: ⁊ cantantib⁹ organis illa in corde suo soli deo decantabat dicens. Fiat dñe cor meuz ⁊ corpus meū imaculatum vt non ꝓfundar. Et biduanis ac triduanis ieunijs orans cōmēdabat dño q̄ timebat. Inuitabat angelos precibus: lachrymis: interpellabat apostolos: ⁊ sancta agmina oīa xp̄o famulantia exorabat: vt suis eā deprecatiōib⁹ adiunarent suo dño pudicitiā cōmendantē. O illuminata puella. O fidelis cecilia. O femina oi laude digna: iuuencula erat: pulchra: nobilis: ⁊ sponso clarissimo tradita: ⁊ tñ cūcta seculi blādimēta spernebat.

Qualit fides btē cecilie fuit approbata eo q valerian⁹ fuit ō illa cōmonit⁹ ex visiōe: qz angelū visibilit inspexit atq; virtute deifrater ei⁹ fuit ad fidez conuersus. Capl'm. II.

Secundū mysterium ꝓtēplandū de fide beate cecilie dicit approbationis Fuit nāq; fides eius a deo approbata ⁊ ꝓfirmata: dū illam docere conata est suū sponsū valerianū: habuit quidem illa tria veritatis testimonia.

¶ Primū fuit mirabilis apparitio.
¶ Scōm angeli a collocutio.
¶ Tertiū fraternalis cōuersio.

¶ Primuz testimoniū quod habuit valerian⁹ de veritate fidei dicitur mirabilis apparitio. vt enim scribit in legenda. Cum venit nox in qua cum cecilia suscipere debebat secreta cubilis silentia dixit ei cecilia. O dulcissime atq; amātissime iuuenis. Est mysteriū quod tibi ꝓfitear si modo tu iurat⁹ asseras tota te illud obseruātia custodire. Jurat valerian⁹ se illud nulla necessitate detegere: nulla ꝑdere rōne. Tunc illa ait. Angelū dei habeo amatorē q̄ nimio zelo custodit corpus meuz: hic si vel leuiter senserit q tu me polluto amore contingas: statim feriet te et amittes florē tue gratissime iuuētutis. Si autē cognouerit q me sincero amore diligas ita q̄z diliget te sicut me: ⁊ ostēdet tibi gratiam suam. Tūc valerian⁹ nutu dei correptus ait. Si vis vt credam tibi ip̄m angelum mihi ostende: ⁊ si vero ꝓbauero q angelus sit: faciā q̄ hortaris. Si autē virū aliū diligis te ⁊ illū gladio feram Cui cecilia dixit. Si in deuz verū crediderīs ⁊ baptizari te ꝑmiseris: ip̄m videre valebis. Uade igit in tertiū miliariū ab vrbe: via q̄ appia nūcupat: ⁊ pauperib⁹ quos illic inuenies dices. cecilia me misit ad vos: vt ostendatis mihi sanctum senē vrbanum: qm̄ ad ip̄m habeo secreta mādata q̄ ꝑferam. Hunc cuz videris: indica ei oīa verba mea: ⁊ post q̄ ab eo purificatus fueris ⁊ redieris: angelū ip̄m videbis. Tunc valerianus perrexit: ⁊ ꝑm signa que acceperat sāctum vrbanū episcopū intra sepulcra martyrū latitātē inuenit. Cunq; ei oīa verba cecilie dixisset: ille manus ad celū expandens dixit. Domine ihu xp̄e seminator casti consilij suscipe seminū fructus quos in cecilia seminasti. Domie ihu xp̄e pastor bone: Cecilia famula tua quasi apis tibi argumentosa deseruit. Nam spensum quem quasi leonē ferocē accepit ad te q̄si agnū mansuetissimū destinauit. Et ecce subito apparuit senex quidaz niueis vestibus indutus: tenens librū aureis litteris scriptū. Quē videns valerianus ꝓ nimio timore quasi mortu⁹ cecidit. Et a sene leuatus sic legit. Unus deus vna fides: vnuz baptisma: vnus deus ⁊ pater oīuz qui est super omnes: ⁊ super oīa ⁊ in omnib⁹ nobis. Cūq; hec legisset dixit ei senior. Credis ita esse: an adhuc dubitas: Tunc ille exclamās dixit. Non est aliud quod veri⁹ possit credi sub celo. Statimq; illo disparente valerian⁹ a sancto vrbano baptisma suscepit. ¶ Secūdū testimoniū quod habuit valerianus de veritate fidei: dicit angelica collocutio. Rediens nanq; ad ceciliā illam cum angelo loquentem inuenit

Angelus autez duas cozonas ex rosis ⁊ lilijs in manu habebat: ⁊ vnam cecilie: alteram valeriano tradidit dicens. Istas cozonas imaculato cozde ⁊ mũdo cozpoze custodite quas de paradiso dei ad vos attuli: nec vnq̃ marcescent: nec odozem amittent: nec ab alijs nisi quib⁹ castitas placuerit videri poterunt. Tu autem valeriane: quia vtili cõsilio credidisti: pete quodcunq; volueris. Cui valerianus. Nihil mihi i hac vita dulcius extitit: q̃ vnicus fratr̃ mei affectus. Peto igitur vt ⁊ ipe mecum veritatem agnoscat. Cui angelus. placet domino petitio tua. ⁊ ambo cum palma martyrij ad deum veni etis. ¶ Tertium testimoniũ qđ habuit valerianus de veritate fidei dicit fraternalis cõuersio Ingressus nanq; tiburti⁹: frater valeriani. Cũ nimiũ rosaz̃ sensisset odozem. Dixit. Miroz h̃ tẽpoze. Roseus hic odoz ⁊ lilioz̃ vnde respirat Cui valerianus Cozonas habemus quas oculi videre non ꝑualent: roseo coloze ⁊ niueo cãdoze vernantes. Et sicut me interpellante odorem sensisti. Sic ⁊ si credideris videre valebis Cui tiburtius. In somnis hoc audio: an in veritate ista tu loqueris valeriane? Cui valerian⁹ In somnis vsq; modo fuimus: sed iam nunc in veritate manemus. Ad quem tiburti⁹. Unde hec nosti? Et valerianus. Angelus dei me docuit: quem tu videre poteris si purificatus fueris: ⁊ omnib⁹ idolis abzenunciaueris. Tũc cecilia euidenter ostendit ei omnia idola esse spernẽda. Ita vt tiburtius diceret. Qui ista nõ credit pecus est. Tunc cecilia osculans pectus ei⁹ dixit. Hodie fateoz te mecum esse cognatuz. Sicut enim amoz dei fratrem tuum mihi coniugẽ fecit: ita te mihi cognatum faciet contempt⁹ idolozum. Uade ergo cum fratre tuo vt purificationẽ recipias: ⁊ angelicos vult⁹ videre valeas. dixitq; Tiburti⁹ fratri suo. Obsecro te frater: vt mihi dicas ad quẽ me ducturus es. Cui valerianus Ad vbanũ epm. Cui tiburti⁹. de illo vbano dicis q̃ totiens dãnatus est ⁊ adhuc i latebzis cõmoraꝝ. Tũc cecilia multa sibi ꝑdicauit de vita futura: de passione ielu xp̃i: et alijs ad fidẽ ptinentib⁹. Quare tiburti⁹ tot⁹ cõpunctus: fratri suo dixit. Miserere mei ⁊ pduc me ad hoiem dei: vt purificationẽ accipiã. Duct⁹ ergo ⁊ purificatus angelos dei sepe videbat: ⁊ oia q̃ postulabat ꝑtinus obtinebat.

Quare fides cecilie fuit instrumentũ vt fides xp̃i defenderet̃ triplici martyrio. Caplm. iii.

Ertiũ mysteriũ contemplanduz de fide beate cecilie dicꝝ defensionis. Fuit quipe instrumẽtũ vt fides xp̃i triplici martyrio defenderet.

¶ Primo matyrio valeriani tiburtij ⁊ maximi

¶ Scdo martyrio suo ꝑprio.

¶ Tertio martyrio vbani pontificis.

¶ Primo fides christi sustẽtata fuit martyrio valeriani: tiburtij: ⁊ maximi. Nam post susceptum baptisma: valerianus ⁊ tiburtius elemosinis insistebãt: ⁊ sanctoz̃ coꝛpoza quos almachius prefectus occiderat: sepulture tradebãt. Quos almachius ad se vocãs: cur damnatos pro suis sceleribus sepeliant: inquisiuit. Cui tiburtius. Utinam serui essemus eozuz: quos tu damnatos appellas: qui contempserunt. qđ videtur esse ⁊ nõ est: et inuenerũt illud qđ non videtur esse ⁊ est. Cui ꝑfectus. Quid nã est illud Et tiburtius. quod videt esse ⁊ nõ est. est oẽ qđ in hoc mũdo est: qđ hominẽ ad non esse perducit. Qđ vero non videtur esse et est. est vita iustoz̃ ⁊ pena malozuz. Cui prefectus. Nõ puto q; mente tua loquaris Tunc iubet astare valerianum dicens ei. Quoniã non est sani capitis frater tuus tu saltem poteris sapienter dare responsum Constat plurimum vos errare: q̃ gaudia respuitis ⁊ oẽia inimica gaudij affectatis. Tunc valerianus se vidisse ait. Glaciali tẽpoze ociosos iocantes et operarios agricolas deridẽtes. Sed estiuo tẽpoze dum aduenissent gloriosi fructus laboꝛum gaudentib⁹ illis: qui putabãt vani ceperũt flere qui videbant vbani. Sic ⁊ nos. Nunc q̃dez sustinemus ignominiã ⁊ laboꝛem. In futuro autez recipiemus gloriã ⁊ eternam mercedẽ. Uos autem nunc habetis transitoziũ gaudium In futuro autez eternum inuenietis interitũ. Cui prefectus. Ergo nos inuictissimi principes eternũ habemus luctuz et pſone vilissime eternũ possidebũt gaudiũ. Cui valerianus. Homogenes estis non principes tẽpoze vestro nati citius mozituri: ⁊ deo rationem plus omnib⁹ reddituri. Dixit autẽ ꝑfect⁹ quid imoꝛamur verbis. Offerte dijs libamina ⁊ illesi abscedite. Sancti respõderũt. Nos deo vero quotidie sacrificiuz exhibemus. Quibus ꝑfectus. quod est nomẽ eius. Cui valerianus. Nomen eius inuenire nõ poteris: etiam si pennis volaueris. Prefectus dixit. ergo nomẽ dei iupiter nõ est. Cui valerianus. Nomen est homicide ⁊ stupzatoꝛis. Ad quem almachius. ergo totus mũdus errat: ⁊ tu cum fratre tuo vez deum noscis. Valerian⁹ respondit. nos soli nõ sumus: sed inumerabilis multitudo hanc sãctitatem recepit. Tradunt ergo sancti i custodiã maximi. Quibus ille ait. O iuuẽtutis flos purpureus. O german⁹ fraternitatis affect⁹. Quo modo ad mozem quasi ad epulas festinatis.

Cui valerianus ait. Q si crediturū se promitteret: gloriam eoꝝ post mortē videret. Credidit maxim⁹ ⁊ omnis eius familia. Ac vniuersi carnifices crediderunt. Et a sācto vrbano qui illuc occulte venit baptisma susceperunt. Igitur dū aurora finem daret cecilia pergēs ad eos exclamauit dicēs. Eya milites christi abiicite opera tenebrarum ⁊ induamini arma lucis. Quarto igitur miliario ab vrbe sācti ad statuā iouis ducuntur. Et dum sacrificare nollēt pariter decollantur. Tunc maximus cum iuramēto asseruit se in hora passionis eoꝝ angelos fulgentes vidisse: ⁊ animas eorum quasi virgines de thalamo exeuntes quas in gremio suo in celū angeli detulerunt. Almachius vo audiens maximuꝫ xpianū effectum esse cuꝫ plūbatis tādiu cedi fecit quousqꝫ spiritū exhalauit. Cuius corpus sācta cecilia iuxta valerianū ⁊ tiburtiū sepeliuit.

¶ Secūdo fides xpi autenticata fuit martyrio ꝑ̄cio beate cecilie. Inquirēs eñ almchius facultates Valeriani ⁊ Tiburcij: ceciliam coraꝫ se fecit astare. Jussitqꝫ vt idolis imolaret: aut sententiā mortis acciperet. Cuꝫ autē ad hoc ab apparitoribus vrgeret. ⁊ illi vehementer flerēt eo ꝙ puella tam decora ⁊ nobilis vltro se morti traderet. Dixit ad eos. Hoc boni iuuenes nō ē iuuentutez perdere: sed mutare. Multaqꝫ eis de fide xpi ⁊ futura vita beata persuasit. Quare exclamantes illi dixerūt. Credimus christū verum esse deum qui talē famulā possidet. Vocato ergo vrbano episcopo quadringēti ⁊ amplius baptizati sunt. Tunc almachius sanctaꝫ ceciliā ad se aduocās: diutius cū ipa de fide cōtendit. Tandem ab ipa rationabiliter superat⁹ iussit illam ad domū suā reduci. Ibiqꝫ tota nocte ⁊ die buliente balneo concremari: que quasi in loco frigido mansit: nec modicum saltez sudoris psensit. Q̄ cum audisset almachi⁹ iussit eam in ipo balneo decollari: quā spiculator tribus ictibus in collo ꝓcussit: sed tamē caput ei⁹ amputare non potuit. Et quia decretū erat ne quartā percussionē decollandus acciperet: eaꝫ semiuiuentem cruentus carnifex dereliquit: ꝑ triduū autē supuiuēs: oīa que habebat pauperibus tradidit. Et oīes quos fidez ad ꝙerterat vrbano episcopo cōmendauit dicēs. Triduanas inducias mihi postulaui: vt hos tue beatitudini cōmendarē: ⁊ hāc domū meā in ecclesiā cōsecrates. Sācto aūt vrbano corpus eius inter ep̄os sepeliuit: ⁊ domū suaꝫ vt rogauerat in ecclesiā cōsecrauit. ¶ Tertio fides cecilie fuit defensata martyrio beati vrbani. Hic vt legit in officio eccl̄ie: fuit natiōe roman⁹: ex patre pōtiano: qui sedit annos octo menses vndecim: dies vndecim. ¶ Post multa vo ab eo circa conuersionē paganoꝝ laudabiliter gesta. Almachius ꝓnominat⁹ inquiri eū fecit ⁊ i quodā antro cum tribus ꝑsbyteris: ⁊ tribus diaconibus reperit: et in carcerē missus est. ¶ Post hoc plūbatis cum socijs cesus est: ⁊ iterū in carcere reclusus: vbi tres tribunos ad se venientes cū custode carceris anolino sanct⁹ vrbanus baptizauit. Audito ꝙ auolinus xpianus factus eēt ꝑfecto resistit ⁊ sacrificare renuens decollatur. Sanctus vero vrbanus ⁊ socij capitalē sententiam acceperūt. Qz statim almachius a demone arripitur ⁊ deos suos blasphemās ⁊ xpianos inuitus magnificās a demone suffocat. Q̄ cui⁹ vxor mamertia videns cū filia sua lucina ⁊ tota familia a sancto fortunato ꝑsbytero baptismuꝫ suscepit: ⁊ post hꝫ sanctoꝝ corpora honorifice sepeliuit. Ecce quales fructꝰ produxit fides cecilie cui⁹ exemplo miraculis ⁊ doctrina: tāta multitudo quenit ad xp̄m. Ad erito igit desp̄sauit eam: tribuitqꝫ coronaz eterne beatitudinis In qua gloriosa residebit per infinita secula seculorum. Amen.

Sermo. lxvij. de fide inuictissima beate lucie virginis siracusane.

VEnit sponsus et q̄ parate erāt intrauerūt cū eo ad nuptias. Verba sūt redemptoris nr̄i: originaliter Mat. xxv. ca. ⁊ in euāgelio hodierno. ¶ Promittit merces etne vite oīb⁹ qui credūt i xp̄m filiū dei de ꝙgine natū. Un̄ saluator ipse Joh. iij. ca. dicebat. Exaltari oportet filium hois: vt oīs q̄ credit i ip̄m nō pereat: ꝫ habeat vitā eternā. Et. vj. ca. Hec ē volūtas p̄ris mei q̄ misit me: vt oīs q̄ videt filiū: ⁊ credit in eū habeat vitā eternā. Et itez eodē ca. Amē amē dico vob: q̄ credit in me hz vitā eternā. Et. xj. ca. Ego sū resurrectio ⁊ vita. Qui credit i me etiaz si mortu⁹ fuerit viuet. Et oīs q̄ viuit ⁊ credit i me nō morietꝰ in eternū. Et eodē ca. Si credideris videbis gliam dei. ¶ Propterea beatissima ꝙgo lucia fidē ibu xp̄i p sue aie ornamē: o suscipiēs ad nuptias delicatas paradisi pcucurrit. Qua de re ip̄am laudib⁹ psequi cupientes. In solēnitate eius: ad suā fidez vertemus ꝓmonē. De quatria mysteria ꝓponimus contemplanda.

¶ Primū dicit infusionis.
¶ Secūm roborationis.
¶ Tertiū ꝓsūmationis.

Qualiter fides infusa fuit anime beate lucie a deo. ⁊ quomodo meritoriū est credere: ⁊ q̄ fides informis sit donum dei. Capm. I.

Primuz mysteri
um ꝓtēplandū de fide beate lucie ꝺ: infusionis. Naz fuit in ea viua fides ⁊ formata: qm̄ deꝰ infudit illā eius mēti atq; fer uēter xp̄m ꝓfessa est: in quē pfecte credidit. Sz in hac pte tria dubia declaremus.

¶ Primū vtrū credere sit meritoriū.

¶ Scōm vtrū fides sit aīe infusa a deo.

¶ Tertiū vtrū fides informis sit donū dei.

¶ Ad primuz dubiū rn̄det Augꝰ sup Joēm dicēs. Sicut i radice arboris nulla apparet spe cies pulchritudinis: ⁊ tn̄ q̄: q̄d ē i arboꝛe deco ris ex illa pcedit. Sic ex fidei humilitate: q̄ cq̄d meriti: q̄ cq̄d beatitudinis aīa suscepturа ē: ex fi dei fundamento pcedit. Sanctꝰ ꝯo Tho. scḋa scḋe. q. iij. ait. Q actꝰ nr̄i sūt meritorij: inq̄tū p cedūt ex libero arbitrio moto a deo p gr̄az. Ex q̄ ois actꝰ hūanꝰ q̄ subijcit libero arbitrio si sit relatus in deū: pōt esse meritoriꝰ. Jp̄m aūt cre dere est actꝰ intellectus assentientis veritati di uine: ex imperio volūtatis a deo mote p gr̄am. Et sic subiacet libero arbitrio i ordie ad deum: vn̄ actꝰ fidei pōt esse meritoriꝰ. Sz ꝫ obijcit ali q̄s sic. Ille q̄ assentit alicui credēdo: aut hz cau sam sufficiēt inducētē ip̄m ad credēdū: aut nō Si sic tūc nō videt h̄ ei cē meritoriuz: q: nō ē ei iā liberū credere: ⁊ nō credere. Si aūt nō hz suf ficiēs inductiuū ad credēdū: tūc leuitaꝫ est cre dere. Jux illud Eccī. xix. ca. Qui cito credit le uis ē corde: ⁊ si non videt meritoriū esse. Ad h̄ ita rn̄det Tho. Q ille q̄ credit hz sufficiens in ductiuū ad credendū. Inducit em̄ auctoritate diuine doctrine miraculis ꝓfirmare: ⁊ q̄ plꝰ est interiori instinctu ducit dictātis: vn̄ nō leuiter credit: q: tn̄ nō hz sufficiēs inductiuū ad scien dum. ido nō tollit rō meriti. ¶ Scōz dubiū fu it vtruz fides sit infusa aīe a deo. Et ad h̄ rn̄det apl̄s ad Eph̄. ij. ca. dicēs. Gr̄a saluati estis per fidē ⁊ nō ex vob: dei em̄ donū est. Notandū tn̄ fm Tho. scḋa scḋe. q. vij. Q ad fidē duo req̄rū tur. q̄z vnū est: vt hoi credibilia ꝓponant: qō req̄rit ad hoc q̄ hō aliq̄d explicite credat. Aliud aūt qō ad fidē req̄rit ē assensus credētis ad ea q̄ ꝓponūt. Quantum g̃ ad primū horz necesse est: q̄ fides sit a deo. Ea em̄ q̄ sūt fidei excedunt potētiā humanā. vn̄ non cadūt in ꝓtēplatione hois: sine cognitiōe nisi deo reuelāte. Sz q̄bus dam q̄dē imediate reuelant a deo: sicut sunt re uelata apl̄is ⁊ ꝓphetis. Quibusdā aūt ꝓponū tur a deo mittētes fidei p̄dicatoꝛes. Quantuz vero ad scōz. s. ad assensū hois ad ea q̄ sūt fidei p̄t cau sa ꝓsiderari duplicit. Una q̄dē exteri⁹ inducēs sicut miraculū visū: vel psuasio hois fidē docē tis: q̄z neutz ē sufficiēs eā videndū em̄ idez mi raculū ⁊ audiendū eandēq; p̄dicationē siue do ctrinā: q̄dā credūt: q̄dā nō credūt. Et ido opter ponere aliā causā interioꝛē: q̄ mouet hoiez inte rius ad assentiēdū his: q̄ sūt fidei: hanc aūt cau sam pelagiani ponebant solū libez arbitriū ho minis. Et ꝓpter h̄ dicebāt q̄ initium fidei ē ex nobis inq̄tum scz ex nobis ē: q̄ parati sum⁹ ad assentiendū his q̄ fidei sunt. Sz ꝓsūmatio fidei est a deo: p quem nobis ꝓponunt ea q̄ credere debem⁹. Sz ē falsū: qz cū homo assentiēdo his q̄ sunt fidei eleuetur sup naturaz suā: optet q̄ h̄ insit ei ex supnaturali p̄ncipio interius moven te: qđ est deus. Et ideo fides q̄tuz ad assensū q̄ est p̄ncipalis actꝰ fidei ē a deo interi⁹ mouente p gr̄am. ¶ Tertiū dubium fuit vtz fides infoꝛ mis sit donū dei. Et ad h̄ rn̄det q̄ sic. Nā glo. j ad Corl. xiij. ca. ait. Fides q̄ est sine charitate ē donū dei. Si autē obijceret q̄ fides informis ē q̄d impfectū: ⁊ opa dei sūt pfecta. vt ꝺ: Deute rono. xxxij. ca. ergo fides informis non est opꝰ dei. Rn̄det Tho. q̄ fides informis ⁊ si nō sit p fecta simpliciter pfectiōe ꝺtutis: est tamen pfe cta q̄dā pfectione: que sufficit ad fidei rationez. Iterū posset quis instare sic. Quecunq; deus sanat totaliter sanat. vn̄ xp̄s dixit Jobis. vij. ca. Totū hoiem sanū feci: sed p fidem hō sanaꝫ ab infidelitate. Quicū q̄ g̃ donum dei accipit si mul sanaꝫ ab oibus peccatis. Sed hoc non fit nisi p fidem formataz: ergo sola fides formata ē donū dei: ⁊ non fides informis. Ad hoc ita diē Tho. q̄ ille qui accipit fidez a deo q̄uis absq; charitate nō simpliciter sanatur: sed sanaꝫ fm quid scz vt cesset de tali peccato. hoc autem fre quenter ꝓtingit: q̄ aliquis desistit ab vno actu peccati: etiā deo h̄ faciēte: q̄ tn̄ ab actu alterius peccati nō desistit: ppꝛia iniquitate suggerēte Et p hunc modū datur aliq̄n a deo hoi: q̄ cre dat: nō tn̄ datur ei charitas. Sicut etiā aliq̄b⁹ daꝫ absq; charitate donum ꝓphetie: vel aliq̄d sīle. In hoc ita q̄ relucet bonitas summi dei: q̄ etiā peccatoꝛib⁹ sua dona gratis data largitur. Q em̄ multi absq; charitate operent actus bo nos ex genere: ⁊ deo ⁊ ecclie obedient: a deo p uen it. Q alij absq; charitate firmiter ⁊ simpliciter credāt: ex fonte diuine pietatis hominē ad iuuantis ꝓcedit. Si vero aliqui fidem formatā habeant p charitatem ⁊ opa bona a bono deo efficiente idipsū recipiūt. Jp̄e ergo hanc fidem lucie virgini tribuit: quā ipa libenter cōplexa totam se diuine voluntati cōmisit. Erātq; opa eius sancta: iusta: recta: mūda: qualia decet p sequi credentes in xp̄m.

De tribus miraculis q̄b⁹ roborata fu it fides beate lucie. Capl̄m. ii.

Decūdum mysterium contemplandū de fide beate lucie dicit roboratio Fuit enim a deo fides eius roborata triplici miraculo.

¶ Primū fuit sancte agathe visio.

¶ Scōm matris sanatio.

¶ Tertiū corporis firmatio.

¶ Primū miraculū quo fuit fides lucie roborata ⁊ magnificata dicit sancte agathe visio. Audiens enī famā sācte agathe p totā siciliā diuulgari: sepulcrū eius adijt cū matre sua euticia: lōgo iam satis tēpore fluxū sanguinis incurabiliter patientē. Inter ipa igitur missarū solēnia contigit vt illud euāgeliū legeret: in quo dñm mulierē ab hac passione sanasse narratur. Tūc lucia matri dixit. Si credis his que leguntur crede agathā illum semp habere p̄sentez: p cuius nomine sustinuit passionē. Si ergo eius sepulcrū credens contigeris p̄fecte: cōtinuo sanitate gaudebis. Igitur recedētibus cunctis: et mre ⁊ filia iuxta sepulcrū in oratiōe existentibus: lucian somnus arripuit: viditq; agathā i medio angelorū: gēmis ornatā stantem: ⁊ dicentē sibi Soror mea lucia virgo deo deuota: quid a me petis: qđ ipsa poteris p̄stare continuo matri tue. Nam ecce p fidem tuaz sanata est. Sed dū ista loquimur: increduli nos accusare p̄tēdunt Mulieb̄ria inquiūt sunt ista ⁊ leuibus psonis enarranda. Nam dixit sapiens. Multos fecerunt errare somnia ⁊ exciderunt sperātes i illis Quibus nos respondem⁹. q̄ dz somnia possint euenire: vel a causa naturali: vel a causa voluntaria: vt ab influentia celi: vel ab illusiōe: tamē ⁊ sepe euenisse repimus a volūtate creatoris: q̄ sic disposuit i sōnis mlta mysteria reuelare Nō ne Geñ. xxviij. ca. Vidit iacob in somnis scalā stantem super terram ⁊ cacumē illius tangens celum: angelos quoq; dei ascēdentes ⁊ descendentes p eam: ⁊ dñm innixū scale dicentez sibi. Ego sum dñs deus abraam patris tui ⁊ deus Isaac. Joseph etiam vt scribit Geñ. xl. ca. Interp̄tatus ē somnū pincerne ⁊ pistoris pharaonis: ⁊ somnū ipius pharaonis: vt patz Geñ. xlj. ca. Et Dañ. ij. ⁊. iij. ca. habet. qualit̄ ipse daniel reuelauit significationem somniorū nabuchodonosor regis babylonie Magi adhuc post ē adorauerūt xp̄m āmoniti fuerunt i somnis: ne redirent ad herodē. Et Joseph ab angelo in somnijs instructus fuit: vt cū puero ihu et virgine matre fugeret in egyptum. sicut recitat Matth. ij. ca. Apud gentiles etiā somnia sepe aliquid significare cōperta sunt. Unde Valerius multa de somnijs scripsit lib. j. Sicut ō somnio simonidis q̄ naufragiū euasit. Et ō somnio matris dionysij que cū conceptum vtero habe ret: somniauit se satiristū parere: satirist⁹ serpēs est de quo tiriaca conficit. Consultoq; pdigiorū interp̄te clarissimū ac potētissimū filiuz dixit paritura. Et ita refert alia ꝑplurima. Tullius aūt in. j. de diuinatione ait. Est apud platonē: q̄ cum socrates esset in custodia publica: dixit critoni familiari suo se post diē tertiū moriturū vidisse q̄ in somnis pulchritudinis eximie feminā que se noie appellans diceret: homericum quendā versū. Terclatichile tempestas leta leuabit. qđ vt est dictū sic scribit contigisse Suetonius aūt in lib. de. xij. cesarib⁹ recitat. Q̄ nocte p̄cedēte diē qua cesar occisus fuit: vxori ei⁹ in q̄te vidit fastigiū domus labi: ⁊ cesarē in sinu suo iacentē multl vulnerib⁹ p̄foratum: quare somnij atrocitate p̄territa: eum rogare nō desistit. vt die p̄xima se a curia abstineret. Dicta sunt hec oīa vt ostēdamus nō esse quid fabulosū q̄ de visione beate lucie superius explicauimus: sicut rei exitus: vt aparebit plene ꝑfirmat. ¶ Scōz miraculū quo fides lucie roborata fuit ⁊ vera declarata: dicitur matris sanatio Euigilās q̄dē a somno lucia matri dixit. Mater mea ecce sanata es: p ipam ergo te dep̄cor q̄ suis orationib⁹ te sanauit: ne mihi de cetero nomines sponsuz. Sed quicq̄d mihi datura eras p dote: pauperib⁹ elargire. Cui mater. Tege p̄ oculos meos ⁊ quicq̄d volueris ō facultatibus facito. Ad quā lucia. qđ moriēs das. idō das: q⁹ tecū ferre nō potes. Da igit dum viuis ⁊ mercedē habebis. Cū ergo rediissent fit quotidiē detractio rez: ⁊ dant in necessitatib⁹ paupertū. Interea dū patrimoniuz distribuit. spōsus lucie de his nutricē ei⁹ interrogauit Rñdit illa caute q̄ vtiliorē possessionē spōsa sua inuenisset quā volebat emere. Et ideo videbat aliquāta distrahere: credidit ille ⁊ cepit auctor esse vēdē tā. ¶ Tertiū miraculuz q̄ fides lucie roborata fuit: ō corpis firmatio. Nā venditis oībus et pauperib⁹ erogatis. Spōsus trahit eā cora pascasio cōsulari dicēs eam xp̄ianā esse ⁊ ꝫ leges agere augustoz. Inuitāte eā pascasio ad sacrificia idoloz. Rñdit. sacrificiū placens deo ē: visitare pauperes: et in necessitatibus subuenire: ⁊ quia iam amplius non habeo quid offerā meip̄am sibi offerendā tribuo. Cui pascasius. Ista ꝛba tibi simili stulto xp̄iano narrare poteris: mihi aūtez qui p̄incipū decreta custodio: frustra p̄sequeris. Ad quē lucia. Tu p̄ncipum tuoz decreta custodis: ⁊ ego legem dei mei custodiā. Cui pascasi⁹. patrimoniū tuū cū corruptorib⁹ expēdisti: ⁊ ideo q̄si meretrix loqueris Cui lucia patrimoniū meū in tuto loco constitui: corruptores aūt mentis et corporis nunq̄

sciui. Rñdit pascasi⁹. q̄ sūt corruptores mētis ⁊ corpis. Lucia dixit. Corruptores mēt⁊ vos estis: q̄ suadetis vt aia suuz deserat creatorem. Corruptores corpoꝝ sūt: q̄ tpalē delectationē ꝓponunt epulis sempiternis. ¶Pascasius dixit Cessabūt ꝟba cū ꝓuentū fuerit ad ꝟbera. Cui lucia. verba dei cessare nō pñt. Cui pascasi⁹. tu ḡ deus es. Lucia rñdit. ancilla dei sū. Qui dixit. Nū steteritis añ reges ⁊ pſides nolite cogitare quō aut q̄d loquamini: dabit eñ vobis in illa hora q̄d loquamini. Nō eñ vos estis q̄ loquimini: ꝫ spūs patris vr̄i q̄ loquitur i vobis. ¶Pascasi⁹ dixit. In te ḡ spūssanctus est. Cui lucia. q̄ caste viuūt templū sūt spūssancti. Cui pascasi⁹. ego faciā te duci ad lupanar: vt ibi violationē accipias: ⁊ spiritūsanctū perdas. Cui lucia. Non inquinat corpus nisi de cōsensu mentis: nā si inuitā violari me feceris castitas mihi duplicabit ad coronā: nunc aūt volūtatē meam ad consensū poteris ꝓuocare. Hoc loco doctores dicunt. q̄ si aliqua ꝟgo violenter oꝑimat ꝟginitatis coronā nō amittit. Sicut patet xxxij. q. v. ca. q̄ aūt. ca. tolerabili⁹. ca. reuera. ca. nō pōt. ca. ꝓposito. ca. de pudicitia. ca. magis timeam⁹. Sanct⁹ ꝟo Tho. in suo q̄rto dis. xlix. arti. v. ita ait. Si aliqua ꝟgo ꝑ violentiaz oꝑessa fuerit non amittit ꝓpter ꝫ aureolā virginitatis: dūmodo ꝓpositū ꝓpetuo ꝟginitatē ꝟuandi inuiolabiliter teneat. Et ꝫ siue ꝓ fide siue ꝓ quacūq̄ alia causa violēter corrumpatur Sed si ꝫ ꝓ fide sustineat erit ei meritoriū: ⁊ ad gen⁹ martyrū ꝓtinebit. Ūñ lucia dixit. si inuitam me feceri⁊ violari: castitas mihi duplicabitur ad coronā: non q̄ habeat duas ꝟginitatis aureolas: ꝫ q̄ duplex p̄miū reportabit: vnuz ꝓ ꝟginitate custodita: aliud ꝓ iniuriā quā passa est. Dato etiā q̄ talis violēter oꝑessa ꝯcipiat: nec ex ꝫ meritum ꝟginitatis pdit. hec Tho. Ad luciā iā redeam⁹: q̄ pascasio addidit. Ecce corp⁹ meū ad oñe suppliciū paratuz: q̄d moraris. Incipe fili diaboli desideria tuaꝝ penarū exercere. Tūc pascasius leones ad se venire fecit dicēs eis. Inuitate ad eā oēm populum ⁊ tādiu illudat: donec mortua nūciet. O stupendū miraculū. O inuincibilis ꝟtus dei viui volētes eā trahere. Tāto pōdere spūssanctus eaz fixit: vt oino iꝑaz mouere neq̄rent. Fecitq̄ pascasius mille viros accedere: ⁊ man⁹ ⁊ pedes ligare: ꝫ eā nullaten⁹ poterāt mouere. Tunc etiā cum viris mille paria boū adhibuit: sed tamen ꝟgo domini imobilis ꝑmansit. vocatis autez magicis vt suis incantationib⁹ moueret omnino moueri non potuit. Dixitq̄ ¶Pascasi⁹ Que sunt ista maleficia. q̄ vna puella a mille hominibus non mouet. Lucia dixit. Nō sunt ista maleficia: sed beneficia christi.

Qualiꝫ beata lucia voluit ꝓ fide xp̄i vitam p̄sentē ꝓ martyrij tolerantiam cōsūmare. Caplm. iii.

Tertiū mysteriū cōtemplanduz de fi de beate lucie dicit cōsūmationis. Voluit equidē ꝓ fide xp̄i p̄sentem vitā ꝓ martyrij tolerantiā cōsūmare. In quo tria concurrerunt.

¶ Primū a morte p̄seruatio.

¶ Scōm secretoꝝ reuelatio.

¶ Tertiū corpis xp̄i susceptio.

¶ Primū q̄dē occurrit circa tolerantiam' martyrij beate lucie: d̄z a morte p̄seruatio. Nō eñ tormenta potuerunt extinguere illaz: ita cito sicut fecissent: q⁹ de⁹ p̄seruabat eā vsq̄ ad tps. Naz cum pascasius angustiarek nimis: videſ illam adeo imobilē effectam: iussit copiosū ignē circa eam accendi picēq̄ ⁊ resinā ac feruens oleū supeā fūdi. Dixit lucia. Indutias impetraui martyrij mei: vt credentib⁹ timorē auferam passionis ⁊ non credentib⁹ vocē insultationis: videntes autē amici pascasij euz angustiari: in gutture ei⁹ gladium imerserunt: q̄ nec sic extincta est nec loquelā amisit. ¶ Scōm q̄dē cōcurrit circa martyriū beate lucie: dicit secretoꝝ reuelatio. Reuelauit eñ ea q̄ secreta erant: ⁊ sciri nō poterant: ꝓpter distantiā loci. dixitq̄. Annūcio vobis pacem ecclesie redditam maximiano hodie mortuo ⁊ de regno suo diocletiano expulso Et sicut ciuitati cathanensi sororꝝ mea agatha data est ꝓtectrix. Sic ⁊ ego ciuitati siracusane cōcessa sum interuentrix. Dum hec verba loquitur. Ecce ministri romanoꝝ venerunt ⁊ pascasiū apꝛehēdētes: vinctum ad cesarē secū duxerūt. Audierat eñ cesar q̄ m⁹ta rapuerat. Quare de suis sceleribus ꝓuictus capitali sententia fuit punitus. ¶ Tertium q̄dē cōcurrit in martyrio beate lucie: dicit corpis xp̄i susceptio. Naz de loco in q̄ ꝑcussa est: non est mota: nec spiritū tradidit: quoadusq̄ venirēt ⁊ corpus dñi sacerdotes ei traderēt: ⁊ oñes astātes amen dño rēspōderēt. In eodē aūt loco ē sepulta ⁊ ecclia fabricata. Fuit alia lucia cui⁹ officiū ecclesia celebrat mense septēbris. hec tpe diocletiani ⁊ maximiani in viduitate ꝓ annos triginta et sex mā serat. Cuiusq̄ anni totius vite fuerunt septuagintaquinq̄: put legitur in suo officio. Iſta accusata a filio Eupꝛepio q̄ christiana esset iussu diocleciani carceri mancipata fuit: vbi cōsolationē diuinā ꝓmeruit. Deinde cor̄ diocleciano sedente ꝓ tribunali extensa est: et fustibus diutissime verberata. ¶Postea i ollam plumbo

plenā i circuitu igne copioso succēsā deuersa ē. Ubi sācta dei psallēs triduo vixit vltimo gladio aiaduersa ē. Itaq; ꝓma lucia i ꝟginitate ꝑmanēs: martyriū ꝓ xp̄o passa ē. Ista ꝟo in viduitate pseuerans: mori ꝓ xp̄o non recusauit. Quaꝝ aie gl̄iaꝝ celestis regni ꝫeternū pacifice possidebūt. Ad quā nos ꝓducat ih̄s filiꝰ dei: q̄ sit benedictꝰ in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo. lxviij. de laudibꝰ vere amicitie. q̄ hoies in sācte ꝓseruat.

Beatus qui ínuenit amicū veꝝ. Sapientis ꝟba sunt ista originaliꝫ Eccī. xxv. ca. Satis efficax est tā in spūali q̄ ciuili vita: vinculū amicitie vere: q̄ hoies cōmunicant sibīꝫ pis vtrāq; fortuna ꝓpterea a macrobio species iusticie ponit & ab ipo atq; a carceris sapientibꝰ miris laudibus ꝓconizat: qꝝ tamē plericq; ferales potius q̄ rōnales hoies amicitiā & paruipendūt & fugiunt. Idcirco in p̄senti sermonē de eiꝰ laudibus erimus verba facturi: de qua tria mysteria ꝓponimus cōtemplanda.

¶ Primū dr cōmendationis.

¶ Scdm distinctionis.

¶ Tertiū significationis.

Q̄ oēs sācti & morales phi gloriose loquunt de amicitia. Caplm. i.

Primus mysteriū ꝓtēplandū de amicitia dr cōmēdationis. Oēs q̄ppe tam sācti q̄ phi morales de illa glorioſe loquūt. Unde sapiēs Eccī. vj. ca. ait. Amicꝰ fidelis ꝓtectio fortis. Et Cassiodrꝰ in libro de amicitia. In hūanis rebus nihil amicitia dulcius ꝫenit: nihil sanctiꝰ appetit: nihil fructuosiꝰ custodit. Et in eodem li. Amicitia ꝓpria suauitate ꝟtutes alias condit: aduersa tpat: tristia q; iocundat. Et idez in ep̄lis. Sine amicis oīs cogitatio esset tediū oīs opatio labor: oīs terra pegrinatio: oīs vita tormētū: sine amicoꝝ solatio: viuere eēt mori. Et Ambro. li. d officijs. Solatiū q̄ppe vite huiꝰ ē: vt habeas cui pectꝰ tuuz aperias: cui archana cōices: cui secreta tui pectoris cōmittas: vt colloces tibi virū fidelē: q̄ in psperis gratulet i tristibꝰ cōpatiat: in psecutionibꝰ abhorreat. Et Valerius maximus li. iiij. Amicitie vinculum potēs ē & p̄ualiduz: neq; vlla ex pte sanguinis viribꝰ inferiꝰ. Et Quintilianꝰ in li. declamationū. Nō reperio q̄d in rebꝰ hūanis excogitauerit natura p̄stātiꝰ amicitiā: q̄d ꝯcordia ꝫ fortunā maius auxiliū. Et Salust. in iugurtino. Nō exercitꝰ neq; thesauri sūt regni p̄sidia: sed veri amici: q̄s neq; armis cogere: neq; auro parere queas: officio fideq; parant. Et Seneca in lib. de tranq̄llitate animi. Nihil eque oblectat animū: q̄ amicitia fidelis & dulcis. Et Theophrastus phūs. Quāti ē sine aia corpꝰ: tāti ē sine amicis hō. Et scōs phūs interrogatꝰ ab adriano cesare. q̄d est amicus. rñdit. desiderabile nomen: infelicitatis refugiū: indeficiēs quies: amanda felicitas. Et Aristo. in. viij. Ethico. ca. j. Amicitia maxime necessaria est in vita: sine amicis nullus eligeret viuere: habēs reliq̄ bona oīa et mendicantibus et principatus et ptātes possidentibus: videt amicis maxime opus esse. Et idez in. ij. politice. Amicitiā q̄dem putamꝰ maximū esse bonoꝝ ciuibꝰ. Et idē in. iij. topicoꝝ. Magis eligenda est supabundantia amicitie q̄ pecuniaꝝ. Et Tullius i q̄stionibus tusculanis. Sūmū genꝰ felicitatis est hr̄e amicos. Et idē in li. illo de amicitia ō q̄ inquit aulusgelius in. j. noctiū acticaꝝ. Q̄ cū libꝝ illuz cōponeret legit libꝝ theophrasti ō amicitia ait. Excepta sapia nil melius est datuz hoi a dijs imortalibꝰ amicitia. Et itez ibi. Solem e mūdo tollere videt: q̄ amicitiā e vita tollūt: qꝝ nihil a deo meliꝰ habemꝰ: nihil iocūdius. Et iteruz. Ego vos hortari tm̄ possū: vt amicitā oibus rebꝰ humanis anteponatis. Nihil eñ est tā nature aptuz tāq; cōueniens ad res vel scōas vel aduersas. Et idē li. j. de finibꝰ bonoꝝ & maloꝝ. Omniuz rerū ās ad beate viuēdū sapia cōparauit. nihil est maius amicitia: nihil vberius: nihil iocūdius. Sed ꝑter ꝓdicta querunt aliqui: vt ꝫ felix i digeat amicis. Et posset argui q; non: qꝝ q̄cūq; sūt q; se sibi sufficiētes ex bonis q̄ hūt: non indigēt amicitia alioꝝ: ꝫ felix p se oīuz bonoꝝ sufficientiā hz. g̃ nō videt indigere amicis. In oppositū ꝟo arguit tali rōne. Inter oīa exteriora est maximū bonū hr̄e amicos. vt ꝑbatū ē paulo supius p Aristo. Si g̃ felici cui oīa bona tribuunt nō dant amici: tūc felici deerit maximū bonoꝝ exterioꝝ scz amicitia qō est ꝫ rōnez felicis. Rñdet ab ista soluēda. q; aut loq̄mur de felicitate celestis patrie: aut de felicitate p̄ntis vite. Primo eñ si loquimur de pfecta felicitate q̄ erit in patria. tunc aut loq̄mur de necessitate beatitudinis: aut de bene esse. Primo mō dico q; societas amicoꝝ nō rer̄it de necessitate ad beatitudinē patrie. qm̄ ille q̄ habet totaz plenitudinē sue pfectionis in vno nō indiget in alia. sed beatus in patria habet totam plenitudinez sue pfectionis in deo. ergo nō indiget alio. Et hoc est qō scribit Sapie. vij. ca. Venerūt aūt mihi oīa bona pariter cum illa. s. cum diuina sapia q̄ in dei clara visione cōsistit. Unde Augꝰ. viij lib. sup Geñ. ad lram dicit. q; creatura spūalis

ad hoc q̄ sit beata non nisi intrinsecus adiuuat eternitate: veritate ⁊ charitate creatoris. Naz pfectio charitat̄ est essentialis beatitudini q̄tū ad dilectionē dei: nō aūt q̄tum ad dilectionez ꝓximi. Quare si eēt vna sola aia fruens deo nō hñs ꝓximū quē diligeret: adhuc beata eēt: sed supposito ꝓximo seq̄t dilectio ei⁹ ex perfecta dilectione dei. Uñ q̄si ꝯcomitanter se hz amicitia ad pfectaz beatitudinē. Scdō ꝙ si loq̄mur de bñ esse beatitudinis tūc verū ē q̄ ad illā facit sotietas amicorū: q̄ sicut beatitudo essentialis ē quā hz beat⁹ apō deū solum: ita beatitudo accidētalis ē: quā hz beat⁹ apō aliū beatuz. Si ꝙ loq̄mur ō felicitate imꝑfecta q̄ nihil aliud ē: largeillā sumendo q̄ ꝓsperitas ⁊ bonoꝝ tpaliuz abūdātia. tunc dico q̄ felix aliquo mō nō indiget amicis ⁊ aliquo mō indiget. Nā felix nō indiget amicitia vtili: q̄ existūt sibi oia bona: indiget tñ amicis maxime ꝓpter tria. ꝓmo ꝓpter cōicationē. vt cōicet amicis indigentib⁹ felicitatē suā. q̄m vt inq̄t ꝓplato i Thimeo. Bonos viros decet cōmodos esse. Et Ouidius in li. de ponto. Regia crede mihi res est succurrere lapsis. Cōueniēs hoi est hoiem ꝟuare voluptas. Scdō felix indiget amicis ꝓpter ꝓseruationē: q̄ nullus sufficit solus ꝟuare ꝓsperitatez suā. Ꝯo inq̄t Tulli⁹ in li. de amicitia. Uñ res humane fragiles sūt ⁊ caduce sp acq̄rendi sunt q̄s diligam⁹ ⁊ a q̄b⁹ diligamur. charitate eīm benuolentiaq̄ sublata ois ē sublata: ⁊ ita iocūditas. Tertio felix indiget amicis ꝓpter delectationē: q̄ delectabile ē ꝙuiuere amicis. Unde ⁊ Tulli⁹ in ꝓfato lib. de amicitia dicebat. Quid dulci⁹ q̄ hr̄e aliquē cuz q̄ audeas sic loq̄ oia vt tecū. ꝓpter h̄ oia ꝓcludit sapiēs Eccī. vj. c. Q̄ q̄ inuenit amicū fidelē iuenit thesauꝝ Amico q̄pe fideli nulla ē cōpatio ⁊ nō ē digna pōderatio auri ⁊ argēti ꝓtra bonitatē fidei illius.

De triplici amicitia. mala. falsa. ⁊ vera. Caplm. II.

Decūdū mysterium contemplandū de amicitia dicitur distinctio. Distinguitur quipe in scripturis diuinis ⁊ hūanis tripliciter. Naz
¶ Quedā est amicitia mala.
¶ Quedam falsa.
¶ Quedam vera.
¶ ꝓma amicitia dr mala. que est inter eos q̄ mali sūt. sicut Luce. xxiij. ca. scribit Q̄ facti sūt amici herodes ⁊ pilatus. Ubi glo. nephanduz fedus q̄ō herodes ⁊ pilatus in occidendo xp̄m pepegerūt. ꝓptereā Aristo. viij. ethi. ait. ca. iij Q̄ pfecta ē bonoꝝ amicitia: ⁊ p̄m ꝟutē similiū Et Tulli⁹ in li. ō amicitia inq̄t. Uirt⁹ amicitiā ⁊ gignit ⁊ continet: nec sine ꝟtute amicitia esse vllo pacto pōt. Et itez ibi sic ꝓcludit. Hoc sentio nisi i bonis amicitiā esse nō posse. ¶ Scda ē amicitia falsa: vel simulata q̄n sez aliqs diligit solo noie ⁊ nō ope q̄ō vtiq̄ facile impleri dicit Ambrosi⁹ li. iij. de officijs. Facilis inq̄t vox et cōis tuus sū totus: ꝑ paucoꝝ effect⁹. Sūt ⁊ alij q̄ se amicos dicūt: ⁊ nō nisi ꝓpter ꝓpriū cōmodū amant. ꝯ quos dicit Seneca ad lucillū. Negociatio est nō amicitia q̄ ad cōmoduz accedit. Et Hiero⁹ in epl̄a ad paulinū ait. Uera amicitia illa est ⁊ xp̄i glutino copulata quā non vtilitas rei familiaris. non ꝓsentia tñ corporis non subdola ⁊ palpās adulatio: ꝑ dei timor ⁊ diuinaꝝ scripturaꝝ studia cōciliant. Et idez super Osicheā pphetaz. Delicata ē amicitia q̄ amicoꝝ felicitatē ⁊ diuitias sequitur. Jn h̄ genere amicitie hodie voluiꝝ q̄si totus mūdus. Unde Ouidius li. ij. de pōto ait. Uulgus amicitias vtilitate pbat: illud amicitie quondā venerabile nomen ꝓstat ⁊ in questu ꝓ meretrice sedet Sūt ⁊ adhuc amici falsi. q̄n hi q̄ se amicos fatebant: amicos deserūt in aduersis. Nam vt scribit sapiēs ꝓuerbioū. xvij. ca. oñi tpe diligit q̄ amicus est. Et Ualeri⁹ lib. iiij. Sincere fidei amici pcipue in aduersis rebus cognoscūꝝ: in q̄bus quicq̄d pstaꝝ: totū a cōstanti beniuolētia pficiscīꝝ. Ob id Tulli⁹ in questi. tuscu. ⁊ in. iij li. de officijs. cōmendat vna cū valerio maximo dāmonē ⁊ ficiā pictagoricos q̄ amicitiarū animo adeo stricti erāt vt cū alterū ex his siracusanus dionysius occidere terminasset: ⁊ is q̄ mozti adiectus esset: paucos dies q̄bus domū pficisceret a dionysio impetrasset: sin aliū p reditu eī daret: alter rñdere p amico nō dubitauit: affirmans q̄ nisi rediret alius infra assignatum sibi terminū ipe mozeret. Oēs ꝓmo isto insultu sūt i admirationē versi: q̄q̄ derideret a plurimis ꝑ cū tandē reuerteret amic⁹ secq̄ ad diē termini ꝓsentasset: admirat⁹ tyrann⁹ eoꝝ fidē supplicīū remisit. Rogās se tertiū in societatē recipi. Qz hodierna die tales minime inueniunꝝ: q̄nimo vt Ouidi⁹ ait li. ij. de ponto. Diligiꝝ nemo nisi cū fortuna scda est. Et in lib. de tristib⁹. Donec eris felix multos numerabis amicos Tpa si fuerint nubila solus eris. Et in eodez libro: sic de quodā suo amico tepido lamentaꝝ.

Jn caput alta suum labenꝝ ab equoꝛe retro.
Flumina: cōuersis solq̄ recurrit equis
Terra ferat stellas: celum scindek aratro
Unda dabit flāmas: ⁊ dabit ignis aquas
Omnia nature ꝓpostera legibus ibunt.
Parsq̄ suū mundi nulla tenebit iter.
Omnia iam fient fieri q̄ posse negabam.

Et nihil est de quo nō sit habenda fides.
Hec ego vaticinor: q: sum deceptus ab illo.
Laturum misero: quem mihi rebar opem.
Illud amicitie sanctū ⁊ venerabile nomē
Re tibi ꝑ vili sub pedibusq; iacet.

¶ Tertia igit amicitia ⁊ vera est illa que fūdatur sup ꝟtutē ⁊ pseuerat in quolibet statu siue ꝓsperitatis siue aduersitatis.

De signis vere amicitie. Caplm. m.

CErtiū mysteriū ꝓtemplanduz de amicitia dicitur significatio. Sunt enim aliqua signa per que cognosci potest quādo quis est verus amicus. Et hec distinguuntur in tria. Nam

¶ Alia sunt signa cordis.
¶ Alia sunt signa oris.
¶ Alia sunt signa operis.

¶ Primo sunt alia signa cordis. que subdiuidi possunt in tria.

¶ Primū est voluntatū concordatio.
¶ Scōm secretoꝝ cōmunicatio.
¶ Tertiū animi ꝓfirmatio.

¶ Primū signū est voluntatū ꝓcordatio. de q̄ ait Tulli⁹ li. de amicitia. Idē velle ⁊ idē nolle. Ea demū vera est amicitia: qđ vtiq; itelligēdū ē in reb⁹ ꝟtuosis: debitis: ⁊ honestis. Nā ꝓcordia malox nō vere amicitia: ꝙ ꝑm similitudinem dici pōt. ¶ Scōm signū ē secretox ⁊ ꝓsilioz⁹ cōicatio. vt eñ ait Ambro. li. de officijs. Nihil occultat amic⁹: si ver⁹ ē. Verūtñ caute agendū ē vt ꝟuet regula Senece ad lucillū dicētē. Opia cū amico delibera: ꝙ de ipo ꝓius. Naz inquit Macrobi⁹ lib. saturnaliū. Ita amicū habeas vt hūc fieri posse inimicū putes. Et Valeri⁹ rubrica de dilectione ⁊ amore dicit. Rias aiebat oportere hoies ita i vsu amicitie versari vt meminerint eā ad ḡuissimas ꝓinimicitias posse cōuerti. Nō q̄dem p̄ceptuz ꝑma specie nimis fortasse callidum videbat: nimiūq; simplicitati: q̄ p̄cipue amicitia gaudet ꝓtrariū: ꝙ si animi altior cogitatio demissa fuerit ꝑ q̄ vtile reperietur

¶ Tertiū signū vere amicitie ꝺr animi ꝓfirmatio. Hoc vtiq; ad verā amicitiā spectare cognoscit: vt non statim mala de amicis credātur susurronib⁹ ⁊ bilinguib⁹. Idco Valeri⁹ li. iiij. rubrica de moderatione. laudat plautonē. qui cū a quodam audiret xenocratē discipulū suū de se multa impie locutū sine vlla cunctatione criminantē respuit. Instabat ille certo vultu causam querens cur sibi fides nō adhiberet. Adicit plato. Non esse credibile vt quem tātopere amaret ab eo non diligeret. Postremo cuz adiusiurandū inimicitias serentis malignitas cōfugisset ne de ꝓiurio eius disputaret affirmauit nunq; xenocratē illa dicturū fuisse: nisi ea dici expedire sibi iudicasset. ¶ Secūdo sunt alia signa ꝺr⁹ ⁊ hec distinguūtur in tria.

¶ Primū est secreta monitio.
¶ Scōm recta locutio.
¶ Tertiū manifesta laudatio.

¶ Primū signū ꝺr⁹ vere amicitie ē secreta monitio. Cū scz q̄s deꝑhēdens in aliq̄ suū amicuz errare secrete studet illū monere Iuxta saluatoris nr̄i documētū. q̄ Matth. xviij. c. dixit Si peccauerit i te frater tu⁹: vade ⁊ corripe eū iter te ⁊ ipm solū. Et ō h̄ ita pulchre loq̄t Ambro. li. iij. de officijs. Obiurget amicus amicū: non tactātie studio: ꝙ affectu charitat⁹: vt nec āmonitio aspera sit: nec obiurgatio cōtumelioſa Et Seneca in li. de moꝛib⁹. Vires tuas magꝭ amici sentiam bñficijs q̄ iniurijs. ¶ Scōm signuz ꝺr⁹ est recta locutio. vt amic⁹ magis loq̄t amico vera ⁊ vtilia q̄ blanda ⁊ falsa ⁊ cū suo dāno illi placētia. Hinc sapiens ꝓuerb. x. ca. ait. Simulator ore decipit amicū suū. Et. xvj. ca. Vir iniqu⁹ laudat amicū suuz: ⁊ ducit eū p viā non bonā. Et Aug⁹ sup illo verbo psalmiste. Laudat peccator in desideriꝭ aie sue. Adulantiuz inquit lingue alligant animas in peccatis: delectat eñ ea facere in quibus non soluz metuit reꝓhensor: sed etiā laudat peccator. ¶ Tertiū signū est manifesta laudatio. vt eñ inq̄t Chryſ. Hic mos amantiū est vt amorē suum silentio tegere neq̄ant. ¶ Tertio sunt alia signa vere amicitie in opere: ⁊ hec adhuc tria.

¶ Primū est grata cōuersatio.
¶ Scōm prompta condescensio.
¶ Tertiū honesta satisfactio.

¶ Primū signuz est grata ꝙuersatio. Inq̄t eñ Aristo. ix. Ethicoꝝ. Q amicus ē alius ipe. Et Tulli⁹. Amic⁹ ē alter ego. Id circo q̄ veri amici sūt: libenter ꝙueniūt: familiariter ꝙuersantur Quare ⁊ Aristo. dicit Q amicis eligibilissimū est cōuiuere. ¶ Scōm signū est ꝓmpta condescensio. Cū q̄s amico ꝺescēdit subueniendo sibi in necessitatib⁹ suis. Ideo ꝓbus q̄dā cū diceretur ei de quodā pauꝑe: ille amicus illi⁹ diuit⁹ est. cur inq̄t illo diuite pauꝑ est: amicus nō est: q̄ particeps non est fortune. Et dū amic⁹ aliq̄d expostulat: non est ꝓcrastinandū. Vñ sapiēs in ꝓuerb. dixit. Ne dicas amico tuo vade ⁊ reuertere cras eñ dabo tibi cum statim possis dare. ¶ Tertiū signū est honesta satisfactio. Nec amicus turpia petere debet: nec alius in his satisfactere tenetur. Hinc Valerius libro. vj. Rubrica grauiter dicta aut facta. refert publi⁹ Rutilius cum amici cuiusdam iniuste rogationi resisteret: atq; is per sūmā indignationē dixisset. Quid ergo opus est mihi amicitia tua: si quod

rogo non facis. Respondit. imo qđ mihi tua: si ꝓpter te aliqđ inhoneste facturus sū Et Aulus gelius in ꝓmo noctiū actica⁊ querēs an ꝓutilitate amicoꝝ delinquendū aliqñ sit. ait. Chilo lacedemoni⁹ de hoc dubitauit. Pericles athenieñsis egregius vir ingenio bonisqꝫ oib⁹ disciplinis ornatus ab amico suo rogatus vt ꝓ re causaqꝫ eius falsum deieraret Rñdit. Opus ē me amici cōmodare sed vsqꝫ ad aras theophrastus parua inquit ⁊ tenuis vel turpido vel infamia subeunda est. Si ea re magna vtilitas amico queri pōt rependitur quippe ⁊ cōpensatur leue damnū delibate honestatis maiore alia gratioreqꝫ in adiuuando amico honestate. hec aulusgelius. Sed Cicero in lib. de amicitia ita cōcluſit Nulla ē excusatio peccati: si amicitia peccaueris. Nā cū cōsiliatrix amicitie ꝟtutis: opinio fuerit. difficile ē amicitiā manere: si a ꝟtute defeceris. Hec de amicitia scripta sūt: vt cognoscat vnusquisqꝫ quāta sit vis illius: que tamen a rarissimis obseruat: vt decet: vbiqꝫ eteni puatus amor alas suas iam expandit: vnusqsqꝫ qđ suū est q̄rit ⁊ suo tm̄ cōmodo satisfacere studet. Nos ꝟo q̄ xp̄iani sumus ad amicitiā excolēdā inducimur: ꝑ legem illā diuinā: quā xp̄s deus dei filius de virgine natus verbo docuit: pariter ⁊ exemplo. Diliges ait primū ꝓ tuuz. qđ si fecerim⁹ pignus eterne vite ab eo largiter accipiem⁹: q̄ suam nobis gr̄am largiet i p̄senti seculo. Et in futuro gloriā sempiternā: in qua viuit ⁊ regnat ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amen.

Sermo. lxix. de beatissimo cōfessore Antonio paduano de ordine minoꝝ

Non potest ciui-

tas abscōdi supra mōtē posita. ꝟba sūt redēptoris nr̄i originaliter Mat. v. ca. ⁊ in euangelio p̄sentis solēnitatis Cuncti fere mortales q̄ baptismali caractere sūt insigniti: beatū antoniū paduanuz deuotiōe ardentissima colunt ac veneranť: nec ipe patrociniū ei⁹ exposcentib⁹: ita sit affabilis ⁊ ꝓpitius vt videatur quodāmodo cuz illis cōuiuere ⁊ cōmorari. Null⁹ a fonte sue dulcedinis sitibūdus abscedit: oñibusqꝫ eum inuocantib⁹ p̄sto est Et vt verissime cantat ecclesia Ad sacrum eius tumulum frequēter membra languentū: modo sanitati quolibet morbo fuerint grauata restituūť. Propterea ne beneficiorum illius īmemores accusemur: in solennitate p̄senti ad sue laudis p̄conia extollēda: oi studio: oi diligētia: oiqꝫ vi dicēdi debem⁹ incūbere. Est q̄pe in eccl̄ia dei velut ciuitas posita in cacumine mōtis: q̄ ab oib⁹ videri p̄t. vt ꝟba ꝓposita dicūt. Nā multa in hoc sancto reperiunť q̄ fulgent in domo dñi: lucentqꝫ oib⁹ q̄ sunt in illa: ꝓpter q̄ patrē q̄ est in celis glorificāt ⁊ bñdicūt. Sed vt ista clari⁹ habeanť de sācto antonio in p̄sentiarū ꝟba facturi. Triplicē excellentiā eius pozabimus.

¶ Prima ꝺr religionis.
¶ Scda p̄dicationis.
¶ Tertia glorificationis.

Qualit̄ beat⁹ antoni⁹ etate tenell⁹ habitū canonicoꝝ regulariū sācti augustini suscepit. Indeqꝫ zelo martyrij succēsus trāsijt ad religionez minoꝝ

Capt̄m. I.

Prima excellentia sancti antonij: ꝺr religionis. Dedicauit nāqꝫ se deo: ⁊ in religione sācta laudabiliter vsqꝫ ad mortē p̄seuerauit. Ut em̄ scribiť i cronicis ordinis nostri minoꝝ. Fuerunt anni vite beati antonij. xxxvj. Nam fuit in domo parentū annis q̄ndecim. In monasterio ꝟo sācti vincentij annis duobus. Et in monasterio sācte crucis de colimbria nouē annis. Postremo in ordine beati frācisci multis miraculis clarus decē annos felicit̄ ꝓsumauit. Et ꝛ in eo multa ꝓueniāt: que sue religionis p̄fessionē extollūt: nos tm̄ tria dūtaxat explicabim⁹.

¶ Primū est etas.
¶ Scdm causalitas.
¶ Tertiū charitas.

¶ Primū quo extollit̄ p̄fessio assumpte religionis a beato antonio ꝺr etas. Non em̄ expectauit senectā: non iuuenilib⁹ annis p̄us voluit obtempare: sed vbi sextūdecimū attigit annū spretis mundi ⁊ carnis illecebris ad quoddaz cenobium ordinis sancti augustini vlixbone ciuitatis de q̄ ipe oriūdus erat vicinū se cōtulit. Ibiqꝫ deuot⁹ habitū religionis assumpsit: vbi bēnio exacto: amicoꝝ carnaliū frequentia turbabať: ne vt cupiebat sedulo ꝓtemplationi vacaret: q̄re ad sancte crucis de colimbria cū superioris licētia aliud scz eiusdē ordinis monasteriū cōuolauit. Sed plericqꝫ cū hec dicim⁹: vel antonio ad iuuenilē quasi motū imputāt: q⁊ ad religionē se transtulit: vl̄ detrahūt viris religiosis q̄ inducere conanť laicos vt ⁊ ipi fiant religiosi: aut religionē damnāt: q̄ viros quādoqꝫ flagitiosos atqꝫ sceleſtos recipit. Ꝺro quib⁹ tria sūt de necessitate dubia declaranda.

¶ Primū vtrū circa religionis ingressuz sit habenda magna deliberatio.
¶ Scdm vtruz peccet ille qui hortať quoscunqꝫ ad religionis ingressum.
¶ Tertū vtrū peccatoꝝ sit denegandus re-

ligionis ingressus.

¶ Ad primū dubium rñdet Tho. scđa scđe. q. vlti. q diuturna deliberatio ⁊ multa ꝓsilia req runk in magnis dubijs. vt dicit Aristo. in. iij. ethicoꝝ. In his autē q̄ sūt certa ⁊ determinata nō requirīk ꝓsiliū. Circa aūt ingressū religiōis tria pñt ꝓsiderari. Primū est ipe ingressus religionis ꝑm se. Et sic ē certū q ē meli⁹ bonū ⁊ q̄ de b̄ dubitat quātū de se ē: derogat xp̄o q̄ hoc ꝓsiliū dedit. Secđo pōt ꝓsiderari religionis ingressus p cōparationē ad vires ei⁹ q̄ est ingressurus. Et sic nō est loc⁹ dubitatiōis: q; illi q̄ ingrediunk religionē: nō ꝓfidūt de ꝑprie virtute sua: sed diuina. ꝑm illud Esa. xl. ca. Qui sperant i dño mutabūt fortitudinē. Si tamē esset aliq̄d speciale impedimentū: puta infirmitas corpalis: vl onera debitoꝝ: vel aliq̄d hmōi requirīk deliberatio: ꝓsilium habendū est cū his q̄ ꝓdesse pñt nō impedire. Tertio pōt ꝓsiderari ingressus religionis q̄tum ad modū: ⁊ quā religionē q̄s ingredi debeat. Et in talibus haberi pōt ꝓsilium a viris timentibus deuz. Sed pene oēs q̄ sua sunt querūt nō que ihu xp̄i suam religionē omnibus p̄ferētes: ⁊ plerūq; qđ grauius est alijs derogantes non attēdentes ad quā quis vocetur a domio. Voluit q̄ppe ipe deus cuius sapientie non ē finis: ecclīaz religionū multiplicitate decorare: q̄ tamē oēs vni xp̄o famulantur: vnūq; iugū suaue illius trahūt Sicut ⁊ de eḡs discoloribus. Hiero. in ep̄la ad palmachiū scribit dicens. Discolores equi sed voluntate ꝓcures vnum aurige iugū trahūt. Nō est itaq; detrahendū alicui religioni quā approbauit ecclesia. Sed omnib⁹ honor est exhibendus: in q̄b⁹ diuerse cōstitutiones reperiunk: vt sic satisfiat diuersis inclinationib⁹ volentiū deo in religione seruire. ¶ Ad scām dubiū dicit Tho. vbi supra. Q; illi q̄ inducūt aliquos ad religionē: magno sunt premio digni. Nam scribīk Jaco. v. ca. Qui cōuerti fecerit peccatorē ab errore vie sue liberabit aiam eius a morte: ⁊ operit multitudinē peccatoꝝ. Ad hoc etiaz facit qđ dicīk di. xv. ca. tria sunt. Posset tamen cōtingere triplex inordinatio. Prima est si violēter aliquis aliquē ad religionē cōpelleret: vt em̄ scribīk. xx q. iij. ca. pēns clericus. Nullū bonuz nisi volūtarium. Et Hiero. ait de cōse. di. v. Quicquid necessitate fit cito soluīk qđ voluntate pseuerat Aduertant ad hoc parentes hi qui filias inuitas monasterijs recludūt quāto periculo illas exponūt. Cōsiderent ⁊ religionū plati q̄ moniales sic factas inuitas recipiūt: quid respōsuri eterno iudici q̄ neminē vult saluare inuitum Audiant autē oēs Aug⁹. qui lib. p̄mo cōfessionū ait. Nemo inuitus bene agit: etiaz si bonū est qđ agit. Secūda inordinatio ē. Si aliquis simoniace aliū ad religionē trahat pretio dato vel recepto. qđ ꝓhibetur. j. q. ij. ca. quam pio. Nota ꝓpterea q; lz p̄ro ingressu religionis siue monachoꝝ siue monialiū non liceat aliquid accipere vel exigere quasi p̄ciuz. Spōte tamē oblata nō interueniēte aliqua corrupta intentiōe licet recipere. sicut ꝓbatur. j. q. ij. ca. sicut cp̄m Tertia inordinatio est cum quis mēdacijs allicit quēpiam vt religionem ingrediak: puta q; religiōis asperitatē ⁊ temptationū bella vel negat vel tacet. Aut quia multos religiosos cum xp̄o loqui familiariter mētik ⁊ similia: que ⁊ si quandoq; vera inueniank: tamē de plerisq; falso cōfingunk. Illicitū est talibus fallacijs decipere iuuenes: vt sic mundū cōtemnāt: q; vt refert Aug⁹. xx. q. ij. ca. primū. Ad salutez sempiternā nullus ducēdus est opitulāte mendacio. ¶ Ad tertiū dubiū sanctus Tho. vbi supra respōdet q; ingressus religionis: nō solū ꝓgruit ⁊ expedit exercitatis in obseruātia p̄ceptoꝝ: vt ad maiorē pfectionē pueniant: sed etiā nō exercitatis ⁊ peccatoribꝰ. Nam ⁊ dñs Matthеuz publicanū q̄ nō erat exercitatus in p̄ceptorum obseruātia vocauit ad obseruantiā consiliorum. Ad hoc facit q; habeк. xxxiij. q. ij. ca. admonere. Vbi stephan⁹ papa ꝓsulit cuidaz vxoricide q; ingrediak monasteriū dicēs. Relinque hoc maximū peccati facinus: ingredere monasterium. Ad antoniū itaq; redeūdo dicimus q; ipe spūsancto instigante religionis statū elegit. Q; q̄dem lz ex euentu rei: q; de bono in meli⁹ semp pfecit deꝓhendere possumus id nihilominus manifestat eius ꝓditio anteq̄ a mundo discederet. Nat⁹ quippe ex venerabilib⁹ honestissimisq; parentib⁹: atq; ab eis in primo floze genitus iuuentutis: vocatusq; in sacro baptismate ferdinandus. tradius ab eis fuit educādus ⁊ lr̄is imbuēdus in ecclesia gloriose ꝟginis marie: in qua beati vincētij martyris corpus honorifice requiescit. Qua de re cū ipe sic a teneris annis bonis moribus fuisset instructus non nisi vera prudentia comitante in religione deo seruire disposuit. ¶ Secūdū quo extollīk ꝓfessio assumpte religionis a beato antonio dicīk causalitas Causa quippe finalis ꝓpter quam religiosus effectus est: spretis quibuslibet tēporalib⁹ bonis fuit vite religiose perfectio: ꝺ qua pfectiōe tria declaranda se ingerunt.

¶ Primū in quo ꝓsistit pfectio religionis.

¶ Secām quō in tribus votis integraк ⁊ perficitur status religionis.

¶ Tertiū cur inter tria vota p̄ncipali⁹ ē ⁊ essentialius ipa obedientia.

¶ Ad p̄mum rñdere possum⁹ q; pfectuz ꝺr cui

nihil deest: vt vult Aristo. iij. phisi. ⁊. v. metaphisi. Et cõmentator ibidem cõmento. xxj. Et Tho. ꝑma ꝑte. q. iij. Cõsistit ḡ ꝓfectio hois in adoptiõe charitat. Jux illõ ad Colocẽses. iij. ca. Sup oia charitatẽ habete q̃ est vinculũ ꝓfectionis. Amor eñ hz ꝟtutem trãsformatiuã et vnitiuã diligẽtẽ i dilectũ ꝑ itellectũ ⁊ affectum. Et in hũ ꝓficit creatura q̃ vniat ꝑ affectũ cũ creatore cui nihil boni deest. Et aũt triplex perfectio ꝟm Tho. scda scde. q. clxxxiij. arti. ij. ꝓma absoluta q̃ nõ solũ attẽdit ꝟm totalitatez ex ꝑte diligẽtis. ꝟ etiã ex ꝑte diligibilis: vt. ſ. diligat de⁹ q̃tũ ẽ diligibilis. ⁊ talis ꝓfectio nõ est possibilis alicui creature ꝟ soli deo ꝙuenit. Secũda ꝓfectio ẽ absoluta ꝟm totalitatẽ absolutã ex ꝑte diligẽtis ꝑt. ſ. affectio ꝟm totũ suũ posse semp actualit ferat in deũ: ⁊ talis ꝓfectio nõ ẽ possibilis i via cũ hõ ⁊ dormiat ⁊ aliꝯ in q̃b⁹ occupet mẽtis actu nõ ferꝯ in deũ. Et ista ẽ ꝓfectio patrie. Et ꝟ hac ꝟz de pe. di. ij. charitas. ꝓfecta charitas i hac vita haberi nõ ꝑt. Tertia aũt ẽ ꝓfectio que neq̃ attẽdit ꝟm totalitatẽ ex ꝑte diligibilis neq̃ ꝟm totalitatẽ ex ꝑte diligẽtis: vt scz sp actu ferat i deũ. Sed q̃tũ ad hũ q̃ excludãt ea q̃ motui dilectiõis i deũ repugnãt ⁊ hũ põt haberi i pñti vita. Et hũ duplicit. Uno mõ inq̃tũ ab effectu hois excludit oẽ illud qđ charitati cõtrariat: sicut ẽ pctũ mortale. vt scz nihil cogitet vl velit deliberare qđ sit diuine dilectioni ꝙtrariũ: ⁊ sine tali ꝓfectiõe charitas eẽ nõ põt. Alio mõ vt hõ studiũ suuz deputet ad vacãdũ deo ⁊ rebus diuinis: ꝑtermissis aliꝯ: excludẽdo oẽm affectũ extraneũ nisi q̃tũ necessitas vite pñtis req̃rit. Et ad istũ ordinat religio vt ad finẽ. Uñ stat⁹ religionis est q̃dã disciplina ⁊ exercitiũ ꝓueniendi ad ꝓfectonẽ ¶ Secũdũ qđ erat declarãdũ quõ in trib⁹ votis integrat ⁊ ꝓficit stat⁹ religionis. Et ad hũ respondemus ꝟm Tho. scda scde. q. clxxxvj. arti. vij. q̃ stat⁹ religionis ꝑt triplicit ꝙsiderari. Uno mõ ꝟm qđ ẽ quoddã exercitiũ tendẽdi in ꝓfectiõez charitat. Alio mõ ꝟm qđ quietat humanũ animũ ab exterioꝝ sollicitudinibus. Tertio mõ ꝟm qđ ẽ quoddã holocaustũ ꝑ quod aliꝯ se ⁊ sua offert deo. Et ꝟm hũ in trib⁹ vocis integrat stat⁹ religiõis. ꝓmo qđẽ q̃tum ad exercitiũ ꝓfectiõis requirit q̃ aliꝯ a se remoueat illa ꝑ q̃ posset impediri ne totaliter affect⁹ eius tẽdat i deũ in q̃ ꝙsistit ꝓfectio charitatis. Hmõi aũt sũt tria. ꝓmũ est cupiditas exterioꝝ bonoꝝ q̃ tollit ꝑ votũ pauꝑtatis. Scõm ẽ cõcupiscentia sensibiliũ delectationũ inter q̃s ꝑcellũt delectationes veneree q̃ tollit ꝑ votũ ꝙtinẽtie Tertiũ ẽ inordinatio volũtatis humane q̃ excluditur ꝑ votũ obedientie. Similiter sollicitudinis secularis inq̃etudo ꝑcipue ingerit hominꝝ circa tria. ꝓmo circa dispẽsationẽ exterioꝝ reꝝ que amputat ꝑ votum pauꝑtatis. Scõ circa gubernationẽ vxoris ⁊ filioꝝ que tollit ꝑ castitatem. Tertio ꝑ dispositionez ꝓpriorꝝ actuũ q̃ tollit ꝑ obediẽtiã. Similiter holocaustũ ꝟz cũ aliꝯ totum qđ hz deo offert. Habet aũt hõ triplex bonũ. ꝓmũ ẽ rerũ exterioꝝ q̃s totaliter offert deo ꝑ pauꝑtatẽ Scõm bonuz ꝓpriũ corporis qđ offert deo ꝑcipue ꝑ votũ castitatis: q̃ abrenunciat maximis delectationibus carnis. Tertiũ est bonũ aie: qđ totaliter offert deo per votũ obedientie: ꝑ qđ hõ offert deo ꝓpriã voluntatẽ ꝑ quã hõ vtit oib⁹ potẽtijs ⁊ habitib⁹ aie. Qẽs aũt alie obseruãtie religionũ ordinãtur ad ꝓdicta tria vota. nã labor manuũ ⁊ mẽdicitas ad pauꝑtatez vigilie ieiuniũ ⁊ disciplina ad castitatẽ. Alia exercitia vt lectio: oratio visitatio infirmoꝝ: ⁊ hmõi ad obedientiã. Determinatio aũt habit⁹ ꝓtinet ad oia tria ꝓdicta tanq̃ signũ obligationis. Interiores autẽ act⁹ ꝟtutis: vt hũilitas patiẽtia ⁊ hmõi: nõ cadunt sub voto religionis: q⁹ oiuz ꝟtutũ mater ẽ charitas ad quã ordinet status religionis vt ad finem. Ad tertiũ qđ erat declaranduz. respondet Tho. scda scde. q. clxxxv. arti. viij. Qꝫ inẽ tria vota ꝓncipali⁹ ⁊ essentialius religioni ẽ obediẽtia. Et hũ triplici rõne. ꝓmo q⁹ q̃d ꝑ eã mai⁹ deo offert q̃ ꝑ alia. ſ. ꝓpria volũtas. Scõ q⁹ votũ obediẽtie ꝙtinet sub se alia vota: ꝟ nõ ecõuerso. Tertio q⁹ votũ obediẽtie ꝓprie se extendit ad actus ꝓprios ꝓpinquos fini religionis quãto aũt aliq̃d est ꝓpinqui⁹ fini tanto melius Notãdũ tñ hũ loco q̃ multa sũt in q̃bus religiosi nõ tenenꝯ obedire ꝑlato ꝓmo si ꝑlatus ꝑciperet ꝫ dei mãdata: vt crimen occultũ reuelari sibi: nõ ꝟuato ordine fraterne correctionis. vel ꝓter mãdata: vt mendaciuum officiosũ Non eñ debet hmõi ꝑceptis parere. vt ptz. xj. q. iij. ca. si dñs. Scõ si ꝙtra ordinationes eccĺie: vt nõ ieiunet die statuta ab eccĺia ⁊ sĺia ꝓhibetur. xj. q. iij. ca. si q̃s eꝑs. Tertio si ꝙtra ordinationes sue regule vel ꝙstitutionũ. Quarto si ꝑcipit ea ad q̃ nõ se extendit ꝑlature auctoritas: vt si ꝑciperet peccata ꝙfessa iteꝝ ꝙfiteri sine causa: ⁊ sĺia. Quinto si ꝑcipet qđ habet spẽm mali vt q⁹ nudaret se corã hoib⁹: q⁹ obediẽtia intelligit in licitis ⁊ honestis: vt ꝓbat. xj. q. iij. non est. Sexto si ꝑcipet vt subdit⁹ respiceret aues volãtes ꝑ aera: ꝫ aliqui dicãt q⁹ etiã in his laudabilius sit obedire: sicut dixim⁹ in ꝟmone de sancto Matthẽo. ¶ Tertiũ quo ꝙstitit ꝓfessio assumpte religionis a beato antonio ꝟz charitas. Tãto nanq̃ feruoꝝ charitatis succẽsus fuit q⁹ nõ ob aliã causã: nisi vt martyriũ patẽt

ꝑ xp̃o a religione sancti augustini trāsierit ad religionē frācisci. Et ꝛ vt inqt Tho. scḋa sēe q. clxxxix. Nō liceat transire de vna religione ad aliā: tum qꝛ scādalizant illi q̄ relinquunt: tū qꝛ facili⁹ ꝓficit alios in religione in q̄ viuere cō sueuit q̄ in alia: tū qñ ꝫ fit vel ꝓpter magnā vtilitatē: siue ꝓpter necessitatē laudabile ē. Hodie ꝙo q̄si oēs ordines obtinuerunt ne possit q̄s ꝑfessus ꝑ libito ordine suo dimisso ad aliū cōmeare. Olim etiā fiebat trāsitus ab ordinib⁹ mendicantiū ad ordines monachales quoscunq̄ sine dispēsatione pape. Et reputabat licit⁹ in foro iudiciali ecclie tā q̄ trāsit⁹ ad pfectionē statū scz ꝓtēplationis: cū tñ in rei ꝛitate nō hoc intēderēt trāseuntes: ꝫ vt maiori libertate ad malū vterent: sicut apparebat in ꝙuersatione eoꝝ. Ꝫz ꝑ ꝓstitutionē martini q̄nti in ꝓsilio ꝓstanti ensi decretū est vt de ordine mēdicātiuꝝ nullus possit trāsire ad aliquē ordinē monachalē: nisi cartusiensiū: etiaꝫ cū licētia sui ordinis nisi sup hoc haberet dispēsationē a papa: ꝛ q̄ in bulla dispēsationis fieret mētio de ꝓstitutiōe martini alꝫ esset iste apostata: nec posset manere in illo ordine ad quē transit. Sanctus ergo antonius audiēs famā quoꝝundā fratꝝ minoꝝ q̄ in marrochio ꝑ xp̃o martyriū passi fuerāt ꝓcepit animo fratꝝ minoꝝ societati se copulare vt cū eis liberius ad martyriū ꝑgeret: etiaꝫ ꝑlati sui licētia ꝛ si cū difficultate obtenta venientib⁹ ad suū monasteriū fratrib⁹ minoribus habituꝫ sancti franciſci deuotus recepit: moxq̄ cuꝫ ipis inde recessit. Quidā ꝙo ex canonicis sup hoc grauiter dolens: abeunti antonio i amaritudine coꝝdis dixit. Vade vade qꝛ forsitā sanct⁹ eris Cui humiliter sic respondit. Cū me sanctū audieris deū vtiq̄ collaudabis.

De ꝑdicatiōe beati antonij q̄ scientiā habuit nō solū acq̄sitā: ſz infusā: q̄re cum hūilitate ꝑdicās. meruit q̄ pluribus signis ꝛ miraculis coruscare. Capitulum. II.

Decūda excellētia sācti antonij ꝺr ꝑdicatiōis. Naꝫ feruētissime xp̃i euangeliū ꝑdicauit Fuit aūt sua ꝑdicatio triplici ꝓditiōe decoꝝata
¶ Prima ꝓditio fuit clara intelligētia.
¶ Scḋa humilis obedientia.
¶ Tertia gratiosa assistentia.
¶ Prima ꝓditio q̄ decoꝝā fecit beati antonij ꝑdicationē: fuit clara itelligētia. ſ. scripturaꝝ sanctaꝝ: quā ꝛ legēdo ꝛ oꝝādo atq̄ ꝓtēplando cō parauit: nā vt scribit in ei⁹ legēda. Postq̄ ad monasteriū sācte crucis de colibria puenit ꝓpellabat eū iā spūs quodaꝫ futuroꝝ ꝓsagio ad diuinaꝝ studia lr̄aꝝ in q̄b⁹ iugiter meditādo nō solū q̄liter i agro alieno vitia extirpando: ꝛtutes insereret: semetip̄m sollicite p̄mit⁹ excolēdo cognouit: verūetiaꝫ q̄liter fidei noꝝman astrueret: ac ꝓfutaret errores: firmissimis patrum sentētijs se muniuit. Sicq̄ factū ē vt illo inspirāte q̄ iteruallo tpis i docēdo nō indiget: nō multo post vir dei sapie plen⁹ eēt. ꝫ in legēda. Et vt i cronicis ordinis notat. cū tpe generalis ꝓcilij rome coꝝaꝫ papa ꝛ cardinalib⁹ vniūsoq̄ populo ꝑdicasset suaq̄ natiua lingua satisfeciſſet natiōnib⁹ varijs: q̄ referebāt distincte illius ꝛba intellexisse: cū oēs fuissent i admiratiōe suspensi: papa ip̄m archā testamēti vocauit. In ipis adhuc cronicis scribit q̄ beat⁹ antoni⁹ de bñplacito p̄ris frācisci fuit p̄im⁹ studēs i theologia cū f. atre adā de mariſco anglico in ordine ꝑ generale cap̄m ordinat⁹. Et accesserūt ad abbatē sancti andree de ꝛcellis: q̄ clarissim⁹ theologus libꝝos beati dionisij nouit ex greco trāstulerat i latinū atq̄ pulcherrime cōmētauerat Abbas ꝙo eos benigne recepit: ꝛ cuꝫ inspexisset animi puritatē: ꝛ intelligētie limpitudinē in beato antonio i suo cōmēto sup dionysiū ꝺ mystica theologia. ca. iij. de beato antonio sic dixerit. Frequenter amoꝝ penetrat vbi cognitio phisica foris stat. Legim⁹ em̄ quosdā sanctos epos min⁹ imbutos fuisse phisicis: q̄ ꝛ mysticā theologiā captu mētis hauriētes: celos penetrabāt: oēm phisicā cognitionē subtilissime trāscēdētes: vsq̄ ad beatissimā trinitatē: qꝺ ꝛ ego in sācto fratre antonio ꝺ ordine fratꝝ minoꝝ peculiari familiaritate exptus sū: q̄ cū esset min⁹ imbutus lr̄is secularib⁹: animi puritate ꝛ mentis ardore succēsus mysticā theologicā captu mētis ꝛ feruēter desiderauit: ꝛ abundanter hausit: vt possim dicere de eo qꝺ scribitur de Johe baptista Ipse erat lucerna ardēs ꝛ lucens qꝛ em̄ amore ardebat interius lucebat exterius. hec ille. Ipse insup antonius gloꝝosus ꝺ licētia sancti frācisci theologiā fratrib⁹ eū rogantib⁹ legit. Cui tale in scriptis sanct⁹ franciſcus dedit respōsū. Charissimo meo fratri antonio. Frater frācisc⁹ salutē in xp̃o ꝫ placet mihi q̄ sanctā theologiā legas fratrib⁹ dūmodo ꝓpter hmōi studiū sācte oꝝationis ꝛ deuotiōis spiritū nō extinguāt sicut i regula ꝓtinet. Vale. ꝫ Propter theologie sacre cognitionē atq̄ speculationē rex diuinarū introducit: q̄si de se loquēs beat⁹ antoni⁹ in epla hodierna q̄ scribit Sapie. vij. ca. Optaui ꝛ datus ē mihi sensus. Inuocaui ꝛ venit in me spūs sapie: ꝛ ꝓposui illā regnis ꝛ sedib⁹ ꝛ diuitias nihil eē dixi in cōpatiōe illi⁹: nec cōpaui illi lapidē ꝑciosū: q̄m oē aurꝫ i cōpatiōe illi⁹ arena

exigua ⁊ tāq̄ lutū estimabīt argētū i ꝓspectu illi⁹. ¶ Scda ꝓditio q̄ decorē fecit ꝑdicationez beati antonij ꝺr hūilis obedientia. Nā ad ꝑdicādū nō se plūptuose vel arrogāter ingessit: ꝫ ꝑlatoꝝ suoꝝ ꝑcepto monit⁹ ⁊ astrict⁹. Et vt scribīt in. c. nisi cū pridē. de renūciationib⁹. Tūc ite verā humilitatē custodies: cū p eā locū sublimē aufugies: ⁊ p obediētiā nō dimittes. Cum eūm tēptasset ad ptes sarracenoꝝ nauigare cū licētia ꝑlatoꝝ aduersa grauiq̄ valitudine impeditus ad ptes fideliū tandē redire cōpulsus fuit: ⁊ dum nauigātes hispaniā tēptassent petere vētis flātib⁹ nō secūdis ad sicilie insulā aplicuerūt. Instabat aūt eo tpe generale capūm fratrū minoꝝ assisij ꝓxime celebrādū. Ad qō antoni⁹ debilis ⁊ infirm⁹ puenit Soluto ꝯo ex more capitulo frater gratian⁹ tunc romādiole minister sanctū antoniū secū duxit. Visitq̄ illū ad quēdam locū ꝓtēplationi dispositū ꝰm q̄ ipse suppliciter expostulauerat: vbi totū se orationib⁹ ⁊ alijs spūalib⁹ exercitijs dedicauit: sicut diffusius ponīt i legenda: sicq̄ aliq̄diu dono sapie plen⁹ simplicē int simplices vitaꝫ duxit. Cum ꝯo frēs p suscipiēdis ordinib⁹ missi ad ciuitatē forliuij ꝓfluxerūt inter q̄s affuit beat⁹ anton⁹. Eps loci perquisiuit religiosos ordinum q̄ ibi ꝓuenerāt: an aliq̄s ꝯbū dñi ꝑdicare eēt dispositus. Et cū oēs id recusarēt ad antoniū se vertit: importuneq̄ satis eū vt id ꝑficeret exorauit Cū ꝯo ipe sepi⁹ recusasset: tandē deo sic disponēte epi volūtatē adimpleuit Cepitq̄ ꝑmo cū timore dñi simpliciter fari: in ꝓgressu aūt ꝰmonis dei eloquia: ita profunde: ita subtiliter: ita etiā efficacit eructauit: vt oēs in vehemētē stuporē ꝓuerterit. Fratrib⁹ aūt ipis minoꝝ⁹ res videbāt hec noua: qm̄ lz sanct⁹ antoni⁹ tantam desuper grām accepisset: vt memoria ꝑ codicibus vteret: nullū tn̄ in eo sciētie aliud ꝓpendebāt iudicium: nisi q̄ pauca perraro ꝛraliter loquebāt. Cū ꝯo ꝯtus tāti patris generali ministro nota fuit. mox in publicū ꝓdire cōpellens antoniū: officiū sibi ꝑdicatiōis iniūxit. ¶ Tertia ꝓditio q̄ decorauit antonij ꝑdicationē dicit gloriosa assistentia. Astitit illi q̄ꝑ ꝑdicanti verissime grā dei: qō vtiq̄ multa de illo miracula verissime scripta testant. Ex q̄b⁹ aliq̄ enarrem⁹ ꝓximū de piscib⁹ ad ꝑdicationē suā nō nisi miraculose ꝓfluentib⁹. Cū em̄ ipe ariminū ꝑdicaret: vbi hereticoꝝ magna copia morabāt ꝓtra eoꝝ errores disputās cupiebat eos ad lumē reducere veritatis. Ipi ꝯo nec etus ꝯba audire dignabāt. Quare sanct⁹ antoni⁹ deo inspirāte accessit q̄dam die ad os fluminis iuxta mare: ⁊ stans i ripa que mari apꝛopinquabat ⁊ flumini incepit pisces aduocare dicēs. Audite ꝯbū dñi pisces maris ⁊ fluminis: ex quo illud audire ꝓtemnunt heretici infideles. Et ecce ꝓuenit statim ibi tanta pisciū multitudo q̄ nū q̄ tanta simul in illis partib⁹ fuit visa: ⁊ oēs tenebāt capita aliquātulū extra aquā. Quib⁹ sanct⁹ antonius soleniter ꝑdicare cepit dicēs Frēs mei pisces multuꝫ tenemini p vestro modulo referre grās creatori q̄ in vestrū habitaculū dedit vobis tā nobile elementuꝫ: ita vt aq̄s dulces ⁊ salsas ꝓut expedit habeatis refugia. Insup multiplicia ꝓtulit: vt euitētis incōmoda tēpestatis Exhibuit insup vobis elemētū dyafanū ⁊ limpidū: vt vias p q̄s incedatis ⁊ escas plenius videatis vt viuere possitis. Idē creator escas vobis necessarias administrat: vos i creatiōe mūdi p benedictiōe a deo multiplicatiōis ꝑceptū habuistis: vos i diluuio ceteris aialibus extra archā pereuntib⁹ absq̄ lesione reseruati fuistis Vobis data fuit ex imperio Jonā ꝓpham dñi reseruare ⁊ illū post triduū in terram reponere Vos ⁊ censū dño ibu xpo: cū tā paup non haberet vñ staterē solueret obtulistis vos ante resurrectionē: ⁊ post fuistis cib⁹ eterni regis dñi ibu xpi. ꝓpter q̄ oia laudate ⁊ bñdicite deū a quo tot bñficia singularia p ceteris aialib⁹ recepistis. Ad hec verba ⁊ similia exultabant pisces aperiebāt ora ⁊ signis q̄b⁹ poterant altissimū collaudabāt. Tūc anton⁹ damās dicebat. Benedict⁹ de⁹ eter⁹ q̄ magis honorāt pisces deū q̄ꝫ homes heretici Ad qō miraculū ꝓcurrit popul⁹ ciuitatis: qō videtes heretici cōpūcti corde ad pedes sācti antonij vt ꝑdicationem illis faceret ꝓsederūt. Tūc sanct⁹ anton⁹ de fide illis efficaciter adeo ꝑdicauit q̄ oēs ꝓuertit hereticos: ⁊ fideles in fide roboratos cuꝫ gaudio ⁊ benedictione remisit. Pisces etiā licentiati a sancto antonio quasi gaudentes ⁊ capitib⁹ sancto aplaudentes: ad maris ptes varias abierunt. Aliud miraculū fuit de pluuia que nō tetigit auditores ei⁹ Cū em̄ semel in ciuitate lentisarcensi populo ꝑdicaret in quodā latissimo cāpo: turbatus est aer tonitrua sonare ceperūt et pluuia spargi: timens ꝯo populus abire disponebat. At sanct⁹ silentio imperato orauit ad dominū. Statim in loco illo cessauit pluuia: cū tamen in circūitu vndiq̄ pluuia efflueret abūdāter. Finito itaq̄ ꝰmone oñes gratias dederūt omnipotenti deo. In ciuitate adhuc paduana q̄dam nomie petrus filiā suam que paduana dicebatur ad sanctum adduxit: erat illa annoꝝ quattuor: pedum gressu priuata: ac more serpētum reptans: ⁊ morbo caduco laborans: hanc dum ad ꝑces patris antonius in sancte trinitatis nomie cōsignasset: mox omnis aduersa valitudo dimisit. Sanaq̄ facta est ⁊ a morbo cadu

co ⁊ ab ambulādi impedimēto. In eadē ciuita te paduana: q̄dam noie leonardus cōfessus est beato antonio: q̄ pede pcusserat matrē suā: ita q̄ ex vehemēti impulsu i terrā ceciderat: q̄ vir dei horrens ipm dure redarguit. Et inter cetera ei dixit. Pes q̄ pcutit patrē aut matrem debet ptinus amputari. Hoc autem vir simplex non recte intelligens ⁊ ppter culpam ⁊ sācti exasperationē tristis effectus domū cōcite rediit pedemq̄ ppriū illico mutilauit: quod vbi mater aspexit ad sanctum antoniū festina perrexit Conquestaq̄ de ipa q̄ filiū suum ita instruxerat: ⁊ confidens tñ in sanctitate illius pcabatur vt p ipo dñm exorare Sanctus autē ipam cōsolando se legitime excusauit: ⁊ mox ad ipsuz p ueniens oratione premissa pedem coniungens tibie: facto pariter signo crucis sacri manibus aliquādiu desuper liniens statim pes ita insertus ⁊ cōsolidatus est tibie q̄ ibidē surrexit homo alacer ⁊ incolumis exultās ⁊ laudās omni potentem deum.

Q De⁹ glorificauit sāctū antoniū p reuelationē mortis ei⁹ ⁊ canonizationē atq̄ frequentē exauditionē illoz q̄ inuocant patrocinīū eius. Caplm. iii.

Certia beati Antonij excellētia dicit glorificatiōis. Preter q̄pe glīaz illā beati quaz adeptus est in regno celoz glorificauit de⁹ sāctuz suum in ecclesia militāte triplici gloria.

¶ Prima reuelationis.

¶ Secūda canonizationis.

¶ Tertia exauditionis.

¶ Prima gloria dicit reuelationis Voluit deus felicem illius transituz mirabiliter reuelare: nam vt scribit in cronicis ordinis. Eodem die quo beatus antoni⁹ padue ex hac vita migrauit. Abbas vercellensis erat in camera sua diuinis meditationib⁹ intentus. Tunc ad eum sol⁹ ingrediens antonius post minimā salutationē beniuolā vir sanctus adiens. Ecce domine abbas q̄ relicto asello meo paduevado ad patriā festinanter. Et confestim cum abbatē in guttura vbi tunc grauiter patiebat familiarius tetigisset: ⁊ ptinuo ab egritudine liberasset exiens foras nō ē amplius visus. Ille vo abbas cōsiderans q̄ forte ad natiuā patriam scz hispaniā pergeret: eius decessum totaliter ignorans surrexit vt ipsum aliquātulū retineret: ⁊ exiēs extra cellam cum nō inueniret anxie a monachis requirebat: vbi eet frater antonius. Quib⁹ respondentib⁹ ipm non venisse ⁊ vbi esset se penitus ignorare. Ille firmiter asseruit se modo illū vidisse: a quo etiam ⁊ curatum se atq̄ sanatum asserebat Et cum nullibi reperiret prefatus abbas ad cor rediens certissime intellexit beatum patrem p mortis excessum ad patrie celestis cōuiuiū perrexisse. Et notās tēpus diligēter post modū liquido reperit eadē hora qua sibi apparuit ipm ex hac vita migrasse. ¶ Secunda gloria qua deus hunc sanctū sublimauit dicit canonizationis. Gregoriꝰ eñ nonus obseruatis omnib⁹ in sanctoꝝ canonizatione debitis: ipm sanctum cathalago sanctoruz ascripsit: a die sui obitus mense. xj. Eodez die vniuersus vlixbonensis populus vnde iste sanctus fuerat oriundus solēnitate maxima letabat: ⁊ causam exultationis hmōi oīes penitus ignorabāt. Nam de ipius canonizatiōe nihil sciebāt: ⁊ vt aiunt campane ciuitatis p se sonabāt. Cōpertū q̄ est postea q̄ eodez die fuerat beatissimus antoni⁹ solēniter canonizatus. Anno vo dominice incarnatiōis. M. cclxiij. Cōstructa pregandi ecclesia in eius honore. Corpus ibi translatū est: ⁊ cū diu sub terra iacuisset inuēta est lingua ei⁹ adeo recens rubicūda ⁊ pulchra: quasi eadem hora pater sanctissim⁹ discessisset: cum tñ elapsi fuissent a die morti anni. xxiij. ⁊ ampli⁹. Ipaz aūt linguā dñs Bonauētura tūc ordinis generalis minister q̄ postmodū fuit cardinalis eps albanēsis: cū pīens esset illius trāslationis gaudijs in manibus reuerēter accipiens cū lachrymis cepit deuotissime huiscemodi vbis affari. O lingua bñdicta q̄ semp dñm bñdixisti ⁊ alios bñdicere fecisti: nūc manifeste apparet quāti existis meriti apud deum. Et infiges ei dulcia oscula: iussit eam seorsum honorifice collocari. ¶ Tertia glīa beati antonij ꝺ exauditiōis Ipse q̄pe auxiliū ei⁹ poscētib⁹ eūq̄ inuocantib⁹ liberaliter ꝺdescendit: pcesq̄ ac vota suoꝝ deotoꝝ exaudit. Qualit vo sācti ⁊ beati oratiōes nras agnoscāt: ostēdit richar. in. iij. di. xl v. dicēs Ipi cognoscūt oēs supplicatiōes nras q̄s eis porrigim⁹ i vbo dei q̄ clare vidēt. Quis eñ nō videāt oia que videt vbum tñ pbabile est q̄ in illo videant oia q̄ facimus ⁊ dicim⁹ et q̄ i corde gestam⁹ ad reuerētiā eoꝝ. Et q̄s enarrare valeret: quot a diuersis periculis beati antonij fuerint meritis liberati. Quot ad eū fidētes pias pces exauditi. Obmissis tñ alijs aliq̄ p deuotione nra inflāda hoc loco subnectem⁹. Regina legionis multū i btō antonio ꝓfidens tenuit filiā. xj. annoꝝ ꝓtra volūtatē regis ⁊ baronū tribus diebus defunctā: orans et dicens Beate antoni ego fui ꝺ patria tua: redde mihi filiam meam. Que surrexit matriq̄ dixit. Ipar cat tibi deus mater. Cū eñ essem inter vgines in glīa: beat⁹ antonius pcibus vestris astrict⁹

a dño impetrauit: vt ad vitã rediꝛẽ. Ꝟz vnum sciatis q̃ nõ exo vobiscũ nisi diebus .xv. qõ ita ꝑpletũ ẽ sicut dixit. In ciuitate vlixbone filiꝰ sozoꝛis beati antonij fozte q̃nquẽnis ⁊ puerulus cũ alijs pueris i mari ludẽs: euersa nauicula solus alijs natãtibꝰ ẽ submersus. Pater vo post spatiũ triũ hoꝛaꝝ accurrẽs filium moꝛtuũ a piscatoꝛibꝰ accepit. Quẽ cũ vellet sepelire pater. Cõuersa mater ad beatũ antoniũ dixit cum lachꝛymis. Frater mi si piꝰ extraneis es: noli mihi sozoꝛi tue eẽ crudelis ⁊ duꝛ. Esto mihi ꝓpitius ⁊ mihi filiũ redde: quẽ tuo oꝛdini sancto si reuixerit dedicabo. Qoꝛ puer surrexit incolumis: ⁊ tandẽ adultꝰ intrauit oꝛdinẽ: ⁊ vsq̃ in finem sue vite sancte ac laudabiliter ꝑseuerauit Frater Bernardinꝰ ð parma ex q̃dã graui egritudine duobꝰ mensibꝰ mutꝰ existẽs ad tantã debilitatẽ puenerat: q̃ nec candelã poterat extinguere suo flatu timẽs de suffocatiõis periculo: cũ iam ei diffiderẽt medici subuenire: fecit se ad sanctũ antoniũ paduam adduci: ⁊ ante archã sancti ꝑstratꝰ: oꝛansq̃ feruẽtissime cũ multis fratribꝰ ⁊ populi frequẽtia statim ibidez ⁊ loquelam recupauit ⁊ ꝑfectaz sanitatẽ recepit. Atq̃ cum fratribꝰ salue regina: leta ⁊ soꝛonosa voce cantauit. Tempoꝛe bonifacij pape octaui repaꝛata est tribuna basilice saluatoꝛis in laterano: cui depingẽde opere mosaico deputati sũt duo fratres minoꝛes in illa arte valde periti. Designatis aũt imaginibus quas idem papa ibi depingi mãdauerat: videtes illi fratres q̃ adhuc loca superant: i q̃bus alie imagines possent poni. ꝓpꝛio moꝛtu vel fozte diuino instinctu beatoꝝ frãcisci ⁊ antonij imagines q̃etiaz hodie ibi cernunt: hincinde depinxerũt. Quo ad eiusdẽ domini pape delato noticiã mandauit q̃busdã clericis hec sibi ex liuoꝛe nũciantibꝰ ita dicens De imagine sancti frãcisci postq̃ ibi est equanimiter toleramus: sancti antonij vero imaginez delete: ⁊ loco eius imaginẽ beati Gꝛegoꝛij faciatis. Qui accedentes vnus post aliũ ascendentes cõfestim sunt ab vna ꝑsona terribili ab alto in terram deici. ⁊ quasi in furiã vꝛsi fuerunt a cepto ꝓpposito impediti. Et sicut dicti fratres pictoꝛes referebant: q̃dam illoꝝ statim infra bꝛeue tempus spiritũ exhalarũt. Audiẽs hoc memoꝛatus papa referentibꝰ demãdauit. Dimittatis in q̃t stare sanctũ illũ sicut vult: q̃ potius possemꝰ cũ eo ꝓdere q̃ lucrari. In begra castro regni poꝛtugalie vir q̃dã petꝛꝰ noie potẽs et diues; ⁊ oꝛdini fratꝝ minoꝝ tanta dilectiõe astrictus: q̃ eis ibi ꝓtulit locũ ꝑ edificatiõe cõuẽtꝰ ⁊ ꝑ edificijs plura dedit. Cum autẽ infirmaret ad moꝛtẽ: quattuoꝛ fratres minoꝛes ⁊ alij ð sua familia vigilãtes i camera eius exitum expecta bant. Tenebat ex deuotione ꝑdictus petꝛꝰ habitum fratꝝ cum quo elegerat sepeliri. Et ecce duo fratres minoꝛes vnus ad eius dexterã alius ad sinistrã sibi apaꝛuerũt. Cui vnus eoꝝ dixit. Petre cognoscis nos? Et ille: cognosco vos esse fratres minoꝛes: sed non habeo noticiam personarũ. Et ille: ego sum sãctus franciscꝰ ⁊ iste est sanctus antonius: ⁊ ꝓpter deuotionẽ quam semꝑ ad nos habuisti: missi sumus ad te cõsolandum: ⁊ de ista infirmitate curandũ. Et tunc ille rogauit sanctũ frãciscũ vt habitũ quẽ super se habebat benedicere dignaꝛet. Quo facto ambo disparuerũt. Et ille tãta celeritate cõualuit: q̃ oẽs pñtes in stupoꝛem ꝓuertit. Et extũc duodecim annis supuixit: reseruãs sibi illũ habitũ benedictũ in scrinio cum quo fuit tãdez moꝛtuus ⁊ sepultus. Bũ filia cuiusdã militis Johãnis petri de guarino de licio ciuitate mea natiua superioꝛibꝰ annis ageret in extremis ⁊ iam ꝑ ipa exequias pompa disponeꝛet: pararentq̃ funeralia indumenta: et luminaria: ceteraq̃ ꝑm patrie moꝛẽ: emisso voto q̃ patrẽ eiꝰ ꝑfatus ad sanctũ antoniũ illico ad se redijt: ꝓfoꝛtataq̃ loq̃ cepit ⁊ die sequẽti de lectulo sana surrexit. In ꝑfata ciuitate licij euenit quod narro. Erã ego hoꝛa missaꝝ i camera mea: ⁊ venit ad me q̃dam dẽꝛa tricasij mestꝰ ⁊ dolẽs: qm̃ die ꝑcedẽti sacculũ quendã cũ cẽtũ ducatis ꝑdideꝛat: roganteq̃ vt i nra ꝑdicatiõe inuẽtoꝛes monerem q̃tenꝰ restituerẽt sibi: q̃ bona ꝓscia retinere nõ poterãt. At ego illũ cõmonui vt ad eccliaz ꝑgeret: ⁊ sancto antonio se cõmẽdaret. Qui meis cõsilijs acq̃escẽs ad sacristiã se ꝓtulit: ⁊ frẽz vnuz sacerdotẽ req̃siuit: vt missã i honoꝛẽ sancti antonij ꝑ eo celebꝛaret. Bũ aũt sic missa celebꝛaret astabat ille ⁊ mẽte deuota sancto antonio se cõmẽdabat: vix sacerdos eleuauit sãctissimum sacramẽtũ: ⁊ ecce venere ad me duo iuuenes sacco cũ integra pecunia deferẽtes: oꝛãtes vt ꝑ ꝓsignificarẽ in publico nꝛo ꝑmoneꝝ q̃liter ipi pecunias illas inuenerãt: q̃s restituere erãt parati: dixi eis q̃ nõ erat lõge eũdũ cũ patronꝰ ecclia ad bꝰ moꝛaret. Misi itaq̃ sociuz ꝑ illo ⁊ missa finita ad me venit ac pecunias amissis meritis beati antonij recupeꝛauit. Pauca sunt imo q̃si nulla q̃ dixim?: cũ q̃tidie moꝛtales innumera a deo suscipiãt btõ antonio iteruenieute bñficia. Liberãt ei? iteruẽtu a naufragio sꝓissime nautes a piculis gꝛauissimis: mulieres ꝑturiẽtes ab infirmitatib? varijs illas patiẽtes: ab obꝓbꝛio sterilitat? vxoꝛes q̃s ꝓpterea vir? exose: a piculis fluminũ: latronũ: alioꝝq̃ discriminũ pegrinãtes ꝓpterq̃ oia ⁊ sing̃la i toto oꝛbe sãtus ꝟ a cũctis fidelibꝰ fidelissimus aduocatus exposcit. Quem nos deꝓcemur vt et ꝓ nobis

perpetuus intercessor apud deū imortalem assi
stat: impetretq; grāz ⁊ tādē vitā eternā. Amē.

Sermo. lxx. de sancta katherina de senis tertij ordinis sancti dominici.

Multe filie cōgre
gauerūt diuitias: tu supergressa es
vniuersas. Scribunt ꝺ ꝟba ꝓuerbiorū.
vltī. Inuēte sūt vsq; in ꝑsentē diē cōplures mu
lieres sanctissime q̄ in habitu sancti dñici seruiē
tes ihu xp̄o resplenduerūt miro fulgore ꝟtutū
⁊ sanctitatī. Quibus tū ꝑlata ē beata katherina
senēsis nostro tpe cathalogo sanctorū ꝑ ꝓpium
pontificē sūmū annumerata. Quā vt sua opa at
q; ꝟtutes pleni⁹ innotescant: in p̄nti ꝟmone de
ꝑstantissima tante ꝟginis excellētia ꝟba facie
mus. Cui non incōgrue imo accōmodatissime
referre possum⁹ ꝟba ꝓposita in themate nr̄o in
q̄ cōmendat q; diuitias ꝟtutū copiosissime su
per ceteras ꝙgregauit. Inq̄t eīa Bern. in ꝟmo
ne ꝺ spūali regno. Vere diuitie nō opes sūt ꝟm
ꝟtutes q̄s secū ꝙsciētia portat: vt in ꝑpetuū di
ues fiat. Hmōi honusta diuitijs katherina in
gressa ē regnū celorū. De cuius excellentia tria
mysteria ꝓponimus contemplanda.

¶ Primū ꝺ possibilitatis.
¶ Secōm singularitatis.
¶ Tertiū sublimitatis.

¶ In primo videbim⁹ an fuerit possibile beatā
katherinā in mulieb̄ri statu tā amplissimis ꝓro
gatiuis fuisse dotatā. ¶ In scōo q̄ꝺ ꝟtutibus
fuit singularitate adornata. ¶ In tertio ꝺo q;
fuerit a deo supnaturalib⁹ gratijs sublimata.

Q nō debet aliq̄s existimare ipossibi
lia fore illa: q̄ ꝺ beata katherina dicū
tur: cū de⁹ multipliciter magnificare
voluerit etiā femineū sexū. Caplm. i

Primus mysteri
um ꝙtemplandū de excellētia ⁊ san
ctitate beate katherine ꝺ possibili
tatis. Insultāt q̄pe nobis de ea loquētib⁹ ple
riq; vel passione humana deuicti: vel sua p̄sūp
tione inflati: aut q̄ ꝺ deterius est: fide ⁊ religiōe
ac deuotione penitus ieiuni ⁊ nudi: asserentes
nō expedire de vna muliere tanta eructare ma
gnalia: nec possibiliter credūt: aut verisimile fo
re: vt hec sponsa xp̄i fecerit tāta egregia facino
ra quāta vel scripta sūt de ea vel dicūt. Quib⁹
nos obuiare volētes ostendem⁹ q; deus omni
potens mulieb̄rē sexū: quia sibi sic placuit: ma
gnifecit in multis ⁊ p̄cipue in septem.

¶ Primo in nobili ꝓductione.
¶ Scōo in excellenti ꝙsignatione.
¶ Tertio in ꝓphetica illustratione.
¶ Quarto in materna electione.
¶ Quinto in iocūda apparitione.
¶ Sexto in mirabili fortificatione.
¶ Septimo in gloriosa resurrectione.

¶ Primo de⁹ magnificauit mulieb̄rē sexum in
nobili ꝓductione. Hā deus bñdict⁹ vt inquit
Tho. ꝑma pte. q. xciij. Quisolus ē nature instī
tutor: potuit virū de limo terre: vel mulierē de
costa viri formare. vnde Aug⁹ li. ix. sup Gen.
ait. Formare vel edificare costā vt mulier esset
nō potuit: nisi de⁹ a quo vniuersa natura subsī
stit. Q aūt ministeriū angeli exhibuerūt deo in
formatione mulieris nescim⁹. Certū tñ est q; sī
cut corpus viri de limo nō fuit formatū ꝑ ange
lum: ita nec corpus mulieris de costa viri. For
mauit ꝟo de⁹ ipam mulierē in adiutorium viri
vt scribit Gen. ca. ij. In adiutoriū scz generati
onis. Et ꝟm ꝓphm etiam domestice vite: q̄re et
ipa ad vniuersi ꝑfectionem cōcurrit. Et vt ait
Richar. in suo. iiij. dis. xliij. Quis mulier gene
rek p̄ter intētionē nature ꝑticularis: est tñ de
intentiōe nature vniuersalis: q̄ vtrunq; sexū re
quirit ad ꝑfectam humane speciei generationē
vt aūt de⁹ ꝓducte p̄me mulieris nobilitatem
manif. staret: dū illaz de costa ab adā detracta
formare vellet: imisit sopor⁹ē in illū. Vt aūt asse
rit Aug⁹. ix. sup Gen. ad lr̄am. Sopor ille fuit
rapt⁹ vel extasis: q; tunc forte vidit per essenti
am dñi ⁊ iter fuit curie angelorū. Costa etiā illa
ꝟm Tho. detracta fuit absq; lesione et dolore.
Et vt refert Iandulphus in suo ꝟmōe. di. xviij.
fuit costa sic detracta angelico ministerio: lz il
lor̄ nō fuerit ministerio formata. ¶ Scōo de⁹
magnificauit mulieb̄rē sexū in excellenti consi
gnatiōe. Voluit q̄dem sua imagine illam consi
gnare. vñ Gen. j. ca. Cū dixisset scriptura. Cre
auit de⁹ hoiem ad imaginē suaz: ad imaginem
dei creauit illum. Deinde subiunxit masculum
⁊ feminā creauit eos: vt sic intelligat etiam mu
lier ad imaginē dei creata. Ad q̄ clarius inue
stiganduz dicit Bonauē. in. ij. di. xvj. ⁊ Tho.
ꝑma pte. q. xciij. Q cū hō ꝟm itellectualē natu
rā ad imaginē dei eē dicat: ꝟm hoc maxīe ē ad
imaginē dei q; itellectualis natura deuz maxie
imitari ꝑt. Imitat aūt itellectualis natura ma
xime deuz: q̄tū ad ꝺ q; deus seip̄m intelligit et
amat. Et sic tā i viro q̄ in muliere inuenit dei
imago: q̄tum ad illud in quo ꝓncipaliť ratio
imaginis ꝙsistit: scz q̄tuz ad intellectualē natu
ram. Quā q̄tum ad aliq̄d secundariū imago dei
inuenit in viro: ꝟm q̄ꝺ nō inuenit in muliere. Hā
vir ē ꝓncipiū mulieris ⁊ finis: sicut de⁹ est ꝓn
cipiū ⁊ finis totius creature. Unde apostolus
ad Corinth. Vir est imago dei mulier aūtē est

imago viri. Et ꝟ mō intelligenda sūt ꝟba q̄ ponunt .xxxiij.q.v.ꝟ imago. ⁊.c.mulier. vbi dr. Mulier nō ē ad imaginē dei.s. q̄tū ad ꝟ secūdariū nō q̄tū ad ꝑncipale. Silr dicit Richar. de angelo ⁊ ꝺ hoie i suo scō. di.xv.q.i. q̄tum ad id i q̄ essentialiť ꝓsistit rō imaginis: exꝑssi⁹ ē imago dei i angelo q̄ i hoie Idē dic̄ Tho. vbi supra. Uñ Greg⁹. xxxvij. moraliuz exponēs illud Ezechielis. Tu signaculū similitudinis. ait: Licet hō ad similitudinez dei creat⁹ sit angelo tñ q̄si maius aliq̄d tribuēs nō eū, ad similitudinē cōditum ꝟ ipm signaculū similitudinis dei dic̄: vt q̄ subtilior ē i natura: eo i illo similitudo dei plenius credať exꝑssa. ꝟ ille. Sz q̄tū ad aliq̄ accidentalia: exꝑssi⁹ ē imago dei in aia q̄ i angelo: q̄tum aia ꝓtinet ⁊ regit totū cor ꝓ⁹ suū: tā q̄ suū vniū: suū existēs i q̄libet ꝑte illi⁹ sicut de⁹ regit ⁊ cōtinet totū vniūsū: tot⁹ existēs in q̄libet ꝑte vniūsi vir ita q̄ ⁊ mulier ꝓuenit i imagine: q̄tū ad id qꝺ imagini essentiale vt ꝑdictū ē: lz vir illā excedat q̄tū ad id qꝺ ē accidētale ¶ Tertio de⁹ magnificauit mulieb⁹ sexū i ꝓphetica illustratiōe Nā ⁊ mulieres q̄plures ꝓphie lumie illustrauit. Sicut fuerūt maria sor aaron. vt ptz Exodi.xv.c.q̄nquagesima di.decreto ꝛ.c. si post ordinationē Et Anna ꝓphetissa Luce.ij.c. Et Sybille: q̄ ꝛ meminit Lactāti⁹ li.j. diuinaꝛ institutionū. Et vt scribiť i glo. iudicū.iiij. ca. q mulieres assūpte sūt ad grāz ꝓphie fit vt in ꝟ p stek occasio mulieri nec p infirmitatē desperet. ¶ Quarto magnificauit de⁹ mulieb⁹ sexum i materna electiōe. Uolēs q̄ꝑe humanā sibi copulare naturā: ꝟginē mulierē i matrē elegit cui tā amplissimū grē sue mun⁹ ꝓcessit: vt tā i merito q̄ in ꝑmio: post suū filiū oēm supauit creaturā: tā angelicā q̄ humanā: cui etiaz ⁊ si honor latrie nō sit exhibendus tñ honor dulie dignioris nō ē sibi denegandus: ita q̄ magis ipa sit honorāda q̄ aliq̄s alius: imo q̄cūq̄ alij ꝓciues et sācti regni celoꝛ. De ꝑstātia ꝟo ei⁹ maternitatis dixim⁹ i ꝟmone de ei⁹ visitatiōe ¶ Quinto magnifecit de⁹ mulieb⁹ sexū in iocūda apparitiōe Surgēs nāq̄ ex mortuis rex seculoꝛ ꝑmo mulieb⁹ se vidēdū exhibuit. Uñ Marc⁹ vlt⁹. ca. ait Surgēs ihs mane ꝑma sabbati: ꝑmo apparuit marie magdalene. Electa fuit mulier vt eēt nuncia vite: ne despiceret sexus femine⁹: eo q̄ mulier nūcia fuerat mort⁹. Et ꝺ hac materia diffuse dictū est in ꝟmone de resurrectione xꝑi. ¶ Sexto magnificauit de⁹ mulieb⁹ sexum i mirabili fortificatiōe Fuerūt q̄dē mulieres inumerabiles: q̄ ꝟginitat⁹ amore succēse: zeloq̄ fidei xꝑi inflāmate adeo fortes inuēte sūt: vt nec impioꝛ tyrānoꝛ minas timuerunt: nec illata cuiuscūq̄ generis horruerūt supplicia: nec mortem aufugerūt violētā. Patent ꝟ oia in katherina Cecilia Agatha Lucia Agnete Eufemia Rufina. Secūda Anastasia: Eulalia: Prisca: Dorothea: Giuiana: Cristina: Justina: Herina: Margarita: Martina: Emerētiana: Apolonia: Sabina: Barbara: Ursula ⁊ vndeci milibus sociab⁹ ei⁹: ceteriscq̄ꝛ q̄ꝛ noia ⁊ mirāda gesta lōgū foret exꝑmē: q̄ oēs ꝺ naturā ꝓditionis naturalis ipaꝛ aio forti atq̄ ꝓstāti queq̄ supauerūt tormēta: mortēq̄ ink illa ꝓstātissime ptulerūt. Nō potuerūt ꝟ fieri nisi supno assistente ꝑsidio: cū mulieres sint natura sua molles i alios: ⁊ multo magis ad seipas pie. Inq̄t em Aris. in li. de aialib⁹ Jn oi genē aialiū. mulieres sunt naturaliť pie excepta vrsa ⁊ leoparda Tāta igitur firmitas animi i ꝟginib⁹ snpradict⁹ non potuit nisi a bono deo ꝓuenire Ob qꝺ eccleśia ad deū ita dicit. De⁹ q̄ ink cetera potētie tue mirabilia etiā i sexu fragili victoriā martyrij ꝓtulisti ¶ Septimo magnificauit de⁹ mulieb⁹ sexū in gl'iosa resurrectiōe. Uñ eāde⁹ testať Aug⁹. lib. xxij. de ci. dei. Mulieres i sexu femineo resurgēt: q⁹ ꝟ exigit natura indiuidui: ⁊ ꝓgruit ꝑfectioni speciei: ⁊ erit occasio laudandi sapiaz diuinā vt ponit richar. in q̄rto: vñ Aug⁹ vbi ꝺ se quiť dicēs. Mēbra feminea nō erunt accōmodata veteri vsui: ꝟ nouo decori q̄ ñ allicia aspicientis ꝓcupiscētia: q̄ nulla erit: ꝟ dei laudet sapientia atq̄ clemētia. Cū igiť artifex ille mūdi sapiētissim⁹ mulieb⁹ sexū tot miris varijsq̄ modis voluerit reddē dignū. Cur incredibile ē q beatā katherinā magnā fecit ink sāctos. Nō ē impossibile apꝺ deū oñe ꝟbū. Jpe ita q̄ deus hāc ꝟginē nasci fecit in famosa amplissimaq̄ ciuitate senaꝛ: parētib⁹ popularibus honestissimis ⁊ timētib⁹ deū: fame bone apꝺ oēs Pater Jacobus benencasa vocat⁹ est: mater ꝟo lapa Exipis ꝓdijt hec filia i etate infantili oñibus grata ⁊ cunctis amabilis. Que dū q̄ntū vix attigit annū ad ꝟginis gloriose marie deuotionē se ꝓuertit. Et sepius tunc videbať ascendēdo ⁊ descendēdo p gradus scale q̄ erat in domo: dei matrē humiliter salutare dicendo. Aue maris: cuius ꝟtutes in q̄bus ꝓfecit in ꝓsequenti mysterio latius reserabunt.

De septem p̄cipuis ⁊ singularissimis virtutib⁹ q̄bus floruit beata katherina. Capl'm. ii.

Secundū mysterium contemplanduz de excellentia ⁊ sāctitate beate katherine ꝺ singularitatis. Fuerūt q̄ꝑe i illa vltra alias ꝟtutes sep: ē p̄cipue ⁊ singularissime.

¶ Prima ꝺr virginitas.
¶ Secunda magnanimitas.
¶ Tertia austeritas.
¶ Quarta pietas.
¶ Quinta patientia.
¶ Sexta humilitas.
¶ Septima pseuerantia.
¶ Prima virtus ꝑcipua ⁊ singularis fuit virginitas: que in ea satis laudabilis extitit maxime ꝓpter tria.
¶ Primo ꝓpter etatem.
¶ Scꝺo ꝓpter ⁊trarietatem.
¶ Tertio ꝓpter puritatem.
¶ Primo reddit laudabilis ỽginitas katherine ꝓpter etatẽ. Nã septimo etatis anno votum expressum emisit de ỽginitate ꝑuanda. Nec obstat qꝛ nondũ ad annos puenerat pubertatis: vt sic diceretur infantili motu excitata vouisse: quoniã si malicia supplere põt etatez: vt inquit ðns Hostien. in sũma li. x. de despõ. impu. multo fortius id põt gratia dei. Sicut pie credim⁹ de sancto nicoloo q̃ quarta ⁊ sexta feria duz infantulus erat: lacte pectore matris vel alteri⁹ cuiuscũq; suggere recusabat. Potuit itaq; spiritussancti gr̃a liberũ arbitriũ katerine accelerare vt ỽginitatez se seruaturã vouereꝫ: qꝺ facile deꝑhendi põt. Exostẽsa sibi visione mirabili. Sexto ꝙdem anno etatis sue redeunte puella ꝺ domo sororis sue nuptie: vidit in aere supra ecclesiam fratrũ ꝑdicatorũ saluatorẽ sedentẽ in trono indumẽtis papalibus insignituz ⁊ aplis sociatum. Qui eleuata manu in eã intuẽs signo crucis illã bñdicebat. Qua habita visione adeo extitit in domino cõfortata: vt nil aliud quereret nisi loca secreta oratioꝰi apta: puellasq; ceteras ỽbo ⁊ exemplo induceret ad orãdũ. ¶ Secũdo reddit laudabilis ỽginitas katherine ꝓpter ⁊trarietatẽ. Nã lz parẽtes illius m̃to tpe vidissent in filia tot signa et primordia sãctitatis ignorabãt nihilomin⁹ votũ ỽginitatis per eaz emissũ. Quare de re cũ. xij. annũ iã attigisset instabat mater vt incipet se ornare sicut cetere nuptui tradẽde facere ꝓsueuerũt: qꝺ illa facere renuit: ⁊ post sororis illius iã nuptesuasu vel leuiter se ad ornatũ cõposuit: nõ vt ỽginitati ꝓpositũ infirmaret: ꝫ vt sic ꝺdescẽderet importune ꝑsuasioni sororis. Tñ cito semetipz redarguens: ad lamẽta pnie se ꝙuertit: ac si aliqꝺ grãde pctũ ꝓpetrasset: cũ in rei ỽritate vix peccauerit venialiter. Cũ ỽo ardẽtior ex post deuotioni ⁊ orationi se dedisset: nullaq; ꝺ ornatu corꝓis inesset ei cura: parẽtes quẽdã religiosũ deũ timẽtem ⁊ eis notũ ꝑcati sũt vt filiã alloqueret monerẽtq; vt se pararet ad virũ i breui suscipiẽdũ Ille aũt cognito ꝓposito ỽginis illã i ðño confortauit: monuitq; vt capillos tõderet: qꝺ illa ꝙprimũ impleuit. Nescientes adhuc sui q̃ i corde ei⁹ latebant oñi libertate locoq; secreto ꝑuarunt: deputarũtq; cũctis vilib⁹ seruitij dom⁹: q̃ patiẽter oĩa sustinẽs ad quandã camerã vni⁹ sui germani que erat sine clausura se colligebat ibiq; spõsũ ỽginũ xp̃m orabat. Tãdem elapso aliquãtulo spatio suos aduocãs votũ qꝺ ab infantia vouerat publice reseruauit Ut parentes oñi duritia ⁊ eposita: illã bñdixerũt: ꝓhibuitq; pater oĩb⁹ de domo ne illã de cetero molestarent. ¶ Tertio laudabilis fuit ỽginitas katherine ꝓpter puritatẽ. Nõ eñ solũ integritatem carnis retinuit: ꝫ mẽtis puritatẽ vsq; ad mortẽ ꝑuanit: qꝺ declarauit mira ipi⁹ despõsatio. Cõtigit ꝙdẽ quodã carnispriuij tpe katherinã cũctis tpalib⁹ delectationib⁹ ꝓtemptis oratione suã intensius replicare: eiq; dñm apparere ac dicere: Quoniã mũdana queq; meo amore calesti: ego solẽniter te despõsare decreui. Cũ apparuit g̃ riosa dei genitrix: Johes euãgelista Apostol⁹ paulus: beatus dominic⁹ atq; dauid psalteriũ pulsans. Ut genetrix dei dexterã ỽginis sua manu suscipiẽs digitosq; suos extẽdes ad filiũ postulabat q̃tenus eã despõsare dignaret. Qui annulo suscepto: dexterecq; sue annulari digito imponẽs. Dixit despõso te mihi creatori ⁊ saluatori tuo in fide vsq; quo in celis tuas nuptias celebrabis ⁊ tua ỽginitas semp cõseruabit illibata. ¶ Secũda ỽtus ꝑcipua et singularis beate katherine fuit magnanimitas ex q̃ audacter mundũ contempsit: habitũq; ordinis de penitẽtia sancti dominici: deuote recepit: hic vero ordo tripliciter cõmendat.
¶ Primo qꝛa sancto dominico institutus.
¶ Scꝺo qꝛ ab ecclesia aprobatus.
¶ Tertio qꝛa deo magnificatus.
¶ Primo ordo ille fuit a sancto dominico institutus Ipe beatus pater in lombardia hunc ordinẽ instituit: quẽ de militia ihu xp̃i a ꝓncipio apellauit: eo q; illius ordinis fratres hereticis bona ecclesia ỽ vsurpantib⁹ viriliter se oꝓponebant: pugnabãtq; omni conatu ꝙ ꝑdicatorum bonoꝝ recuperatiõe ⁊ cõseruatiõe. Ex postea hereticis p sanctum dominicũ ⁊ sanctũ petruz martyrẽ alios q; predicatores deletis ⁊ penitus quasi extinctis mutatũ fuit nomen illud de militia in nomen de penitentia. ¶ Secundo ordo ille ab ecclesia fuit aprobatus. quod ptz p ꝺnoz nũ quartũ ⁊ Johannẽ. xxij. Bonifaciũ nonũ. ⁊ Innocẽtiũ septimũ: qui dicto ordini plurima priuilegia ꝓcesserũt. ¶ Tertio hic ordo ẽ a deo magnificat⁹. Voluit eñ pleraq; dom⁹ in illo viuentes ⁊ morientes signis ⁊ miraculis plurimis coruscare. Sic fuit btã Johãna ꝺr

be veteri: beata margarita nouella de ciuitate castelli: beata helena de vngaria: ⁊ sancta Katherina de qua loquimur alieq̄ multe. Qualiter ergo katherina huic ordini sancto se dedicauit docet eius legēda: in qua narratur q̄ a teneris annis ad patrem sanctū dominicū feruentissima deuotione trahebatur. Et cū semel dominū exoraret vt conseruaret eam iu ꝓmissa virginitate tali fuit visione cōmonita. Apparuerunt siq̄dē sibi plures p̄es istitutores ordinū diuersor: iter quos erat beatus dominicus: habēs in vna manu lilium ardens sine cōbustione: et in altera suum habitū cōsuetum p dominas deportari. Cū q̄ sibi a p̄fatis offereret quem ordinum vellet eligere. Respondit se velle sancti dominici habitum suscipere. At ille beatus dominicus dixit. Forti animo esto o filia: q̄ certissime hoc habitu vt desideras indueris Sicq̄ visio disparuit: ⁊ ipa mansit in domino confortata. Tandez post q̄ parentib⁹ reuelauit se ꝟginitatem vouisse illis cōsentientib⁹ apud ecclesiaz fratrum p̄dicatorū de senis habituz diu affectatum cum magno feruore suscepit. ¶ Tertia virtus p̄cipua ⁊ singularis beate katherine dicit austeritas. Fuit nanq̄ suo corpori austera ⁊ rigidissima ꝓpter xp̄m ⁊ p̄cipue in tribus.

¶ Primo in cibo ⁊ potu.

¶ Secūdo in vestitu ⁊ lecto.

¶ Tertio in vigilijs ⁊ orationib⁹.

¶ Primo q̄tū ad victuz. Ab infantia carnes raro sumebat: quas postmodū totalr a se amouit: seq̄ ad esum panis ⁊ crudaꝝ herbarum: ex toto reduxit. Anno etatis sue .xij. herbaruz vsa est succo: vinū autem ita limphatū sumebat q̄ vini sapore carebat Illud autē a .xv. etatis sue anno a toto relinquens inedias pluriū dierum sepius passa est. ¶ Secundo fuit austera in vestitu ⁊ lecto. Pānis laneis vsa est ad tantū deueniens: q̄ tam hieme q̄ estate vna sola tunica vestiebatur. Cilitio quādoq̄ vsa est: quod i cathenam ferream cōmutauit: ⁊ patrem dominicum imitans: se ter quotidie fortiter disciplinabat: lectum insup de tabulis habebat: ⁊ lignuz p ceruicali absq̄ alteri⁹ rei additamēto. ¶ Tertio fuit austera in vigilijs ⁊ orationib⁹. Nā ad hoc deuenit q̄ infra duos dies: vix p horā ⁊ dimidiā dormiebat. Ad tantā autez tenuitatē ex austeritatibus deductū est corpus eius: q̄ cuz transisset eius spiritus ex hac vita repertus est vmbilic⁹ reuibus adherere. In p̄ncipio etiam sue puellar etatis duple ferē fuisse latitudinis q̄z .xxvij. annoꝝ existēs. Cōfirmat hec omnia ꝟius pontifex maxim⁹ q̄ in bulla canonizationis ita asserit. Summa huius ꝟginis abstinētia fuit ⁊ mirabilis vite austeritas. Nam cuz vini ⁊ carniū vsū p̄sus abiecisset: nec pulmētarijs vllis vteret ad extremū eo deducta ē: vt nec legumia ederet nec pane vesceret nisi celesti: quē verus christianus in sacramento sumit altaris

¶ Quarta ꝟtus p̄cipua ⁊ singularis beate katherine dicit pietas. Fuit ip̄a pijssima valdē et p̄cipue q̄tum ad tria genera p̄sonarū.

¶ Primo q̄tum ad pauperes.

¶ Secundo q̄tum ad infirmos.

¶ Tertio q̄tum ad peccatores.

¶ Primo q̄tuz ad pauperes. Inquit em̄ ꝟius i bulla p̄tacta: pauperib⁹ christi larga manu subuenit. Scribit in sua legenda q̄ a suo patre licentiā obtinuit: posse de bonis dom⁹ pauperibus elargiri. Et cōtigit semel q̄ dū infirmitate corporis grauaret: audiuit a multis referētibus qualiter vidua quedā cōuicina filijs ⁊ filiabus multa cruciaret penuria: oratione p̄missa tantū robur obtinuit: q̄ frumentū vinum et oleū vsq̄ ad centū quasi librarū pōdus i aurora ꝓfunda ꝓprijs humeris mira agilitate portauit: ac mirabiliter aperto ostio q̄ plani⁹ potuit in vidue domo deposuit: lz dispensante domino velut alter nicolaus fuerit dep̄hēsa. Alīs ꝟo semel in fratꝝ p̄dicatorꝝ ecclesia constituta: cum q̄dam paup ab ea elemosynā peteret: ⁊ illa nihil p̄ter crucem argenteā que erat inter pater noster haberet: statim illa auulsa tradidit indigenti. Apparens autem sibi postmodū domin⁹ illā q̄ ornatam lapidibus p̄ciosis ostendens ei dixit. Tu mihi hāc hesterna die dedisti: ⁊ ego ꝓmitto tibi q̄ in die iudicij coꝝā vniuerso angelorū ⁊ hominū cōspectu: illam ad tui gaudij cumulū p̄sentabo Insup cū beata katherina semper de melioꝝib⁹ traderet ꝓtigit q̄ vegete melioris vini abundāter pauperib⁹ erogaret. Intantū autē est augmentatū: q̄ vbi dictum vas sufficere cōsueuerat toti familie per dies viginti vel circa: tū p dicta familia ⁊ etiā p paupibus vsq̄ ad tertij mēsis p̄ncipiū abūdātissime p̄duravit. ¶ Secūdo fuit pia hec ꝟgo q̄tum ad infirmos. Nam egrotātib⁹ sūma diligētia ministravit. Seruiuit cuidā infirme nomine andree ab oībus derelicte: nec horroꝝe plagarū illā exhorruit. Quinimo cuz aliqñ nauseam passa fuisset: vulnerū illi⁹ putredinē inspiciēs ⁊ ꝓtrectās recollecta in q̄dā scutella lotura cū sanie illam ebibit dicens. Amoꝝe spōsi ihu xp̄i coꝝp⁹ meuz sic castigabo Quo facto statim cessauit ois p̄cedētis nausea tēptatio: habuit q̄ postea suo ꝓfessori referre nunq̄ aliq̄d tam suauis p̄cepisse saporis atq̄ odoris. Nocte vero sequēti apparuit ei ihs xp̄s: ostendit q̄ sua sacratissima vulnera dicens. Quia meo amoꝝe tā abhominabilē potū sūpsisti tibi ingrat⁹ non ero. Sicq̄ applicās os

virginis ad ꝓprij vulnꝰ lateris. Bibe inq̃t filia de latere meo potū: q̃ aia tua tanta suauitate replebit: q̃ etiaz in corpe: qđ ꝓpter me ꝓtēpsisti mirabiliter redundabit. Quo facto tā in aia q̃z etiā in corpore incredibili extitit suauitate dulcedineq̃z repleta. ¶ Tertio fuit pia valde sācta katherina erga peccatores. Ostos nāq̃z orationibꝰ suis z meritis iuuit ne perirēt. Sic̄ diffuse ponit in legēda. Andreā de belātis ciuē Genariū diuitijs affluentē egrotātēq̃z ad mortez: cū ex toto pnīaz sperneret sua oratione ꝓuertit ad dñm. Cū em̄ ꝓ illo orasset ardentissime apparuit ihs xp̄s p̄fato infirmo hortatusq̃z ē illuz q̃ ꝓfiterē peccata sua: q; paratus erat sibi illa remittere. Qui cōpunctꝰ valde subito ꝓfessus est Et ꝓdito testamēto ad extrema deductꝰ cū magna deuotione migrauit ad dñm. Fuerunt adhuc in p̄fata ciuitate senaz duo ꝓ suis maleficijs ad mortē dānati. Qui cū ducerēt sup currus z carnes coz a carnificibꝰ decerperēt ignitis forcipibꝰ deū impie blasfemabāt. Cū autē katherina ista nouisset ꝓ eis dñm amaro corde exorauit. Quibꝰ cū ad portā ciuitatꝭ venissent apparuit saluatoꝛ totꝰ vulneratꝰ cos ad quersionem inuitans: q̃ statim cōpūcti ꝓfessi sunt sacerdoti: z blasfemias mutauerunt in laudes: sicq̃z letissimi tulerūt illatā mortē. Et quis enarrare queat quersiones oiuz malorz: ꝓfectorz bonorū: roborationes imꝑfectorz: ꝓsolationes desolatorz: admonitiones spūaliū piculorz: tā per suas epl̄as q̃z etiam oraculo viue vocis erga ꝑsonas ois sexus ꝓditionis z status p xp̄ginē excitatas. Quot sceleratos ō faucibꝰ inferni abstraxerit: quot obstinatos ad sui cognitionē reduxerit: q̃t seculo deditos induxerit in eiꝰ ꝓtēptū q̃t vtriusq̃z sexus ad religionū diuersaz ingressum allexerit: quot de laqueis tēptationū eruerit: Difficile nāq̃z foret cūcta cōmemorare. Nā aliquotiēs maxime i italia ex remotissimis ptibus ad ipam vtriusq̃z sexus ꝑsone cōfluebant. Ad eius aspectū atq̃ colloquiū taliter cōpūgebanē: vt sine dilatione currerent ad confitēduz peccata sua. Ob quā causaz gregorius. xij. i adiutorium katherine tres cōfessores ꝓcipuos deputauit. Qui taliter aliquādo occupabanē: vt nec spaciū haberent edēdi. ¶ Quinta xp̄us p̄cipua z singularis beate katherine fuit patiētia: fuit siq̃dē patiētissima z p̄cipue i tribus.

¶ Primo in ꝑsecutionibus.

¶ Secō in tēptationibus.

¶ Tertio in passionibus.

¶ Primo fuit patiēs i ꝑsecutionibꝰ: qō exempla sequētia manifestāt. Fuit senis q̃dā palmerina de pnīa sancti dñici: q̃ instigāte sathana facta ē katherine etaꝭ: ifē emula: vt nec nomē eiꝰ audire valeret. Sed xp̄gini semp detraheret. Ipa tñ ꝓ illa dñm exorabat: z cū ad infirmitatē graue incidisset. Katherina ad eā visitādā se ꝓtulit infirma xp̄o durioꝛ effecta eā expelli ō domo iussit: p q̃ nō cessauit katherina p̄ces ingeminare Quibꝰ factū ē vt eā sibi recōciliaret: atq̃z ꝓrsus illa z cōpūcta sacramētis et gr̄a dei munita: in dño ex hac vita migrauit. Dū etiā seruiebat illi infirme Andree de q̃ pauloante diximꝰ: illa i patiēs ꝓtumeljs plurimis katherinam afficiebat: z ꝓcurante spū malo de inhonestate apud alias sorores accusabat. Katherina tñ ꝓpterea nec indignabat ei: nec ab eiꝰ obsequijs cessabat Cūq̃z illa indies i sua duritia ꝓseueraret: katherina orationi se dedit de iniurijs z infamijs pie cōquerit. Cui xp̄s aparēs duas ostendit coronas. vnā spineā z aliā auream dicēs Sib̄ elige res aureā: spineā postea reportabis. Si autē h̄ spineā postea aureā obtinebis. Qō illa audiēs z ad patiendū ꝓ oia se offerēs: accepit de manu dñi spineā quā suo capiti imponēs etiā diebus pluribꝰ vehemētissimū sensit in capite dolorē. Sicq̃z a dño cōfortata patiētie armis fortiter se munuit. Infirma xp̄o patiētia katherine supata: cōpūcta z ingemiscens katherinā alta voce sanctaz oibꝰ p̄dicabat: seq̃z ream accusabat: misericordiā petēs de his q̃ falso dixerat ꝛ illam. Quid plura dū katherina tāta inedia corpꝰ affligeret: frequētaretq̃z dñicaz mensam: plericq̃z vtriusq̃z sexus falsos rumusculos: vt fieri solet eructabāt. Aliqui dicebāt neminē i mō viuēdi singularē eē debere. Aliqui extremitates fuisse semp deo z hoīb̄ exosas. Aliqui katherinam fingere z decipere. Aliqui ad inanem gl̄az illa oia facere z similia. Que ipa deo placere ꝓ oia studēs patiētissime tolerabat. ¶ Secō fuit patiens in tēptationibꝰ demonū. Ait q̃dez ꝑdius in bulla canonizationis. Luctabat q̃ frequentissime cuz demonibꝰ: multisq̃z illoz molestijs vexabat. Sz aiebat cū apostolo. Cū infirmior tunc fortior sum. Et vt in sua legēda narratur: q̃sq̃z demones deo ꝑmittēte katherine corpusculū tātis penis z lāguoribꝰ afflixerunt vt manifeste viderenē in ea signa pcussionū z verberū ita vt q̃si quoddā mōstrum viderēt a cūctis ¶ Tertio fuit patiens in passionibꝰ siue in penitentijs voluntarie assumptis sine infirmitatibꝰ corpori suo supuenientibꝰ. Teste em̄ ꝑdio vbi supra. Doloꝛe capitis pene assidue torq̃batur. Estuabat febribus nec illoz cruciatu carebat. ¶ Sexta beate katherine xp̄us admirāda fuit humilitas: quam ostendit maxime in tribꝰ.

¶ Primo in timoꝛe.

¶ Secō in despectione.

¶ Tertio in cōuersatione.

¶ Primo ostēdit suā humilitatē i timore. Dū em̄ cepisset visionib⁹ ⁊ imaginarijs ⁊ corpalib⁹ a dño ihu xpo visitari: plurimuz formidare cepit: dñoq; se cōmēdauit: a q̄ edocta plenissime fuit: q̄lit̄ visiones bonas vel malas h̄ret agnoscere. Et dū semel suo ꝓfessori ō visionib⁹ sibi factis referret q̄dā secreta: ille hesitare cepit: atq; i eā respiciēs vidit illā trāsformatā: quātū ad faciē in effigiē xpi respiciētis i eā. Cūq; ex h̄ exclamaret ac diceret. O q̄s est q̄ me respicit. R̄ndit katherina ille q̄ est. Quo dicto facies illa disparuit: ⁊ ꝓfessor p̄fat⁹ illo modo de ꝟginis sāctitate ꝓfirmat⁹ remānsit. ¶ Scdo ostēdit katherina hūilitatē i sui despectiōe hāc aūt didicit a xpo sibi apparēte dicēteq; sibi. Scis ne filia: q̄ tu es ⁊ q̄s ego sū? Si h̄ duo noueris beata eris. Tu em̄ es illa q̄ nō es. Ego sū ille q̄ sum. Si hāc noticiā habueris in aia tua: nūq; decipere te poterit inimicus. Siquidē de nihilo creatura facta ē: ⁊ sibi relicta cadit i nihilū: ⁊ p se tendit in peccatū: qđ nihil est: ⁊ ex se nihil boni cogitare valet. Quare respectu dei infiniti nihil eē ꝓuincit. Ideo ē illa q̄ nō ē: s̄ q̄ñ de⁹ ē fons toti⁹ esse ⁊ independēs eē. Ideo ipe solus ē qđ ē. ¶ Tertio ostēdit katherina hūilitatē i quersatione. Nā in publicū ꝓdūt magnisq; rebus se ingessit: nō sua s̄ dñi volūtate. Postq; em̄ habitū sacrū suscepit: silentiū ꝓtinuū p trienniū seruauit: ⁊ clausurā celle tenuit: excepto cū eccl̄iaz adūt vigilias vsq; ad scām signuz matutinale ꝓtrahebat. Tūcq; cū ad laudandū deū frēs p̄dicatores in chorū iā accessisse putaret ipa cedebat ad aliq̄liter q̄escendū dicēs. Ecce dñe germani mei ⁊ serui tui vsq; nūc dormierūt. Modo ꝟo surrexerūt ad te laudandū Tu sua eos ⁊ ego parūper quiescam. Post ꝟo diuturnā exercitationē in spūali vita frequētāsq; xpi visitatiōes: itez apparens ei indixit: vt ex ꝓcederet: primorūq; saluti ꝟbo intēderet: ac exēplo p̄misitq; i cūctis p illā ad aiaz salutē gerendis suū sibi supernū p̄sidiū exhibiturū. Qđ ita fuisse vt patebit i sequētib⁹ rei exitus declarauit. ¶ Septima ꝟtus sācte katherine ō⁹ pseuerātia: vt em̄ ait Hiero. ad lucianū heremitā. Cepisse multoz ē: ad calcem ꝟo peruenisse paucoz. Katherina ꝟo nō solū pseuerauit. Sz de ꝟtute in ꝟtutē pcessit: de q̄ tria inter cetera refert digna laude Pius pontifex maxim⁹ vbi supra. Primū qđ respicit sanctitatis ei⁹ initiū. Ait em̄. Virgo katherina ex ciuitate senēsi oriūda mediocrib⁹ orta parētib⁹ pus deo sese dedicauit q̄ deū posset p etatē cognoscere. Scām est qđ inspicit vite ei⁹ pgressū. Inq̄t itaq; sic. Nullū ab ea ꝟbum nō religiosū non sanctū excidit. Qis sermo eius de moribus fuit: de religione de pietate: de ꝓtēptu mundi: de amore dei ⁊ p̄simi: de celesti patria. Tertiū referr̄ ad eius vite terminū. de quo sic ꝓtulit. Anno etatis sue tertio circiter ac trigesimo i vrbe Roma diē suū clausit: de cuius anime i celū assumptione ⁊ gloriosa receptiōe: stupēde ⁊ admirabiles reuelationes facte reperiunt̄.

Qualit̄ de⁹ sublimauit beatā katherinā septē gratiosis ⁊ admirandis prerogatiuis. Caplm. iii.

Certiū mysteriū ꝓtemplāduz de excellētia ⁊ sāctitate beate katherine ō⁹ sublimitati Sublimauit nempe de⁹ hāc mulierē benedictā septē gratijs ⁊ p̄rogatiuis admirandis.

¶ Prima fuit mentalis illustratio.
¶ Scdo pphetica infusio.
¶ Tertia cōsolabilis visio.
¶ Quarta suauis cibatio.
¶ Quinta miraculosa cozuscatio.
¶ Sexta felix reuelatio.
¶ Septima solēnis canonizatio.

¶ Prima gratia siue prerogatiua katherine q̄ sublimata ē a deo ō⁹ mentalis illustratio. Illustrauit de⁹ illi⁹ itellectū luce sapiētie ⁊ doctrine ita vt ō ipa Pius pōtifex vbi supra ita referat Nemo ad eam accessit qui nō doctior melioriq; abierit. Doctrina ei⁹ infusa nō acq̄sita fuit: prius magistra visa ē q̄ discipula. Quippe q̄ sacrarū l̄rar̄ pfessorib⁹ ipisq; magnaz ecclīaz epis difficillimas ō diuinitate q̄stiones pponētib⁹ prudētissime respōdit ⁊ adeo satisfecit: vt tanq̄ agnos mansuefactos remiserit. Quos tanq̄ lupos: ac leones ferociētes acceperat. Quoz nō nulli diuinā in ꝟgine sapiētiā admirati. Distributis mox inter xpi pauperes q̄ possidebāt substantijs accepta dñi cruce vitā deinde euangelicam egerūt. ¶ Scda gra fuit pphetica infusio Et de hac Pius papa inq̄t. Fuit in ea spūs pphetie ⁊ multa p̄dixit anteq; fierent ⁊ occultissima reuelauit. hec ille. In legēda ꝟo ipius multa scripta sūt ex q̄bus aliqua enarremus. Fuit in ciuitate senensi: q̄dam nobilis miles dictus dñs Nicola⁹ de sarracenis q̄ cū al's in multis locis fuisset in armis: ⁊ tandē ad suā ciuitatē Senarū redijsset a sua vxore monebat vt loqueretur cū katherina. Qđ cū ille facere ꝓtemptasset vxor katherine illū vt p eo oraret deuotissime cōmēdauit Quadā itaq; nocte katheria militi in somnis apparuit: eumq; monuit: vt si saluari cuperet vxoris monitis assentiret. Qui euigilans visionē vxori retulit: ⁊ inde ad katherinā se ꝓtulit: cui⁹ colloquio ⁊ sancta p̄sentia cōpunctus fm ꝟginis ꝓsiliū ad ꝓfitendū sua peccata

ꝓcessit Quo facto ad katherinā redijt asserens se cōfessū sua peccata sacerdoti. Interrogatus ab ea an oīa retulisset: cum ille affirmaret ꝙ sic: vocato ad partē peccatū quoddam enorme ab eo dimissū in cōfessione: qđ in apulia secrete cōmiserat distincte narrauit. Qđ ille admirans ⁊ peccatū illud ꝓfessus fuit ⁊ katherinā deuotione singularissima coluit. Cū frater thomas de fonte ꝑmus katherine cōfessor ⁊ frater georgij pergerent ad monasteriū sancte agnetis de mōte poltiano: in itinere capti fuerint a q̄busdā latrūculis: deductiq; fuerunt ad latebrosa nemoro vt ibi occiderent. Tūc frater thomas cū lachrymis dicē cepit. O filia katherina tuis orationib⁹ succurre nobis in hāc tā crudeli periculo Quib⁹ ꝝbis ꝓlatis latrūculi taliter sūt imutati: ꝙ nō modo vitā ⁊ cūcta q̄ illis abstulerāt restituerūt: ⁊ ita ad monasteriū quo ibant incolumes ꝓcesserūt. Cū aūt postmodum Senas redijssent cōperūt ꝑdict⁹ frater thomas: ꝙ in illo pūcto in q̄ inuocauerat katherinā: ipa socie dixit: pater me⁹ me vocat: ⁊ scio ꝙ magna necessitas cū vrget: ⁊ hāc dicēs ad locū orationis accessit. Ex cui⁹ ꝝtute credit latrūculoꝝ illoꝝ fuisse mentē mutataz. ꝓdixit futuꝝ scisma post mortē gregorij vndecimi: ⁊ alia plurima ꝑnunciauit: q̄ videre poteris i legēda. ¶ Tertia gratia q̄ katherina sublimata fuit ꝺr ꝓsolabilis visio. Supnaturalib⁹ quipe visionib⁹ a dño meruit ꝓsolari: q̄ vt in plurib⁹ sibi fiebāt: in raptu ⁊ extasi mētis: de quo sic refert ꝓdius. Rapiebaſ sepe a spū ⁊ in aere suspēsa: diuinis ꝓtēplationib⁹ pascebaſ: adeo extra se acta vt expūcta ꝓcussaq; nihil omnino sentiret. hec ille. Obmissis ꝝo multis vsionib⁹ ei⁹: eā vnaz referā: ꝑ q̄ inter minores ⁊ ꝑdicatores ꝓtentio videſ exorta. Cū katherina eēt in ciuitate pisana: ⁊ q̄daz mane in eccl̄ia sācte christine cōicasset: ac iuxta altare rapta maneret in spū: postq; diu sic stetera: vidit xp̄m cruci affixū magno sup se cuz lumine descendentē: radiosq; sanguineos ex suis q̄nq; sacratissimis cicatrib⁹ eminentem. Cūq; tūc videntib⁹ plurib⁹ vtriusq; sexus ipam expectantib⁹: ꝝgo se erigeret: ⁊ sup genua sua stans facie rutilāte brachia eleuasset ac man⁹: oraret q; ne cicatrices in corpe suo apparerēt exterius tūc ex radijs sanguinib⁹ in solarib⁹ imutatis a cicatricib⁹ crucifixi ꝓcedentib⁹ ⁊ ad manus pedes ⁊ ad cor illi⁹ ꝓuenientib⁹ valde intrinsecus dolor sensibilis in dictis ꝓtibus corpis est relictus. Ex q̄ cū corpus ei⁹ diu sic staret rigidum ⁊ oculis clausis tandē cecidit ac si fuisset letaliter vulneratū. ꝓdost modicū ad se reducta tanta dolore ꝓcutiebaſ: vt a cūctis putaret in breui morītura. Dominica ꝝo sequēti ibi cōmunicans a dolore extitit liberata. Ex visione ꝓtecta in plerisq; locis nōnulli sanctā katherinam suscipientē stigmata a xp̄o depingi fecerunt: q̄ si ea intentiōe id egerint: vt ꝙ visibilia inuisibilia cognoscāt: ⁊ ꝙ picturā illā visibilē dolor ei⁹ inuisibilis lz sensibilis designet: forte nō obstāte errore inde sequente: q̄ credi posset stigmata eā visibilia suscepisse tolerari vtiq; possent Sz si hec facta sūt: vt sic equipareſ beato francisco cui soli vsq; in ꝑsens singulari mō stigmata diuinit⁹ sūt impressa vtiq; reꝓbēsibile est. Nā vt dixi in ꝑmone de sacris stigmatib⁹ beati francisci. Inter miracula grādia nre fidei fūdāmenta cōsignatio suprema obtinet gradū. Fuerūt q̄pe stigmata ⁊ visibiliter ⁊ sensibiliter a xp̄o sibi ipressa. Tulit illa duob⁹ annis cōtinuis: ⁊ in vita ⁊ in morte etiaz a viris sanctis ⁊ grauissimis visa ⁊ tacta. Sūmi pōtifices Gregoriꝰ nonus. Alexāder q̄rtus. Benedictꝰ. Nicolaus: et alij illa approbātes fatenſ singuli miraculo in frācisci pedib⁹ manibus ⁊ latere fuisse depicta: ab eo artifice sapiētissimo q̄ creauit celum et terram. Quid ꝝo de cetero sit facturus cui⁹ archana: nisi ipo reuelante pscrutari nequim⁹ ipe nouit Unū scio ⁊ q̄dem absq; vllo errore: ꝙ frāciscus vsq; ad ꝑsens electus fuit a dño iesu xp̄o vt in corpore ꝓprio vexillū crucis biēnio anteq; spiritū redderet celo deferret. Non derogēt ista dignitati beate katherine: nec alterius sācti. Ego peccator q̄ hunc ꝑmonē cōfeci sanctā ipam devotione q̄ possum ⁊ colo ⁊ veneror. Eramq; rome Anno dñi. M.cccc.lxj. Anno tertio ꝑdij pōtificis maximi. Quādo pontifex p̄fatus spū sancto volente sanctā katherinā solenni celebritate canonizauit. Nulla tunc a referentib⁹ ⁊ vita ⁊ miracula katherine de stigmatib⁹ facta est mētio. Nulla pictura cū stigmatib⁹ fuit delata Nulla insup in bulla quam superius frequēter allegauim⁹ de stigmatib⁹ mētio habita ē. Ego insup ea die canonizationis sermonē ad populū habui: post prandiū in ecclesia minerue ordinis p̄dicatoꝝ. Inspexi legi ⁊ q̄dem sepi⁹ oīa que scripta crāt de laudibus huius sancte: nil aliud inuenire potui: nisi qđ superi⁹ expressum est ō illo dolore quē tulit absq; signis in suo extacito raptu. Et si noīe stigmatū dolorem illuz intelligi volum⁹: non tamē in illo ꝓtunc ſ ⁊ includunt cōditiones miraculose stigmatū beati frācisci. Igit cuz de⁹ nō egeat nostro mēdacio: ea ꝓferam⁹ de sanctis q̄ fm rei veritatē nō inuētionem hoiuz illis possūt accōmodari. Fuit katherina. vt pateat ex dictis: ⁊ ex his q̄ sequētur amplissimis ꝓuilegijs ⁊ gratijs decorata. Sed stigmatū specie non fuit vt frāciscus insignita: Que si ad nos gloriosa rediret: dura increpati

one feriret illos q̄ sub specie pietatis mēdacijs vellent suā gl̄iam ampliare. Ora tñ p̄es meos p̄dicatores ⁊ minores ne populos scādalizent. Quibus tam multa mira de sanctis se offerūt ⁊ p̄cipue de katherina vt mēdacia: ⁊ ppter se ipsa ⁊ ppter veritatis abundantiā deserere ⁊ detestari coganť. ¶ Quarta gratia beate katherine ōr suauis cibatio: vsu nanq̄ ⁊ frequentia sacramenti tāta suauitate consolationeq̄ spūs repleta fuit vt asserat sic de illa ℘ius vbi supra. Inuēta'est aliquādo a die cinerū vsq̄ in pēthecosten ieiuniū ꝓduxisse: sola eucharistie cōmunione cōtenta per annos circiter octo minimo herbarū succore eoq̄ parū retento ⁊ cōmunione sacra sustentata est. Ad cibum quasi ad supplicium pergebat. Ad cōmunionē altaris: quasi ad celestes nuptias inuitata esset sūma cum alacritate ꝓficiscebať. hec ille. Tam efficax erat eius ad sacramētū illud ineffabile reuerētia: vt mēs Gregorij. xj. flecteret ad cōcedendū katherine q̄ posset eligere cōfessorem: qui eam absolueret ⁊ sibi eucharistiā ministraret: ⁊ cū altari viatico absq̄ alia licētia ad nutū katherine celebraret. ¶ Quinta gratia ⁊ p̄rogatiua singularis beate katherine fuit miraculosa corruscatio. Fecit illam deus in vita ⁊ morte multis clarere miraculis. Ex q̄bus aliqua explicabimus. In ciuitate Senarū q̄dam nobilis domina Alexia habitum ordinis de penitētia suasu katherine recepit: que illā coegit vt secū in domo sua cōmoraretur. Contigit autē ex charistia tunc illos ō domo p̄fate domine Alexie vesci panibus farine putride. Supueniēte tritico nouo consuluit alexia katherinaz: an certum residuū p̄fate farine p̄ȷciendū foret. Que nequaq̄ p̄ȷciendū asseruit: sed parari aquā iussit ⁊ farinā afferri. Intriuit ergo primo massam: et tandem panes de parua quātitate illi⁹ farine quouis etiaz expulso fetore tam celeriter ⁊ tot confecit: quot de q̄druplici aut quintuplici quātitate fere tot facti fuissent: cum stupore sororis Alexie ⁊ aliorum de domo. Cum aūt panes de clibano deportati fuissent. inuenti sunt adeo sapidissimi: vt omnino imutatio saporis ad miraculum pcederet. Et cum darctur de ip̄is panibus pauperib⁹ et fratrib⁹ atq̄ illos cōmederēt: omnib⁹ de domo suffecerunt diebus plurib⁹: etiam in archa multiplicati. De q̄bus aliqui a q̄pluribus sunt tā p reliquijs q̄ in argumentū miraculi reseruati Tempore etiā quo katherina fuit i vrbe: ⁊ ibi in regione colūne cum sua familia viueret ō mēdicitate ⁊ nihilomin⁹ aduenientes hospites recipiebat: ita vt cōtinuo quasi triginta p̄sone i domo sua comederēt Contigit semel q̄ die quodā deficiēte pane q̄ cū katherine fuisset renunciatū mādauit vt sic ad mēsaz se ponerent ⁊ modico pane q̄ ibi reperiebať inciperēt comestionē. Ipa vero ad orationem accessit. Quid plura? Edētib⁹ illis famelicis ⁊ ieiunis: panis ille modicus suffecit omnib⁹ abūdanter. Tātūq̄ etiā supfuit: vt ex illo plures elemosyne paupibus largirenť. Cū esset in ciuitate senarū: audiens quēdā domnū mattheū rectorē hospitalis misericordie sibi deuotissimū ex morbo pestilenti grauiter egrotare: accessit ad eū dixitq̄ cuz magno feruore¡Surgatis domie matthee surgat¡: q̄ nō est tempus in lecto quiescēdi¡: mox ad ei⁹ vocem febris ⁊ inguinis apostema p̄fatū pestiferum dimiserūt. Sanauit ⁊ multos alios pestiferos p cussos sua oratiōe fideli. Sicut fuerūt magister raymūdus ⁊ magister bartholome⁹ katherine cōfessores. Et ne singula cōplectamur: ita ō ipsa loquitur ℘ius. Magnū ⁊ sanctū erat i plebibus katherine nomen: vndiq̄ ad eā egroti et maligni vexati spiritibus deducebanť. Et multi curabanť languorib⁹ ⁊ febrib⁹ In xp̄i nomine iperabat ⁊ demones cogebat ab obsessis abire corporib⁹. ℘ropter quas res duob⁹ romanis pōtificib⁹ Gregorio. xj. ⁊ Urbano. vj. acceptissima fuit adeo vt legationib⁹ eorū fungeretur: multisq̄ ⁊ magnis spiritualibus gratijs ab eis donareť. hec ibi. Ubi adhuc interserit quedaz que nō nisi ꝓtute dei cooperāte p katherinam fieri potuissent. Ait eñ Bissidētes sūmo studio cōponebat: mlta extixit odia: ⁊ mortales inimicitias: p pace florētinoq̄ q̄ cum ecclesia dissidāt ⁊ interdicto supositi erāt ecclesiastico. Appenninū ⁊ alpes trāsire atq̄ vsq̄ in auinionem ad Gregoriū vndecimū p̄ficisci non dubitauit cū votū suū ipe Grego. de petēda vrbe roma i occulto factum: ⁊ soli sibi ac deo notū sese diuinitus cognouisse mōstrauit. ¶ Sexta gratia q̄ deus katherinaz sublimauit: dicit felix reuelatio Cū eñ i vrbe romana ipa post multa signorū experimēta erhortationes spūales aliaq̄ exercitia religiosa morientiū dñica die circa horā tertiam die. xxix. aplis. M. cccl xxx. migrasset ad patrē. Eadem die magister raymūdus vltimus eius ꝓfessor in ꝓuētu Januensi erat dispositione pisas deinde bononiā ad capitulū generale pgere: dep̄cabaturq̄ xp̄i matrē corazq̄ quadam imagine vt eū ptegeret a periculis Audiit quandā vocē audiuit dicentē sibi. Ne timeas q̄ ego sū hic p te: ego sum in celo p te. Ego te ptegā sis securus. Et hesitans p tunc vñ vox pdiret: tādez inuenit qualiter eadē hora katherina migrauerat: quenit tādē p̄fatus magister bononiaz vbi magister generalis canonice fuit electus: qō iam sibi Katherina indubitāter p̄dixerat: vt autez sequit ℘ius in bulla. Tactu

corporis eius post illius felicē transitū plerīq egroti salutem cōsecuti sunt adeo vt nōnullis saluti fuerit: ea tetigisse que sacrata katherine mēbra tetigere. ¶Postea vero ihesus ipa iam celo recepta vota supplicantiū benigne audiuit: et vt a sponso et domino suo xpo saluatore exaudirēt curauit. ¶Multi em ex diuersis egritudinib⁹ curati sunt: qui audita beate katherine glorioſiſſima fama eius patrocinīū suplices petiuere. Ille. ¶Placuit itaq; benigniſſimo deo sponse sue gloriam inumeris vt sic dicā vsq; in pſentē diē miraculis manifestare. ¶Septima katherine gratia et progatiua singularis est dicta solēnis canonizatio. Rome siq̄dez in basilica beati petri apostolorū pncipalis astāte populo et clero habitoq; sermone ab ipo pio pōtifice de vita et miraculis eius missarū solēnijs celebratis et cōsuetis cerimonijs rite peractis ad canonizationem sancte pcessit: sub his verbis. Ad honorē omnipotētis et eterni dei patris et filij et spūssancti: ad exaltationez fidei catholice et christiane religionis augmētū: auctoritate domini nostri ihu xpi et beatoz petri et pauli apostoloz eius ac nostra. Katherinā Senēsem illustris et indelibilis memorie vginem: cuius corpus i eccl̄ia pdicatorum que de minerua dicit hic rome iacet in celesti hierusalē inter beatorum virginum choros: quādo id sua virtus diuina suffragante gratia meruit: iam pridem fuisse receptā: et eterne glorie coronā donatā de fratrū nostrorū consilio declaramus eamq; tāq; sanctā publice priuatimq; colēdaz esse decernimus et diffinimus atq; in sanctarū catha lago vginū: quas romana venerat ecclesia religi et assc̄ribi mādamus. Statuētes festum eius singulis annis: prima mensis madij dominica die ab vniuersali ecclesia celebrandū esse. Sicq; deus in sanctis suis admirabilis katherinaz in vtraq; ecclesia triūphante. s. ac militāte sublimiter exaltauit. Quē depcemur: vt illius meritis interuenientib⁹: dignetur et nos ascribere beate vite. Qui sit benedictus in secula seculoz. Amen.

Sermo de sancto bernardino pdicatorū nostri temporis pncipe.

Dilect⁹ deo et hominibus: cuius memoria in benedictione est. Sapientis verba sūt ista originaliter Ecc̄i. xlv. ca. Et i epistola hodierne festiuitatis. Vellem hoc tēpore tāte eloquētie splendore fulgere vt non solum alterum demosthenem pncipem oratorum grecie: aut Ciceronem latinū me putarēt oēs astantes: sed angelum crederent de celo missum vt fari possem eximias laudes illius sāct̄i bernardini qui sua pdicatione nomē glorioſuz ihu xpi mirabiliter exaltauit. Ipe quippe alter paulus et vas electionis xpianam religionez sua doctrina reformauit. Ipe italie populos q abrupta vitiorū deuiantes ad semitā virtutum et iusticie reduxit. Ipe denicq; religionē sacram minorū numero et sanctitate adauxit. Merito itaq; in eius solēnitate pconia pdicationis eius enarrare debemus Ob illā nanq; deo et hominibus dilectus est et memoria eius benedicta i sempiternū manebit De qua in presenti sermone tres excellētias ponimus declarandas.

¶Prima dicit cōmendationis.

¶Scōa conditionis.

¶Tertia honorationis.

Qz cōmendat pdicatio sāct̄i bernardini ppter humilitatem: charitatem: et patientiam. Capl'm. i.

Prima excellentia pdicatiōis sāct̄i bernardini oz cōmēdatiōis Sua q̄pe pdicatio satis est cōmēdanda. Et maxime ppter tria.

¶Primo ppter humilitatē.

¶Scōo ppter charitatem.

¶Tertio ppter patientiā.

¶Primo cōmendat pdicatio sancti bernardini ppter humilitatē. Non em pdicauit presumptuose aut supbe se ingerens sed missus. Officium nanq; pdicatorum officium est angelorum: quia sicut angeli annūciant diuina: ita et pdicatores de q̄bus Dauid in ps̄ ait. Annūciauerūt opera dei. Angeli autē non ex se veniūt: sed vt dicit apostol⁹ ad Heb̄. j. ca. In ministeriū missi sūt. Sic et pdicatores. Quomodo pdicabūt ait apostol⁹ ad Roma. x. Nisi mittant. Qui aūt Esaias non vocatus se obtulit ad pdicandum cū dixit. Ecce ego: mitte me. Esa. vj. ca. Et cōtra cum Hieremias mitteret a deo se excusauit dicēs. A a a dñe deus. Ecce nescio loqui. Hieremie. j. ca. Et si diuersa vox extra pdijt: non tamen a diuerso fonte dilectiōis emanauit. Duo quippe sunt pcepta charitatis vt ait Gregor⁹. Amor scilicet dei et primi. Per actiuā vitaz p desse primis cupiēs Esaias officiū pdicatiōis apetijt. Per cōtemplationē vo Hieremias sedule amori cōditoris inherere desiderās ne mitti ad pdicandū debeat cōtradicit. Vō laudabiliter vnus apetijt: hoc laudabiliter alter expauit. Iste ne tacite cōtemplatiōis lucrū loquendo perderet. Ille ne damna studiosi operis tacendo sentiret. Sed hoc in vtriscq; ē subtiliter intuendum quia et is q̄ recusauit plene nō resistit

ris qui mitti voluit ante se per altaris calculū purgatuz vidit. Et paulo supra Gregoriꝰ dicit Sicut toto desiderio occupationē fugere debemus: ita si desit q̄ predicet occupationis onus libenti necesse est animo subire. Hec oīa. viij. q.j.ca. In scripturis. Et quia difficile est ꝛ ea ꝛ videre se purgatū. Quia nemo scit vtruz odio vel amore dignꝰ sit vt dicit Eccs.ix.ca. Ideo nullus debet pſumere ex se ire ad predicanduz Sed expectare debet vt mittatur vel a deo vel ab ecclesia. vnde de Johanne baptista dicitur Johis.j.ca. Fuit homo missus a deo. Non tamen creditur alicui dicenti se missum a deo qui ab eccl̄a non ē missus nisi ꝓbet per miraculum sicut Moyses: extra de hereticis.ca. Cū ex iuncto. Et argumētū de cōse.di.ij.ca. Reuera Sic fuit missus Equiciꝰ cui apparuit in somnis angelus ꝛ eum ad p̄dicanduz misit. xxj.q.j.§. Hoc idem. Ab ecclesia autem mittitur quis vl ordinarie vt quilibet curatꝰ saltem quo ad subditos. Ad rectores enim ecclesie maxime pertinet predicare per se vel per alium subditis suis vnde primis rectoribus dixit christus. Marci vltl.ca. Euntes in mundū vniuersū predicate euangeliū omni creature. Et Gregoriꝰ dicit i pastorali. xliij. di.ca. Si rector Officium predicationis suscipit q̄squis ad sacerdotiuz accedit vt ante aduentum iudicis qui terribiliter sequitur ipe scilicet clamādo gradiatur. id est. p̄dicādo. Et loquitur Gregoriꝰ de curatis. Qui etiā figuraz inducit. Exodi. xxviij.ca. vbi dicitur: q̄ sacerdos ingrediens tabernaculum tintinnabulis ambiatur vt audiatur sonitus quando i greditur ꝛ nō moriatur. Quia vt exponit Gregorius dicto ca. Si rector. Irā contra se occulti iudicis exigit si sine p̄dicationis sonitu incedit Et sic moritur spiritualiter Unde inq̄t dñs Ezechieli ꝓphete. xviij.c. Fili hominis speculatorem dedi te domui israel. Si dicente me ad impiū morte morieris tu nō annūciaueris ipse i iniquitate sua morietur. Sanguinē vero eius de manu tua requiram. Confirmat idez Nicolaus papa. xliij. di. Dispensatio inquit celestis seminis nobis iniūcta est. ve si non sparserimꝰ: ve si tacuerimus. Uel ab ecclesia mittitur quis ad p̄dicandum ex priuilegio vt predicatores ꝛ mínores: Augustinēses carmelite: ꝛ fuite saltē in ecclesijs suis. In alijs ecclesijs non nisi vocati. Et hi etiam debent mitti a prelatis suis. De quibus fit mentio in clemētina: dudū: de sepulturis. Qui autem vocatus seu missus ad hoc pertinaciter recusat: ab ecclesia ꝛ deo contemnitur Quod figuratum fuit in eo qui nolebat ducere vxorem fratris mortui: ꝛ ꝓpterea discalciabat vno pede vt exponit Augusꝰ. viij.q.j.c. Olim

Hunc inquit euāgelij quisq̄ predicator ita debet in ecclesia predicare siue laborare vt defuncto fratri. id ē. christo suscitet sanctum q̄ pro nobis mortuus est. Et quod suscitatuz fuerit eius nomē accipiat. Ut igitur ad sanctum bernardinum cōuertamus sermonem. Ipe sicut experientia facti manifestauit a deo electus ꝛ a prelatis ordinis per obedientiam astrictus officium predicandi suscepit. Natus eñ in ciuitate massa prouincie thuscie ex honestissimis parentibꝰ patre videlicet tollo ꝛ matre niera nobilibus senensibus ante completuz septenniū vtroq̄ parente orbatus remansit sub cura ꝛ regimine cuiusdā venerabilis domie sororis matris eiꝰ cui nomē erat diana: que puerulū induxit ad ꝟginis glorioſe precipuā deuotionē. Et operā dedit vt litteris vacaret ac moribꝰ bonis. Creuit autem de virtute in ꝟtutez honestus affabilis ꝛ pauperibꝰ liberalissimus. tāta q̄ fuit in eo aptitudo ingenij ꝛ subtilitas itellectus q̄ ante cōpletū annum quintūdecimū in grāmatica logica ꝛ morali phia sat mediocriter fuit instructꝰ. Indeq̄ cepit lectionē iuris canonici frequētare. Erat q̄ vita eius ita munda vt omnibꝰ alijs cederet in exempluz. Nam vt retulit mihi quidam vir fidedignus cancellarius dominj senēsis nomine leonardus qui consocius eius fuerat in scholis in etate illa adolescentie ad maluz prona. Nullus audebat cozā bernardino ꝟbuz turpe aut lasciuū proferre. Quinimo si quādo q̄ alij adolescentuli ꝛ scholares absente bernardino aliqua inter se verba ociosa referrent si vidissent ex post bernardinū aduenientē mox alter alteri loquebatur. Taceamus inquit quia bernardinus venit. Quid plura. Anno etatis sue decimooctauo Duz pestis truculētissima seuiret quasi i tota italia. In hospitali magno senē si iacebat multitudo egrotantiuz ex peste ꝛ vix erat qui illis ministraret. Nam ꝛ famuli oīes pro maiori pte ꝛ aromatarij in illo hospitali cōmorantes ꝛ capellani ꝛ alij plurimi peste pculsi obierant. Erat illis temporibus rector hospitalis q̄dam vir deuotus ꝛ probus domin Johānes de gēnaronibꝰ qui videns sibi humanū deesse auxiliū ad ꝟginem pissimam se cōuertit illam deprecans vt tam extreme infirmoruz necessitati succurreret. O felix adolescētia bernardini. O ardētissima charitas cordis eiꝰ. O pietas omnibus posteris p̄dicanda Mox vt bernardinus audiuit que de infirmis patientibus dicebantur monuit cꝓplures iuuenes ꝛ vna cū illis ad hospitale se contulit. Nec timuit mori. Nec horruit pestē. Neq̄ labores refugit Dā sit ibi q̄ttuor mensibus die noctuq̄ ministrans egrotis ꝓpter deum. Exinde cum pestis cessas-

set repetijt domũ ⁊ quattuor mensib⁹ egrotans quasi semp in lectulo iacuit. Adepta vero bona valitudine sensit q̄ q̄dã domina bartholomea soror patris eius ceca ⁊ surda ⁊ in lectulo valitudinaria neminez habebat qui illam iuuaret. Vor ad illaz se contulit eiq̄ p plures menses vsq̄ ad mortẽ obsequiosissime ministrauit nulla fract⁹ nausea nulloq̄ labore turbat⁹. Vortua illa a deo inspiratus relicto seculo ⁊ omnib⁹ suis bonis paupibus erogatis habitũ religionis minorũ deuotus accepit in die natiuitatis ỽginis gloriose qua etiã die natus fuerat ex vtero matris Anno etatis sue. xx. ante altare mai⁹ sancti francisci de senis. Quẽ habitũ sibi dedit frater Jobes ristorij vir sanctus ⁊ in dei fuitio ꝓbatus. Inde ad locũ de colũbaria de voluntate ꝑlator se contulit vbi in oñi deuotione ⁊ perfectione ⁊ obseruãtia regule suũ nouiciatuz expleuit. Facta vero ꝓfessione in die scilicet natiuitat ỽginis oratioi ⁊ studio litteraz se dedit. Et cum factus esset sacerdos primã missam i die natiuitatis ỽginis celebrauit. Qua etiam die mãdato acccepto a generali ministro de penitentia ꝑdicanda: primũ sermonẽ ad populũ habuit. ¶ Secũdo cõmẽdatur ꝑdicatio sancti bernardini ꝓper charitatẽ ꝓdicauit em̃ ad honorẽ dei ⁊ salutẽ animaz. Iste em̃ debet esse finis ꝑdicatorũ verbi dei. Vaz qui propter cupiditatẽ predicant vel vanitatez ⁊ gloriã mundi figurãtur per balaam. De quibus dicit Petrus in .ij. epistola. Secuti sũt viã balaã ex bosor qui mercedem iniquitatis amauit: correptionem vero habuit sue vesanie: subiugale mutũ Super quibus verbis dicit Beda. ij. q. vij. ca: secuti. Q̄ multi catholicorũ intantũ amant mercedem iniquitatis vt etiam docti ab indoctis: clerici a laicis merito redarguant. Qui iure cõparantur prophete qui verbis asine contra naturam loquentis corripitur: nec tamen a ꝓposito primi operis retardatur. hec ille. Quis tamen ꝑdicatores non debeant ꝑdicare principaliter ꝓpter tẽporalia habẽda. Alias tãq̄ vẽditores boũ de tẽplo eiciuntur. Debet tamen populus subministrare eis necessaria iuxta illõ. j. ad Cor. ix. ca. Non alligabis os bouis triturãtis. vñ Hieronym⁹. xvj. q. j. ca. penultimo ait. Apostolicis viris ⁊ euãgelizãtib⁹ i necessarijs vsibus nolle tribuere seipm condemnare ẽ. Et Augustin⁹ in libro de baptismo paruulorz Nõ est venale euangeliũ vt ꝓ tẽporalib⁹ ꝑdicetur Qui em̃ sic vendunt magnã rem vili vendunt. Accipiant ergo ꝑdicatores sustentationẽ necessitatis a populo: mercedẽ dispensatiõis a deo. Non em̃ a populo redditur quasi merces illis q̄ sibi in charitate euangelij seruiunt: ꝑ tanq̄ stipendiũ datur quo vt possint laborare pascant. Hec ille. Et paulus. j. ad Cor. ix. ca. Quis militat suis stipendijs vnq̄. Et itez. Si nos vobis spũalia seminam⁹ non magnũ est si nos carnalia vestra metam⁹. Et iterũ. Bñs ordinauit his qui euangeliũ annũciant ɔ euangelio viuere. Dixi hec oia ꝓpter indiscretionẽ quorũdaz populorz qui vellent ꝑdicatores viuere ɔ aere vel vento. Nolo tñ excusare ꝑdicatores cupidos ⁊ auaros ambitiosos honorũ ⁊ dignitatũ Qui imitari debent sanctũ bernardinũ rerũ tẽporaliuz contemptorẽ. Nam ⁊ ter vocatus ad episcopalez dignitatẽ minime acquieuit. Diuitias non congregauit dicens cum paulo Actl. xx. ca. Argentũ aut aurũ aut vestẽ nullius vestrum concupiui. Et Iz in oñi vita sua ver⁹ fuerit pauptatis amator discipulusq̄ ⁊ filius beati francisci. Tamẽ illud est de ipo notabile iter cetera quod mediolani ostendit exemplũ charitatis necnõ ⁊ contẽptus pecunie. Dum em̃ ibi populo diebus plurib⁹ ꝑdicasset: illustrissim⁹ dux eiusdẽ vrbis philippus eidẽ per fidelẽ nuncium multã auri copiã in elemosynã misit. Nuncius itaq̄ auri pondere reuerẽter assumpto ad cõuentũ fratrum festinanter accessit. Et ꝓgens ad cellã sancti bernardini aurũ sibi ex parte domini ducis benigne ⁊ reuerẽtissime ꝑsentauit. Ipe ỽo vir dei hilari vultu gratulãtiq̄ animo predictũ aureũ munus ⁊ si in proprios vsus accipere recusaret: charitatis tamen zelo in redẽptionem captiuorũ ⁊ pauperũ vsus misericorditer exhibere decreuit. Accersito igit quodaz probo venerandoq̄ ciue socioq̄ vocato sũpta q̄ ab ipo ciue pecunia ad carceres clam ⁊ incũctanter accessit ⁊ q̄plurimos inde captiuos redemit reliquãq̄ ptez paupib⁹ cũ magna animi hilaritate distribuit. Sciẽs aũt illustrissim⁹ ille dux q̄ facta fuerãt sanctũ bernardinũ mirabiliter cõmẽdauit. ¶ Tertio cõmendat ꝑdicatio sancti bernardini ꝓpter patientiã. fuit em̃ patientissimus i laborib⁹ in infirmitatib⁹ ⁊ i ꝓsecutionibus. Et vt de persecutionib⁹ loquar: accusatus fuit tanq̄ heretic⁹ ab emulis q̄busdã martino q̄nto. Qui eũ ad se venire ꝑcepit. Ante vero q̄ se cõtulisset ad vrbẽ sonabant vndiq̄ falsi rumores ɔ sancto barnardino. Dicebãt em̃ populi: veniet veniet ille hereticꝰ. Alij cõburet ille hereticꝰ ⁊ similia. Dũ ỽo vrbẽ intrauit ostẽdebatur digito ⁊ vnus alteri cachinando dicebat. hicb ẽ ille Ipe ỽo hec omnia ꝓ dei amore equanimiter tolerabat. Et tandẽ veritate inspecta ⁊ cõperto clarissime q̄ non solũ catholic⁹ foret sed etiam fidei catholice dignissim⁹ preco a pontifice gratiose visus est ⁊ auditus ⁊ cuz ei⁹ benedictione predicare cepit in vrbe. Tantam

ꝯo gratiam deus ori eius ⁊ verbis infudit: vt omnis populus confluere ad eum audiendum ac si fuisset angelus dei ⁊ quāto prius nomē ei⁹ videbatur omnibus odiosum: tanto postea cūctis vtriusq; sexus factum est venerabile. ℙpe dicauit sic multo tēpore cum incredibili animarum fructu: qui etiam perdurat vsq; ad tempora nostra. ℙassus est ⁊ alias pſecutiões: eo q; semper virtutes persequitur inuidia. A nōnullis emulis dicebaꝯ litterarum ignarus cum tamen i scripturis diuinis foret eruditissim⁹. Alij ꝯo quadraginta sermones dūtaxat eum scire asseuerabāt. ℙlericq; vero curiosi ⁊ vana eloquētia tumidi ignauū ineptum ⁊ impolitum fatebātur. Qui tamen in hoc dicendi genere ⁊ in his que predicari debent pro salute populorum irreprehēsibilis erat. Sed hoc nō videri debet mirum q; sibi homines flagitiosi detraherēt: cuz semper fuerit hominū malorum consuetudo sanam doctrinaz spernere ⁊ detestari. Unde Lactantius libro. v. diuinarū institutionū de Cypriano sic refert. Unus precipuus ⁊ clarus extitit cyprianus: qui magnaz sibi gloriam ex artis oratorie pfessione quesierat ⁊ ad modū multa conscripsit in suo genere miranda Erat enim ingenio facili copioso suaui ⁊ que ꝑmonis maxima est virtus aperto: vt discernere nequeas vtrum ne ornatior in loquendo an facilior in explicando an potentior in persuadendo quisq; fuerit. Hic tamen placere vltra verba sacramētum ignorantib⁹ non potest: quoniam mystica sūt que locutus est ⁊ ad id preparata vt a solis fidelibus audiantur. Benicq; a doctis huius seculi quibus forte scripta eius inotuerunt deriderī solet. Audiui ego quendam hominē disertum sane qui euz imutata vna littera cyprianū vocaret quasi qui elegans ingenium ⁊ meliorib⁹ rebus aptuz ad aniles fabulas contulisset Hec ille. De beato hieronymo quid referemus qui lumen splendidissimū ecclesie fuit: ⁊ tamen dentes malignorum non euasit Et vt ipe ad nepotianum scribit ℙer infamiā ⁊ bonam famaz christi miles graditur. Nec laude extollit: nec vituperatione frāgitur. ℙer diem sol non vrit euz neq; luna per noctem. Impleuit ista sanct⁹ bernardinus: qui dum falso sibi multa obijcerētur: ⁊ quādoq; contumelioſe dicerentur in faciem: nunq; vultus hilaritatem mutauit: nunq; verbum protulit iracundie. Sz in omnibus benedicebat deum Sicut accepti ab his qui secū familiariter conuersati sunt.

De fufficientia ⁊ prudētia atq; stupēda efficacia predicationis fancti Bernardini. Capl'm. II.

Secunda excellētia predicatiōis sancti bernardini dicitur conditiōis. Habuit ꝗdem sua ꝑdicatio tres singulares conditiones.

¶ ℙrima dr sufficientia.
¶ Scda prudentia.
¶ Tertia efficatia.

¶ ℙrima conditio fuit sufficientia. Tria enim requiruntur in predicante: vt populum inducat ad bene beateq; viuendum: ſm Augustinū iiij. libro de doctrina christiana. ℙrimū est vt doceat. Secunduz vt delectet. Tertium vt flectat ⁊ moueat. Et cum quis ista facit industria artis rhetorice ad honorem dei ⁊ salutē animarum bene est et laudabile ſm eundem Augustinum. Sed cum spirituſſanctus vtitur lingua ꝑdicatoris vt instrumento ad ista efficiendum. ſicut fuit in apostolis qui imperiti erant. Tunc opus illud est gratia gratisdata: que dicit gratia sermonis ⁊ lingua angelorum. Et sermo sapientie dicitur in locutione de diuinis Sermo scientie de humanis: vt de moribus et vitijs et vtutib⁹: ⁊ huiusmodi. ſm Tho. xxij. q. clxxiij ℙerfectius autez ista operatur gratia q̄ natura vel ars. Sed aliquando aptitudine naturali in predicatore existēte ⁊ arte rhetorice adiūcta: aliquando etiam spirituſſanctus operatur plenius istud scilicet inductionem auditorum ad faciendum que predicat. Hominis ergo est se preparare scilicet vt bene dicat. Deum autē dirigere linguam. Et vt dicit Augustinus in ꝑfato libro de doctrina christiana. Sapientia ſine eloquentia parum profuit quo ad populos Eloquentia ſine sapientia multum nocuit. Est enim vt gladius in manu furiosi. Sapiētia cuz eloquentia multum iuuat ⁊ operatur. Sanct⁹ bernardinus ꝑdicādo docebat: quia ipe vere doctus erat vt etiaz patet in sermonibus quos compilauit. Delectabat etiam auditores: adeo vt vniuersaliter oēs verbis suis reuocillarētur tanq; si sumerent sapientissimū cibum. Flectebat insuper ⁊ mouebat hominū affectus: vt ostendemus in tertia conditiōe. Quare ipe sufficientissime docuit ⁊ ꝑdicauit. ¶ Secunda cōditio predicationis sancti bernardini dicit prudentia. Fuit enim prudentissimus ad euitāduz omnia illa: a quibus predicatores verbi diuini (debent abstinere: que sunt.

¶ Falsitas.
¶ Adulatio.
¶ Jactantia.
¶ Scandalum.
¶ Contentio.
¶ Superfluitas.
¶ Leuitas.

¶ Indiscretio.

¶ Primo abstinere debent pdicatores a falsitate. Non enī sunt assumenda aliqua falsa pro quacūq; vtilitate que posset inde sequi: quia sic veritas fidei redderet suspecta. argumentū di. ix. ca. Si ad scripturas. Ideo Augustinus ait xxij. q. ij. ca. Primū. Ad salutē non debet quis peruenire opitulāte mēdacio. Et idem pertractans illud apostoli. j. ad Cor. xv. ca. Inuenimur falsi testes. Perhorrendū est inquit aliqd falsē de deo dicere: etiam si ad laudem eius pertinere videatur. Non enim minore sed maiore fortassis scelere in deo laudatur falsitas: q̄ vitupretur veritas. Et idem in libro de mendacio. Mendacium maxime pernicios̄um ē quod fit in his que ad religionem christianaz pertinent Ideo doctores tenent q̄ si quis nō ex lapsu lingue sed ex industria diceret mendaciū in predicando mortaliter peccaret nec excusaret si hoc faceret causa cōuertendi animas ad deuz: quia vt ait apostolus. Deus non eget nostro mēdacio Tempore meo inuenti sunt aliqui fingētes z pdicantes miracula falsa visiones excogitatas Prophetias determinatas Fm suum sensū et alia huiusmodi qui tamen euanuerunt in cogitationibus suis. Nōnulli vero vt ignorantibus sapientes apparerēt falsas allegationes ad suum ppositum induxerunt. Vnde dum q̄daz amicus meus predicaret neapoli inducere voluit ad robur z cōfirmationem cuiusdam sui dicti sententiā cōmentatoris qui tamen forte nec i aliquo cōmento dictum illud tāgebat: et dum falso allegasset cōmentatorem. j. de anima. iij. ō anima. ij. phisicorū. iij. metaphisice z huiusmodi. Tandem multiplicādo verba dixit. Et hoc idem cōfirmat cōmentator. j. ethicorū. iij. ethicorum. vij. ethicorū. qui tamen de ethicis nō se intromisit. Ille idem fecerat sibi quādaz cathedram doctorum z falso illos inducebat dicens. Et hoc refert Augustin⁹ libro. ij. ō ciuitate dei z. iij. de trinitate. z in Encheridion z huiusmodi. Ita q̄ apud imperitos videbat homo mirabilis: sed apud doctos ignarus z mēdacijs plenus. ¶ Secundo pdicatores abstinere debent ab adulatione ne scilicet laudet populū in quibus reprehensibilis est quod est pessimum. Vel etiam de tēporalibus magnificētijs nisi forte ꝫ scōm fiat tēperate vt melius ferant correctionē duram imediate sequendaz. Adulari enī peccatoribus est graue peccatum. vt patet. xlvj. dis. ca. Sunt nōnulli. Et clericus adulationi seruiens degradari debet. eadem di. ca. Cleric⁹. Et nihil est miserius eo q̄ adulationib⁹ delectatur vt dicit. lxxxiij. di. c. Nihil illo pastore. Et vtilius est peccantem seuere corrigere q̄ adulādo palpare. v. q. v. ca. Non omnis. Et vtilius est z melius p veritate pati suppliciū: q̄ pro adulatiōe beneficiū. xj. q. iij. ca. Nemo. Et adulatio phibetur. C. Si quis aliquem testari phibuerit. Et est adulatio sermo prolatus vt placeat. ¶ Tertio debent pdicatores cauere a iactātia Sunt enī quidaz qui semper de se bene dicunt z alios contemnunt: de quibus Gregorius ait xlvj. di. ca. j. Habet hoc ppium doctrina arrogantiū vt nesciant humiliter docere q̄ sciunt. ¶ Quarto debēt predicatores cauere a scandalis prelatorum z aliorum maiorum vt non dicātur irrationabiliter eorum vitia: vnde sequitur q̄ nec illi emendantur nec populi pptereā edificant aut meliores fiunt. Et precipue caute agēdum cum loquunt predicatores de clericis: q̄z vt scribitur extra de imunitate ecclesiarum. ca. Clericis. Clericis laicos infestos opido. id est valde. Fm glosam tradit antiquitas. Idem. ij. q. vij. ca. Laicos. z ca. Laici ¶ Quinto debēt pdicatores prudentes cauere a cōtentionib⁹ cū alijs pdicatoribus. vnde apostol⁹. j. ad Timotheum. iij. ca. ait. Noli pretendere verbis: ad nil enim vtile est nisi ad subuersionē audientium. Nec ex hoc q̄ alius habeat maiorem cōcursuz qui sit etiā minus sciens predicator indignationem ostēdat. Naz et christus indignatus non fuit q̄ aliquādo Johānes baptista fuerit i maiori opinione populi q̄ ipe. Si autem audit aliū predicatorem dicere aliqua que non sūt reprobata nec contra fidem vel bonos mores sed dubia: q̄ quis ipe nō sit illius opinionis sufficit sibi dicere opinionē suam cuz suis rationibus et non impugnet alium odiose: quia hoc est intrare contētiones z scnndalizare populos. Si etiam audit predicatorem alium dixisse contra fidem z bonos mores vl determinata per eccle siā non credat faciliter nisi audiat a fide dignis Et tunc corrigat cum fraternaliter vt retractet Quod si ille noluerit facere tunc publice predicandum contra ipsum. Si autem predicator ipse admonitus errauit debet patienter audire et se corrigē dictaq; sua erronea emendare. ¶ Sexto predicatores prudētes debent abstinere a superfluitate z nimia prolixitate: quia vt puerbio dicitur. Gaudent breuitate moderni. ff. qō met⁹ causa. l. j. Et. C. de appellationib⁹. l. Ampliorem. §. In refutatorijs. Et. C. de precibus imperatori offerendis. l. Simili. vnde Gregorius in omelia ait. Alimēta que minus sufficiunt auidius sumūtur. ¶ Septimo abstinere debēt predicatores a leuitate ne dicant verba ociosa z fabulas ad puocādum risum. Et si aliquādo opus est facere populū attentum cū aliqua mō desta facecia tēperate fiat z raro. Nō sit etiā le

nis predicator ad ferendam sentẽtiam de quolibet actu q̃ sit peccatum mortale. Et in oñib⁹ vtatur grauitate sicut bos lapsus qui fortiter figit pedem. ¶ Octauo abstinere debẽt p̃dicatores ab indiscretione. Nam q̃dam inter mulierculas de subtilitatib⁹ theologie p̃dicãt. Alij doctis ⁊ sapientib⁹ viris fabulas narrãt Nõnulli in p̃cipuis ⁊ maximis ihu xpi ⁊ ỹginis matris aliorũq̃ sanctorũ solẽnitatibus de ludo alee: de blasfemia de vsura ⁊ similibus predicant. Nihil de copiosa materia festiuitatem occurrente tangentes. Heu non possum non accusare quẽdam qui in die natiuitatis ihu christi in ciuitate neritonensi de sodomia totum sermonẽ cõtexuit: cum tamẽ miranda occurrant de natiuitate christi iocũda. ¶ Plericq̃ etiam dum cõtra vitia inuehũt oñi honestate demissa talia loquũtur ⁊ dicunt qualia etiam in ore leonũ turpissima viderẽt. Hi nolunt audire verba sãcti frãcisci qui sic i regula fratrũ minorum sanctissime retulit. Moneo quoq̃ ⁊ exhortor cosdem fratres meos in domino ihu christo vt in p̃dicatione quam faciunt sint examinata ⁊ casta eorũ eloquia ad vtilitatẽ ⁊ edificationẽ populi. Annũciãdo vitia ⁊ virtutes penã ⁊ gloriã cũ breuitate sermonis In omnib⁹ predictis prudentissimus fuit p̃ ceteris predicatoribus horum temporum dux ille verbi sanctus Bernardin⁹ Nã semp recte incessit p̃dicauitq̃ veritatem sine falsitate: sine fictionibus: sine adulatione cum honore ⁊ reuerentia p̃latorum et totius cleri cum humilitate in ỹbis factis: cum patientia ad cõtentiones vitandas cũ mẽsura ⁊ modo: cũ grauitate ⁊ discretiõe multa adeo q̃ exceptis emulis eius sermo gratus dulcis ⁊ delectabilis fuit omnib⁹ doctis pariter ⁊ indoctis viris ⁊ mulieribus cunctisq̃ generib⁹ hominũ: put omnis italia clare firmtterq̃ testatur. ¶ Tertia conditio p̃dicationis sancti bernardini dicitur efficacia. ¶ Predicauit eñ cum admirabili animarũ fructu adeo q̃ oẽs italie ciuitates ⁊ maiores ⁊ mediocres ⁊ minores p̃ maiore parte sua doctrina reduxit ad christũ. Jp̃e peccatores conuertit. Jp̃e vsuras extinxit. Jp̃e multos habitum religionis induit. Jp̃e fratres de obseruãtia loca et monasteria cõstrui fecit. Jp̃e discordantes ad pacẽ reduxit. Jpse ad festa colenda populos traxit. Jp̃e denicq̃ cunctos mares ac mulieres vt deũ timerẽt amarẽt allexit. Testãtur hec oñia p̃clarissime inclitecq̃ italie vrbes. Roma. sena. perusia. florentia. bononia. ferraria. venetia. padua. verona. vincentia. brixia. mediolanum. ianua. ⁊ alie q̃plures. In q̃b⁹ ita efficaciter seminauit ỹba vite vt vsq̃ in p̃sentẽ diẽ adhuc gustẽt fructus p̃dicationũ suarum

Quinimo ⁊ si qui post ipm in officio p̃dicandi clari sunt habiti vt frẽs Johes de capistrano. Jacob⁹ de marchia. Matthe⁹ de sicilia. Antonius de botonto. Andreas de sancto geminio. Johes de prato. Jacob⁹ de donzellis de bononia. Herculan⁹ de perusio. Frãciscus ō treuio Siluester de senis. Antoni⁹ de arimino. Michael de mediolano. Bartholomeus de ayano Antonius de vercellis. Seraphin⁹ de gaieta. Cherubinus de spoleto. Frãciscus de spoleto. Hieronym⁹ de florẽtia. Dominic⁹ de goneſſa. Jacob⁹ de gallio. omnes frẽs minores in ỹ genere dicẽdi famosissimi ⁊ quicunq̃ alij etiaz de alijs ordinib⁹ mendicantiũ p̃ maiori pte conati sunt imitari modũ ⁊ regulã atq̃ stilum ipius sancti bernardini. Adhuc ⁊ multi ex his sermones illi⁹: populis p̃nũciarũt qui fruct⁹ vberrimos p̃duxerũt Ego etiã q̃ de bernardino ⁊ si i cõposite tñ nõ sine deuotiõe p̃cipua ista refero oẽm italiam lustrã p̃dicaui q̃ ãdraginta annis euangeliũ ihu xpi: bernardinũ habui i stilo p̃nũciãdi necnõ scribẽdi ptem ⁊ p̃ceptorem. Et lz illũ nõ viderim legi tñ ỹmones amenissimos quos cõpilauit. ¶ Predicaui ⁊ illos quãdoq̃ lz postmodũ alias ego ꝓfecerim. Ad vtiq̃ nõ ex p̃sumptione sed charitate ac necessitate temporũ volui tẽptare. Nam ⁊ p̃pter studia humanitatis quibus iam completa est oñis italia ⁊ p̃pter virorum doctissimorũ in qualibet facultate copiam ac etiã p̃pter subtilitatem populorũ qui quodãmodo p̃pter multarũ p̃dicationum frequentiã effecti sunt curiosi: consulte visum ẽ mihi agere vt sermones illos ꝓtexerem. Quare vt partem istã expediam cõcludo q̃ sanctus bernardinus fructuosissime p̃dicauit.

Qualit deus honorauit sanctum bernardinũ in miraculis. in canonizatione. ⁊ in gloria beata. Capl'm. iii.

Tertia excellẽtia p̃dicationis sancti bernardini: dicitur honorationis. Voluit eñ deus honorare illum triplici honore.

¶ ℙrimus ō miraculose rutilationis.

¶ Scds solennis canonizationis.

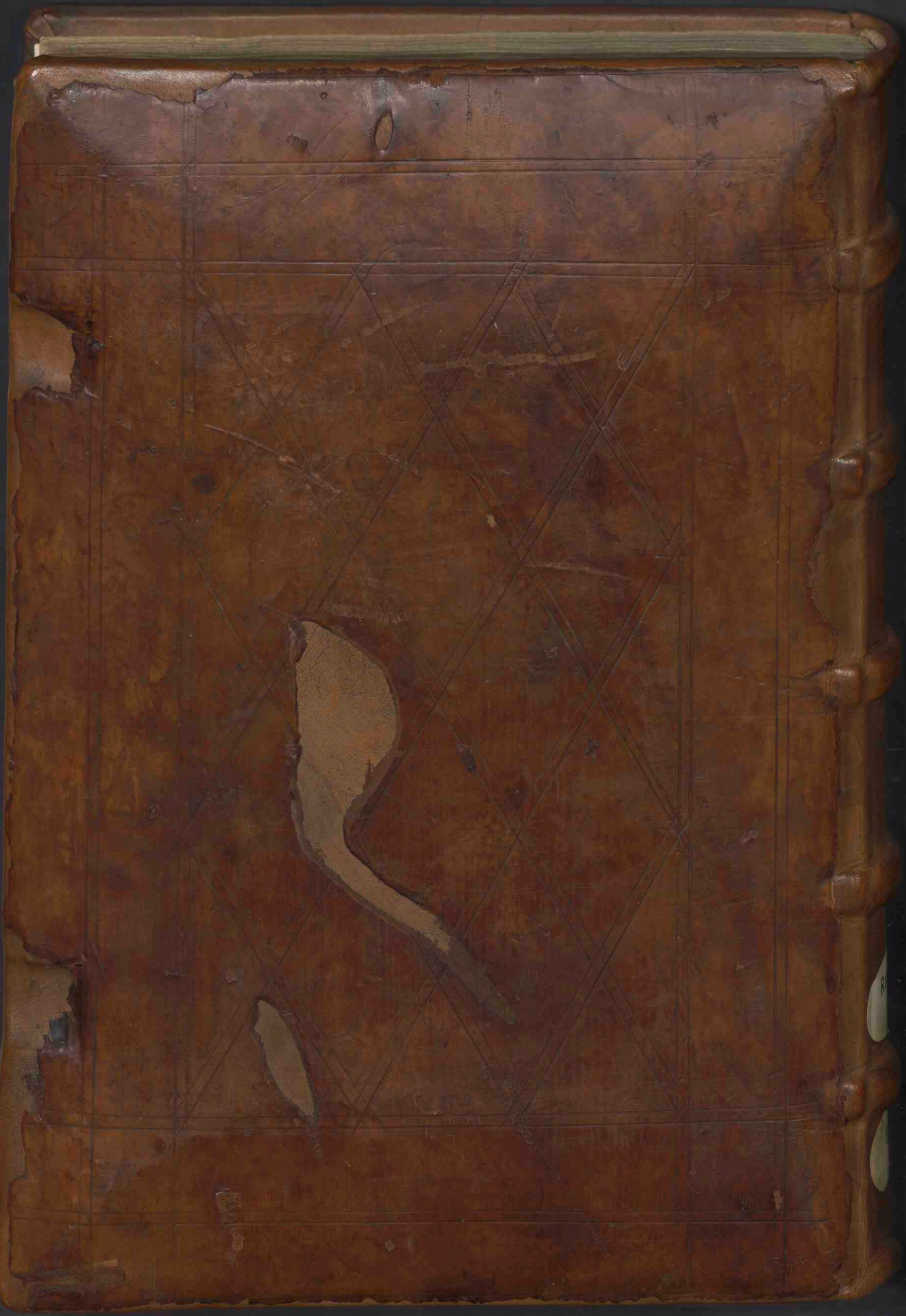
¶ Tertiꝰ superne glorificationis.

¶ ℙrimus honor fuit miraculorum rutilantium. Multa eẽdem miracula visa sũt de sancto isto. Nam eo mortuo in vigilia ascẽsionis iesu xpi. dum fratres eius socij in aquilano conuentu corpore in cellula cum luminarib⁹ solo dimisso incederẽt vt capsa celeriter fieret in q̃ corpus illud reconditum senas trãsportarent. Quidaz adolescẽs pasqualis nomine per multos ãnos

claudus q̄ nec rectus incidere poterat ꝫ manibus reptando ibat: cuius genua carnosa dura erāt ⁊ tumida a spū sācto inspirat⁹ sic reptando vt potuit ad cor⁹ sancti bernardini puenit: et deuotiõe inflāmat⁹ tetigit facie eius ⁊ inde genua sua cū fide infusa mirabili cõmēdans se sancto viro. Cox in pedes surrexit san⁹ ⁊ liber ⁊ currēdo cū lachrymis ⁊ clamorib⁹ exultatiõis ad eccl̄iam pperauit. Sentiũt oēs voces: vident libe⁹ quē viderāt vsu ambulādi p⁹iuatū. Mirant: gr̄as referũt oipotenti deo ⁊ sancto bernardino. Cõmouet ciuitas tota ⁊ fit cõcursus viro⁹ ac mulierũ. Ciues vo corpus ad ecclesiam cū hymnis ⁊ laudib⁹ ⁊ armato⁹ custodia deferri faciunt: socijs atq; sanct⁹ referunt ne thesau⁹ ipis a deo datũ inde amouere p̄sumāt vidi ego illũ pasqualē ⁊ secum locut⁹ sũ q̄ retulit oia q̄ narrata sũt. Eodez die iuuēcula q̄dam noie partia q̄ mēsib⁹ pluribus in lecto iacuerat nec p seip̄am poterat ambulare: patiebat etiaz vulnera q̄dam q̄ fistule dicunt a medicis: audiens sanatum pasqualē supliciter expostulauit ad cor⁹ sancti deferri. Quo cū pueniss̄et oratione q; facta incolumis redijt domũ nõ solum restituta viribus corpis ꝫ etiã eodez instanti a fistulis p̄fecte sanata. Hãc ego allocut⁹ sũ ⁊ parentes ac vicinos ei⁹ q̄ oēs affirmarũt sic esse vt expositũ est. Sicilia de spoleto vxo⁹ nobilis viri franciſci nõ valēs se mouere de lecto cū sic per plures annos molestata fuiss̄et: deducta ad cor⁹ sancti bernardini restituta ē optime sanitati. Et hec oia retulerũt multi spoletini etiaz ⁊ ipa q̄ p̄ma erat in eccl̄ia maiore dũ ibi vna q̄dragesima p̄dicaui. Alia mulier de populo q̄ ānis triginta septē oñi vsu ambulandi p̄uata extiterat ducta ad cor⁹ sancti bernardini mox sanitatē adepta est. Hãc ego vidi sanã ⁊ robustam ac si nullũ antea malu⁹ passa fuiss̄et. Sũt ⁊ alia istius sancti miracula multa vsq; in hodiernuz diem. Ad sacrũ cui⁹ tumulũ frequenter mēbra languentiũ modo sanitati quolibet morbo fuerint g̃uata restituunt. ¶ Scõs honor quo de⁹ honorauit sanctũ bernardinũ dr solennis canonizationis. Fuit eq̄dem canonizat⁹ cuz multa solēnitate ⁊ magnificētia p̄ ceteris q̄s vidimus canonizari. Nam tpe meo eugenius q̄rt⁹ canonizauit sanctũ nicolaũ de tolentino. Calixt⁹ tertius sanctũ vincentiũ ⁊ sanctũ osmundũ. Pius scõs sanctã katherinã de senis. Sixt⁹ quartus sanctũ Bonauenturã. Et nicolaus q̄nt⁹ sanctum bernardinũ. Sed in canizatione ist⁹ ta ꝓcurrerũt facientia ad gloriã eius: vid annus iubile⁹ quo ex oīb⁹ xp̄ianor⁹ p̄uinciis multitudo maxima ꝓfluebat ad vrbem. Et dies pēthecostes festum vtiq; solēnissimũ. Et generale capitulũ fratrum minor⁹ in q̄ ꝓuenerũt vltra q̄nq; milia fratrũ. Et ego de ipo post canonizationē sermonē ad populũ habui in quo ꝓcurrerunt multa milia viror⁹ ac mulier⁹. ¶ Tertius honor quo de⁹ honorare voluit sanctũ bernardinũ dr superne glorificationis. In celesti nanq; patria vltra essentiale p̄mium coronat aureola q̄ debet doctorib⁹ de q̄ dixim⁹ in ope de laudib⁹ sanctor⁹ in p̄mone de sancto petro martyre. Dicere itaq; possum⁹ illd̄ psalmiste. Magna est gl̄ia ei⁹: magna vtiq; in eccl̄ia militante maior in eccl̄ia triũphante. Quare ꝓuenienter de ipo referre possum⁹ qd̄ de paulo p̄mo heremita in sua vita hieronym⁹ scribit. Si mihi inquit lectionem optione dñs dignaret ꝓcedere magis eligerē tunicã pauli cū meritis ei⁹: ita ⁊ sancti bernadini q; regũ purpuras cum gēmis suis. Deprecemur ergo deũ celi vt p merita tãti sancti dignos efficiat nos sua gratia. Et tandem ad vitam p̄ducat eternam. Amen.

Clarissimi ac celeberrimi p̄conis fratris Roberti Caracioli de Licio: ordinis minorum: pontificis Aquinatis: opus de laudib⁹ sanctor⁹ accuratissime p Nicolaũ kesler Basilee impressum. Anno dñi. M. cccc xc. q̄rto kal. marcij. ⁊c.

colorchecker DIGITAL SG
DCSG - UBU # MX - 7181
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
x-rite
mm
0
1
2
3
4
5
6